

**T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**SÜLEYMÂN-NĀME (39. CİLT)
(GİRİŞ-METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN-TIPKIBASIM)**

DOKTORA TEZİ

Sinan KAZANCI

BURSA – 2022

**T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**SÜLEYMÂN-NÂME (39. CİLT)
(GİRİŞ-METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN-TIPKIBASIM)**

DOKTORA TEZİ

Sinan KAZANCI

**Danışman:
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN**

BURSA – 2022

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum **Süleymān-nāme (39. Cilt) (Giriş-Metin-Dil İncelemesi-Dizin-Tıpkıbasım)** başlıklı bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarihi ve İmza

Adı Soyadı: Sinan KAZANCI
Öğrenci No: 711741006
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı: Yeni Türk Dili
Türü: Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Sinan KAZANCI
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Yeni Türk Dili
Tezin Niteliği : Doktora Tezi
Sayfa Sayısı :
Mezuniyet Tarihi : 27 /06/ 2022
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

SÜLEYMÂN-NÂME (39. CİLT)

(GİRİŞ-METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN-TIPKIBASIM)

Türkçenin tarihî seyri içerisinde önemli bir yeri olan, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri gösteren XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısını sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmek için çalışmaya değer bulduğumuz eser Firdevsî-i Rûmî'nin *Süleymân-nâme*'sinin 39. cildir. Eser, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 45 Ak Ze 226 olarak kayıtlı olup içerisinde toplam altı cilt (37 - 42) vardır. Bunun yanı sıra eserin Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Kitaplığı 1529 numarada kayıtlı 37 - 42. ciltleri içeren bir nüshası daha mevcuttur.

Metnin çeviriyazısını yaparken eski harfli metinler üzerine yapılan çalışmalardan ve sözlüklerden faydalanılmıştır. Arap harfli orijinal metinden Latin harflerine aktarılan metnin dizini Cibakaya programı yardımıyla oluşturulmuş, kelime ve kelime gruplarının öncelikli olarak bağlamdaki anlamları verilmiştir. Dizin oluşturulduktan sonra metin üzerinde dil incelemesi yapılmış; metnin imla, fonetik ve morfolojik özellikleri tablolar hâlinde gösterilmiştir. Giriş bölümünde Firdevsî'nin hayatı ve eserleri, özellikle *Süleymân-nâme*'nin diğer ciltleri ve 39. cilt üzerinde ayrıntılı bilgi verilip metinde anlatılan olayların geniş bir özeti yapılmıştır. Daha sonra çalışmanın tıpkıbasım bölümü hazırlanmıştır.

Yapılan çalışma ile eserin dil hususiyetleri ve söz varlığı bakımından Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme, Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi.

ABSTRACT

Author First and Last Name : Sinan KAZANCI
University : Uludağ University
Institute : Social Sciences Institute
Department : Turkish Language and Literature
Discipline : New Turkish Language
Nature of the Thesis : PhD Thesis
Number of Pages :
Date of Graduation : 27/06/2022
Thesis Advisor : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

SÜLEYMÂN-NÂME (39. VOLUME)

(INTRODUCTION- TEXT-LANGUAGE REVIEW-INDEX-FACSIMILE)

The work, which has an important place in the historical course of Turkish, shows the characteristics of transition from Old Anatolian Turkish to Ottoman Turkish, and which we find worthy of study in order to evaluate the second half of the fifteenth century and the first half of the sixteenth century, is the 9th volume of Firdevsî-i Rûmî's *Süleymân-nâme*. The work is registered as Manisa Provincial Public Library, Akhisar Zeynelzade Collection, 45 Ak Ze 226 and has a total of six volumes (37-42). In addition, there is another copy of the work, which includes volumes 37-42, registered in the Topkapı Palace Museum, Treasury Library number 1529.

While translating the text, studies on old-letter texts and dictionaries were used. The index of the text transferred from the original Arabic script to the Latin letters was created with the help of the Cibakaya program, and the meanings of the words and word groups in the context were given first. After the index was created, language analysis was made on the text; spelling, phonetic and morphological features of the text are shown in tables. In the introduction, detailed information is given on the life and works of Firdevsî, especially the other volumes of *Süleymân-nâme* and the 39th volume, and a broad summary of the events described in the text was given. Later, the facsimile part of the study was prepared.

With the study, it has been determined that the work has transition features from Old Anatolian Turkish to Ottoman Turkish in terms of language characteristics and vocabulary.

Key words: Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme, Old Anatolian Turkish, Ottoman Turkish.

ÖN SÖZ

Tarihi kaynaklardan ve eserlerinden XV. yüzyıl ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı tespit edilen Firdevsî-i Rûmî, velut bir şair ve yazardır. Farklı konularda, muhteva bakımından zengin pek çok eseri vardır. Bu eserlerinden en tanınmış ve en hacimli olanı Süleymân-nâme'dir.

Bugüne kadar Firdevsî'nin Süleymân-nâme'si üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bir devamı olarak tezimizde Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'sinin 39. cildi ele alınmıştır. Öncelikle eserin Manisa ve Topkapı nüshaları temin edilmiş, sonrasında Manisa nüshası esas alınarak çalışma yapılmış, gerekli görülen yerlerde de Topkapı nüshasına başvurulmuştur.

Süleyman-nâme'nin 39. cildi tez konusu olarak belirlenirken yapılan literatür taramasında ciltle alakalı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Daha sonraları cilt üzerinde Aytan ŞAN tarafından yapılmış bir yüksek lisans çalışmasının olduğu tespit edilmiştir fakat ilgili tez, bizim çalışmamızla kıyaslanamayacak kadar sınırlı bir kapsama sahiptir.

Çalışmamız; Giriş, Metin, Dil İncelemesi, Dizin ve Tıpkıbasım olmak üzere toplam beş bölümden oluşmaktadır. Türk dili yâdigârlarından olan ve Firdevsî'nin ifadesiyle,

“Anuñ-ıçun işbu Firdevsî haķır

Elli yıl çekdi emek tā oldı pır

Ol Süleymân-nâme'sini iy kibār

Kendüsinden soñra ķodı yâdigār” (Jafarova, 2015: 10).

yazımı yarım asrı bulan bu nadide eserin bir cüzü, uzun ve meşakkatli bir çalışma sonucunda hazırlanmıştır. Çalışmanın Türk dili ve edebiyatı araştırmalarına katkı sunması beklenmektedir.

Bana “Oğlum” diye hitap edip sorularıma her daim güler yüzle cevap veren, doktorantı olmaktan onur duyduğum kıymetli hocam Prof. Dr. Hatice Şahin'e, yardımlarını esirgemeyen hocalarım Doç. Dr. Himmet Büke'ye, Doç. Dr. Selahattin Bayram'a, Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Karayazı'ya, Dr. Öğr. Üyesi Sadık Çetin'e, Dr. Öğr. Üyesi Erdal Aydın'a, Dr. Muhammet Nalbant'a, Dr. Hüseyin Kaba'ya, okul müdürüm Yavuz Aydın'a ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Sinan KAZANCI

Mart 2022, Kuzey Makedonya / Üsküp

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY	ii
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR VE İŞARETLER	xii
TABLolar	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
Firdevsî-i Rûmî'nin Hayatı	1
Firdevsî-i Rûmî'nin Eserleri	3
Firdevsî'nin Süleymân-nâme'si	12
Süleymân-nâme'nin 39. Cildi	25
İKİNCİ BÖLÜM	62
METİN	62
Metin Oluşturulurken Takip Edilen Yol	62
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	261
DİL İNCELEMESİ	261
1. İMLA	261
1.1. Ünlülerin Yazılışı	261
1.1.1. a Ünlüsü	261
1.1.2. e Ünlüsü	264
1.1.3. ı Ünlüsü.....	266
1.1.4. i Ünlüsü.....	268
1.1.5. o Ünlüsü.....	270
1.1.6. ö Ünlüsü.....	272
1.1.7. u Ünlüsü.....	273
1.1.8. ü Ünlüsü.....	275
1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	276
1.2.1. ç Ünsüzü	276
1.2.2. g Ünsüzü	277

1.2.3. ñ Ünsüzü	278
1.2.4. p Ünsüzü	278
1.2.5. s Ünsüzü.....	280
1.2.6. t Ünsüzü	282
1.3. Metnin Bazı İmlâ Hususiyetleri	283
2. SES BİLGİSİ.....	285
2.1. Ünlüler.....	285
2.1.1. Ünlü uyumları	286
2.1.1.1. Damak uyumu.....	286
2.1.1.2. Dudak uyumu.....	287
2.1.1.2.1. Kelime Tabanlarında.....	288
2.1.1.2.1.1. Yuvarlaklık ve Yuvarlaklaşma	288
2.1.1.2.1.2. Düzlük ve Düzleşme	289
2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma.....	289
2.1.1.2.2.1. Yapım Eklerinde Yuvarlaklaşma.....	289
2.1.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri	289
2.1.1.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri	290
2.1.1.2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	290
2.1.1.2.2.2. Zarf-fiil Ekleri.....	290
2.1.1.2.2.3. Sıfat-fiil Ekleri	290
2.1.1.2.2.2. Çekim Eklerinde Yuvarlaklaşma	291
2.1.1.2.2.2.1. Hâl Ekleri.....	291
2.1.1.2.2.2.2. İyelik Ekleri	291
2.1.1.2.2.2.3. Şahıs Ekleri	291
2.1.1.2.2.2.4. Bildirme Eki.....	291
2.1.1.2.2.2.5. Zaman Ekleri.....	292
2.1.1.2.2.2.5.1. Görülen Geçmiş Zaman	291
2.1.1.2.2.2.5.2. Geniş Zaman	292
2.1.1.2.2.2.6. Kip Ekleri.....	292
2.1.1.2.2.2.6.1. Emir Kipi	292
2.1.1.2.1.2.1. Düz Ünlü Bulunduran Ekler	293
2.1.1.2.1.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	292

2.1.1.2.1.2.1.2. Fiilden Fiil Yapım Eki -ıt-	293
2.1.1.2.1.2.1.3. Sıfat Yapan +KI	293
2.1.1.2.1.2.1.4. Sıfat-fiil Ekleri	293
2.1.1.2.1.2.1.5. Zarf-fiil Ekleri	294
2.1.1.2.1.2.1.6. Zaman Ekleri	294
2.1.1.2.1.2.1.7. Kip Ekleri	294
2.1.1.2.3. Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler	295
2.1.1.2.3.1. İsimden İsim Yapım Eki +IİK	295
2.1.1.2.3.2. Fiilden Fiil Yapım Eki -(I)l-	295
2.1.1.2.3.3. Fiilden Fiil Yapım Eki -(I)n-	295
2.2. Ünsüzler ve Ünsüz uyumu	295
2.3. Ses Olayları	296
2.3.1. Ötümlüleşme	296
2.3.2. Ötümsüzleşme	301
2.3.3. Sızıcılaşma	301
2.3.3.1. Erime	303
2.3.3.2. Yutulma	303
2.3.4. Düşme	304
2.3.4.1. Ünlü Düşmesi	304
2.3.4.2. Ünsüz Düşmesi	306
2.3.5. Türeme	307
2.3.5.1. Ünlü Türemesi	307
2.3.5.2. Ünsüz Türemesi	308
2.3.6. İkizleşme	309
2.3.7. Tekleşme	310
2.3.8. Hece Düşmesi	310
2.3.9. Geçişme	310
2.3.10. Birleşme	311
2.3.11. Göçüşme	311
2.3.12. Ünsüz Kaynaşması	312
3. ŞEKİL BİLGİSİ	312
3.1. YAPIM EKLERİ	312

3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	312
3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler	318
3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler	321
3.1.3.1. Fiilimsiler	321
3.1.3.1.1. İsim-fiiller (Mastarlar)	321
3.1.3.1.2. Sıfat-fiiller (Partisipler)	322
3.1.3.1.3. Zarf-fiiller (Gerundiumlar)	325
3.1.3.2. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler	330
3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	334
3.1.4.1. Çatı Ekleri	334
3.1.4.1.1. Geçişli-Ettirgenlik Ekleri	334
3.1.4.1.2. Edilgenlik Ekleri	336
3.1.4.1.3. Dönüşlülük Eki	337
3.1.4.1.4. İşteşlik Eki	338
3.1.4.2. Fiilden Fiil Yapan Diğer Ekler	338
3.2. ÇEKİM EKLERİ	339
3.2.1. İsim Çekim Ekleri	339
3.2.1.1. Çokluk Ekleri	339
3.2.1.2. İyelik Ekleri	340
3.2.1.3. Hâl Ekleri	343
3.2.1.3.1. Yalın Hâl	343
3.2.1.3.2. İlgi Hâli	343
3.2.1.3.3. Yönelme Hâli	344
3.2.1.3.4. Belirtme Hâli	344
3.2.1.3.5. Bulunma Hâli	346
3.2.1.3.6. Ayrılma Hâli	346
3.2.1.3.7. Eşitlik Hâli	347
3.2.1.3.8. Vasıta Hâli	347
3.2.1.3.9. Yön Gösterme Hâli	348
3.2.1.4. Soru Eki	348
3.2.2. Fiil Çekimi	349
3.2.2.1. Şahıs Ekleri	349

3.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri.....	350
3.2.2.2.1. Bildirme Kipleri.....	350
3.2.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman.....	350
3.2.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	352
3.2.2.1.1.3. Gelecek Zaman.....	354
3.2.2.1.1.4. Şimdiki Zaman.....	355
3.2.2.1.1.5. Geniş Zaman.....	357
3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri.....	359
3.2.2.2.2.1. İstek Kipi.....	359
3.2.2.2.2.2. Emir Kipi.....	362
3.2.2.2.2.3. Gereklilik Kipi.....	363
3.2.2.2.2.4. Dilek-Şart Kipi.....	364
3.2.2.3. Birleşik Çekimler.....	366
3.2.2.3.1. Hikaye.....	366
3.2.2.3.2. Rivayet.....	367
3.2.2.3.3. Şart.....	368
3.2.2.4. Ek Fiil.....	368
3.2.2.4.1. Geniş Zaman Çekimi (Bildirme Çekimi).....	369
3.2.2.4.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi.....	370
3.2.2.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi.....	371
3.2.2.4.4. Şart Çekimi.....	372
3.2.2.4.5. Ek Fiilin Sıfat-Fiil Şekli.....	372
3.2.2.4.6. Ek Fiilin Zarf-fiil Şekli.....	373
3.3. BİRLEŞİK FİİLLER.....	373
3.3.1. İsim+Fiil Dizilişinde Olanlar.....	373
3.3.2. Fiil+Fiil Dizilişinde Olanlar.....	374
3.3.2.1. Süreklilik Bildirenler.....	374
3.3.2.2. Tezlik Bildirenler.....	375
3.3.2.3. Yeterlilik Bildirenler.....	375
3.3.2.4. Yaklaşma Bildirenler.....	376
3.3.3. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller.....	376
3.4. ZAMİRLER.....	376

3.4.1. Şahıs Zamirleri.....	376
3.4.2. Dönüşlülük Zamirleri.....	377
3.4.3. İşaret Zamirleri	377
3.4.4. Belirsizlik Zamirleri.....	378
3.4.5. Soru Zamirleri.....	379
3.5. SIFATLAR	380
3.5.1. Niteleme Sıfatları.....	380
3.5.2. Belirtme Sıfatları.....	380
3.5.2.1. İşaret Sıfatları.....	380
3.5.2.2. Sayı Sıfatları	381
3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	381
3.5.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları	382
3.5.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....	383
3.5.2.2.4. Soru Sıfatları	383
3.5.2.2.5. Belirsizlik Sıfatları.....	383
3.6. ZARFLAR.....	384
3.6.1. Durum Zarfları.....	384
3.6.2. Zaman Zarfları	385
3.6.3. Yer-Yön Zarfları	386
3.6.4. Miktar Zarfları	386
3.6.5. Soru Zarfları.....	387
3.7. EDATLAR	387
3.7.1. Bağlama Edatları.....	387
3.7.2. Son Çekim Edatları.....	389
3.7.3. Berkitme Edatları	390
3.7.4. Ünleme Edatları	390
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	391
DİZİN.....	391
Dizin Oluşturulurken Takip Edilen Yol.....	391
SONUÇ	967
KAYNAKÇA.....	971
BEŞİNCİ BÖLÜM	978

TIPKIBASIM	978
ÖZGEÇMİŞ	1116

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Kısaltmalar:

Ar.	: Arapça
Bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Far.	: Farsça
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
M.	: Miladi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MN	: Manisa Nüshası
Moğ.	: Moğolca
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
T.	: Türkçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
TN	: Topkapı Nüshası
Yay.	: Yayını / Yayınları
Yun.	: Yunanca

İşaretler:

A	: a, e
C	: c, ç
D	: t, d
G	: g, ğ
I	: ı, i, u, ü
I ₂	: ı, i
K	: k, k̄
U	: u, ü
Ø	: Telaffuz edilmeyen, fonksiyonu koruyan şekli gösterir.
-	: Fiile bağlanmayı gösterir.
+	: İsme bağlanmayı gösterir.
(?)	: Okunuşunda veya anlamında şüphe edilen kelimeleri gösterir.
>	: Okun içi ilk biçimi gösterir.
>>	: Birden çok ses olayını gösterir.
/	: Varak numarası ile satır numarasını birbirinden ayırır.
//	: Fonemi bildirir
1b/1	: / işaretinden önceki bölüm sayfa numarasını, sonraki kısım ise satır numarasını gösterir.
[ ]	: Tahminî olarak tamamlanan kelime veya ekleri gösterir.

TABLULAR
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا, آ	a, ā, e,	ص	ş
ب	b, p	ض	ž
پ	p	ط	ţ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	ʿ
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	q̣
خ	ḫ	ك	k, g, ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ū, ü
ژ	j	ه	h, e, a
س	s	ی	y, ı, î, ī, ā
ش	ş	ء	ʾ

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Firdevsî-i Rûmî'nin Hayatı

Kendi eserlerinden ve çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler Firdevsî-i Rûmî'nin XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını göstermektedir.

Firdevsî'nin asıl adının ne olduğu konusu yakın zamana kadar tartışmalı konular içerisinde yer alıyordu. Çünkü yazarlar hakkında çok önemli bilgilerin elde edildiği tezkirelerde Firdevsî'nin adı yerine mahlasları Firdevsî, Uzun Firdevsî, Firdevsî-i Tavîl, Türk Firdevsî (Canım, 2000: 424; İsen, 1999: 178; İsen, 1994:160; Kâtip Çelebi, 2012: 822; Kutluk, 1997: 64; Çavuşoğlu ve Uğur, 2014: 200b; Köprülü, 1977: 649; Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XI; Perscht, 1864: 18; Kocatürk, 2016: 264; Banarlı, 1997: 503) kullanılmıştır (Kirik, 2018: 5).

Şâirin bizzat kendisi mahlasının “Firdevsî” olduğunu *Kutb-nâme* adlı eserinde şu şekilde belirtir:

“Nî galatdür bu sözüüm ki men kimin

Mahlasum Firdevsî ammâ key kemin”¹ (Olgun ve Parmaksızoğlu, 1980: 4).

Adem Gök tarafından *Süleymân-nâme*'nin 37. cildi üzerine yapılan doktora çalışmasında şairin mahlası “Firdevsî” olarak geçmektedir.

Ṭut sözin Firdevsi'nün isterisen Firdevs'i ger

Vir şalavât Muştafâ'ya cân u dilden şād u gām (Gök, 2019: 125)

Süleymân-nâme'nin 39. cildi üzerine yapmış olduğumuz çalışmanın birçok yerinde de “Firdevsî” mahlası geçmektedir:

Söylegil **Firdevsî** hoş emlah kelām

Kim cihāna nazm-ıla virdüñ niżām (2a/14)

---

¹ GİRİŞ bölümünde aynen yapılan atıflar, ilgili çalışmada geçtiği şekliyledir.

Yanar **Firdevsî** ğāyetde ḥabībūñ °ışk ı nāzından
Ne yanmak ki kül olmuşdur raķībīnūñ °itābından (14a/10)

Söz budur ki söyledi **Firdevsî** bes
Vir şalavat Muştafā'ya her nefes (23b/2)

Süleymān İldırım Ḥān'dur ki millet aña dā°ī
Bu **Firdevsî** şehundān mūrca sulṭāna tābi° (67b/2)

Kısacası şâir, mahlasını hem *Süleymān-nāme*'nin ciltlerinde hem de diğer eserlerinde yaygın olarak kullanmıştır.

Firdevsî'nin asıl adı ile ilgili olarak kaynaklarda Şerefeddin Mûsa (Blochet, 1932: 224), İlyas b. Hızır (Bursalı M. Tahir, 1978: 105; Babinger, 1982: 35), Orhan bin Genek (t.y.), Şerafeddin İsa veya İlyas (Aksu, 2008: 463), Orhan Çelebi (Tanyıldız, 2005:132) adları geçmektedir (Kirik, 2018: 5). Asuman Akay, Firdevsî'nin *Teşhisü'l-İnsan* adlı eserinin 7b varağını referans göstererek Firdevsî'nin adının Orhan bin Kenek olduğunu söyler (Akay, 1990: X). İlhamı Jafarova *Süleymān-nāme*'nin 81. cildinde Firdevsî'nin adının Orhan bin Genek olarak geçtiğini yazar (Jafarova, 2010: 1). Bûke ise Fuat Köprülü'nün Firdevsî'nin hayatı ile ilgili verdiği bilgilere ve yapılan son çalışmalara dayanarak Firdevsî'nin asıl adının Orhan olabileceğini ancak Bursalı Mehmet Tahir ve Mehmet Nail Tuman'ın "İlyas Çelebi" olabileceğine dair görüşünün de göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade eder (Bûke, 2015: 3-4).

Firdevsî'nin doğum yeri ile ilgili de değişik görüşler bulunmaktadır. Latîfî, Hasan Çelebi, Gelibolulu Âlî, tezkirelerinde Bursa (Canım, 2000: 261; İsen, 1994: 160; Kutluk, 1989: 745) olduğu yazılıdır. Tezkireciler tarafından verilen bu bilgi Fuat Köprülü'ye göre yanlıştır. Köprülü, Firdevsî'nin Bursa'da eğitim aldığını, bundan dolayı da Bursalı olarak zannedildiğini belirtir. Köprülü'ye göre Firdevsî, babasına zemet olarak verilen bugünkü Bandırma ilçesine bağlı Edincik (Aydıncık)'in Belkısıpınarı'nda doğmuştur (Gök, 2019: 7).

Firdevsî'nin adı ve memleketi hususunda bugüne kadar verilen bilgilerdeki tereddütleri ortadan kaldıracak bir bilgi Bekir Direkci'nin *Kitâbu Kıssa-ı Kahramân-ı Kâtil*'in Paris Bibliotheque National nüshası üzerine yapmış olduğu çalışmada geçmektedir. Burada *Süleymân-nâme*'nin henüz yayımlanmamış bir nüshası üzerinde çalışan Prof. Dr. Kemal Yavuz ve Prof. Dr. Orhan Yavuz'un, Direkci'nin yukarıda zikredilen çalışmasına katkı sunmak için, kendisiyle paylaşmış oldukları şu beyitleri nakleder:

...

“İsmüm **Orhan** cismüm etdür üstühân
Beyti âbādân olup bâğ üsti han

Şehrümüz **Bālîkesir** sultân bilür
Bağır-ı tab'um pür güher t̄alib bulur”

...

Bu beyitlerden Firdevsî'nin asıl adının Orhan, memleketinin de Balıkesir olduğu açık bir şekilde görülmektedir (Direkci, 2020: 77).

Yazarın doğum tarihi olarak Fuat Köprülü tarafından verilen 1453 tarihi, bütün araştırmacılar tarafından kabul gören bir tarihtir (Köprülü, 1997: 649). Ölüm tarihine dair kesin bir bilgi yoktur.

Firdevsî-i Rûmî'nin Eserleri

Velut bir yazar olan Firdevsî, büyük eseri olan *Süleymân-nâme*'den başka birçok eser daha kaleme almıştır. Eserlerinden hareketle çok geniş bir bilgi birikimine ve araştırma yeteneğine sahip olduğu anlaşılan Firdevsî'nin gün yüzüne çıkanlar dışında hâlâ kaynaklarda adı geçip de gün yüzüne çıkmayan eserleri de bulunmaktadır.

Aşağıda Firdevsî'nin *Süleymân-nâme* dışındaki eserleri hakkında bilgi verilecek olup *Süleymân-nâme* ise ayrı bir başlık altında incelenecektir.

Da'vet-nâme

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, 208 numarada kayıtlı olan eser tek nüshadır. Firdevsî eserini sekiz bâb üzere oluşturduğunu söylese de eserde altı bâb vardır.

Eserin telif tarihi ile ilgili olarak Bursalı Tahir Efendi 1487, Fuat Köprülü ise 1481 tarihlerini verir. Telif edildiği yer her iki araştırmacıya göre de Balıkesir'dir. Eserin elde bulunan tek nüshanının istinsah tarihi ise 1702'dir (Büyükkarcı, 1995: 9).

Firdevsî *Kitâb-ı Da'vet-nâme*'yi; *Şemsü'l-maârifî's-sağir*'den, *Mushafü'l-kevâkib*'den, *Dakâyıku'l-hakâyık*'tan ve bunlardan başka dünyada çok ender bulunan güvenilir ve tashihi yapılmış da'vetname kitaplarının Arapça ve Farsça orijinallerinden tercüme yapmak suretiyle bu kitabı hazırladığını söyler (Büyükkarcı, 1995: 113).

Eserde felekler, melekler ve cinler, büyü ve davet konuları hakkında detaylı bilgiler verilir.

Terceme-i Câme-şûy-nâme

Manisa İl Halk Kütüphanesi 2730 numarada kayıtlı olan bu eser, aslı Nâsir-i Tûsî'ye ait olan Farsça eserin Firdevsî tarafından Türkçeye tercüme edilmesiyle oluşturulmuştur. Bursalı Mehmet Tahir'e göre eser H. 914 (M. 1508/1509) tarihinde Türkçeye tercüme edilmiş ve bir bölüm de mütercim tarafından eklenerek on bölüm hâlinde düzenlenmiştir.

Eser kumaşlarda oluşan lekeler ve bunların temizlenme yöntemleri üzerine ayrıntılı bilgiler içermektedir (Şakar, 2009: VIII).

Kutb-nâme

Eserin bilinen tek nüshası İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi kitapları arasında 643 numarada kayıtlıdır.

Firdevsî eserine *Kutb-nâme* adını verdiğini ve eserini H. 909 (M. 1503) yılında yazdığını ebced hesabıyla tarih düşürerek bizzat açıklamıştır.

Kutbnâme kodum ismin söyledim tarih aña

Kutbu'l-aktâb oldu bâki Şah Sultan Bayezid

Eser, aynı yıl Muhammed b. Rasul-i Sarayî tarafından istinsah edilmiştir (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XVIII-XIX).

Kutb-nâme'de; iman ile küfür, yücelik ile aşağılık, ak ve kara, savaş ve barış, iyilik ve kötülük, kara ve deniz gibi zıt temalara dayanılarak Sultan II. Bayezid'in saltanatı süresince geçen olaylar özetlenirken, bağlaşıklık filonun 1501'de yaptığı Midilli baskını gerçeğe yakın bir şekilde tasvir edilmektedir (Olgun ve Parmaksızoğlu, 2011: XXIII).

Şatranç-nâme-i Kebîr (Şatranç-nâme-i Firdevsî)

Berlin, Münih ve Nuruosmaniye nüshalarından başka bir de Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümünde Vat. Turco 320 numarayla kayıtlı bir nüshasının olduğu Büke tarafından tespit edilmiştir (Büke, 2010: 24).

1503 tarihinde Firdevsî tarafından yazılan eser, II. Bayezid'e sunulmuştur. Firdevsî, eserin 7b ve 8a sayfalarında yer alan "Fî Sebeb-i Te'lîf-i Şatrnac-nâme-i Kebîr" başlığı altında eserini yazmadan önce birçok Arapça ve Farsça kitabı inceleyip bunlardan tercüme yapıtığını ifade eder. Ayrıca burada *Kitâb-ı Süleymân-nâme*'den başka 44 eser daha yazdığını söyler. Satrancın sekiz hanesine muvafık olarak da eserini sekiz fasıl üzere manzum ve mensur şekilde telif ve tasnif ettiğini belirtir (Çatıkkaş, 2015: 25-26).

Satrancı bütün yönleriyle hem görsel hem de teorik olarak anlatan bu eser Münih ve Nuruosmaniye nüshaları karşılaştırılarak M. Ata Çatıkkaş tarafından yayımlanmıştır.²

Silahşor-nâme

Eser üzerinde çalışma yapan Biçer, *Silahşor-nâme*'nin bilinen iki nüshasının olduğunu, bunlardan birisinin *Musellahnâme-Silahşornâme* adıyla İBB Kütüphanesinde nr. K. 355'te kayıtlı olduğunu, diğersinin de Topkapı Sarayı Müzesinde H. 625'te kayıtlı olduğunu ve *Risale-i Silahşornâme Tercümesi* adıyla kayıt edildiğini

---

² Bk. M. Ata Çatıkkaş, *Firdevsî-i Rûmî, Şatranç-nâme-i Kebîr (İnceleme-Metin Dizin)*, TDK Yayınları, Ankara, 2015.

belirtir. Biçer'e göre 1503 tarihli İBBK nüshası, 1500 tarihli Topkapı nüshasından *Musellah-nâme* adıyla biraz farklı bir şekilde istinsah edilmiş nüshadır. İki nüsha olarak kaleme alınan eserler; yazarı, konusu, bölümleri, dili ve muhtevası bakımından aynıdır. İç içe konulduklarında birbirini tamamladıkları da söylenebilir (Biçer, 2011: 7-8).

Firdevsî-i Rûmî tarafından yazılan/tercüme edilen eser silahların tarihini ve savaş tekniğini anlatan önemli bir kaynaktır. Biçer, ihtiyatlı olmakla birlikte, silahların tarihini anlatan ilk kitabın ve ilk örneğin Firdevsî'nin *Silahşor-nâme*'si olduğunu, *Musellah-nâme* adıyla da bilinen bu eserin Türkçede türünün en iyi örneği olduğunu ifade eder (Biçer, 2011: 5).

Esra Kirik ise bazı araştırmacıların *Musallah-nâme* ile *Silahşor-nâme*'nin aynı eser olduğunu ileri sürmüşlerse de bununla ilgili henüz kesin bir bilginin olmadığını, İngiltere Milli Kütüphane Türkçe Yazmaları koleksiyonunda Or. 9682 numarada konusu okçuluk sanatı olan bir *Musallah-nâme*'nin kayıtlı olduğunu belirtir (Kirik, 2018: 9).

Münâzara-i Seyf ü Kalem

Fatih Millet Yazma Eser Kütüphanesi Genel Bölümü, 576 numarada kayıtlı nüsha üzerinde çalışma yapan Tanyıldız, eserin Sebeb-i Telif kısmında H. 908 (M. 1502) tarihinin geçtiğini, ancak metnin sonunda yer alan ferağ kaydında ise H. 909 (M. 1503) tarihinin yazılı olduğunu, bu durumda eserin H. 908 yılında yazıldıktan sonra H. 909'da istinsah edilmiş olabileceğini söyler (Tanyıldız: 2005: 53, 75). Kılıç ile kalemin birbirlerine üstünlüklerini ispat etmek için sembolik olarak yaptıkları münazaraları içeren eser, nazım-nesir karışık olarak yazılmıştır (Tanyıldız, 2005: IV).

Kitâb-ı Hayât ü Memât (Hayât-nâme)

İlk önce Yahya Efendi Kütüphanesinde Firdevsî-i Osmanî adıyla 421-50 numarada kayıtlı olan eser, daha sonra bu kütüphanenin Süleymaniye Kütüphanesine taşınmasıyla Firdevsî-i Osmanî, *Hayât-nâme* adıyla ve 2333 numara ile tekrar kaydedilmiştir. Bu sebepten dolayı yapılan çalışmalarda eser, sanki iki nüshası varmış gibi değerlendirilmiştir. Ancak böyle bir durum söz konusu değildir. Eserin şu an bilinen tek nüshası vardır. Müellif nüshası olmayan bu nüshanın müstensihisi de istinsah tarihi de belli değildir (Çalışkan: 2019: 20).

Eserin 4b sayfasında Firdevsî-i Rûmî, ilm-i meşâyihten telif ve İmâm-ı Gazâlî, Muhyiddin Arabî ve Ferîdüddin Attar gibi büyük meşâyihlerin risalelerinden ihtiyar ederek risalesini Türkçeye tercüme ettiğini belirtir (Çalışkan: 2019: 28-29).

İçerik bakımından zengin olan eser; ahlâk, İslâm tasavvufu, nefis, hayat, ölüm, anatomi, ceset, insan, melâike, cennet, cehennem, ahiret gibi çeşitli konularda otuz bâba ayrılmıştır. (Çalışkan: 2019: 29-30).

Hakâyık-nâme (Tuhfetü'l-Hâdî, Hakîkat-nâme)

Eser üzerine yüksek lisans çalışması yapan Araç, *Hakâyık-nâme*'nin yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde toplam on dört nüshasının olduğunu, tezin metnini kurmada bunlardan altı nüshanın incelemeye esas alındığını ve bu nüshalardan da Milli Kütüphane 2251/1'de kayıtlı, harekeli ve konu başlıkları olan nüshanın esas nüsha olarak tercih edildiğini belirtir (Araç, 2010: 32).

Araç, eserle ilgili birçok bilginin yanlış bilindiğini ve bu yanlış bilgilerin yapılan çalışmalarda sürekli tekrar edildiğini belirttikten sonra bu bilgilerin yanlışlığını nedenleriyle birlikte açıklar³. Manzum ve mensur karışık olarak yazılan eser, soru-cevap üzerine kurulmuş, altı bölümden oluşan tasavvufi bir eserdir (Araç, 2010: 19).

Vilâyetnâme (Menâkıb-ı Hacı Bektaş Veli)

Gölpınarlı'ya göre *Vilâyet-nâme*'nin en eski nüshası Hacı Bektaş tekkesinden gelen ve bugün Ankara Kütüphanesinde bulunan nüshadır. Bu nüshanın tıpkı basımı Gölpınarlı tarafından yapılmıştır (Gölpınarlı, 1958: XIX).

Ankara Milli Kütüphane'de *Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi*'ne ait yedi yazmaya ait mikrofilmlerin hepsini teker teker inceledikten sonra kendisine Turgut Koca tarafından hediye edilen H.1044 tarihli (yayımda 1944 yazılmış) mürettep bir nüsha üzerinde çalışarak *Manzum Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi*'ni hazırlayan Noyan, bu nüshanın baştan birkaç sayfası ile son sayfasının orijinalini giriş bölümünde verir. *Vilâyetnâme*'nin edebiyatçılar tarafından incelenmeye değer özelliklerinin olduğunu belirtir (Noyan, 1996: 7-13).

---

³ Bk. Güllü Araç, Uzun Firdevsî ve Hakâyık-nâme'si (İnceleme-Metin-Sözlük), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.

Noyan'ın üzerinde çalıştığı ve Firdevsî'ye aitliği konusunda tartışmaların olduğu bu nüsha Muharrem bin Ali tarafından Balım Kuli Dede adına H. 1044 tarihinde istinsah edilmiştir (Noyan, 1996: 440). Gölpınarlı, manzum *Vilâyet-nâme* ile Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'sinin üslubunu incelediğini, bunların üslupları bir birliktelik arz ettiği için de manzum *Vilâyet-nâme*'nin Firdevsî-i Rûmî tarafından yazıldığına kanaat getirdiğini söyler (Gölpınarlı, 1958: XXIII). Ali Nihanî tarafından yazılan manzum *Hacı Bektaş Veli Vilâyet-nâmesi*'nin "Der-Beyân-ı Sebeb-i Nazm-ı Kitâb" başlığı altında eserin yazılış sebebi olarak Firdevsî tarafından yazılan *Vilâyet-nâme*'nin zamanla yıpranıp bazı sayfalarındaki yazıların silinmesi üzerine Hacıbektaş'taki dergâhın postnişini Feyzullah Efendi'nin emri ile yazıldığı ifade edilir (Kardaş, 2018: 57).

Gülistan Tercümesi

Farsçadan Türkçeye tercüme edilen sağlık ve temizlik konularını işleyen (O. F. Köprülü, 1996: 129) eserin Firdevsî'ye aitliği tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar eserin Firdevsî'ye ait olduğunu (Bursalı Mehmet Tahir 1972: 106; Biçer, 2005: 73), bazıları ise Firdevsî'ye ait olmadığını (Genç, 1995: 19; Jafarova, 2010: 21; Kirik, 2018: 30) ileri sürerler. Fuat Köprülü ise eserin başka bir Firdevsî'ye ait olduğunu belirtir (M. Fuat Köprülü: 1945: 649).

Teşhisü'l-İnsan

Akay; Farsçadan Türkçeye tercüme bir eser olan *Teşhisü'l-İnsan*'ın İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seminer Kitaplığında bulunduğunu, telif tarihinin de H. 886 (M. 1481) olduğunu belirtir (Akay, 1990: XVIII). Ancak Büke, üniversitenin diğer kitaplıklarını taramasına rağmen adı geçen kitaplıkta böyle bir esere rastlayamadığını, Akay tarafından ayrıntılı bir şekilde verilen eserin daha sonraki tarihlerde başka bir yere taşındığını veya kaybolduğunu belirtir (Büke, 2015: 26).

Firâset-nâme

Firdevsî, *Münazara-i Seyf ü Kalem*'in Sebeb-i Telif bölümünde *Firâset-nâme*'den de bahsetmektedir. (Tanyıldız, 2005: 78). Bazı araştırmacılar eserin nüshasının bulunmadığını (Jafarova, 2010: 5; Ekşioğlu, 2018: 5; Çatıkkaş, 2015: 21) söyleşeler de Büke, eserin bir nüshasının Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda, 06 Mil Yz A

5151 arşiv numarasıyla kayıtlı olduğunu; harekeli nesihle, nazım ve nesir karışık olarak yazıldığını, temmet kısmında tam net olmamakla birlikte H. 1109 tarihinin yazılı olduğunu belirtir (Büke, 2015: 27).

İslam dini, tasavvuf ve tarikatlardan bahseden bir eserdir.

Tâli'-i Mevlûd-i Kebîr

Firdevsî'nin *Seyf ü Kalem*'inde adı geçen eserlerindendir (Tanyıldız, 2005: 78). Yine bazı araştırmacılara göre Firdevsî'nin nüshası tespit edilemeyen (Genç, 1995: 19; Jafarova, 2015: 8; Ekşioğlu, 2018: 7; Biçer 2015: 22) bir eseridir. Fakat Araç, eserin nüshasının Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Türkçe Yazmaları 06 Hk 3204'te kayıtlı olduğunun ilk olarak kendileri tarafından tespit edildiğini ve nüshanın da taraflarınca görüldüğünü eserden örnek okuma yaparak vermektedir (Araç, 2010: 13). Büke de eserin adının *Münazara-i Seyf ü Kalem* adlı eserde geçmesinin yanı sıra ilk defa kendilerince tespit edilen *Süleymân-nâme*'nin Tavşanlı nüshasında da geçtiğini ve Araç'ın tespit ettiği nüshanın, kendilerince de tespit edildiğini belirterek eserin içeriğine dair malumat verir (Büke, 2010: 29).

Tecnisât-ı Süleymân u Belkıs-nâme

Firdevsî'nin *Seyf ü Kalem*'inde adı geçen eserlerindendir (Tanyıldız, 2005: 78).

Büke'ye göre eserin yapılan çalışmalarda *Tecnisat-ı Süleyman* veya *Süleyman ü Belkısname* diye adlandırılışı kesinlikle doğru değildir. Eserin *Tecnisat-ı Süleyman u Belkısname* şeklinde adlandırılmasının doğru olacağı kanaatindedir (Büke, 2015: 31).

Araştırmacılar tarafından nüshasının henüz bulunamadığı (Ekşioğlu, 2018: 7; Sucu, 2020: 21; Genç, 1995: 20; Büke, 2015: 31, Çatıkkaş, 2015: 22) söylenen eserin, Kirik tarafından yapılan araştırmalara göre biri İsveç'te diğeri de Avusturya'da olmak üzere iki nüshası vardır⁴.

---

⁴ Bk. Esra Kirik, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si-75. Cilt (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya, 2018.

Hadîs-i Ahsen

Münazara-i Seyf ü Kalem'de adı geçtiği için bazı araştırmacılar tarafından Firdevsî'ye ait böyle bir eserin olduğunu (Ekşioğlu, 2108: 7; Orhan Fuad Köprülü, 1996: 129; Genç, 1995: 20; Jafarova, 2015: 8; Bursalı Mehmed Tahir, 1972: 106) kabul ederler. Büyükkarcı ise böyle bir eserin olmadığını, *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de geçen "hadis-i ahsen" ifadesinin eser adı olmaktan ziyade "güzel bir söyleyişle" söz söylemek anlamında alınması gerektiğini belirtir (Büyükkarcı, 1993: 7). Büke, söz konusu eserin adının *Münazara-i Seyf ü Kalem*'den başka hiçbir kaynakta geçmemesinden dolayı eserin varlığı konusunda şüphelidir; ancak *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de eser adlarıyla birlikte "hadis-i ahsen" ibaresinin de kırmızı mürekkeple yazılmasından dolayı durumun muğlaklığını koruduğu düşüncesindedir (Büke, 2015: 29). Kirik ise Büyükkarcı'nın görüşüne katıldığını zira üzerinde çalıştıkları *Süleymân-nâme*'nin 75. cildinde "ahsen hadis emlah kelim" ibaresinin sıkça kullanıldığını, hatta bu şekil ifadenin başka eserlerde de olduğunu, üzerinde çalıştıkları üç nüshada yer alan başlıkların ve isimlerin her zaman kırmızı mürekkeple yazılmadığını bazen de kırmızı ile başlayıp siyah mürekkeple yazılmaya devam edildiğini belirttikten sonra şimdiye kadar eserin bulunmayışının görüşlerini desteklediğini ifade eder (Kirik, 2018: 14). *Münazara-i Seyf ü Kalem*'de eserlerin yazıldığı sayfada geçen "ahsen hadis" ibaresinin hem bağlam açısından hem de *Süleymân-nâme*'nin ciltleri üzerine yapılan çalışmalarda bu ifadenin sıkça kullanılmasından (Büke, 2015: 151: 8b/10, 185: 24a/7, 241: 54a/8, 256: 62b/10; Jafarova, 2015: 110: 177a/20, 173: 210a/10; Kirik, 2018: 328: 23a/15, 413: 45b/13, 496: 70b/17) dolayı Büyükkarcı, Büke ve Kirik'in görüşlerinde haklı olduklarını düşünüyoruz.

Şerh-i Hadîs-i Erbâin

Fatih Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde 297.3 arşiv ve Aefrs6 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan eser beş varaktan oluşmaktadır. Eserin Büke tarafından Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, 34 Atf 2846/9 arşiv numarası ile bir nüshası daha tespit edilmiştir (Büke, 2015: 32).

Pend-nâme-i Eflâtûn

Pend-nâme-i Eflâtûn'un Firdevsî'ye ait olup olmadığı tartışmalıdır. Bursalı Mehmet Tahir'in Firdevsî'nin eserleri arasında saydığı ve sağlık bilgisine dair küçük bir

tercüme (Bursalı M. Tahir, 1972: 106) olarak nitelendirdiği bu eserin tek nüshası İstanbul Arkeoloji Müzesi, 164 numarada kayıtlı olup 105 varaktır. Çatıkkaş'ın bir çalışmasında eser hakkında detaylı bilgi verilmiştir⁵.

Kitâbü'l-Mevâiz

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Bölümü numara 297.9'da kayıtlı olduğu Biçer tarafından (Biçer, 2005: 74) belirtilse de yapılan araştırmalara göre henüz böyle bir esere ulaşılamamıştır.

Barak Baba Risâlesi

Gölpınarlı, Yunus Emre ve Tasavvuf adlı çalışmasında, Barak Baba Risâlesi'nin mütercimi olarak Firdevsî-i Rûmî'yi gösterir (Gölpınarlı, 1992: 253). Ancak böyle bir esere henüz ulaşılamamıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'den Tefe'üle Dâir Bir Risâle

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde 297.7 yer ve NEKTY00816 arşiv numarasıyla kayıtlı olan eser, yine kütüphane kayıtlarına göre 89 varaktır (Büke, 2015: 32).

Süleymân-nâme Muhtasarı

İki nüsha olarak tespit edilen eserin bir nüshası İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi 297.9'da AETrh316 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Diğer nüsha ise İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde 297.91'de NEKTY00715 barkod numarasıyla kayıtlıdır (Büke, 2015: 34).

Kasas

İlk kez Büke tarafından tespit edilmiş olup Tavşanlı Zeytinoğlu Halk Kütüphanesi 43 Ze 689/1 arşiv numarasıyla kayıtlı olan *Süleymân-nâme* nüshasının 2a varağında adı geçen bir eserdir (Büke, 2015: 34).

---

⁵ Bk. M. Ata Çatıkkaş, "Türk Firdevsî'si ve Süleymanname-i Kebir", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, s. 25, Ağustos, İstanbul, s. 176.

Firdevsî'nin Süleymân-nâme'si

Süleymân-nâme, Firdevsî'nin diğer eserlerine göre en tanınmış ve hacmi en büyük olan eseridir. Eser üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, Firdevsî'nin eserini farklı adlarla zikrettiği görülür.

“bu **süleymân-nâmesin** şerh eyledüm” (Büke, 2015: 151; 8b/10)

“bu **Süleymân-nâmesin** kim” (Ekşioğlu, 2018: 183; T248a, M196a/6)

“bu **Süleymân-nâme-i kebîr**üñ” (Erdem: 2005: 326; 3b/16-17)

“**kitâb-ı Süleymân-nâme**'nüñ muşannifi” (Genç, 1995: 28; 2b/5)

“bu **Süleymân-nâme-i kebîr**'üñ” (Jafarova, 2015: 50; 147a/19-20)

“Oқısun Firdevsî işit bu **Süleymân-nâmesin**” (Özbek Arslan, 2019: 149)

Ayrıca Kirik, Topkapı Sarayı Müze Kütüphanesi Hazine, nr. 1231'de kayıtlı nüshanın ilk sayfasında **Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm** adının yazılı olduğunu belirtir (Kirik, 2018: 227).

Firdevsî'nin *Süleymân-nâme*'siyle ilgili olarak Latifi'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*'sında “Sultân Bâyezîd Hân emriyle nâm-ı şerîflerine Süleymân-nâmeyi nazm ü neşr üzre cem idüp... üçyüz altmış cild kitâb...” (Canım, 2018: 403); Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ*'sında “Merhûm Sultân Bâyezîd Hân nâmına Süleymân-nâme adlu üç yüz seksen cild kitâb te'lif eylemişdür. Ol şâh-ı âlî-cenâb bu cümleden seksen cildin intihâb idüp mâ-'adâsın ihrâk itmekle...” (Sungurhan, 2017: 659); Beyânî'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ*'sında “Sultân Bâyezîd Hâna Şeh-nâme diyü üç yüz seksen cild bir kitâb diyüp pâdişâh-ı âlî-cenâb seksen cildini intihâb itdürdükte...” (Sungurhan, 2017: 146); Bursalı Mehmed Tahir Efendi'nin Osmanlı Müellifleri'nin ikinci cildinde “Sultan ikinci Bâyezid'in emri ile Süleyman Aleyhisselâm'ın hayat ve menkıbelerinden bahseden çoğu manzûm olarak yazmağa başladığı Süleymân-nâme'sini tamamlayarak takdim etmişse de her devirde eksik olmayan rakiplerinin kötölemesi ile umduğu kadar kabûle mazhar olamayıp mürekkep olduğu 366 cüzden ancak seksen cüzü seçtiğine müteessir oldu.” (Bursalı Mehmed Tâhir, 1972: 105); Franz Babinger'in *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*'nde “Firdevsî II. Bayezid'in istek ve uygun bulması ile pek uzun bir eser olan Süleymân-

nâme'yi yazmıştır... Eserin aslı, zamanın bütün bilgilerini içinde toplıyan 366 cüz'den ibaret imiş... Sultan kendisine sunulan bütün eserden 80 cüzü beğenip ötekinin yok edilmesini emretmiş imiş” (Babinger, 1992: 36) geçen bilgiler değerlendirildiğinde Firdevsî'nin eseri için genel olarak *Süleymân-nâme* adını kullanıldığı sadece Beyânî'nin eseri *Şeh-nâme* olarak adlandırdığı, Firdevsî'nin bu eseri II. Bâyezid'in emriyle/isteğiyle yazmaya başladığı, eserin 360 ya da 380 cilt veya 366 cüz olarak yazıldığı, bu cilt veya cüzlerden ancak 80'inin padişah tarafından seçilip geri kalanının yakıtıldığı anlaşılmaktadır.

Süleymân-nâme üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde Firdevsî'nin cüz-cilt sayılarına dair verdiği bilgilerin tutarsız olduğu, 99 ve 366 sayılarının karışık olarak verildiği görülür.

bu **toğsan toğuz** mücelled Kitâb-ı Süleymân-nâme'nün (Çelik, 2010: 129)

bu Süleymân-nâme-i kebîrûñ **toğsan toğuz** mücelled tevârih-i lâ-naẓîrûñ (Erdem, 2005: 326)

“Bu Süleymân-nâmesin kim **üç yüz altmış altı** cild” (Ekşioğlu, 2018: 183)

“...bu **üç yüz altmış altı** mücelled kitâb-ı Süleymân-nâme'nün...” (Genç, 1995: 28)

“**Üç yüz altmış altı** cildi eyledüm taşnîf men” (Usta, 1995: 124)

Büke, Firdevsî'nin “cilt, risale ve cüz” terimleriyle neyi kastettiğinin net olarak anlaşılmadığını, muhtemelen eserin cilt sayısının 99, cüz sayısının da 366 olduğunu belirtir (Büke, 2015: 8).

Hacimli ve birçok sahaya ait bilgiden oluşan ansiklopedik bir eserin yazılması kolay değildir. Firdevsî'nin bu eserini yazabilmek için uzun araştırmalar yaptığı, Hz. Süleymân kıssasına dair ulaşabildiği kaynakları satın aldığı ya da kitapların bir nüshasını kopyaladığı anlaşılmaktadır.

Firdevsî'nin tarihçiliği üzerine bir çalışma yapan Biçer, Firdevsî'nin eserlerinde geçen yazar ve eserleri bir araya getirerek Firdevsî'nin kitaplığının listesini ortaya koyar.

Detaylı bir şekilde incelendiğinde Firdevsî'nin eserlerine kaynaklık eden birçok önemli eserin listede bulunduğu görülecektir⁶.

Firdevsî, *Süleymân-nâme*'yi Fatih Sultan Mehmet'in hükümdarlığı zamanında yazmaya başlamış, II. Bayezid devrinde yazmaya devam etmiş ve I. Selim döneminde ise yazmayı tamamlamıştır (Ekşioğlu, 2018: 8-9). Eserin yazımının uzun yıllar sürdüğü ve kendisini yordduğu şu dizelerinde açıkça ifade edilir:

“Anuñçündür bu Firdevsî Süleymân-nâmeyi pes
Çeküp zaḥmet ider taḥnîf yazar dürlü ma°ānî” (Genç, 1995: 105)

“Anuñ-ıçun işbu Firdevsî ḥaḫîr
Elli yıl çekdi emek tā oldu pîr

Ol Süleymân-nâme'sini iy kibâr
Kendüsinden soñra ḫodı yâdigâr” (Jafarova, 2015: 10)

“Elli altmış yıl ḫıluban °ömri ḫarc
Bir Süleymân-nâme itdüm Şâha derc” (Usta, 1995: 450)

Firdevsî'nin bu eseri nasıl yazdığı veya yazdırdığı konusyla ilgili olarak Köprülü, Lâmi'nin dîvânında yer alan bir kıt'adan hareketle, *Süleymân-nâme*'yi yazdırmak için padişahın emriyle kâtipler görevlendirdiği bilgisini verir (Köprülü, 1993: 657 Aktaran Gök, 2019: 26-27). Firdevsî'nin, Süleymân-nâmelerin birçok yerinde eserini okuyana, dinleyene, eksiklerini giderene ve yazana dua ettiği de görülür.

“bu kitâbum okıyana yazana naḫşını ıslâḫ idüben düzene ol kemâl ü °izzetüñiçün
°izzet it” (Büke, 2015: 151).

“Okuyana diñleyene yazana
Raḫmet it ıslâḫ idüben düzene” (Kirik, 2018: 328)

“Ḥaḫ du°âsın bî-ḫuşûr eylesün anuñ müstecâb
Okuyana diñleyene yazana vü daḫı hem” (Usta, 1995: 124)

---

⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. Bekir Biçer, *Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği*, Tablet Kitabevi, Konya, 2006 s. 34-35.

“Bu kitâbı yazana diñleyene
Okuyuban ma°ninin añlayana

Raħmet eyle cümlesine yâ Ğafūr
Vir murādın her birine  ola Şükür” (27a/6-7)

Süleymân-nâme ciltleri incelendiğinde birçoğunun aynı âyet-i kerime ile başladığı görülür. Bu âyet, Neml Sûresinin 30-31. âyetleridir:

“*Innehu min Süleymâne ve innehu bismillâhi’r-raħmâni’r-rahîm ellâ ta°lû
°aleyye ve ’tûnî müslimîn*”

“Mektup, Süleyman’dan gelmiştir. O, ‘Bismillâhirrahmânirrahîm’ diye başlamakta ve içinde ‘Bana karşı büyüklük taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin’ denilmektedir.”

Bu ayetten sonra, *Süleymân-name*’nin diğer ciltlerinde olduğu gibi tevhit, naat, dört halifenin övgüsü, devrin hükümdarına yapılan dualar ve övgülerden sonra Şairin kendisinden ve eserinden övgüyle bahsedilmesiyle asıl konuya geçilir.

Firdevsî’nin eserini yazmaya başlamadan önce hakkında birçok kaynak tarayarak bilgi topladığı, kâtiplerin tutulduğu ve yukarıda verilen kendi ifadesinden de anlaşılacağı üzere yazımı uzun yıllar süren *Süleymân-nâme*’de çok çeşitli konuları bir arada topladığı görülmektedir.

Bu konular dînî (peygamberler, peygamber kıssaları: Nuh Tufanı, Lut ve Ad kavminin helakı...); dört halife; kutsal kitaplar; ayet ve hadisler; fikhî konular: iman, inanç, abdest, namaz, kurban; ahlak; çeşitli dinler ve inançlar...); efsanevî/mitolojik varlıklar (Sâm-ı süvâr, Rüstem-i Zâl, Kahramân-ı Kâtil; Sîmurg, Hümâ, Kuknûs kuşu, Rahne kuşu, Rûh kuşu; Kaf Dağı; âb-ı hayat...); metafizik (melekler, Şeytanlar, cinler, periler, devler, cadılar...); evren (yıldızlar ve gezegenler: Merrih, Keyvân, Utarid, Şems, Kamer; dağlar, denizler, sular...); toplumsal konular (hükümdarlar, beyler, hanlar, vezirler; yeme-içme, giyim-kuşam...); savaşlar (Hz. Süleymân’ın gerçek ve metafizik varlıklarla yaptığı savaşlar, bu savaşlar için yapılan hazırlıklar) bitkiler (nârinç, turunc, ergavân, zaymerân, fülful, karanfil, nergis, gül, yâsemîn; hangi bitkinin hangi hastalığa iyi geldiği) olmak üzere çok çeşitlidir.

Süleymân-nâme'nin ciltleri incelendiğinde giriş ve sonuç bölümlerinin diğer bölümlere göre dil ve üslup bakımından daha ağır olduğu görülmektedir. Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin yoğun olarak kullanıldığı bu bölümlerin dışında kalan yerler dönemine göre oldukça sade bir dille yazılmıştır. Ayrıca, eski geleneğin bir devamı olarak, içerisinde Farsça ibareler geçen bazı başlıkların dilinin de ağır olduğu görülür.

Süleymân-nâme'nin birçok yerinde nesir, nazma yaklaştırılır; seci, aliterasyon ve abartılı ifadelerle anlatıma bir şiir hüviyeti kazandırılır:

“Kuşlar ötişüp çağrışduğundan, atlar süheybinden, gürz-ü girân düpüldüsinden, kuşlar kanadıla oğlar şıpıldusundan, zahımnāk merdānlaruñ cān u ciger tağlaşmasından, efgān u zārī ve şadādan zemīn ü zemān ifīledi, çarḥ-ı āsumān gümledi..” (Akay, 1990: 27)

“... Cāmasb-ı ekber dirleridi, °ilm-i ḥikmetde ve °ilm-i hey°etde bī-miṣl idi. İkinci bir maḥbūbe kıızı varıdı ki āfitāb ruḥsārı ileyinde secde kılırudı, pākīze vü pāk-dāmen ü ḥoḳḳa-dehān u servü-ḳadd ü lāle-ḥadd ü maḥbūbetü'z-zamān idi.” (Usta, 1995: 112).

“Vüzerā, ümerā, °ulemā, ḥükemā, zürefā ve nüdemā yirlü yirinde ḳarār itdiler.” (Aksoy, 2000: 239).

Süleymân-nâme'de anlatım bakımından dikkat çeken bir husus da Dede Korkut üslubuna benzer anlatımların bulunmasıdır:

“Süleymān kimdür ki benüm nām u nişānumı cihāndan götüre, yā Tūrān şāhına elem getüre? Emmā ki sen gözet ki, şubḥ olincaya dek ne leşker-i Süleymān'ı kıoyam şikeste kılmaduḳ, ve ne ḳal'a-i Sinob'ı kıoyam, bend ü zencīre şalmaduḳ...” (Akay, 1990: 18-19).

Firdevsî, anlatımda özlü sözlere, atasözlerine ve nasihatlere oldukça fazla yer vermiştir. Bunlar, esere ait ciltlerin manzum veya mensur bütün bölümlerine serpiştirilmiş bir şekilde karşımıza çıkar:

“Baş gidicek pāyidār olmaz ayak” (Akay, 1995: 55)

“Yā Edünyā bin Dāvud, çünkü uzun yaşun āḥiri ölümdür.” (Jafarova, 2010: 54)

“Hîç kimse ılduz-ıla berāber dirilmez veyā gökden alçağ olduğına °ār kılmaz. Güneşüñ nūrunı günülemek olmaz. Bunuñ bigi bîhūde söz söylemekden, bir hüner göstermek yigrekdür ki buncılayın sözi hayra yormak; uyur ejderhānuñ kıyruğın başup yatur arşlanuñ kılağın burmak olmaz. Şon peşimānlık aşşı kılmaz.” (47a/11-15)

Süleymān-nāme'nin ciltleri okunurken Firdevsî'nin bazı kelime, kelime grupları ve terkipleri sıkça tekrar ettiği farkedilir. Bunlardan bir kısmı şu şekildedir:

āb-ı hayāt, ahsen, °alā-rağmı rūzigār, °Arab u °Arbā, °Arab-beççe, at süheyinden, °ale'ş-şabağ, cebe cevşen, emlağ seğun, emlağ kelām, emlağ söz, ez-ān-ı cānib , ıldırım-veş, icāzet iste-, ins ü cinnī vağş u tuyūr u mūr u mār, kāmukār, nā-bekār, ra°dıveş haykır-, sāhib-kırān, seğunmendān-ı hağāyık, zenbīl örici...

Tezkireciler Firdevsî'nin şâirlik yönünün zayıf olduğunu belirtirler (Canım, 2000: 425; Kutluk, 1997: 64 Aktaran Kirik, 2018: 30). Buna rağmen o, kendisini övmekten geri kalmaz ve bir söz ustası olduğunu iddia eder:

“Bu Süleymān-nāme mişli dinmedi zībā sühan
Buña hem-tā görmedi kimesne defter diyesin” (Genç, 1995: 27)

“Dürr-i cevher olduğıyçün sözlerüm
Yazup oğır hağ idüben i°tibār” (Usta, 1995: 422)

Gerek söz varlığı gerekse şekil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi özellikleri gösteren *Süleymān-nāme*'nin ciltleri bu açıdan değerlendirildiğinde oldukça zengin bir dil malzemesi ile karşılaşılır.

Süleymān-nāme'nin yazmalarının bulunduğu kütüphaneler ve kayıtları

81 cildi tespit edilen *Süleymān-nāme*'nin Türkiye ve yurtdışı kütüphanelerinde birçok nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalarla ilgili kayıtlar şu şekildedir:⁷

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

Cilt 5-13: Hazine nr. 1525; 388 varak.

⁷ Buradaki bilgiler Esra Kirik'in doktora tezinden alınmıştır (Kirik, 2018: 23-26).

Cilt 14-20: Hazine nr. 1526; 321 varak.

Cilt 25-30: Hazine nr. 1527; 306 varak.

Cilt 31-36: Hazine nr. 1528; 378 varak.

Cilt 37-42: Hazine nr. 1529; 383 varak.

Cilt 43-48: Hazine nr. 1530; 382 varak.

Cilt 49-54: Hazine nr. 1532; 459 varak.

Cilt 55-60: Hazine nr. 1534; 500 varak.

Cilt 61-66: Hazine nr. 1534; 500 varak.

Cilt 67-71: Koğuşlar nr. 892; 470 varak.

Cilt 67-72: Hazine nr. 1535; 595 varak.

Cilt 73-76: Hazine nr. 1536; 469 varak.

Cilt 76: Koğuşlar nr. 892.; 470 varak.

Cilt 77-80: Hazine nr. 1537; 534 varak.

Süleymaniye Kütüphanesi

Cilt 2-4: Hacı Mahmut Efendi nr. 4863; 188 varak.

Cilt 48: Hacı Mahmut Efendi nr. 4863.

Fatih Millet Kütüphanesi

Cilt 81: Ali Emîri Manzum nr. 317; 123 varak.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı

Cilt 31-32: M. Cevdet nr. B. 26.

Cilt 39: M. Cevdet nr. B. 26

Cilt 74: M. Cevdet nr. O. 19

Manisa İl Halk Kütüphanesi

Cilt no (?):⁸ 45 Ak Ze 226; 766 varak.

İstanbul Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları

Cilt (?): S.H.M.H.K Yaz. nr. 361: 127 varak.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

Cilt 21-23: T.M.. nr. 9884

Cilt 24: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 25: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 26-29: Türkçe Yazmalar nr. 9884

Cilt 33-36: Türkçe Yazmalar nr. 9884; 264 varak.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi

Cilt 71-73: nr. 4000; 100 varak.

Roma Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu

Cilt 3-5: Vaticano Turco nr. 28; 183 varak.

Cilt (?): nr. 188

Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi (Macaristan)

Cilt 2: Török, F5⁹. 1; 303 varak.

Cilt 10: Török, F. 1; varak.

Cilt 7-13: Török, F. 1; 356 varak.

Cilt 17-18: Török, F. 3; varak, 99.

---

⁸ Kıssa-i Süleymân Aleyhi's-selam adıyla bilinen Süleymân-nâme'dir.

⁹ Koleksiyonun adıdır.

Cilt 25-30: Török, F. 4; 304 varak.

Cilt 49: Török, F. 5; 80 varak.

Cilt 50: Török, F. 6; 94 varak.

Cilt 51: Török, F.7; 72 varak.

Cilt 52: Török, F. 8; 71 varak.

Cilt 53: Török, F. 9; 76+[1] varak.

Cilt 54: Török, F.10; 79 varak.

Cilt 64-66: Török, F. 11; 275 varak.

Cilt 77: Török, 12; 116 varak.

Cilt 78-80: Török, 13; 314 varak.

Cilt (?)¹⁰: Török, F. 14; 221 varak.

Dükalık Kütüphanesi (Avusturya)

Cilt 1: Gotha Katalog nr. 11; 357 varak. (Pertch, 1864: 18) Sammlung Ch. A. 241.

Cilt (?): Gotha Katalog nr. 208; 253 varak. (Pertch, 1864: 179) Seetzen: nr. 112.

Cilt (?): Gotha Katalog nr. 241; 357 varak.

Cilt (?): Katalog nr. 242; 48 varak. (Pertch, 1864: 200) Seetzen Kah: 1198

Fransa(Paris) Millî Kütüphanesi (Biblioteque Nationale de France)¹¹

Cilt 75: Supplement Turc 1293; 115 varak.

---

¹⁰ Kataloğu hazırlayan Parlatur ve Hazai, cilt yerinde olmadığı için cilt numarasının tespit edilemediğini belirtmiştir (2007: 75).

¹¹ Bu eser Blochet'in hazırladığı (1932: 224) katalogta taranmış; Bibliotech Nationale de France'in internet

Kütüphanesi'nden araştırılarak nüshanın yeri bulunmuştur. Esere ait birer takım fotokopi ve mikrofilm kütüphaneden mail ile istenerek temin edilmiştir. Daha sonra bizzat Fransa'ya eseri yerinde görmek için seyahat edilmiş; araştırma ve gözlem yapılmıştır.

Berlin Devlet Kütüphanesi (Almanya)

Cilt (?): nr. 179, 154 varak. (Pertch, 1889: 199)

Cilt (1-5): nr. Ms. or fol. 4154, 279 varak.

Cilt (?): Sachau 338, 58 varak.

MEB tarafından yayımlanan İslam Ansiklopedisi'nin 4. cildinde, Firdevsî ile ilgili olarak Köprülü'nün vermiş olduğu bilgilerin yayımlanmasının ardından Firdevsî ve eserleri üzerine araştırmalar hız kazanır. Bu çalışmalar şunlardır:

Makaleler

AKAY Asuman, "Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.118, Şubat 1999, ss. 217- 228.

AKAY Asuman Ahmed," Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânâme-i Kebîr'indeki Deyimler", Electronic Turkish Studies, Yıl 9, S. 9, 2014, ss. 103-122.

BÜKE Himmet, "Firdevsî-i Rumî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler", Journal Of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute, 7(13), 2015, ss. 481-501.

BÜKE Himmet, "Firdevsî-i Rumî'nin Kayıp Eseri: Tâli'-i Mevlûd Veya Tâli'-i Mevlûd-i Kebir (Bir Yıldızname ve 12 Hayvanlı Türk Takvimi)", Turuk, 4(8), 2016, ss. 66-74.

BÜYÜKKARCI Fatma, "The World of Spirits in Firdevsî-i Tavi'l's Davetname Book of Magic", P: Art & Culture, (12), 2004, ss. 27-45.

ÇATIKKAŞ M. Ata, "Firdevsî-i Rûmî'nin Satranç-nâmesi", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.37, İstanbul, 2006, ss. 186-198.

ÇATIKKAŞ M. Ata, "Türk Firdevsî'si ve Süleymân-nâme-i Kebîr", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 25, C. X, İstanbul, 2003, ss.169-178.

DİREKÇİ Bekir, "Kitâbu Kıssa-ı Kahramân-ı Kâtil'in Paris Bibliotheque Nationale (Supp. 344) Nüshası Üzerine Bir Değerlendirme", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 49, Ağustos 2020, ss. 73-91.

ERDEM Mehmet Dursun, “Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhi’s-selâm ve Söz Dizimi Özellikleri”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, C. 4, Elazığ, 2005b, ss.1-8.

GÜLEÇ Hamdi, “Süleymân-nâme’de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil Üslup ve Motifler”, Bilig, S.36, Kış, 2006, ss. 243-260.

ŞİMŞEK Yaşar, “Süleyman-nâme’nin Dili Üzerine (76. Cilt)”, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. 12, S. 3, Manisa, 2014, ss. 264-278.

Yüksek Lisans Tezleri

ABUL Yasemin, *Süleymân-nâme-i Kebir’in 47. Cildi Üzerinde Metin ve İnceleme*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

AYDIN Halis, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-nâme’sinin 68. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

BABÜR Yusuf, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (6-7. Ciltler/İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan: Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

CİHAN Emre, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-Nâme’sinin 71. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2019.

ÇELİK Zeynep, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-nâme Yazmasınının (81. Cilt) (82b-123b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

GÜRAKAR Nesibe, *Firdevsî-İ Rûmî’nin Süleyman-Nâme-i Kebîr’i (40. Cilt) İnceleme-Metin*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

JAFAROVA İlhama, *Firdevsî-i Rumi'nin Süleymanname Yazmasınının (81.cilt 54b-82a, 28yk.) Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

KÖZ İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Yazmasınının (81. Cilt 70, 54 b.yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR Sezer, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme Yazmasınının (81.cilt, 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2003.

ŞİMŞEK Yaşar, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. Cilt), Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

TOMBAK Süleyman Anıl, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sininin 67. Cildi (İnceleme-Tenkitli Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir: Hacı Bektaş Velî Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

VANLI Murat, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (8-9. Ciltler) (İnceleme- Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan: Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Doktora Tezleri

AKAY Asuman, *Firdevsî- Süleymân-nâme (44. Cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

AKSOY Mustafa, *Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâmesi'nde Destan Unsurları (39-45. Ciltler)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

AKSU Rabia, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (10. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

BÜKE Himmet, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

ÇATIKKAŞ M. Ata, *Süleyman-nâme (72. Cilt)*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1979.

ERDEM M. Dursun, *Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması (74. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005a.

EKŞİOĞLU Serap, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme-Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2018.

GENÇ Gülnaz, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler), Giriş-Metin-Sözlük*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

GÖK Âdem, *Firdevsî-İ Rûmî, Süleymân-Nâme-i Kebîr (37. Cilt), İnceleme, Tenkitli Metin* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

GÜLEÇ Hamdi, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânnâme'si (42. Cilt) Dâsîtân-ı Ceng-i Âheng-i Efrâsiyâb-ı Türk Üzerinde Bir Metin İncelemesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.

JAFAROVA İlhama, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (63. Cilt) İnceleme-Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2010.

KİRİK Esra, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-Nâme'si-75. Cilt (Giriş- İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

ÖZBEK ARSLAN Necmiye, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr 11.,12.,13. Ciltler (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

SUCU Ahmet Özhan, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme (67-68. Cilt) İnceleme-Tenkitledir Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

USTA Halil İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, İnceleme-Metin-Sözlük (43-44-45-46. Ciltler)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

Süleymân-nâme'nin 39. Cildi

Süleymân-nâme'nin 39. cildinin tespit edilmiş iki nüshası bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız nüsha, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 45 Ak Ze 226 olarak kayıtlı olan ve toplamı 766 yaprak olan nüshadır. Bu nüsha ilk olarak Himmet BÜKE tarafından ortaya çıkarılmıştır¹². İlk ve son varakları hariç, geri kalan bütün varaklar 21 satırdır. Cildin 15a, 27b, 28a, 52b, 53a, 62a'da olmak üzere toplam altı yerinde vakıf mührü bulunmaktadır. Bu mühürlerden 27b, 28a, 52b, 53a'da bulunan mühürler şekil ve içerik itibariyle aynıdır. 15a ve 62a'da yer alan mühürler ise üzerlerinde tarih yazılı olmasının dışında içerik olarak diğerleriyle aynıdır. Ancak bunlar, diğerlerine göre şekil, büyüklük ve okunurluk bakımından farklılık gösterirler. Bu mühürlerden 15a ve 62a'da "Zeynel b. Hacı °Alî Şāhib-i Vakf-ı Halebî sene 1212" yazılıdır.

Firdevsî, kendisinden çokça himaye gördüğü Osmanlı padişahı II. Bayezid'den sıkça bahseder. Ancak gerek bizim çalışmamızda gerekse *Süleymân-nâme* üzerine yapılan diğer çalışmalarda padişahın adının başında "İldırım" unvanının bulunması dikkat çekicidir: İldırım Hân Bayezîd / İldırım Hân bin Muḥammed Hân (Usta, 1995: 588), İldırım Hân (Genç, 1995: 342), İldırım Hân bin Muḥammed bin Murād (Jafarova, 2010: 406), ıldırım ḥan bāyezîd / ıldırım ḥan bin muḥammed (Büke, 2015: 1043), İldurum

---

¹² Bk. Himmet Büke, *Firdevsî-İ Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini (Yayımlanmış Doktora Tezi)*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 37.

Ḥan / İldurum Ḥan Bāyezīd (Ekşioğlu, 2018: 739), İldırım Ḥān Bāyezīd (Kirik, 2018: 936). Çünkü “İldırım / Yıldırım” I. Bayezid’in unvanıdır. Ancak bahsedilen padişahın da II. Bayezid olduğu ortadadır. *Süleymān-nāme*’nin birçok cildinin II. Bayezid’in padişahlığı zamanında (1481-1512) yazılmasına rağmen “İldırım” unvanının II. Bayezid’in adıyla birlikte kullanılmasına tarafımızca bir anlam verilememiştir. 37-42. ciltleri ihtiva eden Manisa nüshasının ciltlerinin sonlarında temmet kaydı bulunmadığından ciltlerin hangi tarihlerde ve kim tarafından istinsah edildiği tespit edilememiştir. Gerek tarihi kaynaklarda geçen bilgilerden gerekse *Süleymān-nāme* ciltlerindeki Firdevsî’nin kendi ifadelerinden *Süleymān-nāme* nüshalarının birçoğunun müstensih nüshası olduğunu düşünmekteyiz.

Metin, nesih hattıyla ve genel olarak harekeli yazılmıştır. Tıpkıbasımda da görüleceği üzere hat oldukça okunaklıdır. Silik ya da karalanmış olmaktan dolayı okunmayan yer yoktur. Sadece birkaç yerde eksiklik ve bazı kelimelerin imlasında hatalar vardır. Bunlar da Topkapı nüshasından faydalanılarak giderilmeye çalışılmıştır.

Başlıklar ile nazım ve nesir bölümlerine geçişi ifade eden kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde yer alan başlıkların yazımı da dikkat çekicidir. Nesir bölümlerinde yer alan uzun başlıklar, nazım bölümlerinde yer alan başlıklara benzetilerek dize uzunluğunu geçmeyecek şekilde alt alta yazılmıştır. Bundan dolayı, çeviriyazı metinde karışıklık oluşturacağı düşüncesiyle yan yana verilmiştir. Nazım bölümlerinin içine yerleştirilen başlıklarda vezin ve kafiyeye uygunluk şartı gözetilmemiştir.

39. cildin ikinci nüshası Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Kitaplığı 1529 numarada kayıtlıdır. Manisa nüshasıyla aynı satır sayısına sahiptir. Nüshanın son varağının sol üst köşesine varak numarası olarak sonradan 384 yazılmıştır. Bu nüsha da 37. ciltten başlayıp 42. cildin sonuna kadar devam etmektedir. 37. cildin başında alt alta “Şāhzāde Sulṭān Bāyezid / otuzyedinci cilddür / altı cild içinde derc / olunmuşdur” yazılıdır.

Çalışma için Manisa nüshasının tercih edilmesinde hattının okunaklı olması, tek bir müstensihin kaleminden çıktığının düşünülmesi, karalama ve silik yer olmaması gibi hususlar etkili olmuştur. Bu durum Topkapı nüshasında karışık bir hâl almaktadır. Ciltlerin hatları incelendiğinde birkaç müstensih tarafından yazıldığı fikri uyanmaktadır.

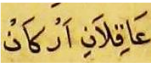

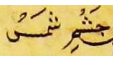
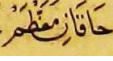

Topkapı nüshasının diğer ciltleri bir yana bırakılıp 39. cildi incelediğinde şu sonuçlara ulaşılır:

1. İlk üç sayfadaki başlıkların altın sarısı mürekkeple yazılmasına karşılık daha sonraki sayfalarda yer alan başlıkların kırmızı mürekkeple yazıldığı,
2. 145b'deki hat ile 146a'daki hattın birbirinden farklı olup farklı bir müstensih ile cildin yazılmaya devam edildiği olasılığı,
3. 184a'dan itibaren hattın tekrar değiştiği,
4. 192b'deki hattın 193a'da yerini farklı bir hatta bıraktığı,
5. 193a'da başlayan hattın öncekilere göre okunurluğunun azaldığı,
6. 204a'dan itibaren tekrar okunaklı bir hat ile yazıldığı tespit edilmiştir.

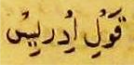
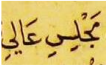

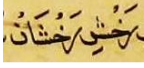

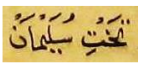
Ayrıca, üzerinde çalışılan Manisa nüshasında görülen müstensihe ait hususiyetler şu şekilde sıralanabilir¹³:

1. Aruz sebebiyle dile yerleşen medli heceler bulunan kelimelerde görülen ses türemesine örnek birçok kelimenin kullanılması: abanūs, āfitāb, āşikāre, bebür, destigār, destipūs, destires, girdigāh, gūşumāl, heftiser, heftüser, kāmukār, kāmuyāb, kārīsāz, kārūzār, Kirdigār, nāmudār, nūribaşş, pāsipān, pāsūpān, pūştüpā, ra'dıvār, rezmigāh, rūzigār, servūkad, şubhıdem, şādukām, şādumān, şebihūn, tahtıgāh, tārūmār, tıgızen, tıguzen, yādigār, zehrināk.

2. Aksoyak tarafından belirtilen müstensihlerin Farsça terkipleri göstermek için metne fazladan “ye” eklenmesi hususu, üzerinde çalıştığımız metinde büyük orada esre

(◌) ile gösterilmiş olup ye ile gösterilmesine dair örnek çok azdır: āb-1 hayāt
27a/11, āb-1 memāt 37b/14, ākılān-1 erkān 3b/8, çarḡ-1 tāsı
56b/13, çeşm-i sems 32b/4, hākān-1 mu'azzam 23b/15, ilm-i

¹³ Bkz. Mesut Bayram Düzenli, Camiü'l-Envar Ala Tefsiri'l-İhlas'ta Aruz İmlası Ve Müellifin Aruza Dair Tasarrufları
İsmail Hakkı Aksoyak, Osmanlı Şairlerinin “Aruz Tasarrufları” Ve Araştırmacıların Gereksiz Müdahaleleri

ledün 40a/1, kavı-i İdrīs 51b/16, meclis-i °ālī 43a/6, murğ-ı
dem 14b/16, rahş-ı rahşān 17a/13, serv-i revānlar 39a/2, taht-ı Süleymān 23b/15.

Aksoyak, bu durumun nedenini, müstensihin kopya ettiği metni görmeden, onu bir başkasının okuması ile kayda geçirmiş olduğu ihtimaline bağlar.

3. Bazı kelimelerin noktalarının unutulmuş olması: za°ıfdür 4b/6,
ğıriv 10a/6, yitişüp 13a/15, yad 19a/20, şağrāk 31a/5, zulumāt
35a/19

Bu ipuçlarından hareketle, *Süleymân-nâme* ciltlerinin birden fazla müstensih tarafından istinsah edildiği görüşü kuvvetlenmektedir.

Süleymân-nâme'nin 39. cildinde beş meclis yer alır. Bu meclisler 191. meclisten 195. meclisin sonuna kadar devam eder.

Süleymân-nâme'nin diğer bütün ciltlerinde görülen ve yukarıda belirtilen söz varlığı ile ses ve şekil bilgisine ait özellikler 39. ciltte de görülmektedir. Bu özellikler çalışmanın dil incelemesi ve dizin bölümlerinde verilmiştir.

Süleymân-nâme'nin diğer ciltlerinde olduğu gibi 39. ciltte de efsanevi, metafizik ve gerçek şahısların bir arada yer aldığı olaylar özgün bir üslupla anlatılır. Bu anlatımlar esnasında tıp, tarih, coğrafya, savaş, savaş hazırlıkları, din, tasavvuf, ahlak gibi birçok konuda okuyucuya bilgi verilir. Nesir bölümlerinde anlatılan konuları özetleyici ya da destekleyici mahiyette şiirler yer alır. Anlatılan konular çeşitli başlıklar altında verilmiştir. Bu başlıklardan bir kısmı Farsçadır. Farsça başlıkların anlamları metin bölümünde dipnotlarla gösterilmiştir. Metnimizdeki başlıklar şu şekildedir:

Süleymân-nâmenüñ Yüz Toğsan Birinci Meclisinüñ Zikrindedür (2a/14)

Dāsītân-ı Kāhir bin Sām-ı Suvār (2b/8)

Helāk-Şoden Karğarhâyī Dīv Be-dest-i Kāhir bin Sām-ı Suvār (3b/7)

Māyıs Hân °Acāyib Hāküften Kāhir Rā (6b/14)

Dāsītān-ı Ceng-i Süleymān ve Āheng-Kerden-i Benī Aşfer Meliki Atğāş Hān-ı Aşferī (7b/7)

Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī (13b/6)

Der-Beyān-ı Meclis-i Āhır (13b/16)

Süleymān-nāmenüñ Yüz Toğsan İkinci Meclisinüñ Zıkrindedür (14a/6)

Qışsa°-ı Süleymān °Asker-keşiden Berā-yı Ceng-i Benī Aşfer ve Qışsa°-ı İşān (14a/12)

Qışsa°-ı Hased-kerden Racīm Taht-ı Süleymān °aleyhi's-selām (23b/2)

Qışsa°-ı Rüstem-i Zāl-ı Destān ve Qışsa°-ı Keykubād ve Qışsa°-ı Sām-ı Süvār (24b/16)

Der-beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī (26b/4)

Der-beyān-ı Meclis-i Āhır (26b/17)

Süleymān-nāmenüñ Yüz Toğsan Üçüncü Meclisinüñ Zıkrindedür (27a/8)

Āgāh-şoden Sām-ı Süvār (27a/16)

Dāsītān-ı Ceng-gerden Keykubād Zāl-ı Destān-ı Rüstem Sām-Süvār Pehlevān (29b/9)

Dāsītān-ı Sām-ı Süvār (30a/19)

Qışsa°-ı İskender-i Kübrā (33b/9)

Der-beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī (40a/16)

Der-beyān-ı Meclis-i Āhır (40b/3)

Süleymān-nāme'nüñ Yüz Toğsan Dördüncü Meclisinüñ Zıkrindedür (40b/14)

Hikāyet-i Efrāsyāb-ı Türk ve Qışsa°-ı Ğayyūr-ı Cāzū (41a/2)

Dāsītān-ı Sīmurğ ve Qışsa°-ı Süleymān °am. ve Ser-güzeşt-i Sīmurğ-ı Qāf (50a/13)

Süleymān-nāme'nüñ Yüz Toğsan Beşinci Meclisinüñ Zıkrindedür (52b/5)

Dāsītān-ı Sīmurğ-ı Qāf ve Qışsa°-ı Süleymān °aleyhi's-selām (52b/11)

Der-beyān-āmed ber-Hüdhüd Hāzret-i Süleymān °am. Āverden-i Nāme°-i Efrāsiyāb (56a/9)

Qışsa°-ı Ğayyūr-ı Cāzū İgvā-kerden Şeytān-ı Racīm (57b/3)

Dāsītān-ı °Ayyūr Cāzū ve Āmeden Hāzret-i Süleymān ve Ender-Sıfat-ı °Asker-i Sāhırān (63b/17)

Der-Du°ā°-ı Firdevsī ve Der-Hatm-i Kitāb-i'l-Cildi't-Tāsi°u's-Şelāşün (66b/16)

Der-Du°ā°-ı Pādişāh-ı İslām ve'l-Müslimīn (67a/8)

Eser; anlatılanların daha iyi anlaşılması için, manzum bölümler dışarıda bırakılmak kaydıyla ve anlatımdaki genel yapıya fazla dokunulmadan, başlıklar hâlinde aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Dāsītān-ı Qāhir bin Sām-ı Sūvār

Qāhir bin Sām-ı sūvār gizemli taraflarını merak ettiği bir şehri görmek istemektedir. Bu sebeple Qarqarhāyī devden kendisini oraya götürmesini ister. Qarqarhāyī dev de bunu fırsat bilerek Sām-ı sūvār'ı gökyüzüne çıkarıp öldürmeyi planlar. Sabah olunca Qarqarhāyī, Sām-ı sūvār'a bugün çok şeyler göreceğini söyler. Altından yapılmış bir kürsü getirir. Sām bu kürsüye oturur. Qarqarhāyī kürsünün altına girip Sām'ı kürsüyle birlikte gökyüzünün birinci katına çıkarır. Yeryüzü artık bir avuç balçık kadar görünmektedir. Oradan da yukarı çıktıklarında yeryüzü artık görünmez olur. Qāhir, gönlünden Sām'ı gökyüzünden yeryüzüne atmayı geçiriyordur. Böylece ondan kurtulacaktır. Sām, Qarqarhāyī'ye kendisini neden bu kadar yükseğe çıkardığını sorar. O da gülerek kendisini öldürmek için buralara kadar getirdiğini söyler. Qarqarhāyī, Sām'a, atasının çokça devin, ifritin başını kestiğini, kanını akıttığını şimdi onların intikamını alacağını söyler.

Helāk-Şoden Qarqarhāyī Dīv Be-dest-i Qāhir bin Sām-ı Sūvār

Sām da içinden bu dinsiz ve şeytan neslinden olan devin kendisini helak edeceğini, bundan dolayı onun boynunu ikiye bölmeyi geçirir. Kılıcıyla Qarqarhāyī'nin kafasını yarar. Qarqarhāyī çığlık atıp Qāhir bin Sām'ı kürsüyle birlikte gökyüzünden yere atar. Ancak kendisi aldığı darbeden dolayı ölür. Qāhir bin Sām kürsü ile birlikte takla ata ata yeryüzüne doğru düşerken Allah'a, peygamberlerin isimlerini ve onların özelliklerini bir bir sayarak dua eder; Allah'tan kendisini helak etmemesini ister.

Öte taraftan periler, başlarında Māyıs Hān ile birlikte Qāhir'i ve Sām'ı aramaya giderler. Şarkı, garbı, bütün âlemi ararlar fakat onlardan bir iz bulamazlar. Onları bulamayınca periler sultanı Perī Hān'dan yardım istemeye giderler. Havada giderken bir de bakarlar ki gökyüzünden bir şey gelir. Bu gelen bir dev başıdır. Arkasından da devin gövdesi gelir. Daha sonra bakarlar ki Qāhir bin Sām “Yâ Fettâh, yâ Sübhan” diyerek gelmektedir. Qāhir'i tutarlar ve yüzüne gül suyu serperler böylece o kendine gelir. Qāhir, kendisine yardım edenlerin Perī Hān'ın perileri olduğunu anlar. Periler, kendisine gereken hürmeti gösterirler.

Māyıs Hān, Qāhir'in yanına gelir. Qāhir ondan su ister fakat orada su yoktur. Periler, Qāhir'i yeryüzüne bir ırmak kenarına indirirler. Burası türlü çiçeklerle bezenmiş güzel bir yerdir.

Qāhir buradaki sudan içer ve arkasından iki rekat şükür namazı kılar. Māyıs Hān gelir ve Qāhir'e gerekli hürmeti göstererek dua eder, hâl ve hatrını sorar. Qāhir de gördüğü acayıplıkları, gariplikleri bir bir anlatır. Daha sonra Qāhir, babası Sām-ı süvār'dan haber sorar. Māyıs Hān da yanındaki perilerle onu aradıklarını fakat bulamadıklarını, atası Sām-ı süvār'ın Berk-ı cāzū'nun kuyusunda tutsak edildiğini işittiklerini söyler. Bu haber üzerine Māyıs Hān, periler ordusundan Hümāyūn Şāh , cinler ordusundan Rūḥ Şah Cind , devler ordusundan da Ca'ca'a devle ve onların topladığı askerlerle Berk-ı cāzū'nun üzerine gittiklerini, kalesini alıp kendisini öldürdüklerini ancak kaledeki kuyunun içinde Sām-ı süvār'ı bulamadıklarını söyler. Babasının haberine üzülen Qāhir, bu sefer annesinden haber sorar. Māyıs Hān bir süre sessiz kalır ve cevap vermez. Qāhir ısrar edince, Māyıs Hān anlatmaya başlar. Semendun cenginden dolayı Qāhir'in anası Belābūr ölür. Bu durumdan kendisini sorumlu tutan Māyıs Hān'ın annesi de kendi canına kıyar. Qāhir, bütün bu olanlardan babasını sorumlu tutar. Kendisini bulduğu zaman onunla büyük bir savaş yapacağını ve annesinin intikamını ondan alacağını söyler.

Qāhir, Māyıs Hān'a tekrar babası Sām-ı süvār'dan haberlerinin olup olmadığını sorar. Māyıs Hān da kendilerinin bir haberleri olmadığını, bu sorunun cevabını cinler veya devler tayifesinin bilebileceğini söyler. Māyıs Hān, Qāhir'e, dedesi Hümāyūn Şāh'ın yanına gidip ondan bilgi alabileceğini söyler. Qāhir bunu kabul etmez. Māyıs Hān bakar ki Qāhir de babası Sām-ı süvār gibi nasihat dinlemeyen biridir. Māyıs Hān perilerle bu durumu konuşmaya gider. Onlar da farklı farklı önerilerde bulunurlar. En son Māyıs Hān'ın söylediği olur. Periler içinde Şāh Peren diye bir peri vardır. Bu periyi Qāhir'den gizli olarak dedesi Hümāyūn Şāh'a gönderirler.

Māyıs Hān perilerin yanından ayrılıp tekrar Qāhir'in yanına gelir. Kendisini babası Sām'ı bulması için görevlendirmesini ister. Qāhir bunu ancak Sīmurg'un yapabileceğini, atası Sām'ın da ölmediğini ve daha çok yaşayacağını söyler.

Qāhir böyle deyince Māyıs Hān da Sīmurg'un cezirelerde veya Elburz Dağı'nda olabileceğini söyler. Bu sefer Qāhir, ceziretü'l-kübrāya gidelim, der. Māyıs Hān, orası için insanoglundan kimsenin görmediği, varmadığı bir yerdir, der.

Fildişinden bir taht yaparlar. Kāhir o tahta oturur. Kāhir'i gökyüzüne çıkarırlar. Ceziretü'l-kübrāya doğru giderler. Karḳarhāyī dev de onlarla birlikte. Kāhir'i çok yükseklerle çıkarırlar. Artık buradan yeryüzünün tamamı deniz olarak görünüyordur. Kāhir yeryüzünü tamamen derya olarak görünce hayretler içinde kalır. Bu durumu Māyıs Hān'a sorar. O da yeryüzünün deryalara oranla bir avuç toprak kadar olduğunu söyler.

Māyıs Hān 'Acāyib Hākūften Kāhir Rā

Kāhir, Māyıs Hān'dan kendisine gördüğü cezirelerden haber vermesini ister. Māyıs Hān da cezirelerde gördüklerini anlatmaya başlar. Mağârip deryasında, âdem suretinde ancak gövdesi tavus kuşuna benzeyen bir halk gördüğünden, bunların garip özelliklerinden, bayramlarından bahseder. Yaşadıkları adanın harekete geçip uçup gitmesinden sonra bir başka ada ile birleşmesinden; iki adanın halkının birbirleriyle konuşup görüşmesinden, 40 gün boyunca yenilip içildiğinden bahseder. Bu iki ada halkı arasında kız alıp verme olurmuş. 41. gün adalar tekrar birbirinden ayrılır. Bu iki ada asi birer canavarın üzerinde durmuş.

Dāsītān-ı Ceng-i Süleymān ve Āheng-Kerden-i Benī Aşfer Meliki Aṭṭāş Hān-ı Aşferī

Burada kıssa Süleymān'a gelir. Süleymān ile Benī Aşfer melikinın orduları karşı karşıya gelmiştir. Savaş her an başlamak üzeredir. Savaş meydanında Sührāb bin Şeddād bin 'Ād, Kaşşar-ı Rūm, Yunan sultanı, Yeşe'ı bin Aşdaḥāḥ da vardır. Benī Aşfer meliki, Süleymān'ın azametini görünce çok korkar; vücudu titrer, aklı şaşar. İblīs ve avaneleri de oradadır. Onlar ister ki Benī Aşfer meliki Süleymān'ı yensin ve hatem-i Süleymān'ı elinden alsın. Benī Aşfer melikine vesvese veren şeytan gelir ve İblīs'e Benī Aşfer'in korktuğunu söyler. Ona çokça vesvese vermesine rağmen onu bu korkusundan döndüremediğini söyler. Yabani hayvanlar, karıncalar, yılanlar; sürünenler, uçanlar ve peygamberlik tahtı Süleymān'a yardıma gelmeden bir şeyler yapılmazsa Süleymān'ın saltanatı dünyayı kaplayacaktır.

İblīs bunu duyunca yerinden fırlar ve emir verir. Bütün şeytan nesli peri suretine girer ve savaşa hazır duruma gelir. Benī Aşfer ordusunun üstünde yer ve ile gök arasını kaplarlar. İblīs, siyah elbise giyen bir insan şeklinde Benī Aşfer melikinın huzuruna gelir. Kendisini Allah'ın yardım için gönderdiğini söyler. Allah'ın Süleymanlığı Süleymān'dan alıp ona verdiğini söyler. Benī Aşfer meliki, siyah giyinenin

söylediklerinden kuşkulandır. Ona Süleymanlığı veren neden geri alsın ki diye sorar. Siyah giyinen de Süleymān'ın kendini beğenip gurura kapıldığını bu yüzden Allah'ın Süleymanlığı ondan aldığını söyler. Benī Aşfer meliki de Allah'ın kendisine yardım edip etmeyeceğini sorar. Siyah giyinen de gökyüzüne bakmasını söyler. İblīs (siyah giyinen) hemen Asfer'in üzerine bir sihir okur. Asfer gökyüzüne baktığında görür ki gök ile yer arasını peri ordusu kaplamıştır.

Benī Aşfer meliki Atgāş Hān, gökyüzündeki şeytan zürriyatını melek ordusu zanneder. Benī Aşfer pehlivanları, Endelüs melikleri önce karşı taraftan bir dövüşçü isteyelim sonra savaşımlar derler. Kendi saflarından Kaṅtarūş-ı Aşferī meydana çıkar ve kendini över.

Kaṅtarūş'a karşı Süleymān'ın pehlivanlarından Zenṭūr-i °Ādī meydana çıkar. Zenṭūr-i °Ādī, Kaṅtarūş'ı göğsünden yaralayıp gergedeninden aşağı yıkar ve başını kesmek ister. Tam bu sırada Benī Aşfer askerlerinden Kayselān-ı Aşferī bağırarak at sürüp meydana girer. Kaṅtarūş'un başının kesilmesini önlemek ister. Zenṭūr'la dövüşür. Zenṭūr, Kayselān'ı da tepesine vurduğu bir kılıç darbesiyle atından yere yıkar. Bunu gören Benī Aşfer çerisi korkularından altına ederler. Bu defa meydana Benī Aşfer çerisinden Akbīh Aşferī çıkar. Zenṭūr onu da yenince Hazīnūs-ı Aşferī meydana çıkar. Bir kılıç darbesiyle Zenṭūr'un kalkanını ikiye bölüp kafasına kılıcı indirir ve Zenṭūr'u şehit eder. Hazīnūs attan inip Zenṭūr'un başını kesmek ister. Bu sırada meydana Bağdat çerisinden Ra°d bin Berḳ çıkar ve Hazīnūs'un önünü keser. Ra°d öyle bir kılıç darbesi indirir ki Hazīnūs'un kalkanı paramparça olur ve kalkan parçaları Hazīnūs'un başını ikiye böler. Hatta Hazīnūs'un atı dahi dört parça olur. Her iki taraf askerlerinden bir feryad figan kopar. Ra°d'ın korkusundan dolayı Benī Aşfer çerisinden hiç kimse meydana giremez. Bu sefer meydana Benī Aşfer meliki çıkmak ister fakat onu bırakmazlar. Benī Aşfer çerisinden Temhās meydana çıkar. Temhās öyle bir gürz vurur ki Ra°d'ın kalkanı paramparça olur. Buna öfkelenen Ra°d öyle bir kılıç vurur ki Temhās'ın kalkanını ikiye böler, atının boynunu keser. At yere yıkılır, Temhās da yere düşer. Ra°d, Temhās'ın başını kesmek ister ancak Benī Aşfer meliki hemen birisini daha meydana gönderir. Burada Ra°d'ın atı elinden boşanınca yaya kalır. Zor durumda kalan Ra°d'a Rūh kuşu yardım eder. Ra°d'ı gagasıyla, Temhās'ı da pençesiyle yakalar ve Süleymān'ın önüne götürür. Süleymān hüküm verir. Ra°d'a yeni bir at verirler, Temhās'ı da hapishaneye gönderirler. Daha sonra iki ordu arasında akşam oluncaya kadar çok büyük bir savaş olur. Sīmurg kuşu, kuşların ulularıyla

birlikte savaşa girmek için Süleymān'dan icazet ister ancak alamaz. Savaş akşama kadar devam eder. Süleymān davul vurdurarak savaşı durdurur. Herkes köşesine çekilir. Süleymān ordusuna artūs kırk bin asker ile bekçilik yapar. Benī Aşfer 'in ordusuna da Abīh Erdüvānī kırk bin pehlivanla bekçilik yapar. Benī Aşfer de otağına çekilir. Sīmurg kuşu Süleymān'dan kendisine icazet vermediği için incinmiştir. Sīmurg kuşu, Rūh ve uqnūs kuşlarını da yanına alarak düşman üzerinde bir dolaştırır. Gökyüzünü kara bulut gibi kaplarlar. Kanatlarının rüzgarı yeryüzünü titretiyordur. Sīmurg, düşman çadırlarının önünde iki tane kafes görür. Kafeslerin içinde tutsaklar vardır. Kafeslerden birisinde Endelüs melik vardır. Sīmurg, Rūh ve uqnūs kuşlarına yere inip o kafesleri almalarını emreder. Kuşlar yere inip kafesleri yerden kaparlar. Yerden uqnūs kuşuna ok atarlar. Bunu gören Sīmurg, yanında olan kuşlara emir verir. Kuşlar düşman üstüne inerek binlerce kişiyi öldürürler. Sīmurg'un icazetsiz Benī Aşfer 'in askerlerine saldırmasını duyan Süleymān, Hüdhd'ü çağırır. Kendisine Sīmurg'u çağırmasını ister. Hüdhd, Sīmurg'a haber verir. Kafesleri Süleymān'a götürürler. Kafeslerden birinde Endelüs meliki vardır. O da Süleymān'ın saltanatını görünce hayran kalır ve Süleymān'a iman getirmeyi gönlünden geçirir. Benī Aşfer meliki üzgündür. Bunu gören İblīs onu teskin eder. Yarın ikindi vakti ona Allah'ın yardımının göklerden geleceğini söyler. Süleymān'ı kendisine getireceğini söyler. Benī Aşfer , İblīs'den gidip Süleymān'ın Endelüs melikine ne yaptığını öğrenmesini ister. İblīs bunu kabul eder. Benī Aşfer meliki baş köşeye geçip oturur ve oradakilere kendisine İblīs'in söylediklerini söyler. Bunun bir vesvese olduğunu Yemlūn Hākīm anlar.

Sīmurg, Rūh ve uqnūs kuşlarıyla birlikte Endelüs şahının da içinde bulunduğu kafesleri Süleymān dergāhına getirirler. Endelüs meliki °Aqrān Šāh, kafesin içinde içeri getirilince, fildişi tahtın üzerinde henüz genç yaşta olan Süleymān'ın oturduğunu görür. Sağ tarafında Loqmān Hākīm ve Āşaf, sol tarafında da Evyāşir'le kendisinin veziri olan Feylesof Hākīm oturur. Feylesof kendi şahını görünce sevinir. Gidip Süleymān'ın huzuruna çıkar. Ondan, Endelüs melikine dilince imana gelmesi için telkinde bulunmak için izin ister. Süleymān ona müsaade eder. O sırada içeriye selam vererek Sīmurg kuşu girer. Süleymān kendisine tazim eder. Bir kürsü korlar, Sīmurg kuşu geçip oturur. Süleymān, Sīmurg'a neden icazet vermediğini açıklar. Onlara bir zarar gelmesini istemediği için bunu yapmıştır. Sīmurg yine Süleymān'dan Benī Aşfer 'e karşı kuşlara cenk için tekrar izin isteğinde bulunur. Süleymān da yarın öğle bitimine kadar insanoğullarının savaşıcağını, ikindi vakti de kuşlara müsaade verdiğini söyler.

S̄imurġ bu habere çok memnun kalır. Süleymān ayrıca Endelüs melikini getirdiği için S̄imurġ'a memnuniyetini ifade eder. S̄imurġ yarın kendisine Benī Aşfer melikini getireceğini söyler. Süleymān da S̄imurġ'dan insanoğlunun şerrine karşı dikkatli olmasını ister. S̄imurġ da kendisinin her zaman için emrinde olduğunu söyler ve kıyamete kadar da saltanatının devamı için Süleyman'a dua eder.

Feylesof-ı Hākīm, kafesde bulunan Endelüs melikinın karşısına geçer ve hālını sorar. O da bilmezliğinden düşman eline geçtiğini ancak şu an Süleymān'ın elinde olduğu için mutlu olduğunu söyler. Feylesof da kendisinin nasihatini tutmadığı için bu hallere düştüğünü söyler. Endelüs meliki de hatalı olduğunu kabul eder ve kendisinden onu affedip azat etmesini ister. Feylesof da eğer imana gelip Müslüman olursa Süleymān tarafından azat edileceğini söyler. Endelüs meliki de Müslüman olacağını ve kalan ömründe Süleymān'a hizmet edeceğini; Süleymān'ın saltanatının çok güçlü olacağını iyice kavradığını söyler. Endelüs melikini Süleymān'ın huzuruna getirirler. Süleymān'ın yanında Loqmān Hākīm de vardır. Endelüs meliki iman eder. Süleymān'ın emriyle bir kaftan getirip Endelüs melikine giydirirler. Bir yere oturturlar. Oturduğu yer Qaysar'a güç gelir. Süleymān'a gönülden kin bağlar.

Endelüs Şāh imana gelince, Süleymān emriyle kafesde ne kadar tutsak Endelüs meliki varsa onlar da serbest bırakılır. Onların da çoğu Müslüman olur. Bunların içerisinde bulunan Sitem Hān, Hendelike, İrtāl ve Aqdāh bin Efātih de Müslüman olurlar, kaftan giyerler. Sofralar gelir; yenilir, içilir hoşça vakit geçirilir.

Şeytan da Süleymān meclisinde olup bitenleri izler ve oradan ayrılarak Benī Aşfer melikinın yanına gelir. Siyah giyinen bir adam şeklinde melike görünür. Benī Aşfer meliki Atġāş Hān-ı Aşferī ne olduğunu sorar. Şeytan da Süleymān'ın Endelüs melikini kendi dinine davet ettiğini onun da bunu kabul ettiğini ancak yarın ikindi vakti kendisine Allah'ın yardımının yetişeceğini hem Süleymān'ın hem de Endelüs melikinın helak olacağını söyler. Orada bulunan Cāhir adlı bir bey, Benī Aşfer'e bu işin iyice zorlaştığını, çünkü Endelüs melikinın de artık Süleymān safında olduğunu, Süleymān'ın ordusunda ulu kuşların da savaştığını, Süleymān'a karşı zafer kazanamayacaklarını bunun için de ona tabi olmaları gerektiğini söyler. Benī Aşfer meliki bu söylenenlere çok sinirlenir. Söyleyenleri öldürmeye kalkar ancak 'Angürüş vezir bırakmaz. Onları hapse gönderirler. Şeytanın vesvesesinden dolayı gurura kapılmıştır. Ancak bilmemektedir ki yarın helak olacaktır.

ışşa'-ı Sleymn 'Asker-keşiden Ber-yı Ceng-i Ben Aşfer ve ışşa'-ı İşn

Gece geçip sabah olur ve güneş kendisini bütün ihtişamıyla gösterir. Sleymn abdest alıp sabah namazını kılar Tevrat ve Zebur'dan kırkar ayet okur. İbadetten sonra savaş hazırlığını yapar. Otağdan adamlarıyla çıkar. Daha sonra melikler, beyler, dilaverler, serverler, erenler, merdanlar hepsi atlara binerler. Boru sesinden, erenler narasından, fillerin bağrışmasından gökyüzü; atların ayaklarından ise yedi kat yeryüzü inler.

Öte taraftan Ben Aşfer meliki Atęř Hn da gelip dinince dua eyler, cenk için silahlanır.

Endelüs beyleri birbirleriyle buluşup görüşürler. Beylerini serbest bıraktığı ve mülklerini dağıtmadığı için Sleymn safında Ben Aşfer meliki Atęř Hn Aşferi'ye karşı savaşabileceklerini konuşurlar.

Ben Aşfer melikinın ordusu ile Sleymn'ın ordusu karşı karşıya gelir. Mahşeri bir kalabalık ile büyük bir savaş başlar.

Atęř Hn Aşferi, Sleymn'ın askerinin kalabalık olduğunu görünce korkuya kapılır. Siyah elbise giyen İbls de oradadır. Atęř Hn'ın korktuğunu anlar. İbls gelir ve Atęř Hn'a neden Sleymn'dan korktuğunu sorar. O da İbls'e (Atęř Hn, İbls'i, melek-i mukarreb zannediyordur) söylediğinin gerçekleşmediğini, gökyüzü meleklerinin kendisine yardıma gelmediğini söyler. İbls de öğle vakti eriştikten sonra geleceklerini söyler. İnanmıyorsan felekten yana bir bak der. İbls bir sihir okur, şeytanın bütün zürriyeti orada hazır olur. Ancak Atęř Hn onları melek suretinde görür. Her birisi savaşa hazır vaziyette duruyorlardır. Hatta İbls birer sihir daha yapar ve askerlerin sağında ve solunda Hnns ve Vesvs'ı askerleriyle birlikte melek suretinde görür. Buna çok sevinir ve kahkaha ile güler. Meydana nce Sleymn safında savaşan urts-i 'd çıkar ve erlik hünerin göstererek er diler. Ben Aşfer safında savaşan 'Anķb-ı Aşferi at sürüp meydana çıkar ve birkaç hüner gösterir. 'Anķb ile urts arasında yaman bir savaş başlar. Sonunda urts, 'Anķb'ı yener ancak öldürmez. 'Anķb'ı Sleymn'ın huzuruna getirirler. urts yine filine binerek meydana çıkar ve er talep eder. Endelüs beylerinden Aķdh, Sitem Hn, afandz, İrtl aralarında anlaşıp urts'un karşısına çıkıp savaşır gibi yapıp Endelüs melikinın durumunu soracaklardır. nce İrtl savaş meydanına çıkar. Savaşır gibi yaparak İrtl

durumu urts'a anlatır. urts da Endelüs melikinin iyi durumda olduğunu söyler. Sonra urts, İrtl'i yalancıktan yener. İrtl'i alıp Sleymn'ın yanına getirir. İrtl'in durumunu urts, Sleymn'a arz eder. Sleymn İrtl'i Endelüs melikinin yanına gönderir. Endelüs meliki İrtl'e, hepsinin onun tarafına geçip Ben Aşfer'e karşı savaşmalarını söyler. İrtl, Endelüs melikinin yanından ayrılır ve Ben Aşfer melikinin yanına gelir. Ona, Sleymn'ın Endelüs melikini helak ettiğini söyler. Oradan da arkadaşlarının yanına gelir. Beylerinin sağlığını onlara bildirir. Sonra İrtl ve yanındakiler urts'un üzerine hücum eder gibi olurlar. Endelüs meliki gelip Sleymn'dan icazet alıp beyleriyle, pehlivanlarıyla Ben Aşfer askeriyle savaşırlar. Endelüs melikinin beylerinin, askerlerinin Sleymn safında savaştığını gören Ben Aşfer meliki ah vah eder. Sleymn'dan aman dilemeyi gönlünden geçirdiği sırada İbls yine siyah elbise giyen bir adam kılığına girerek yanına gelir. İbls ona yine gözünü açıp yukarı bakmasını söyler. Bakar ki yerle gök arası bütün cin askeri ile doludur. Ben Aşfer de bunların niçin yardım etmediklerini sorar. O da öğle vaktini beklemesini, Şimdi savaştan çekilmeyip savaşa devam etmesini söyler. Ben Aşfer meliki İbls'in söylediklerine güvenerek bütün gücüyle savaşmaya devam eder. Deşset veren bir savaş olur. Kanlar Nil, Ceyhun, Fırat, Tuna gibi akar.

Ben Aşfer askeri ile Endesls askeri çok büyük bir savaş yaparlar. Arkasından Sleymn emreder ve sağ koldan yüzbinlerce askeriyle Shrb bin Őeddd bin Ad, sol koldan yüzbinlerce askeriyle Tuba bin Aşda yürür. Ben Aşfer erisine iki koldan girerek savaşmaya başlarlar. ahramn'la, Nermn'la savaşırlar. Savaş bütün Őiddetiyle devam ederken Smurė kuşu Sleymn'dan izin alır ve kuşların ulularına hükmeder. Hepsi gökyüzünden Ben Aşfer melikinin ordusunun üzerine, gökyüzünden gelen bir bela gibi çökerler. Ben Aşfer askerlerini pençelerine alıp gökyüzüne çıkarıp daha sonra da aşağıya bırakarak helak ederler.

Ben Aşfer meliki bütün bu olanları görünce vehme kapılır. Sleymn'dan aman dilemek ister fakat yine İbls karşısına gelip dikilir. Ben Aşfer ona "Ey uğursuz, ne duruyorsun, bana yardım etmeyecek misin?" der. İbls de ona "Ey melun ben Sleymn'a takat yetiremem. Ben İbls'im, senin gibi oklarını kandırdım. Senin gördüğün benim zrriyetimdir." der. Ben Aşfer meliki anlar ki siyah giyinen İbls'tir. Ben Aşfer meliki kandırıldığını anlar ama iş içten geçmiştir artık. Ben Aşfer meliki ne olacaksa olsun deyip Sleymn askeri üzerine yürürler. oka dilaveri yere sererler. En sonunda Ben Aşfer'in karşısına urts çıkar. urts bir gürz darbesiyle Ben Aşfer

melikini atından yere serer. İnip başını kesmek ister. Bunu gören Benî Aşfer beyleri saldırıp Kırtūs'u öldürmek isterler. Bu durumu gören Sîmurğ kuşu yeryüzüne iner ve bir pençesiyle Benî Aşfer melikinın bir pençesiyle de Kırtūs'un kemerinden tutarak gökyüzüne çıkarır ve onları götürüp Süleymân'ın huzuruna çıkartır. Bunu gören Rûh ve Kıknūs kuşları da yeryüzüne inerek Benî Aşfer meliklerini, Lîh dilaverlerini, Kıkkçağ serverlerini kemerlerinden yakalayıp gökyüzüne kaldırıp Süleymân'ın huzuruna getirirler. Süleymân onları hapse attırır. Benî Aşfer melikini de hapse attırır. Daha sonra Süleymân askeri, ne kadar Benî Aşfer askeri varsa hepsini kılıçtan geçirir, bu büyük orduyu dağıtır. Büyük bir savaş olur.

Süleymân, Benî Aşfer ordusuna galip gelir ancak on binden fazla askeri şehit olur. Yaralıların yaralarını sararlar, şehit olanları defnederler. Şehit olanların mezar taşlarına ölüm tarihlerini yazarlar.

Süleymân otağına gelir. Savaş aletlerini üzerinden çıkarıp elbisesini (fahır hil'at) giyinir ve tahtına oturur. Loqmân Hâkîm ve Âşâf bin Berhîyâ gelip dua ederler. °Amâlika sultanı, Mısır sultanı, Bağdat halifesi, Rum meliki, Yunan meliki gelip baş koyup dua ederler. Sîmurğ kuşuna Hüdhüd varıp haber verir. O da içeri girer ve Süleymân tahtı önünde baş koyarak fasih bir lisanla Arap dilince Süleymân'a dua eder.

Bütün kuşlar gelip Süleymân'ın tahtının sağ ve sol yanınında ayak üzerinde dururlar. Çoğu da gökyüzünde Süleymân tahtına gölge olacak şekilde dururlar. Tavus kuşu, Kıknūs kuşu, şahin, ukab, keklik, kerkes kuşları da Süleymân'ın huzurundadır. Orada olan ne varsa hepsi Allah teâlâyı zikredip Süleymân devletine dua eder. Velhasıl Süleymân'ın saltanatının ihtişamı çok büyüktür.

Herkes yerli yerince durduktan sonra Süleymân hükmeder ve °Ayyâr altı yüz celladıyla gidip Benî Aşfer şahı Aţğâş Hân'ı ve on altı beyini Süleymân'ın huzuruna getirir. Benî Aşfer şahı gördükleri karşısında hayretler içerisinde kalır. Süleymân'ın saltanatı gözünü kamaştırır.

Benî Aşfer meliki Süleymân'ın nasıl bir güce, nasıl bir saltanata sahip olduğunu iyice anlar. Süleymân da Benî Aşfer ve beylerinin düşmüş olduğu duruma bakar ve kendisine zafer bahşeden Allah'a sonsuz şükreder. Loqmân Hâkîm'e, Benî Aşfer'e ne yapılması gerektiğini sorunca o da canını, hatemini almaya gelen bu adama aman vermemesini söyler. Süleymân ondan sonra Âşâf bin Berhîyâ'ya da aynı soruyu sorar.

O da ona güzel bir nasihatte bulunur ve Benî Aşfer'in katlinin yerinde olacağını söyler. Arkasından Evyāşir peygamber söze girer ve Benî Aşfer'i Müslüman olursa azat etmesini aksi hâlde helak etmesini söyler.

Haberci gelip durumu Benî Aşfer melikine iletir. Benî Aşfer meliki de bakar ki Süleymān çok iyimser davranmaktadır. Onun gerçekten bir hak peygamber olduğuna inanır ve iman eder. Kendisine de ömür boyu hizmet eceğini söyler.

Süleymān, Atğāş Hān'ın Müslüman olmasına çok sevinir. Özel bir kaftan getirterek ona giydirir. Kendisine oturması için güzel bir yer gösterir. Benî Aşfer'in otuz altı pehlivanından otuz ikisi de Müslüman olur. Müslüman olmayanların içinde Atğāş Hān'ın lalası da vardır. Bunlar gelip Atğāş Hān'a, nasıl olur da bir Arap çocuğuna kul olursun diye yakınırırlar. Atğāş Hān ayağa kalkar ve Süleymān'a seslenir. Birçok kez pişman olup barışmak, sana kul olmak istedimse de siyah elbise giymiş bir kişi gibi bana görünen İblīs'in her zaman kendisine engel olup onu kandırdığını söyler. Kendisini hezimete uğrayıncaya kadar oyaladığını söyler. °Amālika sultanı Sührāb Şāh da söz alarak siyah elbiselinin aynı şekilde onu da kandırdığını anlatır. Qayşar-ı Rūm da söz alarak o siyah elbiselinin kendisini günde on kez Süleymān edip kandırdığını anlatır. Herkes siyah elbiseliden şikayetlerini dile getirir. İblīs de oradadır. Süleymān'ın Benî Aşfer melikine ne yapacağını gözlemektedir. Süleymān onları dinledikten sonra kendilerine o siyah elbiselinin kim olduğunu bilip bilmediklerini sorar. Onlar da bilmediklerini söyler. Süleymān da onlara bunun İblīs olduğunu ve kimlere neler yaptığını anlatır.

Süleymān, İblīs'in bütün zürriyetini kıracağını söyler. Bunu işiten İblīs çok korkar. Eğer Süleymān'a bir zarar verecek olursam zürriyetimi yok edecek deyip kendi zürriyeti ile görüşmeye gider. Benî Aşfer'in lalası ve °Angürüş vezir idam edilir. Şeytan bunların imansız gittiğine sevinir. Süleymān, Benî Aşfer vilayetini tekrar Atğāş Hān'a teslim eder. Endelüs melikiyle ikisini görüştürüp barıştırır. Sofralar gelir; yenilir, içilir. Sīmurğ'un önüne de koyun leşi gelir o da yer. Diğer kuşlar da etlerden yerler; dane ile beslenen kuşlara da hububat dökerler; onlar da yerler. Bütün âlem halkı Süleymān'ın ululuğuna hayran kalır. Ancak bu ululuğuna, büyük saltanatına rağmen dünya ona da baki kalmamıştır.

ışsa-ı Hased-kerden Racım Taht-ı Sleymn ‘aleyhi’s-selm

Sleymn saltanatında oturup Hakk’a ibadet etmektedir. Beni Aşfer meliki ile Endelüs melikini kendisine muti etmiştir. Bu durum İbls’e çok g gelir ve ah eyler. Ahından gökyüzü siyaha boyanır. Yerin yedi kat dibinde bulunan Genes, Denes, İhdinaş, Yvesvis, Mışrt, Giyevm, Dlil adındaki zürriyetinin ulularının yanına gider. Onlara, Sleymn’a ne yaptıysa onu bir türlü alt edemediğini, yedi iklim sultanını kendisine ram ettiğini söyler. Taht-ı Sleymn henüz Sleymn’a gelmemiştir. Bir de taht-ı Sleymn’ı gelirse artık onu kimsenin durduramayacağını söyleyerek fign eder.

İbls bu şekilde fign eyleyince şeytan uluları Davud oğlu Sleymn’a ne yaparak elinden hatemi alıp onu mahvedebiliriz diye sorarlar. İbls bir planının olduğunu bununla da onu yenemezse artık Sleymn’a muti olmaktan başka çaresinin kalmayacağını söyler. Dünya padişahlarıyla, melikleriyle kendisine karşı zafer elde edemediğini, onu alt etmek için bu sefer ona cadıları musallat edeceğini söyler. Sleymn’ın tahtı gelmeden cadılar Sleymn’ın üzerine garip surette, acayip şekillerde geeler ve Sleymn’a karşı zafer bulalar; sihir ile Sleymn’ın bütün saltanatını yok edeler, der. Hnns söz olarak böyle güçlü bir cadının kim olabileceğini sorar. Vesvs söz alır. Rub-u meskun aleminde bulunan ‘Angürüş, ‘Anfvn ve ‘Ayyr cadıdan bahseder. Eğer ‘Ayyr cadıyı getirip Sleymn zerine musallat edebilirlerse Sleymn’ın saltanatını sona erdirebileceklerini, ‘Ayyr cadının Sleymn’ın parmağından yüzüğü alıp Sleymnlık kılabilceğini, şeytan neslinin de Sleymn’dan kurtulabileceğini söyler. Bunları duyan İbls çok mutlu olur ancak bilmez ki Sleymn’a Allah yardım etmektedir.

İbls, Denes’e Beni Aşfer padişahı Ağgş Hn’a, Genes’e de Endelüs padişahı ‘Akrn şh’a vesvese vermesini, bu sayede bunlar birbiriyle müttefik olup Sleymn’a karşı geleceklerdir. İbls de ‘Ayyr cadıya varıp vesvese verecek, askeriyle beraber onu Sleymn’ın üzerine getirtecektir. Bu taraftan ise Sleymn, Sinop Kalesi zerine gitmektedir.

ışsa’-ı Rüstem-i Zl-ı Destn ve ışsa’-ı Keyķubd ve ışsa’-ı Sm-ı Svr

Keyķubd bir mektup göndererek Rüstem ve babası Zl’dan yardım ister. Bir pehlivan ona karşı Filistin Kalesi’ni korumakta, Sleymn’a yardım etmekte ve

Keykubād'ın askerini perişan etmektedir. Rüstem ve babası Zāl yolda giderlerken bu pehlivanın Sām-ı süvār olup olmayacağını tartışırlar. Zāl-ı Destān o pehlivanın Sām olduğu görüşündedir. Rüstem ise ona inanmaz; ona kimi söyleyeseler Sām zannettiğini söyler. Zāl, Pürzīn'e onun şeklinin nasıl olduğunu sorar. Pürzīn de anlatır. Pürzīn'in anlattıklarından sonra Zāl, bu kişinin Sām-ı süvār olduğuna artık kesin gözüyle bakar. Eğer o gerçekten Sām-ı süvār ise bu onun kendi oğludur. Bundan dolayı Zāl'ın kanı kaynar, sevinir ve kıvanç duyar. Hemen savaş hazırlığı yapmaya koyulurlar. Sīsītān beyleri, Zāvīlīstān serverleri, Nīmruz melikleri ve içlerinden seçkin pehlivanlar (Ferāmez, Tūsī, Keyyūs, Ferhār, Ferdār, Zerīr); önde Zāl-ı Destān, sağ tarafta Pürzīn, sol tarafta Ferāmez ve ortada Rüstem hep beraber savaş için yola çıkmışlardır. Sīsītān denilen bir yere gelince dururlar. Orada otağlar kurarlar. Yerler, içerler, dinlenirler. Keykubād'a haber götürmek için Pürzīn, kasıd ve yanındakiler yola çıkarlar. Keykubād Şāh da ordusuyla birlikte Ceyhūn Nehri kenarında beklemektedir. Pürzīn ve kasıd gelir Keykubād'a Rüstem ve babası Zāl'ın geldiklerini söyler. Rüstem ve babası Zāl-ı Destān gelirler. Keykubād Şāh, felekten, talihinden şikayet eder ve Sām'ın elinden dert yanar. Çokça askerini kırıp geçirmiş, onunla bir türlü baş edememiştir. Sām'ın kendisine neler yaptıklarını bir bir anlatır ve ağlar.

Zāl ve Rüstem kendisini teselli ederler. Bir namı belirsiz kimseden (çünkü henüz bu kişinin Sām olup olmadığını kesin olarak kimse bilmemektedir) korkmaması gerektiğini, eğer ölüm kendilerini bulmazsa onu bulup öldüreceklerini söylerler.

Āgāh-Şoden Sām-ı Süvār

Süleymān saltanat tahtında oturmakta, Sām-ı süvār ise Filistin Kalesi önünde cenk etmek için beklemektedir. Keykubād ise talihinden dolayı çok şikayetçidir. Zāl-ı Destān ile Rüstem'e bu hālını arz etmiştir. Zāl-ı Destān ve Rüstem tez vakitte Sām-ı süvār'ın üstüne varıp kılıç ile ona cevap verilmesi gerektiğini söylerler. Sīsītān dilaverleri, Zāvīlīstān serverleri, Nīmruz vilayeti bahadırları, İnan beyleri cem edilir ve atlara binilir. Sām-ı süvār üzerine nasıl gideceklerini birbirlerine sorarlar. Bu taraftan Sām-ı süvār da Keykubād'ın gelmesini beklemektedir. Gelmezse o gidecektir. Sām haber almak için bir casus gönderir. Bir müddet sonra gelen casus Rüstem'in geldiğini, yarın Keykubād'la buluşup kalenin orada büyük bir savaş yapacaklarını haber verir. Sām bu habere sevinir ve yarın pehlivanın kim olduğu, erliğin nasıl olacağını belli

olacağını söyler. Bir taraftan da sevinmektedir aslında. Çünkü Zāl oğludur, Rüstem ise torunudur.

Bu taraftan Kūbād Şāh, Rüstem-i Zāl'a, Sām-ı süvār'a bir mektup yazıp kendisinden Sām-süvar'ın kürsüsünü isteme hususunda görüşünü sorar. O da yazmanın vacip olduğunu belki bu sayede mektubun Rüstem'den, Zāl'dan geldiğini işitirse korkup kürsüyü kendisinin gönderebileceğini söyler. Pürzīn bunun mümkün olmayacağını söyler. Kâtip gelir, mektubu yazdırırlar. Mektubu korkusundan kimse götürmek istemez. Pürzīn ayağa kalkar ve kendisinin gidebileceğini söyler. Bu taraftan Sām-ı süvār, Filistin Kalesi önünde, çayır çimen ortasında Süleymān'ın beylerbeyi Yeḥūyāda^c ile oturuyordu. Karşısında da Züpīn ve Kārūn oturuyordu. Kārūn, bağlı durumda olan Gīv ve Gūdezer'i Sām'dan serbest bırakmasını ister. Sām da onların savaş meydanında kendisine ayıplı söz söylediğini bundan dolayı onları cezalandırdığını söyler. Daha sonra Sām emreder, Gīv ve Gūdezer'i serbest bırakırlar ve onlara özel kaftan giydirebilirler. Bunlar gelip Sām'ın elini öperler. Bakarlar ki bu kişi Sām'dır. Sām'ın kim olduğunu ise birkaç kişiden başkası bilmiyordu. Çünkü Sām böyle emretmiştir. Gīv ve Gūdezer, Sām'ın önünde yüzlerini yere sürüp kendilerini affetmesi için Sām'a yalvarırlar.

Ortaya sofraya getirilir; yenir, içilir. Keykūbād ile Rüstem'den söz açılır. Bu arada casus gelir. Zāl ve Rüstem'in Keykūbād ile buluştuğunu, kendisine Pürzīn ile name gönderdiklerini söyler. Gīv'le Yeḥūyāda^c, Pürzīn'i karşılamaya gider. Onu karşılayıp Sām'ın yanına getirirler. Pürzīn, Sām'ın kademinde baş koyup elini öper ve namesini sunar. Sām da Pürzīn'e yer gösterir. Rüstem'den, Zāl'dan haber sorar. Aldığı iyi haberlere çok sevinir ve yapacağı cenkte Zāl ve Rüstem'e zarar gelmemesi için Allah'a dua eder. Sām emir buyurur. Ortaya sofralar gelir; yenir, içilir. Sonra Sām emriyle Keykūbād'ın namesini okurlar.

Keykūbād namede Sām'a kendini büyük görmemesini, onu da yenecek bir er bulunabileceğini, Rüstem ile Destan ile savaşacağını bunlardan dolayı aklını başına alıp kaleyi kendisine teslim etmesini yoksa kılıcından kurtulamayacağını yazar.

Dāsītān-ı Ceng-gerden Keyķubād Zāl-ı Destān-ı Rüstem Sām-Süvār Pehlevān

Sām, namede geçen sözleri işitince çok sinirlenir ve nameyi alıp parçalar. Derhâl emir buyurarak Keyķubād'a name yazdırır. Nameye zehirden acı, kılıçtan keskin cevaplar yazdırır. Sām nameye mührünü vurup onu Pürzīn'e verir. Onu Ķubād'a vermesini, savaşa hazır olduğunu ancak kendisinin Sām olduğunu kimseye söylememesini ister. Böylece babası Zāl ve dedesi Rüstem de kendisiyle düşmanmış gibi savaşıacaklardır. Rüstem ve Zāl ile yiyip içerken haberci Pürzīn'in geldiğini söyler. Ķubād izin verir ve Pürzīn içeriye girer yer öper, dua eder ve nameyi Ķubād'a sunar. Pürzīn, Ķubād'a, Sām'ın kılıçtan, gürzden başka laf etmediğini bundan dolayı da büyük bir savaşın kaçınılmaz olduğunu söyler. Ķubād nameyi okuması için vezirine verir. Vezir de nameyi okur. Bu namede Sām, Allah'ın yüceliğinden bahsettikten sonra Keyķubād'ın ateşperest olmasından, kendi nazarında onun bir sinek değerinde olduğundan, Rüstem'i yanına aldığından dolayı sevinmemesi gerektiğinden, ünlü pehlivan Ķahramān'ın kendisini görse kılıcından aman dileyebileceğinden, Kaf Dağı'nın eğer bir kulpu olsa onu yerinden koparıp gökyüzüne savurabilecek bir gücü olduğundan vs. bahseder.

Dāsītān-ı Sām-ı Süvār

Namede söylenenlere öfkelenen Keyķubād, bu Sām'ın kafasını kesmeden kendisinin rahata ermeyeceğini söyler. Hazinesini açtırır. Erlere, pehlivanlara akçeler dağıttırır, onların gönüllerini alır. Yarın büyük bir savaş olacağını söyler.

Zāl-ı Destān ve oğlu Rüstem, Keyķubād'ın huzuruna gelip tahtının ayağını öpüp dua ettikten sonra Keyķubād'tan korkmamasını, kendilerinin çok güçlü pehlivanlar olduğunu, âleme kendileri gibi pehlivanın henüz gelmediğini söylerler.

Bunları işiten Keyķubād Şāh çok mutlu olur ve meclis kurar. Çok ihtişamlı sofralar hazırlanır. Yiyip içip eğlenirler, gönülden gamı, kederi atarlar. Daha sonra herkes otağına, haymesine dağılır ve savaş hazırlığını yaparak sabahın olmasını bekler.

Bu taraftan Sām-ı süvār da Ķārūn-ı pīl-ten, Züpīn, Gīv, Gūderz, Yeķūyāda^c, Peleng-efken ile oturmuş şarap içiyorlardır. Söz Keyķubād'a gelince Sām-ı süvār emreyler ve meclis dağılır. Savaş hazırlığına geçilir. Tekbirler getirilir, naralar atılır.

İki taraf da büyük bir savaş hazırlığı yapar. Her iki tarafta da adı duyulmuş pehlivanlar vardır.

Keykubād Şāh, Rüstem ve Zāl ile Filistin Kalesi'ne karşı gelirler. Süleymān askeri ile Sām-ı süvār'ın ne zaman geleceğini gözlemeye dururlar. Öte taraftan Sām-ı süvār sabah olunca yerinden kalkar. Temiz sudan abdest alıp Mūsā peygamber şeriatince sabah namazını kılar. Namazdan niyazdan sonra Sām-ı süvār'ın yanına pehlivanlar gelir. Selam verirler ve Sām'ın devletinin devamı için dua ederler. Qārūn ona bugün hem oğlunu hem de babasını savaş meydanında göreceğini söyleyince hem üzülür hem de sevinir. Üzülmesinin sebebi savaş meydanında onları öldürme ihtimalinin olmasıdır. Sām-ı süvār'ın bu durumunu gören Qārūn ile diğer pehlivanlar ona savaş meydanına kahır ile değil de lütuf ile girmesini, oğluna ve babasına kendini tanıtmalarını bundan dolayı da onların mutlu olacaklarını ve böylece kendisine hizmet edeceklerini söylerler. Keykubād da kendisinin Sām olduğunu öğrendiğinde kendisine kul olacağını söylediklerinde Sām-ı süvār bunun pehlivanlığa yakışmayacağını, adının karalanmasına neden olacağını, bunun için savaşması gerektiğini söyler. Sām savaş meydanına girecektir oğlu Zāl ve babası Rüstem ile savaşacaktır. Onları attan yıkıp göğüsleri üzerine çıkınca kendisinin Sām olduğunu onlara söyleyecektir. Ancak Keykubād'ın askerini kılıçtan geçirip Tūrān halkının kanlarını yere katıp Keykubād'ı erlik ile tutup Süleymān'a iletcektir. Kendisinin Süleymān peygamberin candan dostu olduğunu, bundan dolayı da onun dostunun, dostu; düşmanının, düşmanı olduğunu söyler.

Qışsa'-ı İskender-i Kübrā

Sām-ı süvār, Qārūn ve Züpīn ile konuşurken öte taraftan kıssa Süleymān'a gelir. Şeytan, Süleymān'dan hatemi alıncaya kadar kendisine rahatlık olmayacağı için °Ayyūr cadiya iğva vermeye giderken; Denes'le Genes de Endelüs melikine iğva vermeye gitmektedir. Süleymān ise Benī Aşfer meliki ile Endeslūs melikini kendisine muti kıldığı için mutludur. Bu mutluluk içerisinde iken Loqmān Hākīm'e kendisine İskender-i Kübrā'dan, ab-ı hayatı nasıl bulamadığından bahsetmesini ister. Loqmān Hākīm anlatmaya başlar. İskender-i Kübrā ile bir kaleye vardıklarında, kaleye Bād-pā'yı gönderirler. Sonra Bād-pā'yı muhteşem bir adam kaleden geri getirir. Bu adamın dilini kimse bilmez. İskender-i Kübrā, Eflātūn-ı Keḥḥāl'e emreder. Eflātūn-ı Keḥḥāl onun dilini bilir ve onunla konuşur. Sonra Keḥḥāl o kişinin dediklerini İskender'e

açıklar. O görünen kalede oturup Hak tealaya ibadet ettiklerini, geleni gideni misafir ettiklerini söyler. Kaleden gelen adam da onların buraya niçin geldiklerini sorar. Keḥḥāl de İskender'i göstererek cümle memleketlere hükmeden birisi olduğunu, kendilerinin de onun kulları olduğunu, İskender'in ab-ı hayatı istediği için bu bahr-ı zulümat kenarına kadar geldiklerini söyler. Sonra o kale halkı İskenderi görünce kendisini hoş sözlerle karşılarlar. Bu durumu büyüklerine haber vermeye giderler. Meğer ki onlar cadıymış. Hepsi kaleden inip gelir ve İskender'in askerini çevreleyip sihir yaparlar. İskender askerinin bulunduğu yer sihir ile yanmaya başlar. İskender bakar ki ateş askerini yakacaktır. Yanında bulunan Hızır'dan bir çare bulmasını ister. O da onların cadı olduğunu, söyleriyle kendisini meftun ettiklerini söyler. Hızır, Hakk'a dua edecektir onlar da amin diyeceklerdir. Hızır duayı yapar onlar da amin der. Dua Allah indinde kabul olur.

Dua kabul olur ve gökyüzünü bir bulut kaplar. O buluttan bir yağmur yağar. Sihir ateşini söndürür, seller meydana gelir. Yağmur dinince İskender kaleye hücum eder. Karşı gelen bütün cadıları kırıp geçirirler. Kaleyi yerle bir ederler. Oradan on dört gün yürüyerek şâd u kâmil diyarı denilen bir yere gelirler. Loḳmân Ḥakīm, İskender ve Hızır ile birlikte yürürken karşıdan atlı, eşekli birileri gelir. Yaklaşınca onların hep avrat olduklarını görürler. Yanlarından bir şey sormadan geçerler. Bu sefer karşılarına muazzam bir şehir çıkar. Avratlar öküz koşup çift sürmektedirler, odun kesmektedirler. İskender bunların eri olup olmadığını sormak için birilerini gönderir. Onlar da gidip kadınlara kocalarının olup olmadığını, bu işleri neden onların yaptığını sorarlar. Avratlar da onlara kendilerinin kim olduğunu, neden oranın hâlini bilmediklerini sorarlar. Onlar da İskender'in adamı olduklarını söylerler. İskender-i Kübrâ'nın ab-ı hayat-ı zulümata gittiğini söylerler. Adamlar avratlara, erlerinin nerede olduklarını sorar. Onlar da karşı görünen şehirde olduklarını söyler. Bu şehrin adına Şâdukâm denilmektedir. İskender oraya da birkaç kişi gönderir. Şehrin şehriyarına kendisinin geldiğini haber vermelerini ister. Onlar şehrin kapısına gelirler. Kapıda duranlar da avrattır. Kapıcılar onları bir saraya götürürler. Saraydakiler de hep avrattır. Şâdikâm adındaki beylerinden başka herkes avrattır. Şâdukâm'a bu gelenlerin İskender'in adamları olduklarını söylerler. Bey de hemen ayağa kalkar ve İskender'i karşılamaya gitmelerini ve ellerinden gelen hizmeti yapmaları gerektiğini söyler. Şâdukâm gelir, İskender'i alır ve şehrine götürür. İskender için divanlar tutulur, sofralar kurulur; yenir, içilir. İskender, Şâdukâm'a çok acayip bir kavim olduklarını, ersiz nasıl çoğaldıklarını

sorar. Şādūkām da şehirlerinde bir ağaç olduğunu ve o ağacın dibinde bir pınar olduğunu; birisine eş gerekli olduğu zaman gidip o ağaca kurban kestiğini, karnını ağaca sürüp “Havva!” diye çağırırsa kız, “Adem!” diye çağırırsa da erkek doğurduğunu, oradaki su ile de gusül abdesti aldıklarını söyler. Allah’ın emriyle kadın hamile kalır. Erkek doğarsa kırk gün yaşadktan sonra ölmüş; kız doğarsa ölmeyip yaşamış.

İskender ertesi gün oradan ayrılır. Yirmi dört gün sonra hayret-i zulümat denilen bir yere varırlar. Buraya nasıl girileceği, buradaki suyun ab-ı hayat olduğunun nereden bilineceği konusunda Hızır’a danışır. Hızır da askerin ikiye bölünmesini, yarısının şu anki buldukları yerde kalmasını, yarısının da ab-ı hayatı aramak için gitmesini, giden kişilerden her kırk kişide bir kişinin yanında bir ölü balık götürmesini, ulaştığı suya o ölü balığı salmasını, balığın dirileceği suyun ab-ı hayat olduğunu söyler. Gereken hazırlıklar Hızır’ın söylediği gibi yapılır. İskender, Hızır ve Loqmān Hākīm zulümat kenarına gelirler. Daha sonra zulümata girerler. O zamanda Hızır’ın bir kamçısı vardır. Kamçıyı önüne atar. Allah’ın emriyle o kamçıdan ışık çıkar. O ışıktan çok uzaklar bile aydınlanırdı. Hızır önde İskender ve Loqmān Hākīm de ardından yürür. Yine Hızır’ın bir mührü vardır. Üzerine dua okuyup atınca, attığı yerde ateş gibi yanıp ışık vermiş. Buldukları suya ölü balığı salıp ab-ı hayat mıdır değil midir deneyip dururlar. O karanlık yer kavminden birilerini bulup İskender’e getirirler. İskender onlara kim olduklarını, ne yaptıklarını sorar. Onlar da bu diyar-ı zulümat kavminden olduklarını, yerlerinin yurtlarının bu su olduğunu söylerler. Oradan İskender, adamlara, bu diyarda bir ab-ı hayat suyu olduğunu o suyu içenin Sur üfürölünceye kadar ömür süreceğini, o suyun nerede olduğunu sorar. Adamlar da gülüştükten sonra kendi kavimlerinin işinin gücünün o suyu istemek olduğunu, ancak hiç kimsenin onu bulamadığını söylerler. İskender o kavimden bu haberi alınca üç gün üç gece gezip dolaşır ancak ab-ı hayatı bulamaz.

Bir gece bir yağmur yağar ki herkesi hayretler içerisinde bırakır. Ortalığı sel alıp götürür.

İskender suya çare olunmayacağını anlayınca zulümattan ayrılırlar. Ordusuyla bir yere ulaşırlar ki her taraf değerli taşlarla doludur. Atların ayakları altında dolaşan kıymetli taşların sesleri herkesçe duyuluyordur. Bu taşlardan herkes heybesine doldurur. Oradan da geçip giderler. Birkaç gün sonra bir kavme rastlarlar. Burada kömürden yapılmış muazzam bir kale vardır. Kalenin olduğu yer kumludur. İskender’in

askerlerinden kim o kuma girmek istemişse ortadan kaybolmuştur. Kaleyi geçemeyeceklerini anlayınca Eflâṭūn-ı Keḥḥāl bir mektup yazar. Bir okun ucuna bağlayıp kaleye atar. Oradakiler mektubu alır, okur ve beylerine iletirler. Onların beyleri de bir mektup yazıp İskender'e gönderir. Bu kavmden bazıları sabahleyin İskender'in meclisine gelirler. Başları papağan başı şeklinde olup boyları insan şeklindedir. Bunların getirdiği nameyi okuması için İskender, Lokman'a verir. Lokman'ın mektupta okuduğu ayetin manasına İskender muttali olur. İskender, Lokman'dan nameyi getiren haberciye kendisinin kaleye varıp şehirlerini görmeyi istediğini söylemesini ister. Haberci de perşembe gecesini kumun kaymadığını o zaman geçip gelmelerini söyler. Perşembe günü gelince kaleye giderler. O şehrin beyi bütün dilleri bilmektedir. İskender'i güzel bir şekilde karşılayıp cennet gibi bir saraya oturturlar. Saraylar birbirine bitişik olarak yapılmıştır. Mezarları da gözlerinin önündedir. Ölümü unutmamaları için. İskender'e ne istediğini sorarlar o da sonsuz hayat istediğini söyler. Onlar da bu söylediğini yapamayacaklarını ancak kendilerine değerli taşlar verebileceklerini söylerler. Onların katında bunlar birer taştır ve onlar için gerekli değildir.

İskender değerli taşlardan alıp döner. O gece orda kaldıktan sonra sabah yola koyulurlar. Birkaç gün yürüdüktan sonra Bahtum vilayetine yakın bir yere gelirler. Oradan bir büyük dağ görünür. Rengi gök rengine benziyordur. Birkaç kişiyle o dağın üzerine çıkarlar. Dağın üzerinde sarı yakuttan yapılmış bir ev vardır. Evin içinde bir çeşme ve çeşmenin üstünde de bir kemer vardır. Kemerin üzerine yedi renkten yapılmış bir cevher konulmuştur. Sonra evin içine girerler. Evin içinde bir taht vardır ve tahtın üstünde bir iskelet vardır. Üzerine bir örtü örtülmüştür, çürümesin diye. O örtüyü kim üzerinden almaya kalktıysa helak olmuştur. Çeşmenin suyundan içenler de zehir içmiş gibi can vermiştir. Bu durumda İskender, Loḳmān Ḥakīm'den bu duruma çare bulmasını ister. Loḳmān Ḥakīm ise kendisine iki şeyin garip geldiğini söyler. İskender bunların ne olduğunu sorunca Loḳmān Ḥakīm cevaplar. Birinci garip gelen şey, İskender'in dört yüz yıl ömür sürmesine rağmen hâlâ dünyayı istemesinden dolayı Allah'ın İskender'in bu fiilini uygun görmediği için ölümlülük suyunu karşısına çıkarması; ikincisi ise İskender'in sahip olduğu hazinelerin kimsede olmadığıdır. Taht üzerinde yatan kişi de İskender gibi ab-ı hayatı isteyip de ab-ı mematı bulup ölmüştür.

İskender, Loḳmān Ḥakīm'in sözlerini beğenir. İskender Lokman'a insanların cesetin üzerindeki örtüye dokunduklarında ölmelerinin sebeğini sorar. Lokman da

bunun sebebinin elbiseye zehrin tesir etmesinden dolayı olduğunu söyler. Sonra Loqm̄n H̄akīm, cesetin üzerindeki örtüyü bir şekilde kaldırtır. Bakarlar ki başı domuz başına gövdesi insan gövdesine benzeyen bir cesettir. Bunun bir bey olduğunu, H̄inz̄ir-serler kavminin beyi olduğunu anlarlar. O sırada Loqm̄n H̄akīm'in gözü çeşmenin üzerinde bulunan kemerdeki yazıya takılır. Oradaki yazıda bu cesetin ölüm hikâyesi yazılıdır. Ab-ı hayatı isteyip de ab-ı mematı bulup yok olduğu yazılıdır.

Loqm̄n H̄akīm kemer üzerindeki bu yazıyı okuduktan sonra İskender hayretler içerisinde kalır. O sırada ansızın ab-ı memattan bir ses gelir. O ses, İskender'in bu zamana kadar neler yapıp nelere sahip olduğunu, dört yüz yıl ömür sürdüğünü bir de bu yetmezmiş gibi ab-ı hayatı aramaya çıktığını ancak ab-ı hayat yerine ab-ı mematı bulduğunu ve artık ömrünün sonuna geldiğini, bundan da gafil olmaması gerektiğini söyler.

İskender'le Loqm̄n H̄akīm oradan geçip giderler. Hızır onlarla değildir. İskender'in aklından ab-ı hayat hâlâ gitmemiştir. Yolları bir büyük kuleye rast gelir. Kulenin üzerinde âdem heybetli, tavus kuşu kanatlı, gözleri gökyüzünde, elleri duada bir melek vardır. Bu meleğin önünde kedi başı kadar bir taş vardır. Melek, İskender'i görünce ona seslenir. Ona Z̄ü'lqarneyn olduğunu, dünya malını topladığını ancak hâlâ doymadığını, hayatın fani olduğunu bilmesine rağmen ab-ı hayat isteyip Hakk'ın izni olmadan karanlıklar denizine girmesinin kendisine yakışmadığını söyler. Nasibinin bu taş olduğunu söyleyip önündeki taşı İskender'e verip kaybolur. Taşın sırrını çözemezler. Hızır gelip çözer diye ümit ederler. Hızır da zulümat içinde giderken ansızın o zulümat içinde bir su görür. Dalgasından yedi fersah uzunluğundaki her yere ışık saçır; çevre yanı çeşitli çiçeklerle dolu, etrafı ağaçlarla çevrilidir.

(Loqm̄n H̄akīm, Süleym̄n peygambere anlatmaya devam eder) Hızır peygamberin atı bu suyu görünce içmek istemez. Daha sonra bu su Hızır'ın atının ayağından yana akmaya başlar. Bu sefer at sudan içer. Hızır atını suyun içine salar. Su çok berraktır. Hızır bu suyun ab-ı hayat olabileceğini düşünür. O da atının üzerinden kılıcını suya saplar ve eğilerek sudan içer. Bakar ki kılıcı ağaç şeklinde yeşerir. Bu arada İskender zulümata girmek üzereymiş. Çevresindeki hikmet ehli kişilere zulümata nasıl girmeleri konusunda danışır. Bir kısmı zulümatın kenarında bekleyecek bir kısmı da zulümata girecek şekilde karar kılarlar. Girenler dönmezlerse bekleyenler yurtlarına

varıp akrabalarına zulümata girenlerin helak olduklarını söyleyeceklerdir. Üç yıllık azıklarıyla bahr-ı zulümata girerler.

Hızır'ın elinde etrafı aydınlatan bir cevher vardır. Çantasına yedi ölü balık koyar. Bir yere gelirler. Oradaki suda Hızır'ın mızrağı yapraklanır ve hurma verir. Bu sefer, çantasındaki balıkları çıkarıp suya bırakır. Balıkların canlanıp pullandıklarını gören Hızır, bu suyun ab-ı hayat olduğunu anlar. Ab-ı hayatın kenarına çıkar, atından iner. Ab-ı hayattan doyuncaya kadar içer. Abdest alıp hacet namazı kılar ve Allah'a şükredip, dua eder. Duadan sonra kendisine Allah'tan, ab-ı hayatı ona nasip ettiğine dair bir hitap gelir. Aynı zamanda Allah ona ilm-i ledünü de nasip etmiştir. Ab-ı hayattan İskender'e de bir maşraba nasip olur. Bahr-ı zulümattan ayrılırlar. Dönerlerken Hızır'dan çok çeşitli kerametler ortaya çıkar. Bunlar Hızır'da kıyamete değin kalacaktır. Bütün bunlara şükür için Hızır atından iner. Tekrar dört rekat namaz kılar. Tam kalkıp gideceği sırada tekrar kendisine nida-yı ulûhiyyet gelir. Kendisine sağ tarafında üç pirin olduğunu onlarla görüşüp hayır dualarını alıp nasihatlerini tutması istenir. Hızır atına biner belli bir zaman sonra güzel bir yere gelir. Orada incir ve üzüm ağaçları vardır. Burada bir mağara içinde üç pir görür.

Hikâyet-i Efrâsyâb-ı Türk ve Kışsa'-ı Ğayyür-ı Câzû

Loğmân Hâkîm bu vesile ile Süleymân'a İskender-i Kübrâ'nın kıssasını anlatmış olur. Böylece akşam olur ve Süleymân divanı dağıtır. Süleymân o gece sabah olunca kadar Rabb'ine ibadet eder. Sabah olunca kır atına biner oradan göçerler. Süleymân'ın sağ tarafında Loğmân Hâkîm, sol tarafında ise Âşaf bin Berhîyâ yürümektedir. Sîmurğ ve Kuşnûs kuşları da onlara havadan eşlik etmektedir. Günler sonra Sinop Kalesi sınırındaki bakır madeninin olduğu yerde konaklarlar. Orada bir dağlık yer vardır. Ona Ilgaz Dağı derler. Ilgaz Dağı'nın güneşin doğduğu tarafından yana eski ama gayet büyük bir saray vardır. Süleymân gelip Sinop Kalesi'nin kenarına yerleşir. Arap, Mısır, Şam askerleri, Kayşar-ı Rûm uluları, Yunan beyleri, Endelüs'ün seçkinleri, Benî Aşfer melikleri hepsi atından inip oraya yerleşirler. Süleymân'ın tahtı kurulur, o da tahtına geçip oturur. Süleymân odusundaki atlardan, katırlardan, gergedanlardan yer yüzü dolmuştur adeta. Atların kişnemesinden, askerlerin narasından gökyüzü çınlamaktadır.

Hz. Süleymân ikindi vakti girince namazını kılar. Namazdan sonra tahtına geçip oturur. Melikler, vezirler, emirler, âlimler, filozoflar, yakın dostlar hepsi gelip

yerleşirler. Sofralar gelir; yenir, içilir. Süleymān buradaki bakır madeninin kime ait olduğunu sorar. Kayşar-ı Rūm ayağa kalkarak buranın Sinop Kalesi'ne bağlı olduğunu söyler. Eskiden Kayşar-ı Rūm'unmuş daha sonra Efrāsiyāb gelip elinden almıştır. Şimdi Efrāsiyāb'ındır, der. Süleymān, Efrāsiyāb'ın kim olduğunu, hangi vilayete hakim olduğunu sorar. Kayşar-ı Rūm, Efrāsiyāb'ın Tūrān şahı olduğunu, İran mülküne hükmettiğini söyler. Keykubād'la düşmandır. Rüstem-i Zāl, Efrāsiyāb'ın karşısında duramaz.

Efrāsiyāb'ın saltanatını, kahramanlığını işiten Süleymān, bu şekilde bir pehlivanın kendi dergahında olması gerektiğini ve hangi dine mensup olduğunu sorar. Kayşar-ı Rūm onun kâfir, putperest olduğunu söyler. Çok kuvvetlidir. İyilik ile davet yapmaz, hakkı batıldan ayırmaz. Efrāsiyāb'a Süleymān'ın engel olup onun şerrini dünyadan kaldırması gerektiğini söyler. Süleymān, Sinop üzerine varacağını Efrāsiyāb'a bir haberci ile iletilmesi gerektiğini söyler. Ya gelip Süleymān'a kul olacaktır ya da Süleymān'ın kılıcıyla yerle bir olacaktır. Süleymān emir buyurur. Loqmān Hākīm de Efrāsiyāb'a Süleymān dilinden bir name yazar. Nameyi bitirince Süleymān'a okur. Süleymān nameyi beğenip över. Nameyi alıp üzerine mührünü vurur. Sīmurğ'a emreder. Hüdhdüd'ü bulup getirirler. Hüdhdüd gelir ve Süleymān'a övgülerde bulunur.

Süleymān, Hüdhdüd'den nameyi Efrāsiyāb'a götürmesini ancak nameyi Efrāsiyāb'ın önüne koyduktan sonra Ebrasiyab'ın ona bir zararı dokunur düşüncesiyle ondan geri durmasını ister. Hüdhdüd nameyi alır ancak Süleymān'dan yanına bir şahbazı rehber vermesini ister. Süleymān da bunu hoş karşılar. Orada duran bir gurab da onlarla gitmek ister; Efrāsiyāb'ın yanında bulunan eşini, dostunu görmek istiyordur. Süleymān ona da izin verir.

Hüdhdüd, şahbaz ve gurab nameyi Efrāsiyāb'a götürmektedirler. Bu taraftan Efrāsiyāb tahtında oturmuş beylerle, serverlerle içip eğlenmektedir. Konuşurlarken söz Süleymān'a gelir. Efrāsiyāb, Süleymān'ın Benī Aşfer'le arasındaki mücadelenin sonucunu sorar. Efrāsiyāb'ın hususi veziri Süleymān'ın cümlesini kendisine ram ettiğini ve şimdi de Sinop Kalesi'ni almaya geldiğini işittiğini söyler. Bunları işiten Efrāsiyāb çok sinirlenir, kükrer ve kendisinin nasıl bir kahraman olduğunu, Tūrān askerlerinin kanlarını yere kattığını söyler. Süleymān da kimdir ki kalesini ondan alacaktır. Süleymān onun gözünde bir fareden farksızdır.

Bu taraftan Hühüd ile şahbaz Belah şehrinin payitahtında oturan Efrāsiyāb'a gelirler. Şehir çok kalabalıktır. Şehrin içinde daire şeklinde çok güzel bir köşk vardır. Efrāsiyāb fildişinden yapılmış tahtında oturmakta, etrafında Tūrān beyleri, Acem ileri gelenleri gelenleri vardır. Yenilip içilmekte, zevk ü safa sürülmektedir. Efrāsiyāb da tahtında oturmuş şarap içmektedir.

Hühüd ve şahbaz gökyüzünden Efrāsiyāb'ın şehrini görürler. Hühüd, Süleymān'ın namesini Efrāsiyāb'a vermeye gider. Şahbaz ve gurab gökyüzünde beklerler. Efrāsiyāb da tahtında otururken Süleymān'ın kim olduğunu sorar. Vezirlerden biri Süleymān'ın rüzgâra, yere, ateşe, kuşlara, meleklere ve daha bir çok şeye hükmettiğini söyler.

Efrāsiyāb'ın kardeşi U^czirat, Süleymān'ı öve öve anlatır. Buna çok sinirlenen Efrāsiyāb, U^czirat'a kardeşi olmasaydı öfkesinden dolayı kendisini ikiye bölüp kanını içeceğini söyler. Şimşek gibi çakıp gök gürültüsü gibi gürlediği sırada gözüne Hühüd ilişir. Hühüd gökyüzünden iner ve Efrāsiyāb'ın karşısındaki ağacın dalına konar. Daha sonra vezirler, emirler hepsi Hühüd'ü görürler. U^czirat söylediklerinin yalan olmadığını işte bu gelenin Süleymān'ın habercisi Hühüd olduğunu ve ağzındaki namenin de Süleymān'a ait olduğunu söyler. Hühüd, Efrāsiyāb'ın kendisini gördüğünü anlar. Ağaç dalından uçup gelir Efrāsiyāb'ın tahtının yanına iner. Süleymān'ın namesini Efrāsiyāb'ın tahtının kenarına koyar ve geri gider. Sonra uçup ilk önce konduğu servi dalına tekrar konar. Şahbaz ile gurab da uçup gelirler ve onun yanındaki çınar ağacının dalına konarlar. Efrāsiyāb, Hühüd'ün edebini çok beğenir. Efrāsiyāb, Hühüd'ün verdiği nameyi okuması için U^czirat'a verir. U^czirat okur, anlar ve namede yazılanları söyler.

Süleymān'ın namesinde Allah'ın özellikleri, kudretinin her şeye yettiği; Allah'ın kendisine hatemi lutfettiği, bu sayede Allah'ın her şeyi kendisine kul ettiği yazılıdır. Ayrıca namede, Efrāsiyāb'ın kendisini büyük görmemesi, imana gelip kendisine kul olması aksi hâlde dünyayı kendisine dar edeceği yazılıdır.

Nameyi işiten Efrāsiyāb çok hiddetlenir ve yıldırım gibi gürler.

O da kendisinin nasıl bir yiğit olduğunu, nelere sahip olduğunu, kimlere korku saldığını, şöhretinin nerelerde duyulduğunu ve daha birçok özelliğini uzun uzadıya sayıp döker.

Efrāsiyāb kendi özelliklerini sayıp döktükten sonra kardeşi U^czirat, Efrāsiyāb’a, Süleymān’ın ona karşı koyacak takati olmadığını; asker toplayıp üzerine varmalarını ve Sinop Kalesi üzerindeki şerrini ortadan kaldırmaları gerektiğini söyler. Onun hükmettiği şeylere sihir yapanların, cadıların ve insanların da hükmettiğini; yiğitse kendilerinin karşısına çıkması gerektiğini söyler. Efrāsiyāb’tan yazıcıya emir verdirip name yazdırmasını ister. Uzirat’ın bu sözleri Efrāsiyāb’ın hoşuna gider.

Efrāsiyāb emir buyurur ve bir kâtip gelir. Efrāsiyāb’ın ağzından Süleymān’a içerisinde kılıçtan keskin sözlerin bulunduğu bir mektup yazar. Efrāsiyāb mektubu mühürler ve tahtının kenarına koyar. Hüdühüd nameyi görür ve cevaben bir namenin yazıldığını anlar. Hüdühüd uçup gelir ve edep ile nameyi ağzına alır. Sonra uçarak havaya yükselir. Hüdühüd’le beraber olan gurab, şahine Efrāsiyāb’ın ne dediğini sorar. O da âdem dilini bilmediğini söyler. Oradan kuzgun, Efrāsiyāb’ın Süleymān’ın namesini okuyunca çok sinirlendiğini benzinin sararmasından ve yüksek sesle bağırmasından anladığını söyler. Kuzgun havadan Efrāsiyāb’ın ağzına dışkısını yapacağını söyler. Kuzgun, Efrāsiyāb’dan yana havalanıp öter. Ötüşü Efrāsiyāb’ın ilgisini çeker. Daha sonra Efrāsiyāb emir verir, kâtipler name yazar ve üzerlerine Efrāsiyāb nişanı vurulur ve Tūrān beylerine, vilayet beylerine gönderilir. Efrāsiyāb on gün içerisinde toplanıp gelmelerini ister. Sonra dönüp beylerine kendisini öven sözler söyler. Kendisinin üzerinde korkudan kuşların uçamayacağını söyleyip okunu ve yayını alıp kuzgunu gözetir. Kuzgun da Efrāsiyāb yukarı bakarken iyice ayarlayıp dışkısını yapar. Dışkısı doğruca Efrāsiyāb’ın ağzına dolar. Ağzı dolan Efrāsiyāb az kalsın nefessizlikten ölecek olur. Kendisine su verirler yüzünü, gözünü yıkar ancak kuzgunun necisinden de yutar. Buna çok sinirlenir. Hazinesini açtırıp herkese savaş için ne lazımsa dağıttırır. Onlara savaş için iyice hazırlanmalarını on birinci gün Süleymān’ın üzerine gideceğini, Süleymān’ın kanını içip elinden Süleymānlık hatemini alacağını, âleme Süleymān olacağını söyler. On gün içinde bütün Tūrān beyleri toplanıp gelirler. Herkes savaş hazırlığını yapmıştır.

Sabah olur. Efrāsiyāb’ın kilisesinde çan çalınır. Efrāsiyāb atına biner. Arkasından savaş davulu çalar. Efrāsiyāb beraberindeki çok kalabalık Tūrān askeriyle Süleymān’la savaşmak için Sinop Kalesi’ne doğru yola çıkar.

Efrāsiyāb’ın ordusunun savaşa giderkenki heybeti yeri göğü titretmektedir.

Dāsītān-ı Sīmurġ ve Kışsa'-ı Süleymān 'am. ve Ser-gūzešt-i Sīmurġ-ı Kāf

Bu taraftan Süleymān tahtında, serverleri de etrafında diz çöküp oturmaktadır. Süleymān, Sīmurġ'dan mecliste oturanlara başından geçen işidilmedik bir kıssa anlatmasını ister. Sīmurġ da Nesr-i tâyir'in kendisine anlattığı kıssayı anlatmaya başlar. Sīmurġ, Nesr-i tâyir'in gördüğü âlemleri görmek için kanat açıp uçar. Sīmurġ'un yanında ikisi kardeşi olmak üzere altı Sīmurġ kuşu daha vardır. Kendisine yoldaştırılar. Bunlar Nesr-i tâyir'den karınları acıktığı için ayrılırlar. Gökyüzünden yeryüzüne av gözetmek için baktıklarında bir dereden gökyüzüne kara bir duman çıktığını görürler. Derenin başına indiklerinde yedi başlı bir devin derenin içinde yattığını görürler. Altı başı uyumakta, bir başı ise uyanıktır. Uyanık olan başı ile etrafı gözlemektedir. Gövdesi kara bir dağa benzemektedir. Ağzından çıkan nefes cehennem ateşi gibi alev vermektedir. Her birisi ejderhanın bir başına inip gıdalanmayı kararlaştırırlar. Sīmurġ'un kardeşleri olan iki Sīmurġ kuşu tecrübesizliklerinden dolayı ejderhanın ağzından çıkan demindeki zehrin yüzlerine dokunmasıyla ölürlər. O ejderhayı öldürürler fakat Simug'un da iki kardeşi ölmüştür. Bu iki kardeşinin acısı hâlâ Sīmurġ'un içerisinde dir.

Süleymān, Sīmurġ'a, kardeşleri nasıl savaşıydı ejderhanın onları yemeyeceğini sorar. Sīmurġ da Sīmurġ âleminde evren ve ejderhanın çok olduğunu ve kendilerinin de genellikle ejderle beslendiklerini söyler. Evrenler, Sīmurġ kuşlarının kendilerinin düşmanı olduğunu bilirler. Onları avlamak için onlarla savaşırken ejderlerin nefeslerinden çıkan zehirli ateşten kaçınmak ve ona göre tedbir almak çok önemlidir. Bundan dolayı ejderha avlamaya gittiklerinde kanatlarını, yanmaması için ıslatırlarmış. Avlayacakları ejderhanın ilk önce ağzını pençeleriyle kavrayıp kapatırlarmış sonra da öldürürlermiş. Kardeşleri güçsüz olduğundan bunu yapamayıp ejderhanın ateşinde helak olmuşlardır.

Süleymān, Sīmurġ'a, bu ejderhaların nasıl ve nereden geldiklerini sorar. O da Sīmurġ âleminde yılan, çıyan veya ejderhanın olmadığını söyler. Orada sığın geyiği vardır. Ve bu sığın geyiği ejderha doğurmaktadır. Süleymān, Loḡmān Ḥakīm'e Sīmurġ'un ne garip şeyler söylediğini söyler. Loḡmān Ḥakīm, ejderha hakkında çok söz söylendiğini ifade ettikten sonra bununla ilgili olarak İdris aleyhisselamın konuyla ilgili iki naklini anlatır. Gergedenden doğan ejderhada şah mührü olur. Doğduğunda o mührün üzerinde bir perde vardır. Ejderha kırk günlük olunca perde kalkar ve mühr

görünür. O mühür, ateşi kendine çeker. Bahr-ı zulümattaki adalarda bulunan bulutların içinde ejderhalar vardır. Bunları geyikler doğurur. Kırk gün olunca Allah ejderhaların şerrini yeryüzünden deffetmek için göklerin meleklerine emreder. Onlar da ejderhaları zincire vurup bazısını Yecüc ülkesine, bazısını °Ankâ âlemine iletirler.

Süleymān, Sīmurğ'a gıdayı aldıktan sonra nereye gittiklerini sorar. Sīmurğ kuşu cevap verir. Kırk gün gece gündüz gökyüzünde ilerlerler. Artık Sīmurğ âlemi bir kalbur kadar görünür. Oradan da uçmaya devam ederler ve artık yeryüzü görünmez olur. Uçmaya yine devam ederler ve bakarlar ki yeryüzünden ve denizlerden hiçbir eser yoktur artık. Gökyüzü çok parlaktır, gece ile gündüz ayırt edilememektedir. Bu kadar uzun bir yolculuktan sonra çok acıkırlar ve Allah'a niyazda bulunurlar.

Dāsītān-ı Sīmurğ-ı Kāf ve Kışsa'-ı Süleymān 'aleyhi's-selām

Süleymān, şimdiye kadar bu şekilde acayip ve garip bir kıssa duymadığını bu kıssasını Sīmurğ'tan tamamlamasını ister. Sīmurğ (°Ankâ) dua edip anlatmaya devam eder.

O kadar yükselmişlerdir ki çıktıkları yerde melek sesi işitirler ve daha yukarısına çıkmaya takatleri kalmaz. Bu sefer yeryüzüne doğru hızla inmeye başlarlar. Yeryüzünde dağları zebercetten olan bir âleme inerler ve bir ağaç üzerine konarlar. Orada sarı güvercine benzeyen güzel kuşlar vardır. Kendilerinin azametini gören bu kuşlar kaçarlar. Sīmurğ, kuş diliyle onları geri çağırır. O kuşlar, Sīmurğ kuşlarına nereden geldiklerini sorarlar. Onlar gibi bir kuş görmediklerini söylerler. Onlar da Sīmurğ âleminden geldiklerini, Hakk'ın başka âlemleri var mıdır diye gökyüzünde yükseldiklerini, meleklerin tesbihini işitecek kadar yükselince de çok yükselmelerinden dolayı takatleri kalmadığı için tekrar yeryüzüne indiklerini ancak kendi âlemlerini kaybettiklerini söylerler. Sīmurğ kuşları sarı güvercine benzeyen kuşlara kendi âlemlerinin adını sorarlar. Onlar da bu âleme Hümā âlemi dendiğini bu âlemde Hümā'dan başka kuş cinsi olmadığını söylerler. Sīmurğ kuşları onların ne ile beslendiğini sorarlar. Onlar da rüzgârla gıdalandıklarını söylerler ve gıda için orada sinekten başka canlı olmadığını söylerler. Ancak denizlerde balık ve ejdeha bulunduğunu, bunları göstermek için de kendilerine kılavuzluk edebileceklerini söylerler.

Böylece gıdalanmak için onlarla beraber uçarlar. Hümā âleminin çevresine gelirler. Uçup yükselirler ve bakarlar ki denizin ortasında hiç ada yoktur. Sadece denizin ortasında birbiriyle bitişmeyen bir kemer görürler. Sîmurğ'un birisi süzülüp o kemerin üzerine iner. Meğer ki o bir yengeçmiş. Sîmurğ'un eşi olan bu Sîmurğ'u yengeç kıskaçlarıyla sıkıp öldürür ve timsah başı gibi olan başını çıkarıp Sîmurğ'u bir lokma gibi ağızına alıp yutar. Eşinin ölümüne Sîmurğ çok üzülür.

Eşinin o yengeç tarafından öldürülmesine feryat eden Sîmurğ, denizden büyük bir ejderhanın başını yukarı çıkardığını görür. Eşinin acısı ile deniz yüzüne inip o ejderhayı pençelerine alır ve Hümā âleminin üzerinden geçip daha önce kondukları ağacın dalına konar ve ejderhayı parça parça edip yer. Rızkını veren Allah'a şükreder. Sîmurğ, kendisine daha önce kılavuzluk yapan kuşlardan kendisini Sîmurğ âlemine götürmelerini ister. Kırk elli civarında Hümā kuşu Sîmurğ'a yoldaş olurlar ve bir Sîmurğ âlemine gelirler. Sîmurğ orada kendisine bir eş bulamaz. Oradan da gökyüzüne doğru üç ay daha uçarlar ve kürre-i nesime ulaşırlar. Sîmurğ acıkır zira azığı bitmiştir. Diğer kuşların ise böyle bir derdi yoktur. Çünkü onların gıdası kürre-i nesimdir. Sîmurğ, beraberindekilerle birlikte yeryüzüne yiyecek bulmak için inmeye başlar. İnerlerken birçok âlemler görürler. Sonunda bir âleme gelirler ki bu âlemin yedi denizi ve şehri vardır. Çok sıcak bir âlem olduğundan Sîmurğ aşırı terler. Beraberinde gelen kuşlar havada kalıp yeryüzüne inmemişlerdir. Bu âlemin ne âlemi olduğunu anlamak için etraflarına bakarlar. Derken bir bölük kuş gelir. Gayet düzgün olan burunlarında bin bir delik vardır. Her birisinin gövdesi kara dağ gibidir. Kanatları çok büyük olup kapkaradır. Burunlarının deliğinden giren rüzgâr ses çıkarır. Bu kuşlar Sîmurğ'un yanına gelip nereden geldiğini, onun gibi bir kuş görmediklerini, melek olup olmadığını, Hakk'a hizmet için mi oraya geldiğini sorarlar. Sîmurğ da kendisine Sîmurğ dendiğini, °Ankā âleminde geldiğini, Hak teâlânın başka âlemleri var mı diye merak edip dolaştığını söyler.

Sîmurğ başından geçenleri anlattıktan sonra o kuşlara bu âlemin ne âlemi olduğunu ve onlara ne tür bir kuş dendiğini söylemelerini ister. Kuşlar, bu âlemin Kuḡnūs âlemi olduğunu, kendilerinin de Kuḡnūs kuşu olduğunu söylerler. Kendilerinin bu âlemden başka âlem bilmediklerini eğer onlarla birlikte kalırsa onu kendilerine padişah olarak seçeceklerini söylerler. Sîmurğ ve beraberindekiler orada belli bir zaman kalırlar. Ancak Hümā kuşları Sîmurğ'a gelip kendilerinin vatanlarından uzakta kaldıklarını ve buranın havasının sıcak olduğunu, biraz daha kalırlarsa helak

olacaklarını söylerler. Böylece oradan ayrılırlar. Kuḡnūs kuşları da onlarla birlikte çeşitli âlemleri görelim diye giderler. Gökyüzünde çokça yükselirler. Artık yeryüzünü göremez olurlar. Gökyüzünde uçmaya devam ederler duman âlemine gelirler. Oradan uçmaya yine devam ederler. Ancak artık hem azıkları kalmamıştır hem de takatleri tükenmiştir. Kürre-i nesime ulaşmışlardır. Oradan artık yeryüzüne inmeye başlarlar. Yine bir âleme gelirler ki ne Kuḡnūs ne Sīmurg ne de Hümā âlemine benzer. İçerisinde türlü türlü canavarlar, acayip kuşlar, akarsular, sünbül ve yasemin otları vardır. Orada bulunan bir dağın tepesine inerler. Havada uçan yeşil renkli, ağzı burnu kızıl küçük kuşlar görürler . Onları yanlarına çağırıp bu âlemin ne âlemi olduğunu sorarlar. Onlar da bu âlemin rub-ı meskûn âlemi olduğunu söylerler. Oranın insanoğlu ile dolu olduğunu, karaları ve denizleri olduğunu söylerler. Bu sözleri işiten Sīmurg kuşları Elburz Dağı'nı, Kuḡnūs kuşları Hindistan memleketini mekân tutarlar. Hümā kuşları bu âlemi beğenmedikleri için yer ile gök arasında uçup durmaktadırlar. Gıdaları kürre-i nesimdir. Hava yüzünde yumurtlar, hava yüzünde dururlar. Ölmedikten sonra yere düşmezler. Kuḡnūs kuşları o vakitten beri Hindistan'dadır. Sīmurg'un da iki yavrusu olmuştur ancak bu âlemin havası onlara iyi gelmeği için kanatları büyümemiştir. Dolayısıyla da uçmaya takatleri yoktur. Sīmurg da bu durumdan kendisini kurtaracak bir Süleymān beklediğini, bu Süleymān'ın kendisini Kaf âlemine götürürse orada Sīmurg âlemini bulabileceğini söyler. Süleymān'a yetiştiği için ümitlidir. Süleymān onu Sīmurg âlemine geri götürebilir.

Der-beyān-āmed ber-Hüdhüd Ḥazret-i Süleymān 'am. Āverden-i Nāme'-i Efrāsiyāb

Sīmurg başından geçenleri anlatır. Simug'un casusu gurab gelir ve kuş diliyle Hüdhüd ve ukkabın geliyor olduğunu haber verir. Hemen arkasından da Hüdhüd, ukkab ve gurab havadan yer yüzüne inerler. Kuşların safında Süleymān'ın divanında yerlerini alırlar. Hüdhüd'ün Efrāsiyāb'dan getirdiği name ağzındadır. Sīmurg, Süleymān'a Hüdhüd'ün geldiğini, nameyi sunmak için izin istediğini söyler. Ardından Hüdhüd yüzünü yere eğmiş bir şekilde nameyi Süleymān'ın tahtının kenarına koyar ve geri geri yerine geçer. Yüzünü yerden kaldırıp Süleymān'ın devletinin ayakta kalması için dua eder.

Süleymān, Loḡmān Ḥakīm'e Efrāsiyāb'dan gelen nameyi okutur.

Efrāsiyāb namesinde kendini övüp göklere çıkarır. Karşısına çıkabilecek hiçbir kimsenin olmadığını söyler. Süleymān'a çokluğuna, ordusuna güvenmemesini, tahtı ile hatemini ona teslim etmesini aksi hâlde tacıyla tahtıyla ülkesini başına geçireceğini söyler.

Süleymān, Efrāsiyāb'ın namesini işitince çok öfkelenir ve on iki kabilenin beylerine Sinop Kalesi üzerine Efrāsiyāb'la savaşmaya gidileceği emrini verir. Herkes savaş için gereken hazırlıklarını yapıp, ihlas ile Rablerine ibadet edip diz çöküp beklemeye dururlar.

Ƙıŝŝa'-ı Ğayyūr-ı Cāzū İĝvā-kerden Őeytān-ı Racīm

Süleymān ordusu cenge hazırlanmıştır artık. Bütün kuşlar ve kuşların uluları gökyüzüne yükselirler. Efrāsiyāb'ın ordusundan bir kişiyi yakalayıp Süleymān'a getirmek isterler. Ondan Efrāsiyāb'ın ordusu hakkında bilgi almak için.

Bu taraftan kıssa °Ayyūr-ı cāzū'ya gelir. Rivayet olunur ki Ɖaħħāk-i mārī zamanında bir cadı vardır. Bu cadıya Ğūnħārī cadı derlermiş. Bu cadı sihir yapmayı İblīs'den önce öğrenmiştir. Ancak İblīs sihirde öyle ilerlemiştir ki Babil şehrinde onun gibi sihirbaz yoktur. Hārūn ve Mārūn'dan da kırk sihir talimi almıştır. Ğūnħārī cadı, Ɖaħħāk-i mārī 'nin tacını tahtını elinden almak için onunla kırk gün savaşmıştır. Ɖaħħāk, cihandaki bütün sihirbazları Ğūnħārī cadıya karşı savaşırsa da Ğūnħārī hepsini yener. Aziz kalan Ɖaħħāk kız kardeşini Ğūnħārī cadıya verir. Bundan sonra Ɖaħħāk-i mārī , Ğūnħārī cadının yapmış olduğu sihirle Cemşid Şāh'ı bulup getirir. Ğūnħārī cadı da onu helak eder. Böylece adalete, dine, diyanete zarar vermiş olur. Ğūnħārī cadının omuzunda iki tane ejderha ortaya çıkar. Onlara gıdalanmaları için günde iki tane insan beyni verirlermiş, bu insanların kanlarını da Ğūnħārī cadıya verirlermiş. Bundan dolayı lakabı Ğūnħārī'dir. Asıl ismi ise °Āric'dir. Māric'in oğlu olup atası Yāfet neslinden insandır. Atasının aslı ise şeytan nesline çıkar. °Acāyibü'l-Maħlūqāt-ı Kebīr'de sihrin ilk defa Māric zamanında ortaya çıktığı yazılıdır. Fakat sihir °Āric zamanında şöhret bulmuştur. Ɖaħħāk'ın kızkardeşi ile evlenen Ğūnħārī'nin dört çocuğu olur. Bunlar °Angūrī, °Ayyūr, °Afvān ve Ƙattāl cadılardır. Ƙattāl, Müslümanlara çokça zarar verdiği için Ğalīl Raħmān duası ile Hak teālā onu helak etmiştir. Diğer üç oğlu ise Süleymān zamanına kadar yaşamıştır. °Ayyūr cadı, Elburz Dağı'nın tepesine yerleşir. Büyük ve süslü bir kalesi vardır. Kalenin çevresinde cehennem vadisi gibi hendekler vardır. O hendeklerin içinde nefit gözeleri vardır.

°Ayyūr cadı o gözelere ateş atarmış. Bunlardan çıkan ateş gökyüzüne kadar çıkarmış. Ve bu gözeler hiç tükenmeden yanmaya devam edermiş. Bundan dolayı o kaleye kimse yol bulup saldıramazmış.

°Ayyūr'un oturduğu kalenin adı Ateş Kalesi'dir. Yüzbinlerce cadı sihir öğrenmek için ondan ders almış. Bir gün °Ayyūr cadı, sihirbazlar ile meclis kurmuş oturuyordur. Şarap yerine insan insan kanı içiyorlardır. Geçmiş dünya padişahları üzerine konuşurlarken birisi dünya sarayına Cemşid Şāh gibi bir padişah gelmediğini söyler. °Ayyūr da Ḍaḥḥāk-i mārī gibi bir sultanın gelmediğini söyler. Bu sefer °Ayyūr'un veziri Ḍaḥḥāk-i mārī gibi bir sultan geldiğini ancak şimdiki asırda Mekke diyarında Davud peygamber oğlu Süleymān vardır. Allah ona Süleymānlık vermiştir. İnsanlar, cinler, kuşlar, karıncalar, yılanlar; uçanlar sürünenler ne varsa onun hükmüne fermanıdır. Keşke Süleymān'ın üzerine varsak onun tacını tahtını yerler bir edip elinden Süleymānlığı alıp biz de bir zaman hoş vakit geçiresek, der.

°Ayyūr cadı Ḍaḥḥāk-i mārī'un sözüne inanmaz. Böyle biri olsaydı ben onu alt edip onun yerine geçerdim, der. Amma ki Süleymān hatemini kimse bulamamış , Sīmurḡ'la da kimse görüşmemiştir, der.

Şeytan da °Ayyūr'un meclisindedir ve onları dinlemektedir. Onların Süleymān'dan haberleri olmamalarına sevinir ve kendini belli ederek zürriyeti ile beraber °Ayyūr'un divanına girerler. °Ayyūr şeytanla dosttur ancak uzun zamandır görüşmemişlerdir. °Ayyūr, şeytanı görünce tahtından iner ve şeytanın yanına gelir, eğilerek selam verir. Birbirlerinin hâlini hatrını sorarlar. °Ayyūr meclis kurdurur; yerler içerler. Sarhoş oluncaya dek içerler. Konuşurlarken söz Davud oḡlu Süleymān'a gelir. Süleymān'dan söz açılınca İblīs ayaḡa kalkar ve yaka silkeyerek, gözyaşı dökerek Süleymān'dan şikâyetlerini bir bir sıralar, onunla yaşadığı her şeyi anlatır. Amacı °Ayyūr'u Süleymān'ın üzerine salmak, Süleymān'ın tacını tahtını dağıttırıp yüzüğünü elinden aldırmasıdır.

°Ayyūr, şeytandan Süleymān adını işitip hatemi duyunca sevinir. Ona Süleymān'ı nerede bulacağını sorar. Şeytan, °Ayyūr'a, Süleymān'ın sultan olma hikâyesini, savaşlarını, kimlerin ona tabi olduğunu, Süleymān'ın saltanatının çok hızlı genişlediğini böyle giderse her şeyin onun emrine gireceğini anlatır.

°Ayyūr, şeytanın sözünden sonra Süleymān'ın yüzüğünü ele geçirmeyi çok ister. Emir buyurur ve sekiz günde cadı ordusu hazırlanır. Dokuzuncu günde °Ayyūr, şeytan ile birlikte tahtına oturur ve seksen cadı onları alıp uçarlar. Geri kalan ordunun bir kısmı küplere, bir kısmı kaplanlara, ejderhalara, timsahlara, domuzlara binip gökyüne uçarlar. Cadı askerlerinden gökyüzü görünmez olur.

Bu taraftan Denes'le Genes Süleymān'ın olduğu yere gelir. Süleymān'ın yeri göğü inleyen ordusu Sinop'tadır. Süleymān da kızıl atlastan kurulan otağındadır.

Denes'le Genes, Süleymān'ın ordusundaki azameti görünce bu zamana değin gelen bütün Süleymānları unuturlar. Melek şeklinde Süleymān'ın ordusunun içine inerler ve önce Endelüs melikinın otağına konarlar. Genes sihirle °Akrān'ın beynine girer ve vesvese verir. Denes'in de vesveseleriyle °Akrān Şāh tekrar gönlünden nasıl olur da bir Endelüs şahı, Arap oğluna çoban olur diye geçirir. Yerinden bir hışımla kalkar, özel odasına geçer ve vezirlerini çağırır. Onlara atasının hatem-i Süleymān'dan dolayı canından olduğunu, kendisinin de bu hatemden dolayı Süleymān'la savaşmış yenildiğini ve düştüğü zor durumları anlatır. Süleymān kendisini Benī Aşfer 'den kurtarmıştır ancak gönlünün ata dede dinini terk ederek Müslüman olmak istemediğini söyler. Süleymān dinini terk edip ordusuyla birlikte onunla savaşmak ister. Ya hatemi alıp cihanda sultan olacaktır ya da bu yolda ölüp yok olacaktır.

Onu dinleyen beyleri, vezirleri, pehlivanları bu sözlerini beğenirler. Hepsi Süleymān'a karşı müttelik olurlar. °Akrān Şāh 'ın baş veziri, melikine, Benī Aşfer ile ittifak edip Süleymān'a birlikte saldırmasının zafer getireceğini zira Süleymān'ın ordusunun çok güçlü olduğunu söyler.

°Akrān Şāh , vezirin bu şekil tedbir almaya yönelik konuşmasını beğenir ve Atğāş Hān'la eline fırsat geçinceye kadar dost gibi davranmak aklına yatar. Fırsat eline geçince de Atğāş Hān'ın başını keseceğini düşünür. °Akrān Şāh , bu akli kendisine veren vezirine gizli bir şekilde Atğāş Hān'a gidip °Akrān Şāh'ın Süleymān'a asi olduğunu onu da yanında görmek istediğini söylemesini emreder. Bu duruma muttali olan Denes'le Genes sevinirler ve derhal Atğāş Hān'ın otağına gelirler. Genes'le Denes bir melek şekline bürünüp Atğāş Hān'ın başucunda durup beklerler. Atğāş Hān bir ara gözlerini açınca iki şey görür. Şaşırır, vehme kapılır ve tekrar uyur gibi yaparak gözlerini kapatır. Uyuyor gibi yaparak onları dinleyecektir. Denes'le Genes onun uyanık olduğunu bilirler ve onu ayartmak için konuşmaya başlarlar. Genes, Denes'e,

ey melek-i azam Allah sana hatem-i Süleymān'ı alıp bu padişaha vermeni emreder. Süleymānlık kılın, her şeyi hükmüne alsın diye. Genes de Denes'e Allah'ın sebepsiz hiçbir şey yapmayacağını, bu durumda °Aqrān Şāh 'ın Süleymān'a asi olup ona saldıracağını, onu yenerek parmağından yüzüğü alıp âleme dört yüz yıl Süleymān olacağını söyler. Denes'le Genes böyle konuştuktan sonra oradan kaybolurlar. Bu sözlerle °Aqrān Şāh 'ın içini bir fesatlık bürür. Yerinden kalkar ve otağına geçer. Hususi vezirleini çağırır. Az önce başından geçenleri onlara anlatır. Vezirler de beylerinin anlattıklarına inanırlar. Nasıl tedbir alacaklarını, ne yapacaklarını düşünürken bir kapıcı başı içeri girer ve °Aqrān Şāh'a, Benī Aşfer melikinin hususi vezirinin geldiğini, içeri girmek için izin istediğini söyler. °Aqrān Şāh müsaade verir. Mi°rāq vezir içeri girer edeple selam verip dua ettikten sonra °Aqrān Şāh, Mi°rāq veziri karşısına oturması için buyur eder. Mi°rāq, °Aqrān Şāh'a, Endelüs melikinin Süleymān için düşündüklerini söyler. Atgāş Hān, Endelüs melikinin Süleymān'a asi olduğunu öğrenince ziyadesiyle mutlu olur. Denes'le Genes'i melek sanıp onların sözlerinin doğru olduğuna inanıp sevinir ve gururlu bir şekilde beylerine seslenir. Onlara tanık oldukları üzere meleklerin söylediğinin doğru çıktığını, bahtının tekrar güldüğünü, ancak bu sırrı kimseye söylememelerini tembihler. Süleymān'ın yarım Sinop Kalesi'ne varıp savaşacağını, askerlerinin savaşta aciz duruma düşeceğini çünkü yarım gece sağ taraftan Endelüs şahının, sol taraftan da kendisinin ordularıyla yürüyüp Süleymān'a gece baskını yapacaklarını böylece Süleymān'ın bütün planlarının altüst olacağını söyler. Arkasından Mi°rāq vezire, özel kaftan giydirip °Aqrān Şāh'a gönderir. °Aqrān Şāh , Mi°rāq'ın ona söylediklerinden hoşnut olur. Kısaca, iki melik Süleymān'a baskın yapmak için anlaşmışlardır.

Dāsītān-ı °Ayyūr Cāzū ve Āmeden Hāzret-i Süleymān ve Ender-Sıfat-ı °Asker-i Sāhirān

Bu taraftan °Ayyūr cadı, sihirbaz askerleri ile Sinop Kalesi'nin güneyindeki bir dağın üzerine inerler. °Ayyūr cadı, İblīs'e şimdi ne yapacakları konusunda danışır. Ona asker gönderip ondan hatemi istesek, hatemi bize verirse onunla bütün askerlerini helak etsek, der. °Ayyūr böyle söyleyince İblīs, °Ayyūr'a uyanık olmasını, Süleymān'ın yanında çok fazla askerinin olduğunu ona ancak gece baskını yaparlarsa zafer kazanabileceklerini söyler. Elçi göndermenin bir faydasının olmayacağını, Süleymān'ın istemekle ona hatemi vermeyeceğini, hatemi ancak bileğinin gücüyle alabileceğini söyler. Şimdi bir casus gönderip Süleymān'ın nerede olduğunu öğrenelim,

ona göre savaş hazırlığı yapalım, der. Denes’le Genes de gelir. Kimlere nasıl vesvese verip onları nasıl kandırdıklarını anlatırlar. Daha sonra Süleymān’la savaşa gitmek için gökyüzüne yükselirler. °Ayyūr cadı emreder. Alemler çekilir, davullar öter, borular, çanlar çalmır. Gürültü bütün gökyüzünü kaplar. Büyük cadı önderleri ve onların askerleri bir bir geçerler. Cadıların askerleri cihanı doldurmuştur adeta.

°Ayyūr bu kadar cadı askerini görünce gücüne mağrur olur. Şeytana dönüp Süleymān’a ordusunun zafer bulup bulmayacağını sorar. Şeytan, °Ayyūr’un bir sihirle hemen Süleymān olduğunu düşünmesine hayıflanır. Ancak °Ayyūr’a dönüp saltanatının ihtişamı karşısında hayranlık duyduğunu, onun Süleymān’a karşı gerçekten zafer kazanacağınız söyler.

°Ayyūr, tekrar şeytana şimdi nasıl davranmaları gerektiğini sorar. Şeytan da Denes ve Genes’in kendisinin vezirleri olduğunu, onların Benī Aşfer melikine ve Endeslūs melikine vesvese verdiğini yarın gece Sinop Kalesi’ni ele geçirmek için gelen Süleymān’a birlikte saldıracaklarını, kendilerinin de yarın gece oraya varacaklarını, havadan savaşı karıştırıp Süleymān’ı yenip böylece Süleymānlığı ondan alacaklarını acak Süleymān’ın kendisi olacağını, °Ayyūr’un da veziri olacağını söyler. °Ayyūr böyle diyende şeytan, Süleymānlığın kendisine layık olduğunu çünkü her bakımdan ondan üstün olduğunu söyler. °Ayyūr da savaşan askerinin kendi askeri olduğunu, o olmasa Süleymān’a karşılık verilemeyeceğini söyler. Şeytan da kurduğu oyun bozulmasın diye işi yokuşa sürmez.

°Ayyūr cadı ile şeytan gerekli savaş hazırlıklarını yapıp Sinop Kalesi’ne yakın bir yere gelirler. Berk-ı cazu’yu casusluk için gönderirler. Hem Sinop Kalesi’ni almak için gelen Süleymān’ın askerinden hem de Benī Aşfer meliki ile Endeslūs melikinin Süleymān’a saldırdığından haber getirsin diye. °Ayyūr’un emri ile Berķ-ı cāzū timsahlara, kaplanlara binip giderler ve gelip Sinop Kalesi’ne yönelirler. Ancak o anda Sīmurġ kuşu, Rūh kuşu ve Ŗuķnūs kuşuyla birlikte kuşların uluları etrafa korku verecek şekilde Elburz’un tepesine doğru ilerliyorlardır. Özellikle Sīmurġ’un hāli dehşet vericidir. Sīmurġ’un heybetinden melekler ürküp arşa kaçmakta, kanadının gürültüsünden yıldırımlar saklanmakta, avazından gökyüzü gümbürdemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

Metin Oluşturulurken Takip Edilen Yol

1. Metin, *Süleymân-nâme*'nin Manisa İl Halk Kütüphanesi, Akhisar Zeynelzade Koleksiyonu, 45 Ak Ze 226 olarak kayıtlı olan ve toplamı 766 yaprak olan nüshasının 385 ile 519 sayfaları arasında yer alan 39. cildinin transkribe edilmesiyle oluşturulmuştur.
2. Sayfalara ve satırlara erişim kolaylığını sağlamak için bütün sayfalar ikiye bölünüp varak ve satır numaralandırılması yapılmıştır. Ayrıca metnin daha kolay okunabilmesi için sayfalar büyütülmüş ve bu sayfalara parlaklık verilmiştir.
3. Dipnotlarda metne esas olan Manisa nüshası için MN, Topkapı nüshası için ise TN kısaltması kullanılmıştır.
4. Metnin okunması sırasında yaşanan zorluklarda TN'den yararlanılmış, eksikler ya da hatalı yerler bu nüshadan giderilmeye çalışılmıştır. Manisa nüshasında eksik olan yerleri belirtmek için -MN işareti kullanılmıştır.
5. Metin bölümü hazırlanırken İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesinde yer alan görüşler dikkate alınmıştır.
6. Metnin daha iyi okunup anlaşılabilmesi için çevriyazıda büyük harf kullanımı ve noktalama işaretlerini kullanma yoluna gidilmiştir. Güncel olan TDK yazım ve noktalama kurallarına göre metnin kurulmasına çalışılmıştır. Yalnızca manzum bölümlerde özel isimlere gelen çekim eklerini ayırmada kesme işaretinin dışında başka bir noktalama işareti kullanılmamıştır.
7. *b* ile olarak imla edilen zarf-fiil eki Türkçenin fonetik özelliği dikkate alınarak hep *p*'li okunmuştur.
8. Vezin gereği zihaf yapılması gereken yerler italik yazılarak belirtilmiştir.
9. *ile*, *içün* edatları; cevheri fiille oluşmuş *idi*, *imiş*, *ise*, *iken* yapıları metinde kendisinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmışsa bunlar transkribe metinde araya kısa çizgi konularak ayrılmış ve ünlü uyumuna uygun şekilde okunmuştur. Birleşik

yazımlarda “y” kaynaştırma harfi kullanılmış ise bu y iki çizgi arasında (-y-) gösterilmiştir. *tur-* / *dur-* fiiline geniş zaman eki getirilerek oluşturulan *turur* / *durur* yapısı da kendisinden önceki kelimeye bitişik olarak yazılmışsa araya çizgi konularak ayrılmıştır. Bu yapı hep zaman “*turur*/ *durur*” şeklinde kalın sıradan olarak okunmuştur. Dizinde kendisinden önceki kelimeyle birlikte verilmiştir. Farsça kaideye göre oluşan birleşik kelimelerin arasına da kısa çizgi (-) konulmuştur.

10. Varak numaraları ve yapılan tamirler köşeli parantez [ ] içerisinde gösterilmiştir.

11. Metinde manzum bölümlerde yer alan başlıklar nazma benzetilerek yazıldığı için beyit gibi alt alta yazılmıştır. Bu başlıklar, karışıklığı önlemek için, oluşturulan yeni metinde tek satır şeklinde verilmiştir. Metinde kırmızı mürekkeple kalın bir şekilde yazılan başlıklar kalın punto ile belirtilmiştir.

12. Metinde geçen ayet ve hadisler italik olarak transkribe edilip anlamları dipnotta belirtilmiştir.

13. Kelime tekrarları, kelime veya mısra eksiklikleri, vezin bozuklukları dipnotlarda belirtilmiştir.

14. Kelimeler genel olarak metinde imla edildiği hâliyle metne alınmaya çalışılmış ancak çok zaruri durumlarda düzeltme yoluna gidilmiştir. Dizin bölümünde kelimenin orijinal hâli parantez içerisinde belirtilmiştir.

15. Atıf vavı ile kurulan Farsça tamlamaların metnimizde atıf vavı yanında esre ile hareke edilerek oluşturulmuş birçok örneğine rastlanmıştır. Bunlar orijinal metinde nasıl geçiyorsa aynı şekilde metne alınmıştır.

16. Metinde geçen manzum kısımların vezinleri, manzum kısmın hemen üstünde köşeli parantez içerisinde verilmiştir.

17. Metinde ünlü düşmesinin olduğu yerleri göstermek için kesme işareti (') kullanılmış; manzum bölümlerde ulama yapıldığını göstermek için de yatay yay ( ) işareti kullanılmıştır.

18. Okunmasında tereddüt görülen yerler metne orijinal hâliyle alınmıştır.

[1b] ¹ *İnnehu min Süleymāne ve innehu bismillāhi'r-rahmāni'r-rahīm ellā ta' lū
aleyye ve'tūnī müslimīn*¹⁴

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Keyf ü kemandür münezzeh ol Huzā cān-āferīn
Hükm ıraç lemmā vü lemden Hayy u Rabbü'l-ālemīn

3 Zī-te°āl Allāh tebārek ki ğitdi ĩcād ol Qādīr
°Arş u ferş ü ins ü cinn ü bād u āteş āb u tīn

Şāni° oldur zū'l-Celāl ü Qādir oldur lā-yezāl
Mübdi° oldur ber-kemāl ü Nāşir ü Hāfız Mu°īn

4 Ğāfir ü Sātir °uyüb u °Ālim ü Vāķıf ğuyüb
Nācī-i sāyir-zünüb u Hālīķ u ğuld-ı berīn

5 Ne ğo cevher ne ğarāz āfetle ğıraç andan marāz
Küllü şeydür ol münezzeh şāh-ı şāhān bihterīn

Sırrıdur anuñ maşūn taşrīh ide mi ifşa ğanı
Rāzı pinhān oldı anuñ telvīh ĩmādan mübīn

6 Qādir ol ki ğāki ādem bādı °İsā ķılıban
Nārı ğülzār itdi ābı bağruñ içre dürr-i şemīn¹⁵

7 Ağmed ü Mağmūd u Hāmid ol Muğammed Muştafā
Maţla°-ı şubĥ-ı nübüvvet āfitābü'l-mürselīn

Hem ğabīb-ü Hāzret-i Hālīķ imāmü's-sābıķ ol

¹⁴ Kur'ân, Neml 30-31: "Mektup, Süleyman'dan gelmiştir. O, 'Bismillāhirrahmānirrahīm' diye başlamakta ve içinde 'Bana karşı büyüklük taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin' denilmektedir."

¹⁵ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Hem nebiyy-i hâtem  efdal hem res l-i ber-g z n

- 8 S kin oldu bir s k nda k yil  oldu b -zam n
Hizmeti kerr biy n itdi  p ben na linin
- Itdi  im mlik enbiy ya ge di  unki Sidre'ye
- 9 T rriku diy p  n nce peyk-idi Cibr l-Em n
-  afi -i r z-1 kiy met h zin-i esr r-1 vahy
Husrev-   ar -1 a iy n-1 kibriy  mesned-ni in¹⁶
- 10 *K be kavseyn*¹⁷ itdi menzil  urb-1 H k ta  il id p
H k-i p yi oldu k hl  *k  ir t  't-tarfi*¹⁸  ayn
-  ıdkına  ahid-durur  nc l   Tevr t u Zeb r
- 11 Ki  oldu Furk n a a n zil itdi  anu la p k-i d n
- M crim ne  yet-i *l -taknet *¹⁹ besd r  if 
H   a kim A med-durur ol  efi  'l-m znib n²⁰
- 12 D ne-i  isy na  a d itd nse ger h r -ila²¹
Tevbe k l Firdevsi  ola ol H k r z sı t  kar n
- Ba r-1 t f ndan ne perv  N h olıca  ke t -b n
- 13 T g-1 d  m ndan ne g m A med pen h-1 bihter n
-   n cih na p k-i c di ba d sa anu   adem

¹⁶ Dize, her iki n shada da aynı  ekilde yazılmı  olup vezne uymamaktadır.

¹⁷ Kur' n, Necm 9: "Araları **iki yay aralıgı** kadar veya daha da yakın oldu."

¹⁸ Kur' n, Rahm n 56: "Orada, bakı larını yalnız **e lerine  evirmi **, daha  nce ne insan ve ne de cinlerin dokunmu  olduğu e ler vardır."

¹⁹ Kur' n, Z mer 53: "De ki: 'Ey kendilerinin aleyhine a ırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ** midinizi kesmeyin**.   phesiz Allah, b t n g nahları affeder.   nk  O,  ok ba ı layandır,  ok merhamet edendir.'"

²⁰  efi  'l-m znib n: TN 144b/11;  efi  'l-m znib n MN. Dize vezne uymamaktadır.

²¹ Dize, her iki n shada da aynı  ekilde yazılmı  olup vezne uymamaktadır.

Ṭāk-ı Kisrā oldı münşak ditredi çarḥ-heftüm̄in

[2a]

1 Çār-ı yār-ı Bekri’ş-Şıddīḳ ol-durur dindār-ı pīr²²
Şāh-ı °ādıldür °Ömer °Oşmān olur vaḥy-i emīn

2 Şāh vilāyetdür °Alī ḥayyi’l-vefiyyi’l-Murtażā
Ḳāzī-yi dīn-i nebī-yi zümretü’l-müsterḥimīn

*Hel etā*²³ vaşfında geldi *lā-fetā*²⁴ ḥaḳḳı-durur
Ḳāşif-i sırr-ı ḥilāfet ol emīre’l-mü’minīn

3 Çeşm-i nūr-ı Murtażā-durur Ḥasan ḥulḳ-ı ḥasen
Dergehiniñ tozı-durur nūr-ı çeşmi ḥūr-ı °in

4 Şāh Ḥüseyn pāk-i cāndur rūḥ-u Aḥmed bī-gümān
Teşne-leb gitdi cihāndan ol imām-ı enverīn

Ḳurret-i Ḥaydar °Alī’nuñ vāḥ firāḳı yaḳdı cān
Āḥ belā-yı Kerbelā’nuñ gönlümüz itdi ḥazīn

5 Tā kıyāmet āline evlādına Firdevsi’den
Şad taḥiyyet dāyimā şallū °aleyhim ecma°in

6 Şāh-ı şāhān āl-i °Oşmān İldırım Ḥān Bāyezīd
Vāriş-i milk-i cihān u zıll-ı Ḥuzā taḥt-nişīn

Dāyire°-i çetr anuñdur noḳḳa-i ḳuṭb-ı felek
Āyīne-i re°y anuñdur maṭla°-ı şubḥ-u yaḳīn

7 Ḳaşrınıñ köşki-durur ṭāk-ı felek °ālī bülend

²² Dize vezne uymamaktadır.

²³ Kur’ân, İnsân 1: “İnsanoğlu, var edilip bahse değer bir şey olana kadar, şüphesiz, uzun bir zaman **geçmemiş midir?**”

²⁴ Lā fetā illā °Alī lā seyfe illā Zülfikār (Hadīs-i şerīf): “Ali’den kahraman yiğit yoktur; Zülfikār’dan üstün kılıç yoktur.”

- Būsitānı bāğıdur bāğı behişt huld-ı berīn
- 8 Dergehinüñ hizmetidür maqşadı Dārā-yı rāy
Şūret-i elķābıdur naqş-ı nigīni vü hem nigīn²⁵
- Bendesinüñ kemteridür Zāl-ı Rüstem Erdüvān
Çākerinüñ aħķarı Efrāsiyāb-u hod-bīn
- 9 Tālī^cüñdendür müşerref nüh-felek rüy-ı cihān
Tāl^catuñdandur münevver taht-ıla tāc u nigīn
- 10 Ol serīr-i salţanatda çār-bāliş içre şāh
Şemse beñzer ki ola raħşānı çarħuñ içre cā-zemīn²⁶
- Halkā dergāh-ı havādīşden-durur sedd-i sedīd
Milke inşāf veķāyi^cden haşīn u key haşīn²⁷
- 11 Tā mütevālid ola dāyim bu ĩnāş u bu zükūr
Tā müterādif ola şāhum bu şühūr-ıla sinīn²⁸
- 12 Devletile bāķī^c turup İldırım Hān şehriyār
Her belādan hıfz ide Hāfız Naşīr ü ol Mu^cīn
- Şi^cridür Firdevsi'nüñ ķulzüm sözi dürr i güher
Cevher-i kāmil gerek²⁹ ki kıymetin bile hemīn
- 13 Teng-destem men haķīrem līki sözüm dür-durur
Men helāl-zādeyem şī^crüm velī siħr-i mübīn³⁰

---

²⁵ Dize vezne uymamaktadır.

²⁶ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

²⁷ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

²⁸ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

²⁹ gerek: TN 145a/12; gerekdür MN

³⁰ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

- Şāh Süleymān kışşasından gūş ıl kim şehriyār
14 S z diyem ki ıla kāmīl ekmelemler olan āferīn

S leymān-nāmen n Y z Tosan Birinci Meclisin n Zikrinded r

[fā°ilāt n / fā°ilāt n / fā°il n]

- S ylegil Firdevs  hoş emla kelām
15 Kim cihāna nazm-ıla vird n nīzām

- Sihr-i mutla s yler emeldi hazret n
16 Şi°re revnā virmelemler olur Şan°atun

- S yled n arrā aŐideyle azel
Kim g t r r ru°ala başda g zel

- Baqladun³¹ d vān geri mu°teber
17 Liki °arif dimez emna hi h ner

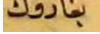
- Kim h ner bir Şehri b nyād eylemek
18 Ma°rifetle anı ābād eylemek

- Tā Şehir ola S leymān-ı aŐır
ala bā  d nd g nce māh u °aşr

- Kim cihānda ādem n adı alur
19 Őāhi gider °adl-ile dādı alur

- Cehd ide-g r bā  ala yaŐı ad
20 H yr-ıla yād eyleye biliş   yad

FurŐatun fevt itmey p s yle s z n

³¹ baqladun: TN 145a/17; MN

Dem gele ki hāk ola gözün yüzün

- 21 Cān göge gider çürür yirde cisim
Ādemī ölür °adem qalur isim

Līki ad ol işiden taḥsīn ide

[2b]

- 1 Ādem  ol ki diñleyen nefrīn ide

Ad Ḥalīl'ün adı gör³² kim ögilür
Dimezem Nemrūd adı kim sögülür

- 2 Yā seḥāvet ehli ol adı qazan
Baḥşiş it ni°met yidür qaynat qazan

- 3 Yā ğanī olmaduñ-ısa iy faqīr
Di kelāmuñ söylegil pes lā-naẓīr

N'ola  elünde yoqsa zerle sīm direm
Nuṭquñuzdur dürr i³³ gevher men direm

- 4 Söz güherdür anı nā-dān bilemez
Ġayr-ı şarrāf cevheri fark eylemez

- 5 Ṭal ma°ānī baḥrına Firdevsī bes
Şaç nazım dürrīn cihāna pīş ü pes

Ḥāşşa kim ola Süleymān cevheri
Ma°nī dürrīn işār ide defteri

- 6 Līki oldı Ildırım Ḥān'a mezīd

³² gör: TN 145b/1; gerek MN

³³ i: TN 145b/3; - MN

Bu kitāb kim oldur[ur] Şāh Bāyezīd

Ḥaḳ te°ālā devletin kılsun yüce

7 Ki ol-durur °ālem içinde şāh ḥoca

Bendesidür şā°ir-i Firdevsi de

Şāh maḥmūd bu ḥaḳīri Ṭūs ide

8 Diñle imdi kışşa nedür şehriyār

Vir şalāvāt Muştafā'ya yādigār

Dāsītān-ı Kāhir bin Sām-ı Sūvār

9) Ḥakīm ḳavlince bu mu°teber ve dil-pezir kitāb-ı Süleymān-nāme'nün muşannifi Firdevsī, bende°-i nā-tüvān, efkende; 10) Loḳmān Ḥakīm ḳavlinde ve Eflātūn-ı Yūnānī naḳlinden ki bu Süleyman-nāme'nün muḳaddemā anlar muşannifleri, mü°ellifleridür. 11) Bes, ol iki kāmīl üstādlaruñ aḳvāli üzerine kitāblarında meşṫūr olan naḳilleri üzerine şöyle emlaḥ ḥikāyet 12) eydürler kim bizüm kışşamız Süleymān ḥazreti ḳalb i cenāḥ ārāste ḳılıp ṫurmaḳda ez-ān-ı cānib Kāhir bin Sām-u sūvār'a 13) geldi ki nite ol zamān kim Kāhir bin Sām ol şehri görmege ṫālīb olup ḥaber kim şordi, varup şehri 14) görmege çāre istedi. Pes, müşkilāt ḥal olup Ḳarḳarḥāyī dīv eyle diyicek Kāhir bin Sām-sūvār'uñ göñline 15) bu yörendi kim ol şehri varup göre; anuñ ṫılsımātı, ḡarāyibātı, °acāyibātı sırrına muṫṫalī° ola. Andan dönüp 16) Ḳarḳarḥāyī dīve eyitdi kim: “Yā Ḳarḳarḥāyī dīv, nice ola kim beni ol şehre iltesin, görem.” didi. Ḳarḳarḥāyī dīv fırsat 17) bulup göñlünden eyitdi kim: “Ben buña fırsat bulursam felek yüzinde buluram.” diyüp başladı ol şehrüñ evşāf-ı 18) ḥamīdesin zıkr itmege. Kāhir bin Sām-ı sūvār'ı helāk itmege fikr eyledi. Daḥı göñline Kāhir'üñ ol ḳadar 19) girdi kim Kāhir, biñ cān-ıla şehri mu°allaḳı görmege cān virdi. Pes, Ḳarḳarḥāyī dīv eyitdi kim: “Yā Sām-ı 20) sūvār oḒı, benüm ṫāḳatüm yitmez kim seni ol şehre ile dem ammā kim seni alup felek yüzine çıḳam. Ol ḳadar kim 21) birinci felegüñ altına varam, daḥı seni ol şehrüñ üzerine getürüp ḳoyam, başuma gelürse görem.” didi.

[3a]

1) ararh y  d v eyle diyicek  hir bin S m, be-g yet  d olup ol g n ararh y  ile yiy p idiler, ho gediler. 2) T  kim  al -ram  r zig r gice ge p ubh dem yitdi.

Nazm

[f  il t n / f  il t n / f  il n]

 n seher ki yitdi atdı tan yiri
3 urdu yirden ins   cinn   c n per 

 Alemler itdi m nevver  f t b
Kim g r ndi rub -1 mesk n kiveri

⁴ Neir

H k m kavlince ol g n seher kim yitdi.  hir bin S m yirinden urup H l k'a  ib det itdi. Daı 5) nam zdan f ri oluca ararh y  d v  d olup g nlinde ge rdi kim  hir bin S m'ı felek y zine g t reyim, 6) daı felekden yire onu hel k ideyim, didi. Daı yirinden urup  hir'e gel p didi kim: "Y   hir bin S m-1 s v r, bug n 7) gerekd r kim ehr-i mu allaı teferr c ılasın, ben   ademden kimse g rmed yin g r p  g h 8) olasın." didi.  hir daı yirinden urup ılıcı ham yil ılıp g rzin biline oup alkanı omuzına alup 9) etek³⁴ bile alup aan arlanve urdu. Daı ararh y  d v daı bir zerr n k rsi get rdi.  hir bin S m 10) ol k rsiye ge p oturdu. Daı k rsin n altına gir p ararh y  d v g t rdi; eyle kim feleg n 11) birinci atına yit rdi.  hir yir y zine baup g rdi kim bu yir n y zin dery  dutmı. Yir y zi deizler 12) ire bir avu balı mi l g rin rdi.  hir, ararh y  d ve su al eyledi kim: "Ni n yir y zi dery  g rin r?". 13) Cev b virdi kim: "Y   hir, yir y zi dery lar ire, bir g l ire, bir p re balı adar yodur. Anuun hep dery  14) g rin r." didi. Daı d v felekden yaa yine ımaa baladı. Buur d v anca felekden yaa gitdi kim 15) dery lar daı g r nmez oldu, yir n g g n arasını uman ıtdı. Buur, ararh y  d v g rdi kim 16) felege ol adar ımı kim yir n y zin rub -1 mesk n  alemler g r nmez oldu. Daı g nlinden ge rdi 17) kim:

³⁴ İki defa yazılmıtır.

“Vaķitdür kim Ƙāhir’i yir yüzine atam; ĥurd ola, helāk ola, Őerrinden ĥalāŐ bulam.” didi. Buĥur, Ƙāhir 18) daĥı ĥördi kim bu dīv kendüzin ĥāyet yüksege irĥürdi. Eyle kim felegūñ birinci ĥatına 19) ĥıĥardı. Ne Őehr-i mu°allaĥ ĥörinür ne ĥod taĥları, Őaĥrāları belürür. Buĥur, Ƙāhir su°āl itdi ki: “Yā 20) Ƙarĥarĥāyī dīv, beni ne °aceb yüksege alup gitdüñ? Ƙanı ĥiĥ Őehr-i mu°allaĥ ĥörünmez?” didi. Ƙāhir 21) eyle diyicek, Ƙarĥarĥāyī dīv ĥahĥaha-y-ıla ĥülüp didi kim: “Yā Ƙāhir, ĥözün aĥdüñ mı, öleceĥün bildün mi,

[3b]

1) n’olacaĥūñ añladūñ mı? İy bī-ĥāre Ƙāhir bin Sām-ı süvār, nice dīvlerün başını senün atañ Sām kesüp-durur, 2) °ömri yayın yaŐup-durur ve nice biñ °ifritlerin daĥı ĥanlarını yire sīl idüp kendülerin depeleyüp-durur. İmdi bugün, 3) ol dem-durur kim ol dīvlerün, °ifritlerün ĥanların sen Ƙāhir’den alsam gerekdür, vücüdüñ felek yüzinden yir yüzine 4) Őalsam gerekdür.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Böyle diyüp nerre-dīv oldı küŐād
Ƙahĥahāyla ĥüldi ĥāyet key ziyād

5 Ya°nī fırsat buldı ol dem Ƙāhir’e
Ƙā°il _olmaz ĥükm-i Ĥālīĥ Ƙādir’e

Her kişi re°yince ger tedbīr ider
6 Olmaz _ammā ol olur taĥdīr ider

Őādılık eyleyü Ƙarĥarĥāyī dīv
Na°ralar urup iderdi ol Ĥiriv

7 Diñle imdi n’olisardur ĥıŐŐa°ı
Vir Őalavāt def° idüben ĥuŐŐa°ı

Helāk-Şoden ararh y  D v Be-Dest-i  hir bin S m-ı S v r³⁵

8) H k m avlince n k l n-ı ihv n ve  ak l n-ı erk n eyd rler kim ol zam n kim
9) ararh y  d v eyle diyicek,  hir bin S m-ı s v r daı bilmez kim ol mel un
kend zine aşd eyledi. G nlinde 10) didi kim: “C nkim bu b -d n, nesl-i Őey t n
baa aşd-ı hel k itmege aşd eyledi. Ben daı bunun ılıc-ıla 11) gerdenin iki
b leyim.” diy p def i t g  ıkarup ararh ’yun af sında eyle urd  kim h y r
m nendi Őa 12) olup d v hayırd . G t rdi, k rs le  hir’i felek y zinden yire
atd . Kend zi daı c n cehenneme virdi. 13) Leş d n p yire inerd . Bu yaadan
 hir daı g h başı aŐaa ayaı yuaru, g h başı yuaru ayaı aŐaa d n p 14)
hav -y  fen dan aŐaa inerd , dol bveŐ d nerdi ve  hir, H  te al ya tevekk l
ılıp bu vech-ile m n c t 15) ider,  z ye’l-h c ta h lini  arz ılırd .

Nazm

[f  il t n / f  il t n / f  il n]

- Y z dutuban H lık’a  hir hem n
16 H Ő niy z eyledi eyd r M ste an

 ArŐ-ı a zam h rmeti un y  Il h
Levh-i  al   izzeti un p diŐ h

17 Ol ker met vird g n  dem haı
S cid-i erv h olduı h Ő dem haı

N h i un *tenn ri*³⁶ t f n eyledi
18 Berr   barı bar-ı  umm n eyledi

Ka be’i b ny d iden mi m r i un
N zil   olan Őuhf-ıla esr r-i un

³⁵ ararh y  devin  hir bin S m-ı s v r tarafından yok edilmesi

³⁶ Kur’an, Hud 40: “Buyruumuz gelip **tandır**dan sular kaynamaa baŐlayınca, ‘Her cinsten birer ifti ve aleyhine h k m verilmiş olanın d Őında kalan  oluk  ocuunu ve inananları gemiye bindir’ dedik. Pek az kimse onunla beraber inanmıŐtı.”

19 Oğı bustān eyledi ismi Ḥalīl
Ḥaşm-ı Nemrūdı  eyledüñ ħor u zelīl

O Kelīm'üñ ħağ aña virdüñ  aşā
20 Mu ciz-ile  oldı elinde ejdehā

Āheni mūm eyleyen Dāvūd i ın
Mūbtelānuñ bulduđı mağşūd-i ın

21 Şeh Süleymān ħazretinüñ mūhri ın
Mūhrine  ölen enbiyānuñ mihri ın

İşbu dem men  abdüñi itme helāk

[4a]

1  ılma yā Rab menzilümi  a r-ı ħāk

 ıl  ināyet Sām-süvār'ı³⁷ ben görem
Şeh Süleymān ħizmetine yüz sürem

2 Böyle diyüp  āhir  itdi bes niyāz
Ĥācetin  ıldı  abül ol kārısāz

Güş-ı hüşı baña dut ki bu zamān

3 Şerĥ ideyüm³⁸ bir ġarāyib dāsitān

Neşir

Ḥakīm  avlince  āhir bin Sām bu vech-ile felek yüzinden mu allağ olup 4) yir yüzine gitmekde, Ḥālīğ'a münācāt itmekde. Bizüm  ışşamız ol yañadan perīler şāhına³⁹ ki geldi. Nite ol 5) zamān kim perīler cinsi dağı Māyıs⁴⁰ Ḥān perīle kim Sām'ı  āhir'i kim aramağa gitdilerdi.  Alā-rağmı rüzigār leyl ü 6) nehār teftīş

³⁷ Sām-süvār'ı: Sām-u süvār'ı

³⁸ ideyüm: TN 147a/3; idem MN

³⁹ şāhına: TN 147a/4; şāhı MN

⁴⁰ Māyıs:

kılıp °alemi seyrān idüp şarkı, ğarbtı devrān idüp ne Sām-ı süvār'dan haber bildiler ne ğod Qāhir'den 7) bir eser bildiler. °Aciz olup dönüp perīler sultānı Perī Hān'dan yaña °azm idüp giderlerdi, qanad açup 8) uçup be-ğudret-i Rabbānī ol yire irişüp geçüp giderlerdi kim Qāhir dağı felek yüzinden rūy-ı zemīn üzre 9) inerdi. Nā-gehān perīler dağı Qāhir'i gök yüzünden gördiler ki bir nesne inüp gelür. Ammā kim 10) üstün bigi yeleyüp şevqlenür. Perīnün biri qarşu varup dutup gördiler kim bir altun kürsī. 11) “°Acabā nedür ola kim göklerden duşkun⁴¹ mı gelür ola, ne ğāldür?” diyince, bir kürsī ardınca bir dīv 12) başı gelüp indi. Perīnün biri dağı eline alup gördi kim bir °acāyib heybetlü dīv başı. Bu nedür 13) dirken nā-gehān bir tağ gibi kara, mināreleyin ziftten kara bir °acāyib dīv leşi geldi. Birkaç perī 14) dutmağ diledi. Velākin ağır olduğı cihetden muqayyed olmayup leş gitdi. Buğur, perīler bildiler kim felek 15) yüzinde dīv mi öldürdiler? °Acabā dīvler cengidür, nedür diyüp söyleşürken gördiler kim bu havā-yı fenādan 16) bir °acāyib nesne dağı gelürdi. İy °aceb ne ola diyüp ta°accüb iderken gördiler kim bir ādem 17) oğı mu°allağa dönüp gelür. Yā Fettāh, yā Deyyān, yā Sübhān diyüp münācāt ider. Yakın gelincek bildiler kim 18) āvāzından Qāhir bin Sām-durur. Yire perīler qapup alup ol kürsīnün üzerinde qoyup yüzine gül-āb 19) şaçdılar. Qāhir'ün °aqlı başına gelüp gözün açup bu perīleri bilüp Māyıs Hān'ı seçüp gördi 20) kim Perī Hān'ün perīleridür kim kendüzün yine ol dīv getürdüğı kürsīnün üzerine 21) qoyup götürmişler. Cümlesi havā yüzinde qanad qanada çatup pervāza qalkup tırmışlar. Qāhir bin Sām-ı süvār

[4b]

1) kendünün ğalāşın görüp havā yüzinde bir vücūd mu°allağa dönüp inerken perī çerisi kendüzünü tıutup ol kürsīnün 2) üzerine çıkarup °izzet, ğürmet itdüklerin göricek şükr-i Yezdān eyledi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

⁴¹ duşkun: . Kelime TN 147a/11'de de aynı şekilde yazılmıştır. Tarama Sözlüğü'nde bulunmayıp Derleme Sözlüğü'nde ise ona benzer olarak “tuşkun” şekli mevcuttur. Kelime dizin bölümüne “duşkun” olarak alınıp “tuşkun” kelimesinin anlamıyla karşılanmıştır.

3 Cān u dilden itdi Qāhir Hālīk'a bī-ḥad şükür
Okudu esmā°-i ḥüsnā eyleyüp bī-°ad zıķır

Cān u dilden kışsa°ı gūş eyler-iseñ şehriyār
4 Vir şalavat Muştafa'ya ol şefī°i kıl fikir

Neşir

Hakīm kavlince Qāhir, Haķ te°ālāya zıķr idüp andan Māyıs Hān gelüp 5) Qāhir-ile görüşdi. Qāhir didi kim: “Yā Māyıs Hān, baña şu getürün ki içem.” Māyıs Hān eytdi: “Şu yoķ-durur, yir 6) yüzine indürelüm.” didi. Qāhir eytdi: “Benüm yüregüm şusuzluķdan za°ıfdür⁴², çäre kıluñ.” didi. Perīler daķı Qāhir'i def°i yir 7) yüzine indürdiler, bir ırmaķ kenārına ķondurdular kim cennet mişāl dürlü reyāhīn bitmişdi; lāle, ergāvān, sünbül ve zaymurān⁴³ 8) tıtmışdı. Nergis, benefşeler āb-ı revān kenārını dersü örtmişdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

İrişüp faşl-ı rebī° olmuş-ıdı eyyām-ı gül
9 Bülbül _efġān eyledükçe ġonce dir ġülzāra ġül

Bāġ-ı ġülüstān rāġ olupdı lāle-zār⁴⁴
Mevsim-i nev-rūzı görüp cūş idüp çevre°-i ġül

¹⁰ Neşir

Hakīm kavlince bu vech-ile laķīf āb-ı revān kenārınıñ içine getüriceķ Qāhir ol şudan içdi. İki 11) rek°at şükür namāzın kıldı. Daķı evrād okuyup Hālīl, Mūsā şeri°atince namāz kılduķdan soñra Māyıs Hān 12) gelüp Qāhir'ün önünde yüz yire sürüp devletine du°ā, eyyām-ı rif°atine şenā kıldı. Aḥvālinden su°āl eyledi. Qāhir 13) daķı söyledi ġördüġi °acāyibātı, ġarāyibātı bir bir söyledi. Andan

⁴² za°ıfdür:

⁴³ zaymurān: TN 147b/8; zamīrān MN

⁴⁴ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

şoñra dönüp Qāhir, atası Sām-ı 14) süvār'dan, ol pehlevān-ı rüzigārdan, haber şordı. Māyıs Hān, Sām'ıñ cāzūlar qal'asında cāh-ı 'aķım içre 15) ba'zılar helāk olduğundan, ba'zılar ğāyib oldı diyüp haber virdüklerinden. Andan şoñra dīvler 16) sulţānı Ca°ca°a, perīler sulţānı Hümāyūn Hān, cinnīler sulţānı Rūh Şāh Cind, ittifaķ kılup her birisi biraz 17) leşker-ile 'ālem-i eţrāfı seyrān idüp yā Sām'dan ne hod oğlı Qāhir'den nişān bulasın, getürüp āġāh kılasın 18) diyüp dağı qavlı eyleyüp beni dağı perīler çerisile bu tarafa gönderdilerdi. Ğarbı, şarkı geşt eyledüm, bulımadum. Budur kim 19) gelüp geğerken bir altun kürsī felek yüzünden geldüġin gördük. Şoñra dīvüñ başı geldi. °Āķıbet 20) ħazretüñ felek yüzünden gelüp inerken görüp ta°accüb kılduķ.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Çok şükür ki ölmedin gördük mübārek yüzüñi
21 Sem°ümüz tutup işitdük hānum _emlaķ sözüñi

Ėaķ te°ālādan dilegüm bu-durur iy şeh cihān
Tā kıyāmet her ħaţādan saklaya Ėaķ özüñi

[5a]

¹ Nesr

Ėakīm kavlince Māyıs Hān bu du°ā'ı kılup Qāhir'e ziyāde °izzet eyledi. Qāhir dağı atası Sām'dan haber açup 2) sađlıġından haber şordı. Māyıs Hān cevāp virüp didi kim: "Yā Qāhir bin Sām, Sām-u süvār ğāyib oldı. Berķ-ı cāzū'nuñ 3) kıyusunda dutsaķ işitdük. Perīler çerisinde Hümāyūn Şāh, cān kavminle Rūh Şāh Cind, dīvler çerisinle Ca°ca°a dīv 4) °asker çeküp Berķ-ı cāzı'nuñ üzerine varduķ. Qal°asın aldūķ, kendüzin helāk eyledük. Kıyunuñ için 5) pāk itdük. Sām-u süvār'dan eşer bulmaduķ, ķanda gitdüġin bilmedük." diyüp haber virdi. Qāhir bin Sām, atası 6) Sām-u süvār'ıñ ğāyiblıġından ħaberdār olıcaķ, ġamġin olup anasından haber açdı. Didi ki: "Ol benüm gözlerüm 7) nūrı, °ömrüm sürürü, ħasretüm odında yanan cigeri ġamġin anamuñ ħāli nedür?" didi. Qāhir eyle diyicek, Māyıs Hān dağı başın 8) aşaaġa kıoyup tırdı. Bir zamān ħāmüş oldı. Çün Qāhir gördi kim Māyıs Hān cevāb viremez. Göñline 9) ġam yörenüp didi kim: "Yā Māyıs Hān, atam Sām-ı süvār'dan saña ħaber şordum, ħaber virdüñ bī-

tekellüf. Saña 10) şimdi anam şordumsa niçün °aciz ve dem-beste alup durursun? Söyleseñne!” didi. āhir eyle diyicek Māyıs Hān daı 11) baqladı. Semendūn cengi ucından Sām-ı sūvār anasına zamet gelūp anası Hūmāyūn daı kendūnūñ cānına ıyup 12) anası Belābūr helāk olduın sūyledi, mevtinden āhir’i haberdār eyledi. āhir kim anasınıñ mevtinden, atası Sām-ı 13) sūvār’uñ meaatinden kim āgāh olıca be-āyet incindi, gōñli ire °ahd eyledi kim eger cihān 14) sarāyında atası Sām-ı sūvār’ı hayātda, kāyinātda bulaca olursa °azīm ceng ıla, cihānı gōzlerine teng ıla. Tā kim ana- 15) sınıñ intıāmın ala.

Nazm

[fā°ilātūn / fā°ilātūn / fā°ilūn]

Anasınıñ mevtin añup aqladı

Atasına aıyup kīn baqladı

16 ad ıldı atasıla ceng ide
İntıāmçun⁴⁵ tıg çeküp āheng ide

Gürk bee⁴⁶ gürk-ile istedi ceng
17 Līki arqlan ılmaz evren-ile ceng

īr bee geri olur şöñra īr
Līki olmaz cümle arqlan daı bir

18 anı āhir andaı Sām-ı sūvār
Rūstem-ile Gīv ide mi kāruzār

Virmeye Merrīh’e Gehram hı cevāb
19 Azma-ıla bir ola mı mihrāb⁴⁷

⁴⁵ intıāmçun: ; TN 148a/16

⁴⁶ bee: TN 148a/16; bee MN

⁴⁷ Dize, her iki nūshada da aynı şekilde yazılmı olup vezne uymamaktadır.

Kaḥbe zenle bir ola mı ser-firāz
Bir ola mı bāz-ıla keklik ü qaz

20 Sām'a beñzer gelmedi şāhib-ķırān
Söz bu-durur vir şalavāt cāvidān

Neşr

Hakīm kavlince, Kāhir 21) gönlünde bu fikre varup bu beyti kıilup daḥı başın
kaldırup dönüp Māyıs Hān perīye eyitdi kim:

[5b]

1) “Yā Māyıs Hān, iy °aceb anadan⁴⁸ ḥod çıkmışuz yā benüm atam Sām-ı
süvār'dan ḥaber bilmedüñüz mi, bulmasına çāre kılmaduñuz mı?” 2) didi. Cevāb
virdi kim: “Yā pehlevān-zāde, Sām-ı süvār'dan ḥaber bilmedük, bildilirse
cinnīler cinnīsi veyāḥūd dīvler 3) t̄ayifesi bilüp-dururlar. Hele bu dem luḥf idüp
dedeñ Hümāyün Şāh'a dek varalum, şeh-r-i zerrīn dergāhına girelüm, 4) Rūḥ Şāh
Cind'üñ daḥı ḥalvetine girelüm. Ola kim Sām-ı süvār'dan biz varınca ḥaber
bildiler ola.” didi. Kāhir bin Sām- 5) süvār eyitdi: “Yā Māyıs Hān, ben atam
Sām-ı süvār'ı bulmayınca, kandalığın bilmeyince dedem Hümāyün'a gitmegüm
yoḥdur. 6) Ne yüz-ile aña varam? Eger kim vālidem ḥayātda olaydı varmaḥ
lāzım olurdu. Çünkim anam dünyādan 7) āḥirete rıḥlet eyledi. Baña lāzım gelen
oldur kim atam Sām'ı bulam, ḥizmetinde olam.” didi. Māyıs Hān gördi kim 8)
Kāhir hemān atası Sām-ı süvār-veş naşīḥat kabul kılmaz, Hümāyün Şāh'a
varmaḡa rāzī olmaz. Melül maḥzün 9) olup fermān senüñdür diyüp du°ā eyledi.
Andan ḥalvete varup perīler-ile meşveret eyledi. Didi kim: 10) “Nice ola kim
Kāhir'i ḡāfilin dedesine iledevüz?” Ba°zı perīler didiler kim: “Kāhir'i götürüp
gidelüm ḥaber-ile 11) iledelüm.” Ba°zılar didi kim: “Cümlemüzi tıtıcaḥ helāk
ider.” “Ba°zısı didiler kim: “Mest kıilup yā dārūyla bī-hüş 12) idüp götürelüm.”
Māyıs Hān aña daḥı rızā virmedi. °Aķıbetü'l-emr Māyıs Hān eyitdi: “Çāresi
budur kim 13) birüñüz varup Perī Hān'a müjde kılasız. Biz daḥı Kāhir'i
cezāyirler seyr itdürüp gidüp °aķıbetü'l-emr Hārrat, 14) Kebrād ḥulumuz olsun.
Hümāyün Şāh, Rūḥ Şāh, Ca°ca°a bu üç melik çerisinle gelüp üzerümüze
konuñuz.15) Ġāfilin, Kāhir kendünün üstine geldi şansun. Rūḥ Şāh-ıla Perī Hān

⁴⁸ anadan: TN148b/1; ana MN

saña Qāhir katında gāzab eylesünler 16) kim ‘Niçün baña oğlumu togru getürmedüñ?’ diyü habs eylesün. Qāhir dilek kılmayınca qoyu virmesün. 17) Tā kim Qāhir bu fikri bilmeye, beni soñra helāk kılmaya” didi. Bu re’yi Māyıs Hān idicek, perīler ser-hengleri 18) taḥsīn kıldılar. Dahı perīlerüñ içinden Şāh Peren dirler biri vardı kim qanad açup kim uçardı. Şülüş 19) sā°at geçmedin rub°-ı meskūnı seyrān, heft-kışverüñ için devrān iderdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

20 Hīç perīde yoğ-udı anca perī
Bir nefes içre gezerdi bu yiri

Şarkı garbı geşt iderdi bir nefes

21 Qaşd-ıla kim açadı pāl ü perin

Nesr

Hakīm qavlince Şāh Peren perī, birkaç perīlerle Qāhir’den nihānī

[6a]

1) dedesi Hümāyün Şāh’a gönderdiler. Gitdi, andan Māyıs Hān dönüp Qāhir bin Sāma geldi. Qāhir eytdi: “Yā Māyıs 2) Hān, ne dirsın ne fikr idersın? Beni cehd kılup atam Sām-ı süvār’ı bulmağa, anuñla beni muşāhib kıлмаğa çäre eylegil. 3) Tā kim emegüñ zāyi° olmaya.” didi. Māyıs Hān du°ā kılup eytdi kim: “Yā şāh-ı cān ve pehlevān-ı şāhib-kıran, her ne kim 4) fermān iderseñ emrüñe me°mūruz, hükümüñe çākerüz. Buyur, emrüñe musahḥaruz ammā kim Sām’ı qanda bulacağumuz 5) bilmezüz. Bir haber alsavuz, aña göre °amel kılsavuz.” didi. Qāhir eytdi: “Baña, Sīmurğ’uñ yuvasına gitmek gerekdür 6) kim andan haber bilürse Sīmurğ bilür, bu müşkilātı ol ḥal kıılır. Ben bilürem ki Sām-ı süvār ölmemişdür, pehlivān-ı 7) Süleymān olacağdur. Anuñ nazarında °adūlar yine kıılıç şalacağdur, bunca yıllar Sām °ömür sürecekdür.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

8 Ölmedi atam bilürem kāmukār

°Älem   içre diridür Sām-ı süvār

9 Şalacağdur amam'ı dūşmāna ol
Şāh Süleymān birle sürüp rūzigār

oğru söz budur ki ölmedi atam
Herze yimek cehliñüz iy nā-bekār

¹⁰ Nesr

Eyle olsa bunca melekūtuñ sözleri güzāf degüldür, men bilürem. Baña Sām'ı bulmağa, şalığın almağa yoldaşlık 11) kıluñ.” didi. āhir bin Sām-süvār eyle diyicek, buğur Māyıs Hān eyitdi: “Yā pehlevān-zāde, müşkil-güşāde, çün dirisi 12) Sām-ı süvār'uñ andalığın kimesne bilmez. İllā kim Sīmurg uşı dağı cezirelerde olur. Ba°zı dir cezire°-i kübrāda 13) olur, ba°zı dirler kim cezire°-i Hindūstān'da olur, ba°zı dirler kim kūh-u Elburz'uñ ullesinde olur. Velākin cezire°-i 14) kübrāda çok kerre görmişlerdür, teferrüc ılmışlardır.” didi. āhir eyitdi: “Ceziretü'l-kübrāya varalum, bulmazsavuz anda 15) bir tedbīr dağı ılavuz.” didi. Andan Māyıs Hān dağı perīlerle meşveret eyledi kim cezireleri teferrüc ıla ıla alup 16) ceziretü'l-kübrāya iledeler, va°de gün ol cezirede olalar. Tā kim perīler sulţānı anda gelüp āhir'i bula.” Pes, 17) Māyıs yine āhir'uñ nazārına gelüp didi ki: “Yā şāh-ı cihān, pehlevān-ı zamān; ceziretü'l-kübrāya gidelüm, dağı 18) ol cezirenüñ yollarında bī-ħad cezireler vardur. Çođluk °acāyib ğarāyibler göreceksin kim benī ādemden kimesne 19) görmemişdür, gemilerle dağı aña kimesne varmamışdur.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

°Älem   içre görmedüğin ādemi
20 Göreceksin atduđuñca ademi

°Ömrüñ   içre çok °acāyib göresin
Geşt iderken perr ü bağr u °ālemi

21 Nesr

Haķīm kavlince Māyıs Hān eyle diyicek, Kāhir şād olup didi kim: “Yā Māyıs Hān, gerekdür kim

[6b]

1) ol cezireleri küllī baña gösteresin; teferrüc kılp seyrān idem, gün mişāli cezāyir içre devrān idem.” didi. 2) Dağı ma°a'l-kışşa; ol gün anda olup yarağ görüp bir °ac abanūsdan taht düzdiler, kırk dört gūşelü. Tūl-i 3) °arzı qorqı erişdi. Her bir gūşesinde bir ayağı var-ıdı. °Acdan abanūs tahtuñ üzerinde ol zerrīn kürsī 4) qodılar. Geçüp Kāhir oturdı. Dağı ol tahtı, kırk dört perī gelüp kırk dört gūşesinden dutup omuzlarına 5) urup göturdiler. Taht-ıla Kāhir'i felegūñ yüzine çıkardılar. Dağı °azīm ceziretü'l-kübrā kılp gitdiler. Qarqarhāyī dīv 6) dağı Kāhir'e bende olup bilesince gitdi. Ma°a'l-kışşa, felek yüzine Kāhir'i perīler ol kadar çıkardılar kim yirūñ 7) yüzi cümle deryā göründi. Buğur, Kāhir baqıp Māyıs Hān'a su°āl eyledi. Didi kim: “Yā Māyıs Hān, beni 8) Qarqarhāyī dīv götürüp havā yüzine gidicek, bu rüy-ı zemīn üzre kim nazar kıldum, cümle ālemi şu gördüm. 9) Mutehayyir kıldum. Nitekim şimdi dağı görürem aşlı nedür kim yir yüzi cümle deryā görine?” didi. Māyıs Hān aña cevāb 10) virdi kim yā Kāhir bin Sām-ı süvār yir yüzinden deryā çok-durur. Felek yüzinden bakıncaq cemī° altmış bir deryā kim 11) vardur. Hāyili gider dağı cümlesi görünür. Cümlesinüñ içinde hāk-i zemīn, bir şahrāda bir avuç toz kadar yoqdur 12) kim deryā yirden artuq-durur.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

°Ālemi deryā dutupdur bī-gümān

13 Yirden _artuq-durur _añlağıl °ayān

Şu içinde hākūñ _iy şeh mişli bu

Yazıda bir beyzaçe ola hemān

14 Māyıs Hān °Acāyib Hāküften Kāhir Rā⁴⁹

⁴⁹ Māyıs Hān'ın Kāhir'e harikalardan bahsetmesi

Hakīm kavlince Māyıs Hān eyle diyicek, buğur Qāhir bin Sām-süvār eyitdi: “Yā Māyıs 15) Hān, ma°lüm oldı ki bu °ademī, sizün cinsiñüz kim perī t̄ayifesidür. °Älem-i kāyināt içre °acāyibāt 16) çokluk görmişsin bi°l-lāhi°l-°azīm. Baña gördüğün cezirelerden haber vir ki diñleyelüm, °ibret alalum; 17) kudret-i İlähī, fikr-i Haqq°ı zıkr idelüm.” didi. Qāhir bin Sām-süvār eyle diyicek, Māyıs Hān dağı dile gelüp 18) birkaç °acāyibāt haberler söyledi. Nite eydür: “Yā Qāhir, deryālaruñ nihāyeti yokdur. Ammā kim bir vaqt mağribi vilāyetine 19) vardum. Mağrib deryası içre kanad açup uçup giderken birkaç cezirede °acebü°l-°aceb gördüm.” didi. Qāhir 20) eyitdi: “Ne gördün?”. Māyıs Hān cevāb virdi kim: “Yā Qāhir, bir gün bu mağārib deryāsınuñ ceziresinden ırđum 21) ki şimālınden yaña anda bir şehir gördüm. Bināsı taş mercāndan, °aķıķden; halkınuñ gice şam°dānı, gevher-i

[7a]

1) şeb-çırāķdandı. Velākin ol halkuñ şekli ādem ve ammā kim gevdesi tāvüs kuşu gibi āvāze virürdi. 2) Perī şüretinde anlaruñ içinde yürüdüm. Kimesne beni görmezdi; ben anları gördüm, teferrüc kılpur tururdum. 3) Gāh olur kim yir yüzinde dururlar-ıdı gāh olur kim kuş bigi ağaçdan ağaca uçup konarlar-ıdı 4) ve anlaruñ yidüğü çetük mişāli bir cānavardı kim vaz°ı hemān çetüğe beñzer ammā kim kulağından 5) kıyruğına degin kanadı var-ıdı yarasa kanadı bigi. Uçarlar kuş mişāl, dizlerinden misk hāzır olur. Ol 6) kavm, ol çetükleri dutup yirler. Bir dağı ol cezirede, yā Qāhir bin Sām-ı süvār geyikleri vardur kim 7) ulu kızıl aķ kıyrukları at kıyruğına beñzer. Bu arada ziyāde çok olur. Anuñ dağı kanadları vardur, uçarlar. 8) İllā kim az uçarlar, birbirile durmazlar, düşerler. Velākin anuñ bigi suçıraşurlar kim bir dem içre yirden kendüzin 9) götürüp felekden yaña suçırayup atıncaķ, kırk arış yir miķdārı felek yüzine çıkarlar. Yine kırk arış 10) miķdārı yirde düşerler. Dağı ziyāde kanadlarınuñ kuvveti yokdur. Anlaruñ göbeklerinden miskün 11) hāşı taḫşīl olur. Ol kavm ol geyiklerin etin yimezler.

Nazm

[Fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Bir °aceb maḫlūk olur anlar hemīn

12 Kim yaratmış anları Hālık Mu°in

Şāni°uñ çoķ añā hemān ҡudreti
Ҡudret-ile җolidur °arş u zemīn

¹³ Nesr

Ve dağı yā Ҡāhir bin Sām-ı süvār, bir gün ol ҡavmüñ °ıydları oldı. Eyyām-ı Nevruz iricek anı 14) gördüm ki bu halk cümlesi yaraķda oldılar. Bir vaқtden soñra bu ada harekete gelüp deprendi. Ben 15) ҡorқdum, bu Һalāyık sākin oldılar, hīç tınmadılar. Bu aға dağı yürüdi. Şol bir cānavar yürür bigi deñiz 16) mevclendi. Üç gün üç gice gidicek bir tağ dağı belürdi. Ҡanad açup uçup gördüm 17) ki anuñ vaz°ı dağı bir tağa beñzer. Aға gider kim her hey°et de buña beñzer. Hīç birbirinüñ 18) җavīllıgından tefāvüt yoğ-udı bu aғанuñ. Ҡanad açup uçup adaya kim varup ҡondum. Anuñ dağı Һalāyıkı 19) °alāyıkın, cānavarların ancılaym gördüm. Şehirlerin dağı birbirinden farkı yoķ. Bu iki aға birbirinüñ yanlarına 20) gelüp bütün oldı. Eyle kim birbirinüñ halkı gelüp evvel bunlar anlara varup ol yañadan dağı 21) anlar bunlara gelüp görüşdiler, birbirine nevāhat ҡılıp ҡırқ gün tamām yidiler, içdiler,

[7b]

1) hoş geçdiler. Ҡırқ birinci gün oluncaķ birbirinden firāķ-ıla ayrılışup perrīlerden anlara ҡız virilüp oğul alupdı⁵⁰. 2) Anlardan dağı bunlara ҡızlar virilüp oğul everdiler. Ҡırқ birinci gün ol aға dağı harekete gelüp yine geldügi yire 3) gitdi, bu aға dağı geldügi yire gitdi. Ben görüp ta°accüb eyledüm. Andan deryāya җalup gördüm ki ol iki 4) aғalar, iki °aşı cānavarlaruñ üzerinde-y-imiş kim her birisinüñ vaz°-ı endāmı bağa şüretindedi. Zamān-ıla üzerlerinde toz җopraq 5) örtülüp aғaçlar bitüp şehirler dağı bünyād olmış; içinde Һalāyıklar, cānavarlar durmış.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Gör ne °azam yaradurmuş cānavardan Һaқ te°āl

⁵⁰ alupdı: ; TN 150b/1

6 Kadd i k̄āmet içre  olurmuş her biri  azam hayāl

Šāni  ol ki ūun ıdur gāyet cihān yokdur  aded

Hālīk  oldur hīkātīdür bī-ħisāb māl-ā-māl

7 Dāsītān-ı Ceng-i Süleymān ve Āheng-Kerden Benī Aşfer Meliki Atgāş Hān-ı Aşferī⁵¹

Hakīm kavlince Kāhir bin Sām bunda seyirde; bizüm kışşamız ez-ān-ı cānib Süleymān'a geldi. Nite 8) ol zamān kim Benī Aşfer meliki birle sultān öyügi öñünde kim muķābil, mu arız olup iki 9) dūşmān çerisi birbirine karşı alaylar bağlayup meymene ve meysere kalb i cenāh ol şabāh ārāste kılıp muķābil ve mu arız 10) olup kim tūruşdular. Pehlevānlar kalķanların dōşine şalup at  inānın çeküp ceng itmege hāzır oluban iki taraftan 11) server-i selātīnler kim gözedürler. Bugün meydān içre kanķı merdān gire, erlik hūnerin  arz kıla, baş u cān ala⁵², 12) diyūben meydān içre kim göz urdılar, ellerin kılıç kabzalarına urdılar. Süleymān  askeri, Benī Aşfer çerisi, iki dūşmān halkınuñ 13) her birisi; uşāğı, irisi birbirin kim gördiler nite Aşferī melik. Süleymān'ıñ ol  azametın, şevketin tāc u 14) taht u devlet-i rif atin yir yüzinde sağ u şol. Pes, melik-i  ālem, sultān-ı  azam kim birisi sultān-ı kaşır ve ikinci, Sührāb 15) bin Şeddād bin  Ād ve üçüncü, Kayşar-ı Rūm; dördüncü, Yūnān sultānı; beşinci, Yeş ı bin Aşdahāh. Bağdād meliki görüp her birisinüñ 16) leşker-i cem iyyet-i şöhret-i mehābetin göricek ve andan soñra yine Süleymān'ıñ kafāsında havā-y-ıla bulut arasında ol atyār 17) uluların kanad kanada çatup gök yüzünde bulut kaplar bigi kapladuğın göricek be-gāyet ta accüb kıldı. Gönline hayret 18) yörendi, gözine  ibret görüñdi, gevdesine lertzān dūşdi,  aklı şaşdı. Diledi kim Süleymān'a it at, dīnine 19) girüp Hakk'a t at idüp t  ölünce hīzmet eyleye. Ammā kim ol iki cihān halkınuñ dūşmanı İblīs-i la ın, 20) ol şeytān-ı bī-dīn, dağı kendünüñ zürriyatı Genes'le, Denes'le, İhdinaş'la, Yüves'le, Vis'le, Hānās'la, Vesvās-ıla, 21) Mışrāt-ıla, Şırāt-ıla bir yire cem  olup felek yüzine ağıp felekden yüzine baķısup Süleymān derdinden

[8a]

⁵¹ Hz. Süleymān'ın savaşı ve Benī Aşfer meliki Atgāş Hān-ı Aşferī'nin niyetinin hikāyesi

⁵² ala: İki defa yazılmıştır.

1) cān u ciger yaķışup turlardı. Süleymān leşkerinle Benī Aşfer çerisine göz urdılar. Gözleşürdi kim Süleymān’a, Benī Aşfer 2) çerisi nuşret bula, Süleymān leşkeri hezimet ola. Hātem-i Süleymān’ı, Benī Aşfer meliki elinden ala, Süleymān’uñ mübārek vücūdı 3) hāke yeksān ola-y-ıdı. Ammā kim gördiler kim Benī Aşfer çerisi Süleymān leşkerinden kordılar. Benī Aşfer meliki 4) Süleymān’a dönmek diler. Bu zann-ıla turlurken Benī Aşfer melikinüñ gevdesindeki vesves kılan şeytān gelüp İblīs öñinde 5) baş koyup eydür: “Hıç bilür misin hāl nedür?” İblīs didi kim: “Nedür? Eydür!” Benī Aşfer meliki Aţgāş Hān, Süleymān’dan 6) kordı. Ne kadar kim vesvese virdüm, cemī° tamarlarına girdüm ammā ki başarım adum. Ne çāre ki var-ısa eylegil yoksa 7) hemān Süleymān’a döndi, dīnine girdi. İşümüz ayağa vardı artuķ. Süleymān’a bir bölük gelüp muķābil, mu°arız 8) olmaz, hātemin elinden almaz. Huşūşā kim dağı Süleymān’a nübüvvet tahtı gelmedin vuħuş u mūr u mār, cerrende, perrende 9) leşkeri tābi° olmadın, küllī düşmān çerisi aña nuşret bulmayıcaķ, nübüvvet tahtı gelincek Süleymān’uñ salţanatı artup 10) dünyāyı dutup Süleymān olıcaķ! Buña kimse mużaffer mi olur?

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Böyle diyüp ol zaman şeytān racīm
11 İtdi feryād ağladı İblīs delim

Diñle imdi dil ü cāndan şağ kelām
Līki virgil hoş şalavāt yarlıgaya ol Raħīm⁵³

¹² **Neşir**

Hakīm kavlince İblīs-i la°in bu sözi işidüp cān başına şıçrayup def°i hükm eyledi. Ne kadar zürriyāt-ı 13) şeyātın var-ısa periler şüretine girdiler, her birisi pür yaraķ oldılar, havā yüzinde durdılar. Ammā kim kimse görmez. Benī Aşfer 14) çerisinüñ üzerinde, yirle gök arasında turluncaķ, İblīs-i la°in bir siyāh-puş ādem şekline girüp bir şeb-reng 15) katarı süvār olup Benī Aşfer çerisinüñ öñine

⁵³ Dize vezne uymamaktadır.

geldi. Benî Aşfer meliki Atğâş Hân muķābelesine gelüp başınla 16) tevazzu eyledi. Benî Aşfer meliki görüp eydür: “Men ente? Kimsin?” didi. Yaķın gelüp eydür: “Yā Benî Aşfer meliki, beni saña 17) gögi yaradan Allāh te°ālā gönderdi. Didi kim: “Var, Benî Aşfer meliki Atğâş Hân-ı Aşferi°ye benden selām it. Digil kim 18) Süleymān’dan Süleymānlığı aldum, Benî Aşfer melikine virdüm. Tā hattā melekūt çerisin aña yardum gönderdüm. İmdi 19) Süleymān’uñ tāt u tahtı, hātemi saña naşīb olacaķdur, fırsat senüñdür.” didi. Siyāh-püş eyle diyicek, Benî Aşfer 20) meliki Atğâş Hân eydür: “Yā siyāh-püş, neden ma°lūm bu senüñ sözüñ şaķiḥ idügi kim i°timād, pendiñe 21) i°tikād kılavuz?” didi. “Bir daķı bu kim Süleymān’uñ Süleymānlığı niçün elinden ala, aña viren pādişāh?” didi. Siyāh-

[8b]

1) püş eyitdi: “Süleymān’a Süleymānlık geldi, kendüzin gördi, hoş oldu, ğurūra virdi. Ğurūr yeli tāt u tahtı 2) yile virdi ve bir daķı Süleymān, Süleymānlığa lāyık degüldi; bir °Arab beçe-y-idi. Bunca ulu sultānlar Süleymān’a gönderdi, 3) aña hizmet kıılmağa. Begenmedi. Haķ te°ālā daķı aña Süleymānlık revā görmedi. Saña Süleymānlık virdügi budur kim 4) cihān milkinde Benî Aşfer melikligi ķadar ulu beglik yoķdur. Cemī° selāḥın serverlerden leşkeri, mülk ü 5) mālı⁵⁴, vilāyeti, saltānatı, şevketi artuķdur. Ol cihetden saña Süleymānlık virdi, fırsat senüñdür. Hemān ceng 6) cidāl kıılmaķ gerekdür.” didi. Yine Benî Aşfer meliki eydür: “Neden ma°lūm ol kim ol gögi hilķat kıılan Allāh baña 7) °ināyet, hidāyet kııla?” didi. İblīs eyitdi kim: “Gözüñ açup felekden yaña nażar kıılğıl!” didi. Nażar eyledi. 8) İblīs bir siḥir oķudı. Melik⁵⁵ Aşfer’üñ üzerine oķudı. Benî Aşfer meliki felekden yaña nażar kıılup gördi kim 9) gög-ile yir arası perī çerisinle ḥolmış. Kınad çatup her birisi ceng āletin dutup ḥururlar.

¹⁰ Nazm

[mefā°ilün / mefā°ilün / mefā°ilün / me°ülün]

Nażar kııldı havā üzre görür bī-ḥad melekler
Şanasız cennet-i ḥāvūs açup şeh-per yelekler

⁵⁴ mālı TN 151b/5; māl MN

⁵⁵ Melik: TN 151b/9; Melek MN

11 Semā° urup ider cevlān dutup yir gök arasın
Kamu şöyle güzeller kim aña °aşık melekler

Neşir

Hakīm kavlınce Benī Aşfer 12) meliki Aṭgāş Hān, gök yüzündeki şeyāṭīn zürriyātı çerisin, melekūt leşkerin şanup siyāh-pūş sözine inanup 13) rāst şanup maḡrūr olup dahı Benī Aşfer meliklerine, Endelūs beglerine, maḡrib-zemīn dil-āverlerine hüküm eyledi kim 14) Süleymān’uñ üzerlerine hüruc ideler. Benī Aşfer meliki Aṭgāş Hān-ı Aşferī böyle diyicek Benī Aşfer pehlevānları, Endelūs 15) begleri peleng bigi gümreşüp arşlan bigi añraşup didiler kim: “İy melik-i Benī Aşfer, sultān-ı heft-i kişver, 16) muḡaddem başı şāhlar ḡānūnca raḡş sürüp meydāna girelüm, cevlān kılalum. Düşmenden ser-heng taleb idüp 17) ceng idelüm. Süleymān ser-henglerin dileyüp Süleymān-ıla savaş idelüm.” diyüp Ḳanṭarūş-ı Aşferī altmış 18) arış ḡadd ü ḡāmetile pūlāda ḡarḡ olup bir zinde gergedāna süvār olup ṭaraba tahtası mişāl kılıç, ḡamāyil kılıp 19) seng-i āsiyāblayın āhen ḡalkān döşine şalup sütunlayın süñüsün ḡolına şarup gergedānı meydāna şarup 20) cevlān urdı ve ışığın başından çıkarup saçların silküp yüzün Süleymān’dan yaña dönüp ḡaba ḡaba ḡaḡırup 21) didi kim:

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Na°ra urup böyle didi Ḳanṭarūş
Ki °ejdehāyam yedi başlu °ider hürüş

[9a]

1 Ḳılıcumdan gökde Merrīḡ üşenür
Heybetümnden yirde °esed ḡan ḡaşanur

Gürz urursam ḡarḡ-ı yüzün durḡuram
2 Depme ursam Ḳāf°ı şudan ırḡuram

Nüh felekdür gözüme ṭoḡuz kelek

Çarh-ı ejderdür⁵⁶ gözümde bir siñek

3 Cengüme karşı tıramaz Qahramān
Heybetümden ditreşür halk-ı zaman

Qanı kimdür cengüme karşı tıra
4 Bī-dirīg ol tīguma cānın vire

Böyle diyüp urdı na^cra Qanṭarūş
Vir şalavāt Muştafā'ya ol hamūş

⁵ Nesir

Hakīm kavlince Qanṭarūş-ı Aşferī eyle diyicek buğur Süleymān pehlevānlarından Zenṭūr-i °Ādī, fīl meydāna sürüp 6) rumhı başı üzerine çevirüp revān sürüp Qanṭarūş-ı Aşferī'ye rumhı şındı. Qanṭarūş kalkan muqābil dutdı, şavdı. Ğazaba 7) gelüp sūñü şındı. Zenṭūr-i °Ādī siper muqābil dutdı, men^c eyledi. Bir ol, bir bu on yedi hamle uruşdular; neheng peleng 8) mişāl uruşdular, ejderhā mişālī tıruşdular. Āhirinde Zenṭūr-i °Ādī ğazaba gelüp sūñü şındı, ğāfilin Qanṭarūş-ı 9) Aşferī gögsinde mıhladı, gergedeninden yıkdı. Diledi kim ol şeh-bāz inüp başın kese, °ömri yayın yaşaydı. 10) Anı gördi. Benī Aşfer askerinden Qayselān-ı Aşferī ğurunbūş kılup pūlād gürz-i girān başı üzre şalup 11) at şürdi. Yil bigi Zenṭūr-i °Ādī'ye irişüp bī-meḥābā gürz ḥavāle kıldı, kalkan karşı virdi, şavdı. 12) Zenṭūr-i °Ādī daḥı sūñü şındı, Qayselān daḥı kılıc-ıla çaldı, men^c eyledi. Zenṭūr-i °Ādī ğazaba gelüp tīg çeküp 13) fīl sürüp Qayselān'a tīg ḥavāle kıldı. Qayselān kalkan muqābil dutdı velākinne kalkan alacığı Türkmān tīgı 14) inüp kalkanı iki dilüp Qayselān depesine zaḥm irgürdi, atdan yıkıldı. Benī Aşfer çerisi anı görüp kıyaķı kopdı. 15) Aq̄bīḥ Aşferī seksen dört arış qadd ü kāmetile at meydāna şürüp Zenṭūr-ı °Ādī'ye gürz ḥavāle kıldı, gürzünü 16) hezār dikkat-ile men^c eyledi. Anı görüp Aq̄bīḥ Aşferī kaķıdı, yıldırım-veş şaķıdı. Pūlād sūñüsün ele alup 17) at sürüp Zenṭūr-ı °Ādī'ye sūñü ḥavāle kıldı. Zenṭūr berāber kalkan dutdı, şavdı gelüp at yelinle geçüp 18) giderken Aq̄bīḥ'ün sūñüsün Zenṭūr-ı °Ādī ol pehlevān-ı şeddādī kuvvet kılup

⁵⁶ çarh-ı ejderdür: TN 152a/4; çarh-ı ezderdür MN

elinden aldı. Ğayret-ile, kuvvet-ile Aḳbīh'ün 19) gögsinde şaṅcup cebe vü cevşenle atından alup süñü ucında götürüp cevlan urdı. Anı görüp 20) Aşfer meliki Atḡāş Hān-ı Aşferī çevre beglerine nazār eyledi. Hāzīnūs-ı Aşferī at meydāna sürüp na°ra haykırup 21) taraba tahtası mişāli kılıcın çıkardı. Daḡı Zenṭūr-i °Ādī'nün üzerine sürdi. Zenṭūr-ı °Ādī, Aḳbīh'i

[9b]

1) süñü ucundan ḳapup ḳalḳan ele alup muḳābil oldu. Velākin Hāzīnūs Kāfir eyle dutup çaldı kim ḳalḳanı iki 2) dilüp kılıç ḳafāsını şaḳ idüp Zenṭūr-ı °Ādī'yi ol mel°ün şehīd eyledi. Diledi kim atdan inüp başın kese. 3) Bağdād çerisinden Ra°d bin Berḳ, ol pehlevān-ı şarḳ ı ġarb, at sürüp meydāna varup Hāzīnūs Kāfir'ün önün 4) aldı. Eyitdi: “İy nā-bekār, kılıç daḡı nice çalınur, baş daḡı nice kesilür gör diyüben üzengi üzerine ḳalḳup 5) taraba tahtası mişāl Mışrī kılıcın çeküp eyle dutup kuvvet-ile çaldı kim egerçi kim Hāzīnūs Kāfir yedi toplu 6) pūlād ḳalḳan ḳarşu dutdı velākinne ḳalḳan Ra°d bin Berḳ kılıcıdur. ḳalḳan şuḳḳaları Hāzīnūs Kāfir'ün başına 7) irüp iki dildi. Başından gögsi döşine indi. Eyer ḳaşına inüp atı daḡı iki dilüp at daḡı kendisi dört 8) pāre oldu kılıç yalmanı. Hāke irdi ḳıyaḳı. Süleymān çerisinden ḳopdı ġiriv i feryād, Benī Aşfer çerisinden ḳopdı. 9) Velākin Ra°d'ün erligine iki cānibden pehlevānlar, merd-i meydānlar taḡsīn eyledi. Ra°d'ün ḳorḳusundan Benī Aşfer 10) çerisinden kimse girmedi. Benī Aşfer şāhı ḳaḳıdı, ġazaba geldi. Diledi kim meydāna kendüzi meydāna gele. 11) Ḳomadılar. Temhās-ı Aşferī, ol Benī Aşfer serveri, at sürüp ġürz-i ġirān ḳolına alup berḳ-var irüp Ra°d 12) bin Berḳ'a, ol pehlevān-u ġarb u şarḳa ġürz urdı. Ra°d bin Berḳ ḳalḳan muḳābil dutdı. Velākin Ra°d'ün altıda 13) atunḡ beli büküldi, ayakları yire batdı topuġına degin. ġürz āvāzesi āfāḳa, hūr u cinān °Irāḳ'a irişdi. Ra°d bin 14) Berḳ hezār zor-ıla ol ḳarḳı şavdı. İllā kim ḳalḳan perrān olup taġıldı, hürd u ḡaşḡāş oldu. Ceyş-i 15) Aşferī görüp ün urdılar. Ra°d bin Berḳ görüp ḳaḳıdı, yıldırım-veş şaḳıdı. Daḡı tīġ-ı Mışrī eline alup 16) Temhās-ı Aşferī'yi depere dutup eyle çaldı kim ḳalḳanın iki iki dildi. Başın ḳaçurdı, kılıç atınunḡ gerdenine uğradı, şaḳ 17) eyledi. At düşdi, Temhās yıḳıldı. Ra°d diledi kim inüp gögsine ḳona, başın kese. Ammā kim Benī Aşfer meliki 18) ḳul şaldı, “Ḳomañ!” didi °alem depretdi. Ra°duñ üzerine ġulu ḳıldılar. Ra°d daḡı atdan inmiş-idi. At licāmı elinden 19) çıkdı, yayan ḳaldı. Süleymān'dan yaña yayan ḳaçmaḳ dileyince havā yüzünden Sīmurġ ḳuşı görüp Rūḡ ḳuşına 20) dilince söyledi. Rūḡ ḳuşı ḳanad şaḳıtdı, havā yüzünden yir

yüzine indi. Bir minķār-ıla Ra°d'ı kemerinden götürdi; şol 21) pençesinle Temhās'ı kaptı. İkinin bile götürüp Süleymān nazarına yitürdi. Süleymān hüküm eyledi. Ra°d'a bir hāş u tāze

[10a]

1) rahş-ı Süleymānī⁵⁷ virdiler, bindi. Temhās'ı habs-hāneye şaldı. Andan Süleymān hüküm eyledi. Sağ koldan 2) Sührāb Şāh, Qaysar-ı Rūm °askeri yürüdi; şol koldan Tuba° bin Aşda°, Bağdād çerisi ve Yūnān şāhı 3) leşkeri yürüdi. On iki sıbtuñ begleri irte olup yirlerinden tırdılar. Ammā kim ol dört server-i 4) selātīn, on iki kez yüz biñ leşkeri çeküp Benī Aşfer çerisine muķābil, mu°arız olup iki düşmān 5) çerisi deryā-yı °ummān bigi çalķanuban kılzümleyin cūş idüp birbirine karşı ün urup at, fīl, gergedān 6) sürüp hücum itdiler. Tīğ u teberler °uryān kılup gürz şaluķlar döşlere. Alup ğırīv⁵⁸ kılup at sürüp 7) birbirine bahrı revānlayın gürleyü irdiler, qarışup cenge cevlān kılışdılar, sūñüler şunuşup sīne 8) ve yağrınlar sūñüşdüler, gürz ve şalıķlar birle fark üzre döğüşdüler, tīğ u teberler şalışup başlar biçişdiler, 9) kanlar şaçışdılar ki erenler ad u şan gözleyüp dürüşdüler, göti erenler cengi görüp 10) öñ şāfdan sıvışdılar. Ceng erenleri ğayret ü hamiyyet kılup Sām-u süvār'layın cenge aşup 11) kılışdılar; ceng, kānun, rezm ehli kenāra varup şıķışdılar. Ol dem içinde bir ceng-i Süleymānī rezm-i 12) sulţānı aşup hāķānī oldı kim Merrih-i felek ahsent āferīn eyledi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 13 İtdi _iki düşmān çerisi anda ceng
Ki _oldı kandan seng-i hāra la°l reng
- Kūs-ı harbī ötdügünce gümleyüp
- 14 Tās-ı çarhuñ gümler-idi hem-çü jeng

⁵⁷ rahş-ı Süleymānī TN 153a/3; MN

⁵⁸ ğırīv:

Tiġ-zenler şalduġunca haşma tiġ
Gökde Merriġ olur-ıdı zār u deng

15 Taġda arşlan çāk iderdi zehresin
Şaf-şiken ejder mişāl itdükçe ceng

Yedi kat yir tozdı   ayakdan  aldı bir
16 At na°lından ħurd u haşĥāş oldı seng

Kesdi başı dökdi  an Mışrī  ılıç
Deldi y rek aldı cān Hindī ĥadeng

17  an buĥārından  ızardı g kde g n
Yirde  andan ġar  olur baĥr-ı Fireng

 an deñiz oldı cezire p şteler
18  anda er at y zer-idi c n neheng

 dem  etinden  oyup taġda esed
 an i up  anı dı taşda her peleng

19 Diñle imdi  ışşa ned r yār-ı cān
Vir şalavāt Muştafā’ya ferhe-nāk⁵⁹

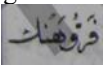
Neşir

Ĥakīm  avlince ol 20) g n t  aĥşam olunca ceng-i °azīm oldı. D rt kerre Benī Aşfer  erisi S leym n leşkerin şıyup S leym n 21) °alemi dibine get rdi. D rt kerre daĥı S leym n leşkeri Benī Aşfer  erisin şıyup Benī Aşfer ş hı

[10b]

---

⁵⁹ ferhe-nāk: “ferah-nāk” kelimesi vezin gereġi bu Şekilde ( ) yazılmış olabilir. Ancak kelimenin her iki n shada da g zel he ile yazılması ihtiyatı yaklaşmayı gerektiriyor. Kelime TN

153a/19’da ise Şu Şekildedir:

1) Atgāş Hān'ın üzerine döndiler. Sīmurğ, Süleymān'dan icāzet istedi kim murğān uluları dağı cenge girelerdi. 2) Süleymān icāzet virmedi ammā kim vaqt-ı şām olunca Benī Aşfer çerisin şıdılar, sancağından sürdiler, delim çalış erin 3) kırdılar, anca beglerün °ömri defterin dürdiler. Benī Aşfer çerisi, Endelüs °askeri dağı yine ğayret kıilup Süleymān çerisi 4) biñ zor-ıla ceng idüp ğayret ü ħamiyyet kıilup tīg, gürz üzerlerinden ayırdılar vaqt-ı şām dağı irdi. 5) Süleymān buyurdu. Tabl-ı āsāyiş çalınup iki leşker birbirinden cüzā oldu. Süleymān peygamber, ol sultān-ı ekber, 6) at °inānın döndürdü. Sekīne'i °ulemā önce götürüp gelüp otağına kōndı. Begler dağı, server-i selātinler dağı 7) selāmlayup otağlu otağına varup kōndılar. Kırk biñ er-ile Kırtūs-i °Ādi, ol pehlevān-ı şeddādī, 8) düşmān tarafına karavul tırdı. Bu yañadan dağı Benī Aşfer meliki Atgāş Hān Aşferi çerisin alup kırk biñ Aşfer 9) pehlevānlar-ıla Akbīh Erdüvān'ı karavula koyup gelüp otağına indi. Begler dağı yir yirin varup ħayme ve bāriĝāhlarına 10) kōndılar ammā kim bu aralıkda Sīmurğ kuşu, Süleymān'dan rencide olmuşdı kim cenge icāzet virmedüĝine. Rūh 11) kuşların yanına alup eydür: "Gelün düşmān üzerinden geçelüm, teferrüc kılalum." didi. Dağı Sīmurğ önlerince 12) sağ u şolda Rūh kuşları, Kıknūs kuşları kim her biri kanadların açmışdı, felek yüzün kara bulut⁶⁰ gibi 13) bürümüşlerdi. Kanadları yılllerinden yir yüzündeki ħār u ħāşāk, bād-ı cān bigi dönerdi. Hücüm idüp Aşfer çerisinün üzerinde 14) uçup giderken kanadlarınıñ yılllerinden ħaymeler yıkıldı, tavileden atlar ürkdi, fīller belinledi, çeri 15) içine kōrku girdi. Her birisi, uşağı irisi "Beni kapa!" diyüp kōrkularından otağlarına, ħaymelerine girdiler. Leşker 16) ħalkınıñ içine velvele, kanadlar yılllerinden yir yüzüne zelzele düşdi. Sīmurğ dağı gök yüzünden yir yüzüne nağar 17) kıilup gördi kim bir çadır öninde bir °azīm demürden kafes durur. İçinde bir melik-şıfat kimsene oturur. 18) Karşusunda bir kafes dağı var. İçinde on dört dutsak dururlar. Çevresin alup Benī Aşfer begleri kılıç, gürz 19) tayanup beklerler. Sīmurğ, ħāşılı bilemedi kim bu kafes içindeki Endelüs melikidür, bu yanındaĝı begler nidendür 20) kim dutsak-durur? Rūh kuşına emr eyledi, birisin pençesine alup götürdi. Kıknūs kuşu dağı inüp 21) Endelüs melikinün kafaşın aldı, götürdi. Buña bir ođ atdılar. Sīmurğ görüp kağıyup yanında olan kuşlarına

[11a]

⁶⁰ bulut: TN 153b/12; bulup MN

1) hüküm eyledi. İnüp her birisini dutup dağı yine ol âdemleri havāya çıkarup havādan yirdeki tūran âdemleri 2) inüp urup helāk eylediler. Bir dem içre nice biñ âdem dutup nice biñ âdem urup tārūmār itdiler. Çerisi 3) ürkdü, kaçdı. Benī Aşfer melikinūñ üzerine, “Bre hay, nedür?” diyince indiler. Süleymān mekrinden Sīmurğ, kuşlar-ıla 4) gelüp Endelüs melikin kafaşla aldı. Ol ulu kuşlar uçup yire geçüp âdemi âdem-ile atup helāk ider, didi. 5) Endelüs meliki dağı buyurdu. Avcılar gelüp oğlar atdılar, birkaç kuşlar zahñāk oldu. İllā kim çokluk 6) âdem helāk itdiler. Ol yañadan Süleymān’a haber oldu. Süleymān incindi, Hüdhdüd’i kığırdı. Didi kim: “Var 7) Sīmurğ’a digil. Benüm icāzetümsüz ceng itmek olmaz. Gelsün gitsün yarın aña icāzet virem.” didi. 8) Hüdhdüd kanad açup uçup gelüp Sīmurğ’a haber virdi. Sīmurğ dağı icāzet virem didüğine şād olup 9) dönüp ol iki kafaş alup ol iki atyār ulusına götürdüp havā-yı fenāda uçup giderler. Ol demür 10) kafaşlar kim her birisinūñ içine kırk âdem şığardı. Biñ âdem yirinden götürmezdi. Rūh kuşları, Kuñnūs 11) kuşları, zağan, tavuğ yavrusun götürdiler, Süleymān nazarına götürdiler. Cemī° leşkeri halk görüp 12) heybet aldılar. Süleymān kim “Nelere hüküm ider?” didiler. Endelüs meliki dağı kendüzin Süleymān 13) kuşları gelüp götürdüğün göricek şād olup gönlünden didi kim: “Bir pādişahuñ emrine bunuñ 14) bigi °azīm atyār uluları fermān-ber ola. Aña °aşı olanuñ devleti ölür. Men aña imān 15) getüreyim; ortadan şeki, gümānı getüreyim. Kabul iderse kulını tā ölünce hizmet ideyin.” didi. Bu fikr-ile 16) kafaş içinde oturdu. Kafaş Kuñnūs kuşı götürdü. Ol yañadan Benī Aşfer meliki görüp korğdı. 17) Siyāh-pūşı gözleyüp didi kim: “Kanı nā-gehān şeytān hāzır oldu?”. Atğāş Hān-ı Aşferī didi kim: 18) “Yā siyāh-pūş, kanı ol gök yüzündeki çeriler melekūtdur, niçün bu Süleymān’dan gelen kuşları men° 19) eylemedi? Endelüs melikin kafaşla alup gitdiler. Beni melāmet odına yakup cigerüm kebāb itdiler.” didi. 20) İblīs eyitdi: “Yā Benī Aşfer meliki, senūñ nuşretūñ Süleymān’a yarın öyle zevālinde-durur. Haqq’uñ emri olma- 21) yınca benüm elümden gelmez kim bir iş idem. Niçün melül olursun? Yarın yine cenge

[11b]

1) muqābil, mu°arız olmağıl. Ammā kim öyle zevāline dek ceng-i sultānī itgil. Pehlevānlar ceng eylesünler. Vaqtā kim 2) duhā yakın gele. Ol dem melekūt-ı semāvāt-ı lü°luden size inecedür, saña yardım kılacakdur. Süleymān’ı saña dirisile 3) getürem. Hātemin elinden alasin, Süleymān olasin. Süleymān’uñ vücūdın hāke yeksān kılasın. Ne gam yirsın 4) Süleymān-ıçun?” didi, inandurdu.

Buğur Aşfer meliki eydür: “Var gör, Süleymān Endelüs melikine n’eyler? Sen meleksin, 5) seni kimesne göremez. Ne olursa gelüp baña haber virgil!” didi. İblīs didi kim: “Başum üzerine vereyim.” 6) didi. Benī Aşfer meliki şād olup şadra geçüp oturdu. Yemlūn Hākīm, °Anker vezīr, Qabsūn beglerbegi, Qartū-yı Aşferī cemī° 7) begleri, yigleri gelüp yirli yirinde qarār itdiler. Hon gelüp yinildi. Meclis āleti ortaya getürdiler 8) Atğāş Hān-ı Aşferī didi kim: “İy Benī Aşfer melikleri ve Endelüs begleri, āgāh oluñ kim baña gögi 9) hilqat iden Allāh’dan melek-i muqarreb geldi, saña Süleymānlık virdi, melekūt-ı semāvātı baña çeri gönderdi diyü muştuladı.” 10) İblīs sözün söyledi. Yemlūn Hākīm diñleyüp vesvese-i şeytāndur bu, Süleymān’ı dutmaq gümāndur. Diledi kim beyān 11) kıla ve illā kim Atğāş Hān-ı Aşferī be-gāyet güm-rāh idi öldüre diyü dınmadı. Sükūt eylediler. Bāqī vüzerā, 12) nüdemā, ümerā rāst şanup şād olup sevündiler. Ol mel°ün Süleymān ola şandılar.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

13 Şeh sözün gūş itdi Yemlūn-u Hākīm

Bildi anı aldemiş şeytān racīm

Merd-i da°vī itdügince Aşferī

14 Şandı gerçek ol la°inüñ leşkeri

Bilmez _anı qarğa şahin olmaya

Qartaluñ çaylak şikārın almaya

15 Ne Süleymān hātemin kāfir alur

Ne Benī Aşfer Süleymānlık kılar

Ne ho rahmet bulısar Hākdan racīm

16 Ne ho⁶¹ mü°min menzili olur cahīm⁶²

⁶¹ ho: TN 154b/16; - MN

⁶² Dize vezne uymamaktadır.

Söz budur ki söyle Firdevsi i yār
Vir şalavāt Muştafāya āşikār

¹⁷ Neşr

Ḥakīm kavlince Benī Aşfer meliki Aṭğāş Ḥān-ı Aşferī bunda meclisde °ıyş u nūşda bizüm kışşamuz 18) ez-ān-ı cānib Süleymān'a geldi. Nite çünküm Sīmurğ, Rūḥ kuşunla, Kuḡnūsarla, Endelūs şāhı kafaşın götürüp havā 19) yüzünden götürüp Süleymān dergāhına kim geldiler. Yir yüzine, dergāh kapaşına kōndılar. Andan ol iki demür kafaşları 20) dergāh kapaşında yir yüzine kōdılar. Süleymān ḥācibleri biñden ziyāde ādem gelüp her birisine yapışup yirinden 21) ırmadılar. Anı görüp °Ādī pehlevānlarından °Anter-i °Ādī oğlı Gehram bin Baḡş atalu oğullu ikisi bile evvel Endelūs meliki

[12a]

1) °Akrān Şāh'ı kafaşla götürüp Süleymān dergāhından iĉerü girdiler. Cümle pehlevānlar ol iki pehlevāna āferīn itdiler, kafaş 2) götürüp Süleymān nazārında kōdılar. Endelūs meliki °Akrān Şāh daḡı kafaş-ıla iĉerü giricek nazar kılup gördi kim bir °āc 3) abanūsī taḡtuñ üzerinde Süleymān-ı zamān henüz nev-cüvān oturur. İki bölük şaĉı, °alevī tācı zerrīnden aşāğa dökölmiş ammā 4) kim tāc üzerinde °imāme şarınmış. Şağ tarafında Loḡmān Ḥakīm, Āşaf'la oturur; şol yanında Evyāşir'le kendünüñ 5) vezīri Feylesūf oturur. Feylesūf Ḥakīm kendünüñ şāhın görüp bilüp şād olup yirinden tırup Süleymān nazārında 6) baş koyup didi kim: “Yā Süleymān-ı zamān, çok şükür ol Ḥallāḡ-ı °āleme ve Rezzāḡ-ı benī ādeme kim senüñ devletünde Endelūs şāhı 7) daḡı kademünde gördüm. Bir daḡı şükürüm budur kim ol Benī Aşfer meliki helāk eylemedin şağ esen ḡāk-i pāyüñe gelmek 8) buña müyesser oldu. Yā Süleymān-ı zamān, emr iderseñ, melike, dilince söyleyem. Ümīd-vāram ki ĩmāna gele, Müsülmān ola. 9) Olunca ḡazretüne ḡizmet kıla, tāc u devlet, sa°ādet bula.” didi. Süleymān didi kim: “N'ola söyleş, gör. İḡtiyār elinde durur.” 10) didi. Feylesūf sürüp kātına geldi. Bu eşnādaken Sīmurğ kuşı daḡı iĉerü girdi, selām virdi. Süleymān °aleyk aldı. 11) Süleymān, ta°zīm kılup °izzet eyledi. Altun ⁶³ şeklinde kürsī kōdılar, geĉüp oturdu. Süleymān didi kim: “Yā Sīmurğ-ı mübārek, 12)

⁶³ Kelime TN 155a/11'de de aynı şekilde yazılıdır.

gönlüne ğam yörenmesün kim saña ceng itmege icâzet virmedüğüm budur kim âdemî-zâdda yarağ çoğdur. Me-bādâ kim saña yâhūd 13) kuşlarıñ bir sevgülüsine oğ yitişe yâ tüfeng yitişe helâk ola diyüp icâzet virmedüm.” didi. Sîmurğ eyitdi: “Yâ Süleymân-ı 14) zamân, hazretün icâzet virsün. Bir dem içre ol Aşfer çerisin tağıdalum. Bir heybet-i °araşa-ıla, şecâ°at-ile üzerlerine felek 15) yüzinden kanad açup inelüm ki sen dağı gözlegil kim ceng-i murğân nice olur?” didi. Süleymân didi kim: “Yarın öyle 16) zevâline dek benî âdem ceng eylesün. Vağt-ı duhâ kim yitişe, ceng-i murğân ola, icâzetdür.” didi. Sîmurğ kuşu işidüp şâd 17) oldı. Dağı dönüp Süleymân eyitdi: “Yâ Sîmurğ, bu Endelüs melikin getürdüñ be-ğâyet şâdumân oldum, müşerref kılduñ.” didi. Sîmurğ 18) eyitdi: “Yâ Süleymân-ı zamân ve iy şâh-ı cihân, benüm dağı fikrüm firâsetüm vardur. Gördüm ki bir demür kafaş, bir kafaş dağı 19) yatıda göricek bildüm kim Endelüs melikinün kafaşıdur. Zîrâ kim Endelüs meliki dutsağdur diyü âdem-i zâd dilinden 20) işidürdüm. Budur kim anı kapturup hazretüne getürdüm. İnşâa’llâh[u] te°alâ yarın Benî Aşfer melikin dağı at-ıla ton-ıla kapup 21) hâk-i pâyüne getürem.” didi. Süleymân didi kim: “Yâ Sîmurğ, ne kim dirseñüz elünüzden gelür ammâ kerem kılasın kendüzün âdem-i zâd

[12b]

1) şerrinden, oğdan sağınasın.” didi. Sîmurğ eyitdi:

Nağm

[fâ°ilâtün / fâ°ilâtün / fâ°ilâtün / fâ°ilün]

Sîmurğ eydür iy emîr-i şehriyâr-ı nîk-i bağt⁶⁴

2 Kim kamedür saña tâc u °arş u kürsî dağı tağt

Her ne dirseñ başum üzre hükmüne fermân olam

Tâ kıyâmet devlet-ile zağt ide gör salğanat

³ Neşr

Hakîm kavlince Sîmurğ böyle diyicek Süleymân hoş görüp tağsîn eyledi. Andan Feylesüf-ı Hakîm, Endelüs şâhınıñ 4) kafaşı katına gelüp didi kim: “Yâ şâh-ı Endelüs, hâlün nedür?” didi. Eyitdi: “Yâ Hakîm bilmezlik kıldum, düşmân

⁶⁴ Dize vezne uymamaktadır.

eline girdüm, kafaşda °ömrüm 5) geçdi. Budur kim uş Süleymān Taţar’ına geldüm; ammā şadam ki düşmān elinde olmadum. Süleymān elinde olursam ğam degüldür.” 6) didi. Feylesüf didi kim: “Yā şāh-ı Endelüs eger kim ezelden benüm sözüüm, naşīhatum dutsa-y-ıduñ saña bu elem gelmez-idi, düşmān 7) saña fırsat bulmazdı ammā kim benüm sözüüm yine dutasın, tāt u tahtuñ yine elüñde ola, Endelüs melikinüñ 8) yine sultān olasın.” didi. Sözi işidüp şād olup didi kim: “Yā Hākīm sen ne dirseñ sözüüne uyam, naşīhatuñ 9) kulağuma koyaram. Cān u dilden saña dostum, tek benüm cānumı āzād eylegil.” didi. Feylesüf eyitdi: “Ben seni Süleymān’dan 10) dilek eyledüm, ihtiyāruñ elüñe virdi. Eger ĩmāna gelesin, Müsülmān olasın, Süleymān seni azād ider, tāt u tahtuñ 11) saña virüp gönlüñi şād ider.” didi. Endelüs meliki °Akrān Şāh işidüp didi kim: “Söz ki döndüm ne kim dirseñ 12) fermān-berem. Süleymān’a digil; eger baña amān, °ömürden zamān vire; Müsülmān olam tā ölüncene hizmet dağı kıluram. Süleymān’uñ 13) salţanatu kuvvet dutacağın cümle selātīn māt idüp utacağın bildüm. Bir meliküñ kim ğükmine Sīmurğ kuşu gele, 14) fermān-ber ola. Aña kim °adū olursa kendünüñ helākine sebep, kendüzünüñ bilmezligi olur. Ben bildüm ki 15) Süleymān Hāk resüldür, melik-i a°zamdur, ne dirse fermān-berem.” didi. Feylesüf Hākīm dağı Endelüs şāhınuñ 16) sözin alup Süleymān tahtınuñ öñine gelüp baş koyup °izzet birle feşāhat-ıla, belāğat-ıla Endelüs melikinüñ sözin 17) söyledi. ĩmāna geleceğin, Süleymān’a tābi° olacağın gönölünden geçürdüğin °arz eyledi. Süleymān işidüp şād olup emr 18) eyledi. Kafaşuñ kapusın açdılar, °Akrān Şāh’ı çıkarup Süleymān’uñ tahtığāh-ı pāyine iletdiler. Taht pāyin öpüp devām-ı devlete 19) du°a kılup didi kim: “Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı cihān, benüm feryāduma irişdüñ. Şimdi düşmān elinden alup ğāk-i pāyüñe 20) getürdiler. Eger kim °ömürden zamān, kılıçdan amān virürseñ, °ömrüm olduğca ğāk-i pāyüñe yüz sürem.” didi. Süleymān 21) didi kim: “Yā Endelüs meliki, ĩmāna gelürseñ gine memleketüñi saña alı-virem, tāt u taht senüñ ola.” didi.

[13a]

1) “Yā Süleymān ne dimek gerek kim Müsülmān olam? Süleymān’a Loğmān Hākīm işāret eyledi, ĩmān telğīn eyledi. Endelüs şāhı 2) dağı dile gelüp didi kim: “Lā-ilāhe illa’llāh; Mūsā Kelīmu’llāh, Dāvūd ğalīfetu’llāh ve Süleymān emīru’llāh diyüp ĩmāna gelüp Müsülmān 3) oldu. Süleymān °am. buyurdu. Ħil°at-i ğāş getürdiler, selātīnler şaffında yer gösterdiler. Sührāb Şāh’dan aşığa,

çaşr-ı 4) Rûm'dan yukarı oturdu ammā kim ayşar'a bu güç geldi, Süleymān'a göñülden k̄n bağladı ammā kim Endelüs melikidür. Mağrib-zem̄n 5) pādişāhları “İy ayşar pāk avluñ var-ıdı, bedel anuñ idi.” İllā kim ayşar bilmezlik eyledi, k̄n dutdı. Bilmedi kim başı gider 6) k̄n ucından.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

İtme kibr vü olma sağın k̄ne-sāz
K̄ne ehli buşanursa it k̄ne-dār⁶⁵

7 Kibr ü k̄n dutan ādem er degil
Söz budur ki dimişemdür şehriyār

Neşir

akīm avlince Endelüs 8) şāh imāna gelince Süleymān hüküm eyledi. Ol afaşda dağı ne adar dutsağ Endelüs melikleri var-ısa getürdüp 9) azād eyledi. Ekseri anlaruñ Müsülmān oldılar. Sitem Hān Endelüsü'le Hendelike Endelüsü, İrtāl-i Endelüsü, Akdāh 10) bin Efātiḥ bu dört melik Müsülmān oldılar, ḥil°at geydiler. Andan ḥon-ı Süleymānı geldi; yinildi, içildi, hoş geçildi. 11) Bu yañadan kim şeytān-ı la°in gelüp Süleymān dergāhında ḥāzır idi. Görđi kim Endelüs meliki dağı Müsülmān oldu, 12) dört melik-ile Süleymān d̄nine girdi. İblis-i la°in ḥacil olup gelüp Benı Aşfer melikine yitdi, bir 13) siyāh-püş şekline girüp göründi. Benı Aşfer meliki şordı kim: “Ḥāl nedür?” cevāp virdi kim: 14) “Yā Aḡgāş Hān-ı Aşferi, Endelüs melikin ol °Arab beçe Süleymān kendü d̄nine da°vet eyledi. 15) Ol dağı abül eyledi ammā şüphe yoğdur kim yarın vağt-ı ḍuhā gelincek saña nuşret-i Ḥađ yitişüp⁶⁶ saña Ḥađ fırsat 16) virecekdür. Süleymān dağı, Endelüs meliki dağı elüñde helāk olacakdur. Bu söz-ile Benı Aşfer Şāh'ın 17) şād eyledi ammā kim Cāhir adlu beglerden eytdi: “Yā sulṭān-ı Benı Aşfer, iş müşkül olupdur. İḥtiyātdan 18) berı olmağıl kim ḥāl bir dürlü dağı oldu.” didi. Benı Aşfer meliki didi kim: “Nice ḥāl oldu?” Cevāb virdi kim: “Yā

⁶⁵ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

⁶⁶ yitişüp:

19) melik-i Aşfer, Endelüs melikinüñ sağlığın, Süleymān dergāhında muḳarreb olduğın bilüñ. Anuñ ne ḳadar 20) begleri, yigleri, serverleri var-ısa leşker-ile dönüp Süleymān'a itā°at ideler diyüp ḳorḳaram ve bir daḫı bu kim 21) bu leşkere ferḳā kim fırsat bulavuz. Bu ulu ḳuşlaruñ °azametin, şevketin gördüñüz. Bunlardan ḫalāş

[13b]

1) olmaḳ ḫaylī elem-durur. Devletüñe mağrūr olmağıl, gel Süleymān'a tābi° olalum. Biz Süleymān'a zafer bulamazuz.” didiler. Beglerden 2) °uḳalālar eyle diyicek Aṭḡāş Ḥān-ı Aşferī vāy kim ḳaḳıdı, yıldırım-veş şaḳıdı. Ḳaşd ḳıldı kim ol begleri dutup 3) cümlesin ol gice helāk eyleye. °Angürüş vezīr ḳomadı. Ḥabse şaldılar, dīvān tağıldı. Ol mel°ün şeyṭān iğvāsı 4) mağrūrılığıla Süleymān'a yarın fırsat buluram diyüp ḫaberi yoḳdur kim helāk olacaḳdur.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

5 Devlete mağrūr oluban ol la°ın
İtdi kibr vü ṭıtdı ol sulṭāna kīn

Bilmedi kim er durupdur anı bes

6 Dīv ü şeyṭānu'r-racīm ü erba°ın

Der-Beyān-ı Temsilāt-ı Dāsītān-ı Māzī⁶⁷

[mefā°ilün / mefā°ilün / fe°ülün]

Eger sözüñ işidürseñ i server

7 Saña senden diyem şīrīn ḫaberler

Cihān milki vücūduñdur çü taḫḳīḳ

Rūḫuñ şāh-ı Süleymān eyle taşḳīḳ

⁶⁷ Geçmiş hikāyenin temsilleri hakkında

- 8 Bu nefis emmāredür⁶⁸ Şeh Endelüsî
İder mekr vü kıllur h̄ile füsüsî
- 9 Kātı güm-rāh olup-durur çü kâfir⁶⁹
Eger itmek dilerseñ saña çāker
- Riyāzāt çekdür aña her nefesde
Zebūn eyle kanā^c atden kafesde
- 10 Melik ^cAkrān bigi ola musahh̄ar
Çünkü sulţān ola nefis aña çāker⁷⁰
- Kesilmese bu nefsūñ ger hevesden
- 11 Hālāş olmaz müdām kahr u kafaşdan
- Kemāl ehli olup bil rif^catūñi
Yiñüp nefsi idüñ Hāq hizmetini
- 12 Olursa fazlına fi^clūñ muvāfıq
Olasın kurb-ı Hāq fazlına lāyık
- İderseñ gön̄lūñi pāk riyādan⁷¹
- 13 Münevver kıla nūr-ı kibriyādan
- Şalarsañ hāke bu kalb-i kebīri
Hevā-yı nefsūñ olasın esīri
- 14 Kişi nefsūñ esīri olsa hem kem
Olur *bel hüm eqalden*⁷² hil^cati hem

---

⁶⁸ nefis emmāredür: TN 156b/7; nefis-i emmāredür MN

⁶⁹ kâfir TN 156b/8; kâfer MN

⁷⁰ Dize vezne uymamaktadır.

⁷¹ Dize vezne uymamaktadır.

⁷² Kur'ân, A'raf 179: "Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var

- Yaraşmaz nefis-ile fi°l-i zemīme
15 Beşerken beñzeyesin sen behīme
- °Azīz-iken özüñ kılma ki mařhūr
Ki derd-ile  olmayasın řoñra mehcūr
- 16 Uyup nefse gözetmegil hevāyı
Dürüş kim bulasın şurb-ı Huzā'yı

Der-Beyān-ı Meclis-i Āhir⁷³

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 17 Hāķķ'a minnet şad hezārān bī-řümār
Virdi mühlet virdi °ömr-i rūzigār
- Ki  oldı yüz toķsan bir meclisde bes⁷⁴
- 18 Āhir  itdüm söyleyüben hoş nefes
- Ba°de-zān mühlet virse °ömr⁷⁵ ecel
Tende şişhat bulsam irmese ĥalel
- 19 Hem-çü şekker söyleyem řirīn cevāb
Diñleye kışşa °acāyib kāmuyāb
- Kim Süleymān-nāme-veş tārīř eşaş
- 20 Kimse te°līf itmemişdür añla şaş
- Ne Süleymān mişli var server daşı

ettik.İşte bunlar hayvanlar gibi, **hatta daha da aşağdadırlar**. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.”

eğal TN 156b/13; MN

⁷³ Son meclis hakkında

⁷⁴ Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

⁷⁵ °ömr: TN 156b/17; °ömr MN

Ne kitābı mişli söz defter dağı

- 21 İy cemā^cat çün irişdi vaqt-ı şām
Söz nihāyet buldı meclis oldı tām

Allāh   eger irgürürse yarına

[14a]

- 1 Emr-i Hākla dil ire dil-dārına

Söyleyem nedür vuķū^c olmuş haber
Ki  ide taḥsīn şad hezārān nāmever

- 2 Müstemi^cden budur  ammā ki murād
Ḥayr-ıla Firdevsi'yi eyleye yād

- 3 İy Kerīm ü iy Raḥīm ü Müste^cān⁷⁶
V'iy zemīn-ile yaradan gök zamān

Nuṭfeken Firdevsi'yi gūyā iden
Ma^crifet virüp sözün zībā iden

- 4 O nübüvvet ḥātemi  Aḥmed nūriçun
Kāsım u Hāşim Muḥammed nūriçun

- 5 Çün didüñ *lā-taḳneṭü*⁷⁷ kırup kerem
Cürmi ^cafv it cennete tā kim girem

Oқыyanuñ diñleyenüñ yā İlāh
^cAfv eyle her ne kim itdi günāh

⁷⁶ Müste^cān TN18a/2; Müsteğān MN

⁷⁷ Kur'ân, Zümer 53: De ki: "Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden **ümidinizi kesmeyin**. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

- 6 Söz nihāyet buldı oldu vaqt-ı şām
Vir şalavat Muşafā'ya ve's-selām

Süleymān-nāmenüñ Yüz Toḡsan İkinci Meclisinüñ Zikrindedür

[mefā°ilün / mefā°ilün / mefā°ilün / mefā°ilün]

- 7 Yüzüñ çünki °ayān oldu çıkup zülfüñ niḡābından
Güneş şarka şürü^c itdi kamer enva^c hicābından

- 8 Gözüñ nūn u kaşuñ rādur iki zülfüñ iki cimdür⁷⁸
Lebüñ mīm ü elif boyuñ oḡur ḡüsnüñ kitābından

- Utandı gökdeki °İsā aliñdı yirdeki zemzem
9 Ḥayāt kaçdı zulümāta tuḡaḡuñ °ayn-ı ābından

Felekdür °iṣṡuñā ḡayrān melekdür luḡfuñā °āṣıḡ
Güneş pervāne-veş yandı yüzüñüñ şem^c-i tābından

- 10 Yanar Firdevsī ḡāyetde ḡabībüñ °iṣṡı nārından⁷⁹
Ne yanmaḡ ki kül olmuşdur raḡībünüñ °itābından

- Cihān cennet mişāl oldu bahār irdi eyā bülbül
11 Naḡam ḡıl ki gelüp güller tura nergis duḡānından

Çü meclis germ olur ḡāyet kemāl ehli-durur müştāḡ
Süleymān nāmesin oḡı ḡaber vir ḡıṣṡa bābından

- 12 Velī luḡ it Muḡammed'çün şalavat vir bu dem ḡāyet
Ki tā dūr olmayasın Ḥaḡ te°ālānuñ şevābından

⁷⁸ TN 157a/7; Gözüñ nun kaşuñ rādur iki zülfüñ iki cım MN

⁷⁹ nārından:TN 157a/9; MN

ıŒŒa²-ı Sleymn Asker-keŒiden Ber-yı Ceng-i Ben AŒfer ve ıŒŒa²-ı İŒn⁸⁰

13) Lomn Hkm avlince seun-mendn-ı hayık ol vechile Œaih hikyet
14) eydürler ki ve Efltn-ı Ynn naqlince Œarrafn-ı cevhir ol tariqlle emlah
rivyet kıilup eydürler ki nite Ben 15) AŒfer meliki lf-ı gzf urmada amm
ki bizüm kıŒŒamuz Sleymn hazretine geldi kim cem leŒker yarada mheyy
olup Œubhıdem 16) gemege hzır olmiŒken ale'Œ-Œaba daı oldu.

Nazm

[filtn / filtn / filn]

Çn seer vatı irüp ötdi hurs
17 Ps-bn syndrr Œem  fans

Çar-ı çrumdan toar Œems-i cihn
Nara urup kıŒnedi esb-i Œeb-veŒ⁸¹

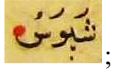

¹⁸ NeŒir

Çünkim ol gice gep ale's-saba kim oldu. Zamnuh abs, amtarr-Œifat
behiŒtbda döndi. HabeŒ Œaı ser-ngn 19) aup sultn-ı Œems tat-ı felekde
zerrn klh urundi. Sleymn hazreti Œubhıdem yirinden trup pk Œudan 20)
bdest alup Œub namzın kıilup evrd ouyup Tevrt-ı Ms'dan, Zebr-ı
Dvd'dan kırıkyet oudu. Namzdan niyzdan 21) fri olınca libçe giyüp
zerrn tc urundi. Yigirmi dört prelet-i cengi zerinderyiŒ kıilup seyf,
hamyil uŒanup

[14b]

1) Tevrt'ı, Zebr'ı Œa Œol hamyil taınup otadan hŒlarla taŒra ıdı.
mirhor daı beglerle, yiglerle, Lomn 2) Hüküm ile Œf, EvyŒir'le,
NŒin'le arŒu gelüp izzet birle selmladılar. Bir AŒkar ⁸², Düldül-Œifat, bd-
py,hen-nun 3) ata svr oldu. Andan on iki bih ulem Sekne'i, Tevrt-ı

⁸⁰ Hz. Sleymn'ın Ben Asfer'le yapacaı savaŒa asker toplaması ve İŒn'ın hikyesi

⁸¹ Œeb-veŒ: ; TN 157a/17

⁸² Kelime TN 157b/2'de de aynı Œekilde yazılıdır.

Mūsā'yı başları üzerine götürdiler. Ādem Şafī'den tā Süleymān'a gelince 4) cemī° peygāmblererūñ ervāhlarına şalavat getürdiler. Benī İsrā'īl'ūñ on iki sıbtuñ begleri, °Arab-°arba yegleri, °Amālika serverleri 5) Qayşar-ı Rūm dil-āverleri, Bağdād erenleri, Yūnān merdānları cümlesi süvār olup °alemler çeküp tabl-ı nefīrler çalup boru şurnālar 6) urup sağ tarafda Sührāb Şāh-ıla Qayşar-ı Rūm aşdı, şol yañadan Tuba° bin Aşda°'la, Yūnān sulţānı aşdılar. Endelüs şāhı 7) °Akrān Şāh dağı Birsitem Hān bād-pāy ata binüp Süleymānī °alem çeküp kendüzile bile habs olan otuz altı Endelüs pehlevānlarla 8) birer ata süvār olup Süleymān'ūñ önünce aşardı. On iki sıbtuñ begleri dağı Süleymān'ūñ sağ u şol tarafda leşkerlü 9) leşker-ile ālāyı bağlayup giderler. Atlar ayağından yir yüzün penbe bigi ditdiler. Cebe, cevşen, kīş, qurban çığşaşmasından; 10) erenler na°rasından; atlar süheylinden, fīller çığrışmasından; tabl, kūs şadāsından, nefīr ü nāy gāvğāsından felek tāsı 11) gümledi; atlar ayağlarından yidi kat yir iñledi. Sīmurğ dağı atyār ulularıla, Rūh kuşlarıyla, 12) Quknūs cinleriyle, kanad kanada çatup Süleymān °askerile °Amālika, Bağdād erenlerle Qayşar-ı Rūm çerisinūñ üzerlerinde cevlān 13) ururlardı, °adū kanların dökmege cāndan iverlerdi. Yir yüzün ādem çerisi bürüdi, gög-ile yir arasını murğān çerisi tıtdı. 14) Kuş kanadından gök yüzi görünmez oldu.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

15 Toldı °ālem içine yūñle yelek
Çeşm-i şeh-perden görünmedi pelek

Quş ününden virdi yanqu āsümān
Uçmağa yir bulamaz perden melek

16 Hāki insān bürüdi murğān gögi

Murğ-ı demden gök kızardı oldu ⁸³

⁸³ Kelime TN 157b/18'de de şu şekilde yazılıdır:

Rūh u Kuḡnūs açduḡunca perr ü bāl
17 Gökde Merriḡ korḡudan oldı helek

Diñle imdi kışşa nedür kāmukār
Vir şalavat Muştafāya yādigār

¹⁸ Nesr

Hakīm kavlince çünkim Süleymān çerisi gelüp meydānuñ yirine kim geldi. Ez-
ān-ı cānib Benī Aşfer meliki Atḡāş Hān 19) şubḡidem kim tırdı. Dīnince nār-ı
nūra nevāziş kılıp daḡı yigirmi dört pāre ceng āletin üzerine ārāyide eyledi.
Andan bir bād-pāy, 20) müşg-dem, şeb-reng raşş çekdiler. Āhen-pūş Atḡāş
Hān-ı Aşferi daḡı kılıç kuşanup sīnesine şabır şalup 21) ol raşş-ı āhen-pūşa
süvār oldı. Benī Aşfer melikleri karşı gelüp °izzetleşdiler ammā kim Endelüs
begleri maḡrib-zemīn yigleri

[15a]

1) Endelüs şāhı ḡalāş olduḡun bilüp birin ikin baş koşup tanışdılar. Didiler kim:
“Eger Süleymān bizüm milkimüzi helāk itmedi-y-ise 2) yāḡūd gözümüz
mübārek yüzün görse bizüm daḡı ittifaḡumuz hemān ol evvel kim ceng iderken
Süleymān’a varup tapavuz, milkimüze 3) buluşup anuñ emrile Benī Aşfer
melikinüñ leşkerine kılıç uravuz.” didiler. Ammā kim Benī Aşfer çerisi, uşaḡı
ve irisi Süleymān 4) çerisile cān u dilden ceng itmege rāḡıb oldılar. Ol °adedsüz
leşkeri çeküp daḡı Süleymān üzerine yürüdi. Şaḡ koldan 5) Benī Aşfer çerisi
yürüdi. Līh, Çiḡ, Rūs, Hāzar çerisinle Benī Aşfer meliki Atḡāş Hān yürüdi. Ol
yañadan ciyş-i Süleymān geldi. 6) Bu yañadan Benī Aşfer çerisi vardı. Baḡr-ı
Nebḡişleyin gürlüyü birbirine irişdiler. Yirler iñledi, gökler gümledi. 7) Andan
ser °askerler at sürüp iki cānibden deryālayın gelen çeriye sedd-i Sikender bigi
tırgurdılar. Şaf ālāyı baḡlayup yemīn 8) yesār rāst kıldılar. Çeri tıricaḡ yil mevc
urup girdi, ḡubārī iki °asker üzerinden irdi. İki °asker birbirin 9) gördi. Hōrāşān-
ıçun her birisi ün uruşdular. Şöyle kim hevl-i heybetinden yirler gökler iñledi vü
gümledi, vuḡuş u 10) tıyūr u mūr u mār bañladı. Buḡur ser-°askerler şāf düzüp
sancaḡ °alem şukḡaların mihterler çözüp dirāḡt-istān diküp 11) dibinde tabl u
naḡāralar urdılar, şūrna vü nefīrler çaldılar, şāhları yolına cān u baş oynar.
Serverler, serverler şaffına varup 12) tıruşdular. İki °asker birbirinle tıruşunca

bir °acāyib vakt oldu kim at, pīl süheyli, er ġirīvi, °arşa°-ı °araşātdan nişān 13) virürdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ḳavm-i maḥşer mişli ṭurup ol zamān iki çeri
At na°lı ḥāki bürür şuḳḳa gökde ḥāveri⁸⁴

14 Gāv u ḥūtuñ deldi baġrın yirde na°luñ mihı ıucı
Nīzeler ucı felekde çıkarur çeşm Ülker'i

Şeh Süleymān °askerinden itdi ġāyet ihtiyāt
15 Anda Aṭġāş Ḥān kāfir ol la°in ü Aşferi

Neşir

Ḥakīm ḳavlince Benī Aşfer meliki Aṭġāş Ḥān Aşferi yine Süleymān °askerin 16) göricek be-ġāyet vehm aldı. İblīs-i la°in siyāh-pūş şekil ḥāzır oldu, göründi. Gördi kim Benī Aşfer melikinüñ beñzi 17) şararmış, dudaġı depsermiş. Bildi kim yine Süleymān çerisinden ḳorḳmış. İblīs didi kim: “Yā melik Benī Aşfer, iy sulṭān-ı 18) server, niçün bu °Arab beçeden ḳorḳduñ?” didi. Melik-i Aşfer eyitdi kim: “Yā melik-i muḳarreb, hiç senüñ sözüñ baña 19) ḥoş gelmedi. Çünkim baña meleküt-ı semāvāt yardım idecekdür. Niçün itmediler kim Sīmurġ gelüp Endelüs melikin 20) Rūh ḳuşlarına ḳapdurmayup baña yardım ḳılsalar ne?” didi. İblīs didi kim: “Yā melik-i Aşfer, bugün öyleye deġin fırsat 21) Süleymān'ındur. Öyle vakti olıcaḳ meleküt-ı semāvāt gelüp saña yardım ḳılacaḳdur. İnanmaz-ısañ felekden yaña baḳup görgil.” didi.

[15b]

1) Daḥı bir siḥr oḳudı, gökden yaña baḳdı. Cemī° zürriyāt-ı şeyāṭin ḥāzır oldılar. Benī Aşfer meliki felekden yaña baḳup gördi kim 2) ḳanadlar açup melek şuret kimesneler felek yüzinde ḳat-ender-ḳat olup ṭurmışlar. Her birisi ellerin ḳılıç ḳabzasına 3) urmışlar. Benī Aşfer meliki görüp şād olup girçek şandılar. Andan

⁸⁴ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

İblīs bir sihir dahı oꦑudı, sađ sol urdı. 4) Sađ tarafta Hannās-ı la^cin zürriyātı, sol tarafta Vesvās-ı bī-dīn leşkeri hāzır olup tırdılar. Her birisi bir dürlü şekilde. 5) Andan İblīs didi kim: “Yā Benī Aşfer meliki, nağar kılğıl sađ u şolına leşkerüñ!” didi. Melik-i Aşfer görüp ta^caccüb kılup 6) şādumān olup řahķahā-y-ıla güldi. İblīs çerisin meleküt şandı. Andan buyırdı. Endelüs beglerin mağrib-zemīn 7) beglerin ve Aşfer serverleri, Deşt-i Kıfçaķ dil-āverleri rağş-ı rađşān sürdiler, iki düşmān çerisinden gözetdiler kim 8) meydāna kim gire, erlik hünerin kim göstere? Ol kimesne kim meydāna girdi Ķurţūs-i ^cĀdī, ol pehlevān-ı şeddādī, 9) yüz otuz dört arış ķadd ü ķāmetile pīl süvār olup eline biñ yüz otuz altı baţman güzri alup omuzına 10) urup bir tađ fīl-i Mengelūsī, ikinci tađ kendüsi, üçüncü tađ dahı güzri omuzında üç tađ biri 11) birinüñ üzerine ^cayyūķa çıķmışdı. Pīle ķullāb urup meydāna sürdi. Dahı sedd-i Sikender bigi tırdı. Andan 12) başından künbed bigi ışığın çıķardı. Gök bigi güzleyüp deñiz bigi gümledi. Āvāz-ı bülend-ile bir na^cra urdı. Eyle kim 13) ol pehlevānuñ na^crasından toķuz ķat felek taşları çıñladı, yir gök zelzeleye gelüp tađa tađa 14) velvele düşdi, ancanuñ ^caķlı şaşdı. Andan pīl birle meydānuñ bu başından ol başına varup erlik hünerin ^carz 15) eyledi. Oķ atmaķ, kılıç şalmaķ, süñü oynatmaķ ne kim erlige mensüb hünerdür gösterdi kim Merrīķ-i felek aķsent eyledi. Dahı 16) arķasın Süleymān leşkerinden yaña dönüp yönün Benī Aşfer meliki Atğāş Hān’dan yaña dönüp arşlan bigi añradı, er diledi. 17) Didi kim:

Nazm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

Didi ben Ķurţūs-i^cĀdī pehlevānam ber-güzīn
Heybetümden gökde Merrīķ açmadı ķorķup gözin

18 Ķahramān-u Nerrimān⁸⁵ Destān-u Rüstēm-pīl-ten
Cengüme ķarşu tıramaz saķınur cümle özin

Neşir

⁸⁵ Nerrimān: TN-158b/18; Nerīmān MN

Hakīm kavlince Kurtūs-i °Adī, 19) ol pehlevān-ı şeddādī, bu vech-ile da°vā-yı merdī kılcak Benī Aşfer leşkerinden °Ankāb-ı Aşferī, ol cihān dil-āveri, 20) at sürüp °azm-i meydān eyledi. Birkaç lu°b u hüner gösterdi, dahı gelüp Kurtūs-i °Adī'ye muķābil, mu°arız oldu. 21) Kurtūs dahı nazār kıllup gördi kim Benī Aşfer cānibinden bir pehlevān ķāmeti birgūze, dişleri bedene beñzer ve başı

[16a]

1) bir kara kümbete, gözleri yanar külhāna beñzer, kolları cınāra, parmakları dügere beñzer ve bāzuları bezīr-ḥāne diregi 2) bigi. Gözlerinüñ şarusı yedi taşdan geçmiş aḡu bigi. Gevdesinüñ kılları dikene beñzer. Ellerinüñ ayaları hırmāna beñzer. 3) Andan āvāz-ı bülend idüp çağırdı, didi kim: “Yā pehlevān-ı Süleymān, yā °Arab-°arbā dil-āverleri, āḡāh oluñ kim ben dahı Benī Aşfer 4) serverleri içinde °Ankāb-ı Aşferī'yem. Ğāfil-mebāş kim başuñ almaḡa, tenüñ ḡāke yeksān kılcak ḡaldüm.

⁵ Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Böyle diyüp urdı na°ra gümledi tās-ı felek
Şems esed belinledi gökde deñizlerde semek

6 Şan kıyāmet kopdı urdı anda İsrāfīl şūr
Kim şadāsından cihān ḡalkı ķamu oldu helāk

Neşir

Hakīm kavlince Kurtūs-i °Adī, 7) °Ankāb-ı Aşferī'nüñ lāfin işidüp ḡazaba gelüp kaķıdı. Ol taḡ gürzine hırmen ķadar pülād ķalkanın muķābil dutdı. 8) Ğalkān göbegine Kurtūs-i °Adī bir gürz eyle urdı kim şadāsından yir gök zelzeleye gelüp felekler tāsı güm güm ötdi. 9) °Ankāb server hezār-bār ḡīle ile men° eyledi. Dahı taraba tahtası mişāl kılcak çeküp Kurtūs-i °Adī'nüñ ķafāsında 10) çaldı. Kurtūs-i °Adī gürzünü muķābil dutdı. Kılcak gürze doķunup buz pāresi bigi pārelendi. °Ankāb geçe varınca 11) °Ankāb'uñ ķafāsından farkına bir gürz eyle urdı kim iki ayak rikābdan çıķup °Ankāb arķası üzerine yıķıldı. 12) Kurtūs-i °Adī inüp iki elin ķafāsında baḡladı, cān u cigerin taḡladı. Bād-pā segirdüp Kurtūs elinden °Ankāb'ı alup 13) Süleymān nazarına getürdi. Kurtūs-u °Adī şıçrayup yine pīline süvār olup meydāna girüp er taleb eyledi. Andan 14)

Endelüs beglerinden, mağrib-zemīn yiglerinden Aḳdāḥ bin Fātīḥ, Sitem Ḥān Endelüsī'le Ḳafandüz-ı Endelüsī'le İrtāl-i 15) Endelüsī meşveret kılp didiler kim: “Gelün birimüz Ḳurtūs-i °Ādī'ye muḳābil durup ceng ider bigi olup Endelüs meliki 16) ḥālinden su°āl kılalum. Eger kim Süleymān ḳatında muḳarreb ḥazret oldısa, bir uğurdan Endelüs çerisinle 17) varup Süleymān'a ṭapalum. Benī Aşfer melikine kılıç urup baḥt ḳapusın düşmāndan yaña yapalum.” didiler. Aḳdāḥ bin Fātīḥ 18) eyle diyicek İrtāl-i Endelüs didi kim: “Ben varayım ḥaber bulayım.” didi. Daḥı at sürüp meydāna vardı. Ol 19) yañadan Ḳurtūs-i °Ādī daḥı gördi kim altmış arış ḳadd ü ḳāmet, pür-şecā°at bir pehlevān-ı cihān muḳābil, mu°arız geldi. Ḳurtūs-i 20) °Ādī ḳarşu vardı, gürz ḥavāle kıldı. İrtāl selām virdi, °aleyk aldı. Didi kim: “Yā pehlevān-ı cihān, ben 21) senünle ceng itmege geldüm velākin Benī Aşfer melikinden ḳorḳup saña muḳābil olmaḳ şüretinde geldüm baña ḥaber vir kim

[16b]

1) Endelüs melikin Süleymān n'eyledi? Bizüm Endelüs meliki nice olduḡın bilmege geldüm eger kim Süleymān dergāhında azād olup 2) şādılıkda ise bizüm Endelüs begleri ittifaḳumuz budur kim Süleymān'a ṭapavuz, Benī Aşfer çerisine kılıç uravuz.” didi. Ḳurtūs-i 3) °Ādī eyitdi: “Melikünüz ḥāli hoş. Sancaḡ virdi, ḥil°at geyürdi. Pehlevānlar-ıla sancaḡ dibinde, Süleymānī °aleminün dibinde ṭururlar.” 4) didi. Ḳurtūs eyle diyicek İrtāl eyitdi: “Yā Ḳurtūs, senünle ceng ider bigi olalum. Baña iñen kıymaḡıl, yıḳar bigi olup 5) Süleymān'a göndergil gözümle göreyim. Gine beni ḥalāş eylegil, varup ḥaber virem.” didi. Ḳurtūs daḥı gürz ḥavāle eyledi, İrtāl bin Ṭāl 6) Endelüsī ḳalḳan muḳābil dutdı. Gürz inüp ḳalḳan ṭaḡıtdı. Geçe varınca Ḳurtūs-i °Ādī bir püşt-pāy urdı, elin baḡladı; 7) alup Süleymān'a gelüp ḥālin °arz eyledi. Süleymān gönderdi. Varup Endelüs melikin görüp ḥāk-i pāyine yüz sürdi, pehlevānlar-ıla 8) güreşdi, şāḥ-ı Endelüs'e beglerün ittifaḳın ḥaber virdi. Endelüs meliki eyitdi: “Var digil beglere, benüm Süleymān devletinde 9) ḥālüm hoşdur. Gerekdür kim cümleñüz bir uğurdan ittifaḳ kılp baña gelün, dönüp Benī Aşfer çerisine kılıç uruñ Süleymān devletinde 10) sa°ādete irün.”

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ġayret  id p d şmen-ile ceng id p nuşret buluñ
Kim  om r⁸⁶  olur ġan met saġlıġı ni met biluñ

11 C n u dilden kılıç  urup haşma kılıñ intik m
Ben melikden el m   p p at-ıla hil at aluñ

Nesir

Haġim kavlince Endel s meliki 12) b yle diyicek  rt l bin T l daġı meyd na girdi, er taleb eyledi. Ol yañadan Ben  Aşfer meliki Aġġaş H n g r p kaķıdı. 13) G r bu Endel s kim gel p  aķ olup bizden er taleb idicek Hindeş-i Aşferi meyd na vardı. Muķ bil olıcaķ d n p kaķup 14) geldi. Ben  Aşfer melikin n kağeminde baş ķodı, didi kim: “Şeh , h le kıldum, baş ķurtarmaġ-ıçun S leym n’a tapdum, cenge girmege 15) gel r bigi kaķdum, geld m. Hem g rd m ki melik-i Endel s S leym n hel k eylemiş.” didi. Ben  Aşfer meliki işid p ş d oldu. 16) Andan  urt s-i  Adi meyd na gel p er taleb eyledi. Hendeş muķ bil oldu, bir g rz urup hel k eyledi. Birbirin n 17) ardınca bir nice pehlev n h rd u haşhaş eyledi, kimesne muķ bil olmadı. Andan  rt l bin T l gel p yoldaşlarına 18) bulaşup beglerin n saġlıġından haber viridi. C mlesi işid p ş d olup daġı c mlesi ittifaķ kılıp kılıç  ıķarup 19)  urt s-i  Adi’n n  zerine sekiz kez y z biñ er ġulu kılıp ceng ider bigi oldılar.  urt s daġı h rda bil rdi, 20) kaķmadı. Ol yañadan Endel s meliki g r p S leym n’dan ic zet alup pehlev nlar-ıla şec at-ile muķ bil, mu arız geldi. 21) Endel s  erisi daġı begleri yakın gelicek bil p karşu durup tapu kılıp  izzetleş p daġı d n p Ben  Aşfer  erisine kılıç urdılar.

[17a]

1)  urt s-i  Adi, ol pehlev n-ı şeddadi, daġı c mlesin n  nlerince k h-ı Elburz miş l g rz elinde, med -i S leym n dilinde, 2) ra div r hayķırup daġı Endel s pehlev nları, merd-i meyd nları, maġrib-zemin ş hib-ķıranları, aġter, b hter arşanları 3) d n p kılıç  ek p ġayrete gel p hamıyyet kılıp  n urup  l m havfin g n lden s r p on iki kez y z 4) biñ er alup Ben  Aşfer leşkerine ķarışup ķatışup tiġ, g rz, g nder urdılar. Bu yañadan Ben  Aşfer meliki daġı g rdi kim 5) Endel s leşkeri ş hına buluşup ittifaķ id p kendiye  aşı olup S leym n

⁸⁶  om r:  omr

°askerin arķalanup ceng i cidāl idüp 6) kendünün çerisine ķılıç urdılar. Āh idüp vālih olup diledi kim Süleymān’dan amān dileye, İblīs-i la°in 7) siyāh-pūş şekil hāzır olup didi kim: “Gözün aç, yukarı baķ.” didi. Baķdı kim felek yüzinde gird-ā-gird cin 8) çerisi ceng yarağınla turlurlar. Yirle gök arası tölmiş. İblīs didi kim: “Gördün mi ne ķadar çeriñ var-durur? Bir işārete 9) mevķūfdur kim Süleymān’uñ altın üstine döndürürlerdi. Atđaş Hān-ı Aşferi didi kim: “Yā niçün yardım itmezler? 10) Meded ķılsaña!” didi. Şeytān-ı la°in, ol bī-dīn, eyitdi: “Vaķt degüldür henüz. Sen °askerünle cenge meşgöl 11) olđıl, cengden hālī olmağıl. Öyle vaķti oluncaķ ben dağı işāret ķılam, ceng ü cidāl Süleymān leşkerin pāy-māl ķıla.” didi 12) Benī Aşfer meliki rāst şanup °alem depretdi, ün urdı. °Askerine: “Ķomañ!” didi. Cemī° Benī Aşfer çerisi, uşağı 13) ve irisi ķılıç °uryān ķılup raķş-ı raķşān sürüp Endelüs °askerine muķābil turluşup ceng iderler. Şöyle kim 14) ķılıç şııldısından, gürz güpüldüsünden, teberler düpüldüsünden; at, fīl, gergedan süheylinden; er girivinden; tađl u 15) dühül gürüldüsünden, şurnā vü nefīr fııldısından zemīn ü zamān ve çarķ-ı āsümān inledi vü gümledi vuķuş u tuşūr 16) mūr u mār beliñledi. On sekiz kez yüz biñ bir ķavilde, yigirmi dört kez yüz biñ ķılıç ķınından çıķup rezmigāh 17) içi elmās şu°lesinden tondı. Ol ķadar er ķırıldı kim ķan seyl bigi yürüdi, hūn buķarı havāya ağdı, ķara bulut bigi 18) ķat-ender-ķat olup tırdı. At tırnağından gird i ğubār, be-evc-i āsümāna irdi. Ođul atadan, ata oğuldan bī-haber 19) oldu. Boz at, ķır at tozdan yek reng oldu. Ādem ķatından dil-āverler pīr ü pelengleyin benek benek oldu. 20) Bir °acāyib ceng oldu kim ķılıçlar, cebeler, çevşenler şu°lesinden çarķ-ı °azamda güneş tondı; er ķanından, at 21) ķanından her taraf Nil, Ceyhūn, Furat mişli Tuna bigi ķan revān oldu.

Nazm

[17b]

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

1 İki düşmān erleri ceng itdiler
Merrīh’i Keyvān-ıla denk itdiler

Çağ çağ atduķça eren tiğ i hadeng

2 Kirpiye döndi kadīd-i haşm⁸⁷-ı ceng

Şaf-şikenler atduğunca zenberek
Cān alıcı yağdururdu derd ü merk

3 Ün çıkardı göklere zenbūr-veş
Kān yağardı toprağa yağmur-veş

4 Cān bedenden cümle uçdı °arşa dek
Baş havādan indi yire ferşe dek

Kān buhāri gün kızartdı hem-çü la°
At ayağı yir tozından düşdi na°

5 Gürz şalıkdan büküldi er peli
Pehlevānlar kān döker atlar yeli

6 Eyle bī-ḥad oldu kim ceng-i girān
°Ālem ıçre olmadı ceng-i kıran

Diñle imdi işbu cengüñ aşlını
Vir şalavāt okıyavuz faşlını

⁷ Neşir

Hakīm kavlince bir dem içre Endelüs çerisi, Benī Aşfer çerisinle bir ceng-i girān itdiler kim felek yüzinde murğ āferīn, 8) Zūḥal taḥsīn eyledi. Andan Süleymān ḥükm eyledi. Sağ koldan Sührāb bin Şeddād bin °Ād yürüdi on altı kez yüz biñ 9) °Amālīka çerisinle. Şol koldan Bağdād meliki Tuba° bin Aşda° yürüdi yedi kez yüz biñ Bağdād erenlerle. İki cānibden 10) Benī Aşfer çerisine iki koldan girdiler, irdiler, cenge tırdı[lar]⁸⁸. Benī Aşfer çerisinüñ bir yanın götürdiler; Kahramān'a, Nerīmān'a ceng 11) itdiler. Benī Aşfer erinüñ gözlerine cihānı

⁸⁷ kadīd-i haşm: TN 160b/1; haşm-ı kadīd MN

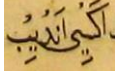
⁸⁸ tırdı[lar]: TN 160b/10'da da aynı şekilde yazılıdır.

teng itdiler. Bir °azīm ceng itdiler kim zemīn ü zamān, çarḥ-ı āsümān döneli (turalı 12) ancılayın bir ceng aşup tırmadı. İki cānıbden her mīr ü sipāh ḥāll ü ḥālince dūrüşdi, uruşdı, qarışdı. 13) Niceler erlig-ile tırup ve ancalar ālūdelikla yüzün düşdi. Niceler daḥı kılıç yüzünden giñ yire kaçdılar, yüz şuyın 14) yire saçdı[lar]⁸⁹ ve anca dilīr ü dil-āverler, mübāriz mihterler ad u şan gözleyüp ğayret ü ḥamiyyet kırup baş u cān 15) oynadı. Her biri қаtre-y-iken cān-ıla cūşa gelüp baḥr-vār olup қaynadı. Andan şoñra Süleymān’dan Sīmurg kuşu daḥı 16) icāzet alup atyār ulularına ḥükm eyledi. Her biri қanad açup uçup her birisi күkredi, ra°d-veş ḥaykırdılar. 17) Daḥı havā-yı fenā yüzünden süzilüp indiler. Benī Aşfer leşkerinüñ üzerine қazā-yı āsümānī bigi yitdiler. Ayaqla ādemīye 18) қaynaқ urup göturdiler, felek-i °ayyūқа çıkarup göge yakın yiturdiler. Daḥı gök yüzünden yir yüzindeki Benī Aşfer 19) çerisin atup urup helāk itdiler. Ādemi ādem-ile atup ba°zısın daḥı қaynaқ urup iki yırtdılar. Ba°zı daḥı yir yüzünde 20) қaynaқ birle pençesinle şıқup ḥurd u ḥaşḥāş iderlerdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 21 Çünkü kuşlar kāfire çaynaқ urur
Didüp ğetin bağrına қaynaқ urur

Gökde Merriḥ’ün ⁹⁰ pes

[18a]

- 1 Ḥayret ğile ağızına barmaқ urur
Rūḥ u Қuқnūs alsa ḥaşmı pençeye
Çāk idüp bağrın yiyüp tırnaқ urur
- 2 Yırtduğınca çāk idüben düşmeni
Eyle tıt şāḥin bāz °aқ°aқ urur

Neşir

⁸⁹ saçdı[lar]: TN 160b/13’de de aynı şekilde yazılıdır.

⁹⁰ İlgili yer TN 160b/21’de de aynı şekilde yazılıdır.

Hakīm kavlince Benī Aşfer 3) meliki Atğaş Hān, Süleymān leşkerinüñ °ibretin, Endelüs °askerinüñ hamiyyetini ceng ü cidālin göricek ve havā 4) yüzindeki kuşlaruñ şecā°atini, ādemi ādem-ile atduğın kim gördi, be-gāyet vehme vardı. Diledi kim amān 5) isteye. Yine İblīs-i la°in karşıısına geldi, göründi. Benī Aşfer meliki didi kim: “İy şüm, ne turursun? 6) Çerimi helāk itdiler, baña yardım kılmaz mısın?” didi. İblīs didi kim: “Yā mel°ün, ne tākātüm ola kim Süleymān’a 7) cevāb virem kim bir °ālimüñ du°asıla ve Tevrāt’uñ berekātıla benüm çerimi aña mı iltürler? Ben İblīs’em, nice senüñ bigi 8) aldadum. Gördüğüñ zürriyātumdur, göre hiç kimsene var mı?” didi. Benī Aşfer meliki bakup nesne görmedi. 9) Bildi kim bu siyāh-püş, İblīs-i bī-dīn imiş. Cān başına şıçradı. Diledi kim amān dileye. Ammā kim ne amān! 10) Gördi kim kendünüñ leşkeri şınmış, tārümār olmuş. Gökden kuşlar inüp ādemi qaparlar, felek yüzinde pençe 11) urup iki yırtarlar, gök yüzünden yir yüzine atarlar. Yir yüzündeki ādem-i zād çerisi hod kendine kılıç çeküp çerisi şınup 12) felek-i bisātı üzerinde şāhimāt eyledi. Gördi kim olacak oldu, şoñ peşimānlık aşşı kılmaz. Ölüm havfin göñülden 13) sürüp milk ü mālдан, hānumāndan, tāc u tahtdan, raht u bahtdan el yudı. Erenler adın gözledi, ser-keşler 14) izin izledi, gayret ü hamiyyet idüp ad u şan gözleyüp Benī Aşfer meliklerine; Lih, Kıqçaq dil-āverlerine adlu ad-ıla çağırıp 15) at süre. Süleymān °askerinden yaña döndi. On iki kez yüz biñ adlu Aşfer sipāhına ün şalup döndürdiler. 16) Seyf şalık urup °asker-i Süleymān’ı sancağa varınca sürdiler °Amālika dil-āverlerinden, Bağdād erenlerinden, Endelüs 17) dil-āverlerinden haylī ādem helāk itdiler. °Alem-i Süleymān’a varınca sürdiler. Delim eri atdan sernügün indürdiler. 18) Ancaları seyf, şalık odına yandurdılar. Ammā kim °ālemüñ pehlevānı, cihānuñ merd-i meydānı Kurtūs-i °Adī, pehlevān-ı 19) şeddādī, ceng içinde Benī Aşfer meliki Atğaş Hān-ı Aşferī’nüñ yüzine çıka geldi. Rū-be-rū turuşdılar. Kurtūs-i °Adī’yi 20) bilüp Kurtūsī °Adi dahı Benī Aşfer melikin haşm añladı. Def°i gürz havāle kıldı. Benī Aşfer meliki pülād qalkān berāber dutdı. 21) Līkin harb-i Kurtūs-i °Adī’dür, pehlevān murādıdur. Gürz inüp qalkāna tokundı, qalkān meliküñ kafāsına tokundı.

[18b]

1) Gözi qarardı, iki ayak rikābdan çıkdı, atdan yıkıldı. Kurtūs-i °Adī atdan şıçrayup meliküñ gögsine konıcaq kim başın 2) kese, Benī Aşfer begleri görüp Kurtūs-i °Adī’nüñ üzerine gülöv kıldılar kim helāk idelerdi. Felek yüzünde

S̄imurğ kuşu 3) görüp gışgırup havā yüzinden yire inüp bir nicesinle Benī Aşfer melikin kemerinden dutup bir nicesinle Ẓurṯūsī 4) °Ādī kemerinden tutup götürdi, felek yüzine çıkardı. Dağı sürüp Süleymān peygāmbereñ, ol sultān-ı ekberüñ, 5) nazarına getürdi. S̄imurğ kuşunuñ kuvvetine, şecā°atine Rūh kuşları, Ẓuknūs kuşları ğayrete gelüp kanad 6) açuşup uçuşup yir yüzine inüp her birisi pençe urup Benī Aşfer meliklerin, Lih dil-āverlerin, Ẓıkkāç serverlerin 7) kemer-gāhlarından dutup atlarından ayırup felek yüzine kaldurup ceng ider serverlerinden server kımayup alup 8) Süleymān nazarına getürdiler. Süleymān görüp şād olup Bād-pāy'a ısmarladı, habs eyledi. Andan şoñra Süleymān Bād-ı pāy 9) °Ayyār'a, Benī melikin ısmarladı. Benī Aşfer meliki dağı habs oluncağ Hağ te°ālānuñ °ināyeti, Sekīne'nüñ berekātı, Süleymān'ın 10) mu°cizātı birle Süleymān çerisi, Benī Aşfer çerisin şıyup, kıvup kılıçdan geçürdiler. Anca dil-āverler seyf yüzinde 11) gelmez yola gönderdiler, bir dem içre talan itdiler. Bir taraftan kuşlar, bir yañadan ādem-i zād, ol °azīm çeriyi 12) tağıtdılar. Aşdan başdan, küşteler, püşteler turgurdılar. Anca mīr ü sipāhīnün °ömri defterin dürdiler. 13) Anca biñ mübārizleri tığ-ıla, atyār pençesinle ala getürdiler. Kuşlar kaynağından, ādem leşkerinden, erenler başlarından gök 14) yüzi görünmezdi; pehlevānlar ğırivinden zemīn ü zamān inlerdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

15 Cenge girüp açduğunca kuş yilek
Yirde cin belinledi gökde melek

16 Kaynağ urup dökdüğünce erden kanı
Kurşağında loğma olurdu er teni

Ādem etinden toyupdı yir biti
Leşle başı taşır-ıdı tarı biti⁹¹

17 Yirde insān ceng iderdi gökde kuş

⁹¹ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Çorğudan Merrîh olur gökde hamûş

18 Tîğizenler şaf söküp kıldı şavaş
Şaf-şikenler kılıc-ıla kesdi baş

Küştelerden küh-ı Kâf'a çıkdı _eren
Küştelerden yapılor kal°a beden

19 Çan deñizler oldı akdı çün baħır
Çan buħârından kızardı meh mihir

20 Ger dilerseñ şerh idevüz kışsa°ı
Vir şalavât def° kılgıl guşsa°ı

Neşir

Çakîm kavlınce çünkim Benî Aşfer çerisi hezîmet oldı, Süleymânîler nuşret buldı. 21) Furşat viren Allâh[a]⁹² Süleymân hazreti çok şükürler itdi. On biñden ziyâde ceng eri Süleymân çerisinden toprağa düşdi.

[19a]

1) İy nicelerün başı tenden cüzâ oldı, niceler daħı baş kesüp hil°at geydi. Ancalaruñ daħı kavmi, karadaşı olup 2) yas dutdı kim şād u ħurrem kimi mâtem dutdı. Fi'l-cümle ceng gâyete, düşmân hezîmete irişecek seyl-i ħün °ummâna, âh u 3) efğân-ı düşmân âsümâna yiticek, erenler başlarından oma tırıcağ Süleymân peygâmbere, ol sulţân-ı ekber, emr eyledi. 4) Sekîne°-i Tâbût °ulemâ döndürdiler, ħaymeye gelüp kondurdılar. Süleymân daħı devlet-ile gelüp atdan indi. Cemî° begler, yigler 5) daħı ceng yirine varup ölenleri defn idüp zaħımluların bağlayup ħuşk-bend kılıp döndiler. Ammâ kim °Ādîlerden 6) Hindüş °Ādî ve Bağdādîlerden Kebkebüş Bağdādî ve Yünânîlerden Seyf-i Kâtı° ve Rümîlerden Çayselân-ı Rümî. Bu dört 7) pehlevân kılıç yüzinde düşüp Süleymân yolına şehîd olmuşlar. Gelüp Süleymân'a °arz eylediler. Süleymân acıyup ħukm eyledi. 8) Varup getürdiler. Gül-âb-ıla yuyup ħara atlasdan kefen şarup ħara yirün ħarnın yarup defn itdiler. Hicesi taşlarına târîh 9) yazdılar, °amüd üzre pülâd tiğ-

⁹² Allâh[a]: TN 162a/1'de de eksik yazılmıştır.

ıla kazdılar. Süleymān'a, ne tārihinde gelüp ol Benī Aşfer çerisinle Atgāş
Hān'la nice 10) ceng itdüğün, māt itdüğün, Sīmurğ'a kapdurduğun zehī Süleymān
kim aña Kaf'dan Sīmurğ gelüp fermān-ber olduğun beyān itdiler. 11) Tā kim soñ
gelenlere örnek ola, °ibret alalar. Bileler kim Süleymān nice ulu sulṭān-ımuş kim
cemī° maḥlūqāt aña fermān-ber-iken, ecel 12) aña daḥı irüp ecele dermān
bulamadı.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 13 Hāl-i °ālem bu-durur aña hemān
Bākī kalmar kimseye milk-i cihān
- Çok Süleymān geldi milk-i °āleme
Hākim _oldı ümmete⁹³ vü °āleme
- 14 Gökde tahtın götürüp bād-ı şimāl
Şarḡa ḡarba ḥükm _iderdi mäh u sāl
- Dīv ü °ifrīt emrine fermān-ıdı
15 Yetmiş _iki millete sulṭān-ıdı
- Hefter-i evren dutardı sözüni
Tahtına şehler sürerdi yüzüni
- 16 Dergehinde ḡācibi Cemşīd idi
Ḥizmet _iden pādişāh ḡurşīd idi
- Dilegince devr iderken bu felek
17 Ḥaḡ selāmın aña virürken melek

---

⁹³ ümmete: ; TN 162a/14

Âhir  a na da ı  almadı cih n
Kim g r pd r  ok S leym nlar cih n

18  ok S leym n y zine g ldi felek
 ok S leym n m hriyi yutdı semek

Dut S leym n oldu  elde m h r⁹⁴

19 A şı ne irse ecel itse  ahir

 aker  olsa n'ola ins   şeytanat
Nef'ine b k  deg l  n saltanat

20  n cih nda olısar biliş   yad⁹⁵
 n gider adem  alur  lemde ad

D r-fiş n olup  o n nda  o niş n

21 T  niş n  birle  a nalar d r-fiş n

Hem- n n Firdevsi  o bir y dig r

 alk ide t r h  nuben r zig r

[19b]

1 Di le imdi  ı sa  anda  aldı bes
Vir  alavat g ş id ben di le pes

Neşir

 ak m  avlince S leym n 2) hazreti gel p ota ına  ondı, ceng  letinin egninden  ıkarup f hr-ı hil'at geyindi, ba ına ş h ne t c-ı 3) zerr ni urundı, taht-ı  ac aban s  zerine  ı up oturdu. Mih-ter n da ı altun g m ş şandeliler sa  sol 4) d v n- h ne i inde zeyn id p tert b  zerine  odılar. Andan Lo m n  ak m, d n ,  ş f bin Ber iy  5) peyg mber ve Feyles f-u  ak m gel p du'  kıldılar: " az  m b rek-b d y  S leym n" didiler.  o ra  Am li a sult nı 6) S hr b Ş h ve

⁹⁴ Dize, her iki n shada da aynı Şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

⁹⁵ yad:

Mışır sultānı Celāle'd-dīn ve Baġdād ħalīfesi Tuba° bin Ařda°, Rūm meliki Kayřar-ı Rūm, Yūnān meliki 7) Kařāt Ĥān, Endelūs meliki °Akrān řāh gelüp Süleymān Tařar'ında bař koyup devām-ı devletine du°ā idüp “Ġazā 8) mübārek-bād, dāyimā ferħunde devlet, sa°ādet, yār-bād” didiler. Süleymān daħı anlara °izzet kıilup iřāret eyledi. 9) řaġ řol taħt-ı zerrīn üzerinde yirlü yirinde řarār kıilup oturdılar. Andan şonra on iki sıbtuñ °ulemāsı, 10) fuđalāsı řaġ u řol Süleymān'uñ taħtı kenārında āc abanūs řandelīler üzerinde geçüp muķīm oldılar. Buġur dīvān-ı 11) Süleymānī şırdı. Yıgirmi sekiz kez yüz biñ ādem-i zād melikleri iki şaraf şırup orta yeri açuķ dutdılar. Bir zerrīn 12) řāh-niřīn getirüp řaġ şarafda ķodılar. Süleymān taħtına yaķın iki yanında daħı iki °āc abanūsdan şeklinde 13) kürsīler ķodılar. Andan Sīmurg ķuřına Hüdūd varup Süleymān aġzından oķudı. Sīmurg durup ķanadın açuþ uçup 14) iğerü gelüp Süleymān taħtı önünde bař koyup fařīħ lisān-ıla °Arap dilince Süleymān'a du°ā kıilup didi kim: 15)

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Devlet ü taħtuñ ziyāde eylesün Mevlā begüm
Kem ķuluñuñ manşıbı olsun tamām dünyā begüm

16 Tā kıyāmet devlet-ile biñ yaşayup sür °ömür
Ĥazretüñe ħızmet Ķitsün řayr-ıla °Anķa begüm

Neşir

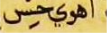
Ĥakīm ķavlince Süleymān 17) Sīmurg dilince kendüye du°āsın ġuř kıilup fařīħ lisānına taħsīn eyledi. Andan Sīmurg varup ol altun 18) kürsīnüñ üzerinde ayaġ üzre řarār eyledi. řankim bir melekdür, taħt üzerinde oturur yāħūd 19) melek-i ķudsīdür kim tūbī budāġında oturur. Envā° rengīn yūñleri reng-ā-reng olup ġün pür-tābı toķunduķça 20) elvān elvān, envā° envā° reng ġörünürdi. řaġ řarafdaġı kürsīde Rūħ ķuřı gelüp bir řaġ 21) bigi řarār eyledi ve řol řarafdaġı kürsīde Ķuķnūs ķuřı gelüp řarār eyledi. Bāķī yırtıcı, řartıcı

[20a]

1) kuşlar yirli yirinde ayağ üzerinde tırdılar. Ekşerî dahı kanad kanada çatup Süleymân dergâhınıñ üzerinde 2) sâye-bân olup çift çift-ile tırdılar. Süleymân üzre gölge oldılar. Dâne yiyen murğân dahı bir tarafa tırmışlardı. 3) Nazar Süleymân’uñ mübârek cemâline kıilup hük-m-i hükümetine kulağ urmuşlardı. Tāvus kuşu Cemşîd Şâh-veş nūr-ı bahş tâcını 4) başına şâhâne urunup lâciverdî zer-bâfti libâsın arkasına alup melek-i kudsi bigi mülevven, munaqqaş yünlerin zeyn 5) idüp⁹⁶ gâh rûhân-veş cevlan, gâh âhû-yı has⁹⁷ misâl ‘anber-efşânlık iderdi. Kuqnûs kuşu dahı kara 6) bulut bigi turuban burnunuñ Şūr-ı İsrâfîl-veş biñ bir delüğinden elhân-ı Dāvūd-veş âvâzeler-ile nefh-i ‘İsî 7) bigi cânlara şadâsından cân bağışlardı ve şâhîn ile ‘uqâb dahı Rüstem-âne bebr reng cevşenin tezyîn kıilup çeşm-i 8) şehlâsın süzüben şakka’l-kamer⁹⁸ bigi minqârından dil depredüp haṭṭ-ı reyhân, sipîd i siyâh reng yünlerin tezyîn 9) kıilup Sîmurğ kuşunuñ sağ sol tarafında oturlardı. Sağ sol maqâmlu maqâmında qarâr kıılurlardı. Ba’zıları 10) dahı gök yüzünde cevlanı Süleymân üzerine sâye-bân iderlerdi. Turrâc, tezerv ve tîhû dahı hâciyâne libâscuqların 11) geyüben şâm seher Allâh te‘âlâya zıkr idüben “Hâk Hû” diyüp şadâgâh, Süleymân devletine du‘â iderlerdi. Keklik dahı 12) müy-ı siyâhın boynı altına gerden-bend idüben Hıṭâ-yı Hoten hūbları bigi gözlerine sürme-i İşfahânî çeküben 13) la‘lîn lebler-ile tevḥîd, evrâd okuyuban hınnâlu ayakların biñ bir dürlü şive ve nâz-ıla harekete gelüp Süleymân’uñ 14) rif‘atine alkış kıılurdu. Kerkesler dahı Horâsân pîrleri bigi aq libâslar giyüp aq ‘imâmeler şarınup rûzigâr- 15) dîde pîrler bigi çarḥ-ı ğaddârıñ vefâsuzluğına baquban Süleymân saltanatın zıkr iderlerdi. “Nice nice Süleymân gördüñ!” 16) diyüben rûzigârıñ bî-bekâlığına hayrân olurlardı. Hüdhüd dahı kim peyk-i Süleymân-ıdı, cāsūs-u hâkân-ıdı. 17) Tāvūs-veş başına tâc-ı fahrî urunup kâkımî cübbesin Hindiyâne hâcılar bigi egnine aluban sağ kanadcuğı 18) yukaru-y-iken bigi kaldurup sol kanadcuğın yir yüzine döşenüp yüzcügezin yire sürüp Süleymân’a 19) du‘â ve şenâ iderdi. Gâh kanad açup uçup tağ, şahrâlar geçüp cüst ü cü kıilup gördi ki hâdişeden gelüp 20) Süleymân’ı âgâh iderdi. Fi’l-cümle, kışşa’ı dırâz kıılmayalum. İnsân begleri, atyâr uluları yirli

⁹⁶ idüp: TN 163a/5; MN

⁹⁷ âhû-yı has: TN 163a/5-6; MN

⁹⁸ Kur’ân, Kamer 1 : “Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı.”

yirinde tūrdılar, nazār 21) kılup yüzlerin yire urdılar çünkim dīvān-ı Süleymānī tūrdı.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Bencileyin salţanatla kurdı dīvān şehriyār

[20b]

1 Kāv-m-i maḥşer mişli millet cem° idüpdi bī-şümār

Hāki insān bürümüşdi gökleri murġān Peren

Yir bulmazdı esmege gökde vü yirde rūzigār⁹⁹

² Neşir

Hākīm kavlince dīvān-ı Süleymānī, eyvān-ı hākānī, tūricaķ server-i selāţinler, pehlevān-ı cihān-girler, 3) maķāmlu maķāmında oturicaķ zerrin çıbuķlu çavuşlar, gümüş degeneklü hācılar ayaġ üzerinde şaġ şol tūricaķ 4) andan Süleymān hükme eyledi. Bād-ı pāy °Ayyār altı yüz cellādlarıyla varup Benī Aşfer şāhı Aţġāş Hān'ı getürdiler. 5) On altı Benī Aşfer begleriyle elleri baġlu, cigerleri taġlu siyāset meydānına tūrgurdılar. Benī Aşfer meliki daġı dergāhdan 6) iķerü kim girdi, nazār şalup gördi kim bu ictimā°ī insān vasaţında dōrt biñ dōrt yüz kırık dōrt tanāblu, 7) altun mihlu, kızıl aţlāsdan bir bārigāh. Tāķı evc-i Keyvān'a irişmiş, tanāb-ı miġları gāh māhī gözine girmiş 8) on sekiz kez yüz biñ sipāhī bu bārigāhı girde-piç itmiş. Rūz-i maḥşerden nişān virür bārigāh üzerinde şeş-hāne 9) bir taġt-ı zerrin °ac abanūsula tertīb i tezyin olmuş, üzerinde bir nev-cüvān oturur. Başında imāme°-i Hālīl, dilinde zıkr-i 10) Celīl, elinde °aşā-yı Mūsā, barmagında hātem-i nübüvvet. Taġtuñ şaġ cānibinde on iki biñ Benī İsrā°īl peyġamberleri oturur 11) kim her birisinin vilāyeti zāhir, mu°cizātı rüşen olmuş kim Evyāşir Nu°mān bin °Ad ve Aşaf bin Berġiyā 12) ve şādık Kaġn bigi. Şol yañada °ac kürsiler üzerinde on iki biñ °ulemā, fuđalā oturlar kim °ilm iķinde māhir, her 13) fende kādır °ilimler-ile rüşen gün bigi. Anlaruñ altında zerrin kürsilerde eķālim begleri Sührāb Şāh 14) ve Baġdād ḫalīfesi Tuba° bin Aşda° ve

⁹⁹ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ḳayşar-ı Rūm ve Yūnān şāhı ve Endelūs şāhı bigi melikler taht-ı zerrīn 15) üzerinde oturdılar. Ḳafālarında pehlevānları ayağ üzerinde tūrurlar. Anlaruñ °aḳabince on iki sıbtuñ melikleri gümüñ 16) ruḥām tahtlar üzerinde otururlar. Bunlaruñ altında daḥı pūlād kürsīlerde Ḳurtūs-i °Ādī, °Anter bin Gūhram ve Ra°d bin Berḳ 17) bigi pehlevānlar yir yirincük urup tūrurlar. Anlaruñ ḳafāsında on iki biñ gūlām-ı ḥāş tūrurlar. Kimi ḥançer kimi tīg u teber 18) kimi gürz-i girān dutarlar.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Hāki insān bürümüñ¹⁰⁰ dersü tamām
Gök yüzün murğān çerisi çün gamām

19 Gök yüzün dutmuş ḳamu şehper yelek
Pāl¹⁰¹ ü perden nā-bedīd olmuş felek

Yir ayakdan göge tozmuş çün gubār
20 Çarḥı perrān¹⁰² pürümüñ¹⁰³ hem-çün buḥār

Yirde uren cevşen geyer pullu semek
Gökde murğān cilve ḳılur çün melek

21 Şöyle bī-ḥad ictimā°ī şaf-şiken
Şānkim ında cemi° cümle tīgizen

Neşir

Ḥaḳīm ḳavlince Benī Aşfer meliki

[21a]

1) Aṭgāş Ḥān-ı Aşferī, Süleymān'uñ salṭanatın, şevketin görincek be-gāyet vehm aldı. Bildi kim Süleymān kimdür? Buğur 2) Süleymān daḥı, °aleyhi's-

¹⁰⁰ bürümüñ: TN 163b/18; MN

¹⁰¹ pāl: TN 163b/19

¹⁰² perrān: TN 163b/20; perān MN

¹⁰³ pürümüñ: bürümüñ TN 163b/20

selām, nazar kılp görđi kim ğurūr-ıla dimāğı fesāda veren tāc u devletine, tahtına, rahtına ğarre 3) olan, Süleymānlık da°vāsın iden, hātem-i Süleymān’a kaçd kılan, Benī Aşfer melikinüñ devleti başından düşmiş, belā zembūrı 4) üzerine üşmiş, elleri kafāsında bağlu, cigeri tağlu, gözleri yaşı çağlu, otuz altı pehlevān ve melikler-ile 5) siyāset meydānında tūrur. Süleymān °aleyhi’s-selām düşmānın siyāsetde; kendūzin tāc-ı devletde, fetḥ-i nuşretde 6) göricek, nuşret viren Allāh te°ālāya, celle celālühü, bī-ḥad şükr eyledi. Dağı dönüp Loğmān Ḥakīm’e didi kim: “Yā Loğmān-ı 7) ekber, Ḥağ te°ālāya minnet ve sipās kim Benī Aşfer melikin bize virdi. Devletüm eli dutuban, nuşretüm yili, belāsın 8) üzerümden ırdı. İmdi ne dirsın? Bu °aşıyi nic’idelüm kim devlete, sa°ādete lāyık ola?” diyince Loğmān ibni 9) °Ād, ol ḥakīm-i üstād, Süleymānuñ devām-ı devletine du°ā ve eyyām-ı rif°atine şenā kılp didi kim: “İy şāh-ı cihān, v’ey Süleymān-ı 10) zamān, şükür ol Yezdān-ı pāk’e, Ḥallāğ-ı °ālem’e kim °ālī ḥazretüñe fetḥ-i nuşret, düşmenüñe hezīmet, belā vü miḥnet ve meşakḳat 11) rüzi kıldı. Benī Aşfer meliki itdüğin kimesne itmemişdür. Başuñ, cānuñ, hātemüñ kaçdına geldi. Endelüs şāhına neler kıldı.

¹² Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Bu degül mi ol la°in ü Aşferi
 Hātemüñ kaçdına çeken °askeri

13 Çekdi leşker işbu kāfir itdi kaçd
 Gele senden milk ü taht u efseri

Ḳanını dökmek gerek bu düşmenüñ

14 Cümle mel°unuñ budur bed aḥteri

Yā Süleymān bu pelīde virme amān

Tā peşimān olmayasın sen giri

15 Böyle didi anda Loğmān ibni °Ād
 Oldı sākin vir şalavat serseri

Neşir

Ḥakīm kavlince Loḡmān Ḥakīm 16) eyle diyicek yine Süleymān, ḥocası Āşaf'a eydür: “Yā Āşaf bin Berḥiyā, °ālī ḥazretüñ daḥı ne dirsın? Tāc u taḥtumuñ revnaḡısız, 17) her biriñüz ne dirsız? Benī Aşfer melikin helāk idelüm mi, yoḡsa āzād mı kılalum?” didi. Āşaf bin Berḥiyā, ol °āḡıl ü dānā, 18) didi kim: “Yā Süleymān-ı zamān, °āḡıl oldur kim düşmāna mühlet virmeye. °Adūnuñ mişāli yedi başlu ejderhāya beñzer. Zehri bigi 19) vücūdından göñlünden gitmek mümkün degüldür. °Adūnuñ varlıḡından °adem olduḡı efḡaldür. °Adūya emān, °ömürden zamān 20) viren kāmil degül, cāhil echeldür.

Naẓm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Çünküñ _Allāh virdi saña furşatı
21 Düşmenüñe virme ḡānum mühleti

Biñ yıl _ılan besler-iseñ şehd-ile
Zehri saçar saña bulsa vüs°ati

[21b]

1 Kılıç _urup düşmenüñ eyle helāk
Tīḡ-ıla _alınur cihānuñ milketi

Furşatında düşmene mühlet viren
2 Bil ki başdan gidiserdür devleti

Böyle diyüp pīr Āşāf bin Berḥiyā
Sākin _oldı vir şalavat key ḡatı

³ Neşir

Ḥakīm kavlince Āşāf eyle diyicek Feylesūf Ḥakīm eydür: “Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı ḡāḡān, āḡāḡ ol kim dünyā 4) meliklerinüñ içlerinde Benī Aşfer meliki bigi güm-rāh, azḡun melik yoḡdur. Bunuñ emşāli ḡīle-engīz, nā-bekār

yoğdur. Bunuñ 5) fikr-i fāsidi çoğ-udı, kaçdı hātem idi. Gerekdür kim bunuñ °ömrünü hatm kılasın, °adūnuñ helākin ğanīmet bilesin, düşmānı 6) ğor görmeyesin kim bir kemçe ğor bir şehri tamām yakup ğarğ ider. Tama tama göl olur, tutup bir vilāyet ğalğın ğarğ ider 7) yā Süleymān! Bu °āşīden ğāfil-mebāş!

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ġāfil _olma düşmenüñden kııl ğazer
8 Ki _ef°īdür düşmān saña zehrin saçar

Ġaşmına mühlet viren °ākıl degül
Ki _ahmak _olan düşmeninden luğf umaz¹⁰⁴

9 Bisleseñ zağğüm ağacın ğand-ıla
Vağti gelse yine zağğümü irer

Fi'l-meşel düşmān olur zağğüm bes
10 Şanma zağğüm ağacı virür şeker

Düşmenüñ yüz postunı ğāh ðoldurup
Kim dirilüp itmeye saña zarar

¹¹ Nesir

Ġakīm ğavlince Feylesüf eyle diyicek Evyāşir peyğāمبر °aleyhi's-selām eyitdi kim: “Yā Süleymān minnet ol Ġallāğ-ı 12) °āleme ve Rezzāğ-ı ādeme saña Süleymānlığ rüzī kıldı. °Ālemüñ sultānı, cihānuñ ğākānı olduñ. Cemī° mağlūkāt saña 13) çāker, heft-kışver ğalğı saña fermān-ber olacağdur. Benī Aşfer meliki kimdür kim andan ğazer kılasın! Eger kim bu bī- 14) dīn-i şeytān-ı la°in ğurūr-ıla tāc u tağtın yile virdise, ğağālar kıldısa sen Süleymān ğilim, vağār birle °ināyet 15) nazarı kılup eger kim imāna gelürse, °ağ vü kerem kılup cānın āzād eylegil, memleketin bağşış eylegil. Tā ölünce 16) ğazretüñe ğul ola. Eger kim

¹⁰⁴ umaz: “ummaz” kelimesi vezin gereği bu şekilde yazılmış olabilir.

īmāna gelmezse, Müsülmān olmazsa bī-dīn kāfirūn helāki hāk, vücūdı çāk, dostları 17) ğamnāk olduğı yegdür.” didi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

İtdügin itmek kişi erlik degül
18 Ser kesen üslūbı serverlik degül

Kıl yavuzluğ idene eylük tamām
Tā ki hoşnūd ola senden hāş u °ām

19 Pādişāhlar kanını dökme saşın
°Ömre noşsān irgürür °ayne°l-yaşın

Bu Benī Aşfer Şāh°ın āzād kıl
20 Cürmini °afv eyleyüben şādi kıl

Kim olunca kapuña ola ğulām
Söz budur ki söylemişem ve°s-selām

²¹ **Neşir**

Ḥakīm kavlince Evyāşir peygāمبر öyle diyicek Süleymān °aleyhi°s-selām eyitdi eger kim: “Kılıcumdan emān

[22a]

1) isterse īmāna gele, Müsülmān ola yine Aşfer melikine sultān ola. Eger kim ser-keşlik iderse hāke 2) yeksān ola.” didi. Süleymān eyle diyicek Bād-ı pāy dağı eline nacağ alup pepr ü peleng mişāl gümrenüp gelüp 3) Benī Aşfer melikine Süleymān°uñ sözün dilince beyān eyledi. Benī Aşfer meliki Atğāş Ḥān dağı gördi kim Süleymān-ı zamān, ol 4) sultān-ı hākān, kendünün günāhına kalmayup haşma ğazab kılmayup vüzerā sözine uymayup °adl insāf kılup 5) ihtiyārı eline şundı, mürüvvet aldı. Bildi kim Süleymān ḥazreti Ḥağ resüldür, ḥakdur. Aşıl kendiyeye siyāh-püş 6) gelüp görinen, felek yüzinde perī şeklinde çerisin gösteren şeytān-ı la°in imiş. Bes, Ḥağ te°ālā Atğāş Ḥān°a 7) īmān rüzī

kıldı. Göñülden, cāndan dile gelüp didi kim: “Yā Süleymān-ı zamān ve iy şāh-ı cihān çünküm °ālī ḥazretüñ benüm 8) itdügüm cürme kılmadı, vüzerā sözile helāk kılmadı, ben daḥı cān u dilden ḥazretüñe kıul olayım, tā ölünce dergāhında 9) kıullaruñ bigi ḥızmet kılam.” didi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 10 Kıılıcuñdan çünki buldum mühleti
Ḥazretüñe cāndan Ğidem ḥızmeti
- °Ömrüm Ğoldukça kıapuñda kıul olam
Dergehüñde bulam Ğāḥir devleti
- 11 Zī-sa°adet sen Süleymān işigin
Yasdanup şevketde bula ḥızmeti
- Çün ḥalāş itdüñ beni ihlāş-ıla
12 Alkış Ğidüp okıyam ve't-Tebbeti
- Ķapuña ḥızmet kılan görmez elem
Devlet Ğanuñ saña kıla °izzeti
- 13 Böyle diyüp ol Benī Aşferi melik
Oldı sākin vir şalavat key kıatı

Neşir

Ḥakīm kıavlince Atğāş Ḥān-ı 14) Aşferi böyle diyüp Müsülmān olıcaķ Süleymān şādumān olup ḥil°at-i ḥāş geyürdi, server-i selāḥinler şaffında 15) yir gösterdi. Endelüs şāhından aşığa, bāķi server-i selāḥinden yukaru geçüp oturdu. Andan ol otuz altı 16) pehlevānlaruñ otuz ikisi ĩmāna geldiler, Müsülmān oldılar. Velākin Atğāş Ḥān-ı Aşferi'nüñ bir lālāsı var-ıdı. 17) Güm-rāḥ kışidi. Delim °ömür sürmişdi ve bir daḥı ĩmāna gelmeyüp Atğāş Ḥān'a eytdiler: 18)

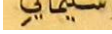

“Yidi ataya sulṭān oğlı sulṭān-ıduñ, Benī Aşfer melikine cān-ıduñ. Şimdi gelüp bir °Arab beçe muğaylān 19) dikenin yaķıcı, demürce oğlı zenbīl öriciye ķul olduñ. Dağı ata dede dīnin terk eyledüñ diyüp dūrrihāt, 20) hezliyyāt söylediler. Eyle kim Aṭgāş Hān-ı Aşferī utandığından ayađ üzerine ķalkup didi kim: “Yā Süleymān-ı 21) zamān ve iy şāh-ı cihān, ben ķuluñ nice kez kim peşīmān olup ģazretüñe ģapmađa, dūşmenlik ķapusın yapmağa kim

[22b]

1) ķaşd iderdüm, °ālī ģazretüñle barışmağa kim cehd iderdüm. Bu iki mel°ün ķomazlardı. Bir dağı bu kim bir siyāh- 2) pūş dāyim gelüp görinürdi, felek yüzinden baña °asker gösterürdi. “Süleymānlık senüñdür, ģātem saña lāyıkdur. 3) Gögi yaradan Allāh, Süleymān’dan Süleymanlığı aldı, saña virdi. Uş gökden saña meleküt-ı semāvāt °askerin 4) gönderdi.” diyüp baña iğvā virürdi. Ben dağı didüm ki: “Yā niçün bu çeri gelüp yardum eylemez kim Süleymān¹⁰⁵ 5) hezīmet ola; ģātemi andan alam, Süleymān olam.” dirdüm ol siyāh-pūş eydürdi kim: “Şabr eylegil, vaķti henüz gelmedi. 6) Sā°at-i sa°d gözlerüz.” diyü beni ol ķadar aldı kim tā hezīmet olunca. Şoñra gördüm ki ne °asker var ne 7) siyāh-pūş vardur. Bilmedüm kim ol siyāh-pūş mel°ün kim-durur?” didi. Aşfer melik eyle diyicek °Amāliķa 8) sulṭānı Sührāb eyitdi: “Āh ol siyāh-pūş elinden kim her gün benüm yanumdan ģitmezdi. Her gāh kim Süleymān 9) ģazretinle dostlık ķılup baña naşīģat yüzinden dirdi kim: “Süleymānlık senüñdür, ģātem elüñe ģirür, diyü beni aldardı.” 10) didi. Ķayşar-ı Rūm dağı feryād ķılup eydür: “Āh ol siyāh-pūş elinden, benüm ģod hīç ķatumdan ģitmezdi. Dürlü dürlü 11) herzeler yiyüp beni ģünde on kez Süleymān iderdi” didi. Ma°a’l-ķışşa, ģāzır olan server-i selāṭinler dağı 12) siyāh-pūşdan şikāyet iderler kim ol ģālde İblīs dağı anda ģāzırdı. Süleymān, Benī Aşfer melikin n’ider, n’eyler 13) diyüp gözlerdi. Buğur Süleymān ģazreti dağı server-i selāṭinlerüñ ne kim diñledi, ol siyāh- 14) pūş, racīm, la°in idügin añladı. Dağı didi kim: “İy tāc u taģtumuñ revnaķı server-i selāṭinler, hīç 15) bildüñüz mi kim ol siyāh-pūş la°in kimdür?” didiler kim: “Yok bilmedük; fark ķılmaduñ.” 16) Süleymān didi kim:

Nazm

¹⁰⁵ Süleymān: ; TN 165b/5’de de aynı şekilde yazılıdır.

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Didi budur ol la°in ü kūr i ker
17 Ādemi  uçmağdan çıkarar ħor-ħar

Şīt'i nālān eyleyen işbu-durur
Nūħ'ı giryān eyleyen işbu-durur

18 Āh  elinden bu la°inüñ şad hezār
Vesveseyle günde biñ kılar figār

Kimse mekrinden bulamaz hiç rehā
19 Līki mürsel enbiyā vü etķiyā

Ĥağ Süleymānlık virelden saña pes
Bu la°in olmadı rāzī bir nefes

20 Līki ben de nesline idem ħahr
Dīv ü °ifrit özine idem ħaber

Bu la°inüñ zürriyātın kırayun
Ādemüñ dādın da alı vireyün¹⁰⁶

21 Böyle diyüp Şeh Süleymān kāmukār
Vir şalavat sākin  oldı şad hezār

Neşir

Ĥakīm ħavlince Süleymān ħazreti

[23a]

1) °aleyhi's-selām şeytān, la°in, bī-dīn ħağğında eyle diyicek, racīm vāy kim ħorğdı. Didi kim: "Vāğı°-durur. 2) Eger kim bu Süleymān'a bir zarar irgürecek olursam benüm zürriyātum ayağda yitürecekdür, beni dağı ele getürecekdür." 3)

¹⁰⁶ vireyün: TN 165b/20'den tamamlanmıştır. - MN

diyü ol mel°ün ħor u ħacīl olup kendünüñ zürriyātıla meşveret kıılmağa gitdi. Andan Süleymān ħükm 4) eyledi. Ol güm-rāh lālāyı ve °Angürüş vezīri bād-ı pāy alup dār ağacı diküp ber-dār eyledi. Dünyādan āĥirete 5) ĩmānsuz gitdiler. Racīm görüp eydür: “Yārenler daĥı dünyādan benüm iğvāmla āĥirete ĩmānsuz gitdiler. 6) Benī Aşfer melikine itdügüm ĥizmet iñen °abes gitmedi” diyüp şādılıklar eyledi. Andan Süleymān ĥazreti 7) Benī Aşfer vilāyetin Atğāş Ĥān’a teslīm eyledi. Berāt-ı ĥümāyün yazdılar daĥı Endelüs melikinle ikisin görüştürdi, 8) barışdurdi. Endelüs meliki °Aqrān Şāh da Benī Aşfer meliki °özür diledi, nevāht¹⁰⁷ kııldı. Buğur ĥon-ı Süleymān geldi; 9) yinildi, içildi. Sīmurğ öñine daĥı koyun leşleri geldi, yedi. Atyār uluları pençe urup ol gevdeleri 10) yirlerdi, iki iki ayırıp tartarlardı ve dāne yiyen kuşlara daĥı ĥubūbāt dökdiler. Uşbu dāneleri yidiler¹⁰⁸. Ĥalk-ı °ālem 11) görüp ta°accüb iderlerdi, Süleymān’uñ ululuğına ĥayrān ħalurlardı. İy Süleymān kim aña daĥı dünyā bāķi ħalmadı.

¹² Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Şāh Süleymān ħuruban dīvān °ażīm

Taĥtı üzre otururdi ki selīm

13 Taĥtı ĩĥāta itmiş-idi enbiyā

Şaff-ıla ĩayağın tırurdi evliyā

Şāh-ı şāhān ĥusrev-i gerden-keşān

14 Emrine çāker olurdi her zamān

Emrine me°mūr idi Sīmurğ anuñ

Ĥükmine maĥkūm-ıdı¹⁰⁹ her murğ anuñ

¹⁰⁷ nevāht: TN 166a/8; nevāhat MN

¹⁰⁸ yidiler: TN 166a/10; yidi MN

¹⁰⁹ maĥkūm-ıdı: TN 166a/14; maĥkūmdı MN

15 Baħr u berde biñ bir  ümmet ne ki var
İns ü cinn ü vaħş u  ayr u m r u m r

Ger  erende¹¹⁰ y  perende¹¹¹ ħ ş u   m
16 Şeh S leym n¹¹²   ker-idi Őubĥ u Ő m

Ĥizmetine y z s r rdi her melek
Dilegince devr iderdi n h felek

17 R ĥ-ı K ds  get r p Ĥaĥ'dan sel m
Vaĥteh  ĥizmet k lurdı n k-n m

G kde taĥtın g t r rdi b d anuñ
18 T  at-ıla p şesidi d d anuñ

D neliden işbu  arĥ-ı  s m n
Aña hem-t  gelmedi bir Şeh cih n

19 Hem nebiyy-i m rsel-idi ol im m
Hem em r-i a zam  idi ol h m m

Yetmiş  iki millet  itdi ĥizmetin
20 Biñ bir  ümmet bildi anuñ  izzetin

Ger neb ta ger cem da ma dene
Ĥ kim  oldı c mle k na meskene

21 Aña daĥı  almadı  ĥir cih n
Saña daĥı Şanma  ala iy c v n

 oĥ S leym n ĥ temin yutdı balıĥ

¹¹⁰  erende: TN 166a/15; cerrende MN

¹¹¹ perende: TN 166a/15; perrende MN

¹¹² S leym n: TN 166a/16; S leym n'a MN

[23b]

1 Çok Sikender t̄acım  aldı  arlı bayık

 Aıl-ısañ bu fenāyı eyle terk

Hizmet-i Hakk itmege bil baqla berk

2 S z budur ki s yledi Firdevs  bes

Vir  alavat Mu tafa'ya her nefes

Kı sa-ı Hased-Kerden Rac m Taht-ı S leym n  Aleyhi's-Sel m¹¹³

3) Hakk m kavlince S leym n hazreti bunda saltanatla oturmaqla, Hakk'a t at itmekte,
4) Beni A fer melikin ve Endel s melikin kendiye mu i   kılup ferm n-ber kılmaqla
amm  kim biz m kı samuz ez- n-ı c nib 5) Őeyt n-ı la ine, İbl s-i b -d n'e geldi. Nite
ol zam n kim S leym n hazreti  am. Beni A fer melikin kendiye 6) r m eyledi ve cem 
beglerin kendiye musa har, emrine ferm n kılıcaql ve Beni A fer meliki 7) Atg Ő H n
-ı A feri daql M s lm n olıcaql İbl s-i mekk r, ol n -bek ra, g yet g c geldi.  h eyledi.
8)  hından felek y zin siy h eyledi. Daql yedinci kat yir n altına varup Genes'le
Denes'e, İhdinaş'la, 9) Y vesvis'le, MıŐr t-ıla, Givem-ile, D lil'le m -haŐal cem 
z rriy tunuñ bed-h luları¹¹⁴ bir yire cem  olup didi kim: 10) "İy ben m z rriy tum
uluları, b -d n-i ins na d yim kibr-ile k n dutanlar,  g h oluñ kim ol D v d oqlı 11)
S leym n durduqlunca kuvvet dutdı, baht-ı devleti artdı. Kanqlı melik kim igv  vir p
S leym n' n  zerine 12) kim musallaql eyled mse,  aqlıbet bu dem rci oqlı zenb l  r ci
 na g lib gel p emrine  aker, h kmine 13) ferm n-ber eyledi. S hr b bigi  Am lika
sult nı, Kayşar-ı R m bigi melik-i R m, Baqlad d meliki bigi, halife Y n n 14) meliki
bigi, Endel s meliki n m-d r, Beni A fer meliki bigi bahtiy r, t cid r, sult n-ı Mışır
bigi, k m-k r bu yedi 15) sult n-ı a zam, h k n-ı mu azzam h kmine ma k m oldılar,
 arun - ar it at itdiler. Hen z taht-ı S leym n, 16) S leym n'a gelmedi; S leym n,
S leym n olmadı ve iy eger kim taht-ı n b vvet gele, cin berr   bahrı leşkeri, 17) vu uŐ
u m r u m r n  askeri cem  olup taht-ı S leym n-ıla yıl felekde kim g t r r, maqlarible
18) meŐarika kim yitdi, ol vaqlt S leym n'a kim fırsat bula, vey h d kim cev b

¹¹³ Şeytanın Hz. S leyman'ın tahtını kıskanmasının hik yesi

¹¹⁴ bed-h luları: TN 166b/9; tedh luları MN

virecekdür? Hayf, 19) dirîğ, āh kim zürriyātum ayağ altında helāk-i hāk olacağdur” diyü efgān eyledi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

20 Bu Süleymān bulalı Hāk’dan dilek
Çāker  oldı ins ü cin rūh u melek

O nübüvvet hāteminle şad dirîğ
21 Dīv ü °ifrit aşlını ider helek¹¹⁵

Neşir

Hākīm kavlince İblīs pür telbīs eyle nevha vü zār idicek

[24a]

1) cemī° şeyāñin uluları, bed-hūları didiler kim: “Yā server-i la°in ve bihter-i bī-dīn, yā ne olmağ gerekdür kim 2) bu Dāvūd oğlına fırsat bulavuz, hātemi elinden alavuz, vücūdın hāke yeksān kılavuz?” didiler. İblīs eyitdi: “Bir fikrüm 3) dağı vardır. Eger kim anuñla Süleymān’a fırsat buldum-ısa buldum, bulmadumsa haķıķat Süleymān’a artuğ zafer 4) bulacağ degülem. Vāz gelem, nāçār Süleymān’a muñi° olam.” didi. Hānās, Vesvās kim vezīr-i İblīs-i la°in’dür. Eytdiler kim: 5) “Ne tedbīr eyledük, görelüm aşlı nedür?” didiler. İblīs eyitdi: “Dünyā pādişāhlarınla Süleymān’a fırsat bulmadum, Benī Aşfer 6) çerisin getürdüm, Endelüs °askerin getürdüm, mağrib-zemīn leşkerin getürdüm, çāre olmadı. °Adīleri havāle kıldum, 7) becerimedüm. Ammā kim gerekdür kim Süleymān’a cāzūlar havāle kılam ki tahtı Süleymān’a gelmedin yir-ile gök 8) arasında Süleymān’uñ üzerine cāzū °askeri gele. Envā°-ı maħlūķāt muħtelif şüretde, °acīb hey°etde. Tā kim Süleymān’uñ 9) çerisine zafer bulalar; sihir-ile Süleymān’uñ tāc u salţanatı, şevketi, rahtı, bahtı sa°ādetin zevāle, hāke mübeddel kıllalar; 10) sihir-ile yirle gök arasından gelüp Süleymān leşkerinüñ üzerine ğulu kıllup tārümār ideler.” didi. İblīs 11) eyle fikir kıllıncağ Hānās eyitdi: “Ma°ķūl kelām söyledüñ, yağşı tedbīr eyledüñ. Ammā kim anuñ bigi

¹¹⁵ helek: “helāk” kelimesi kafıye gereği bu şekilde yazılmıştır.

cāzū 12) °ālem-i eṭrāfda, maḡārib i meṣārīḡda kim ola?” didi. Vesvās eytdi: “Rub^c-u meskūn iḡre üḡ cāzū vardur: 13) Birisi maḡrib-zemīnde olur kim °Angūr cāzūdur. ḲırḲ kez yüz biñ cāzū andan sebaḡ alur ve ikinci maṣrīḡda 14) °Anfüvān cāzū vardur ki otuz kez yüz biñ cāzū andan sebaḡ alur. Üḡüncü kūh-ı Elburz ḡullesinde olur. 15) °Ayyūr cāzūdur ki anuñ daḡı naḡarında yigirmi kez yüz biñ cāzū vardur ki anuñ bigi seḡḡāredür ki 16) gökdeki ayı inek idüp ṣaḡarlar ve ādemi ḡımār idüp binerler ve göḡe siḡirle bulut aḡdururlar 17) ve °asker üzerine yılan ḡıyan yaḡdururlar. Eger kim °Ayyūr cāzūyı varup getürevüz, Süleymān üzerine 18) kim musallaḡ ḡılavuz, Süleymān’ı daḡı °askerin daḡı helāk ide, tāc u taḡtın elinden ala, Süleymān yüzüḡün 19) barmāḡına ṣala, cihānda Süleymānlıḡ ḡıla, şeyāṡīn nesli Süleymān elinden ḡalāṣ ola, sen İblīs daḡı 20) ol cāzū ḡatında ḡāṣ ola.” Böyle diyicek İblīs-i la^cīn ṣād oldı, cemī^c ḡuşṣadan āzād oldı. 21) Ammā ki bilmedi ol la^cīn; Allāh te^cālānuñ takdīrinden ṡaṣra iş yoḡ-udı. Añlamadı¹¹⁶ ki Süleymān’da naḡar-ı

[24b]

1) °ināyet-i ilāḡı vardur.

Nazm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

Böyle tedbīr itdi anda gerḡı şeyṡāni’r-racīm

Bilmedi kim bozıardur taḡdīri ḡükm-i Raḡīm

2 Şeh Süleymān ḡazretinden göresiz derd ü elem
İdiserdür aṣlıña her dem °azāb-ıla elem

Neşir

Ḥakīm ḡavlince İblīs-i la^cīn 3) bu sözi ki işitdi. Denes’le Genes’[e]¹¹⁷ eyitdi ki: “Yā Denes, sen, var Süleymān °askerinüñ beglerinden Benī Aṣfer pādiṣāḡı 4) Aṡḡaş Ḥān-ı Aṣferī’nüñ ḡöñline girüp vesvese virüp iḡvā ḡıluḡ ve Genes daḡı Endelüs pādiṣāḡı 5) °Aḡrān Ṣāḡ’uñ ḡöñline girüp vesvese, iḡvā virmek ile ikiñüz

¹¹⁶ añlamadı: . Kelime TN 167a/21’de de aynı ṣekilde yazılıdır.

¹¹⁷ Genes’[e]: TN 167b/3’te de eksik yazılmıştır.

dağı ol kadar cehd idüñ ki 6) ol iki pādişāhı birbirile müttefiķ olup Süleymān'a kaşid ideler. Ben dağı °Ayyūr cāzūya varup igvā virüp 7) gönline girem yirinden kōparam leşker-i cāzūyı çeküp Süleymān üzerine getürem. Gök yüzinden 8) cāzū °askeri ceng ide, yir yüzinden ol iki pādişāh ceng idüp Süleymān'ı ortadan götüreler, hātemin elinden alup 9) kendüyi °askerile helāk idüp yitüreler, Süleymān tahtına °Ayyūr cāzū ol iki melik taht üzerine geçüp bile 10) oturalar, ser-cümlesi benüm-ile meşveret kılup ādemī-zādı cihān sarāyından götüreler.” diyüp ol mel°ün bu tedbīr idüp 11) Denes'i, Aşfer şāhına gönderüp Genes'i, Endelüs pādişāhına gönderüp kendüzi bāķī kalan zürriyāt-ı şeyāṭin-ile 12) dem çeküp uçup gerü Elburz cānibine gitdi. Şeyṭān-ı la°in; °Ayyūr cāzūya gitmekde, Denes'le Genes ol iki pādişāha 13) igvā virmege gelmekde ammā kim kışşamuz ez-ān-ı cānib Süleymān ḥazretine geldi kim Sinob Qal°ası üzerine 14) nice vardı, beyān kılalum.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ger dilerseñ söyleyem şirīn peyām
15 Şerḥ idem aḥsen seḥun emlaḥ kelām

Cān u dilden vir şalavāt Aḥmed'e
Yarlıgaya ḥazretüñ Rabbü'l-enām

16 Kışşā°-ı Rüstem-i Zāl-ı Destān ve Kışşā°-ı Keyķubād ve Kışşā°-ı Sām-ı Sūvār

Ḥakīm kavlince Süleymān ḥazreti bunda ve şeyṭān, racīm ḥasedde ammā kim 17) bizüm kışşamuz Rüstem-i Zāl-ıla Destān'a geldi kim Keyķubād Şāh nāme gönderüp 18) Sām-ı sūvār'dan °āciz olup bir pehlevān geldi. Bilinmez kimdurur; Süleymān'a yardım kılur, Feleşṭīn Qal°ası'nı¹¹⁸ 19) benden kōrur. Leşkerüm tağıtdı. Gelüñ bu pehlevāna cevāb virüñ.” didi. Rüstem atası Zāl dağı Keyķubād 20) Şāh'uñ emrine imtisāl gösterüp Sīsītān çerisin çeküp pehlevānlarla Keyķubād'a togru geçüp giderlerdi. 21) Atlar üzerinden erlik

¹¹⁸ Qal°asını: TN 167b/18; Qalgasını MN

da^cv̄isin kılp Sām-ı süvār'dan söz açup söylerlerdi. Rüstem didi kim: “Eger kim

[25a]

1) ben ol dem Keykubād nazarına varam, ol pehlevānı atdan yıkp cānın alam.” didi. Kaçan kim Rüstem-i Destān, ol pehlevān-ı 2) cihān, şöyle diyicek Zāl-ı Destān dağı gayrete gelüp didi: “Yā ciger-güşem, ğam yime kim buncılayın lu^cb u hüner cihān 3) sarāyında tā Cemşīd Şāh'dan, Keykubād Şāh'a gelince Kürşāb-ı cihān-gīr'den ve Kaḫramān-ı kātīl'den ve Kerīmān-ı tācıdār'dan 4) ve Nerīmān-ı kal^ca-güşā'ydan ğayrı kimsene itmedi. İllā kim atam Sām-ı süvār'dan ğayrı kimesne degüldür. İy pehlevān utanacağ 5) söz söylemegil! Vağt ola kim bu didükleri pehlevān-ı şāhib-kırān Sām-ı süvār ola. Yoğsa bu cihān milkinde 6) pehlevānlığ bizüm ceddümüze şunulupdur. Bizüm ecdādumuzdan ğayrı bu lu^cb u hüneri kimse kılmamışdur, on iki kez 7) yüz biñ eri şımamışdur.” diyicek, Rüstem kağıdı. Eydür: “Yā Zāl-ı Destān, kağı Sām-ı süvār? Sen dağı kimi dirlerse Sām'ı 8) şanursın. Sām-ı süvār olsa Kaḫrūn bilürdi, Züpīn bilüp baña haber kılpurdu. Pürzīn ğod bunda turur, şor saña ne 9) didi? Andan Zāl-ı Destān dönüp Pürzīn'e eydür: “Yā pehlevān, toğrı söyle kim ol pehlevānuñ şekli, şemāyili necidür?” 10) Pürzīn didi kim: “Yā Zāl-ı Destān; şüretde, şekilde, kağd ü kağmetde be^c-ayniḫī Sām-ı süvār'a, ol pehlevān-ı 11) rüzigāra, beñzer. Nite yüz on beş arış kağd ü kağmeti var. Yedi başlu evren bigi heybeti var. Yağrını yaşşı, 12) yüzi köhne şekil, illā ki cevāb-ı taḫ^cı kuvvetde, şecā^catde, hey^cetde, heybetde, firāsetde, şecā^catde¹¹⁹ seḫāvetde, melāḫatde, zaḫāfetde, 13) leḫāfetde kināyetde muḫlağ hemān Sām-ı süvār kendidür. Ammā kim ol degül, velākin Sām'a beñzer yiri çoğ.

Nazm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

14 Bu cihāndur bunda çoğdur pehlevān-ı ber-güzīn
Nice biñ Sām-ı süvār geldi tutup rüy-ı zemīn

Ādeme beñzer olur nice biñ görmüşüz¹²⁰

¹¹⁹ şecā^catde: İki defa yazılmıştır.

¹²⁰ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Neşir

Ḥakīm kavlince Pürzīn pehlevān eyle diyicek Zāl yaḡīn bildi kim 16) elbetde Sām-ı süvār'dur. Cigerinde atalık ḡanı ḡaynadı, cānı sevindi, ḡıvandı. Tīz yaraḡ görüp gitmek ardınca 17) oldılar. Andan şoñra tīz yaraḡlar getirüp ḡılıçlar açdurup cebe cevşenler pür kıilup ḡayme ve ḡargāhlar ḡurup 18) Sīsītān beglerini ve Zāvīlistān yiglerini cem° idüp üç gün yaraḡ görüp dördünci gün °ale'ş-şabāḡdan 19) Rüstem-i cihān-gīr yirinden ḡurup bebr-ü beyān derisinden Kerīmān cübbesin egnine alup biline Kerīmān ḡançerin 20) şoḡandı. Ḥahramān-ı ḡātil ḡılıcın ḡuşandı, başına ḡaplan re°sinden tolḡasın geyindi, üç siñirlü ḡatı yayın 21) ḡurdu; ḡurban aḡzına ḡayın aḡacı, °Anḡa yekeklü, āhen ḡaplu oḡların kīş aḡzına dize-ḡodı; şaḡ u şol Tevrāt,

[25b]

1) Zebūr ḡamāyillerin ḡaḡındı. Daḡı raḡşına süvār olup atası Zāl daḡı müretteb olup şeb-reng siyāḡ Ḥayḡās 2) atına süvār olup ejderhā bigi °alemlerin çeküp otaḡ öñine kim ḡurdu. Sīsītān begleri ve Zāvīlistān 3) serverleri ve Nīmruz melikleri yidi biñ leşker-ile on dört dil-āver pehlevānla; Ferāmerz-ile, Tūsī'le, Keyyūs-ıla, Ferḡār-ı 4) pīl-efkin'le, Ferdār-ı tīḡ-zen'le, Zerīr bile, Mu°allaḡa cemī° pehlevānlarla °alem çeküp kūs-u ḡarbī ḡalınup nāy-ı rüyini ötdi. 5) Şaḡ ḡarafında Pürzīn yürüdi, şol yañasında Rüstem'ün Ferāmerz yürüdi, öñünce Zāl-ı Destān daḡı giderdi. 6) Keyḡubād Şāḡ vezīr-ile ḡāşid şaḡında aşardı. Elini ḡāşiduñ arḡasına ḡoyup Sām-ı süvār'ün şeklinden ḡaber şordı. Ḥāşid daḡı 7) benüm zannumda bu gelen Sām-ı süvār'dur diyüp Zāl'ı ināndurdu. Zāl şādumān olup diñler idi, ḡöñlün tesellī ḡılırdı. 8) Ammā kim Rüstem daḡı Pürzīn'le Sām'dan ḡaber açup oturuşın, ḡuruşın teftīş iderdi, anuñ pehlevānlıḡına ḡayrān 9) ḡalurdu. Bu vech-ile ol gün yürüdüler, gelüp Sīsītān kenārında ḡondılar. Ḥayme ve ḡargāḡ dutulup otaḡlar ḡurulup 10) sāye-bān serā-perdeler çekildi. Andan Rüstem dīvān ḡurdu. Zerrīn kürsī üzerine atası Zāl oturdu, ḡümüş kürsī üzerine 11) Rüstem oturdu. Keyḡubād elçisi daḡı gelüp °āc abanūs şandel üzerinde Pürzīn'le oturdılar. Buḡur Sīsītān 12) begleri ve Zāvīlistān yigleri, Nīmruz begleri oturup ḡarār idicek ḡon-ı Destān-ı Rüstem elvān ni°am gelüp yinildi, 13) içildi. Şufralar götürölüp °aḡabince şeker şerbet gelüp içildi; du°ā dinildi. Daḡı Keyḡubād'dan söz açıldı 14) Pürzīn ayaḡ üzerine ḡurup Ḥubād'a

haber vire, ceng yarağın göre. Rüstem-i Destān 15) varıncağ Sām-ıla ceng ideler. Andan Rüstem-i Dāsītān dağı ağır hil°at geyürüp kâşıdı dağı, Pürzīn'i dağı bilesince 16) gelen on iki serverleri dağı hil°atlayup icāzet virdiler. Yirlerinden kâlkup rahşlarına süvār olup bir 17) kaç gün içinde gelüp Keykubād'a yitdiler. Bu yañadan Keykubād Şāh dağı on sekiz kez yüz biñ çeri cem° 18) eyleyüp Ceyhūn kenārında oturmışdı. Gözlerdi kim Rüstem gele; Pürzīn, kâşıd-ıla gelüp muqaddem haber kılaydı. 19) Bu fikr-ile otururken nā-gehān bir cāsūs gelüp haber getürdi kim: "Müjde-bād kim Pürzīn ve kâşıd geldiler." didi. 20) Keykubād şād olup hüküm eyledi. İçerü girdiler, yüzlerin yire sürdiler. Du°ā kıilup andan Rüstem'ün atası 21) Zāl-ıla gelü yorur diyüp Kūbād'a senā kıldılar. Kūbād şād olup oğlı Keykāvus'a emr eyledi. °Acem serverlerinden dört

[26a]

1) yüz tabl, °alem issi mübārizler-ile rahşlarına süvār olup dört günlük yol Rüstem'e °izzet ikbāl gösterüp varup 2) buluşup görüşüp yiye içe, kona göçe alup Keykubād'a geldiler. Bu yañadan Keykubād Şāh dağı bildi kim Rüstem geldi. Dīvān 3) ārāyide kıilup ta°zīm gösterdi. Rüstem'le atası Zāl-ı Destān, on iki pehlevānlar dağı gelüp °azīm pīşkeşler çeküp 4) Kūbād Şāh'ün ellerin öpdüler, °özür dilediler. Andan Keykubād Şāh dağı nevāhat kıilup hil°at-i hāş geyürüp her birisine 5) istimālet virüp dağı Keykubād feryād kıilup felekden, tāli°inden şikāyet, Sām elinden ağlayup didi kim:

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

6 Tāli°inden ağlayuban Keykubād
İtdi feryād ol zamān gāyet ziyād

Didi āh kim işbu çarḥ-ı nüh felek
7 °Akse döndi virmedi baña dilek

Bir belürsüz pehlevān merdek pelīd
Leşkerüm kırdı idüp kahr-ı şedīd

- 8 Hey'et  ire Şankim  ol S m-ı s v r
Heybet-ile itse cengi k ruz r
- Nice Dest n nice R stem  ahram n
- 9  arŐu  urmaz idicek ceng-i gir n
- Y z bi   eri yalı uz  ırar geçer
Heft ser ejder-durur kanlar içer
- 10 Bunca y z bi  server m var Şaf-Şiken
At bin p  ılı Şalıcı t g-ı zer
- Y z bi  ola t r-end zlarum¹²¹
- 11 Y z bi   ola g rz vurur serverler m
- C mlesile   stine vardum oldu ceng
K ll sin  ırdı bir dem itdi heng
- 12 Ba ra be zer leŐker m buzca Şıdı
Yir g t rmez erler m tuzca  odı
- S m'a¹²² be zer gerçi ol  Anter deg l
- 13 Yidi başlu  evren anı dutar deg l
- G kde Merr h inse yire itse ceng
 ılıcından  an  aŐanup olsa deng
- 14 C n alıcı h km m  olsa gelsedi
 urtılaydu c nın  anu  alsadı

¹²¹ Dize, her iki n shada da eksik yazılmıştır.

¹²² S m'a: TN 169a/12; MN

Yoksa buña ādemī virmez cevāb
15 Gūne gūne cānuma kıılır °azāb

Böyle diyüp ağladı şāh-ı Kūbād
Vir şalavat Muştafāya key ziyād

¹⁶ Nesir

Ḥakīm kavlince Kūbād Şāh tāli°inden bu vech-ile şikāyet, başına geleni rivāyet idicek Dāsītān-ı Zāl 17) ve Rüstem-i ferhunde-cemāl, ol iki pehlevān-ı kıattāl, yirlerinden tırurp didiler kim: “Yā şāh-ı pehlevān, Ḥaḳ te°ālā devletüñ 18) ırmasun, tāc u tahtuñ revnaḳısın. Cihān milki °adlūñ-ile nızam dutup-durur. Bir nām ı nişānı belürsüz kimseden 19) neye ḥavf idersin? Eger kim ecelden mühlet, zamāndan vüs°at bulursavuz, yigirmi dört pāre ceng āletin üzerümüze¹²³ müretteb 20) kılalum, tīgumuz kıuşanalum, ḥaṅçerimüz terkeşümüz taḳınalum, Sīmurg yūñlerin şoḳınalum, pūlād sūñüyü ele alalum, kıan 21) içici kıılıcumuz kııkarup meydāna girüp anuñ kıafāsında oynadalum.

Nazm

[26b]

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

1 Mīşede _arşlan olsa şuda yā neheng
Tağda evren olsa yā taşda peleng

2 Tağda taşda şayd idevüz tır-ile
Kıruda yaşda tıtavuz dirile

Gökde Merrīḥ olsa yirde ejder _ol
Kāf Tağı’nda dīv-ise yā heft-ser _ol

3 Göge kııksa oḳla _anuñ cānın alam
Kāf’a kıaçsa tīg-ıla iki bölem

¹²³ üzerümüze: . Kelime TN 169a/19’da da aynı şekilde yazılıdır.

- Böyle diyüp Zāl-ı Destān ol zamān
4 Sākin  oldı urdı lāfı vir  alavat cāvidān¹²⁴

Der-beyān-ı Tem ilāt-ı Dāsītān-ı Māzī

- Gū -u hū ı ba a t t dir p  a ıl
Tā ki senden  er  ideyin bir na ıl¹²⁵
- 5 Bu v c du dur diyārı ol  Arab
Ki  anda  olan vardur ten nde itme  aceb
- Hem Fele t n  al ası g nl n-durur
6 Di le s z m bu  ab dan d r-durur
- Sām-s vār'ı¹²⁶ pehlev ndur i tik d
Hıfz idend r g nl n  ile i tim d
- 7 R h olur  āh-ı S leym n b -g m n
Kim m  errefd r a unla ten cih n
- Nefs-i emm re-durur  eh Key ub d
8 T bi i nefs n  uv -yı  ehl-i fes d
- R stem-i Dest n olur d v   rac m
T bi i  ann s ider vesves delim
- 9 Cehd  ıl g nl ne  eyt n girmeye
Beyt-i  a  'a d v i  ifrit irmeye
- Ger tevekk l  a  'a itse  key ziy d
10 G nl ne yol bulmaz d v   fes d

¹²⁴ Dize, her iki n shada da aynı  ekilde yazılmı  olup mevcut olan vezne g re bir c z fazlalık vardır.

¹²⁵ Beytin ikinci dizesi MN'de eksik olup TN 169b/4'ten tamamlanmı tır.

¹²⁶ Sām-s vār'ı: Sām-u s vār'ı

Beyt-i Hakk'ın¹²⁷ itmegil put-hâne sen
Mescid-i Hakk'ın¹²⁷ itmegil mey-hâne sen

11 Mäsivâdan kaç^c idüp eyle güzer
Kurb-ı Hakk'a tâ iresin nâmever

Çek riyâzât kılıcını hem-çü Sâm
12 Ki ol Kubâd-ı nefis ola cânuña râm

Çünkü nefsi saña fermân idesin
Mü'min ü şâlih Müsülmân idesin

13 Tütina nefsün senün hüy-ı melek
Arş ola cevlen-gehün nice felek

Hizmet ol sulţana kıl muhtâcı yok
14 Zülm-ile hergiz ilinde bâcı yok

Milk anuñ kim milketine yok zevâl
Saltanatda var kemâli ber-kemâl

15 Pâk-i zât-ı nûru *Allâhü's-Şamed*¹²⁸
Hem şıfâtı *Kulhüva'llâhu Ahad*¹²⁹

Ol Huzâvend-i cihândur lem-yazel
16 Lâ-mekân ü lâ-şerik ü bî-bedel

Andan Umar rahmeti Firdevsi pes
Afv idüp cürmin vire Firdevsi bes

---

¹²⁷ Hakk'ın: TN 169b/10; MN

¹²⁸ Kur'an, İhlâs 2: "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"

¹²⁹ Kur'an, İhlâs 1: "De ki: 'O, Allah'tır, bir tektir.'"

- 17 Tā°atından hālī° olma bir zamān
Vir şalavat Muşafā°ya şādumān

Der-beyān-ı Meclis-i Āhīr¹³⁰

- 18 Hāḡḡa minnet ki  ol-durur Rabbü'l-enām
Ki  oldı yüz toḡsan iki meclis tamām

- Rāstın  idüp itmemişdür kızb-i tarḡ
19 Kim Süleymān kışşasıdur hep eşaḡ
Çün  ināyet itdi Hāḡ  azze ve cel
Virdi mūhlet irmedi derd ü ecel

- 20 İzn-i Hāḡ'la buluban emn ü emān
Söyledüm meclis tamām oldı hemān

- Söz nihāyet buldı irdi vaḡt-ı şām
21 Meclisi taḡıtmaḡ  ister ḡaş u  ām

İrgürürse yarına Allāh özüm
İzn-i Hāḡ'la söyleyem cümle sözüm

[27a]

- 1 Ya°ni  ecelden virse Allāh mūhleti
Şeh Süleymān'dan açavuz şoḡbeti

- Şerḡ idevüz bir  acāyib dāsītān
2 Hīç işitmedük olalar dosītān

Ehl-i  irfān bildi hem şeh kāmuyāb
Buña hem-tā dinmedi emlaḡ kitāb

- 3 Müstemi°den bu-durur maḡşūdumuz
ḡayr-ıla  aña  afv ide Ma°būd'umuz

---

¹³⁰ Son meclis hakkında

Fātiḥa'yla kim aña Firdevsi'yi
4 Hâk te°ālā vire  aña Firdevsi'yi

İy Huzāvend-i cihān Hāllāk-ı halk
Lā-şerīk ü lā-mekān Hannān-ı Hâk
5 Enbiyānuñ hatmi Ahmed haqqıçun
Muştafā Kāsım Muḥammed haqqıçun

Çün didüñ *lā-taḳneṭü*¹³¹ iy pādişāh
6 Tevbe yā Rab cürme °afv it her günah

Bu kitābı yazana diñleyene
Oḳuyuban ma°ninin añlayana

7 Raḫmet  eyle cümlesine yā Ğafūr
Vir murādın her birine  ola şükür

Söz tamām oldı mecālis dāḫı pes
8 Vir şalavat iy cemā°at her nefes

Süleymān-nāmenüñ Yüz Toḳsan Üçünci Meclisinüñ Zikrindedür

[mefā°ilün / mefā°ilün / fe°ülün]

Didüm niçün yüzüñ gözden nihāndur
9 Didi n'idem perī resmi çünāndur

Didüm götür niḳābı gün yüzüñden
10 Didi görmek melek yüzün gümāndur

Didüm itdüñ cihānı gözüme  ar

¹³¹ Kur'ân, Zümer 53: "De ki: 'Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden **ümidinizi kesmeyin**. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.'"

- Didi tınma lebüm tengi dehāndur
- 11 Didüm minnet idem gelseñ kenāra
Didi da°vet kabül oldı hemāndur
- Didüm la°lüñ mi-dür āb-ı hayāt ol
- 12 Didi şormağ ne hācet kim °ayāndur
- Didüm mūr-ı sühan-dānam nazar kııl
Didi ben de Süleymān'am zamāndur
- 13 Didüm kahr-ı celālūñden meded āh
Didi °āşık işi dāyım fiğāndur
- Didüm Firdevsi'yi nice bilürsin
- 14 Didi bir köhne şāh-ı dür-fişāndur
- Didüm diyem Süleymān'ı rivāyet
Didi luğf it dilūñ güher-fişāndur
- 15 Didüm yoğdur buña hem-tā eşağ söz
Didi oldur °ayān dilde beyāndur
- Didüm vir Aħmed'e cāndan şalavāt
- 16 Didi n'ola ħabīb-i dü-cihāndur

Āgāh-Şoden Sām-ı Sūvār¹³²

Loğmān ibni °Ād, ol ħakīm üstād, 17) nağlınce seħun-mendān-ı ħağāyık ve çehre-küşāyān-ı şuver-i değāyık Eflātūn-ı Yūnānī bu kitābuñ şāhib-i tercümesi 18) ve yetmiş iki dilūñ tercümānı ħavlınce şarrāfān-ı cevāhir-i zarāfet ve tavvāfān-ı a°rāf-ı feşāhat ol vechile bu kitāb-ı 19) Süleymān-nāme'den nağil eşağ böyle kıılurlar ki Süleymān ħazreti, dīvān-ı salṭanatda, Sām-u sūvār Feleştīn

¹³² Sām-ı sūvār'ın haberdar olması

20) al°ası  n nde ceng itmege niyyetde amm  ki biz m ışşamuz °Acem sult nı Keyub d'a geldi ki S m elinden 21) t li°ine yirin p felekden bu vech-ile Őik yet id p Z l-ı Dest n-ıla R stem'e h lin h k yet itdise R stem'le

[27b]

1) atası Z l dađı bu vech-ile merd-i da°v  ılıp ol bel rs z pehlev n kimd r ki saňa bunuň bigi iř 2) ide ve °asker n ıra? İmdi bu nesne°i g t rimez z. °Asker cem° eyle;  st ne varalum, ılıc-ıla aňa cev b virel m diy p 3) S sit n dil verlerin ve Z vilist n serverlerin ve N m-r z vil yeti bah durların cem° itdiler. Andan Keyub d atında 4) olan  r n beglerin cem° id p on iki kez y z biň rařř-s v r, t g-zen deftere alınup dinildi. Andan “S m-ı 5) s v r  zerine ne vech-ile varalum?” diy  r y-ı tedb r itmekde, R stem-i Dest n, Keyub d Ő h-ıla b yle diy p 6) s yleřmekde, biz m ıřřamuz bu yaňadan S m-u s v r'a geldi. Nite ol zam n kim Keyub d' n °askerin 7) kim tađıtdı? Andan d n p S leym n'a kim n me g nderdi? S m-ı s v r k rsisin kim aldı? S m-ı s v r k rsisin n 8) ařlı budur kim her pehlev n kim eger Z l'dur eger R stem-i Dest n'dur ol k rside otursa,  c y z altmıř p re 9) k y-ile otuz p re Őehre h km iderdi. G nde biň miř l altun aňa vazife idi. Yedi il m-i sult n kim olursa 10) anuň begleri bigisi olurdu. aan kim d řm n gelse muaddem ol dururdu, cenge muaddem ol giderdi. S m-ı s v r'dan 11) Őoňra Z l ol k rside oturdu. Z l' n ođlı R stem yiticek, Efr siy b-ıla ceng ılıca, Z l 12) yirini aňa viridi. Cih n pehlev nliđı R stem adına oundı. ° lem n pehlev nı, Ő hib-ır nı, Z l-ıla R stem-idi. Pes, S m-s v r'dan 13) istedi kim S leym n'dan yaňa gide idi. Bir c s s gel p haber get rdi kim y  S m-ı s v r cih n pehlev nı yine ub d Ő h 14) leřker cem° eyledi. R stem, Z l-ıla P rz n'i g nderdi kim P rz n,  řıd-ıla kim haber bile y  get re; bunca y k, m l   men l, 15) um ř g ndermiř kim gele, didiler. S m-u s v r, ol pehlev n-ı r zig r, buncılayın eri bilincek l zım geldi kim 16) Őabır ıla. Vaqt ola kim gidicek: “Keyub d al°anuň  zerine gele.” didi. Bes, S m-ı s v r dađı bir c s s Őaldı 17) kim R stem ve Z l-ı Dest n ol iki pehlev nlar gel rler mi gelmezler mi? Eger kim gel rlerse ceng 18) ıla, mař dın g re; eger kim gelmezlerse Keyub d' n bu kerre  zerine vara, erisin tađıda, hel k ide. 19) Cem ° m ln alup S leym n'dan yaňa gide. Bes, S m-u s v r dađı c s s g nderdi. Kend zi °iř u n řa meřg l oldu 20) kim c s s gele diy p intiz r-ıla otururken n -geh n apuda g lebe oldu. S m, “G r n,

nedür?” diyicek cāsūs 21) gelüp du^cā kılıp didi kim: “Müjde-bād yā cihān şāhı Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, hāzır olgıl Rüstem geldi.

[28a]

1) Keyķubād’la buluşup yarın ķal^a üzerinde gelüp ceng-i sulţānī kılıcaķlardır.” diyüp haber virdi. Sām-u süvār 2) işidüp şād olup didi kim: “Yarın olsun göreler kim pehlevān kimdür, erlik oyunu nicedür?” didi. 3) Velākin cān u gōñülden sevindi. Oğlı Zāl’ı göre ve ciger-gūşesi Rüstem’i göre, ‘ömür dem süre hem kendüzin bildire idi.

⁴ **Naẓm**

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

Çün oğuldur atadan pes yādigār
Hem bu cānuñ vaşlasıdur āşikār

5 Kimdür  ol kim oğlını sevmez begüm
Yüzünü görmeklige ivmez begüm

Muķbil  ü şālih oluncaķ bir veled
6 Fātiħa’yla yād ider ceddin¹³³ ebed

Līki  atadan ķopa oğlan nā-ķalef
Sīnine sögüp ider mālın telef

7 *İnnemā evlādüküm*¹³⁴ dir çünkü Hāķ
Var te^calluķdan kesil oķu sebaķ

Biñde bir muķbil oğlan pür-hüner¹³⁵
8 Ele girmez şād ola māder peder

¹³³ ceddin: TN 171a/6; cedden MN

¹³⁴ Kur’ân, Tegâbun 15: “Mallarınız ve **çocuklarınız ancak** birer imtihandır; Allah katında ise büyük bir mükâfat vardır.”

¹³⁵ Dize vezne uymamaktadır.

Söz budur ki söyledi Firdevsi bes
Vir şalavat Muşafā'ya sözi kes

⁹ Neşir

Ḥakīm kavlince Sām-ı süvār bunda yaraqda. Ol yañadan Ḳubād Şāh vezīri dönüp Rüstem-i Zāl'a eydür: 10) “Ne dirsiz, bir nāme gönderelüm ol nām ı nişānı yoq pehlevāndan Sām-u süvār kürsīsini isteyelüm mi yāḥūd 11) hemān şabāḥdan varalum mı?” didi. Rüstem-i Zāl daḡı dile gelüp didiler kim: “Göndermek vācibdür. Vaqt ol kim 12) Rüstem'den, Zāl'dan geldügin işidicek qorqa göndere, belkim saña qul ola, Süleymān'dan yüz döndüre.” 13) didiler. Ammā kim Pürzīn eyitdi yā Ḳubād Şāh, mümkün degüldür kim Süleymān'dan yüz çevüre yāḥūd Sām-u süvār kürsīsini 14) göndere. Ammā kim nāme yazuñ, qayırmaz imtiḥān qıluñ.” didi, Keyḡubād Şāh buyurdi. Def'i kātib ilerü gelüp Sām-u süvār'a 15) bir nāme yazdı. Hem qorqutdı hem istimāletledi¹³⁶. Nāme⁹i tamām qılup Keyḡubād'uñ eline şundı. Ḳubād Şāh didi kim: “Kim vara, 16) bu nāme⁹i ol belürsüz, cihānsuz, yüzsüz siyāha vire?” didi. Hiç kimse qorqusından varmaḡa rāzī olmadılar. Pürzīn 17) yirinden tırup didi kim: “Şāhā, ben quluñdan ḡayrı kimse aña varmaz, senüñ cevābuñ virüp cevāb alamaz. Ben 18) varayın.” didi. Pürzīn'üñ sözi Keyḡubād Şāh'a ḡoş geldi. Didi kim: “Yā Pürzīn, ol qaltabānuñ, bī-nām u 19) nişānuñ, kendüden pehlevānuñ, gerçi kim be-ḡāyet tıbancasın yidüñ ammā kim henüz qorqmazsın. Var kim 20) saña destürdur. İllā ki saqm yine aña dönüp baña qılıç urmaḡıl.” didi. Pürzīn didi kim: “Ol soñ 21) işdür” diyüp laḡife eyledi. Eyitdi: “Şāhā, ben senüñ rāst, muḡlīş quluñam. Rüstem-i Destān kimüñse ben daḡı,

[28b]

1) pāk-i Yezdān ḡaqqı, anuñ ceddinden yüz döndürmezem, aña dūşmān olmazam.” didi. Ḳasem yād eyledi, Keyḡubād añlamadı. Ammā 2) kim Pürzīn gider olıncaḡ Keyḡubād Şāh buyurdi. Vüzerādan bir °āqıl vezir, yazılan nāme⁹i şundılar. “Yarın degül 3) bir gün, ceng-i sultāndur. Eger saña tābi°, muḡi° olmazsa.” didi. Pürzīn nāme⁹i alup döndi. Keyḡubād daḡı ceng yaraḡında 4) oldu. Bu yañadan Sām-ı süvār, ol pehlevān-ı rüzigār, şehriyar, kām-kār Feleşīn

¹³⁶ istimāletledi: ; TN 171a/15

5) çemen sümbül ü semen arasında otağ kurup Süleymān'ın beglerbegisi Yeḥūyāda^c-ıla oturmuşdu. Karşusunda Züpīn-i 6) haşm-efken, ve Kārūn-ı pīl-ten oturmuşlardı gümüşden şandeliler üzerinde. Buğur Kārūn ayağ üzre kılçup 7) didi: “Yā Sām-ı süvār, iy pehlevān-ı rūzigār, oğluñ Zāl-ı Destān geldügi, ciger-gūşeñ Rüstem-i Tehemten geldügi 8) gibi dilek kıılıruz. Kim anuñ haşmları kim senüñ daḥı haşmuñdur. Gīv ü Gūdezer'le bendden çıkarup āzād kıılasın.” didi. 9) Dilek eyledi. Buğur Kārūn dilek idince Yeḥūyāda^c beglerbegi ve Züpīn daḥı ayağ üzerine tırdılar. Sām'ın gelüp 10) kademinde baş kodılar, dilek eylediler. Sām daḥı sözlerin şımadı didi kim: “Anlara incindüm ki¹³⁷ meydān içinde baña olmayacak kelecı 11) kııldılar. Merd-i merdān olanlar yañlış söz söylemek, ^cayıblu kelāmı dile almak erlik degıldür.” didi. Buyurdu; 12) ikisin daḥı çıkardılar, ḥil^c-at-i ḥāş geyürdiler. Gīv daḥı Gūdezer daḥı gelüp Sām'ın elini öpdiler. Gördiler bu 13) oturan ḥod Sām-ı süvār-durur. Daḥı bilmemişlerdi zīrā kim Sām-ı süvār eyle yasağ kıılmış-ıdı kim ḥiç kendüzin Sām'dur 14) diyü kimse bilmeye. Yeḥūyāda^c-ıla Süleymān, Loḵmān, Bād-pāy, Kārūn, Züpīn, Pürzīn bilürdi, daḥı kimse 15) bilmezdi çünkim. Gīv ü Gūdezer gelürler. Sām-u süvār didi kim: “Zinhār dimeñüz! Görelüm beni bilürler mi?” didi. 16) Gīv ü Gūdezer gelüp gördiler kim bu oturan pehlevān Sām-u süvār-durur. İki daḥı yaḳın gelüp taḥḳiḳ bilüp daḥı 17) yüzlerin yire sürüp didiler:

Nazm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

- Bildiler kim bu-durur Sām-u süvār
 18 Pehlevān u ber-güzīn ü nām-ever

 Şād olup baş kodılar ayağına
 Şükr iderler girdiler otağına

 19 Didiler kim Ḥaḳḳ'a minnet bī-şümār
 Kim yüzüñi gördük üy Sām-u süvār

¹³⁷ Anlara incindüm ki: TN 171b/10'dan tamamlanmıştır. - MN

Virdi   ecelden m hlet-i  omri zam n
20 Kim m b rek y z ni g rd m  ay n

L ki  ayf   ad hez r n  h dir g
Bilmedin  apu a  ekd k t r   t g

21  ld r rse n bizi  olur itden biter
Bilmed k  ekd k sa na t g u teber

L ki lu f it pehlev n eyle kerem

[29a]

1  u umuzu  afv id n iy mu terem

B yle diy p G v'le G dezer m r¹³⁸
 stey p  ozrin yire y zin s rir

² Ne ir

 ak m  avlince  nkim G v'le G dezer, S m'dan  oz r diley p b yle diyicek c n u g n lden  afv id p 3) gel p elini  pdiler. Birer  il'at gey rdi, yir g sterdi.  ar n-ıla Z p n'den a a a ge p oturdılar. Andan  onra 4)  on geldi. Yinildi, i ildi; Key ub d-ıla R stem'den s z a ıldı. N -geh n c s s gel p  aber virdi kim: 5) “Pehlev n-ı cih n, m jde-b d kim Z l da ı R stem da ı gel p Key ub d-ıla bulu dular, sa na P rz n-ile n me g nderdiler. 6) U  yakın geldi.” didi. S m  ad olup i l m  ar cı deger  il'at geydirdi. T z buyurdu. Ye  y da , G v'le  ar u 7) vardılar. Ol ya adan P rz n da ı n me alup yola kim girdi. Fele t n  al'ası'na yakın gelincek G v'le, Ye  y da  8)  ar u varup g r  diler,   l i   t r  oru dılar. Andan S m-u s v r'a geldiler. P rz n gel p S m' n  ademinde ba  9)  oyup el  p p m b rek n mesin  undı. S m, n me'i alup P rz n'e yir g sterdi. Oturdu,   l i   t r  ordu. 10) R stem' n, Z l' n; ef' lin,   lin kend zinden  aber ne vech-ile  ordu un, kend zin bilmediklerinden  aber kim  ordu. Bir bir P rz n 11) da ı  aber virdi. S m-ı s v r o lı Z l' n  aberin

¹³⁸ Dize, her iki n shada da aynı  ekilde yazılmı  olup vezne uymamaktadır.

işidüp ciger-güşesi Rüstem'ün ahvālin bilüp şādumān olup 12) dağı eyitdi: “Yā pehlevānlar, hemān Hāķ te°ālādan dilerüm ki benüm cengüm içinde Zāl-ı Destān'a ve Rüstem-i cihān pehlevān'a zarar degmeye.” 13) didi. Dağı buyurđı hon geldi. Envā° ıa°āmlar çekildi; yinildi, içildi. Andan Sām buyurđı. Meclis altı geldi. Hānende, 14) gūyendeler şafda oturđı. Dağı Sām-u süvār birķaķ ķadeh kim nūş eyledi. Emr itdi. Keyķubād'ūñ nāmesin oķudular. Yazılmış kim:

¹⁵ **Nazm**

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Böyle dimiş nāmesinde Keyķubād
Kim be-nām-ı nārı nūr-ā-nūr ziyād

16 Ben ki şāham Keyķubād āteş-perest
Nāme gönderdüm oķı iy pīl-mest

Milk-i Īrān hāniyam men şehriyār
17 Dilegümce devrin ĩider rūzigār

Ĝāfilin gerçi şıduñ °askerlerüm
ıağıdan sen ser kesüp serverlerüm

18 Pehlevānsın lā dimezem hāzretüñ
ķahramān'dan artuķ ĩola ķuvvetüñ

Līki bu dem ĝāfil ĩolmañuz işit
19 Terk idüp yavuzlıĝı eylūĝi it

Görme özüñ hod-bīn olma ziyād
Ĝün cihānda pehlevān āĝāh-bād

20 Esb-i tündi beñzedürler yavaşa
Yavuz ĩoluncaķ ururlar yavaşa

Hem-çü tevsen görme °ālemde özüñ
21 Saña daħı er bulunur aç gözün

Rüstem-i Destān gelüpdür atuma
Cānuñ  almak aşdına bindüm atuma¹³⁹

[29b]

1 Sencileyin çok bahādur nökeri
Ver başına şıya yüz biñ °askeri

Şöyle bil ki yā bahādur pehlevān
2 ılıcumdan istemezseñ ger amān

Rüstem  elinde olasın sen helāk
Yā ho Destān ide cūduñ yirde āk

3 Gökdeki Merrīh olursañ ehl-i ceng
Çeşmüñe vāsi° cihānı ıla teng

ağda arşlan olsañ şuda neheng¹⁴⁰
4 Baħr u berre döke anuñ lāle-reng

āf ağı'nda dīv olursañ yirde cin
Cānuñ  alup ılıc-ıla aza sin

5 Gökde  uçar şāhin olursañ yā ho bāz
Teber atup anuñ döke iy serifrāz¹⁴¹

Heftüser ejder olursañ yā peleng
6 Rüstem-ile idemezsin anda ceng

Līki °aqluñ başa dirüp bu zamān

¹³⁹ Dize vezne uymamaktadır.

¹⁴⁰ Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

¹⁴¹ Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Ḳal°a°ı vir ılıcumdan bul emān

7 Ser-keş olma bu rengi ovar er
Görme özün göz gide söyle var¹⁴²

8 Ger sözümi pehlevān kim utasın
Milk ü mālūn hep senüñdür utasın

Böyle diyüp nāmesinde Keyubād
Āhir itmiş vir şalavāt key ziyād

⁹ Dāsītān-ı Ceng-kerden Keyubād Zāl-ı Destān-ı Rüstem Sām-ı Sūvār Pehlevān¹⁴³

Ḥakīm avlince ünkü Sām-u sūvār, nāme°-i ubād'da ol ılıçdan iti sözleri kim işitdi. 10) Be-ğāyet ğāzaba gelüp nāme°i alup āk eyledi. Daı tiz buyurdu. Yeüyāda° 11) beglerbegi Keyubād'a, Sām dilinden bir °acāyib nāme yazdı. Zehirden acı, ılıçdan iti cevāblar düzdi. Nāme°i tamām ılıp 12) dürüp Sām'a şundi. Sām daı nāmeye mühür urup Pürzīn'ün eline şundi. Didi kim: "Yā Pürzīn cehd ıl kim 13) benüm arārūm almadı. Yarın ubād'ı geürüp al°anuñ üzerine getürgil. Ben daı hāzıram. Birisi gün 14) ceng ılalum." didi. Pürzīn didi kim: "Be-eşm!" Yine Sām didi kim: "Zinhār beni bildürmegil! İ°tiād itdürgil kim 15) ben Sām degülem. Benümle tā kim Rüstem daı, Zāl daı haşm-āne ceng ırlarlar." didi. Pürzīn, nāme°-i Sām'ı alup ubād'a 16) gitdi. Bu yañadan ubād daı Pürzīn'e intizār olup şobet urup Rüstem'le, Zāl'la °ıyş u nüş iderken 17) nā-gehān hācib gelüp didi kim: "Pürzīn geldi." didi. İcāzet virdi. İerü geldi, yir öpdı, du°ā ıldı. 18) Sām'ün nāmesin şundi. Didi kim: "Yā ubād Şāh, ol pehlevānuñ ılıçdan, gürzden ğayrı sözi yodur. āresi 19) budur kim ceng-i ırān. Anı bend-gerdān ılasın." didi. Nāme°i ubād alup vezire şundi. Vezir daı nāme°i alup 20) müāla°a ılıp mazmūnına mütali° olup bilüp oıdı kim:

¹⁴² Beyit her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

¹⁴³ Keyubād ve Zāl-ı Destān-ı Rüstem'in Sām-ı sūvār pehlivana karşı mücadelesi

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 21 Böyle dimiş nāmede Sām-u süvār
Kim be-nāmı nām-ı evvel Kirdigār

Vāhid  oldur saçdı aña nüh felek

[30a]

- 1 H alık  oldur yaradan °arş u melek

Pādişāhdur l -şerik ü l -vezir

L -mek n u l -yen m u l -mü ir

- 2 Evvel  oldur  hir  oldur hem ezel
Milkinge yo dur anu  ka  a halel

Zerre zerre cümle şey şahid aña

- 3 Hamd idüp ider kamu v hid aña

Cümle ma l k emrine me m r anu 

Bi  S leym n dergehinde m r anu 

- 4 K dir  ol ki baña viridi kuvveti

N şir  ol kim saña buldum nu reti

Bil rem kim ha dur *All h 'ş-Samed*¹⁴⁴

- 5 P k-i z t  *K lh va'l-l hu A ad*¹⁴⁵

H zret nd r Key ub d  teş-perest

Sen  yezsin ben da ı bir p l-mest

- 6 Ger cih n milki  ola ş h-ı K ub d

¹⁴⁴ Kur' n, İhlas 2: "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"

¹⁴⁵ Kur' n, İhlas 1: "De ki: 'O, Allah'tır, bir tektir.'"

- Cenge leşker koyaram biñ biñ fesād
- Rüstemî yüz biñ olup geysel demür
- 7 Cümlemüz arşlan atında olmaya mür
- Rüstem-i Destān-ıla olma ki şād
- Cümlesin ıram anuñ °ömri ola bād
- 8 Şol bahādur pehlevānam āşikār
- Merrih itmez hāzretümle kārüzār
- Cengümi dünyāda görse ahramān
- 9 ılıcumdan isteyedi pes emān
- Yidi at gögi uşadan mār-ı felek
- Gözüme zerre görünür çün siñek
- 10 Kūh-ı āf'ı ulbı olsa utadum
- oparup şudan semāya atadum
- Öñce aqsam şuya öküzi alduram
- 11 Omuz ursam çarhı °arşa alduram
- Gürz urup Elburz'ı edem haşhāş ı hürd
- omayup zinde idem cümle°i mürd
- 12 Cengüme uş olsa esedle ejdehā
- Tīgum odı yaıban¹⁴⁶ bulmaz rehā
- Ben var-iken Rüstem ü Destān nedür
- 13 °Azrāyil'em urd-ıla aplan nedür

---

¹⁴⁶ yaıban: MN; TN 173a/12

İmdi t̄iz t̄ut leŝkerüñ çek gel baña
Kim göresin n'eyleyem ben de saña

14 Baña çāker olmaz-ısañ bes hemān
Kılıcumdan bulasın şanma emān

Yā budur ki baña çāker olasın
15 Hükümümi dutup musahhar olasın

Yā budur kim başuñı t̄iğla kesem
Bu Feleŝt̄in burcına¹⁴⁷ getirüp aşam¹⁴⁸

16 Yā budur ki xanuñı dökem yire
Yire geçsün er yigidi¹⁴⁹ kim yire

Gāfil olma yā K̄ubād açgıl gözün
17 Germe gögsün görme iñen kendüzün

Böyle diyüp nāmede Sām-u süvār
Aħir itmiş sözlerin şöyle ki var

18 Nāme sözin işidüben Keykubād
Kağıdı vü ŝağıdı vü key ziyād

Digil imdi kışsa nedür iy yerā
19 Vir şalavat cān-ıla peygāmbere

Dāsītān-ı Sām-ı Süvār

Hakīm kavlince kaçan kim Īrān sultānı, 20) °Acem pādiŝāhı Sām-u süvār nāmesinde bu zehirden acı ve kılıçdan kesgün kelecıyi kim işıtdı, 21) gāzaba

¹⁴⁷ burcina: TN 173a/15; purcina MN

¹⁴⁸ Dize, her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

¹⁴⁹ yigidi: TN 173a/16; yegidi MN

gelüp kaçıldı, hışm-ıla yıldırım bigi şakıldı. Dağı eyitdi kim: “Zerdeşilük¹⁵⁰ nārı
hakkıçun ol cihāna

[30b]

1) nūr virici güneşüñ himmetile, Rüstme-i Zāl-ı Destān kuvvetile, on sekiz kez
yüz biñ erüñ cem°iyyetile ol belürsüz, 2) nām ı nişānı yok siyāhuñ başını
kesmeyince, ol adı şanı yok siyāhuñ dirisin yüzüp şaman toldurup 3) ḳal°a
ḳapusına aşmayınca ḳomayam.” diyüp ḥükm itdi ki Ḥusrev ḥazāne açdı. Bādem
çiçeği gibi aḳ aḳçaları ḳara gün 4) def° itmeg-içün pehlevānlar üzerine şaçdılar.
Andan Rüstem-i cihān-gīre atası Zāl emīre yedi iḳlīm ḥaracı deger yarar 5) ḥil°at
geyürdi. Andan cemī° şāḥib-ḳırānlara, merd-i merdānelere, pehlevānlara, şāh-ı
cihānlara istimālat ḳılup kimine 6) tīg ü teber, kimine zerrīn siper, kimine ḳur
kemer, kimine māl u genc, kimine maḥbūb maḥbūbe, kimine iḳlīm ve il in°ām
itdi 7) ve kimine ḫatlu dil virüp göñlin ārām itdi. Fi’l-cümle cemī° ser-keşlerüñ,
Sīsītān serverlerinüñ, Nīmrüz dil-āverlerinüñ, 8) Īrān-ı zemīn erlerinüñ
ḥāzırların tesellī ḳılup māl ve ni°met-ile ḫoyurup her birine istimālat virüp eyitdi
ki: “İy 9) pehlevānlar, tīguzen şaf-şiken dil-āverler! Āgāh oluñ, yarım ceng-i
sultānīdür. Yā Felestīn Ḳal°ası’n alsam 10) gerek, Sām-u süvār’ı ele getürüp
başın kessem gerek ya bu ḡayretten ben ciger-ḥūn olup fetḫ-i devletden ümīd
üzsem 11) gerekdür.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

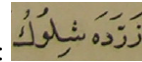
Yā budur ki dilegünce devr ide çarḫ-ı felek

Düşmenümüñ °ālem ḫiçre cümlesin idem helek¹⁵¹

12 Yā budur ki tāk u taḫtum düşmen ḫalmadan ala
Ben Ḳubād’a aḡlaşa insān u cin murḡ u melek

Neşir

¹⁵⁰ Zerdeşilük: Kelime TN 173a/21’de ise şu şekilde yazılıdır:

¹⁵¹ helek: “helāk” kelimesi kafīye gereği bu şekilde yazılmıştır.

Ḥakīm kavlince Keykubād Şāh 13) öyle diyicek, Zāl-ı Destān, oğlu Rüstem’le ilerü gelüp taht-ı pā öpüp şāh devletine du°ā kı lup eyitdiler ki: 14) “Yā şāh-ı Kubād, itmegil feryād! Ne ğam yirsin düşmān-ıçun ki biz ol pehlevānlaruz ki tağda arslān, taşda peleng oluruz; 15) beriyyede evren, şuda neheng oluruz. Kahramānlar kahrumuzdan kan kaşanur; gökdeki Merrīḥ burca kaçup 16) cengümüzden üşenür. Eger ki oğlum Rüstem-i Tehemten birle kuluñ Zāl’ı, destān-ı cihān pehlevānı, raḥş-ı raḥşān 17) sürüp yüz kez yüz biñ düşmān leşkerine girüp yedi başlu evren bigi kan içmek için ellü elümüze 18) şaluğ alsak yāḥū tīg küştelerden yir yüzi püşte oluban kan buḥārından felek yüzün şafağ bigi bağlaya mī°. Eger kim 19) ceng için biñ bir irtāl gürzi at, tavar, fīlden¹⁵² çıkaravuz. Kāf°uñ kafāsın tağıduban yedi kat yeri götüren 20) öküzüñ mağzın çıkaravuz.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Bizce °ālemde bahādur gelmedi bir pehlevān
21 Gelmedi gelmez cihāna görmedi ceng-i cihān

Oğumuz °Ankā-yı Kāf°a şıñdurup per dökdürür
Tīgumuzdan burca kaçup Merrīḥ ister uş emān

[31a]

¹ Neşir

Ḥakīm kavlince Rüstem-i nev-pehlevān ve atası Zāl-ı Destān böyle diyicek Kubād Şāh, şād olup 2) meclis kurdı. Hon-ı Keykubād geldi. Nite yetmiş yedi hon-salār selāṭīn serverler güne ḥarīr pīşgīrler şalup 3) atlaş şufralar yayup tuş tuşına altun gümüş sinīlerde, zeberced şahanlar, lāciverdī çanağlar-ıla, envā° dürlü 4) tabağlarla ni°metler koyup “Şalā!” diyüp yidiler, şükrüni didiler. Andan bezm kuruş zerrīn badyalar urup yāḳūtī şarāb-ıla 5) pür-ḳulüb pāk-i aşlı ḥüb sīm ü sāk sākīler ayağın tırup la°līn şağrak¹⁵³ gümüş şağraklar-ıla alup yāḳūt-ı revān 6) birle tırup billūrīn bilekleri şıgayup şağ şol seyyārın seyr kı lup selāṭīn

¹⁵² fīlden TN 173b/19; fīlinden MN

¹⁵³ şağrak:

serverlere rāḥatü'l-ervāḥ 7) şundılar. Andan sāzendeler, güyendeler meclis yüzine şaf birle oturup kim k̄anūn, erganūn kim çeng, ¹⁵⁴ 8) kim şeštā¹⁵⁵ ve berbūt kim def ve ney ilerü getürdiler, birbirine düzdiler, zaḥm urup gūş-māl virdiler, çalup seyr kıldılar. 9) Cān u dilden ğam ve guşşaları sürdiler. Andan bülbül, kumrı, tūṭī, ṭurāc elḥānlu güyendeler eyitdiler, meclisi kerem itdiler, 10) şāḥ-ıla selāṭīn ıyş u nūş kıilup hoş geçdiler.

Naẓm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Şıgayup gümüş bilek sākī tutar altun kadeḥ
11 Rāḥatü'l-ervāḥ şundi beglere olup feraḥ

Zühre vü zehrā-şıfat muṭrib çalar berbūt ı çeng
Gūş iden ney nūş iden mey dilde kalmadı teraḥ

¹² **Neşir**

Ḥakīm kavlınce Keykubād Şāḥ ol gice şubḥ oluncaya dek yiyüp içmekde hoş geçmekde ammā ki Rüstem'le atası Zāl 13) daḥı şāḥ meclisinden çıkup otaḥlu otaḥına gelüp Īrān-ı zemīn pehlevānları daḥı ḥaymelü ḥaymesine geldiler, 14) ceng yaraḥına meşgūl oldılar, nite bād-pāy Ṭāzī atların eyerleyüp kaza kōdılar, üç siñirlü kati yayların 15) kuruḥ kurbāna koyup üç kanadlu, demür kaynaḥlu, la°līn dudaklu, büllür tenlü oḥların kīş aḥzına dize kōdılar, 16) kan içici Şirāzī, Mışır kılıçların açdurup cebe ve cevşenlerin geyindiler, zirih-pūş olup başlarına 17) kurd ışık urdılar, bir eksüksüz düşmān yaraḥın tamām gördiler, daḥı şabaḥa muntaẓır olup durdılar.

Naẓm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

---

¹⁵⁴ Kelime TN 174a/8'de ise şu şekilde yazılmıştır:

¹⁵⁵ şeštā: TN 174a/8; MN

18 İki düşmen leşkeri konuşup o gice pes¹⁵⁶
Şubh-ı şādık olmasını gözedürler her nefes

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Düzedüp cengüñ yarağın bī-kušūr

19 Düşmene bulmağ dilerler destires

Neşir

Ḥakīm kavlince bu yañadan daḥı Sām-ı süvār pehlevān, Ḳārūn-ı pīl- 20) ten-ile, Züpīn-ile, Gīv-ile, Gūderz-ile Yahuyāda° beglerbegile, Peleng-efken'le oturmuşlardı. Meclisi ḳurup şarāb-ı ergāvānı ortaya¹⁵⁷ 21) getürmişlerdi. Rāḥatū'l-ervāḥdan içerek °alā-rağmı rüzigār hoş geçerek Keyḳubād Şāh'dan söz açıldı, söz

[31b]

1) içinden ceng olacağ aḥbār saçıldı. Andan Sām-u süvār ḥükm eyledi. Meclis tamām tağıtdılar. Pehlevānlar yirli yirinden 2) ṭurdılar, ceng yarağın gördiler, ālet-i ḥarbi müheyyā ḳıldılar. Andan Feleşṭīn Ḳal°ası'nuñ cemī° eksügin gördiler. 3) Ṭop tüfenglerin, zenbereklerin yir yirin ḥāzır ḳıldılar ve mancılıklarına taşlar ve ṭop ḳovanlarına güherçile ḳoyup pür itdiler. 4) Burçlar üzerine pās-bānlar ḳıḳdılar erliklerinde nöbetçi erleri fānūs¹⁵⁸ yaḳdılar, nevbet döndiler, Allāh'a tekbīr getürüp 5) geçmiş peygamberler ervāḥına şalavat virüp Süleymān devletine gül-bāng itdiler, āteş-perestler dīnine ṭa°n idüp na°ralar 6) ḥayḳırup düşmān gözine vāsi° cihānı teng itdiler.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Gāziler gül-bāng iderdi zıkr-i Ḥaḳ tekbīr-ile

7 Kāfirān meclis ḳurup nūş ider şeh mīr-ile¹⁵⁹

¹⁵⁶ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

¹⁵⁷ ortaya: TN 174a/21; MN

¹⁵⁸ fānūs^{lar}: ; TN 174b/5'de “fennūs^{lar}” şeklinde yazılmıştır.

¹⁵⁹ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Pîr ü bernâ ne ki var mü'min Yahūdî Ermenî
Kılıcın biler karar yayın düzedür tîr-ile

⁸ Neşir

Hakîm kavlince çünkim ol gice iki düşmân leşkeri müheyâ olup ki turdılar, şabâh olmasına intizâr olup 9) şubh-dem kaçan ola diyü nazar urdılar. Çünki güneş ol şubh-dem ki nürânî °âlemîn Kâf kafâsına tâc ki urdı, 10) melik-i Hıttay bigi Habeş melikinden harâc aldı.

Nazm

[fâ°ilâtün / fâ°ilâtün / fâ°ilün]

Çün seher vaqti yitüp irdi şabâh
11 Mü°ezzin ezân okıyup itdi sabâh

Turdı ol dem pehlevân Sâm-ı süvâr
Taķınup tîğı geyer cevşen silâh

¹² Neşir

Kaçan kim ol gice geçdi, °ale'ş-şabâh ki oldu, güneş nûrı cihân milkine māl-â-māl töldi. Hemân ki Kubâd Şâh 13) âteş-perestler dînince namâz kılup dînince °ibâdet idüp yirinden turup cebe, cevşen geyüp qolına qollık, başına ışıķ 14) urunup halvet otağından dîvân-hâneye çıķdı. Andan Keyķubâd'uñ hâşları gelüp Berķus vezîr, Bâlûs 15) hakîm, Câlûs hakîm, Bîdgarûs hakîm, kırķ dört ehl-i hikmet vezîrler-ile halvet kapusına seyf tayanup durmuşlardı. 16) Keyķubâd Şâh'ı görüp du°â vü şenâ kılup eyitdiler ki

Nazm

[fâ°ilâtün / fâ°ilâtün / fâ°ilün]

İy emîr-i şâh-ı İrân Keyķubâd
17 Devletüñ efzün ola °ömrüñ ziyâd

Haşmunuñ başı kesilsün hem-çü şem^c
Hāsidiñ bağı qararsun çün cesād

18 Neşir

Hakīm kavlince vezīrlər, emīrlər Keykubād'a bu vech-ile hamd ü şenā kılıcağ şād olup def^ci buyurdu. At çekdiler 19) nice at, kūh-peyker, berq-siper, bād-pā,

hāre-sīm, müşg-dem, peleng ¹⁶⁰, bebr-zāde kulağından dırnağına pūlād-pūş 20) Keykubād Şāh süvār olup vezīrlər de bārigāh öñine geldiler. Gördiler kim oğlu Keykāvus Şāh-ıla 21) Īrān pehlevānlarından Şālūn, Qālūn, Añlaş, Aqvās-ı Qāhiri, Akrabkī, Hātūr-ı Hāveri, °Arkān-ı Kūhī, Qahrām-ı Cebelī

[32a]

1) Qamqamūr-ı tiğ-zen, Şeprevān-ı Cürcān, Tegārgur-ı şaf-şiken, Nāqūr-ı Şirāz, Bihzād-ı Ferruḥ, Şatvān-ı °Acem, Anṭūn-ı Sīvāz-ı 2) Taṭṭūn; Īrān, Tūrān dil-āverleri, °Acem cihāngīrleri, sāyir biñ dōrt yüz pehlevānlar-ıla āhen-pūş olup şāf 3) bağlayup Qubād Şāh bārigāhına qarşu süvār olup sūñüler tayanup şāha muntazır tūrdılar. Keykubād'a irüp anlara °izzet selāmın 4) virüp dil açup dillerince Qubād'a du^cā kıldılar, Feleşṭīn Qal^cası'n yağmaya çağrışdılar. Andan Keykubād öñünce 5) yürüyüp bārigāh öñünden selāṭīnler şaffına geldi. Qamu qarşu gelüp baş urdu, şağ u şol yürüdi. Keykubādī 6) sancaqlar, °alemler götürölüp tabl u dühüller urulup çadırdan çıkup qal^caya qarşu yürüdiler. Bu taraftan Rüstēm-i cihān 7) pehlevān, atası Zāl her birisi āhen-pūş, pulād-pūş olup yigirmi dōrt pāre ceng āletine müstağraq olup Rüstēm 8) rahşına süvār olup atası Zāl-ı Destān gergedānına süvār olup atalu oğullu ikisi daḥı ceng atına müstağraq 9) olup Sīsītān pehlevānlarından Tuḥlīb, °Accālī, A^cqāb, İ^clāq, Fiṭṭīsī, Efvāq, Qattān, Qaḍbān bilesince 10) olup andan soñra Nīmrūz serverlerinden Kayṭūnī, Qustānī, Laḥlahayī, Ma^cqālī, Menherāyī, Mi^clāq, Maḥcemayī, 11) Maḥcerayī bilesince alup her birisine istimālat virüp eyitdiler ki: “İy pehlevānlar, merd-i meydānlar, bugün ol gündür ki 12) atalu oğullu meydāna girsevüz gerek, ol nāmı, nişanı yok siyāhuñ gögsine pūlād sūñüyi vursavuz gerek, 13) ḥançer-ile başın kessevüz Feleşṭīn Qal^cası'n alup burcuna aşavuz gerek.

¹⁶⁰ Kelime, TN 174b/19'da da aynı şekilde yazılıdır.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

14 Ol bahādur ger olursa pehlevān Sām-ı süvār
Gökde yā Merriḥ olup itse bizümle kārüzār

Cenge girüp tiġ uruncaġ ol bahādur farkına

15 ahramān olsa eger andan götürem ben amar

Neşir

Ḥakīm avlince Rüstem atası Zāl-ı Destān bu vech-ile lāf urup 16) at u fīl gergedān süvār olup cebe, cevşene müstaġrak Sām-u süvār'ı °alemler götürüp yedi biñ yidi yüz 17) yetmiş yedi Sīsītān serverleriyle Nīmruz dil-āverleriyle sürüp Keyubād Şāh'a gelüp apu kıilup du°ā itdiler. 18) Şaġ yanında oġlı Keykāvus, Zāl-ı Destān ırdı; şol olında şāhuñ °ammūsı Zerīr pehlevān-ıla Rüstem-i cihāngīr, 19) sedd-i İskenderī bigi ırdılar. Ceng yirine iricek biñ iki yüz altun omaklı avuşlar rahş sürüp sīl-i 20) ġarīmleyin şāf-ıla giden °askeri sedd-i İskender bigi ırgurdılar. Şaf alaylar ırdılar, oşunlar düzüp 21) ırdılar. Meymene ve meysere alb u cenāḥ ārāste kıilup rāst itdiler. Keyusrev °alemleri felege aldurdılar.

[32b]

1) Kūs-u ḥarbī aldılar; borı, şūrñalar, nefīrler ötdürüp atlar süheybinden, erenler na°rasından, fīl gergedān aġrışmasından 2) yidi at felegüñ ası āvāze virüben güm güm ötdi. Atlar ayaġınıñ ġubārundan göġüñ içi 3) baḥr-ı aḫrana döndi. Aġ u kıızıl benefşe °alem şıkkasından zemīn ü zamān lāle-zāra döndi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

4 Yidi at yir tozdı ayaġdan aldı pīr
Gök sekiz at oldu tozdan açdı tīr

Nīzeler ucı ıkardı eşm-i şems

5 Yil °alemden esmege bulmadı yir

Neşir

Hakīm kavlince Keykubād Şāh, Rüstem-i pehlevān-ıla ve Zāl-ı Destān-ıla kaçan kim 6) leşkerin ceng yirine getirüp Feleşīn Qal'ası'na muqābil, mu'arız; at, fīl başın çeküp ki turdılar. Süleymān 7) leşkerile ol siyāh dil-āver qal'adan ne vech-ile çıkar gelür diyü nazār meydāna şaldılar. Bular bunda bizüm kışşamuz 8) ez-ān-ı cānib Sām-u süvār-ı cihān pehlevān'a geldi. Çünkim ol pehlevān-ı rüzigār, nerre-şīr süvār, pehlevān-ı cihān, 9) İbni Nerīmān bin Kerīmān, āl-i Qahramān bin Qātil, ol şahib-kırān, server-i Süleymān şubhıdem olduğın 10) ki gördi °Ukkāb bigi yirinden tırdı, pāk şudan abdest alup Mūsā peygamber şerī'atine şubhı namāzın kıilup 11) seccādeye yüz sürdi. Evrād okuyup dīv i şeytān boynın tokıyup namāzdan, niyāzdan fāriğ oluncağ 12) Qārūn-ı pīl-ten, Züpīn-i cihāngīr, Gīv-i dilāver, Pürzīn-i cihān-süz, Pelengefken diz-dār-ıla Süleymān beglerbigisi Yehüyāda° 13) āhen-püş olup halvet-i Sām'a girüp selām virüp devām-ı devletine du°ā kıldılar. Andan Qārūn-u pīl-ten eyitdi: 14) “İy pehlevān-ı rüzigār, emīr Sām-ı süvār müjde olsun ki bugün erenler meydānı içinde oğluñ Zāl-ı Destān'ı, 15) ciger-güşeñ Rüstem pehlevānı göreceksin, hasret def° olup vuşlata ireceksin.” diyü söyleyicek, 16) Sām-ı süvār'ıñ gözleri nemnāk ammā ki qalbi marāznāk olup gāh bir zamān ğamgīn olup hayrete vardı. 17) Gāh bir zamān handān olup şükr-i Yezdān kıilup seccādeye yüz urdı. Buğur, Qārūn-u pīl-ten, pehlevān-ı 18) şaf-şiken, eyitdi kim: “Yā pehlevān-ı cihān, sebep nedür ki gāh ğamgīn gāh şād olduñ?”. Cevāb virdi ki: 19) “Yā Qārūn, şād olduğum oldur ki oğlum Zāl-u Destān-ıla ciger-güşem Rüstem yüzün görsem gerek. 20) Ammā ki ğamgīn olduğum budur ki merd-i meydān içinde kendüm bildürmeyüp kendülerin kendülere bildürmeg-içün kafālarına 21) tīg u hançer, gürz-i girān ursam gerek. Havf iderem anlar dağı ğayret kıilup benümle itişse gerek. Qazā-yı āsümān

[33a]

1) yitişe, elümden bir haṭā çıka, ciger-güşelerimüñ cismine zaḥm irişüp helāk olalar.” diyicek Qārūn-ı pīl-ten-ile pehlevānlar 2) eyitdiler: “İy āl-i Qahramān, qahir yüzinden doğmasañ luṭf yüzinden meydāna girseñ, ciger-güşelerüñ āşinālık virseñ, muḥabbet 3) kuşağın berk, ceng i cidāli terk eyleseñ. Rüstem dağı atası Zāl-ı Destān ḥazretüñi Sām-ı süvār idügin bileler ḥāk-i pāyüñe yüz 4) sürüp şād olup hizmet kıılalar. Keykubād Şāh dağı tapuñı Sām-ı süvār idügin bile, ihtiyārın elüñe virüp cān u dilden 5) ḥazretüñe kul ola ki sen Sām-u

süvār'uñ cengine yedi başlu evren dağı doyamaz; Merrīḥ-i felek dağı cengüñe girmege özine 6) bayamaz.”

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Gökde Merrīḥ itmeye sizüñle ceng
İtse vāsi° çarḥ ola çeşmine teng

7 Tağda arşlan şaydumuzdur taşda mār
Kuruda ُejder fīl ger şuda neheng

Neşir

Ḥakīm kavlince Ḳārūn-ı pīlten-ile 8) Züpīn pehlevān eyle diyicek Sām-u süvār eyitdi: “İy pehlevānlar, merd-i merdānlar, āgāh oluñ ki biñ yıllık eyü adı 9) pehlevānuñ bir nefes bilmezlik itse, adı şınur. Zīrā ki ne kadar kişi cihān pehlevānı dağı olursa, erenler meydānı 10) içinde kendüye muḳārin pehlevān görse, ser-firāz-ı cihān cengine girse, nām u nāmūs, adı şanu gözlemek gerek, 11) erenler çığırın izlemek gerek. Ol meydāna giren pehlevāna muḳābil, mu°arız olup tırmaḳ gerek. Eger ol er dileyüp 12) meydāna giren pehlevān şolup oğı dağı ölürse, farḳına gürz-i girān urmaḳ gerek. Egerçi ki cihān pehlevānları 13) ḍarb-ıla urup oğlın yāḥū atasın ki yıḳar, egerçi ki başın kesüp göğsine ki çıkar, ata oğula kaçan kıya ki oğlın 14) helāk idüp ḥasret odına kendü cigerin tağlaya. Ammā ki oğul ser-keşlik itse ataya lāzımdur ki oğı ellerin 15) ḳafāsında bağlaya. İmdi ben dağı bildürmedin oğlum Zāl-ı Destān-ıla ve ciger-güşem Rüstem-i cihān pehlevān-ıla buluşup 16) ceng ideyin, ikisin dağı ḍarb ve ḥarb-ile yıḳmağa āheng ideyin. Tā ki şoñra dimeyeler ki egerçi kim Sām-ı süvār, pehlevān-ı 17) cihāndur. Ammā ki şimdiki °aşırda fertüt olmış pīr-i fānīdür. Cihān-dest-i pehlevān olmaḳ bize lāyıḳdur ki hem 18) nev-cüvānuz hem pehlevānuz diyüp merd-i da°vī ideler, nefşüme güç gele. Efḍali budur; erenler meydānına bugün 19) girem oğlum Zāl-ı Destān'ı ve ciger-güşem Rüstem-i pehlevān'a gürz-i girān uram, erlig-ile erenleri atdan 20) yıḳam, ḥançer çeküp göğüsleri üstine çıḳam, andan şoñra kendümi anlara ızḥār idüp Sām-u süvār 21)

idüğim bildürem, öpüp kuçup her birisin bağruma başup yirden kalduram, andan
şoñra anları dahı sizüñ bigi¹⁶¹

[33b]

1) baña muṭī^c fermān kılam, dahı yalıñuz Keyķubād'uñ on dört kez yüz biñ
leşkerine kılıç uram, Tūrān halkınuñ 2) kanların qara yire qarup Keyķubād'ı
erlig-ile dutam, Süleymān hazretine iltem. Zīrā ki şimdi ben aña dostluķ şüretin
3) gösterem ki ol āteş-perest, ben Yezdān-perestem; Süleymān peygāmbere
dostam ve bir dahı bu ki Keyķubād, Süleymān 4) qal^cası üzerine gelmiş, ol
peygāmbere °āşī olmuş. İmdi ben Süleymān peygāmberüñ cān u dilden kıliyam;
cān u dilden dostuna 5) dost, düşmānına düşmānam.

Naẓm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

- Şeh Süleymān'dur şeh-i maħmūdumuz
6 Hızmetin itmek edā maķşūdumuz
- Çün nebiyy-i mürsel  oldur bī-gümān
Emrine me^omür ider ma^cbūdumuz
- 7 Ol nebī^oñ şıdķına şāhid benem
Münkir-ise n^oola ger mefsūdumuz
- Mence yoķdur bir bahādur şīr-i ner
8 Tīğimuñ zaħmın yiyen¹⁶² meşhūdumuz
- Ol melik dergāhında olduķ bende çün
Hızmet idem ki  oldı şeh mescūdumuz
- 9 Böyle diyüp pehlevān sākin olur
Vir şalavāt Haķķ'a bu mev^cūdumuz

¹⁶¹ sizüñ bigi: İki defa yazılmıştır.

¹⁶² yiyen: TN 176b/8; yiyem MN

Qışsa³-ı İskender-i Kübrā

10) Hākīm kavlınce Sām-ı süvār bunda pehlevānlar-ıla Qārūn-u pīl-ten ve Züpīn pehlevān-ıla cevāb virmekde ammā ki bizüm qışsamuz 11) ez-ān-ı cānib Süleymān hazretine geldi ki racīm, la³in; Süleymān'ūn salṭanatın görüp ḥased iltüp ben bu ḥātemi Süleymān 12) elinden aldurmayınca rāḥatlıgum yokdur ki diyüp ³Ayyūr cāzūya gitmekde ve Denes ve Genes ki vūzerā³-i 13) şeyṭāndur ve ümerā³-i melā³ındür. Benī Aşfer'le Endelūs melikine iğvā virmege niyyet itmekde ammā ki Süleymān hazreti, 14) ³aleyhi's-selām, Benī Aşfer melikile Endelūs melikin kendüye muṭī³ fermān-ber kıilup daḥı ol şāzuluğ-ıla Loqmān 15) Hākīm'ūn yüzine baqdı. Eydür: “Yā hākīm-i cihān-dīde ve ³ömr-i eṭvāl-i cihān-dīde, luṭf idüp yine İskender-i Kübrā'nuñ 16) sergüzeştinden ve baḥr-ı zulümāta girüp teferrüc itdügi kūh-ı deştiden ḥaber vir, işidelüm ve āb-ı ḥayātı ne vechile ṭaleb idüp 17) ele getürmedügin bilelüm.” diyicek Loqmān-ı ekber cevāb virüp eyitdi kim: “Yā Süleymān-ı zamān, āgāḥ ol ki ol 18) zamān ki İskender-i Kübrā ile ol mu³teber ḳal³a³ı gördük, Bād-pā'yı muḳaddem gönderdük. Bād-pā daḥı seḫer yeli bigi gitdi. 19) Anı gördük ki Bād-pā'yı bir muḫteşem kişi alup getürdi. Andan ol şahşuñ dilini kimse bilmedi. İskender-i Kübrā 20) kemīneye andan Eflāṭūn-ı Keḫḫāl'e emr itdi, dilin bilüp söyleşdi. Ne didi dilince? Eyitdi ki: “Ne ḳavimdensiz?”. Eyitdi ki: 21) Haḳ te³ālānuñ ḳullarındanuz. Şol ḳarşuda görinen ḳal³ada oluruz. Her gün Haḳ te³ālāya ³ibādet kıılıruz. Geleni gideni

[34a]

1) miḫmān iderüz ve ammā siz ne ḳavimdensiz ki şöyle bī-ḥadd, bī-şümār leşker çeküp bu baḥr-ı zulümāta girüp geldüñüz?”. Eflāṭūn-ı 2) Keḫḫāl daḥı İskender-i Kübrā'yı gösterüp eyitdi ki: “Buña İskender-i Zü'lḳarneyn dirlerdi. Eḳālime ḥükm ider; virür, 3) alur. Bizler ki ḳullarıyuz ve bu görünen ³asker cemī³si bu şāhuñ fermān-berindedür.” diyüp āb-ı ḥayāt isteyüp bu 4) baḥr-ı zulümāt kenārına geldi diyü ḥaber virince, bir bölük ḳavm daḥı geldi. ḳal³adan ki leşker tozun görüp ihtiyāt 5) kıilup ḥaber almağa ol ḳavm daḥı gelicek, muḳaddem gelen bir muḫteşem anlara ḥaber virdi. Andan ol ḳavm İskender-i Kübrā'yı görüp 6) kim-idügin bilüp ³izzet kıilup ser-cümlesi ṭapu kıilup Sikender'ūn devām-ı devletine du³ā, ol şāh-ı serverūn eyyām-ı rif³atine şenā 7) kıilup eyitdiler ki: “İy şāh-ı heft-kişver; şād geldüñ, şādi getürdüñ. Sa³ādetlü sāyeñi diyārumuza şaldüñ. Varalum ulularumuza 8) ḥaber virelüm, ḥazretüñi bildirelüm, ni³met nüzül birle gelüp ḥizmet kıılalum.” diyüp ol ḳavm ḳal³alarına gitdiler kim meger

kim 9) anlar cāzūlardan imiş, ol ƣal°ada olurlar imiş. Biñ yedi yüz sāhir perī dirilüp İskender Şāh kim idügin 10) bilüp İskender-i Kübrā-y-ıla leşkerine ƣaşd itdiler. N°itdiler? Dersü ƣal°adan inüp süre gelüp şāhuñ leşkerini 11) ƣepƣevre alup sihir ƣıldılar. İskender ƣerisin ƣonup oturduğı yiri ƣepƣevre sihir-ile od dutdı, yandı. Yana yana 12) ƣadır u ƣaymelere irdi. İskender ƣerisi anı görüp ürküp İskender üzre ƣaçdılar, ğulu ƣıldılar. İskender 13) ğuluyı işidüp nazar ƣıldı. Gördi kim deryālayın ƣonup ƣeri ƣevresinden od tutup süre üzerine gelür. 14) İskender-i Kübrā ol zamān ol ģalı görüp ƣayrān olup eydür: “İy Hızır-ı zamān bu ne ģāldür?”.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

15 Bu ne āteş baħrıdur kim leşkeri yaƣup yanar
Ben bu aşlı görmemişem °ālem ĩiçre daħı nār

Çāre ƣıl ki işbu odı ģāzretüñ söyündüre

16 Yoħsa cümle leşkerümi yaƣuban kül itdi vār

Neşir

Bes, İskender-i Kübrā eyle diyicek andan Hızır-ı zamān eydür: “Demin 17) gelüp gidenler cāzūlardı. Gelüp seni söz-ile meftün itdiler, gitdiler. Buğur sihir ƣılıp saña ƣaşd itdiler ve hem Hāƣ te°ālāya 18) şıĝınup el getürelüm. Ben du°ā ƣılayın, siz āmīn di. Ola kim Hāƣ te°ālā bizleri cāzū sihrinden ģalāş ƣıla.” 19) didi. Bes, yā Süleymān! İskender-i Kübrā’ya, Hızır-ı zamān eyle diyicek yüz Hāƣƣ’a dönüp el getürüp Hızır du°ā ƣıldı. 20) Şāh “Āmīn” didi. Du°ā, Hāƣ ģāzretinde müstecāb oldu nite.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Hızır-ı ģāzır el getürüp itdi ƣünkim ol du°ā
21 Hāƣ te°āl İskender’üñ bu ģācetin ƣıldı revā

Diñle imdi ƣışsa nedür cān u dilden şerħ idem

[34b]

¹ Neşir

Ol zamân Hızır'ûñ ve Sikender'ûñ du°ası kim müstecâb oldu. Andan Hâk te°âl emrile havâdan bir bulut peydâ oldu. 2) Şöyle kim gök yüzün kapladı. Andan ol bulutdan bir °acâyib vehminâk yağmur yağdı. Ol sihir odun söyündürüp siller 3) yürüdü. Yağmur diñicek, İskender-i Kübrâ buyurdu. On altı kez yüz biñ er süvâr olup câzularuñ kal°asın gözleyüp deryâ 4) misâl mevc urup Hızır-ıla Sikender çeri çeküp karşı görinen kal°aya gitdiler. Tâ kim od sihrin iden câzular dağı gördiler kim 5) sihirleri odı gürleyüp yanarken, bir katı yağmur olup söyündi. Andan deryâlayın çeri süvâr olup sürdü. Kal°alarına gider 6) bigi yedi yüz câzû ol hâli görüp kal°alarına irüp girüp sihirle kal°aların berkidince, İskender dağı 7) on altı kez yüz biñ er-ile deryâlayın gürleyü gümleyü irdiler, kal°ada câzuları gördiler, dersü giriv kırup yürüyüş 8) itdiler. Sikender leşkerinüñ heybetinden şaşdılar, sihir kılmayup düşdiler. İskender serverler-ile süre kal°anuñ kapusına 9) irdiler, gördiler. Karşı gelen câzuları kırdılar. Kıssa°ı dirâz kılmayalum. Kal°a°ı alup biñ yedi yüz câzûyı dersü kırup 10) kal°a°ı tâ bünyâdına dek yıkup yakup harâb kıldılar. Ol gün ol gice dağı anda olup yarındaşı güç kırup gitdük. 11) On dört gün yürüyüp şad u kâmil diyârına irdük. Sikender Hızır-ıla, vezirlerle, muharreblerle ve ben Loğmân Hakîm bile çeri 12) önünce giderken gördük ki karşıdan birkaç atlu ve eşekli kim biner kim yürür gelürler. Ança kim yakın 13) iricek İskender'le vezirler gördük kim karşıdan gelenler hep °avratlar. Ersüz dirilüp kanda gider ola, 14) şoralum mı şormayalum mı diyüp geçdiler. Karşularından bir mu°azzam şehir dağı göründi. Anca kim bir yire irdiler gördiler. 15) İki °avrat öküzler koşup çift sürerler. İskender eydür: “Ne °aceb, °avratlar sürer çifti!” diyince gördiler kim iki 16) °avrat dağı turup odun keserler. İskender anı göricek eydür: “Yürüñ, şol °avratlara şoruñ. Kanı erleri kim 17) odunu kendüleri keserler ve çifti kendüler sürer.” didi. Andan vardılar ol odun kesen °avratlar katına varup selâm 18) virdiler. Ol °avratlar dağı bu varanları göricek evvel nazar vehm aldılar, baltaların elden şaldılar. Bunlar eytdiler: “İy hâtün 19) kişiler, kanı erlerüñüz kim odunu siz kesersiz, çifti dağı siz sürersiz?” didiler. Bunlar böyle diyicek ol 20) °avratlar dağı özlerin dirüp birbirine bakışup tebessüm kırup eytdiler: “İy serverler siz ne kişilersiz kim bu diyârüñ hâlin bilmezsiniz?”. 21) Bunlar eydür:

“Biz İskender-i Kübrā’nuñ ādemīleriyüz. İskender-i Kübrā āb-ı hayāt-ı zulümāta gide yorur. Sizleri şöyle °avrat

[35a]

1) göricek bizi gönderdi kim sizleri, sizden şoravuz.” didiler. Andan ol odun kesen °avratlar: “İy serverler İskender-i Kübrā

² **Nazm**

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Didiler kim iy emīr-i tāciver
İçümüzde yokdur _añla hiç er

3 Cümlemüz °avrat-durur ersüz tamām
Böyle hilķat eyledi Rabbü’l-enām

Şeh Sikender işidüp hayrān olur
4 Kıdret-i Hāķķ’ı görüp vālih ķalur

Bildi Hāķķ’uñ kıdretidür āşikār
Kim menīsüz ürer _insān kāmukār

5 Hayrete vardı tamāmet tāciver
Vir şalavat Muştafā’ya mā-ķazar

Neşir

Bunlar, ol °avratlardan ol 6) ķaberi işidüp ğāyet °aceblediler. Andan eyitdiler: “İy hātūnlar, begūñüz şimdi ķandadır?”. Eyitdiler: “Tahtıgāhında.”. Bunlar eydür: 7) “Tahtıgāhı ķandadır?”. Eyitdiler: “Şol ķarşu görinen şehir, muntażam şehir, yarımuzuñ tahtıgāhıdır. Anda olur. Adına Şādūkām dirler.” didiler. 8) Bunlar daķı °avratlar ķaberin alup evvel āhir ķaber virdiler. İskender işidüp Hālıķ’uñ kıdretin, hikmetin taħsīn ķılup 9) birligin daķı rüşen itdi. Andan İskender-i Kübrā birķaç ķişi gönderdi. Eyitdi: “Yürüñ bu zenānlaruñ şehriyārına varuñ. 10) Geldigümüz bildirüñ. Ne yüz gösterür size? Biz daķı āña göre idelüm anlara i°tibārı.” didi. İskender ķüküm 11) bunlar daķı °uķāb mānendi gitdiler.

Şādukām şehrine yitdiler. Tā kim şehriñ kapısına irişdiler. Gördiler kim kapucuları 12) °avrat. Ol kapucı °avratlar bunları evvel nazār göricek vehm alup eyitdiler: “Ne kişilersiz kim sizcileyin kimesne 13) gördüğümüz yoqdur?”. Bunlar eydür: “Biz İskender-i Kübrā ādemīleriyüz Şādıkām’a ilçilige geldük.” didiler. Bunlar dağı anları 14) alup begleri sarāyına gelüp Şādıkām’a haber itdiler. Şādukām dağı İskender-i Kübrā haberin işidüp şād u hurrem 15) olup buyurdu. Bunları getürdiler. Gördiler ki bir mu°teber qaşra girüp bir °acāyib dīvān gördiler. Nite bir taht urulu. 16) Üzerine tācīdār bir melik oturmuş. Kafāsında kafā-dārlar tūrmüş. Qaşr içi tolu mīr ü sipāhīler, sāz u selebler 17) kim tūrmüş kim oturmuş. Velī cümlesi °avrat kim bir eri yoqdur. Şādukām dağı bunları göricek saşvet şalābetlerin 18) begenüp vezīrleri °avratlar eydür: “Cihānda er olıcaq bunlaruñ bigi olsa.” didi. Bunlar dağı revān Şādukām’a qarşu 19) baş qoyup du°ā kırup eyitdiler: “İy sultān-ı zamān, İskender-i Kübrā zulümāt¹⁶³ diyārına gide yorur. Āb-ı hayāt-ıçun uş 20) şehriñe yakın irdi, bilmiş oluñ.” didiler. Şādukām dağı bunlardan ol sözi işidicek, revān ayağ üzerine turup 21) kol baş üzre urup eydür: “Ol İskender’e yüz sürüyü qarşu turalum, alalum şehrimüze gelem, elden geldügince

[35b]

1) hizmet kılalum.” diyüp Şādukām, mīr ü sipāh-ıla süvār olup o kişileri öñe şalup İskender-i Kübrā’ya qarşu gitdiler, yitdiler. 2) Bu cānibden dağı İskender serverler-ile ol revān °avratları görüp °acebleşüp °izzetleşdiler. Andan Şādukām, İskender’i merhabālayup 3) alup şehrine geldi. Qaşrına İskender’i da°vet kıldı. Şāh şehirden qaşra qondı. Andan altı kez yüz biñ çeri irüp 4) ol şehri çevre alup qondılar. Şādukām qavmile ciyş-i İskender’i görüp hayrān qaldı. Andan Şādukām delim ni°met nüzül 5) alup İskender’e gelüp hizmet kıldı. İskender serīrine oturup altı kez yüz biñ er dīvān dutdı kim tūrdı kim 6) oturdu. Muraşsa° şandelī qodılar, Şādukām dağı İskender’e qarşu oturup bir zamān yidiler, içdiler. Andan İskender-i Kübrā eydür: “İy 7) emīr-i zenān, ne °aceb bu diyārıñuz? Qavmi kamu °avrat, hiç er yoq. Faşl: Birbirinüzden yā nice olursuz, üfersiz?” didi. 8) Andan Şādukām eydür: “İy İskender-i zamān, bu şehrimüzde bir ağaç vardur; gāyet ulu. Hazān yili aña hiç güzend irgürmez, 9) yaz u qış şöyle sebz

¹⁶³ zulümāt:

ser-bülend-țurur. Ol ağaç biz avmũn iblegāhıdır. Andan ol ağaç dibinde bir bınar vardır. 10) Şöyle kim şuyı ut-ı revān olur. Yā Sikender, biz avimden açan birisine °ayāl gerek olsa ol ağaca varur, bir oyun 11) urbān ılır. Andan arnın ol ağaca sürer. “Yā Havvā!” diyü ağırursa bir ız oğurur; “Yā Ādem!” diyü ağırursa er oğlan 12) oğurur ve dağı ol ağaca arnın süricek ol bınar şuyından dağı ier hem ğusl ılır. Ha te°ālā emr-ile hāmile 13) olur. ouz ay tamām olınca oğurur. Oğlan oğursa ır gün diri olur, ölü. ız oğursa alur.

14 **Nazm**

[fā°ilātũn / fā°ilātũn / fā°ilātũn / fā°ilũn]

Yaşamaz oğlan oğunca °ömr sürmez bī-şümār

Līki dişi oğsa yaşar °ömr sürer kāmukār

15 Hilatũmüz aşlı bu ki yā Sikender oldı şerh

Buňa hem-tā Hālī’uň ha udretinde bī-arār

Neşir

Andan İskender-i Kübrā, 16) Şādīkām’dan ol °avrat ne vech-ile faşl olduğın işidüp Ha te°ālānuň kemāl-i udretine taħsīn ılıp Sādukām 17) birle ol gün yiyüp iüp yarındaşı vidā° idüp güç ılıp gitdük. Yigirmi dört gün dağı yürüdük, hayret-i zulumāta 18) irdük. İraq yirden arañulıėı göründi. Becid sürüp yaın irüp bir ulu şu üzerinde ondu. İskender-i Kübrā 19) tanışdı kim arañuluk iine ne vech-ile gire? Hızr’a şordı. Ne didi? Eydür: “İy Hızr-ı zamān, bu arañulıėa nice girmek 20) gerek? Hem āb-ı hayātı dağı bulıca neden bilevüz kim āb-ı hayātdur?” didi. Andan Hızr-ı zinde eydür: “Yā Sikender, leşkeri iki bölölüm. 21) Yarısı bunda orduda otursun; yarusın alalum, gezelüm. Āb-ı hayāt bulanumuz ordu bekleyene getürsün.” didi.

[36a]

1) Andan “Yā Sikender, her ır kişide bir kişi bir ölü balı ğötürsün. İrdüği şuya ol ölü balığı arşu şalsun. Balı her anı 2) şuda dirilürse, ol şu °ayne’l-hayātdur.” didi. Andan İskender buyurdu. Dağı eri ol gün, ol gice, 3) ol şu üzre, ol buyruğı ılıp ır kişi bir balı bulup āb-ı hayāt-ıun dağı kim ulum kim ırba hāzır ıldılar. 4) Ol gün dağı gitdi. Andan īn-i seher İskender yirinden urup sāz u seleb-ile onanup süvār oldı. Andan ser 5) °asker dağı ol altı kez yüz

biñ çerinüñ iki yüz biñi orduda qodılar. Dört kez yüz biñ eri yaraq kıldılar. 6) At yeginlerin, gergeden zindelerin bindiler. Kırx kişiye bir balıqlu dilāveri baş kıldılar. Andan İskender-i Kübrā 7) kırq dört biñ hāş kulı kafāsınca alup vezīrlar, selāṭīn şāhib-serīrlar yanınca Hızır-ı zinde ve ben za^cīf birle zulumāt 8) kenārına gelüp ṭurduq. Andan leşkeri şaf şaf kılup birbirine virüp kolaylaşdılar. Andan Hızır eydür: 9) “Yā İskender, di imdi. °Aqabunca “Yürü!” diyüp zulumāta girüp kulağuz olup gitdük. Nice yā Süleymān, Hızır’uñ ol zamān 10) bir qamçısı vardı. Du^cā okuyup qarşusına şaldı. Haq te^cālā emrile ol qamçıdan şu^cle urdı. At yarışı yir yüzi 11) ol şu^cleden görünürdi. Hızır-ı zinde ol şu^cleye yürürdi. Ardınca İskender bile yürürdük. Bir bu ve bir dağı bu kim 12) Hızır’uñ bir mühresi vardı. Üzerine, du^cā okuyup mühre³i atardı. Mühre, Dımışkı taş mişāli öterdi. At yarışı yire 13) yiterdi. Düşdügi yirde mühre meş^caleleyin¹⁶⁴ od gibi yanup şu^cle virürdi. Hızır-ı zamān mühre³i atduğı yirden 14) düşdügi yire dek görürdi. Gördügi yir şu ola ölü balığı birağup tecrübe kılurdu. Andan İskender-i Kübrā 15) selāṭīn-i serverlerle Hızır ardınca yürürdük. Bākī leşker sağ u şol kol kola virişüp şaf şaf yürür ammā 16) yürüdügümüz yeri tefahhuş kılurlardı. Bulduqları şuya balıq şalı virürlerdi, dirilmezdi. Girü alurlardı yürürlerdi. Qışsa¹ 17) dirāz itmeyelüm. Bir gün bir gice zulumāt içinde gezdük. Yarındası qarañuluk qavminden birkaç kiři bulup İskender’e 18) getürdiler. İskender-i Kübrā ol qavme eydür: “Ne qavmsüz, bu zulumāt içinde n’idersiz?” didi. Ol qavm eyitdiler: “Bu diyār-ı 19) zulumāt qavmiyüz. Yirimüz, yurdumuz süyümüzdür.” didiler. Andan İskender eydür: “Yā qavm, bu diyārıñuzda bir °ayn var-ımuş. 20) Adı °ayne’l-ḥayātdur. Anuñ şuyından içen Şūr-ı İsrāfīl urmayınca ölmez-imiş. Ol °ayn qanda qandadır bilür misiz? didi. Ol 21) qavm gülüşdiler. Andan eyitdiler: “İy dil-āver bu diyār qavminüñ dün gün, işi güci ol °ayne’l-ḥayātı istemekdür.

[36b]

1) Kimse bulmağa anı çāre bulmadı. Belürsüz olup bulunmadı gitdi. Ve dağı İskender-i Kübrā ol qavmden, ol ḥaberi işidüp 2) gitdi. Zulumāt içre üç gün üç gice yürüyüp gezdük, āb-ı ḥayāt bulunmadı.

Nazm

¹⁶⁴ meş^caleleyin: TN 179a/13; meşgaleleyin MN

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 3 Çok taleb kıldı Sikender isteyüp āb-ı hayāt
Tā kıyāmet °ömr sürüp bula ecelden ol necāt

- Çāre kıilup bulmayınca oldu ğamġin tāk-ver
4 Derd-i mevtden ditreyüp cānı çekerdı ıztırāb

Neşir

Ol gice yağmur, İskender çerisine bir iş kıldı kim gözler görmüş, diller haberin
5) virmiş degüldür. Şöyle kim çeri tārūmār oldu, hāş ve °ām cümle şaşdı.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 6 Bir °aceb yağmur yağdı ğāyet kıatı¹⁶⁵
Ġarķa leşker vardı ol dem aldı sīl-āb er atı

- Kükredi Ra°d-ı felek gümledi deryā ol zamān
7 Şan kıyāmet kıpdı kırar hāķı¹⁶⁶ irdi āfeti

Neşir

İskender gördi kim şuya çāre bulunmadı buġur dönüp zulumātdan 8) çıķmak
ardınca oldu. Sürdi, leşker-ile bir yire irişdüķ. Şöyle kim cümle yāķüt, fīrūze, la°l
ü güherdi. At ayaġında ol 9) kıymeti¹⁶⁷ taş şöyle çağladı kim hāş u °ām işitdi.
Andan İskender tabl urup be-āvāz-ı bülend-ile çağırdı kim: “Yā kıavm, at
ayaġında 10) çağlayan taşdan götüren daķı peşīmān götürmeyen de peşīmān
ola.” didi. İskender-i Kübrā çağırduġın mīr, sipāhī 11) işidüp eyitdiler: “Çünkü
bu taşdan götüren peşīmān olur. N°idelüm götürüp kim?”. Eydür: “Götüren,
götürmeyen daķı peşīmān olur. 12) Götürmedin peşīmān olunca götürelüm
olalum diyü ol kıymeti taşdan, kaşdan göturdiler. Kim kıoyın kim yeñin kim

¹⁶⁵ Dize her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

¹⁶⁶ hāķı: TN 179b/7; hāķ MN

¹⁶⁷ kıymeti: TN 179b/9; MN

etegin 13) kim urbānın kim at tobrasın oldurdılar. Gittük, beşinci gün bir yire geldük. Zulumāt içinde onduk. Bir dürlü avm gördük 14) ki umrı bigi aynaşurlar. Ğāyet çokluk. Bir şa°b al°a var muhkem ve °ālī ve mu°azzam. Kömürden yapılmış ammā ki 15) yiri um, mīl. Bir at oşumı ola. al°anuñ bir cānibinden ol um āb-ı revān olup aar. İskender erisinden her kim ol uma 16) girmek aşd itdise uma batup nā-bedīd oldu. Gördiler ki al°aya geçmege āre yok. Ammā ki tedbīr anı idüp 17) al°a begine Eflāṭūn-ı Keḥḥāl mektüb yazup bir oa bağlayup pehlevānlardan bir tīr-endāze verdiler. Yedi siñirlü yay-ıla yedi 18) yeleklü bir o pertāb ılıp atdı. Rāst o al°aya düşdi. Oı alup beglerine iltüp ne dilce olduğın bilüp 19) ouyup anlar daḥı biti yazup İskender’e elçile gönderdiler. Beg-ile avmi geçüp şubḥ-dem İskender-i Kübrā meclisinde ḥāzır oldılar. Nazar 20) ılıp gördiler ki başları ṭūṭī şeklinde ammā ki add ü āmeti, vaż°-ı endāmı ādem şekil, el ayak yirlü yirinde ve bir °aceb 21) daḥı bu ki nāṭık insāmı gibi söyler. Hemān şadāsı ṭūṭī āvāzına beñzer ve bir °acāyiblığı bu ki yüzünüñ ve boynunuñ ve afāsınuñ

[37a]

1) yūñleri var. Ṭūṭī yüzündeki yūñler gibi yeşil ve belinde bir futası var aėa yaprağından ve arasında geydüği daḥı aėa yaprağından 2) meviz yaprağı şeklinde ammā ġāyet büyük. Bes, nāme°i İskender-i Kübrā’ya şundu. Eflāṭūn-ı Keḥḥāl nāme°i İskender-i Kübrā 3) eline virdi. Yetmiş iki dilden aşra olmağın °acַz gösterüp bege virdi. °İnāyet-i Ḥa birle “Yā Süleymān, bu ḥaīr Lomān gördüm mektübdā 4) yazılmış ki: “*Bismillāhi ze’l-menni ve’t-tavli mine’l-faīri ila’l-lāhi illā Allāh Sikenderü’l-mu°tezzü billāhi innā mesākinü leysset lenā emvāl ırci°* 5) *°annā.*”¹⁶⁸ Bes bunuñ ma°nīsine İskender-i Kübrā muṭṭali° olup baña eyitdi ki: “Yā Lomān-ı ekber, bu āşıda söyle ki benüm murādum 6) bu ki bu avmden geçem ve al°aya varam, şehirlerini görem; dirliklerine, mezheblerine, muṭṭali° olam. Andan İskender sözün 7) āşıda söyledüm. Eyitdiler ki: “Şenbe gicesi ki olsa bu um aynamaz üzerinden geçilür.”. “Bes, gelecek şenbe gicesi um üzerinden 8) geçüp gelüñ, ābildür.” didi. Çünki şenbe gicesi geldi. ır biñ er-ile ve ır °ādī pehlevān-ıla geçüp ol al°aya varduk. Melikler-ile 9) muḥteşemleri arşu gelüp İskender’i ol şehir içine ilettiler ve bir °aceb daḥı bu ki ol şehrüñ meliki cemī° dili bilür. İskender-i 10) Kübrā-y-ıla

¹⁶⁸ Minnet ve kudret sahibi Allah’ın adıyla. Fakir kuldān Allah’a, ancak Allah’a. Allah’la izzetli olmuş İskender. Biz miskinleriz; malımız yok, bize onu geri ver.

söyleşdi. İskender’i cennet mişāl sarāya kondurdu. Andan İskender anlaruñ şehrine nazar itdi. Gördi kim 11) sarāylar yapmışlar, kaması birbirine berāber. Ğürları, kapuları ileyinde. İskender anlardan su’āl itdi ki: “Ne sebebden böyle 12) idersiz?”. Eyitdiler ki: “Sarāylarımız berāberlığı kōnşularımız incinmemeg-içündür ve hem sinlemüz¹⁶⁹ gözümüz önünde ola tā ki ölümü 13) aña duravuz, tā ki Hāllāk’uñ yavuzrağından olmayavuz. İskender: “Halkuñ yavuzrağı kimdür?”. Eyitdiler: “Oldur ki dünyā 14) işin düze, āhret işin düzme.”. İskender’e eyitdiler: “Hācetüñ nedür?”. Eyitdi: “Ömr-i cāvidānī.”. Bunlar eyitdiler: “Ol bizüm elümüzden 15) gelmez; velīkin bizüm cevāhirümüz vardur, size virelüm.”. İskender’üñ elin alup bir ırmağa getürdiler. Cemī° taşlar cevāhir idi. 16) “Bu nesnelar sizüñ olsun.” didiler. “Ki bular bizüm katumuzda taşdur, bize hācet degüldür.”

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

- 17 Kurb-ı Hāk’dan ğayrı nesne olmadı maķşūdumuz
La°l i cevher sevgüsin¹⁷⁰ virmedi hiç ma°būdumuz
- La°l i cevher ne ki varsa yā Sikender ol senüñ
- 18 Māla meyl iden cihānda ol bizüm mefsūdumuz

Neşir

Yā Süleymān, çünkim İskender anlaruñ sözün işitdi, kelāmın taşdīķ 19) idüp la°l i cevāhirden alup döndi. Ol gice anda yatup °ale’ş-şabāh göçüp gitdük. Birkaç gün giderek zulumāt serhaddine 20) yakın Bahtum vilāyetine kırk günlük yol kala ki ser-haddi, zulumātdur. Bir °azīm tağ görüñdi. Lāciverden rengi gök yüzine beñzer. Ol 21) tağüñ birkaç hāşlar-ıla üstine çıkduk. Bir şaru yākutdan bir ev gördük kim içinde bir çeşme var ve ol çeşme üstinde

[37b]

¹⁶⁹ sinlemüz: MN, TN 180a/12

¹⁷⁰ sevgüsin: TN 180a/17; MN

1) bir kemer var. Heft rengden yapılmış ol °aẓīm kemerüñ üzerinde bir gevher komışlar. Anuñ bigi şeb-çırāğ kim şu°lesi ol şuya düşmiş, °aksinden 2) ol ev içi aydın olmuş. Çünkü ol gevheri ve ol şaru yāķutdan evi kim gördük ta°accüb kılup içerüsine girdük. 3) Bir altun taht var; gāyet muṭavvel. Ol taht üzerinde bir ḳadīd yatur. Altında kāfurdan bir döşek peydā itmişler, üzerinde yatur ve 4) üzerine yine kızıl altundan bir cār örtmişler zamān-ıla çürimesin diyü. Ve daḫı yā Süleymān, çünkü İskender-i Kübrā-y-ıla anuñ yaķınına 5) varduķ. Cārını üzerinden götürmege ḥuddāmdan şāh[a]¹⁷¹ her kim ki ḥükm itse el yoķayan cān virüp helāk oldu. Her kim ol 6) çeşmeden daḫı içdise zehir içmiş bigi çatlayup cān virdi. Ḥükemā ol şaḫsuñ cārın gidermekde °acze varıcaķ, yüz 7) bu du°acıya dutup İskender-i Kübrā eyitdi ki: “Yā Loķmān-ı ekber; İskender-i Kübrā olam, ben de gelem bu ḳadīdūñ cārın giderüp 8) şeklin görmek olmaya baña °ār degül mi kim ve senüñ bigi üstādum ola ki Loķmān-ı ekbersin; ḥikmetüñe, °ilmüñe ḫalel 9) degül mi? Buña dermān itseñne!¹⁷²” diyicek cevāb virdüm ki: “Yā İskender-i Kübrā, iki nesne baña gāyet °aceb geldi. Ol cihetden 10) sükūta varup ḫayretdeyem.”. Su°āl itdi ki: “Nedür?”. Cevāb virdüm ki: “Evvel °aceb Ḥaķ te°ālā Sikender °abdini, meliki 11) ile ādemden zuhūra getirüp ḳudretini ıẓḫār itdüğü ve saña dört yüz yıl yaķın °ömür virüp salṭanatla cihān milkini 12) musaḫḫar itdügüñ ol baḫşayanda, baḫşış-i °izzetine lāyık, virdüğü ni°mete muṭābık, şükr ü ṭā°at ve ḳanā°at ḳılmadığüñ 13) ecilden dünyāya ḫariş olup āb-ı ḫayāt ṭaleb itdünse Ḥaķ te°ālā bu fi°liñi revā görmeyüp āb-ı ḫayāt yirine uş 14) āb-ı memāt ruzī ḳıldı. Bu çeşme, çeşme°-i memātdur. Her kim nüş itdi helāk oldu. Ve ikinci ta°accübüm budur ki bu dört yüz yıl 15) °ömür içinde defīneler açup ki ḫazīneler cem° itdün. Ser-cümlenüñ ḳıymeti bu lāciverdī ṭağça yoķdur ki ḫāş lāciverd ḳıymetde 16) altun-ıla birebirdür. Ve bir daḫı bu gevher-i şeb-çırāķ ki görürsin yedi mīl yere degin şu°le virmişdür. Ḳanķı pādişāh 17) ḫazīnesinde vardur? Ve bir daḫı bu ḳadīd ki zerrīn taht üzerinde cār örtmişler yatur ve zerrīnden zirih 18) şeklinde ki düzedüp üzerinde cār örtmişler. Yaķın budur ki bu da pādişāh-ıdı ki ḳadīmü°l-eyyām gelüp bu baḫr-ı 19) zulümāta¹⁷³

¹⁷¹ şāh[a]: TN 180b/5'te de eksik yazılmıştır.

¹⁷² itseñne: MN; TN 180b/9

¹⁷³ zulümāta:

girüp āb-ı hayātı sencileyin bulmayup āhir bu memāt çeşmesine gelüp helāk olmışdur hayāt şanup.

20 **Naẓm**

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Yā Sikender şöyle bil ki bī-gümān
Didigümdür şek degüldür bes hemān

21 Var-durur tārīh anuñ görmek gerek
Şüphemüz hal ola tā ki bes °ayān

Neşir

Yā Süleymān, İskender-i Kübrā

[38a]

1) bu sözümi taşdıķ kılup “Aḥsen.” didikden şoñra yine su°āl itdi ki: “Yā ḥakīm, ne kim didüñse, rāst buyurduñ ammā ki bu pādişāhuñ 2) örtüsine el yoķayan niçün helāk olur?”. Cevāb virdüm ki: “Bu lāciverdden tağ ki vardur; zehrūñ bir cinsi lāciverddür kim kimsene bir dirhem 3) ḥaş lāciverdī içse kuşdurur; üç dirhem yise öldürür. Ğāyet muzırdur. Ḥuşuşā kim bunuñ içinden memāt çeşmesi çıķmış ola. Bes, 4) bu zehir-nāk çeşme°-i memātuñ buḥārından ve lāciverdī gögüñ havāsi te°şirinden rūzigār müddet-ile bu ḳubbeye ve bu cāra eşer itmiş. İmtihān 5) itmek dilerseñ mühendislerden birine ḥükm it. Bu şeb-çırāğı yirinden ḳoparup alsunlar.”. Bes, Sikender-i Kübrā eyle idüp mühendislere 6) ḥükm itdi ki şeb-çırāğı yirinden alalar. El yoķayan kimsene helāk oldu. Andan İskender baña eytdi ki: “Yā Loķmān, bu şeb-çırāğı ve bu 7) cārı, ḳadīd üzerinden giderevüz, şekl i şemāyilin görüp ḥāline muḫḫali° olavuz.” diyicek tiryāk-i ekber getirüp mühendislerüñ birkaçına 8) içürüp ve gevdesine sürüp emr itdi. Cārı giderdiler. Naẓar ḳılup gördük ki bu altun taht üzerinde yatan ḳadīdüñ başı ḥinzīr 9) başına beñzer velākin gevdesi ādem gibi el ayak yirinde. Cārın yine örtüp bildük ki bu melikdür ki Ḥinzīr-serler cihān 10) sarāyın dutduğı vaķt ol devürde salḫanat tahtında muḳarrer olmuşdur. Āb-ı hayāt taleb ide gelüp bunda ölmüşdür, diyü fikr 11) iderken nā-gehān ol kemerde yedi satır ḥaḫḫa gözüm tuş oldu. Ḥinzīr-serler dilince yazılmış ki Merriḫ devrinde Ḥinzīr-serler 12) ḳavmine

sulṭāndum. Biñ yıl °ömür sürdüm ve biñ server-i selāṭīn tahtından indürdüm ve biñ yirde genc-hāne yıǵdum. Cihānda °ömre 13) ṭoymadum. °Āķıbet, āb-ı ḥayāt ṭaleb idüp baḥr-ı zulumāta girdüm. Elüme girmeyüp bu küh-istān üzerine çıķdum. Bu °ayne'l-memātdan bir 14) āvāz geldi: “Yā Hınzīr-serler meliki, senüñ ecelüñ bundadır ve şuyüñ daḥı bu şudur kim içersin. Çünkim bu¹⁷⁴ āvāzı işitdüm 15) egerçi ki dehşet itdüm ve illā ki içmesine göñlüm teķāzā itdi. Şöyle ki içdüm āb-ı ḥayāt şanup marīz olup yatdum. 16) Beglerüme emr itdüm ki benüm üzerüme bir °ālī ḳubbe yapup ve ol gevher-i şeb çırāk ki bu baḥr-ı zulumāt içinde öñümce 17) meş°ale gibi götürürlerdi ve dört kez yüz biñ erüm ki anuñ şu°lesince giderdi giceler gündüz gibi. 18) Ve baḥr-ı zulumātuñ zulumātu içine yedi fersaḥ yire şu°le virürdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

19 Ol güher bu-durur şöyle ki var¹⁷⁵
Bu kemer üstinde ṭurur āşikār

İy benüm ḳabrüm gören şāh-ı cihān
20 Bil ki bāķī ḳalmayısar bu zamān

Şöyle bil ki yaşasañ biñ yıl °ömür
Ḥızmet ıitse cümle şey° zeyd ü °ömür

21 Yüz yıl ıitseñ sen ṭaleb āb-ı ḥayāt
Bencileyin bulasın °ayne'l-memāt

Bu cihān bāķī degüldür şehriyār

[38b]

1 Ğarre olma devletüñe kāmukār

¹⁷⁴ bu:

¹⁷⁵ Dize her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Bu ölümüm saña bil °ibret yiter
°Āķıl-ısañ bu ölüm hikmet yiter

2 Böyle diyüp anda tārīh içre pes
Yā Süleymān āhir یتیمش ol nefes

Neşir

Kaçan kim bu tārīh okudum 3) İskender-i Kübrā işidüp hayrete varınca, nā-gehān bu āb-ı memātdan bir °azīm āvāz geldi ki: “Yā İskender-i Kübrā, cihānı şarkdan ğarba 4) tutduñ, biñ bir server-i selāṭinleri tāc u tahtından indürüp şāh māt idüp meliklerin tutduñ ve sedd-i Ye°cūc’ı yapduñ. Kaydafa milkin 5) baħr-ı Nebṭiṣ¹⁷⁶ kesüp ğarķa virdüñ ve bulut tahtuñ götürdi. °Ālemi Ķāf°dan Ķāf°a gezüp gördüñ rub°-ı meskūnuñ gencin cem° idüp bir yire 6) dirdüñ. Dört yüz yıl °ömür sürdüñ. Henüz daħı milke ve māla, °ömre toymaduñ. Şimdi āb-ı hayāt taleb idüp baħr-ı zulümāta daħı gelüp girdüñ. 7) Ğāfil-mebāş ki °ömrüñ āħirine irdüñ.

Nazm

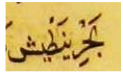
[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Böyle diyüp çeşmeden geldi nidā
8 Hayrete virdi Sikender iy fetā

Dehşet aldı ol şadādan iy emīr
Hāşıl itdi ol zamān derd ü °anā

⁹ Neşir

Andan İskender’le geçüp gitdük. Ammā ki İskender varduğunca dehşet-i havfindan ol derd artdı. Ol cānibden Hızır °am. 10) daħı gelmedüğine ḫālī, aḫvālī ne olduĝın bilmedük. Hızır bārī gelse, āb-ı hayātdan buldısa bir nişān getirse, bu dertden 11) ḫalāş olunsa diyü baħr-ı zulümāt içinde İskender-i Kübrā

¹⁷⁶ baħr-ı Nebṭiṣ: ; TN 181b/5

henüz āb-ı hayāt içem diyü ümîzle giderdi. Ol hâlde dağı 12) hayâtdan ümîzi kaṭ° itmemişdi. °Ākıbet yolumuz bir °azîm kulleye uğradı. Nazar kılup gördük ki bir °azîm kulle. Bu kulle- 13) nüñ üzerinde bir ferîşteh. Ādem hey°etlü, tāvus kuşu kanatlu, çār-ı zulümāt içinde örü tırmış, gözi gökde, iki eli 14) du°ada. Velî öñünde bir taş var çetük başı kadar ola. Çünkim ferîşteh ol İskender’i¹⁷⁷ gördi eyitdi ki: 15) Yā İskender-i Kübrā, Zü’l-ķarneyn¹⁷⁸ olduñ, cihān mālın cem° itdüñ. Dağı toymaduñ mı? °Ömür fānıdığın bilürken İbrāhîm 16) peygāMBER şerî°atince Hālîķ’a tā°at kılurken āb-ı hayāt taleb idüp izn-i Haķ olmadın baħr-ı zulümāta girmek, senüñ nübüvvetüñe 17) muṭābıķ, °aķluña başiretüñe lāyık degüldür. Velî çünkim bu araya geldüñ, baħr-ı zulümāta ki girdüñ āb-ı hayāt göline. 18) Naşībüñ işbu taşdur diyüp ol taş İskender’e virüp ferîşteh ğayb oldu. İskender ol 19) taşuñ sırrını hükümlerin teftîş itdi. Ne ma°dendür ve ne cevherdendür fark idemedük. Dağı Hızır-ı nebî 20) gele diyü ümîz-vār-ıla tırdı. Bu taraftan Hızır dağı ol zamān ki zulümāt içinde gevher-i şeb-çırāğı 21) götürüp giderken şu°lesinde zulümāt¹⁷⁹ diyārın seyr iderken nā-gehān zulümāt içinde bir şu görüñdi.

[39a]

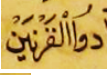
1) Anuñ gibi şu ki mevcinden yedi fersaħ her cānibe şu°le virürdi ve gökdeki yıldızlaruñ şavķ-ı °aķsin ol şu içine 2) düşmiş ve çevre yanı yāsemin, sünbül, za°ferān, zaymurān¹⁸⁰, şaķāyık, nergis, gülzār bürimiş ve serv-i revānlar revān kenārında 3) dersü bitmişler. Bir cennet mişāl yerdür ki ol revān olup aķan āb-ı revān, selsebîl kevşere beñzer.

Nazm

[fā°ilatün / fā°ilātün / fā°ilün]

4 Bir °aceb cennet mişāl olmuş o yir

¹⁷⁷ ferîşteh ol İskender’i: . TN 181b/14’te de aynı şekilde yazılıdır.

¹⁷⁸ Zü’l-ķarneyn:

¹⁷⁹ zulümāt:

¹⁸⁰ zaymurān: TN 182a/2; MN

Sebzevātı gül benefşe  olmış serir

Hem- u  urna g zi a ar ol bınar

5   mr-i b k  bula i se anı p r

Neşir

Y  S leym n, Hızır peyg mberu n atı ol şuyı g ricek i mege  ekin r. Hızır  omaz, 6) at yine şuya tekr r  ekil r. Hızır yine  omaz. Buğur ol şu  urduğı yirinden Hızır’u n atı ayağından ya a rev ne olup a ar. 7) Hızır anı g r p şu kend den ya a a duğından hikmet anılayup şuya  arşu varup atın şuya  oyup at  in nın 8) gevşeltdi. T  kim at şu i di. Hızır atını şu i ine depdi. Nazar kıldı. G rdi ki eyle ş f  t bb n k şudur ki 9) i indeki  um  ayır g z k r. Andan Hızır eyitdi: “Bu şu teh  deg l. Va t ola kim  b-ı  ay t bu ola. Ne  oşdur.” diy p 10) elindeki s n sin şu i ine şan up at  zerinde  ol şunup ol şudan i di. At dağı  anup şudan serin  aldurdu. 11) Andan Hızır dağı şundı kim s n sin yirinden alup  opara. G rdi kim s n sin bitmiş, ol  urı ağa  yeşermiş. Meger kim 12) ol s n   urm  ağacıydı.  urm  dağı virmiş p rlenmiş buda lanmiş. Meger kim  skender-i K br  zul m ta girmel  olınca  13)  kem -y-ıla meşveret kıldı ki zul m ta ne vech-ile gireler ki  ıkması  s n ola. Tedb r bunu g rd k ki  c y z 14) bah dur pehlev nlar,  c y z  Arab   ulunlı ata binerler ve  asker n  n nce mu addem y r yeler. Bu  c y z yundlaru n  ulununu 15) zul m t bağıri ken rında bağlayu  oyup  zerlerine  c bi  kişile Mışır sult nın m vekkel  odu  ve  erinu n 16)  astasından, şikestesinden anda bile  oyup eytd k ki: “Eger  b-ı  ay t el m ze gir rse sizlere dağı 17) naş b n z get rel m ve eger ki ma r m  alursavuz dağı seyr-i sefer i re “*Es-seferu  u i  at  mine ’n-n r*”¹⁸¹ m cibince za met, 18) meş  at  eken bizler olavuz. Sizler  uz r-ıla burada mu im olu  ve bir dağı  uz vend-i   lem bir, iş ikid r. Tedb r m zi 19) ta d r-i  a  bozarsa zul m tda  b-ı  ay t bulma  mu adder deg lse ki n - m z ma r m olduğumuzdan  ayrı zul m t ma l  atınu n 20) cebb rlarına  uş gel p bu yolda hel k olursavuz, sizler dağı şağ esenlik-ile vil yetl  vil yeti nize varup eglend ğ m zden 21) hel k olduğumuz bilesiz, a rab larumuza  aber kılasız diy p  c yıllık azuğ-ıla bağıri zul m tu n i ine gird k

[39b]

¹⁸¹ “Sefer, ateşten bir par adır.” (Hadis-i şerif)

1) ve bir dağı gevher-i Őeb-çırāk ki aña cām-ı gītī-nümā dirler idi, yedi fersah yola dek kōz gibi Őu°le virürdi. İskender, Hızır peygamberün 2) eline virdi ve bir dağı yedi ölmüş balık korusın cild-bendine Őaldı. Bu tārīk üzere Hızır muqaddem gevher-i Őeb-çırāğı eline 3) alup giderdi. °Asker-i İskender ol gevher Őu°lesine baır-ı zulümāt içre giderlerdi ve ölmüş yedi balığı Hızır'a anuñçun götürdidüm ki 4) muqaddem °asker öñünce giderken kankı Őuya ki iriŐirse ol sünüsün içine Őança. Eger def°i yapraklanup hürmā virürse, ol 5) balıguñ birin dağı Őu içine Őala. Hayāt bulursa bile kim taħkīk āb-ı hayāt Őuyıdur. İskender Őāha haber kıla ve dağı gevher-i 6) Őeb-çırāğı Hızır eline anuñçun virdürdüm ki peygamberdür; kademī mübārek ve iŐin oñarıcı Hağ tebārekdür. Hem Benī Huzā hem rehber-i İskender-i 7) Kübrā ve hem tāli°in dutdum ki Hızır, āb-ı hayātı bulur. Bize dağı naŐīb ola diyü ümiz-vār olduğ. Anuñçun Hızır'ı, °askere 8) pīŐrev kılduğ ve bir dağı ol üç yüz yundı, üç yüz pehlevānlara bindürdüp kulunların iki kodurduğ ki zulümāt 9) serħaddine girüp murādumuzca gitdigümüzden Őoñra yine ki geldigümüz yire ki dönmelü olavuz. Hayvānāt cinsinde insāna 10) merkep olanlarda diŐi kıŐrak kadar zihni, idrāki, hissi artuğ yoğdur ve vaqtā ki kulunından ayru düşse, gitdügi 11) yiri bilür. Elbetde varup kuluncuğunu bulur. Bes, bu tārīk-ıla baır-ı zulümāta girmiŐdük çünkim Hızır nebī °am., āb-ı hayāt 12) içinde kim nizesi yapraklandı, hürmā virdi. Bu yañadan ol cilbendindeki balıkları çıkardı. Dağı ol Őuya Őalup 13) gördi ki ol āb-ı revāna düşdigi dem, revān cānlanup arkasına pul binüp gözleri nūrlanup, 14) güherlenüp hayāt Őuyı içinde kanatlanup yüzmege baŐlar. Çünkim ol kuru balıkları dağı Hağ te°ālānuñ hükmile 15) cānlanup Őu içinde cünbiŐ ü hareket kılduğların Hızır göricek taħkīk bilür kim içdügi Őu āb-ı hayātıdur. Hācetin mağbül 16) kılan kızıye'l-hācātıdur. Andan hayāt kenārına çıkar, atından iner, Őeb-çırāğı kıble cānibine kor, atını kaza kor. Andan āb-ı 17) hayātıdan toyuncaya içüp tāze ābdest alup iki rek°at hācet namāzın kıilup evvel rek°atında Őuhf-ı Ādem oğur; ikinci 18) rek°atında Őuhf-ı İbrāhim oğur; üçüncü rek°atda Tevrāt-ı Mūsā oğur ve dördüncü rek°atında Zebūr-ı Dāvūd oğur. Andan Őoñra 19) geçmiş peygāberler ervāhına Őalavat getirüp çünki āb-ı hayāt naŐīb iden Kayyüm çünki

ḥayāt üzre ḥayāt viren¹⁸² *Allāhü' 20) ş-Şamedüñ lem yelidi ve lem yüledüñ*¹⁸³ lâ-şerîk ü lâ-mekân u lâ-vezîr Aḥad'uñ şükrünü yirine getürüp du°adan niyâzdan ve namâzdan 21) fâriğ olup tekrâr du°a kıilup el yüze sürince, nâ-gehân cānib-i Ḥaḫ'dan ḥiṭāb-ı °izzet yitişdi ki: “Yā Ḥızır saña

[40a]

1) āb-ı ḥayātı naşîb kıldum. Tā kıyāmete dek zinde olasın ve °ilm-i ledün saña naşîb itdüm.” diyüp nidā işidüp tekrâr Ḥızır secde°-i 2) şükr itdi. Andan bir altun maşraba-y-ıla āb-ı ḥayātdan İskender'e naşîb olup baḥr-ı zulümāt içine dönüp gelüp giderken 3) her cānibine ki Ḥızır nazar kıılır görür ki baḥr-ı zulümāt içi gündüz gibi olmuş. Egerçi ırakda zulümāt görünür ammā ki kendüzi 4) her ne cānibe giderse ağzından nefes çıkdıkça bir nūr zāhir olur ve andan soñra yüz-i nūrından °ālem münevver olur. 5) Ve bir °aceb daḥı bu ki atnuñ ağzından her nefes ki çıkar bir yeşil buḥār olur. Ammā ki güneş şa°şa°ası gibi mevc olur. Ve üçüncü 6) °acāyib daḥı bu ki kendünüñ gözi nereye yitüşürse, atnuñ ayağı daḥı ol araya başar. Ve dördüncü °acāyibi daḥı bu kim 7) atnuñ ayağı nereye başarsa sünbül, nesrîn biter. Bes, Ḥızır, Ḥaḫ te°ālā virdiği kerāmet i fazîlet āb-ı ḥayāt kıyāmete dek ölmez. 8) Ḥayāt viren Rāzıḳ'a tekrâr şükr idüp atından inüp sünüsün yire şança kodı. Tekrâr dört rek°at namāz kııldı. Du°a 9) kıilup şükr-i Ḥaḫ'ı yirine getürdi. Ve andan soñra diledi ki ıalḳup gide. Nā-gehân nidā-yı ulūhiyyet yitişdi ki: “Yā Ḥızır, dön beri! Şağ 10) cānibüñde üç pîr vardur. Saña anlar muntazırdur; buluşup ḥayr du°aların al, naşîḥatlerin dut.”. ıAçan kim bu nidāyı Ḥızır işidüp 11) ḳudret atına süvār olup şağ cānibine biraz yir ki gider. Gelüp bir laṭîf mekāna yiter. Ser-cümlesi laṭîf enācîr ağaçları ve engür 12) ağaçları. Nazar kıilup üç pîr-i °azîz görür ki bir gār içinde kāfūr döşenüp otururlar. Velî eyle pîrler ki başları 13) iki dizleri arasına gitmiş, ıaşları uzayup burunları üzerine dökülüp ve gözleri ıapaḳları uzayup gözlerini bürümüş. 14) Hemān ḥayātlarından birer nefes bākî ıalmış ki alışup virişürler.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

¹⁸² viren: TN 182b/19; MN

¹⁸³ Kur'an, İhlas 2-3: “Allah her şeyden müstağni ve her şey O'na muhtaçtır. O doğurmamış ve doğmamıştır.”

- 15 Böyle diyüp ol ḥakīm ü ḥurde-dān u ḥoş-nefes
Ḥızır-ı ḥāzır’dan rivāyet itdi şāha ol nefes
- Diñle imdi kışşa nedür şerḥ ideyin bī-gümān
- 16 °Ömr¹⁸⁴ mühlet bulmuş-iken dimedin ecel de bes

Der-beyān-ı Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī¹⁸⁵

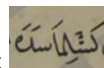
[mefā^cīlün / mefā^cīlün / fe^cülün]

- İşit sözüüm eyā kāmīl hūnerler
- 17 Saña senden idem naql u ḥaberler
- Vücūduñ baḥr-ı zulmetdür bilesin
Şeh İskender o cān¹⁸⁶ fikrūñ idesin
- 18 Ḥızır mişlī-durur mürşīd-ü kāmīl
Elinde gevheridür °aql u °ākıl
- Sikender leşkeri-durur te^calluḫ
- 19 Saña tābi^c-durur ider temelluḫ
- Ḥuzā’nuñ dergehidür āb-ı ḥayvān
Te^calluḫdan kesilmese¹⁸⁷ ehl-i °irfān
- 20 Kaçan Ḥaḫḫ’uñ irişe dergehine ol¹⁸⁸
Ya gösterdi¹⁸⁹ Ḥızır mürşid aña yol

¹⁸⁴ °ömr: TN 183a/16; MN

¹⁸⁵ Geçmiş hikāyenin temsilleri hakkında

¹⁸⁶ o cān: TN 183a/17

¹⁸⁷ kesilmese: ; TN 183a/19

¹⁸⁸ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

¹⁸⁹ gösterdi: TN 183a/20; gösterdüm MN

Eger bilmek dilerseñ işbu rāzı
21 Te°alluğdan kesilüp itme bāzı

Beşersin itmegil fi°1-i zemīme
Çün insānsın ne beñzersin behīme

[40b]

1 Fenā-yı zulmetin terk it sefer kı1
Beķā milkin isteyüp güzer kı1¹⁹⁰

Sikender-veş çekerseñ nefsi-zulmet
2 Bulamazsın hayāt-ı milk-i cennet

Hzır-veş def° iderseñ bu hevāyı
Gümānsuz bulasın ķurb-ı Hzā'yı

³ Der-beyān-ı Meclis-i Āhır¹⁹¹

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Haķķ'a minnet ol-durur Raħmān Raħīm
Hālıķ-ı Rezzāķ-ı °ālem Hayy °Azīm

4 Kim hidāyet virdi artdı vüs°ati
Söyledük meclis diyüben temmeti

Şad hezārān şükr-i bī-ħad Haķķ'a hem
5 Yüz-ile seksen üç meclis buldı tam¹⁹²

Nazmıyı didük anuñ emlaķ kelām
Nesrini itdüm ħadīş aħsen tamām

6 Ol Hzāvend irgürürse yarına

¹⁹⁰ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

¹⁹¹ Son meclis hakkında

¹⁹² Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

Raḥmeti Ḥaḳ'dan dilerseñ bā-şafā
Vir şalavat sen be-cān-ı Muştafā

14 Süleymān-nāme'nüñ Yüz Toḳsān Dördünci Meclisinüñ Zikrindedür

[mefā'ılün / mefā'ılün / fe'ülün]

N'idem men ki bugün yār yād olupdur
Raḳīb āh kim işidüp şād olupdur

15 Senüñ şirīn cemālüñi görelden
Bu °işkuñda özüm Ferhād olupdur

16 Meni leylā şaçuñ mecnün idelden
Gözüm ḳan yaş işüm feryād olupdur

17 Gözüm yaşı Furat olsa °aceb mi
Ki ḥüsn-ile yüzüñ Bağdād olupdur

Yıḳaldan göñlümi cevruñ al-ıla
Dil-i düşmen ḳamu ābād olupdur

18 Menem baş oynayan °işkuñda bugün
Ki yoksa ḡayrıya °işḳ ād olupdur

19 Meni şākird idelden °işkuñ ıiy dost
Dilüm medḥuñ dimekde ıüstād olupdur

Baña senden vefā gelmek ne mümkün
Velī n'idem göñül üftād olupdur

20 Eşer kılmaz saña ağladuḡum ḥiç
Meger göñlüñ ḳatı pülād olupdur

Ṭolaşdı zülfüñe Firdevsī göñli

21 Halāşı yok tapuñ şayyād olupdur

Lebūñ hātem tapuñ şāh-ı Süleymān
Menem mūruñ işüm inşād olupdur

[41a]

1 İşit mūr-ı sühan-verden hikāyet
Süleymān kışşası mī^cād olupdur

Şalāvāt vir velī Aḥmed resūle

2 Daḥı āline hem evlād olupdur

Hikāyet-i Efrāsyāb-ı Türk ve Kışşa²-ı ^cAyyūr¹⁹⁴-ı Cāzū

Loḡmān Ḥakīm kavlince nāḳılān-ı 3) muhtār ve Eflātūn-ı Yūnānī, yetmiş iki dilūñ tercümānı, naḳlince ol vech-ile şahīḥ hikāyet kılup eydürler ki 4) çünkim Loḡmān Ḥakīm ol zamān ki İskender-i Kübrā kışşasın bu araya ki getürdi, zıkr 5) olundı, vaḳt-ı şām daḥı yitdi. Süleymān dīvānı taḡıtdı. Ḥalvet-i hāşa varup şubḥ oluncaya dek 6) Ḥālīḳ'a ^cibādet itdi. Çünkim ol gice geçüp ^cale'ş-şabāḥ oldı, ḥıng-ı İshāḳ'a süvār olup 7) göçdi. On iki biñ enbiyā ^casker önünce giderlerdi ve ^culemā başları üzerinde sekīne götürüp 8) giderlerdi. Geçmiş peygāMBER ervāḥına şalavāt getürürlerdi ve Süleymān'ıñ sağ tarafında Loḡmān-ı 9) Ḥakīm ve şol cānibinde Āşaf bin Berḥıyā yürürdi ve server ü selāṭınler ^calemlü ^calemile aşardı. 10) Kuşlar daḥı gök yüzinde pervāz urup bile giderlerdi. Sīmurḡ, Kuḡnūs kuşı kuşlar önünce 11) yürürdi. Tā ki ^calā-raḡmı rüzigār bir nice gündend şoñra Sinob Ḳal^cası şınurında bakır ma^cdenine 12) gelüp ḳondılar. Ol ma^cden kenārında bir kūh-istān var-ıdı. Şimdiki hālide aña İlḡaz Taḡı dirler. 13) Anuñ şems-i ṭulū^cından yaña bir köhne ḳaşır var-ıdı. Ġāyet ^cazīmdi. Çevresi yazu-y-ıdı. Çünkim 14) Süleymān ḥazreti ^caleyhi's-selām ol burc-ı bāruya gelüp ḥalkı görüp ḳal^ca³-ı köhne kenārında ḳondı. 15) Tā on dört kez yüz biñ ^cArab-^carbā çerisi; Mışır, Şām leşkeri, Ḳayşar-ı Rūm ulusu; Yūnān 16) begleri; Endelüs yigleri; Benī Aşfer melikleri atlu atından inüp ol şahrāya ḳondı. Süleymānī otaḳ 17) uruldu, dīvān-ı sulṭānī ḳuruldu. Süleymān ḥazreti ^caleyhi's-selām salṭanat taḡtı üzerine çıḳup 18) ḳarār eyledi. Ol eḳālīm-i mülūkdan daḥı

¹⁹⁴ ^cAyyūr: Ġayyūr

otađlu otađına varup ¼ondı. Ādem ğulusından zehreler¹⁹⁵ ¼āk 19) oldu. At, ester, fīl, gergeden birle yir yūzi ¼oldı. At sūheylinden, er na°rasından ¼ās-ı gerdūn 20) ¼ıñladı. Aşhāb-ı Kehf beliñledi. Öküz, balık, pūlād-pūş erenleri ğötürmeyüp iñledi.

Nazm

[fā°ilātūn / fā°ilātūn / fā°ilātūn / fā°ilūn]

21 At nalın ğötürmeyüben iñledi ğāv ı semek
Na°ralardan ğümlledi ğök ötüben ¼ās-ı felek

Yirde ayakdan bulmadı bir cin ide tā ¼arār¹⁹⁶

[41b]

1 Yirde ğökde esmedi yil şeh-per ¼açmadı melek

Nesir

Ħakīm ¼avlince Süleymān 2) °aşır va¼tı olınca¼ °aşır namāzın ¼ıldı, Ħālī¼'a şükr eyledi. Namāzdan fāriğ olınca¼ salţanat 3) üzerine ¼ı¼up ¼arār eyledi. Ādemī-zād melikleri dergāh-ı Süleymānī'ye, dīvān-ı sulţānīye, cem° olup 4) geldiler, dīvān ¼urdu[lar]¹⁹⁷. Vūzerā vū ümerā, °ulemā, ħükemā, zurefā vū nüdemā yirlü yirinde ¼arār itdiler kim 5) oturdu kim ¼urdu. Ħon dağı geldi; yinildi, içildi. °Ā¼ıbet bu ¼aşr-ı köhnedden 6) ħaber açıldı. Buğur ¼ayşar-ı Rūm'a, Süleymān ħazreti baş ¼aldurup eydür: “Yā ¼ayşar-ı Rūm, bu nuĥās 7) ma°deni kimüñdür, bu vilāyete kim ħākimdür?” didi. ¼ayşar-ı Rūm ayağ üzerine ¼urup devām-ı devletine 8) Süleymān'uñ du°ā ve şenā ¼ılup didi kim: “Yā şāh-ı cihān, bu vilāyet-i nuĥhāsdur; Sinob ¼al°ası'nuñ 9) diyārına tābi°-durur. Zamān-ı evvelde ¼ayşar-ı Rūm ħüküm iderdi. Atam zamānında Efrāsiyāb 10) ğelüp atamuñ elinden almış. Şimdiki ħāilde Efrāsiyāb'uñdur.” didi. Süleymān işidüp 11) eyitdi kim: “Efrāsiyāb kim-durur, ne vilāyete ħākim-durur?”. ¼ayşar-ı Rūm eydür: “Efrāsiyāb, 12) Tūrān şāhidur. °Acem milki anuñ taĥt-ı yesinde-durur. Key¼ubād-ıla yağı-durur. Rüstem-i Zāl, 13) Efrāsiyāb'a cevāb viremez, anuñ

¹⁹⁵ zehreler:

¹⁹⁶ Dize, her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

¹⁹⁷ ¼urdu[lar]: 184b/4'te de eksik yazılmıştır.

korğusından yedi başlu evrenler milkine giremezler. 14) Bugün  alem içinde Efr siy b, T r n Ő hidur. Bir bah dur pehlev ndur kim na ra ursa 15) Ra d-ı felek  an  aŐanur; cenge girse  ahram n'a yılan  uŐandurur. Bir arŐlandur kim 16) R stem-i Z l anu  katında  avŐandur.

Nazm

[f  il t n / f  il t n / f  il t n / f  il n]

Bir bah dur pehlev n kim ol em r Efr siy b
17 Yidi  at g k  uŐadan ejder g zinde bir z b b

 ıy ımından  an  aŐana  ahram n g rse anı
 zerinden giŐse d ker g kde per Ő hin  u  b

18 G kdeki Merr h i Keyv n g rse anu   hengini¹⁹⁸
Be zi Şaru  ar a gire hem- u Őem -i  fit b

Ol  adar bi- ad bah dur cem  id p  ekmiŐ  eri
19 K tib-i  ar -ı  U arid itmeye anı  is b

Di le imdi c n u dille bu S leym n  iŐŐasın
Vir Şalavat A med'e H k'dan bulasız t  Őev b

²⁰ Neşir

H k m  avlince S leym n  azreti,  aleyhi's-sel m, Efr siy b'uhn 21) bu vech-ile Őaltanatını, Őal betini, Őec atini g Ş idicek, bir zam n baş aŐa a Şalup da ı baş  aldurup

[42a]

1) eyd r: “Y   ayŐar-ı R m, bu vech-ile cih n pehlev nı olıca  ben m derg humda gerek-idi. 2)  Acab  ne d ne  apar?” didi.  ayŐar-ı R m eyitdi: “Y  S leym n, Efr siy b bir  aceb aşıl n -bek r k fir 3)-durur, put-perest-durur. Amm  kim g yetde  uvvetl , Őal betl  kimesne-durur. Felege gelen 4)

¹⁹⁸ Dize, her iki n shada da benzer Şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

ejderhā-yı çarha siñek dimez. Kuvvetine yedi başlu evren tākāt getürmez. Eylük-ile da^cvet 5) kılmağı bilmez, haqqı bātıldan fark kılmaz. Hemān anuñ çāresi bu-durur kim Haq te^cālā sen Süleymān’a 6) anı keşān ber-keşān getüre, şerrini cihān sarāyından götüre.” didi. Süleymān eyitdi: 7) “Bizüm Sinob üzre varacağum[-uz]¹⁹⁹ aña k̄aşid gönderüp i^clām itmek gerekdür. Yā gelüp baña 8) çāker ola yā hōd çerisile gelüp ceng idüp kılıcumdan hūake berāber ola. Devlete, saltanata 9) lāyık budur kim Sinob’a geldüğümden Efrāsiyāb’ı āgāh kılam.” didi. Dağı buyurdi. Loqmān 10) Hākīm, Efrāsiyāb’a Süleymān dilinden bir nāme yazdı. İçinde hikmet, gevher- 11) engīz, dil-āviz sözler yazdı. Dürr-i meknūn sözleri incü bigi düzdi. Nāme’i tamām 12) idicek ayağ üzerine çalkup Süleymān’a oqudı. Süleymān diñleyüp nāmenūñ inşāsın 13) begenüp taḥsīn eyledi. Dağı nāme’i alup dürüp üzerine mühr-i hātem urup Sīmurğ’a 14) hūkm eyledi. Hüdhüd’i bulup getürdiler. Hüdhüd, peyk-i Süleymān olup kanad açup 15) içerü girüp sağ kanadın kaldurup şol kanadın yire sürüp yüzünü taht-ı pāye sürüp 16) tevāzzu^c kıilup dağı baş kaldurup ayağ üzerine tırup dilince Süleymān’a du^cā kıilup 17) didi kim:

Naẓm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

Tā kıyāmet tırduğınca mihr i meh encüm felek
Hūkmünūñ maḥkūmı olsun ins ü cin murğ²⁰⁰ [u]²⁰¹ melek

18 Gökde murğān tahtuñ _üzre şeh-per _idüp sāye-bān
Nāmeñi her bir emīre eyledi Hüdhüd belek

Neşir²⁰²

19) Hākīm kavlince Süleymān ḥazreti, ^caleyhi’s-selām, Hüdhüd’üñ bu vech-ile medh-i laṭīfin 20) diñleyüp āferīnleyüp eydür: “Yā Hüdhüd, bu benüm elümdeki

¹⁹⁹ varacağum[-uz]: TN 185a/7’de de eksik yazılmıştır.

²⁰⁰ murğ: ; TN 185a/17’de de aynı şekilde yazılıdır.

²⁰¹ [u]: TN 185a/17’de de eksik yazılmıştır.

²⁰² “neşir” yazılması gerekirken “” yazılmıştır.

nāme°i algıl, Efrāsiyāb tahtıgāhına 21) vargıl, nāme°i öñünde koyup uçup karşusunda turgıl. Ammā ki hāzer kııl kim

[42b]

1) ol °āşīnūñ zararını degmeye.” didi. Dağı nāme°i Hüdhdüd’e şundı. Hüdhdüd dağı nāme°i °izzet-ile 2) alup andan taht kenārında °izzet-ile koyup eyitdi kim: “Yā Süleymān, iy şāh-ı cihān, 3) hükümüñe fermānem, peyk-i revānam. Ammā baña bir şahbāz rehber koşgıl kim benümle bile uça, 4) baña nıgeh-bān ola, beni yırtıcı tırtıcı kuşlardan şakına.” didi. Süleymān, Hüdhdüd’ün bu sözünü 5) hoş müvecceh görüp şahbāzlarıñ ulusın aña rehber kanad-dār koşdı. Meger kim bir gurāb 6) anda hāzır idi. İlerü gelüp eydür: “Yā nebiyya’llāh, kerem kıilup beni dağı bile gitmege icāzet vir kim 7) varam Efrāsiyāb tahtıgāhında işüm, yoldaşum var-durur görem. Hem bunlara kıulağuz 8) olam kim benüm maķāmum Efrāsiyāb tahtıgāhındadır.” diyicek Süleymān aña dağı icāzet virdi. 9) Hüdhdüd, şāhīn, gurāb üçü kanad açup uçup yir yüzünden felege çıķup gitdiler, 10) °azm-i Efrāsiyāb itdiler. Ammā kim şāh-bāz dāyim Hüdhdüd’ün altı yanında uçardı, gurāb 11) üstine çıķardı. Buğur Hüdhdüd su°āl eyledi kim yā şeh-bāz-ı ser-firāz; senün kıuvvetün °azīm, 12) şecā°atün delīm, niçün benüm altı yanumda uçarsın? Ğurāb hod bir rü-siyāh kezzāb 13) mühmelāt hor hem-çün kilāb niçün benüm üstümden gitmez, üzerümde uçar?” didi. 14) Şahbāz didi kim: “Yā Hüdhdüd, senün ağızuñda Süleymān bigi mürsel peygāMBERÜN ve resül-i 15) muṭahharuñ, sulṭān-ı ekberün nāmesi vardur kim ol nāmenün içinde °ālemi “Kün!”²⁰³ dimekden 16) ızhār idenün, ferşi, sākin °arşı dar idenün ismi vardur. Ol Ḥallāķ-ı °ālemün, 17) Rezzāķ-ı tayr ı ādemün ismi üzerinde uçmaķ baña hoş gelmez. Allāh te°ālānuñ, celle celālühü, adına 18) °izzet kıilup uçmazam. Kıuzgun ol °izzet-i ismi bilmez; rü-siyāhdur bātılı, haķķı fark kıılmaz.

¹⁹ Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Çünkü şāhuñ nāmesinde vardur Ğismi Ḥaķ te°āl
İsm-i Ḥaķķ’uñ üzerine uçuban açup da bāl

²⁰³ Kur’an, Bakara 117: “Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah’tır. O, bir işin olmasını dilerse, ona ancak "ol" der ve olur.”

20 Haqq'a izzet itmeyenlerdür Yahūdī Ermenī
Nite izzet itmemegi horlamakdur çün vebāl

Neşir

21) Hakīm kavlince Hüdhüd, şahbāz-ıla gurāb gelüp Süleymān'ıñ nāmesin getürmekde havā-yı

[43a]

1) fenā yüzinden uçup nāme'i Efrāsiyāb'a yitürmek kaçında. Ammā ki bizüm kışşamız ez-ān-ı cānib 2) Efrāsiyāb'a geldi. Nite Efrāsiyāb Şāh, ol cebbār-nefs ve güm-rāh; Tūrān tahtıgāhı şehrinde 3) saltanat tahtı üzerinde karar itmişdi. Rūzigār şerrinden, düşmān hücumından gāfil olup 4) gurūr-ıla dimāgını fesāda virüp kevn-i fesāduñ nuhūsetin, devr-i sitemkārūñ şüdüdetin 5) unutmuşdı. Kaşar u sarāy dīvān-hānesinde dīvān-ı azīm kurup Tūrān beglerle, Acem server- 6) lerile, Şirāz u Semerkand yiglerle, Horzum, Şifāhān dilāverlerle meclis-i ālī kurup sīmin-ten 7) māh-rū sāķiler, billür cāmdan altun kadeh içre şarāb-ı ergüvānī koyup nüş iderlerdi. 8) Alā-rağmı rūzigār hātırların mey-ile hoş iderlerdi. Çünkim şarāb başa çıkdı, Efrāsiyāb 9) başı kızdı. Sözden söz açıldı, Süleymān sözi açıldı. Efrāsiyāb eytdi: Acem Süleymān-ıla 10) Benī Aşfer meliki Endelüs şahınuñ hāli neye vardı; cengi cidāli anuñla ne hāle irgürdiler?" 11) didi. Vezir-i hās eytdi: "Şāhā, işitdüm ki Süleymān cümlesin rām idüp azm-i Sinob 12) kılup şahuñ kal'ası üzerine²⁰⁴ gelür, didiler. Kaşar-ı Rüm kulağuz olup Ebā an ced 13) bizümdür. Sinob Kal'ası'nı alı vir nuhās ma'deni senüñ olsun, dimiş diyü işitdük. 14) Ba'zılar dir kim Süleymān Kaşar sözünü istimā itmemiş. Ba'zılar dir kim çerisin 15) çeküp Sinob nāhiyesine yürümüş, dirler; vāķi'in bilmezüz." diyüp du'ā kıldı. Efrāsiyāb-ı Türk, 16) ol melik-i gürd ve qarı kırd bu sözi güş idincek gönlüne hoş gelmedi. 17) Vāy kim kaçıdı, ra'd-ı felek bigi şakıdı. Dağı dönüp eytdi: "İy benüm beglerüm, yiglerüm, server ü 18) selātinlerüm; bilürsüz kim alem içre ben Efrāsiyāb ne vech-ile pehlevānam. Zāl-ı Destān benüm 19) adum işitse kan kaşanur; Kubād Şāh tahtıgāhında benden uşanur; Rüseme dağı baña kın 20) kuşağın kuşanur. Ammā ki aña dağı bir tabanca urmuşam, bilür beni. Ol Efrāsiyāb'am ki 21) Tūrān milkin harāb itdüm, İrān milkine kıtdum. Menüçehre-yi Nürz'a silī urdum.

²⁰⁴ üzerine: TN 186a/13; MN

[43b]

1) Tūrān çerisinüñ kanların kara yire katdum. Süleymāncuğaz kim olur kim baña gele, 2) yā qal°am elümden ala! Biñ °Arab beçe benüm gözümde mūşca yoğdur. Biñ Sīmurg kuşu gözümde 3) serçe degüldür ve biñ Süleymān-ı dehir katumda bir za°if²⁰⁵ serçe degüldür.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

4 Çünki benven pehlevān Efrāsiyāb
Per döker ger uça üstümden gurāb

5 Kılıcumla tutmuşam Tūrān ilin
Hañcerümle almışam İrān ilin

Tağda arslan avlaram şuda neheng
Gökde °uqqāb oluram yirde neheng

6 Bunca yoğdur bir bahādur ser-firāz
Şir ü merd ü şir ü gir ü kine-sāz

7 Ser kor °öñümde benüm her ser-keşān
Kılıcumdan Merrīh °ister emn ü emān

Ol demürce °oğlı Süleymān kim-durur
Zembīl °örücü °Arab hākim-durur

8 Kim benümle °olup muqābil ceng ide
Kim görüpdür körpe şire heng ide

9 Göresin kim aña n'idem bu demin
Hatm idüp °ömrinüñ °alup hātemin

²⁰⁵ za°if:

Böyle diyüp urdı lāf Efrāsiyāb
Vir şalavat Muştafā'ya bul sevāb

¹⁰ Neşir

Hakīm kavlince Efrāsiyāb bu vech-ile lāf ururken ol 11) yañadan Hüdhd-ile şahbāz Belaḡ şehriniñ tahtıgāhı Efrāsiyāb'a gelüp yitdiler. Gördiler kim bir hacir 12) vasaṭında, bir laṭif şehr-i vāsi^c içinde mā-ḡaleḡa'llāh ādem tolu. Şehir kenārında, güneş maṭla^cına 13) karşı bir ḡaşr-ı ^cālī binā olmuş kim biñ altı yüz ^camūd üzerinde bir köşk-i zībā kim şekli 14) göñül şekli gibi müstedir. Yapusınıñ taşı yedi dürlü mermerden. Ancılayın mermer kim āyīneleyin 15) içinde yüz görünür ve yine ḡaşruñ yanında ḡavlı ortasında bir ^cacāyib ḡal^ca yapmışlar, 16) ḡubbe³-i şahrādan nişān virür. ḡubbeniñ şimālinden bir baḡ içre cennet baḡı gibi serv-i revānlar bitmiş. 17) Uzanup ḡāyet felege çıḡmış, ayaklarında āb-ı ḡayāt mişāli şular revān olup aḡmış. Baḡ u 18) bustānı, ḡülüstānı, ergavān, zaymurān arasında Efrāsiyāb ^cac zerrīn ābānūs taht üzerinde oturmuş, 19) taht çevresinde Tūrān begleri ^cAcem yigleri cem^c olup dirilmiş, şankim maḡşer ḡavmidür; 20) ölü ḡalmayup dirilmiş. Elvān elvān ni^cmetlerini ol lāle-ḡad, servüḡad ḡül-^cizār maḡbūblar, 21) maṭlūblar, mergūblar niyāz u nāz-ıla ellerine altun sāḡar alup ḡün bigi devr ḡılıp oturan

[44a]

1) Tūrān beglere rāḡatü'l-ervāḡ olup şunarlar. Efrāsiyāb-ı Türk daḡı altmış altı arıḡ ḡadd ü ḡāmetile taht 2) üzerine oturmuş şarāb nūş ider.

Nazm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

Taht-ı zerrīn üzre Şāh Efrāsiyāb
3 Oturur öñünde gezer²⁰⁶ āsiyāb

Meclisinüñ şaḡında ṭurup muṭribān
Kim ḡalar ḡeng ü ḡeḡāne kim rebāb

²⁰⁶ gezer: TN 187a/3; MN

4 Ol gümüş bileklüler altun kadeh
Rāhatü'l-ervāh diyüp şunar şarāb

Rağş urur rağğāş-ı ḥasnā çün melek
5 Çarḥ urur pervāne-veş odda kebāb

Mey-ile maḥbūb şafāsın sürüben
Zevk ide gör olmadın cismūñ türāb

⁶ Neşir

Ḥakīm kavlince Hüdhüd, şahbāz felek yüzünden Belḥ'i, Efrāsiyāb'ıñ 7) şehrini, bāğ ve rāğ u deştini, tāc u taḥtını, °azametini göricek Hüdhüd eyitdi: “Yā şahbāz, siz 8) bunda tūruñuz, pervāza kılkuñuz. Ben varup Süleymān'ıñ nāmesini Efrāsiyāb'a vireyim. Ḥizmet-i 9) Süleymānī yirine varsun.” didi. Şahbāz, ğurāb; Efrāsiyāb'ıñ berāberliğinde tūrdılar, kanad açup 10) pervāz urdılar. Hüdhüd kanad süzüp bāğ üzerine indi, Efrāsiyāb'ıñ gözine karşı 11) bir serv ağacınıñ üstüne kōndı. Buğur Efrāsiyāb elinde cām tūtup Süleymān 12) kim-durur dirken, ğurūr-ıla otururken vūzerādan birisi eyitdi: “Yā Efrāsiyāb, 13) bu Süleymān kim °Arab²⁰⁷-°arbā içinde kōpdı, Ḥağğ'a tapdı. Egerçi kim ulu pādīşāh degüldür; 14) ammā kim anuñ dōrt dūrlü salṭanati, °azameti söylenür kim hīç °ağıldan ḥāric fuzalā 15) kabal itmez.” didi. Efrāsiyāb-ı Türk didi ki: “Nice?”. Vezīr eydür: “Evvel bu kim pīl-i Süleymān'a 16) muṭī° olmış, mağrib zemīnde Şütür Kāl°ası kim kāl°a°-ı Kātrān dirler yile ḥūkm 17) eylemiş. Yil mağribden ol kāl°a°ı, yir i yurd-ıla bāğ u bustān-ıla, ğülüstān-ıla pāsüpān ḥalkasıla 18) getürmiş, bir gece içre medīne içine getürmiş. Cemī° °Arab²⁰⁸-°arbā görüp 19) Süleymān'a yil musaḥḥar olduğun hep bilmişler, istiḳbāl kılmişlar. İkinci, Tuba° bin Aşda° kim 20) senūñ emrūnde idi, Bağdād meliki idi. Saña °āşī olup kızın ol °Arab peççeye 21) virmiş. °Ākıbet Süleymān'a daḥı °āşī olup muḳābil, mu°arız çeri çeküp dūrüşmiş.

[44b]

²⁰⁷ °Arab:

²⁰⁸ °Arab:

1) Süleymān'a gālib olmuşken Süleymān yire hüküm eylemiş. Yir Tuba^c çerisin, Bağdād leşkerin 2) kahr idüp yutmuş, helāk itmiş. Yir dağı Süleymān'ın emrinde olduğun Bağdād meliki Tuba^c bilüp 3) Süleymān'a çār-nā-çār itā^c at eylemiş. Üçüncü, Süleymān'a Keykubād Şāh beşer deñizinün içindeki Keyhusrev'ün 4) cām-ı gītī-nümāsın istemiş kim ādem oğlanı ol deryādan ol cām-ı gītī-nümāyı 5) çıkarmak muhāl-idi. Süleymān melek-i müvekkel-i bahrı da^cvet kıilup ol cām-ı gītī-nümāyı bir gece 6) içre getürmüş. Keykubād'ın elçisi görmüş varup Keykubād'a haber virmiş. Ammā kim 7) Süleymān cām-ı gītī-nümāyı Keykubād'a virmemiş. Dördüncü, Yine Kūbād Şāh kürre^o-i nārdan baña 8) Süleymān od getürüp göndersün? Tā kim aña od dağı fermān ıdığın bilür dimiş. Süleymān 9) melek-i müvekkele āteşi getürdüp bahr-ı āteşden od getürmüş, Kūbād'a göndermiş. Kūbād dağı 10) ol od-ıla bir nice biñ ārī ili şu eylemiş. Nite şöyle kim ol odı bir bınaruñ çeşme^o-i 11) çeşmin bulup miqdārınca aña kürre^o-i nārdan, Süleymān gönderdiği nārı katmış. Ne hōd 12) ol od, ol bınaruñ şuyını yakup göyündürmüş ne hōd ol şu, ol odı 13) söyündürü bilürmiş kim ol oduñ hāşşı yağmūr yağınca şu^clelenürmüş. Beşinci: Yine Süleymān'a 14) Sīmurğ kuşu, atyār uluları felekden yaña Süleymān üzerine gölge olurlarmış, 15) hizmet-i Süleymānī'ye yüz sürerlermiş. Ol Süleymān eydürmiş: “Ben cihāna sultān oluram ins ü cinne, 16) vuñuş u tūyūra, mūr u māra, cerrendeye ve perrendeye fermān kıluram. Yil tahtum felekde getürecedür; 17) mağāribe, meşārıka yitürecedür.” dir-imiş.

Nazm

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

Hak te^cālā rūh başş eyleyelden Ādem'e²⁰⁹

18 Secde kııldan melāyik alını nūrında heme

Çün Süleymān nesli ādem gelmedi dünyāya pes

İns ü cinne hüküm idüben kıla fermān ^cāleme

19 On iki biñ enbiyā vü evliyā vü etkıyā

²⁰⁹ Dize, her iki nüshada da benzer şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

Meclisinde cümle hâzır himmet  ider maħreme

Yirde insân hizmet  ider t uruban d iv anına

20 G okde murg an Şeh-per  a up s aye-b an-ber a zama

Hem nebiyy-i m rsel  oldur hem em r-i k amil  ol

Ol cihetden anı h akim kıldı All h h ateme

21 B yle didi U zirat Efr siy b' n  zine

Oldı s kin vir Şalavat MuŐtaf 'ya  am yime

Neşir

[45a]

1) H ak m kavlince vez r-i h aŐŐı kim Efr siy b' n gine  arındaŐıdır adına U zirat 2) dirlerdi.   n S leym n'dan,  aleyhi's-sel m, bu vech-ile haber viricek  ah ah -y-ıla g l p eyd r: 3) “Y   arındaŐum U zirat, iy b -devlet, eger kim bir  arından  ıkmıŐ, bir yirden  opmıŐ  arındaŐum 4) her h l me h ldaŐum olmaya-y-ıdu , t pdu um d n h  k i un bu yalan s zler nden  t r  5) kılıcumla seni iki bi erd m,  ara  anu ı  ana  ana i er-id m. Bir  Arab be e'i ol  adar med  6) eyled n kim Cemşid-i Ş h'dan, Da h k-i M r 'den, Fir d n-i Ferr h'dan, İskender-i K br 'dan 7) da ı ziy de t td n.  dem o lanın mu i  oldu un  odu ; yili, t pra ı, odı, Şuyı a a 8) ferm n-ber eyled n. H Ő Ő  kim S mur   uŐı kim a a  An a'dur. D ny da kimseye musa har 9) olmadı kim yedi başlu evren  An a'nu  Őik rıdır. T a dan arşlan, peleng; de izden 10) su b n ı neheng  alanın  odu , ol  Arab be eye S mur 'ı da ı   ker eyled n. Bu ma  l 11) kel m deg ld r diy p  adaaba gel p ber  gibi ber ıyup ra d bigi  akınca n -geh n 12) g zi H dh d'e t Ő geldi. G rdi kim bir ibik  uŐı gel p g kden endi, 13)  arŐusunda bir a a   zerinde  ondı. A uzında n mesi var m h rl . Efr siy b 14) ta acc b kıldı. Andan v zer ,  mer  g rdiler. Efr siy b' n  arındaşı U zirat didi kim: Ő h , 15) ben m s z m h Ő  ki yalan ola; uşbu gelen H dh d, peyk-i S leym n'dur. Bu n me S leym nu 'dur. 16) İnanmazsa uz ic zet vir varup n me'i alup h zret ne get rem kim H dh d  or ar ola.” 17) didi. Efr siy b h Őm id p eyd r: “Bir melik n kim  aŐıdı H dh d ola, ol 18) gelen H dh d n me'i da ı get ri bil r. Eger bir yabanda

bulmuş kâğıd gelse, kâğıdı okumazsa 19) diyince ol yañadan Hüdhdüd gözledi; gördi kim Efrāsiyāb-ı Türk kendüyi görmüş. Def'i 20) servi ağacı buñağından kanad açdı uçdı, Efrāsiyāb'ıñ taht-ı pāyine gelüp indi. Serir 21) üzre kondı. Dağı sağ kanadın yilken bigi yukaru °ulvīye kaldurdı, şol kanadın yire sürüp

[45b]

1) süflīye indürdi. Dağı yüzün yire sürüyü sürüyü gögsi üzre yürüyüp taht kenārına gelüp 2) nāme°-i Süleymān'ı taht kenārında kodı. Dağı kıçın kıçın gidüp konduğı yire varup 3) kanad açup uçup varup gine ol servinüñ gelüp konduğı budak üzerinde 4) oturdı. Yönüni Efrāsiyāb'dan yaña döndürdi. Havādan şāh-bāz, gurāb dağı görüp gelüp 5) kanad büküp ol servinüñ yanında bir çınār ağacı var-ıdı. Şahbāz-ıla gurāb aña inüp 6) kondılar. Efrāsiyāb, Hüdhdüd'üñ edebın görüben ta°accüb kılup nāme°i eline alup dağı dönüp 7) beglerine eydür: “Yā Tūrān serverleri, °Acem dilāverleri, bu Hüdhdüd kâşıd ıduğın, bir melikden 8) geldügin ne hoş kendüzin bildürdi, edeb-ile yirine varup kondı. Yönüni dağı neden 9) yaña döndi?

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Zī-melik kim Hüdhdüd _olmuş kātibi
Şah nebīdür gerçi kuşlar kâşıdı

10 Olmayadı n'oladı yağı baña
Eylüg-ile añadum ol °ābidi

Neşir

11) Hakīm kavlince Efrāsiyāb-ı Türk eyle diyicek vüzerā, hükemā, °ulemā eydürler: “Yā şāh-ı cihān, Hüdhdüd'üñ 12) edebinde hikmet, °ibret çokdur ammā kim bilsevüz nāme kimüñdür, nāmede ne yazılmışdur? Ol 13) vaqt müşkülümüz āsān olur.” didi. Efrāsiyāb nāmenüñ mührün götürüp U°zirat vezir-i 14) hāş eline şundi. Vezir dağı edeb-ile yirinden turup taht kenārına varup nāme°-i Süleymān'ı 15) alup yirine gelüp muṭṭālī° kılup nāmenüñ mefhūmını bilüp okuyup beyān eyledi. Didi kim: 16) “Şeh-nāme°i saña °Arab-°arbā içinde koyan Dāvūd peygāmbere oğlu, İbrāhīm-i Halil aşı, Ya°küb 17) Yehūdā nesli, Kudsi

mübârek sultânı, Rûm, Yûnân hâkânı, Süleymân-ı zamân göndermiş.” Nâmede şöyle 18) yazmış kim:

Nazım

[fâ°ilâtün / fâ°ilâtün / fâ°ilün]

Şeh Süleymân nâmesinde ol zamân
Böyle dimiş nâm-ı  ezel Hâk lâ-mekân

19 Hâlık-ı Rezzâk-ı °âlem lem-yezel
Kâdir  ü Kayyüm  u Hay’dur bî- alel

Lâ- yefût u lâ- erik ü lâ-müşir
20 Lâ-yemût u lâ-yenâm u lâ-vezir

Hâki gÿyâ eyleyen Kâdir’dür  ol
Çarhı a°lâ eyleyen nâzırdur  ol

21 Hâki âdem odı bustân iden  ol
Lafz-ı Kÿn ’den²¹⁰ çarh-ı devrân iden  ol

Vâhid  ol kim sâcid  aña nÿh felek

[46a]

1 Hâmid  ol kim medh  ider ins ü melek

Hayy u Bâkî ol ki  aña yokdur memât
Hikmetidür mürdeye virür hayât

2 Zerre zerre ne ki varsa cümle şey
Birligine şahid  ü Hâmid’le Hay

²¹⁰ Kur’an, Yâsîn 82: “Bir şeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece, o şeye "Ol" demektir, hemen olur.”

- Nāya ҡand ü kāna gevher baħş ider
3 Baħr-ı emvācı deñizde naħş ider
- Şeh ki şāhān emrinüñ me'mūrıdur
Bu Süleymān dergehinüñ mūrıdur
- 4 İstese İskender'e sed yapdurur
Dilese Cimşīd'ine cām ҡapdurur
- Şeh Firīdūn dergehinde fer degül
5 Ƙudreti Ƙāf'ında °Anḳā per degül
- Ƙādir  oldur ҡudretidür bī-şümār
Hākim  oldur hikmetidür bī-ḳarār
- 6 Ol Hudā'dur baña viren hātemi
Hātemüm ҡabzında ҡoyan °ālemi
- Cümle hāḳı baña çāker itdi Hāḳ
7 İns ü cinnī hem musahḫar itdi Hāḳ
- Gökde yiller gōtiriser taḫtumı
Yirde cinnī taşıyısar raḫtumı
- 8 Şem°ümüñ pervānesi hūrşīd olur
Cem°ümüñ kem mūnisi Cemşīd olur
- Hızmetüme yüz sürer şehler ziyād
9 Kem ҡulumuñ nökeridür Keyḳubād
- Hükümüñ maḫkūmidur Sīmurḡ-ı Ƙāf
Ki  emrūme başın egüpdür hem-çü Ƙāf
- 10 Taḫtumı  ider ihāṭa insān benüm

- Üstüme murğān tutar sayvan benüm
- °Älemi Қāf° dan Қaf° a gezsem gerek
- 11 Postını ḥāsīdlerüñ yüzsem gerek
- Biñ bir  ümmeṭ olısar fermān-berüm
- Şarkı ġarḃı dutısar server benüm
- 12 Bu yaqında göresin Rabbü'l-°ibād
- Emr ide taḥṭum götüre gökde bād
- Şāh-ı Mārān idiserdür ḥizmetüm
- 13 Ki evrende ḥükm idiser ḥizmetüm²¹¹
- Şāhı olam yetmiş  iki milletüñ
- Ḥānı olam işbu fānı milketüñ
- 14 Yüz yigirmi dört şıfat maḥlūk hem
- Baḥr u berde ne ki var biñ bir ümem
- Ḥükmümüñ kabzında ḳodı Ḥaḳ te°āl
- 15 Ki  itdi ḥātem baña rūzı zü'l-Celāl
- Taḥṭı baña virdi Rabbü'l-°ālemīn
- Kim benüm ola ḳamu rūy-ı zemīn
- 16 İmdi yā sulṭān-ı Tūrān añla sen
- Bir naşīḥat virem  oñat diñle sen
- Çünki nāmum oḳudup diñleyesin
- 17 Bu Süleymān nuşhını añlayasın

---

²¹¹ Dize vezne uymamaktadır.

Nuṣḥum  oldur iy em r Efr siy b
Germe g gs n g rme  z n  n gur b

18 Emr me  aker  olup  m na gel
Gerden ne  a  kefen d v na gel

Pehlev nsin ger i sen de p l-mest
19 L kin  olur dest-i ber-b l -y  dest

Dime benven pehlev n Efr siy b
Kim  atumda sen deg lsin bir z b b

20  apma  oda k fir olup  te -perest
Yo sa uram sa na t gi  arb-  dest

Ya budur ki h km m n me m r  ol
21 Bu S leym n dergehin n m r  ol

 a  '  bir bil p t tup  a  yolunu
K fr-ile incitme All h  ulunu

[46b]

1 Ger M s lm n olasın i bu zam n
 ılıcumdan bulasın emn   em n

Yo  dir-ise n ba u n  t gla kesem
2  al a -  Sinob' n  st nde a am

Sen dime kim  uvvet m var serverem
Heybet  i re yidi ba lu ejderem

3  a da evren durisa n y h  peleng
 uda tinn n olsa n y h  neheng²¹²

²¹² Dize, her iki n shada da aynı  ekilde yazılmı  olup vezne uymamaktadır.

- 4 Tağda taşda kıomayuban şayd idem
Kuruda vü yaşda seni kıayd idem
- Merrīh ü Keyvān olursañ gökde ger
Dökdürem kıanuñ uram tır ü teber
- 5 Yidi kıat cevşen geyüp binseñ ata
Cānuñ ıalam ağlaşa kıavm u ata
- Ger dir-iseñ leşkerüm çoğdur ziyād
6 Altın ıüstün döndüre emrümle bād
- Küh-1 Kıāf'1 tağıda şarşar disem
Yiri yirde ditredür şarşar disem
- 7 Biñden ıartuğ var bahādur erlerüm
Her biri °ādī cihān serverlerüm
- Bahr-1 °ummāna girüp bunlar geçer
8 Yüz biñ eri yepyelik²¹³ kırup geçer
- Her birinüñ kıaddi Kıāf Elburz olur
Kim degirmen taşı elinde gürz olur
- 9 Öñce kıaçsa rīze ıolur kāvī semek
Sille şalsa bozılır çarh-1 felek
- Na°ra urup kıabzaya şalarsa keş
10 Kıorkıuban beliñleye Ařřāb-1 Kehf
- Başsa yirden göge hışm-ıla yayak
Merrīh ü Keyvān bula kıorkıup yayak

---

²¹³ yepyelik: MN; TN 189b/8

- 11 Cengini görseñ eger Efrāsiyāb
Bir sikel siñek olur deryā zübāb
- Sen benümle idemezsin cenge heng
- 12 İtseñ  idem  ālemi gözüñe teng
- Efdal  oldur  utasın bu pendi sen
Kendü  elüñle urma  ayağa bendi sen
- 13 Nuşhumı  utup benüm endi e kıł
Endi eyle  iř itmesini p iře kıł
- Devletüñe lāyık  iřler kılasın
- 14 Őoñ peřimān aşşı kılmaz bilesin
- Sen  etüksin kılıcumdur ejdehā
Körpe ejderden bula mı hi  rehā
- 15 Da vetüm eyle  abül ĩmāna gel
 izmetüm emrin gözet dıvāna gel
- Nice  olursun kāfir  u āteř-perest
- 16 Nice  içersin  amr  içün²¹⁴ iy p l-i mest
- Sünni  olup ĩmāna gelgil  aqq'ı bil
Bātlı  işi terk idüben  aqq'ı bil
- 17 Yo sa  āzır ol ki  idem senüñle ceng
Kim  ola vāsi  cihān cismüñe teng
- Söz budur ki söylemişem mu tasar
- 18  Ākıł  ol ki devlete lāyık ider

---

²¹⁴  amr için: TN 189b/16;  amrı MN

Böyle diyüp Şeh Süleymān nāmede
Āhir یتmiş okunur hhengāmede

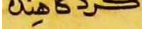
19 Böyle dimiş nāmede Efrāsiyāb
Vir şalavat Aḥmed'e bulup şevāb

Neşir

20) Ḥakīm kavlince U^czirat kim nāme³-i Süleymān'ı oḡdı. Efrāsiyāb diñleyüp nāme sözine 21) ḡaḡıdı, ıldırım bigi şaḡıdı. Ra^cd mişāl ḡayḡıruban, berḡ gibi berḡıyuban deñizleyin kükredi.

[47a]

1) Eyle kim ḡoḡuz ḡat felegi ḡuşadup içine alan ejdehā ḡorḡusından añrar-iken siñerdi. 2) Andan şaḡ elin şaḡ dizi üzerinde ḡoyup şol elin daḡı şol girdigāhında²¹⁵ koyup 3) ḡazaba gelüben aḡız açup Süleymān ḡaḡḡında şecā^cat yayın ḡuruban ḡayret oḡların 4) atup ḡafāsında urup ḡāh kemānī lāfı yine yaşdı. Nite eyitdi kim ol ^cArab 5) beḡe muḡaylan dikenin yaḡıcı ve kömür yaḡıcı demürce Dāvūd oḡlı zenbīl örücü kendin 6) görücü Süleymāncuḡ dünle ḡoḡup dün büyüyen oḡlancuḡdur kim baña bunuñ gibi 7) verhemlü nāme gönderüp baña ululuḡını gösterür ve yol erkān mı bildürür? Tūrān'dan 8) ḡarāc-ı bāc ister, ḡal^cam²¹⁶ üzerinde n'ister? Bu sözi ol Süleymāncük leşkerile mi söyler, yoksa 9) gencile ve memlekātıla mı söyler? Men şol ḡavşancılam ki Süleymān-ı zamān degül, Hüdhüd 10) degül, cihānuñ şāhinleri benüm elümde ḡurna bigidür. Yā şol deryāyam ki şāhlar 11) ḡatumda ḡopraḡdan kem-durur. Çākerüm, zebūnum Zāl-ıla Rüstem-durur. Hīḡ kimse ılduz-ıla 12) berāber dirilmez veyā gökden alḡaḡ olduḡına ^cār kılmaz. Güneşüñ nūrunı günülemek 13) olmaz. Bunuñ bigi bī-hüde söz söylemekden, bir hūner göstermek yigrekdür ki 14) buncılayın sözi ḡayra yormaq; uyur ejderhānuñ ḡuyruḡın başup yatur arşlanuñ 15) ḡulaḡın burmaq olmaz. Şon peşimānlıḡ aşşı kılmaz. ^cArab beglerinüñ ne begligi ola, ne 16) erligi ne genci, mālı ola, ne iḡlīmi ola. Şāhlıḡdan hemān naşībleri lāf u güzāf ururlar. 17) Andan ḡayrı

²¹⁵ girdigāhında TN 190a/2; MN

²¹⁶ ḡal^cam:

nesne ellerinden gelmez. Tūrān milkini, çarhı kuşadan yedi başlu evren 18) dahı elümden almaz. °Acem vilāyetini, Tūrān memleketi benüm gencümle tölmiş-durur ki hīç 19) bir melike ol kadar genc müyesser olmamışdur. Benüm cebbem ve silāhum ve hazīnelerüm 20) dükelin cem° idersem pīller çekmez. Eger kılıcumuñ, çuçalumuñ hisābın disem gökdeki 21) ılduzlardan çok-durur ve benüm leşkerümi yirler götürmez, gürzüme kimse tākāt götürmez.

[47b]

1) Benüm qorqumdan Keyqubād tahtı üstünde rāhatlıg-ıla ārām kıilup oturmaz. Altun, gümüş, 2) bakır çıkan ma°denler benüm tağlarumdudur. Elvān elvān miyveler, ni°metler benüm büstānumdadur. Cennet 3) gülleri benüm bāğumdadur. Ol güher çıkan, incü biten baħr-ı kılzum benüm deñizümde, ırmağumda-durur. 4) Cihānuñ arqası şimdi benümle toğrılmışdur. Benüm ceng-i meydānum yiri qan-ıla yoğurulmuş-durur. 5) °Üd u °anber deñizi benüm ilümdedir. Altunuñ gümüşüñ hod hisābı yokdur. Miftāh-ı me°ādin hep 6) elümdedir. Cemī° dertlere dermān olan otlar benüm vilāyetümdedir. Dükeli düşmāna kılıc-ıla 7) cevāb viren kuvvetlü pehlevānlar benüm taht-ı hükümetümdedir. Ben ol şāham ki Īrān-ı zemīn'den 8) tā mağārib serħaddine ve Qaradeñiz'den, deşt diyārından tā ağaç deñizine varınca benüm vilāyetümdür. 9) İçinde ne kadar hüner-mendler ne kadar ulular var-ısa benüm elümde. Tūrān pehlevānları, °Acem 10) merdānları benüm çākerümdür, baña rām olup-dururlar. Şehr-i Medāyin'den tā Sinob'a varınca, 11) Qaradeñiz'den Akdeñiz'e varınca qal°adaki şehr içindeki pāsbānlar benüm adum çağırurlar. 12) Bunca vilāyetüñ şāhları benüm tācum geyerler ve benüm °alemlerüm çekerler ve baña kulluk 13) kıllurlar. Ben ol Efrāsiyāb'am cihān içre hem pehlevān-ı cihān hem melik-i Tūrān hem sultān-ı 14) şāhib-kıran bilürler. Fağfūr-ı Çīn gibi pādişāhuñ kıızı benüm sarāyumda-durur. Andan bir arşlan 15) oğlum vardur kim kılıc-ıla tağda arşlanlaruñ, ādem-ile taş uranlaruñ bağrın ezer; quruda 16) peleng, deñizde neheng şayd ider. Ben ol Efrāsiyāb'am ki üzerümden °Ankā-yı felek uçsa 17) per döker. İlümden arşlan geçerse der döker. Qahramān-ı Kerīmān katumdan geçerse 18) ser döker. Biñ Keyqubād katumda zār u ħor degildür; biñ Süleymān gözlerümde zerre mür degildür.

¹⁹ Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Pehlevānam °ālem  içre ber-güzīn
Tutısaram tīg-ıla yirūñ yüzın

20 Dünyede er yok-durur Rüstem kadar
Cevşenin yırtıdum tutup şalgam kadar

Nice Destān çeşmüme °Anter degül
21 Terre gelmez şalgam  u mantar degül

Pehlevānam adıla Efrāsiyāb
Per döker üstümden  uçsa ger °uqāb

[48a]

1 Cenge girüp elüme alsam °amūd
Kıomayam müfsid teninde hiç vücūd

Kıuvvet  idüp şalar  olsam men şalık²¹⁷
2 Yir yarılıp hırda  ola öküz balık

Ceng  idüp haşmāne çeksem Mısr-ı tīg
Kıan buhārından kıarara gökde mī°

3 Na°ramuzdan Kefh-i Aşhāb uyanuq
Tīgum  odından şafaq gökde yanuq

Hañçerümden ser şakınup ser-keşān
4 Kıim idüp gökde gözler Keh-keşān²¹⁸

Haşma elden ceng  içinde tır siper
Çarh-ı Merrih idinür başa siper

5 Hem bahādur pehlevānam nerre-şir

²¹⁷ şalık: TN 191a/1; şalaq MN

²¹⁸ Keh-keşān: ; TN 191a/4

Hem melik Tūrān'a şāham ben emīr

Ol °Arab beçe demürce  oğlı şabī

6 Ki  oldı ma°rūf ol Süleymān-ı nebī

Kim-durur leşker çeküben heng ide

Ben bahādur pehlevānla ceng ide

7 Böyle diyüp urdı lāf Efrāsiyāb

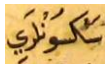
Vir şalavat Muştafā'ya bul şevāb

Neşir

8) Hākīm kavlince Efrāsiyāb böyle diyicek  arındaşı U°zirat eyitdi: “Yā şāh-ı cihān, Süleymān'ıñ 9) ne tākati vardır kim saña muķābil, mu°arız ola? Ammā kim nāmesine göre cevāb virüp 10) dađı °asākir cem° idüp üzerine varalum. Sinob  al°ası'nuñ üzerinden şerrini ıralum. 11) Süleymān henüz cüvāndur, kendüzin beg oldum şanur. Yile hūkm iderse ança sāhirlar 12) gördüm ki küpe süvār olup yiller esdürüp °ālemi tūfān idürürler. Oda hūkm 13) iderem dirse, cāzūlar var kim °ālemi od deryāsı bigi gösterür. Şuya hūkm iderem 14) dirse, deşt elinde ādemīler sihirle göge bulut ađdururlar, yağmur yağdururlar. Eger kim 15) kuşlar baña fermān oldı dirse, ādeme cümle vuħuş, tıyūr mūr u mār fermān-durur. Tođan 16) oldur; kuş öldürür. Tāzīleri, segünleri²¹⁹, şikāra şalup āhū, gürk, oşaq ve sıđın 17) öldürüp öldürdür. Hüner budur kim muķābil, mu°arız ola, gelüp bizümle ceng ide 18) yoħsa Hüdhd-ile nāme göndermek ne nesne-durur? °Arab vilāyetinde  asīd gögercin-19) durur; cemī° çeri beglerine nāme°i gögercinle gönderürler. Gögercin varup düşmene 20) irüp gözciler gözedüp gögercin ayađından nāme°i alup haber itse okuyup haber 21) bildürürler. Süleymān'ı gör kim anuñ sözinden incinürsin. °Arab aşlı delü olur. Kendüzin

[48b]

²¹⁹ segünleri:

1) bilmeze özin bildürürler, cihān halkını aña güldürürler. Buyur, yazıcı nāme yazsun.” didi. Efrāsiyāb 2) buğur qarındaşınıñ sözün begendi. Buyurdı; kاتب devāt qalem getürdi. Süleymān’a, Efrāsiyāb-ı 3) Türk ağızından nāme yazdı. Qılıçdan iti keskün sözlər yazup tamām idüp nāme’i dürüp 4) getürüp Efrāsiyāb’a virüp Efrāsiyāb üzerine mühür urdı. Dağı nāme’i taht kenārında 5) qodı. Gözedür kim Hüdhüd nice gelüp nāme’i alur? Hüdhüd dağı nāmenüñ yazılduğın 6) gördi. Bildi kim Efrāsiyāb cevāb nāme yazdı. Def’i seririnüñ üzerinden uçup 7) ilerü vardı. Taht kenārına qonup baş yire sürüp edeb-ile nāme’i ağızına aldı. Dağı uçdı, 8) havāya düğdi. Ol yañadan ğurāb, şāhine eydür: “Hıç bilür misin Efrāsiyāb n’eyledi, 9) ne didi?”. Şāhin eydür: “Ben ādem dilin bilmezem kim Efrāsiyāb ne didüğün fehm idem. Ammā kim 10) Süleymān dilimüzce söyler, anuñla söyleşür.” didi. Andan quzğun eydür: “Efrāsiyāb, Süleymān’uñ nāmesi 11) oqunıcaq bildüm ki qağıdı. Zīrā kim beñzi şaman rengine döndi. Qaqıduğından qatı qatı 12) qağırup söylerdi kim bile kim nāme içre ne vech-ile herze yiyüp tırur. Ammā nice-durur kim 13) Efrāsiyāb’uñ havā yüzünden rāst gözleyüp ol mağāra bigi ağızına yestehleyem.” didi. 14) Şāhin eytdi: “Eger kim sen bu nezāketi Efrāsiyāb’a geçecek olursañ hezārān āferīn. 15) Dağı ne ancaq olur.” didi. Andan quzğun ötmeye başladı. Efrāsiyāb’uñ üzerinden yaña havāya 16) qałqup ötdi. Efrāsiyāb incindi. “Bu Quzğunu qanda bulduq?” diyüp başladı. Hüdhüd’üñ 17) mektüb alup gitdüğün görüp dağı hūkm eyledi. Kātibler nāme yazdılar, Tūrān 18) beglerine cem° olmaq için siyāset-nāmeler yazdılar. Tūrān te°kīdile nāmeler tamām olıncaq 19) üzerlerine nişān-ı Efrāsiyāb urulup dağı peyklere virüp vilāyet beglerine gönderdi kim 20) on gün içre cem° olup geleler. Peykler nāmeler-ile gitdiler. Buğur Efrāsiyāb baş qaldurup 21) eydür: İy benüm beglerüm, yiglerüm; bu demürce oğı, zenbīl örücü °Arab beçe benüm üzerüme qorqmadın

[49a]

1) nice geldi ola? Ben hod Efrāsiyāb-ı gürdem²²⁰, ceng-i cihān görmiş eski qurdam. Benüm üzerümden 2) qorqusından °uqqāb uçmaz; uçarsa per döker diyince, Efrāsiyāb oqun yayın ele alup 3) quzğunu gözetdi kim ata. Quzğun rāst Efrāsiyāb yuqaru baqar-iken gök yüzünden 4) gözleyüp terāzūlayup yestehledi. Rāst Efrāsiyāb’uñ quzğun necisi ağızına gelüp ağızı 5) tıldı, nefesi

²²⁰ Efrāsiyāb-ı gürdem: TN 192a/1; Efrāsiyāb gürdem MN

tutuldu. Cān acığından nefesin alamayup taht üzerinden tūru gelüp kadem- 6) hāneye kaçdı. Ne çıkacak nefes kaldı. Zebūn olup uşşı gitdi. Az kaldı kim cān vire. 7) Biñ edeb-ile °ākıbet şu virdiler. Şu-y-ıla içmege kuzğunuñ necisin yutdı, yüzün gözin yudı. 8) Elin urup: “Āh gördüñ mi Süleymān’uñ kuzğunu ne yaramazlık eyledi!” diyüp hışma geldi. 9) Ğayretinden cigeri hon oluban şecā°at cevheri, erlik tamarı içinden berķ uruban 10) ıldırım gibi şakıdı. Dağı deñiz gibi gümleyüben gök gibi kükredi, gürlledi; Merrīh 11) bigi kaçıdı. Emr eyledi. Hazinele açup hāzır olan beglere, yiglere; cebe, cevşen, 12) ışık, kolçaķ, kılıç, kalkan, teber ve süñü, hānçer; bozdoğan ve gürz, °amūd ulaşdurdı. 13) Pehlevānlara hāş hil°at geyürdi, dilāverleri māl, ni°met-ile toyurdu ve her birisine 14) istimālet virdi kim çerilü çerinüzi cem° eyleñüz, bir eksüksüz düşmān yarağın 15) görñüz. On birinci günde göçerem, varup Süleymāncuğaz çerisinüñ kanın içerem, 16) elinden Süleymānlık hātemin alup °ālemde Süleymān olup hoş geçerüm diyüben Efrāsiyāb beglerine 17) tenbīh eyledi. Ma°a’l-kışsa sözi dirāz kılmayalum. On gün içre cemī° Tūrān begleri cem° 18) olup geldiler, ceng yarağ-ıla hāzır oldılar. Çerilü çerisin getürüp Efrāsiyāb’uñ tahtıgāhını 19) kuşatdılar ve her bir melik gelüp destipūs kılıp °azīm pīş-keşler çekdiler. Andan Efrāsiyāb 20) emr eyledi. Otağını şehirden taşra kurdılar. Beglere, “Yarın göçdür.” diyüp haber virdiler. 21) Andan ol Tūrān leşkerinüñ yigleri dağı dergāh-ı Efrāsiyāb’a çıkup her birisi atlu atına

[49b]

1) süvār olup otağlu otağına gelüp leşkere göç haberin virüp cevşenlü cevşenlerin 2) geyüben başlarına ışık urdılar, billerine hānçer şokdılar ve kılıçların hamāyil-vār kuşandılar, 3) otuz altı pāre ceng āletin üstlerine geyinüp gömgök pülād demüre ğarķ oldılar, 4) üç siñirlü katı yayların kurdılar, üç kanadlu kayın ağacından oğların kurban ağzına 5) kīş ağzına °uķķāb yekeklüsin dize kōdılar. Andan şoñra ol °acem atların Aşķār 6) ve Düldül-şıfat, perī-peyker āhū-yı nāhun tāzīlere zerrīn eyerler urdılar. Cemī° ceng yarağın gördiler. 7) Şabañuñ intizārıyla tūrdılar. Çünkim ol gice geçüp şabağ oldu.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

8 Çünkim ol gice geçüp oldu seher ki atdı tañ

Şeh Süleymān-ı mü^oezzin virdi temcīd itdi bañ

9 At süheyl urup қayadan тағда гүмrendi neheng
Añradı bebr-ile arşlan гүmledi гök bañ bañ²²¹

Pāsibān ҳarb itdi fānūs çaldı rāhib-i çelīpa²²²
Kūs-u ҳarbī ötdi  āvāze virdi kilse üzre çañ

10 Pehlevānlar geydi cevşen daқınup ҳançerle tīg
Cenge ҳāzır oldı қamu  olmadılar anda uşañ

Diñle imdi işbu cengi aşlı birle şerḥ idem²²³

11 Vir şalavat Aḥmed'e  ammā enbiyānuñ ḥatmin  añ

Neşir

Ḥakīm kavlince  ale'ş-şabaḥ 12) olup tañ kim atdı. Efrāsiyāb kilsesinde çañ çalınup nākūş kim ötdi. Tūrān 13) begleri yirlerinden ṭurı gelüp atlarına süvār olup leşkerlü leşkerin alup Efrāsiyāb 14) otağını çevre alup şāf ṭutup ṭurdılar. Ol yañadan Efrāsiyāb-ı Türk daḥı yirinden ṭurdı, 15) başına tāc-ı şehri urdı, biline buz pāresi gibi bir қılıç ḥamāyil қuşandı, üç siñirlü 16) elegüm şagma mişāl Ṭımışķī yayın қurdı; pūlād peykānlu, Sīmurg yeleklü oқların 17) kiş aғzına şaldı, bezir-ḥāne sūtunı bigi sūñüsin eline aldı. Daḥı  araşātıla²²⁴ 18) şalābetile yirinden ṭurup şıçrayup yirden raḥşına süvār oldı. Kūs-u ḥarbī 19) ötdi, ṭabl u dühül yüzi urılup cihān için velvele,  alāla ṭutdı. Ol sekiz 20) kez yüz biñ Tūrān çerisin çeküp daḥı  azm-i Süleymān қılıp gitdi. Sinob Қal ası'na 21) toғru yürütdi. Atlar na linden yir yüzi demür pūlād oluban miḥdan yirler yüzünüñ taşı,

[50a]

²²¹ bañ bañ: ; TN 192b/9

²²² Dize vezne uymamaktadır.

²²³ idem: TN 197b/10; MN

²²⁴  araşātıla: . Kelime TN 192b/17'de de aynı şekilde yazılıdır.

1) ağacı, otı didilüp öküz arkası didilüp balık şırtı dörpiye döndi, süñüler kāvī
2) °alemleri ucından felek ejderhāsı oqlu kirpiye döndi. Altun başlu sancaqlardan gök 3) yüzündeki aya berāber olmuşdı ve süñüler yalmanı gökdeki ulduzlara şu°le virüp şu°lelerden 4) gūş-ı cihānı tutmuşdı. Qılıç, balçaq yalmanından nacaq, bozdoğan, °amūd ışıklık ışığından 5) şanasın kim kevkeb yüzün yir yüzine düşmiş-idi. Atlar süheylinden, pīller na°rasından 6) yedi felegūñ tāsı çıñlayup Utarid’i, Merrīh’i kulağın kūs āvāzı ker²²⁵ iderdi. 7) Efrāsiyāb’uñ sağ yanında qarındaşı U°zirat aşardı, şol tarafında Gehram bin Behrām pehlevān 8) aşardı.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Buncılayın leşker-ile _Efrāsiyāb
Çekdi leşker haşma bula feth-i bāb

9 Yirde _ayaqdan çalışup geçmez demür
Gökde _uçup geçmez süñülerden zübāb

At nalından yir yüzidi gök demür

10 Er deminden kızdı gökde āfitāb

At mihından hūt u cevşen yırtılup

Nīze ucından çıkdı çeşm-i āfitāb

11 Fīl-pādan²²⁶ tozdı zulmet tıldı çarh
Çalışup itmez °Uṭārid’e hisāb

Buncılayın salṭanatla gitdi bes

12 Şāh-ı Tūrān tāciver mālīk-riqāb

²²⁵ ker:

²²⁶ fīl-pādan:

Diñle imdi cān u dilden kıışsa¹

Ahmede ammā vir şalāvāt bul şevāb

13 Dāsītān-ı Sīmurğ ve Kıışsa¹-ı Süleymān ‘am. ve Ser-güzeşt-i Sīmurğ-ı Kāf

Hakīm kavlince Tūrān sultānı Efrāsiyāb, ol melik-i 14) devrān, mālik-i riķāb bu vech-ile ‘azīm leşker çeküp 15) Süleymān hazretile ceng itmege, Sinob Qal‘ası üzerine kim ‘azm idüp gitmekde, 16) lāf urup merd-i da‘vī itmekde ammā ki bizüm kıışsamuz ez-ān-ı cānib Süleymān hazretine geldi. 17) Nite ol zamān kim nāme yazup ‘uķķābla Efrāsiyāb kim göndermiş-idi, nübüvvet tahtı 18) üzerinde oturmuş-ıdı, server ü selātinler şaf lu şaffında oturmuşlardı, pehlevānlar pūlād 19) kürsiler üzerinde diz çöküp tırmuşlardı. Sīmurğ kuşu daħı Süleymān tahtı 20) kenārında altun nişāme²²⁷ üzerinde cennet tāvūsı gibi kendüzin zeyn eyleyüp 21) Süleymān’a du‘ā kılup meger kim Süleymān hazreti Sīmurğ’a nazar kılup eyitdi: “Yā Sīmurğ-ı

[50b]

1) Kāf, bi’llāhi’l-‘azīm senüñ ser-güzeştinden bize haber vir ki baña andan ‘acībraķ kıışsa gelmedi.” didi. Andan 2) Sīmurğ daħı du‘ā kılup eyitdi ki: “Yā Süleymān çünkim Nesr-i Tāyir bize başından geçen kıışsa¹, Süleymān 3) bin Cān’dan hikāyet eyledi ve gördüğü ‘ālemleri ki rivāyet eyledi. Bes, ‘ilme’l-yaķın bildük ki bu Sīmurğ-ı 4) ‘ālemde²²⁸ ğayrı daħı ‘ālemler var-ımış. Bes, bu benümle varan Sīmurğ’lar iki baħş oldılar. Bir bilügi eytdi ki: 5) “Çünkim bildüñ ki bu ‘ālemden ğayrı daħı Allāh te‘ālānuñ ‘ālemleri var-ımış. Eyle olsa ‘ālemümüzden 6) çıkup Nesr-i tāyir gibi zaħmet çekmek ne hācet?” diyüp dönüp gitdiler. Ammā kim benüm gönlüme 7) bu geldi kim tākātüm yitdügince kanad açup uçam ol Nesr-i tāyir gördüğü ‘ālemleri varup geçem. 8) Eyle olsa yā nebiyya’llāh baña tābi‘ olan Sīmurğ’lardan dört Sīmurğ kuşın yoldaş itdüm ve iki Sīmurğ 9) daħı qarındaşum var-ıdı. Yedi Sīmurğ olup ittifāķ itdük ki ol ‘ālemlere geçevüz. Ammā ki qarınımızı 10) tōķ kılup açlık bizi za‘īf²²⁹ itmedi

²²⁷ nişāme: ; TN 193a/20

²²⁸ ‘ālemde TN 193b/4; MN

²²⁹ za‘īf:

diyüp Nesr-i t̄ayir'le vidā'laşup gitdük. Qanad açup felek 11) yüzine çıkdük, yir yüzinde şikār gözetdük. Anı gördük ki nāgāh iki taġuñ kulleri birbirine 12) kavuşmalı olmuş. Yirde cehennem deresi mişāl bir derede bir °acāyib dütün çıkar ki felege qara bulud 13) gibi çıkar. “Acabā nedür?” diyüp derenüñ aġzına indük. Gördük ki bir yedi başlu evrendür kim 14) bu dereye toptolu olup yatur. Altı başı uyur. Bir başını felege dikmiş, uyumaz. Ammā kim 15) anuñ bigi °aẓīm ejderhādur ki gevdesi bir qara taġa beñzer. Aġzından ki dem çıkar, şanki 16) cehennem odudur; °alev virür. Her nereye ki toqunursa qarāru tutup yaqar. Qaçan kim yedimüz daġı 17) ol evreni gördük, bir zamān pervāza kalkup durdük. Andan yoldaşlara eytdüm ki: “Yā Sīmurgān, 18) ejderhānuñ-ısa başı yedi ve bizüm-ise bir. İmdi bu heft-ser ejderhāyı helāk itmek dilerseñüz, 19) yidimüz daġı yedi başına inüp çengel urup helāk kıilup ġidā alalum.” didük. “Yā Süleymān, 20) egerçi kim bu tedbīr kıldük, yedimüz de ki ejderhānuñ başları üzerine ki indük. Qaynaq urdük, 21) çaynaq ki çaldük ejdehānuñ. Beşimüz, beşinüñ başların pāreledi. Ammā ki benüm qarındaşlarum

[51a]

1) ejdehā görmemişlerdi, evren cenginden ġāfillerdi. Ejdehānuñ aġzın qaynaġa alamamışlar. Üzerine dem 2) şaçup zehri yüzlerine toqunmuş, ol iki qarındaşcıġum ol evren elinde helāk oldu. 3) Egerçi kim ol evreni helāk eyledük, nefsumüz ġidāsın aldük ammā ki yā nebiyya'llāh ol qarındaşlarumuñ 4) acıġı içümden çıkmadı. uñ

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

İşbu qaradaş acıġıdur key qatı

5 Key yaqar bu cān u cismi ḡasreti

Geçmiş _atadan qarındaş gelmeye

Bundan _özge var mı çarḡuñ şiddeti

⁶ Neşir

Ḥakīm qavlince Sīmurg böyle diyüp qarındaşları ḡasretinden 7) āh u vāh idicek Süleymān ḡazreti eytdi: “Yā Sīmurg, o qarındaşcuqlaruñ senüñ ne vech-ile ejderhā-y-ıla 8) ceng ide idi ki anları evren helāk itmeyeydi.”. Sīmurg eytdi:

“Yā nebiyya’llāh, bu Sīmurğ °āleminde 9) evren ve ejderhā gāyet çoğ olur. Ekser ğidāmuz ejderhādur. Ammā kaçan kim ejderhāyı görseñ 10) kanad açup ki üzerine ki varuruz. Yılana, yılcıl varur gibi. Evren dağı bizi bilür, düşmānidüğumuz 11) fikir kıılır. Kaşd ider ki zehri atup bizi yağa. Bes, biz dağı ejderhānuñ zehrini gözedürüz. 12) Şol ceng içinde t̄ir-endāz düşmānuñ oğun gözetdügi gibi. Nite şöyle kim ejderhā zehrin 13) saçıncağ def’i yolından ırılıruz, zehri doğunmaz veyāhūd irişürse kanad gererüz kanada 14) aluruz. Eger kim kanadumuza tuş gele, kanadumuz ki ılaş bulunmaya perr ü bālumuzu yağar 15) söyündürmezsevüz. Ekser vaqt kim ejderhāya varavuz; kanadlarumuzu şuya ışladuruz, 16) ağızumuz dağı şu aluruz; āteşin demi söyündürmeg-içün. Ammā ki yā nebiyya’llāh, ejderhā dağı bir 17) degüldür. Şol ejderhā ki şuya yağındur, şu içer. Anuñ demindeki od çıkamaz; çıkarsa dağı 18) belümüzi yağımaz. Ammā şol evren ki şusuzluğ yirde vāqı° olur. Anuñ gibi ejderhāyı kırk gün 19) şu içmese, kırk birinci gün çıkan nefesi tā şu içinceye dek her deminden od saçılır ve her 20) nereye kim toğunursa yağar. Bes, ol ejderhā dağı yā nebiyya’llāh şusuzluğ dereye düşmişdi. 21) Egerçi bilürdük ki ejderhānuñ demi āteşidür. Ammā ittifāk şöyle itmiş-idük ki ejderhānuñ

[51b]

1) üzerine ki inüp irevüz, yüz-be-yüz ki başlu başın görevüz, mecāl virmeyüp ağızını kaynağa 2) alup çeñesini şıkavuz. Tā kim ejdehā bizüm perr ü bālumuz yağımaya. Egerçi kim biz bu tedb̄ir itdük 3) ammā ki ol qarındaşlarumñ kuvveti yitmemiş ki çeñesin şıklar. Ol sebebden ejderhā demine 4) düşüp helāk oldılar.”

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Bir °acāyib evren-idi ol ilan

5 Kim mişālin görmedi çeşm-i cihān

Aña beñzer görmedüm sü°bān hem

⁶ Neşir

Ḥakīm kavlince Sīmurğ böyle diyicek andan Süleymān ḥazreti 7) yine su⁹āl kılup eytdi ki: “Yā Sīmurğ, bu evren ve ejderhā ki çoğ olur dirsın; ol 8) yirde mi dirilür veyāḥūd āḥar yirden mi gelürler?” andan Sīmurğ eytdi: “Yā nebiyya’llāh, ol ‘ālem-i Sīmurğ’da 9) ne ilan, çıyan vardur ve ne ḥod. Anda şığın geyigi vardur ki ejdehā toğura. Ammā nāgāh anı 10) görürüz ki Ra^cd-ı felek ḥaykırur; ‘ālem yüzinden kara bulut kıpar, yağmur yağar, şimşek şakır; 11) gürüldi, çatıldı olup ıldırımlar oynar ve bād-ı bī-cān gibi yiller eser. Ne cānibde olursa 12) bilürüz ki evren ejdehāsi geldi. Bes, varup ol ejdehāyı bulup ğidā idinürüz ammā ki 13) bilmezüz bulut ejdehāyı ne yirden kıpdı getürdi?” diyicek Süleymān ḥazreti ta^caccüb kılur. Dönüp 14) Loḳmān Ḥakīm’e eytdi: “Yā ḥakīmü’z-zamān, Sīmurğ-ı Kıāf ne ‘aceb söz söyledi? Ol 15) ejderhāları bu ‘āleme iltdüğine sebep ne-durur, gördüñ mi?” didi. Loḳmān cevāb virüp 16) eytdi ki: “Yā Süleymān, ejderhānuñ ḥaḳkında söz çoḳdur. Ba^czi²³¹ ḥükemā dir ki kavli-i İdrīs- 17) dür ki eydür: “Şol ejderhā ki gergedenden toğar, şāh mühresi olur. Ol şāh mührenüñ 18) üzerinde perde vardur. Kıırkı gün tamām olmayınca şāh mühre gözükmmez. Kıaçan kim şāh 19) mühre peydā olup görüne, gine nār ol şāh mührenüñ mıkñātısıdur. Cezm idüp kendüye 20) çeker kim yā şaman kıpar gibi ve mıkñātıs taşı, demüri kendüye çeker²³² gibi çeker, 21) felege alup çıkırarur, ḥarḳ idüp yaḳar. Bir kavli de budur ki şāh mühre yandığı gibi

[52a]

1) ol ejderhā atılup ba^czi yiri ḥarḳ idüp gider. Kavli budur bir kıul daḥı ejderhānuñ 2) bulut mıkñātısıdur vaḳtā ki bulut tuş gele kıpar, nāra yaḳın gelinceḳ ḥarḳ 3) idüp yaḳar ve ba^czılar dimişdür ki baḥr-ı zulumātta adalar vardur ki ol bulutlarıñ içinde 4) ejderhālar var. Ammā ki şaḥīḥ ehl-i mezḥeb sünneti budur ki vaḳtā kim ejderhāyı geyik toğurur. 5) Kıırkı gün tamām

²³⁰ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılı olup vezne uymamaktadır.

²³¹ ba^czi:

²³² çeker:

oluncağ ol yirden anuñ şerrini def^c itmeg-içün Hağ te^calā yidi gökleriñ 6) feriştelere emr ider. Ol ejderhāyı zencīre alup ba^czını Yecüc milketine iltürler, ba^czını 7) °Ankā ālemine eledürler; bākīsın Huzā-yı Rabbü'l-°ālemīn bilür.

Nażım

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

8 Bildigümüz bu kadardur şehriyār
Ğaybı kimse bilmez  illā Kirdigār

Böyle diyüp oldı hāmūş ol hağīm

9 Vir şalāvat Muştafā'ya yādigār

Neşir

Hağīm kavlince Loğmān 10) Hağīm böyle diyicek, yağın bildi ki °Ankā °ālemine varan ejdehā, rub^c-u meskūn °āleminden 11) varurmuş. Andan Süleymān hazreti Sīmurg'a eydür: “Yā °Ankā-yı Kāf çünkim ğıdā alduñuz, nereye 12) ğıtdüñüz? Haber virgil.” didi. Cevāb virüp didi kim: “Yā nebiyya'llāh, çünkim ejdehāyı 13) depeledük, ğıdā ki alduğ ammā ki kanad açup uçduğ. Kırk gün gice ve gündüz felek yüzine çıkup 14) ğıtdük. Şol kadar gök yüzüne uçup çıkduğ ki Sīmurg °ālemi bize bir ğalbur kadar 15) ğorinürdi. Andan bir nice gün dağı uçduğ ğördük ki yir yüzi ğörünmez. °Ālem tūfān 16) oldı. Andan bir nice gün dağı uçduğ, yir yüzine nağar kıldığ. ğördük ki yir yüzinden 17) ve deryādan nişān belürmez. Ammā ki gök yüziniñ ıldızları ğözümüze rüşen ğorinür ve bir 18) °aceb dağı bu ki gök yüzi ğāyet rüşen. Şöyle ki giceyle gündüz farğ olmaz. 19) Gice olduğın andan bildük ki ay toğar ve gündüzi andan bilürdük ki gün toğardı. 20) Velākin kendüzin issi olur ve gice ğāyet şovuk olurdı. Velākin açlığdan ğāyet 21) buñaldük. Şöyle ki uçmağā tākātümüz ğalmadı. Andan ğöñlümüzden Allāh'a tazarru^c itdük.

[Nażım]

[52b]

[fā^cilātün / fā^cilātün / fā^cilün]

1 Fātiḥa'yla bu faḳīri kim aña
Ḥācetini neyse virsün Ḥaḳ aña

Deyni varsa deyni Allāh ödeye
2 °Āşık-ısa ḥūbı gelsün odaya

Manşıbından itdise °azl anı şāh
Ḥaḳ tebārek yāri kıla bula cāh

3 İy Kerīm-i zü'l-Celāl kim lem-Yezel
V'iy Raḥīm ü pādişāh-ı bī-bedel

Dü cihānuñ faḫrı Ḳāsım ḥürmeti
4 Aḫmed ü Maḫmūd u Hāşim °izzeti

Her ne kim Firdevsi eyledi günāh
°Afv it anı luḫf idüben pādişāh

⁵ Süleymān-nāme'nün Yüz Toḳsan Beşinci Meclisinün Zikrindedür

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

İy yüzi gül şacı sünbül ḥāli fülful gam-küsār
Çeşm-i fettān la°li ḫayvān gonce ḫandān gül-°izār

6 Serv-i nāz u dil-nüvāz u mihri az u cevri çok
La°li emsem derdüme emsem dime epsem iy nigār

7 Servi-ḳadsin lāle-ḫadsin sīm bedensin zer-nişār
Kāmukār u nāmudār u baḫtiyār u şehriyār

Sence maḫbūb aşlı mergüb āh ki bir maḫlūb yok

8 Hüsni ahsen hūyı tevsen zülfi süsen müşg-bār²³³

İşi āl u yañağı āl cānum  al u pūse vir
Pādişāhum alma āhum ger günāhum bī-şümār

9 Bu cemāl ü bu kemāl ü bu maķāl ü nuţķa baķ
İtme ķahru eyle mihrü ki ola meh-rü āşikār

Kān-ı devlet ehl-i mürvet²³⁴ eyle himmet ĥazretüñ

10 Kāvli şādık saña āşık bu ĥalāyık ne ki var

İy kıyāmet hüsni āfet bir ĥikāyet diñlegil
Şāh-ı maĥmūd ibni Dāvūd añla mevcūd anı  i yār

11 Ki  o Süleymān işbu devrān içre cānān bitdise
Hoş ĥikāyet ola ġāyet vir şalavat bī-şümār

Dāsītān-ı Sīmurġ-ı Kāf ve Kışsa^o-ı Süleymān ‘Aleyhi’s-Selām

12) Loķmān ibni ‘Ād, ol ĥakīm-i üstād, naķlınce ve Eflātūn-ı Yūnānī ve 13) yetmiş iki diliñ tercümānı, nāķılān-ı muĥtār ve muĥaddisān-ı aĥbār ol vech-ile şaĥiĥ ĥikāyet kılup eydürler ki 14) çünkim Sīmurġ-ı Kāf kışsa^oı kim bu araya getürdi. Süleymān ĥazreti diñleyüp hezār-bār taĥsīn-i belīġ 15) buyurduķdan soñra eytdi kim: “Yā Sīmurġ-ı ‘Anķā ve iy elfāz-ı dürer-bār-ı gökçek, ĥüsn ü zībā ne ‘aceb 16) şīrīn, nāzük, nādiri’l-vuķū‘, ‘acāyib, ġarāyib dāsītān zıkr eyledüñ ki Süleymānluġumca ben bunuñ emşāli 17) emlaĥ ĥikāyet, şaĥiĥ rivāyet diñlemedüm bi’llāhi’l-‘azīm. İşbu ser-güzeştüñi tamām eyle, diñleyüp müşerref olalum.” 18) diyicek ‘Anķā du‘ā kılup eytdi ki:

Nazm

[fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün]
İy emīr-i ins ü cinn ü v’iy şeh-i vaĥş u tıyūr

²³³ müşg-bār:

²³⁴ mürvet: TN 196a/21; mürüvvet MN

19 Tā kıyāmet devletüñe irmesün husrān husūr²³⁵

Sen Süleymān dergehinde fahr ider °Anḳā-yı Ḳāf
Hızmetüñe yüz sürüp ola seḥundān-ı mişl-i mūr²³⁶

²⁰ Neşir

Yā Süleymān, çünkim melegüñ sözün işitdüm, tākātüm daḥı 21) ḳalmadı ki bir arış yuḳaru çıḳam. Hemān-dem gök yüzünden yir yüzine inmege başladum tā ki varduḡunça

[53a]

1) süzülüp gök yüzünden yir yüzine iner-idük ammā ki inmesin çıḳmadan tiz inerdük. 2) Tā ki felekden bir ay miḳdārı inmeg-ile yir yüzünde bir °ālem göründi ki daḥı yakın inicek 3) zebercedden taḡları, ḳulleleri göründi. Çünki ol taḡ ḳullesine indük, bir °aẓīm aḡaç üzerine 4) ḳonduḳ. Bizi ol °āleme yitişdüren pādişāha şükr itdük. Andan ol °āleme nazar itdük. 5) Gördük kim bir °āleme gelmişüz; Sımurg °ālemi gibi degül. Ammā ki ol °ālemde daḥı yedi deryā ve yedi 6) eḳālim içinde bir bölük ḳuşcuḡazlar, şaru gögercin şeklinde. Ammā ki ḳadd ü ḳāmetleri mevzün 7) ve ḳuyruḳları ḳanadları uzun. Bizüm °azametümüz görüp ḳaçdılar. Andan mantıḳu't-ḫayrca çağırup 8) eytdük kim: “Biz bu vilāyete ḡarīb geldük.” Çünkim sözümüz işitdiler, birḳaçı dönüp geldiler. 9) Şecer ḫalı üzerine ḳarşumuza ḳondılar. Baş ḳoyup eytdiler ki: “Ne diyārdan geldüñüz? 10) Melek misiz, yā murḡān cinsī misiz ki biz bu °ālemde sizcileyin heybetlü, şalābetlü, ḳuvvetlü gördüğümüz 11) yoḳdur?”. Andan cevāb virüp eytdük: “Biz bir °ālemden gelürüz ki aña °ālem-i Sımurg dirler ve bundan 12) ḡayrı Ḥaḳ te°ālānuñ °ālemi var mı diyüp üç ay miḳdārı felek yüzine çıḳup 13) uçduḳ. Birinci ḳat felege yitdük. Meleküt tesābiḫin ḳulaḡuzumuzla işitdük. 14) Şol ḳadar yüksek gitdük ki uçmaḡa tākātümüz ḳalmaduḡı sebebden gine mekānumuz 15) ḫaleb idüp yir yüzine indük. Ammā ki ālemümüz yavu ḳılduk. İndüğümüz °ālem ol 16) °ālem degül. İmdi bize ḫaber virüñ ki bu °ālem ne °ālemdir? Ve biz daḥı sizcileyin murḡān 17) cinsi gördüğümüz yoḳ. Mantıḳu't-ḫayrca size kimler dirler ve adlarıñuz nedür?” 18) diyüp çeşm-i güş oldu. Bes, mantıḳu't-ḫayrca ḫaber virüp eytdiler ki: “Bu āleme,

²³⁵ husūr: MN; TN 196b/9

²³⁶ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

°ālem-i Hümā dirler. 19) Bu memleketde Hümā'dan ğayrı dağı kuş cinsi yokdur.". Andan eytdük ki: "Ġıdāñuz nedür? Bize diyü virüñ, 20) biz dağı ğıdālanalum. Bize konuğluk eyleñ." didük. Eytdiler ki: "Bizüm ğıdāmuz nesīm yilidür 21) ve yir yüzine dağı inmezüz. Ammā kim eger ğıdā isterseñüz bu °ālemde hıç cānlu yokdur

[53b]

1) zübāb ve mekesden ğayrı. Ammā ki deñizlerde ziyāde balığlar vardır, ejderhāları dağı vardır. Eger 2) anları şikār idebilirseñüz size ğıdā olur. Gelüñ gösterelüm, kulağuzluk idelüm. 3) Mihmānumuzsuz; ziyāfet kılup hizmet idelüm." didi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

4 °Ākıl _ol mihmānına hizmet kıla
Hoş ziyāfet eyleyüp °izzet kıla

Cāhil _ol kim konuğun gözlemeye

5 Hizmet _ide döne _aña himmet kıla

Nesir

Yā Süleymān, çünkim Hümā 6) kuşları bize ol cevābı virdi. Nefsümüze ğıdā virmeg-içün uçduğ. Anlar dağı kulağuzluk eyledi. 7) Tā kim ol Hümā āleminüñ muğıti kenārına varduğ. Andan deñiz-ile gök ortasından kanad açup 8) pervāza tırdı, çevre yaña göz urduğ. Anı gördük ki bu deryā-yı muđıtuñ vasaıtında hıç cezāre 9) gözükmey; illā ki iki kemer gözüdür. Şu içinden çıkup birbirile bitişmeyüp tırrur. °Acabā 10) nedür dirken benüm erkek çiftüm Sımurđ, havā yüzünden süzölüp kemer üzerine indi. 11) Kaçan kim kındı, ol hod yengeç imiş ğarçeng, °azīm neheng imiş. Kışac-ıla işüm Sımurđ'ı 12) eyle tıttup şıkdı ki °ömr-i °azizi āđır idüp cān-ı şırını ol acı deñiz üzerinde 13) kışac çengeli içinde yile virdi. Andan çengel-ile ğarçeng bağın çıkarup mađāra gibi ağzın 14) açdı. Bir loğma gibi Sımurđ'ı ağzına alup yıtdı. Anuñ öldüğine āđ itdüm. Āhum duđānından 15) felek yüzün siyāh itdüm.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Benden  özge yok-durur  arhuñ küçürek h ıç işi
16 Kim eşinden ayru düşüp yalnızuz  ala kişi

Yalnızuzluk kimseye yaraşmaz  illā H al ı 'a
Kim A ad'dur kim Şamed'dür yokdur  anuñ beñdeşi

¹⁷ Nesir

Yā Süleymān,  unkim işümi ol yengeç yedi. Nice zamān feryād u āh 18) itdüm, °a ıbet anı gördüm ki deñiz i inden bir °az ım ejderhā baş yukaru  ıkarđı. Hemān-dem 19) ol acug-ıla deñiz yüzine inüp ejdehāyı  aynağuma aldum, ılcıl ılcıl urup alup 20) gider gibi. °Ālem-i Hümā üzerinden alup ol evvelki muntehā şecerüñ üzerine vardum.  anad 21) büküp süzölüp ağaç üzerine indüm. Bir muntehā °az ım  al üzerine  ondum. İşüm acug-ıla

[54a]

1) ol °az ım nehenge pençe urup ditdüm, lo ma lo ma eyleyüp yiyüp yutdum, p ayumdan artuğın yabana 2) atdum. Rız ımı viren Rezzā -ı °ālem'e ş kr itdüm. Andan bu Hümā  uşlarına, ki baña  ulağuz olmuşlardı, 3) eytdüm ki: “H ıç siz baña m nis olaca  kimse yok mı ki yalnızuzluk Allāh'a yaraşur; Vāhid ü 4) lā-şer kdür. N'olaydı bir a ıñuz baña m nis olayduñuz? Varup S murğ °ālemine gide-y-idük. 5) Ol °ālemi da ı teferrüc  ıla-y-ıduñuz.” diyicek kırk elli mi dārı Hümā baña muvāfi  olup yoldaş 6) olmağā rızā virdi. Andan ol ejderhānuñ bir pāresin  aynağuma alup  ıdā götürüp 7) gitdük. U duğ şol  aşd üzerine ki °ālem-i S murğ'a varup bir  ayrı eş bulup ° mür 8) sürem. Ammā ki ta d r-i Rabbān  tedb rimi bozup rāst göstermedi. Nite üç ay tamām yā Süleymān 9) gine ol felek yüzine ol h mālar-ıla u up gitdük. Şol  adar oldu ki k rre°-i nes me 10) yitdük. Andan acı duğ da ı  āyet buñaldum illā Hümā  uşlarınuñ derdi yoğ-ıdı. Z rā ki anlarıñ 11)  ıdāsı k rre°-i nes imdi.  unki ben h z r olan  ıdāyı d ketdüm,  akatüm  a  oldu. Andan 12) diledüm ki yir yüzine inem, üm z var ki S murğ °ālemini bulam. Bunuñ üzerine niyyet idüp 13) Hümā'larla yir yüzine inerdük. Gāh pervāza  alkup dönerdük. °Ā ıbet şol  adar indük ki 14) yir yüzi deryā gibi göründi. Şol bir cām mişāl bir nice

zamān daḥı yir yüzine inicek ʿālemler 15) göründi. Mā-ḥaşal yā Süleymān kışşa'ı dirāz kılmayalum. Bir ʿāleme gelüp indük ki anuñ daḥı 16) yedi deryası ve yedi iklīmi var. Ammā ki ağaçları abanūs ve issi otlar ağaçları bitmiş ve ırmaqları 17) revān olup aḫar. Ammā bir issi ʿālemdür ki vücūdum ʿaraḫa ğarḫ oldı. Andan bir müntehā 18) şecer ʧalına inüp ʧondum. Velikin bu Hümā ʧuşları yir yüzine inmediler, ağaca daḥı ʧonmadılar, 19) pervāza ʧurdılar. Andan bu ʿāleme nazār ʧılıp gördük ki bu ʿālem daḥı bir ʿālemdür ki ne Hümā ʿālemine 20) beñzer ne ʿālem-i Sīmurg'a beñzer. “Acabā bu ne ʿālemdür?” diyü fikr iderken nā-gehān anı 21) gördük ki bir bölük ʧuşlar geldi. Ğayet muʿteber ulu burunlarında biñ bir delügi var

[54b]

1) ve kendüler daḥı ol ʧadar uludur ki her birisinüñ gevdesi ʧara ʧaĝa beñzer ve ʧanadları 2) baḫr-ı zulumātdan ʧıĝan ʧara buluḫlar mānendi. Her birisinüñ ʧanadı yir yüzün bürür ve bir daḥı ʿaceb 3) bu ki yā Süleymān, burnnuñ delüklerine yil girür. Ergānün gibi biñ bir delüĝinden āvāze virür. ʧünkim 4) yaĝın gelüp bizi gördiler, ʧün taʿaccüb ʧılıp ʧurdılar. Andan birisi ilerü gelüp mantıĝu'ḫ-ḫayr 5) dilince selām virüp eytdi ki: “Yā murĝ-ı ʿacīb, ne ḫon şekl i şemāyilüñ var? Ne ʿālemden 6) geldüñ ki biz senüñ mānendi şāḫ-ı murĝān gördüĝümüz yok? Yoksa kerrübüyün 7) melek misin? Bunda ḫaḫ ḫizmetine mi geldüñ?” didi. Cevāb virüp eytdüm ki: “Yā murĝān, 8) baña Sīmurg dirler. ‘kūḫ-ı ʧāf’ ʿālemi dirler bir ʿālemden gelürin ki añā ‘ʿālem-i ʿAnḫā’ dirler. Bir 9) nice Sīmurg'lar ittifāk itdük ki ʿacabā ḫaḫ teʿālānuñ bu ʿālem-i ʿAnḫā'dan ĝayrı ʿālemi 10) var mı, yok mı? Bir nicemüz didi ki: “Bir ĝayrı ʿālem var-ımışsa bir nişān işideydük.”. Birimüz 11) eytdi ki: “Ben bir Nesr-i ḫāyir gördüm ki Süleymān bin Cān-ıla bu rubʿ-ı meskūn ʿālemine inmiş, 12) nice bunuñ emşāli ʿālemler görmüş.” diyüp ḫaber virince, o Nesr-i ḫāyir'e varduĝ. Mā-ḥaşal, 13) Nesr-i ḫāyir'üñ sözüni ve başından geĝen ser-ĝüzeştini ser-cümlesin ḫikāyet ve Hümā ʿālemin 14) daḥı rivāyet ve işümden, yoldaşumdan cüdā düşdüĝümü taḫrīr ʧılıp devr elinden 15) şikāyet eyledüm. ʧaĝan kim ol ʿazīm ʧuşlar benüm sözümi işitdiler. Taʿaccüb ʧılıp 16) gelüp benüm-ile görüşdüler, ḫāḫır şoruşdular. Andan birḫaĝı varup fīl ü gergedan 17) ʧaynaĝlarına alup getürdiler. Beni ziyāfet itdiler ʧü ne ki ʧāʿāmdan murādumca yidüm. 18) Andan eytdiler ki: “Bu senüñ-ile gelen ʧuşcuĝazlara ḫubūbāt mı getürelüm ki anlar daḥı 19) ziyāfet ola?” didi. Cevāb virdüm ki

anların ğıdāsı kürre'-i nesīmdür ve dillerince 20) Hālīk'ı tesbīh itmekden ğayrı söz bilmezler; gicede ve gündüzde.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

21 Anların ısmi-durur bilgil Hümā
Cümlenün tesbīhidür nām-ı Hudā

Yire konmaz gök yüzünde ı olur bular

[55a]

1 Kürre°-i bād-ı nesīm olur ğıdā

Neşir

Kaçan kim nebiyyāllāh bu sözi ki 2) işitdiler, be-ġāyet ta°accüb itdiler. Andan ben eytdüm: “Yā murġān, size hālümüzi takrīr eyledük, ne °ālemden geldüğümüzi 3) söyledük ammā siz dağı haber virün bu °ālem ne °ālemdür ve sizlere ne cins murġān dirler?”. Cevāb 4) virdiler: “Bu °āleme, “ālem-i Kuḡnūs’ dirler ve bizüm cinsimiz Kuḡnūs’lar toptoludur. Bu sen didüğün 5) °ālemleri biz işitmedük. Bu °ālemden ğayrı dağı °ālem var-ıduġın dağı fikr itmedük. Hemān 6) kār-ı kesbümüz bu °ālemün kūh-istānında pīl, bebr ü neheng çoġ olur. Anları şikār 7) idüp nefsumüze ğıdā virürüz; dilimizce Hālīk’uñ şükriñ kıılırız. Ammā ki sen bunda 8) muḡīm olup ḡalursañ saña ölünce hizmet kıılalum ve seni aramızda pādişāh naşb 9) idelüm, sercümlemüz emrüñe fermān olalum.” didiler. Bir nice gün onların-ıla ol °ālemi 10) seyrān eyledüm. Ammā ki ziyāde eglenicek ol bilece gelüp giden Hümā kuşcuġazları rencide-dil 11) olup baña eytdiler ki: “Yā Sīmurġ, biz senün sözüñe uyduk, vaḡanumuzdan cüdā düşdük. 12) Bu °ālemün havāsı dağı ġāyet issi, bizüm ğıdamuz kürre'-i nesīmdür. Bize bu °ālemde dirlik ḡalmayup 13) helāk oluruz. Gel bizimle muvāfaḡat kııl. Bize pīşrev olġıl; uçup felek yüzine çıkalum. 14) Vaḡt ola ki °ālemümüz görevüz, °ālemlü °ālemümüze varup iş dost bulup °ömür sürevüz.” didiler. 15) Anlar eyle diyicek ben dağı sözlerinden çıkmayup gider olduk. Sefer niyyet idüp gider oluncaḡ 16) kırḡ elli miḡdārı Kuḡnūs kuşları bizimle bile gelmege niyyet itdiler. “Ol °ālemleri teferrüc 17) iderüz.” diyüp sefer yaraġın gördiler. Yaraḡları dağı bu kim her biri birer fīl,

birer gergedān 18) yidüklerinden sonra her birisi birer fīl birer gergedān kaynaklarına alup götürdiler. Ben dağı 19) nefsüme ğidā virüp sonra sađ kaynağuma bir neheng ve sol kaynağuma bir pīl alup 20) kanad açup hümālarla ve Kuđnūs-ıla felek yüzine uçduğ. Ol kadar yüksek uçduğ ki 21) ol  alem görünmez oldu. Ammā ki yir yüzi deñiz ortasında bir ğalbur miđdārı görünürdü.

[55b]

1) Bir nice gün dağı uçup yir yüzine nağar itdük. Andan yir yüzine nağar idüp gördük ki yir 2) yüzi hīç görünmez.  Alemler yüzü deryā ve üstümüz āsümān gözükür ve bir nice gün dağı 3) uçup nağar kıilup gördük ki ne yir yüzü görünür ve ne deryā görünür. Ammā ki  alemler-i 4) tuman görünür. Bir nice gün dağı gitdük tā kim zevādemüz dükendi, tākātümüz 5) kalmadı. Tā kim kurre^o-i nesīme irişdük; bildük ki andan yukaru çıkmāđa tākātümüz yokdur. 6) Andan yir yüzine inmege başladuğ. Gönlümüzden bu geğer ki Hümā  alemler bulam ve Kuđnūs 7) kuşları kendü  alemler isterler. Nāğāh bir nice gün iner-iken yir yüzü dağı ma^olüm 8) oldu. Bir göl şuyı ortasında yedi kat kulle gibi göründi. Çünkümler dağı yakın 9) irdük. Bir  alemler göründi ki ne Kuđnūs  alemlerine beñzer ve ne Sīmurğ  alemlerine beñzer ve ne 10) Hümā  alemlerine beñzer. Dürlü dürlü cānavarlar tağlarında yürüyüp ve envā^o dürlü  acāyib ğarāyib 11) kuşlar pervāz ururlar ve āb-ı revānları cennet ırmağı gibi revān olup ađar ve giyāhı 12) sünbül ve semen ve za^oferān bitmiş. Yir yüzünü sebze^o-i hađrā örtmiş. Çünkümler gelüp bu tađ 13) kullesinde karar kılduğ. Anı gördük ki tonı yeşil, ağzı burnı kıızıl uşacuğ 14) kuşcuğazlar pervāz urup uğarlar. Ammā kim fařīh elhānları var. La^olīn tutağlarından 15) şekker-efşanlıklar iderler. Anlarıñ birkağın katumuza da^ovet idüp su^oāl itdük: 16) “Bu  alemler, ne  alemlerdir?”. Cevāb virdiler ki: “Bu  alemler, ‘rub^o-ı meskūn  alemler’ dirler. Nesl-i  Ādem-ile 17) māl-ā-māldür ve bađr u berri vardur. Biñ bir dürlü ümmet vardur ve ādemī neslinden yüz yigirmi 18) dört dürlü mađlūkat vardur. Kađan kim bu sözi aldudık, Allāh'ın emrine rızā virdük. Kūh-ı 19) Elburz'ın dağı bu vilāyeti degilüz. Kūh-u Elburz'ın kullesinde mađām tıtduğ. Kuđnūs kuşları 20) Hindūstān memleketinde mekān tıtdılar. Ammā ki Hümā kuşları bu  alemler begenmeyüp 21) yir yüzine inmediler. Ol vağtten berü yirle gök ortasında pervāz itmekde durur[lar].

[56a]

1) Gıdaları havā yüzinde kürre³-i nesīmdür. Havā yüzünde yumurdlar ve havā yüzünde tururlar. 2) Ölmeyince yire düşmezler ve dağı Kūknūs kuşları ol vaqtden berü Hindūstān'da 3) nesilleri vardı. Ben dağı yā Süleymān iki yavru yavrularum. Ammā ki bu ʿālemüñ havāsı 4) muḥālif düşmegın kanadları yitilüp bitmedi, uçmağa ṭākatleri yitmedi. Ben dağı şol 5) ümīzle oturdum ki bu eski cihāna bir tāze Süleymān gele, nübüvvet tahtına süvār olup 6) Qāf ʿālemine gidicek beni dağı bile alup gide. Tā kim varup ālem-i Sīmurg'ı bulam. 7) Çok şükür Allāh'a²³⁷ ki sen Süleymān ḥazretine yitişdüm. Ümīz-vāram ki Sīmurg ʿālemine girü varam.

⁸ Nazm

[fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün]

Var ümīzüm şeksüzün Qāf'a varam
Devletüñde ol diyarı ben görem

9 Böyle diyüp sākin ḥoldı murğ-ı Qāf
Vir şalāvāt Aḥmed'e dağı direm

Der-Beyān-Āmed Ber-Hüdhüd Ḥazret-i Süleymān ʿam. Āverden-i Nāme' i Efrāsiyāb²³⁸

10) Ḥakīm ḳavlince çünkim Sīmurg-ı Qāf ser-güzeştinden ḳışsa³ 11) bu araya kim getürdi. Anı gördiler gurāb ki cāsusıdır. Per açup uçup Sīmurg nazarına 12) geldi. Yüz yire sürdi. Mantıḳu't-ṭayrca eytdi ki: “Hüdhüd ve ʿuḳḳāb geli yorur.” diyince 13) nāgāh anı gördiler ki Hüdhüd ve ʿuḳḳāb ve hem-rāhı gurāb her birisi perr ü bāl açışup 14) birbirini geçişüp havā-yı fenādan süzülüp yire indiler. Kuşlar şaffında divān-ı Süleymānī'ye ḳondılar. 15) Hüdhüd'ün nāme'-i Efrāsiyāb ağzında, tāc-ı Edhemī'si başında ve ḥırḳa'-i şāhīsi egninde. 16) Andan Sīmurg-ı Qāf, Ḥazret-i Süleymān'a, Hüdhüd'ün geldügin ʿarz idüp nāme'³ taht 17) merkezine iltmege icāzet istedi. Andan Hüdhüd, per açup uçup taht-ı pāye çıkup 18) dağı sağ ḳanadcuğın gāzīler ʿalemi gibi yuḳaru ḳaldurup

²³⁷ Allāh'a: TN 199b/19; Allāh MN

²³⁸ Hüdhüd kuşunun Efrasiyab'ın mektubunu Hz. Süleyman'a getirmesinin hikāyesi

ve şol kanadın dahı seccāde⁹-i 19) zühhād gibi yir yüzine şaldı. Seyir üzre yüzün süriyürek nübüvvet taht-ı kenārında 20) nāme⁹-i Efrāsiyāb koyup dahı kıçın kıçın dahı yine yirine geldi. Dahı yüzün yirden 21) götürüp serīrden ser kıaldurup Süleymān’uñ devām-ı devletine ve eyyām-ı rif⁹atine du⁹ā vü şenā

[56b]

1) kılup eytdi ve mantıķu’ı-ı tayrca didi ki:

Nazm

[fā⁹ilātün / fā⁹ilātün / fā⁹ilātün / fā⁹ilün]

Didi şāhā devlet-ile müstedām ol müstedām

2 Baht-ı izz ü şevket-ile şādukām ol şādukām

İns ü cinn ü vaşş u tayr u mūr u māra hüküm idüp

Tā kıyāmet şihhat-ıla şeh hümām ol şeh hümām

³ **Neşir**

Ḥakīm kavlince Hüdhüd bu du⁹āyı kim kıldı. Andan nāme⁹-i Efrāsiyāb 4) Ḥazret-i Süleymān’a arz, geçen mācerāyı, takrīr olan hikāyeti eytdi. Süleymān nebī gūş idüp 5) *fetebesseme zahīken*²³⁹ mücibince tebessüm itdi, dahı hüküm itdi. Loķmān Ḥakīm nāme⁹-i Efrāsiyāb’ı oķudı.

⁶ **Nazm**

[fā⁹ilātün / fā⁹ilātün / fā⁹ilün]

Böyle dimiş nāmede Efrāsiyāb

Kim benem āteş-perest ol kāmuyāb

7 Yidi ataya pādişāham pehlevān

Tiğ urucu düşmene şāhib-kırān

²³⁹ Kur’an, Neml 19: “Süleyman, onun bu sözüne **tebessüm ile gülerek** dedi ki: “Ey Rabbim! Beni; bana ve ana-babama verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!”

- 8 Nār-ı nūrdan umaram ben himmeti
Zerdehūşuñ²⁴⁰ olmamışdur ümmeti
- Tīgızendür gökde Merrīḥ rezmüme
Ceng-i zendür Zühre muṭrib bezmüme
- 9 Sille şalsam bozula zāt-ı felek
Püşt ü pā ursam olur kāvī semek
- Gürz urursam Ḳāf¹ şıyam şırçaca
10 Ḳāf-ı °Anḳā yok gözümde serçece
- Ne felekdür gözlerüme bir kelek
°Arş-ı ejderdür ḳatumda bir siñek
- 11 Ḥaṇçerümden ḳaçdı Merrīḥ pusıya
Heybetümden girdi balıḳ bu şuya
- Püf der-isem söyine şems-i çırāḡ
12 Muşt urursam yıḳıla gerdün u taḡ
- Dem urursam ḳoparam ṭūfān-ı Nūḥ
Na°ra ursam yañılur tesbīḥ-i rūḥ
- 13 Çarḥ-ı ṫāsı oḳumuz kefgīr ider
Püşt ü kāvī nīzemüz ḡalbīr ider
- Rüstem ü Destān-ıla Pürzīn i Gīv
14 Ḳorḳusundan ḳan ḳaşanur iy ḥıdīv²⁴¹

---

²⁴⁰ Zerdehūşuñ: Kelime TN 200a/21’de de aynı şekilde yazılıdır:

²⁴¹ ḥıdīv: ; TN 200b/6’da da aynı şekilde yazılıdır.

- Cenge girüp şalar  olsam şalığı
Öldürem bir  arb-ıla öküź balıđı
- 15 Kimse yokdur baña hem-tā nerre-şīr
Heybetümden şems-i arslan dökdi²⁴² şīr
- Şarkı ğarbtı tıtıcağ server benem
- 16 Dem çeküp  anlar  içen ejder benüm
- Biñ Süleymān gözlerümde ola mūr
Cümle cānlar emrūme me^omūr u ħūr
- 17 İy demürce  oğlı Süleymān aç gözüñ
Zenbil  örice ^oArab devşür özüñ
- Sen nesin kim ilüme başduñ  adem
- 18 Ğāfil  olma cūduñı  ıldum ^oadem
- Kim didi kim milkim  içre giresin
 al^oamuñ şınurı üzre iresin
- 19 Serçe şāhin āşiyānın tıtmaya
Ülfet-i şeh-bāz-ıla  az ötmeye
- Sen  etüksin olmışam ben de peleng
- 20 Sen bebürsün olmışam ben de neheng
- Mūrcasın sen heft-i ser-evren özüñ
Sen Süleymān ben de şeh Tūrān Urüm
- 21 Cem^o iderseñ n'ola ^oAn ā şāh-bāz
 ağıdam devletle ursam  abl u bāz

---

²⁴² dökdi: Kelime TN 200b/7'de de aynı şekilde yazılıdır.

N'ola ger çok olsa²⁴³ koyun sürüsü

[57a]

1 Biñine yiter қаşşābuñ birisi²⁴⁴

N'ola  asker dirse a dā key cihān
Leşkerinden  ola tā milk-i cihān

2 Şayd idem Sīmurġ'uñı şayyād-veş
Қайд idem çok leşkerüñ cellād-veş

3 Yā kefen  ağ gerdenüñe gel baña
Kim  Arab milkin virem girü saña

Tahtuñ-ıla hātemüñ vir armağan
Қılıcumda virmeyesin tā ki cān

4 Yoksa leşker çeke vardum üstüñe
Kim uram düşmānı  ılıç dostuña

5 Oқuyup nāmem  iderseñ ger  amel
Devletüñe gelmeye hergiz hālel

Ger naşīhat tutmaz-ısañ yā  Arab
Tāc u tahtuñla ilüñ  ılam hārāb

6 Böyle diyüp nāmede Efrāsiyāb
Āhir  itmiş sözlerin  evi hārāb

7 Şeh Süleymān işidüp  aқır  atı
İldırım-veş ol zamān şaқır  atı

²⁴³ olsa: TN 200b/13; olursa MN

²⁴⁴ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Diñle imdi kışşa nedür yār-ı cān
Vir şalavat Muştafā'ya ol zamān

⁸ Neşir

Ḥakīm kavlince çünkim Süleymān ḥazreti, °aleyhi's-selām, 9) Efrāsiyāb'ıñ nāmesin kim gūş itdi, ğāyet de ğağaba gelüp on iki sıbtuñ beglerine emr itdi ki: 10) “Ceng-i Efrāsiyāb'a cem° olup Sinob Qal°ası üzerinde ceng-i Süleymānī'dür.” diyü tenbīh idüp 11) server-i selātinler dağı ceng yarağın ḥāzır müheyā kıldılar. Andan Süleymān tutup²⁴⁵ ḥaymelü ḥaymesine 12) gelüp cebe vü cevşenlerini giyüp başlarına ışıqların urunup ve billerine ḥançer şoğunup 13) kılıçların ḥamāyil bağlanup kıollarına kıolçaq urundular. Otuz altı pāre ceng āletin üstlerine 14) giyüp gömgök demür büründüler. Üç siñirlü Dımışkı yayların kıuruban üç kıanatlu, bir ayaklu, la°līn 15) tuşaklu, billür tenlü, gümüş bileklü, Sīmurğ yeleklü kıayın ağacı oqların kıurbana kıoyup 16) kış ağzına dize kıodılar ve °Aşkar, Düldül şıfatlu; pīl kıuvvetlü; gergeden şevketlü, 17) berkı rü, āhen-nāḥūn yürigen yügrük eşkin atlara, zeyn °inān urup licāmından eyer 18) kıaşına kıaza kıodılar ve °ulemā dağı ḥaşma nuşret bulmağ-ıçun on iki biñ mu°cizātı zāhir olmış 19) enbiyā ihlās-ıla Ḥaqq'a tāt kıılıp kıibleye kıarşı diz kıöküp oturdular. Ādem Şafī 20) ve Nūḥ nebi, İbrāḥīm Ḥalīl ve Mūsā-yı Kelīm ve Dāvūd ervāḥına şalavāt getürdiler. 21) Süleymān ḥazreti dağı ḥalvet-i ḥāşına varup °ibādet-i Ḥaqq'a yüz sürüp Tevrāt, Zebūr okuyup²⁴⁶

[57b]

1) tīg-ı tevḥīd-ile dīv i şeytān boynın tuşuyup namāz ı niyāza meşğül oldı.

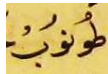
Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

2 Ḥazret-i şāḥ-ı Süleymān şubḥa dek kııldı namāz
Kāziye'l-ḥacāt'a nāliş birle itdi çok niyāz

Çünki ḥāzır oldı cümle serverān ı ser-keşān

²⁴⁵ tutup:

²⁴⁶ okuyup: TN 201a/13; - MN

Kıssa²-ı °Ayyūr²⁴⁷-ı Cāzū İğvā-kerden Şeytān-ı Racīm²⁴⁸

4) Hākīm kavlince çünkim leşker-i Süleymān cenge hāzır oldılar. Sīmurg-ı Kāf dağı Kuknūs-ıla 5) ve Raḥne kuşıla ve murğ-ı rūḥ-ıla ve cemī° atyār ulularıla şāhin ve şehbāz sunḫur-ıla °aciz-i 6) ḫartal ve balaban ve ṭayr ve yırtıcı bile ol gice seḫer-gāh pervāza ḫalḫup uçdılar, felek yüzine 7) per açup pervāz urup geçdiler. Hem şikār ideler hem Efrāsiyāb çerisin görüp ḫaber 8) bileler, Süleymān'a dil getüreler ādem ḫapup. Ammā bizüm kışşamuz ez-ān-ı cānib °Ayyūr-ı cāzū'ya 9) geldi. Nite rivāyet şaḫīḫ budur ki Daḫḫāk-i māri zamānında bir cāzū vardı kim aña Hūnhārī 10) cāzū dirlerdi. Şöyle kim siḫri, İblīs'den ibtidā ol cāzū öğrenmişdi; velī 11) siḫirde ol la°in şöyle şöret bulup sāḫir olmuşdi ki °ālemūn cāzūsına siḫri 12) ta°līm iden vilāyet-i Bābil'de anca sāḫir yoğ-udu. Bir gün Hārūn, Mārūn cāhına varup 13) anlardan dağı tamām kırḫ siḫir ta°līm aldı. Ol ḫadar ki Daḫḫāk-i māri'nün tācını 14) elinden almağ-ıçun on kerre yüz biñ cāzū leşkeri cem° idüp Daḫḫāk-ile kırḫ gün 15) ceng eyledi. Ne ḫadar ki Daḫḫāk-i māri dağı cihānda sāḫirler var-ısa cümlesin cem° idüp 16) Hūnhārī cāzū-y-ıla muḫābil, mu°arız ki oldılar, cemī°isin Hūnhārī cāzū 17) helāk idüp ḫanların içdi. °Aḫıbet Daḫḫāk-i cāzū °aciz ḫalup²⁴⁹ kız ḫarındaşını 18) Hūnhārī cāzūya barışdı. Andan soñra Daḫḫāk-i māri, Hūnhārī cāzū siḫir ḫuvvetile 19) Cemşid Şāh'ı dağı bulup aña getürdi, helāk idüp işin bitürdi, salṭanat 20) taḫtına geçüp oturdu. Ammā ki cāzū sözile °amel ḫilup °āmil olup zulumle cihān 21) milkin ḫarāb idüp °adl ve °ināyet-i dīni ve dināyeti aradan götürdi. Ol

[58a]

1) ejdehālar ki omuzunda bitmiş idi. Günde iki ādem beynisi anlara ğidā virürler idi ve ḫanlarını taşlara 2) ḫoyup Hūnhārī cūzūya iletürler idi. Ğidāsı ḫan olduğı sebebden lağabı Hūnhārī idi. 3) Ammā ki aşıl ismi °Āric idi. Māric oğlu idi kim çün atası Yāfet neslinden 4) ādem idi. Atası dağı aşlı idi ki anuñ aşlı şeyātīn nesline çıkardı. °Acāyibü' 5) l-Maḫlūḫāt-ı Kebīr'de gördüm ki ibtidāyī siḫir

²⁴⁷ °Ayyūr: Ğayyūr

²⁴⁸ Şeytanın Ayyūr cadıyı yoldan çıkarmasının hikāyesi

²⁴⁹ ḫalup: ; - TN 201b/9

Māric zamānında zāhir²⁵⁰ oldu ammā ki 6) °Āric zamānında şöhet buldı. Kaçan kim Daḥḥāk devrinde Hūnhārī cāzū evlenüp 7) Daḥḥāk kız qarındaşını aldı. Dört oğlu vücūda geldi kim evvelki oğlu °Angūrī 8) cāzūdur; ikinci °Ayyūr-ı cāzū'dur; üçüncü °Afvān cāzūdur; dördüncü Qattāl cāzūdur ki 9) Müsülmānları ziyāde incitdügi sebebden Halāl Raḥmān du°āsıla Haḫ te°ālā ol mel°ünü 10) ıldırım odına yaqub ḥelāk eyledi, şerrinden yir yüzünü pāk eyledi. Ammā kim üç oğlu 11) tā Süleymān zamānına degin bākī qaldı. Ma°a'l-kışşa °Ayyūr-u cāzū, kūh-u Elburz'uñ qullesinde 12) muqīm olmuş idi. Bir °ālī bülend muşanna° qal°ası vardı. Çevresinde ol qal°anuñ 13) vādī-yi cehennem bigi qudretten derk-i ḥandaqı var-ıdı ki ol ḥandegūñ içinde yir yirin 14) cā-be-cā neft çeşmeleri var-ıdı. Bu cāzū ol çeşmelere od atup od nefti tutup 15) °alevi felege çıkmış idi. Ne neft çeşmesi dükenürdi ne od neft çeşmesin 16) yaqmağ-ıla göyündüri bilürdi ne ḥod neft çeşmesi aqmağ-ıla odı söyündüri bilür-ıdı. 17) Kimse ol qal°aya ceng ile yol bulup içeri giremezdi. Ol qal°anuñ tül-u 18) arzı elli mīl var-ıdı. Çevresi ḥandegūñ iç yanı od taşınla yapılmış muḥkem yüce ḥiṣār-ıdı.

19 Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

°Āşıkuñ °ahdi bigi muḥkem ḥiṣār-a°lā qanı

Çün Sikender Seddi berk edvār-ı çarḥ-sezā qanı

20 Ḥandeki qa°rında yatur sevr ü ḥūt-ı bahrı anuñ
Qal°ası burcında toğar mihr ü meh her cā qanı

Neşir

21) Ḥakīm qavlince °Ayyūr-ı cāzū, qal°a°-ı Āteş'de muqīm olurdu. Otuz kez yüz biñ

[58b]

1) cāzū sihir öğrenmek için andan sebaq alurdu. Bes ol ḥinde bir gün °Ayyūr cāzū sāḥirler, 2) bihterler-ile meclis qurup oturmuşdı. Şarāb yirine ādem qanların

²⁵⁰ zāhir:

orta yire getürmişler idi. 3) Ādem anın insān afālarından ierlerdi. Gemiř dūnyā pādiřāhlarından syileřip aberler aarlardı. 4) Bazı cāzū eytdi ki: “Cihān sarāyına Cemřid řāh gibi pādiřāh gelmedi ki cihān alkı 5) anuñ ükminde-y-idi, ins ü cin taht-ı yedinde. °Ayyūr-u cāzū eytdi: “Cihān milkinge 6) Daāk-i mārī gibi sultān gelmedi ki hi bir melik almadı ki ükmine fermān olmadı. 7) uřuřā ki biñ yıl °ömür sürdi ki bu biñ yıl iinde devlet-ile tahtında arār ıldı. °Ayyūr-ı 8) cāzū eyle diyicek vezīri antūr-u cāzū eytdi ki: “Yā sāhirān, iy mihter-i kāfirān, 9) cihān sarāyın Firīdūn-i Ferrūh gibi, İskender-i Kübrā gibi ādemī-zāddan; Cimcime gibi dīv-zāddan, 10) amam’a gibi nice sultānlar gelüp gitdiler kim cemī°si cihān sarāyınıñ alkına ükme itdiler. 11) Ammā ki řimdiki °ařırda Mekke diyārında uds-i mübārek kenārında cihān sarāyında °Arab-°arbā iinde, 12) İbrāhīm alīl ařlından, Ya°ub Yehūdā neslinden, Dāvūd peygāber ođlı Süleymān’a a te°ālā 13) Süleymānlık virmiş, nübüvvet ātemin eline almış, ādemī-zād leřkeri atına cem° olmuş. attā eydürler ki 14) Sīmurđ uřı cemī° uřlar ile dāyim izmetine gelüp yüz sürü virmiş. Havā yüzünde, issi günler 15) iinde ol Süleymān’a gölge olmađıun Atyār uluları anad anada atup ol Süleymān 16) üzerine gölge olurlarmış ve dađı ol Süleymān bu da°vāyı ılurmuş kim: “a te°ālā 17) baña nübüvvet ātemin ki ihsān eyledi; ins ü cinni vuħuř u tıyūrı mūr u mārı, cerrende ve perrende°i 18) ükme fermān eyledi. Yil tahtımı gtürse gerek, mađāribe, meřāria yitürse gerek. 19) řeyātin neslini helāk idiserem, yir yüzin řerlerinden pāk idiserem.” diyüp du°ā ılurmuş 20) attā Mıřır sultānı Celāle’d-dīn ve Bađdād meliki Tuba° ibni Ařda° ve °Amālia sultānı Sührāb 21) řāh ve Endelüs meliki °Aqrān řāh, Benī Ařfer meliki Atđđāř ān-ı Ařferī ve Yūnān sultānı

[59a]

1) uā ān-ı Yūnānī ve °Arab-°arbā begleri, Mekke ve Medīne serverleri, uds-ü mübārek dilāverleri 2) cümlesi ol Süleymān meclisine dirilmişler diyü işitdüm. Gemiř pādiřāhlardan ışşasından Süleymān’uñ 3) genc ü māl ü azīnesi bunuñ idi. N’olaydı kim ol Süleymān’uñ üzerine cāzū leşkerin 4) eküp vara-y-ıduğ, tāc u tahtın ātemin elinden ala-y-ıduğ, ādemī-zād leşkerin ura-y-ıduğ, 5) Süleymān tahtına geüp Süleymānlık ılıp ins ü cinne fermān ılıp ükme ü ükümet idüp ādemī-zād 6) anlarını ie-y-idük, insān vilāyetinde bir

zamān salṭanat ile hoş geçindük fırsatı ğanīmet bileydük, 7) devletünde her birümüz şāh olayduk.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

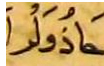
Bizce sāhir yok-durur °ālemde çün cāzū pelīd
8 Himmet Ğit kim sihr-ile °ālem tıtavuz çün şedīd

Sihr idicek ayı Ğinek ādemi işek iderüz
Mekr idincek berr ü bahrı idiserüz nā-nedīd

⁹ Neşir

Hakīm kavlince Kanṭūr-u cāzū böyle diyicek, °Ayyūr cāzū anuñ 10) bu sözüne inanmadı. Süleymān'a, Süleymānlık virilüp nübüvvet hātemi eline girdüğüne göñli kanmadı. Eytdi kim: 11) “Eger ol °Arab beçeye Süleymānlık şunulduğı, nübüvvet hātemi eline girdüğü, dünyā begleri katına cem° olduğı, 12) Sīmurğ kuşu dağı atyār ulularla katına geldiğı zāhir gerçek ise; cāzū leşkerini çeküp 13) üzerine varaydum, hātemin elinden alup tāc u tahtın tağıdup köşk ü sarāyın oda yaqup 14) ādemī-zād memleketin yaqup āşīlerinüñ tiğ-ıla billerinden iki biçeydüm, sihir kuvvetile kanların kana 15) kana içeydüm, ins ü cinne Süleymānlık kıilup bir zamān bu °ālemde hoş geçeydüm, gāh tahtımı leşkerümle 16) yıl-i felekde götürüp mağāribe, meşārıka geçeydüm, gāh cāzūlar²⁵¹ leşker-ile küplere süvār 17) olup sihir kuvvetile kūh-u Elburz tağlarında uçaydum. Ammā ki bu söz vāki° degüldür. Süleymān 18) hātemi ucundan ins ü cin ortasında, Ādem-i Şafī zamānından tā bu devre gelince, ceng ve cidāl 19) ve lāf u merīd, da°vā-yı kıl ü kāl çok olmuşdur. Ammā ki Süleymān hātemin kimse bulmadı, kimse 20) dağı cihāna Süleymān olmadı, ne hod Sīmurğ'a buluşmuş²⁵² kimse gördüm ne Süleymān hātemin bilür kimseye irdüm.

²⁵¹ cāzūlar:

²⁵² buluşmuş:

21 Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ne Süleymān hātemin görmüş-durur çeşm-i felek
Ne ho °Ankā gördi kimse ins ü cinden ne melek

[59b]

- 1 Bir yalan aḥbar-durur eydür cihān halkı kıyās
Yoksa şah bildüm ki yokdur cümlesidür tül emek

Neşir

2) Ḥakīm kavlince °Ayyūr-ı cāzū, ol mekkār-ı bed-ḥū, ol nā-bekār-ı zişt-rū, bu vech-ile lāf 3) urunca, nā-gehān şeytān-ı la°in-i bī-dīn daḥı °Ayyūr-ı cāzū’nuñ ser vaqtine irmiş idi, 4) sāḥirlerün gözlerinden nihān cām manzarasında tırmış idi, kulaḥ °Ayyūr cāzū sözine 5) urmuş idi. Bunlaruñ Süleymān’dan bī-ḥaber idügin bilüp şād olup def°i kendüzin 6) zāhir²⁵³ kıilup zürriyātı²⁵⁴ ile °Ayyūr-u cāzū dīvānına girdi. Cāzū daḥı şeytānı bilürdi, 7) birbirine dāyim dostluḥ kıılırdı. Ammā ki Süleymān zamānı gelince geldügi yoḡ-udı. °Ayyūr-ı cāzū, 8) şeytānı görmege müştāk olmışdı. Bes, racīmi, cāzū görüp yirinden °izzet için tırup 9) tahtından aṣaḡa inüp yaḡın varup yüz yire sürüp el ele urup görüṣdüler, birbirinün 10) ḥālın ḥātırın şoruṣdular. Andan gelüp tahtına geçüp oturdı. Diz-be-diz karar kıilup teklīf, 11) ta°zīm ortadan götürdiler. Andan şeytānuñ vezīrleri çün nesl-i şeyāṭinün āmirleri için 12) altun, gümüş, şandel ḳodılar, yir yirin geçüp oturdılar. Andan cāzū ḥükm eyledi. Rabṭ-ı Yābis 13) buḥūrāt getürüp altun, gümüş micmerlerde buḥūr itdiler. Ba°zı ki ḡidā-yı rūḥān-ıçun buḥūr dütsü 14) itdiler. Anlar kim cāzū neslidür, ādemī-zād aṣlıdur; ekl-i şarāb itdiler. Şunlar kim şeyāṭin neslidür 15) ḡidā-y-ıçun °ūd kāfūr dütüzdiler. Andan meclis āletin ortaya getürdiler. Ādem ḳafālarından, baḡa 16) ḳabuklarından ba°zı şarāb ve ba°zı ḥün-ı merdüm-i memzūcı ṭama° kıilup içdiler, germiyyet ḥāşıl 17) idüp ḥoş

²⁵³ zāhir:

²⁵⁴ zürriyātı:

geçdiler. Şarāb başa çıkıcağ²⁵⁵ sözden söz açdılar söyleyirek. Çün söz sözden²⁵⁶ 18) seçildi, Süleymān ibni Dāvūd'dan söz açıldı. Başladı İblīs-i la°in, pür-telbīs-i bī-dīn, yirinden 19) tırup el yaçasına urup çāk gözlerin nem-nāk eyleyüp Süleymān'dan şikāyet, geçen mācerāyı 20) hikāyet, hātemin havāşın rivāyet eyledi. Zamān-ı māzīde olan ceng ü cidāl, Süleymān-ıla 21) kendü arasındaki kıl ü kālī, cemī° aḥvālī beyān, eḫheru mine'ş-şems²⁵⁷ °ayān revān söyledi.

[60a]

1) Şöyle kim °Ayyūr-ı cāzū leşkerin dire, Süleymān üzerine vara, tāt u tahtın, yüzügin elinden 2) ala, şeytānı vezīr idinüp °ālemde Süleymānlık kıla, baykuş-iken şāhin, sunkur ola, cehennem iti cāzū- 3) y-iken rahmet bulup mağfūr ola.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

O Süleymān kaçdı budur ki ıeyledüm şah āşikār

4 Gāfil ıolma ḫazretinden iy la°in-i nā-bekār

Böyle diyüp anda şeytān oldu sākin ol zamān

Diñle imdi kışşa nedür vir şalavat yār-ı cān

⁵ Nesir

Ḥakīm kavlince °Ayyūr-ı cāzū, Süleymān adın işidüp hātem-içün 6) gelüp şād olup diş işidup eytdi kim: “Yā server-i şeyātīn, mihter-i melā°in, bu zikir 7) itdüğüñ Süleymān kim Süleymān yüzügin barmağına aldı; insāna, murğāna ḫükm kıldı dırsın. 8) Şimdiki ḫālde şol °Arab beçe muğaylān dikenin yakıcı, şeyātīn evin yıkıcı, deve güdüci, beriyye kumunla 9) faḫr idici, deşt-i yabana gidici, zenbīl örücü, demürce Dāvūd oğlu kandanur ki varam tāt u tahtını 10) elinden alup kanını toprağa karam, yüzügin barmağından alam, ben daḫı ins ü cinne Süleymānlık kılam, cāzū leşkerine 11) insān çerisin tālān itdürem, Mekke°i ve Medīne°i yıkup Ḳuds-i mübāregi vīrān idem!” diyicek racīm 12)

²⁵⁵ çıkıcağ: TN 203b/17; MN

²⁵⁶ sözden:

²⁵⁷ eḫheru mine'ş-şems: “Güneşten daha açık” anlamında bir söz.

eydür: “Yā server-i sāhirān, mihter-i kāfirān; ol Süleymāncügez ̇uds-i mübārek yirinden ki ̇opdı, Allāh’ı bir 13) bilüp Hāḫḫ’a ̇apdı, atası Dāvūd şerī°atin ̇ıtdı, Mūsā peygāmbere ̇arıḫına gitdi, vaḫti on 14) yaşına kim irdi, Hāḫ te°ālā aña nübüvvet hātemin virdi, salḫanat milkinge eli irdi ve çünkim 15) atası Dāvūd öldi, °Arab milki aña mīrāş ḫaldı, da°vā-yı salḫanat ḫıldı, Süleymānlığı daḫı zāhir oldı. 16) Ol Mışır sulḫānı geldi. Andan Bağdād melīki Tuba° muḫī° oldı. Şoñra Sührāb Şāh-ıla ceng 17) itdi, °Amāliḫa ḫavmi gözlerine cihānı teng itdi. Andan şoñra ḫayşar-ı Rūm üzre yürüdi, atlar 18) ayağından çıkan toz cihānı bürüdi, ḫayşar-ı Rūm ile ceng ü cidāl eyledi. °Āḫıbet, ḫayşarı ̇ıutup 19) kendüye fermān ḫılup mekr ü āl eyledi. Def°a Yūnān melīki üzerine varup memleketini 20) urup ceng oyunu içinde şāhını māt idüp kendüye geñsüzün ḫul itdi. 21) Anuñ salḫanatın işidüp Benī Aşfer melīki ḫrudan leşker çeküp vardı ve Endelüs meliki leşker-ile

[60b]

1) gemilere binüp deñizden geldi. İkişi daḫı Süleymān-ıla buluşup ceng ḫıldı. °Āḫıbet Süleymān muzaffer 2) düşüp ol iki sulḫānı ̇ıtdı, kendüye ḫul itdi. İmdi ben bilürem ki bu Süleymān’dan muḫaddem gelen 3) Süleymānlar gibi °ālem milkinge Süleymān olacaḫdur, ḫalāyıkın kendüye fermān ḫılacaḫdur, benüm 4) zürriyātum ayakda ḫalacaḫdur. Pes, bu Süleymān’uñ taḫt henüz eline girmediñ, yıl taḫtına merkeb olup 5) maḫāribe, meşāriḫa leşker-ile varmadın, yetmiş iki millet, yüz yigirmi dört dürlü maḫlūḫat, 6) baḫr u ber içindeki biñ bir dürlü mevcūdāt ḫul olup Süleymānlık salḫanatına eli irmediñ, bu yedi başlu 7) evren ḫanatlanup uçmadın, yedi yirden yedi baş çıkarup yedi iḫlīmüñ ādemlerin yudup ḫanların 8) içmediñ, cāzū leşkerin cem° idüp üzerine varalum, ḫanını ḫopraḫa ḫaralum, şeyāḫīñ nesli üzerinden 9) insān neslinüñ şerrin iralum.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ol demürce ̇oḫlı Süleymān’dan aluban hātemi
10 Şeh Süleymānlık ḫıluban ̇ıutmaḫ ̇ıister °ālemi

Dīv ü şeyḫān leşkerinden cem° idüben bī-şümār
Sürelüm milk-i cihāndan öldürüp nesli-i ̇Ādemi

11 İçelüm ādem kafāsından şarābı şād olup
Yiyelüm insān etinden ter kebāb-ı eṭ'amı

Tiġ ü hañcer birle Ğidelüm hākinüñ neslin hañarāb
12 Yirlerin ıtsun şeyāṭin nesli nār-ı a'zamı

Hākinüñ alsa yirin cāyiz-durur nār aşlı kim
Süflīden °ulvī cihānda yigdür Ğañla bu demi

¹³ Neşir

Hakīm kavlince racīm-i la'īn böyle diyicek °Ayyūr-ı cāzū[-yı]²⁵⁸ bī-dīn 14) bu sözi müvecceh görüp Süleymān yüzüğüne °aşık olup cān virüp hüküm eyledi. Sekiz güne dek 15) leşker-i cāzū cem° oldu. Andan buyurdu, °ac-ı abanūsdan bir taht kuruldu. Fevķ-ı tahtı naşş idüp 16) lāciverd-ile, altun-ıla yazdılar. Şeytān-ı la'īn ile ikisi tahta çıkup oturdılar. Vezīrleri, emīrleri taht-ı 17) pāda ayağ üzerine turdılar. Bāķī otuz kere yüz biñ cāzū leşkeri sihr āletlerle ceng 18) yarağın gördiler. Toķuzuncı gün oluncaķ seksen cāzū gelüp taht-ı °Ayyūr'ı şeyāṭin ile götürüp 19) uçdılar. Bāķī leşker ba°zı küplere süvār olup ba°zı sihr-ile pelenglere ba°zı ejderhālara ve ba°zı 20) nehenglere ve ba°zı hınzīrlere süvār olup taht çevresince felek yüzine uçdılar. Yirden fevķa'l-°alāya 21) geçdiler. Andan ħurūc idüp °azm-i Süleymān kılup gitdiler. Cāzū leşkerinden gök yüzü görünmez

[61a]

1) oldu. Nefesden gün yüzü tondı şankim. Sihr °alāmetinden gün kaçup yirde öküze, balıġa gizlenüp 2) ay inek olup yire indi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Ṭoldı cāzū leşkerinden bu zemīn-ile zamān
3 Gümledi ṫās-ı felek gün-ile ṫoldı cihān²⁵⁹

²⁵⁸ °Ayyūr-ı cāzū[-yı]: TN 204a/5'te de eksik yazılmıştır.

²⁵⁹ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Sihr-ile güneş tutuldu girdi²⁶⁰ sevrüñ şāhına
Ay belürsüz oldu gökde şanki leng oldu hemān

⁴ Neşir

Ḥakīm kavlince °Ayyūr cāzū, İblīs-i la°in-i bī-dīn-ile Süleymān'a 5) togru gelüp gitmekde ammā bizüm kışşamuz bu cānibden Denes'le Genes'e geldi. Çünkim dem çeküp şeyātīn 6) yanından gitdiler gelüben Süleymān leşkerine yitdiler. Gördiler kim Süleymān nebī Sinob şahrāsında konmuş, 7) yir yüzünü Süleymān leşkeri bürümüş, ādem oğlusundan gāv u semek beliñlemiş, at süheyinden, pīller na°rasından 8) tās-ı gerdün güm güm idüp çıñlamış, pīller kıjgırmasından °aql u Zühre çāk olup kuşlar Sīmurğ kuşıla 9) felek yüzünde sāye-bān tutmuş, çifti çift-ile atyār uluları kanad kanada çatmışlar tururlar, Süleymān 10) üzerinde pervāz ururlar ve yine yir yüzünde leşker içinde kızıl atlāsdan bir otağ kurulmuş, insān ol otağ çevre- 11) sine dirilmiş.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Bir °aceb dīvān tutmuş Şāh Süleymān kāmukār
Ki _anca dīvān kurmadı Cemşīd-i Behmen nāmudār

12 On iki biñ enbiyā vü on iki biñ evliyā
O nübüvvet tahtın _itmiş külli _ihāta bī-şümār

Sīm ü zerrīn kürsilerde oturur şāh-ı şihār
13 Kayşar _u Fağfūr u Dārā Ḥusrev _ü hāqān kibār

Bahr u berre tölmiş _insān şarq u ğarbı tutmuş _ins
Şan kıyāmet gūnidür maḥşer yirinde halk i yār

14 Gök yüzün murğān bürümüş nüh felek tölmiş yilek

²⁶⁰ girdi: . TN 205a/3'te de aynı şekilde yazılıdır.

Bāl ü perden gün görünmez şu^cle vire āşikār

Ꞑuş şadāsından çıñladur çarḥ-ı gerdün tāsda²⁶¹

15 Ki  oldı Zühre zehresi çāk incinür Merrīḥ-vār

Hāki ādem bürümüş gök yüzünü şehirle bāl

Yirde  ayağdan göçemez mür perden  esmez rüzigār

¹⁶ Neşir

Hakīm kavlince Denes’le Genes; Süleymān’uñ ^cazametini, leşkerin göricek 17) salṭanatını ta^caccüb itdiler. Şöyle kim muḳaddem gelen Süleymānlaruñ şevketini, şalābetini unuttular. Andan ḥalk-ı insāniden 18) penhān, melāyike çeşminde ^cayān, vahş u tıyürdan nihān sürüp ikisi bile leşker içine gelüp 19) indiler. Evvel Endelüs meliki otağına kondılar. Andan Genes, Endelüs meliki ^cAḳrān Şāh’uñ siḥr-ile 20) ağızından dimāğına girdi, vesvese kıldı. Göñline iğvā-y-ıla ol ḳadar ilḳā itdi ki Denes’le 21) Yüves’uñ vesvesesi ^cAḳrān Şāh-ı Endelüsü’ñüñ dimāğını fesāda virdi, azdurdı, Süleymān’dan bizdürdi,

[61b]

1) İmān ḥaṭṭın göñül levḥinden tiğ-i şirk-ile ḳazdurdı. Nite göñline bu gururı virdi kim ^cAḳrān 2) Şāh gizlü göñlinde eytdi ki: “Ben ḥod Endelüs milketinüñ vālīsiyim, mağrib-zemīn pādişāhlarınıñ 3) ulusiyam. Sebeb nedür ki bir ^cArab beçeye gelüp fermān olam, Endelüs’uñ sultānıken ^cArab beçenüñ 4) çübānı olam. ^cAle’l-ḥuşuş ki benüm atam demürce oğlı Süleymān’uñ ucundan helāk olmuş ola ve andan 5) soñra benüm bunca leşkerümi Süleymān yüzüğine ṭama^c itdügüm ecilden ḳırdurdum, Benī Aşfer pādişāhına 6) tāt u taḥṭın irdürdüm. Hānumāndan çıḳdum. Āḥir ḥabs daḥı oldum. Bunca muşībetler çekmiş iken 7) ḳanı benüm ğayretüm ki Süleymān’uñ itdüğün yirine ḳoyup intikāmum almayam veyāḥūd Benī Aşfer melikinüñ 8) ḳanın yire aḳıdup başın bedeninden cüzā ḳılmayam?” diyüp fikre vardı. Denes ki vesvese ile 9) dimāğın bağıladı, ğayret odı Endelüs şāhınıñ cigerin tağıladı, tīz yirinden ṭurup dīvānını 10) tağıdup ḥalvet-i ḥāşına vardı, vezīrlerin ḳığırdı: “Hiç bilür misiz ki bu benüm göñlümden 11) ne geçdi?”. Eytdiler: “Şāhā, buyur işidüp diñleyelüm, aña göre bir rāy idüp

²⁶¹ Dize, her iki nüshada da vezne uymamaktadır.

biz dağı bir iş idelüm.”. 12) Endelüs şāhı bir āh itdi, duđān-ıla °ālem yüzün siyāh itdi, henüz söylemedin °ākılların serinden 13) āgāh itdi. Eytdi kim: “İy Endelüs °ākılları, °aql u rāy ulusı kāmilleri, hıç bilür misiz bu 14) Süleymāncuđaz ucundan benüm başuma ne vākı°a geldi? Evvel bu kim benüm atam Endelüs sultānı 15) iken hātem-i Süleymān’a tama° itdüği sebebden hānumāndan, baş u cāndan çığdı. İkinci ben dağı 16) Süleymān yüzüğünü alam, cihānda Süleymān olam diyüp leşkerüm cem° eyleyüp gemiye girdüm. Mağrib 17) zemīnden geçüp serhadd-i Rüş’a irdüm, Benī Aşfer leşkerine irişdüüm. Hātem ucundan anuñla 18) ceng idüben tıruşdum. °Ākıbet hātem ucundan işüm hātem oldı. Eyü adımı yoydı. Benī Aşfer 19) meliki beni tıtuup kafaşa koydı, māl ü gencümi aldı, baña cefālar kıldı. Egerçi ki Süleymān 20) andan intiķāmum alı-virdi, velī n’eyleyem ki benüm göñlüm ata dede dīnin terk idüp Müsülmān olduğum 21) istemez, Süleymān’a kul olup fermān Endelüs şāhıken çübān olduğum istemez. İsterem ki

[62a]

1) Süleymān dīnini terk idem, ğayret kuşağın bilüme berk idem, bir gice çerim cem° idüp Süleymān leşkerine 2) şebhün kılam, ādem şanını yir yüzinde Ceyhün kılam, yā Süleymān’dan hātem-i intiķāmum alam, cihānda Süleymān olam, 3) yāhūd şalı° yārī kılmazsa bu yolda ölem, hāke yeksān olam ki biñ yıl °ālemde ğayretsüzlük ile 4) dirilmekden ölmek yegdür.” diyüp

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Şaf-şiken böyle virüpdür baña pendı iy ölüm

5 Kim cihānda yavuz _ addan yeg-durur ere ölüm

Yā budur düşmān yolına cān u başum terk idem

Yāhūd _ oldur milk ü mālına °adūnun irelüm

° Neşir

Ħakīm şavlınce Endelüs meliki °Aķrān Şāh böyle diyicek buğur 7) vüzerā, ümerā, Endelüs beglerinden, mağrib-zemīn yiglerinden, Endelüs pehlevānlarından şāh sözünü ki 8) işitdiler. Ser-cümlesi şāhuñ sözünü begenüp

taḥsīn eylediler. Süleymān'dan incinmişlerdi, Benī Aşfer 9) şāhından da kocunmuşlardı ve ekserī daḥī Müsülmān olduklarına peşimān olmuşlardı. Gördiler kim 10) şāhları Süleymān'a °āk °āşī olmuş. Ğayretinden cigeri hūn Süleymān çerisini şebḥūn itmek 11) diler. Cemī°isi bu ittifāk üzerine müttefik olup Süleymānçun kīn kuşağın kuşandılar, 12) Süleymān'dan ne kōrkup ne üşendiler. Ammā vezīr-i ḥāşī eyitdi ki: “Yā şāh-ı Endelūs var-ısa sende 13) °aql-ıla rāy uş²⁶² devletüñe, sa°adetüñe lāyık tedbīr budur kim Benī Aşfer meliki Atğāş 14) Ḥān-ı Aşferī ile dost olasın. İkiñüz ittifāk²⁶³ idüp Süleymān'a şebḥūn kılasız. Tā kim 15) Süleymān leşkerine mużaffer düşüp manşūr olasız. Zīrā kim Süleymān'uñ leşkeri °azīmdür, 16) pehlevānları delimdür ki çeri aña şebḥūn daḥī itse zafer bulmaz ve °āqıl kimesne düşmānını 17) ḥor görmez kim mūrcalar arşlana üşüp zebūn iderler ve siñekler file üşseler ciger-gūn iderler.

¹⁸ **Nazm**

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Şeh Süleymān leşkeridür bī-şümār
Şaf-şikendür cümlesi çü İsfendiyār

19 Yüz biñ ōla pehlevān-ı ser-keşān
Kān döküci pehlevān şāhib-kırān

Biñden ōartuḫ var-durur °Ādī dilīr
20 Şaf-şiken ḫal°a-güşā vü nerre-şīr

Atı leşkerden ziyāde bī-kuşūr²⁶⁴
Gök yüzün tıtmış-durur murgān tıyūr

21 Ḥizmetine yüz sürer °Anḫā °Uḫāb

²⁶² uş:

اوس

²⁶³ ittifāk:

انفاق

²⁶⁴ kuşūr

رور
اصور

Gökde şeh-perden görünmez āfītāb

Ṭartıcı murġān tutup yirūñ yüzün

[62b]

1 Yırtıcı gökde bürüdi gün yüzün

Hāki insān bürümüşdi çarhı bāl
Gökde yil bulmadı yir yirde nümāl

2 Burqa^c olmuş gün yüzine gökde per
Bağlamış şad yirde tīġ-ıla teber

Şeh Süleymān leşkerinden ŝehriyār
3 Ġāfil olma kıl hāzer şöyle ki var

Böyle diyüp ol emīr ü ol vezīr
Vir şalavat Muŝtafā'ya lā-nazīr

⁴ Neşir

Çünkim vezīr-i ^caşam ŝāh-ı Endelüs'e bu rāyı tedbīr idicek, 5) ŝāh daħı anuñ dāniŝin dil-peziir görüp kaşd itdi kim Aṭġāŝ Hān-ı Aŝferī'le müdārā 6) kılıp dostluġ ide, fırsat el virince düŝmān olup başın kese. Andan emr itdi. Ol 7) vezīr Süleymān'dan nihānī Aşfer pādiŝāhına vara, bu sırrı hālvetine aña söyleye, Endelüs pādiŝāhınıñ 8) Süleymān'a ^cāŝī olduġın beyān eyleye ve Aşfer melikin daħı uydura. Ma^ca'l-kışşa, Denes'le 9) Genes bu hāle muṭṭalı^c olup Denes, Genes'üñ iġvāsına taḥsīn kılıp andan ikisi bile ol 10) evelden dem çeküp çıķup uçup Aşfer meliki otaġına geçüp gelince niŝfu'l-leyl daħı 11) irmiş idi, Benī Aşfer meliki hālvet-i hāŝında uyķuya varmış idi. Yanındaġı hāŝlar daħı yirlü 12) yirinde uyurdu. Bes, Genes'le Denes birer melek şekline girüp Aşfer ŝāhınıñ 13) taht-ı kafāsında ṭurdılar. Andan Genes ol kadar şabr itdi ki pādiŝāh ilk uyķusunu 14) aldı, gözün uyķudan ki açdı, ^caķlın başına dirüp nazār kılıp başı ucunda iki 15) görüp ta^caccüb idüp vehme varup kendüyi yine uyurlıġa urdu. “Acabā düşüm mi ki 16) āŝikāre mi ki bu görünen melek mi ki yā perī mi ki şabr ideyin, göreyin ki bunlar ne cünbüŝde 17) ve hāreketde ve ne sözde ve ne kelimātda

dururlar?” didi bunlara çeşm-i gūş idüp kulağ 18) urdı. Denes’le Genes dağı pādişāhuñ uyandığın bilüp igvā kılup Genes, Denes’e 19) eytdi ki: “Yā melek-i °azam, Hāğ te°ālā hōd saña şöyle emr itdi ki hātem-i Süleymān’ı alup 20) bu pādişāha viresin. Tā ki cihānda Süleymānlık kıla, cinn ü vaşş u tıyūr mūr u mār, cerrende ve perrende 21) hükmine muṭī° ola. Pes, varup Süleymān hātemin alup bu pādişāha teslīm itseñe.”. Genes

[63a]

1) eytdi: “Hāğ te°ālā müsebbibe’l-esbābdur; sebebsüz nesne kılmaz. Bes, emr-i Hāğ budur ki Endelüs 2) şāhı °Akrān Şāh-ı Endelüsü, Süleymān’a °āşī olacağdur, bu Aşfer milketile iktifā idüp 3) Süleymān’a şebhūn idecekdür ammā ki Süleymān bu Benī Aşfer meliki elinde helāk olacağdur, 4) hātem-i Süleymān’ı kendü Süleymān barmağından kendü eliyle alacağdur, °āleme dört yüz yıl Süleymān 5) olacağdur, cemī° begler bunuñ emrine fermān olacağdur. Yarın gice bu şebhūn olsa 6) gerek, °Ayyūr cāzū dağı gelüp bunlara yardım kılsa gerek. Şimdi vaḫti degildür, gel 7) gidelüm. Üçünci gün gene gelevüz Süleymānlık kıtlulayavuz.” diyüp söyleşürek gayb olup 8) gitdiler, Benī Aşfer melikin vālih ü hayrān itdiler. Bu yañadan pādişāh cāme-hābdan başın 9) kıaldurdı; ne kıadar kim gözledi, göremedi; ne kıadar kim fikr itdi, bu sırra iremedi. Ammā kim 10) bu sözler dimāğın fesāda virdi, yirinden def°i ṭurdı. Vezīrler hāvet-i hāşına geldi. Andan 11) tahta geçüp oturdı. Hüküm eyledi. Cemī° hāş vezīrlere hāvet-i hāşına geldi. Andan 12) vezīrlere geçen mācerāyı birbir söyledi. Dünle Genes ne didise beyān eyledi. Vüzerā dağı anları 13) melek şanup sözlerine inanup yumlarına güvendiler; beglerini Süleymān ola şandılar. Bu şāzılık 14) ile oturup rāy iderken Endelüs melikine nice tedbīr idelüm, nicesine ādem gönderelüm 15) diyüp fikr iderken nāğāh bir hācib içerü girüp du°ā kılup yüz yire sürüp 16) eytdi kim: “Şehā, Benī Aşfer melikinüñ vezīri Mi°rāğ-ı Aşferī ki vezīr-i hāşıdur. Otağ 17) kıapusında ṭurup içerü girmege icāzet ister.” didi. Şāh işidüp şād olup 18) icāzet virdi. Mi°rāğ vezīr dergāhdan içerü girdi, yüz yire urdı, du°ā vü şenā 19) eyledi. Andan şāh buyurdı. Kıarşısına bir şandel kıoyup geçüp Mi°rāğ vezīr oturdı. 20) Buğur, şāh-ı Endelüs milkinden haber şordılar. Kışşa°ı dırāz kılmayalum. Endelüs şāhınüñ 21) sırrından Benī Aşfer melikin vākıf eyledi evvel, min-āḫir mācerāyı söyledi. Aṭğāş Hān-ı

[63b]

1) Aşferī, Endelüs melikin Süleymān'a °āşī olduğın bilicek be-gāyet şād oldu. Denes'le 2) Genes'i dağı melek şanup sözleri rāst geldüğine güvenüp ol hurremlıg-ıla tebessüm 3) kıldı. Kendüyi Süleymān olam şandı, saltanatına tayandı. Andan gurūr-ıla baş ıaldurup 4) eytdi kim: "İy Benī Aşfer begleri, bütün Tuna vilāyetinüñ yigleri gördüñüz mi ki ol meleklerüñ 5) sözleri vākı° oldu, devlet baña yüz tutup t̄ali° yāri kıldı. İmdi bu sırrı gön̄lün̄üzde 6) şaklañuz; ızhār eylemeñ, kimesneye söyleyüp tekrār āşikāre eylemeñ. İttifākı şöyle 7) olsun ki Süleymān, Sinob ıal°ası' nı varup yarın eşecekdür, çerisini ceng idüp zebün 8) olacağıdur. Çünkü yarın gice ola sağ tarafından ıarındaşum Endelüs pādīşāhı yürüsün, 9) şol tarafından Benī Aşfer leşkerile ben yürüyeyin. Şebihün kılıp Süleymān leşkerin başalum, 10) düşmenüñ ıurulu yayın yaşalum, bize kılıç çekenlerüñ başın keselüm, Sinob ıal°ası burcına 11) aşalum." diyüp Mi°rāk vezīre hil°at-i hāş geyürdi. Mi°rāk dağı gelüp Endelüs 12) melikine °ahd ü peymān, nice olduğın rāz u penhān, nice söylendügin beyān eyledi. °Akrān 13) Şāh-ı Endelüsī işidüp şād oldu. Cemī° beglerin, vezīrlerin getürdüp °ahd ü peymān 14) ile ıavl ü ıarār idüp şebihün yarağında oldılar. Ma°a'l-ıışsa ol iki melik Süleymān'a °āşī 15) olup şebihün niyyetine kīn ıuşağın ıuşandılar, rāy-ı tedbirlerine inanup şebihün yarağına boşandılar.

¹⁶ **Naẓm**

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Cümle server pehlevān gerden-keşān

Hāzır °oldı eyleye ceng-i girān

17 Güş-u hūşı baña tüt kim yā emīr

Söyleyevüz size emlağ dasitan

Dāsītān-ı °Ayyūr Cāzū ve Āmeden Hāzret-i Süleymān ve Ender-Sıfat-ı °Asker-i Sāhirān²⁶⁵

18) Hākīm ıavlince bunlar nihān-ı ittifāğda, yarağda ammā ki bizüm 19) ıışsamuz °Ayyūr cāzū'ya geldi. Nite çünkü °Ayyūr cāzū, sāhir leşkerile gidüp

²⁶⁵ Ayyūr cadının hikāyesi, Hz. Süleyman'ın gelişi ve büyücülerin özellikleri

20) havā yüzünden sihir kuvvetile uçup deşt-i beyābāna geçüp Sinob
Kal°ası'nuñ 21) cānibine Karadeñiz kenārına gelüp Kefe'nüñ sağ tarafında deşt
iqliminüñ şolında

[64a]

1) bir tağ üzre gökden indiler, kondılar. Dağı °Ayyūr-ı cāzū, İblīs'e didi kim:
“Yā racīm, 2) nic'idelüm? Süleymān'dan haber bilsevüz, hem aña elçi
göndersevüz, hātemi dilesevüz. Virdise hod 3) hātem elümde olıcağ, cemī°
ādem-i zād leşkerin helāk idevüz. Velākin şimdiki hālde 4) elçi gönderilsün.”
diyicek İblīs-i la°in-i bī-dīn cevāb virüp eydür: “Yā server-i sāhirān, 5) ser-
defter-i cāzūyān, āgāh olasın kim Süleymān'ın yanında leşkeri bī-ħad-durur.
Aña ğāfil 6) varup giceyle şebihün itmek gerekdür kim Süleymān'a zafer
bulasın. Süleymān'a elçi 7) göndermeden ise ğāfil varmağ evlā-durur. Ol saña
hātemi virecek degüldür; ğarb-ı dest 8) almağa çāre eylegil. Bu dem bir cāsūs
gönderelüm varup Süleymān'ın kandalığın bilsün, haber getürsün. 9) Aña göre
biz dağı yarağ görelüm.” didi. Racīmüñ bu sözün hoş görüp “Cāsūs
gönderelüm.” 10) diyince, nā-gehān Denes'le Genes mel°ün gelüp tapu kı lup
racīmle °Ayyūr-ı cāzū'nuñ kademinde 11) baş kodılar; itdükleri işlerden telbīs-
ile iğvā virüp cünbüşlerinden söylediler. Cemī°i ol 12) kazıyyeden beyān
eylediler. Benī Aşfer melikin, Endelüs melikin azdurup Hağ'dan bezdürüp 13)
dīninden döndürüp kāfir eyleyüp Süleymān'a kaçd eyledüklerini beyān
eylediler. Süleymān'ı 14) bir gice şebihün kılacağı ittifāğ itdüklerin söylediler.
Racīm, °Ayyūr cāzū-y-ıla 15) diñleyüp rumūzı aňlayup dağı ħükm itdiler. Cāzū
çerisinüñ yarağın yatın gördiler. 16) Bes, °Ayyūr-ı cāzū ħükm idince, cāzū
serverlerinden cümlesi çerilü çerisin cem° eyledi. 17) Yarağ u yat-ıla şaf şaf
turdılar. İblīs-i la°in dağı °Ayyūr-ı cāzū-y-ıla taht-ı āc üzerinde 18) oturdılar.
Cāzūlar serverlerinden seksen cāzū, tahtı omuzlarında sihr-ile götürüp 19)
küplere süvār olup yir yüzünden yukarı havāda, bir mīl miqdārı yirde turdılar.
Leşker-i 20) sāhirlere, °asker-i kāfirlere göz urdılar. Andan °Ayyūr-u cāzū ħükm
eyledi. 21) Şūr uruldu, on iki biñ kara °alemler çekildi, on biñ kūs ötdi, on iki biñ

[64b]

1) on iki çalındı, on iki biñ borı ötdi, on iki biñ şūrna on iki biñ ²⁶⁶ 2)
ve on iki biñ nāķūs çalındı. Ğulgüle evc-i āsümāna yitişdi. Evvel Berķ-ı cāzū

²⁶⁶ Kelime TN 208b/1'de de aynı şekilde yazılıdır.

yüz biñ merdüm 3) süvârlar-ıla, cāzū leşker-ile müsellaḥ ve müzeyyen gelüp geçdiler kim her birisinüñ ellerinde 4) demürden taraqlar var-ıdı kim yir yüzine siḥr okuyup atıcaḫ rüy-ı zemīnde demürden taḡlar, 5) mişeler olurdı. İkinci: Gine Şafşaḥa³-i cāzū iki yüz biñ cāzū asker-ile gelüp geçdi kim 6) her birisi pelenge süvâr-ıdı, nehenge süvâr-ıdı. Ellerinde neft-ile od tutarlardı. Siḥr-ile kim 7) yir yüzine düşmân üzerine²⁶⁷ od atsalar kāyināt için yaḡup cihān sarāyın tolu od gösterürlerdi. 8) Üçünci, üç yüz biñ cāzū çerisinle Ḳoysün-u cāzū²⁶⁸ gelüp geçdi kim her bir cāzūnuñ 9) ellerinde tās-ıla tolu siḥr-ile olmış şular tutdılar kim her birisinüñ tāsı kim yire 10) düşse cihān içre ḡuru yir ḡalmaz, baḫr-ı ummān olurdı. Dördünci: Dört kez yüz biñ 11) leşker-i cāzū-y-ıla Demdīki²⁶⁹ cāzū gelüp geçdi kim cümlesi ejderhāya süvâr-ıdı. Her bir 12) cāzūnuñ elinde bir at ḡuyruḡı var-ıdı kim siḥr-ile yir yüzine biraḡsa cihān içi oddan 13) ejderhā olurdı, ādem-i zāduñ zehresi çāk olurdı. Beşinci: Anuñ aḡabince beş yüz biñ 14) cāzū çerisinle Daḡdaḡa cāzū gelüp geçdi kim her birisi ḡınzire süvâr-ıdı. Ellerinde 15) tāslar tolusı ziftler götürürler-idi. Ḳaralar geymişlerdi. Ḳaçan kim bir tāsı zift-ile yire ursa 16) alem içi ummān baḫrına dönüp ādem ādemi, ḡöz ḡözi ḡörmezdi. Yir yüzinde baḫr-ı ummān 17) bigi mevc ururdı, zift dütüninden cihān ḡarañuluḡ olurdı. Altıncı, anuñ aḡabince Ahdehe³-i 18) cāzū altı kez yüz biñ cāzū leşkerinle gelüp geçdi kim her birisi meymūna süvâr-ıdı. Ellerinde 19) birer taḡarcuḡ ḡarınca var-ıdı. Vaḡtā kim bunlaruñ biri yir yüzine siḥr-ile okuyup daḡı 20) ḡarıncaları biraḡsa her bir ḡarınca bir peleng yā neheng yā arşlan yā ḡurd yā bebür olurdı, 21) cihān milki yırtıcı cānavardan tolardı. Yedinci, anuñ aḡabince yedi kez yüz biñ

[65a]

1) cāzū çerisinle Ma³reke cāzū gelüp geçdi kim her bir cāzūnuñ ellerinde kürek var-ıdı. 2) Vaḡtā kim bunlar siḥr okuyup kürek çekelerdi. Cihān içre bād-ı şarşar ḡopup cihān 3) içi yıllerden tolardı, taḡ yir yüzinde panpuḡ gibi atılurdı.

Nazm

[fā³ilātün / fā³ilātün / fā³ilün]

²⁶⁷ üzerine: TN 208b/7; - MN

²⁶⁸ Ḳoysün-u cāzū:

كَيْسُونُ حَادُو

²⁶⁹ Demdīki:

دمديكي

4 Bir °aceb çokluk çeri kim yok şumār
Gökde esmez cāzūlardan rūzigār

5 Kāpladı yirūñ yüzün cāzū ğazūb
Tutdı eflāk içini sāhirle küp

Sihr oqurlar gökde ay inek olur
Mekr iderler yirde ins eşek olur

6 Çün bular efsūn oqur çatup da kaş
Yaşı kurı kurıyı ıderlerdi yaş

7 Dürlü dürlü şekle girmiş her biri
Sihr-ile °ummān ider anlar yeri

Eyle bī-ħad gelmiş ıanda sāhirān
Kim tolu cāzū çerisinden cihān

8 Ba°zısı yirde yürür eşkālī hoş
Ba°zı ıuçar sihr-ile gökde hem-çü kuş

Neşir

9) Hākīm kavlınce ol zamān kim °Ayyūr-ı cāzū kendünün bu vech-ile sāhirler leşkerini 10) göricek be-ġāyet devletine, sihr-i kuvvetine maġrūr olup daħı dönüp racīme eydür: “İy 11) server-i şeyāñin, mihter-i melā°in, benüm çerim ol Süleymāncuġa zafer bula; tācı, taħtı, 12) hātemi bu °Ayyūr²⁷⁰, Süleymān’dan ala mı? Nice bilürsin bu leşkerümi, nice görürsin?” didi. 13) Racīm gönlünden eydür: “Hey! Süleymān’a biñ biñ cāzū zafer bulamaz. Ammā kim bu mel°ün 14) daħı sihr-ile az qalup Süleymān ola yazmış. Nice maġrūrdur göre ya bu ad-ıla yāħūd Süleymān 15) baña fāyide yok degüldür.” dönüp °Ayyūr’a eydür: “Yā °Ayyūr-ı cāzū, senün saltanat-ı eşhāruñ 16) görelden Süleymān gözümden çıkdı. Hākīkat sen Süleymān’a zafer bulursın, elinden Süleymānlık 17) yüzügin

²⁷⁰ °Ayyūr: Ğayyūr

alursın. Ammā kim bilmezem şoñra sen dañı Süleymān bigi baña °āk °āşī 18) olmayasın. Benüm meşveretümsüz cihānda bir iş itmeyesüz.” didi. °Ayyūr cāzū, İblīsüñ 19) sözün işidüp gelüp eydür: “Göñlinde bu mel°ün-ı racīmi gördüm ki baña vezīr 20) olmağ beni hükmünde kılmağ ister. Hele Süleymān mühri elüme girsün, ben bilürem ki 21) senüñ zürriyātuña ne binālar yapduram.” didi. Dañı āşikāre sözi bu oldı kim eydür:

[65b]

1) Yā re°is-i şeyātīñ ve İblīs-i melā°in, benüm elüme Süleymān yüzügi girsün, gözüm ol salţanatu 2) görsün; şatumda senden ĥāş olmaya kim cāzūlaruñ ulusu, sāñirlerüñ yüzi şulusı, 3) kāfirlerüñ baĥtlusısın. Ammā kim bu dem n’itmek gerek, n’eylemek gerek? Baña ĥaber virgil.” didi. 4) Racīm eydür: “Genes, Denes kim benüm vezīrlürümdür. Benī Aşfer melikine ve Endelüs şāhına 5) anuñ bigi igvā virmişler kim cehd ideler, ol mülük-i selātīñ bu gice degül yarın 6) gice Sinob Ķal°ası’nuñ üzerinde şebĥün ideler. Biz dañı yarın gice varup Süleymān’uñ 7) leşkerin urup havā-yı fenādan gözedi duralum. Görelüm ol iki mülük şebĥün kim 8) ideler, biz dañı havā-yı fenādan Süleymān leşkeri üzerine siĥr-ile leşker-i cāzū-yı cenge 9) şarışduralum. Süleymān çerisin alsun, ol pādīşāhlara virsün. Gök yüzünden biz helāk 10) idelüm, Süleymān’uñ varca çerisin tağıdalum. Andan alalum cihān ĥalkına Süleymān 11) olalum, Süleymānlık kılalum. Didüğüñ nedür? Müşterek belki olmaz. Ben Süleymān oluram, 12) sen vezīr-i Āşaf bin Berĥiyā yirinde otur. Vüzerāt mesnedi senüñ ola.” didi. Racīm 13) eydür: “Süleymānlık baña lāyıkdur kim senden °ömürde ulu racīm, eşĥār-ı cāzūyān içre 14) sāñirlerüñ ma°lümıdur kim ĥocayam, siĥrüñ ma°deniyem. Ben olmasam °ālemde eşĥār olmayadı.” 15) °Ayyūr-ı cāzū eydür: “Süleymānlık baña lāyıkdur kim leşker benümdür, ceng iden server benümdür. 16) Ben varmayınca Süleymān’a cevāb mı virilür?” didi, verhem eyledi. İblīs göñlünde kendüye 17) didi kim: “Bu dem şabır ĥoşdur murādınca cevāb vireyim.” didi. “Semi°nā.” diyüp 18) °Ayyūruñ göñlince oldı. °Ayyūr cāzū şād olup göñlünde kendüye eydür: “Gördüñ mi 19) İblīs-i mel°ün baña Süleymānlık viricegin bilüp-durur anuñçun baña muĥī° ve çāker 20) olup-durur.” diyüp ol mel°ün muĥlağ kendüzin Süleymān tavuğ-iken toğan dilkü-y-iken 21) arşlan oldum şandı.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

Mūr-iken özin Süleymān şandı ol

[66a]

1 Serçeken özin balaban şandı ol

Zī-çetük olmak diler taşda peleng

Zī-şegāl olmak diler²⁷¹ şuda neheng

2 Ne ho serçe olısar şebbāz u bāz

Ne ho cāzū Şeh Süleymān ser-firāz

Terbiyetle şırça cevher olmaya

3 Terbiyetle dilki şehper olmaya

Ne Süleymān'a bulur cāzū halel

Ne ider şeytāna rahmet lem-Yezel

⁴ Nesir

Ḥakīm kavlince °Ayyūr-ı cāzū birle racīm, la°in leşkerün 5) yarağın görüp şād olup dağı ol gün anda ārām kıilup Süleymān cānibinden yaña Berķ-ı 6) cāzū'yı kırk dört cāzū serverler-ile cāsūsığa gönderdiler kim varup Süleymān'ın 7) Sinob Qal°ası üzerinde leşkerini göreler, şol kadar şabır kıllalar kim Süleymān ol iki 8) mülük-i selātin hüruc idicek gelüp haber kıllalar. Tā kim cāzū çerisi dağı varup 9) havā yüzünden sihr-i ibtāl-ile Süleymān çerisin helāk ideler. Bes, °Ayyūr-ı cāzū emri birle 10) Berķ-ı cāzū nehenglere, pelenglere sihr-ile süvār olup dem çeküp uçup gitdiler, gelüp 11) Sinob üzerine teveccüh itdiler. Meger kim ol hinde Sīmurğ kuşu, Rūh kuşunla, 12) Qıknūs kuşunla üç dört biñ atyār ulularıla kūh-ı Elburz kullisine toğru varup 13) kimi neheng, kimi gergedan, kimi fıl kapup Sīmurğ kuşu dağı başlu bir evren şikār 14) kıilup nicesin urup ilancu ilan şarķıdur bigi felek yüzünden ağız açup görenün 15) beñzi qanı uçup tartıcu, yırtıcu kuşlar heybetinden kaçup gök yüzün kuşlar qanadından 16) yilek

²⁷¹ diler: TN 210a/1; - MN

tutmuşdı, yedinci kat gökdeki melâ'ike Sîmurğ kuşu heybetinden ürküp 17) °arşa kaçup gitmişdi, kanadı ğijıldusından Ra°d-ı felek bulutlara siñmişdi, 18) āvāzı na°rasından çarḥ-ı āsümān tāsı gümleyüp öküz, balık beliñleyüp Hārūt, 19) Mārūt efgānı diñmişdi.

Nazm

[fā°ilātün / fā°ilātün / fā°ilün]

20 Gūş-u hūşı baña tut şāḥib-hüner
Saña senden naql ola bir hoş haber

Kendü nefsüñden virem saña mişāl
Ḥazretüñdür bilesin şāḥib-kemāl

21 Bu vücūduñ Ḳāf olur °Ankā'da rūḥ
Tābi°ī nefsüñ kuvāsı kıl şulūḥ

Şeh Süleymān ḥazreti dergāh-ı Ḥaḳ

[66b]

1 Cehd kıl kim ḥal ola müşkül sebaḳ

Terk iderseñ bu hevā-yı nefsi bes
Dergeh-i Ḥaḳ'dan bulursın destires

2 Eyle °Ankā gibi Ḳāf-ı cūdı terk
Ḥaḳḳ'a irişmege bağla bili berk

3 Bu hevā-y-ıla hevesden kıl güzer
Ki ı irişesin ḳurb-ı Ḥaḳḳ'a mā-ḥazar

Bir daḥı var tā ki senden hoş mişāl
Şerḥ ideyin gūş iderseñ ber-kemāl

4 Bu cihān cismüñ-durur iy pür-hüner

Fi'l-miṣāl rūḥuñ Süleymān tācıver

5 Tābi°i °aqluñ kuvāsı pīş ü kem
°Aql u fehm idrākiledür zıhn i vehm

Ḳal°a°-ı Sinob olur cāzū pür-ğazab
Nefs-i emmāre olur cāzū pür-ğazab²⁷²

6 Tābi°-i cāzū-y-ıla şeytān racīm
Ḥātem-i tenzīl-i Ḥaḳ'dur iy kerīm

7 Şuḥf-u Ḥaḳ'la ider  olsañ ger °amel
Dīv ü şeytān gönlüñe virmez ḥalel

Ḳāziye'l-ḥacāt'a kıl tāt delim
Gönlüñe yol bulmaya sāḥir racīm

8 Şuḥf-ı ḥātem birle nefsi çāker  it
Vir riyāzat gūşumālin ebter  it

9 Nefsüñi itseñ Süleymān bī-gümān
Cennet-ile bulasın ḥūr-ı cinān

Cehd kıl nefsüñ tuta ḥūy-ı melek
Kim ola cevlān-gehüñ °ulvī felek

10 Māsivādan geç te°alluḳdan kesil
Mā vü menden geç temelluḳdan kesil

11 Ḥizmet  eyle bir emīre yoḳ miṣāl
Tāt  eyle ol Ḥuzā'ya yoḳ zevāl

---

²⁷² Beyit, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

Şāh-ı şāhān ol ki yok muhtācı hīç
Milk-i bākī halkınuñ yok bācı hīç

12 Lā-şerīk ü lā-yemūt ol Hay-durur
Lā-yenām u lā-yefūt ol Hay-durur

Hayy u Qayyūm oldur Ğāhir bī-ğalel
13 Milketinüñ naqşı yok olmaz zelel

Sedd-i ħar-puştı Sikender tācı-dur
Taht-ı mīhı Şeh Süleymān bācı-dur

14 Biñ Sikender emrine me'mūr anuñ
Yüz Süleymān emrine me'mūr anuñ

Cümle şāhān dergehinüñ bendesi
15 Ğusrev i ħān bābınuñ efkendesı

Mālik Ğol ki milkinge yok-dur zevāl
Ğālīķ Ğol ki lā-şerīk ü lā-yezāl

¹⁶ **Der-Du^cā⁹-ı Firdevsī ve Der-Ğatm-i Kitāb-i'l-Cildi't-Tāsi^cü's-Selāşün²⁷³**
İlāhī, her bendenüñ bir yüzden ^cizzeti var; her bī-devletüñ 17) bir nev^c faşıldan
bir dürlü devleti var. İlāhī, her kāmilde bir nev^ca 18) çālāğüñ var ve her
murdārda dağı bir yoldan pāklik var kim her şüret bir ma^cnāsuz 19) olmaz ve
her ma^cnī bir şüretsüz bulunmaz. Zīrā ki şüret ma^cnāsuz olsa āla beñzer. 20)
Şüret-i ma^cnī ki şüretsüz ola bir ħayāle beñzer. İlāhī, luţf u ināyetüñ olmasa 21)
bu Firdevsī'nüñ ne miğdārı ola-y-ıdı ki buncılayın kitāb te⁹līf idebileydi.

[67a]

1) İlāhī, tağdīründe muğadder olmasa, bu ħaķırüñ ne kemāl-i ma^crifeti var-ıdı ki
bu otuz toğuzuncı 2) mücelled kitābı söyleyüp qaleme, raqama getürebileydi.
İlāhī, ol risālet-i Aħmed'üñ nūrı 3) ħaķķıçun ilāhī, ol server-i enbiyā Maħmūd u

²⁷³ Firdevsī'nin duası ve kitabın otuz dokuzuncu cildinin sonu

Muhammed nūri haqqıçun bu Süleymān-nāme'nūñ 4) ihtitāmın müyesser eyle,
Firdevsi'nūñ °afv idüp günāhını²⁷⁴ firdevs-i cenneti muqadder eyle.

⁵ Nazm

[müstef°ilün / müstef°ilün / müstef°ilün / müstef°ilün]

Cürmüme tevbe her zamān estagfiru'l-lāhi'l-°azīm
°Afv eylegil iy Müste°ān estagfiru'l-lāhi'l-°azīm

6 İtdüm n'idem bī-ḥad ḥaṭā yüzüm siyeh misg-i Ḥıṭā
Yā Rabbī tevbe kııl °aṭā estagfiru'l-lāhi'l-°azīm

Her dem gönül ḥūn oldı āh iki gözüm Tuna oldı
7 Ḥālüm diger-gūn oldı estagfiru'l-lāhi'l-°azīm

İy nefsi-i miskīn tevbe kııl var ola mü'min tevbe kııl
Cā itmesi-çin tevbe kııl estagfiru'l-lāhi'l-°azīm

8 Firdevsi'dür gāyetde pīr Firdevsī vir ol destigīr
Her cürmine ol tevbe dir estagfiru'l-lāhi'l-°azīm

Der-Du°ā°-ı Pādişāh-ı İslām ve'l-Müslimīn

9) Şükr ü bī-ḥad ol Kerīm ü Ḳādir ü Ḥallāḳ'a kim bu Kitāb-ı Süleymān-nāme°-i Kebīr'üñ otuz 10) toquzuncı cildini itmām itmesin müyesser itdi ve ḥamd ü bī-ḥad ol Ğāfir u Raḥmāni'r-Raḥīm 11) pādişāha kim biñ sekiz yüz otuz altı meclisüñ bu toqsan beşinci meclisin daḫı 12) āḫir itmekligi muqadder itdi. Ba°de-zān inşā'allāh bāḳīsin daḫı zıll-ı İzid Sulṭān 13) Bāyezīd bin Muhammed Ḥān'üñ, āl-i °Oşmān'üñ, ḥān-ı ḥāḳānuñ, Keyḫusrev-i devrān'üñ, 14) İskender-i zamān'üñ, Süleymān-ı cihān'üñ aṭālallāh devām-ı devletinde ve eyyām-ı rif°atinde tamām 15) idevüz. Nesrini aḫsenü'l-ḥadīs; nazmını emlaḫu'l-kelām söyleyevüz. Tā kim ol 16) zıll-ı Sübhān'üñ, şāh-ı şāhanuñ, nām-ı nīgūsı bu cihān

²⁷⁴ günāhını: TN 210a/4; - MN

içinde bu kitâb-ı Süleymân-nâme 17) birle °âlemde yâdigâr ola ve bu Firdevsî
hâķirden târih rûzigâr ola.

Nazm

[mefâ°ilün / mefâ°ilün / mefâ°ilün / fe°ülün]

18 Şehinşeh İldırım sultân-ı kâmil şems-i tîali°
Selâtin-i cihân çâker melekler aña râci°

Çü zıllu'llâh arz oldu zât-ı pâk anuñ²⁷⁵

19 Yüzinden nûr olursa n'ola ger encüm meţâli°²⁷⁶

Ne hândur pâk-i zâtına anuñ yok mişl-i şâbi
Ne kâmindür ki cûdına şebîhle²⁷⁷ yok muzâri°

20 Du°âsı virdin Ğider dâyimâ eşhâb-ı hâlvat
Şenâsı zikrin Ğider cümle Ğanuñ ehl-i şavâmi°

Sikender'dür musahhar şarķ u Ğarb iķlîm-i sâbi°
21 Süleymân'dur muţî°-i hâķ-ı °âlem çarķ-ı tâsi°

Felekde nice kim zühre çalar cengini Ğider °ıyş
Feleklerde nitekim ders oķur Bürcis-i sâmi°

[67b]

1 Hâsûduñ cânına gelsün kazâyıla meşâyib
°Aduñuñ başına olsun ķader rahmet veķâyî°

2 Süleymân İldırım Hân'dur ki millet aña dâ°i
Bu Firdevsî seĞundân mürca sultâna tâbi°

²⁷⁵ Dize, her iki nüshada da aynı şekilde yazılmış olup vezne uymamaktadır.

²⁷⁶ meţâli° TN 210a/19; muţâli° MN

²⁷⁷ şebîhle: TN 210a/19; şebîh-ile MN

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİL İNCELEMESİ

1. İMLA

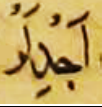
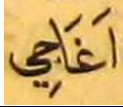

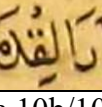
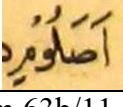
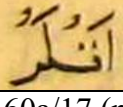
1.1. Ünlülerin Yazılışı²⁷⁸

1.1.1. a ünlüsü

Ön seste

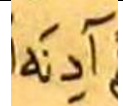
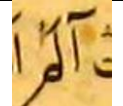
/a/ ünlüsünün ön sesteki yaygın kullanımı üstünlü elif (أ) iledir. Metinde kullanımına daha çok alıntı kelimelerde rastladığımız medli elif (آ), az da olsa Türkçe kelimelerde de kullanılmıştır. Aynı zamanda medli elif ile yazılan kelime, üstünlü elif ile de yazılarak alternanslı bir şekilde kullanılmıştır.

Üstünlü elif (أ) ile

		
açdılar 12b/18 (nesir)	ağacı 57a/15 (nesir)	añadum 45b/10 (nazım)
		
aralığda 10b/10 (nesir)	aşalum 63b/11 (nesir)	atlar 60a/17 (nesir)

Medli elif (آ) ile

Metnimizde ön seste bulunan /a/ ünlüsünün medli elif ile yazımında belirli bir düzen yoktur. Hem nazım bölümlerinde hem de nesir bölümlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak bazı nazım bölümlerinde hecenin uzun okunması gerektiğini belirtmek için medli elifin (آ) kullanıldığı görülür.

		
acığı 51a/4 (nesir)	adına 27b/12 (nesir)	alam 46b/5 (nazım-vezin gereği)

²⁷⁸ Metnimizde ünlülerin nazım ve nesir bölümlerinde yer alan kelimelerdeki yazılışlarının bazen farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bundan dolayı, tablolarda verilen kelime örneklerinin metnin hangi bölümünden alındığı belirtilmiştir.

anı 1b/5 (nazım-gerek yok)	aşup 10a/12 (nesir)	atı 62a/20 (nazım-vezin gereği)

İkili (alternanslı) kullanım

Aynı kelimenin hem medli elif (آ) ile hem de üstünlü elif (ا) ile yazıldığı yerler de vardır.

acığndan 49a/5 (nesir)	acığı 51a/4 (nesir)	anı 29b/19 (nesir)
anı 9a/10 (nesir)	aşardı 41a/9 (nesir)	aşup 10a/10 (nesir)

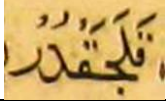
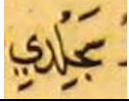
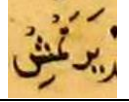
Süleymân-nâme'nin 75. cildi üzerine tez çalışması yapan Kirik, çalışmış olduğu metinde medli elifle yazılan sözcükler ile sonu ötümlü ünsüzlerle biten sözcüklerde, Türkçede uzun ünlüler üzerine yapılan çalışmaları da referans göstererek, uzun ünlülerin olduğunu, ancak bazen medli elif ile yazılması gereken kelimelerin üstünlü elif ile yazıldığını bunun da müstensih dikkatsizliği şeklinde yorumlanabileceğini belirtir (Kirik, 2018: 43-44).

İç seste

/a/ ünlüsünün iç sesteki yaygın kullanımı üstün (ا) ve üstünlü elif (آ) ile. Bunun yanısıra, çok az da olsa, /a/ sesini karşılamak için dik üstünlü elif (ا) ile üstünlü he (آ) kullanılmıştır. Dik üstünlü elif daha çok alıntı kelimelerde kullanılmış olup Türkçe kelimelerde özellikle “baş” kelimesinde kullanılmıştır. Üstünlü he (آ)'nin iç seste kullanıldığı Türkçe kelime sayısı ise çok azdır.

Üstün (ا) ile

açadı 5b/21 (nazım)	budaqlanmış 39a/2 (nesir)	çıardı 39b/12 (nesir)

		
kalacağdur 60b/4 (nesir)	saçıldı 31b/1 (nesir)	yaratmış 7a/12 (nazım)

Üstünlü elif (i) ile

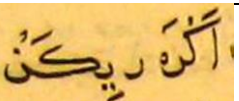
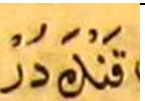
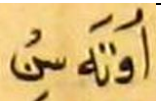
		
ayağ 18b/1 (nesir)	çanağlar-ıla 31a/3 (nesir)	dudağı 15a/17 (nesir)
		
ırmağ 4b/7 (nesir)	ğurşağında 18b/16 (nazım)	ortadan 24b/8 (nesir)

Dik üstünlü elif (i) ile

		
baña 46a/6 (nazım-vezin gereğı)	başı 62b/14 (nesir)	başın 9b/17 (nesir)
		
başından 8b/20 (nesir)	yañağı 52b/8 (nazım-vezin gereğı)	yaşı 40b/16 (nazım-vezin gereğı)

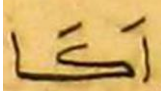
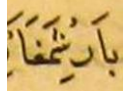
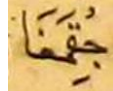

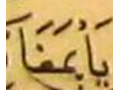
Üstünlü he (e) ile

/a/ ünlüsünün, üstünlü he ile iç seste kullanımına dair çok az örnek vardır.

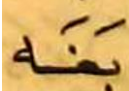
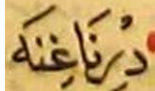
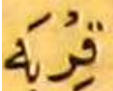
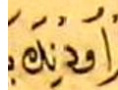
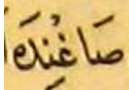

		
añarar-iken 47a/1 (nesir)	ğandadır 35a/6 (nesir)	utasın 29b/8 (nazım)

Son seste

Üstünlü elif (i) ile

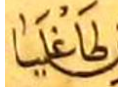

		
aña 40b/9 (nazım)	barışmaḡa 22b/1 (nesir)	çıkmaḡa 3a/14 (nesir)
		
qara 16a/1 (nesir)	oma 19a/3 (nesir)	yapmaḡa 22a/21 (nesir)

Üstünlü he (ه) ile

		
baḡa 59b/15 (nesir)	dırnaḡna 31b/19 (nesir)	qırba 36a/3 (nesir)
		
odında 5a/7 (nesir)	şadına 25b/6 (nesir)	taşra 37a/3 (nesir)

Dik üstünlü elif (ل) ile

Metnimizde dik üstünlü elifin Türkçe kelimelerin son sesinde kullanımına dair çok az örnek mevcuttur. Bu durum alıntı kelimeler için de geçerlidir.

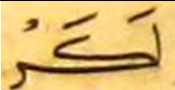
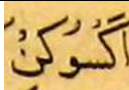

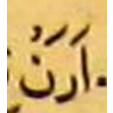
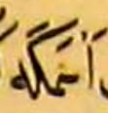
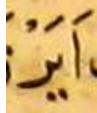
		
taḡlaya 33a/14 (nesir)	olma 30a/16 (nazım-vezin gereḡi)	bulmaya 66b/7 (nazım-vezin gereḡi)

1.1.2. e ünlüsü

Ön Seste

Üstünlü elif (ل) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün ön seste kullanımı hep üstünlü elif iledir.

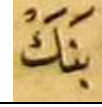
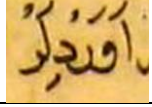
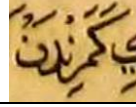

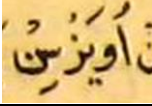
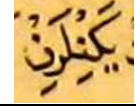
		
eger 5a/13 (nesir)	eksüḡin 31b/2 (nesir)	el 29a/9 (nesir)
		

eren 17b/1 (nazım)	esmege 20b/1 (nazım)	eyer 9b/7 (nesir)
--------------------	----------------------	-------------------

İç Seste

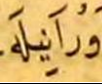
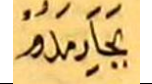
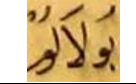
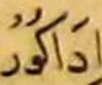
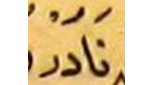
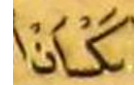
Üstün (◌) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün iç sesteki kullanımı yaygın olarak üstün iledir.

		
benek 17a/19 (nesir)	everdiler 7b/2 (nesir)	kemerinden 9b/20 (nesir)
		
tenüñ 16a/4 (nesir)	üyezsin 30a/5 (nazım)	yeginlerin 36a/6 (nazım)

Üstünlü elif (İ) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün iç seste üstünlü elif ile kullanımına dair örnek sayısı azdır.

		
evren-ile 5a/17 (nazım)	becerimedüm 24a/7 (nesir)	bölelüm 35b/20 (nesir)
		
ide-gör 2a/19 (nazım)	nedür 14a/1 (nazım)	seksen 40b/5 (nazım)

Son Seste

Üstünlü elif (İ) ile

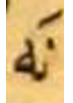
Metnimizde üstünlü elifin son seste kullanımına dair çok az örnek vardır.

	
ne 1b/4, 66a/2 (nazım-vezin gereği)	nite 23b/5 (nesir)

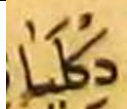
Üstünlü he (ه) ile

Metnimizde /e/ sesinin sondaki yaygın kullanımı üstünlü he iledir.

		
çeşme 37a/21 (nesir)	döşlere 10a/6 (nesir)	eyle 9b/16 (nesir)
		
kemçe 21b/6 (nesir)	kimesne 35a/12 (nesir)	ne 11b/15 (nazım)

Dik üstünlü elif (ي) ile

Metnimizde /e/ ünlüsünün dik üstünlü elif ile kullanımına dair sadece iki örnek vardır. Bu örnekler de metnin nazım bölümlerinde olup vezin gereğidir.

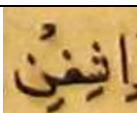
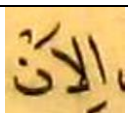
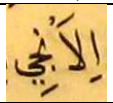
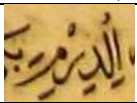
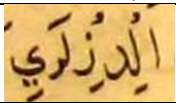
	
ne 1b/4 (nazım)	diñleye 13b/19 (nazım)

1.1.3. ı ünlüsü

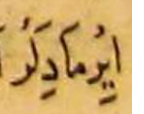
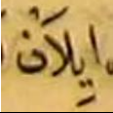

Metnimizde, Türkçeye özgü olan bu ünlü ile başlayan kelime sayısı çok azdır. Bunlar da genellikle aynı kelimelerin farklı yerlerde kullanılmış şekilleridir.

Ön Seste

Esreli elif (ي) ile

		
ıraç 1b/4 (nazım)	ışığın 8b/20 (nesir)	ılan 66a/14 (nesir)
		
ılanıcı 66a/14 (nesir)	ıldırım 46b/21 (nesir)	ıldızları 52a/17 (nesir)

Esreli elif ye (ي) ile

		
ırdum 6b/20 (nesir)	ırguram 9a/2 (nazım)	ırmadılar 11b/21 (nesir)
		
ılan 21a/21 (nesir)	ilancıl 53b/19 (nesir)	

İç Seste

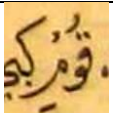
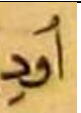
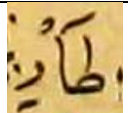
Esre (ö) ile

		
çağırursa 35b/11 (nesir)	ğışğırup 18b/3 (nesir)	kolına 9b/11 (nesir)
		
şıdı 26a/12 (nazım)	şıldısındn 17a/14 (nesir)	tırnağındn 17a/18 (nesir)

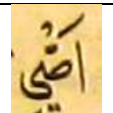
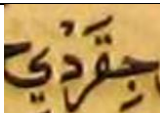
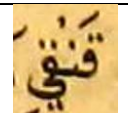
Son Seste

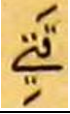

Esre (ö) ile

/ı/ ünlüsünün son seste kullanımına dair çok az örnek vardır.

		
kıumrı 36b/14 (nesir)	odı 3b/19 (nazım)	tarı 18b/16 (nazım)

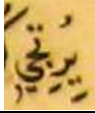
Esreli ye (ي) ile

		
aşşı 18a/12 (nesir)	çıqardı 3a/19 (nesir)	kankı 23b/11 (nesir)

		
katı 21b/2 (nazım)	oğı 29a/16 (nazım)	yalmanı 9b/8 (nesir)

Dik esreli ye (ي) ile

/i/ ünlüsünün dik esreli ye ile kullanımına dair metnimizde sadece iki örnek vardır.

	
arçası 50a/1 (nesir)	yırtıcı 62b/1 (nazım)

1.1.4. i ünlüsü

Ön Seste

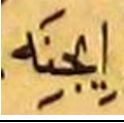
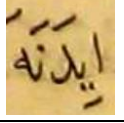
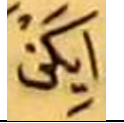
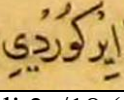
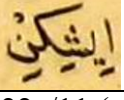
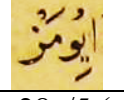
Esreli elif (ي) ile

Metnimizde /i/ sesinin ön seste esreli elif ile kullanımı daha çok nesir olan bölümlerdedir.

		
içre 1b/6 (nazım)	ideyim 3a/6 (nesir)	ileyinde 37a/11 (nesir)
		
inüp 9a/14 (nesir)	irgürdi 9a/14 (nesir)	işidürseñ 13b/6 (nazım)

Esreli elif ye (اي) ile

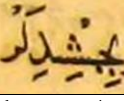
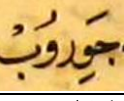
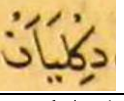

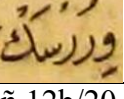
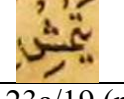
Metnimizde /i/ sesinin ön seste esreli elif ye ile kullanımı genellikle manzum bölümlerde olup vezin gereğidir. Nesir olan bölümlerde ise çok az kullanılmıştır.

		
içine 14b/14 (nazım)	idene 21b/18 (nazım)	iñen 30a/17 (nazım)
		
irgürdi 3a/18 (nesir)	ışigin 22a/11 (nazım)	ivmez 28a/5 (nesir)

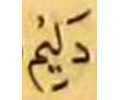
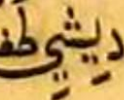
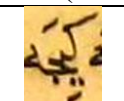

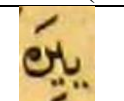
İç Seste

Esre (◌ِ) ile

Metnimizde /i/ sesinin esre ile iç seste kullanımı genellikle nesir olan bölümlerde dir.

		
biçışdiler 10a/8 (nesir)	çevirüp 9a/6 (nesir)	diñleyen 2b/1 (nazım)
		
dirler 44a/16	virürseñ 12b/20 (nesir)	yetmiş 23a/19 (nazım)

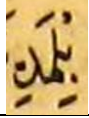
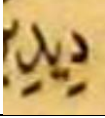

Esreli ye (يِ) ile

		
di 2b/3 (nazım)	delim 18a/17 (nesir)	dişi 35b/14 (nazım)
		
gice 37a/7 (nesir)	yil 15a/8 (nesir)	yire 17b/4 (nazım)

Son Seste

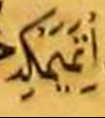
Esre (◌ِ) ile

/i/ ünlüsünün son seste esre ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

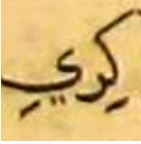
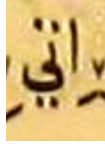

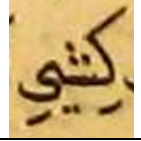

		
bilmedi 13b/5 (nazım)	didi 15b/17 (nazım)	gibi 39b/1 (nesir)

Esreli he (ه) ile

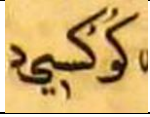
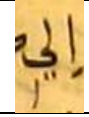

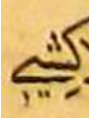
/i/ ünlüsünün son seste esreli he ile kullanımına dair sadece bir örnek vardır. O da vezin gereği kullanılmıştır.

itmemeği 42b/20 (nazım)

Esreli ye (ي) ile

		
giri 21a/14 (nazım)	iti 29b/9 (nesir)	kimi 19a/2 (nesir)
		
kişi 21b/17 (nazım)	yili 35b/8 (nesir)	yürüdi 7a/15 (nesir)

Dik esreli ye (ي) ile

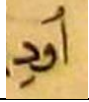
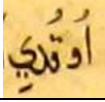
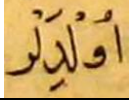
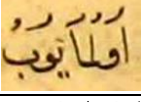
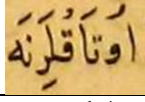
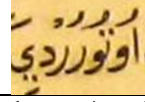
		
gibi 43b/14 (nesir)	gögsi 9b/7 (nesir)	ili 44b/10 (nesir)
		
iki 46a/13 (nazım)	iki 64b/1 (nesir)	kişi 53b/16 (nazım)

1.1.5. o ünlüsü

Ön Seste

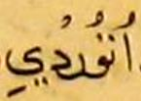
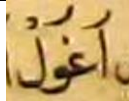
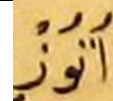
Ötreli elif vav (أ) ile

Metnimizde /o/ sesinin ilk seste yaygın kullanımı ötreli elif vav iledir.

		
odi 3b/19 (nazım)	oğudı 4b/3 (nazım)	oldılar 7a/15 (nesir)
		
olmayup 4a/14 (nesir)	otağlarına 10b/15 (nesir)	otururđı 23a/12 (nazım)

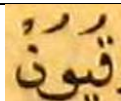
Ötreli elif (إ) ile

/o/ sesinin ön seste ötreli elif ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

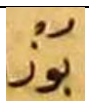
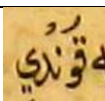
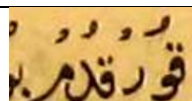
		
oturđı 3a/10 (nesir)	oğul 17a/18 (nesir)	otuz 22a/16 (nesir)

İç Seste

Ötre (أ) ile

		
çok 7a/12 (nazım)	ķonuņuz 5b/14 (nesir)	ķoyun 35b/10 (nesir)
		
ťođurur 35b/12 (nesir)	ťoķundı 18a/21 (nesir)	yoķsa 2b/3 (nazım)

Ötreli vav (و) ile

		
boz 17a/19 (nesir)	ķondı 10b/6 (nesir)	ķorķdum 7a/15 (nesir)

şoqundi 25a/20 (nesir)	toğar 14a/17 (nazım)	ton-ıla 12a/20 (nesir)

Son seste

Ötreli vav (و) ile

/o/ sesinin son seste ötreli vav ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

ko- 19a/20 (nazım)	oqu- 28a/7 (nazım)	toğru 24b/20 (nesir)

1.1.6. ö ünlüsü

Ön Seste

Ötreli elif vav (و) ile

ögün 9b/3 (nesir)	ölecegün 3a/21 (nesir)	öñlerince 10b/11 (nesir)
örücü 23b/12 (nesir)	ötdügünce 10a/13 (nazım)	öyle 11a/20 (nesir)

Ötreli elif (ئ) ile

/ö/ sesinin ön seste ötreli elif ile kullanımına dair çok az örnek vardır.

ölmedi 6a/8 (nazım)	öpüben 1b/8 (nazım)	öpüp 29a/9 (nesir)

İç Seste

Ötre (ؤ) ile

/ö/ sesinin iç seste ötre gösterilmesine dair örnek sayısı azdır.

		
dökücü 62a/19 (nazım)	döndürdü 10b/6 (nesir)	dönüp 15b/16 (nesir)
		
götürdü 3a/10 (nesne)	götürür 2a/16 (nazım)	sözümü 29b/7 (nazım)

Ötreli vav (ؤ) ile

/ö/ sesinin iç seste yaygın olarak kullanımı ötreli vav ileidir.

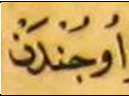
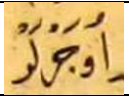
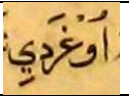
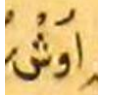
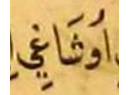
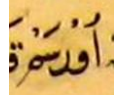
		
böleyim 3b/11 (nesir)	döşine 9b/7 (nesir)	gözün 3a/21 (nesir)
		
sögüp 28a/6 (nazım)	yönün 15b/16 (nesir)	yörenmesün kim 12a/12 (nesir)

1.1.7. u ünlüsü

Ön Seste

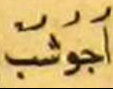
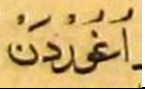
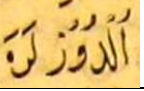
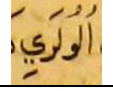
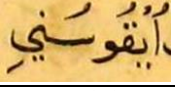
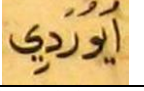
/u/ ünlüsünün ön seste yaygın kullanımı ötreli elif vav ileidir.

Ötreli elif vav (ؤ) ile

		
ucundan 9b/1 (nesir)	uçarlar 7a/8 (nesir)	uğradı 9b/16 (nesir)
		
uş 12b/5 (nesir)	uşağı 10b/15 (nesir)	ursam 9a/2 (nazım)

Ötreli elif (ئ) ile

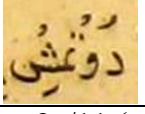
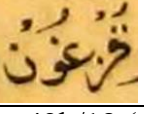
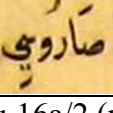
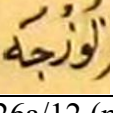
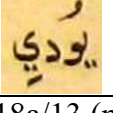

		
uçuşup 18b/6 (nesir)	uğurdan 16a/16 (nesir)	ulduzlara 50a/3 (nesir)
		
uluları 10b/1 (nesir)	uykusunu 62b/13 (nesir)	uyurdi 62b/12 (nesir)

İç Seste

/u/ ünlüsünün iç sesteki yaygın olarak kullanımı ötreli vav iledir. Ancak az da olsa ötre ile de kullanılmıştır.

Ötreli vav (و) ile

		
buz 16a/10 (nesir)	dutmuş 3a/11 (nesir)	kuzgun 42b/18 (nesir)
		
şarusı 16a/2 (nesir)	tuzca 26a/12 (nazım)	yudı 18a/13 (nesir)

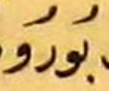
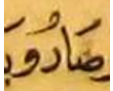

Ötre (و) ile

		
ağuzuñda 42b/14 (nesir)	dutup 8b/11 (nazım)	kulunların 39b/8 (nesir)
		
kuşdurur 38a/3 (nesir)	tuğağñ 14a/9 (nazım)	yuyup 19a/8 (nesir)

Son Seste

Metnimizde /u/ sesinin sondaki kullanımı yalnız ötreli vav ile olup çok az kelimedede kullanıldığı görülür.

Ötreli vav (و) ile

		
aġu 16a/2 (nesir)	boru 14b/5 (nesir)	karşu 9b/6 (nesir)
		
şaru 37a/21 (nesir)	taþu 16b/21 (nesir)	yanķu 14b/15 (nazım)

1.1.8. ü ünlüsü

/ü/ sesi ön seste sadece ötreli elif vav ile kullanılmıştır.

Ön Seste

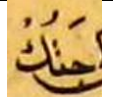
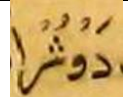
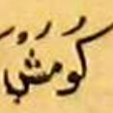
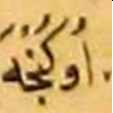
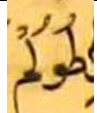
Ötreli elif vav (و) ile

		
üç 5b/14 (nesir)	ün 9b/15 (nesir)	ürkdi 11a/3 (nesir)
		
üstinde 37a/21 (nesir)	üşenür 9a/1 (nazım)	üyezsin 30a/5 (nazım)

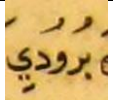
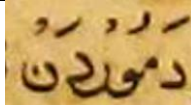
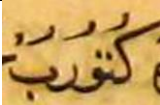
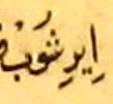
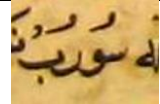
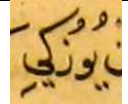
İç Seste

İç seste /ü/ sesi hem ötre ile hem de ötreli vav ile yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

Ötre (و) ile

		
büküldi 9b/13 (nesir)	çetük 7a/4 (nesir)	devşür- 56b/17 (nazım)
		
gümüş 25b/10 (nesir)	öñünce 1b/9 (nazım)	tulum 36a/3 (nesir)

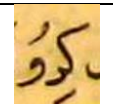
Ötreli vav (و) ile

		
bürüdi 62b/1 (nazım)	demürden 10b/17 (nesir)	götürüp 9a/19 (nesir)
		
irişüp 4b/8 (nazım)	sürüp 9a/19 (nesir)	yüzügi 65b/1 (nesir)

Son Seste

Ötreli vav (و) ile

Metnimizde /ü/ sesinin son seste kullanımına dair az da olsa örnekler vardır.

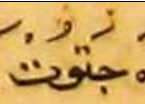
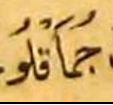
		
dersü 20b/19 (nesir)	dürlü 43b/14 (nesir)	eyleyü 3b/6 (nazım)
		
girü 36a/16 (nesir)	ölü 36a/14 (nesir)	sünü 9a/19 (nesir)

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. ç ünsüzü

Metnimizde /ç/ ünsüzü, klişeleşmiş olarak, hem Türkçe kelimelerde hem de alıntı kelimelerde (çāk 18a/1 dışında) ön, iç ve son seslerin tamamında Uygur imlasının bir yansıması olarak hep cim (چ) harfi ile gösterilmiştir.

Ön Seste

		
çatup 7b/17	çetük 38b/14	çığşaşmasından 14b/9
		
çomaqlu 32a/19	çöküp 50a/19	çuçalumuñ 47a/2

İç Seste

ağaçdan 7a/3	balçık 3a/13	girçek 15b/3
içre 34a/15	kuçup 33a/21	seçüp 4a/19

Son Seste

avuç 3a/12	iç 58a/18	kılıç 6a/7
göç 49b/1	üç 31a/14	yengeç 53b/17

1.2.2. g ünsüzü

/g/ ünsüzü metnimizde ön, iç ve son seslerde daima kef (ك) harfi ile gösterilmiştir.

Ön Seste

gerekdür 3b/3	gitdi 29b/16	göbeklerinden 7a/10
gögsinde 9a/9	gönderdilerdi 4b/17	gülüp 45a/2

İç Seste

		
begleri 8b/15	bigidür 47a/10	dögüşdüler 10a/8
		
göğercin 48a/18	ögilür 2b/1	sögülür 2b/1

Son Seste

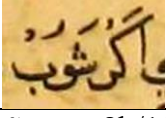
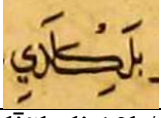
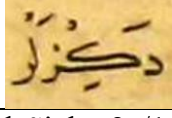
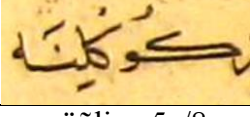
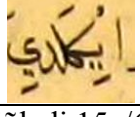
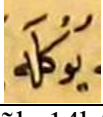
/g/ ünsüzünün son seste kullanımına dair metnimizde sadece bir örnek vardır.

beg 48a/11

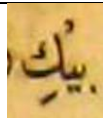
1.2.3. ñ ünsüzü

/ñ/ ünsüzü de /g/ ünsüzünde olduğu gibi metnimizde daima kef (ك) harfi ile gösterilmiştir.

İç Seste

		
aňraşup 8b/15	beliñledi 10b/14	deñizler 3a/11
		
göñline 5a/8	iñledi 15a/6	yüñle 14b/14

Son Seste

		
bañ 49b/8	biñ 10b/4	giñ 17b/13

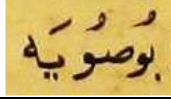
		
õñ 10a/10	şoñ 19a/11	tañ 49b/8

1.2.4. p ünsüzü

/p/ (پ) ünsüzünün metnimizdeki kullanımı yaygın değildir. Genellikle /b/ (ب) ünsüzü ile karşılanmıştır.

Ön Seste

Metnimizde /p/ (پ) ünsüzünün ön seste kullanımına dair çok az örnek vardır. Bu örnekler de /b/ (ب) ünsüzü ile karşılanmıştır.

	
püf 56b/11	puşuya 56b/11

İç Seste

/p/ (پ) ünsüzü *depretdi* 17a/12, *körpe* 43b/8 ve *toplu* 9b/5 kelimeleri dışında iç seste hep /p/ ile yazılmıştır.

		
depesine 9a/14	güpüldüsünden 17a/14	kaplan 25a/20
		
öpdi 29b/17	tapuñ 40b/21	yaprağı 37a/2

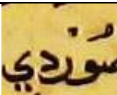
Son Seste

/p/ (پ) ünsüzü son seste hep /b/ (ب) ünsüzü ile karşılanmıştır.

		
alup 9b/15	bilüp 34a/10	gelüp 16a/8
		
koşup 34b/15	oturup 63a/14	toyup 10a/18

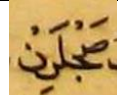
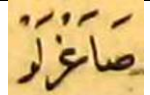
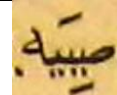
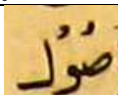
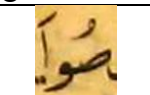
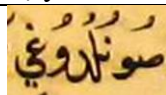
1.2.5. s ünsüzü

/s/ ünsüzü genel olarak kalın sıradan kelimelerde sad (ص) ile ince sıradan kelimelerde ise sin (س) ile gösterilmiştir. Bazen de kalın sıradan kelimelerde sin harfinin, ince sıradan kelimelerde ise sad harfinin kullanıldığı görülür:

	
saqınasın 12b/1	saqlaya 4b/21
	
sancağ 15a/10	şürdi 9a/11

Ön Seste

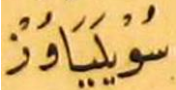

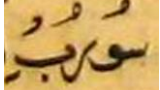
Sad (ص) ile

		
şaçların 8b/20	şagarlar 24a/16	şıya 29b/1
		
şol 19b/3	şu 44b/10	şunulduğı 59a/11

Sin (س) ile

		
seçildi 59b/18	silküp 8b/20	söylegil 2b/3

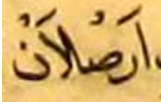
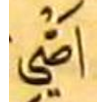
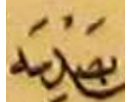
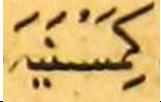
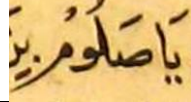
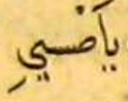

		
söyleyevüz 67a/15	sūnū 9a/8	sūrūp 61a/18

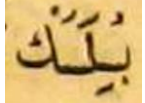

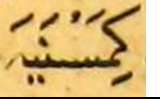
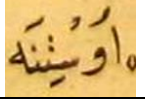
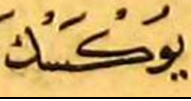
İç Seste

Türkçe kelimelerde iç seste /s/ sesi genel olarak sin (س) ile karşılanmış olup sad (ص) harfinin kullanımı oldukça sınırlıdır.

Sad (ص) ile

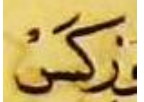
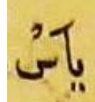
		
arşlan 5a/17	aşşı 18a/12	başdısa 1b/13
		
kimesne 63b/6	yaşalum 63b/10	yaşşı 25a/11

Sin (س) ile

		
bisleseñ 21b/9	esen 12a/7	isteyüp 36b/3
		
kimesne 63b/6	üstine 33a/20	yüksek 53a/14

Son Seste

Metnimizde /s/'nin son seste kullanımına dair sadece iki örnek tespit edilmiştir. Bu kullanımlar da sin (س) harfiyledir.

	
kes- 28a/8	yas 19a/2

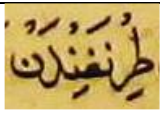
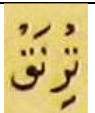

1.2.6. t ünsüzü

/t/ ünsüzü genel olarak kalın sıradan kelimelerde tı (ط) ile, ince sıradan kelimelerde ise te (ت) ile yazılmıştır. Kalın sıradan olmasına rağmen aşağıdaki kelimelerin te (ت) ile yazıldığı tespit edilmiştir.

		
tozdı 10a/15	tozı-durur 2a/3	tobra 36b/13
		
tolgasın 25a/20	toplu 9b/5	tuzca 26a/12

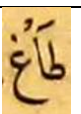

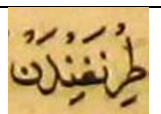
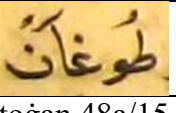
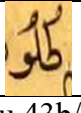
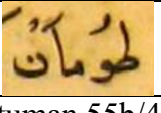
Bir kelime ise alternanslı kullanılmıştır:

	
tırnağından 17a/18	tırnağ 18a/1

Ön Seste

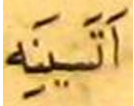
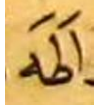
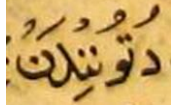
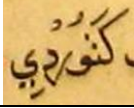

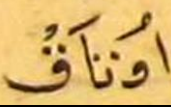
Metnimizde *tek* 12b/9 kelimesi dışında /t/ ile başlayan Türkçe kelimelerin tamamı kalın sıradan olup tı (ط) ile yazılmıştır.

Tı (ط) ile

		
tağ 4a/13	tal 2b/4	tırnağından 17a/18
		
toğan 48a/15	tolu 43b/12	tuman 55b/4

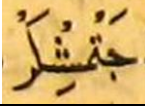
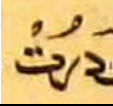
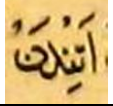

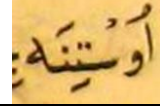
İç Seste

İç seste çoğunlukla te (ت) kullanılmış olup tı (ط)'nın kullanımına dair örnek çok azdır.

		
atasına 5a/15	aṭa 7a/15	dütüninden 64b/17
		
getürdi 33b/19	ḡatıra 8a/15	otaḡ 63a/16

Son Seste

Son seste genel olarak te (ت) kullanılmış olup sadece *buluṡ 51b/10* kelimesinin yazımında son seste tı (ط)'nın kullanıldığı görülür.

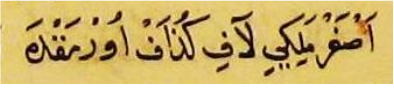
		
at 64b/12	çatmışlar 61a/9	dört 13a/10
		
etinden 60b/11	gitdüñ 38b/9	üstine 42b/11

1.3. Metnin Bazı İmlâ Hususiyetleri

1. Atıf vavı yerine kesresinin kullanılması

Atıf vavı ile kurulması gereken bazı tamlamaların kesre ile kurulduğu görülür.

 ol pehlevān-ı řarḡ i ġarb 9b/3

 Aşfer meliki lāf i ġüzāf urmaḡda 14a/15

 ceng i cidāl idüp 17a/5

iñledi gāv ı semek 41a/21

2. İzafet kesresi yerine vav ya da ötreli vavın kullanılması

İzafet kesresi ile kurulması gereken bazı tamlamaların vav ya da ötreli vav ile kurulduğu görülür.

Ḥusrev-ü 'arş-ı āşiyān 1b/9

kūh-u Elburz'uñ kullesinde 6a/13

Yemlūn-u Ḥakīm 11b/13

bebr-ü beyān derisinden 25a/19

Metnimizde birçok örneği bulunan birinci ve ikinci maddedeki hususlar, gerek düzlük-yuvarlaklık uyumunun gelişimiyle gerekse ilerleyici benzeşme ile ilgili çok önemli kanıtlardır. Aynı zamanda bunlar, müstensihin, söylendiği ya da duyduğu gibi yazdığının yani konuşma dilinin yazı diline yaklaştığının/yansıdığıının önemli birer göstergesidirler.

3. Farklı şekillerde yazılan aynı anlamlı kelimeler

Metnimizde birçok Türkçe veya alıntı kelimenin farklı şekillerde yazıldığı görülür.

buhār 20b/20 ~

buhār 17b/4

ḥāk 21b/16

ḥāke 24a/9

ḥāzır 42b/6 ~

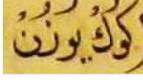
ḥāzır 27b/21 ~

ḥāzır 13a/11

tağ 56b/12 ~

ṭağ 4a/13

   $\text{toqıyup 32b/11} \sim \text{toqıyup 57b/1}$

   $\text{gök yüzi 14b/14} \sim \text{gök yüzün 34b/2}$

Yukarıda örneklerle izah edilmeye çalışılan hususlarla ilgili ne kadar kelime ya da kelime gurubu varsa hepsi orijinal nüshada geçtiği şekliyle transkribe edilmiş ve Dizin bölümüne de madde başı olarak alınıp birbirine gönderme yapılmıştır.

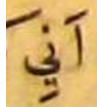
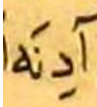
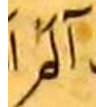
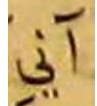
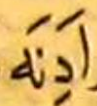

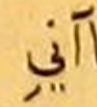
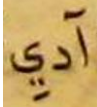
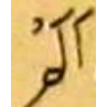
2. SES BİLGİSİ

Ses bilgisi (fonetik), dilin ses ve konuşma ile ilgili bölümünü oluşturan bir bilim dalıdır. Bir dilin yapı ve işleyişindeki bütün özellikler, dilin sese dönüşme niteliği demek olan ses bilgisinde kendini gösterir (Korkmaz, 2021: 13).

Süleymân-nâme'nin yazıldığı dönem Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemine rastlar. Bundan dolayı eserde, hem Eski Anadolu Türkçesinin hem de Osmanlı Türkçesinin ses özellikleri bir arada görülmektedir.

2.1. Ünlüler

Süleymân-nâme'de tespit edilen ünlüler a, e, ı, i, o, ö, u, ü ünlüleridir. İmla nedeniyle tespiti mümkün olmayan (Şahin, 2011: 41) kapalı /è/ ünlüsüne rastlanmamıştır. Metinde uzun ünlülerin kullanımına dair de kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bir ünlü üzerinden bu durumu şu şekilde açıklayabiliriz:

		
anı 9a/19 (nesir)	adına 27b/12 (nesir)	alam 46b/5 (nazım-vezin gereği kapalı hece lazım)
		
anı 2a/18 (nazım-vezin gereği kapalı hece lazım)	adına 35a/7 (nesir)	22b/5 alam (nesir)
		

anı 1b/5 (nazım-vezin gereği ihtiyaç yok)	adı 2a/19 (nazım- vezin gereği kapalı hece lazım)	26b/3 alam (nazım-vezin gereği açık hece lazım)
---	---	---

Yukarıdaki tabloda üç kelimenin (ad, anı, al-) metnin hem nazım hem de nesir bölümlerinden alınmış halleri verilmiştir. Tabloya bakıldığında baştaki /a/ sesinin yazımı hususunda belli bir istikrarın olmadığı görülür. Bu durumda metnimizde uzun ünlü kullanıldığını söylemek doğru olmaz.

2.1.1. Ünlü Uyumları

Türkçenin bilinen tarihi seyri içerisindeki en önemli hususiyetlerinden birisi ünlü uyumları konusundaki istikrarıdır. Türkçede bir kelimedede birbirine aykırı ünlüler bulunmaz; bir kelimenin ünlüleri arasında açık bir uygunluk göze çarpar (Ergin, 2009: 70).

Türkçe kelimelerde damak uyumu ve dudak uyumu olmak üzere iki tür ünlü uyumu söz konusudur.

2.1.1.1. Damak Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu olarak da bilinen bu uyum, Türkçede kalın ünlü ile başlayan kelimelerin kalın ünlülerle, ince ünlüyle başlayan kelimelerin de ince ünlülerle devam etmesi kuralına dayanır. Bir kelimedede hem kalın, hem ince ünlü bulunamaz (Ergin, 2009: 70).

Metnimizde, imladan dolayı okunuşu tam olarak tespit edilemeyen ^c*alev 50b/16* ve *inan- 8b/12*²⁷⁹ kelimeleri bir tarafa bırakılırsa Türkçe kelimelerde damak uyumunun tam olduğu görülür.

acıyup 19a/7	ağlaşa 30b/12	anuñçun 39b/3
arasındağı 59b/21	balaban 57b/6	buldum-ısa 24a/3
çıkdıldılar 6b/5	dinildi 25b/13	dir-iseñ 46b/1
düşmiş-idi 50a/5	erligine 9b/9	gög-ile 8b/9
gögercin 48a/19	gümledi 14b/11	ışığından 50a/4

²⁷⁹ Şahin, bu kelimenin *inan-* ya da *inan-* şeklinde yazıldığını tespit etmenin imladan dolayı mümkün olmadığını ifade eder (Şahin, 2011: 42).

içlerinde 21b/4	itişse 32b/21	itmeg-içün 30b/4
kılc-ıla 3b/10	ķurşağında 18b/16	ķurtarmağ-ıçun 16b/14
oķuyuban 27a/6	olur-ıdı 10a/14	ölmez-imiş 36a/20
özge 51a/5	şalığı 56b/14	sögülür 2b/1
taşlarına 19a/8	var-ımış 36a/19	yoldaşlık 6a/10

Metnimizde, Türkçe kelimelerde damak uyumu dışına çıkan ek *-ken* zarf-fiil ekidir. Bununla birlikte, sadece bir kelimedede (buñaldük 52a/21), çokluk 1. şahıs görülen geçmiş zaman çekiminin uyum dışında olduğu görülür.

ķılurken 38b/16	olmuşken 14a/16	otururken 25b/19
ķururken 8a/4	ururken 43b/10	yanarken 35b/4

Metnimizde damak uyumu dışında kalan eklerin daha çok alıntı kelimelere gelen Türkçe eklerde olduğu görülmektedir. Gerek Türkçe kelimelerde gerekse alıntı kelimelerde yaşanan bu durumu Duman, belli ağız katmanlarının veya bölgelerinin söyleyiş örnekleri olarak kabul etmek gerektiğini, dolayısıyla da bilimsel neşirlerde bu türlü örneklerin görmezlikten gelinerek Türkçenin tarihî fonetiği ve morfolojisi açısından çok değerli olan bu malzemelerin eserde tekdüzeliği sağlamak için feda edilmemesi gerektiğini ifade eder (Duman, 2013: 20). Bu hususla ilgili metnimizdeki örnekler şunlardır:

°acāyiblığı 36b/21	ālūdelıklı 17b/13	°acībraķ 50b/1
berāberlığı 37a/12	ğāyiblığından 5a/6	Süleymāncügez 60a/12
Süleymāncük 47a/8	ķavīllığından 7a/18	

2.1.1.2. Dudak Uyumu

Türkçede düz ünlü ile (a, e, ı, i) başlayan bir kelimenin düz ünlülerle, yuvarlak ünlü ile (o, ö, u, ü) başlayan bir kelimenin de ya düz-geniş (a, e) ya da dar-yuvarlak (o, ö) ünlüleri ile devam etmesine dudak uyumu denir.

Damak uyumu kadar köklü ve eski olmayan dudak uyumu Eski Anadolu Türkçesinde zayıftır. Dolayısıyla bu durum, Eski Anadolu Türkçesinin en önemli fonetik hadiselerinden biri olmuştur (Köktekin, 2011: 75). Ünlülerdeki genel yuvarlaklaşma eğilimi ve bazı eklerin devamlı düz veya yuvarlak ünlü ile kalıplaşması uyumu bozan asıl etkenlerdendir (Şahin, 2011: 42).

Kendisini kelime tabanları ve bu tabanlara gelen eklerde önemli bir şekilde hissettiren damak uyumsuzluğunun metnimizdeki durumu şu şekildedir:

2.1.1.2.1. Kelime Tabanlarında

2.1.1.2.1.1. Yuvarlaklık ve Yuvarlaklaşma

Eski Türkçeden beri belli bir nedene bağlı olmadan devam eden yuvarlaklık:

ağu 16a/2	azuk 39a/21	altun 4a/10
artuk 29a/18	berü 55b/21	dilkü 65b/20
eksük 31a/17	getür- 2b/21	girü 36a/16
ılduz 47a/11	içerü 25b/20	incü 42a/11
ğarañu 35b/18	ğarşu 14b/2	kendü 63a/4
ğonşu 37a/12	ğonuk 53a/20	yanğu 14b/15

Batı Türkçesinde, Eski Türkçede kelime sonlarında bulunan /G/ sesinin erimesi dolayısıyla meydana gelen yuvaklaşmalar:

adlığ >> adlu 13a/17	gizlig >> gizlü 61b/2	ğamağ >> kamu 8b/11
ğapığ >> kapu 11b/19	ğarığ >> şaru 37a/21	ğapığ >> tapu 16b/21

/G/ sesinin erimesine rağmen yuvarlaklaşmayıp dudak uyumunu koruyan kelimeler de vardır:

asığ >> aşşı 18a/12	çerig > çeri 10b/14	irig > iri 7b/13
katıg > katı	tirig > diri 35b/13	

Dudak ünsüzlerinin kendisinden sonra gelen ünlüyü yuvarlaklaştırması:

demür 57a/14	demürçi 60a/9	ķabuķ 59b/16
şovuķ 52a/20	topuķ 9b/13	yavuz 29a/20

2.1.1.2.1.2. Düzlük ve Düzleşme

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren ya da alternanslı kullanılan birçok örnek vardır:

çevür- 28a/13 çevir- 9a/6	dilkü 65b/20 dilki 66a/3	ılduz 47a/11 ıldız 52a/17 yıldız 39a/1
içün 3b/17 için 5b/19	kendü 33a/14 kendi 23b/5	ķuru 39b/14 ķurı 39a/11

2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçeden beri yuvarlak olan eklere, Eski Anadolu Türkçesi devresinde de yeni yuvarlak ünlülü eklerin eklenmesiyle yuvarlak ünlülü eklerin sayısı iyice artmış, özellikle çekim ve işletme eklerindeki yardımcı ünlüleri yuvarlaklaştırma konusunda çok ileri gidilmiştir (Savran, 2018: 95).

2.1.1.2.2.1. Yapım Eklerinde Yuvarlaklaşma

2.1.1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

başlu ²⁸⁰ 8b/21	ersüz 34b/13	fırıldı 17a/15
īmānsuz 23a/5	ğayretsüzlük 62a/3	ķanadcuğı 20a/17
ķarındaşcuķlaruñ 51a/7	ķuluncuķ 39b/11	ķuşcuğaz 53a/6
libāscuķların 20a/10	oğlancuķdur 47a/6	siñirlü 25a/20
şuretsüz 66b/19	şusuz 51a/18	toplu 9b/5

²⁸⁰ +lu isimden isim yapım ekinin metinde bir yerde düz ünlülü olarak kullanıldığı görülür: ķulun+lı 39a/14

yavuzluğ 21b/18	yeleklü 25a/21	yüzcügez 28a/10
-----------------	----------------	-----------------

2.1.1.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

artuğ 8a/7	azğun 21b/4	bölük 12a/3
korğu 47b/1	sevgü 12a/13	yağmur 34b/2

2.1.1.2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

dökül- 12a/3	ırğur- 9a/2	irgür- 23a/2
kondu- 4b/7	yetür- 58b/18	yidür- 2b/2
şunul- 59a/11	toğur- 35b/11	

2.1.1.2.2.2. Zarf-fiil Ekleri

ağlayuban ²⁸¹ 26a/6	atduğça 17b/1	bağlayu 39a/15
bilüp 36b/18	dökdüğünce 18b/15	dutuban 3b/15
eyledüğçe 4b/9	gürleyü 34b/7	oğuyup 4b/11
olup 66a/10	öpüben 1b/8	şaldüğunca 10a/14
söyleyüben 13b/18	yırtdüğunca 18a/2	yitdüğünce 50b/7
yyüp 48b/12		

2.1.1.2.2.3. Sıfat-fiil Ekleri

atduğı 36a/13	didükleri 25a/5	düşdügi 36a/14
gördügi 36a/14	kılduğdan 4b/11	olduğı 4a/14

²⁸¹ -uban zarf-fiil ekinin metnimizde sadece bir kelimedede -iban (yağıban 30a/12) şeklinde geçmiş olabileceğini düşünüyoruz. Ancak kelimenin imlasındaki eksiklikten dolayı bunu net olarak söyleyemiyoruz.

2.1.1.2.2.2. Çekim Eklerinde Yuvarlaklaşma

2.1.1.2.2.2.1. Hâl Ekleri

Yuvarlak ünlülü hâl eki olarak metnimizde sadece ilgi hâli eki kullanılmıştır.

anası nuñ 5a/12	birisin üñ	gök yüzün üñ 52a/17
kanadları nuñ 7a/10	kendün üñ 5b/15	kıyunu ñ 5a/4

2.1.1.2.2.2.2. İyelik Ekleri

adları ñuz 53a/17	aramuzda 55a/8	cinsi ñüz 6b/15
diyârı ñuz 35b/7	elü ñüz den 12a/21	°ışkı ñu na 14a/9
ğidâ ñuz 53a/19	iki ñüz ²⁸² 24b/5	işü müz 8a/7
kılıcumuz 26a/21	kar ñumuzı 50b/9	söz üñ 2a/20
yedi müz 50b/16	yiri müz 36a/19	

2.1.1.2.2.2.3. Şahıs Ekleri

Metnimizde 1. ve 2. çokluk şahıs ekleri daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

aldu ñuz 52a/11	bilmez üz 6a/5	çıkmış uz 5b/1
geldi ñüz 34a/1	görü ñüz 49a/15	iledev üz 5b/10
kılavuz 6a/15	konu ñuz 5b/14	şakla ñuz 63b/6

2.1.1.2.2.2.4. Bildirme Eki

-**DUR** bildirme eki metnimizde daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

bu- durur 4b/21	diri dür 6a/8	gündür 32a/11
------------------------	----------------------	---------------

²⁸² Çokluk 2. şahıs iyelik ekinin metinde sadece bir yerde düz ünlülü olarak kullanıldığı görülür: vilâyeti**ñize** 39a/20.

kışşası dur 26b/19	old dur 1b/3	yok- durur 53b/15
---------------------------	---------------------	--------------------------

2.1.1.2.2.2.5. Zaman Ekleri

2.1.1.2.2.2.5.1. Görülen Geçmiş Zaman

Metnimizde *geldi*ñüz 34a/1 örneği dışında görülen geçmiş zamanın teklik 1. ve 2. şahıs ile çokluk 2. şahıs çekimlerinde zaman ekinin ünlüsü daima yuvarlak olarak kullanılmıştır.

baş du ñ 56b/17	geld üm 16b/15	geld ü ñüz 53a/9
git dük 35b/17	kılmad u ñuz 5b/1	old u ğ 33b/8
söyle dü ñ 24a/11	vard um 6b/19	

2.1.1.2.2.2.5.2. Geniş Zaman

Geniş zaman çekiminde kullanılan *-Ur* eki metnimizde sadece bir yerde (*sürür* 29a/1) kafiyeleden dolayı düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Bunun dışındaki bütün kullanımlar yuvarlak ünlülüdür.

bulursam 2b/17	görürem 6b/9	irgür ür 21b/19
kaşanur 9a/1	oturur 10b/17	vur ur 26a/11

2.1.1.2.2.2.6. Kip Ekleri

2.1.1.2.2.2.6.1. Emir Kipi

Emir çekiminin 1. çokluk şahıs çekiminde kullanılan *-(y)AlUm* eki ile 3. şahıslarında kullanılan *-sUn* ve *-sUnlar* ekleri metnimizde daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

alsunlar 38a/5	bile lüm 33b/17	diñley elüm 61b/11
eyles ün ler 5b/15	gels ün 52b/2	kesils ün 31b/17
şalsun 36a/1	şormay alum 34b/14	taş alum 16a/17

2.1.1.2.1.2.1. Düz Ünlü Bulunduran Ekler

2.1.1.2.1.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+cI₂

Kullanımı çok yaygın değildir. Genellikle aynı kelimelerde kullanılmıştır.

gözciler 48a/20	kapucu 35a/12	du ° acıya 37b/7
ılanıcı 66a/14	demürce 22a/19	

+(I)ncl₂

altıncı 64b/17	toğuzuncu 60b/18	beşinci 7b/15
birinci 51a/19	üçüncü 7b/15	dördüncü 58a/8

2.1.1.2.1.2.1.2. Fiilden Fiil Yapım Eki: -it-

Metnimizde sadece iki kelimedede kullanılmıştır.

ağıdup 61b/8	şarğıdur 66a/14
--------------	-----------------

2.1.1.2.1.2.1.3. Sıfat Yapan +KI₂

Ekin metnimizde hep düz ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

elindeki süñüsin şu içine şaņçup 39a/10	kanı ol gök yüzündeki çeriler 11a/18	Utandı gökdeki ° İsā alıñdı yirdeki zemzem 14a/8
bu yanındağı begler 10b/19	kendü arasındağı kıl ü kālī 59b/21	Yandağı hāşlar dağı yirlü yirinde uyurdu. 62b/11-12

2.1.1.2.1.2.1.4. Sıfat-fiil Ekleri

Sıfat-fiil eklerinden olan -miş eki, metnimizde sadece yedi yerde ve aynı kelimedede kullanılmıştır. Ekin kalın sıradan şekline ise rastlanmamıştır.

yedi taşdan geçmiş ağı 16a/2

2.1.1.2.1.2.1.5. Zarf-fiil Ekleri

Metnimizde düz ünlü olarak kullanılan zarf-fiil ekleri şunlardır:

bilmedin 28b/20	bulmayıcağ 8a/9	gelince 13a/8
diyicek 52b/18	göricek 21a/6	görincek 21a/1
korğmadın 48b/21	olıncağ 14a/21	ölmeyince 56a/2
tuğcağ 5b/11	varmayınca 65b/16	varınca 5b/4

2.1.1.2.1.2.1.6. Zaman Ekleri

Teklik 3. şahıs çekiminde daima *-dı, -di* şeklinde düz ünlü olarak kullanılırken 3. çokluk şahıs çekiminde düz ve yuvarlak ünlü (çıkardılar 6b/6, getürdiler 11b/7, uruşdular 15a/9, görüşdüler 59b/9) olarak alternanslı şekilde kullanılmıştır.

Teklik ve çokluk 3. şahıs çekiminde kullanılan *-mış, -miş* eki metnimizde sadece üç yerde yuvarlak ünlü olarak kullanılmış (olmuşdı 10b/10, oturmuş 35a/16, yürümüş 43a/15), bunların dışında ise daima düz ünlü olarak kullanılmıştır.

aldı 9a/18	çatmışlar 61a/9	düşmiş 37b/1
durdılar 8a/13	eyledi 2b/18	örtmişler 37b/18
tolmuş 17a/8	yağdı 2a/4	yitürdiler 17b/18

2.1.1.2.1.2.1.7. Kip Ekleri

Genellikle teklik 2. şahıs çekimlerinde kullanılan kuvvetlendirme eki *-Gİl* ile istek çekiminde kullanılan *-sIn* teklik 2. şahıs eki metnimizde daima düz ünlü olarak kullanılmıştır.

alasin 11b/3	añlağıl 6b/13	beñzeyesin 13b/15
digil 30a/8	dutasın 12b/7	olasın 3a/8
olmağıl 11b/1	olmayasın 13b/15	söylegil 2a/14

2.1.1.2.3. Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler

2.1.1.2.3.1. İsimden İsim Yapım Eki: +IK

Süleymānlık 8b/5	yavuzluk 21b/18	kuşaklık 53b/6
beglik 8b/4	günlük 26a/1	begligi 47a/15

2.1.1.2.3.2. Fiilden Fiil Yapım Eki: -II-

gönderilsün 64a/4	götürülüp 25b/13	ırluruz 51a/13
kuruldu 41a/17	tutuldu 49a/5	urilup 49b/19
uruldu 41a/17	virilüp 7b/1	yarilup 48a/2

2.1.1.2.3.3. Fiilden Fiil Yapım Eki: -In-

çalınur 9b/4	görinür 30a/9	bulunmadı 36b/7
bulunmadı 36b/1	göründi 53a/2	

2.2. Ünsüzler ve Ünsüz Uyumu

Eski Anadolu Türkçesi yazı dilindeki ünsüzlerin genel Türkçeden pek farklı olduğu söylenemez. Yalnızca ses gelişmesi ya da değişmesi yoluyla oluşan birkaç farklı ünsüz meydana gelmiştir (Akar, 2018: 120). Bu bağlamda metnimizde yer alan ünsüzler şunlardır: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, ĩ, ĵ, j, k, k, l, m, n, ñ, p, r, s, ş, t, t, v, y, z.

Eski Türkçede ötümlülük-ötümsüzlük bakımından ünsüzler arasında bir uyum yoktur. Aynı uyumsuzluk Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir (Şahin, 2011: 45). Bu durumun nedeni imladaki klişeleşmedir. Metnimizde de bu durum istisnasız olarak aynı şekildedir.

+dA Bulunma Hâli Eki

aralıkda 10b/10	başda 2a/16	gökde 9a/1
-----------------	-------------	------------

kafaşda 12b/4	nefesde 13b/9	şüretde 25a/10
---------------	---------------	----------------

+dAn Ayrılma Hâli Eki

atdan 9b/18	buyurdukdan 52b/15	cihetden 44b/20
felekden 3a/14	gökden 15b/1	şāfdan 10a/10

-dI Görülen Geçmiş Zaman Eki

atdı 3a/2	çağrışdılar 32a/4	çıkdum 38a/13
dutdı 16b/6	gitdi 36b/6	içdiler 7a/21
işitdiler 62a/8	itdüm 38a/15	yırtđum 47b/20

+dUr Bildirme Eki

gerekdür 24a/1	göçdür 49a/20	hayātdur 36a/2
taşdur 38b/18	yigrekdür 47a/13	yokđur 6b/18

2.3. Ses Olayları

Ses olaylarının temelinde, en az çaba harcama kanunu yatar; oluşumlarında rastgelelik yoktur. Dildeki ses olaylarının çoğunluğu, seslerin birbirini çekmesi ve itmesi neticesinde olur (Coşkun, 2017: 57). Dilin canlı bir yapıya sahip oluşu bu durumu kaçınılmaz kılar. Metnimizde karşılaştığımız ses olayları şunlardır:

2.3.1. Ötümlüleşme

Sedalılaşma, tonlulaşma gibi adlarla da anılan ötümlüleşme Türkçede p, ç, t, k ünsüzlerinin b, c, d, g ünsüzlerine değişimi şeklinde kendini gösterir. Bu ses olayı kelimenin başında, ortasında veya sonunda meydana gelebilir. Oğuzcayı diğer Orta Türkçe şivelerinden ayıran en önemli fonetik özelliklerden biri kelime başında ünsüzlerin ötümlüleşmesidir (Şahin, 2011: 47).

t- > d-, ı- > d-

Metnimizde kelime başındaki /t-/, /t̥-/ seslerinin ötümlüleşerek /d-/'ye dönüştüğü görülür. Bu durum ince sıradan kelimelerde çok daha fazladır.

dağı 2b/18	dile 6b/17	döşek 37b/3
degin 15a/20	dilek 23b/20	döşenüp 20a/18
degirmen 46b/8	dilkü 65b/20	döşine 9b/7
degül 21a/20	diñleyelüm 61b/11	döndürdi 10b/6
deldi 10a/16	dirdüñ 38b/6	dördünci 7b/15
delim 42b/12	diregi 16a/1	dört 9b/7
delü 48a/21	diri 35b/13	dükeli 47b/6
delügi 54a/21	dirilüp 34a/9	düketdüm 54a/11
demin 34a/16	dirlik 55a/12	dün 47a/6
demür 57a/14	diş 60a/6	dünle 47a/6
deñiz 15b/12	dişi 35b/14	dürlü 4b/7
depesine 9a/14	ditreşdi 1b/13	dürüşdi 17b/12
deriñ 58a/13	dize 25a/21	düşse 64b/10
derisinden 25a/19	dizleri 40a/13	düşüm 62b/15
deve 60a/8	doyamaz 33a/5	dütün 50b/12
didi 3a/8	dögüşdüler 10a/8	düzdiler 6b/2

Kalın sıradan olan kelimelerin bir kısmında kelime başındaki /t̥/'lerin korunduğu görülür.

tağda 10a/15	tağılısar 40b/7	tağladı 61b/9
talup 7b/3	toğrı 25a/9	toğru 5b/16
toğursa 35b/13	toğuz 47a/1	tolaşdı 40b/20

oldı 49a/5	oldurdılar 36b/13	olu 43b/12
onanup 36a/4	ondı 61a/1	omı 55b/13
oyurup 30b/8	uman 3a/15	

Metnimizde bazı kelimelerin başında // ve /d'/nin alternanslı olarak kullanıldığı da grlr.

oğardı 52a/19	doğmasağ 33a/2
oğı 18a/21	doğunup 16a/10
oyuncaya 39b/17	doyamaz 33a/5
ağınup 14b/1	dağınup 49b/10
ar 27a/10	dar 42b/16
ırnağından 17a/18	dırnağına 31b/19
ınmadılar 7a/15	dınmadı 11b/11
urđurdılar 15a/7	durđuram 9a/1
utup 18b/4	dutup 18b/3

İki nl arasında kalan /t/ sesi tmlleşerek /d'/ye dönüşmüştür.

gidelüm 5b/10	idecekdür 63a/3	iledeler 6a/16
işideydk 54b/10	oynadalum 26a/21	

k- > g-, k- > ğ-, -k > -ğ

Eski Anadolu Türkçesinin kelime başında *t- > d-* tmlleşmesi gibi yaygın olan bir ses hadisesi de *k- > g-* tmlleşmesidir. Bu ötümlüleşme kelime başında bulunan sedasız art damak ünsüzü k, Eski Anadolu Türkçesinde hiçbir deđiřikliĝe uğramamıştır (Güner, 2003: 97). Metnimizde ince sıradan *t- > d-* tmlleşmesiyle ilgili şu örnekler vardır.

k- > g-

geçerken 4b/19	girmege 63a/17	gördük 28b/19
gice 31a/18	girü 36a/16	görüşdiler 7a/21
geçüp 41a/6	gitdiler 42b/9	götürdüñ 12a/17
geldüm 16b/15	gizlenüp 61a/1	göz 29b/7
gerek 35b/10	göçerem 49a/15	gözetürler 7b/11
getürem 45a/16	gögsinde 9a/19	güç 33a/18
geymişlerdi 64b/15	gök 8a/14	gülđi 19a/18
geyik 52a/4	göl 55b/8	gün 52a/13
geyindiler 31a/16	gölge 20a/2	gündüz 38a/17
gezsem 46a/10	göñlinde 61b/2	güreşdi 16b/8

Genel kabule göre, EAT’de ince sıradan kelimelerin başındaki /k/’ler ötümlülemeden kullanılmıştır. Ancak bu konuda bazı görüş ayrılıkları da vardır. Çünkü Arap alfabesinin kullanıldığı eski yazıda /k/ ile /g/ sesi aynı harf ile (ك) gösterilmiştir. Bazı müellifler /k/ ile /g/’yi ayırt etmek için kef harfinin üstüne (ك) veya altına üç nokta koysa da bu kullanım yaygınlaşmamış olduğundan karışıklık devam etmiştir.

Genel kabule göre metnimizde *k- > g-* ötümlüleşmesi olmayan kelimeler şunlardır:

keklik 20a/11	kendisi 9b/7	kendüsi 15b/10
kesdi 10a/6	kez 62a/14	key 57a/1
kimse 13b/20	kimsin 8a/16	kirpiye 17b/2
kişi 21b/17	kişnedi 14a/17	kömür 47a/5

Metnimizde kalın sıradan kelimelerin başında bulunan /k/ lar ötümlüleşmeyerek kendisini korumuştur.

kaçan 25a/1	kanı 11a/17	katıra 8a/15
kaçurdu 9b/16	kankı 36a/1	kıl- 1b/12
kağan 3a/9	kapakları 40a/13	kılıç 6a/7
kıaldı 10a/15	kapuña 22a/12	kılışdılar 10a/7
kalқан 16b/6	qara 16a/1	qırq 36a/3
qamu 49b/10	qarındaşı 45a/14	qızıl 20b/7
qan 30b/18	qarşu 7b/19	qorkmış 15a/17
qanda 34b/13	qaş 65a/6	

Metnimizde *ayaq* kelimesininden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiğinde kelime sonunda yer alan /k/ lar hep ötümlüleşmiştir. *Ak*, *çok* ve *yaraq* kelimelerinde ise bu durum alternanslı bir şekilde görülür.

ayağ üzre 19b/18	ağ u kızıl 32b/3 ~ aқ aқçaları 30b/3
çoğ olur 51a/9 ~ çok olmuşdur 59a/19	yarağ u yat-ıla 64a/17 ~ yaraq oldılar 8a/13

Sadece bir yerde *sancaq* kelimesinin kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir kelime gelmediği hâlde kelime sonunda bulunan /k/ nın ötümlüleştiği görülür.

sancağ virdi 16b/3

Metnimizde /K/ ünsüzleriyle biten kelimelerin ünlü ile başlayan bir ek aldığı genel olarak ötümlüleştiği görülür. Sadece bir kelimedede (*kıyaqı* 9a/14, 9b/8) ötümlüleşmenin olmadığı görülür.

acığ 51a/4	eksügin 31b/2	tırnağından 17a/18
------------	---------------	--------------------

balığa 61a/1	göge 17b/18	topuğuna 9b/13
begliği 47a/15	işigin 22a/11	uşağı 7b/13
buğağından 45a/20	қанadcuğı 20a/17	varlığından 21a/19
çetüğe 7a/4	қayanağuma 53b/1	yañağı 52b/8
delügi 54a/21	қонуğun 53b/4	yüksege 3a/18
dırnağına 31b/19	сағлығыndan 5a/2	

-p- > -b-

Bu ses olayı metnimizde sadece iki kelimedede görülür.

dibine 10a/21	gibi 4a/13
---------------	------------

2.3.2. Ötümsüzleşme

Çok sık karşılaşılan bir ses olayı değildir (Köktekin, 2011: 73). Ötümlü ünsüzlerin yerini ötümsüz ünsüzlere bırakması şeklinde gerçekleşir. Metnimizde iki kelimedede görülür.

eşid- >> işitdük 4b/21	izde- >> istedi 5a/16
------------------------	-----------------------

2.3.3. Sızıcılaşma

Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli sebeplerle sızıcı ünsüze dönüşmesi (Korkmaz, 1992: 135) şeklinde gerçekleşen bu ses olayının metnimizdeki durumu şu şekildedir.

b- > m-

Bu ses olayı Batı Türkçesinin Eski Anadolu devresinde karşımıza çıkar (Ergin, 2009: 90). Metnimizde sadece birinci teklik şahıs zamiri olan *ben* kelimesinde görülür. *Ben* kelimesinin *men* kelimesiyle birlikte alternanslı olarak kullanıldığı görülür. Ancak kullanımı *ben* kelimesi kadar yaygın değildir.

ben > men 2a/13
----

b- > v-, -b- > -v-, -b > -v

Eski Türkçede gerek kelime başında gerekse kelime içinde yer alan /b/ sesi sızcılaşarak bazı kelimelerde /v/ sesine dönüşmüştür. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bar- > varup 2b/13	bar > var 10b/18	bir- > virdüñ 3b/19
ab > avcılar 11a/5	eb > ev 37a/21	çabiş > çavuş 32a/19
seb- > sevmez 28a/5	tebe > deve	yabız > yavuz 29a/20

-d- > -y-, -d > -y

Kelime içinde ve kelime sonunda gerçekleşen bu ses olayı ile ilgili metnimizdeki örnekler şunlardır:

adağ >> ayakları 9b/13	adur- >> ayırdılar 10b/4	bedü- >> büyü- 47a/6
bedük >> büyük 37a/2	bod > boyuñ 14a/8	edgü >> eyü 33a/8
ğod- > koyaram 12b/9	ğudruğ > kıyruqları 7a/7	ğuduğ > kıyu 5a/3
ğod- > toyup 10a/18 ~ doyamaz 33a/5	udı- >> uyur 47a/14	yadağ >> yayan 9b/19

-ğ- > -v-

Kelime içerisinde gerçekleşen bu fonetik hadisenin metnimizdeki örnekleri şunlardır:

kağuş- > kavuşmalı 50b/12	kağul >> karavul 10b/8
şoğık >> şovuk 52a/20	tağuk >> tavuk 65b/20

-k- > -h-

Kelime başındaki *k-* > *h-* değişikliğinin geçmişine ait örnekleri Eski Uygur Türkçesine kadar dayanmaktadır (Güner, 2003: 18). Bu ses olayı, Eski Anadolu Türkçesinde daha çok kelime içinde görülür. Metnimizdeki örnekleri şunlardır.

taķı > daķı 36a/2	yaķşı > yaķşı 2a/19	aķşam > aķşam 10a/20
-------------------	---------------------	----------------------

Metnimizde yer alan bir kelime ise alternaslı olarak kullanılmıştır.

yoķsa 34a/16	yoķsa 2b/3 ²⁸³
--------------	---------------------------

Günümüz Türkiye Türkçesinde /h/ sesine dönüşmüş olan kelime başındaki /ķ/'ların metnimizde yer alan iki kelimedede kendisini koruduğu görülür.

ķanı 3a/20	ķankı 7b/11
------------	-------------

2.3.3.1. Erime

Kelime içinde ünlüden sonra gelen bir ünsüzün ünlüyü uzatarak kaybolmasıdır. Bu hadise Eski Anadolu Türkçesinde çoğunlukla /G/ sesinin erimesi sonucunda gerçekleşir (Şahin, 2011: 47). Metnimizde /G/ sesinin erimesiyle ilgili örnekler şunlardır:

atlığ >> atlu 34b/12	adriğ >> ayru 39b/10 ~ ayrılışup 7b/1	ķamıđ >> ķamu 8b/11
ķatıđ >> ķatı 34b/5	ķurıđ >> ķuru 39b/14 ~ ķurı 39a/11	ķuduđ >> ķuyunuñ 5a/4
şarığ >> şaru 37a/21	tiriğ >> diri 35b/13	ķapuđ >> ķapu 16b/21
türlüğ >> dürlü 4b/7	uluğ >> ulu 7a/7	şub >> şu 4b/5

2.3.3.2. Yutulma

Daha çok iki heceli kelimelerde görülen bu ses olayı, ikinci hecenin başında yer alan /G/ sesinin herhangi bir sesi değiştirmeden ortadan kaybolmasıyla ilgilidir. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

edđü >> eyü 33a/8	bolđan >> olan 2a/14	kerđek >> gerek 2b/1
-------------------	----------------------	----------------------

²⁸³ Kelimenin “yoķsa” şekli “yoķsa”ya nispetle daha yaygın olarak kullanılmıştır.

körge >> göre 38a/19	külğak > kulağ 20a/3	tırnğak >> dırnağına 31b/19
----------------------	----------------------	--------------------------------

2.3.4. Düşme

Çeşitli fonetik etkiler neticesinde kelimelerin ön, iç ve son seslerinde bulunan ses veya seslerin düşmesidir (Korkmaz, 1992: 49). Bu ses olayını şu başlıklar altında verebiliriz:

2.3.4.1. Ünlü Düşmesi

Genellikle kelimelere getirilen ekler nedeniyle ya da kelimedden sonra gelen bazı yapıların kelimeye ekleşmesi neticesinde ortaya çıkan bir ses olayıdır. Bu ses olayını kalıcı ve geçici olarak iki şekilde değerlendirmek mümkündür (Ekşioğlu: 2018: 37).

Metnimizde genellikle orta hece ünlüsünün düşmesiyle meydana gelen örnekler şunlardır:

ağız+ı > ağıza 18a/1	alın+ı > alını 44b/18	ayır-u > ayru 39b/10
bağır+ı > bağırın 15a/14	beñiz+e- > beñzer 2a/10	besi+le- > besler-iseñ 21a/21
biribiri > birbirile 7a/8	birile > birle 6a/9	boyun+ı > boynı 20a/12
burun+ı > burnunuñ 54b/3	çevir-e > çevre 9a/20	dirilik > dirliklerine 37a/6
egin+i > egninden 19b/2	eyülük > eylük 21b/18	gögüs+i > göğsinde 9a/9
göñül+ü > göñlüne 26b/9	ğarın+ı > ğarınmuza 50b/9	nereden > nerden 44b/7
oğulan > oğlan 28a/6	oyun+a- > oynar 15a/11	uğur+a- > uğradı 9b/6
üzere > üzre 4a/8	yağış-ı >> yağışı 24a/11	yürür-ük > yüğrük 57a/17

Bazı kelimeler alternanslı olarak kullanılmıştır.

eyitdi 2b/16 ~ eytdi 46b/6	iletdiler 37a/9 ~ iltmege 56a/17
----------------------------	----------------------------------

Bazı kelimelerde orta hece ünlüsünün düşmediği görülür.

omuzına 15b/9	yalnız 26a/9
---------------	--------------

Bazı yapıların kendisinden önce gelen kelimeye ekleşmesiyle meydana gelen ünlü düşmeleri metnimizde şu şekildedir:

Cevheri Fiil (i- fiili)

Metnimizde *i-* fiilinin çekimli şekillerinden olan *i-di*, *i-miş*, *i-se*, *i-ken* yapılarının kendisinden önceki kelimeyle ekleştiği durumlarda *i-* fiilinin düştüğü görülür.

beşer iken > beşerken 13b/15	degül ise > degülse 39a/19	döner idi > dönerdi 3b/14
gelür ise > gelürse 2b/21	kılur imiş > kılurmuş 58b/16	olmuş iken > olmuşken 14a/16
olur ise > olursa 5a/14	söyleşür iken > söyleşürken 4a/15	var idi > vardı 36a/12
varur imiş > varurmuş 52a/11	tutmuş idi > tutmuşdı 4b/8	

Metnimizde *i-* fiilinin çekiminde kullanılan yapıların kendisinden önce gelen ve ünlüyle biten bir kelimeyle ekleşirken bazen araya yardımcı ses aldığı, bazen de *i-* fiilini düşürerek doğrudan birleştiği görülür.

hükminde-y-idi 58b/5	itmedi-y-ise 15a/1	katre-y-iken 17b/15
ola-y-ıdı 66b/21	üzerinde-y-imiş 7b/4	açadı 5b/21
alsadı 26a/14	añadum 45b/10	götürdidüm 39b/3
pışesidi 23a/18	şüretindedi 7b/4	

i- fiilinin ünsüzle biten bazı kelimelerde ise kendisini koruyarak ekleştiği görülür.

bulmuş-iken 40a/16	dir-imiş 44b/17	eyler-iseñ 4b/3
itmiş-idi 23a/13	olmaduñ-ısa 2b/2	var-ımış 36a/19

“ile” Edatının Ekleşmesi Hâlinde

anuñ ile > anuñla 1b/11	salṭanat ile > salṭanatla 23b/3	yir ile > yirle 8a/14
-------------------------	------------------------------------	-----------------------

“içün” Edatının Ekleşmesi Hâlinde

anuñ içün > anuñçun 3a/13	intikām içün > intikāmçun 5a/6	Süleymān içün > Süleymānçun 62a/11
mühri içün > mühriçün 3b/21	Muḥammed içün > Muḥammedçün 14a/12	

Kendisinden önceki kelimeyle birleşen “içün” edatının, baştaki /i/ sesini koruduğu da görülür.

maḫşūd-içün 3b/20	esrār-içün 3b/18	ḳurtarmağ-içün 16b/14
bildürmeg-içün 32b/20	virneg-içün 53b/5	düşmān-içün 30b/14

2.3.4.2. Ünsüz Düşmesi

Metnimizde Eski Türkçe ile karşılaştırıldığında bazı kelimelerin başında, ortasında ve sonunda yer alan *b*, *g*, *ğ*, *k*, *ḳ*, *l*, *r*, *y* ünsüzlerinin genel olarak düştüğü görülür. Ancak /y/ sesi ile başlayan bazı kelimelerin alternanslı olarak kullanıldığı görülür.

Kelime başında

bol- > oldı 1b/8	yarmaḳan >> armağan 57a/3	yıḡaç >> ağaç 35b/8
yıḡla- >> ağladı 8a/11	yıldırım > ıldırım 49a/10 ~ yıldırım 30a/21	yıraḳ > ıraḳ 35a/18
yırmaḳ > ırmaḳ 4b/7	yinçü >> incü 42a/11	yultuz >> ılduzlardan 47a/21 ~ ıldızları 52a/17 ~ ulduzlara 50a/3

Kelime ortasında

birle > bile 9b/21	edgü >> eyü 61b/18	emgek > emegüñ 6a/3
eşgek > eşek 65a/5	içgerü > içerü 19b/14	kalğan > kalan 24b/11
kergek >> gerek 2b/1	keltür- >> getürdi 3a/9	kulgak > kulağ 20a/3
kırtğar- > kırtarmağıçun 16b/14	küçük+rek > küçürek 53b/15	oltur- > oturdı 3a/10
uşak+cuk > uşacuk 55b/13	uwşak > uşak 10b/15	yalğan > yalan 45a/4
yapırğak >> yaprak	yarlıgka- > yarlıgaya 24b/15	

Kelime sonunda

açığ >> acı 29b/11	asığ >> aşşı 18a/12	çerig >> çerisi 7b/12
tirig >> diri 35b/13	türlüg >> dürlü 43b/14	ellig >> elli 58a/18
er- >> i-di 13a/5	şamuğ >> şamu 8b/11	şapığ >> şapusın 16a/7
şatığ >> şatı 22a/13	kipin >> gibi 4a/13	şoy- > şodılar 6b/4 ~ şoyup 2b/4
şuduk > şuyusunda 5a/3	şuruğ >> şurusın 39b/2 ~ şurı 39a/11	neteg >> nite 54a/8
neteg kim >> nitekim 6b/9	ol > o 3a/6 ~ ol 1b/2	ölüg >> ölü 43b/20
şarığ >> şaru 37a/21	şub >> şu 4b/5	uluğ >> ulu 7a/7

2.3.5. Türeme

Türkçede nadir olarak görülen bu ses olayı daha çok alıntı kelimeleri Türkçenin ses ve hece yapısına uydurmak için yapılır (Banguoğlu, 1986: 35). Bu ses olayının seyrini metnimizde şu başlıklar altında inceleyebiliriz.

2.3.5.1. Ünlü Türemesi

Genellikle alıntı kelimelerde karşımıza çıkan bu ses olayının metnimizde birçok örneği vardır. Bu örneklerden bazıları şunlardır:

°aql > °aql 26b/4 ~ °aql 40a/18	°aşr > °aşır 41b/2 ~ °aşır 2a/18	āsmān > āsümān 14b/15
āşkār > āşikār 11b/16	baħr > baħır 18b/19 ~ baħr 6a/20	bār-gāh > bārigāh 20b/7
dest-gīr > destigīr 40b/11	devr > devürde 38a/10 ~ devir 19a/16	fīkr > fikir 4b/4 ~ fikir 2b/8
gūş-māl > gūşumāl 66b/8	ħāylī > ħāyilī 6b/11 ~ ħaylī	heft-ser > heftiser 19a/15 ~ heft-ser 26b/2
°ilm > °ilimler+ile 20b/13 ~ °ilm 20b/12	ķahr > ķahrır 33a/2 ~ ķahr 13b/11	mīhr > mīhir 18b/19 ~ mīhr 58a/20
nesl > nesilleri 56a/3 ~ nesli 24a/19	nevāħt > nevāħat 7a/21	°ömr > °ömür 16b/10 ~ °ömre 21b/19
°özr > °özür 23a/8 ~ °özrin 29a/1	rūzgār > rūzigār 6a/9	seyr > seyir 56a/19 ~ seyr 31a/6

2.3.5.2. Ünsüz Türemesi

Ünsüz türemesi metnimizde üç şekildedir.

a) Alıntı kelimelerde ünsüz türemesi

Bu ünsüz türemesi Arapça kelimelerdeki hemze (ء) yerine (ğ) nin yazılmasıyla gerçekleşen bir ünsüz türemesidir.

°acā°ib > °acāyib 4a/12	°acā°ibāt > °acāyibāt	cā°iz > cāyiz 60b/12
cezā°ir > cezāyirler 5b/13	fā°ide > fāyide 65a/15	ħalā°iķ > ħalāyıķ 7a/15
ħamā°il > ħamāyil 14a/21	ķā°il > ķāyil 1b/8	ķā°ināt > ķāyināt 64b/7
meşā°ib > meşāyib 67b/1	melā°ik > melāyik 44b/18 ~ melā°ik 66a/16	ķā°ife > ķāyifesi 5b/3

Ancak metnimizde hemze (◌) yerine (◌) nin yazılmadığı örnekler de mevcut olup *ğuşşa*, *kal^ca* ve *kışşa* kelimeleri /y/ kullanılmadan yazılmıştır. Yalnızca *du^cā* kelimesinde alternanslı olarak kullanılmıştır.

cümle ^o i 30a/11	du ^c ā ^o i 5a/1 ~ du ^c āy ⁱ 56b/3	ğuşşa ^o i 3b/7
Ka ^c be ^o i 3b/18	kal ^c a ^o i 29b/6	kışşa ^o i 56a/10
nāme ^o i 28a/15	nesne ^o i 27b/2	Sekine ^o i 10b/6

b) Ünlü çatışmalarında yardımcı ses türemesi

Türkçede ünlü çatışmasını gidermek için araya giren /y/ sesi (Ercilasun, 2014: 347-352) ile ilgili örnekler metnimizde şu şekildedir:

adaya 7a/18	bulmayınca 5b/5	çeriyi 15a/7
diyüp 1b/9	enbiyāya 1b/8	eyleyü 3b/16
kaḫkaḫāyıla 15b/6	kaṭreyiken 17b/5	kendiye 23b/4
oḫıyanuñ 14a/5	ölmeyince 56a/2	söyleyevüz 63b/17

c) Ön seste ünsüz türemesi

Metnimizde yaygın bir şekilde kullanılmış olan *ur-* fiilinin iki yerde ön ses türemesine uğrayak *vur-* şeklinde kullanıldığı görülür.

vurur 26a/11	vursavuz 32a/12
--------------	-----------------

2.3.6. İkizleşme

Bazı ses değişiklikleri nedeniyle gerçekleşen Türkçenin benimsemediği olaydır (Şahin, 2011: 46). Metnimizde çok fazla görülmeyen bu ses olayının örnekleri şunlardır:

aşığ >> aşşı 18a/12	elig >> elli 54a/5	isig >> ıssı 66a/3
---------------------	--------------------	--------------------

2.3.7. Tekleşme

Alıntı kelimelerde görülen bir ses olayıdır. Kelimenin sonunda bulunan çift ünsüzden birinin düşürülmesidir. Bu kelimelerde ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde düşen sesin geri geldiği görülür. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

cinn > cinden 59a/21 - cinne 44b/18	eşahh > eşah 27a/15	ğamm > ğam 5a/9
hadd > bî-had 21a/6 - haddimüze 25a/6	hakk > hâkdur 30a/4 - hakkı 28b/1	hall > hal 6a/6
Rabb > Rab 4a/1 - Rabbü'l-enâm 26b/18	şaff > şaf 18b/17 - şaffıla 23a/13	sedd > sed 46a/4 - sedd-i berk 58a/19

Metnimizde bir kelimenin tekleşmeye uğramadığı, bütün yazımlarında şeddeli olarak yazıldığı görülür.

küllesinde 24a/14

2.3.8. Hece Düşmesi

Bir gramer birliğinde arka arkaya gelen ve ses bakımından birbirine benzeyen iki heceden birinin bazen eridiği, düştüğü görülür (Ergin, 2009: 52). Metnimizde buna dair en güzel örnek *durur* yapısıdır. Bu yapı hem ekleşmiş olarak +*dUr* şeklinde hem de ekleşmemiş olarak *durur* şeklinde çokça kullanılmıştır. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

karındaş > kardaş 19a/1	ol durur > oldur 1b/3 ~ ol durur 2b/7
resül durur > resüldür 12b/15	tatıglığ >> tatlu 30b/7

2.3.9. Geçişme

Sürekli birlikte kullanılan ve ünlüyle biten kelimenin yine ünlüyle başlayan ikinci kelimeyle birleşmesi hadisesidir (Şahin, 2011: 48). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bu ara > bura 39a/18	kendü özi > kendüzi 9b/10	ne it- > nit- 36b/11
ne ol- > nolaydı 54a/4	ne ise ne > nesne 4a/9	ne eyle- > neyle- 48b/8
ne için > niçün 3a/12	o ile > öyle 21b/21	bu eyle > böyle 4a/2

Metnimizde *ne it-* ve *ne ol-* yapılarının geçişmeye uğramadan kullanılmış örnekleri de vardır.

ne ider 66a/3	ne ola 4a/16
---------------	--------------

2.3.10. Birleşme

Sürekli birlikte kullanılan kelimelerin geçirdikleri değişikliklerden sonra yeni bir şekil alması ve tek kelime olmasıdır (Tuna, 1986: 44 Aktaran Büke, 2015: 70). Bu hadiseye dair metnimizde geçen şu örnekleri verebiliriz:

dağ ol > degül 19a/19 ~ degil 13a/7	kim erse > kimse 59a/19	kim erse ne > kimesne 6a/12
ne teg kim > nitelim 6b/9	yarın ertesi > yarındası 34b/10	yoğ erse > yoğsa 21a/17 ~ yoğsa 34a/16
uş ol > şol 7a/15	yalıñ öz > yalıñuz 26a/9	sekiz on > seksen 40b/5

2.3.11. Göçüşme

Düzensiz ses olayları arasında yer alan göçüşme bir söz içerisindeki iki söz biriminin yer değiştirmesidir (Karaağaç, 2018: 77). Metnimizde iki alıntı kelimeye görülür.

diyānet > dināyet 57b/21	Müslümān > Müsülmān 12a/8
--------------------------	---------------------------

2.3.12. Ünsüz Kaynaşması

Kelime içerisinde yan yana bulunan iki sessiz harfin kaynaşarak tek ses hâlini almasıdır. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

anga > aña 1b/11	benge > baña 3b/10	bunga > buña 7a/7
------------------	--------------------	-------------------

3. ŞEKİL BİLGİSİ

3.1. YAPIM EKLERİ

Sondan eklemeli bir dil olan Türkçede yeni sözcük yapımı ekler aracılığıyla olur. Bu eklere genel olarak yapım eki denilir ve dört başlık altında incelenir.

3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+AK

Kullanımı pek yaygın olmayan bir ektir. Metnimizde birkaç örneği vardır.

benek benek 17a/19	yañaq 52b/8
--------------------	-------------

+An

Eski Türkçe çokluk eki görevinde kullanılan bu ek daha sonraları bu görevini yitirmiş, birkaç kelimedede kalıplaşmış olarak kullanılmaya devam etmiştir (Şahin, 2011: 55). Metnimizde iki kelimedede kullanıldığı görülür.

oğlan 28a/6	eren 20b/20
-------------	-------------

+er

Bu ek asıl sayılardan üleştirme sıfatları türeten bir ektir (Korkmaz, 2009: 35). Metnimizde sadece bir kelimedede kullanıldığı görülür.

birer 14b/8

+ca

Aslında bir isim işletme ekidir. Zamanla yapım eki görevini de üstlenmiştir. Metnimizde sadece bir kelimedede kullanılmıştır.

tabanca 43a/20

+çAK

Bu ek metnimizde sadece iki kelimedede kullanılmıştır.

gökçek 52b/15	kolçak 49a/12 ²⁸⁴
---------------	------------------------------

+cI₂

Genellikle meslek adları yapmaya yarayan bu ek, bu görevinin yanısıra bir işi adet hâline getiren kimseleri karşılayan isimler de yapar. Metnimizde hep düz ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

avcılar 11a/5	demürce 22a/19	du ° acı 37b/7
gözciler 48a/20	şapucı 35a/12	

+cıl

Kuş adları türetmeye yarayan bir ek olup metnimizde sadece üç örneği vardır.

ılancıl 53b/19	şavşancıl 47a/9	yılancıl 51a/10
----------------	-----------------	-----------------

---

²⁸⁴ Gülensoy, 2007: 535

+cUGAz

Küçültme ekidir. Küçültme ve sevgiden başka merhamet, şefkat, acıma gösterir; zavallılık ifade eder (Ergin, 2009: 166). Metnimizde genelde aynı kelimelerde kullanılmıştır.

kuşcuğazlar 53a/6	Süleymāncuğaz 43b/1
Süleymāncügez 60a/12	yüzcügezin 20a/18

+cUK

Bu ek de bir küçültme ekidir. Kullanımı yaygın olmayan bu ekin metnimizde daha çok kalın sıradan yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

kanadcuğı 20a/17	libāscuqların 20a/10
Süleymāncuķ 47a/6	yirincük 20b/7

+dası

Metnimizde sadece bir kelimedede kullanılmıştır.

yarındaşı 34b/10

+daş

Addan “ortaklık, beraberlik” bildiren ad ve sıfatlar türeten bir ektir (Korkmaz, 2009: 46). Metnimizdeki örnekleri sınırlı olup genelde aynı kelimelerde kullanıldığı görülür.

hāldaşum 45a/4	qarındaşı 45a/14	qarındaşum 45a/3 ~ qardaş 19a/1
yoldaşlık 6a/10	yoldaşlarına 16b/17	

+dI

Yansıma kelimelerden isim türeten bir ektir. Metnimizde sadece iki kelimedede kullanılmıştır.

çatıldı 51b/11	gürüldi 51b/11	gürüldüsünden 17a/15
----------------	----------------	----------------------

+dın

Aslında ayrılma hâli olan bu ek isim ve zarf türünde kelimeler yapar (Gülsevin, 2011: 116). Metnimizde sadece bir örneği vardır.

aydın37b/2

+düz

İşlek olmayan bir ek olup metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

gündüz 52a/13

+I2l

Renk adlarına gelen bir ektir (Gülsevin, 2011: 117). Metnimizde şu kelimelerde görülür:

kıızıl 20b/7	yeşil 37a/1
--------------	-------------

+ın

İsimlere gelerek onlardan zarf yapmaya yarayan bir ektir (Şahin, 2011: 56). Metnimizde sadece bir kelimedede kullanıldığı görülür.

yağın 29a/6

+(I)ncI2

Türkçede eskiden beri işlek olan bu ek sayı isimleri yapar (Ergin, 2009: 168). Metnimizde de pek çok örneği vardır.

altıncı 64b/17	beşinci 7b/15	birinci 2b/21
----------------	---------------	---------------

dördüncü 7b/15	ikinci 7b/14	kırk birinci 51a/19
üçüncü 24a/14	yedinci 64b/21	yüz toksan birinci 2a/14

+kek

Kalıplaşmış olarak tek kelimedede bulunur (Gülsevin, 2011: 117).

erkek 53b/10

+KI₂

Aitlik anlamı katan bir ektir. Ekin metnimizdeki ünlü uyumu tamdır.

evvelki 53b/20	şandağı 5a/18	gevdesindeki 8a/4
yanındağı 10b/19	şarafağı 19b/20	gök yüzündeki 8b/12

+le

Zaman isimlerine gelerek onlardan zarf yapar. Metnimizde sadece iki kelimedede kullanılmıştır.

dünle 47a/6	öyle 11b/1
-------------	------------

+IAyIzn

İsmlere gelerek onlardan zarf yapar.

ancılayın 7a/19	bencileyin 20a/21	buncılayın
deryālayın 15a/7	mināreleyin 4a/13	sizcileyin 35a/12

+II

İşlek eklerdendir. Eklendiğı kelimeleri sıfat yapar. Metnimizde düz ünlülü bir örneğı görülürken yuvarlak ünlülü şekilleri hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde çokça kullanılmıştır.

adlu 13a/17	atalu oğullu 11b/21	başlu 8b/21
degeneklü 20b/3	güşelü 6b/2	heybetlü 38b/13
külunlu 39a/14	maķāmlu 20a/19	otaķlu 10b/7
siñirlü 31a/14	tenlü 31a/15	türlü 4b/7

+HK

Bu ek de başlangıçtan beri Türkçenin belli başlı isimden isim yapma eklerindedir (Ergin, 2009: 155). Birçok türde isim türetme görevi vardır. Metnimizde daha çok soyut isimler türetmede kullanılmıştır. Hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekilleriyle kullanımı yaygın bir ektir.

Düz ünlülü şekilleri:

atalık 25a/16	bilmezlik 12b/4	düşmenlik 22a/21
dirliklerine 37a/6	dostluk 22b/9	erlik 7b/11
esenlik+ile 39a/20	peşimānlık 18a/12	serkeşlik 22a/1
Süleymānlık 8a/18	şādılık 3b/6	yaramazlık 49a/8

Yuvarlak Ünlülü Şekilleri

Ekin yuvarlak ünlülü şekilleri dudak uyumuna uygun ve aykırı olmak üzere iki şekilde de kullanılmıştır.

çoķluk 6a/18	dostluk 33b/2	eylük 21b/18
ğayretsüzlük 62a/3	ķarañuluk 35b/19	ķonukluk 53a/20
ķulağuzluk 53b/2	ķulluk 47b/12	şusuzlukdan 4b/6

+rAK

Eski Türkçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de kullanılan çokluk, fazlalık ifade eden bir karşılaştırma ekidir (Ergin, 2009: 172). Metnimizdeki kullanımı birkaç örnekle sınırlıdır.

°acībraḳ 50b/1	küçürek 53b/15
yavuzraḡından 37a/13	yigrekdür 47a/13

+sUz

Yokluk bildiren sıfatlar yapmaya yarayan işlek bir ektir (Şahin, 2011: 56). EAT dönemi eserlerinin karakteristik yuvarlak ünlülü eki olan bu ek, metnimizde de hep yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

°aded्सüz 15a/4	belür्सüz 27b/1	cihānsuz 28a/16
eksüksüz 31a/17	ersüz 35a/3	gümānsuz 40b/2
imānsuz 23a/5	ma°nāsuz 66b/18	yüzsüz 28a/16

3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

+A-

Hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetebilen bir ektir (Gülsevin, 2011: 119).

baş oynar 15a/11	baḡşayanda 37b/12	beñzer 2a/10
boşandılar 63b/15	diledi 4a/14	uzayup 40a/13
uḡradı 38b/12	yarlıḡaya 8a/11	yaşayup 19b/16

+al-

Geçişsiz fiiller yapan bir ektir. Metnimizde sadece bir kelimedede görülür.

buñaldum 54a/10

+**(A)r-**

Geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bir ektir.

başarı ma dum 8a/6	ever d iler 7b/2	yaş+ar > yeş e rmiş 39a/11
karar d ı 18b/1	kızar d ı 10a/17	şarığ+ar >> şarar m ış 15a/17

+**DA-**

Geçişli ve geçişsiz fiiller türetmeye yarar.

ald a dum 18a/8	iz+de >> isted i 2b/14
------------------------	-------------------------------

+**et-**

Geçişli fiiller yapar. Metnimizde şu örneklerde kullanılmıştır:

dü z ed ü p 31a/18	göz e d ü rler 7b/11
----------------------------------	------------------------------------

+**I₂-**

Geçişsiz fiiller türetir. Metnimizde iki kelimedede görülür.

ka ı y u p 5a/15	ber k itince 34b/6
--------------------------------	---------------------------

+**IK-**

Geçişsiz fiiller türetir.

acı k du k 54a/10	göz ü k ü r 39a/9
---------------------------------	---------------------------------

+**kır-**

Türkçede eskiden beri kullanılan ses taklitlerinden fiil yapan bir ektir (Ergin, 2009: 183).

haykırdı 3b/12

+I-

Geçişsiz fiiller yapan bir ektir. Metnimizde sadece bir kelimedede görülür.

dirilüp 21b/10

+IA-

Eski Türkçeden beri işlek bir şekilde kullanılan bu ek hem geçişli hem de geçişsiz fiiller yapar.

ağlayup 26a/5	avlıaram 43b/5	bağışlardı 20a/7
bağladuñ 2a/17	bañladı 15a/10	başladı 2b/17
çağlayan 36b/10	çñladı 15b/13	gizlenüp 61a/1
ışmarladı 18b/9	iñledi 14b/11	izledi 18a/14
kaplar 7b/17	kutlulayavuz 63a/7	tağladı 16a/12

+IA_n-

+IA ekinin -n- çatı eki ile genişletilmiş şeklidir (Şahin, 2011: 78). Geçişsiz fiiller yapan bu ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır:

arķalanup 17a/5	budaķlanmış 39a/12	cānlanup 39b/13
evlenüp 58a/6	ğidālanalum 53a/20	güherlenüp 39b/14
ķanatlanup 60b/7	mevclendi 7a/16	nūrlanup 39b/13
pūrlenmiş 39a/12	şevķlenür 4a/10	yapraķlandı 39b/12

+rA-

Çok az örneği vardır.

añradı 15b/16	añraşup 8b/15	gümrenüp 22a/2
---------------	---------------	----------------

3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

3.1.3.1. Fiilimsiler

Fiilimsiler dile anlatım gücü zenginliği ve kıvraklık sağlamanın yanında anlatılmak isteneni kısa yoldan anlatma olanağı sağlayan yan cümle kurabilen, bağlaçların yerine geçebilen dil bilgisel unsurlardır. Çeşitli kaynaklarda farklı isimlerle adlandırılırlar. Eylemlerden türemelerine karşın eylemin bütün özelliklerini göstermeyen yapılardır (Bayraktar, 2004:3). Fiilimsiler genel olarak üç başlık altında incelenir.

3.1.3.1.1. İsim-fiiller (Mastarlar)

Fiillerin isim şekilleridir (Şahin, 2011: 74). Metnimizde kullanılan isim-fiil ekleri şunlardır.

-mAK

Metnimizde kullanımını en yaygın olan mastar eki olup birçok örneği vardır.

Sām-ı Qāhir'i kim aramağa gıtdilerdi 4a/5
kimse bulmağa anı çäre bulmadı 36b/1
°adū qanların dökmege cāndan iverlerdi 14b/13
işi güci ol °ayne'l-ḥayātı istemekdür 36a/21
beni hükümünde kılmağ ister 65a/20
Tūrān beglerine cem° olmağ için 48b/17-18
peşimān olup ḥazretüne tapmağa 22a/21
uçmağa ṭāqatümüz qalmadı 14b/15

şî°re revnaķ **virnek** olur 2a/16

-meklik

Metnimizde sadece iki örneği vardır.

yüzünü görmeklige ivmez 28a/5

toķsan beşinci meclisin dağı āħir **itmekligi** muķadder itdi 67a/11-12

-mA

Metnimizdeki kullanımı seyrekdir. Ekin daha çok kalın sıradan şekline ait örnekler vardır.

cebe cevşen kīş ķurban çığşaş**mas**ından 14b/10

fīller çığrış**mas**ından 14b/10

şabāħ **olmas**ına intizār olup 31b/8

zulumāta ne vechile gireler ki çıķ**mas**ı āsān ola 39a/13

iç**mes**ine gön̄lüm teķāzā itdi 38a/15

endīşeyle iş **itmes**ini pīşe ķıl- 46b/13

-(y)Uş

Metnimizde birkaç örneği vardır.

Pürzīn'le Sām'dan ĥaber açup oturu**ş**ın, tūru**ş**ın teftīş iterdi 25b/8

dersü ġıriv ķılup yürüy**üş** itdiler 34b/7-8

3.1.3.1.2. Sıfat-fiiller (Partisipler)

Partisipler fiillerin sıfat şekilleridir, isim gibi çekimlenirler (Timurtaş, 1994: 135). Bunlar hareket ve zaman bildirerek nesnelere nitelerler (Şahin, 2011: 74).

Metnimizdeki sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-(y)AcAK

Gelecek zaman sıfat-fiil ekidir. Metnimizde kullanılan örnekleri şunlardır.

hiç siz baña mūnis olacaḡ kimse yoḡ mı 54a/3
ne çıkaçaḡ nefes ḡaldı 49a/6
īmāna gele cegin Süleymān'a tābi° olacaḡ ın12b/17
gele cek šenbe gicesi 37a/7

-(y)An

Geniş zaman anlamı katar. Metnimizde işlek olarak kullanılmıştır.

kitāblarında mešūr olan naḡilleri 2b/11
ḡasretüm odında yan an cigeri ḡamḡin anamuñ 5a/7
oḡıyanuñ diñleyenüñ yā İläh °afv eyle- 14a/5
mührine ölen en enbiyānuñ mihriçün 3b/21
el yoḡayan an kimsene helāk oldu 38a/6

-(A)r, -(u)r

Geniş zaman anlamı verir. Metnimizdeki kullanımı yaygın değildir.

gözleri yan ar külḡāna beñzer 16a/1
gökde u çar šāhin olursañ 29b/5
gürz vur ur serverlerüm 26a/11

uyur ejderhānuñ kıyruğın başup yatur arřlanuñ kılağın burmağ olmaz 47a/14-15
řāhları yolına cān u baş oynar serverler 15a/11
baħra beñzer leşkerüm 26a/12

-dUK

Geçmiş zaman anlamı katar. Metnimizde genel olarak yuvarlak ünlü şekilleriyle kullanılan bu ek, birkaç yerde dar ünlü olarak da kullanılmıştır. Fiillerin dışında ek fiil yardımıyla isimlerin üzerine geldiği de görülür (Bayraktar, 2004: 3).

namāz kılduğdan řoñra 4b/11
bulduğları şuya balığ şalı virürlerdi 36a/16
Müslmān olduğlarına peřimān olmışlardı 62a/9
mübtelānuñ bulduđı maķřūd-ıçun 3b/20
İskender çerisin kıonup oturduğı yiri 34a/11
itdükleri işlerden 64a/11
Süleymāna kaçd eyledüklerini beyān eylediler 64a/13
yine ol dīv getürdüği kürsünüñ üzerine 4a/20
ķanda gitdüğin bilmedük 5a/5
aķa dağı geldüği yire gitdi 7b/3

-mez

Metnimizde ekin ince sıradan iki örneğine rastlanmıştır.

anca dilāverler seyf yüzinde gelmez yola gönderdiler 18b/10-11
yir götürmez erlerüm tuzca ķodı 26a/12

-mIş

Geçmiş zaman anlamı katar. Metnimizdeki kullanımı yaygın değildir.

eger bir yabanda bulmuş kâğıd gelse 45a/18
geçmiş peygâmblerler ervâhına 31b/5
geçmiş dünyâ pâdişâhlarından 58b/3

3.1.3.1.3. Zarf-fiiller (Gerundiumlar)

Gerundiumlar hareket hâli ifade eden fiil şekilleridir. Şahsa ve zamana bağlanmayan mücerret bir hareket hâli karşılırlar (Ergin, 2009: 338).

Türkçede gerundiumlu yapılar oldukça fazla kullanılmaktadır. Bu durum bizim metnimiz için de geçerlidir.

-(y)A

Metnimizde daha çok tasviri fiillerde kullanılmıştır. Kullanımı çok yaygın değildir.

şama şama göl olur 21b/6
yiye içe şona göçe alup Keyşubâda geldiler 26a/2
atından inüp süñüsün yire şança şodı 40a/8
tâ kıyâmet devlet-ile şabş ide gör şalşanat 12b/2
büllür tenlü oşların kiş ağızına dize şodılar 31a/15
dersü şal°adan inüp süre gelüp 34a/10
İşkender-i Kübrâ şulümât diyârına gide yorur 35a/19
leşker çeke vardum üstüne 57a/4

-All₂

Metnimizde üç örneği vardır.

zemīn ü zamān çarḥ-ı āsümān döneli turalı ancılayın bir ceng 17b/11-12

bu Süleymān bulalı Hāḫ'dan dilek 23b/20

-eliden

Metnimizde sadece bir örneği vardır.

Döneliden işbu çarḥ-ı āsümān 23a/18

-(y)anda

Metnimizde sadece bir örneği vardır.

Ol baḫşayanda 37b/12

-dIKÇA

Metnimizde birkaç örneği bulunan bu zarf-fiil ekinin düz-dar ünlüden oluşan sadece bir örneği vardır.

°ömrüm olduḫça ḫāk-i pāyüñe yüz sürem 12b/20

çağ u çağ atduḫça eren 17b/1

gün pür-tābı toḫunduḫça elvān elvān envā 19b/19-20

bülbül efgān eyledükçe gönce dir gülzāra gül

ejder mişāl itdükçe ceng yedi ḫat yir tozdı 10a/5

ağzından nefes çıkdıḫça bir nūr zāhir olur 40a/4

-dIKdAn

Metnimizde kullanımı seyrek olup “soñra” edatıyla birlikte kullanılmıştır.

sözümü taşdıķ kılıp ahsen didikden soñra 38a/1
Ḥalīl Mūsā şerī°atince namāz kılduđdan soñra 4b/11
taḥsīn-i belīg buyurduğdan soñra eytdi 52b/14-15

-dUGInca

yırduğunca çāk idüben düşmeni 18a/2
tā kıyāmet tırduğunca mihr i meh 42a/17
tīg-zenler şalduğunca ḥaşma 10a/14
şaf-şikenler atduğunca zenberek 17b/2
qala bākī döndüğünce mäh u °aşr 2a/18
qaynaq urup dökdüğünce erden qanı 18b/15
merd-i da°vī itdüğünce Aşferī 11b/13
tāqatüm yitdüğünce qanad açup uçam 50b/7

-erek, -(y)ürek

Metnimizde birkaç yerde kullanılmış olan bu eklerin kalın sıradan şekline rastlanmamıştır.

rāḥatü’l-ervāḥdan içerek °ale’r-rağm-ı rüzigār ḥoş geçerek Keyqubād Şāh’dan söz açıldı 31a/21
birkaç gün giderek zulümāt serḥaddine 37a/19
seyir üzre yüzün süriyürek 56a/19
söyleşürek gayb olup 63a/7

-(y)IzcAK

Metnimizde kullanımı yaygın olan zarf-fiil eklerindedir.

cümlemüzi tüt ıcağ helāk ider 5b/11	Ḳarḳarhāyī dīv eyle diy icek 3a/21
küllī düşmān çerisi aña nuşret bulmay ıcağ 8a/9	eyyām-ı Nevrüz ir icek 7a/13

-(y)Inca

Sām-ı süvārdan biz var ınca haber bildiler 5b/4
ḳal°a ḳapusına aşmay ınca ḳomayam diyüp 30b/3
ne ḫāldür diy ince 4a/11
ḳandalığın bilmey ince 5b/5
vaḳt-i şām ol unca 10b/2
iki °asker birbirinle tūruş unca 15a/12
tā öl ünce ḫizmet eyleye 7b/19

-IncAk

felek yüzinden baḳ ıncağ 6b/10	Süleymānuñ salṫanatın şevketin gör incek 21a/1
öyle vaḳti ol ıncağ 17a/11	ḳırḳ birinci gün ol uncağ 7b/1
yarın vaḳt-i duḫā gel incek 13a/15	cenge girüp tīg ur uncağ 32a/14

-ken

Ünlü uyumuna girmeyen bu ek, metnimizde daha çok *i-* fiili düşmüş şekliyle kullanılmıştır.

°aceb ne ola diyüp ta°accüb iderken 4a/16	Bu zann-ıla ¼ururken 8a/4
zulumāt diyārın seyr iderken 38b/21	Süleymān'a gālib olmışken 44b/1
°ömr-ü mühlet bulmuş-iken 40a/16	nāgāh bir nice gün iner-iken 55b/7

-mAdAn

Metnimizde sadece iki örneği vardır.

tāc u tahtum düşmen almadan 30b/12
Süleymāna elçi gönder meden ise 64a/6-7

-mAdIzn

izn-i Hāķ olmadın baħr-ı zulümāta girmek 38b/16
zevk ide gör olmadın cismüñ türāb 44a/5
çok şükür ki öl medin gördük mübārek yüzüñi 4b/20
Süleymāna nübüvvet tahtı gelmedin 8a/8

-(y)I

Metnimizde dar-yuvarlak zarf-fiil eki -(y)U, düz-dar olan -ı, -i zarf-fiil ekine göre çok daha yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

bul-dukları şuya balık şalı virürlerdi 36a/16
Hüdhüd nāme°i daħı getürü bilür 45a/18
Qāhir dilek kılmayınca koyu virmesün 5b/16
taht üzerinden ¼uru gelüp qadem-hāneye qaçdı 49a/5-6

hizmetine gelüp yüz sürü virmiş 58b/14
niçün baña oğlumı toğru getürmedüñ diyü habs eylesün 5b/16

-(y)UbAn

yüz dutuban Hâlık'a Qâhir hemân 3b/15	Allâh teâlâya zıkr idüben Hâk Hû diyüp 20a/11
talîinden ağlayuban Keykubâd 26a/6	cürmini °afv eyleyüben şadi kı1 21b/20
vir şalavât def idüben guşsa'ı 3b/7	

-(y)Up

En işlek zarf-fiil ekidir. Ünlüsü daima yuvarlaktır. Metnimizde birçok örneği bulunmaktadır.

şehri görmege talib olup 2b/13	şehrün üzerine getürüp koyam 2b/1
anasınıñ mevtin añup ağladı 5a/15	°âlem-i etrafı seyrân idüp 4b/17
âbdest alup şubh namâzın kı1up evrâd oқuyup 14a/20	naşibün işbu taşdur diyüp 38b/18

3.1.3.2. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler

-A

Kullanımı yaygın olmayan bir ektir.

çevir- > çevre 9a/20

-(A)K

İşlek olarak kullanılan bir ektir. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bıçak 50a/4	budaqlanmış 39a/12	dilegüm 4b/21
direği 16a/1	döşek 37b/3	dudaqlı 31a/15
ıraqda 40a/3	kuşanın 33a/3	sancaq 15a/10 ²⁸⁵

-aç

Metnimizde bir kelimedede görülür.

kısaç 53b/13

-enek

Metnimizde bir örneği vardır.

degeneklü 20b/3

-g

Eski Türkçedeki -(I)G ekinin ünsüzü EAT'de eriyip kaybolduğundan, bu ekle türeyen şekiller g'siz kalmış olup tek ünlüden ibaret fiiller üzerinde bu g saklanmıştır (Gülsevin, 2011: 134). Metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

bağladuñ 2a/17

-gü

Metnimizde bir kelimedede kullanıldığı görülür.

sevgülüsine 12a/13

---

²⁸⁵ Gülensoy, 2007: 729

-ğun

Metnimizde bir örneği vardır.

azğun 21b/4

-I

Daha çok tek heceli geçişli ve geçissiz fiillere gelen *-I* eki çok işlek bir ektir. Aslında bir bağlantı ünlüsüdür. Eski Türkçede fiilden isim türeten *-(I)g* eki Güney-Batı Türk lehçelerinde /g/ sesinin eriyip kaybolmasıyla bağlantı ünlüleri *-g* ekinin yerini almıştır (Korkmaz, 2009: 82). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

ayru 39b/10	diridür 6a/8	korķı 6b/3
korķu 10b/15	tapuña 28b/20	ķapusına 11b/19
ölü 36a/14	sürüsi 56b/21	tolu 35a/16

-IcI₂

Eskiden beri kullanılan işlek bir fiilden isim yapma ekidir. Metnimizde de işlek bir şekilde kullanılmıştır.

alıcı 17b/2	dökücü 62a/19	gidici 60a/9
görücü 47a/6	güdücü 60a/8	içici 31a/16
idici 60a/9	oñarıcı 39b/6	örici 22a/19
örücü 23b/12	şalıcı 26a/10	yaķıcı 22a/19

-(I)K

Metnimizde daha çok yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

artuķ 8a/7	bölük 8a/7	buyruğı 36a/3
------------	------------	---------------

büyük 37a/2	delüğinden 20a/6	eksüksüz 31a/17
şalışlar 10a/8	şovuk 52a/20	uyanuk 48a/3

-iş

Metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

biliş 2a/20

-me

Metnimizde iki kelimedede kullanılmıştır.

depme 9a/2	sürme 20a/12
------------	--------------

-üm

Metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

ölüm 17a/3

-ün

Metnimizde iki kelimedede kullanılmıştır.

bütün 7a/20	dütün 50b/12
-------------	--------------

-İş

Metnimizdeki iki kelimedede kullanılmıştır.

biliş 2a/20	yañlış 28b/11
-------------	---------------

-l

Metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

dilden 4b/3

-mur

Metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

yağmur 34b/2

-ř

Metnimizde bir kelimedede kullanılmıştır.

alkış 20a/14

3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

3.1.4.1. Çatı Ekleri

Türkçede cümleye giren-çıkan ögeler, yüklem (eylem/ad) kontrolündedir. Eylem, nitelikleri doğrultusunda öge kabul eder / reddeder. Türkçede çatı ulamı eyleme getirilen eklerle gerçekleştirilir (Üstünova, 2016: 25).

Çatı eklerinin yapım eki olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği Türk dilinin hâlâ tartışmalı konularından biridir. Üstünova bu eklerin türetme eki olarak değerlendirilemeyeceği görüşündedir (Üstünova, 2016: 77).

3.1.4.1.1. Geçişli-Ettirgenlik Ekleri

Ettirgenlik eklerinin cümleye ettiren/yaptıran özne eklemek üzere görevlendirilen ekler olduğunu belirten Üstünova, bunları yaptırım eki olarak değerlendirir (Üstünova, 2016: 30). Ettirgenlik ekleriyle ilgili durum metnimizde şu şekildedir:

-(A)r-

Metnimizdeki kullanımı yaygın değildir.

felegün birinci katına çıkar dı 3a/18-19	bu kadidün cārın giderüp 37b/7	Çan buhârından kızard ı gökde gün 10a/17
--	-----------------------------------	--

-dIr-

EAT’de sürekli olarak ötümlü şekilleri kullanılan bu ek, metnimizde kullanılan en işlek geçişli-ettirgenlik ekidir. Ek, genel olarak yuvarlak ünlülü şekliyle kullanılmıştır. Bunun yanı sıra birkaç kelimedede düz ünlülü şekliyle de kullanıldığı görülür.

kal d urup 5a/21	bil d ire 28a/3	gey d irdi 29a/6
aç d urup 25a/17	ağ d ururlar 24a/16	barış d urdı 23a/8
çek d ür- 13b/9	dönd d ürdi 10b/6	inand d urdı 11b/4
ind d ürelüm 4b/6	it d ürüp 5b/13	kap d urmayup 15a/20
ko d urdu k 39b/8	öld d üre 11b/11	ö d ürüp 32b/1
söy d üre 34a/15	vir d ürdüm 39b/6	yid d ür- 2b/2

-GUr-

Metnimizde daha çok kalın sıradan yuvarlak ünlülü şekli kullanılmıştır. Sadece bir kelimedede ince sıradan yuvarlak ünlülü şeklinin kullanıldığı görülür. Düz ünlülü şekli ise kullanılmamıştır.

dur g uram 9a/1	ir g uram 9a/2
ir g ürdi 3a/18	tır g urdılar 15a/7

-Ur

Ekin metnimizde yuvarlak ünlü şekilleri kullanılmıştır.

kaçurdı 9b/16	çoğurur 35b/13	yitürdi 9b/21
geçürdiler 18b/10	geyürüp 25b/15	bitürdi 57b/19
içürüp 38a/8	çoyurdu 49a/13	

-(u)T-

Metnimizde çok fazla örneği olmamakla birlikte genel olarak ünlüyle biten kök ya da gövdelere geldiği görülür.

kızarıldı 17b/4	korçutdı 28a/15
oynadalum 26a/21	yürütüdü 49b/21

-üz-

Metnimizde bir örneği vardır.

dütüzdiler 59b/15 ²⁸⁶

3.1.4.1.2. Edilgenlik Ekleri

Üstünova, edilgen çatıyı “yapan özne”nin “kestirilemeyen özne” konumuna geçişi olarak değerlendirmekte ve bunun eyleme getirilen edilgenlik eki aracılığıyla gerçekleştiğini ifade etmektedir (Üstünova, 2016: 34). Metnimizde kullanılan edilgenlik ekleri şunlardır:

-(I)I-

---

²⁸⁶ Gülsevin, 2011: 139

Türkçede asıl pasiflik ve meçhul eki *-l-* ekidir (Ergin, 2009: 203). Türkçede eskiden beri kullanılan bu ek, metnimizde düz ve yuvarlak ünlülerle bir arada kullanılmıştır.

dağı Keykübād'dan söz açıldı 29a/4	tağ yir yüzinde panpuğ gibi atıldı 65a/3	on iki biñ kara °alemler çekildi 25b/10
hayme ve hargāh dutulup 25b/9	hoş geçildi 13a/10	şeker şerbet gelüp içildi 25b/13
baş dağı nice kesilür gör 9b/4	dīvān-ı sulṭānī kuruldu 41a/17	ad Ḥalīl'ün adı gör kim ögilür 2b/1
aḥbār saçıldı 31b/1	dimezem Nemrūd adı kim sögülür 2b/1	Süleymānlıḡ şunulduğı 59a/11

-(I)n-

Eski ve işlek bir çatı ekidir. *-l-* ekinin eklenemediği fiilleri pasif ve meçhul hâle getirmek için bu ek kullanılır (Ergin, 2009: 203). Metnimizde ekin önünde bulunan ünlülerin dudak uyumu düzenli değildir.

tīḡ-ıla alınur cihānuñ milketi 21b/1	gördi kim şuya çäre bulunmadı 36b/7	āb-ı hayāt bulunmadı 36b/2
bilinmez kim-durur 24b/18	kūs-u ḥarbī çalınup 49b/12	ne şeh-r-i mu°allaḡ görinür 3a/19
oḡunur hengāmede 46b/18	salṭanatı, °azameti söylenür 44a/14	

3.1.4.1.3. Dönüşlülük Eki

Üstünova dönüşlü çatıyı “eyleme getirilen bir ekle birincil öznenin niteliklerinin değiştirildiği; yapan öznenin etkilenen özne konumuna getirildiği, dolaylı olarak nesnenin gizlendiği, çatı ulamıdır” şeklinde açıklar (Üstünova, 2016: 44). Dönüşlülük eki fiile yapma anlamı katar.

-n-

Fiilleri dönüşlü hâle sokan *-n-* dönüşlülük ekiyle ilgili metnimizdeki örnekler şunlardır:

deryā-yı °ummān bigi çalkānuban 10a/5	gömgök demür büründüler 57a/14	sāz u seleb-ile tonanup 36a/4
--	-----------------------------------	----------------------------------

3.1.4.1.4. İşteşlik Eki

Bir işin birden fazla kişi tarafından karşılıklı ya da birlikte yapıldığını ifade eden fiillere işteş fiil denir. Fiiller *-ş-* ekiyle işteş yapılır.

-(I)ş-

Metnimizde işteşlik ekinden önce gelen ünlülerde büyük oranda dudak uyumunun olduğu görülür.

açışup 56a/13	ağlaşa 46b/5	alışup 40a/14
biçışdiler 10a/8	buluşup 26a/2	dürüşdüler 10a/9
görüşdi 4b/5	söyleşdi 37a/10	şunuşup 10a/7
uruşdı 17b/12	uçuşup 18b/6	virişüp 36a/15

3.1.4.2. Fiilden Fiil Yapan Diğer Ekler

-ele-

Metnimizde bir örneği vardır.

depeledük 52a/13

-ir-

Metnimizde bir örneği vardır.

segirdüp 16a/12

-y-

Metnimizde üç örneği vardır.

ķoyup 4a/18	ķoymaduñ 38b/6	yoydı 61b/18
-------------	----------------	--------------

3.2. ÇEKİM EKLERİ

ekim veya işletme ekleri kelime kök veya gövdelerine işleklik kazandıran eklerdir. Kelimelerin, kelime gruplarının birbirleriyle olan bağlantısını çekim ekleri sağlar (Ergin, 2009: 124-215). ekim ekleri genel olarak iki başlık altında incelenir.

3.2.1. İsim ekim Ekleri

3.2.1.1. okluk Ekleri

+IAr

Bu ek Eski Türkçeden günümüze kadar kullanılan en işlek okluk ekidir.

atlar 14b/11	deryālar 3a/15	göklerden 4a/11
gzlerme 56b/10	kitāblarında 2b/11	ķuřlar 11a/4
periler 4a/5	tağları 3a/19	yollarında 6a/18

Metnimizde +IAr ekinin sayı sıfatlarından sonra gelen bazı isimlere de eklendiği görülür.

ol iki kāmil stādlaruñ 2b/11	iki düřmān erleri ceng itdiler 17b/1
on iki pehlevānlar dağı gelüp 26a/3	otuz altı Endelüs pehlevānlarla 14b/7
yetmiş yedi Sīsītān serverlerle 32a/17	

Metnimizde gramatikal açıdan okluk hālinde olmasına rağmen bazı alıntı kelimelere +IAr okluk ekinin getirildiği görülür.

peygāmblererũn ervāhlarına 14b/4	Yũnān merdānları 14b/5	cezāyirler seyr itdũrũp 5b/13
ġarāyibler gũreceksin 6a/18	server-i selāṫinler 7b/11	

Eski Tũrkçede kullanılan $+An$ ve $+z$ çokluk eklerine ait ȳrneler birkaç kelimedede kalıplaşmış olarak gȳrũlũr.

biz 5b/4	dizlerinden 7a/5	eren 17b/1
oġlan 28a/6	siz 34a/1	

3.2.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri ismin karřıladıġı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduġunu ifade eden işletme ekleridir (Ergin, 2009: 221-222). EAT'de iyelik eklerinin yalnızca ũnlũlerinde bazı farklılıklar gȳrũlũr (Gũlsevin ve Boz, 2004: 137).

Teklik 1. şahıs İyelik Eki: $+(I)m$

Teklik 1. şahıs iyelik eki ũnlũyle biten kelimedelere $+m$ şeklinde, ũnsũzle biten kelimedelere ise ȳnũne bir ũnlũ alarak gelir. Bu ũnlũ metnimizde genel olarak dar-yuvarlaktır.

atam 5a/9	atuma 29a/21	cigerũm 11a/19
ħançerũmle 43b/5	kılıcumdan 9a/1	oġlumı 5b/16
sȳzũm 2a/13	řāhum 2a/11	tahtumuñ 22b/14

Sadece birkaç kelimedede ekin dar ũnlũlũ şekli tespit edilmiştir.

milkim 56b/18	tedbirimi 54a/8	tiġĩmuñ 33b/8
---------------	-----------------	---------------

Teklik 2. şahıs İyelik Eki: $+(I)ñ$

2. teklik şahıs iyelik ekinin ünlüsü metnimizde genel olarak yuvarlak ünlüdür. Sadece bir örnekte (pendiñe 8a/20) ekin önündeki ünlünün dar olduğu görülür.

atañ 3b/1	çeriñ 17a/8	dedeñ 5b/3
elüñde 2b/3	gözüñ 8b/7	ķapuña 22a/10
sözüñe 12b/8	tahtuñ 12b/7	vücüduñ 3b/3

Teklik 3. Şahıs İyelik Eki: +(s)I(n)

Türkçede teklik 3. şahıs iyelik iyelik ekinin 1. ve 2. kişiye göre kullanımı özel bir durum arz etmektedir. Teklik 1. ve 2. kişi iyelik eklerinden sonra çekim eki getirildiğinde herhangi bir değişiklik olmazken teklik 3. şahıs iyelik eki ünlü ile biten isimlere eklendiğinde kendisinden önce bir *s* sesi, kendisinden sonra ünlü veya ünsüzle başlayan bir ek geldiğinde ise bir *n* sesi ortaya çıkar. Bu durum ise bir sistem olan dilin, sistematığıne aykırıdır. Türkçenin geneline bakıldığında ünlü çatışmasının olduğu yerlerde araya *y* sesinin girdiği görülür. Ünlü çatışması yoksa yardımcı sese de gerek yoktur (Ecilasun, 2000: 220, 221). Teklik 3. şahıs iyelik ekinde *s*'nin ünlü ile biten tabanlarda, *n*'nin ise kendisinden sonra ünlü veya ünsüz herhangi bir ek geldiğinde ortaya çıkması özel bir durum olup bu ekin tarihî seyriyle alakalıdır (Gülsevin ve Boz, 2004: 138).

Metnimizde teklik 3. şahıs iyelik eki genel olarak dar ünlülü olarak kullanılmıştır.

°Alī'nüñ vāh firāķı 2a/4	demürçi oğlı 22a/19	gögsi döşine indi 9b/7
Süleymān hātemi 59a/17-18	atasına ķaķıyup 5a/15	Berķ-ı cāzū'nuñ ķuyusında 5a/3
gevdesine lertzān düşdi 7b/18	ķuşlaruñ bir sevgülüsine 12a/13	teberler düpüldüsinden 17a/14

Ekin yuvarlak ünlülü kullanımına dair örnekler ise şunlardır:

burcuna aşavuz 32a/13	dostuna dost 33b/4	Hâk yolunı 46a/21
Allâh kulunı 46a/21	güneşün nûrunı 47a/12	konuğun gözlemeye 53b/4
Ûâhir'ün öñünde 4b/12	felek yüzünden 4b/19	gönlünden didi 11a/13
Ra°d'ün kôrkusundan 9b/9	pâdişâh ilk uykusunı 62a/13	gürz güpüldüsünden 17a/14

Türk dilinde bazen 3. kişi iyelik eki almış kelimelerde ekin fonksiyonu kaybolur ve kelime kalıplaşarak taban hâline gelir. Bu durumda kelimeye tekrar bir teklik 3. kişi iyelik eki geldiği görülür (Gülsevin, 2011: 15). Bu durum “ek yığılması” olarak adlandırılır. Metnimizde buna ait örnekler şunlardır:

beglerbegisi 28b/5	beynisi 58a/1	birisi 7b/14
--------------------	---------------	--------------

Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki: +(D)mUz

Ek, metnimizde genel olarak yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Ancak ekin yardımcı ünlüsünün dudak uyumunun dışında kullanıldığı örnekler de mevcuttur.

ğarnımız 50b/9	milkimüzi 15a/1	hançerimiz 26a/20
ecdādumuzdan 25a/6	oğumuz 30b/21	gönlümüz 2a/4
içümüzde 35a/2	kışşamız 14a/15	aramuzda 55a/8
cümlemüzi 5b/11	yedimiz 50b/20	dilimizce 55a/7

Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki: +(D)ñUz

Kullanım özellikleri bakımından çokluk birinci şahıs iyelik eki gibidir. Çok fazla örneği yoktur.

diyârîñuz 35b/7	birkaçıñuz 54a/4	cehliñüz 6a/9
cinsiñüz 6b/15	nuḡuñuzdur	elüñüzden 12a/21

begüñüz 35a/6	ğidāñuz 53a/19	çeriñüzi 49a/14
---------------	----------------	-----------------

Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki: +IArI(n)

°ifritlerin dağı kıanlarını 3b/2	kānadlarınıñ yıllerinden haymeler yıkıldı 10b/14	ervāhlarına 14b/4
ellerinde taşlar tolusu ziftler 64b/14-15	haymelerine girdiler 10b/15	yüzlerin yire sürdiler 25b/20
atıyār uluları 20a/20	sāhirlerüñ gözlerinden 59b/4	°ifritlerüñ kıanlarını 3b/3

3.2.1.3. Hâl Ekleri

İsimleri çeşitli münasebetler için çeşitli hallere, durumlara sokan eklere hâl ekleri adı verilir (Ergin, : 226). Gülsevin, bu eklerin çok sık kullanılan ve cümlenin anlamına tesir eden ekler olduğunu, fonksiyonları tam olarak anlaşılmadığı zaman cümleye verilen anlamın da yanlış olacağını ifade eder (Gülsevin, 2011: 16).

3.2.1.3.1. Yalın Hâl: Ø

İsim kök veya gövdelerinin hâl eklerinden herhangi birisini almamış hâlidir.

bulut 7b/17	sihir 8b/8	sancağ 16b/3
otağ 28b/5	kalқан 49a/12	tağlar 64b/4

3.2.1.3.2. İlgi Hâli: +İñ, +(n)Uñ

İsmin başka bir isimle ilgisi olduğunu ifade eden bir ektir. Metnimizde ekin ünlüsü yazıldığı dönemin karakteristik özelliği olarak yuvarlak ünlüdür.

Sīmurğ'üñ yuvasına 6a/5	anlarıñ içinde 7a/2	Hak te°ālānuñ şevābından 14a/12
ejderhānuñ zehrini 51a/11	göğüñ içi 32b/7	Sikender'üñ du°ası

Firdevsi'nün kılzüm sözi 2a/12	servinün yanında 45b/5	kefenün sağ tarafında 63b/21
-----------------------------------	------------------------	---------------------------------

Ekin sadece bir yerde kelimeye düz ünlülü olarak geldiği görülür.

yetmiş iki diliñ tercümânı 52b/13

3.2.1.3.3. Yönelme Hâli: +(y)A

Eski Türkçede *-ğa*, *-ge* şeklinde olan bu ek Batı Türkçesine geçerken baştaki *ğ* ve *g*'ler düşünce ek de *-a*, *-e* şekline girmiştir (Ergin, 2009: 234). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

bir çağa beñzer 7a/17	қанların қара yire қаруп 33b/2
Simurg'a haber virdi 11a/8	қаршу görinen қал ^с aya gtdiler 34b/4
seni ol şehre iledem 2b/20	қibleye қаршу diz чökүп 57a/19

3.2.1.3.4. Belirtme Hâli: +(y)I, +nı, +Ø

Eski Türkçe üzerine yazılan gramer kitaplarında belirtme (yükleme) hâli eki, +^og, +^oğ ve bunun yanında daha sonraları +nı, +ni (Gabain, 1988: 64); +ğ, +g; +n; +nı, +ni (Hacıeminoğlu, 2013: 29); +(X)g, +(I)n, +nI (Tekin, 2003: 107); +(X)g, +(I)n, +nI (Ölmez, 2017: 52-53); +g, +n, +nı, +ni (Berbercan, 2018: 39) şeklindedir.

Eski Anadolu Türkçesi üzerine yazılan gramer kitaplarında ise belirtme hâli eki olarak Köktekin, +(y)I < +IG; nI²; Ø eklerini (Köktekin, 2011: 90, 91); Timurtaş, -ı, -i; -(y)ı, -(y)i; -n; -n-ı, -n-i; Ø eklerini verir ve eksiz akkuzatif kullanımıyla ilgili olarak ise bu kullanımın 1. ve 2. şahıs iyelik ekli sözlerde görüldüğünü, bunun da vezin zaruretinden kaynaklandığını, buna belirsiz bir akkuzatif denilmesinden ziyade, ek kullanılmamış belirli bir akkuzatif şeklinde ifade edilebileceğini belirtir (Timurtaş, 1994:70-71). Şahin, +(y)I eki yanında EAT'de iyelik eki almış bazı isimlerin +(y)I belirtme hâli ekini almadan da belirtme durumuna girdiğini, bu örneklerde sıfır akkuzatif durumun söz konusu olduğu ifade eder ve teklik 1., 2. ve 3. şahıslarla

kullanımına dair örnekler verir (Şahin, 2011: 52). Gülsevin de belirtme hâli eklerini +(y)I₂; +nI₂; + Ø şeklinde sıralar ve gerekli açıklamalarda bulunup örnekler verir. Sıfır akkuzatif (+Ø) başlığı altında günümüz Türkiye Türkçesinden farklı olarak EAT’de iyelik eki almış isimlerin de +(y)I₂ veya +nI₂ eklerini almaksızın belirli nesne olduklarını, bu isimlerde +Ø belirtme ekinin söz konusu olduğunu ifade eder (Gülsevin, 2011: 32-34).

Metnimizde belirtme hâli ekinin kullanımına dair örnekler şunlardır:

+(y)I₂

dünyāyı dutup Süleymān olıcağ 8a/10	ol şaru yāğutdan evi kim gördük 37b/2
ve kılıçdan kesgün kelecii kim işitdi 30a/20	Süleymān’dan Süleymānlığı aldum 8a/18
‘āqıl-ısañ bu fenāyı eyle terk 23b/1	baña gögi hilqat iden Allāh’dan 11b/8-9

+nı

Eski Türkçede olduğu gibi metnimizde de sadece bu yönde kullanılmıştır.

eyyām-ı Nevruz iricek anı gördüm ki bu halk cümlesi yarağda oldılar 7a/13-14
tedbır bunı gördük ki üç yüz bahādur pehlevānlar 39a/13-14

+ Ø

eger kim ezelden benüm sözüm, naşihatum dutsa-y-ıduñ saña bu elem gelmez-idi 12b/6
Süleymān’a bir zarar irgürececek olursam benüm zürriyatum ayağda yitürecekdür 23a/2
bu kitābum okıyana vü yazana 40b/12
di kelāmuñ söylegil pes lā-nažır 2b/3

dökdürem kanıñ uram t̄ir ü teber 40b/4
beşimüz, beşinüñ başların pāreledi 50b/21
iy demürce oğlı Süleymān aç gözün zenbil örici °Arab devşür özün 56b/17
başladı ol şehriñ evşāf-ı hamidesin zikr itmege 2b/17-18
kal°asın aldık, kendüzin helāk eyledük 5a/4
Beni Aşfer çerisin şıdılar 10b/2
başına kaplan re°sinden tolğasın geyindi 25a/20

3.2.1.3.5. Bulunma Hâli: +dA

Ekin ünsüzü, Eski Anadolu Türkçenin karakteristik bir özelliği olarak metnimizde daima ötümlüdür. Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde değişik fonksiyonlarda kullanılmıştır (Şahin, 2011: 53). Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

kim cihānda ādemün adı kalur 2a/19	bu yolda ölem 62a/3
tağda arşlan çāk iderdi zehresin 10a/15	yirde gökde esmedi yıl 41b/1
sizler huzūr-ıla burada muķim oluñ 39a/18	on birinci günde göçerem 49a/15
bu yakında göresin 46a/12	°ālemde Süleymānlık kıla 60a/2
şimdiki °aşırda Mekke diyārında 58b/11	

Eski Türkçede olduğu gibi metnimizde de +dA bulunma hâli ekinin ayrılma hâli eki fonksiyonunda kullanımına dair bir örnek tespit edilmiştir.

Karqarhāyī div şād olup göninde geçürdi kim 3a/5
--

3.2.1.3.6. Ayrılma Hâli: +dAn

Bu ek de bulunma hâli ekinde olduğu gibi metnimizde daima ötümlüdür. Bulunma hâli eki gibi değişik fonksiyonlarda kullanılmıştır.

her belādan hıfz ide 2a/12	benden selām it 8a/17
benüm yüregüm şusuzluğdan za ° ıfdür 4b/6	ezelden benüm sözüm naşihatum dutsayıduñ 12b/6
°adū kıanların dökmege cāndan iverlerdi 14b/13	çeşmeden dahı içdise 37b/6
cümleñüz bir uğurdan ittifaķ kıılup 16b/9	ğıdāsı kıan olduğı sebebeden lağabı Hünhārī idi 58a/2

3.2.1.3.7. Eşitlik Hâli: +cA

Bu ekin ifade ettiği mana ve taşıdığı fonksiyon oldukça çoktur. (Timurtaş, 1994: 72-72). Eşitlik eski, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde; kadar, olarak, gibi anlamlarıyla kullanılır (Şahin, 2011: 54). Metnimizdeki kullanımı çok yaygın değildir.

bunca ulu sulţānlar Süleymāna gönderdi 8b/2	baħra beñzer leşkerüm buzca şıdı 26a/12
öñünce peyk-idi Cibrīl-i Emīn 1b/9	biñ °Arab beçe benüm gözümde müşca yoğdur 43b/2
her kışı re°yince ger tedbir ider 3b/5	Eflāţūn-ıYūnānī nağlınce 14a/14

3.2.1.3.8. Vasıta Hâli: +(y)(I₂)IA, +(I)n; bile, birle, ile

Vasıta hâli eki *n*, kalıplaşmış örnekler dışında, kaybolmuş; yerini *ile* edatından eklenen +(I)IA almıştır (Ercilasun, 2004: 459). Metnimizdeki örnekleri şunlardır.

+(I₂)n

birin ikin baş қоşup tanışdılar 15a/1	yayan kaçmak dileyince 9b/19
Қāhir'i gāfilin dedesine iledevüz 5b/10	şeksüzin Қāfa varam 56a/8

+**(y)(I₂)IA**

cihāna nazm- ıla virdüñ nizām 2a/15	Süleymān- ıla şavaş idelüm 8b/17
bir altun maşraba-y- ıla 40a/2	Ḳāhir- ile görüşdi 4b/5
ne yüz- ile aña varam 5b/6	°Aḳrān Şāh'ı ḳafaş la getürüp 12a/1
izn-i Ḥaḳ' la buluban emn ü emān 26b/20	göge siḫir le bulut aḡdururlar 24a/16

birle, bile, ile

Benī Aşfer meliki birle 7b/8	meclis yüzine şaf birle oturup 31a/7
ardınca İskender bile yürürdük 36a/11	ikisi bile leşker içine gelüp 61a/18
Ḳarḳarhāyī ile yiyüp içdiler 3a/1	iḡvā virmek ile 24b/5

3.2.1.3.9. Yön Gösterme Hâli: +ArU, +rA

Eski Türkçede +*GarU* biçiminde olan ek, Batı Türkçesinde baştaki *g*'nin düşmesiyle +*ArU* biçimini almıştır. Metnimizde +*ArU* ekiyle birlikte +*rA* ekinin kalıplaşmış olarak kullanıldığı örnekler şunlardır.

gözün aç yuk aru baḳ didi 17a/7	Süleymān dergāhından iç erü girdiler 12a/1
ta°accüb ḳılup iç erüsine girdük 37b/2	il erü gelüp eydür 42b/6
gönli iç re °ahd eyledi 5a/13	bir nice günden şo nra 41a/11
Süleymān üz re gölge oldılar 20a/2	otaḡını şehirden taş ra ḳurdılar 49a/20

3.2.1.4. Soru Eki: mI₂

Soru anlamı katmak için kullanılan bu ek, metnimizde daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

genc-ile ve memlekāt-ıla mi söyler 47a/9	didüm la°lũñ midür āb-ı hayāt 27a/11
Süleymān çok leşkerile mi söyler 47a/8	veyā ĥod āĥar yirden mi gelürler 51b/8
melek misiz yā murġān cinsi misiz 53a/10	°acabā düşüm mi ki 62a/15

3.2.2. Fiil Çekimi

Şekil bilgisinin addan sonra en önemli ögesi olan fiiller, iş ve hareket bildiren önemli sözlendir. Adlar gramer bakımından kendi başlarına bağımsız olarak kullanılabilirken fiiller kendi başlarına kullanılmayan bağımlı sözlendir (Korkmaz, 2009: 527).

Çekime girmeden kullanılmayan fiiller, fiil çekim eklerinden kip, zaman ve kişi eklerini alırlar.

3.2.2.1. Şahıs Ekleri

Teklik 1. Şahıs Ekleri: -(A)m, -(y)lzn

yir yüzine at am 3a/17	ol am 12b/12	kes em 30a/15
şord um 5a/9	kaş am 30a/10	yüz em 46a/11
varay ın 28a/8	du°ā kılay ın 34a/18	ĥizmet idey in 11a/15

Teklik 2. Şahıs Ekleri: -sIn, -ñ

teferrüc kılas ın 3a/7	saşınas ın 12b/1	dir sin 21a/8
virdü ñ 2a/15	gelse ñ 27a/11	tu tduñ 45a/7

Teklik 3. Şahıs Eki: Ø (eksiz)

itdi 1b/8	irgürürse 13b/21	dutardı 19a/15
-----------	------------------	----------------

Çokluk 1. Şahıs Ekleri: -K, -Uz, -vUz

gördük 4b/19	bilmedük 5a/5	kılduķ 4b/20
dilek kıluruz 28b/8	oluruz 30b/15	virürüz 55a/7
furşat bulavuz 13a/21	getürevüz 24a/17	söyleyevüz 63b/17

Çokluk 2. Şahıs Ekleri: -(u)ñUz, -sIz

gördüñüz 13a/21	aldüñuz 52a/11	țuruñuz 44a/8
müjde kılasız 5b/13	göresiz 24b/2	bilürsiz 43a/18

Çokluk 3. Şahıs Eki: -IAr

şaçdılar 4a/19	sevündiler 11b/12	dururlar 10b/18
yardım kılsalar 15a/20	rāzī olmadılar 28a/16	götürmişler 4a/21

3.2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Şekil ve zaman ekleri fiil kök veya gövdesinin karşıladığı hareketi şekle ve zamana bağlayan eklerdir. Şekil ifadesi hepsinde, zaman ifadesi ise ancak bir kısmında vardır (Ergin, 2009: 288).

3.2.2.2.1. Bildirme Kipleri

Hem şekil hem de zaman ifadesi taşıyan kiplerdir.

3.2.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman eki metnimizde hep dal (ﺩ) harfiyle yazılmış olup ünsüz uyumunun dışında kullanılmıştır. Teklik ve çokluk birinci ve ikinci şahıslarda ekin ünlüsü daima yuvarlak, teklik ve çokluk üçüncü şahıslarda ise daima düz ünlülüdür.

Teklik 1. Şahıs: -dU+m

Ekin ünlüsü metnimizde daima yuvarlak olup sadece kalın sıradan şekilli örnekleri vardır.

aldum 8a/18	çıkdum 38a/13	fuşat bulmadum 24a/5
ıapdum 16b/14	vardum 57a/4	yırtum 47b/20

Teklik 2. Şahıs: -dU+ñ

Ekin ünlüsü metnimizde daima yuvarlaktır.

bağladuñ 2a/17	başduñ 56b/17	gördüñ 6b/20
kul olduñ 22a/19	söyledüñ 2a/16	toymaduñ 38b/6

Teklik 3. Şahıs: -dI₂+Ø

Ekin ünlüsü metnimizde daima düzdür.

aldadı 22b/6	arız oldu 67a/18	kalmadı 19a/17
kandı 53b/11	şavdı 9a/17	yağdı 2a/4

Çokluk 1. Şahıs: -dU+K

Ekin ünlüsü metnimizde daima yuvarlaktır.

çekdik 28b/21	eşer bulmaduk 5a/5	eydik 53a/11
gördük 4b/19	ta ^c accüb kılduk 4b/20	varduk 37b/5

Çokluk 2. Şahıs: -dU+ñUz

Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Görülen geçmiş zaman çokluk 2. şahıs çekiminin metnimizdeki kullanımı çok seyrek. Biri kalın sıradan olmak üzere toplam altı örneği vardır.

ald <u>ü</u> ñüz 52a/11	bild <u>ü</u> ñüz mi 22b/15	geld <u>ü</u> ñüz 53a/9
görd <u>ü</u> ñüz mi 63b/4	gitd <u>ü</u> ñüz 52a/12	haber bilmed <u>ü</u> ñüz mi 5b/1

Çokluk 3. Şahıs: -dI+IAr

Metnimizde görülen geçmiş zamanın çokluk üçüncü şahıs çekiminde ekin ünlüsü hem düz hem de yuvarlak olarak alternanslı bir şekilde kullanılmıştır.

buluş <u>d</u> ular 29a/5	dögüş <u>d</u> üler 10a/8	gitdiler 35a/11
görüş <u>d</u> üler 59b/9	göz ur <u>d</u> ular 7b/12	komad <u>ı</u> lar 9b/11
öp <u>d</u> iler 28b/12	şaç <u>d</u> ılar 4a/19	yürü <u>d</u> üler 25b/9

3.2.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Geçmişte yapılmış olan ve yapıldığı anda görmediğimiz, bilmediğimiz bir hareketi anlatmak, bildirmek için öğrenilen geçmiş zaman ekinini kullanılırız (Ergin, 2009: 300). Öğrenilen geçmiş zaman eki metnimizde daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

Teklik 1. Şahıs: -mIş+Am

Ekin ünlüsü metnimizde daima düzdür. Kullanımı yaygın değildir.

tabanca urm <u>ı</u> şam 43a/20	alm <u>ı</u> şam 43b/5	görmem <u>ı</u> şam 34a/15
---------------------------------	------------------------	----------------------------

Teklik 2. Şahıs: -miş+sin

Sadece bir örneği vardır.

görmüşsin 6b/16

Teklik 3. Şahıs: -mİş+Ø

Ekin ünlüsü metnimizde daima düzdür.

çık miş 3a/16	kor muş 15a/17	tol muş 17a/8
dökül miş 12a/3	istimā ^c itm emiş 43a/14	kuvveti yitm emiş 51b/3

Ekin sadece bir yerde yuvarlak ünlülü olarak kullanıldığı görülür:

yür**ümü**ş 43a/15

Çokluk 1. Şahıs: -mİş+Uz

Sadece üç örneği vardır.

çık miş uz 5b/1	gel miş üz 53a/5	görm miş üz 25a/14
------------------------	-------------------------	---------------------------

Çokluk 2. Şahıs: Bu çekimin metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3. Şahıs: -mİş+IAr

diril miş ler 59a/2	götür miş ler 4a/21	kom uş lar 37b/1
ört miş ler 37b/4	şehid ol muş lar 19a/7	yap mış lar 37a/11

Ayrıca metnimizde teklik 3. şahıs çekiminde öğrenilen geçmiş zamanı ifade etmek için -(y)Up eki de kullanılmıştır. Bu ek daha çok ardına -dUr ve -dUrUr eklerini alarak ihtimal ve kesinlik anlamlarını vermek üzere kullanılmıştır.

gör üpdür 19a/17	gel üpdür 29a/21	başın eg üpdür 46a/9
-------------------------	-------------------------	-----------------------------

yaşup-durur 3b/2	güm-rāh olup-durur 13b/8	rām olup-dururlar 47b/10
çāker olup-dururlar 65b/19-20	depeleyüp-durur 3b/2	

Metnimizde bu ekin birleşik çekim oluşturmada da kullanıldığında görülür. Ardına görülen geçmiş zaman ekini alarak teklik 3. şahıs rivayet birleşik çekimini oluşturmuştur.

olupdı 4b/9	alupdı 7b/1	toyupdı 18b/16
-------------	-------------	----------------

3.2.2.1.1.3. Gelecek Zaman

Eylemin gelecekte yapılacağı ifade eden bir zamandır. Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman için genel olarak *-(y)IsAr* eki kullanılmıştır (Şahin, 2011: 67). Metnimizde ise *-(y)IsAr* ekine nazaran *-AcAK* eki daha fazla kullanılmıştır. Bu da metnimizin geçiş dönemi özelliği yansıttığının bir sonucudur.

Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman için *-AsI* sıfat-fiilinden de faydalanılmış ve bu sıfat-fiil eki bazen gelecek zaman çekim eki olarak kullanılmıştır (Ergin, 2009: 304). Ancak metnimizde buna dair bir kullanım tespit edilmemiştir.

Bergamalı Kadri'ye göre *-(y)A* ve *-sA gerek* yapıları da gelecek zamanı ifade etmek için kullanılmıştır (Gülsevin, : 100). *-sA gerek* yapısıyla ilgili metnimizde birkaç örneğe rastlanılmıştır.

-(y)A eki, Eski Anadolu Türkçesinde haber kiplerinden geniş, şimdiki ve gelecek zaman kipi yerine; dilek kiplerinden ise istek, emir ve gereklilik kipi yerine kullanılmıştır (Gülsevin ve Boz, 2004).

-(y)IsAr

Daha çok teklik 3. şahıs gelecek zaman çekiminde kullanılmıştır. Bunun yanında teklik ve çokluk birinci şahıslarda da kullanılmış örnekleri vardır.

bākī qalmayısar 38a/20	derd ü elem idiserdür 24b/2	helāk idiserem 58b/19
hüküm idiser 46a/13	idiserüz 59a/8	olısar 19a/20
rahmet bulısar 11b/15	tağılısar 40b/7	tutısaram 47b/19

-AcAK

Metnimizde yalnız teklik 2. ve 3. şahıs çekimlerinde kullanılmıştır.

eşcekdür 63b/7	göreceksin 6a/18	naşib olacağdur 8a/19
°ömür sürecekdür 6a/7	utanacağ 25a/4	vuşlata ireceksin 32b/15

-sA gerek

Bu yapı gelecek zaman ifadesi için metnimizde iki yerde kullanılmıştır.

yarın gice bu şebhün olsa gerek °Ayyūr cāzū dağı gelüp bunlara yardım kılsa gerek
şimdi vaqti degildür gel gidelüm 63a/6-7

-(y)A

Ekin gelecek zaman fonksiyonunda kullanımına dair örnekler metnimizde çok azdır.

yā Süleymān-ı zamān emr iderseñ melike dilince söyleyem ümid-vāram ki imāna gele
Müslmān ola olunca hāzretüne hizmet kıla tāc u devlet sa°adet bula didi 12a/8-9
yā melik-i Aşfer, Endelüs melikinün sağlığın, Süleymān dergāhında muğarreb
olduğın bilün. Anuñ ne kadar begleri, yigleri, serverleri var-ısa leşker-ile dönüp
Süleymān'a itā°at ideler diyüp qorqaram ve bir dağı bu kim bu leşkere ferdā kim
fırşat bulavuz. 13a/18-19-20-21

3.2.2.1.1.4. Şimdiki Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde özel bir şimdiki zaman eki yoktur. Şimdiki zaman ifadesi için bu dönemde birleşik şekiller kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde şimdiki zaman *-r*, *-Ar*, *-Ur* ekleri, *-A*, *-I durur/turur* ve *-A*, *-I yori-r* yapılarıyla (Bulak, 2017: 174) ve *-(y)A* istek ekiyle (Gülsevin, 2011: 96; Şahin, 2011: 68) ifade edilmiştir.

-r, -Ar, -Ur

Teklik 1. Şahıs: -r+em

direm nuḫkuñuzdur dürr i gevher men direm 2b/3
isterem ki Süleymān dīnini terk idem 61b/21-62a/1

Teklik 2. Şahıs: -(A/U)r+sin

Metnimizde teklik 2. şahıs geniş zaman çekiminde kullanılan yapıların çoğunluğu şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmıştır.

yā Māyıs Hān, ne dirsın ne fikr idersın? 6a/1-2
senüñ kuvvetüñ °azīm, şecā°atüñ delīm, niçün benüm altı yanumda uçarsın? 42b/11-12
yā Sımurg, bu evren ve ejderhā ki çoğ olur dirsın 51b/7
sen daḫı kimi dirlerse Sām'ı şanursın 25a/7-8
ve bir daḫı bu gevher-i şeb-çırāḫ ki görürsın yedi mīl yere degin şu°le virmişdür 37b/16
niçün melül olursun? 11a/21
gerçi kim be-gāyet ṭabancasın yidüñ ammā kim henüz kırkmazsın 28a/19

Teklik 3. Şahıs: -(A)r+Ø

Ḳurṭūs daḫı naḫar ḫılup gördi kim BenīAşfer cānibinden bir pehlevān ḫāmeti birgūze, dişleri bedene beñzer ve başı bir ḫara kümbete gözleri yanar külhāna beñzer, ḫolları çınāra parmaḫları dülgere beñzer 15b/21-16a/1
--

darb-ıla urup oğlın yāhū atasın ki yıkar egerçi ki başın kesüp gögsine ki çıkar 33a/13

Çokluk 1. Şahıs: -(ü)r+üz

biz bir °ālemden gelürüz ki aña °ālem-i Sımurg dirler 53a/11

Çokluk 2. Şahıs: -(e/ü)r+siz

iy benüm beglerüm yiglerüm server ü selātinlerüm, bilürsiz kim 43a/17-18

tāc u tahtumuñ revnaķsız, her biriñüz ne dirsiz 21a/16-17

ķanı erlerñüz kim odunı siz kesersiz çifti dağı siz sürersiz 34b/19

Çokluk 3. Şahıs: -(u)r+IAr

bigi şol yañada °āc kürsiler üzerinde on iki biñ °ulemā fuđalā otururlar 20b/12

ķafālarında pehlevānları ayağ üzerinde tururlar 20b/15

atıyār uluları ķanad ķanada çatmışlar tururlar Süleymān üzerinde pervāz ururlar 61a/9-10

-e, -I yoru-r

Şimdiki zaman teşkilinde kullanılan bu yapıya dair metnimizde üç örnek vardır.

andan Rüstem'ün atası Zāl-ıla gelü yorur diyüp Ķubād'a şenā kıldılar 25b/20-21

iy sultān-ı zamān, İskender-i Kübrā zulümāt diyārına gide yorur 35a/19

geldi yüz yire sürdi mantıķu't-ţayrca eytdi ki Hüdhdüd ve °uķķāb geli yorur 56a/12

3.2.2.1.1.5. Geniş Zaman

Eski Türkçeden beri yaygın olarak kullanılan bu zamanın metnimizdeki durumu şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: -r+am, -mAz+Am

hañçerümle almışam İrān ilin tağda arşlan avlaram şuda neheng 43b/5
anuñ ceddinden yüz döndürmezem aña düşmān olmazam 28b/1
Allāh te°ālānuñ celle celālühü adına °izzet kıluup uçmazam 42b/17-18

Teklik 2. Şahıs: -(u)r+sın

Bu yapı daha çok şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmış olup geniş zaman fonksiyonunda kullanımı yaygın değildir.

haķīkat sen Süleymān'a zafer bulursın, elinden Süleymānlık yüzügin alursın 65a/16-17
terk iderseñ bu hevā-yı nefsi bes dergeh-i Haķ'dan bulursın destires 66b/1

Teklik 3. Şahıs: -er+Ø, -(U)r+Ø, -mAz+Ø

şem° ü fānūs çarḥ-ı çārumdan toğar 14a/17
biñ yıl ilan besler-iseñ şehd-ile zehri saçar saña bulsa vüs°ati 21a/21
cān göge gider çürür yirde cisim 2a/21
çün gider ādem kalur °ālemde ad 19a/20
ķara bulutlar mānendi her birisinüñ ķanadı yiryüzün bürür 54b/2
līki arşlan kılmaz evren-ile ceng 5a/17
şāhā ben ķuluñdan ğayrı kimse aña varmaz 28a/17
benüm leşkerümi yirler götürmez gürzüme kimse taķat götürmez 47a/21

Çokluk 1. Şahıs: -(e/ü)r+üz, mez+Uz

Hak te°ālāya °ibādet kııuruz geleni gideni mihmān iderüz 33b/21-34a/1
ol °ālemleri teferrüc iderüz 55a/16-17
bizüm gıdāmuz nesīm yilidür ve yiryüzine dağı inmezüz 53a/20-21
sā°at-i sa°d gözlerüz 22b/6
varup ol ejdehāyı bulup gıdā idinürüz 51b/12
Rüstem-i Tehemten geldügi gibi dilek kııuruz 28b/7-8

Çokluk 2. Şahıs: -(e/ü)r+siz

Bu yapıya ait çekimler şimdiki zaman fonksiyonunda kullanılmış olup geniş zaman fonksiyonuna dair örnek yoktur.

Çokluk 3. Şahıs: -Ar+IAr, -ur+IAr, -mAz+IAr

bigi uçarlar kuş mişāl dizlerinden misk hāzır olur 7a/5
anuñ dağı naazarında yigirmi kez yüz biñ cāzū vardır ki anuñ bigi sehhāredür ki gökdeki ayı inek idüp şağarlar ve ādemi hımār idüp binerler ve göge sihirle bulut ağdururlar 24a/15-16
ol ejderhāyı zencire alup ba°zını Yecüc milketine iltürler ba°zını °Ankā °ālemine eledürler bākīsın Huzā-yı Rabbü'l-°ālemīn bilür 52a/6-7
illā kim az uçarlar birbirile durmazlar düşerler 7a/8

3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri

Türk dilinde fiillerin basit çekiminde zaman kavramı taşımadan sadece geleceğe yönelik tasarıları, istekleri anlatan kipler, tasarlama kipleri, istek kipleri olarak ele alınırlar (Şahin, 2011: 68). Tasarlama kipleri genel olarak dört başlık altında incelenir.

3.2.2.2.2.1. İstek Kipi

İstek eki Eski Anadolu Türkçesinde *-A*'dır. Fonksiyon bakımından oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir. Metnimizde bu kipin kullanım alanı oldukça yaygındır.

Teklik 1. Şahıs: -(y)A+m, -A+y+Im, -A+y+In

Ekin, Eski Anadolu Türkçesinde teklik birinci şahıs istek çekiminde yaygın olarak kullanılan *-AyUm* şekli metnimizde tespit edilmemiştir.

çün halāş itdüñ beni ihlāş-ıla alkış idüp oқыam ve't-Tebbeti 22a/11-12
Efrāsiyābuñ havā yüzinden rāst gözleyüp ol mağāra bigi ağzına yestehleyem didi 48b/13
İrtāl-i Endelüs didi kim ben varayım haber bulayım didi 16a/18
şāhā ben kuluñdan ğayrı kimse aña varmaz senüñ cevābuñ virüp cevāb alamaz ben varayın didi 28a/17-18
Zāl-ı Destān-ıla ve ciger-güşem Rüstem-i cihān pehlevān-ıla buluşup ceng ideyin ikisin dağı darb ve ğarb-ile yıkmağa āheng ideyin 33a/15-16
Ķāhir bin Sām'ı felek yüzine götüreyim, dağı felekden yire onı helāk ideyim 3a/5-6

Teklik 2. Şahıs: -(y)A+sIzn

ammā kim benüm sözüm yine dutasın 12b/7
iken özüñ kılma ki mağhūr ki derd-ile olmayasın şoñra mehcūr 13a/15
asın °adūnuñ helākin ğanimet bilesin düşmānı ğor görmeyesin 21b/5-6

Teklik 3. Şahıs: -(y)A+Ø

Ħağ te°ālādan dilegüm bu-durur iy şeh cihān tā kıyāmet her ğağādan sağlaya Ħağ özüñi 4b/21
ğala bāğī döndüğünce māh u °aşr 2a/18
Ra°d diledi kim inüp gögsine ğona başın kese 9b/17

tāc u tahtum düşmen almadan ala ben Kūbād'a ağlaşa insān u cin murğ u melek 30b/12
Hāḡ te°ālā vire añā Firdevs'iyi 27a/4
Ḳāf °ālemine gidicek beni daḡı bile alup gide 56a/6

Çokluk 1. Şahıs: -(y)AlUm, -(y)A+vUz

vir şalavāt oḡıyavuz faşlını 17b/6
tā ki Ḥallāḡuñ yavuzraḡından olmayavuz 37a/13
üçünci gün gene gelevüz Süleymānlıḡ ḡutlulayavuz 63a/7
söyleyevüz size emlaḡ dāsītān 63b/17
Benī Aşfer melikinüñ leşkerine ḡılıç uravuz 15a/3
Ḳāhir'i ḡāfilin dede.sine iledevüz 5b/10
gel Süleymāna tābi° olalum 13b/1
sözi dirāz ḡılmayalum 49a/17
Hāḡḡ'ı zıkr idelüm 6b/17

Çokluk 2. Şahıs: -(y)A+sIz

birüñüz varup Perī Ḥāna müjde ḡılasız 5b/13
helāk olduḡumuz bilesiz aḡrabālarumuza ḡaber ḡılasız 39a/21
Süleymān leşkerine muzaffer düşüp mañşür olasız 62a/15
Şeh Süleymān ḡazretinden göresiz derd ü elem 24b/2

Çokluk 3. Şahıs: -(y)A+lAr

şād olup hı̄zmet kı̄lalar 33a/4
Sinob al°ası üzerinde leşkerini göreler şol adar şabır kı̄lalar 66a/7
gelüp haber kı̄lalar 66a/8
Süleymān'a itā°at ideler 13a/20
°askerüñ öñünce muadde yürüyeler 39a/14

3.2.2.2.2. Emir Kipi

Hareketin emir yoluyla tasarlandığını ifade eden bu kipiñ birinci şahıs çekimleri yoktur (Şahin: 2011: 69).

Teklik 2. Şahıs: -Ø, -GĪl

Eski Anadolu Türkçesinde emir kipiñin teklik ikinci şahıs çekimi ya eksiz olarak ya da -GĪl kuvvetlendirme eki getirilerek yapılır.

Süleymān nāmesin oı haber vir ışsa bābıñdan 14a/11
sen vezīr-i Āşaf bin Berıyā yirinde otur 65b/12
gözüñ açup felekden yaña naar ılıl 8b/7
saın yine aña dönüp baña ılı urmaıl 28a/20
Simurğa digil benüm icāzetümsüz ceng itmek olmaz 11a/7

Teklik 3. Şahıs: -sUn

buyur yazıcı nāme yaz sun 48b/1
Süleymān erisin al sun ol pādişāhlara vir sün 65b/9
yire ge sün er yeg-idi kim yire 30a/16
yarisı bunda orduda otur sun 35b/21

bu dem bir cāsūs gönderelüm varup Süleymānuñ kandalıgım bilsün, haber getürsün
64a/8

Çokluk 2. Şahıs: -(U)ñ, -(U)ñUz

İskender anı görücek eydür yürüñ şol °avratlara şoruñ 34b/16
eyitdi yürüñ bu zenānlaruñ şehriyārına varuñ geldigümüz bildirüñ 35a/9-10
iy Benī Aşfer melikleri ve Endelüs begleri āgāh oluñ 11b/8
cümleñüz bir uğurdan ittifāk kırup baña gelüñ dönüp Benī Aşfer çerisine kılıç uruñ 16b/9
çerilü çeriñüzi cem° eyleñüz bir eksüksüz düşmān yarağın görüñüz 49a/14-15
Hüdhüd eyitdi yā şebbāz siz bunda tūruñuz pervāza kalķuñuz 44a/7-8

Çokluk 3. Şahıs: -sUn+IAr

Emir çokluk 3. şahıs çekiminin kullanımı metnimizde yaygın değildir.

hüküm it bu şeb-çirāğı yirinden koparup alsunlar 38a/5
öyle zevāline dek ceng-i sulţāni itgil pehlevānlar ceng eylesünler 11b/1

3.2.2.2.3. Gereklilik Kipi

Bir oluşun, bir kılışın veya tasarlanan bir eylemin yapılması gereğini bildiren kiptir (Korkmaz, 2009: 693). Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik kipini karşılayacak belli başlı bir ek yoktur. Bu kipi sağlamak için metnimizde *-mAk+gerek*, *-sA+gerek* yapıları kullanılmıştır.

-mAK+gerek

saña Süleymānlık virdi fırsat senüñdür hemān ceng cidāl kılmaķ gerekdür didi 8b/5-6
--

yā server-i la ° in ve bihter-i bī-dīn yā ne olma ^ğ gerekdür 24a/1
meydāna giren pehlevāna mu ° ābil mu ° ārız olup tırma^ğ gerek 33a/11
yā Süleymān ne dime^ğ gerek kim Müsülmān olam 13a/1
қанını dökme ^ğ gerek bu düşmenüñ 21a/13
bu dem n'itme ^ğ gerek n'eyleme ^ğ gerek baña haber virgil didi 65b/3

-sA+gerek

Bu yapıyla ilgili olarak metnimizde teklik 1 ve 3. şahıslar ile çokluk 1. şahıs çekimlerine ait örnekler vardır.

ol dīvlerüñ °ifritlerüñ қанların sen Қāhir'den alsam gerekdür 3b/3
tīg u hañcer gürz-i girān ursam gerek 32b/21
°Ayyūr cāzū dağı gelüp bunlara yardım kılsa gerek 63a/6
Sām-süväri ele götürüp başın kessem gerek 30b/10
atalu oğullu meydāna girsevüz gerek ol nāmı nişānı yo ^ğ siyāhuñ gögsine pūlād sūñüyi vursavuz gerek 32a/12
yil tahtumı götürse gerek mağāribe meşāriқа yitürse gerek 58b/18

3.2.2.2.3. Dilek-Şart Kipi

Bu kip fiilin ifade ettiği hareketi dilek yoluyla tasarlayan kiptir (Şahin, 2011: 69). Bu kipi çekimi -sA eki ile yapılır. Metnimizde oldukça geniş bir kullanım alanına sahip olan bu kipi hemen hemen bütün şahıslarda çekimlenmiş örnekleri vardır.

Teklik 1. Şahıs: -sA+m

omuz ursam çarhı °arşa kalduram 30a/11
sille şalsam bozula zāt-ı felek 56b/9

cenge girüp şalar olsam şalığı öldürem bir çarb-ıla öküz balığı 54b/16

Teklik 2. Şahıs: -sA+ñ

tağda arşlan olsañ şuda neheng baħr u berre döke çanuñ lāle-reng 29b/3-4

bil ki bākī çalmayısar bu zamān şöyle bil ki yaşasañ biñ yıl °ömür 38a/20

fermān iderseñ emrüñe me°mürüz 6a/4

Teklik 3. Şahıs: -sA+Ø

kişi nefsün es̄iri olsa hem kem olur bel hüm eğalden 13b/14

zehri saçar saña bulsa vüs°ati 21a/21

Çahramān olsa eger andan götürem ben çamar 32a/15

çaçan kim düşmān gelse 27b/10

kendüye muçārin pehlevān görse 33a/10

Çokluk 1. Şahıs: -sA+K

Metnimizde sadece iki örneği tespit edilmiştir.

yedi başlu evren bigi çan içmek için ellü elümüze şaluç alsaç yāħū tiğ 30b/17-18

luş yüzinden meydāna girsek 33a/2

Çokluk 2. Şahıs: -sA+ñUz

İnanmazsañuz icāzet vir varup nāme°i alup çazretüñe getürem 45a/16

anları şikār idebilürseñüz size ğidā olur 53b/2

eger ğidā isterseñüz bu  ālemdē hiĉ cānlu yoĝdur 53a/21

Çoklu 3. Şahıs: -sA+IAr

Rūĥ kuşlarına ħapdurmayup baña yardım ħılsalar 15a/20

yiryüzine düşmān diyüp od atsalar kāyināt için yaĝup cihān sarāyın  olu od gösterürlerdi 64b/7

siñekler file üşseler ciger-gūn iderler 62a/17

Fiillerde Soru: mIz

İsimplere olduĝu gibi fiillere de soru anlamı katan bu ekin metnimizdeki örnekleri Şu şekildedir:

Yā Ķāhir, gözün açduñ mı, öleceğün bildün mi 3a/21	bulmasına çāre ħılmaduñuz mı 5b/1
ol iki pehlevānlar gelürler mi gelmezler mi 27b/17	şabāĥdan varalum mı 28a/11
baña yardım ħılmaz mısın 18a/6	Hiĉ bilür misin 48b/8

3.2.2.3. BİRLEŞİK ÇEKİMLER

Birleşik zaman yerine birleşik Şekil (Gülsevin, 2011: 85), birleşik çekim (Şahin 2009: 71), birleşik ek (Üstünova, 2012: 44) demenin daha uygun olacağı, bir fiilde iki zamanın olamayacağı, klasikleşmiş tasnifin artık yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır. Bu görüşlerden hareketle başığımızı birleşik çekimler olarak belirledik.

Bildirme ve tasarlama kiplerinin ekleriyle gerçekteştirilen fiillerin basit çekimi, *i-* fiilinin yardımıyla farklı çekimlere girer (Şahin, 2011: 71). Bu çekimler genel olarak hikāye, rivayet ve Şart birleşik çekimi olarak adlandırılır.

3.2.2.3.1. Hikāye

Metnimizde en yaygın şekilde kullanılan birleşik çekimdir. Bu çekimle ilgili örnekler şunlardır:

ölmüş yedi balığı Hızıra anuñçun götürdidüm ki 39b/3
ejdehālar ki omuzunda bitmiş idi 58a/1
°ālī ḥazretüñle barışmağa kim cehd iderdüm 22b/1
teferrüc kıluḫ tururdum 7a/2
Endelüs meliki dutsaḫdur diyü ādemī-zād dilinden işidürdüm 12a/19-20
Süleymān olam dirdüm 22b/5
ādemī-zād memleketin yaḫup °aşılerinüñ tiğ-ıla billerinden iki biçeydüm 59a/14
ezelden benüm sözüüm naşıḫatum dutsa-y-ıduñ saña bu elem gelmez-idi 12b/6
n'olaydı birçaçıñuz baña münis olayduñuz 54a/4
cennet mişāl dürlü reyāḫin bitmişdi 4b/7
güm-rāh kişidi delim °ömür sürmişdi 22a/17
bu ṭarīḫ-ıla baḫr-ı zulümāta girmişdük 39b/11
Simurğ kuşu Süleymāndan rencide olmuşdı 10b/10
eger kim vālidem ḫayātda olaydı 5b/6

3.2.2.3.2. Rivāyet

Rivāyet birleşik çekiminin metnimizde sadece geniş zamanla yapılmış şekilleri vardır.

ḫizmet-i Süleymāniye yüz sürerlermiş 44b/15
gör ne a°zam yaraturmuş cānavardan Ḥaḫ te°āl 7b/5
ol Süleymān bu da°vāyı kılmış kim 58b/16

ol oduñ hāşşı yağmur yağıncağ şu^clelenürmiş 44b/13
Süleymān eydürmiş ben cihāna sultān oluram 44b/15

3.2.2.3.3. Şart

Şart birleşik çekiminin metnimizde yalnızca geniş zaman ve görülen geçmiş zamanla yapılmış şekilleri vardır.

Süleymān elinde olursam ğam degüldür 12b/5
dükelin cem ^c idersem 47a/20
şalarsañ hāke bu ğalb-i kebiri 13b/13
Merriḡ ü Keyvān olursañ gökde 46b/4
ger naşihat tutmaz-ısañ 57a/5
tuş olursaq dil-berüñ dil-dārına 40b/6
eger ğidā isterseñüz bu ^c ālemde hiç cānlu yoğdur 53a/21
yā Sımurğ ne kim dirseñüz elüñüzden gelür 12a/21
iğvā virüp Süleymānuñ üzerine kim musallağ eyledümse 23b/11-12
dünyāya ğariş olup āb-ı ğayāt taleb itdünse 37b/13
yā ğakim ne kim didünse rāst buyurduñ 38a/1

3.2.2.4. Ek Fiil

Türk dili araştırmacıları tarafından ek fiil, ek eylem, cevher fiil, cevherî fiil, imek fiili, varlık fiili, isim fiili, koşaç, *er-* fiili, asıl yardımcı fiil (Vural, 2013: 45) gibi birçok isimlendirmesi yapılmış olan fiilin tek başına bir anlamı yoktur. Eski Türkçeden beri hem isimlere gelerek onların fiil gibi kullanılmalarını sağlayan hem de çekimli fiillere gelerek onları birleşik çekime sokan çok işlek bir ana yardımcı fiildir (Şahin, 2011: 70).

Batı Türkçesine *i-* şeklinde geçen bu fiilin isimlerle olan çekimi metnimizde şu şekildedir.

3.2.2.4.1. Geniş Zaman Çekimi (Bildirme Çekimi)

i- fiilinin geniş zamanına şimdiki zaman da demek mümkündür (Ergin, 2009: 315). *i-* fiili, geniş zaman çekiminde, isim ögesi ile şahıs eki arasında eriyip kaybolduğu için, artık tam bir ek fiil durumuna geçmiştir. Bu sebeple doğrudan doğruya isme eklenen şahıs ekleri birer bildirme eki niteliği taşımaktadır (Korkmaz, 1973: 178). Onun için bu eklere haber ekleri (edat-ı haber) denirdi. Şimdi de bildirme ekleri adı verilmektedir (Ergin, 2009: 315). Bu çekimin olumsuzu *degül* kelimesiyle yapılır.

Teklik 1. Şahıs: +(y)Am, -ven

ki ejdehāyam yedi başlu ider hūrūş 8b/21
ümīd-vāram ki imāna gele Müsülmān ola 12a/18
ben İblīsem nice senūñ bigi 18a/7-8
i'tikād itdürgil kim ben Sām degülem 29b/14-15
çünkü benven pehlevān Efrāsiyāb 43b/4

Teklik 2. Şahıs: +sİzn

çün insānsın ne beñzersin behīme 40a/21
Loqmān-ı ekbersin; hikmetüñe, °ilmüñe hālel degül mi 37b/8-9
yā İlāhī lem-yezelsin 40b/9
qatumda sen degülsin bir zübāb 46a/19

Teklik 3. Şahıs: +Ø, +dUr, +durur

Ek fiilin geniş zamanının teklik 3. şahıs çekimi bu dönem metinlerinin genelinde olduğu gibi bizim metnimizde de çok geniş bir kullanım alanına sahiptir.

şehirlerin dağı birbirinden farkı yoğ 7a/19
yedi başlu evren bigi heybeti var 25a/11
toğru söz bud ur ki ölmedi atam 6a/9
Süleymān Hāđ res üldür melik-i a ^c zam dur 12b/5
müşerref dür anuñla tüm cihān 26b/7
men hağire m liki sözüm d ür-durur 2a/13

Çokluk 1. Şahıs: +Uz

Metnimizde çok az kullanılan bu çekimin ancak birkaç örneği vardır.

fermān iderseñ emrüne me ^o m üruz hükmüne çāker üz buyur emrüne musađđar uz 6a/4
Hem nev-cüvān uz hem pehlevān uz 33a/17-18
küh-ı Elburz’uñ dağı bu vilāyeti degil üz 55b/18-19
biz ol pehlevānlar uz ki şağda arşlan şağda peleng oluruz 30b/14

Çokluk 2. Şahıs: +siz

Birinci çokluk şahıs çekimi gibi kullanımı sınırlı olup metnimizde iki örneği tespit edilmiştir.

siz ne şavmdens iz ki şöyle bī-đad bī-řümār leşker çeküp 33b/20
siz ne kişilers iz kim bu diyāruñ ĥālin bilmezsiz 34b/20

Çokluk 3. Şahıs: lAr+dUr/durur

Bu şahsın çekimine ait örnek metnimizde tespit edilememiştir.

3.2.2.4.2. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Metnimizde *i-* fiilinin görülen geçmiş zaman çekimini sadece teklik şahıslarda kullanılmıştır.

Teklik 1. Şahıs: +dU+m

Metnimizde bu şahsın çekimine ait sadece bir örnek vardır.

H̄inzir-serler kavmine sulṭāndum 38a/11-12

Teklik 2. Şahıs: +ı-duñ

Metnimizde bu şahsın çekimine ait bir yerde arka arkaya kullanılmış olan sadece iki örnek vardır.

yidi ataya sulṭān oğlı sulṭān-ıduñ BenīAşfer melik.ine cān-ıduñ 22a/18

Teklik 3. Şahıs: +(I₂)-dI₂+Ø

her bir gūşesinde bir ayađı var-ıdı 6b/3

anlaruñ yidüği çetük mişāli bir cānavardı 7a/4

İblīs dağı anda ḥāzırdı 22b/12

deryādan ol cām-ı gīti-nümāyı çıķarmaķ muḥāl-ıdı 44b/4-5

Süleymān Süleymānlıđa lāyık degüldi 8b/2

bir köhne kaçır var-ıdı ğāyet ^cazımdi çevresi yazu-y-ıdı 41a/13

at nalından yiryüzidi gök demür 50a/9

3.2.2.4.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

Metnimizde *i-* fiilinin öğrenilen geçmiş zamanı ile ilgili yalnızca teklik 3. şahıs çekiminde kullanılmış birkaç örnek vardır.

Teklik 3. Şahıs: +I₂-mI₂ş

aṭalar iki °āṣī cānavarlaruñ üzerinde-y- imiş 7b/4
bileler kim Süleymān nice ulu sulṭān- ımış 19a/11
yā ḳavm bu diyāriñuzda bir °ayn var- ımış 36a/19

3.2.2.4.4. Şart Çekimi: +I₂-sA

Metnimizde *i-* fiilinin şart çekimi yalnızca teklik 3. şahısta ve birkaç örnekte karşımıza çıkar.

ḳatına geldügi zāhir gerçek ise 59a/12
münkir- ise n'ola 33b/7
Süleymāna elçi göndermeden ise gāfil varmaḳ evlā-durur 64a/6-7
ne çāre ki var- ısa eylegil 8a/6
deyni varsa deyni Allāh ödeye 52b/1
āb-ı ḫayāt bulmaḳ muḳadder degülse 39a/19

3.2.2.4.5. Ek Fiilin Sıfat-fiil Şekli

Eski Türkçede *er-* fiili; *bol-* fiiliyle eşdeğer, hatta başka anlamları da olan müstakil bir fiil olarak kullanılmıştır (Şahin, 2008: 11). Bu durumla ilgili olarak metnimizde de *er-* fiilinden evrilen *i-* fiilinin sıfat-fiil çekimlerinde *ol-* fiiliyle aynı anlamda kullanıldığı şu örnekler tespit edilmiştir:

yā siyāh-pūş neden ma°lūm bu senüñ sözüñ şahīḫ idügi 8a/20
ol siyāh-pūş racim la°in idügin añladı 22b/13-14
kendümi anlara ızḫār idüp Sām-u süvār idügin bildürem 33a/20-21
bunlaruñ Süleymāndan bi-ḫaber idügin bilüp 59b/5
tā kim aña od daḫı fermān ıduḡın bilür dimiş 44b/8

bu Hühüd kâşid **ıduğın** bir melikden geldüğün ne hoş kendüzin bildürdi 45b/8

3.2.2.4.6. Ek Fiilin Zarf-fiil Şekli

Ekin metnimizde ünlü ile biten kelime köklerine yardımcı ünsüz almadan geldiği de görülür.

benüm atam Endelüs sultānı iken 61b/14-15
beşer ken beñzeyesin sen behīme 13b/15
nuḫ ken Firdevsi'yi gūyā iden 14a/3
serç ken özin balaban şandı 66a/1
bu eşnād aken Sīmurğ kuşu daḫı içerü girdi 12a/10
şağ kanadcuğı yukaru-y- iken 20a/17-18
baykuş- iken şāhin, sunḫur ola; cehennem iti cāzū-y- iken raḫmet bulup mağfūr ola 60a/2-3

3.3. BİRLEŞİK FİLLER

Bir hareketi karşılamak veya bir hareketi tasvir etmek üzere yan yana gelen kelimeler topluluğudur. Bu işlevlerinden dolayı birleşik fiiller iki grupta incelenebilir (Karahana, 2010: 73). Metnimizde birleşik fiillerin durumu şu şekildedir:

3.3.1. İsim+Fiil Dizilişinde Olanlar

Metnimizde bunlar *eyle-*, *it-*, *kıl-*, *ol-* yardımcı fiilleriyle oluşan birleşik fiillerdir. Birleşik fiiller bakımından çok zengin olan metnimizde, birleşik fiillerin büyük çoğunluğu alıntı kelimelerle oluşturulmuştur.

eyle-

āzād eylegil 21b/15	bünyād eylemek 2a/17	dilek eylediler 28b/10
fermān eyledi 58b/18	şükr eyledi 41b/2	iṭā°at eylemiş 44b/3

yaramazlık eyledi 49a/8	yād eyleye 2a/20	ziyāfet eyleyüp 53b/4
-------------------------	------------------	-----------------------

it-

taşriḥ ide 1b/5	devrān iderdi 5b/19	tārumār itdiler 11a/2
yardum idecekdür 15a/19	talan itdiler 18b/11	şayd idevüz 26b/1
nūş iderlerdi 43a/7	yoldaş itdüm 50b/8	müyesser itdi 67a/10

kıl-

tevbe kıl 1b/12	dilek kıılıruz 28b/8	nażar kııldı 34a/13
taḫpu kıılup 16b/21	muṭī ^c kıılup 23b/4	namāz kıılup 31b/13
ta ^c accüb kııldı 7b/17	aşşı kıılmaz 46b/14	şabır kıılalar 66a/7

ol-

pinhān oldu 1b/5	ḫaberdār olıcaḫ 5a/6	şād olup 11a/13
süvār olup 16a/13	ḫul olduñ 22a/19	artuḫ ola 29a/18
helāk oldu 37b/14	tābi ^c olan 50b/8	muḫadder olmasa 67a/1

3.3.2. Fiil+Fiil Dizilişinde Olanlar

Bu birleşik fiiller, zarf-fiil eki taşıyan bir fiil unsuru ile bir tasvir fiilinden kurulur. Ana unsur başta, tasvir fiili sonda bulunur. Anlamı üzerinde bulunduran bu unsur *-A*, *-I*, *-(y)Ip* zarf-fiil eklerinden birini taşır (Karahana, 2010: 77).

3.3.2.1. Sürelilik Bildirenler

dize ḫodılar 31a/15	bağlayu ḫoyup 39a/15	süre gelüp 34a/10
---------------------	----------------------	-------------------

ide gelüp 38a/10	çalıup durduğ 49b/17	ide gör 44a/5
aña duravuz 37a/13	ıayanup durmuşlardı 31b/15	çalup dururursun 5a/10
olup durdılar 31a/17	olup geleleler 48b/20	ıza kodılar 31a/14
ııyüp ıurur 48b/12	bitişmeyüp ıurur 53b/9	

Ayrıca metnimizde, Eski Anadolu Türkçesinin son zamanlarında şimdiki zamanı ifade etmek için kullanılmaya başlanan *yori-/yoru-* fiilinin, şimdiki zaman anlamının yanında sürerlilik ifade ettiği de görülür.

gelü yorur 25b/21	gide yorur 35a/19	geli yorur 56a/12
-------------------	-------------------	-------------------

3.3.2.2. Tezlik Bildirenler

alı vıreyün 22b/20	şalı virürlerdi 36a/16	ıoyu virmesün 5b/16
diyü virüñ 53a/19	sürü virmiş 58b/14	ıııa geldi 18a/19
uıup gelüp 11a/8	ıurı gelüp 49b/13	ıuru gelüp 49a/5

3.3.2.3. Yeterlilik Bildirenler

Metnimizde yeterlilik fiilinin daha çok olumsuz şekilleri kullanılmış olup olumlu şeklinin ise ince sıradan birkaç örneği mevcuttur.

şıkār idebilürseñüz 53b/2	te°līf idebileydi 66b/21	raıama getürebileydi 67a/2
başarımadum 8a/6	bilemez 2b/4	bulamazuz 13b/1
bulamaz 65a/13	bulımaz 26b/10	bulımadum 4b/18
götürimezüz 27b/2	göremez 11b/5	ıuramaz 15b/18

3.3.2.4. Yaklaşma Bildirenler

Metnimizde buna dair sadece bir örneği tespit edilmiştir.

ola yazmış 65a/14

3.3.3. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller

Bu birleşik fiillerde yardımcı fiil yerine asıl fiiller kullanılır. Bu yapıda yer alan kelimelerden biri veya hepsi ya sözlük anlamlarını kaybetmiş ya da deyimleşmiştir (Karahan, 2010: 75). Metnimiz bu tarz birleşik fiiller bakımından oldukça zengindir.

intiḳāmın ala 5a/15	ḥalāş bulam 3a/17	ıztırāb çekerdi 36b/4
şarāb başa çıḳdı 43a/8	devleti başından düşmiş 21a/3	başuma gelürse 2b/21
şalavat getürdiler 14b/4	vuşlata ireceksin 32b/15	bākī ḳalmadı 23a/11
ḳanların ḳara yire ḳarup 33b/2	Süleymānlıḳ ḳılur 11b/15	ḥāke yeksān olam 62a/3
ḥāk-i pāyine yüz sürdi 16b/7	maḳām tutduḳ 55b/19	sözüne uyduḳ 55a/11
ḥayrete vardı 35a/5	cān virdi 2b/19	rızā virdük 55a/18

3.4. ZAMİRLER

Zamirler ismin yerini tutan, isim gibi kullanılabilen kelimelerdir.

3.4.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs adlarının yerini tutan zamirlerdir. Şahıs zamirleri iyelik ekleri dışında isimlerin almış olduğu işletme eklerini alabilirler.

Şahıs Zamirleri²⁸⁷	Kullanılmış Şekilleri
ben, men	ben 2b/17, beni 23a/2, baña 30a/13, benden 49a/19, benüm 2b/20, benümle 50b/4, benven 43b/4, bencileyin 20a/21; men 2a/3, meni 40b/18, mence 33b/7, menem 40b/18
sen	sen 3b/3, seni 11b/5, saña 17a/10, senden 21b/18, senüñ 28a/17, senüñle 46b/17, sencileyin 29b/1
o, ol	ol 1b/3, oldur 30a/1, anı 9a/10, aña 8a/18, andan 1b/4, anuñ 1b/13, anuñla 43a/10, o 3b/19
biz	biz 5b/4, bizi 28b/21, bize 33a/17, bizden 16b/13, bizüm 61a/5, bizümle 32a/14
siz	siz 34a/1, size 37a/15, sizden 35a/1, sizüñ 6b/15, sizüñle 33a/6, sizcileyin 35a/12
anlar	anlar 7a/11, anlara 7b/1, anlardan 37a/11, anlaruñ 54a/10

3.4.2. Dönüştülük Zamirleri

Dönüştülük Zamirleri	Kullanılmış Şekilleri
kendi	kendin 47a/5, kendisi 9b/7, kendine 18a/11, kendiye 23b/4, kendidür 25a/13
kendü	kendü 13a/14, kendüyi 24b/9, kendüsi 15b/10, kendüye 33b/14, kendüden 39a/7, kendüleri 34b/17, kendülerin 32b/20
kendüz	kendüzi 3b/12, kendüzin 4a/20, kendüzünü 4b/1, kendüzine 3b/9, kendüzinden 29a/10, kendüzüñ 12a/21, kendüz-ile 14b/7
öz	özin 15b/18, özüñi 4b/21, özine 33a/5, özüm 26b/21, özüñ 13b/15, özlerin 34b/20

3.4.3. İşaret Zamirleri

²⁸⁷ Metnimizde teklik ve çokluk şahıs zamirlerinden hiçbirinin bulunma hâli eki almış örneğine rastlanılmamıştır.

İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir.

İşaret Zamirleri	Kullanılmış Şekilleri
bu	bu 3b/10, bunu 39a/13, buña 12a/8, bunda 32b/7, bundadır 38a/14, bundan 51a/5, bunuñ 21b/4, budur 12a/7, buncılayın 25a/2
bular	bular 32b/7
bunlar	bunlar 7a/20, bunları 35a/12, bunlara 42b/7, bunlardan 13a/21, bunlaruñ 20b/16
ol	ol 1b/6, anı 9a/16, anda 6a/16, andan 47a/17, oldur 29b/21, ol- durur 40b/3, anuñ 2b/15, anuñçun 39b/3, anuñla 24a/3

3.4.4. Belirsizlik Zamirleri

Kişileri veya nesnelere belirsiz şekilde temsil eden zamirlerdir (Ekşioğlu, 2018: 157). Eski Anadolu Türkçesinde kullanım alanı oldukça geniş olan belirsizlik zamirleri, bizim metnimizde de oldukça yaygın bir kullanım alanına sahiptir.

Belirsizlik Zamirleri	Kullanılmış Şekilleri
ba^czı	ba ^c zı 59b/13, ba ^c zını 52a/6, ba ^c zısı 5b/11, ba ^c zısın 17b/19, ba ^c zılar 43a/14, ba ^c zıları 20a/19
birbiri	biribirin 7b/13, birbirini 56a/14, birbirine 7a/21, birbirinden 10b/5, birbirinüñ 59b/9, birbirinle 15a/12
biri	biri 4a/10, birisi 4b/16, birisin 10b/20, birisini 11a/1, birisine 11b/20, birisinüñ 7b/4, birimüz 16a/15, biriñüz 21a/17
birkaçı	birkaçı 53a/8, birkaçın 55b/15, birkaçına 38a/7, birkaçıñuz 54a/4
cemi^c	cemi ^c 49b/6, cemi ^c si 58b/10
cümle	cümle 36b/5, cümlesi 4a/21, cümlesin 13b/3, cümlesinüñ 17a/1, cümlesile 26a/11, cümlesidür 59b/1
dükeli	dükeli 47b/6, dükelin 47a/20
ğayrı	ğayrıya 40b/18

her biri	her biri 10b/12, her birisi 15a/9, her birisini 11a/1, her birisine 32a/11, her birisinin 64b/3, her biriñüz 21a/17
her kim	her kim 36b/15
her kim ki	her kim ki 37b/5
her ne	her ne 12b/2
her ne kim	her ne kim 14a/5
hiç kimsene	hiç kimsene 18a/8
hiç kimse	hiç kimse 28a/16, hiç kimse 47a/11
şamu	şamu 32a/5, şamusı 37a/11
kim	kim-durur 24b/18, kimünşe 28a/21
kimi	kimi 19a/2, kimine 30b/5
kimse	kimse 3a/7, kimseye 19a/13, kimseden 26a/18
kimsene	kimsene 10b/17
küllî	küllî 6b/1
küllü	küllüsün 26a/11
nesne	nesne 4a/9
nice	nicesine 63a/14, nicesin 66a/14, nicesinle 18b/3, niceleler 17b/3, niceleleñ 19a/1, niceleñüz 54b/10

3.4.5. Soru Zamirleri

İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir.

Soru Zamirleri	Kullanılış Şekilleri
şanda	şanda 5a/5, şandadır 35a/6
şandağı	şandağı 5a/18
şanı	şanı 11a/18
kim	kim 27b/7, kimsin 8a/16, kimler 53a/17, kimdür 21b/13, kimünüdür 45b/12, kim-durur 22b/7
ne	ne 4a/16, neye 43a/10, neler 21a/11, nelere 11a/12, nedür 6b/9, nedurur 51b/15, neyse 52b/1

3.5. SIFATLAR

Sıfatlar, adlardan önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yönlerden belirten sözlere (Korkmaz, 2009: 333).

3.5.1. Niteleme Sıfatları

İsimleri renk, koku, biçim gibi çeşitli yönlerden niteleyen kelimelerdir.

mübārek yüzüni 4b/20	kıızıl aţlasdan 61a/10	demür �afaşları 11b/19
acı deñiz 53b/12	�ara bulut 17a/17	ağır hil°at 25b/15
sebebsüz nesne 63a/1	toğru söz 6a/9	dürlü reyāh̄in 4b/7
hınnālu ayakların 20a/13	�uvvetlü pehlevānlar 47b/7	yavuz ad 62a/5
eyü adımı 61b/18	yağşı tedbir 24a/11	ulu sultānlar 8b/2

3.5.2. Belirtme Sıfatları

İsimleri çeşitli yönlerden belirten sıfatlardır.

3.5.2.1. İşaret Sıfatları

İsimleri işaret yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizde kullanılan işaret sıfatları *bu, işbu, o, ol ve şol*'dur.

İşaret Sıfatları	Örnekler
bu	bu kitāb 2b/6, bu ada 7a/14, bu diyāruñ 34b/20
işbu, uşbu	işbu dem 3b/21, işbu cengüñ 17b/6, uşbu dāneleri 23a/10
o ²⁸⁸	o gice 31a/18, o yir 39a/4, o Süleymān 60a/3
ol	ol şehri 2b/15, ol gök yüzündeki 11a/18, ol bınar 35b/12

²⁸⁸ Metnimizde “ol” işaret sıfatının kullanımı oldukça yaygındır. “ol” a nazaran “o” çok az kullanılmıştır.

şol	şol °avratlara 34b/16, şol tavşancılam 47a/9, şol ejderhā 51b/17
-----	--

3.5.2.2. Sayı Sıfatları

İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizde sayı sıfatları oldukça yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Bu kullanımların çoğu asker, peri, evliya, peygamber ve savaş aletlerinin sayısını belirtmek için kullanılan asıl sayı sıfatlarıdır.

Metnimizde asıl sayı sıfatı olarak kullanılan “yüz bin”li sayılardan “üç yüz bin”den sonraki sayıların “sayı+kez+yüz biñ” şeklinde oluşturulduğu görülür. “Milyon”lu sayı ifadelerinin tamamı ise “sayı+kez+yüz biñ” şeklinde oluşturulmuştur: *dört kez yüz biñ* eri 36a/5, *yedi kez yüz biñ* Bağdād erenleriyle 17b/9, *sekiz kez yüz biñ* er 16b/19, *on iki kez yüz biñ* raşş-süvār 27b/4, *yigirmi sekiz kez yüz biñ* ādem-i zād 19b/11.

Sadece bir yerde “kez” ifadesi yerine “kerre” ifadesinin kullanıldığı görülür: *on kerre yüz biñ cāzū* leşkeri 57b/14.

Sıra bildiren sayılar metnimizde hem sıra sayı sıfatı hem de sayı ismi olarak kullanılmıştır. Sıra sayı sıfatlarına ait örnekler ilgili başlık altında verilmiş olup sayı ismi olarak kullanılan örnekler ise şu şekildedir:

altıncı , anuñ °aķabince Ahdehe°-i cāzū altı kez yüz biñ cāzū leşkerinle gelüp 64b/17-18	yedinci , anuñ °aķabince yedi kez yüz biñ cāzū çerisinle Ma°reke cāzū gelüp geçdi 64b/21-65a/1
ve üçüncü , Ķayşar-ı Rūm; dördüncü , Yūnān sultānı; beşinci , Yeşe°ı bin Aşdahāḥ 7b/15	evvelki oğlı °Angūrī cāzūdur; ikinci , °Ayyūr-ı cāzū’dur 58a/7-8

Çok az olmakla birlikte “bir” sayısının belirsizlik sıfatı; “iki” sayı isminin de hem asıl sayı sıfatı hem de durum zarfı olarak kullanıldığı görülür. Bunlara dair örnekler ilgili konu başlıklarının altında verilmiştir.

Günümüz Türkçesinde sayı sıfatlarından sonra gelen isimlerde çokluk eki kullanılmamaktadır. Metnimizde asıl sayı sıfatlarından sonra gelen bazı isimlerin çokluk eki aldığı görülür. Bu durum, +*lar* çokluk eki bahsinde ele alınmıştır.

3.5.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Asıl Sayı Sıfatları	Örnekler
altı, altı yüz	altı başı 50b/14, altı yüz cellādlarla 20b/4
altı kez yüz biñ	altı kez yüz biñ çeri 35b/3, altı kez yüz biñ cāzū 64b/18
biñ, biñ altı yüz, biñ dört yüz, biñ iki yüz, biñ sekiz yüz on altı, biñ yedi yüz	biñ ādem 11a/2, biñ yıl 21a/21, biñ server-i selāṭin 38a/12, biñ altı yüz °amūd 43b/13, biñ dört yüz pehlevānlarla 32a/2, biñ iki yüz altun çomaqlu çavuşlar 32a/19, biñ sekiz yüz on altı meclisüñ 67a/11, biñ yedi yüz cāzūyı 34b/9
bir	bir avuç 3a/12, bir altun kürsī 4a/10, bir ayağı 6b/3
dört	dört rek°at 40a/8, dört Sīmurğ kuşın 50b/8, dört oğlu 58a/7
dört biñ dört yüz kırk dört	dört biñ dört yüz kırk dört ṭanāblu 20b/6
dört kez yüz biñ	dört kez yüz biñ eri 36a/5
dört yüz	dört yüz yıl 37b/11
elli	elli mīl 58a/18
iki, iki yüz biñ,	iki aṭa 7a/19, iki koldan 17b/10, iki °avrat 34b/15, iki yüz biñ cāzū °asker-ile 64b/5
kırk dört, kırk dört biñ	kırk dört perī 6b/4, kırk dört ehl-i ḥikmet vezīrler-ile 31b/15, kırk dört biñ ḥaş kulı 36a/7

3.5.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Sıra Sayı Sıfatları	Örnekler
beşinci	beşinci gün 36b/13
birinci	birinci felegūñ 2b/21, birinci ṭatına 3a/18
dördüncü	dördüncü gün 25a/18, dördüncü rek°atında 39b/18

kırk birinci	kırk birinci gün 7b/1
otuz toğuzuncı	otuz toğuzuncı mücellid kitâbı 67a/1-2, otuz toğuzuncı cildini 67a/9-10
toğuzuncı	toğuzuncı gün 60b/18
üçüncü	üçüncü Kayşar-ı Rûm 7b/15, üçüncü tağ 15b/10
yedinci	yedinci kat 23b/8

3.5.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Bu sıfatın metnimizde sadece “birer” kelimesiyle yapılan örneklerine rastlanmıştır.

Üleştirme Sayı Sıfatı	Örnekler
birer	birer ata 14b/8, birer hil ^c at 29a/3, birer nefes 40a/14, birer fîl 55a/18

3.5.2.2.4. Soru Sıfatları

Soru yoluyla isimleri belirten sıfatlardır. Metnimizde sadece iki kelimedede görülür.

Soru Sıfatları	Örnekler
kankı	kankı merdân 7b/11, kankı melik 23b/11, kankı pâdişâh 37b/16
ne	ne târihinde 19a/9, ne kavmdensiz 34a/1, ne kişilersiz 35a/12

3.5.2.2.5. Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik Sıfatları	Örnekler
------------------------------	-----------------

ba^czi	ba^czi hükemā 51b/16, ba^czi yiri 52a/1, ba^czi cāzū 58b/4
bir	bir ādem 4a/16, bir gün 6b/20, bir şehir 6b/21
biraz	biraz leşker-ile 4b/16-17, biraz yir 40a/11
bir nice	bir nice pehlevān 16b/17, bir nice günden 41a/11
bunca	bunca vilāyetüñ 47b/12, bunca leşkerümi 61b/5
bütün	bütün Tuna vilāyetinüñ 63b/4
cümle	cümle arşlan 5a/17, cümle pehlevānlar 12a/1
çok	çok şükür 4b/20, çok Süleymān 23a/21, çok leşkerüñ 57a/2
her	her kişi 3b/5, her peleng 10a/18, her nefes 27a/8
her bir	her bir emīre 42a/18, her bir qarınca 64b/20
hiç	hiç kimsene 18a/8, hiç kimse 28a/16
hiç bir	hiç bir melik 58b/6
ķamu	ķamu şehper yelek 20b/19, ķamu rüy-ı zemīn 46a/15
key	key haşīn 2a/10, key ziyād 26a/15, key cihān 57a/1
nice	nice dīvlerüñ 3b/1, nice pehlevān 16b/17, nice gün 52a/15

3.6. ZARFLAR

Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren kelimelerdir (Korkmaz, 2009: 451). Zarflarla ilgili örnekler metnimizde şu şekildedir:

3.6.1. Durum Zarfları

Durum Zarfları	Örnekler
āgāh	iy Benī Aşfer melikleri ve Endelüs begleri, āgāh oluñ kim 11b/8
‘ayān	kim mübārek yüzüñi gördüm ‘ayān 28b/20
ayru	kim eşinden ayru düşüp 53b/16

ancılayın	anuñ daħı ħalāyıkı °alāyıkın, cānavarların ancılayın gördüm 7a/18-19
bencileyin	bencileyin bulasın °ayne'l-memāt 38a/21
bī-gümān	diñle imdi kışşa nedür şerħ ideyin bī-gümān 40a/15
depere	temhās-ı Aşferi'yi depere dutup 9b/16
eyle	ĶarĶarhāyī dīv eyle diyicek 3a/1
hoş	yinildi, içildi, hoş geçildi 13a/10
iki	eyer қаşına inüp atı daħı iki dilüp 9b/7
katı	Şeh Süleymān işidüp қақır katı 57a/6
iki iki	қалқанın iki iki dildi 9b/16
şād	tāc u taħtuñ saña virüp göñlüñi şād ider 12b/10-11
yalıñuz	yüz biñ eri yalıñuz kırar geçer 26a/9
yayan	at licāmı elinden çıқdı, yayan қaldı 9b/18-19

3.6.2. Zaman Zarfları

Zaman Zarfları	Örnekler
āħir	āħir aña daħı қalmadı cihān 19a/17
°āķibet	°āķibet yolumuz bir °aźim қulleye uğradı 38b/12
°ale'ş-şabāħ	°ale'ş-şabāħ göçüp gitdük 37a/19
ba°de-zān	ba°de-zān mühlet virse °ömr-i ecel 13b/18
bir gice	bir gice çerim cem° idüp 62a/1
bir gice içre	cām-ı ġiti-nümāyı bir gice içre getürmiş 44b/5-6
bir gün bir gice	bir gün bir gice zulümāt içinde gezdük 36a/17
buğur	buğur Ķāħir su°āl itdi 3a/19
bugün	bugün meydān içre қаңқı merdān gire 7b/11
dāyim, dāyimā	dāyim gelüp görünürdi 22b/2; du°ası virdin ider dāyimā aşħāb-ı ħalvet 67a/20
dün, dünle	dünle toğup dün büyüyen oğlan çoқdur 47a/6

evvel	evvel bunlar anlara varup 7a/20
evvel āhîr	evvel āhîr haber virdiler 35a/8
gâh	gâh kanad açup uçup tağ şahrâlar geçüp 20a/19
henüz	şabr eylegil vaqti henüz gelmedi 22b/5
her dem	her dem gönül hün oldı 67a/6
imdi	diñle imdi işbu cengün aşlını 17b/6
irte	on iki sıbtuñ begleri irte olup yirlerinden tırdılar 10a/3
ol gice	cümlesin ol gice helâk eyleye 13b/3
şubh-dem	şubh-dem İskender-i Kübrâ meclisinde hâzır oldılar 36b/19
şimdi	cihānuñ arqası şimdi benümle togrılmışdur 47b/4
yarın	yarın aña icâzet virem 11a/7
yarımdası	ol gün yiyüp içüp yarımdası vidâ° idüp 35b/17

3.6.3. Yer-Yön Zarfları

Yer-Yön Zarfları	Örnekler
aşağa	havā-yı fenādan aşağa inerdi 3b/4
çevre yaña	çevre yaña göz urduq 53b/8
girü	Sîmurğ °ālemine girü varam 56a/7
içerü	Süleymān dergāhından içerü girdiler 12a/1
ilerü	def ve ney ilerü getürdiler 31a/8
karşu	çadırdan çıkup qal°aya karşu yürüdiler 32a/6
taşra	otağını şehirden taşra kırdılar 49a/20
yaqın	Feleştin Qal°ası'na yaqın gelincek 29a/7
yuqaru	gözün aç yuqaru baq 17a/7

3.6.4. Miktar Zarfları

Miktar Zarfları	Örnekler
-----------------	----------

artuḡ	Ḳahramān'dan artuḡ ola ḡuvvetüñ 29a/18
az	az uçarlar birbirile durmazlar 7a/8
biñ biñ	cenge leşker ḡoyaram biñ biñ fesād 30a/6
çoḡ	bu arada ziyāde çoḡ olur 7a/7
ḡāyet	ol nā-be-kāra ḡāyet güç geldi 23b/7
be-ḡāyet	be-ḡāyet şād oldı 63b/1
iñen	baña iñen ḡıymaḡıl 16b/4
ol ḡadar	beni ol ḡadar aldadı kim 22b/6
şol ḡadar	şol ḡadar indük ki 54a/13

3.6.5. Soru Zarfları

Soru Zarfları	Örnekler
neden	neden bilevüz kim āb-ı ḡayātdur 35b/20
neye	Endelüs şāhınuñ ḡāli neye vardı 43a/10
nice	Benī Aşfer meliki didi kim nice ḡāl oldı 13a/18
niçün	niçün benüm altı yanumda uçarsın 42b/12

3.7. EDATLAR

Bir gramer unsuru olarak edatlar, tek başlarına anlamları olmayan ancak cümledeki diğerkelime ve kelime grupları arasında çeşitli münasebetler kurmaya yarayan âlet sözlerdir, vasıtalar (Hacıeminoğlu, 1992: V). Metnimizde oldukça yaygın bir kullanım alanına sahip olan edatlarla ilgili örnekler şu şekildedir:

3.7.1. Bağlama Edatları

Bağlama Edatları	Örnekler
ammā, ammā ki, ammā kim	uş Süleymān Taḡarına geldüm ammā şādam ki düşmān elinde olmadum 12b/5; başları tūḡı şeklinde ammā ki ḡadd ü ḡāmeti

	vaz ^c -i endāmı ādem şekil 36b/20; Süleymān icāzet virmedi ammā kim vaqt-i şām olunca 10b/2
belki, belkim	Süleymānlık kılalum didüğüñ nedür müşterek belki olmaz ben Süleymān oluram 65b/11; Rüstemden Zāldan geldügin işidicek korqa göndere belkim saña kul ola 28a/12
çün	aşağa koyup tırdı bir zamān hāmūş oldu çün Qāhir gördi kim Māyıs Hān cevāb viremez 5a/8
çünkü	işidüp eyitdiler çünkü bu taşdan götüren peşimān olur 36b/11
çünkü	Hālīk'a °ibādet itdi çünkü ol gice geçüp °ale'ş-şabāh oldu 41a/6
degül	terre gelmez şalgam u mantar degül pehlevānam ad-ila Efrāsiyāb 47b/21
eger, eger ki, eger kim	Süleymān'a digil eger baña amān °ömürden zamān vire 12b/12; eger ki oğlum Rüstem-i Tehemten birle 30b/16; eger kim vālidem hayātda olaydı 5b/6
egerçi, egerçi ki, egerçi kim	baħr-ı zulumāt içi gündüz gibi olmuş egerçi iraqda zulumāt görünür 40a/3; oğlın yāhū atasın ki yıkar egerçi ki başın kesüp gögsine ki çıkar 33a/13; °Arab-°arbā içinde kopdı Hākka tapdı egerçi kim ulu pādīşāh degüldür 44a/13
ger, ger... ger	dāne-i °isyāna kaşd itdüñse ger hırş-ıla tevbe kıl 1b/12; ger nebāta ger cemāda ma°dene hākim oldu 23a/20
gerek... gerek	gerek Sām-süvārı ele getirüp başın kessem gerek yā bu ğayretten ben ciger-hūn olup feth-i devletden ümīd üzsem 30b/10
hem... hem	hem korkutdı hem istimāletledi 28a/15
illā	yalıñuzluk kimseye yaraşmaz illā Hālīk'a kim Aħad'dur 53b/16
ki, kim	cevher-i kāmīl gerekdür ki kıymetin bile hemīn 2a/12; eyle kim toköz kat felegi kuşadup içine alan ejdehā 47a/1
līkin	pehlevānsın gerçi sen de pīl-mest līkin olur dest-i ber-bālā-yı dest 46a/18-19
meger	eşer kılmaz saña ağladuğum hiç meger göñlüñ katı pūlād olupdur 40b/20
ne...ne	ne Sām-ı süvār'dan haber bildiler ne hūd Qāhir'den 4a/6

nitekim	cümle °ālemi şu gördüm mütehayyir kaldum nitekim şimdi dağı görürem aşlı nedür 6b/8-9
pes	Qāhir biñ cān-ıla şehir-i mu°allağı görmege cān virdi pes Qarqarhāyī dīv eyitdi 2b/19
tā	Müsülmān olam tā ölüncene hizmet dağı kıloram 12b/12
tā ki, tā kim	hātem-i Süleymānı alup bu pādīşāha viresin tā ki cihānda Süleymānlık kıla 62b/19-20; Şādūkām şehrine yitdiler tā kim şehriñ kapısına irişdiler 35a/11
ve	bir °ālimüñ du°āsıla ve Tevrāt'ıñ berekātıla 18a/7
ve eger ki	naşībüñüz getürelüm ve eger ki mahrüm qalursavuz 39a/17
veyā, veyāhüd	hiç kimse ılduz-ıla berāber dirilmez veyā gökden alçaq olduğına °ār kılmaz 47a/11-12; yirde mi dirilür veyāhüd āhar yirden mi gelürler 51b/8
ya°nī	ya°nī fırsat buldı ol dem Qāhir'e 3b/5
yohsa	gelüp bizümle ceng ide yohsa Hüdhüd-ile nāme göndermek ne nesne-durur 48a/17-18
zīrā ki, zīrā kim	her ma°nī bir şüretsüz bulunmaz zīrā ki şüret ma°nāsuz olsa āla beñzer 66b/19; Süleymān leşkerine muzaffer düşüp manşür olasız zīrā kim Süleymānuñ leşkeri °azīmdür 62a/15

3.7.2. Son Çekim Edatları

Son Çekim Edatları	Örnekler
birle	karşu gelüp °izzet birle selāmladılar 14b/12
çün	velī luṭf it Muhammed çün şalavat vir bu dem 14a/12
gibi	bād-ı bī-cān gibi yiller eser 51b/11
içre	dağı seyr-i sefer içre mücibince zaḫmet meşakḫat çeken bizler olavuz 39a/17-18
içün	ceng içün biñ bir irtāl gürzi çıkaravuz 30b/19
ile	ḫayret ile ağızına barmağ urur 18a/1

-(y)A dek	dedeñ Hümāyūn Şāha dek varalum 5b/3; ol gice şubḥ oluncaya dek yiyüp içmekde 31a/12; tā şu içinceye dek her 51a/19
-(y)A degin	tā Süleymān zamānına degin bākī ḳaldı 58a/11; bugün öyleye degin fırsat Süleymān' uñdur 15a/20-21
-a göre	aña göre biz daḥı yaraḳ görelüm 64a/9
-dAn şoñra	bir vaḳt den şoñra bu ada harekete gelüp 7a/14; Mūsā şeri'atince namāz ḳıldıḳ dan şoñra 4b/11
-den ötürü	bu yalan sözlerü nden ötürü ḳılıcumla seni iki biçerdüm 45a/5
-den özge	benden özge yoḳ-durur çarḥuñ küçürek hiç işi 53b/15
-(n)uñ gibi	baña bunuñ gibi verhemlü nāme gönderüp baña ululuḡını gösterür 47a/6-7
-(n)üñ ile	ḥıfz idendür gön lüñ ile i' timād 26b/6

3.7.3. Berkitme Edatları

Berkitme Edatları	Örnekler
daḥı	ancılayın gördüm şehirlerin daḥı birbirinden farkı yoḳ 7a/19
elbetde	Zāl yaḳīn bildi kim elbetde Sām-ı süvārdur 25a/15-16
ḥod	ben ḥod Efrāsiyāb ceng-i cihān görmiş eski ḳurdam 49a/1

3.7.4. Ünleme Edatları

Ünleme Edatları	Örnekler
āh	Sührāb eyitdi āh ol siyāh-puş elinden kim 22b/8
i	eger sözüm işidürseñ i server 13b/6
iy	iy benüm zürriyātum uluları 23b/10
yā	yā Fettāḥ yā Deyyān yā Sübhān diyüp münācāt ider 4a/17
eyā	eyā bülbül naḡam ḳıl ki 14a/10-11
hey	hey! Süleymān'a biñ biñ cāzū zafer bulamaz 65a/13
v'iy	iy emir-i ins ü cinn ü v'iy şeh-i vaḥş u ḥuyūr 52b/18

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

Dizin Oluşturulurken Takip Edilen Yol

1. Anlamları dipnotlarda verilen içerisinde Farsça ibarelerin yer aldığı başlıklarda geçen kelime, kelime grupları ve ekler ile ayet ve hadis dışında kalan bütün kelime, kelime grupları ve birleşik fiiller dizine alınmıştır.
2. Madde başlarında yer alan kelimenin fiil olduğunu göstermek için sonuna kısa çizgi (-) konulmuştur.
3. Dizine alınan bütün kelime, kelime grupları ve birleşik fiillerin anlamları metindeki geçtiği yer esas alınarak verilmiş, bazı kelimeler dışında uzunca bir tanımlamaya gidilmemiştir.
4. Alıntı kelimelerin hangi dilden oldukları parantez içerisinde gösterilmiş, Türkçe kelimelerde ise bu durum belirtilmemiştir. Farsça kaideye göre oluşturulan kelime ve tamlamalar Farsça (Far.) olarak belirtilmiştir. Bu işlem büyük harfle başlayan madde başlarında uygulanmamıştır.
5. Tek başına tam bir anlam vermeyen ve metinde yardımcı fiil olarak kullanılan fiiller dizinde yardımcı fiil olarak adlandırılmış, metinde beraber kullanıldığı ismin yer aldığı madde başının altında anlamıyla birlikte verilmiştir.
6. Bütün madde başları alfabetik sıraya göre verilmiştir.
7. Es sesli kelimeler madde başında üst simge ile gösterilmiştir.
8. Metinde birkaç farklı şekilde yazılmış aynı anlamı ifade eden kelimeler, dizinde ayrı ayrı madde başı olarak alınmıştır ve birbirine göndermeler yapılmıştır. Anlamlandırılması ya da kelimenin köken bilgisi hususunda şüpheli olan kelimeler soru işareti (?) ile belirtilmiştir.
9. Madde başında yer alan kelimelerdeki ses olayları parantez içerisinde sola ok işaretiyle (<) gösterilmiştir.

A-Ā

āb (Far.): Su.

ā. 1b/3

ā.+1 1b/6

āb-ı hayāt (Far.): İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevi su.

ā. 27a/11, 34a/3, 35b/21, 36b/2, 36b/3, 37b/13, 37b/13, 38a/10, 38a/13, 38a/15, 38a/21, 38b/6, 38b/11, 38b/16, 38b/17, 39a/9, 39a/16, 39a/19, 39b/5, 39b/11, 39b/19, 40a/7, 43b/17

ā.+dan 38b/10, 39b/16-17, 40a/2

ā.+dur 35b/20, 39b/15

ā.+1 33b/16, 35b/20, 37b/19, 39b/7, 40a/1

ā.+ıçun 35a/19, 36a/3

āb-ı hayāt-ı zulümāt (Far.): Karanlık ülkesinde bulunan ölümsüzlük suyu.

ā.+a 34b/21

āb-ı hayvān (Far.): İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevî su. *bk. āb-ı hayāt*

ā. 40a/19

āb-ı memāt (Far.): Ölümlülük suyu.

ā. 37b/14

ā.+dan 38b/3

āb-ı revān (Far.): Akar su.

ā. 4b/8, 4b/10, 36b/15, 39a/3

ā.+a 39b/13

ā.+ları 55b/11

ābād (Far.): Bayındır, şen, mamur.

ā.+a 14a/18

ā. eyle- (bayındır duruma getirmek) 2a/18

ā. ol- (bayındır olmak) 40b/17

abanūs (< Far. ābnūs): Abanoz ağacı.

a. 6b/3, 19b/3, 19b/10, 25b/11, 43b/18, 54a/16

a.+dan 6b/21, 9b/12

a.+la 20b/9

abanūsī (< Far. ābnūsī): Abanozdan yapılmış.

a. 12a/3

°abd (Ar.): Kul, köle.

°a.+ini 37b/10

°a.+üñi 3b/21

°āb-dest (Far.): Abdest.

ā. al- (abdest almak) 14a/20, 32b/10, 39b/17

°abes (Ar.): Boş, saçma (şey).

°a. gitme- (işe yaramak, boşa gitmemek) 23a/6

°ābid (Ar.): İbadet eden, kulluk yapan.

°a.+i 45b/10

°abūs (Ar.): Somurtkan.

°a. 14a/18

°āc (Ar.): Fildişi.

°a. 6b/2, 12a/2, 19b/10, 19b/12, 20b/9, 20b/12, 25b/11, 43b/18

°a.+dan 6b/3

°acabā (Ar.): Şüphe ve şaşma ifade eder.

°a. 4a/11, 4a/15, 42a/2, 50b/13, 53b/9, 54a/20, 54b/9, 62b/15

°acāyib (< Ar. °acā°ib): Tuhaf, değişik, garip şey.

°a. 4a/12, 4a/13, 4a/16, 6a/18, 6a/20, 6b/14, 13b/19, 15a/12, 17a/20, 27a/1, 29b/11, 34b/2, 35a/15, 40a/6, 43b/15, 50b/12, 51b/4, 52b/16, 55b/10

°a.+i 40a/6

°acāyibāt (< Ar. °acā°ibāt): Tuhaf şeyler, gariplikler.

°a. 6b/15, 6b/18

°a.+ı 2b/15, 4b/13

°acāyiblik (Ar.+T.) Acayıplık, tuhaflık.

°a+(ğ)ı 36b/21

°Acāyibü'l-Maḥlūqāt-ı Kebīr: Yazıldığı devrin coğrafya ve kozmografya telakkisine göre hazırlanmış, ansiklopedik bilgiler ihtiva eden, İslâmî edebiyatların ortak eserlerinden biri.

°A.+de 58a/4-5

°Accālī: Sîsitân pehlivanlarından biri.

°A. 32a/9

°aceb (Ar.): Şaşma, hayret etme.

°a. 3a/20, 4a/16, 5b/1, 7a/11, 26b/5, 34b/15, 35b/7, 36b/6, 36b/20, 37a/9, 37b/10, 39a/4, 40a/5, 42a/2, 43a/9, 51b/14, 52a/18, 52b/15, 54b/2, 61a/11, 65a/4

°a. gel- (tuhaf gelmek) 37b/9

°a. mi 40b/16

°**aceble**- (Ar.+T.): Şaşmak, hayret etmek.

°a.-diler 35a/6

°**acebleş**- (Ar.+T.) Şaşmak, hayret etmek.

°a.-üp 35b/2

°**acebü'l-°aceb** (Ar.): Şaşılacak derecede tuhaf.

°a. 6b/19

°**Acem**: İranlı, Farsî.

°A. 25b/21, 27a/20, 30a/20, 32a/2, 41b/12, 43a/5, 43b/19, 45b/7, 47a/18, 47b/9, 49b/5

acı: Tatlı olmayan, acı.

a. 29b/11, 30a/20, 53b/12

acıq: Dert, elem, keder, matem.

a. (ğ)+ı 51a/4

a. (ğ)+ıdur 51a/4

a. (ğ)+ından 49a/5

acı-: Merhamet etmek.

a.-yup 19a/7

acıq-: Aç olmak.

a.-duq 54a/10

°**acib** (Ar.): Şaşılacak şey.

°a. 24a/8

°**acibraq** (Ar.+T.): Daha acayip, daha tuhaf.

°a. 50b/1

°**aciz** (Ar.): Güçsüz, zayıf.

°ā. 5a/10

°ā. qal- (bir şey yapamaz duruma gelmek) 57b/17

°ā. ol- (yapmaya gücü yetmemek) 4a/7, 24b/18

°**aciz-i kartal** (Far.): Beceriksiz kartal.

°ā. 57b/5-6

acuq: (mec.) Üzüntü, keder, elem.

a. (ğ)+ıla 53b/19, 53b/21

°**ac-ı abanūs** (Far.): Abanoz ağacı.

°ā.+dan 60b/15

°**acz** (Ar.): Acizlik, zayıflık, güçsüzlük.

°a. göster- (yapmaya gücü yetmemek, yapamamak) 37a/3

°a.+e var- (yapamamak) 37b/6

aç-:1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek

a.-adı 5b/21

a.-dı 45a/20, 53b/14, 62b/14

a.-dılar 12b/18

a.-duğunca 14b/16, 18b/15

a.-madı 15b/17, 41b/1

a.-mışdı 10b/12

a.-up 4a/7, 4a/19, 5a/1, 5b/18, 6b/19, 7a/16, 7a/18, 8b/7, 8b/10, 11a/8, 12a/15,
15b/2, 17a/7, 17b/16, 19b/13, 20a/19, 24b/21, 25b/8, 32a/4, 37b/15, 42a/14, 42b/9,
42b/19, 44a/9, 44b/20, 45b/3, 47a/3, 49a/11, 50b/7, 50b/10, 51a/10, 52a/13, 53b/7,
55a/20, 56a/11, 56a/17, 57b/7, 66a/14

2. Yardımcı fiil.

a.-29a/21, 56b/17

a.-arlardı 58b/3

a.-avuz 27a/1

a.-dı 5a/6, 30b/3

a.-dılar 59b/17

a.-duñ mı 3a/21

a.-ğıl 30a/16

açdur-: Ortaya çıkarmak, ortaya koymak.

a.-up 25a/17, 31a/16

açıl-: Yardımcı fiil.

a.-dı 25b/13, 29a/4, 31a/21, 41b/6, 43a/9, 43a/9, 59b/18

açış-: (Birlikte) bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a.-up 56a/13

açlık: Aç olma durumu.

a. 50b/10

a.+dan 52a/20

açuğ: Engelsiz, serbest.

a. 19b/11

açuş-: (Birlikte) Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a.-up 18b/6

ad: Ad, isim, nam; şöhret.

a. 2a/19, 2a/21, 2b/1, 19a/20

a. ol- (ad olarak verilmek) 40b/18

a. u şan gözle- (ün kazanmayı amaçlamak) 10a/9, 17b/14, 18a/14

a.+dan 62a/5

a.+ı 2b/1, 2b/1, 30b/2, 33a/8, 36a/20

a.+ı kal- (adı, şöhreti baki kalmak, unutulmamak) 2a/19

a.+ı kazan- (ün kazanmak) 2b/2

a.+ı şanu gözle- (ün kazanmayı amaçlamak) 33a/10

a.+ı şın- (kötü bir şöhretle bilinmek) 33a/9

a.+ıla 18a/14, 47b/21, 65a/14

a.+ın 18a/13, 60a/5

a.+ına 27b/12, 35a/7, 42b/17, 45a/1

a.+larıñuz 53a/17

a.+um 43a/19, 47b/11

a.+umı 61b/18

ada: Her tarafı su ile çevrili kara parçası. *bk. cezire*

a. 7a/14

a.+lar 52a/3

a.+ya 7a/18

a^cdā (Ar.): Düşmanlar.

a. 57a/1

aded (Ar.): Sayı.

^ca. 7b/6

adedesüz (Ar.+T.): Sayısız.

^ca. 15a/4

ādem (Ar.): İnsan, insanoğlu, adam.

ā. 1b/6, 4a/16, 7a/1, 8a/14, 10a/18, 11a/2, 11a/2, 11a/6, 11a/10, 11a/10, 11b/20, 13a/7, 17a/19, 18a/17, 18b/13, 18b/16, 19a/20, 36b/20, 38a/9, 38b/13, 41a/18, 14b/13, 43b/12, 44b/4, 44b/18, 45a/7, 45b/21, 48b/9, 57b/8, 58a/1, 58a/4, 58b/2, 58b/3, 59b/15, 60b/11, 61a/7, 62a/2, 63a/14, 64b/16

ā. ol- (iyi, şahsiyet sahibi, ideal bir insan olmak) 2b/1

ā.+den 37b/11

ā.+e 25a/14, 48a/15

ā.+i 6a/19, 11a/4, 17b/19, 18a/4, 18a/10, 24a/16, 59a/8, 64b/16

ā.+ile 11a/4, 17b/19, 18a/4, 47b/15, 55b/16

ā.+leri 11a/1, 11a/1

ā.+lerin 60b/7

ā.+uñ 2a/19, 22b/20

Ādem: İlk insan ve ilk peygamber. *bk. Ādem Şafī, Ādem-i Şafī*

Ā. 35b/11, 3b/17

Ā.+e 44b/17

Ā.+i 22b/17

°adem (Ar.): Hiçlik, yokluk.

°a. 2a/21, 21a/19, 56b/18

ādemī (Ar.): İnsan, adam, kişi, insanoğlu. *bk. ādemī-zād*

ā. 2a/21, 6b/15, 26a/14, 55b/17

ā.+ler 48a/14

ā.+leriyüz 34b/21, 35a/13

ā.+ye 17b/17

ādemī-zād (Far.): İnsan, insanoğlu. *bk. ādemī*

ā. 12a/19, 12a/21, 18a/11, 18b/11, 19b/11, 41b/3, 58b/13, 59a/4, 59a/5, 59a/14, 59b/14, 64a/3

ā.+da 12a/12

ā.+dan 58b/9

ā.+ı 24b/10

ā.+uñ 64b/13

Ādem Şafī: İlk insan ve ilk peygamber. *bk. Ādem, Ādem-i Şafī*

Ā. 57a/19

Ā.+den 14b/3

Ādem-i Şafī: İlk insan ve ilk peygamber. *bk. Ādem, Ādem Şafī*

Ā. 59a/18

°ādī (Ar.): Pehlivan, güçlü asker.

°ā. 37a/8, 46b/7

°ā.+lerden 19a/5

°ā.+leri 24a/6

°**Ādī**: Bir kavim.

°Ā. 11b/21, 62a/19

°Ā.+lerden 19a/5

°**adl** (Ar.): Adalet, hakkaniyet, doğruluk, tarafsızlık.

°a. 22a/4, 57b/21

°adl kııl- (adaletli davranmak)

°a.+ile 2a/19

°a.+üñ+ile 26a/18

adlu: Adlı, adında.

a. 13a/17, 18a/14, 18a/15

°**adū** (Ar.): Düşman.

°a. 12b/14, 14b/13

°a.+lar 6a/7

°a.+nun 62a/5

°a.+nuñ 21a/18, 21a/19, 21b/5

°a.+ñuñ 67b/1

°a.+ya 21a/19

°**aff** (Ar.): Günahı, suçu, kusuru bağışlama.

°a.+uñ eyle- (affetmek, bağışlamak) 40b/13

āfāḳ (Ar.): Gökyüzü.

ā.+a 9b/13

āferīn (Far.): Beğenme, takdir.

ā. 2a/14, 48b/14

ā. eyle- (beğenmek, takdir etmek) 10a/12, 17b/7

ā. it- (beğenmek, takdir etmek) 12a/1

ā. kııl- (beğenmek, takdir etmek) 2a/14

āferīnle- (Far.+T.): Beğenmek, takdir etmek.

ā.-yüp 42a/20

āfet (Ar.): 1. Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.

ā.+le 1b/4

ā.+i 36b/7

2. (mec.) Çok güzel insan.

ā. 52b/10

āfitāb (< Far. āf-tāb): Güneş.

ā. 3a/3, 50a/10, 62a/21

āfitābü'l-mürselīn (Ar.): Peygamberlerin güneşi; Hz. Muhammed.

ā. 1b/7

°afv (Ar.): Günahı, suçu, kusuru bağışlama.

°a. eyle- (affetmek, bağışlamak) 14a/5, 21b/20, 67a/5

°a. it- (affetmek, bağışlamak) 14a/5, 26b/16, 27a/3, 27a/6, 29a/1, 29a/2, 52b/4, 67a/4

°Afvān: Bir cadı.

°A. 58a/8

ağ: Ak, beyaz. *bk. ak.*

a. 32b/3

ağ-: Yükselmek, yukarı doğru çıkmak.

a.-dı 17a/17

a.-up 7b/21

ağaç: 1. Ağaç.

a. 35b/8, 35b/9, 35b/9, 37a/1, 37a/1, 39a/11, 45a/13, 47b/8, 53a/3, 53b/21

a.+a 7a/3, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 54a/18

a.+dan 7a/3

a.+ı 21b/10, 25a/21, 45a/20, 45b/5, 50a/1, 57a/15

a.+ın 21b/9

a.+ından 49b/4

a.+ınuñ 44a/11

a.+ıydı 39a/12

a.+lar 7b/5

a.+ları 40a/11, 40a/12, 54a/16, 54a/16

2. Tahta, ahşap.

a.+ı 23a/4

āgāh (Far.): Bilgili, haberli, uyanık.

ā. it- (haberdar etmek) 20a/20, 61b/13

ā. kııl- (haberdar etmek) 4b/17

ā. ol- (haberdar olmak, öğrenmek) 3a/7-8, 5a/13, 11b/8, 16a/3, 21b/3, 23b/10, 30b/9, 33a/8, 33b/17, 42a/9, 64a/5

āgāh-bād (Far.): Uyanık ola, uyanık olsun.

ā. 29a/19

ağdur-: Yükseltmek, yukarı çıkartmak.

a.-urlar 24a/16, 48a/14

ağır: 1. Tartıda çok gelen.

a. 4a/14

2. (mec.) Değeri çok olan, gösterişli.

a. 25b/15

ağ(ı)z: 1. Ağız. *bk. ağız*

a.+ı 49a/4, 55b/13

a.+ın 51a/1, 53b/13

a.+ına 49a/4, 48b/7, 48b/13, 53b/14

a.+ına barmağ ur- (şaşırmak, hayret etmek) 18a/1

a.+ında 56a/15

a.+ından 40a/4, 40a/5, 50b/15, 61a/20

a.+ını 51b/1

a.+umuza 51a/16

2. Dil, üslup, söyleyiş.

a. aç- (konuşmak) 47a/3, 66a/14

a.+ından 48b/3

a.+ından 19b/13

3. Uç, kenar.

a.+ına 25a/21, 25a/21, 31a/15, 49b/4, 49b/5, 49b/17, 57a/16

4. Çıkış yeri

a.+ına 50b/13

ağla-: Ağlamak.

a.-dı 5a/15, 8a/11, 26a/15

a.-duğum 40b/20

a.-yuban 26a/6

a.-yup 26a/5

ağlaş-: Ağlaşmak.

a.-a 30b/12, 46b/5

ağu: Zehir.

a. 16a/2

ağuz: Ağız. *bk. ağız*

a.+ında 45a/13

a.+uñda 42b/14

āh (Far.): Acı, üzüntü keder gibi duyguları ifade eden söz.

ā. 2a/4, 19a/2, 22b/8, 22b/10, 22b/18, 23b/19, 26a/6, 27a/13, 28b/20, 40b/14, 49a/8, 52b/7, 53b/17, 67a/6

ā. eyle- (feryat etmek, inlemek) 23b/7

ā. it- (feryat etmek, inlemek) 17a/6, 53b/14, 61b/12

ā.+ından 23b/8

ā. u vāh it- (ağlayıp inlemek, sızlanmak) 51a/7

ā.+um 52b/8, 53b/14

Aḥad: Bir ve tek olan; Allah.

A.+dur 53b/16

A.+uñ 39b/20

āḥar (Ar.): Başka, diğer.

ā. 51b/8

aḥbār (Ar.): Haberler, sözler.

a. saçıl- (haber yayılmak, haberi söylenmek) 31b/1

a.+durur 59b/1

°ahd (Ar.): Yemin, ant; söz, söz verme.

°a. 63b/12, 63b/13

°a. eyle- (bir şeyi yapmak için and içmek) 5a/13

°a.+i 58a/19

Ahdehe-i cāzū: Bir cadı.

A. 64b/17-18

āhen (Far.): Demir.

ā. 8b/19, 25a/21

ā.+i 3b/20

āhen-nāḥun (Far.): (mec.) Demir tırnaklı.

ā. 14b/2, 57a/17

āhen-pūṣ (Far.): Zırh giymiş olan.

ā. 14b/20, 32a/2, 32a/7, 32b/13

āheng (Far.): Kasıt, niyet, teşebbüs etmek, yönelme.

ā.+ini 41b/18

ā. it- (saldırmak, savaşmak) 5a/16, 33a/16

āḥir (Ar.): Son, sonraki, sonunda, en sonra.

ā. 19a/17, 22a/10, 23a/21, 30a/2, 37b/19, 61b/6, 66b/12

ā. it- (bitirmek, sonlandırmak) 13b/18, 29b/8, 30a/17, 38b/2, 46b/18, 53b/12,
57a/6, 67a/12

ā.+inde 9a/8

ā.+ine 38b/7

āḥiret (Ar.): Ahiret.

ā. 37a/14

ā.+e 5b/7, 23a/4, 23a/5

aḥḳar (Ar.): Hakir, çok aciz.

a.+ı 2a/8

aḥmaḳ (Ar.): Aklı kıt, anlayışsız, budala.

a. 21b/8

Aḥmed: Çok övülmüş, methedilmiş; Hz. Muhammed.

A. 1b/6, 1b/13, 14a/4, 27a/5, 40b/10, 40b/11, 41a/1, 52b/4

A.+durur 1b/11

A.+e 24b/15, 27a/15, 41b/19, 46b/19, 49b/11, 50a/12, 56a/9

aḥsen (Ar.): Çok güzel.

a. 24b/15, 38a/1, 40b/5, 52b/8

aḥsent (Ar.): “Aferin, bravo, iyi yaptın” anlamında bir söz.

a. 10a/12, 15b/15

aḥsenü’l-ḥadiṣ (Ar.): Sözlerin en güzeli.

a. 67a/15

aḥşam: Akşam.

a. ol- (akşam vaktinin gelmesi) 10a/20

aḥter (Far.): Doğu.

a. 17a/2

a.+i 21a/14

āḥū (Far.): Ceylan, karaca.

ā. 48a/16

āḥū-yı ḥas (Far.): Yabani ceylan.

ā. 20a/5

āḥū-yı nāḥun (Far.): Ceylan tırnaklı.

ā. 49b/6

aḥvāl (Ar.): Durumlar, haller.

a.+i 38b/10, 59b/21

a.+in 29a/11

a.+inden 4b/12

aķ: Ak, beyaz. *bk. aġ.*

a. 7a/7, 20a/14, 20a/14, 30b/3

aķ-: Akmak.

a.-an 39a/3

a.-ar 36b/15, 39a/4, 39a/6, 54a/17, 55b/11

a.-dı 18b/19

a.-duġından 39a/7

a.-ma(ġ)+ıla 58a/16

a.-mış 43b/17

°āķ (Ar.): Dik başlı, asi.

°ā. āřı ol- (asi olmak, isyan etmek) 62a/10, 65a/17

°ā. ol- (asi olmak, isyan etmek) 16b/13

A°ķāb: Sısitān pehlivanlarından biri.

A. 32a/9

°aķabince (Ar.+T.): Ardından, arkasından. *bk. °aķabunca.*

°a. 20b/15, 25b/13, 64b/13, 64b/17, 64b/21

°aķabunca (Ar.+T.): Ardından, arkasından. *bk. °aķabince.*

°a. 36a/9

°aķ°aķ (Ar.): Saksaaġan.

°a. 18a/2

Aķbıĥ: Benı Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Aķbıĥ Aşferı*

A.+i 9a/21

A.+üñ 9a/18, 9a/18

Aķbıĥ Aşferı: Benı Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Aķbıĥ*

A. 9a/15, 9a/16

Aķbıĥ Erdüvān: Benı Asfer pehlivanlarından biri.

A.+ı 10b/9

aķça: Selçuklular ve Osmanlılar'da para birimi olarak kullanılan gümüş sikke.

a.+ları 30b/3

Aķdāĥ bin Fātıĥ: Endelüs beylerinden biri. *bk. Aķdāĥ bin Efātıĥ*

A. 16a/17

A.+le 16a/14

Akdāh bin Efātiḥ: Endelüs beylerinden biri. *bk. Akdāh bin Fātiḥ*

A. 13a/9-10

Akdeñiz: Akdeniz.

A.+e 47b/11

°ākūbet (Ar.): Nihayet, son.

°ā. 4b/19, 23b/12, 38a/13, 38b/12, 41b/5, 44a/21, 49a/7, 53b/18, 54a/13, 57b/17,
60a/18, 60b/1, 61b/18

°ākūbetü'l-emr (Ar.): Neticede, işin sonunda, nihayet.

°ā. 5b/12, 5b/13

°aḳıl (< Ar. °aḳl): Akıl. *bk. °aḳl*

°a. dir- (bilincini toparlamak) 26b/4

°a.+dan 44a/14

°aḳl (Ar.): Akıl. *bk. °aḳl*

°a. 40a/18, 61a/8, 61b/13, 66b/5

°a.+ı başına gel- (ayılmak, kendine gelmek) 4a/19

°a.+ı şaş- (şaşırmak, bocalamak) 7b/18, 15b/14

°a.+ıla 62a/13

°a.+ın başına dir- (akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak) 62b/14

°a.+uñ 66b/4

°a.+uñ başına dir- (akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak)

29b/6

°a.+uña 38b/17

°āḳıl (Ar.): Akıllı (kimse).

°ā. 21a/17, 21a/18, 21b/8, 28b/2, 40a/18, 46b/18, 53b/4, 62a/16

°ā.+ısañ 23b/1, 38b/1

°ā.+ları 61b/13

°ā.+ların 61b/12

°āḳılān-ı erkān (Far.): Söz sahibi kimseler.

°ā. 3b/8

akıt-: Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.

a.-(d)up 61b/8

°aḳīḳ (Ar.): Genellikle kırmızı renkte olan bir cins değerli taş.

°a.+den 6b/21

aḳrabā (Ar.): Aralarında kan bağı bulunan kimseler.

a.+larumuza 39a/21

Aḳrabḳī: İran pehlivanlarından biri.

A. 31b/21

°Aḳrān: Endelüs meliki. *bk. °Aḳrān Şāh, °Aḳrān Şāh-ı Endelüsī*

°A. 12a/1, 12b/18, 13b/10, 24b/5, 61a/19, 63b/12

°Aḳrān Şāh: Endelüs meliki. *bk. °Aḳrān, °Aḳrān Şāh-ı Endelüsī*

°A. 12a/2, 12b/11, 14b/7, 19b/7, 23a/8, 58b/21, 61b/1-2, 62a/6

°A.+uñ 24b/5, 61a/19

°Aḳrān Şāh-ı Endelüsī: Endelüs meliki. *bk. °Aḳrān, °Aḳrān Şāh*

°A. 63a/2

°A.+nüñ 61a/21

°aks (Ar.): 1. Bir şeyin zıddı, karşıtı, tersi.

°a.+e 26a/7

2. Yansıma.

°a.+inden 37b/1

aḳvāl (Ar.): Sözler, lakırdılar.

a.+i 2b/11

Aḳvās-ı Ḳāhiri: İran pehlivanlarından biri.

A. 31b/21

āl (Ar.): Hile, oyun. *bk. lu^cb*

ā. 52b/8

ā. eyle- (aldatmak, oyun etmek) 60a/19

ā.+a 66b/19

ā.+ile 40b/17

āl (Ar.): Aile, sülale.

ā.+ine 2a/5, 41a/2

āl-i °Oşmān (Far.): Osmanlı sülalesi, Osmanlı hanedanı.

ā. 2a/5

ā.+uñ 67a/13

āl-i ḳahramān (Far.): Kahramanlığı yüce olan.

ā. 33a/2

al-: 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.

a.-a 18b/13

a.-acağdur 63a/4
a.-alar 38a/6
a.-alum 26a/20
a.-amamışlar 51a/1
a.-dı 10b/21, 11a/4, 48b/7
a.-dum 53b/19
a.-ğıl 42a/20
a.-sa 18a/1
a.-sunlar 38a/5
a.-uñ 16b/11
a.-up 2b/20, 3a/20, 4a/12, 9a/19, 9b/15, 10b/20, 11a/9, 11a/19, 15b/9, 22a/2, 28b/3,
29a/7, 29a/9, 29b/10, 29b/19, 29b/19, 31a/5, 36b/18, 37a/19, 39a/11, 42a/13, 42b/2,
43b/21, 45a/16, 45b/6, 45b/15, 48a/20, 48b/17, 49a/2, 51b/21, 53b/19, 53b/20,
54a/6, 54b/17, 55a/18, 55a/19
a.-ur 48b/5
a.-urlardı 36a/16
a.-uruz 51a/14, 51a/16
2. Ele geçirmek, fethetmek.
a.-a 30b/12
a.-alum 65b/10
a.-am 22b/5, 61b/16
a.-asın 11b/3
a.-avuz 24a/2
a.-a mı 65a/12
a.-ayıduğ 59a/4
a.-dı 9a/18, 22b/3, 27b/7, 61b/19
a.-duğ 5a/4
a.-dum 8a/18
a.-ı vir- 12b/21, 43a/13
a.-madan 30b/12
a.-mağ+ıçun 57b/14
a.-maya 11b/14
a.-maz 8a/8
a.-mışam 43b/5

a.-sa 60b/12

a.-sam 30b/9

a.-uban 60b/9

a.-up 12b/19, 16a/12, 18b/7, 24b/8, 27b/19, 32a/13, 34b/9, 49a/16, 59a/13, 60a/10

3. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.

a.-alum 35a/21

a.-up 6a/15, 35a/14

4. Birlikte götürmek.

a.-alum 35b/21

a.-up 10b/8, 10b/11, 16b/7, 17a/4, 23a/4, 26a/2, 29b/15, 32a/11, 33b/19, 35b/3, 49b/13, 56a/6

5. Sarmak, kuşatmak, çevrelemek.

a.-up 10b/18, 34a/11, 35b/4

6. Sürükleyip götürmek

a.-dı 36b/6

7. Erkek, kadınla evlenmek.

a.-dı 58a/7

a.-updı 7b/1

8. Takmak, geçirmek.

a.-dı 60a/7

a.-mı 58b/13

a.-up 9b/11

9. Kabul etmek.

a.-du 55b/18

10. Örtmek, koymak.

a.-uban 20a/17

a.-up 20a/4, 25a/19

11. Tutmak.

a.-dı 49b/17

a.-sam 48a/1

a.-up 9a/16, 9b/1, 37a/15, 39b/3, 51b/2

12. Almak, elde etmek

a.-dı 23b/1

a.-sun 65b/9

a.-up 4a/18, 62b/19, 62b/21

a.-ur 11b/15, 34a/3

a.-ursın 65a/17

13. Gidermek, yok etmek.

a.-ı vir- 22b/20

14. Yardımcı fiil.

a.- 40a/10, 52b/8, 52b/8

a.-a 3b/3, 5a/15, 8a/2, 8a/21, 7b/11, 24a/18, 43b/2, 60a/2

a.-alar 19a/11

a.-alum 6b/16, 50b/19

a.-am 25a/1, 26b/3, 46b/5, 60a/10, 62a/2

a.-amayup 49a/5

a.-amaz 28a/17

a.-an 47a/1

a.-dı 9b/4, 10a/16, 12a/10, 15a/16, 16a/20, 21a/1, 22a/5, 31b/10, 38b/8, 57b/13,
62b/14

a.-dılar 34b/18

a.-dıldı 11a/12

a.-duğ 51a/3, 52a/13

a.-duñuz 52a/11

a.-ı vir- 61b/20

a.-ma 52b/8

a.-mağa 6a/10, 16a/4, 34a/5, 64a/8

a.-mağ 28b/11, 29a/21

a.-mayam 61b/7

a.-maz 47a/18

a.-miş 41b/10

a.-sadı 26a/14

a.-sağ 30b/18

a.-savuz 6a/5

a.-up 10a/6, 12b/16, 14a/20, 16b/20, 17b/16, 29b/4, 32b/10, 35a/8, 35a/12, 35b/5,
36a/7, 39b/17, 43b/9, 49b/14, 52a/6, 53b/14

a.-ur 24a/13, 24a/13

a.-urdı 58b/1

a°lā (Ar.): Yüksek, yüce.

a. 45b/20

alacıq: Göçebe çadırı.

a.(ğ)+1 9a/13

°alāla (Ar.): Gürültü, velvele, debdebe.

°a. tut- (gürültü olmak) 49b/19

°alāmet (Ar.): İşâret, belirti, iz.

°a.+inden 61a/1

alay (< Far. ālāy): Asker topluluğu.

a.+1 bağla- (saf tutmak, savaş düzenine girmek) 14b/9, 15a/7

a.+lar 7b/9, 32a/20

°alāyîq (< Ar. °alā°îq): Alakalar, ilgiler, bağlar.

°a.+ın 7a/19

alçaq: Aşağıda olan, yüksek olmayan (yer).

a. 47a/12

alda-: Aldatmak, kandırmak.

a.-dı 22b/6

a.-dum 18a/8

a.-mîş 11b/13

a.-rdı 22b/9

aldur-: Kaptırmak, kaybetmek.

a.-mayınca 33b/12

°ale'l-ḥuşūş (Ar.): Özellikle, bilhassa.

°a. 61b/4

°alem (Ar.): Bayrak, sancak.

°a. 9b/18, 14b/7, 15a/10, 17a/12, 25b/4, 26a/1, 32b/3

°a.+den 32b/5

°a.+i 10a/21, 56a/18

°a.+ile 41a/9

°a.+inüñ 16b/3

°a.+ler 14b/5, 32a/6, 32a/16, 64a/21

°a.+leri 32a/21, 50a/2

°a.+lerin 25b/2

°a.+lerüm 47b/12

°a.+ümüz 55a/14

°a.+ümüze 55a/14

°**âlem** (Ar.): Dünya, cihan, âlem.

°â. 2b/7, 6a/8, 6a/19, 14b/14, 17b/6, 30b/11, 34a/15, 40a/4, 41b/14, 43a/18, 47b/19, 51b/10, 52a/15, 53a/2, 53a/15, 53a/16, 53a/16, 54a/19, 54b/10, 55a/3, 55a/5, 55a/21, 55b/2, 55b/9, 55b/16, 59a/8, 60b/3, 61b/12, 64b/16

°â.+de 19a/20, 29a/20, 30b/20, 49a/16, 53a/5, 53a/10, 53a/21, 55a/12, 59a/7, 59a/15, 60a/2, 62a/3, 65b/14, 67a/17

°â.+den 50b/5, 53a/11, 54b/5, 54b/8, 55a/2, 55a/5

°â.+dür 53a/16, 54a/17, 54a/19, 54a/20, 55a/3, 55b/16

°â.+e 19a/13, 44b/18, 51b/15, 53a/4, 53a/4, 53a/5, 53a/18, 54a/15, 54a/19, 55a/4, 55b/16, 63a/4

°â.+i 3a/3, 3a/16, 4a/6, 6a/20, 6b/8, 6b/12, 38b/5, 42b/15, 46a/6, 46a/10, 46b/12, 48a/12, 48a/13, 52a/14, 53a/5, 53a/12, 54a/5, 54b/8, 54b/9, 55a/9, 55b/16, 55b/20, 60b/10

°â.+in 31b/9, 54b/13, 55b/6, 55b/7

°â.+inde 51a/8

°â.+inden 52a/10

°â.+ine 52a/7, 52a/10, 54a/4, 54a/19, 54b/11, 55b/9, 55b/9, 55b/10, 56a/6, 56a/7

°â.+ini 54a/12

°â.+inüñ 53b/7

°â.+ler 50b/4, 54a/14, 54b/12

°â.+lere 50b/9

°â.+leri 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/7, 55a/5, 55a/16

°â.+ümüz 53a/15

°â.+ümüzden 50b/5

°â.+üñ 18a/18, 21b/12, 27b/12, 55a/6, 55a/12, 56a/3, 57b/11

°**âlem-i Anḳā** (Far.): Anka kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem.

°â. 54b/8

°â.+dan 54b/9

°**âlem-i eṭrāf** (Far.): Dünyanın her tarafı.

°â.+da 24a/12

°â.+ı 4b/17

°**âlem-i Hümā** (Far.): Hüma kuşunun yaşadığı yer diyar, âlem.

°ā. 53a/18, 53b/20

°**ālem-i kāyināt** (Far.): Yaratılmış olan her şey, evren.

°ā. 6b/15

°**ālem-i Kūknūs** (Far.): Kuknus kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem.

°ā. 55a/4

°**ālem-i Sīmurġ** (Far.): Simurg kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem. *bk. Sīmurġ-ı °ālem*

°ā. 53a/11

°ā.+a 54a/7, 54a/20

°ā.+da 51b/8

°ā.+ı 56a/6

°**ālem-i Süleymān** (Far.): Hz. Süleyman'ın yaşadığı yer, diyar, âlem.

°ā.+a 18a/17

°**ālem-i tuman** (Far.) Duman âlemi, duman diyarı.

°ā. 55b/3-4

°**alemlü** (Ar.+T.): Alem, sancak sahibi.

°a. 41a/9, 55a/14

°**alā-raġmı rūzigār** (Far.): Zamana rağmen.

°a. 3a/2, 4a/5, 31a/21, 41a/11, 43a/8

°**ale'ş-şabāh**: (Ar.): Sabahleyin, erkenden.

°a. 14a/16, 14a/18, 31b/12, 37a/19, 41a/6, 49b/11

°a.+dan 25a/18

°**ālet** (Ar.): Alet, araç.

°ā.+i 11b/7

°ā.+in 8b/9, 14b/19, 19b/2, 26a/19, 49b/3, 57a/13, 59b/15

°ā.+ine 32a/7

°ā.+ler+ile 60b/17

°**ālet-i ceng** (Far.) Savaş aleti. *bk. ālet-i ħarb*

°ā.+i 14a/21

°**ālet-i ħarb** (Far.): Savaş aleti. *bk. ālet-i ceng*

°ā.+i 31b/2

°**alev**: Ateş, alev.

°a. 50b/16

°a.+i 58a/15

°**alevī**: Alev renginde olan.

°a. 12a/3

°**aleyhi's-selām** (Ar.): “Allah’ın selamı üzerine olsun” anlamında bir söz. *bk. °am.*

°a. 21a/2, 21a/5, 21b/11, 21b/21, 23a/1, 23b/3, 33b/14, 41a/14, 41a/17, 41b/20, 42a/19, 45a/2, 52b/12, 57a/8

°**aleyk** (Ar.): “Senin üzerine olsun.” anlamında bir söz.

°a. al- (selam almak) 12a/10, 16a/20

alıñ-: İncinmek, kırılmak.

a.-dı 14a/8

alın-: 1. Alınmak, elde edilmek, kazanılmak.

a.-ur 21b/1

2. Yardımcı fiil.

a.-up 27b/4

alış-: Alıp vermek.

a.-up 40a/14

°**Alī**: Hz. Ali.

°A. 2a/1

°A.+nüñ 2a/4

°**ālī** (Ar.): Büyük, ulu, yüce.

°ā. 2a/7, 21a/10, 21a/16, 22a/7, 22b/1, 36b/14, 38a/16, 58a/12

°**ālīm** (Ar.): İlim sahibi olan, bilen, bilici.

°a. 1b/4

°ā.+üñ 18a/7

alkış: Takdir, beğenme.

a. it- (beğenmek, takdir etmek) 22a/12

a. kıl- (beğenmek, takdir etmek) 20a/14

Allāh: Allah, Tanrı.

A. 1b/2, 8a/17, 8b/6, 13b/21, 20a/11, 21a/6, 21a/20, 22b/3, 24a/21, 26b/21, 27a/1, 42b/17, 44b/20, 46a/21, 50b/5, 52b/1

A.+a 18b/21, 31b/4, 52a/21, 54a/3, 56a/7

A.+dan 11b/9

A.+ı 60a/12

A.+uñ 55b/18

al(i)n: Alın.

a.+ı 44b/18

alt: Alt, alt taraf.

a.+ı 29a/13, 42b/10, 42b/12

a.+ıda 9b/12

a.+ın 17a/9, 46b/6

a.+ına 2b/21, 3a/10, 20a/12, 23b/8

a.+ında 20b/13, 20b/16, 23b/19, 37b/3

altı: Altı.

a. 50b/14

altıncı: Altıncı.

a. 64b/17

altı kez yüz biñ: Altı yüz bin.

a. 35b/3, 35b/5, 36a/5, 64b/18

altı yüz: Altı yüz.

a. 20b/4

altmış: Altmış.

a. 8b/17, 16a/19

altmış altı: Altmış altı.

a. 44a/1

altmış bir: Altmış bir.

a. 6b/10

altın: Altın.

a. 4a/10, 4b/19, 12a/11, 19b/3, 19b/17, 20b/7, 27b/9, 31a/3, 31a/10, 32a/19, 37b/3,
38a/8, 40a/2, 43a/7, 43b/21, 44a/4, 47b/1, 50a/2, 50a/20, 59b/12, 59b/13

a.+undan 37b/4

a.+ıla 37b/16, 60b/16

a.+uñ 47b/5

ālūdehķ (Far.+T.): Suçluluk.

ā.+la 17b/13

°**am.** (Ar.): “Ona selam olsun” anlamındaki “aleyhisselam”ın kısaltması *bk. °aleyhi’s-selām*

°a. 13a/3, 23b/5, 38b/9, 39b/11, 50a/13, 56a/10

°**ām** (Ar.): Seçkin olmayan, sıradan.

°ā. 21b/18, 23a/15, 26b/21, 36b/5, 36b/9, 40b/7

°**Amāliķa:** En eski Arap kabilesi olduğu kabul edilen yarı efsanevi göçebe Sami

topluluk.

°A. 14b/4, 14b/12, 17b/9, 18a/16, 19b/5, 22b/7, 23b/13, 58b/20, 60a/17

amān (Ar.): Yardım isteme, imdat dileme.

a. dile- (bağışlanmayı istemek) 17a/6, 18a/4, 18a/9

a. iste- (bağışlanmayı istemek) 29b/2

a. vir- (fırsat vermek) 12b/12, 12b/20, 21a/14

°**amel** (Ar.) 1. Bir maksatla yapılan iş, eylem, hareket.

°a. it- (iş yapmak, çalışmak) 57a/4

°a. kı1- (çalışmak, bir işin gereğini yapmak) 6a/5, 57b/20

2. Dinî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, fiil, hareket.

°a. ider ol- (iş yapmak, çalışmak) 66b/6

°**āmil** (Ar.): Amel işleyen, icra eden kimse.

°ā. ol- (icra etmek, çalışmak, yapmak) 57b/20

āmīn (Ar.): “Allah kabul etsin, öyle olsun!” anlamında kullanılan söz.

ā. 34a/18, 34a/20

āmīr (Ar.): Emreden, buyuran.

ā.+leri 59b/11

Āmirāhor: Bir bey.

Ā. 14b/1

ammā (Ar.): Ama, fakat, lakin.

a. 2b/20, 3b/6, 4a/9, 6a/4, 6b/18, 7a/1, 7a/4, 7b/19, 8a/3, 8a/6, 8a/13, 9b/17, 10a/3, 10b/2, 10b/10, 11b/1, 12a/3, 12a/21, 12b/5, 12b/7, 13a/4, 13a/4, 13a/15, 13a/17, 14a/2, 14a/15, 14b/21, 15a/3, 18a/9, 18a/18, 19a/5, 23b/4, 24a/7, 24a/11, 24a/21, 24b/13, 24b/16, 25a/13, 25b/8, 27a/20, 28a/13, 28a/14, 28a/19, 28b/1, 31a/12, 32b/16, 32b/20, 33a/14, 33a/17, 33b/10, 33b/13, 34a/1, 36a/15, 36b/14, 36b/16, 36b/20, 37a/2, 38a/1, 38b/9, 40a/3, 40a/5, 42a/3, 42a/21, 42b/3, 42b/10, 43a/1, 43a/20, 44a/14, 44b/6, 45b/12, 48a/9, 48b/9, 48b/12, 49b/11, 50a/12, 50a/16, 50b/6, 50b/9, 50b/14, 50b/21, 51a/3, 51a/9, 51a/16, 51a/18, 51a/21, 51b/3, 51b/9, 51b/12, 52a/4, 52a/13, 52a/17, 53a/1, 53a/5, 53a/6, 53a/15, 53a/21, 53b/1, 54a/8, 54a/16, 54a/17, 55a/3, 55a/7, 55a/10, 55a/21, 55b/3, 55b/14, 55b/20, 56a/3, 57b/8, 57b/20, 58a/3, 58a/5, 58a/10, 58b/11, 59a/17, 59a/19, 59b/7, 61a/5, 62a/12, 63a/3, 63a/9, 63b/18, 65a/13, 65a/17, 65b/3

°**ammū** (< Ar. °amm): Amca.

°a.+sı 32a/18

°amūd (Ar.): 1. Sütun, direk.

°a. 19a/9, 43b/13

2. Sopa, kargı, mızrak 48a/1, 49a/12, 50a/4

añ-: Anmak, hatırlamak.

a.- 49b/11

a.-a 27a/3, 27a/3, 37a/13, 40b/9, 52b/1

a.-adum 45b/10

a.-alar 19a/21

a.-uban 19a/21

a.-up 5a/15

aña: Ona. *bk. ana*

a. 1b/11, 2a/17, 3b/19, 5b/6, 5b/12, 6a/5, 6a/19, 6b/9, 7a/12, 8a/9, 8a/18, 8a/21, 8b/3, 8b/3, 8b/11, 11a/7, 11a/14, 11a/14, 12b/14, 13b/9, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/17, 19a/17, 23a/11, 23a/18, 23a/21, 23b/12, 27a/4, 27b/2, 27b/9, 27b/12, 28a/17, 28a/20, 28b/1, 29b/21, 30a/2, 30a/3, 33b/2, 35a/10, 35b/8, 39b/1, 40a/20, 40b/8, 40b/11, 41a/12, 42a/7, 42b/5, 42b/8, 43a/20, 43b/8, 44b/8, 44b/11, 45a/7, 45a/8, 45b/5, 45b/21, 46a/1, 48b/1, 51b/5, 52b/1, 53a/11, 53b/5, 54b/8, 57b/9, 57b/19, 60a/14, 60a/15, 61b/11, 62a/16, 62b/7, 64a/2, 64a/5, 64a/9, 67a/18, 67b/2
a. mı 18a/7

°anā (Ar.): Güçlük, zahmet.

°a. 38b/8

ana: Ana, anne.

a.+dan 5b/1

a.+m 5a/10, 5b/6

a.+muñ 5a/7

a.+sı 5a/11, 5a/12

a.+sına 5a/11

a.+sından 5a/6

a.+sınuñ 5a/12, 5a/14, 5a/15

°anber (Ar.): Güzel kokulu bir madde, amber.

°a. 47b/5

°anber-efşānlık (Far.+T.): Güzel koku saçan.

°a. 20a/5

anca: O kadar, öyle. *bk. ancağ*

a. 3a/14, 5b/20, 10b/3, 17b/14, 18b/10, 18b/12, 18b/13, 34b/12, 34b/14, 48a/11, 57b/12, 61a/11

a.+lar 17b/13

a.+ları 18a/18

a.+larıñ 19a/1

a.+nuñ 15b/14

ancaq: O kadar, öyle. *bk. anca.*

a. 48b/15

ancılayın: Onun gibi, o kadar, öyle.

a. 7a/19, 17b/12, 43b/14

anda: 1. Orada.

a. 6a/16, 6b/2, 6b/21, 10a/13, 20b/21, 22b/12, 29b/6, 34b/10, 35a/7, 37a/19, 39a/16, 42b/6, 66a/5

2. Onda, o konuda, o hususta.

a. 26b/5, 38b/2, 51b/9

3. Oraya.

a. 65a/7

4. O zaman.

a. 6a/14, 15a/15, 16a/6, 21a/15, 24b/1, 49b/10, 60a/4

andan: 1. Ondan.

a. 1b/4, 6a/6, 7b/3, 21b/13, 22b/5, 24a/13, 24a/14, 25a/9, 26b/16, 32a/15, 47a/17, 47b/14, 50b/1, 52a/19, 52a/19, 58b/1, 61b/20

2. Sonra, ondan sonra.

2b/15, 4b/4, 4b/13, 4b/15, 5b/9, 6a/1, 6a/15, 7b/16, 10a/1, 11b/19, 12b/3, 13a/10, 14b/3, 14b/19, 15a/7, 15b/3, 15b/5, 15b/6, 15b/11, 15b/14, 16a/3, 16a/13, 16b/16, 16b/17, 17b/8, 17b/15, 18b/8, 19b/4, 19b/9, 19b/13, 19b/17, 20b/4, 22a/15, 23a/3, 23a/6, 25a/17, 25b/10, 25b/15, 25b/20, 26a/4, 27b/3, 27b/4, 27b/7, 29a/3, 29a/8, 29a/13, 30b/4, 30b/5, 31a/4, 31a/7, 31a/9, 31b/1, 31b/2, 31b/14, 32a/4, 32a/10, 32b/13, 33a/20, 33a/21, 33b/19, 33b/20, 34a/5, 34a/16, 34b/1, 34b/2, 34b/5, 34b/17, 35a/1, 35a/6, 35a/9, 35b/2, 35b/3, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/9, 35b/11, 35b/15, 35b/20, 36a/1, 36a/2, 36a/4, 36a/4, 36a/6, 36a/8, 36a/8, 36a/14, 36a/19, 36a/21, 36b/9, 37a/6, 37a/10, 38a/6, 38b/9, 39a/9, 39a/11, 39b/16, 39b/16, 39b/18, 40a/2, 40a/4, 40a/9, 42b/2, 45a/14, 47a/2, 48b/10, 48b/15, 49a/19, 49a/21, 49b/5, 50b/1, 50b/17, 51b/6, 51b/8, 52a/11, 52a/15, 52a/16, 52a/21, 53a/4, 53a/7, 53a/11, 53a/19,

53b/7, 53b/13, 54a/2, 54a/6, 54a/10, 54a/11, 54a/17, 54a/19, 54b/4, 54b/16, 54b/18, 55a/2, 55b/1, 55b/6, 56a/16, 56a/17, 56b/3, 57a/11, 57b/18, 59b/10, 59b/11, 59b/12, 59b/15, 60a/16, 60a/17, 60b/15, 60b/21, 61a/17, 61a/19, 61b/4, 62b/6, 62b/9, 62b/13, 63a/10, 63a/11, 63a/19, 63b/3, 64a/20, 65b/10

°**Anfüvân**: Bir cadı.

°A. 24a/14

°**Angürî**: Bir cadı.

°A. 58a/7

°**Angür**: Bir cadı.

°A. 24a/13

°**Angürüş**: Atgâş Hân-ı Asferî'nin veziri.

°A. 13b/3, 23a/4

anı: Onu.

a. 1b/5, 2a/18, 2b/4, 7a/13, 9a/10, 9a/14, 9a/16, 9a/19, 11b/13, 11b/14, 11b/21, 12a/20, 13b/5, 26a/13, 29b/19, 33b/19, 34a/12, 34b/16, 36b/1, 36b/16, 39a/5, 39a/7, 41b/17, 41b/19, 42a/6, 44b/20, 50b/11, 51b/9, 52b/2, 52b/4, 52b/10, 53b/8, 53b/18, 54a/20, 55b/13, 56a/11, 56a/13

°**Anķā**: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg. *bk.* °*Anķā-yı felek*, °*Anķā-yı Kāf*

°A. 19b/16, 25a/21, 46a/5, 52a/7, 52a/10, 52b/18, 56b/21, 59a/21, 62a/21, 66b/2

°A.+da 66a/21

°A.+dur 45a/8

°A.+nuñ 45a/9

°**Anķā-yı felek**: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg. *bk.* °*Anķā*, °*Anķā-yı Kāf*

°A. 47b/16

°**Anķā-yı Kāf**: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg. *bk.* °*Anķā*, °*Anķā-yı felek*

°A. 52a/11, 52b/19

°**Anķāb**: Beni Asfer pehlivanlarından biri. *bk.* °*Anķāb-ı Asferî*

°A. 16a/9, 16a/10, 16a/11

°A.+ı 16a/12

°A.+uñ 16a/11

°**Anķāb-ı Aşferî**: Beni Asfer pehlivanlarından biri. *bk.* °*Anķāb*

°A. 15b/19

°A.+nüñ 16a/7

°A.+yem 16a/4

°Anker: Beni Asfer vezirlerinden biri.

°A. 11b/6

añla-: Anlamak, kavramak, düşünmek, idrak etmek.

a.- 13b/20, 19a/12, 25a/15, 35a/2, 46a/16, 52b/10, 60b/12

a.-dı 18a/20, 22b/14

a.-duñ mı 3b/1

a.-ğıl 6b/13

a.-madı 24a/21, 28b/1

a.-yana 27a/6

a.-yasın 46a/17

a.-yup 39a/7, 64a/15

anlar: Onlar.

a. 2b/10, 7a/11, 7a/21, 32b/21, 34a/9, 36b/19, 40a/10, 40b/13, 53b/6, 54b/18, 55a/15, 59b/14, 65a/7

a.+a 7a/20, 7b/1, 19b/8, 28b/10, 32a/3, 33a/20, 34a/5, 35a/10, 58a/1

a.+dan 7b/2, 37a/11, 57b/13

a.+ı 7a/2, 7a/12, 33a/21, 35a/13, 51a/8, 53b/2, 55a/6, 63a/12

a.+uñ 7a/2, 7a/4, 7a/10, 13a/9, 20b/13, 20b/15, 20b/17, 37a/10, 37a/18, 54a/10, 54b/19, 54b/21, 55b/15

a.+uñ+ıla 55a/9

Añlaş: İran pehlivanlarından biri.

A. 31b/21

añra-: Kükremek, haykırmak.

a.-dı 15b/16, 49b/9

a.-r-iken 47a/1

añraş-: Birlikte kükremek, haykırmak.

a.-up 8b/15

°Anter: Âdî pehlivanlarından biri. *bk. °Anter bin Gühram, °Anter-i °Ādī*

°a. 26a/12, 47b/20

°Anter bin Gühram: Âdî pehlivanlarından biri. *bk. °Anter, °Anter-i °Ādī*

°A. 20b/16

°Anter-i °Ādī: Ādī pehlivanlarından biri. *bk. °Anter, °Anter bin Gühram*

°A. 11b/21

Anṭūn-ı Sīvāz-ı Ṭanṭūn: İran pehlivanlarından biri.

A. 32a/1-2

anuñ: Onun.

a. 1b/5, 1b/5, 1b/13, 2b/15, 6a/7, 7a/7, 7a/8, 7a/17, 7a/18, 13a/5, 13a/19, 15a/3, 22a/12, 23a/14, 23a/14, 23a/17, 23a/18, 23a/20, 24a/11, 24a/15, 24a/15, 25b/8, 26a/14, 26a/21, 26b/3, 26b/14, 27b/10, 28b/1, 28b/8, 30a/2, 30a/3, 30a/3, 30a/7, 36a/20, 37b/1, 37b/4, 37b/21, 38a/17, 39a/1, 40b/5, 41a/13, 41b/12, 41b/13, 41b/16, 41b/18, 42a/5, 44a/14, 48a/21, 50b/15, 51a/17, 51a/18, 52a/5, 53b/14, 53b/16, 54a/15, 58a/4, 58a/20, 58b/5, 59a/9, 60a/21, 62b/5, 64b/13, 64b/17, 64b/21, 65b/5, 66b/14, 66b/14, 67a/18, 67a/19, 67a/20

a.+çun 3a/13, 39b/3, 39b/6, 39b/7, 65b/19

a.+dur 2a/6, 2a/6

a.+la 1b/11, 6a/2, 24a/3, 26b/7, 43a/10, 48b/10, 61b/17

°ār (Ar.): Ar, edep.

°ā. 37b/8, 47a/12

ara: Ara.

a.+da 7a/7

a.+dan 57b/21

a.+muzda 55a/8

a.+sı 8b/9, 17a/8

a.+sın 8b/11

a.+sına 40a/13

a.+sında 7b/16, 8a/14, 24a/8, 28b/5, 43b/18

a.+sındağı 59b/21

a.+sından 24a/10

a.+sını 3a/15, 14b/13

a.+ya 38b/17, 40a/6, 41a/4, 52b/14, 56a/11

°Arab: Arap kavminden olan.

°A. 8b/2, 13a/14, 15a/18, 19b/14, 22a/18, 26b/5, 43b/2, 43b/7, 44a/20, 45a/5, 45a/10, 47a/4, 47a/15, 48a/5, 48a/18, 48a/21, 48b/21, 56b/17, 57a/3, 57a/5, 59a/11, 60a/8, 60a/15, 61b/3, 61b/3

°Arabī: Araplar'a, Arap kavmine âit.

°A. 39a/14

°Arab-°arbā: Saf kan Arap.

°A. 14b/4, 16a/3, 41a/15, 44a/13, 44a/18, 45b/16, 58b/11, 59a/1

°araḳ (Ar.): Ter.

°a.+a 54a/17

aralıḳ : Sıra, esna.

a.+da 10b/10

ārām (Far.): 1. Rahat, huzur.

ā. it- (rahat ve huzur içinde olmak) 30b/7

2. Durma, dinlenme.

ā. ḳıl- (durmak, dinlenmek) 47b/1, 66a/5

ara-: Aramak.

a.-maḡa 4a/5

ārāste (Ar.): Nizam, düzen, sıra.

ā. ḳıl- (düzenlemek, tertip etmek) 2b/12, 7b/9, 32a/21

ārāyide (< Far. ārāyīden): Süslemek.

ā. eyle- (takmak, takıştırmak) 14b/19

ā. ḳıl- (takmak, takıştırmak) 26a/3

ārāyiş (Far.): Süslenme, süsleniş.

ā. ḳıl- (süslenmek) 14a/21

ardınca: Hemen arkasından, peşi sıra.

a. 4a/11, 16b/17, 25a/16, 36a/11, 36a/15, 36b/8

arış (< Far. eriş): Eskiden kullanılan, elin orta parmak ucundan dirseğe kadar olan mesafe miktarındaki uzunluk ölçüsü.

a. 7a/9, 7a/9, 8b/18, 9a/15, 15b/9, 16a/19, 25a/11, 44a/1, 52b/21

ārī (Ar.): Bir şeyden yoksun olan.

ā. 44b/10

°**Āric**: Hunhârî cadının asıl adı. *bk. Hunhârî*

°Ā. 58a/3, 58a/6

°**ārif** (Ar.): İrfan sahibi olan, bilgili.

°ā. 2a/17

arḳa: Arka, geri taraf; sırt.

a.+sı 16a/11, 47b/4, 50a/1

a.+sın 15b/16

a.+sına 20a/4, 25b/6, 39b/13

a.+sında 37a/1

arķalan-: Kendisine yardım edilmek, destek olunmak.

a.-up 17a/5

°Arķān-ı Kūhī: İnan pehlivanlarından biri.

°A. 31b/21

armağan: Hediye.

a. 57a/3

°arşā°-ı °arāşāt (Far.): Arafat meydanı.

°a.+dan 15a/12

arşlan: Arslan.

a. 5a/17, 5a/17, 8b/15, 10a/15, 15b/16, 26b/1, 29b/3, 30a/7, 30b/14, 33a/7, 43b/5,
45a/9, 47b/14, 47b/17, 49b/9, 64b/20, 65b/21

a.+a 62a/17

a.+dur 41b/15

a.+ları 17a/2

a.+laruñ 47b/15

a.+uñ 47a/14

arşlanveş (T.+Far.): Arslan gibi.

a. 3a/9

°arş (Ar.): İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, arş.

°a. 1b/3, 7a/12 , 12b/2, 26b/13, 30a/1

°a.+a 17b/3, 30a/11, 66a/17

°a.+ı 42b/16

°arş-ı a°zam (Far.): Göğün en yüksek tabakası.

°a. 3b/16

°arş-ı ejder (Far.): (mec.) Büyük canavar.

°a.+dür 56b/10

art-: Çoğalmak.

a.-dı 23b/11, 38b/9, 40b/4

a.-up 8a/9

artuķ: 1. Bundan böyle, bundan sonra.

a. 8a/7, 24a/3

2. Fazla, ziyade.

a. 29a/18, 39b/10, 46b/7, 62a/19

a.+dur 8b/5

a.+durur 6b/12, 6b/13

a.+ın 54a/1

°arż (Ar.): Arz, sunma.

°a. 56b/4

°a. eyle- (sunmak, arz etmek) 12b/17, 15b/14-15, 16b/7, 19a/7

°a. it- (sunmak, arz etmek) 56a/16

°a. kı1- (sunmak, arz etmek) 3b/15, 7b/11

°a. ol- (sunulmak, arz edilmek) 67a/18

°aşā (Ar.): Uzun sopa, değnek, baston.

°a. 3b/19

°Āşaf: Hz. Süleyman'ın veziri. *bk. Āşaf bin Berhiya*

Ā. 14b/2, 21b/3

Ā.+a 21a/16

Ā.+la 12a/4

°Āşaf bin Berhiyā: Hz. Süleyman'ın veziri. *bk. Āşaf*

Ā. 19b/4, 20b/11, 21a/16, 21a/17, 21b/2, 41a/9

°asākīr (Ar.): Askerler.

°a. 48a/10

aş-: Asmak.

a.-alum 63b/11

a.-am 30a/15, 46b/2

a.-avuz 32a/13

a.-mayınca 30b/3

āsān (Far.): Kolay, zahmetsiz.

ā. ol- (kolay olmak, kolaylaşmak) 39a/13, 45b/13

°aşā-yı Mūsā (Far.): Hz. Musa'nın asası.

°a. 20b/10

°Aşfer: Bir kavim. *bk. Beni, Beni Aşfer*

A. 9a/20, 10b/8, 10b/13, 11b/4, 12a/14, 14a/15, 15b/7, 18a/15, 22a/1, 22b/7, 24b/11,
62b/7, 62b/8, 62b/10, 62b/12, 63a/2

A.+üñ 8b/8

°Aşferī: Asfer kavmine mensup.

A. 7b/13, 9a/9, 11b/13, 15a/15, 21a/12

aşhāb-ı ḥalvet (Far.): Halvet sahipleri, halvet edenler.

a. 67a/20

Aşhāb-ı Kehf: Bir mağarada yıllarca uyuduktan sonra tekrar uyandıkları Kur'ân-ı Kerîm'de haber verilen arkadaş grubu.

A. 41a/20, 46b/10

aşıl (< Ar. aşl): Gerçek, hakiki. *bk. aşl*

a. 22a/5, 42a/2, 58a/3

aşır (< Ar. aşr): 1. İkinci vakti.

°a. 41b/2, 41b/2

2. Zaman, devir, çağ.

°a.+da 33a/17, 58b/11

āşī (Ar.): Baş kaldıran, isyan eden.

°ā. 7b/4

°ā. ol- (asi olmak, baş kaldırmak) 11a/14, 17a/5, 33b/4, 44a/20, 44a/21, 62a/10, 62b/8, 63a/2, 63b/1, 63b/14

°ā.+den 21b/7

°ā.+lerinün 59a/14

°ā.+nün 42b/1

°ā.+yi 21a/8

āsiyāb (Far.): Değirmen, su değirmeni.

g. 44a/3

asker (Ar.): Asker, er.

°a. 5a/4, 15a/8, 15a/8, 15a/12, 22b/2, 22b/6, 24a/17, 27b/2, 34a/3, 36a/5, 39b/4, 41a/7, 57a/1

°a.+e 39b/7

°a.+i 7b/12, 10a/2, 10b/3, 21a/12, 23b/17, 24a/8, 24b/8, 29b/1, 32a/20

°a.+ile 14b/12, 24b/9, 64b/5

°a.+in 15a/15, 17a/5, 22b/3, 24a/6, 24a/18, 27b/6

°a.+inden 9a/10, 15a/14, 18a/15

°a.+ine 17a/12, 17a/13

°a.+inün 18a/3, 24b/3

°a.+ler 15a/7, 15a/10

°a.+lerüm 29a/17

°a.+ün 27b/2, 39a/14

°a.+ünle 17a/10

°**asker-i İskender** (Far.): İskender'in ordusu.

°a. 39b/3

°**asker-i kāfir** (Far.): Kâfir askeri.

°a.+lere 64a/20

°**asker-i Süleymān** (Far.): Hz. Süleyman'ın askeri.

°a.+ı 18a/16

aşl (Ar.): 1. Gerçek, esas, kök. *bk. aşıl*

a.+ı 6b/9, 24a/5, 27b/8, 34a/15, 35b/15, 52b/7

2. Soy, nesep.

a.+ı 45b/16, 48a/21, 49b/10, 58a/4, 58a/4, 60b/12

a.+ıdur 59b/14

a.+ıña 24b/2

a.+ından 58b/12

a.+ını 17b/6, 23b/21

°**aşr** (Ar.): Zaman, devir, çağ.

°a. 2a/18

aşşı: Kazanç, kâr.

a. 18a/12, 19a/19, 46b/14, 47a/15

āsümān (< Far. āsmān): Gök, gökyüzü.

ā. 14b/15, 55b/2

ā.+a 19a/3

aş: Yemek

a.+dan 18b/12

aşağa: Aşağı.

a. 3b/13, 3b/13, 3b/14, 5a/8, 12a/3, 13a/3, 22a/15, 29a/3, 41b/21, 59b/9

aş-: Aşmak, geçmek.

a.-ardı 14b/8, 25b/6, 41a/9, 50a/7, 50a/8

a.-dı 14b/6

a.-dılar 14b/6

a.-up 10a/10, 10a/12, 17b/12

°**āşık** (Ar.): Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun, meftun.

°ā. 8b/11, 14a/9, 27a/13, 52b/10

°ā. ol- (sevmek, tutulmak) 60b/14

°ā.+ısa 52b/2

°ā.+uñ 58a/19

āşikār (< Far. āşkār-āškāre): Açık, belli, ayan. *bk. āşikāre*

ā. 11b/16, 28a/4, 30a/8, 35a/4, 38a/19, 52b/9, 60a/3, 61a/14

āşikāre (< Far. āşkār-āškāre): Açık, belli, ayan. *bk. āşikār*

ā. 65a/21

ā. eyle- (açığa çıkarmak, ortaya koymak) 63b/6

ā. mi 62b/16

āşinālık (Far.+T.): Tanışıklık, yakınlık.

ā. vir- (tanıdığını belli etmek, yakınlık göstermek, ilgilenmek) 33a/2

āşiyān (Far.): Kuş yuvası.

ā.+ın 56b/19

Aşkar: Koyu kırmızı renkli at; Aşkar. *bk. °Aşkar*

A. 14b/2, 49b/5

°**Aşkar**: Koyu kırmızı renkli at; Aşkar. *bk. Aşkar*

°A. 57a/16

at: At.

a. 7a/7, 7b/10, 9a/11, 9a/15, 9a/17, 9a/17, 9a/20, 9b/3, 9b/7, 9b/11, 9b/17, 9b/18,
10a/5, 10a/6, 10a/16, 10a/18, 10b/6, 15a/7, 15a/12, 15a/13, 15b/20, 16a/18, 17a/14,
17a/18, 17a/19, 17a/19, 17a/20, 17b/4, 18a/15, 26a/10, 31b/18, 31b/19, 32a/16,
32b/6, 36a/6, 36a/10, 36a/12, 36b/8, 36b/9, 36b/13, 36b/15, 39a/6, 39a/7, 39a/8,
39a/10, 39a/10, 41a/19, 41a/19, 41a/21, 49b/8, 50a/9, 50a/10, 61a/7, 64b/12

a.+a 14b/3, 14b/7, 14b/8, 39a/14, 46b/5

a.+dan 9a/14, 9b/2, 9b/18, 18a/17, 18b/1, 18b/1, 19a/4, 25a/1, 33a/19

a.+ı 9b/7, 36b/6, 39a/5, 39a/6, 62a/20

a.+ıla 12a/20, 16b/11

a.+ın 39a/7

a.+ına 25b/2, 32a/8, 40a/11, 49a/21

a.+ından 9a/19, 39b/16, 40a/8, 41a/16

a.+ını 39a/8, 39b/16

a.+ınuñ 9b/16, 40a/5, 40a/6, 40a/7

a.+lar 10b/14, 14b/9, 14b/10, 14b/11, 17b/5, 24b/21, 32b/1, 32b/2, 49b/21, 50a/5,
60a/17

a.+lara 57a/17

a.+ların 31a/14, 49b/5

a.+larına 49b/13

a.+larından 18b/7

a.+uma 29a/21

a.+uñ 9b/13

at-: 1. Atmak, fırlatmak, bırakmak.

a.-a 49a/3

a.-am 3a/17

a.-ardı 36a/12

a.-arlar 18a/11

a.-dı 3b/12, 36b/18

a.-dılar 10b/21, 11a/5

a.-adum 30a/10

a.-duğı 36a/13

a.-dum 54a/2

a.-ıcağ 64b/4

a.-ıncağ 7a/9

a.-mağ 15b/15

a.-salar 64b/7

a.-up 47a/4, 51a/11, 58a/14

2. Vurmak, yaralamak, öldürmek.

a.-duğın 18a/4

a.-duğunca 17b/2

a.-duğça 17b/1

a.-up 11a/4, 17b/19, 17b/19, 29b/5

3. (Adım) Atmak.

a.-duğũaca 6a/20

4. Yardımcı fiil.

a.-dı 3a/2, 49b/8, 49b/12

ata: Baba.

a. 17a/18, 22a/19, 33a/13, 46b/5, 61b/20

a.+dan 17a/18, 28a/4, 28a/6, 51a/5

a.+m 5a/9, 5b/1, 5b/5, 5b/7, 6a/2, 6a/8, 6a/9, 25a/4, 41b/9, 61b/4, 61b/14

a.+muñ 41b/10

a.+ñ 3b/1

a.+sı 4b/13, 5a/1, 5a/5, 5a/12, 5a/14, 5b/8, 24b/19, 25b/1, 25b/10, 25b/20, 26a/3, 27b/1, 30b/4, 31a/1, 31a/12, 32a/7, 32a/8, 32a/15, 33a/3, 58a/3, 58a/4, 60a/13, 60a/15

a.+sıla 5a/16

a.+sın 33a/13

a.+sına 5a/15

a.+ya 22a/18, 33a/14, 56b/7

aṭa: Ada, kara parçası.

a. 7a/15, 7a/17, 7a/19, 7b/2, 7b/3

a.+lar 7b/4

a.+nuñ 7a/18

ʿaṭā (Ar.): İhsan, bağış.

ʿa. 21b/15, 67a/6

aṭālallāh (Ar.): “Allah onu bağışlasın.” anlamında bir söz.

a. 67a/14

atalıq: Babalık.

a. 25a/16

atalu: Babalı.

a. 11b/21, 32a/8, 32a/12

āteş (Far.): Ateş, od.

ā. 1b/3, 34a/15

ā.+i 44b/9

ā.+idür 51a/21

ā.+in 51a/16

āteş-perest (Far.): Ateşe tapan.

ā. 29a/16, 30a/5, 33b/3, 46a/20, 46b/15, 56b/6

ā.+ler 31b/5, 31b/13

Aṭgāş Hān: Benî Asfer meliki. *bk. Aṭgāş Hān Aşferī, Aṭgāş Hān-ı Aşferī*

A. 8a/5, 8a/15, 8a/20, 8b/12, 14b/18, 15a/5, 15a/15, 16b/12, 18a/3, 22a/3

A.+a 22a/6, 22a/17, 23a/7

A.+dan 15b/16

A.+ı 20b/4

A.+la 19a/9

A.+uñ 10b/1

Aṭgāş Hān Aşferī: Benî Asfer meliki. *bk. Aṭgāş Hān, Aṭgāş Hān-ı Aşferī*

A. 10b/8, 15a/15

Aṭgāş Hān-ı Aşferī: Benî Asfer meliki. *bk. Aṭgāş Hān, Aṭgāş Hān Aşferī*

A. 7b/8, 9a/20, 11a/17, 11b/8, 11b/11, 11b/17, 13a/14, 13b/2, 14b/20, 17a/9, 21a/1, 22a/13-14, 22a/20, 23b/7, 58b/21, 62a/13-14, 63a/21-63b/1

A.+le 62b/5

A.+nüñ 18a/19, 22a/16, 24b/4

A.+ye 8a/17, 8b/14

atıl:- Atılmak.

a.-up 52a/1

a.-urdu 65a/3

aṭlas (Ar.): İpekten dokunma değerli bir kumaş çeşidi.

a. 31a/3

a.+dan 19a/8, 20b/7, 61a/10

atlu: Atlı, atı olan.

a. 34b/12, 41a/16, 49a/21

aṭyār (Ar.): Kuşlar.

a. 7b/16, 11a/9, 11a/14, 14b/11, 17b/16, 18b/13, 20a/20, 23a/9, 44b/14, 57b/5, 58b/15, 59a/12, 61a/9, 66a/12

āvāz (Far.): Ses, seda. *bk. āvāze*

ā. gel- (ses gelmek) 38a/14, 38b/3

ā.+ı 38a/14, 50a/6, 66a/18

ā.+ına 36b/21

ā.+ından 4a/18

āvāze (Far.): 1. Yüksek sesle bağırma.

ā. vir- (yüksek ses çıkarmak) 7a/1, 32b/2, 49b/9, 54b/3

2. Ses, seda. *bk. āvāz*

ā.+ler+ile 20a/6

ā.+si 9b/13

āvāz-ı bülend (Far.): Yüksek ses.

ā. 16a/3

ā.+ile 15b/12

avcı: Avcı

a.+lar 11a/5

avla-: Avlamak.

a.-ram 43b/5

°avrat: Eş, hanım, kadın.

°a. 34b/15, 34b/16, 34b/21, 35a/12, 35a/17, 35b/7, 35b/16

°a.+durur 35a/3

°a.+lar 34b/13, 34b/15, 34b/17, 34b/18, 34b/20, 35a/1, 35a/8, 35a/12, 35a/18

°a.+lara 34b/16

°a.+lardan 35a/5

°a.+ları 35b/2

avuç: Avuç.

a. 3a/12, 6b/11

ay: 1. Dünyanın uydusu, ay.

a. 52a/19, 61a/2, 61a/3, 65a/5

a.+a 50a/3

a.+ı 24a/16, 59a/8

2. Otuz günlük süre.

a. 35b/13, 53a/2, 53a/12, 54a/8

aya: Avuç içi, aya.

a.+ları 16a/2

ayağ: Ayak. *bk. ayak*

a. altında helāk-i hāk ol- (perişan bir duruma düşmek) 23b/19

a. üzre kalk- (ayağa kalkmak) 28b/6

a. üzre karar eyle- (ayakta durmak) 19b/18

a. üzere тұr- (dikilmek) 20a/1, 25b/14

a. üzerine қалқ- (ayağa kalkmak) 22a/20, 42a/12

a. üzerine тұr- (dikilmek, saygıyla huzurda beklemek) 28b/9, 35a/20, 41b/7, 42a/16, 60b/17

a. üzerinde тұr- (ayakta durmak, huzurda beklemek) 20b/3, 20b/15

a.+a 46b/12

a.+a var- (itibarını kaybetmek) 8a/7

a.+ı 3b/13, 3b/13, 6b/3, 17b/4, 40a/6, 40a/7

a.+ın тұr- (ayakta durmak) 23a/13, 31a/5

a.+ına baş koy- (ayağına kapanmak, ayağını öpmek) 28b/18

a.+ında 36b/8, 36b/9

a.+ından 14b/9, 39a/6, 48a/20, 60a/18

a.+ınıñ 32b/2

ayak: Ayak. *bk. ayağ*

a. 16a/11, 18b/1, 36b/20, 38a/9

a.+da *çal-* (yaşamak, varlığını devam ettirmek) 60b/4

a.+da *yitür-* (varlığı son bulmak, yok olmak) 23a/2

a.+dan 10a/15, 20b/19, 32b/4, 41a/21, 50a/9, 61a/15

a.+la 17b/17

a.+ları 9b/13

a.+ların 20a/13

a.+larında 43b/17

a.+larından 14b/11

ayaqlı: Ayaklı.

a. 57a/14

°ayāl (< Ar. ayyil): Eş, zevce.

°a. 35b/10

°ayān (Ar.): Açık, âşikâr, belli.

°a. 6b/13, 27a/15, 28b/20, 37b/21, 61a/18

°a. ol- (görünür hale gelmek) 14a/7

°a. revān söyle- (açık, akıcı bir şekilde söylemek) 59b/21

°a.+dur 27a/12

aydın: Aydın, parlak.

a. 37b/2

āyet (Ar.): Ayet.

ā. 1b/11, 14a/20

°ayıblu (Ar.+T.): Ayıplı, kusurlu.

°a. 28b/11

ayır-: Ayırmak.

a.-dılar 10b/4

a.-up 18b/7, 23a/10

āyīne (Far.): Ayna.

ā.+leyin 43b/14

āyīne-i re'y (Far.): Görüş, düşünce aynası.

ā. 2a/6

°ayn (Ar.): 1. Göz.

°a. 1b/10

2. Kaynak, pınar.

°a. 36a/19, 36a/20

°ayne'l-ḥayāt (Ar.): Hayat çeşmesi, dirilik veren su. *bk. āb-ı ḥayāt*

°a.+dur 36a/2, 36a/20

°a.+ı 36a/21

°ayne'l-memāt (Ar.): Ölümün kaynağı.

°a. 38a/21

°a.+dan 38a/13

°ayne'l-yaḳīn (Ar.): Gözle görülen, kesin, tartışmasız.

°a. 21b/19

°ayn-ı āb (Far.): Su kaynağı.

°a.+ından 14a/9

ayrılış-: Ayrılmak.

a.-up 7b/1

ayru: Yalnız, tek başına.

a. düş- (ayrı kalmak, uzak kalmak) 39b/10, 53b/16

°ayyūḳ (Ar.): Göğün en yüksek yeri.

°a.+a çık- (sesin çok yükselmesi) 15b/11

°Ayyūr: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk. °Ayyūr-ı cāzū, °Ayyūr-ı cāzū-yı bî-dîn,*

°Ayyūr-u cāzū

°A. 24a/15, 24a/17, 24b/6, 24b/9, 24b/12, 33b/12, 58b/1, 59a/9, 59b/4, 61a/4, 63a/6, 63b/19, 63b/19, 64a/14, 65a/12, 65a/18, 65b/18

°A.+a 65a/15

°A.+uñ 65b/18

°Ayyūr-ı cāzū: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk. °Ayyūr, °Ayyūr-ı cāzū-yı bî-dîn,*

°Ayyūr-u cāzū

°A. 58a/21, 58b/7-8, 59b/2, 59b/7, 60a/1, 60a/5, 64a/1, 64a/16, 65a/9, 65a/15, 65b/15, 66a/4, 66a/9

°A.+dur 58a/8

°A.+nuñ 59b/3, 64a/10

°A.+ya 57b/8

°A.+y+ıla 64a/17

°**Ayyūr-ı cāzū-yı bī-dīn**: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk.* °Ayyūr, °Ayyūr-u cāzū

°Ayyūr-ı cāzū-yı bī-dīn,

°A. 60b/13

°**Ayyūr-u cāzū**: Hûnhârî cadının ikinci oğlu. *bk.* °Ayyūr, °Ayyūr-ı cāzū-yı bī-dīn,

°A. 58a/11, 58b/5, 59b/6, 64a/20

az: Az.

a. 7a/8, 49a/6, 52b/6, 65a/14

°**azāb** (Ar.): Sıkıntı, eziyet.

°a. kı1- (işkence etmek, acı çektirmek) 26a/15

°a.+ıla 24b/2

āzād (Ar.): Serbest bırakma, serbestlik.

ā. eyle- (serbest bırakmak, salıvermek) 12b/9, 13a/9, 21b/15

ā. it- (serbest bırakmak, salıvermek) 12b/10

ā. kı1- (serbest bırakmak, salıvermek) 21a/17, 21b/19, 28b/8

ā. ol- (serbest bırakılmak) 16b/1, 24a/20

a°zam (Ar.): En büyük, yüce.

a. 7b/5, 7b/6

a.+a 44b/20

°**azamet** (Ar.): Büyüklük, ululuk, yücelik.

°a.+i 44a/14

°a.+in 7b/13, 13a/21, 61a/16

°a.+ini 44a/7

°a.+ümüz 53a/7

az-: Taşkınılıkta ileri gitmek.

a.-mağ+ıla 5a/19

azdur-: Kışkırtıp zaptedilmez duruma getirmek, tahrik etmek.

a.-dı 61a/21

a.-up 64a/12

azgun: Öfkeden gözü dönmüş, saldırgan.

a. 21b/4

°**azīm** (Ar.): Büyük, ulu.

°a. 5a/14, 6b/5, 10b/17, 11a/14, 17b/11, 18b/11, 23a/12, 26a/3, 37a/20, 37b/1, 38b/3,

38b/12, 38b/12, 42b/11, 49a/19, 50a/14, 50b/15, 53a/3, 53b/11, 53b/18, 53b/21,
54a/1, 54b/15

°a.+di 41a/13

°a.+dür 62a/15

°**Azīm**: Büyük, ulu; Allah.

°A. 40b/3

°**azīz** (Ar.): Değerli, kıymetli.

°a.+iken 13b/15

°**azl** (Ar.): Görevine son verme.

°a. it- (bir kişiyi görevinden almak, uzaklaştırmak) 52b/2

°**azm** (Ar.): Yola çıkma, kesin karar vererek bir yere yönelme.

°a. it- (yola çıkmak) 4a/7, 50a/15

°a.+i Efrāsīyāb it- (Efrasiyab'a gitmeye kesin karar vermek) 42b/10

°a.+i meydān eyle- (meydana girmeye kesin karar vermek) 15b/20

°a.+i Sinob kııl- (Sinop'a gitmeye kesin karar vermek) 43a/11

°a.+i Süleymān kııl- (Hz. Süleyman'a gitmeye kesin karar vermek) 49b/20, 60b/21

°**Azrāyil** (°**Azrā°īl**): Ölüm meleği, Azrail.

°A.+em 30a/13

azuq: Azık, yiyecek.

a.+(ğ)ıla 39a/21

°**azze ve cel** (< Ar. °azze ve celle): Allah isminden sonra "aziz ve şanı yüce olsun" anlamında kullanılır.

°a. 26b/19

B

bāb (Ar.): 1. Bölüm, kısım.

b.+ından 14a/11

2. Kapı.

b.+ınuñ 66b/15

bāc (Far.): Zorla alınan para, vergi.

b.+ı 26b/14, 66b/11

b.+ıdur 66b/13

bād (Far.): Rüzgar, yel, hava.

b. 1b/3, 23a/17, 30a/7, 46a/12, 46b/6

bādem (< Far. bādām): Badem.

b. 30b/3

ba^cde-zān (Far.): Bundan sonra.

b. 13b/18, 67a/12

bād (Far.): Rüzgâr, yel, hava.

b.+1 1b/6

bād-ı bī-cān (Far.): Ölüm getiren rüzgâr.

b. 51b/11

bād-ı cān (Far.): Hayat bahşeden rüzgâr.

b. 10b/13

Bād-ı pāy ^c**Ayyār**: Hz. Süleyman'ın emrindeki bir komutan.

B. 20b/4

B.+a 18b/8-9

bād-ı pāy (Far.): Ayağına çabuk, çabuk koşan. *bk. bād-pā*

b. 18b/8, 20b/4, 22a/2, 23a/4

bād-ı şarşar (Far.): Şiddetli rüzgâr, fırtına.

b. 65a/2

bād-ı şimāl (Far.): Kuzey rüzgârı.

b. 19a/14

bād-pā (Far.): Ayağına çabuk, çabuk koşan. *bk. bād-ı pāy, bād-pā*

b. 31b/19

Bād-pā: Hz. Süleyman'ın emrindeki bir komutan. *bk. Bād-pāy*

B. 16a/12, 33b/18

B.+y1 33b/18, 33b/19

bād-pāy (Far.): Ayağına çabuk, çabuk koşan.

b. 14b/2, 14b/7, 14b/19, 31a/14

Bād-pāy: Hz. Süleyman'ın emrindeki bir komutan. *bk. Bād-pā*

B. 28b/14

badya (< Far. bādiye): Ağzı geniş yayvan su kabı.

b.+lar 31a/4

bāġ (Far.): Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

b. 43b/16, 43b/17, 44a/7, 44a/10, 44a/17

b.+1 2a/7, 43b/16

b.+ıdur 2a/7

b.+umda+durur 47b/3

bağa: Kaplumbağa.

b. 7b/4, 59b/15

Bağdād: Irak'ın başkenti.

B. 7b/15, 9b/3, 10a/2, 14b/5, 14b/12, 17b/9, 17b/9, 18a/16, 19b/6, 20b/14, 23b/13, 40b/17, 44a/20, 44b/1, 44b/2, 58b/20, 60a/16

Bağdādī: Bağdatlı.

B.+lerden 19a/6

bağışla-: Bağışlamak, affetmek.

b.-rdı 20a/7

bağla-: 1. Ekleme, bir araya getirmek, birleştirmek.

b.-dı 16a/12

b.-yup 36b/17

2. Bağlamak, kelepçelemek.

b.-dı 16b/6

b.-ya 33a/15

b.-yu koy- 39a/15

b.-yup 19a/5

3. (mec.) Kaplamak, sarmak.

b.-ya 30b/18

4. Yardımcı fiil.

b.- 23b/1, 66b/2

b.-dı 5a/15, 13a/4, 61b/9

b.-duñ 145a/17

b.-miş 62b/2

b.-yup 7b/9, 14b/9, 15a/7, 32a/3

bağlan-: Yardımcı fiil.

b.-up 57a/13

bağlu: Bağlanmış olan, bağlı.

b. 20b/5, 21a/4

bağ(ı)r: Bağır, göğüs.

b.+ı 31b/17

b.+ın 15a/14, 18a/1, 47b/15

b.+ına 17b/21

b.+uma baş- (sevgi ve şefkat göstererek kucaklamak) 33a/21

bāġ-ı gülüstān (Far.): Gül bahçesi.

b. 4b/9

bahādur (Far.): Cesur, yiğit.

b. 29b/1, 29b/1, 30a/8, 30b/20, 32a/14, 32a/14, 33b/7, 39a/14, 41b/14, 41b/16,
41b/18, 43b/6, 46b/7, 48a/5, 48a/6

b.+ların 27b/3

bahār (Far.): Bahar.

b. 14a/10

baḥır (< Ar. baḥr): Derya, deniz. *bk baḥr*

b. 18b/19

baḥr (Ar.): Derya, deniz. *bk baḥır*

b. 6a/20, 23a/15, 29b/4, 46a/14, 55b/17, 60b/6, 61a/13

b.+a 26a/12

b.+ı 3b/18, 10a/7, 23b/16, 39a/15, 58a/20, 59a/8

b.+ıdur 34a/15

b.+ına 2b/4, 64b/16

b.+uñ 1b/6

baḥr-ı āteş (Far.): Ateş denizi.

b.+den 44b/9

baḥr-ı emvāc (Far.): Deniz dalgaları.

b.+ı 46a/3

baḥr-ı Fireng (Far.): Frenk denizi.

b. 10a/17

baḥr-ı kaṭran (Far.): Katran denizi.

b.+a 32b/3

baḥr-ı Kızılzüm (Far.): Kızıldeniz.

b. 47b/3

baḥr-ı Nebīş (Far.): Allah'ın yarattığı yedi denizin ilki.

b. 38b/5

b.+leyin 15a/6

baḥr-ı tūfān (Far.): Tufan, büyük felaket.

b.+dan 1b/12

baħr-ı ʿUmmān (Far.): Umman Denizi.

b. 3b/18, 64b/10, 64b/16

b.+a 46b/7

baħr-ı zulmet (Far.): Karanlık denizi. *bk baħr-ı zulümāt*

b.+dür 40a/17

baħr-ı zulümāt (Far.): Karanlık denizi. *bk baħr-ı zulmet*

b. 34a/4, 38a/16, 38b/11, 39b/3, 40a/2, 40a/3

b.+a 33b/16, 34a/1, 37b/18-19, 38a/13, 38b/6, 38b/16, 38b/17, 39b/11

b.+da 52a/3

b.+dan 54b/2

b.+uñ 38a/18, 39a/21

baħrvār (Ar.+Far.): Deniz gibi.

b. 17b/15

baħş¹ (Far.): Verme, bağış, ihsan.

b. eyle- (bağışlamak, ihsan etmek) 44b/17

b. it- (bağışlamak, ihsan etmek) 46a/2

baħş² (Ar.): Bölüm, kısım.

b. ol- (bölünmek, ayrılmak) 50b/4

baħşa- (Ar.+T.): Bağışlamak, ihsan etmek.

b.-yanda 37b/12

baħşiş (Far.): Armağan, hediye, ihsan.

b. eyle- (ihsanda bulunmak) 21b/15

b. it- (ihsanda bulunmak) 2b/2

baħşiş-i ʿizzet (Far.): Büyük ihsan, büyük ihsanda bulunma.

b.+ine 37b/12

baħt (Far.): Talih, kader.

b. 16a/17

b.+dan 18a/13

b.+ı 24a/9

bāħter (Far.): Batı.

b. 17a/2

baħtiyār (Far.): Talihli, mesut, mutlu.

b. 23b/14, 52b/7

baħtlu (Far.+T.): Bahtı açık olan, talihli.

b.+sısın 65b/3

Bahtum: Bir yer.

B. 37a/20

baht-ı devlet (Far.): Saadet, mutluluk, yücelik. *bk. baht-ı izz*

b.+i 23b/11

baht-ı izz (Far.): Saadet, mutluluk, yücelik. *bk. baht-ı devlet*

b. 56b/2

bağ-: Bakmak, görmek.

b.- 17a/7, 52b/9

b.-ar-iken 49a/3

b.-dı 15b/1, 17a/7, 33b/15

b.-ıncağ 6b/10

b.-sa 46b/10

b.-uban 20a/15

b.-up 3a/11, 6b/7, 15a/21, 15b/1, 18a/8

bağır: Bakır madeni.

b. 41a/11, 47b/2

bağış-: Birlikte bakmak, bakışmak.

b.-up 7b/21, 34b/20

bāḳī (Ar.): 1. Ebedî, ölümsüz, kalımlı.

b. 19a/19, 38a/21

b. ḳal- (kalıcı olmak, sürüp gitmek) 2a/18, 2a/19, 19a/13, 23a/11, 24b/11,
38a/20, 40a/14, 58a/11

b. ṭur- (kalıcı olmak, sürüp gitmek) 2a/11

2. Kalan kısım, alt taraf.

b. 11b/11, 19b/21, 22a/15, 36a/15, 60b/17

b.+sin 52a/7, 67a/12

Bāḳī: 16. yüzyılda yaşamış meşhur Divan şairi.

B. 46a/1

bāl (Far.): Kanat. *bk. pāl*

b. 14b/16, 42b/19, 55a/13, 61a/14, 61a/15, 62b/1

b.+umuz 51b/2

b.+umuzu 51a/14

balaban: Yırtıcı bir kuş.

b. 57b/6, 66a/1

balçaq: Kılıç sapı.

b. 50a/4

balçık: Balçık, çamur.

b. 3a/12, 3a/13

balık: Balık.

b. 23a/21, 36a/1, 36a/1, 36a/3, 36a/16, 39b/2, 41a/20, 48a/2, 50a/1, 56b/11, 66a/18

b.+(ğ)a 61a/1

b.+(ğ)ı 36a/1, 36a/14, 39b/3, 56b/14

b.+lar 53b/1

b.+ları 39b/12, 39b/14

b.+(ğ)uñ 39b/5

balıklı: Balığı olan.

b. 36a/6

balta: Balta.

b.+ların 34b/18

Bālūs: Keykubâd'ın hâslarından biri.

B. 31b/14

bañ: Ezan.

b. it- (ezan okumak) 49b/8

baña: Bana.

b. 3b/10, 4a/2, 4b/5, 5b/7, 5b/16, 6a/5, 6a/10, 6b/16, 8b/6, 11b/5, 11b/8, 11b/9,
12b/12, 15a/18, 15a/19, 15a/20, 16a/21, 16b/4, 16b/9, 18a/6, 22b/2, 22b/4, 22b/9,
25a/8, 26a/7, 26b/4, 28a/20, 28b/10, 30a/4, 30a/13, 30a/14, 30a/14, 33b/1, 37a/5,
37b/8, 37b/9, 38a/6, 40b/19, 42a/7, 42b/3, 42b/4, 42b/17, 43a/19, 43b/1, 44b/7,
45b/10, 46a/6, 46a/6, 46a/15, 46a/15, 47a/6, 47a/7, 47b/10, 47b/12, 48a/15, 50b/1,
50b/8, 54a/2, 54a/3, 54a/4, 54a/5, 54b/8, 55a/11, 56b/15, 57a/2, 58b/17, 61b/19,
62a/4, 63b/5, 63b/17, 65a/15, 65a/17, 65a/19, 65b/3, 65b/13, 65b/15, 65b/19,
65b/19, 66a/19, 149b/1

bañla-: Bağırmaq.

b.-dı 15a/10

bañ bañ: Güm güm.

b. 49b/9

barış-: Uzlaşmaq, anlaşmaq.

b.-dı 57b/18

b.-mağa 22b/1

barışdur-: Barışmalarını sağlamak, ara bulmak.

b.-dı 23a/8

bārī (Far.): Hiç olmazsa.

b. 38b/10

bāriḡāh (< Far. bār-gāh): Girmek için izin alınması gereken yer, izinle girilebilecek makam, huzur.

b. 20b/7, 20b/8, 31b/20, 32a/5

b.+ı 20b/8

b.+ına 32a/3

b.+larına 10b/9

barmaḡ: Parmak.

b. 18a/1

b.+(ḡ)ına 24a/19, 60a/7

b.+(ḡ)ında 20b/10

b.+(ḡ)ından 60a/10, 63a/4

b.+ları 16a/1

baş-: 1. Baskın yapmak.

b.-alum 63b/9

2. Basmak.

b.-ar 40a/6

b.-arsa 40a/7

b.-dısa 1b/13

3. Yardımcı fiil.

b.-duñ 56b/17

b.-up 33a/21, 47a/14

başıret (Ar.): İleriyi görme, seziş.

b.+üñe 38b/17

baş: 1. Baş, kafa.

b. 9b/4, 15a/11, 17b/4, 18b/18, 19a/1, 28b/10, 29a/8, 32a/5, 35a/21, 38b/7, 41b/6,
41b/21, 41b/21, 42a/16, 48b/20, 53b/18, 60b/7, 62a/5, 63b/3

b. kııl- (başkan yapmak, reis yapmak) 36a/6

b. қо- (bir şey uğruna ölümü göze almak) 16b/14, 64a/11

- b. boş- (baş başa vermek, fikir birliği yapmak) 15a/1
- b. koy- (bir şey uğruna ölümü göze almak) 8a/5, 12a/6, 12b/16, 19b/7, 19b/14, 28b/18, 35a/19, 53a/9
- b. kırtar- (canını kırtarmak) 16b/14
- b. oyn- (canını tehlikeye atmak) 40b/18
- b. u cān al- (adam öldürmek) 7b/11
- b. u cān oyn- (hayatını feda etmek) 17b/14
- b. u cāndan çık- (hayatını feda etmek) 61b/15
- b. yire sür- (saygı göstermek) 48b/7
- b.+a 29b/6, 43a/8, 48a/4, 59b/17
- b.+da 2a/16
- b.+dan 18b/12, 21b/2
- b.+ı 3b/13, 3b/13, 4a/12, 4a/12, 4b/19, 9a/6, 9a/10, 10a/16, b.+ı 13a/5, 18b/16, 19a/1, 31b/17, 38a/8, 38b/14
- b.+ı git- (ölmek) 13a/5
- b.+ı kız- (sinirlenmek) 43a/9
- b.+ın 5a/7, 5a/21, 9a/9, 9b/2, 9b/16, 9b/17, 18b/1, 30b/10, 32a/13, 32b/6, 33a/13, 51b/1, 53b/13, 61b/8, 62b/6, 63a/8, 63b/10
- b.+ın eg- (buyruk altına girmek) 46a/9
- b.+ına 4a/19, 8a/12, 9b/6, 18a/9, 19b/2, 20a/4, 20a/17, 25a/20, 31b/13, 38a/9, 49b/15, 50b/19, 62b/14, 67b/1
- b.+ına gel- (bir şeyi yaşamak) 26a/16
- b.+ında 20b/9, 56a/15
- b.+ından 8b/20, 9b/7, 15b/12, 21a/3
- b.+ından geç- (bir şeyi yaşamak) 50b/2, 54b/13
- b.+ını 3b/1, 30b/2, 50b/14
- b.+ınla 8a/15
- b.+lar 10a/8
- b.+ları 14b/3, 36b/20, 40a/12, 41a/7, 50b/20
- b.+ların 50b/21
- b.+larına 31a/16, 49b/2, 57a/12
- b.+larından 18b/13, 19a/3
- b.+um 62a/5
- b.+um üzerine (emredersiniz) 11b/5

b.+um üzre (emredersiniz) 12b/2

b.+uma gel- (bir şeyi yaşamak) 61b/14

b.+uñ 21a/11

b.+uñ al- (öldürmek) 16a/4

b.+uñı 30a/15, 46b/1

2. Bir topluluğu yöneten kimse.

b.+ı 8b/16

b.+ına 29b/1

3. Baş, başlangıç.

b.+ına 15b/14, 15b/14

b.+ından 15b/14

başar-: Başarmak.

b.-ımadum 8a/6

başla-: Başlamak.

b.-dı 2b/17, 3a/14, 5a/11, 48b/16, 48b/15, 59b/18

b.-duğ 55b/6

b.-dum 52b/21

b.-r 39b/14

başlu: Başlı olan, başlı.

b. 8b/21, 21a/18, 25a/11, 26a/13, 30b/17, 33a/5, 41b/13, 42a/4, 45a/9, 46b/2, 47a/17,
50a/2, 50b/13, 51b/1, 60b/6, 66a/13

bat-: İçine girmek.

b.-dı 9b/13

b.-up 36b/16

bâtil (Ar.): Gerçekle ilgisi olmayan.

b. 46b/16

b.+dan 42a/5

b.+ı 42b/18

batman: Eski bir ağırlık ölçüsü.

b. 15b/9

bā-şafā (Far.): Safa ile, safa içinde.

b. 40b/13

bay-: İnanmak, kanmak.

b.-amaz 33a/6

bayık: Açık, kesin, belli.

b. 23b/1

baykuş: Baykuş.

b.+iken 60a/2

bāz (Far.): Doğan denen yırtıcı kuş, şahbaz.

b. 18a/2, 29b/5, 56b/21, 66a/2

b.+ı 40a/21

b.+ıla 5a/19

ba°zı (Ar.): Bazı, bir kısmı, kimi.

b. 5b/10, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 17b/19, 51b/16, 52a/1, 58b/4, 59b/13, 59b/16, 59b/16, 60b/19, 60b/19, 60b/19, 60b/19, 60b/20, 65a/8

b.+lar 4b/15, 4b/15, 5b/11, 43a/14, 43a/14, 52a/3

b.+ları 20a/9

b.+nı 52a/6, 52a/6

b.+sı 5b/11, 65a/8

b.+sın 17b/19

bāzū (Far.): Pazı.

b.+ları 16a/1

bebr (Far.): Kaplana benzer çok yırtıcı bir hayvan. *bk. bebür, pepr*

b. 20a/7, 55a/6

b.+ile 49b/9

bebr-ü beyān (Far.): İran kahramanı Rüstem'in giydiği kaplan derisinden yapılan askeri bir çeşit zırh.

b. 25a/19

bebr-zāde (Far.): Bebr yavrusu.

b. 31b/19

bebür (< Far. bebr): Kaplana benzer çok yırtıcı bir hayvan. *bk. bebr, pepr*

b. 64b/20

b.+sün 56b/20

becer-: Bir şeyi yapmayı başarabilmek.

b.-imedüm 24a/7

becid (Far.+Ar.): Çabuk, hızlı.

b. 35b/18

be-çeşm (Far.): "Başım gözüm üstüne" anlamında bir deyim.

b. 29b/14

beçe (Far.): İnsan veya hayvan yavrusu. *bk. beççe, peççe*

b. 5a/17, 13a/14, 22a/18, 43b/2, 47a/4-5, 48a/5, 48b/21, 60a/8

b.+den 15a/18

b.+i 45a/5

b.+nüñ 61b/3

b.+ye 45a/10, 59a/11, 61b/3

b.+y+idi 8b/2

beççe (Far.): İnsan veya hayvan yavrusu. *bk. beçe, peççe*

b. 148a/16

bed (Far.): Kötü, çirkin, fena.

b. 21a/14

bedel (Ar.): Bir şeyin yerine verilen şey, karşılık.

b. 13a/5

beden (Ar.): 1. Vücut, gövde.

b.+den 17b/3

b.+inden 61b/8

b.+sin 52b/7

2. Kale duvarı.

b. 18b/18

b.+e 15b/21

bed-ḥū (Far.): Huyu kötü olan (kimse), huysuz. *bk. bed-ḥūlu*

b.+ları 24a/1

bed-ḥūlu (Far.+T.): Huyu kötü olan (kimse), huysuz. *bk. bed-ḥū*

t. ları 23b/9

beg: Komutan, önder, server.

b. 48a/11

b.+e 37a/3

b.+ile 36b/19

b.+ine 36b/17

b.+ler 10b/6, 10b/9, 10b/19, 19a/4, 63a/5

b.+lerden 13a/17, 13b/1

b.+lere 16b/8, 31a/11, 44a/1, 49a/11, 49a/20

b.+leri 8b/15, 10a/3, 10b/18, 11b/7, 11b/8, 13a/20, 13b/2, 14b/4, 14b/8, 14b/21,

16b/2, 16b/21, 18b/2, 20a/20, 20b/13, 25b/2, 25b/12, 25b/12, 27b/10, 35a/14,
41a/16, 43b/19, 49a/17, 49b/13, 59a/1, 59a/11, 63b/4

b.+lerile 43a/5

b.+lerin 15b/6, 15b/7, 23b/6, 27b/4, 63b/13

b.+lerinden 16a/14, 24b/3, 62a/7

b.+lerine 8b/13, 9a/20, 36b/18, 45b/7, 48a/19, 48b/18, 48b/19, 49a/16, 57a/9

b.+lerini 25a/18, 63a/13

b.+lerinün 16b/18, 47a/15

b.+lerüm 43a/17, 48b/21

b.+lerüme 38a/16

b.+lerün 10b/3, 16b/8

b.+ler+ile 14b/1, 20b/5

b.+üm 19b/15, 19b/15, 19b/16, 28a/5, 28a/5

b.+ünüz 35a/6

begen-: Beğenmek.

b.-di 48b/2

b.-medi 8b/3

b.-meyüp 55b/20

b.-üp 35a/18, 42a/13, 62a/8

beglerbegi: Askerî bir unvan. *bk. beglerbigi*

b. 11b/6, 28b/9, 29b/11

b.+le 31a/20

b.+si 28b/5

beglerbigi: Askerî bir unvan. *bk. beglerbegi*

b.+si 32b/12

beglik: Beylik, saltanat.

b. 8b/4

b.+(g)i 47a/15

beh̄ime (Ar.): Dört ayaklı hayvan.

b. 13b/15, 40a/21

behişt (Far.): Cennet.

b. 2a/7, 14a/18

beḳā (Ar.): Ölümsüzlük, ebedîlik.

b. 40b/1

bekle-: Beklemek.

b.-rler 10b/19

b.-yene 35b/21

bel: Bel. *bk. bil, pel*

b.+i 9b/13

b.+inde 37a/1

b.+ümüzi 51a/18

belā (Ar.): Dert, musibet, sıkıntı.

b. 21a/3, 21a/10

b.+dan 2a/12

b.+sın 21a/7

Belābūr: Mâyıs Han'ın annesi.

B. 5a/12

belāġat (Ar.): Etkili ve güzel söz söyleme.

b.+ıla 12b/16

Belah: Afganistan'ın kuzeyinde yer alan eski bir yerleşim yeri. *bk. Belh*

B. 43b/11

belā-yı Kerbelā (Far.): Kerbela felaketi, Kerbela olayı.

b.+nuñ 2a/4

belek: Hediye, armağan.

b. 42a/18

Belh: Afganistan'ın kuzeyinde yer alan eski bir yerleşim yeri. *bk. Belah*

B.+i 44a/6

beliñle-: Korku ile birden sıçramak, irkilmek.

b.-di 10b/14, 16a/5, 17a/16, 18b/15, 41a/20

b.-miş 61a/7

b.-ye 46b/10

b.-yüp 66a/18

belki: Belki, muhtemelen. *bk. belkim*

b. 65b/11

belkim: Belki, muhtemelen. *bk. belki*

b. 28a/12

belür-: Ortaya çıkmak, görünmek.

b.-di 7a/16

b.-mez 52a/17

b.-ür 3a/19

belürsüz: Belirsiz, tanınmayan. *bk. belürsüz*

b. 26a/7, 26a/18, 27b/1, 28a/16, 30b/1, 36b/1, 61a/3

ben: Ben (Şahıs zamiri). *bk. men.*

b. 2b/17, 3b/10, 4a/1, 5b/5, 6a/6, 7a/2, 7a/14, 7b/3, 12b/9, 12b/14, 15b/17, 16a/3, 16a/18, 16a/20, 16b/11, 17a/11, 18a/7, 22a/8, 22a/21, 22b/4, 22b/20, 24b/6, 25a/1, 27a/12, 28a/17, 28a/17, 28a/21, 28a/21, 29a/16, 29b/13, 29b/15, 30a/5, 30a/12, 30a/13, 30b/10, 30b/12, 32a/15, 33a/15, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/11, 34a/15, 34a/18, 34b/11, 36a/7, 37b/7, 43a/18, 44a/8, 44b/15, 47b/7, 47b/13, 47b/16, 48a/5, 48a/6, 48b/9, 49a/1, 52b/16, 54a/11, 54b/11, 55a/2, 55a/15, 55a/18, 56a/3, 56a/4, 56a/8, 56b/7, 56b/19, 56b/20, 56b/20, 60a/10, 60b/2, 61b/2, 61b/15, 63b/9, 65a/20, 65b/11, 65b/14, 65b/16

b.+den 8a/17, 24b/19, 43a/19, 53b/15

b.+em 33b/7, 56b/6, 56b/15

b.+i 2b/16, 3a/20, 4b/18, 5b/17, 6a/2, 6a/2, 6b/7, 7a/2, 8a/16, 10b/15, 11a/19, 16b/5, 22a/11, 22b/6, 22b/9, 22b/11, 23a/2, 28b/15, 29b/14, 42b/4, 42b/6, 43a/20, 54b/17, 56a/6, 61b/19, 65a/20

b.+üm 2b/20, 4b/6, 5a/6, 5b/1, 11a/7, 11a/21, 12a/18, 12b/6, 12b/7, 12b/9, 12b/19, 16b/8, 18a/7, 22a/7, 22b/8, 22b/10, 23a/2, 23a/5, 23b/10, 25b/7, 29a/12, 29b/13, 37a/5, 38a/16, 38a/19, 42a/1, 42a/20, 42b/8, 42b/12, 42b/13, 43a/17, 43a/18, 43b/2, 43b/6, 45a/15, 46a/10, 46a/10, 46a/11, 46a/15, 46b/13, 47a/10, 47a/18, 47a/19, 47a/21, 47b/1, 47b/2, 47b/2, 47b/3, 47b/3, 47b/4, 47b/5, 47b/6, 47b/7, 47b/8, 47b/9, 47b/10, 47b/11, 47b/12, 47b/12, 47b/14, 48b/21, 48b/21, 49a/1, 50b/6, 50b/21, 53b/10, 54b/15, 56b/16, 60b/3, 61b/4, 61b/5, 61b/7, 61b/10, 61b/14, 61b/14, 61b/20, 65a/11, 65a/18, 65b/1, 65b

b.+ümdür 65b/15, 65b/15

b.+ümle 29b/15, 32b/21, 42b/3, 43b/8, 46b/11, 47b/4, 50b/4

b.+üm+ile 24b/10, 54b/16

b.+ven 43b/4, 46a/19

bencileyin: Benim gibi.

b. 20a/21, 38a/21

bend (Far.): Bağ, halka.

b.+den 28b/8

b.+i 46b/12

bende (Far.): Kul, köle, esir.

b. 6b/6, 33b/8

b.+nüñ 66b/16

b.+si 66b/14

b.+sidür 2b/7

b.+sinüñ 2a/8

bende³-i nā-tüvān (Far.): Güçsüz, çaresiz, perişan.

b. 2b/9

beñdeş: Eş, benzer.

b.+i 53b/16

bend-gerdān (Far.): (mec.) Kendine kul köle etmek.

b. 29b/19

benefşe (Far.): Menekşe.

b. 39a/4 , 32b/3

b.+ler 4b/8

benek benek: Nokta nokta, üstü benekler hâlinde.

b. 17a/19

Benî: Bir kavim. *bk. Benî Aşfer*

B. 18b/9

Benî Aşfer: Bir kavim. *bk. Beni*

B. 7b/8, 7b/8, 7b/12, 8a/1, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/13, 8a/15, 8a/15,
8a/16, 8a/16, 8a/17, 8a/18, 8a/19, 8b/4, 8b/6, 8b/8, 8b/11, 8b/13, 8b/14, 8b/14, 9a/10,
9a/14, 9b/8, 9b/9, 9b/10, 9b/11, 9b/17, 10a/4, 10a/20, 10a/21, 10a/21, 10b/2, 10b/3,
10b/8, 10b/18, 11a/3, 11a/16, 11a/20, 11b/6, 11b/8, 11b/15, 11b/17, 12a/7, 12a/20,
13a/12, 13a/13, 13a/18, 14a/13, 14b/18, 14b/21, 15a/3, 15a/3, 15a/5, 15a/5, 15a/6,
15a/15, 15a/16, 15a/17, 15b/1, 15b/3, 15b/5, 15b/16, 15b/19, 15b/21, 16a/3, 16a/17,
16a/21, 16b/2, 16b/9, 16b/12, 16b/14, 16b/15, 16b/21, 17a/4, 17a/4, 17a/12, 17a/12,
17b/7, 17b/10, 17b/10, 17b/11, 17b/17, 17b/18, 18a/2, 18a/5, 18a/8, 18a/14, 18a/19,
18a/20, 18a/20, 18b/2, 18b/3, 18b/6, 18b/9, 18b/10, 18b/20, 19a/9, 20b/4, 20b/5,
20b/5, 20b/21, 21a/3, 21a/7, 21a/11, 21a/17, 21b/4, 21b/13, 21b/19, 22a/3, 22a/3,
22a/13, 22a/18, 22b/12, 23a/6, 23a/7, 23a/8, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 23b/14, 24a/5,
24b/3, 33b/14, 41a/16, 43a/10, 58b/21, 60a/21, 61b/5, 61b/7, 61b/17, 61b/18, 62a/8,
62a/13, 62b/11, 63a/3, 63a/8, 63a/16, 63a/21, 63b/4, 63b/9, 64a/12, 65b/4

B.+le 33b/13

Benî Aşfer Şāh: Benî Asfer kavminin padişahı. *bk. Benî Aşfer Şeh*

B.+ın 13a/16, 21b/19

Benî Aşfer Şeh: Benî Asfer kavminin padişahı. *bk. Benî Aşfer Şāh*

B.+in 21b/19

Benî İsrā'îl: İsrailoğulları.

B. 20b/10

B.+ün 14b/4

benî-âdem (Ar.): İnsanoğlu, insanlar.

b. 12a/16

b.+den 3a/7, 6a/18

Benî Huzā: Kahtânîler'e mensup bir Arap kabilesi.

B. 39b/6

beñ(i)z: Yüz, çehre.

b.+i 15a/16, 41b/18, 48b/11, 66a/15

beñze-: Benzemek.

b.-r 2a/10, 5a/20, 7a/4, 7a/7, 7a/17, 7a/17, 15b/21, 16a/1, 16a/1, 16a/2, 16a/2,
21a/18, 25a/11, 25a/13, 25a/14, 26a/12, 36b/21, 37a/20, 38a/9, 39a/3, 50b/15, 51b/5,
54a/20, 54a/20, 54b/1, 55b/9, 55b/9, 55b/10, 66b/19, 66b/20

b.-rsin 40a/21

b.-yesin 13b/15

beñzet-: Benzetmek.

b.-(d)ürler 29a/20

ber (< Ar. berr): Kara, toprak. *bk. berr, perr*

b. 60b/6

b.+de 23a/15, 46a/14

berāber (Far.): Birlikte.

b. 9a/17, 18a/20, 37a/11, 42a/8, 47a/12, 50a/3

berāberlîk (Far.+T.): Birliktelik.

b.+(ğ)ı 37a/12

b.+(ğ)ında 44a/9

berāt-ı hümāyūn (Far.): Padişah fermanı.

b. 23a/7

berbūṭ (?): Ut, kopuz cinsinden çalgı aleti.

B. 31a/8, 31a/11

berekāt (Ar.): Berketler.

b.+ı 18b/9

b.+ıla 18a/7

beri: Bu tarafa, buraya, beriye. *bk. berü*

b. 40a/9

berī (Ar.): Uzak.

b. ol- (uzak olmak) 13a/18

beriyye (Ar.): Çöl, kır, sahra.

b. 60a/8

b.+de 30b/15

berk: Sağlam, kuvvetli.

b. 23b/1, 33a/3, 58a/19, 66b/2

b. it- (sağlamlaştırmak) 62a/1

berķ (Ar.): Şimşek.

b. 45a/11, 46b/21, 49a/9, 57a/17

berķı- (Ar.+T.): Şimşek çakmak.

b.-yuban 46b/21

b.-yup 45a/11

berkit-: Sağlamlaştırmak.

b.-ince 34b/6

Berķ-ı cāzı: Sihirbaz cadılardan biri. *bk. Berķ-ı cāzū*

B.+nuñ 5a/4

Berķ-ı cāzū: Sihirbaz cadılardan biri. *bk. Berķ-ı cāzı*

B. 64b/2, 66a/10

B.+nuñ 5a/2

B.+yı 66a/5-6

berķ-siper (Far.): Kalkan gibi sağlam.

b. 31b/19

berķvār (Far.): Şimşek gibi.

b. 9b/11

bernā (Far.): Genç, delikanlı.

b. 31b/7

berr (Ar.): Kara, toprak. *bk. ber, perr*

b. 3b/18, 23b/16, 59a/8

b.+e 29b/4, 61a/13

b.+i 55b/17

Bertūs: Keykubâd'ın hâslarından biri.

B. 31b/14

berü: Bu tarafa, buraya, beriye. *bk. beri*

b. 55b/21, 56a/2

berdâr (Far.): Meyveli, yemişli.

b. 23a/4

ber-güzîn (Far.): Seçilmiş.

b. 15b/17, 28b/18, 47b/19

ber-kemâl (Far.): Kemal üzere olan, mükemmel.

b. 1b/3, 26b/14, 66b/3

bes (Far.): Kâfi, yetişir, elverir.

b. 2b/4, 2b/11, 4a/2, 13b/5, 13b/17, 19b/1, 21b/9, 22a/6, 23b/2, 26b/16,
27b/12, 27b/16, 27b/19, 28a/8, 30a/14, 34a/16, 34a/19, 37a/2, 37a/5, 37a/7, 37b/20,
37b/21, 38a/3, 38a/5, 39b/11, 40a/7, 40a/16, 40b/8, 50a/11, 50b/3, 50b/4, 51a/11,
51a/20, 51b/12, 53a/18, 58b/1, 59b/8, 62b/12, 63a/1, 64a/16, 66a/9, 66b/1
b.+dür 1b/11

besle-: Beslemek, yedirmek.

b.-r-iseñ 21a/21

beş: Beş.

b.+imüz 50b/21

b.+inüñ 50b/21

beşer (Ar.): İnsan, insanoğlu.

b. 44b/3

b.+ken 13b/15

b.+sin 40a/21

beşinci: Beşinci.

b. 7b/15, 36b/13, 44b/13, 64b/13

beş yüz biñ: Beş yüz bin.

b. 64b/13

be-āvāz-ı bülend (Far.): Yüksek bir ses ile.

b.+ile 36b/9

be-^çayniḥī (Far.): İle aynı, tıpkısı.

b. 25a/10

be-cān-ı Muṣṭafā (Far.): Mustafa'nın (Hz. Muhammed) ruhu için.

b. 34a/21, 40b/13

be-evc-i āsümān (Far.): Gökyüzünün en yüksek noktası.

b.+a 17a/18

be-gāyet (Far.): Son derece, pek çok.

b. 3a/1, 5a/13, 7b/17, 11b/11, 12a/17, 15a/16, 18a/4, 21a/1, 28a/19, 29b/10, 55a/2,
63b/1, 65a/10

be-ḳudret-i Rabbānī (Far.): Allah'ın gücüyle, kudretiyle.

b. 4a/8

be-nām (Far.): Namlı, şanlı.

b.+ı 29b/21

be-nām-ı nār (Far.): Ateşiyle meşhur.

b.+ı 29a/15

beyān (Ar.): Açıklama, anlatma, söyleme.

b. 59b/21

b. eyle- (anlatmak, söylemek, açıklamak) 22a/3, 45b/15, 62b/8, 63a/12, 63b/12,
64a/12, 64a/13

b. it- (anlatmak, söylemek, açıklamak) 19a/10

b. ḳıl- (anlatmak, söylemek, açıklamak) 11b/10, 24b/14

b.+dur 27a/15

bey(i)n: Beyin.

b.+isi 58a/1

beyt (Ar.): Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası.

b.+i 5a/21

beyt-i Ḥaḳ (Far.): (mec.) Gönül.

b.+a 26b/9

b.+ı 26b/10

beyzaçe (Ar.+T.) Küçük yumurta.

b. 6b/13

bezdür-: Bıktırmak, usandırmak.

b.-üp 64a/12

bezir-ḥāne (Far.): Bezir yağı üretilen yer.

- b. 16a/1, 49b/17
- bezm** (Far.): İçkili, eğlenceli meclis.
- b. 31a/4
- b.+üme 56b/8
- bīnar**: Pınar, kaynak.
- b. 35b/9, 35b/12, 39a/4
- b.+uñ 44b/10, 44b/12
- bıraḳ-**: Bırakmak, koymak.
- b.-sa 64b/12, 64b/20
- b.-up 36a/14
- bī^cad** (Far.): Sayısız.
- b. 4b/3
- bī-bedel** (Far.): Benzersiz, eşsiz; Allah.
- b. 26b/16
- bī-beḳālīḳ** (Far.+Ar.+T.): Ebedî olmama, sonlu olma.
- b.+(ḡ)ına 20a/16
- bī-çāre** (Far.): Çaresiz, zavallı.
- b. 3b/1
- bī-devlet** (Far.): Devletsiz, bahtsız.
- b. 45a/3
- b.+üñ 66b/16
- bī-dīn** (Far.): Dinsiz, kâfir.
- b. 3b/10, 17a/10, 21b/16, 23a/1
- bī-dīn-i insān** (Far.): Dinsiz insan, kâfir.
- b.+a 23b/10
- bī-dīn-i şeyṭān-ı la^cīn** (Far.): Lanetlenmiş dinsiz şeytan.
- b. 21b/13-14
- bī-dirīḡ** (Far.): Elinden geleni tam olarak yapan, esirgemedi yapan.
- b. 9a/4
- bī-gümān** (Far.): Şüphesiz, muhakkak.
- b. 2a/3, 6b/12, 26b/7, 33b/6, 37b/20, 40a/15, 66b/8
- bī-ḥaber** (Far.): Habersiz, haberi olmadan.
- b. 17a/18, 59b/5
- bī-ḥad**: (Far.): Sınırsız, çok sayıda, çok fazla.

b. 4b/3, 6a/18, 8b/10, 17b/5, 20b/21, 21a/6, 34a/1, 41b/18, 65a/7, 67a/6, 67a/9, 67a/10

b.+durur 64a/5

bī-halel (Far.): Eksiksiz, noksansız; Allah.

b. 45b/19, 66b/12

bī-hisāb (Far.): Hesapsız, çok, çok fazla. *bk. bī-şümār*

b. 7b/6

bī-hūş (Far.): Sersem, şaşkın.

b. it- (sersemletmek, şaşkına çevirmek) 5b/11

bī-ķarār (Far.): Sınırsız, ölçüsüz.

b. 35b/15, 46a/5

bī-ķuşūr (Far.): Kusursuz, eksiksiz.

b. 31a/18, 62a/20

bī-meķābā (Far.): Korkusuz, pervasız.

b. 9a/11

bī-nām (Far.): Namı, şöhreti olmayan.

b. 28a/18

bī-nişān (Far.): İzi, belirtisi olmayan.

b. 40b/9

bī-şümār (Far.): Hesapsız, çok, çok fazla. *bk. bī-hisāb*

b. 13b/17, 20b/1, 28b/19, 34a/1, 35b/14, 46a/5, 52b/8, 52b/11, 60b/10, 61a/12, 62a/18

bī-tekellūf (Far.): Gösterişsiz, gösteriş yapmadan.

b. 5a/9

bī-zamān (Far.): Zamansız, zamana bağlı olmayan.

b. 1b/8

biç-: Biçmek, kesmek, bölmek.

b.-erdüm 45a/5

b.-eydüm 59a/14

biçiş-: Kılıçla birbirini kesmek.

b.-diler 10a/8

Bīdġarūs: Keykubād'ın hâslarından biri.

B. 31b/15

bigi: Gibi. *bk. gibi*

b. 4a/10, 7a/3, 7a/5, 7a/8, 7a/15, 7b/17, 8b/15, 8b/15, 9a/11, 10a/5, 10b/13, 11a/14, 13b/10, 14b/9, 15a/7, 15b/11, 15b/12, 15b/12, 15b/12, 15b/16, 16a/2, 16a/2, 16a/10, 16a/15, 16b/4, 16b/4, 16b/15, 16b/19, 17a/17, 17a/17, 17a/21, 17b/17, 18a/7, 19b/21, 20a/4, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/12, 20a/14, 20a/15, 20a/17, 20a/18, 20b/12, 20b/13, 20b/14, 20b/17, 21a/18, 21b/4, 22a/9, 23b/13, 23b/13, 23b/13, 23b/14, 23b/14, 23b/14, 24a/11, 24a/15, 25a/11, 25b/2, 27b/1, 30a/21, 30b/17, 30b/18, 31b/10, 32a/19, 32a/20, 32b/10, 33a/21, 33b/18, 34b/6, 35a/18, 36b/14, 37b/1, 37b/6, 37b/8, 42a/11, 42b/14, 43a/17, 43b/21, 45a/11, 45a/21, 46b/21, 47a/13, 48a/13, 48b/13, 49a/11, 49b/17, 50b/15, 58a/13, 58a/19, 64b/17, 65a/17, 65b/5, 66a/14

b.+dür 47a/10

b.+si 27b/10

bihter (Far.): En iyi, daha iyi, pek iyi.

b.+ler+ile 58b/2

bihter-i bī-dīn (Far.): En büyük dinsiz; şeytan.

b. 24a/1

bī-hūde (Far.): Boş, gereksiz, faydasız.

b. 47a/13

Bihzād-ı Ferruḥ: İran pehlivanlarından biri.

B. 32a/1

bil: Bel. *bk. bel, pel*

b. 23b/1

b.+e 3a/9

b.+i 66b/2

b.+ine 3a/8, 25a/19, 49b/15

b.+lerinden 59a/14

b.+lerine 49b/2, 57a/12

b.+üme 62a/1

bil-: Bilmek, öğrenmek, anlamak, kavramak.

b.- 13b/11, 21b/2, 29b/1, 37b/20, 38a/20, 38a/20, 38b/1, 46b/16, 46b/16

b.-di 11b/13, 15a/17, 18a/9, 21a/1, 22a/5, 23a/20, 25a/15, 26a/2, 27a/2, 35a/4, 48b/6, 52a/10

b.-digümüz 52a/8

b.-diler 4a/6, 4a/7, 4a/14, 4a/17, 5b/4, 28b/17

b.-dilerse 5b/2
b.-dük 38a/9, 50b/3, 52a/19, 55b/5
b.-düm 12a/19, 12b/13, 12b/14, 48b/11, 59b/1
b.-dün 50b/5
b.-dünüz mi 22b/15
b.-dün mi 3a/21
b.-dürmegil 29b/14
b.-e 2a/12, 27b/14, 33a/4, 39b/5, 48b/12
b.-eler 19a/11, 33a/3, 57b/8
b.-elüm 33b/17
b.-emedi 10b/19
b.-emez 2b/4
b.-esin 21b/5, 40a/17, 46b/14, 66a/20
b.-esiz 39a/21
b.-evüz 35b/20
b.-eydük 59a/6
b.-gil 54b/21
b.-icek 63b/1
b.-incek 27b/15
b.-medi 13a/5, 13b/5, 24a/21, 24b/1, 33b/19
b.-mediklerinden 29a/10
b.-medin 28b/20
b.-medük 5a/5, 5b/2, 22b/15, 28b/21, 38b/10
b.-medüm 22b/7
b.-medünüz mi 5b/1
b.-mege 16b/1
b.-mek 40a/20
b.-memişlerdi 28b/13
b.-meye 5b/17, 28b/14
b.-meyince 5b/5
b.-mez 3b/9, 6a/12, 11b/14, 42a/5, 42b/18, 52a/8
b.-mezdi 28b/15
b.-meze 48b/1
b.-mezem 48b/9, 65a/17

b.-mezler 54b/20
b.-mezsiz 34b/20
b.-mezüz 6a/5, 43a/15, 51b/13
b.-miş 35a/20
b.-mişler 44a/19
b.-sevüz 45b/12, 64a/2
b.-üñ 13a/19, 16b/10
b.-üp 4a/19, 12a/5, 15a/1, 16b/21, 18a/20, 25a/8, 28b/16, 29a/11, 29b/20, 33b/20, 34a/6, 34a/10, 36b/18, 44b/2, 45b/15, 46a/21, 59b/5, 60a/13, 62b/18
b.-üp-durur 65b/19
b.-üp-dururlar 5b/3
b.-ür 6a/6, 37a/9, 39b/11, 39b/15, 43a/20, 44b/8, 45a/18, 51a/10, 52a/7, 59a/20
b.-ürdi 16b/19, 25a/8, 28b/14, 58a/16, 59b/6
b.-ürdük 51a/21, 52a/19
b.-ürem 6a/6, 6a/8, 6a/10, 30a/4, 60b/2, 65a/20
b.-ürken 38b/15
b.-ürler 47b/14
b.-ürler mi 28b/15
b.-ürmiş 44b/13
b.-ürse 6a/6
b.-ürsin 27a/13, 65a/12
b.-ürsüz 43a/18
b.-ürüz 51b/12
b.-ür-idi 58a/16
b.-ür misin 8a/5, 48b/8
b.-ür misiz 36a/20, 61b/10, 61b/13

bildir-: Bildirmek, haber vermek. *bk. bildür-*

b.-elüm 34a/8
b.-e 28a/3
b.-üñ 35a/10

bildür-: Bildirmek, haber vermek. *bk. bildir-*

b.-di 45b/8
b.-em 33a/21
b.-medin 33a/15

b.-meg+içün 32b/20

b.-meyüp 32b/20

b.-ür 47a/7

b.-ürler 48a/21, 48b/1

bile: İle, birlikte, beraber. *bk. birle*

b. 9b/21, 11b/21, 14b/7, 24b/9, 25b/4, 34b/11, 36a/11, 39a/16, 41a/10, 42b/3, 42b/6, 55a/16, 56a/6, 57b/6, 61a/18, 62b/9

bilece: Birlikte, beraberinde. *bk. bilesince*

b. 55a/10

bilek: Bilek.

b. 31a/10

b.+leri 31a/6

bileklü: Bilekli, bileği olan.

b. 57a/15

b.+ler 44a/4

bile-: Bilemek, keskin duruma getirmek.

b.-r 31b/7

bilesince: Birlikte, beraberinde. *bk. bilece*

b. 6b/6, 25b/15, 32a/9, 32a/11

bilin-: Bilme işine konu olmak, anlaşılmaq, öğrenilmek.

b.-mez 24b/18

bişi: Bildik, tanıdık, dost.

b. 19a/20, 2a/20

bi'l-lāhi'l-azīm (Ar.): "Allah hakkı için" anlamına gelen bir yemin.

b. 6b/16, 50b/1, 52b/17

billūr (Far.): 1. Bu maddeden yapılmış.

b. 43a/7

2. Billur, kristal.

b. 57a/15

billūrīn (Far.): Billur gibi, billurdan.

b. 31a/6

bilmezlik: Bilmezlik, farkında olmama.

b. 12b/4, 13a/5, 33a/9

b.+(g)i 12b/14

bilük: Bölük. *bk. bölük.*

b.+(g)i 50b/4

biñ: Bin.

b. 2b/19, 3b/2, 10b/4, 11a/2, 11a/2, 11a/10, 18b/13, 19b/16, 21a/21, 22b/18,
25a/14, 25a/14, 27b/9, 30a/3, 33a/8, 38a/12, 38a/12, 38a/12, 38a/20, 43b/2, 43b/2,
43b/3, 44b/10, 47b/18, 47b/18, 49a/7, 56b/16, 58b/7, 58b/7, 62a/3, 66a/12, 66b/14
b.+de 28a/7

b.+den 11b/20, 46b/7, 62a/19

b.+ine 57a/1

binā (< Ar. binā³): Bina, yapı, eser.

b. 43b/13

b.+lar 65a/21

b.+sı 6b/21

bin-: Binmek.

b.-di 10a/1

b.-diler 36a/6

b.-düm 29a/21

b.-er 34b/12

b.-erler 24a/16, 39a/14

b.-señ 46b/5

b.-üp 14b/7, 26a/10, 60b/1

bindür-: Bindirmek.

b.-düp 39b/8

biñ altı yüz: Bin altı yüz.

b. 43b/13

biñ biñ: Binlerce.

b. 30a/6, 65a/13

biñ bir: Binlerce, çok, fazla.

b. 20a/6, 20a/13, 23a/15, 23a/20, 30b/19, 38b/4, 46a/11, 46a/14, 54a/21, 54b/3,
55b/17, 60b/6

biñ dört yüz: Bin dört yüz.

b. 32a/2

biñ iki yüz: Bin iki yüz.

b. 32a/19

biñ sekiz yüz otuz altı: Bin sekiz yüz otuz altı.

b. 67a/11

biñ yedi yüz: Bin yedi yüz.

b. 34a/9, 34b/9

biñ yüz otuz altı: Bin yüz otuz altı.

b. 15b/9

bir: 1. Bir (sayı sıfatı).

b. 3a/9, 3a/12, 3a/13, 3a/13, 4a/10, 4a/11, 4a/11, 4a/13, 4a/16, 4b/1, 4b/19, 5b/20, 5b/20, 6b/3, 6b/3, 6b/11, 6b/13, 7a/16, 7a/17, 8a/7, 8b/18, 9a/2, 9a/7, 9a/7, 9b/20, 9b/21, 10b/17, 10b/17, 10b/18, 10b/21, 12a/18, 13a/18, 15b/10, 15b/12, 16a/1, 16a/8, 16a/11, 16b/16, 17a/8, 20b/9, 21b/6, 21b/6, 21b/6, 22b/19, 23a/18, 24a/2, 28a/10, 28a/15, 33a/9, 34a/4, 34b/1, 35a/15, 35a/17, 35b/8, 35b/9, 35b/10, 35b/11, 35b/18, 36a/1, 36a/3, 36a/6, 36a/10, 36a/12, 36a/17, 36a/17, 36b/14, 36b/17, 36b/17, 36b/18, 37a/1, 37a/21, 37a/21, 37a/21, 37b/1, 37b/1, 37b/3, 37b/3, 37b/3, 37b/4, 38a/2, 38b/14, 38b/21, 39a/18, 40a/2, 41b/14, 41b/17, 42a/10, 42b/3, 43a/20, 43b/11, 43b/13, 43b/13, 43b/16, 44a/11, 45a/12, 45b/5, 46a/16, 46a/19, 47b/14, 49b/15, 50b/4, 50b/14, 51b/21, 52a/14, 52b/21, 53a/2, 53b/14, 54a/14, 54a/21, 54b/11, 55a/19, 55a/19, 55a/21, 56a/5, 56b/10, 56b/10, 56b/14, 57a/14, 60b/15, 61a/10, 61b/12, 63a/19, 64a/8, 64a/19, 64b/8, 64b/12, 64b/15, 64b/20, 64b/20, 65a/1, 66a/13, 169b/4

2. Bir (belirsizlik sıfatı).

b. 1b/8, 2a/17, 4a/3, 4a/7, 4a/9, 4b/7, 5a/8, 6a/5, 6a/15, 6b/11, 6b/18, 6b/20, 6b/21, 7a/4, 7a/8, 7a/13, 7a/14, 7a/15, 7b/21, 8a/14, 8a/14, 8b/8, 10a/11, 11a/2, 11a/13, 11a/21, 12a/13, 12a/14, 12b/13, 14b/2, 14b/19, 15b/1, 15b/3, 15b/21, 16a/19, 16b/6, 16b/17, 17b/7, 17b/7, 17b/12, 18b/3, 18b/3, 18b/11, 19a/21, 19b/18, 19b/20, 20a/2, 20b/7, 20b/9, 22a/6, 22b/1, 23a/2, 23b/9, 24b/18, 25b/19, 26a/7, 26a/11, 26a/18, 26b/17, 27a/14, 27b/13, 27b/16, 28a/5, 28a/7, 28b/3, 30a/5, 30b/20, 32b/16, 32b/17, 33a/1, 33b/7, 33b/19, 34a/5, 34b/5, 34b/14, 34b/14, 35a/15, 35a/16, 35b/6, 36a/1, 36b/4, 36b/8, 36b/13, 36b/13, 36b/15, 36b/15, 37a/15, 38a/2, 38b/5, 38b/10, 38b/13, 40a/4, 40a/11, 40a/12, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41a/21, 41b/21, 42a/18, 42b/5, 43b/6, 43b/12, 44a/18, 44b/5, 44b/10, 44b/10, 45a/13, 45a/17, 45a/18, 45b/7, 47a/13, 47a/19, 49a/19, 50b/12, 50b/15, 50b/17, 52a/1, 52a/15, 52a/16, 52b/10, 53a/6, 53b/21, 54a/6, 54a/14, 54a/17, 54a/17, 54b/10, 54b/10, 55a/9, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 55b/8, 57b/9, 57b/12, 58b/1, 58b/6, 59a/6, 59a/15, 59b/1, 61b/11, 61b/11,

62a/1, 63a/15, 64a/1, 64a/14, 65a/18, 66a/20, 66b/10, 66b/17, 66b/17, 66b/17,
66b/20

3. Bir defa, bir kez.

b. 7a/6, 8a/21, 8b/2, 12a/7, 13a/20, 22a/17, 22b/1, 33b/3, 37b/16, 37b/17, 39a/18,
39b/1, 39b/2, 39b/8, 54b/2

4. Diğer, başka.

b. 13a/18, 15b/4, 18b/11, 18b/11, 36a/11, 36a/11, 52b/7, 54a/7, 54b/10, 66b/3,
66b/18

5. Aynı, eş.

b. 5a/19, 5a/19, 5a/19, 12a/14, 39a/3, 40a/5, 41b/15, 41b/16, 42b/12, 43b/3, 45a/3,
45a/3, 50b/13, 66b/16, 66b/18, 66b/18, 66b/19

6. Birlikte, beraber.

b. 16a/16, 16b/9, 31a/17, 46b/11, 49a/14

7. Tek.

b. 46a/21

8. Bir.

b. 50b/18

b.+in 39b/5

9. Bir (belirsizlik zamiri).

b.+ümüz 59a/7

b.+ünüz 5b/13

biraz: Az miktarda, az.

b. 4b/16, 40a/11

birbiri: Birbiri.

b.+le 7a/8, 24b/6, 53b/9

b.+n 7b/13, 15a/8

b.+nden 7a/19, 7b/1, 10b/5

b.+ne 7a/21, 7b/9, 10a/5, 10a/7, 15a/6, 31a/8, 34b/20, 36a/8, 37a/11, 50b/11, 59b/7

b.+ni 56a/14

b.+nle 15a/12

b.+nüñ 7a/17, 7a/19, 7a/20, 16b/16, 59b/9

b.+ñüzden 35b/7

Bürçis-i sāmi^f: Müşteri denilen yıldız. Eski gök bilim inancına göre altıncı felekte bulunan yıldız.

B. 67a/21

bire: “Ey, hey” anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

b. 11a/3

bire bir: Aynı, tıpkı

b.+dür 37b/16

birer: Birer.

b. 14b/8, 29a/3, 40a/14, 55a/17, 55a/17, 55a/18, 55a/18, 62b/12, 64b/19

birgüz: (< Yun. purgos): Kule.

b.+e 15b/21

biri: Biri, birisi.

b. 4a/10, 4a/12, 5b/18, 7b/6, 10b/12, 15b/10, 17b/15, 17b/16, 46b/7, 55a/17, 64b/19, 65a/6

b.+müz 16a/15, 54b/10

b.+ne 27a/7, 30b/8, 38a/5

b.+nüñ 15b/11, 46b/8

b.+ñüz 21a/17

b.+si 4b/16, 7b/13, 7b/14, 8a/13, 8b/9, 10b/15, 15a/9, 15b/2, 15b/4, 17b/16, 18b/6, 24a/13, 32a/7, 44a/12, 49a/21, 54b/4, 55a/18, 56a/13, 57a/1, 64b/6, 64b/14, 64b/18

b.+sin 10b/20, 33a/21

b.+sine 11b/20, 26a/4, 32a/11, 35b/10, 49a/13

b.+sini 11a/1

b.+sinüñ 7b/4, 7b/15, 11a/10, 20b/11, 54b/1, 54b/2, 64b/3, 64b/9

birinci: Birinci.

b. 2b/21, 3a/11, 3a/18, 53a/13

birin ikin: Birer ikişer.

b. 15a/1

birisi gün: Öbür gün, yarın.

b. 29b/13

birkaç: Bazı, birkaç, az sayıda.

b. 4a/13, 5b/21, 6b/18, 6b/19, 11a/5, 15b/20, 25b/16-17, 29a/14, 34b/12, 35a/9, 36a/17, 37a/19, 37a/21

b.+ı 53a/8, 54b/16

b.+ın 55b/15

b.+ına 38a/7

b.+ıñuz 54a/4

birle: İle, birlikte, beraber. *bk. bile*

b. 6a/9, 7b/8, 10a/8, 12b/16, 14b/2, 15b/14, 17b/20, 18b/10, 19a/21, 21b/14, 30b/16, 31a/6, 31a/7, 34a/8, 35b/17, 36a/7, 37a/3, 41a/19, 49b/10, 57b/2, 60b/11, 66a/4, 66a/9, 66b/8, 67a/17

birlik: Bir olma hâli, vahdaniyet.

b.+(g)in 35a/9

b.+(g)ine 46a/2

Birsitem Hân: Endelüs hanlarından biri.

B. 14b/7

bir bir: 1. Birer birer.

b. 4b/13, 29a/10

2. Olduğu gibi, tam tamına.

b. 63a/12

bisle-: Bakmak, yetiştirmek.

b.-señ 21b/9

bitir (< Far. bed-ter): Çok fena, çok kötü.

b. 28b/21

bit- 1. Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp yetişmek.

b.-er 40a/7

b.-en 47b/3

b.-miş 39a/11, 43b/16, 54a/16, 55b/12, 58a/1

b.-mişdi 4b/7

b.-mişler 39a/3

b.-üp 7b/5, 39b/13

2. Tükenmek, kalmamak.

b.-dise 52b/11

b.-medi 56a/4

biti: Mektup.

b. 36b/19

bitiş-: Birbirine dokunacak kadar yanaşmak.

b.-meyüp 53b/9

bitür-: Yardımcı fiil.

b.-di 57b/19

biz: Biz (Şahıs zamiri).

b. 5b/4, 5b/13, 13b/1, 30b/14, 34b/21, 35a/10, 35a/13, 35b/9, 35b/10, 51a/11, 51b/2, 53a/8, 53a/10, 53a/11, 53a/16, 53a/20, 54b/6, 55a/5, 55a/11, 61b/11, 64a/9, 65b/6, 65b/8, 65b/9

b.+ce 30b/20, 59a/7

b.+den 16b/13

b.+e 21a/7, 33a/17, 37a/16, 39b/7, 50b/1, 50b/2, 52a/14, 53a/16, 53a/19, 53a/20, 53b/6, 55a/12, 55a/13, 63b/10

b.+i 28b/21, 35a/1, 50b/10, 51a/10, 51a/11, 53a/4, 54b/4

b.+ler 34a/3, 39a/18

b.+leri 34a/18

b.+üm 2b/12, 4a/4, 7b/7, 11b/17, 14a/15, 15a/1, 15a/2, 16b/1, 16b/2, 23b/4, 24b/17, 25a/6, 25a/6, 27a/20, 27b/6, 32b/7, 33b/10, 37a/14, 37a/15, 37a/16, 37a/18, 42a/7, 43a/1, 50a/16, 51b/2, 53a/7, 53a/20, 55a/4, 55a/12, 57b/8, 61a/5, 63b/18

b.+ümdür 43a/13

b.+ümle 32a/14, 48a/17, 55a/13, 55a/16

b.+üm-ise 50b/18

bizdür-: Bıktırmak, usandırmak.

b.-di 61a/21

borı: Borazan. *bk. boru*

b. 32b/1, 64b/1

boru: Borazan. *bk. borı*

b. 14b/5

boşan-: Kapalı bir yerden dışarıya çıkmak.

b.-dılar 63b/15

boy: Boy.

b.+uñ 14a/8

boy(u)n: Boyun.

b.+ı 20a/12

b.+ın tokı-/toķu- (dua ile zapt etmek, gelebilecek zararı önlemek) 32b/11, 57b/1

b.+ınuñ 36b/21

boz: Açık toprak rengi.

b. 17a/19

boz-: Bozmak

b.-arsa 39a/19

b.-ıardur 24b/1

b.-up 54a/8

bozdoğan: Bir tür doğan kuşu.

b. 49a/12, 50a/4

bozıl-: İyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak. *bk. bozul-*

b.-ur 46b/9

bozul-: İyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak. *bk. bozıl-*

b.-a 56b/9

böl-: Bölmek, kesmek.

b.-elüm 35b/20

b.-em 26b/3

b.-eyim 3b/11

bölük: Bölük, askerî birlik. *bk. bilük*

b. 8a/7, 12a/3, 34a/4, 53a/6, 54a/21

böyle: Böylece, bu şekilde.

b. 3b/4, 4a/2, 8a/10, 8b/14, 8b/21, 9a/4, 12b/3, 16a/5, 16b/12, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22a/14, 22b/21, 24a/20, 24b/1, 26a/15, 26b/3, 27a/19, 27b/5, 29a/1, 29a/2, 29a/15, 29b/8, 29b/21, 30a/17, 31a/1, 33b/9, 34b/19, 35a/3, 37a/11, 38b/2, 38b/7, 40a/15, 43b/9, 44b/21, 45b/18, 46b/18, 46b/19, 48a/7, 48a/8, 51a/6, 51b/6, 52a/8, 52a/10, 56a/9, 56b/6, 57a/6, 59a/9, 60a/4, 60b/13, 62a/4, 62a/6, 62b/3

bu¹: İşaret sıfatı.

b. 2a/11, 2a/11, 2a/11, 2b/6, 2b/7, 2b/9, 2b/10, 3a/11, 3a/18, 3b/10, 3b/13, 3b/14, 4a/2, 4a/3, 4a/15, 4a/19, 4b/10, 4b/18, 5a/1, 5a/21, 5a/21, 5b/3, 5b/14, 5b/17, 5b/17, 5b/20, 6a/6, 6b/8, 6b/13, 6b/15, 6b/20, 7a/7, 7a/14, 7a/14, 7a/15, 7a/15, 7a/18, 7a/19, 7b/3, 8a/4, 8a/12, 8a/20, 10b/8, 10b/10, 10b/19, 10b/19, 11a/15, 11a/18, 12a/10, 12a/17, 12b/6, 13a/10, 13a/11, 13a/16, 13a/21, 13a/21, 13b/10, 13b/13, 14a/12, 15a/6, 15a/18, 15b/14, 15b/19, 16b/13, 17a/4, 18a/9, 19a/6, 19a/16, 20b/6, 20b/8, 21a/8, 21a/13, 21a/14, 21b/7, 21b/13, 22b/1, 22b/4, 22b/18, 22b/19, 22b/20, 23a/2, 23b/1, 23b/12, 23b/14, 23b/20, 24a/2, 24b/3, 24b/10, 24b/19, 25a/5, 25a/5, 25a/6, 25a/14, 25b/7, 25b/9, 25b/17, 25b/19, 26a/2, 26a/16, 26b/5, 26b/6, 27a/6, 27a/17, 27a/18, 27a/21, 27b/1, 27b/2, 27b/6, 27b/18, 28a/4, 28a/16, 28b/4, 28b/12, 28b/16, 29a/18, 29b/6, 29b/7, 29b/16, 30a/15, 30a/20, 30b/10, 31a/19, 31b/18, 32a/6, 32a/15, 33b/9, 33b/11, 34a/1, 34a/3, 34a/3, 34a/3, 34a/15, 34a/21, 34b/18, 34b/20,

35a/9, 35b/2, 35b/7, 35b/8, 35b/19, 36a/18, 36a/18, 36a/19, 36a/21, 36b/11, 37a/3, 37a/5, 37a/6, 37a/7, 37a/16, 37b/7, 37b/7, 37b/13, 37b/14, 37b/14, 37b/15, 37b/16, 37b/17, 37b/18, 37b/19, 38a/1, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/4, 38a/4, 38a/5, 38a/6, 38a/6, 38a/8, 38a/9, 38a/13, 38a/13, 38a/14, 38a/14, 38a/16, 38a/19, 38a/20, 38a/21, 38b/1, 38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/10, 38b/12, 38b/17, 38b/20, 39a/9, 39a/14, 39a/20, 39b/2, 39b/11, 39b/12, 40a/10, 40b/2, 40b/7, 40b/8, 40b/12, 40b/15, 41a/4, 41b/5, 41b/6, 41b/7, 41b/8, 41b/19, 41b/21, 42a/1, 42a/19, 42b/4, 43a/16, 43b/8, 43b/10, 44a/13, 45a/2, 45a/4, 45a/10, 45a/15, 45b/7, 46a/3, 46a/12, 46a/17, 46a/21, 46b/12, 47a/8, 48b/14, 48b/16, 48b/21, 50a/14, 50b/3, 50b/5, 50b/14, 50b/18, 50b/20, 51a/5, 51a/8, 51b/2, 51b/7, 51b/15, 52a/8, 52b/1, 52b/9, 52b/9, 52b/9, 52b/10, 52b/14, 53a/8, 53a/10, 53a/16, 53a/18, 53a/19, 53a/21, 53b/8, 54a/2, 54a/18, 54a/19, 54a/19, 54b/9, 54b/11, 55a/1, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/12, 55a/12, 55b/12, 55b/16, 55b/16, 55b/18, 55b/19, 55b/20, 56a/3, 56a/5, 56a/11, 56b/3, 56b/11, 58a/14, 58b/7, 58b/16, 59a/10, 59a/15, 59a/17, 59a/18, 59b/2, 60a/6, 60b/2, 60b/4, 60b/6, 60b/12, 60b/14, 61a/2, 61a/5, 61b/1, 61b/13, 62a/3, 62a/11, 62b/4, 62b/7, 62b/9, 62b/16, 62b/20, 62b/21, 63a/2, 63a/3, 63a/5, 63a/8, 63a/9, 63a/10, 63b/5, 64a/8, 64a/9, 65a/9, 65a/12, 65a/12, 65a/13, 65a/14, 65a/19, 65b/3, 65b/5, 65b/17, 66a/21, 66b/1, 66b/2, 66b/4, 66b/21, 67a/1, 67a/1, 67a/3, 67a/9, 67a/11, 67a/16, 67a/16, 67a/17, 67b/2

bu²: İşaret zamiri.

b. 2b/15, 4a/12, 8a/21, 9a/7, 11b/10, 13a/4, 13a/20, 13b/8, 21a/12, 21b/19, 22b/1, 33b/3, 34a/14, 34a/15, 35b/15, 36a/11, 36a/11, 36b/21, 36b/21, 37a/6, 37a/9, 37b/18, 39a/9, 40a/5, 40a/6, 40a/6, 42a/20, 44a/15, 50b/4, 50b/7, 52a/18, 54a/20, 54b/3, 54b/18, 55a/4, 55a/17, 55b/6, 61b/10, 61b/14, 63a/13, 65a/21

b.+dur 4b/18, 5b/12, 6a/9, 8b/3, 11b/16, 12a/7, 12a/12, 12a/20, 12b/5, 13a/7, 14a/2, 16b/2, 21a/14, 21b/20, 22b/16, 23b/2, 27b/8, 28a/8, 29b/19, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30b/11, 30b/12, 32b/20, 33a/18, 37b/14, 37b/18, 42a/9, 46a/20, 46b/17, 48a/17, 51b/21, 52a/1, 52a/4, 57b/9, 60a/3, 62a/5, 62a/13, 63a/1

b.+durur 4b/21, 5a/20, 19a/12, 27a/3, 28b/17, 38a/19, 42a/5

b.+ña 2b/17, 7a/17, 8a/10, 10b/21, 12a/8, 26a/14, 27a/2, 27a/15, 34a/2, 35b/15, 37b/9

b.+nda 7b/7, 11b/17, 23b/3, 24b/16, 25a/8, 25a/14, 28a/9, 32b/7, 33b/10, 35b/21, 38a/10, 44a/8, 54b/7, 55a/7

b.+ndadur 38a/14

b.+ndan 51a/5, 53a/11

b.+nı 39a/13

b.+nuñ 3b/10, 11a/13, 21b/4, 21b/4, 21b/5, 27b/1, 37a/5, 38a/3, 47a/6, 47a/13,
52b/16, 54a/12, 54b/12, 59a/3, 63a/5

budağ: Dal, budak.

b. 45b/3

b.+(ğ)ında 19b/19

budağlan-: Budak sürmek, dallanmak.

b.-miş 39a/12

buğur: Bundan sonra, bu defa, şimdi.

b. 3a/14, 3a/15, 3a/17, 3a/19, 4a/14, 6a/11, 6b/7, 6b/14, 9a/5, 11b/4, 15a/10, 19b/10,
21a/1, 22b/13, 23a/8, 25b/11, 28b/6, 28b/9, 32b/17, 34a/17, 36b/7, 39a/6, 41b/6,
42b/11, 44a/11, 48b/2, 48b/20, 62a/6, 63a/20

bugün: Bugün.

b. 3a/6, 3b/2, 7b/11, 15a/20, 32a/11, 32b/14, 33a/18, 40b/14, 40b/18, 41b/14

buğār (Ar.): Buhar. *bk. buğār*

b. 20b/20, 40a/5

b.+ı 17a/17

b.+ından 10a/17, 18b/19, 38a/4, 48a/2

buğār (< Ar. buğār): Buhar. *bk. buğār*

b.+ı 17b/4

b.+ından 30b/18

buğūr (Far.): Tütsü.

b. 59b/13, 59b/13

buğūrāt (Far.+Ar.): Tütsüler.

b. 59b/13

bul-: 1. Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

b.-a 6a/16, 39a/5

b.-acağumuz 6a/4

b.-acağ 5a/14

b.-am 5b/7, 54a/12, 55b/6, 56a/6

b.-anumuz 35b/21

b.-asın 4b/17, 38a/21

b.-duğ 48b/16

b.-dukları 36a/16
b.-ıcağ 35b/20
b.-ımadum 4b/18
b.-madı 59a/19
b.-maduğ 5a/5
b.-mağa 6a/2, 6a/10
b.-mağ 39a/19
b.-masına 5b/1
b.-mayıcağ 36b/3
b.-mayınca 5b/5
b.-mayup 37b/19
b.-mavsavuz 6a/14
b.-miş 45a/18
b.-up 36a/3, 42a/14, 44b/11, 51b/12, 54a/7, 55a/14, 57b/19
b.-ur 39b/7, 39b/11
2. Bir şeyi elde etmek.
b.-a 39a/5
b.-alı 23b/20
3. İstenilen şeye kavuşmak, nail olmak.
b.-a 50a/8
b.-am 22a/10
b.-amazsın 40b/2
b.-asın 13b/16, 40b/2, 66b/9
b.-asız 41b/19
b.-dısıa 38b/10
b.-duğı 3b/20
4. Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak.
b.-dı 40b/5
5. Sağlamak, temin etmek.
b.-madı 62b/1, 41a/21
b.-up 36a/17
6. Yardımcı fiil.
b.- 29b/6, 43b/9, 48a/7, 50a/12
b.-a 8a/2, 12a/9, 22a/11, 23b/18, 46b/14, 52b/2, 65a/11

b.-a mı 46b/14
b.-acağ 24a/4
b.-alar 24a/9
b.-am 3a/17
b.-amadı 19a/12
b.-amaz 14b/15, 22b/18, 65a/13
b.-amazuz 13b/1
b.-asın 30a/14, 46b/1, 64a/6
b.-avuz 13a/21, 24a/2
b.-ayım 16a/18
b.-dı 3b/5, 13b/21, 14a/6, 18b/20, 26b/20, 58a/6
b.-dum 22a/9, 24a/3, 30a/4
b.-dum-ısa 24a/3
b.-ımaz 26b/10
b.-ısar 11b/15
b.-madı 32b/5, 36b/1
b.-madum 24a/5
b.-madumsa 24a/3
b.-mağ 36b/1
b.-mağ+ıçun 57a/18
b.-mağ dile- 31a/19
b.-maya 66b/7
b.-mayıcağ 8a/9
b.-maz 30a/12, 62a/16
b.-mazdı 12b/7, 20b/1
b.-miş-iken 40a/16
b.-sa 21a/21
b.-sam 13b/18
b.-uban 26b/20
b.-uñ 16b/10
b.-up 2b/17, 46b/19, 57b/11, 58a/17, 60a/3
b.-ur 66a/3
b.-uram 2b/17, 13b/4
b.-ursa 39b/5

b.-ursam 2b/17

b.-ursavuz 26a/19

b.-ursın 65a/16, 66b/1

bular: Bunlar. *bk. bunlar*

b. 32b/7, 37a/16, 54b/21, 65a/6

bulın-: 1. Bulunmak.

b.-ur 29a/21

2. Yardımcı fiil.

b.-madı 36b/7

buluş-: Kavuşmak, buluşmak. *bk. buluş-*

b.-up 15a/3

bulud: Bulut. *bk. bulut, bulut*

b. 50b/12

bulun-: Bulunmak.

b.-madı 36b/1, 36b/2

b.-maz 66b/19

2. Bir hâlde olmak.

b.-maya 51a/14

buluş-: Kavuşmak, buluşmak. *bk. buluş-*

b.-dular 29a/5

b.-miş 59a/20

b.-up 16b/18, 17a/5, 26a/2, 28a/1, 33a/15, 40a/10, 60b/1

bulut: Bulut. *bk. bulud, bulut*

b. 7b/16, 7b/17, 10b/12, 17a/17, 20a/6, 24a/16, 34b/1, 38b/5, 48a/14

b.+dan 34b/2

b.+lara 66a/17

b.+laruñ 52a/3

buluť: Bulut. *bk. bulud, bulut.*

b. 51b/10, 51b/13, 52a/2, 52a/2

b.+lar 54b/2

buñal-: Bunalmak, darlanmak.

b.-dum 54a/10

b.-dük 52a/21

bunca: Epey, çok; bu denli, böylesi, bu kadar.

b. 6a/7, 6a/10, 8b/2, 26a/10, 27b/14, 43b/6, 47b/12, 61b/5, 61b/6

buncılayın: Bunun gibi, böyle.

b. 25a/2, 27b/15, 47a/14, 50a/850a/11, 66b/21

bunlar: Bunlar. *bk. bular*

b. 7a/20, 34b/18, 34b/19, 34b/21, 35a/5, 35a/6, 35a/8, 35a/11, 35a/13, 35a/13,
35a/18, 37a/14, 46b/7, 62b/16, 63b/18, 65a/2

b.+a 7a/21, 7b/2, 42b/7, 62b/17, 63a/6

b.+dan 13a/21, 35a/20

b.+ı 35a/12, 35a/15, 35a/17

b.+uñ 20b/16, 35a/18, 59b/5, 64b/19

bura: Bura.

b.+da 39a/18

burc (Ar.): Kale, hisar çıkıntısı, kule.

b.+a 30b/15, 30b/21

b.+ına 30a/15, 63b/10

b.+ında 58a/20

b.+lar 31b/4

b.+una 32a/13

burc-ı bāru (Far.): Kale duvarı, hisar burcu.

b.+ya 41a/14

burqa^c (Ar.): Örtü, perde.

b. 62b/2

bur-: Döndürmek, çevirmek, bükmek.

b.-maç 47a/15

bur(u)n: Burun.

b.+ı 55b/13

b.+ınuñ 54b/3

b.+ları 40a/13

b.+larında 54a/21

b.+unuñ 20a/6

būsitān (Far.): Çiçek bahçesi, güzel çiçeklerle dolu yer. *bk. būsitān*

b.+ı 2a/7

būstān (Far.): Çiçek bahçesi, güzel çiçeklerle dolu yer. *bk. būsitān*

b. 3b/19 , 45b/21

b.+ı 43b/18

b.+ıla 44a/17

b.+umdadur 47b/2

buşan-: Öfkelenmek, kızmak.

b.-ursa 13a/6

buşak: Budak, sürgün.

b.+(ğ)ından 45a/20

buyruk: Emir, ferman.

b.+(ğ)ı kıı- (emretmek) 36a/3

buyur-: Buyurmak, emretmek.

b.- 6a/4, 48b/1, 61b/11

b.-dı 10b/5, 11a/5, 13a/3, 15b/6, 28a/14, 28b/2, 28b/11, 29a/6, 29a/13, 29a/13,
29b/10, 31b/18, 34b/3, 35a/15, 36a/2, 42a/9, 48b/2, 60b/15, 63a/19

b.-duşdan 52b/15

b.-duñ 38a/1

buz: Buz.

b. 16a/10, 49b/15

b.+ca 26a/12

bük-: Bükmek, kıvrırmak.

b.-üp 45b/5, 53b/21

bükül-: Bükülmek, kıvrılmak.

b.-di 9b/13, 17b/5

bülbül (Far.): Bülbül.

b. 4b/9, 14a/10, 31a/9

bülend (Far.): Yüksek, yüce, ulu.

b. 2a/7, 58a/12

büllür (< Far. billür): (mec.) Beyaz, pürüzsüz.

b. 31a/15

bünyād (Far.): 1. Yapı, bina.

b. eyle- (inşa etmek, kurmak) 2a/17

b. it- (inşa etmek, kurmak) 3b/18

b. ol- (meydana gelmek) 7b/5

2. Esas, temel.

b.+ına 34b/10

büri-: Bürümek, kaplamak. *bk. büri-, pürü-*

b.-miş 39a/2, 40a/13, 61a/7, 61a/14

bürü-: Bürümek, kaplamak. *bk. büri-, pürü-*

b.-di 14b/13, 14b/16, 60a/18, 62b/1

b.-miş 20b/18, 61a/15

b.-mişdi 20b/1, 62b/1

b.-mişlerdi 10b/13

b.-r 15a/13, 54b/2

bürün-: Bürünmek.

b.-düler 57a/14

bütün: Bütün, tam, eksiksiz.

b. 7a/20, 63b/4

büyük: Büyük.

b. 37a/2

büyü-: Büyümek.

b.-yen 47a/6

C

cā (Far.): Yer, zemin, mekân.

c. 58a/20

c. it- (yer etmek, yerleşmek) 67a/7

cā-be-cā (Far.): Yer yer.

c. 58a/14

cā-zemīn (Far.): Yerde.

c. 2a/10

Ca^cca^ca: Devler sultanı.

C. 4b/16, 5a/3, 5b/14

cāh (Ar.): Yüksek mevki, makam.

c. bul- (bir makama, bir mevkiye yükselmek) 52b/2

c.+ına 57b/12

cāh-ı °aķīm (Far.): (mec.) Sonuçsuz, neticesiz, semeresiz.

c. 4b/14

cāhil (Ar.): Bilgisiz, cahil.

c. 21a/20, 53b/4

cahīm (Ar.): Cehennem.

c. 11b/16, 51b/5

Cāhir: Benî Asfer beylerinden biri.

C. 13a/17

Cālūs: Keykubād'ın hâslarından biri.

C. 31b/15

cām (Far.): 1. İçki kadehi.

c. 44a/11, 46a/4

2. Cam.

c. 54a/14

c.+dan 43a/7

3. Pencere.

c. 59b/4

cām-ı gīti-nümā (Far.): Dünyayı gösteren ayna.

c. 39b/1

c.+sın 44b/4

c.+yı 44b/4, 44b/5, 44b/7

cāme-ḥāb (Far.): Yatak.

c.+dan 63a/8

cān (Far.): Can, ruh, gönül.

c. 4b/3, 4b/3, 8a/1, 12b/9, 15a/4, 16b/11, 17b/14, 22a/8, 24b/15, 28a/3, 29a/2, 31a/9, 33a/4, 33b/4, 33b/4, 34a/21, 41b/19, 49a/5, 50a/12, 51a/5, 57a/3, 60b/14, 183a/17

c. al- (öldürmek) 7b/11, 10a/16

c. başına sıçra- (çok öfkelenmek) 8a/12

c. başına sıçra- (çok korkmak) 18a/9

c. bedenden uç- (ölmek) 17b/3

c. bağışla- (öldürmekten vazgeçmek) 20a/7

c. cehenneme vir- (ölmek, helak olmak) 3b/12

c. u baş oyna- (canını feda etmek) 15a/11

c. u baş terk it- (canını feda etmek) 62a/5

c. u cigerin tağla- (acıyla kıvrınmak, çok acı çekmek) 16a/12

c. vir- (ölmek) 2b/19, 37b/5, 37b/6, 49a/6

c. yaq- (üzmek, acı vermek) 2a/4

c.+dan 8a/11, 14b/13, 22a/7, 22a/10, 27a/15, 61b/15

c.+ı 25a/16, 36b/4

c.+ıduñ 22a/18

c.+ıla 2b/19, 17b/15, 30a/19

c.+ın 21b/15

c.+ın al- (öldürmek) 25a/1, 26a/14, 26b/3

c.+ın vir- (ölmek) 9a/4

c.+ına 67b/1

c.+ına kıy- (kendisini öldürmek) 5a/11

c.+lar 56b/16

c.+lara 20a/7

c.+um al- (öldürmek) 52b/8

c.+uma 26a/15

c.+umı 12b/9

c.+uñ 21a/11, 28a/4

c.+uñ al- (öldürmek) 29a/21, 29b/4, 46b/5

c.+uña 26b/12

cān (< Ar. cānn): Cin topluluğu, cinler.

c. 3a/3, 5a/3

cān-āferīn (Far.): Can yaratan; Allah.

c. 1b/2

cān-ı şīrīn (Far.): Tatlı can.

c.+i 53b/12

cān alıcı (Far.+T.): Can alan; Azrail.

c. 17b/2, 26a/14

cānān (Far.): Sevgili.

c. 52b/11

cānavar (< Far. cān-āver): Canavar, yırtıcı hayvan.

c. 7a/15

c.+dan 7b/5, 64b/21

c.+dı 7a/4

c.+lar 7b/5, 55b/10

c.+ların 7a/19

c.+laruñ 7b/4

cānib (Ar.): Yön, cihet, taraf.

c.+de 51b/11

c.+den 9b/9, 15a/7, 17b/9, 17b/12, 35b/2, 38b/9, 61a/5

c.+e 39a/1, 40a/4

c.+inde 20b/10, 40a/10, 41a/9

c.+inden 15b/21, 36b/15 , 66a/5

c.+ine 24b/12, 39b/16, 40a/3, 40a/11, 63b/21

cānib-i Ḥaḳ (Far.): Allah tarafından.

c.+dan 39b/21

cānlan- (Far.+T.): Canlanmak, dirilmek.

c.-up 39b/13, 39b/15

cānlu (Far.+T.): Canlı.

c. 53a/21

cār (Ar.): Çarşaf, büyük şal, çar.

c. 37b/4, 37b/17, 37b/18

c.+a 38a/4

c.+ı 38a/7, 38a/8

c.+ın 37b/6, 37b/7, 38a/9

c.+ını 37b/5

cāsūs (Ar.): Ajan, casus.

c. 25b/19, 27b/13, 27b/16, 27b/19, 27b/20, 27b/20, 29a/4, 64a/8, 64a/9

c.+ıdı 20a/16

c.+ıdur 56a/11

cāsūs-u ḥāḳān (Far.): Sultanın casusu.

c.+ıdı 20a/16

cāsūslik (Far.+T.): Ajanlık, casusluk.

c.+(ğ)a 66a/6

cāvidān (Far.): Ebedi, daimi, kalıcı.

c. 5a/20, 26b/4

cāyiz (< Ar. cā³iz): Yerinde, uygun.

c.+durur 60b/12

cāzū (< Far. cādū): Cadı, büyücü.

c. 24a/8, 24a/11, 24a/12, 24a/13, 24a/14, 24a/14, 24a/15, 24a/15, 24a/20, 24b/8, 24b/9, 34a/18, 34b/6, 57b/9, 57b/10, 57b/10, 57b/14, 57b/16, 57b/18, 57b/18,

57b/20, 58a/6, 58a/14, 58b/1, 58b/1, 58b/4, 58b/8, 59a/3, 59a/7, 59a/9, 59a/12, 59b/4, 59b/6, 59b/8, 59b/12, 59b/14, 60a/10, 60b/8, 60b/17, 60b/18, 60b/21, 61a/2, 61a/4, 63a/6, 63b/17, 63b/19, 64a/15, 64a/16, 64a/18, 64b/3, 64b/5, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 64b/14, 64b/18, 65a/1, 65a/1, 65a/4, 65a/7, 65a/13, 65a/18, 65b/18, 66a/2, 66a/3, 66a/6, 66a/8, 66b/5, 66b/5

c.+dur 24a/13, 24a/15, 58a/8, 58a/8, 58a/8

c.+lar 4b/14, 24a/7, 34b/4, 48a/13, 59a/16, 64a/18

c.+lardan 34a/9, 65a/4

c.+lardı 34a/17

c.+ları 34b/7, 34b/9

c.+larıñ 34b/3, 65b/2

c.+nuñ 64b/8, 64b/12, 65a/1

c.+sına 57b/11

c.+ya 24b/6, 24b/12, 33b/12, 58a/2, 63b/19

c.+yı 24a/17, 34b/9

c.+y+ıla 57b/16, 64a/14, 66b/6

c.+y+iken 60a/2-3

cebbār (Ar.): Cebreden, zor kullanan, zorba.

c.+larına 39a/20

cebbār-nefs (Far.): Zorba nefis.

c. 43a/2

cebbe (Ar. cübbe): Cübbe.

c.+m 47a/19

cebe (Moğ.): Savaşla ilgili silâhlar, mühimmat.

c. 9a/19, 14b/9, 25a/17, 31a/16, 31b/13, 32a/16, 49a/11, 57a/12

c.+ler 17a/20

cedd (Ar.): Cet, ata, soy.

c.+imüze 25a/6

c.+in 171a/6

c.+inden 28b/1

cefā (Ar.): Eziyet, incitme.

c.+lar 61b/19

cehd (Ar.): Çalışma, çabalama.

c. it- (gayret etmek, çaba göstermek) 2a/19, 22b/1, 24b/5, 65b/5,

c. kıl- (gayret etmek, çaba göstermek) 6a/2, 26b/9, 29b/12, 66b/1, 66b/9

cehennem (Ar.): Cehennem.

c. 50b/12, 50b/16, 60a/2

c.+e 3b/12

cehl (Ar.): Bilmezlik, bilgisizlik.

c.+iñüz 6a/9

Celāle'd-dīn: Mısır sultanı.

C. 19b/6, 58b/20

cellād (Ar.): (mec.) Çok merhametsiz (kimse).

c.+lar+ıla 20b/4

cellādveş (Ar.+Far): Cellat gibi.

c. 57a/2

celle celālühü (Ar.): “Onun şanı, büyüklüğü artsın” anlamına gelen Allah için kullanılan

saygı sözü.

c. 21a/6, 42b/17

cem^c (Ar.): Toplanma, biriktirme, yığma.

c. eyle- (toplamak) 25b/17-18, 27b/2, 27b/14, 49a/14, 61b/16, 64a/16

c. it- (toplamak, yığmak, biriktirmek) 20b/1, 25a/18, 27b/3, 27b/4, 37b/15, 38b/5, 38b/15, 41b/18, 47a/20, 48a/10, 56b/21, 57b/14, 57b/15, 60b/8, 60b/10, 62a/1

c. ol- (toplanmak, bir araya gelmek) 7b/21, 23b/9, 23b/17, 41b/3, 43b/19, 48b/18, 48b/20, 49a/17-18, 57a/10, 58b/13, 59a/11, 60b/15

c.+ümüñ 46a/8

cemā^cat (Ar.): Cemaat, insan topluluğu.

c. 13b/21, 27a/8

c.+den 40b/8

cemād (Ar.): Cansız varlık, bitki ve hayvan dışındaki cansız cisim.

c.+a 23a/20

cemāl (Ar.): Güzellik, yüz güzelliği.

c. 52b/9

c.+ine 20a/3

c.+üñi 40b/15

cemī^c (Ar.): Bütün, hep.

c. 6b/10, 8a/6, 8b/4, 11a/11, 11b/6, 14a/15, 14b/4, 15b/1, 17a/12, 19a/4, 19a/11,

20b/21, 21b/12, 23b/6, 23b/9, 24a/1, 24a/20, 25b/4, 27b/19, 30b/5, 30b/7, 31b/2,
37a/9, 37a/15, 44a/18, 47b/6, 48a/19, 49a/17, 49b/6, 57b/5, 58b/14, 59b/21, 63a/5,
63a/11, 63b/13, 64a/3

c.+i 64a/11

c.+isi 62a/11

c.+isin 57b/16

c.+si 34a/3, 58b/10

cem^oıyyet (Ar.): Topluluk.

c.+ile 30b/1

Cemşid: İıan'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pışdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşid-i Behmen, Cemşid-i řāh, Cemşid řāh, Cimşid*

C. 19a/16, 20a/3, 25a/3, 46a/8, 57b/19, 58b/4

Cemşid-i Behmen: İıan'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pışdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşid, Cemşid-i řāh, Cemşid řāh, Cimşid*

C. 61a/11

Cemşid-i řāh: İıan'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pışdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşid, Cemşid-i Behmen, Cemşid řāh, Cimşid*

C.+dan 45a/6

Cemşid řāh: İıan'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pışdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşid, Cemşid-i Behmen, Cemşid-i řāh, Cimşid*

C. 58b/4

C.+dan 25a/3

cenāh (Ar.): Kanat, taraf.

c. 2b/12, 7b/9, 32a/21

ceng (Far.): Savaş.

c. 5a/16, 5a/16, 5a/17, 8b/9, 10a/10, 10a/11, 10a/13, 14b/19, 17a/8, 17a/11, 17a/20,
17b/12, 18a/3, 18a/19, 18b/21, 19a/2, 19a/5, 19b/2, 25b/14, 26a/11, 26a/19, 28b/3,
30b/19, 31a/7, 31a/14, 31b/1, 31b/2, 32a/7, 32a/8, 32a/19, 32b/6, 33a/3, 48a/4,
49a/18, 49b/3, 49b/6, 51a/12, 57a/11, 57a/13, 58a/17, 59a/18, 59b/20, 60a/18,
60a/20, 60b/17

c. cidāl kıı- (savaşmak) 8b/5-6

c. eyle- (savaşmak) 11b/1, 12a/16, 57b/15

c. i cidāl it- (savaşmak) 17a/5

c. it- (savaşmak) 7b/10, 8b/17, 10a/15, 10b/4, 11a/7, 12a/12, 15a/2, 15a/4,

16a/15, 16a/21, 16b/4, 16b/10, 16b/19, 17a/13, 17b/1, 17b/10-11, 17b/11, 18b/7, 18b/17, 19a/10, 24b/8, 24b/8, 25b/15, 26a/13, 27a/20, 29b/6, 33a/6, 33a/16, 42a/8, 43b/8, 46b/17, 48a/2, 48a/6, 48a/17, 50a/15, 51a/8, 60a/16-17, 61b/18, 63b/7, 65b/15

c. kııl- (savaşmak) 5a/14, 27b/11, 27b/17-18, 29b/14, 29b/15, 60b/1

c. ü cidāl eyle- (savaşmak) 60a/18

c.+den 17a/11

c.+e 10a/7, 10a/10, 10b/10, 11a/21, 17a/10, 30a/6, 46b/11, 49b/10, 57b/4

c.+e dur- (savaşmaya başlamak) 27b/10

c.+e gir- (savaşa katılmak) 10b/1, 16b/14, 18b/15, 32a/14, 41b/15, 48a/1, 56b/14

c.+ tur- (savaşmaya başlamak) 17b/10

c.+i 5a/11, 10a/9, 26a/8, 43a/10, 49b/10

c.+idür 4a/15

c.+inden 51a/1

c.+ine 33a/5, 33a/10

c.+ini 46b/11, 67a/21

c.+üm 29a/12

c.+üme 9a/3, 9a/3, 15b/18, 30a/12

c.+ümi 30a/8

c.+ümüzden 30b/16

c.+üñ 17b/6, 31a/18

c.+üñe gir- (savaşa katılmak) 33a/5

ceng-i ‘azīm (Far.): Büyük savaş.

c. 10a/20

ceng-i Benī Aşfer (Far.): Beni Asfer’in savaşı.

c. 14a/13

ceng-i cihān (Far.): Dünya savaşı.

c. 30b/21, 49a/1

ceng-i Efrāsiyāb (Far.): Efrasyab’ın savaşı.

c.+a 57a/10

ceng-i girān (Far.): Büyük savaş.

c. 17b/5, 17b/7, 26a/9, 63b/16

ceng-i kıran (Far.): Büyük savaş.

c. 17b/6, 29b/19

ceng-i meydān (Far.): Meydan savaşı.

c.+um 47b/4

ceng-i murğān (Far.): Kuşların savaşı.

c. 12a/15, 12a/16

ceng-i sultān (Far.): Büyük savaş.

c. 13b/10

c.+dur 28b/3

ceng-i sultānī (Far.): Büyük savaş.

c. 11b/1, 28a/1

c.+dür 30b/9

ceng-i Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'ın savaşı.

c. 10a/11

c.+dür 57a/10

ceng-i zen (Far.): Kadın savaşı.

c.+dür 56b/8

cennet (Ar.): Cennet.

c. 4b/7, 14a/10, 37a/10, 39a/3, 39a/4, 43b/16, 47b/2, 50a/20, 55b/11

c.+e 14a/5

c.+ile 66b/9

cennet-i řāvūs (Far.): Tavus bahçesi.

c. 8b/10

cerrende (< Far. çerende): Otlayıcı, otlayan.

c. 8a/8, 58b/17, 62b/20

c.+ye 44b/16

cesād (Ar.): Safran.

c. 31b/17

cevāb (Ar.): Cevap, karşılık.

c. 5a/18, 13b/19, 48b/6

c. al- (cevabını dinlemek) 28a/17

c. vir- (cevaplamak, yanıtlamak) 3a/13, 5a/2, 5a/8,

5b/2, 6b/9, 6b/20, 13a/13, 13a/18, 18a/7, 26a/14, 32b/18, 33b/17, 37b/9, 37b/10,

38a/2, 48a/9, 51b/15, 52a/12, 53a/11, 54b/7, 54b/19, 55a/3-4, 55b/16, 64a/4,

65b/17

c. vir- (birisine veya düşmana karşılık vermek) 23b/18, 24b/19, 27b/2, 33b/10, 41b/13, 47b/7

c.+ı vir- (cevaplamak) 53b/6

c.+lar 29b/11

c. mı 65b/16

c.+uñ vir- (cevaplamak) 28a/17

cevāb-ı ʔab^c (Far.): Mizacın cevabı.

c.+ı 25a/12

cevāhir (Ar.): Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli taşlar, cevherler.

c. 37a/15

c.+den 37a/19

c.+ümüz 37a/15

cevher (Ar.): Var olan bir şeyin özü, esası.

c. 1b/4

c.+i 2b/5, 49a/9

2. Değerli taş.

c. 37a/17, 37a/17, 66a/2

c.+dendür 38b/19

c.+i 2b/4

cevher-i kāmīl (Far.): (mec.) Bir şeyin kıymetini, değerini anlayabilecek mahir kimse.

c. 2a/12

cevlān (Far.): Gezinme, gidip gelme, deveran, hareket.

c. 20a/5

c. it- (dolaşmak, gezinmek) 8b/11

c. ʔıl- (dolaşmak, gezinmek) 8b/16

c. ʔılış- (karşılıklı dönme, dolaşma) 10a/7

c. ur- (dönmek, dolanmak) 8b/20, 9a/19, 14b/12-13

c.+ı 20a/10

cevlāngeh (Ar.+Far.): Dolaşma yeri. *bk. cevlengeh*

c.+üñ 66b/9

cevlengeh (Ar.+Far.): Dolaşma yeri. *bk. cevlāngeh*

c.+üñ 26b/13

cevr (Ar.): Eziyet, cefa, zulüm.

c.+i 52b/6

c.+ün 40b/17

cevşen (Far.): Zincir ve puldan yapılan örme zırh.

c. 14b/9, 20b/20, 31b/11, 31b/13, 46b/5, 49a/11, 49b/10, 50a/10

c.+e 32a/16

c.+in 20a/7, 47b/20

c.+le 9a/19

c.+ler 17a/20, 25a/17

c.+lerin 31a/16, 49b/1

c.+lerini 57a/12

cevşenlü (Far.+T.): Zırhlı.

c. 49b/1

Ceyhūn: Ceyhun Nehri. *bk. Ceyhūn*

C. 17a/21

Ceyhūn: Ceyhun Nehri. *bk. Ceyhūn*

C. 25b/18, 62a/2

ceyş-i Aşferī (Far.): Asferī'nin ordusu, askeri.

c. 9b/14-15

cezāyir (< Ar. cezā'ir): Adalar.

c. 6b/1

c.+ler 5b/13

cezīre (Ar.): Ada.

c. 10a/17, 53b/8

c.+de 6a/16, 6b/19, 7a/6

c.+ler 6a/18

c.+lerde 6a/12

c.+lerden 6b/16

c.+leri 6a/15, 6b/1

c.+nün 6a/18

c.+sinden 6b/20

cezīretü'l-kübrā (Ar.): Büyük ada. *bk. cezīre-i kübrā*

c. 6b/5

c.+ya 6a/14, 6a/16, 6a/17

cezīre-i Hindūstān (Far.): Hindistan adası.

c.+da 6a/13

cezīre-i kübrā: (Far.): Büyük ada. *bk. cezīretü'l-kübrā*

c. 6a/13-14

c.+da 6a/12

cez̄m (Ar.): Kati surette niyet etme.

c. it- (kesin karar vermek, kati surette niyet etmek) 51b/19

Cibrīl-Emin: Cebrail.

C. 1b/9

cidāl (Ar.): Savaş, kavga, cenk.

c. 8b/6, 17a/5, 17a/11, 59a/18, 59b/20, 60a/18

c.+i 33a/3, 43a/10

c.+in 18a/3

ciger (Far.): (mec.) Yürek, iç.

c. 8a/1

c.+i 5a/7, 21a/4, 62a/10

c.+i hūn ol- (çok acı çekmek, üzölmek) 49a/9

c.+in 16a/12, 33a/14, 61b/9

c.+in tağla- (çok acı çekmek, üzölmek) 33a/14, 61b/9

c.+inde 25a/16

c.+leri 20b/5

c.+üm kebāb it- (çok acı çekmek, üzölmek) 11a/19

ciger-gūn (Far.): Ciğer renginde.

c. it- (yaş yerine ciğer renginde kan akıtmak) 62a/17

ciger-gūşe (Far.): Çok sevilen kimse, evlat.

c.+lerimūñ 33a/1

c.+lerūñ 33a/2

c.+m 25a/2, 32b/19, 33a/15, 33a/19

c.+ñ 28b/7, 32b/15

c.+si 28a/3, 29a/11

ciger-hūn (Far.): (mec.) Çok muzdarip.

c. ol- (üzölmek, kederlenmek) 30b/10

cihān (Far.): Dünya, âlem.

c. 5a/13, 7b/6, 7b/19, 8b/4, 13b/7, 14a/10, 15b/19, 16a/6, 19a/17, 19a/17, 23a/21,

24b/10, 25a/2, 25a/2, 25a/5, 26a/18, 26b/7, 27b/12, 27b/13, 27b/21, 30a/6, 30b/16,

31b/12, 33a/9, 33a/12, 37b/11, 38a/9, 38a/21, 38b/15, 42a/1, 42a/6, 46b/7, 46b/17,

47b/13, 48b/1, 49b/19, 57a/1, 57b/20, 58b/4, 58b/4, 58b/5, 58b/9, 58b/10, 58b/11, 59b/1, 61a/3, 64b/7, 64b/10, 64b/12, 64b/17, 64b/21, 65a/2, 65a/2, 65a/7, 65b/10, 66b/4, 67a/16

c.+a 1b/13, 2a/15, 2b/5, 30a/21, 44b/15, 56a/5, 59a/20

c.+a gel- (doğmak) 30b/21

c.+da 2a/19, 19a/20, 24a/19, 29a/19, 35a/18, 37a/18, 38a/12, 57b/15, 60b/12, 61b/16, 62a/2, 62a/5, 62b/20, 65a/18

c.+dan 2a/4

c.+dur 25a/14, 33a/17

c.+ı 5a/14, 17b/11, 27a/10, 29b/3, 31b/6, 38b/3, 60a/17, 60a/18

c.+uñ 18a/18, 21b/1, 21b/12, 47a/10, 47b/4, 52b/3, 67a/14

cihāngīr (Far.): Dünyayı zaptetmiş, hükmü altına almış.

c.+leri 32a/2

cihānsuz (Far.+T.): (mec.) Belli bir yeri olmayan.

c. 28a/16

cihān-dest-i pehlevān (Far.): Dünyayı elinde tutan çok güçlü savaşçı.

c. 33a/17

cihet (Ar.): Yön, taraf.

c.+den 4a/14, 8b/5, 37b/9, 44b/20

cild (Ar.): Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri.

c.+ini 67a/10

cild-bend (Far.): Bir tür çanta.

c.+ine 39b/2

cilve (Ar.): (mec.) Kıvrak hareket.

c. kıl- (kıvrak hareketler yapmak) 20b/20

cīm (Ar.): Arap alfabesinin beşinci harfi.

c. 14a/8

Cimcime: Bir dev.

C. 58b/9

Cimşid İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarı. *bk. Cemşid, Cemşid-i Behmen, Cemşid Şāh, Cemşid-i şāh*

C.+ine 46a/4

cin (< Ar. cinn): Cin. *bk. cinn*

c. 17a/7, 18b/15, 23b/16, 23b/20, 29b/4, 30b/12, 41a/21, 42a/17, 58b/5, 59a/18

c.+den 59a/21

c.+lerle 14b/12

cinān (Ar.): Cennetler.

c. 9b/13

cinn (Ar.): Cin. *bk. cin*

c. 1b/3, 3a/3, 23a/15, 52b/18, 56b/2, 62b/20

c.+e 44b/15, 44b/18, 59a/5, 59a/15, 60a/10

c.+i 58b/17

cinnī (Ar.): Cin topluluğundan olan, cin.

c. 46a/7, 46a/7

c.+ler 4b/16 , 5b/2

c.+si 5b/2

cins (Ar.): Cins, soy, tür.

c. 55a/3

c.+i 4a/5, 38a/2, 53a/17, 53a/19

c.+imüz 55a/4

c.+inde 39b/9

c.+iñüz 6b/15

c.+i misiz 53a/10

cisim (< Ar. cism): Cisim, beden. *bk. cism*

c. 2a/21

cism (Ar.): Cisim, beden. *bk. cisim*

c.+i 51a/5

c.+ine 33a/1

c.+üñ 44a/5

c.+üñe 46b/17

c.+üñ+durur 66b/4

ciş-i İskender (Far.): İskender'in ordusu, askeri.

c.+i 35b/4

ciş-i Süleymān (Far.): Süleyman'ın ordusu, askeri.

c. 15a/5

cū (Far.): Arama, araştırma. *bk. cüst*

c. 20a/19

cūd (Ar.): El açıklığı, cömertlik.

c.+ına 67a/19

c.+uñ 29b/2

c.+uñı 56b/18

cüş (Ar.): Coşma, taşma, coşkunluk.

c. it- (coşmak, hareketlenmek) 4b/9, 10a/5

c.+a gel- (coşmak, coşup taşmak) 17b/15

cübbe (Ar.): Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, yenleri geniş, düğmesiz giyecek.

c.+sin 20a/17, 25a/19

cüdā (Far.): Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak. *bk. cüzā*

c. düş- (ayrı düşmek, uzak kalmak) 54b/14, 55a/11

cümle (Ar.): Bütün, hep, herkes.

c. 5a/17, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 12a/1, 12b/13, 15b/18, 17b/3, 20b/21, 21a/14, 23a/20, 26b/21, 30a/2, 30a/3, 34a/16, 36b/5, 36b/8, 38a/20, 40b/10, 44b/19, 46a/2, 46a/6, 48a/15, 56b/16, 57b/2, 63b/16, 66b/14, 67a/20

c.+i 30a/11

c.+müz 30a/7, 35a/3

c.+müzi 5b/11

c.+nüñ 54b/21

c.+ñüz 16b/9

c.+si 4a/21, 6b/11, 7a/14, 14b/5, 16b/18, 16b/18, 35a/17, 59a/2, 62a/18, 64a/16, 64b/11

c.+sidür 59b/1

c.+sile 26a/11

c.+sin 13b/3, 30a/7, 30b/11, 43a/11, 57b/15

c.+sine 27a/7, 40b/12

c.+sinüñ 6b/11, 17a/1

cünbiş (Far.): Hareket etme, kıvılcama. *bk. cünbüş*

c. 39b/15

cünbüş (< Far. cünbiş): Hareket etme, kıvılcama. *bk. cünbiş*

c.+de 62b/16

c.+lerinden 64a/11

cündī (Ar.): Asker sınıfına mensup, asker.

c. 4b/16

cürm (Ar.): Suç, kabahat.

c.+e 22a/8, 27a/6

c.+i 14a/5

c.+in 26b/16

c.+ine 67a/8

c.+ini 21b/20

c.+üme 67a/5

cüst (Far.): Arama, araştırma. *bk. cū*

c. ü cū kı- (aramak, araştırmak) 20a/19

cüvān (Far.): Civan, genç.

c. 23a/21

c.+dur 48a/11

cüzā (< Far. cüdā): Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak. *bk. cüdā*

c. kı- (ayırarak) 61b/8

c. ol- (ayrılmak) 10b/5, 19a/1

Ç

çadır: Çadır.

ç. 10b/17, 34a/12

ç.+dan 32a/6

çağ çağ: Ok ve kılıçtan çıkan ses.

ç. 17b/1

çağır:- Bağırarak, seslenmek.

ç.-dı 16a/3, 36b/9

ç.-duğın 36b/10

ç.-up 8b/20, 18a/14, 48b/12, 53a/7

ç.-urlar 47b/11

ç.-ursa 35b/11, 35b/11

çağla:- Çağlamak, coşmak.

ç.-dı 36b/9

ç.-yan 36b/10

çağlu: Çağlayan gibi.

ç. 21a/4

çağırış:- Hep birden bağırarak yaygara etmek.

ç.-dılar 32a/4

ç.-masından 32b/1

çāk (Far.): Yırtık, yarık.

ç. 21b/16, 59b/19, 61a/15

ç. eyle- (yırtmak) 29b/10, 41a/18-19

ç. it- (yırtmak) 10a/15, 18a/1, 18a/2

ç. ol- (yırılmak, parçalanmak) 61a/8, 64b/13

çāker (Far.): Kul, köle, bende.

ç. 13b/9, 19a/19, 21b/13, 23b/12, 67a/18

ç. eyle- (hükmü altına almak) 45a/10

ç. it- (hükmü altına almak) 46a/6, 66b/8

ç. kesil- (kul köle olmak) 13b/10

ç. ol- (birinin tesiri, hükmü altına girmek) 23a/14, 23b/20, 30a/14, 30a/14, 42a/8, 46a/18, 65b/19-20

ç.+idi 23a/16

ç.+inüñ 2a/8

ç.+üm 47a/11

ç.+ümdür 47b/10

ç.+üz 6a/4

çal-: 1. Bir çalgı aletini çalmak.

ç.-ar 31a/11, 44a/3

ç.-dılar 15a/11, 32b/1

ç.-up 14b/5, 31a/8

2. Hamle yapmak, kesmek.

ç.-ar 67a/21

ç.-dı 9a/12, 9b/1, 9b/5, 9b/16, 16a/10, 49b/9

ç.-duķ 50b/21

çālāk (Far.): (mec.) Aceleci, çabuk, tez canlı.

ç.+(g)üñ 66b/18

çalın-: Bir müzik aletinin çalınması.

ç.-dı 64b/1, 64b/2

ç.-up 10b/5, 25b/4, 49b/12

ç.-ur 9b/4

çalış-: Çalışmak.

ç. 10b/2

ç.-up 50a/9, 50a/11

çalğan-: Dalgalanmak.

ç.-uban 10a/5

çañ: Çan.

ç. 49b/9, 49b/12

çanaq: Kilden yapılma yayvan ve küçük kap.

ç.+lar+ıla 31a/3

çārunā-çār (< Far. çār-nā-çār): Çaresiz, ister istemez. *bk. çār-nā-çār*

ç. 23b/15

çār-bāliş (Far.): Hükümdar ve büyüklerin üzerine oturduğu dört katlı yastık, taht, yüksek

mevki, makam.

c. 2a/9

çāre (Far.): Çare, deva, çözüm yolu.

ç. 2b/14, 36b/16

ç. bul- (bir çıkar yol bulmak) 36b/1

ç. bulun- (bir çıkar yol bulunmak) 36b/7

ç. eyle- (bir çözüm bulmak) 6a/2, 8a/6, 64a/8

ç. kııl- (çıkarmak bir yol bulmak) 4b/6, 5b/1, 34a/15, 36b/3

ç. ol- (bir çıkar yol bulmak) 24a/6

ç.+si 5b/12, 29b/18, 42a/5

çarḥ (Far.): 1. Felek, talih, dünya.

ç. 23b/1, 33a/6, 50a/11

ç.+a gir- (yörüngeye oturmak) 41b/18

ç.+ı 20b/20, 30a/11, 45b/20, 47a/17, 62b/1

ç.+uñ 2a/10, 51a/5, 53b/15

2. Çark, tekerlek gibi dönen şey.

ç. ur- (kendi eksenini etrafında dönmek) 44a/5

çarḥ-heftümīn (Far.): Yedinci gök.

ç. 1b/13

çarḥ-ı āsümān (Far.): Gökyüzü.

ç. 17a/15, 17b/11, 23a/18, 66a/18

çarḥ-ı ʿazam (Far.): Bütün felekleri içine alan en büyük felek.

ç.+da 17a/20

çarḥ-ı çār (Far.): Dördüncü kat felek.

ç.+umdan 14a/17

çarḥ-ı devrān (Far.): Dönen felek. *bk. çarḥ-ı felek*

ç. it- (dünyanın dönmesi) 45b/21

çarḥ-ı ejder (Far.): Felek ejderhası.

ç.+dür 9a/2

çarḥ-ı felek (Far.): Baht, talih, çarkıfelek.

ç. 30b/11, 46b/9

çarḥ-ı ğaddār (Far.): Merhametsiz, zalim felek.

ç.+uñ 20a/15

çarḥ-ı gerdūn (Far.): Dönen felek. *bk. çarḥ-ı devrān*

ç. 61a/14

çarḥ-ı Merrīḥ (Far.): Dönen Merrih.

ç. 48a/4

çarḥ-ı nūh felek (Far.): Dokuz felek.

ç. 26a/6

çarḥ-ı ṭās (Far.): Gökyüzü, sema.

ç.+ı 56b/13

çarḥ-ı tāsi^c (Far.): Dokuzuncu felek.

ç. 67a/21

çarḥ-ı yüz (Far.): Felek, âlem, dünya.

ç.+in 9a/1

çār-ı yār-ı Bekri’ş-Şiddīk (Far.): Hz. Ebubekir.

ç. 2a/1

çār-nā-çār (Far.): Çaresiz, ister istemez. *bk. çārunā-çār*

ç. 44b/3

çat-: Kavuşturmak, bir araya getirmek, birleştirmek.

ç.-mişlar 61a/9

ç.-up 4a/21, 7b/17, 8b/9, 14b/12, 20a/1, 58b/15, 65a/6

çatıldı: Çatırtı.

ç. 51b/11

çatla-: (mec.) Hissettiği bir hâlin etkisine dayanamayacak duruma gelmek, bir hâli dayanamayacak kadar kuvvetle hissetmek.

ç.-yup 37b/6

çavuş: Çavuş, yardımcı.

ç.+lar 20b/3, 32a/19

çayır: Çayır.

ç. 28b/4

çaylak: Yırtıcı bir kuş.

ç. 11b/14

çaynaç: Yırtıcı kuş pençesi veya tırnağı.

ç. çal- (pençe vurmak) 50b/21

ç. ur- (pençe vurmak) 17b/21

çeğâne (Far.): Çengilerin raksederken kullandıkları, yarık ucuna pullar takılmış bir ağaçtan ibaret usûl vurma âleti.

ç. 44a/3

çehre-küşâyân-ı şuver-i deķâyık (Far.): Şekillerin, suretlerin gizli taraflarını bilen, anlayan.

Çih: Çek, Çekler.

Ç. 15a/5

çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-diler 14b/20, 31b/18

ç.-er 51b/20, 51b/20

ç.-üp 7b/10, 32b/6

2. Yürütmek, göndermek.

ç.- 30a/13

ç.-e var- 57a/4

ç.-di 21a/13, 50a/8

ç.-en 21a/12

ç.-miş 41b/18

ç.-üben 48a/6

ç.-üp 5a/4, 10a/4, 15a/4, 24b/7, 24b/20, 34a/1, 34b/4, 43a/15, 44a/21, 49b/20, 50a/14, 59a/4, 59a/12, 60a/21

3. Üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak.

ç.-dük 28b/20, 28b/21

ç.-sem 48a/2

ç.-üp 5a/16, 9a/12, 9b/5, 33a/20, 16a/9, 17a/3, 18a/11

4. Güç durumlara dayanmak, katlanmak.

ç.- 26b/11

ç.-erseñ 40b/1

ç.-miş 61b/6

5. (mec.) Mânen etkisi altına alıp sürüklemek, alıp götürmek, alıp getirmek.

ç.-er 51b/20

6. Taşıyacak güçte olmak, taşıyabilmek.

ç.-mez 47a/20

7. Boya, badana vb. sürmek.

ç.-üben 20a/12

8. Yardımcı fiil.

ç.-diler 49a/19

ç.-elerdi 65a/2

ç.-en 39a/18

ç.-enlerüñ 63b/10

ç.-erdi 36b/4

ç.-erler 47b/12

ç.-mek 50b/6

ç.-üp 14b/5, 14b/7, 24b/12, 25b/2, 25b/4, 26a/3, 56b/16, 61a/5, 62b/10, 66a/10

çekdür-: Güç durumlara dayandırmak, katlandırmak.

ç.- 13b/9

çekil-: 1. Örtülmek, kapatılmak.

ç.-di 25b/10

2. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-ür 39a/6

3. Yardımcı fiil.

ç.-di 29a/13, 64a/21

çekin-: Geri durmak, kaçınmak, sakınma.

ç.-ür 39a/5

çemen: Çimen, yeşillik ot.

ç. 28b/5

çeñe: Çene.

ç.+sin 51b/3

ç.+sini 51b/2

çeng (Far.): Kanuna benzer bir çeşit saz.

ç. 31a/11, 44a/3

çengel (< Far. çengāl): Yırtıcı kuş veya hayvan pençesi.

ç. ur- (pençe vurmak) 50b/19

ç.+i 53b/13

ç.+ile 53b/13

çepçevre: Çepeçevre, firdolayı.

ç. 34a/11, 34a/11

çerende (Far.): Otlayıcı, otlayan. *bk. cerrende*

ç. 166a/15

çeri: Asker.

ç. 10b/14, 11b/9, 15a/8, 15a/13, 22b/4, 25b/17, 27b/15, 34a/13, 34b/4, 34b/5, 34b/11, 35b/3, 36a/2, 36b/5, 38b/13, 41b/18, 44a/21, 48a/19, 62a/16, 65a/4

ç.+ler 11a/18

ç.+m 62a/1, 65a/11

ç.+mi 18a/6, 18a/7

ç.+ñ 17a/8

ç.+nüñ 36a/5, 39a/15

ç.+ñüzi 49a/14

ç.+si 4b/1, 7b/9, 7b/12, 8a/2, 8a/3, 8a/9, 9a/14, 10a/2, 10a/5, 10a/13, 10a/20, 10b/3, 10b/3, 11a/2, 14b/13, 14b/13, 14b/18, 15a/3, 15a/6, 16b/21, 17a/8, 17a/12, 17b/7, 18a/11, 18a/11, 18b/10, 18b/20, 20b/18, 34a/12, 41a/15, 66a/8

ç.+sile 4b/18, 15a/4, 15a/5, 42a/8

ç.+sin 8a/18, 8b/12, 10a/21, 10b/2, 10b/8, 12a/14, 15b/6, 17b/19, 18b/10, 22a/6, 24a/6, 24b/20, 27b/18, 34a/11, 43a/14, 44b/1, 49a/18, 49b/20, 57b/7, 60a/11, 64a/16, 65b/9, 65b/10, 66a/9

ç.+sinde 5a/3

ç.+sinden 9b/3, 9b/8, 9b/8, 9b/10, 15a/17, 15b/7, 18b/21, 36b/15, 65a/7

ç.+sine 8a/1, 10a/4, 16b/2, 16b/9, 16b/21, 17a/6, 17b/10, 24a/9, 36b/4

ç.+sini 62a/10, 63b/7

ç.+sinle 5a/3, 5b/14, 8b/9, 15a/5, 16a/16, 17b/7, 17b/9, 19a/9, 64b/8, 64b/14, 65a/1

ç.+sinüñ 8a/14, 8a/15, 10b/13, 14b/12, 17b/10, 43b/1, 49a/15, 64a/15

ç.+yi 15a/7, 18b/11

çerilü: Askerli.

ç. 49a/14, 49a/18, 64a/16

çeşm (Far.): Göz.

ç. 15a/14

ç.+inde 61a/18

ç.+ine 33a/6

ç.+üme 47b/20

ç.+üñe 29b/3

çeşme (Far.): Çeşme, pınar.

ç. 37a/21, 37a/21, 37b/14

ç.+den 37b/6, 38b/7

ç.+lere 58a/14

ç.+leri 58a/14

ç.+si 38a/3, 58a/15, 58a/16

ç.+sin 58a/15

ç.+sine 37b/19

çeşme-i çeşm (Far.): Pınarın gözü, pınarın çıktığı yer.

ç.+in 44b/10-11

çeşme-i memāt (Far.): Ölüm çeşmesi, ölüm suyu.

ç.+dur 37b/14

ç.+uñ 38a/4

çeşm-i şehlä (Far.): Elâ göz.

ç.+sın 20a/7-8

çeşm-i āfitāb (Far.): Güneşin gözü.

ç. 50a/10

çeşm-i cihān (Far.): Cihanın gözü.

ç. 51b/5

çeşm-i felek (Far.): Feleğin gözü.

ç. 59a/21

çeşm-i fettān (Far.): Fitne çıkarıcı, ayartıcı göz.

ç. 52b/5

çeşm (Far.): Göz.

ç. i gūş it- (göz kulak kesilmek) 62b/17

ç. i gūş ol- (göz kulak kesilmek) 53a/18

çeşm-i nūr-ı Murtażā (Far.): Murtaza'nın gözünün nuru; Hz. Hasan.

ç.+durur 2a/3

çeşm-i şeh-per (Far.): (Kuş) kanadındaki göze benzer şekil.

ç.+den 14b/15

çeşm-i şems (Far.): Güneşin gözü.

ç. 32b/4

çetük (Far.): Kedi.

ç. 7a/4, 38b/14, 66a/1

ç.+(g)e 7a/4

ç.+leri 7a/6

ç.+sin 46b/14, 56b/19

çevir-: Çevirmek, döndürmek. *bk. çevürmek*

ç.-üp 9a/6

çevre: Çevre, etraf.

ç. 9a/20, 39a/2, 53b/8

ç. al- (çevrelemek, etrafını sarmak) 35b/4, 49b/14

ç.+si 41a/13, 58a/18

ç.+sin al- (çevrelemek, etrafını sarmak) 10b/18

ç.+since 60b/20

ç.+sine 61a/10-11

ç.+sinde 43b/19, 58a/12

ç.+sinden 34a/13

çevre-i gül (Far.): Gülün çevresi.

ç. 4b/9

çevür-: Çevirmek, döndürmek. *bk. çevirmek*

ç.-e 28a/13

çığır-: Çağırarak, davet etmek.

ç.-ın 33a/11

çığırs-: Bağırarak.

ç.-masından 14b/10

çığış-: “Çığış çığış” sesi çıkarmak.

ç.-masından 14b/9

çık-: 1. (Bir yerden) çıkmak, ayrılmak, uzaklaşmak.

ç.-acağ 49a/6

ç.-an 51a/19

ç.-ar 40a/5, 50b/15

ç.-arsa 51a/17

ç.-dı 9b/19, 14b/1, 40a/4, 50a/10

ç.-dıkça 40a/4

ç.-dum 61b/6

ç.-mağ 36b/8

ç.-ması 39a/13

ç.-up 16a/11, 17a/16, 31a/13, 32a/6, 50b/6, 53b/9, 62b/10

2. Meydana gelmek, olmak, oluşmak.

ç.-a 33a/1

ç.-an 54b/2, 60a/18

ç.-maz 51a/17

ç.-miş 38a/3, 45a/3

ç.-mişuz 5b/1

3. Bir yere girmek.

ç.-up 49a/21

4. Birden görünmek, ortaya çıkmak.

ç.-a gel- (çıkıp gelmek) 18a/19

ç.-ar 32b/7

ç.-up 14a/7

5. Bir yere veya yukarıya çıkmak.

ç.-alum 55a/13

ç.-am 2b/20, 52b/21

ç.-ar 39b/16, 50b/13

ç.-ardı 42b/11

ç.-arlar 7a/9

ç.-dı 31b/14

ç.-dılar 31b/4

ç.-duğ 37a/21, 50b/11, 52a/14

ç.-dum 38a/13

ç.-madan 53a/1

ç.-mağa 3a/14, 55b/5

ç.-miş 3a/16, 43b/17, 58a/15

ç.-mişdi 15b/11

ç.-sa 26b/3

ç.-up 19b/3, 41a/17, 41b/3, 42b/9, 52a/13, 53a/12, 56a/17, 60b/16

6. (Üstüne) binmek.

çık-am 33a/20

ç.-ar 33a/13

7. Elde edilmek, sağlanmak, üretilmek

ç.-an 47b/2, 47b/3

8. Etrafa yayılmak, dağılmak.

ç.-ar 50b/12

9. Soyu dayanmak, neslinin kökü gitmek.

ç.-ardı 58a/4

10. Yardımcı fiil.

ç.-dı 43a/8, 61b/15, 65a/16

ç.-ıcağ 59b/17

ç.-mayup 55a/15

ç.-madı 51a/4

çıkār-: 1. Bir şeyi, bir kimseyi bulunduğu yerden ayırmak, dışarı çıkarmak.

ç.-dı 3a/19, 9a/21, 15b/12, 32b/4, 39b/12

ç.-avuz 30b/19, 30b/20

ç.-mağ 44b/5

ç.-up 3b/11, 8b/20, 12b/18, 16b/18, 19b/2, 26a/21, 28b/8, 53b/13, 60b/7

2. Yüksek bir yere götürmek, ulaştırmak.

ç.-dı 18b/4

ç.-dılar 6b/5, 6b/6, 28b/12

ç.-up 4b/2, 11a/1, 17b/18

ç.-ur 51b/21

3. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

ç.-an 22b/17

ç.-ur 15a/14,

4. Yukarıya kaldırmak.

ç.-dı 53b/18

5. Yardımcı fiil.

ç.-dı 17b/3

çınār (< Far. çenār): Çınar.

ç. 45b/5

ç.+a 16a/1

çınla-: “Çın” diye ses çıkarmak.

ç.-dı 15b/13, 41a/20

ç.-miş 61a/8

ç.-yup 50a/6

çınlat-: “Çın” diye ses çıkartmak.

ç.-(d)ur 61a/14

çıyan: Çok ayaklılardan, sarımtırak renkte, zehirli bir böcek.

ç. 24a/17, 51b/9

çiçek: Çiçek.

ç.+(g)i 30b/3

çift (< Far. cüft): Çift, eş.

ç. 20a/2, 34b/15

ç.+i 34b/15, 34b/17, 34b/19, 61a/9

ç.+ile 20a/2, 61a/9

ç.+üm 53b/10

çin-i seher (Far.): Seher vakti.

ç. 36a/4

çoban (< Far. çübān): Çoban.

ç. 61b/21

ç.+ı 61b/4

çoğ: Çok, fazla. *bk. çok*

ç. 51a/9, 51b/7, 55a/6

çok: Çok, fazla. *bk. çoğ*

ç. 4b/20, 6a/14, 6a/20, 7a/7, 7a/12, 12a/6, 18b/21, 19a/17, 19a/18, 19a/18, 23a/21, 23b/1, 25a/13, 29b/1, 36b/3, 52b/6, 56a/7, 56b/21, 57a/2, 57b/2, 59a/19

ç.+dur 12a/12, 25a/14, 45b/12, 46b/5, 51b/16

ç.+durur 6b/10, 47a/21

ç.+(ğ)udı 21b/5

çokluk: Çokluk.

ç. 6a/18, 6b/16, 11a/5, 36b/14, 65a/4

çomaqlu: Çomağı, değneği olan.

ç. 32a/19

çök-: Yardımcı fiil.

ç.-üp 50a/19, 57a/19

çöz-: Yardımcı fiil.

ç.-üp 15a/10

çıbuçlu: Çubuğu olan.

ç. 20b/3

çuçal: Eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırh.

ç.+umuñ 47a/20

çü (Far.): Çünkü, zira, mademki. *bk. çün, çünkü, çünkü*

ç. 13b/7, 13b/8, 14a/11, 54b/17, 62a/18, 67a/18

çün (Far.): Çünkü, zira, mademki. *bk. çü, çünkü, çünkü*

ç. 1b/13, 3a/2, 5a/8, 6a/11, 10a/18, 13b/21, 14a/4, 14a/12, 14a/16, 18b/19, 19a/13, 19a/19, 19a/20, 19a/20, 20b/18, 20b/19, 20b/20, 22a/11, 26b/19, 27a/5, 28a/4, 29a/19, 30a/9, 31b/10, 31b/17, 33b/6, 33b/8, 40a/21, 42b/20, 44a/4, 44b/18, 45a/2, 46a/17, 54b/4, 58a/3, 58a/19, 59a/7, 59a/8, 59b/11, 59b/17, 65a/6

çünān (Far.): Öyle, onun gibi.

ç.+dur 27a/9

çünki (Far.): Çünkü, zira, mademki. *bk. çü, çün, çünkü*

ç. 1b/8, 14a/7, 17b/21, 22a/9, 26b/12, 28a/7, 31b/9, 36b/11, 37a/8, 39b/19, 39b/19, 42b/19, 43b/4, 46a/16, 53a/3, 54a/11, 57b/2

çünkü (Far.): 1. Çünkü, zira, mademki. *bk. çü, çün, çünkü*

ç. 3b/10, 5b/6, 11b/18, 14a/18, 14b/18, 15a/19, 18b/20, 20a/21, 21a/20, 22a/7, 28b/15, 29a/2, 29b/9, 31b/8, 32b/8, 34a/20, 37a/18, 37b/2, 37b/4, 38a/14, 38b/14, 38b/17, 39b/11, 39b/14, 41a/4, 41a/6, 43a/8, 50b/2, 50b/5, 52a/11, 52a/12, 52b/14, 52b/20, 53b/5, 53b/17, 55b/8, 55b/12, 56a/10, 57a/8, 57b/4, 60a/14, 61a/5, 62b/4, 63b/8, 63b/19

2. Nihayet, sonunda.

ç. 41a/13, 49b/7, 49b/8, 53a/8, 54b/3

çürü-: Çürümek. *bk. çürü-*

ç.-mesin 37b/4

çürü-: Çürümek. *bk. çürü-*

ç.-r 2a/21

D

da: (Bağlaç olan) da. *bk. de*

d. 22b/20, 23a/8, 37b/18, 42b/19, 62a/9, 65a/6

dād (Far.): Adalet, doğruluk.

d. 23a/18

d.+ı 2a/19

d.+ın 22b/20

Dağdağa: Bir cadı.

D. 64b/14

Ḍaḥḥāk: Dahhak, Cemşid'den sonra İran tahtına oturan zalimliği ve gaddarlığıyla nam salmış hükümdar. *bk. Ḍaḥḥāk-i cāzū, Ḍaḥḥāk-i māri*

Ḍ. 58a/6, 58a/7

Ḍ.+ile 57b/14

Ḍaḥḥāk-i cāzū: Dahhak, Cemşid'den sonra İran tahtına oturan zalimliği ve gaddarlığıyla nam salmış hükümdar. *bk. Ḍaḥḥāk, Ḍaḥḥāk-i māri*

Ḍ. 57b/17

Ḍaḥḥāk-i māri: Dahhak, Cemşid'den sonra İran tahtına oturan zalimliği ve gaddarlığıyla nam salmış hükümdar. *bk. Ḍaḥḥāk, Ḍaḥḥāk-i cāzū*

Ḍ. 57b/9, 57b/15, 57b/18, 58b/6

Ḍ.+den 45a/6

Ḍ.+nün 57b/13

daḥı: Dahi, bile; de, da; sonra, daha sonra; ayrıca; daha

d. 2b/21, 3a/4, 3a/6, 3a/6, 3a/8, 3a/9, 3a/10, 3a/14, 3a/15, 3a/16, 3a/18, 3b/2, 3b/9, 3b/10, 3b/12, 3b/13, 4a/5, 4a/8, 4a/9, 4a/12, 4b/6, 4b/13, 4b/18, 4b/18, 5a/1, 5a/7, 5a/10, 5a/11, 5a/17, 5a/21, 5b/4, 5b/12, 5b/13, 5b/18, 6a/12, 6a/15, 6a/15, 6a/17, 6a/19, 6b/2, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/9, 6b/11, 6b/17, 7a/6, 7a/7, 7a/10, 7a/13, 7a/15, 7a/16, 7a/17, 7a/18, 7a/19, 7a/20, 7b/2, 7b/2, 7b/3, 7b/5, 7b/20, 8a/8, 8a/21, 8b/2, 8b/3, 8b/13, 9a/12, 9a/12, 9a/21, 9b/4, 9b/4, 9b/7, 9b/7, 9b/15, 9b/18, 10a/21, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/16, 10b/18, 10b/20, 11a/1, 11a/5, 11a/8, 11a/12, 12a/2, 12a/7, 12a/7, 12a/10, 12a/15, 12a/17, 12a/18, 12a/18, 12a/20, 12b/2, 12b/12, 12b/15, 13a/2, 13a/8, 13a/11, 13a/15, 13a/16, 13a/16, 13a/18, 13a/20, 13b/20, 13b/20, 14a/16, 14b/1, 14b/7, 14b/8, 14b/11, 14b/19, 14b/20, 15a/2, 15a/4, 15b/1, 15b/3, 15b/10, 15b/11, 15b/15, 15b/20, 15b/21, 16a/3, 16a/9, 16a/18, 16a/19, 16b/5, 16b/12, 16b/18, 16b/19, 16b/21, 16b/21, 17a/1, 17a/2, 17a/4, 17a/11,

17b/13, 17b/15, 17b/17, 17b/18, 17b/19, 17b/19, 18a/20, 18b/4, 18b/9, 19a/1, 19a/1,
19a/4, 19a/5, 19a/12, 19a/17, 19b/3, 19b/8, 19b/12, 20a/1, 20a/2, 20a/5, 20a/7,
20a/10, 20a/10, 20a/11, 20a/14, 20a/16, 20b/5, 20b/16, 21a/2, 21a/6, 21a/16, 22a/2,
22a/3, 22a/8, 22a/17, 22a/19, 22b/1, 22b/4, 22b/10, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 22b/14,
23a/2, 23a/5, 23a/7, 23a/9, 23a/10, 23a/11, 23a/21, 23a/21, 23b/7, 23b/8, 24a/3,
24a/15, 24a/18, 24a/18, 24a/19, 24b/4, 24b/5, 24b/6, 24b/19, 25a/2, 25a/7, 25b/1,
25b/1, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 25b/15, 25b/15, 25b/16, 25b/17,
26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 27a/7, 27b/1, 27b/16, 27b/19, 28a/11, 28a/21, 28b/3,
28b/8, 28b/9, 28b/10, 28b/12, 28b/12, 28b/12, 28b/13, 28b/14, 28b/16, 28b/16,
29a/5, 29a/5, 29a/7, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/21, 29b/10, 29b/12, 29b/13,
29b/15, 29b/15, 29b/16, 29b/19, 30a/5, 30a/21, 31a/13, 31a/13, 31a/17, 31a/19,
32a/8, 32b/21, 33a/3, 33a/4, 33a/5, 33a/5, 33a/9, 33a/12, 33a/15, 33a/16, 33a/21,
33b/1, 33b/3, 33b/14, 33b/18, 34a/2, 34a/4, 34a/5, 34a/15, 34b/4, 34b/6, 34b/10,
34b/14, 34b/16, 34b/18, 34b/19, 34b/20, 35a/8, 35a/9, 35a/10, 35a/11, 35a/13,
35a/14, 35a/17, 35a/18, 35a/20, 35b/2, 35b/6, 35b/12, 35b/12, 35b/17, 35b/20,
36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/11, 36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/19, 36b/21, 37a/1,
37a/9, 37b/4, 37b/6, 37b/16, 37b/17, 38a/14, 38b/6, 38b/6, 38b/10, 38b/11, 38b/15,
38b/19, 38b/20, 39a/10, 39a/11, 39a/12, 39a/16, 39a/17, 39a/18, 39a/20, 39b/1,
39b/2, 39b/5, 39b/5, 39b/7, 39b/8, 39b/12, 39b/14, 40a/5, 40a/6, 40a/6, 40a/6, 41a/2,
41a/5, 41a/10, 41a/18, 41b/5, 41b/21, 42a/9, 42a/13, 42a/16, 42b/1, 42b/1, 42b/6,
42b/8, 43a/17, 43a/19, 43a/20, 44a/1, 44a/21, 44b/2, 44b/8, 44b/9, 45a/7, 45a/10,
45a/18, 45a/21, 45b/1, 45b/2, 45b/4, 45b/6, 45b/8, 45b/14, 47a/2, 47a/18, 48a/10,
48b/4, 48b/5, 48b/7, 48b/15, 48b/17, 48b/19, 49a/10, 49a/21, 49b/14, 49b/17,
49b/20, 50a/19, 50b/2, 50b/4, 50b/5, 50b/9, 50b/16, 50b/19, 51a/10, 51a/11, 51a/16,
51a/16, 51a/17, 51a/20, 52a/1, 52a/15, 52a/16, 52a/18, 52b/20, 53a/2, 53a/5, 53a/16,
53a/19, 53a/20, 53a/21, 53b/1, 53b/6, 54a/5, 54a/10, 54a/14, 54a/15, 54a/18, 54a/19,
54b/1, 54b/2, 54b/14, 54b/18, 55a/3, 55a/5, 55a/5, 55a/12, 55a/15, 55a/17, 55a/18,
55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 55b/8, 55b/19, 56a/2, 56a/3, 56a/4, 56a/6, 56a/9, 56a/18,
56a/18, 56a/20, 56a/20, 56a/20, 56b/5, 57a/11, 57a/18, 57a/21, 57b/4, 57b/13,
57b/15, 57b/19, 58a/4, 58b/16, 59a/12, 59a/20, 59b/3, 59b/6, 60a/10, 60a/15, 60b/1,
61b/6, 61b/11, 61b/15, 62a/9, 62a/16, 62b/5, 62b/8, 62b/10, 62b/11, 62b/18, 63a/6,
63a/12, 63b/2, 63b/11, 64a/1, 64a/9, 64a/15, 64a/17, 64b/19, 65a/10, 65a/14, 65a/17,
65a/21, 65b/6, 65b/8, 66a/5, 66a/8, 66a/13, 66b/3, 66b/18, 67a/1

dā'ī (Ar.): Dua eden, duacı.

- d. 67b/2
- dağın-**: (Üzerine) takmak, bağlamak.
d.-up 49b/10
- dānā** (Far.): Âlim, bilgin, bilgili.
d. 19b/4, 21a/17
- dāne** (Far.): Arpa, buğday gibi ürünleri oluşturan ufacık meyve.
d. 20a/2, 23a/10
d.+leri 23a/10
- dāne-i ʿisyān** (Far.): (mec.) Küçük günah.
d.+a 1b/12
- dāniş** (Far.): Bilgi, ilim, irfan.
d.+in 62b/5
- dar**: Dar.
d. it- (her yönden sıkıştırmak) 42b/16
- dār** (Ar.): Ağaç, direk.
d. 23a/4
- Dārā**: Pers İmparatorluğunun son hükümdarı. *bk. Dārā-yı rāy*
D. 61a/13
- Dārā-yı rāy** Pers İmparatorluğunun son hükümdarı. *bk. Dārā*
D. 2a/7
- darb** (Ar.): Vurma, dövme, darp.
d. 33a/16
d.+1 9b/14
d.+ıla 33a/13, 56b/14
- darb-ı dest** (Far.): El kol kuvveti, gücü.
d. 46a/20, 64a/7
- dārū** (Far.): İlaç.
d.+yla 5b/11
- dāsītān** (Far.): Destan, epope, hikâye.
d. 4a/3, 27a/1, 52b/16, 63b/17
- Dāsītān-ı Zāl**: Rüstem'in babası, Sâm'ın oğlu ve Neriman'ın torunu.
D. 26a/16
- da^cvā** (Ar.): İddia. *bk. da^cvī*
d.+sın 21a/3

d.+y1 58b/16

da^cvā-yı k̄il ü k̄āl (Far.): Boş işlerle uğraşma.

d. 59a/19

da^cvā-yı merdī (Far.): Mertlik, yiğitlik davası.

d. 15b/19

da^cvā-yı salṭanat (Far.): Saltanat davası.

d. 60a/15

da^cvet (Ar.): Davet.

d. 27a/11

d. eyle- (çağırarak) 13a/14

d. it- (çağırarak) 55b/15

d. k̄il- (çağırarak) 35b/3, 42a/4-5, 44b/5

d.+üm 46b/15

da^cvī (Ar.): İddia. *bk. da^cvā*

d.+sin 24b/21

Dāvud: İsrailoğulları'na gönderilen ve sultan peygamberlerden olan Hz. Süleyman'ın babası.

D. 13a/2, 23b/10, 24a/2, 45b/16, 47a/5, 57a/20, 58b/12, 60a/9, 60a/13, 60a/15

dāyim (< Ar. dā³im): Daima, sürekli. *bk. dāyimā*

d. 2a/11, 22b/2, 23b/10, 27a/13, 40b/9, 42b/10, 58b/14, 59b/7

dāyimā (< Ar. dā³imā): Daima, sürekli. *bk. dāyim*

d. 2a/5, 19b/8, 67a/20

dāyire-i çetr (Far.): (mec.) Dünya.

d. 2a/6

de: De (Bağlaç).

d. 2b/7, 7a/17, 17b/21, 22b/20, 27a/12, 30a/13, 31b/20, 36b/10, 37b/7, 40a/16, 40a/19, 46a/18, 50b/20, 51b/21, 56b/19, 56b/20, 56b/20, 57a/9

de-: Demek, söylemek. *bk. di-*

d.-r-isem 56b/11

dede: Dede, ata.

d. 22a/19, 61b/20

d.+m 5b/5

d.+ñ 5b/3

d.+si 6a/1

d.+sine 5b/10

def (Far.): Tef.

d. 31a/8

def (Ar.): Savma, uzaklaştırma, kovma.

d. it- (savmak, uzaklaştırmak) 3b/7, 30b/4, 40b/2, 52a/5

d. kıl- (savmak, uzaklaştırmak) 18b/20

d. ol- (ortadan kalkmak, bitmek) 32b/15

def^a (Ar.): Defa, kez, kere, sefer.

d. 60a/19

defⁱ (Ar.): 1. Sonra, daha sonra.

d. 3b/11, 4b/6, 8a/12, 18a/20, 28a/14, 31b/18, 39b/4, 45a/19, 48b/6, 59b/5, 63a/10

2. Hemen, derhal.

d. 51a/13

def^{ine} (Ar.): Define.

d.+ler 37b/15

defn (Ar.): Ölüyü gömme.

d. it- (gömmek, mezara koymak) 9a/5, 19a/8

defter (Ar.): Defter.

d. 13b/20

d.+e 27b/4

d.+i 2b/5

d.+in dür- (öldürmek) 10b/3, 18b/12

deg-: Yardımcı fiil.

d.-meye 29a/12, 42b/1

degenekli: Değnekli, sopalı.

d. 20b/3

deger: Karşılık, kıymet, paha.

d. 29a/6, 30b/4

degil: Değil. *bk. degül*

d. 13a/7

d.+dür 28b/11, 47b/18, 63a/6

d.+üz 55b/19

degin: Kadar, dek, değin.

d. 7a/5, 9b/13, 15a/20, 37b/16, 58a/11

degirmen: Değirmen.

d. 46b/8

degül: Değil. *bk. degil*

d. 19a/19, 21a/20, 21b/8, 21b/17, 21b/18, 25a/13, 26a/12, 26a/13, 28b/2, 39a/9,
46a/4, 46a/5, 47a/9, 47a/10, 47b/20, 47b/21, 53a/5, 53a/16, 65b/5

d.+di 8b/2

d.+dür 6a/10, 12b/5, 17a/10, 21a/19, 25a/4, 28a/13, 36b/5, 37a/16, 37b/20, 38a/21,
38b/17, 43b/3, 43b/3, 44a/13, 45a/11, 47b/18, 51a/17, 59a/17, 64a/7, 65a/15

d.+em 24a/4, 29b/15

d. mi 21a/12, 37b/8, 37b/9

d.+se 39a/19

d.+sin 46a/19

dehān (Far.): Ağız.

d.+dur 27a/10

dehşet (Ar.): Büyük korku, telaş ve ürküntü.

d. 38a/15, 38b/8

dehşet-i havf (Far.): Büyük korku.

d.+ından 38b/9

dek: Dek, değin, kadar.

d. 5b/3, 11b/1, 12a/16, 17b/3, 17b/4, 31a/12, 34b/10, 36a/14, 39b/1, 40a/1, 40a/7,
41a/5, 51a/19, 57b/2, 60b/14

del-: Delmek.

d.-di 10a/16, 15a/14

delim: Çok, pek çok.

d. 8a/11, 10b/2, 18a/17, 22a/17, 26b/8, 35b/4, 42b/12, 66b/7

d.+dür 62a/16

delü: Deli.

d. 48a/21

delük: Delik.

d.+(g)i 54a/21

d.+(g)inden 20a/6, 54b/3

d.+lerine 54b/3

dem (Far.): 1. Nefes, soluk.

d. 50b/15

d.+inden 50a/10

d.+ine 51b/3

2. Zaman, an, çağ.

d. 2a/20, 3b/5, 3b/17, 3b/21, 5b/3, 7a/8, 10a/11, 11a/2, 11b/2, 12a/14, 14a/12, 17b/7, 18b/11, 24b/2, 25a/1, 26a/11, 29a/18, 31b/11, 36b/6, 39b/13, 40b/7, 51a/1, 64a/8, 65b/3, 65b/17, 67a/6

d. çek- [(Dev, cadı, peri uçmak) için nefesini alıp tutmak] 24b/12, 56b/16, 61a/5, 62b/10, 66a/10

d. sür- (keyif ve mutluluk içerisinde yaşamak) 28a/3

d. ur- (nefes vermek, nefes savurmak) 56b/12

d.+durur 3b/3

d.+i 51a/16, 51a/21, 60b/12

d.+in 43b/8

d.+indeki 51a/17

d.+inden 51a/19

dem-beste (Far.): Suskun, sessiz.

d. 5a/10

Demdiki: Bir cadı.

D. 64b/11

demin: Az önce.

d. 34a/16

demür: Demir.

d. 11a/9, 11b/19, 12a/18, 30a/6, 31a/15, 49b/21, 50a/9, 50a/9, 57a/14

d.+den 10b/17, 64b/4, 64b/4

d.+e 49b/3

d.+i 51b/20

demürçi: Demirci.

d. 22a/19, 23b/12, 43b/7, 47a/5, 48a/5, 48b/21, 56b/17, 60a/9, 60b/9, 61b/4

Denes: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

D. 24b/3, 33b/12, 61b/8, 62b/9, 62b/12, 65b/4

D.+e 23b/8, 62b/18

D.+i 24b/11

D.+le 7b/20, 24b/3, 24b/12, 61a/5, 61a/16, 61a/20, 62b/8, 62b/18, 63b/1, 64a/10

deng (Far.): Hayrete düşmüş, şaşkın.

d. ol- (şaşırmak) 10a/14, 26a/13

deñiz: Deniz.

d. 7a/15, 10a/17, 15b/12, 49a/10, 53b/12, 53b/18, 53b/19, 55a/21

d.+de 46a/3, 47b/16

d.+den 45a/9, 60b/1

d.+i 47b/5

d.+ile 53b/7

d.+ine 47b/8

d.+inüñ 44b/3

d.+ler 3a/11, 18b/19

d.+lerde 16a/5, 53b/1

d.+leyin 46b/21

d.+ümde 47b/3

denk: (mec.) Nitelik yönünden eşit.

d. 17b/1

dep-: (Atı) İleri sürmek.

d.-di 39a/8

depe: Tepe, baş.

d.+sine 9a/14

depele-: Öldürmek, katletmek.

d.-dük 52a/13

d.-yüp-durur 3b/2

depere: Tepe, baş, kafa.

d. dut- (tepesi üzerine kaldırmak) 9b/16

depme: Tekme.

d. ur- (tekmelemek, tekme atmak) 9a/2

depren-: Kımıldanmak, harekete geçmek.

d.-di 7a/14

depret-: Kımıldatmak, sarısmak.

d.-di 9b/18, 17a/12

d.-üp 20a/8

depser-: (Dudağı) Kuruyup buruşmak.

d.-miş 15a/17

der: Ter.

d. 47b/17

derd (Far.): Dert, sıkıntı, üzüntü.

d. 17b/2, 26b/19, 38b/8, 38b/9

d. ü elem it- (dertlenmek, üzülmek) 24b/2

d.+i 54a/10

d.+ile 13b/15

d.+inden 7b/21

d.+üme 52b/6

derd-i mevt (Far.): Ölüm derdi, ölüm kaygısı.

d.+den 36b/4

dere: Dere.

d.+de 50b/12

d.+nün 50b/13

d.+si 50b/12

d.+ye 50b/14, 51a/20

dergāh (Far.): Kapı, kapı önü, büyüklerin makamı, huzur. *bk. dergeh*

d. 11b/19, 11b/20

d.+dan 20b/5, 63a/18

d.+ına 5b/3, 11b/19

d.+ında 13a/11, 13a/19, 16b/1, 22a/8, 33b/8

d.+ından 12a/1

d.+ınıñ 20a/1

d.+umda 42a/1

dergāh-ı Efrāsiyāb (Far.): Efrasiyab'ın huzuru.

d.+a 49a/21

dergāh-ı Hāḳ (Far.): Allah'ın huzuru. *bk. dergeh-i Hāḳ*

d. 66a/21

dergāh-ı ḥavādīs (Far.): Hadiselerin kapısı.

d.+den+durur 2a/10

dergāh-ı Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'ın huzuru.

d.+ye 41b/3

dergeh (Far.): Kapı, kapı önü, büyüklerin makamı, huzur. *bk. dergāh*

d.+idür 40a/19

d.+inde 19a/16, 30a/3, 46a/4, 52b/19

d.+ine 40a/20

d.+inüñ 2a/3, 2a/7, 46a/3, 46a/21, 66b/14

d.+üñde 22a/10

dergeh-i Hâk (Far.): Allah'ın huzuru. *bk. der-gāh-ı Hâk*

d.+dan 66b/1

deri: Deri.

d.+sinden 25a/19

derk-i hundağ (Far.): Çok derin hendek, çukur.

h.+ı 58a/13

dermān (Far.): İlaç, şifa, deva.

d. bul- (çare bulmak) 19a/12

d. it- (çare olmak, iyileştirmek) 37b/9

d. ol- (şifa olmak, ilaç olmak) 47b/6

ders (Ar.): Ders.

d. 67a/21

dersü: Hep, hepsi, baştan başa, tümü.

d. 4b/8, 20b/18, 34a/10, 34b/7, 34b/9, 39a/3

dert (< Far. derd): Dert, sıkıntı, zorluk.

d.+den 38b/10

d.+lere 47b/6

deryā (Far.): Deniz.

d. 3a/11, 3a/12, 3a/13, 6b/7, 6b/9, 6b/10, 6b/10, 6b/12, 6b/12, 34b/3, 36b/6, 46b/11, 53a/5, 54a/14, 55b/2, 55b/3

d.+dan 44b/4, 52a/17

d.+lar 3a/13, 3a/15

d.+laruñ 6b/18

d.+layın 15a/7, 34a/13, 34b/5, 34b/7

d.+sı 6b/19, 48a/13, 54a/16

d.+sınuñ 6b/20

d.+ya 7b/3

d.+yam 47a/10

deryā-yı muhîṭ (Far.): Okyanus. *bk. deryā-yı ʿummān*

d.+uñ 53b/8

deryā-yı ʿummān (Far.): Okyanus. *bk. deryā-yı muḥīṭ*
d. 10a/5

dest (Far.): El.
d.+em 2a/13

Destān: Zāl'ın lakabıdır. *bk. Zāl*
D. 26a/8, 29b/2, 30a/12, 47b/20
D.+a 24b/17
D.+ıla 56b/13

Destān-u Rüstem-ü Pīlten: Zāl'ın oğlu, Sührâb ve Ferâmurz'un babası olup Şehnâme'de adından övgüyle bahsedilen ünlü İran kahramanı.
D. 15b/18

destūr (Far.): İzin, müsaade.
d.+dur 28a/20

dest-i ber-bālā-yı dest (Far.): Türkçedeki "El elden üstündür." atasözünün karşılığıdır.
d. 46a/19

destigīr (< Far. dest-gīr): Elden tutan (kimse), yardımcı.
d. 40b/11, 67a/8

destipūs (< Far. dest-būs): El öpme.
d. 49a/19

destires (< Far. dest-res): Eli eren, yetişmiş olan, ermiş, ulaşmış (kimse).
d. 31a/19, 66b/1

deşt (Far.): Bozkır, ova, çöl.
d. 47b/8, 48a/14, 63b/21
d.+ini 44a/7

deşt-i beyābān (Far.): Issız çöl.
d.+a 63b/20

Deşt-i Kıpçak: Tarihte Kıpçakların yaşadığı coğrafyaya verilen ad.
d. 15b/7

deşt-i yaban: Kırsal alan, dağ, bayır.
d.+a 60a/9

devām-ı devlet (Far.): Saltanatın devamı; mutluluğun, saadetin devamı.
d.+e 12b/18
d.+inde 67a/14
d.+ine 19b/7, 21a/9, 32b/13, 34a/6, 41b/7, 56a/21

devāt (Ar.): Divit.

d. 48b/2

deve: Deve.

d. 60a/8

devlet (Ar.): Güç, iktidar, mevki; talih; zenginlik.

d. 12a/9, 19b/8, 19b/15, 22a/12, 63b/5

d.+e 13b/5, 21a/8, 42a/8, 46b/18

d.+i 2a/11, 11a/14, 21a/3, 21b/2, 22a/10, 66b/17

d.+ile 12b/2, 19a/4, 19b/16, 56b/1, 58b/7

d.+in 2b/6

d.+inde 16b/8, 16b/9

d.+ine 4b/12, 20a/11, 21a/2, 30b/13, 31b/5, 65a/10

d.+le 56b/21

d.+üm 21a/7

d.+üñ 26a/17, 31b/17

d.+üñde 12a/6, 56a/8, 59a/7

d.+üñe 13b/1, 38b/1, 46b/13, 52b/19, 57a/5, 62a/13

devlet-i rif'at (Far.): Yüce makam.

d.+in 7b/14

devr (Ar.): 1. Dönme, dönüp dolaşma. *bk. devür*

d. it- (dönmek) 19a/16, 23a/16, 30b/11

d. kııl- (dönmek, dolaşmak) 43b/21

d.+in it- (dönüp dolaşmak, hareket etmek) 29a/17

2. Zaman, devir, çağ.

d. 54b/14

d.+e 59a/18

d.+inde 38a/11, 58a/6

devrān (Ar.): 1. Zaman, çağ.

d. 52b/11

2. Dönme, dolaşma.

d. it- (dönmek, dolaşmak) 4a/6, 5b/19, 6b/1

devr-i sitemkār (Far.): Sitem eden, eziyet eden zaman.

d.+uñ 43a/4

devşür-: Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.

d.- 56b/17

devür (< Ar. devr): Zaman, devir, çağ. *bk. devr*

d.+de 38a/10

deyn (Ar.): Borç.

d.+i 52b/1, 52b/1

Deyyān: Herkesin hesabını ve hakkını en iyi bilen ve veren; Allah

D. 4a/17

Dımışkī: Şam'a ait, Şam'da yapılmış. *bk. Tımışkī*

D. 36a/12, 57a/14

dın-: Ses çıkarmak, söz söylemek.

d.-madı 11b/11

dırahtistān (Far.): Ağaçlık yer.

d. 15a/10

dırāz (Far.): Uzun.

d. it- [(lafı, sözü) uzun etmek, uzatmak] 36a/17

d. kı1- [(lafı, sözü) uzun etmek, uzatmak] 20a/20, 34b/9, 49a/17, 54a/15, 63a/20

dırnaq: Tırnak.

d.+(ğ)ına 31b/19

di-: Demek, söylemek. *bk. de-*

d.- 2b/3, 34a/18, 36a/9

d.-di 2b/16, 2b/21, 3a/6, 3a/6, 3a/8, 3a/14, 3a/17, 3a/20, 3a/21, 3b/10, 4b/5, 4b/6, 4b/6, 5a/2, 5a/6, 5a/7, 5a/9, 5a/10, 5b/2, 5b/4, 5b/7, 5b/9, 5b/11, 5b/17, 6a/3, 6a/5, 6a/11, 6a/14, 6a/15, 6a/17, 6a/21, 6b/1, 6b/7, 6b/9, 6b/17, 6b/19, 8a/5, 8a/16, 8a/17, 8a/19, 8a/21, 8a/21, 8b/6, 8b/7, 8b/7, 8b/21, 8b/21, 9b/18, 10b/11, 11a/4, 11a/6, 11a/7, 11a/13, 11a/15, 11a/17, 11a/17, 11a/19, 11b/4, 11b/5, 11b/5, 11b/6, 11b/8, 12a/6, 12a/9, 12a/9, 12a/10, 12a/11, 12a/13, 12a/15, 12a/15, 12a/16, 12a/17, 12a/21, 12a/21, 12b/1, 12b/4, 12b/4, 12b/6, 12b/6, 12b/8, 12b/8, 12b/9, 12b/11, 12b/11, 12b/15, 12b/19, 12b/20, 12b/21, 12b/21, 13a/2, 13a/18, 13a/18, 15a/17, 15a/18, 15a/20, 15a/20, 15a/21, 15b/5, 15b/5, 15b/17, 15b/17, 16a/3, 16a/18, 16a/18, 16a/20, 16b/2, 16b/4, 16b/5, 16b/14, 16b/15, 17a/7, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 18a/5, 18a/6, 18a/6, 18a/8, 19b/14, 21a/6, 21a/9, 21a/15, 21a/17, 21a/18, 21b/17, 22a/2, 22a/7, 22a/9, 22a/20, 22b/7, 22b/10, 22b/11, 22b/14, 22b/16, 22b/16, 23a/1, 23b/9, 24a/4, 24a/10, 24a/12, 24b/19, 24b/21, 25a/1, 25a/2, 25a/9, 25a/10, 25b/19, 26a/5, 26a/6, 27a/9, 27a/10, 27a/10, 27a/11, 27a/12, 27a/12, 27a/13, 27a/14,

27a/14, 27a/15, 27a/16, 27b/16, 27b/21, 28a/2, 28a/2, 28a/11, 28a/14, 28a/15,
28a/16, 28a/17, 28a/18, 28a/18, 28a/20, 28a/20, 28b/1, 28b/3, 28b/7, 28b/8, 28b/10,
28b/11, 28b/15, 28b/15, 29a/6, 29a/13, 29b/12, 29b/14, 29b/14, 29b/14, 29b/15,
29b/17, 29b/17, 29b/18, 29b/19, 33b/20, 34a/19, 34a/20, 34b/17, 35a/10, 35a/18,
35b/7, 35b/19, 35b/20, 35b/21, 36a/2, 36a/18, 36a/20, 36b/10, 37a/8, 41b/7, 41b/8,
41b/10, 42a/2, 42a/6, 42a/9, 42a/17, 42b/1, 42b/4, 42b/13, 42b/14, 43a/11, 44a/9,
44a/15, 44a/15, 44b/21, 45a/14, 45a/17, 45b/13, 45b/15, 48b/1, 48b/9, 48b/10,
48b/13, 48b/15, 50b/1, 51b/15, 52a/12, 52a/12, 53b/3, 54b/7, 54b/10, 54b/19, 56b/1,
56b/1, 56b/18, 62b/17, 63a/17, 64a/1, 64a/9, 65a/12, 65a/18, 65a/21, 65b/3, 65b/12,
65b/16, 65b/17, 65b/17

d.-digümdür 37b/20

d.-dikden 38a/1

d.-diler 5b/10, 5b/11, 8b/15, 11a/12, 13b/1, 15a/1, 15a/3, 16a/15, 16a/17, 19b/5,
19b/8, 22b/15, 24a/1, 24a/2, 24a/5, 26a/17, 27b/15, 28a/11, 28a/13, 28b/17, 28b/19,
31a/4, 34b/19, 35a/1, 35a/2, 35a/7, 35a/13, 35a/20, 36a/19, 37a/16, 43a/12, 55a/9,
55a/14

d.-dise 63a/12

d.-dügin 48b/9

d.-dügine 11a/8

d.-dügün 55a/4, 65b/11

d.-dük 40b/5, 50b/19, 53a/20

d.-dükleri 25a/5

d.-düm 22b/4, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/11, 27a/11, 27a/12, 27a/13, 27a/13, 27a/14,
27a/15, 27a/15

d.-dün 14a/4, 27a/5

d.-düñse 38a/1

d.-gil 8a/17, 11a/7, 12b/12, 16b/8, 30a/18

d.-me 46a/19, 46b/2, 52b/6

d.-medin 40a/16

d.-mek 13a/1

d.-mekde 40b/19

d.-mekden 42b/15

d.-meñüz 28b/15

d.-meyeler 33a/16

d.-mez 2a/17, 42a/4
d.-mezem 2b/1, 29a/18
d.-miş 29a/15, 29b/21, 43a/13, 44b/8, 45b/18, 46b/19, 56b/6
d.-mişdür 52a/3
d.-mişemdür 13a/7
d.-r 4b/9, 6a/12, 28a/7, 43a/14, 43a/14, 51b/16, 67a/8
d.-rdi 22b/9
d.-rdüm 22b/5
d.-rem 2b/3, 2b/3, 56a/9
d.-rken 4a/13, 44a/12, 53b/10
d.-rlr 5b/18, 6a/13, 6a/13, 35a/7, 39b/1, 41a/12, 43a/15, 44a/16, 53a/11, 53a/17,
53a/18, 54b/8, 54b/8, 54b/8, 55a/3, 55a/4, 55b/16
d.-r-imiş 44b/17
d.-r-iseñ 46b/1, 46b/5
d.-rlrldi 34a/2, 45a/2, 57b/10
d.-rlerse 25a/7
d.-rse 12b/15, 48a/13, 48a/14, 48a/15, 57a/1
d.-sem 46b/6, 46b/6, 47a/20
d.-rseñ 12b/2, 12b/8, 12b/11
d.-rseñüz 12a/21
d.-rsin 6a/2, 21a/8, 21a/16, 51b/7, 60a/7
d.-rsiz 21a/17, 28a/10
d.-yem 2a/14, 13b/7, 27a/14
d.-yicek 2b/14, 3a/1, 3a/21, 3b/9, 5a/7, 5a/10, 6a/11, 6a/21, 6b/14, 6b/17, 8a/19,
8b/14, 9a/5, 12b/3, 13b/2, 16a/18, 16b/4, 16b/12, 21a/16, 21b/3, 21b/11, 21b/21,
22a/2, 22b/7, 23a/1, 24a/20, 25a/2, 25a/7, 25a/15, 27b/20, 29a/2, 30b/13, 31a/1,
33a/1, 33a/8, 33b/17, 34a/16, 34a/19, 34b/19, 37b/9, 38a/7, 42b/8, 45b/11, 48a/8,
51b/6, 51b/13, 52a/10, 52b/18, 54a/5, 55a/15, 58b/8, 59a/9, 60a/11, 60b/13, 62a/6,
64a/4
d.-yince 4a/11, 11a/3, 21a/8, 34b/15, 45a/19, 49a/2, 56a/12, 64a/10
d.-yü 5b/16, 11b/9, 11b/11, 12a/19, 22b/6, 22b/9, 23a/3, 23b/19, 23b/21,
27b/5, 28b/14, 31b/9, 32b/7, 32b/15, 34a/4, 35b/11, 35b/11, 36b/12, 37b/4, 38a/10,
38b/11, 38b/11, 38b/20, 39b/7, 43a/13, 53a/19, 54a/20, 57a/10, 59a/2
d.-yüben 7b/12, 9b/4, 20a/16, 40b/4, 49a/16

d.-yüp 1b/9, 2b/17, 3b/4, 3b/11, 4a/2, 4a/15, 4a/16, 4a/17, 4b/15, 4b/18, 5a/5, 5b/9, 8a/10, 8b/17, 9a/4, 10b/15, 12a/13, 13a/2, 13a/20, 13b/4, 16a/5, 20a/11, 21b/2, 22a/13, 22a/14, 22a/19, 22b/4, 22b/13, 22b/21, 23a/6, 24b/10, 25b/7, 25b/21, 26a/15, 26b/3, 27b/2, 27b/5, 27b/20, 28a/1, 28a/21, 29a/1, 29b/8, 30a/17, 30b/3, 31a/4, 33a/18, 33b/9, 33b/12, 34a/3, 34a/8, 34b/14, 35b/1, 36a/9, 38b/2, 38b/7, 38b/18, 39a/9, 39a/21, 40a/1, 40a/15, 43a/15, 43b/9, 44a/4, 45a/11, 46b/18, 48a/7, 48b/16, 49a/8, 49a/20, 50b/6, 50b/10, 50b/13, 51a/6, 52a/8, 53a/12, 53a/18, 54b/12, 55a/17, 56a/9, 57a/6, 58b/19, 60a/4, 61b/8, 61b/16, 62a/4, 62b/3, 63a/7, 63a/15, 63b/11, 64b/7, 65b/17, 65b/20

didil-: Didilmek, ayıklanmak.

d.-üp 50a/1, 50a/1

diger-gün (< Far. dīger-gūn): Başka türlü, başka şekil üzere, değişmiş durumda.

d. ol- (değişmek, başka bir şekil almak) 67a/7

diken: Diken.

d.+e 16a/2

d.+in 22a/19, 47a/5, 60a/8

dikkat (Ar.): Önemseme, önem verme.

d.+ile 9a/16

dik-: 1. Kaldırıp dik duruma getirmek.

d.-miş 50b/14

2. (Bir bitkiyi) Kök salıp yetişmesi için toprağa yerleştirmek.

d.-üp 15a/10, 23a/4

dil¹: 1. Konuşma ve tat alma organı.

d. aç- (konuşmak, söylemek) 32a/4

d. depret- (dilini oynatmak) 20a/8

d.+ler 36b/4

2. Dil, lisan.

d. 30b/7

d.+ce 36b/18

d.+de 27a/15

d.+den 37a/3

d.+e al- (söylemek, konuşmak) 28b/11

d.+e gel- (konuşmaya başlamak) 6b/17, 13a/2, 22a/7, 28a/11

d.+ti 37a/9

d.+imüzce 48b/10, 55a/7

d.+in 33b/20, 48b/9

d.+iñ 52b/13

d.+ince 9b/20, 12a/8, 19b/14, 19b/17, 22a/3, 33b/20, 38a/11, 42a/16, 54b/5

d.+inde 17a/1, 20b/9

d.+inden 12a/19, 29b/11, 42a/10

d.+ini 33b/19

d.+lerince 32a/4, 54b/19

d.+üm 40b/19

d.+üñ 27a/14, 27a/18, 41a/3

dil² (Far.): Gönül.

d. 8a/11, 14a/1, 40b/7

d.+de 31a/11

d.+den 4b/3, 4b/3, 12b/9, 15a/4, 16b/11, 22a/8, 24b/15, 31a/9, 33a/4, 33b/4, 33b/4,
34a/21, 50a/12

d.+le 41b/19

dil³: Düşman durumunu öğrenmek için alınan esir.

d. 57b/8

dil-: Dilmek, dilimlemek, ikiye ayırmak.

d.-di 9b/7, 9b/16

d.-üp 9a/14, 9b/2, 9b/7

dilâver (Far.): Yürekli, cesur (kimse), yiğit, kahraman.

d. 25b/3, 32b/7, 36a/21

d.+i 15b/19, 36a/6

d.+ler 17a/19, 17b/14, 18b/10, 30b/9

d.+leri 14b/5, 15b/7, 16a/3, 32a/2, 45b/7, 49a/13, 59a/1

d.+lerile 32a/17, 43a/6

d.+lerin 18b/6, 27b/3

d.+lerinden 18a/16, 18a/17

d.+lerine 8b/13, 18a/14

d.+lerinüñ 30b/7

dil-âviz (Far.): Gönlü çeken, gönlü kendine cezbeden (güzel).

d. 42a/11

dil-ber (Far.): Gönlü kendine çeken, güzel.

d.+ün 40b/6

dil-dār (Far.): Gönlü kendine bağlamış olan kimse, sevgili.

d.+ına 14a/1, 40b/6

dil-nüvāz (Far.): Gönül okşayan, hoş, latif.

d. 52b/6

dil-pezīr (Far.): Gönlü yaralı, kederli.

d. 2b/9, 62b/5

dil-i düşmen (Far.): (mec.) Âşığm rakiplerinin gönlü.

d. 40b/17

dile-: Dilemek, istemek, arzu etmek.

d.-di 4a/14, 7b/18, 9a/9, 9b/2, 9b/10, 9b/17, 11b/10, 15b/16, 17a/6, 18a/4, 18a/9,
23a/8, 40a/9

d.-diler 26a/4

d.-düm 54a/12

d.-r 8a/4, 62a/11, 66a/1

d.-rler 31a/19

d.-rüm 29a/12

d.-rseñ 13b/9, 18b/19, 24b/14, 38a/5, 40a/20, 40b/13

d.-rseñüz 50b/18

d.-se 46a/4

d.-sevüz 64a/2

d.-ye 17a/6, 18a/9

d.-yince 9b/19

d.-yüp 8b/17, 29a/2, 33a/11

dilek: 1. İstek, temenni, arzu.

d. 23b/20, 28b/9

d. eyle- (dilemek, istemek) 12b/10, 28b/9, 28b/10

d. kı1- (dilemek, istemek) 5b/16, 28b/8

d.+(g)ince 19a/16, 23a/16

d.+(g)üm 4b/21

d.+(g)ümce 29a/17

d.+(g)ünce 30b/11

2. Şefaat, medet.

d. 26a/7

dil̄ir (Far.): Yürekli, cesur, yiğit (kimse).

d. 17b/14, 62a/19

dilki: Tilki. *bk. dilkü*

d. 66a/3

dilkü: Tilki. *bk. dilki*

d.+yiken 65b/20

dimāğ (Ar.): 1. Şuur, bilinç, akıl.

d.+ı fesāda vir- (düşünemez hâle getirmek) 21a/2

d.+ın bağla- (düşünemez hâle getirmek) 61b/9

d.+ın fesāda vir- (aklını karıştırmak) 63a/10

d.+ını fesāda vir- (aklını karıştırmak) 43a/4, 61a/21

2. Beyin.

d.+ına 61a/20

dīn (Ar.): Din, inanç.

d. 45a/4

d.+e 42a/2

d.+in 22a/19, 61b/20

d.+ince 14b/19, 31b/13, 31b/13

d.+inden 64a/13

d.+ine 7b/18, 8a/7, 13a/12, 13a/14, 31b/5

d.+ini 62a/1

dināyet (< Ar. diyānet): Din, dindarlık.

d.+i 57b/21

dindār-ı pīr (Far.): Mütedeyyinlerin önderi.

d. 2a/1

diñ-: Bitmek, sona ermek, durmak.

d.-icek 34b/3

d.-mişdi 66a/19

din-: Söylenmek, denmek.

d.-medi 27a/2

dinil-: Denilmek, söylenmek.

d.-di 25b/13, 27b/4

diñle-: Dinlemek, kulak vermek.

d.- 2b/8, 3b/7, 8a/11, 10a/19, 14b/17, 17b/6, 19b/1, 19b/1, 26b/6, 34a/21, 40a/15,

41b/19, 46a/16, 49b/10, 50a/12, 57a/7, 60a/4

d.-di 22b/13

d.-gil 52b/10

d.-medüm 52b/17

d.-r 25b/7

d.-ye 13b/19

d.-yelüm 6b/16, 61b/11

d.-yen 2b/1

d.-yene 27a/6

d.-yenüñ 14a/5

d.-yesin 46a/16

d.-yüp 11b/10, 42a/12, 42a/20, 46b/20, 52b/14, 52b/17, 64a/15

dip: Dip, en alt kısım.

d.+(b)inde 15a/11, 16b/3, 16b/3, 35b/9

d.+(b)ine 10a/21

dir-: Derlemek, toplamak.

d.-düñ 38b/6

d.-e 60a/1

d.-üp 26b/4, 29b/6, 34b/20, 62b/14

direk: Direk.

d.+(g)i 16a/1

dirhem (Ar.): Eski bir ağırlık ölçüsü.

d. 38a/2, 38a/3

diri: Canlı, yaşayan.

d. 35b/13

d.+dür 6a/8

d.+si 6a/11

d.+sile 11b/2

d.+sin 30b/2

diriğ (Far.): Eyvah, yazık.

d. 23b/19, 23b/20, 28b/20

diril-: Canlanmak.

d.-e 26b/2

d.-mekden 62a/4

d.-mez 47a/12
d.-mezdi 36a/16
d.-miş 43b/19, 43b/20, 61a/11
d.-mişler 59a/2
d.-üp 21b/10, 34a/9, 34b/13
d.-ür 51b/8
d.-ürse 36a/2

dirlik: Varlık, geçim.

d. kalma- (geçim kalmamak, düzen kalmamak) 55a/12
d.+lerine 37a/6

diş: Diş.

d. ışıt- (dişlerini göstererek gülmek, sırtarmak) 60a/6
d.+leri 15b/21

dişi: Dişi.

d. 35b/14, 39b/10

dit-: 1. Yün, pamuk vb.ni tellere ayırarak kabartmak.

d.-diler 14b/9
2. Çok küçük parçalara ayırmak.
d.-düm 54a/1
d.-üp 17b/21

ditre-: Titremek, korkmak.

d.-di 1b/13
d.-yüp 36b/4

ditreş-: Korkmak.

d.-ür 9a/3

ditret-: Titretmek.

d.-(d)ür 46b/6

dīv (Far.): Dev; şeytan; cin.

d. 2b/14, 2b/16, 2b/16, 2b/19, 3a/1, 3a/5, 3a/9, 3a/14, 3a/14, 3a/15, 3a/18, 3a/20,
3a/21, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 3b/12, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/20, 5a/3, 6b/5, 6b/8, 13b/6,
19a/14, 22b/20, 23b/21, 26b/8, 26b/9, 26b/10, 29b/4, 32b/11, 57b/1, 60b/10, 66b/7
d.+e 2b/16, 3a/12
d.+i 3a/10
d.+ise 26b/2

d.+ler 4a/15, 4b/15, 5a/3, 5b/2

d.+lerüñ 3b/1, 3b/3

d. mi 4a/15

d.+üñ 4b/19

dīv-zād (Far.): Dev, şeytan veya cinden doğma.

d.+dan 58b/9

dīvān (Far.): 1. Büyük meclis, yüksek meclis.

d. 13b/3, 26a/2, 35a/15, 61a/11

d. kır- (toplantı yapmak) 20a/21, 23a/12, 25b/10, 35b/5

d. tur- (saygıyla ayakta durmak) 41b/4

d. tut- (toplantı yapmak) 61a/11

d.+a gel- (huzura çıkmak) 46a/18, 46b/15

d.+ı tağıt- (toplantıyı bitirmek, sonlandırmak) 41a/5

d.+ın tağıt- (toplantıyı bitirmek, sonlandırmak) 61b/9

d.+ına 59b/6

d.ına tur- (hazır olda saygıyla beklemek, durmak) 44b/19

2. Herhangi bir konu üzerinde yazılmış eser.

d. bağla- (divan kitabı oluşturmak) 2a/17

dīvān-ḥāne (Far.): Eski Türk evlerinde, saray ve konaklarda büyük sofa, salon.

d. 19b/4

d.+sinde 43a/5

d.+ye 31b/14

dīvān-ı ʿazīm (Far.): Büyük divan.

d. 43a/5

dīvān-ı salṭanat (Far.): Saltanat köşkünün divanı, meclisi.

d.+da 27a/19

dīvān-ı sulṭānī (Far.): Padişah divanı, meclisi.

d. 41a/17

d.+ye 41b/3

dīvān-ı Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'ın divanı.

d. 19b/10, 20a/21, 20b/2

d.+ye 56a/14

diyār (Ar.): Ülke, memleket.

d. 36a/21

d.+dan 53a/9
d.+ı 26b/5, 56a/8
d.+ın 38b/21
d.+ına 34b/11, 35a/19, 41b/9
d.+ında 58b/11
d.+ından 47b/8
d.+ıñuz 35b/7
d.+ıñuzda 36a/19
d.+umuza 34a/7
d.+uñ 34b/20

diyār-ı zulümāt (Far.): Karanlıklar, kötülükler yurdu.

d. 36a/18

diz: Diz.

d. çök- (dizlerini yere koyarak oturmak) 50a/19, 57a/19
d.+i 47a/2
d.+leri 40a/13
d.+lerinden 7a/5

dizdār (Far.): Kale muhafızı.

d.+ıla 32b/12

diz-: Dizmek, sıralamak.

d.-e ço- 25a/21, 31a/15, 49b/5, 57a/16

diz-be-diz (T.+Far.+T.): Diz dize.

d. 59b/10

doğ-: Ortaya çıkmak.

d.-masañ 33a/2

doğun-: 1. Değmek, temas etmek.

d.-up 16a/10

2. Sağlığını bozmak.

d.-maz 51a/13

dolābveş (Far.): Dolap gibi.

d. 3b/14

dositān (< Far. dūstān): Dostlar.

d. 27a/2

dost (< Far. dūst): Dost.

d. 33b/5, 40b/18, 55a/14, 62a/14

d.+am 33b/3

d.+ları 21b/16

d.+um 12b/9

d.+una 33b/4

d.+uña 57a/4

dostlık (Far.+T.): Dostluk. *bk. dostluk*

d. 22b/9

dostluk (Far.+T.): Dostluk. *bk. dostlık*

d. 33b/2, 59b/7, 62b/6

doy-: Doymak.

d.-amaz 33a/5

dögüş-: Dögüşmek.

d.-düler 10a/8

düg-: Yükselmek, çıkmak.

d.-di 48b/8

dök-: 1. Saçmak, serpmek.

d.-diler 23a/10

2. Yardımcı fiil.

d.-di 10a/16

d.-dügünce 18b/15

d.-e 29b/4, 29b/5

d.-em 30a/16

d.-er 17b/5, 41b/17, 43b/4, 47b/17, 47b/17, 47b/18, 47b/21, 49a/2

d.-mege 14b/13

d.-mek 21a/13

d.-di 56b/15

dökdür-: Yardımcı fiil.

d.-em 46b/4

d.-ür 30b/21

döküci: Döken, saçan.

d. 62a/19

dökül-: Dik durmayıp kendini aşağıya bırakmak.

d.-miş 12a/3

d.-üp 40a/13

dön-: 1. Kendi mihveri veya başka bir şey etrâfında hareket etmek.

d. 40a/9

d.-di 17b/2

d.-eliden 23a/18

d.-erdi 3b/14, 10b/13

d.-erdük 54a/13

d.-üp 3b/13, 3b/13, 4a/17, 4b/1, 16b/13, 43a/17, 50b/6

2. Yönelmek.

d.-di 8a/7, 18a/15, 45b/9

d.-diler 10b/1

d.-üp 2b/15, 4b/13, 5a/21, 6a/1, 8b/20, 12a/17, 21a/6, 25a/9, 28a/9, 28a/20, 45b/6, 51b/13, 65a/10, 65a/15

3. Bir hâlden başka bir hâle geçmek, değişmek, dönüşmek.

d.-di 14a/18, 26a/7, 32b/3, 32b/3, 48b/11, 50a/1, 50a/2, 64b/16

4. Geri gelmek, geri gitmek.

d.-di 28b/3, 37a/19

d.-diler 19a/5

d.-e 53b/5

d.-mek 8a/4

d.-melü ol- 39b/9

d.-üp 4a/7, 11a/9, 13a/20, 15b/16, 15b/16, 16b/9, 16b/21, 17a/3, 27b/7, 36b/7, 40a/2, 53a/8

5. Varlığı devam etmek.

d.-dügünce 2a/18

d.-eli 17b/11

6. Caymak, vazgeçmek.

d.-düm 12b/11

7. Yardımcı fiil.

d.-diler 31b/4

d.-üp 34a/19

döndür-: 1. Döndürmek, çevirmek.

d.-di 10b/6, 45b/4

d.-diler 18a/15, 19a/4

2. Altını üstüne getirmek.

d.-e 46b/6

d.-mezem 28b/1

d.-ürlerdi 17a/9

3. Bağlandığı ve benimsediği şeyleri değiştirmek, (ondan) vazgeçmek.

d.-üp 64a/13

4. Yardımcı fiil.

d.-e 28a/12

dördünci: Dördüncü.

d. 7b/15, 25a/18, 39b/18, 40a/6, 44b/7, 58a/8, 64b/10

dörpi: Törpü.

d.+ye 50a/1

dört: Dört

d. 9b/7, 10a/3, 10a/20, 10a/21, 13a/10, 13a/12, 19a/6, 26a/1, 40a/8, 44a/14, 50b/8, 55b/18, 58a/7, 66a/12

dört biñ dört yüz kırk dört: Dört bin dört yüz kırk dört.

d. 20b/6

dört kez yüz biñ: Dört yüz bin.

d. 36a/5, 38a/17, 64b/10

dört yüz: Dört yüz.

d. 25b/21, 37b/11, 37b/14, 38b/6, 63a/4

döş: Göğüs, sine.

d.+ine 7b/10, 8b/19, 9b/7

d.+lere 10a/6

döşek: Yatak.

d. 37b/3

döşen-: Serilmek, yayılmak.

d.-üp 20a/18, 40a/12

du^cā (Ar.): Dua, niyaz.

d. 4b/12, 21a/9, 34a/6, 34a/20, 34a/20

d. dinil- (dua edilmek)25b/13

d. eyle- (dua etmek) 5b/9

d. it- (dua etmek)19b/7, 20a/11, 32a/17

d. kıl- (dua etmek) 6a/3, 12b/19, 19b/5, 19b/14, 25b/20, 27b/21, 29b/17, 30b/13,

32a/4, 32b/13, 34a/18, 34a/19, 35a/19, 39b/21, 40a/8-9, 42a/16, 43a/15, 50a/21, 50b/2, 52b/18, 58b/19, 63a/15

d. oꞗu- (dua yapmak) 36a/10, 36a/12

d. ve ŗenā it- (dua etmek) 20a/19

d. vü ŗenā eyle- (dua etmek) 63a/18-19

d. vü ŗenā kııl- (dua etmek) 31b/16, 41b/8, 56a/21-56b/1

d.+da 38b/14

d.+dan 39b/20

d.+ı kııl- (dua yapmak) 5a/1

d.+ların al- (iyi yapılan bir işle birinin hoşnutluğunu kazanmak) 40a/10

d.+sı 34b/1, 67a/20

d.+sıla 18a/7, 58a/9

d.+sın 19b/17

d.+yı kııl- (dua etmek) 56b/3

du°ācı (Ar.+T.): Dua eden, dua yapan.

d.+ya 37b/7

dudaķ: Dudak. *bk. tuṭaķ*

d.+(ę)ı 15a/17

dudaķlı: Dudaklı. *bk. tuṭaķlı*

d. 31a/15

duḥā (Ar.): Kuşluk vakti.

ḡ. 11b/2

duḥān (Ar.): Duman.

d.+ıla 61b/12

d.+ından 14a/11, 53b/14

dūr (Far.): Uzak.

d. ol- (uzak olmak) 14a/12

dur-: 1. Hareketsiz durumda olmak.

d. dılar 8a/13

2. Varlığını sürdürmek.

d.-duğunca 23b/11

3. Bir yerde olmak veya bulunmak.

d.-ısañ 46b/3

d.-mazlar 7a/8

d.-ur 10b/17

4. Yaşamak.

d.-miş 7b/5

d.-urlar 62b/17

d.-urlar-ıdı 7a/3

5. Ayağa kalkmak.

d.-up19b/13

6. Yardımcı fiil.

d. alum 65b/9

d.-up 16a/15, 16b/21

d.-urdu 27b/10

d.-urlar 10b/18

7. Tasviri fiil.

d.-alum 65b/7

d.-avuz 37a/13

d.-dılar 31a/17

d.-duğ 50b/17

d.-mişlardı 31b/15

d.-updur 13b/5

d.-urlar 55b/21

d.-ursun 5a/10

durğur-: Durdurmak.

d.-am 9a/1

duşkun: Karların savrulduğu esintili hava (?).

d. 4a/11

dut-: 1. Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak

d.-arlar 20b/18

d.-up 6b/4, 8b/9, 9b/1, 9b/5, 18b/3, 18b/3,

2. Farzetmek, saymak.

d.- 19a/18

3. Ele geçirmek, yakalamak.

d.-am 33b/2

d.-ar degül 26a/13

d.-mağ 4a/14, 11b/10

d.-up 4a/10, 7a/6, 11a/1, 11a/2, 13b/2

4. Durdurmak, engellemek.

d.-dı 9a/17, 9b/6, 18a/20

5. Elindeki kuvvetlerle bir yeri hükmü altında bulundurmak.

d.-duğı 38a/10

d.-ısar 46a/11

6. Etrafı kaplamak, doldurmak, istila etmek.

d.-miş 3a/11, 20b/19

d.-up 8a/10, 8b/11

d.-updur 6b/12

7. Herhangi bir durumda kalmasını sağlamak.

d.-dılar 19b/11

8. Yardımcı fiil.

d.- 4a/2, 40a/10

d.-acağın 12b/13

d.-an 13a/7

d.-anlar 23b/10

d.-ardı 19a/15

d.-asın 12b/7

d.-dı 9a/6, 9a/7, 9a/13, 9b/12, 13a/5, 16a/7, 16a/10, 16b/6, 19a/2, 19a/2, 23b/11, 34a/11, 35b/5

d.-dum 39b/7

d.-sa-y-ıduñ 12b/6

d.-uban 3b/15, 21a/7

d.-up 9b/16, 30a/15, 37b/7

d.-up-durur 26a/18

dutsak: Tutsak.

d. 5a/3, 10b/18, 13a/8

d.+dur 12a/19

d.+durur 10b/20

dutul-: Kullanılmak.

d.-up 25b/9

dü (Far.): İki

d. 52b/3

dühül (Far.): Davul.

d. 17a/15, 49b/19

d.+ler 32a/6

dükeli: Hep, hepsi, bütün, herkes.

d. 47b/6

d.+n 47a/20

düken-: Tükenmek, bitmek.

d.-di 55b/4

d.-ürdi 58a/15

düket-: Tüketmek, bitirmek.

d.-düm 54a/11

Düldül: İskenderiye kralı Mukavkıs tarafından peygamber efendimize hediye edilen, peygamber efendimizin de Hz. Ali'ye hediye ettiği katır.

D. 57a/16

Düldül-şifat: Düldül gibi olan.

D. 14b/2, 49b/6

dülger (< Far. durger): Yapıların kapı, pencere dışındaki kaba tahta ve ağaç işlerini yapan usta.

d.+e 16a/1

Dülil: Şeytan neslinden bir cin.

D.+le 23b/9

dün: Gece.

d. 47a/6

dünle: Geceleyin.

d. 47a/6, 63a/12

dün gün: Gece gündüz, her zaman.

d. 36a/21

dünyā (Ar.): Dünya. *bk. dünye*

d. 19b/15, 21b/3, 23a/11, 24a/5, 37a/13, 58b/3, 59a/11

d.+da 30a/8, 45a/8

d.+dan 5b/6, 23a/4, 23a/5

d.+ya 37b/13, 44b/18

d.+yı 8a/10

dünye (Ar.): Dünya. *bk. dünyā*

d.+de 47b/20

düpüldü: Gürültü, patırtı.

d.+sinden 17a/14

dür (< Ar. dürr): İnci. *bk. dürr*

d.+durur 2a/13, 26b/6

dür-: 1. Bükmek, katlamak, tomar hâline getirmek.

d.-üp 29b/12, 42a/13, 48b/3

2. Yardımcı fiil.

d.-diler 10b/3, 18b/12

dürlü: Türlü, çeşit.

d. 4b/7, 13a/18, 15b/4, 20a/13, 31a/3, 36b/13, 43b/14, 44a/14, 55b/10, 55b/17,
55b/18, 60b/5, 60b/6, 66b/17

dürlü dürlü: Türlü, çeşitli.

d. 22b/10, 55b/10, 65a/6

dürr (Ar.): İnci *bk. dür*

d. 2b/3, 2a/12

dürrî (Ar.): İnci gibi güzel olan.

d.+n 2b/5, 2b/5

dürr-i meknün (Far.): Saklı, henüz ortaya çıkmamış çok değerli inci.

d. 42a/11

dürr-i semîn (Far.): Çok değerli, pahalı inci.

d. 1b/6

dürrihât (< Ar. turrehât): Saçma, manasız, boş sözler.

d. 22a/19

dürüş-: Karşı karşıya gelmek, muhasamaya girişmek, çarpışmak, mücadele etmek.

d. 13b/16

d.-di 17b/12

d.-düler 10a/9

d.-miş 44a/21

dür-fişân (Far.) İnci saçan, inci gibi değerli şeyler söyleyen.

d. 19a/20, 19a/21

düş: Düş, rüya.

d.+üm mi 62b/15

düş-: 1. Düşmek.

d.-di 17b/4

d.-digi 39b/13

d.-erler 7a/8, 7a/10

d.-mezler 56a/2

d.-miş-idi 50a/5

d.-se 64b/10

2. Denk gelmek, isabet etmek, vurmak.

d.-di 36b/18

d.-dügi 36a/13, 36a/14

d.-miş 37b/1, 39a/2

d.-üp 51b/4

3. Yere devrilmek, yere serilmek.

d.-di 9b/17

d.-diler 34b/8

4. Olmak, olumsuz bir duruma girmek.

d.-mişdi 51a/20

5. Şehit olmak, savaşta ölmek.

d.-üp 19a/7

6. Yardımcı fiil.

d.-di 7b/18, 10b/16, 15b/14, 17b/13, 18b/21

d.-dügümi 54b/14

d.-dük 55a/11

d.-megin 56a/4

d.-miş 21a/3

d.-se 39b/10

d.-üp 53b/16, 60b/2, 62a/15

düşmān (Far.): Düşman, hasım. *bk. düşmen*

d. 7b/9, 7b/12, 8a/9, 10a/4, 10a/13, 10b/8, 10b/11, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/19, 15b/7, 17b/1, 19a/2, 21b/8, 27b/10, 30b/17, 31a/17, 31b/6, 31b/8, 43a/3, 49a/14, 51a/10, 62a/5, 64b/7

d. ol- (düşman olmak, düşmanlık yapmak) 21b/9, 28b/1, 62b/6

d.+a 6a/8, 21a/18, 47b/6

d.+am 33b/5

d.+dan 16a/17

d.+ı 7b/19, 21b/5, 57a/4

d.+ıçun 30b/14

d.+ın 21a/5

d.+ına 33b/5

d.+ını 62a/16

d.+uñ 51a/12

düşmen (< Far. *düşmān*): Düşman, hasım. *bk. düşmān*

d. 30b/12, 31a/18, 57b/3

d.+den 8b/16

d.+e 21b/1, 31a/19, 48a/19, 56b/7

d.+i 18a/2

d.+ile 16b/10

d.+inden 21b/8

d.+ümüñ 30b/11

d.+üñ 21a/13, 21b/1, 21b/10, 63b/10

d.+üñden 21b/7

d.+üñe 21a/10, 21a/21

düşmenlik (Far.+T.): Düşmanlık, hasımlık.

d. 22a/21

dütsü: Tütsü.

d. 59b/13

dütün: Duman.

d. 50b/12

d.+inden 64b/17

dütüz-: Tütsülemek.

d.-diler 59b/15

düz-: 1. Bir bütün hâlinde hazırlamak, tertip etmek.

d.-di 29b/11, 42a/11

2. Düzene koymak, hazırlamak, tanzim etmek

d.-diler 6b/2, 31a/8

d.-ene 40b/12

3. Bulup sağlamak, temin etmek, tedârik etmek

d.-e 37a/14

d.-meye 37a/14

4. Yardımcı fiil.

d.-üp 15a/10

d.-üp ır- 32a/20

düzet-: Tanzim etmek, düzeltmek, hazırlamak.

d.-üp 31a/18, 37b/18

d.-ür 31b/7

E

ebā °an ced (Ar.): Babadan oğula, nesilden nesile.

e. 43a/12

ebed (Ar.): Sonsuza kadar.

e. 28a/6

ebter (Ar.): Eksik, noksan.

e. 66b/8

ecdād (Ar.): Atalar, büyükler.

e.+umuzdan 25a/6

ecel (Ar.): Ölüm, hayatın sonu.

e. 13b/18, 19a/11, 19a/19, 26b/19, 40a/16

e.+den 26a/19, 27a/1, 28b/19, 36b/3

e.+e 19a/12

e.+ün 38a/14

echel (Ar.): Aşırı derecede câhil, çok bilgisiz (kimse).

e.+dür 21a/20

ecil (< Ar. ecl): Sebep.

e.+den 37b/13 , 61b/5

edā (Ar.): Yapma, yerine getirme.

e. it- (yapmak, yerine getirmek) 33b/6

edeb (Ar.): Edebiyat, terbiye.

e.+ile 45b/8, 45b/14, 48b/7, 49a/7

e.+in 45b/6

e.+inde 45b/12

ef°āl (Ar.): İşler, eylemler.

e.+in 29a/10

efdal (Ar.): Çok faziletli, çok üstün.

e. 1b/7, 46b/12

e.+dür 21a/19

e.+i 33a/18

efgān (Far.): İstırapla bağırma, haykırma, feryat.

e. eyle- (feryat etmek, haykırmak) 4b/9, 23b/19

e.+ı 66a/19

efgān-ı düşmān (Far.): Düşmanın feryadı, haykırması.

e. 19a/3

ef'ī (< Ar ef'ā): (mec.) Kötü, habis kimse.

e.+dür 21b/8

efkende (Far.): Düşkün, çaresiz.

e. 2b/9

e.+si 66b/15

eflāk (Ar.): Felekler, gökler.

e. 65a/5

Eflāṭūn-ı Kehhāl : Aristo'nun hocası olan meşhur Yunanlı filozof. *bk. Eflāṭūn-ı Yūnānī*

E. 34a/1-2, 36b/17, 37a/2

E.+e 33b/20

Eflāṭūn-ı Yūnānī: Aristo'nun hocası olan meşhur Yunanlı filozof. *bk. Eflāṭūn-ı Kehhāl*

E. 2b/10, 14a/14, 27a/17, 41a/3, 52b/12

Efrāsiyāb: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakamıdır. *bk.*

Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb

E. 41b/9, 41b/11, 41b/11, 41b/14, 41b/16, 42a/2, 42a/20, 42b/7, 42b/8, 43a/2, 43a/8,

43a/9, 43a/18, 43b/4, 43b/9, 43b/10, 43b/18, 44a/2, 44a/6, 44a/11, 44a/12, 45a/13,

45a/17, 45b/6, 45b/13, 46a/17, 46a/19, 46b/11, 46b/19, 46b/20, 47b/21, 48a/7,

48a/8, 48b/1, 48b/4, 48b/6, 48b/8, 48b/9, 48b/10, 48b/16, 48b/20, 49a/2, 49a/3,

49a/16, 49a/19, 49b/12, 49b/13, 50a/8, 50a/13, 50a/17, 56b/3, 56b/6, 57a/6, 57b/7

E.+a 41b/13, 42a/10, 43a/1, 43a/2, 43b/11, 44a/8, 48b/4, 48b/14

E.+am 43a/20, 47b/13, 47b/16

E.+dan 45b/4

E.+ı 42a/9, 56b/5

E.+ıla 27b/11

E.+uñ 41b/20, 44a/9, 44a/10, 44b/21, 45a/1, 45a/14, 45a/20, 48b/13, 48b/15, 49a/4, 49a/18, 50a/7, 57a/9

E.+uñdur 41b/10

Efrāsiyāb-ı gürd: Yiğit Efrāsiyâb.

E.+em 192a/1

Efrāsiyāb Şāh: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır.

bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb

E. 43a/2

Efrāsiyāb-ı Türk: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan

hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb*

E. 43a/15, 44a/1, 44a/15, 45a/19, 45b/11, 48b/2, 49b/14

Efrāsiyāb-u hod-bīn: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan

hakanıdır. *bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn, Şāh Efrāsiyāb*

E. 2a/8

efser (Far.): Taç.

e.+i 21a/13

efsün (Far.): Büyü, sihir.

e. oğu- (büyü, sihir yapmak) 65a/6

Efvāk: Sîsîtan pehlivanlarından biri.

E. 32a/9

efzün (Far.): Fazla, çok.

e. 31b/17

eger: Eğer, şayet.

e. 5a/13, 5b/6, 12b/6, 12b/10, 12b/12, 12b/20, 13b/6, 13b/9, 13b/21, 15a/1, 16a/16, 16b/1, 21b/13, 21b/15, 21b/16, 21b/21, 22a/1, 23a/2, 23b/16, 24a/3, 24a/17, 24b/21, 26a/19, 27b/8, 27b/8, 27b/17, 27b/18, 28b/3, 30b/16, 30b/18, 32a/15, 33a/11, 39a/16, 39a/17, 39b/4, 40a/20, 45a/3, 45a/18, 46b/11, 47a/20, 48a/14, 48b/14, 51a/14, 53a/21, 53b/1, 59a/11

egerçi: Her ne kadar, ... ise de, gerçi.

e. 9b/5, 33a/12, 33a/13, 33a/16, 38a/15, 40a/3, 44a/13, 50b/20, 51a/3, 51a/21, 51b/2, 61b/19

eglen-: Durmak, kalmak.

e.-dügümüzden 39a/20

e.-icek 55a/10

eg(i)n: Sırt, arka.

e.+inde 56a/15

e.+inden 19b/2

e.+ine 20a/17, 25a/19

eg-: Yardımcı fiil.

e.-üpdür 46a/9

ehl (Ar.): Sahip, malik.

e.+i 2b/2, 10a/11, 13a/6, 13b/11

e.+i+durur 14a/11

ehl-i ceng (Far.): Savaş ehli, savaşçı, asker.

e. 29b/3

ehl-i hikmet (Far.): Hikmet ehli, bilge kimseler.

e. 31b/15

ehl-i ʿirfān (Far.): İrfan sahibi, bilgili, ârif.

e. 27a/2, 40a/19

ehl-i mezheb (Far.): Din ve mezhep sahipleri.

e. 52a/4

ehl-i mürvet (Far.): İyilik ve ihsanda bulunan, cömert kişiler.

e. 196a/21

ehl-i şavāmi^c (Far.): Tapınaklar, savmaalar.

e. 67a/20

ejdehā (Far.): Büyük yılan, ejderha. *bk ejder, ejderhā*

e. 3b/20, 30a/12, 46b/14, 47a/1, 51a/1, 51b/2, 51b/9, 52a/10

e.+lar 58a/1

e.+nuñ 50b/21, 51a/1

e.+sı 51b/12

e.+yam 8b/21

e.+yı 51b/12, 51b/13, 52a/12, 53b/19

ejder (Far.): Büyük yılan, ejderha. *bk ejdehā, ejderhā*

e. 10a/15, 26b/2, 29b/5, 33a/7, 41b/17, 56b/16

e.+den 46b/14

e.+durur 26a/9

e.+em 46b/2

ejderhā (Far.): Büyük yılan, ejderha. *bk ejdehā, ejder*

e. 9a/8, 25b/2, 51a/9, 51a/12, 51a/16, 51a/17, 51a/20, 51b/3, 51b/7, 51b/17, 52a/1, 53b/18, 64b/13

e.+dur 50b/15, 51a/9

e.+lar 52a/4

e.+lara 60b/19

e.+ları 51b/15, 53b/1

e.+nuñ 47a/14, 50b/20, 51a/11, 51a/21, 51a/21, 51b/16, 52a/1, 54a/6

e.+nuñxısa 50b/18

e.+sı 50a/2

e.+ya 21a/18, 51a/15, 64b/11

e.+yı 50b/18, 51a/9, 51a/18, 52a/4, 52a/6

e.+yıla 51a/7

ejderhā-yı çarḥ (Far.): Gökyüzü canavarı.

e.+a 42a/4

eḳālim (Ar.): Diyarlar, memleketler.

e. 20b/13, 53a/6

e.+e 34a/2

eḳālim-i mülük (Far.): Ülkelerin sultanları.

e.+dan 41a/18

ekl (Ar.): Yeme.

e. i şarāb it- (yiyip içmek) 59b/14

ekmel (Ar.): Kâmil, mükemmel.

e. 2a/14

ekşer (Ar.): Genellikle, umumiyetle.

e. 51a/9, 51a/15

ekşerī (Ar.): Çok defa, çok zaman, çoğunlukla.

e. 13a/9, 20a/1, 62a/9

eksük: Eksik.

e.+(g)in 31b/2

eksüksüz: Eksiksiz.

e. 31a/17, 49a/14

el¹: El.

e. 29a/9, 36b/20, 37b/5, 38a/2, 38a/6, 38a/9

e. ele ur- (tokalaşmak) 59b/9

e. götür- (dua etmek için el kaldırmak) 34a/18, 34a/19, 34a/20
e. yakasına ur- (yakasını döverek sızlanmak) 59b/19
e. yu- (el çekmek, vazgeçmek) 18a/13
e. yüze sür- (“amin” derken yapılan ritüel) 39b/21
e.+de 19a/18
e.+den 34b/18, 48a/4
e.+den gel- (bir işi yapmaya gücü yetmek) 35a/21
e.+e 9a/16, 9b/1, 26a/20, 49a/2, 59b/9
e.+e getir- (ele geçirmek, yakalamak) 23a/2, 30b/10, 33b/17
e.+e girme- (zapt edilememek) 28a/8
e.+i 21a/7, 38b/13
e.+i ir- (gücü yetmek) 60a/14, 60b/6
e.+in 16a/12, 16b/6, 47a/2, 47a/2
e.+in al- (elinden tutmak) 37a/15
e.+in ur- (elini bir yere vurmak) 49a/8
e.+inde 3b/20, 17a/1, 20b/10, 44a/11, 46b/8, 64b/12
e.+inde ol- (hakimiyeti, mülkiyeti altında bulunmak) 12b/5, 12b/5, 29b/2
e.+indeki 39a/10
e.+inden 9a/18, 9b/18, 54b/14
e.+inden al- (ele geçirmek) 8a/2, 8a/8, 8a/21, 11b/3, 12b/19, 16a/12, 24a/2, 24a/18, 24b/8, 41b/10, 49a/16, 57b/14, 59a/4, 59a/13, 60a/1-2, 60a/10, 65a/16
e.+inden aldur- (ele geçirtmek) 33b/12
e.+ine 4a/12, 9b/15, 15b/9, 22a/2, 22a/5, 28a/15, 29b/12, 37a/3, 39b/2, 39b/2, 39b/6, 45b/6, 45b/14, 49b/17
e.+ine al- (almak, tutmak) 58b/13
e.+ine gir- (yakalanmak; belli bir güce erişmek; sahip olmak) 12b/4, 59a/11, 60b/4
e.+ini 25b/6, 28b/12, 29a/3
e.+iyle 63a/4
e.+leri 20b/5, 21a/4
e.+lerin 7b/12, 15b/2, 26a/4, 33a/14
e.+lerinde 64b/3, 64b/6, 64b/9, 64b/14, 64b/18, 65a/1
e.+lerinden gel- 47a/17
e.+lerine 43b/21

e.+lerinün 16a/2

e.+üm 16b/11

e.+ümde 47a/10, 47b/9, 64a/3

e.+ümdedür 47b/6

e.+ümdeki 42a/20

e.+ümden

e.+ümden al- (ele geçirmek) 43b/2, 47a/18

e.+ümden bir haṭā çık- (yanlış bir iş yapmak) 33a/1

e.+ümden gelme- (bir şeyi yapamamak, becerememek) 11a/21

e.+üme 48a/1

e.+üme gir- (ele geçirmek, sahip olmak) 38a/13, 65a/20, 65b/1

e.+ümüzden gelmez- (bir şeyi yapamamak, becerememek) 37a/14-15

e.+ümüze 30b/17, 39a/16

e.+üñde 2b/3, 13a/16

e.+üñde ol- (sahibi olmak, hakimiyeti altında olmak) 12b/7

e.+üñe 12b/10, 33a/4

e.+üñe gir- (ele geçirmek, sahip olmak) 22b/9

e.+üñle 46b/12

e.+üñüzden gel- (yapabilmek, becerebilmek) 12a/21

2. Güç, kudret, tasarruf.

e.+inde 40a/18, 51a/2, 63a/3

e.+inde+durur 12a/9

3. Bazı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar.

e.+inden 22b/8, 22b/10, 22b/18, 24a/19, 26a/5, 27a/20

el²: Yurt, diyar.

e.+inde 48a/14

elbetde (< Ar. el-bette): Şüphesiz, muhakkak.

e. 25a/16, 39b/11

Elburz: Kaf Dağı veya bu dağın en yüksek tepesi. *bk. kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz*

E. 24b/12, 46b/8

E.+ı 30a/11

E.+uñ 55b/19

elçi: Elçi.

e. 64a/2, 64a/4, 64a/6

e.+le 36b/19

e.+si 25b/11, 44b/6

elegüm şagma (< Ar. °alā'im+semā): Gökkuşağı.

ş. 49b/16

elem (Ar.): Keder, gam, tasa.

e. 24b/2, 24b/2

e. gel- (acı duymak, üzüntü duymak) 12b/6

e. gör- (üzüntü, sıkıntı yaşamak) 22a/12

e.+durur 13b/1

elet-: Götürmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek.

e.-ürler 52a/7

elfāz-ı dürer-bār-ı gökçek (Far.): İnci gibi güzel sözler söyleyen.

e. 52b/15

elhān (Ar.): Nağmeler, ezgiler.

e.+ları 55b/14

elhānlu (Ar.+T.): Nağmeli, ezgili.

e. 31a/9

elhān-ı Dāvud-veş (Far.): Davut peygamberin sesini andıran nağmeler.

e. 20a/6

elif (Ar.) (mec.): Boy.

e. 14a/8

el-ķāb (Ar.): (tas.) Kulun Allah'a yaklaşmasının son sınırı.

e.+dur

elli: Elli.

e. 54a/5, 55a/16, 58a/18

ellü: Eli olan.

a. 30b/17

elmās (Ar.): Elmas.

e. 17a/17

elvān (Ar.): Çeşitli.

e. 25b/12

elvān elvān (Ar.): 1. Renk renk.

e. 19b/20, 47b/2

2. Çeşit çeşit.

e. 43b/20

em-: Öpmek.

e. sem 52b/6

emān (< Ar. emn): Güven, emniyet, emin olma.

e. 21a/19, 26b/20, 46b/1, 43b/7

e. bul- (güvene kavuşmak) 29b/6, 30a/14

e. iste- (güvende olmayı istemek) 21b/21, 30a/9, 30b/21

emek: Emek, mesai, zahmet.

e. 59b/1

e.+(g)üñ 6a/3

emīr (Ar.): Bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey, reis.

e. 32b/14, 38b/8, 41b/16, 46a/17, 48a/5, 62b/3, 63b/17

e.+e 30b/4, 42a/18, 66b/10

e.+ler 31b/18

e.+leri 60b/16

emīre'l-mū'minīn (Ar.): Müminlerin emiri, halife.

e. 2a/2

emīru'llāh (Ar.): Allah'ın emiri, halifesi.

E. 13a/2

emīr-i a'zam (Far.): Büyük emir, halife.

e. 23a/19

emīr-i ins ü cinn (Far.): Cinlerin ve insanların emiri, reisi.

e. 52b/18

emīr-i kāmīl (Far.): İlim ve fazilet sahibi sultan, hükümdar.

e. 44b/20

emīr-i şāh-ı Īrān (Far.): İran hükümdarı.

e. 31b/16

emīr-i şehriyār-ı nīk-i baht (Far.): Talihli, bahtiyar sultan, hakan.

e. 12b/1

emīr-i tāciver (Far.): Padişah, sultan.

e. 35a/2

emīr-i zenān (Far.): Kadınların reisi, başkanı.

e. 35b/7

emlaḥ (Ar.): Çok güzel, pek güzel.

e. 2a/14, 2b/11, 4b/21, 14a/14, 24b/15, 27a/2, 40b/5, 52b/17, 63b/17

emlaḥu'l-keḷām (Ar.): Çok güzel söz.

e. 67a/15

emmāre (Ar.): (Kötülükleri) emreden.

e.+dür 13b/8

emn (Far.): Huzur ve güven.

e. ü emān bul- (güvenli bir duruma erişmek) 26b/20, 46b/1

e. ü emān iste- (güvende olmayı istemek) 43b/7

emr (Ar.): Emir, buyruk.

e. eyle- (buyurmak, emretmek) 10b/20, 12b/17-18, 19a/3, 25b/21, 49a/11, 49a/20,

e. it- (buyurmak, emretmek) 12a/8, 29a/14, 33b/20, 38a/8, 38a/16, 46a/12, 52a/6, 57a/9, 62b/6, 62b/19

e.+i 11a/20, 66a/9

e.+ile 15a/3, 34b/1, 35b/12, 36a/10

e.+in 46b/15

e.+inde 44b/2

e.+ine 11a/13, 19a/14, 23a/14, 23a/14, 23b/6, 23b/12, 24b/20, 30a/3, 33b/6, 55b/18, 63a/5, 66b/14, 66b/14

e.+inüñ 46a/3

e.+üme 46a/9, 46a/18, 56b/16

e.+ümle 46b/6

e.+üñde 44a/20

e.+üñe 6a/4, 6a/4, 55a/9

emr-i Ḥaḳ (Ar.): Allah'ın emri, buyruğu.

e. 63a/1

e.+la 14a/1

emṣāl (Ar.): Eş, benzer.

e.+i 21b/4, 52b/16, 54b/12

emsem: İlaç, merhem.

e. 52b/6

en-: İnnek. *bk. in-*

e.-di 45a/12

enācīr (Ar.): İncir.

e. 40a/11

enbiyā (Ar.): Nebiler, peygamberler.

e. 22b/19, 23a/13, 41a/7, 44b/19, 57a/19, 61a/12

e.+nuñ 3b/21, 27a/5, 49b/11

e.+ya 1b/8

encüm (Ar.): Yıldızlar.

e. 42a/17, 67a/19

Endelüs: Endülüs şehri.

E. 8b/13, 8b/14, 10b/3, 10b/19, 10b/21, 11a/4, 11a/5, 11a/12, 11a/19, 11b/4, 11b/8, 11b/18, 11b/21, 12a/2, 12a/6, 12a/17, 12a/19, 12a/19, 12b/3, 12b/7, 12b/11, 12b/15, 12b/16, 12b/21, 13a/1, 13a/4, 13a/8, 13a/8, 13a/11, 13a/14, 13a/16, 13a/19, 14b/6, 14b/7, 14b/21, 15a/1, 15a/19, 15b/6, 16a/14, 16a/15, 16a/16, 16b/1, 16b/1, 16b/2, 16b/7, 16b/8, 16b/11, 16b/20, 16b/21, 17a/2, 17a/5, 17a/13, 17b/7, 18a/3, 18a/16, 19b/7, 20b/14, 21a/11, 22a/15, 23a/7, 23a/8, 23b/4, 23b/14, 24a/6, 24b/4, 24b/11, 33b/13, 33b/14, 41a/16, 43a/10, 58b/21, 60a/21, 61a/19, 61a/19, 61b/2, 61b/9, 61b/12, 61b/13, 61b/14, 61b/21, 62a/6, 62a/7, 62a/7, 62b/7, 63a/1, 63a/14, 63a/20, 63b/1, 63b/8, 63b/11, 64a/12, 65b/4

E.+i 16b/13

E.+üñ 61b/3

Endelüsî: Endülüs'e ait olan, Endülüs'le ilgili.

E. 16b/6, 16b/13

endîşe (Far.): Düşünce.

e. kı- (düşünmek) 46b/13

e.+yle 46b/13

engür (Far.): Üzüm.

e. 40a/11

envā^c (Ar.): Çeşitler, türler.

e. 14a/7, 19b/19, 29a/13, 31a/3, 55b/10

envā^c envā^c (Ar.): Çeşit çeşit.

e. 19b/20

envā^c-ı maḥlūḳāt (Far.): Her çeşit mahlukat.

e. 24a/8

epsem: Ses çıkarmayan, sessiz, susan.

e. 52b/6

er: Erkek, er kişi, adam; yiğit; asker.

e. 10a/18, 13a/7, 13b/5, 15a/12, 15b/16, 16a/13, 16b/12, 16b/13, 16b/16, 16b/19, 17a/4, 17a/14, 17a/17, 17a/20, 17b/5, 18b/16, 29a/21, 29b/7, 30a/16, 33a/11, 34b/3, 35a/2, 35a/18, 35b/5, 35b/7, 35b/11, 36b/6, 41a/19, 47b/20, 50a/10

e.+den 18b/15

e.+e 62a/5

e.+i 18a/17, 18b/21, 25a/7, 26a/9, 35a/17, 36a/5, 46b/8

e.+ile 10b/7, 34b/7, 37a/8

e.+in 10b/2

e.+inüñ 17b/11

e.+leri 17b/1, 31b/4, 34b/16

e.+lerinüñ 30b/8

e.+lerüm 26a/12, 46b/7

e.+lerüñüz 34b/19

e.+üm 38a/17

e.+üñ 30b/1

erba'ın (Ar.): Kırk, kırkıncı.

e. 13b/6

eren: Kişiler, yiğitler, kahramanlar.

e. 17b/1, 18b/18, 20b/20

e.+ler 10a/9, 14b/10, 18a/13, 18b/13, 19a/3, 32b/1, 32b/14, 33a/9, 33a/11, 33a/18

e.+leri 10a/10, 14b/5, 33a/19, 41a/20

e.+lerle 14b/12

e.+lerinden 18a/16

e.+ler+ile 17b/9

er-: Yardımcı fiil.

e.-enler 10a/9

erđanün (Far.): Org denen çalgı.

e. 31a/7, 54b/3

erđavān (Far.): Çok güzel çiçekler açan süs ağacı.

e. 4b/7, 43b/18

eriş-: Ulaşmak, varmak.

e.-di 6b/3

erkān (Ar.): Yol, yöntem.

e. mı 47a/7

erkek: Erkek.

e. 53b/10

erlik: Erlik, yiğitlik.

e. 7b/11, 15b/8, 15b/14, 21b/17, 24b/21, 28a/2, 28b/11, 49a/9

e.+(g)e 15b/15

e.+(g)i 47a/16

e.+ile 17b/13, 33a/19, 33b/2

e.+(g)ine 9b/9

e.+lerinde 31b/4

Ermeni: Ermeni halkına mensup.

E. 31b/7, 42b/20

ersüz: Erkeksiz.

e. 34b/13, 35a/3

ervāḥ (Ar.): Ruhlar.

e.+ına 31b/5, 39b/19, 41a/8, 57a/20

e.+larına 14b/4

es-: Esmek.

e.-er 51b/11

e.-medi 41b/1

e.-mege 20b/1, 32b/5

e.-mez 61a/15, 65a/4

eşah (< Ar. eşaḥḥ): Çok doğru, pek sahih.

e. 13b/19, 26b/19, 27a/15, 27a/19

esb-i şeb-veş (Far.): Gece gibi kara at.

e. 14a/17

esb-i tünd (Far.): Haşin at.

e.+i 29a/20

esdür-: Estirmek.

e.-üp 48a/12

esed (Ar.): Arslan.

e. 9a/1, 10a/18, 16a/5

e.+le 30a/12

esen: Sıhhatli, salim.

e. 12a/7

esenlik: Sağlık, sıhhat, afiyet.

e.+(g)ile 39a/20

eşer (Ar.): 1. İz, nişan, işaret.

e. 4a/7

e. bul- (bir iz, bir belirti görmek) 5a/5

2. Tesir, etki.

e. it- (etkilemek) 38a/4

e. kı1- (etkilemek) 40b/20

eşhār (Ar.): Sabahlar.

e. 65b/14

eşhār-ı cāzūyān (Far.): Cadıların sihirleri, büyüleri.

e. 65b/13

eşir (Ar.): Bir şeye aşırı derecede bağlı olan kimse.

e.+i ol- (bir şeyin tutsağı olmak) 13b/13, 13b/14

eski: Eski.

e. 49a/1, 56a/5

esmā²-i hüsnā (Far.): Allah'ın en güzel isimleri.

e. 4b/3

eşnā (Ar.): Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

e.+daken 12a/10

esrār (Ar.): Sırlar, gizler.

e.+içün 3b/18

estağfiru'l-lāhi'l-^cazīm (Ar.): "Yüce olan Allah'tan af dilerim." anlamında bir söz.

e. 67a/5, 67a/5, 67a/6, 67a/7, 67a/7, 67a/8

ester (Far.): Katır.

e. 41a/19

eş: Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı.

e. 54a/7

e.+inden 53b/16

eş-: Eşmek, kazımak.

e.- ecekdür 63b/7

eşek: Eşek.

e. 65a/5

eşekli: Eşeği olan, eşekli.

e. 34b/12

eşkāl (Ar.): Dış görünüş.

e.+i 65a/8

eşkin: Açık adımlarla hızlı yürüyen (at).

e. 57a/17

et: Et.

e.+in 7a/11, 17b/21

e.+inden 10a/18, 18b/16, 60b/11

etek: Elbisenin belden aşağı kısmı.

e. 3a/9

e.+(g)in 36b/12

et-: Etmek, yapmak.

e.-(d)em 30a/11

etkīyā (Ar.): Allah korkusuyla günah işlemekten çekinen kimseler.

e. 22b/19, 44b/19

ev: Ev.

e. 37a/21, 37b/2

e.+i 37b/2, 57a/6

e.+in 60a/8

evc-i āsümān (Far.): Gökyüzünün doruk noktası.

e.+a 64b/2

evc-i Keyvān (Far.): Zühal gezegeninin en yüksek noktası.

e.+a 20b/7

evel (< Ar. evvel): Önce. *bk. evvel*

e.+den 62b/10

ever-: Evlendirmek.

e.-diler 7b/2

evlā (Ar.): Daha uygun, daha iyi.

e.+durur 64a/7

evlād (Ar.): Çocuklar.

e. 41a/2

e.+ına 2a/5

evlen-: Evlenmek.

e.-üp 58a/6

evliyā (Ar.): Ermiş, ermişler, veliler.

e. 23a/13, 44b/19, 61a/12

evrād (Ar.): Okunması âdet edinilmiş olan belli ayet, sure ve dualar.

e. oķu- 4b/11, 14a/20, 20a/13, 32b/11

evren: 1. Ejderha, yılan.

e. 19a/15, 25a/11, 26a/13, 26b/1, 30b/15, 30b/17, 33a/5, 42a/4, 45a/9, 46b/3, 47a/17,
51a/1, 51a/2, 51a/8, 51a/9, 51a/10, 51a/18, 51b/7, 51b/12, 56b/20, 60b/7, 66a/13

e.+dür 50b/13

e.+i 50b/17, 51a/3

e.+idi 51b/4

e.+ile 5a/17

e.+ler 41b/13

2. Kâinat, cihan, âlem.

e.+de 46a/13

evşāf-ı hamīde (Far.): Övülmeye layık nitelikler.

e.+sin 2b/17

evvel (Ar.): Önce. *bk. evel*

e. 7a/20, 11b/21, 15a/2, 30a/2, 34b/18, 35a/8, 35a/12, 37b/10, 39b/17, 44a/15,
61a/19, 61b/14, 63a/21, 64b/2

evvel āhir (Ar.): Önünde sonunda, er geç.

e. 35a/8

evvelki: Önceki.

e. 53b/20, 58a/7

Evyāşir: Evyâsir peygamber. *bk. Evyāşir Nu'c mān bin 'Ād*

E. 21b/11, 21b/21

E.+le 12a/4, 14b/2

Evyāşir Nu'c mān bin 'Ād: Evyâsir peygamber. *bk. Evyāşir*

E. 20b/11

eyā (Far.): Ey, hey.

e. 14a/10, 40a/16

eyer: Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne, eyer.

e. 9b/7, 57a/17

e.+ler 49b/6

eyerle-: Eyerlemek, atı binecek duruma getirmek.

e.-yüp 31a/14

ey(i)t-: Söylemek, demek.

e.-di 2b/16, 2b/17, 2b/19, 4b/5, 4b/6, 5a/21, 5b/5, 5b/12, 6a/1, 6a/3, 6a/5, 6a/11, 6a/14, 6b/14, 6b/20, 8b/1, 8b/7, 9b/4, 11a/20, 12a/13, 12a/17, 12a/18, 12b/1, 12b/4, 12b/9, 13a/17, 15a/18, 16b/3, 16b/4, 16b/8, 17a/10, 21b/11, 21b/21, 22b/8, 24a/2, 24a/5, 24a/11, 24a/12, 24b/3, 28a/13, 28a/21, 29a/12, 30a/21, 30b/8, 32b/13, 32b/18, 33a/8, 33b/17, 33b/20, 33b/20, 34a/2, 35a/9, 37a/5, 37a/14, 37b/7, 38a/6, 38b/14, 39a/9, 41b/11, 42a/2, 42a/6, 42b/2, 43a/9, 43a/11, 43a/17, 44a/7, 44a/12, 47a/4, 48a/8, 48b/14, 50a/21, 50b/2, 50b/4, 51a/7, 51a/8, 51b/7, 51b/8, 51b/14, 51b/16, 52b/15, 52b/18, 54b/5, 54b/11, 56a/12, 56b/1, 56b/4, 58b/4, 58b/5, 58b/8, 59a/10, 60a/6, 61b/2, 61b/13, 62a/12, 62b/19, 63a/1, 63a/16, 63b/4

e.-diler 30b/13, 31a/9, 31b/16, 32a/11, 33a/2, 34a/7, 34b/18, 34b/20, 35a/6, 35a/6, 35a/7, 35a/12, 35a/19, 36a/18, 36a/21, 36b/11, 37a/7, 37a/12, 37a/14, 37a/14

e.-dük 39a/16, 53a/8, 53a/11, 53a/19

e.-düm 50b/17, 54a/3, 54b/7, 55a/2

e.-(d)ür 3b/16, 6b/18, 8a/5, 8a/5, 8a/16, 8a/16, 8a/20, 8b/6, 10b/11, 11b/4, 12b/1, 21a/16, 21b/3, 22b/10, 23a/5, 25a/7, 25a/9, 28a/9, 33b/15, 34a/14, 34a/16, 34b/15, 34b/16, 34b/21, 35a/6, 35a/13, 35a/18, 35a/21, 35b/6, 35b/8, 35b/19, 35b/20, 36a/8, 36a/18, 36a/19, 36b/11, 41b/6, 41b/11, 42a/1, 42a/20, 42b/6, 44a/15, 45a/2, 45a/17, 45b/7, 48b/8, 48b/9, 48b/10, 48b/21, 51b/17, 52a/11, 59b/1, 60a/12, 64a/4, 65a/10, 65a/13, 65a/15, 65a/19, 65a/21, 65b/4, 65b/13, 65b/15, 65b/18

e.-(d)ürdi 22b/5

e.-(d)ürler 2b/12, 3b/8, 14a/14, 14a/14, 41a/3, 45b/11, 52b/13, 58b/13

e.-(d)ürmiş 44b/15

eyle: Öyle, o şekilde.

e. 2b/14, 3a/1, 3a/10, 3a/18, 3a/21, 3b/9, 3b/11, 5a/7, 5a/10, 6a/10, 6a/11, 6a/21, 6b/14, 6b/17, 7a/20, 8a/19, 9a/5, 9b/1, 9b/5, 9b/16, 13b/2, 15b/12, 16a/8, 16a/11, 16a/18, 16b/4, 17b/5, 18a/2, 21a/16, 21b/3, 21b/11, 22a/2, 22a/20, 22b/7, 23a/1, 23b/21, 24a/11, 25a/15, 28b/13, 33a/8, 34a/16, 34a/19, 38a/5, 39a/8, 40a/12, 45b/11, 47a/1, 50b/5, 50b/8, 53b/12, 55a/15, 58b/8, 65a/7

eyle-: Yapmak, etmek, eylemek.

e.- 13b/7, 13b/9, 14a/5, 21b/1, 23b/1, 26b/11, 27a/7, 27b/2, 28b/21, 40b/12, 40b/13, 46b/15, 52b/9, 52b/9, 52b/17, 66b/2, 66b/10, 66b/11, 67a/4, 67a/4

e.-di 2b/18, 3a/12, 3b/9, 3b/10, 3b/16, 3b/17, 3b/18, 3b/19, 4b/2, 4b/12, 5a/1, 5a/12, 5a/13, 5b/7, 5b/9, 5b/9, 6a/15, 6b/7, 8a/12, 8a/16, 8b/7, 8b/13, 9a/7, 9a/12, 9a/16, 9a/20, 9b/2, 9b/9, 9b/17, 9b/21, 10a/1, 10a/12, 10b/20, 11a/1, 12a/11, 12b/3, 12b/17, 12b/18, 13a/1, 13a/1, 13a/5, 13a/8, 13a/9, 13a/14, 13a/15, 13a/17, 14b/19, 15b/15, 15b/15, 15b/20, 16a/9, 16a/13, 16b/5, 16b/7, 16b/12, 16b/16, 16b/16, 16b/17, 17b/8, 17b/8, 17b/16, 18a/12, 18b/8, 19a/3, 19a/7, 19b/8, 19b/17, 19b/18, 19b/21, 19b/21, 20b/4, 21a/6, 22a/3, 23a/4, 23a/4, 23a/6, 23a/7, 23b/6, 23b/7, 23b/8, 23b/13, 23b/19, 25b/20, 25b/21, 27b/14, 28a/21, 28b/1, 28b/9, 29a/14, 29b/10, 31b/1, 35a/3, 41a/18, 41b/2, 41b/3, 42a/13, 42a/14, 42a/18, 42b/11, 45b/15, 48b/17, 49a/8, 49a/11, 49a/17, 49a/20, 50b/3, 50b/3, 52b/4, 53b/6, 57b/15, 58a/10, 58a/10, 58b/17, 58b/18, 59b/12, 59b/20, 60a/18, 60a/19, 60b/14, 63a/11, 63a/12, 63a/19, 63a/21, 63b/12, 64a/16, 64a/20, 65b/16

e.-diler 11a/2, 11b/11, 19a/7, 22a/17, 24a/4, 28b/10, 53a/9, 53a/18, 53a/20, 54b/18, 55a/11, 61b/11, 62a/8, 64a/12, 64a/13

e.-dük 5a/4, 24a/5, 51a/3, 55a/2

e.-dükçe 4b/9

e.-düklerini 64a/13

e.-düm 4b/18, 7b/3, 12b/10, 54b/15, 55a/10, 60a/3

e.-dümse 23b/12

e.-dün 3b/19, 22a/19, 24a/11, 45a/6, 45a/8, 45a/10, 52b/16

e.-gil 6a/2, 8a/6, 12b/9, 16b/5, 21b/15, 21b/15, 22b/5, 64a/8, 67a/5

e.-medi 11a/19

e.-medin 12a/7

e.-mek 2a/17, 2a/18

e.-meñ 63b/6, 63b/6

e.-mez 2b/4, 22b/4

e.-miş 16b/15, 44a/17, 44b/1, 44b/3, 44b/10

e.-ñ 53a/20

e.-ñüz 49a/14

e.-r-iseñ 4b/3

e.-señ 33a/3

e.-sün 5b/16, 12a/16, 19b/15

e.-sünler 5b/15, 11b/1

e.-ye 2a/20, 7b/19, 13b/3, 14a/2, 40b/8, 62b/8, 63b/16

e.-yelden 44b/17

e.-yen 3b/20, 22b/17, 22b/17, 45b/20, 45b/20

e.-yü 3b/6

e.-yüben 21b/20

e.-yüp 4b/3, 4b/18, 25b/18, 50a/20, 53b/4, 54a/1, 59b/19, 61b/16, 64a/13

eylük: İyilik.

e. 21b/18

e.+(g)i 29a/19

e.+ile 42a/4, 45b/10

eyü: İyi.

e. 33a/8, 61b/18

eyvān-ı hākānī (Far.): Hakana ait kasırlar, köşkler.

e. 20b/2

eyyām-ı gül (Far.): Gül zamanı, bahar.

e. 4b/8

eyyām-ı Nevrüz (Far.): İlbahar günleri.

e. 7a/13

eyyām-ı rif'at (Far.): Saltanat zamanı, hüküm sürülen devir.

e.+inde 67a/14

e.+ine 4b/12, 21a/9, 34a/6, 56a/21

ez-: Ezmek, çiğnemek.

e.-er 47b/15

ezān (Ar.): Ezan, namaz için yapılan davet.

e. oқы- (ezan okumak) 31b/11

ez-ān-ı cānib (Far.): Öte yandan, bu taraftan.

e. 2b/12, 7b/7, 11b/18, 14b/18, 23b/4, 24b/13, 32b/8, 33b/11, 43a/1, 50a/16, 57b/8

e. 31b/11

ezel (Ar.): Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

e. 30a/2

e.+den 12b/6

F

Fağfür: Cemşid ü Hurşid adlı eserin kahramanı, Cemşid'in babası.

F. 61a/13

Fağfür-ı Çin: Çin hükümdarı.

F. 47b/14

faḥr (Ar.): 1. Övünme, iftihar, gururlanma.

f. it- (övünmek, gururlanmak) 52b/19, 60a/9

2. İftihar kaynağı, iftihar sebebi.

f.+ı 52b/3

faḥr-ı ḥil'at (Far.): Ululuk, yücelik nişanesi olan süslü, gösterişli kaftan.

f. 19b/2

faḳīr (Ar.): Zavallı, aciz.

f. 2b/2

f.+i 52b/1

fānī (Ar.): Baki olmayan, ölümlü.

f. 38b/15, 46a/13

fānūs (Ar.): Fanus, fener.

f. 14a/17, 49b/9

f.+lar 31b/4

fāriğ (Ar.): Vazgeçmiş, bırakmış, el çekmiş.

f. ol- (çıkmak, ayrılmak, vazgeçmek, terketmek) 3a/5, 14a/21, 32b/11, 39b/21, 41b/2

farḳ (Ar.): Benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık.

f. it- (fark etmek) 2b/4, 38b/19

f. kıl- (ayırt etmek) 22b/15, 42a/5, 42b/18

f. ol- (ayırt edilmek) 52a/18

f.+ı 7a/19, 25a/15

2. Başın tepe kısmı.

f. 10a/8

f.+ına 16a/11, 32a/14, 33a/12

faşl (< Ar. faşl): Bölüm, kısım. *bk. faşl*

f.+dan 66b/17

faşih (Ar.): Açık, anlaşılır, güzel.

f. 19b/14, 19b/17, 55b/14

faşl (Ar.): Bölüm, kısım. *bk. faşl*

f. 35b/7, 35b/16

f.+ını 17b/6

faşl-ı rebî^ç (Far.): Bahar mevsimi

f. 4b/8

Fātiha: Fatiha suresi.

F.+yla 27a/3, 28a/6, 40b/9, 52b/1

fāyide (<Ar. fā°ide): Yarar, fayda.

f. 65a/15

faẓīlet (Ar.): Güzel ahlak, iyi huy.

f. 40a/7

faẓl (Ar.): İyilik, lutuf, kerem.

f.+ına 13b/12, 13b/12

feh̄m (Ar.): Anlama, anlayış, idrak.

f. 66b/5

f. it- (anlamak, kavramak) 48b/9

felek (Ar.): 1. Gökyüzü, sema.

f. 2b/17, 2b/20, 3a/5, 3b/3, 3b/12, 4a/3, 4a/8, 4a/14, 4b/19, 4b/20, 6b/6, 6b/10, 7a/9, 7b/21, 10b/12, 12a/14, 14b/10, 15b/2, 15b/13, 17a/7, 17b/7, 18a/10, 18b/2, 18b/4, 18b/7, 19a/16, 20b/19, 22a/6, 22b/2, 23b/8, 26b/13, 30b/18, 42a/17, 44a/6, 50a/2, 50b/10, 52a/13, 53a/12, 53b/15, 54a/9, 55a/13, 55a/20, 57b/6, 60b/20, 61a/9, 66a/14, f.+de 15a/14, 23b/17, 44b/16, 67a/21

f.+den 3a/6, 3a/14, 3a/14, 7a/9, 7b/21, 8b/7, 8b/8, 15a/21, 15b/1, 44b/14, 53a/2

f.+dür 9a/2, 14a/9, 56b/10

f.+(g)e 3a/16, 32a/21, 42a/3, 42b/9, 43b/17, 50b/12, 50b/14, 51b/21, 58a/15

f.+ler 16a/8

f.+(g)ün 6b/5

2. Talih, baht.

f. 19a/18

f.+den 26a/5, 27a/21

3. Gök katlarından her biri.

f. 2a/9, 23a/16, 29b/21, 45b/21, 61a/14, 66b/9

f.+(g)e 53a/13

f.+(g)i 47a/1

f.+(g)ün 2b/21, 3a/10, 3a/18, 32b/2, 50a/6

f.+lerde 67a/21

felek-i ʿayyūḳ (Far.): Göğün en yüksek noktası.

f.+a 17b/18

felek-i bisāt (Far.): (mec.) Dünya.

f.+ı 18a/12

Feleşṭīn: Filistin.

F. 24b/18, 26b/5, 27a/19, 28b/4, 29a/7, 30a/15, 30b/9, 31b/2, 32a/4, 32a/13, 32b/6

Feleşṭīn Kāl'ası: Filistin Kalesi.

F. 26b/5, 27a/19-20

F.+n 32a/4, 32a/13

F.+na 29a/7, 32b/6

F.+nı 24b/18

F.+nuñ 28b/4, 31b/2

fen (< Ar. fenn): Bilim, bilgi.

f.+de 20b/13

fenā (Ar.): Gelip geçici olma durumu, fânilik.

f.+yı 23b/1

fenā-yı zulmet (Far.): (mec.): Dünyanın gelip geçici şeyleri, fâni işler.

f.+in 40b/1

fer (Far.): (mec.) Şan, şeref, iktidar.

f. 46a/4

ferah (Ar.): Gönül açıklığı, sevinç.

f. ol- (gönlü rahat ve huzur içinde olmak) 31a/11

Ferāmerz: Rüstem'in oğlu.

F. 25b/5

F.+ile 25b/3

ferḡā (Far.): Yarım, ertesi gün.

f. 13a/21

Ferdār-ı tiġ-zen: Bir pehlivan.

F.+le 25b/4

Ferhād: Hüsrev ile Şîrîn hikâyesinin baş kahramanlarından birisi.

F. 40b/15

Ferḡār-ı pîl-efkin: Bir pehlivan.

F. +le 25b/3-4

ferhe-nāk (< Far. feraḡ-nāk): Sevinçli, mutlu.

f. 10a/19

ferhunde (Far.): Uğurlu, kutlu, mesut.

f. 19b/8

ferište (< Far. firişte): Melek. *bk. ferişteh*

f.+lerine 52a/6

ferişteh (Far.): Melek. *bk. ferişte*

f. 38b/18, 38b/13, 38b/14

fermān (Far.): Emir, buyruk.

f. 5b/9, 44b/8, 61b/21

f. eyle- (emri altına almak) 58b/18

f. it- (emri altına almak) 6a/4, 26b/12

f. kııl- (emri altına almak) 23b/6, 33b/1, 44b/16, 44b/18, 59a/5, 60a/19, 60b/3

f. ol- (emir altına girmek) 12b/2, 48a/15, 55a/9, 58b/6, 61b/3, 63a/5

f.+durur 48a/15

f.+em 42b/3

f.+ıdı 19a/14

fermān-ber (Far.): Aldığı emri yerine getiren, itaat eden.

f. eyle- (tabi eylemek) 23b/13, 45a/8

f. kııl- (hükmü altına almak) 23b/4, 33b/14

f. ol- (emir altına girmek) 11a/14, 12b/14, 19a/10, 21b/13

f.+em 12b/12, 12b/15

f.+iken 19a/11

f.+indedür 34a/3

f.+üm 46a/11

fersah (Ar.): Üç millik uzaklık ölçüsü.

f. 38a/18, 39a/1, 39b/1

ferş (Ar.): Yeryüzü.

f. 1b/3

f.+e 17b/4

f.+i 42b/16

fertüt (Far.): Pek ihtiyar, bunak (kimse).

f. ol- (ihtiyarlamak, yaşlanmak) 33a/17

feryād (Far.): Bağıрма çağırma, ağlama, sızlanma.

f. 9b/8, 40b/16

f. it- (şikâyet etmek, ağlayıp sızlanmak) 8a/11, 26a/6, 30b/14

f. kı1- (şikâyet etmek, ağlayıp sızlanmak) 22b/10, 26a/5

f. u āh it- (şikâyet etmek, ağlayıp sızlanmak) 53b/17

f.+uma 12b/19

fesād (Ar.): Bozulma, bozukluk, kötülük.

f. 26b/10, 30a/6

f.+a ver- (bozgunculuk çıkarmak) 21a/2, 43a/4

f.+a vir- (bozgunculuk çıkarmak) 61a/21, 63a/10

feşāḥat (Ar.): Dilin açık, duru ve doğru kullanılması.

f.+ıla 12b/16

fetā (Ar.): Genç, yiğit, mert kimse.

f. 38b/8

feth-i bāb (Far.): Fetih için kapı açma, yol bulma.

f. 50a/8

feth-i devlet (Far.): Devletin fethi.

f.+den 30b/10

feth-i nuşret (Far.): Muzaffer olma, zafer elde etme.

f. 21a/10

f.+de 21a/5

Fettāḥ: Kapalı şeyleri, lutf ve rahmet kapılarını açan; Allah.

F. 4a/17

fevka'l-^calā (Ar.): En yüksek yer; gökyüzü.

f.+ya 60b/20

fevķ-ı taḥt (Far.): Yüksek, yüce taht.

f.+ı 60b/15

fevt (Ar.): Bir şeyi bir daha ele geçmeyecek şekilde kaybetme, elden kaçırma.

f. itme- (elden kaçırmamak) 2a/20

Feylesūf: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf Ḥakīm, Feylesūf-ı Ḥakīm, Feylesūf-u Ḥakīm*

F. 12a/5, 12a/10, 12b/6, 12b/9, 21b/3, 21b/11

Feylesūf Ḥakīm: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf, Feylesūf-ı Ḥakīm, Feylesūf-u Ḥakīm*

F. 12a/5, 12b/15

Feylesūf-ı Ḥakīm: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf, Feylesūf Ḥakīm, Feylesūf-u Ḥakīm*

F. 12b/3

Feylesūf-u Ḥakīm: Endelüs şahının veziri. *bk. Feylesūf, Feylesūf Ḥakīm, Feylesūf-ı Ḥakīm*

F. 19b/5

fırıldı: Üflemeli çalgıların çıkardığı yüksek ses.

f.+sından 17a/15

fiṭṭīsī: Sîsitân pehlivanlarından biri.

F. 32a/9

fîl-pā: Fil ayağı.

f. +dan 50a/11

fi'l-cümle (Ar.): En sonunda, nihayet.

f. 19a/2, 20a/20, 30b/7

fîl-i Mengelūsī (Far.): Mengelus adında bir yerde yetiştirilen haşmetli ve büyük beyaz fil.

f. 15b/10

fi'l-meşel (Ar.): Örnek olarak. *bk. fi'l-mişāl*

f. 21b/9

fi'l-mişāl (Ar.): Örnek olarak. *bk. fi'l-meşel*

f. 66b/4

fiğān (Far.): İstırapla bağırma, haykırma, feryat.

f.+dur 27a/13

fiğār (Far.): Yaralı, mecruh.

f. 22b/18

fikir (< Ar. fikr): Fikir, düşünce. *bk. fikir*

f. kı1- (düşünmek, çıkar yol aramak) 4b/4, 24a/11, 51a/11

fikr (Ar.): Fikir, düşünce. *bk. fikir*

f. eyle- (düşünmek) 2b/18

f. it- (düşünmek) 6a/2, 38a/10-11, 54a/20, 55a/5, 63a/9, 63a/15

f.+e var- (düşünceye dalmak) 5a/21, 61b/8

f.+i 5b/17, 6b/17

f.+ile 11a/15, 25b/19

f.+üm 12a/18, 24a/2

f.+üñ it- (düşünmek) 40a/17

fikr-i fāsīd (Far.): Bozuk, kötü düşünce.

f.+i 21b/5

fīl (Ar.): Fil. *bk. pīl*

f. 9a/5, 9a/13, 10a/5, 17a/14, 32a/16, 32b/1, 32b/6, 33a/7, 41a/19, 54b/16, 55a/17, 55a/18, 66a/13

f.+den 30b/19

f.+e 62a/17

f.+ler 10b/14, 14b/10

fī^l (Ar.): İş, amel, eylem.

f.+iñi 37b/13

f.+üñ 13b/12

fī^l-i zemīme (Far.): Kötü iş, amel, eylem.

f. 13b/14, 40a/21

firāk (Ar.): Ayrılık, ayrılma.

f.+ı 2a/4

f.+ıla 7b/1

firāset (Ar.): Anlayış, sezgi.

f.+de 25a/12

f.+üm 12a/18

firdevs (Ar.): Cennet.

f.+i 40b/11

firdevs-i cennet (Far.): Firdevs cenneti.

f.+i 67a/4

Firdevsi: Süleymân-nâme'nin yazarı, Firdevsi-i Rûmî. *bk. Firdevsî*

F. 1b/12, 11b/16, 14a/10, 19a/21, 23b/2, 26b/16, 26b/16, 28a/8, 40b/20, 52b/4, 67a/8

F.+den 2a/5

F.+dür 67a/8

F.+nüñ 2a/12, 67a/4

F.+ye 40b/11

F.+yi 14a/2, 14a/3, 27a/3, 27a/4, 27a/13, 40b/8

Firdevsî: Süleymân-nâme'nin yazarı, Firdevsi-i Rûmî. *bk. Firdevsi*

F. 2a/14, 2b/4, 2b/9, 67a/17, 67b/2

F.+nüñ 66b/21

Firīdūn-ı Ferrūh: Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar olan İranlı meşhur padişaktır. Lakabı Ferruh'tur. *bk. Şeh Firīdūn*

F. 58b/9

F.+dan 45a/6

fīrūze (Far.): Açık mavi renkte, şeffaf olmayan kıymetli taş.

f. 36b/8

fuḍalā (Ar.): Ahlak, ilim bakımından üstün kimseler. *bk. fuḍalā*

f. 20b/12

f.+sı 19b/10

Furat: Fırat Nehri.

F. 17a/21, 40b/16

Furkân: Hakkı bâtıldan ayırt etmesi sebebiyle Kur'ân-ı Kerim'e verilen bir isim.

F. 1b/11

furşat (Ar.): Fırsat, imkân.

f. 8a/19, 8b/5, 15a/20, 62b/6

f. bul- (uygun, elverişli zaman bulmak) 2b/16, 2b/17, 3b/5, 12b/7, 13a/21, 13b/4,
23b/18, 24a/2, 24a/3, 24a/5

f. el vir- (eline fırsat geçmek, imkân bulmak) 62b/6

f. vir- (bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak) 13a/15, 18b/21

f.+ı ğanımet bil- (çıkan fırsattan en iyi biçimde yararlanmak) 59a/6

f.+ı vir- (bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak) 21a/20

f.+ında 21b/1

f.+uñ 2a/20

futas (< Çağ. kutaz): Yak denen uzun kıllı bir cins öküzün kuyruğundaki tüyden yapılan ve at gerdanlarına süs olarak takılan püskül.

f.+ı

fuḍalā (Ar.): Ahlak, ilim bakımından üstün kimseler. *bk. fuḍalā*

f. 44a/14

fülfül (Ar.): Karabiber.

f. 52b/5

füsūs (Far.): İstihza, alay.

f. +ı 13b/8

G

ğadab (Ar.): Öfke, kızgınlık, hışım. *bk. ğazab*

ğ.+a gel- (öfkelenmek) 45a/11, 57a/9

ğāfil (Ar.): Gaflet içinde olan, dalgın.

ğ. 21b/7, 64a/5, 64a/7

ğ. ol- (gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak) 21b/7, 29a/18, 30a/16, 43a/3,
56b/18, 60a/4, 62b/3

ğ.+in 5b/10, 5b/15, 9a/8, 29a/17

ğ.+lerdi 51a/1

ğāfil-mebāş (Far.): “Gafil olma!” anlamında bir söz.

ğ. 16a/4, 21b/7, 38b/7

Ġāfir: Bağışlayan, esirgeyen; Allah.

Ġ. 1b/4, 67a/10

Ġafūr: Çok mağfiret eden, bağışlayan; Allah.

Ġ. 27a/7

gāh (Far.): Zaman zaman, ara sıra; zaman, vakit.

g. 3b/13, 3b/13, 7a/3, 7a/3, 20a/5, 20a/5, 20a/19, 20b/7, 21b/10, 22b/8, 32b/16,
32b/17, 32b/18, 32b/18, 47a/4, 54a/13, 59a/15, 59a/16

ğalbīr (< Ar. ġalbīz): Kalbur. *bk. ġalbur*

ğ. 56b/13

ğalbur (< Ar. ġırbal) Kalbur. *bk. ġalbīr*

ğ. 52a/14, 55a/21

ğalaba: Kalabalık, çokluk.

ğ. ol- (bir kalabalığın oluşması) 27b/20

ğālib (Ar.): Üstün gelen, yenen (kimse).

ğ. gel- (yenmek, kazanmak) 23b/12

ğ. ol- (yenmek, kazanmak) 44b/1

ğam (< Ar. ġamm): Kaygı, tasa, iç darlığı.

ğ. 1b/13, 5a/9, 12a/12, 12b/5, 31a/9

ğ. kı1- (kaygılanmak, üzölmek) 14a/11

ğ. yi- (kaygılanmak, üzölmek) 11b/3, 25a/2, 30b/14, 44b/21

ğamām (Ar.): Bulut.

ğ. 20b/18

ğam-ğīn (Far.): Gamlı, kederli, hüzünlü. *bk. ġam-nāk*

ğ. 5a/7, 32b/18, 36b/3

ğ. ol- (üzölmek, kederlenmek) 5a/6, 32b/16, 32b/20

ġam-nāk (Far.): Gamlı, kederli, hüzünlü. *bk. ġam-ġin*

ġ. ol- (üzülmek, kederlenmek) 21b/17

ġam-küsār (Far.): Gam keder gideren, teselli veren.

ġ. 52b/5

ġanī (Ar.): Zengin.

ġ. ol- (bol bol ihsan etmek) 2b/2

ġanīmet (Ar.): (mec.) Fırsat, kazanç.

ġ. 16b/10, 59a/6

ġ. bil- (fırsat bilmek) 21b/5

ġār (Ar.): Mağara, in.

ġ. 40a/12

ġarāyib (< Ar. ġarā'ib): Şaşılacak tuhaf şeyler. *bk. ġarāyibāt*

ġ. 4a/3, 52b/16, 55b/10

ġ.+ler 6a/18

ġarāyibāt (< Ar. ġarā'ibāt): Şaşılacak tuhaf şeyler. *bk. ġarāyib*

ġ.+ı 2b/15, 4b/13

ġarāz (Ar.): Arzu, istek.

ġ. 1b/4

ġarb (Ar.): Batı, batıda yer alan ülkeler.

ġ. 67a/20

ġ.+a 19a/14, 38b/3

ġ.+ı 4a/6, 4b/18, 5b/20, 46a/11, 56b/15, 61a/13

ġarīb (Ar.): Kimsesiz, yalnız.

ġ. 53a/8

ġarġ (Ar.): (Suya) batma, (suda) boğulma.

ġ. it- (batırmak, boğmak) 21b/6

ġ. ol- (batmak, gömülmek) 8b/18, 10a/17, 49b/3, 54a/17

ġ.+a var- (batmak, boğulmak) 36b/6

ġ.+a vir- (suyla doldurmak, sular altında bırakmak) 38b/5

ġarrā (Ar.): Gösterişli, güzel. *bk. ġarre*

ġ. 2a/16,

ġarre (< Ar. ġarrā): Gösterişli, güzel. *bk. ġarrā*

ġ. ol- (*mec.* kendini beğenmek) 21a/2, 38b/1

ġāv (Far.): Öküz.

g. 61a/7, 15a/14, 41a/21

ġavġā (Far.): Kavga.

ġ.+sından 14b/10

ġayb (Ar.): Gizli, bilinmeyen. *bk. ġāyib*

ġ. ol- (ortadan yok olmak) 38b/18, 63a/7

ġ.+ı 52a/8

ġāyet (Ar.): Çok, pek çok, son derece.

ġ. 3a/18, 3b/4, 7b/6, 14a/11, 14a/12, 15a/14, 23b/7, 26a/6, 35a/6, 35b/8, 36b/6,
36b/14, 37a/2, 37b/3, 37b/9, 38a/3, 41a/13, 43b/17, 51a/9, 52a/18, 52a/20, 52a/20,
52b/11, 54a/10, 54a/21, 55a/12, 57a/9

ġ.+de 14a/10, 42a/3, 67a/8

ġ.+e 19a/2

ġāyib (< Ar. ġayb): Gizli, bilinmeyen. *bk. ġayb*

ġ. ol- (ortadan yok olmak) 4b/15, 5a/2

ġāyiblık (Ar.+T.): Ortada olmama, görünmeme, bilinmeme.

ġ.+(ġ)ından 5a/6

ġayr (Ar.): Başka, diğer. *bk. ġayrı*

ġ. 40b/11

ġayr-ı şarrāf (Far.): Sarraf olmayan.

ş. 2b/4

ġayret (Ar.): Belli bir şey için çabalama, didinme, çaba.

ġ. 18a/14, 47a/3, 61b/9, 62a/1

ġ. it- (çalışmak, çabalamak) 16b/10

ġ. kı1- (çabalamak, uğraşmak) 10b/3, 32b/21

ġ. ü ħamiyyet it- (onurlu bir şekilde çalışmak, çabalamak) 18a/14

ġ. ü ħamiyyet kı1- (onurlu bir şekilde çalışmak, çabalamak) 10a/10, 10b/4,
17b/14

ġ.+den 30b/10

ġ.+e gel- (bir işi yapmaya veya bitirmeye özenmek; canlanmak) 17a/3, 18b/5, 25a/2

ġ.+ile 9a/18

ġ.+inden 49a/9, 62a/10

ġ.+üm 61b/7

ġayretsüzlük (Ar.+T.): Çalışmama, çabalamama.

ġ. 62a/3

ğayrı (Ar.+T.): 1. Başka, diğer. *bk. ğayr*

ğ. 25a/4, 25a/4, 25a/6, 28a/17, 29b/18, 37a/17, 39a/19, 47a/17, 50b/4, 50b/5, 53a/12, 53a/19, 53b/1, 54a/7, 54b/9, 54b/10, 54b/20, 55a/5

2. Başkası, diğeri.

ğ.+ya 40b/18

ğazā (Ar.): İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ğ. 19b/5, 19b/7

ğazab (Ar.): Öfke, kızgınlık, hışım. *bk. ğağab*

ğ. eyle- (kızmak, öfkelenmek) 5b/15

ğ. kı1- (kızmak, öfkelenmek) 22a/4

ğ.+a gel- (kızmak, öfkelenmek) 9a/6, 9a/8, 9a/12, 9b/10, 16a/7, 29b/10, 30a/21, 47a/3

ğazel (Ar.): Divan edebiyatında bir nazım şekli.

ğ. 2a/16

ğāzī (Ar.): Gaza eden, gazadan şehit olmadan dönen kimse.

ğ.+ler 31b/6, 56a/18

ğazūb (Ar.): Öfkeli, kızgın.

ğ. 65a/4

gece: Gece.

g. 44a/18

geç-: 1. Gitmek.

g.-üp 22a/15

2. Bırakmak, vazgeçmek.

g.- 66b/10, 66b/10

3. Bir yerden başka bir yere geçmek, yer değiştirmek.

g.-di 1b/8

g.-diler 57b/7, 60b/21

g.-elüm 10b/11

g.-em 37a/6, 50b/7

g.er 46b/7

g.-erse 47b/17, 47b/17

g.-evüz 50b/9

g.-eydüm 59a/16

g.-mege 14a/16, 36b/16

g.-üp 3a/10, 4a/8, 6b/4, 9a/17, 11a/4, 11b/6, 12a/11, 19b/10, 20a/19, 24b/9, 24b/20, 29a/3, 36b/19, 37a/8, 37a/8, 38b/9, 49b/7, 49b/8, 57b/20, 59a/5, 59b/10, 59b/12, 61b/17, 62b/10, 63a/11, 63a/19, 63b/20

4. (Zaman) aşmak, geçip gitmek, tükenmek.

g.-di 12b/5, 31b/12

g.-erek 31a/21

g.-medin 5b/19

g.-üp 3a/2, 14a/18, 41a/6

5. Yapmak, etmek.

g.-ecek 48b/14

6. Olmak, meydana gelmek, yaşamış olmak, yaşanmış olmak.

g.-en 56b/4, 59b/19, 63a/12

g.-miş 31b/5, 39b/19, 41a/8, 51a/5, 58b/3, 59a/2

7. Süzölmek, damıtılmak.

g.-miş 16a/2

8. Yardımcı fiil.

g.-di 61b/11

g.-diler 3a/1, 7b/1, 31a/10, 59b/17

g.-en 50b/2, 54b/13

g.-er 55b/6

g.-erüm 49a/16

g.-eydüm 59a/15

g.-mekde 31a/12

g.-sün 30a/16

9. Tasviri fiil.

g.-di 64b/5, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 64b/18, 65a/1

g.-diler 34b/14, 64b/3

g.-er 26a/9, 46b/8

g.-erken 4b/19

g.-mez 50a/9, 50a/9

geçe: Yan, taraf.

g. var- (yanlamak, yana geçmek) 16a/10, 16b/6

geçil-: 1. Geçmek, geçip gitmek.

g.-ür 37a/7

2. Yardımcı fiil.

g.-di 13a/10

geçin-: Yardımcı fiil.

g.-dük 59a/6

geçiş-: Geçmek.

g.-üp 56a/14

geçür-: 1. Alıp gelmek.

g.-üp 29b/13

2. Yardımcı fiil.

g.-di 3a/5, 3a/16

g.-diler 18b/10

g.-dügin 12b/17

gel-: 1. Gelmek.

g.- 13b/1, 30a/13, 46a/18, 46b/15, 55a/13, 57a/2, 63a/6

g.-di 2a/2, 4a/13, 4b/19, 5b/15, 6a/1, 8a/15, 11b/9, 11b/18, 12a/10, 14b/18, 15a/5, 16a/19, 16b/14, 16b/20, 18a/5, 23b/5, 24b/18, 26a/2, 27b/21, 29a/6, 29a/13, 29b/17, 29b/17, 31a/2, 32a/5, 32b/8, 33b/11, 34a/4, 34a/4, 35b/3, 43a/2, 49a/1, 50a/16, 50b/7, 51b/12, 54a/21, 56a/12, 56a/20, 57b/9, 60a/16, 60b/1, 61a/5, 63a/10, 63a/11, g.-digümüz 35a/10, 39b/9

g.-diler 11b/19, 22a/16, 25b/19, 26a/2, 29a/8, 31a/13, 31b/20, 41b/4, 49a/18, 53a/8

g.-dügi 7b/2, 7b/3, 28b/7, 28b/7, 59a/12, 59b/7

g.-dügin 4b/19, 28a/12, 45b/8, 56a/16

g.-dügümden 42a/9

g.-dügümüzi 55a/2

g.-dük 35a/13, 36b/13

g.-düm 12b/5, 16a/4, 16a/21, 16a/21, 16b/1, 16b/15

g.-dün 38b/17, 54b/6, 54b/7

g.-dünüz 34a/1, 53a/9

g.-e 9b/10, 11b/2, 12b/13, 21a/13, 23b/16, 24a/8, 25b/18, 27b/15, 27b/16, 27b/20, 38b/20, 43b/1, 56a/5

g.-ecek 37a/7

g.-eler 48b/20

g.-elüm 35a/21

g.-em 37b/7

g.-en 11a/18, 15a/7, 25b/7, 25b/16, 34a/5, 42a/3, 45a/15, 45a/18, 54b/18, 60b/2, 61a/17

g.-eni 33b/21

g.-enler 34b/13

g.-enlere 19a/11

g.-evüz 63a/7

g.-i yoru-r 56a/12

g.-icek 16b/21, 34a/5

g.-ince 62b/10

g.-incek 4a/17, 8a/9, 29a/7, 52a/2

g.-medüüne 38b/10

g.-mege 55a/16

g.-mek 12a/7

g.-mekde 24b/13

g.-mez 30b/21

g.-mezlerse 27b/18

g.-mezler mi 27b/17

g.-miş 33b/4, 65a/7

g.-se 27b/10, 38b/10

g.-señ 27a/11

g.-sün 11a/7, 52b/2

g.-ü yoru-r 25b/21

g.-üben 61a/6

g.-üp 3a/6, 4a/12, 4b/4, 4b/12, 4b/19, 4b/20, 5b/14, 6a/16, 6b/4, 7a/20, 7a/20, 7a/21, 8a/4, 8a/7, 8a/15, 8a/16, 9a/7, 9a/12, 9a/17, 10b/6, 10b/9, 10b/11, 11a/4, 11a/5, 11a/8, 11a/13, 11b/5, 11b/7, 11b/20, 12b/4, 12b/16, 13a/11, 13a/12, 14a/11, 14b/18, 15a/19, 15a/21, 15b/20, 16a/8, 16a/15, 16b/7, 16b/9, 16b/13, 16b/16, 16b/17, 19a/4, 19a/4, 19a/7, 19a/9, 19a/10, 19b/2, 19b/5, 19b/7, 19b/14, 19b/20, 19b/21, 20a/19, 22a/2, 22a/6, 22a/18, 22b/2, 22b/4, 24a/10, 24b/19, 25b/9, 25b/11, 25b/17, 25b/18, 25b/19, 26a/3, 27b/13, 27b/21, 28a/1, 28a/14, 28b/9, 28b/12, 28b/16, 28b/16, 29a/3, 29a/4, 29a/5, 29a/8, 29b/17, 30b/13, 31a/13, 31b/14, 32a/17, 34a/8, 34a/17, 34a/17, 35a/14, 35b/5, 36a/8, 37a/8, 37b/19, 38a/10, 38b/6, 40a/2, 40a/11, 41a/12, 41a/14, 41b/10, 42a/7, 42a/8, 42b/6, 42b/21, 43b/11, 45a/12, 45a/20, 45b/1, 45b/3, 45b/4, 45b/15, 48a/17, 48b/5, 49a/19, 49b/1, 53b/2, 54a/15, 54b/4, 54b/4, 54b/16, 55a/10,

55b/12, 57a/12, 58b/10, 58b/14, 59b/10, 60a/6, 60b/18, 61a/5, 61a/18, 61b/3, 63a/6, 63b/11, 63b/21, 64a/10, 64b/3, 64b/5, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 64b/18, 65a/1, 65a/19, 66a/8, 66a/10

g.-üpdür 29a/21

g.-ür 4a/9, 4a/11, 4a/17, 16b/15, 32b/7, 34a/13, 43a/12

g.-ürdi 4a/16

g.-ürin 54b/8

g.-ürler 28b/15, 34b/12, 51b/8

g.-ürlerse 27b/17

g.-ürler mi 27b/17

g.-ürüz 53a/11

2. Varmak, ulaşmak, erişmek.

g.-di 2b/13, 4a/4, 7b/7, 14a/15, 24b/13, 24b/17, 27a/20, 27b/6, 37a/8, 63b/19

g.-ince 14b/3, 25a/3, 59a/18, 59b/7

g.-incek 13a/15

g.-medi 23b/16

g.-medin 8a/8, 24a/7

g.-meye 51a/5

g.-se 45a/18

g.-sedi 26a/14

g.-üp 37b/18

3. Verilmek, gönderilmek.

g.-di 8b/1, 13a/10, 19a/13

4. Hazırlanıp ortaya konmak, getirilmek.

g.-di 23a/8, 23a/9, 29a/4, 29a/13, 41b/5

g.-üp 11b/7, 25b/12, 25b/13

5. Olmak, meydana gelmek.

g.-di 63a/10

6. Dünyaya gelmek, yaşamak, yaratılmak.

g.-di 25a/14

g.-medi 5a/20, 30b/20, 30b/21, 44b/18, 58b/4, 58b/6

g.-mişüz 53a/5

7. Duyulmak, işitilmek.

g.-medi 50b/1

8. Uygun düşmek.

g.-mez 47b/21

9. Rast gelmek, isabet etmek.

g.-üp 49a/4

10. Yardımcı fiil.

g. 46a/18, 46b/15

g.-di 9b/10, 13a/4, 21a/11, 23b/7, 27b/15, 28a/18, 37b/9, 38a/14, 38b/3, 38b/7,
45a/12, 49a/8, 58a/7

g.-dügine 63b/2

g.-dügince 35a/21

g.-dük 53a/8

g.-dün 34a/7

g.-e 2a/20, 12a/8, 22a/1, 33a/18, 51a/14, 52a/2

g.-ecegin 12b/17

g.-em 24a/4

g.-en 5b/7, 34b/9

g.-eni 26a/16

g.-esin 12b/10

g.-gil 46b/16

g.-ince 13a/8

g.-medi 15a/19, 22b/5, 23a/18, 43a/16

g.-mek 40b/19

g.-meye 57a/5

g.-meyüp 22a/17

g.-mez 11a/21, 18b/11, 37a/15, 42b/17, 47a/17

g.-mezse 21b/16

g.-mez-idi 12b/6

g.-se 21b/9

g.-sün 67b/1

g.-üben 47a/3

g.-üp 4a/19, 5a/11, 6a/17, 6b/17, 7a/14, 7b/2, 9a/8, 13a/2, 13a/2, 14b/2, 14b/21,
15b/13, 16a/7, 17a/3, 17b/15, 18b/5, 20a/13, 22a/7, 23b/12, 25a/2, 28a/11, 29b/10,
30a/21, 32a/5, 37a/9, 39a/20, 45a/11, 57a/9

g.-ür 12a/21

g.-ürse 2b/21, 21b/15

g.-ürseñ 12b/21

11. Tasviri fiil.

g.-di 18a/19

g.-üp 34a/10, 49a/5, 49b/13

gemi: Gemi.

g.+lere 60b/1

g.+lerle 6a/19

g.+ye 61b/16

genc (Far.): Hazine.

g. 30b/6, 47a/19, 59a/3

g.+i 47a/16

g.+ile 47a/9

g.+in 38b/5

g.+ümi 61b/19

g.+ümle 47a/18

genc-hâne (Far.): Hazine evi, hazine yeri.

g. 38a/12

gene: Yine, tekrar, yeniden. *bk. gine*

g. 63a/7

Genes: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

G. 24b/3, 24b/4, 24b/12, 33b/12, 61a/16, 61a/19, 62b/9, 62b/13, 62b/18, 62b/18,
62b/21, 63a/12, 64a/10, 65b/4

G.+e 24b/3, 61a/5

G.+i 24b/11, 63b/2

G.+le 7b/20, 23b/8, 62b/12

G.+üñ 62b/9

geñsüz: İsteği olmayarak, istemeyerek, ister istemez.

g.+in 60a/20

ger (Far.): Eğer, şayet.

g. 1b/12, 3b/5, 13b/10, 18b/19, 23a/15, 23a/20, 23a/20, 24b/14, 26b/9, 29b/2, 29b/7,
30a/6, 32a/14, 33a/7, 33b/7, 43b/4, 46b/1, 46b/4, 46b/5, 47b/21, 52b/8, 56b/21,
57a/4, 57a/5, 66b/6, 67a/19

gerçek: Gerçek.

g. 11b/14, 59a/12

gerçi (< Far. eger+çi): Aslına bakılırsa, aslında.

g. 2a/17, 5a/17, 24b/1, 26a/12, 28a/19, 29a/17, 45b/9, 46a/18

gerden (Far.): Boyun.

g.+in 3b/11

g.+ine 9b/16

g.+üne 46a/18, 57a/2

gerden-bend (Far.): Boyna bağlanan şey, boyun bağı, boyna bağlanan süs.

g. 20a/12

gerden-keşân (Far.): Gerdan çeken, boyun kesen.

g. 63b/16

gerdün (Far.): Dünya, sema, felek.

g. 56b/12

gerek: 1. Gerek, lazım, gerekli.

g. 35b/10

g.+dür 3a/7, 6a/21, 8b/6, 16b/9, 21b/5, 24a/7, 145a/12

g.+idi 42a/1

2. -mAk gerek, -mAlI görevinde.

g. 13a/1, 21a/13, 30b/10, 30b/10, 32a/12, 32a/12, 32a/13, 32b/19, 32b/21, 32b/21,

33a/11, 33a/11, 33a/12, 35b/20, 37b/21, 46a/10, 46a/11, 58b/18, 58b/18, 63a/6,

63a/6, 65b/3, 65b/3

g.+dür 3b/3, 3b/4, 6a/5, 24a/1, 30b/11, 42a/7, 64a/6

ger-: Yardımcı fiil.

g.-erüz 51a/13

g.-me 30a/17, 46a/17

gergedân (Far.): Gergedan. *bk gergedan*

g. 10a/5, 32a/16, 32b/1, 55a/17, 55a/18

g.+a 8b/18

g.+ı 8b/19

g.+ına 32a/8

gergeden (Far.): Gergedan. *bk gergedân*

g. 17a/14, 36a/6, 41a/19, 54b/16, 57a/16, 66a/13

g.+den 51b/17

g.+inden 9a/9

germ (Far.): Sıcak.

g. 14a/11

germiyyet (Far.): Sıcaklık, hararet.

g. 59b/16

gerü: Yine, tekrar, bir daha, sonra.

g. 24b/12

gešt (Far.): Gezme, geçme, seyretme.

g. eyle- (dolaşmak, gezmek) 4b/18

g. it- (dolaşmak, gezmek) 5b/20, 6a/20

getür-: 1. Gelmesini sağlamak, getirmek.

g.-di 3a/9, 10a/21, 33b/19, 48b/2, 51b/13, 57b/19

g.-diler 11b/7, 12b/20, 13a/3, 18b/13, 19a/8, 20b/4, 31a/8, 35a/15, 36a/18, 37a/15,
42a/14, 54b/17, 59b/15

g.-dügi 4a/20

g.-düm 12a/20, 24a/6, 24a/6, 24a/6

g.düñ 12a/17

g.-düp 13a/8, 44b/9, 63b/13

g.-e 42a/6

g.-eekdür 44b/16

g.-elüm 39a/17, 54b/18

g.-em 11b/3, 12a/21, 24b/7, 45a/16

g.-evüz 24a/17

g.-eyim 11a/15

g.-gil 29b/13

g.-i bil- 45a/18

g.-icek 4b/10

g.-medüñ 5b/16

g.-mekde 42b/21

g.-miş 44a/18, 44a/18, 44b/6, 44b/9

g.-mişler 58b/2

g.-mişlerdi 31a/21

g.-sün 35b/21

g.-üñ 4b/5

g.-üp 2b/21, 4b/17, 12a/1, 12a/2, 19b/12, 23a/17, 25a/17, 30a/15, 32b/6, 39b/20,

44b/8, 48b/4, 49a/18, 59b/13

2. Söylemek, bildirmek

g.-di 41a/4, 52b/14, 56a/11

3. Yardımcı fiil.

g.-di 16a/13, 18b/5, 25b/19, 27b/13, 40a/9

g.-diler 11a/11, 14b/4, 18b/8, 57a/20

g.-dün 34a/7

g.-e 27b/14

g.-ebileydi 67a/2

g.-eceedür 23a/2

g.-eler 57b/8

g.-medügin 33b/17

g.-mez 42a/4, 47a/21

g.-se 38b/10

g.-sün 64a/8

g.-üp 30b/10, 31b/4, 37b/11, 38a/7, 39b/19

g.-ürlerdi 41a/8

gevde: Gövde, beden.

g.+leri 23a/9

g.+si 7a/1, 38a/9, 50b/15, 54b/1

g.+sindeki 8a/4

g.+sine 7b/18, 38a/8

g.+sinün 16a/2

gevher (Far.): Mücevher, elmas, inci. *bk. güher*

g. 2b/3, 37b/1, 39b/3, 46a/2

g.+i 37b/2

g.+idür 40a/18

gevher-engiz (Far.): Gevher saçan.

g. 42a/10-11

gevher-i şeb-çirāğ (Far.): Gece parlayan değerli mücevher. *bk. gevher-i şeb-çirāğ*

g.+ı 38b/20, 39b/2, 39b/5

gevher-i şeb-çirāğ (Far.): Gece parlayan değerli mücevher. *bk. gevher-i şeb-çirāğ*

g. 6b/21, 37b/16, 38a/16, 39b/1

g.+dandı

gevşelt-: Gergin olma durumunu bozmak.

g.-di 39a/8

gey-: Giymek. *bk. giy-*

g.-di 19a/1, 49b/10

g.-diler 13a/10

g.-dügi 37a/1

g.-er 20b/20, 31b/11

g.-erler 47b/12

g.-indi 19b/2

g.-mişlerdi 64b/15

g.-se 30a/6

g.-üben 20a/11, 49b/2

g.-üp 31b/13, 46b/5

geydir-: Giydirmek.

g.-di 29a/6

geyik: Geyik.

g. 52a/4

g.+i 51b/9

g.+leri 7a/6

g.+lerin 7a/11

geyin-: Giyinmek.

g.-di 25a/20

g.-diler 31a/16

g.-üp 49b/3

geyür-: Giydirmek.

g.-di 16b/3, 22a/14, 29a/3, 30b/5, 49a/13, 63b/11

g.-diler 28b/12

g.-üp 25b/15, 26a/4

gez-: Gezmek.

g.-dük 36a/17, 36b/2

g.-elüm 35b/21

g.-er 44a/3

g.-erdi 5b/20

g.-sem 46a/10

g.-üp 38b/5

ġidā (Ar.): Besin, yiyecek.

ġ. 50b/19, 51b/12, 52a/11, 52a/13, 53a/21, 53b/2, 53b/6, 54a/6, 55a/1, 55a/7, 55a/19, 58a/1

ġ.+ları 56a/1

ġ.+muz 51a/9, 53a/20, 55a/12

ġ.+ñuz 53a/19

ġ.+sı 54a/11, 54b/19, 58a/2

ġ.+sın 51a/3

ġ.+yı 54a/11

ġ.+y+ıçun 59b/15

ġidālan- (Ar.+T.): Beslenmek.

ġ.-alum 53a/20

ġidā-yı rūḥān (Far.): Ruhu besleyen gıda.

ġ.+ıçun 59b/13

ġıjıldu: Gıcirtı, fışıltı.

ġ.+sından 66a/17

ġırīv (Far.): Bağırma, bağrışma, feryat.

ġ. 9b/8, 3b/6, 10a/6, 34b/7

ġ.+i 15a/12

ġ.+inden 17a/14, 18b/14

ġışğır-: Gürültülü sesler çıkarmak, bağırarak.

ġ.-up 18b/3

ġibi: Gibi. *bk. bigi*

g. 4a/13, 7a/1, 10b/12, 28b/8, 30b/3, 36a/13, 36b/21, 37a/1, 38a/9, 38a/17, 38a/17, 39a/1, 39b/1, 40a/3, 40a/5, 43b/14, 43b/16, 45a/11, 46b/21, 47a/6, 47b/14, 49a/10, 49a/10, 49a/10, 49b/15, 50a/20, 50b/6, 50b/13, 51a/10, 51a/12, 51a/18, 51b/11, 51b/20, 51b/20, 51b/21, 53a/5, 53b/13, 53b/14, 53b/20, 54a/14, 54b/3, 55b/8, 55b/11, 56a/18, 56a/19, 58b/4, 58b/6, 58b/9, 58b/9, 58b/9, 58b/10, 60b/3, 65a/3, 66b/2

ġice: Gece.

g. 3a/2, 6b/21, 7a/16, 13b/3, 14a/18, 31a/12, 31a/18, 31b/8, 31b/12, 34b/10, 36a/2, 36a/17, 36b/2, 36b/4, 37a/19, 41a/6, 44b/5, 49b/7, 49b/8, 52a/13, 52a/19, 52a/20, 57b/6, 62a/1, 63a/5, 63b/8, 64a/14, 65b/5, 65b/6, 65b/6

g.+de 54b/20

g.+ler 38a/17

g.+si 37a/7, 37a/7, 37a/8

g.+yle 52a/18 , 64a/6

giç-: Geçmek.

g.-se 41b/17

gider-: Gidermek, savuşturmak.

g.-di 38b/11

g.-diler 38a/8

g.-evüz 38a/7

g.-mekde 37b/6

g.-üp 37b/7, 40b/7

gidici: Giden.

g. 60a/9

giñ: Boş yer, sürülmemiş işlenmemiş arazi.

g. 17b/13

gine: Yine, tekrar, yeniden. *bk. gene, yine*

g. 12b/21, 16b/5, 45a/1, 45b/3, 51b/19, 53a/14, 54a/9, 64b/5

gīr (Far.): Savaş, kavga.

g. 43b/6

girçek: Gerçek.

g. 15b/3

gird-ā-gird (Far.): Çepeçevre, firdolayı.

g. 17a/7

girde-pīç (Far.): Karmakarışık.

g. it- (karmakarışık etmek) 20b/8

gir-: 1. Dışarıdan içeriye girmek, dahil olmak, katılmak.

g.-di 12a/10, 15a/8, 20b/6, 56b/11, 59b/6, 61a/3, 61a/20, 63a/18

g.-diler 10b/15, 12a/1, 17b/10, 25b/20, 28b/18

g.-dük 37b/2, 39a/21

g.-düm 38a/13

g.-düñ 38b/6, 38b/17

g.-e 35b/19, 41b/18

g.-eler 39a/13

g.-em 33a/19
g.-emezdi 58a/17
g.-emezler 41b/13
g.-esin 56b/18
g.-icek 12a/2
g.-medi 9b/10
g.-mege 63a/17
g.-mek 35b/19, 36b/16, 36b/16
g.-melü ol- 39a/12
g.-mişdük 39b/11
g.-üp 3a/10, 32b/13, 33b/16, 34a/1, 34b/6, 35a/15, 36a/9, 37b/19, 39b/9, 42a/15,
46b/7, 63a/15
g.-ür 54b/3
2. Kavgaya tutuşmak.
g.-üp 30b/17
3. Kabul etmek.
g.-di 8a/7, 13a/12
g.-üp 7b/19
4. Nüfuz etmek, içine işlemek.
g.-düm 8a/6,
5. Binmek.
g.-düm 61b/16
6. Batmak.
g.-miş 20b/7
7. Yardımcı fiil.
g.-di 2b/19, 10b/15, 15b/8, 16b/12, 29a/7
g.-diler 8a/13
g.-dügi 59a/11
g.-dügine 59a/10
g.-düm 12b/4
g.-e 7b/11, 15b/8
g.-elerdi 10b/1
g.-elüm 5b/3, 5b/4, 8b/16
g.-em 14a/5, 24b/7

g.-en 33a/11, 33a/12

g.-medin 60b/4

g.-mege 16b/14, 33a/5

g.-meye 26b/9

g.-meyüp 38a/13

g.-mez 28a/8

g.-miş 65a/6

g.-se 33a/10, 41b/15

g.-señ 33a/2

g.-sevüz 32a/12

g.-sün 65a/20, 65b/1

g.-üp 8a/14, 13a/13, 16a/13, 18b/15, 24b/4, 24b/5, 26a/21, 32a/14, 48a/1, 56b/14, 62b/12

g.-ür 22b/9

g.-ürse 39a/16

gird (< Far. gerd) Toz, toprak.

g. 17a/18

girdigāh (< Far. gird-gāh): Bel; kemer.

g.+ında 47a/2

giri: Geri, arka taraf. *bk. girü*

g. 21a/14

g.+ye 17b/2

girü: Geri, arka taraf. *bk. giri*

g. 36a/16, 56a/7, 57a/3

giryān (Far.): Ağlayan, ağlayıcı.

g. eyle- 22b/17

git:- 1. Gitmek, uzaklaşmak, yola çıkmak.

g.-di 3a/14, 4a/14, 6a/1, 6b/6, 7b/3, 7b/3, 23a/3, 24b/12, 29b/16, 33b/18, 36a/4, 36b/2, 49b/20, 50a/11, 60a/13

g.-digümüzden 39b/9

g.-diler 6b/5, 11a/19, 34a/8, 34a/17, 34b/4, 35a/11, 42b/9, 48b/20, 50b/6, 58b/10, 60b/21, 61a/6, 63a/8, 66a/10

g.-dilerdi 4a/5

g.-dügi 39b/10

g.-dügin 5a/5, 48b/17
g.-dük 34b/10, 35b/17, 36a/9, 36b/13, 37a/19, 38b/9, 50b/10, 52a/14, 53a/14, 54a/7,
54a/9, 55b/4
g.-dün 3a/20
g.-dünüz 52a/12
g.-(d)e 27b/13, 27b/19, 34b/21, 35a/19, 40a/9, 56a/6
g.-(d)elüm 5b/10, 6a/17, 63a/7
g.-(d)en 32a/20, 55a/10
g.-(d)eni 33b/21
g.-(d)enler 34a/17
g.-(d)er 2a/21, 6b/11, 7a/17, 13a/5, 19a/20, 28b/2, 34b/5, 34b/13, 40a/11, 52a/1,
53b/20, 55a/15, 55a/15
g.-(d)erdi 25b/5, 27b/10, 38a/17, 39b/3
g.-(d)erek 37a/19
g.-(d)erken 6b/19, 9a/18, 10b/14, 34b/12, 38b/21, 39b/4, 40a/2
g.-(d)erler 11a/9, 14b/9
g.-(d)erlerdi 4a/7, 4a/8, 24b/20, 39b/3, 41a/7, 41a/8, 41a/10
g.-(d)erse 40a/4
g.-(d)eyidük 54a/4
g.-(d)icek 6b/8, 7a/16, 27b/16, 56a/6
g.-mege 42b/6
g.-megüm yokdur 5b/5
g.-mek 6a/5, 25a/16
g.-mekde 4a/4, 24b/12, 33b/12, 50a/15, 61a/5
g.-mez 42b/13
g.-mezdi 22b/8, 22b/10
g.-miş 40a/13
g.-mişdi 66a/17
g.-sün 11a/7
g.(d)üp 5b/13, 45b/2, 63b/19
2. Ölmek.
g.-di 2a/4
g.-diler 23a/5, 23a/5
3. Yardımcı fiil.

g.-di 49a/6

g.-diler 35b/1

g.-(d)e 29b/7

g.-(d)er 2a/19

g.-(d)iserdür 21b/2

g.-medi 23a/6

g.-mek 21a/19

4. Tasviri fiil.

g.-di 36b/1

Gīv: Şehnâme kahramanlarından biri. *bk. Gīv-i dilāver*

G. 5a/18, 28b/8, 28b/12, 28b/15, 28b/16, 56b/13

G.+ile 31a/20

G.+le 29a/1, 29a/2, 29a/6, 29a/7

Gīvem: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

G.+ile 23b/9

Gīv-i dilāver: Şehnâme kahramanlarından biri. *bk. Gīv*

G. 32b/12

giyāh (Far.): Ot.

g.+ı 55b/11

giy-: Giymek. *bk. gey-*

g.-üp 14a/21, 20a/14, 57a/12, 57a/14

gizlen-: Gizlenmek, saklanmak.

g.-üp 61a/1

gizlü: Gizli.

g. 61b/2

ğonce (Far.): Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.

ğ. 4b/9, 52b/5

göbek: Göbek.

g.(g)ine 16a/8

g.+lerinden 7a/10

göç: Göç.

g. 49b/1

g.+dür 49a/20

göç-: Göçmek, gitmek.

g.-di 41a/7

g.-e 26a/2

g.-emez 61a/15

g.-erem 49a/15

g.-üp 37a/19

gögercin: Güvercin.

g. 48a/19, 48a/20, 53a/6

g.+durur 48a/18-19

g.+le 48a/19

gög(ü)s: Göğüs, sine.

g.+i 9b/7, 45b/1

g.+inde 9a/9, 9a/19

g.+ine 9b/17, 18b/1, 32a/12, 33a/13

g.+leri 33a/20

g.+üñ 30a/17, 46a/17

gök: Gökyüzü, sema.

g. 8a/14, 8b/11, 14a/3, 14b/16, 15b/12, 15b/13, 16a/8, 17a/8, 24a/7, 24a/10, 32b/4, 41a/21, 41b/17, 49a/10, 49b/9, 50a/2, 50a/9, 53b/7, 55b/21

g.+de 9a/1, 10a/14, 10a/17, 14b/17, 15a/13, 15b/17, 16a/5, 17b/21, 18b/15, 18b/17, 18b/17, 19a/14, 20b/1, 20b/20, 23a/17, 26a/13, 26b/2, 29b/5, 32a/14, 33a/6, 38b/13, 41b/1, 41b/17, 42a/18, 43b/5, 44b/20, 46a/7, 46a/12, 46b/4, 48a/2, 48a/3, 48a/4, 50a/9, 50a/10, 56b/8, 61a/3, 62a/21, 62b/1, 62b/1, 62b/2, 65a/4, 65a/5, 65a/8

g.+deki 14a/8, 24a/16, 29b/3, 30b/15, 39a/1, 41b/18, 47a/20, 50a/3, 66a/16

g.+den 15b/1, 18a/10, 22b/3, 45a/12, 47a/12, 64a/1

g.+(g)e 17b/18, 20b/19, 24a/16, 26b/3, 46b/10, 48a/14

g.+(g)e git- (ruhun yükselmesi, ölmek) 2a/21

g.+(g)i 8a/17, 8b/6, 11b/8, 14b/16, 22b/3, 30a/9

g.+(g)ile 8b/9, 14b/13

g.+ler 15a/6, 15a/9

g.+lerden 4a/11

g.+lere 17b/3

g.+leri 20b/1

g.+lerüñ 52a/5

g.+(g)üñ 3a/15, 32b/2, 38a/4

gök yüzi: Gökyüzü. *bk. gök yüzü*

g. 14b/14, 18b/13-14, 52a/18, 60b/21

g.+n 20b/18 , 20b/19, 66a/15, 61a/14

g.+nde 41a/10

g.+nden 10b/16, 17b/18, 24b/7

g.+ne 37a/20

g.+nüñ 52a/17

gök yüzü: Gökyüzü. *bk. gök yüzi*

g.+n 34b/2, 62a/20

g.+nde 7b/17, 20a/10, 54b/21

g.+ndeki 8b/12, 11a/18, 50a2-3

g.+nden 4a/9, 18a/11, 49a/3, 52b/21, 53a/1, 65b/9

g.+ne 52a/14

g.+ni 61a/15

göl: Göl.

g. 3a/13, 21b/6, 55b/8

g.+ine 38b/17

gölge: Gölge.

g. 20a/2, 44b/14, 58b/15, 58b/16

gömgök: Masmavi.

g. 49b/3, 57a/14

gönder-: Göndermek.

g. 17a/4

g.-di 8a/17, 8b/2, 11b/9, 16b/7, 22b/4, 27b/7, 27b/14, 27b/19, 35a/1, 35a/9, 48b/19

g.-digi 44b/11

g.-diler 6a/1, 18b/11, 29a/5, 36b/19, 66a/6

g.-dilerdi 4b/18

g.-dük 33b/18

g.-düm 8a/18, 29a/16

g.-e 28a/12, 28a/14

g.-elüm 28a/10, 63a/14, 64a/8, 64a/9

g.-gil 16b/5

g.-ilsün 64a/4

g.-meden 64a/7

g.-mek 28a/11, 48a/18
g.-miş 27b/15, 44b/9, 45b/17
g.-miş-idi 50a/17
g.-sevüz 64a/2
g.-sün 44b/8
g.-üp 24b/11, 24b/11, 24b/17, 42a/7, 47a/7
g.-ürler 48a/19

göñ(ü)l: Gönül.

g.+den 13a/4, 22a/7, 28a/3, 29a/2, 40b/19, 43b/14, 61b/1, 67a/6
g.+den sür- (gönülünden çıkarmak, atmak) 17a/3, 18a/12
g.+i 5a/13, 40b/20, 59a/10
g.+in 30b/7
g.+ince 65b/18
g.+inde 3b/9, 5a/21, 61b/2, 65a/19
g.+inde geçür- (bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek) 3a/5
g.+inden geçür- (bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek) 3a/16
g.+ine 2b/14, 61a/20, 61b/1
g.+ine ğam yören- (üzülmek, kederlenmek) 5a/8-9
g.+ine gir- (gönle girmek, sevgi kazanmak) 2b/18-19, 24b/4, 24b/5, 24b/7
g.+ine ğayret yören- (endişelenmek, korkmak) 7b/17-18
g.+üm 38a/15, 61b/20
g.+ümden 61b/10
g.+üme 50b/6
g.+ümi 40b/17
g.+ümüz 2a/4
g.+ümüzden 52a/21, 55b/6
g.+ün 25b/7
g.+üñ 26b/6, 40b/20
g.+ünde 65b/16, 65b/18
g.+ünden 2b/17, 11a/13, 21a/19, 65a/13
g.+ünden geçir- (bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek) 12b/17
g.+üne 43a/16
g.+üñe 26b/9, 66b/7, 66b/7
g.+üñe ğam yören- (üzülmek, kederlenmek) 12a/12

g.+üñi 12b/11, 13b/12

g.+üñüzde 63b/5

g.+üñ+durur 26b/5

gör-: 1. Görmek.

g.- 9b/4, 11b/4, 145b/1

g.-di 3a/11, 3a/15, 3a/18, 4a/12, 4a/19, 5a/8, 5b/7, 8b/8, 9a/10, 10b/17, 12a/2,
13a/11, 15a/9, 15a/16, 15b/1, 15b/21, 16a/19, 17a/4, 18a/4, 18a/10, 18a/12, 20a/19,
20b/6, 21a/2, 22a/3, 32b/10, 34a/13, 36b/7, 37a/10, 38b/14, 39a/8, 39b/13, 45a/12,
45a/19, 48b/6, 59a/21

g.-diler 4a/9, 4a/10, 4a/15, 4a/16, 7b/13, 8a/3, 28b/12, 28b/16, 31b/20, 34b/4, 34b/7,
34b/9, 34b/14, 34b/15, 35a/11, 35a/15, 35a/15, 36b/16, 36b/20, 43b/11, 45a/14,
54b/4, 56a/11, 56a/13, 61a/6, 62a/9

g.-dü 43a/16

g.-dügi 4b/13, 36a/14, 50b/3, 50b/7

g.-dügümüz 35a/13, 53a/10, 53a/17, 54b/6

g.-dügün 6b/16, 18a/8

g.-dük 4b/19, 4b/20, 28b/19, 33b/18, 34b/12, 34b/13, 36b/13, 37a/21, 37b/2, 38a/8,
38b/12, 33b/19, 39a/13, 50b/11, 50b/13, 50b/17, 52a/15, 52a/16, 53a/5, 53b/8,
54a/19, 54a/21, 55b/1, 55b/3, 55b/13

g.-düm 6b/8, 6b/19, 6b/21, 7a/2, 7a/14, 7a/16, 7a/19, 7b/3, 12a/7, 12a/18, 16b/15,
22b/6, 28b/20, 37a/3, 48a/12, 53b/18, 54b/11, 58a/5, 59a/20, 65a/19

g.-dün 6b/20, 20a/15, 38b/5

g.-dünüz 13a/21

g.-dünüz mi 63b/4

g.-dün mi 17a/8, 49a/8, 51b/15, 65b/18

g.-e 2b/15, 18a/7, 28a/3, 28a/3

g.-eceksin 6a/18, 6a/20, 32b/15

g.-elden 40b/15, 65a/16

g.-eler 28a/2, 66a/7

g.-elüm 24a/5, 28b/15, 65b/7

g.-em 2b/16, 2b/21, 4a/1, 37a/6, 42b/7, 56a/8

g.-emedi 63a/9

g.-emez 11b/5

g.-en 38a/19

g.-enüñ 66a/14
g.-esin 6a/20, 30a/13, 46a/12
g.-esiz 24b/2
g.-evüz 51b/1, 55a/14
g.-eyim 16b/5
g.-eyin 62b/16
g.-gil 15a/21
g.-icek 4b/2, 7b/16, 7b/17, 11a/13, 12a/19, 15a/16, 18a/3, 21a/6, 34b/16, 34b/18,
35a/1, 35a/12, 35a/17, 39a/5, 39b/15, 44a/7, 61a/16, 65a/10
g.-incek 21a/1
g.-me 29b/7
g.-medi 18a/8, 30b/21, 51b/5
g.-medügin 3a/7, 6a/19
g.-medüm 51b/5
g.-mege 2b/13, 2b/14, 2b/19, 59b/8
g.-memişdür 6a/19
g.-memişem 34a/15
g.-memişlerdi 51a/1
g.-meyüp 37b/13
g.-mez 8a/13
g.-mezdi 7a/2
g.-miş 36b/4, 44b/6, 45a/19, 54b/12
g.-mişlerdür 6a/14
g.-mişsin 6b/16
g.-mişüz 25a/14
g.-miş-durur 59a/21
g.-se 15a/2, 30a/8, 33a/10, 41b/17, 41b/18
g.-sem 32b/19
g.-señ 46b/11, 51a/9
g.-sün 65b/2
g.-üben 45b/6
g.-ün 27b/20
g.-ünüz 49a/15
g.-üp 3a/7, 4b/20, 7b/3, 7b/15, 8a/16, 9a/14, 9a/16, 9a/19, 9b/15, 9b/15, 9b/19, 10a/9,

10b/21, 11a/11, 11a/16, 11b/21, 12a/5, 15b/3, 15b/5, 16b/7, 16b/12, 16b/20, 18b/2, 18b/3, 18b/8, 23a/5, 23a/11, 25a/16, 31b/16, 33b/11, 34a/4, 34a/5, 34a/12, 34a/14, 34b/6, 35b/2, 35b/4, 38a/7, 39a/7, 41a/14, 44a/18, 45b/4, 48b/17, 53a/7, 57b/7, 59b/8, 62b/15

g.-üpdür 19a/17, 43b/8

g.-ür 8b/10, 40a/3, 40a/12

g.-ürdi 36a/14

g.-ürem 6b/9

g.-ürsin 37b/16, 65a/12

g.-ürüz 51b/10

2. Anlamak, kavramak, sezmek.

g.- 7b/5, 12a/9, 16b/13, 48a/21

g.-üp 4b/1, 35a/4, 62b/5

3. Yaşamak, tanık olmak.

g.-miş 49a/1

g.-üp 4b/9

g.-üpdür 19a/17

4. Yardımcı fiil.

g.-di 8b/1, 39a/11

g.-diler 31a/17, 31b/2, 31b/2, 49b/6, 55a/17, 57b/3, 60b/18, 64a/15

g.-e 25b/14, 27b/18

g.-elüm 64a/9

g.-me 29a/19, 29a/20, 30a/17, 46a/17

g.-medi 8b/3

g.-meyesin 21b/6

g.-mez 22a/12, 62a/17

g.-mezdi 64b/16

g.-üp 6b/2, 12b/3, 25a/18, 42b/5, 60b/14, 64a/9, 66a/5

5. Tasviri fiil.

g.- 2a/19, 12b/2, 44a/5

g.-esin 43b/8

göre: Göre, nazaran.

g. 6a/5, 18a/8, 35a/10, 48a/9, 61b/11, 64a/9, 65a/14

görin-: Görünmek. *bk. görün-*

g.-e 6b/9

g.-en 22a/6, 33b/21, 34b/4, 35a/7

g.-ür 3a/12, 3a/14, 3a/19, 6b/11, 30a/9, 40a/3, 52a/17, 55b/3, 55b/3, 55b/4

g.-ürdi 3a/12, 22b/2, 36a/11, 52a/15, 55a/21

görmeklik: Görme.

g.(g)e 28a/5

görüci: Gören.

g. 47a/6

görün-: Görünmek. *bk. görin-*

g.-di 3a/3, 6b/7, 7b/18, 13a/13, 15a/16, 18a/5, 34b/14, 35b/18, 37a/20, 38b/21,
53a/2, 53a/3, 54a/14, 54a/15, 55b/8, 55b/9

g.-e 51b/19

g.-en 34a/3, 62b/16

g.-medi 14b/15

g.-mez 3a/15, 3a/16, 3a/20, 14b/14, 52a/15, 55a/21, 55b/2, 60b/21, 61a/14, 62a/21

g.-mezdi 18b/14

g.-ür 43b/15

g.-ürdi 19b/20

görüş-: Görüşmek, konuşup sohbet etmek.

g.-di 4b/5

g.-diler 7a/21, 29a/8

g.-düler 54b/16, 59b/9

g.-üp 26a/2

görüşdür-: Görüştürmek, görüşmelerini sağlamak.

g.-di 23a/7

göster-: Göstermek.

g.-di 15b/15, 15b/20, 22a/15, 26a/3, 29a/3, 29a/9

g.-diler 13a/3

g.-düm 40a/20

g.-e 15b/8

g.-elüm 53b/2

g.-em 33b/3

g.-en 22a/6

g.-esin 149b/1

g.-medi 54a/8

g.-mek 47a/13

g.-üp 24b/20, 26a/1, 34a/2, 37a/3

g.-ür 35a/10, 47a/7, 48a/13

g.-ürdi 22b/2

g.-ürlerdi 64b/7

göt: (mec.) Cesaret, yüreklilik.

g.+i er- (cesaret göstermek, korkmamak) 10a/9

götir-: Götürmek, taşımak. *bk. götür-*

g.-iser 46a/7

götür-: Götürmek, taşımak. *bk. götür-*

g.- 27a/9, 30a/15

g.-di 3a/10, 3b/12, 9b/20, 10b/20, 10b/21, 11a/16, 18b/4, 38b/5, 57b/21

g.-didüm 39b/3

g.-diler 6b/5, 11a/11, 14b/3, 17b/10, 17b/18, 36b/12, 55a/18, 59b/11

g.-dügün 11a/13

g.-düp 11a/9

g.-e 42a/6, 46a/12

g.-eler 24b/8, 24b/10

g.-elüm 5b/12, 34a/18, 36b/12

g.-em 32a/15

g.-en 30b/19, 36b/10, 36b/11, 36b/11

g.-eyim 3a/5, 11a/15

g.-imezüz 27b/2

g.-medin 36b/12

g.-mege 37b/5

g.-meyen 36b/10, 36b/11

g.-meyüben 41a/21

g.-meyüp 41a/20

g.-mez 26a/12, 47a/21

g.-mezdi 11a/10

g.-mişler 4a/21

g.-se 58b/18

g.-sün 36a/1

g.-ülüp 32a/6

g.-üp 5b/10, 6b/8, 7a/9, 9a/19, 9b/21, 10b/6, 11b/18, 11b/19, 19a/14, 32a/16, 34a/19, 34a/20, 36b/11, 38b/21, 41a/7, 45b/13, 54a/6, 56a/21, 59a/16, 60b/18, 64a/18

g.-ür 2a/16, 23b/17

g.-ürdi 23a/17

g.-ürlerdi 38a/17

g.-ürler-idi 64b/15

götürül-: Götürülmek.

g.-üp 25b/13

göyündür-: Yakmak.

g.-i 58a/16

g.-miş 44b/12

göz: Göz.

g. 29b/7

g. gözi görme- (toz, duman vb. sebeplerle hiçbir şey görülememek) 64b/16

g. ur- (gözlemek, göz gezdirmek) 7b/12, 8a/1, 53b/8, 64a/20

g.+den çık- (önemini kaybetmek) 27a/8

g.+i 38b/13, 39a/4, 40a/6, 45a/12, 64b/16

g.+i karar- (bilincin anlık yitirilmesi sonucu net görememek) 18b/1

g.+in 15b/17, 49a/7, 62b/14

g.+in aç- (dikkat kesilmek) 4a/19

g.+inde 41b/17

g.+ine 20b/7, 31b/6, 44a/10

g.+ine °ibret görün- (şaşılacak bir şeye tanık olmak) 7b/18

g.+ler 36b/4, 48a/4

g.+leri 16a/1, 21a/4, 32b/16, 39b/13, 40a/13

g.+lerin 59b/19

g.+lerinden 59b/4

g.+lerine 5a/14, 17b/11, 20a/12, 60a/17

g.+lerini 40a/13

g.+lerinün 16a/2

g.+lerüm 5a/6

g.+lerümde 47b/18, 56b/16

g.+lerüme 56b/10

g.+üm 38a/11, 40b/16, 40b/16, 65b/1, 67a/6

g.+ümde 9a/2, 43b/2, 43b/2, 56b/10

g.+ümden 65a/16

g.+üme 9a/2, 27a/10, 30a/9

g.+ümle 16b/5

g.+ümüz 15a/2, 37a/12

g.+ümüze 52a/17

g.+üñ 2a/20, 14a/8

g.+üñ aç- (dikkat kesilmek) 3a/21, 8b/7, 17a/7, 29a/21, 30a/16, 56b/17

g.+üñe 46b/12

gözcü: Gözcü, gözetleme işini yapan kimse.

g.+ler 48a/20

gözet-: 1. Gözetlemek, dikkatle bakmak.

g.-di 49a/3

g.-diler 15b/7

g.-dügi 51a/12

g.-i dur- 65b/7

g.-üp 48a/20

g.-ür 48b/5

g.-ürler 7b/11, 31a/18

2. Önem vermek.

g.- 46b/15

3. Kollamak, aramak.

g.-dük 50b/11

g.-megil 13b/16

g.-ürüz 51a/11

gözle-: 1. Dikkatle bakmak, gözlemlemek.

g.-di 45a/19, 63a/9

g.-gil 12a/15

g.-yüp 11a/17, 34b/3, 48b/13, 49a/4

2. Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini beklemek.

g.-rdi 22b/13, 25b/18

g.-rüz 22b/6

3. Yardımcı fiil

g.-di 18a/13

g.-mek 33a/10

g.-yüp 10a/9, 17b/14, 18a/14

g.-meye 53b/4

gözleş-: (Birlikte) Kollamak, gözlemek.

g.-ürdi 8a/1

gözük-: Görünmek.

g.-mez 51b/18, 53b/9

g.-ür 39a/9, 53b/9, 55b/2

ğubār (Ar.): Toz, ince toprak.

ğ. 17a/18, 20b/19

ğ.+undan 32b/2

ğubārī (Ar.): Tozla ilgili, toza benzer.

ğ. 15a/8

Güderz: İran kahramanlarından biri olup Rüstem'in kayınpederidir. *bk. Güdezer*

G.+ile 31a/20

Güdezer: İran kahramanlarından biri olup Rüstem'in kayınpederidir. *bk. Güderz*

G. 28b/12, 28b/15, 28b/16, 29a/1, 29a/2

G.+le 28b/8

ğulām (Ar.): Hizmetçi, köle.

ğ. ol- (kul, köle olmak) 21b/20

ğulām-ı hāş (Far.): Şahsi, özel hizmetkâr.

ğ. 20b/17

ğulgule (Far.): Gürültü, şamata; bağrışıp çağrışma.

ğ. 64b/2

ğulu: Gürültü.

ğ. kıl- (gürültü yapmak) 9b/18, 16b/19, 24a/10, 34a/12

ğ.+sından 41a/18

ğ.+yı 34a/13

ğulüv (< Ar. ğuluvv): Saldırma, hücum.

ğ. kıl- (saldırmak, hücum etmek) 18b/2

güne (Far.): Çeşit, tür.

g. 31a/2

güne güne (Far.): Çeşit çeşit.

g. 26a/15

gūr (Far.): Mezar, kabir.

g.+ları 37a/11

ğurāb (Ar.): Karga.

ğ. 42b/5, 42b/9, 42b/10, 42b/12, 42b/21, 43b/4, 44a/9, 45b/4, 45b/5, 46a/17, 48b/8, 56a/11, 56a/13

ğurunbūş (Far.): Gürültü, güreleme.

ğ. kı1- (gürültü yapmak) 9a/10

ğurūr (Ar.): Kendini beğenme, benlik, enaniyet.

ğ. 8b/1

ğ.+a vir- (gururlanmak) 8b/1

ğ.+1 61b/1

ğ.+1a 21a/2, 21b/14, 43a/4, 44a/12, 63b/3

ğusl (Ar.): Boy abdesti alma.

ğ. kı1- (gusül abdesti almak) 35b/12

ğuşşa (Ar.): Gam, keder, hüzün.

ğ.+dan 24a/20

ğ.+1 3b/7, 18b/20

ğ.+ları 31a/9

ğ.+sın 40b/7

gūş (Far.): Kulak.

g. 53a/18, 62b/17

g. eyle- (dinlemek) 4b/3

g. it- (dinlemek) 11b/13, 19b/1, 31a/11, 41b/21, 43a/16, 56b/4, 57a/9, 66b/3

g. kı1- (dinlemek) 2a/13, 19b/17

gūş-ı cihān (Far.): Cihanın kulağı.

g.+1 50a/4

gūş-ı hūş (Far.): (mec.) Dikkat, uyanıklık. *bk. gūş-u hūş*

g.+1 4a/2

gūş-māl (Far.): Telli sazları akort etme.

g. vir- (akort etmek, ayarlamak) 31a/8

gūş-u hūş (Far.): (mec) Dikkat, uyanıklık. *bk. gūş-ı hūş*

g.+1 26b/4, 63b/17, 66a/19

gūşe (Far.): Köşe.

g.+m 25a/2

g.+sinde 6b/3

g.+sinden 6b/4

gūşelü (Far.+T.): Köşeli.

g. 6b/2

gūşumāl (< Far. gūş-māl): Kulak bükme, ikaz ve tembih etme.

g.+in 66b/8

gūyā (Far.): Sözde, sanki.

g. 14a/3, 45b/20

gūyende (Far.): Şarkı söyleyen (kimse).

g.+ler 29a/14, 31a/7, 31a/9

guyüb (Ar.): Gayplar, göz önünde olmayan (şeyler).

ğ. 1b/4

güç: 1. Çetin, müşkül, kolay karşıtı.

g. gel- (bir şeyin yapılmasında zorluk ve sıkıntı ile karşılaşmak) 13a/4, 23b/7, 33a/18

g. kıl- (gücünü göstermek) 34b/10, 35b/17

2. Uğraş.

g.+(c)i 36a/21

güdüci: Gütme işini yapan kimse.

g. 60a/8

güher (Far.): Mücevher, elmas, inci. *bk. gevher*

g. 2a/12, 38a/19, 47b/3

g.+di 36b/8

g.+dür 2b/4

güherçile (Far.): Barut ve patlayıcı madde yapımında oksitleyici, tarımda gübre, hekimlikte ilaç olarak kullanılan potasyum nitratın yaygın adı.

g. 31b/3

güherlen-: Cevherle kaplanmak.

g.-üp 39b/14

güher-fişān (Far.): Cevher saçan.

g.+dur 27a/14

Gehram: Efrâsiyâb'ın pehlivanlarından biri. *bk. Gehram bin Behrām*

G. 5a/18

Gehram bin Baḥş: Anter-i Âdî'nin oğlu. Hz. Süleymân'ın pehlivanlarından biri.

G. 11b/21

Gehram bin Behrām: Efrâsiyâb'ın pehlivanlarından biri. *bk. Gehram*

G. 50a/7

gül (Far.): Gül.

g. 39a/4, 52b/5

g.+ler 14a/11

g.+leri 47b/3

gül-: Gülmek, sevinmek.

g.- 4b/9

g.-di 3b/4, 15b/6, 19a/18

g.-üp 3a/21, 45a/2

gül-âb (Far.): Gül suyu.

g.+ıla 19a/8

gül-bāng (Far.): Eskiden muhtelif tarikatların ayinlerinde, saray, lonca, yeniçeri ocağı, mehter vb. yerlerdeki muayyen merasimlerde belli bir tertibe göre yüksek sesle okunan dua ve ilahi dizisi.

g. it- (hoş ses çıkarmak) 31b/5, 31b/6

güldür-: Güldürmek.

g.-ürler 48b/1

gül-âb (Far.): Gül suyu.

g. 4a/18

gülüstān (< Far. gül-istān): Gül bahçesi, gülşen. *bk. gülzār*

g.+ı 43b/18

g.+ıla 44a/17

gülüş-: Karşılıklı veya birlikte gülmek.

g.-diler 36a/21

gül-izār (Far.): Gül yanaklı, gül gibi pembe yanaklı.

g. 43b/20, 52b/5

güzār (Far.): Gül bahçesi, gülşen. *bk. gülüstān*

g. 1b/6, 39a/2

g.+a 4b/9

gümān (Far.): Zan, şüphe.

g.+dur 11b/10, 27a/10

g.+ı 11a/15

gümānsuz (Far.+T.): Şüphesiz.

g. 40b/2

gümiş: Gümüş. *bk. gümüş*

g. 20b/15

gümle-: “Güm” diye ses çıkarmak.

g.-di 14b/11, 15a/6, 15a/9, 15b/12, 16a/5, 17a/15, 36b/6, 41a/21, 49b/9, 61a/3

g.-r-idi 10a/14

g.-yü 34b/7

g.-yüben 49a/10

g.-yüp 10a/13, 66a/18

güm-rāh (Far.): Doğru yoldan sapmış, delalete düşmüş.

g. 11b/11, 21b/4, 22a/17, 23a/4, 43a/2

g. ol- (yolunu şaşırarak, doğru yoldan ayrılmak) 13b/8

gümren-: Homurdanmak.

g.-di 49b/8

g.-üp 22a/2

gümreş-: Homurdaşmak.

g.-üp 8b/15

gümüş: Gümüş. *bk. gümüş*

g. 19b/3, 20b/3, 25b/10, 31a/3, 31a/5, 31a/10, 44a/4, 47b/1, 57a/15, 59b/12, 59b/13

g.+den 28b/6

g.+üñ 47b/5

güm güm: Derinden ve patlayıcı, yankılı gürültü.

g. it- (derinden yankılı ses olmak, ses çıkmak) 61a/8

g. öt- (derinden yankılı ses olmak, ses çıkmak) 16a/8, 32b/2

gün: 1. Gün

g. 3a/1, 3a/4, 6a/16, 6b/2, 6b/20, 7a/13, 7a/16, 7a/21, 7b/1, 7b/2, 10a/20, 22b/8,

25a/18, 25a/18, 25b/9, 25b/17, 28b/3, 30b/3, 33b/21, 34b/10, 34b/11, 35b/13,

35b/17, 35b/17, 36a/2, 36a/4, 36a/17, 36b/2, 36b/13, 37a/19, 48b/20, 49a/17, 51a/18,

51a/19, 51b/18, 52a/5, 52a/13, 52a/15, 52a/16, 55a/9, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7,

57b/12, 57b/14, 58b/1, 60b/18

g.+de 22b/11, 22b/18, 27b/9, 49a/15, 58a/1

g.+den 41a/11

g.+dür 32a/11

g.+e 60b/14

g.+idür 61a/13

g.+ler 58b/14

2. Güneş.

g. 6b/1, 10a/17, 17b/4, 19b/19, 20b/13, 27a/9, 43b/21, 52a/19, 61a/1, 61a/1, 61a/14, 62b/1, 62b/2, 63a/7, 66a/5

g.+ile 61a/3

günāh (Far.): Günah, kabahat.

g. 27a/6

g. eyle- (günah sayılan davranışta bulunmak) 52b/4

g. it- (günah sayılan davranışta bulunmak) 14a/5, 40b/13

g.+ına 22a/4

g.+um 52b/8

gündüz: Gündüz.

g. 38a/17, 40a/3, 52a/13, 52a/18

g.+de 54b/20

g.+i 52a/19

güneş: Güneş.

g. 14a/7, 14a/9, 17a/20, 31b/9, 31b/12, 40a/5, 43b/12, 61a/3

g.+üñ 30b/1, 47a/12

günlük: Üzerinden gün geçmiş veya geçecek.

g. 26a/1, 37a/20

günüle-: Kiskanmak, çekememek.

g.-mek 47a/12

güpüldü: Gürültü, ses. *bk. gürüldi, gürüldü*

g.+sünden 17a/14

güreş-: Güreşmek.

g.-di 16b/8

gürk (Far.): Gergedan.

g. 5a/16, 48a/16

g.+ile 5a/16

gürle-: 1. (Ordu, asker) Toplu hâlde hücum etmek.

g.-di 49a/10

g.-yü 10a/7, 15a/6, 34b/7

2. Gür bir ses çıkarmak.

g.-yüp 15b/12

3. (Ateş ve alev) Çoğalmak.

g. 34b/5

gürüldi: Gürültü, ses. *bk. güpüldi, gürüldi*

g. 51b/11

gürüldü: Gürültü, ses. *bk. gürüldi, güpüldi*

g.+sünden 17a/15

gürz (Far.): Gürz.

g. 9a/1, 9a/11, 9a/15, 9b/12, 9b/13, 10a/6, 10a/8, 10b/4, 10b/18, 16a/8, 16a/11, 16a/20, 16b/5, 16b/6, 16b/16, 17a/1, 17a/4, 17a/14, 17b/5, 18a/20, 18a/21, 20b/18, 26a/11, 30a/11, 46b/8, 49a/12, 56b/9

g.+den 29b/18

g.+e 16a/10

g.+i 15b/9, 15b/10, 30b/19

g.+in 3a/8

g.+ine 16a/7

g.+üme 47a/21

g.+üni 9a/15, 16a/10

gürz-i girān (Far.): Savaş aleti olarak kullanılan demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz.

g. 9a/10, 9b/11, 20b/18, 32b/21, 33a/12, 33a/19

güven-: Güvenmek.

g.-diler 63a/13

g.-üp 63b/2

güzāf (Far.): Boş söz, manasız laf.

g. 6a/10, 47a/16

güzel: Güzel.

g. 2a/16

g.+ler 8b/11

güzend (Far.): Zarar, ziyan.

g. irgür- (zarara, ziyana uğratmak) 35b/8

güzer (Far.): Geçme, geçiş.

- g. eyle- (geçmek)
g. kı1- (geçmek) 40b/1, 66b/2

H

haber (Ar.): Haber, bilgi.

- h. aç- (konuşmak, bahsetmek) 5a/1, 5a/6, 25b/8
h. açıl- (konuşulmak, bahsedilmek) 41b/6
h. al- (bilgi edinmek) 6a/5, 34a/5
h. bil- (öğrenmek, bilgi edinmek) 4a/6, 5b/1, 5b/2, 5b/4, 6a/6, 27b/14, 57b/7, 64a/2,
h. bildür- (bilgi vermek) 48a/20
h. bul- (bilgiye ulaşmak) 16a/18
h. getir- (bilgi getirmek) 25b/19, 27b/13, 66a/8
h. it- (haber vermek) 14a/1, 22b/20, 35a/14, 48a/20
h. kı1- (haber vermek) 25a/8, 25b/18, 39a/21, 39b/5, 64a/8
h. ol- (bildirilmek) 11a/6
h. şor- (bilgi almak için soru sormak) 2b/13, 4b/14, 5a/2, 5a/9, 25b/6, 29a/10, 29a/10,
63a/20
h. vir- (bildirmek) 4b/15, 5a/5, 5a/9, 6b/16, 11a/8, 11b/5, 14a/11, 16a/21, 16b/5,
16b/8, 16b/18, 25b/14, 28a/1, 29a/4, 29a/11, 33b/16, 34a/4, 34a/5, 34a/8, 35a/8,
44b/6, 45a/2, 49a/20, 50b/1, 52a/12, 53a/16, 53a/18, 54b/12, 55a/3, 65b/3, 66a/20
h.+i 13b/4, 35a/6, 36b/1
h.+ile 5b/10
h.+in 29a/11, 35a/8, 35a/14, 36b/4, 49b/1
h.+ler 6b/18, 13b/7, 40a/17, 58b/3

haberdār (Ar.+Far.): Haberi olan, haberli.

- h. eyle- (haber vermek, bildirmek) 5a/12
h. ol- (bilgi edinmek, haber almak) 5a/6

Habeş: Habeşistan.

- H. 14a/18, 31b/10

habīb (Ar.): Sevgili, dost; Hz. Muhammed.

- h.+ü 1b/7
h.+üñ 14a/10

habīb-i dü-cihān (Far.): İki dünyanın sevgilisi; Hz. Muhammed.

h.+dur 27a/16

habs (Ar.): Hapis, tutuklama. *bk. habs*

h. eyle- (bir yere kapatmak, hapsedmek) 5b/16, 18b/8

h. ol- (bir yere kapatılmak, hapsedilmek) 14b/7, 18b/9

h.+e şal- (bir yere kapatmak, hapsedmek) 13b/3

habs (< Ar. habs): Hapis, tutuklama. *bk. habs*

h. ol- 61b/6

habs-hāne (Ar.+Far.): Hapishane.

h.+ye 10a/1

hacer (Ar.): Taş.

h. 43b/11

hācet (Ar.): 1. Herhangi bir şey için gerekli olma, lüzum.

h. 27a/12, 37a/16, 50b/6

2. Allah'tan veya büyük bir makamdan yerine getirilmesi, gerçekleştirilmesi istenen dilek.

h. 39b/17, 39b/15

h.+in kıl- (dileğini yerine getirmek) 4a/2, 34a/21

h.+ini 52b/1

h.+üñ 37a/14

hācet namāzı (Ar.+T.): Allah'ın dilekleri kabul etmesi için kılınan namaz.

h.+n kıl- (hacet namazı kılmak) 39b/17

hācı (Ar.): Hacca giden kimse.

h.+lar 20a/17, 20b/3

hācib (Ar.): Kapıcı, kapıcı başı.

h. 29b/17, 63a/15

h.+i 19a/16

h.+leri 11b/20

hācīl (Ar.): Mahçup olmuş, utanmış (kimse).

h. ol- (mahçup olmak, utanmak) 13a/12, 23a/3

hāciyāne (Ar.+Far.): Hacı gibi, hacıya benzer.

h. 20a/10

hadeng (Far.): Ok. *bk. hadeng*

h. 17b/1

hadeng (< Far. hadeng): Ok. *bk. hadeng*

h. 10a/16

ḥadīṣ (Ar.): Haber, söz, kıssa.

h. 40b/5

ḥādīṣe (Ar.): Vaka, olay.

h.+den 20a/19

Ḥāfız: Koruyan, muhafaza eden; Allah.

Ḥ. 1b/3, 2a/12

ḥaḳ (< Ar. ḥaḳḳ): 1. Doğru, gerçek, batıl karşıtı. *bk. ḥaḳḳ*

h. 3b/19, 35b/15

h.+ı 3b/17, 3b/17

h.+dur 22a/5, 30a/4

Ḥaḳ (< Ar. Ḥaḳḳ): Allah, Tanrı. *bk. Ḥaḳḳ*

Ḥ. 1b/12, 2b/6, 3b/14, 4b/4, 4b/21, 4b/21, 7b/5, 8b/3, 12b/15, 13a/15, 13b/11,

14a/12, 18b/9, 19a/17, 20a/11, 21a/7, 22a/5, 22a/6, 22b/19, 26a/17, 26b/19, 27a/4,

28a/7, 29a/12, 33b/21, 33b/21, 34a/17, 34a/18, 34a/20, 34a/21, 34b/1, 35b/12,

35b/16, 36a/10, 37b/10, 37b/13, 39b/6, 39b/14, 40a/7, 40b/8, 42a/5, 42b/19, 44b/17,

45b/18, 46a/6, 46a/7, 46a/14, 46a/21, 52a/5, 52b/1, 52b/2, 53a/12, 54b/7, 54b/9,

58a/9, 58b/12, 58b/16, 60a/14, 62b/19, 63a/1

Ḥ.+dan 11b/15, 23a/17, 23b/20, 40b/13, 41b/19, 64a/12

ḥāk (Far.): Toprak. *bk. ḥāk*

h. 21b/16, 29b/2

h. ol- (toprak olmak) 2a/20

h.+e 8a/3, 9b/8, 11b/3, 13b/13, 16a/4, 22a/1, 24a/2, 42a/8, 62a/3

h.+e yeksān ol- (değersiz olmak)

h.+i 15a/13, 45b/20, 62b/1

h.+üñ 6b/13

ḥāk (< Far. ḥāk): Toprak. *bk. ḥāk*

h.+e 24a/9

h.+i 1b/6, 14b/16, 20b/1, 20b/18, 45b/21, 61a/15

ḥāk-i pāy (Far.): Ayak toprağı, ayak tozu.

h.+i 1b/10

h.+ine 16b/7

h.+üñe 12a/7, 12a/21, 12b/19, 12b/20, 33a/3

ḥāk-i zemīn (Far.): Yeryüzü.

h. 6b/11

hākān (Far.): Hakan, hükümdar.

h. 61a/13

h.+ı 21b/12, 45b/17

hākānī (Far.+Ar.): Hakanla ilgili, hakana ait.

h. 10a/12

hākān-ı mu^cazzam (Far.): Büyük hakan.

h. 23b/15

hākāyık (Ar.): Hakikatler, gerçekler.

h. 14a/13

hākī (Far.+Ar.): Toprağa mensup, toprakla ilgili.

h.+nüñ 60b/11, 60b/12

hākīkat (Ar.): Gerçek, asıl.

h. 24a/3, 65a/16

hākīm (Ar.): Filozof, bilge, âlim.

h. 2b/9, 3a/4, 3b/8, 4a/3, 4b/4, 4b/10, 5a/1, 5a/20, 5b/21, 6a/21, 6b/14, 7b/7, 8a/12, 8b/11, 9a/5, 10a/19, 11b/17, 12b/3, 12b/4, 12b/8, 13a/7, 14b/18, 15a/15, 15b/18, 16a/6, 16b/11, 17b/7, 18a/2, 18b/20, 19b/1, 19b/5, 19b/16, 20b/2, 20b/21, 21a/15, 21b/3, 21b/3, 21b/11, 21b/21, 22a/13, 22b/21, 23b/3, 23b/21, 24b/2, 25a/15, 26a/16, 27a/16, 28a/9, 29a/2, 30a/19, 30b/12, 31a/1, 31a/12, 31a/19, 31b/8, 31b/15, 31b/15, 31b/18, 32a/15, 32b/5, 33a/7, 33b/10, 38a/1, 40a/15, 41b/1, 41b/20, 42a/19, 42b/21, 43b/10, 44a/6, 45a/1, 45b/11, 46b/20, 48a/8, 49b/11, 50a/13, 51a/6, 51b/6, 52a/8, 52a/9, 56a/10, 56b/3, 57a/8, 57b/4, 58a/21, 59a/9, 59b/2, 60a/5, 60b/13, 61a/4, 61a/16, 62a/6, 63b/18, 65a/9, 66a/4

h.+üñ 33b/15

hākīm (Ar.): Hükmeden, buyruğunu yürüten, egemen.

h. kı1- (egemen yapmak) 44b/20

h. ol- (buyruğunu yürütmek) 19a/13, 23a/20

h.+durur 41b/11, 43b/7

h.+dür 41b/7

Hākīm: Her şeye hükmeden; Allah.

H. 46a/5

hākīmü'z-zamān (Ar.): Zamanın hakimi; Lokman Hekim.

h. 51b/14

ḥakīm-i cihān-dīde (Far.): Görmüş geçirmiş bilge; Lokman Hekim.

ḥ. 33b/15

ḥakīm-i üstād (Far.): Bilge insan; Lokman Hekim.

ḥ. 21a/9, 52b/12

ḥaḳīr (Ar.): Eskiden bir kimsenin kendisi için kullanıldığı tevazu sözü.

ḥ. 37a/3

ḥ.+den 67a/17

ḥ.+em 2a/13

ḥ.+i 2b/7

ḥ.+üñ 67a/1

Ḥaḳḳ: Allah, Tanrı. *bk. Ḥaḳ*

Ḥ.+a 7b/19, 13b/17, 23b/3, 26b/9, 26b/18, 28b/19, 33b/9, 34a/19, 40b/3, 40b/4,
42b/20, 44a/13, 57a/19, 60a/13, 66b/2

Ḥ.+ı 6b/17, 46a/21, 46b/16, 46b/16

Ḥ.+uñ 11a/20, 35a/4, 40a/20

ḥaḳḳ (Ar.): 1. Doğru, gerçek, batıl karşıtı. *bk. ḥaḳ*

ḥ.+ı 42a/5, 42b/18

2. Hukukun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay.

ḥ.+ı 3b/17, 3b/17, 28b/1

ḥ.+ı+çun 27a/5, 27a/5, 30a/21, 45a/4, 67a/3, 67a/3

ḥ.+ı+durur 2a/2

3. Bir şeyle ilgili, ona dair.

ḥ.+ında 23a/1, 47a/3, 51b/16

ḥal (< Ar. ḥall): Çözme, çözümlenme, çözüm.

ḥ. kıl- (çözümlemek, sonuçlandırmak) 6a/6

ḥ. ol- (çözümlemek, sonuçlanmak) 2b/14, 37b/21, 66b/1

ḥāl (Ar.): Hal, durum, vaziyet. *bk. ḥāl*

ḥ. 8a/5, 13a/13, 13a/18, 13a/18, 17b/12

ḥ.+de 22b/12, 38b/11, 41a/12, 41b/10, 60a/8, 64a/3

ḥ.+dür 4a/11, 34a/14

ḥ.+e 43a/10, 62b/9

ḥ.+i 5a/7, 16b/3, 34a/14, 34b/6, 38b/10, 43a/10

ḥ.+in 16b/7, 27a/21, 29a/10, 34b/20

ḥ.+ince 17b/12

h.+inden 16a/16

h.+ine 38a/7

h.+ini 3b/15

h.+üm 16b/9, 67a/7

h.+üme 45a/4

h.+ümüzi 55a/2

h.+üñ 12b/4

hāl (Ar.): Hal, durum, vaziyet. *bk. hāl*

h.+in hātırın şoruş- (birbirlerine nasıl ve ne durumda olduklarını sormak) 59b/10

hāl (Far.): Vücuttaki küçük esmer benek, ben.

h.+i 52b/5

halāş (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

h. 13a/21

h. bul- (kurtulmak) 3a/17

halāş eyle- (kurtarmak) 16b/5

halāş it- (kurtarmak) 22a/11

halāş kı- (kurtarmak) 34a/18

halāş ol- (kurtulmak) 13b/11, 15a/1, 24a/19, 38b/11

h.+ı 40b/21

h.+ın 4b/1

halāyık (< Ar. halā²ik): Hizmetçiler.

h. 7a/15, 52b/10

h.+ı 7a/18

h.+ın 60b/3

h.+lar 7b/5

hāldaş (Ar.+T.): Aynı durumu paylaşan.

h.+um 45a/4

halel (< Ar. halel): Bozma, bozukluk. *bk. halel*

h. 37b/8

halel (Ar.): Bozma, bozukluk. *bk. halel*

h. 30a/2

h. gel- (zarar gelmek) 57a/5

h. ir- (zarar gelmek) 13b/18, 66a/3, 66b/7

Hālık: Yaratıcı, yaratan; Allah.

Ḥ. 1b/4, 7a/12, 7b/6, 30a/1, 40b/10, 66b/15

Ḥ.+a 3a/4, 3b/15, 4a/4, 4b/3, 38b/16, 41a/6, 41b/2, 53b/16

Ḥ.+ı 54b/20

Ḥ.+uñ 35a/8, 35b/15, 55a/7

Ḥālîḳ-ı Rezzâḳ-ı ʿâlem: Bütün her şeyin rızkını yaratan; Allah.

Ḥ. 40b/3, 45b/19

ḥâl (Ar.): Hâl, durum, vaziyet.

ḥ. i ḥâṭır şor- (bir kimsenin durumunu anlamaya çalışmak) 29a/9

ḥ. i ḥâṭır şoruş- (birbirlerine nasıl ve ne durumda olduklarını sormak) 29a/8

ḥâlî (Ar.): Bir şeyden arınmış, müstesna.

ḥ. olma- [(bir şeyden) uzak, ayrı olmamak] 17a/11, 26b/17

ḥalîfe (Ar.): Hükümdar.

ḥ. 23b/13

ḥ.+si 19b/6, 20b/14

ḥalîfetu'llâh (Ar.): Allah'ın halifesi; Hz. Dâvud.

Ḥ. 13a/2

Ḥalîl: Sadık ve gerçek dost; Hz. İbrahim. *bk. Ḥalîl Raḥmân*

Ḥ. 3b/19, 4b/11

Ḥ.+üñ 2b/1

Ḥalîl Raḥmân: Hz. İbrahim. *bk. Ḥalîl*

Ḥ. 58a/9

ḥalḳ (Ar.): Halk, insanlar.

ḥ. 7a/14, 11a/11, 36b/7, 61a/13

ḥ.+a 2a/10

ḥ.+ı 7a/20, 16a/6, 21b/13, 41a/14, 46a/6, 58b/4, 59b/1

ḥ.+ın 21b/6

ḥ.+ına 58b/10, 65b/10

ḥ.+ını 48b/1

ḥ.+ınuñ 6b/21, 7b/12, 7b/19, 10b/16, 33b/1, 66b/11

ḥalḳ (Ar.): Yaratma.

ḥ. it- (yaratmak) 19a/21

ḥalḳa (Ar.): Halka, yuvarlak demir.

ḥ.+sıla 44a/17

ḥalḳ-ı ʿâlem (Far.): Dünya halkı, herkes.

h. 23a/10

halk-ı insānī (Far.): İnsanlar, insan halkı.

h.+den 61a/17

halk-ı zamān (Far.): Zamanın yaşayanları.

h. 9a/3

Hallāq: Yaratıcı; Allah.

H.+a 67a/9

H.+uñ 37a/13

Hallāq-ı ʿālem: Âlemi yaratan; Allah.

H.+e 12a/6, 21a/10, 21b/11-12

H.+üñ 42b/16

Hallāq-ı halk: İnsanları yaratan; Allah.

H. 27a/4

halvet (Ar.): Özel yer, huzur, kat.

h. 31b/14, 31b/15

h.+e 5b/9

h.+inde 62b/7

h.+ine 5b/4

halvet-i hāş (Far.): Özel oda.

h.+a 41a/5

h.+ına 57a/21, 61b/10, 63a/10, 63a/11

h.+ında 62b/11

halvet-i Sām (Far.): Sam'ın halvet yeri.

h.+a 32b/13

hāl-i ʿālem (Far.): Dünya hâli.

h. 19a/12

hamāyil (< Ar. hamāʿil): Kılıç bağı, kılıç kayışı.

h. 14a/21, 14b/1, 49b/15, 57a/13

h. kııl- (kılıç kuşanmak) 3a/8, 8b/18

h.+lerin 25b/1

hamāyilvār (Ar.+Far.): Hamayil gibi, hamayile benzer.

h. 49b/2

hamd (Ar.): Hamd, şükür.

h. 67a/10

h. it- (lutuflarından dolayı Allah'a şükretmek) 30a/3

h. ü senā kı1- (lutuflarından dolayı Allah'ı methederek şükürünü bildirmek)
31b/18

Ḥāmīd: Övülmeye layık, methedilecek sıfatlara sahip olan; Allah.

Ḥ. 1b/6, 46a/1

Ḥ.+le 46a/2

ḥāmīde (Ar.): Övülmeye değer, övülen.

ḥ.+sin 2b/18

ḥāmīle (Ar.): Gebe kadın.

ḥ. ol- 35b/12

ḥamiyyet (Ar.): Bir insanın kendi yurdunu, ulusunu ve ailesini koruma çabası.

h. 18a/14

h. kı1- (onurlu davranmak) 10a/10, 10b/4, 17a/3, 17b/14

ḥ.+ini 18a/3

ḥamle (Ar.): Saldırma, savlet, hücum.

ḥ. uruş- (saldırmak, hücum etmek) 9a/7

ḥamr (Ar.): Şarap.

ḥ.+ı 46b/16

ḥāmūş (Far.): Susmuş, sessiz.

ḥ. ol- (susmak) 5a/8, 9a/4, 18b/17, 52a/8

ḥān (Far.): Han, hakan, hükümdar.

ḥ. 66b/15

ḥ.+dur 67a/19

ḥ.+ı 46a/13

ḥ.+ıyam 29a/16

ḥ.+um 4b/21, 21a/21

ḥançer (Ar.): Hançer, bıçak.

ḥ. 20b/17, 32b/21, 33a/20, 49a/12, 49b/2, 57a/12, 60b/11

ḥ.+ile 32a/13

ḥ.+imüz 26a/20

ḥ.+in 25a/19

ḥ.+le 49b/10

ḥ.+ümden 48a/3, 56b/11

ḥ.+ümle 43b/5

ḥandek (< Ar. ḥandaḳ): Hendek, derin çukur.

ḥ.+i 58a/20

ḥ.+(g)üñ 58a/13, 58a/18

ḥandān (Far.): Gülen, Şen, neŐeli.

ḥ. 52b/5

ḥ. ol- (yüzü gülmeċ, sevinmeċ) 32b/17

ḥānende (Far.): Şarkı okuyan kimse, Őarkıacı.

ḥ. 29a/13

Ḥannān-ı Ḥaċ: Allah.

Ḥ. 27a/4

Ḥannās: Şeytanın veziri. *bk. Ḥannās-ı la^cīn*

Ḥ. 24a/4, 24a/11, 26b/8

Ḥ.+la 7b/20

Ḥannās-ı la^cīn: Şeytanın veziri. *bk. Ḥannās*

Ḥ. 15b/4

ḥān-ı AŐferī (Far.): AŐferī Han.

Ḥ. 62a/14

ḥān-ı ḥāċān (Far.): Hakanların hakanı.

ḥ.+uñ 67a/13

ḥānumān (Far.): Ev bark, yuva, aile.

ḥ.+dan 18a/13, 61b/6, 61b/15

ḥār (Far.): Çöp, süprüntü. *bk. ḥāŐāk*

ḥ. 10b/13

ḥarāb (Ar.): Perişan, yıkık dökük.

ḥ. it- (harap duruma getirmek, yıkmak) 43a/21, 57a/6, 57b/21, 60b/11

ḥ. kıl- (harap duruma getirmek, yıkmak) 34b/10, 57a/5

ḥarāc (Ar.): Haraç, vergi.

ḥ. al- (vergiye baċlamak) 31b/10

ḥ.+ı 29a/6, 30b/4

ḥarāc-ı bāc (Far.): Vergi.

ḥ. 47a/8

ḥarb (Ar.): Savaş, cenk.

ḥ. 49b/9

ḥ.+ile 33a/16

ḥarb-i Kurtûs-i Âdî (Far.): Kurtûs-i Âdî'nin savaşı.

ḥ+dür 18a/21

ḥarçeng (Far.): Yengeç.

ḥ. 53b/11, 53b/13

ḥareket (Ar.): Kıvıldaama, oynama, yer değiştirme.

ḥ. 39b/15

ḥ.+de 62b/17

ḥ.+e gel- (kıvıldamak, hareket etmek) 7a/14, 7b/2, 20a/13

ḥâre-sîm (Far.): Gümüş çizgili.

ḥ. 31b/19

ḥargâh (Far.): Büyük çadır, otağ.

ḥ. 25b/9

ḥ.+lar 25a/17

ḥâric (Ar.): Bir şeyin dışında kalan.

ḥ. 44a/14

ḥarîr (Ar.): İpek.

ḥ. 31a/2

ḥarîş (Ar.): Aşırı derecede istekli olan, hırslı.

ḥ. 37b/13

ḥarḳ (Ar.): Yakma.

ḥ. it- (yakmak, yok etmek) 21b/6, 51b/21, 52a/1, 52a/2

Ḥarrat: Bir kahraman.

Ḥ. 5b/13

Hârûn: Sihirbaz bir cadı.

H. 57b/12

Hârût: Arkadaşı Mârût ile birlikte sihir yaptığı için Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

H. 66a/18

ḥâş (< Ar. ḥâşş): 1. Özel, seçkin; kişiye ait.

ḥ. 9b/21, 36a/7, 37b/15, 49a/13, 63a/11

ḥ. ol- (seçilmek, seçkinleşmek, özel olmak) 24a/20, 65b/2

ḥ.+lar 62b/11

2. Saf, halis, katıksız (şey).

ḥ. 38a/3

3. Seçkin (kimse, sınıf, topluluk).

h. 36b/5

h.+lar+ıla 37a/21

hāş (< Ar. hāşş): 1. Saf, halis, katıksız (şey).

h.+ı 7a/11

2. Özel, seçkin; kişiye ait. *bk. hāş*

h.+ları 31b/14

h.+lar+ıla 14b/1

hāş (Far.): Seçkin kimseler.

h. 21b/18, 23a/15, 26b/21, 36b/9, 40b/7

hāşş (< Ar. hāşş): Saf, halis, katıksız (şey).

h.+ı 44b/13

hased (Ar.): Çekememe, kıskançlık.

h. ilt- (kıskanmak, çekememek) 33b/11

h.+de 24b/16

hāşıl (Ar.): Ortaya çıkan semere, netice.

h. it- (ortaya çıkarmak) 38b/8, 59b/16

hāşılı (Ar.): Sonuç olarak, sözün kısası.

h. 10b/19

hāsid (Ar.): Kıskanç, hasetçi. *bk. hāsūd*

h.+lerüñ 46a/11

h.+üñ 31b/17

hāşin (Ar.): Sağlam, kuvvetli.

h. 2a/10, 2a/10

hāşm (Ar.): Düşman.

h. 18a/20

h.+a 10a/14, 16b/11, 22a/4, 48a/4, 50a/8, 57a/18

h.+ı 18a/1

h.+ına 21b/8

h.+ları 28b/8

h.+uñdur 28b/8

h.+unuñ 31b/17

hāşmāne (Far.): Düşmanca.

h. 29b/15, 48a/2

ḥaṣm-ı Nemrūd (Far.): Nemrud'un düşmanı.

ḥ.+ı 3b/19

ḥasret (Ar.): Özleyiş, özlem.

ḥ. 32b/15, 33a/14

ḥ.+i 51a/5

ḥ.+inden 51a/6

ḥ.+üm 5a/7

ḥāṣṣa (< Ar. ḥāṣṣa): Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, keyfiyyet.

ḥ. 1b/11, 2b/5

ḥasta (Far.): Hasta.

ḥ.+sından 39a/16

ḥasūd (Ar.): Kıskanç, hasetçi. *bk. ḥāsīd*

ḥ.+uñ 67b/1

ḥāṣā (Ar.): Asla, hiçbir şekilde.

ḥ. 45a/15

ḥāṣāk (Far.): Çöp, süprüntü. *bk. ḥār*

ḥ. 10b/13

ḥaṣḥāṣ (Ar.): Haşhaş.

ḥ. 9b/14, 10a/16, 16b/17, 17b/20

ḥ. ı ḥurd et- (parçalamak, paramparça etmek) 30a/11

Hāṣim: Kureyş kabilesinin Hz. Peygamber'in de mensup olduğu kolu.

H. 14a/4, 40b/11, 52b/4

ḥaṭā (Ar.): Yanlış, kabahat, kusur.

ḥ. 33a/1, 67a/6

ḥ.+dan 4b/21

ḥ.+lar kııl- (hatalar yapmak, yanlışlar yapmak) 21b/14

ḥātem (Ar.): Yüzük, üzerinde mühür bulunan yüzük.

ḥ. 21b/5, 22b/2, 22b/9, 40b/21, 46a/15, 61b/17, 61b/18, 61b/18, 64a/3

ḥ.+e 44b/20

ḥ.+i 8a/19, 14a/4, 22b/5, 24a/2, 33b/11, 46a/6, 59a/10, 59a/11, 59a/18, 60b/9, 64a/2, 64a/7, 65a/12

ḥ.+içün 60a/5

ḥ.+in 8a/8, 11b/3, 11b/15, 23a/21, 24b/8, 43b/9, 49a/16, 58b/13, 58b/17, 59a/4, 59a/13, 59a/19, 59a/20, 59a/21, 59b/20, 60a/14, 62b/21

h.+inle 23b/20

h.+üm 46a/6

h.+ün 21a/11, 21a/12, 57a/3

hâtem-i intikâm (Far.): İntikam mührü.

h.+um 62a/2

hâtem-i nübüvvet (Far.): Peygamberlik mührü.

h. 20b/10

hâtem-i Süleymân (Far.): Hz. Süleyman'ın insan, cin, hayvan vb. varlıklara hükmetmesini sağlayan üzerinde mühür bulunan yüzüğü.

h.+a 21a/3, 61b/15

h.+ı 8a/2, 62b/19, 63a/4

hâtem-i tenzîl-i Hâk (Far.): Allah katından gelen mühürlü yüzük.

h.+dur 66b/6

hâtır (Ar.): Durum, keyif, hâl.

h. 29a/8, 29a/9, 54b/16

h.+ın 59b/10

h.+ların hoş it- (gönüllerini almak, sevindirmek) 43a/8

hatm (Ar.): Bitirme, sona erdirmek, tamamlama.

h. it- (bitirmek, sona erdirmek) 43b/9

h. kııl- (sona erdirmek, bitirmek) 21b/5

h.+i 27a/5

h.+in 49b/11

hatt (Ar.): Yazı.

h.+a 38a/11

h.+ın 61b/1

h.+ını 40b/12

hattâ (Ar.): Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de.

h. 8a/18, 58b/13, 58b/20

hatt-ı reyhân (Far.): Reyhan gibi ince ve mis kokulu ayva tüyü.

h. 20a/8

hâtün (Far.): Kadın.

h. 34b/18

h.+lar 35a/6

Hâṭür-ı Hâverî: İran pehlivanlarından biri.

Ḥ. 31b/21

havā (Ar.): Hava, gökyüzü.

h. 4a/21, 4b/1, 6b/8, 8a/13, 8b/10, 9b/19, 9b/20, 11b/18, 18a/3, 18b/3, 48b/13,
53b/10, 56a/1, 56a/1, 56a/1, 58b/14, 63b/20, 66a/9

h.+da 64a/19

h.+dan 11a/1, 17b/4, 34b/1, 45b/4

h.+sı 38a/4, 55a/12, 56a/3

h.+ya 11a/1, 17a/17, 48b/8, 48b/15

h.+y+ıla 7b/16

ḥavāle (Ar.): Bir şeyi birine veya bir yere doğru savurma, yöneltme.

ḥ. eyle- (yöneltmek, savurmak, saldırmak) 16b/5

ḥ. kııl- (yöneltmek, savurmak, saldırmak) 9a/11, 9a/13, 9a/15, 9a/17, 16a/20, 18a/20,
24a/6, 24a/7

ḥavāş (< Ar. ḥavāşş): Nitelikler, keyfiyetler.

ḥ.+ın 59b/20

ḥavā-yı fenā (Far.): Yokluk âlemi.

h. 17b/17, 42b/21-43a/1

h.+da 11a/9

h.+dan 3b/14, 4a/15, 56a/14, 65b/7, 65b/8

ḥāver (Far.): Güneşin doğduğu taraf, doğu.

ḥ.+i 15a/13

ḥavf (Ar.): Korku.

ḥ. 26a/19, 32b/21

ḥ.+ın 17a/3, 18a/12

ḥavlı: Etrafi duvar, çit vb. ile çevrili yer, hayat.

ḥ. 43b/15

Ḥavvā: Hazret-i Adem'in zevce-i muhteremesi, ümmü'l-beşer.

Ḥ. 35b/11

hay: Ey (ünlem).

h. 11a/3

Ḥay (< Ar. Ḥayy): Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedi ve hakiki hayat sahibi;

Allah. *bk. Ḥayy*

Ḥ. 40b/3, 46a/2

Ḥ.+dur 45b/19

H.+durur 66b/12, 66b/12

Ḥayy (Ar.): Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedi ve hakiki hayat sahibi;

Allah. *bk. Ḥay*

H. 1b/2, 46a/1, 66b/12

ḥayāl (Ar.): Hayal, düş.

ḥ. 7b/6

ḥ.+e 66b/20

ḥayāt (Ar.): 1. Hayat, yaşam, canlılık.

ḥ. 14a/9, 37b/19, 39b/5, 39b/14, 39b/19, 39b/19, 40a/8, 46a/1

ḥ.+da 5a/14, 5b/6

ḥ.+dan 38b/12, 39b/17

ḥ.+larından 40a/14

2. Āb-ı ḥayāt.

h. 39b/16

ḥayāt-ı milk-i cennet (Far.): Cennetteki hayat.

ḥ. 40b/2

ḥayf (Ar.): Eyvah, yazık, heyhat. *bk. ḥayfā*

ḥ. 23b/18

ḥayfā (Ar.+Far.): Eyvah, yazık, heyhat. *bk. ḥayf*

ḥ. 28b/20

ḥayır (Ar.): Hayır, iyilik, sevap. *bk. ḥayr*

ḥ. 40a/10

ḥāyilī (< Far. ḥāyilī): Oldukça fazla, epey. *bk. ḥaylī*

ḥ. 6b/11

ḥaykır-: Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.

ḥ.-dı 3b/12

ḥ.-dılar 17b/16

ḥ.-uban 46b/21

ḥ.-up 9a/20, 17a/2, 31b/6

ḥ.-ur 51b/10

ḥaylī (Far.): Oldukça fazla, epey. *bk. ḥayilī*

ḥ. 13b/1, 18a/17

ḥayme (Ar.): Çadır. *bk. ḥayme*

ḥ. 10b/9, 25a/17, 25b/9

h.+lere 34a/12

h.+sine 31a/13

h.+ye 19a/4

hayme (< Ar. hayme): Çadır. *bk. hayme*

h.+ler 10b/14

h.+lerine 10b/15

haymelü (Ar.+T.): Çadırlı.

h. 31a/13

hayr (Ar.): Hayır, iyilik, sevap. *bk. hayır*

h.+a yor- (iyi bir durumun belirtisi saymak) 47a/14

h.+ıla 2a/20, 14a/2, 27a/3, 40b/8

hayrân (Ar.): Hayran, şaşkın.

h. 14a/9, 63a/8

h. kal- (çok beğenmek) 23a/11, 25b/8, 35b/4

h. ol- (çok beğenmek) 20a/16, 34a/14, 35a/3

hayret (Ar.): Şaşırma, şaşkınlık.

h. 7b/17, 18a/1

h.+deyem 37b/10

h.+e var- (şaşakalmak, şaşırarak) 32b/16, 35a/5, 38b/3

h.+e vir- (şaşakalmak, şaşırarak) 38b/8

hayret-i zulümât (Far.): Hayret veren karanlıklar (âlemi).

h.+a 35b/17

hayvân (Ar.): Hayat, dirilik, canlılık.

h. 52b/5

hayvânât (Ar.): Hayvanlar.

h. 39b/9

hayyi'l-vefiyyi'l-Murtażâ (Ar.): Vefayı yaşatan Murtaza, Hz. Ali.

h. 2a/1

hazân (Far.): Güz, sonbahar.

h. 35b/8

Hazar: Hazar denizinin kuzey ve batı kıyılarını 468–965 yılları arasında

hâkimiyetleri altında tutan Türk boyu, Hazarlar.

H. 15a/5

hazer (Ar.): Sakınma, çekinme.

h. kı1- (sakınmak, çekinmek) 21b/7, 21b/13, 42a/21, 62b/3

hāzır (Ar.): Hazır, mevcut olan, bulunan. *bk. hāzır, hāzır*

h. 42b/6, 44b/19, 57a/11

h. kı1- (hazırlamak) 36a/3

h. ol- (hazır olmak, uygun vaziyette bulunmak) 7a/5, 11a/17, 14a/16, 15a/16, 15b/1, 15b/4, 17a/7, 22b/11, 36b/19, 49a/11, 49a/18, 49b/10, 57b/2, 57b/4, 63b/16

h.+d1 22b/12

hāzır (< Ar. hāzır): Hazır, mevcut olan, bulunan. *bk. hāzır, hāzır*

h. ol- (hazır olmak, uygun vaziyette bulunmak) 27b/21

h.+ların 30b/8

hāzır (< Ar. hāzır): Hazır, mevcut olan, bulunan. *bk. hāzır, hāzır*

h. 13a/11

h. kı1- (hazırlamak) 31b/3

h. ol- (hazır olmak, uygun vaziyette bulunmak) 7b/10, 46b/17, 54a/11

h.+am 29b/13

hazīn (Ar.): Hüzünlü, kederli, mahzun.

h. it- (kederlendirmek, üzme) 2a/4

hazīne (Ar.): Hazine.

h. aç- (hazineyi göstermek, ortaya sermek) 30b/3

h.+ler 37b/15

h.+ler aç- (hazinelere göstermek, ortaya sermek) 49a/11

h.+lerüm 47a/19

h.+si 59a/3

h.+sinde 37b/17

Hazīnūs Kāfir: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Hazīnūs Kāfir, Hazīnūs-ı Aşferī*

H. 9b/1, 9b/5

H.+üñ 9b/6

Hazīnūs Kāfir: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Hazīnūs Kāfir, Hazīnūs-ı Aşferī*

H.+üñ 9b/3

Hazīnūs-ı Aşferī: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. Hazīnūs Kāfir, Hazīnūs Kāfir*

H. 9a/20

hāzin-i esrār-ı vahy (Far.): Vahiy sırlarının muhafızı; Hz. Muhammed.

h. 1b/9

h azret (Ar.): Y uce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı,  vme, y celtme amacıyla getirilen unvan.

h. 16a/16

h.+i 2b/12, 14a/19, 18b/21, 19b/2, 22a/5, 22b/13, 22b/21, 23a/6, 23b/3, 23b/5, 24b/16, 27a/19, 33b/13, 41a/14, 41a/17, 41b/6, 41b/20, 42a/19, 50a/21, 51a/7, 51b/6, 51b/13, 52a/11, 52b/14, 56a/9, 57a/8, 57a/21, 63b/17, 66a/21

h.+ile 50a/15

h.+inde 34a/20

h.+inden 24b/2, 60a/4

h.+ine 14a/15, 24b/13, 33b/2, 33b/11, 50a/16, 56a/7

h.+inle 22b/9

h.+in n 3b/21

h.+ mle 30a/8

h.+ n 2a/15, 4b/20, 12a/14, 21a/16, 22a/7, 24b/15, 29a/18, 34a/15, 40b/10, 52b/9

h.+ nden 40b/11

h.+ nd r 30a/5, 66a/20

h.+ ne 12a/9, 12a/20, 19b/16, 21a/10, 21b/16, 22a/8, 22a/10, 22a/21, 33a/5, 45a/16

h.+ ni 33a/3, 34a/8

h.+ nle 22b/1

H zret-i H alh : Allah.

H. 1b/7

H zret-i S leym n: Hz. S leyman. *bk. H zret-i ş h-ı S leym n*

H.+a 56a/16 , 56b/4

H zret-i ş h-ı S leym n: Hz. S leyman. *bk. H zret-i S leym n*

H. 57b/2

heft (Far.): Yedi.

h. 5b/19, 21b/13, 37b/1

heftiser (< Far. heft-ser): Yedi başlı. *bk. heft-ser, heft ser*

h. 19a/15, 56b/20

heft-ser (Far.): Yedi başlı. *bk. heftiser, heft ser*

h. 26b/2, 50b/18

heft ser (< Far. heft-ser): Yedi başlı. *bk. heftiser, heft-ser*

h. 26a/9, 29b/5

hel k (Ar.):  lme, mahvolma, yok olma. *bk. helek*

h. eyle- (öldürmek) 5a/4, 11a/2, 12a/7, 13b/3, 16b/15, 16b/16, 21b/1, 51a/3, 58a/10

h. it- (öldürmek, mahvetmek) 2b/18, 3a/6, 3b/21, 5b/11, 11a/4, 11a/6, 15a/1, 17b/19, 18a/6, 18a/17, 18b/2, 21a/17, 23b/21, 24a/18, 24b/9, 27b/18, 30b/11, 44b/2, 50b/18, 51a/8, 57b/17, 57b/19, 58b/19, 64a/3, 65b/9-10, 66a/9

h. kı1- (öldürmek) 5b/17, 22a/8, 50b/19

h. ol- (ölmek, mahvolmak) 3a/17, 4b/15, 5a/12, 12a/13, 13a/16, 13b/4, 16a/6, 29b/2, 33a/1, 33a/14, 37b/5, 37b/14, 37b/19, 38a/2, 38a/6, 39a/20, 39a/21, 51a/2, 51b/4, 55a/13, 61b/4, 63a/3

h.+i 21b/16

h.+in 21b/5

h.+ine 12b/14

helāk-i ḥāk (Far.): (mec.) Sefil olma.

h. ol- (acınacak hale gelmek) 23b/19

helāl-zāde (Ar.+Far.): Namuslu, doğru ve dürüst kimse.

ḥ.+yem 2a/13

hele (Far.): Hele, özellikle.

h. 5b/3, 65a/20

helek (< Ar. helāk): Ölme, mahvolma, yok olma. *bk. helāk*

h. 14b/17

hem (Far.): Üstelik, ayrıca, hem.

h. 1b/7, 1b/7, 1b/7, 2a/8, 13b/14, 13b/14, 16b/15, 23a/19, 23a/19, 26b/5, 26b/15, 27a/2, 28a/3, 28a/4, 28a/15, 28a/15, 30a/2, 33a/17, 33a/18, 34a/17, 35b/12, 35b/20, 37a/12, 39b/6, 39b/6, 39b/7, 40b/4, 41a/2, 42b/7, 44b/20, 44b/20, 46a/7, 46a/14, 47b/13, 47b/13, 47b/13, 48a/5, 48a/5, 51b/5, 57b/7, 57b/7, 64a/2

hemān (Far.): 1. Hemen, derhal, çabucak.

h. 3b/15, 6b/13, 8a/7, 8b/5, 15a/2, 19a/12, 28a/11, 29a/12, 30a/14, 31b/12

h.+dur 27a/11

2. Aynı, bilinen.

h. 5b/8, 7a/4, 36b/21, 61a/3

3. Sürekli, daima.

h. 7a/12, 51b/5

4. Yalnız, sadece, ancak, tek.

h. 25a/13, 37b/20, 42a/5, 47a/16, 55a/5

5. Yaklaşık, takriben, sanki.

h. 26b/20, 40a/14

hemān-dem (Far.): Derhal, o anda, çabucak.

h. 52b/21, 53b/18

hem-çü (Far.): Onun gibi. *bk. hem-çün*

h. 10a/14, 13b/19, 17b/4, 26b/11, 29a/20, 31b/17, 39a/4, 41b/18, 46a/9, 65a/8

hem-çün (Far.): Onun gibi. *bk. hem-çü*

h. 20b/20, 42b/13

hem-çünān (Far.): Böylece.

h. 19a/21

heme (Far.): Bütün, hep.

h. 44b/18

hemīn (Far.): 1. Ancak.

h. 2a/12

2. Böyle.

h. 7a/11

hem-rāh (Far.): Yol arkadaşı, yoldaş.

h.+ı 56a/13

hem-tā (Far.): Benzer, eş, denk.

h. 23a/18, 27a/2, 27a/15, 35b/15, 56b/15

Hendelike Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri.

H. 13a/9

Hendeş: Benî Asfer pehlivanların biri.

H. 16b/16

heng (Far.): Savaş, mücadele.

h. it- (savaşmak, mücadele etmek) 26a/11, 43b/8, 46b/11, 48a/6

hengāme (Far.): Kavga, gürültü, patırtı.

h.+de 46b/18

henüz (Far.): Henüz, yeni.

h. 12a/3, 17a/10, 22b/5, 23b/15, 28a/19, 38b/6, 38b/11, 48a/11, 60b/4, 61b/12

hep: Hep, bütün, tamamen.

h. 3a/13, 26b/19, 29b/8, 34b/13, 44a/19, 47b/5

her (Far.): Her, hep, bütün.

h. 2a/12, 3b/5, 4b/16, 4b/21, 6a/3, 6b/3, 7a/17, 7b/4, 7b/6, 7b/13, 7b/15, 8a/13, 8b/9,

10a/18, 10b/12, 10b/15, 11a/1, 11a/10, 11b/20, 12b/2, 13b/9, 14a/5, 15a/9, 15b/2, 15b/4, 17a/21, 17b/12, 17b/15, 17b/16, 17b/16, 18b/6, 20b/11, 20b/12, 21a/17, 22b/8, 22b/8, 23a/14, 23a/14, 23a/16, 23b/2, 24b/2, 26a/4, 27a/6, 27a/7, 27a/8, 27b/8, 30b/8, 31a/18, 32a/7, 32a/11, 33a/21, 33b/21, 36a/1, 36a/1, 36b/15, 37b/5, 37b/5, 37b/14, 39a/1, 40a/3, 40a/4, 40a/5, 40b/13, 42a/18, 43b/6, 45a/4, 46b/7, 46b/8, 49a/13, 49a/19, 49a/21, 50b/16, 51a/19, 51a/19, 52b/4, 54b/1, 54b/2, 55a/17, 55a/18, 56a/13, 57b/3, 58a/20, 59a/7, 64b/3, 64b/6, 64b/8, 64b/9, 64b/11, 64b/14, 64b/18, 64b/20, 65a/1, 65a/6, 66b/16, 66b/16, 66b/17, 66b/18, 66b/18, 66b/19, 67a/5, 67a/6, 67a/8

hergiz (Far.): Asla, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

h. 26b/14, 57a/5

herze (Far.): Boş, abes söz, hezeyan.

h. 6a/9, 48b/12

h.+ler 22b/11

hevā (Ar.): İstek, arzu, heves.

h.+yı 13b/16, 40b/2

h.+yıla 66b/2

hevā-yı nefis (Far.): Nefsin isteği, arzusu.

h.+i 66b/1

h.+üñ 13b/13

heves (Ar.): İstek, arzu.

h.+den 13b/10, 66b/2

hevl-i heybet (Far.): Korku uyandıran görünüş.

h.+inden 15a/9

hey: Seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.

h. 14b/2, 65a/13

heybet (Ar.): Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet; ululuk.

h. 46b/2

h. al- (korkmak) 11a/12

h.+de 25a/12

h.+i 25a/11

h.+ile 26a/8

h.+inden 34b/8, 66a/15, 66a/16

h.+ümden 9a/1, 9a/3, 15b/17, 56b/11, 56b/15

heybetlü (Ar.+T.): Görünüşü korku ile karışık bir saygı uyandıran, böyle bir duygu uyandıracak büyüklük ve görünüşte olan.

h. 4a/12, 53a/10

heybet-i ʿaraşaṭ (Far.): Çok kalabalık, mahşer gibi.

h.+ıla 12a/14

heyʿet (Ar.): Dış görünüş, suret.

h. 7a/17, 26a/8

h.+de 24a/8, 25a/12

heyʿetlü (Ar.+T.): Dış görünüş, şekil, suret.

h. 38b/13

hezār (Far.): Pek çok.

h. 9a/16, 9b/14, 22b/18, 22b/21

hezārān (Far.): Binlerce.

h. 13b/17, 14a/1, 28b/20, 40b/4, 48b/14

hezārbār (Far.): Bin kere.

h. 16a/9, 52b/14

hezīmet (Ar.): Bozgun, yenilgi.

h. 21a/10

h. ol- (yenilmek) 8a/2, 18b/20, 22b/5, 22b/6

h.+e iriş- (yenilmek) 19a/2

hezliyyāt (Ar.): Alay ve şaka tarzında söylenen, kimseyi incitmek amacıyla yazılmaması bakımından hicivden ayrılan manzumeler.

h. 22a/20

ḥidīv (Far.): Vezir.

ḥ. 56b/14

ḥıfz (Ar.): Koruma, saklama.

ḥ. it- (korumak) 2a/12, 26b/6

ḥımār (Ar.): Eşek, merkep.

ḥ. 24a/16

ḥıng-ı İshāḳ (Far.): İshāk aleyhisselamdan kalma efsanevi bir kır at.

ḥ.+a 41a/6

ḥırmen (Far.): Harman.

ḥ. 16a/7

ḥınnālu (Ar.+T.): Kınalı.

h. 20a/13

hinzir (Ar.): Domuz.

h. 38a/8

h.+e 64b/14

h.+lere 60b/20

Hinzir-serler: Bir kavim.

H. 38a/9, 38a/11, 38a/11, 38a/14

hırqa-i şahî (Far.): Padişaha ait hırka.

h.+si 56a/15

hırmân (Ar.): Nasipsizlik, mahrumiyet.

h.+a 16a/2

hırş (Ar.): Kuvvetli istek.

h.+ıla 1b/12

hışm (Far.): Öfke, kızgınlık.

h. it- (kızmak, öfkelenmek) 45a/17

h.+a gel- (öfkelenmek) 49a/8

h.+ıla 30a/21, 46b/10

Hıta-yı Hoten: Çinin kuzeyinde bir şehir.

H. 20a/12

hıyâr (Far.): Hıyar.

h. 3b/11

Hızır: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul

sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Hzr, Hzr-ı hâzır, Hzr-ı nebî, Hzr-ı zamân, Hzr-ı zamân, Hzr-ı zinde*

H. 34a/19, 36a/8, 36a/15, 38b/9, 38b/10, 38b/20, 39a/5, 39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/9, 39a/11, 39b/1, 39b/2, 39b/6, 39b/7, 39b/11, 39b/15, 39b/21, 40a/1, 40a/3, 40a/7, 40a/9, 40a/10, 40a/18, 40a/20

Hızırveş: Hızır gibi.

H. 40b/2

Hızır: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul

sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Hzır, Hzır-ı hâzır, Hzır-ı nebî, Hzır-ı zamân, Hzır-ı zinde*
H.+a 35b/19, 39b/3

Ḥ.+ı 39b/7

Ḥ.+ıla 34b/4, 34b/11

Ḥ.+uñ 34b/1, 36a/9, 36a/12, 39a/6

Ḥızr-ı ḥāzır: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḥızır, Ḥızır, Ḥızr-ı nebī, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı zinde*

Ḥ. 34a/20

Ḥ.+dan 40a/15

Ḥızr-ı nebī: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḥızır, Ḥızr, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı ḥāzır, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı zinde*

Ḥ. 38b/19

Ḥızr-ı zamān: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve Kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḥızır, Ḥızr, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı ḥāzır, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı zinde*

Ḥ. 34a/14, 34a/16

Ḥızr-ı zamān: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve Kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḥızır, Ḥızr, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı ḥāzır, Ḥızr-ı nebī, Ḥızr-ı zinde*

Ḥ. 34a/19, 35b/19, 36a/13

Ḥızr-ı zinde: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat. *bk. Ḥızır, Ḥızr, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı zamān, Ḥızr-ı ḥāzır, Ḥızr-ı nebī*

Ḥ. 35b/20, 36a/7, 36a/11

ḥicāb (Ar.): Utanma, mahcubiyet.

ḥ.+ından 14a/7

hice: Mezar taşı.

h.+si 19a/8

hīç (Far.): Hiç, asla, katiyen.

h. 2a/17, 3a/20, 5a/18, 5b/20, 7a/15, 7a/17, 8a/5, 15a/18, 18a/8, 22b/10, 22b/14, 22b/18, 27a/2, 28a/16, 28b/13, 35a/2, 35b/7, 35b/8, 37a/17, 40b/20, 44a/14, 46b/14, 47a/11, 47a/18, 48a/1, 48b/8, 53a/21, 53b/8, 53b/15, 54a/3, 55b/2, 58b/6, 61b/10, 61b/13, 66b/11, 66b/11

hidāyet (Ar.): Doğru yol, hak yolu.

h. kı1- (doğru yola ulaştırmak) 8b/7

h. vir- (doğru yola yöneltmek) 40b/4

hikāyet (Ar.): Hikāye, olay.

h. 14a/13, 41a/1, 50b/3, 52b/10, 52b/11, 52b/17, 54b/13, 59b/20

h. eyt- (hikāye etmek, anlatmak) 2b/11

h. it- (hikāye etmek, anlatmak) 27a/21

h. kı1- (hikāye etmek, anlatmak) 41a/3, 52b/13

h.+i 56b/4

hikmet (Ar.): Bilgelik; ne olduğu anlaşılmasız sebep ve hakikat.

h. 38b/1, 39a/7, 42a/10, 45b/12

h.+idür 46a/1, 46a/5

h.+in 35a/8

h.+üne 37b/8

hil^cat (Ar.): Elbise, kaftan, üstlük.

h. 13a/10, 16b/11, 16b/3, 19a/1, 29a/3

h. geydir- (bir mevkiye, makama atayarak ödüllendirmek) 29a/6

h. geyür- (bir mevkiye, makama atayarak ödüllendirmek) 25b/15, 30b/5, 49a/13

h.+i 13b/14

hil^catla- (Ar.+T.): Elbise, kaftan giydirmek.

h.-yup 25b/16

hil^cat-i hāş (Far.): Özel kaftan.

h. 13a/3, 22a/14, 26a/4, 28b/12, 63b/11

hīle (Ar.): Hile, aldatma.

h. 16a/9

h. kı1- (hile yapmak) 13b/8, 16b/14

hīle-engīz (Far.): Hileci, hile yapan.

h. 21b/4

hīlim (< Ar. hīlim): Yumuşak huyluluk.

h. 21b/14

hilkat (Ar.): Yaratma, yaratılma.

h. eyle- (yaratmak) 35a/3

h. it- (yaratmak) 11b/9

h. kı1- (yaratmak) 8b/6

h.+idür 7b/6

h.+ümüz 35b/15

himmət (Ar.): Yardım, gayret.

h. eyle- (yardım etmek) 52b/9

h. it- (himmət etmek) 44b/19, 59a/8

h. kı1- (yardım etmek) 53b/5

h.+i 56b/7

h.+ile 30b/1

hın (Ar.): Zaman, vakit.

h.+de 58b/1, 66a/11

Hindeş-i Aşferî: Benî Asfer melikinin pehlivanlarından biri.

H. 16b/13

Hindî: Hint'e ait olan.

H. 10a/16

Hindiyâne: Hintli gibi.

H. 20a/17

Hindüstân: Hindistan.

H. 55b/20

H.+da 56a/2

Hindüş °Adî: Âdî kavmine mensup bir pehlivan.

H. 19a/6

hisâb (Ar.): Hesap, tahmin.

h. 50a/11

h. it- (hesaplamak) 41b/19

h.+ı 47b/5

h.+ın 47a/20

hişâr (Ar.): Küçük kale.

h.+ıdı 58a/18

hişâr-a°lâ (Far.): Büyük, güzel kale.

h. 58a/19

hiss (Ar.): His, sezgi.

h.+i 39b/10

hiṭāb-ı ʿizzet (Far.): Allah'ın buyruğu.

h. yitiş- (Allah'tan buyruk gelmesi) 39b/21

hizmet (Ar.): İş, görev, iş görme.

h. eyle- (iş görmek, çalışmak) 7b/19, 66b/10

h. it- (iş görmek, çalışmak) 11a/15, 19a/16, 19b/16, 23a/6, 33b/8, 38a/20, 44b/19, 53b/3, 53b/5

h. kıl- (iş görmek, çalışmak) 8b/3, 12a/9, 12b/12, 22a/9, 22a/12, 23a/17, 26b/13, 33a/4, 34a/8, 35b/1, 35b/5, 53b/4, 55a/8

h.+i 1b/8, 22a/10, 22a/11

h.+idür 2a/7

h.+in 23a/19

h.+in it- (birinin işini yapmak) 33b/6

h.+inde ol- (hizmetini yapmak) 5b/7

h.+ine 4a/1, 23a/16, 58b/14, 62a/21

h.+ine mi 54b/7

h.+ini it- 13b/11

h.+üm 46a/12, 46b/15, 46a/13

h.+üme 46a/8

h.+üñe 52b/19

hizmet-i Haḳ (Far.): Allah rızası için hizmet.

h. it- 23b/1

hizmet-i Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'a hizmet.

h.+ye 44a/8-9, 44b/15

ho (< Far. ḥod): Kendi, bizzat; da, de, dahi. *bk. ḥod*

h. 1b/4, 11b/15, 29b/2, 59a/21

hoca (Far.): Hoca, üstat.

h. 2b/7

h.+sı 21a/16

h.+yam 65b/14

hod (Far.): da, de, dahi. *bk. ho*

h. 3a/19, 4a/6, 4b/17, 5b/1, 18a/11, 22b/10, 25a/8, 28b/13, 42a/8, 42b/12, 44b/11, 44b/12, 47b/5, 49a/1, 51b/9, 53b/11, 58a/16, 59a/20, 61b/2, 62b/19,

64a/2

ḥod-bīn (Far.): Kendini beğenmiş.

ḥ. 29a/19

ḥon (Far.): Yemek sofrası, yemek.

ḥ. 11b/7, 29a/4, 29a/13, 41b/5, 49a/9, 54b/5

ḥon-ı Destān-ı Rüstem (Far.): Destan-ı Rüstem'in sofrası.

ḥ. 25b/12

ḥon-ı Keyḡubād (Far.): Keykubat'ın sofrası.

ḥ. 31a/2

ḥon-ı Süleymān (Far.): Süleyman'ın sofrası.

ḥ. 23a/8

ḥon-ı Süleymānī (Far.): Süleyman'ın sofrası.

ḥ. 13a/10

ḥon-salār (Far.): Sofracı, kilerci.

ḥ. 31a/2

ḥor (Far.): Değersiz, bayağı. *bk. ḥor*

ḥ. 47b/18

ḥor (Far.): Değersiz, bayağı. *bk. ḥor*

ḥ. 3b/19, 23a/3, 42b/13

ḥ. gör- (bir kimseye değersiz gözle bakmak) 21b/6, 62a/17

Ḥorāsān: Horasan, Orta Asya'da büyük bir yerleşim yeri, İran'ın doğusunda olan bölgenin adı. *bk. Ḥorāsān*

Ḥ. 20a/14

Ḥorāḡān: Horasan, Orta Asya'da büyük bir yerleşim yeri, İran'ın doğusunda olan bölgenin adı. *bk. Ḥorāsān*

Ḥ.+ıçun 15a/9

ḥorla- (Far.+T.): Küçük görmek.

ḥ.-mağdur 42b/20

ḥor-ḡar (Far.): Aşağı, değersiz.

ḥ. 22b/17

Ḥorzum: Bir yer.

Ḥ. 43a/6

ḥoḡ (< Far. ḥoḡ): İyi, güzel, hoş. *bk. ḥoḡ*

ḥ. 2a/14, 65a/8

h.+dur 16b/9

hoş (Far.): İyi, güzel, hoş. *bk. hoş*

h. 3b/16, 3b/17, 8a/11, 13b/18, 16b/3, 42b/5, 43a/8, 45b/8, 52b/11, 53b/4,
66a/20, 66b/3

h. geç- (hoş vakit geçirmek) 3a/1, 7b/1, 31a/10, 31a/12, 31a/21, 49a/16, 59a/15,
59b/17

h. geçil- (hoş vakit geçirilmek) 13a/10

h. geçin- (iyi geçinmek) 59a/6

h. gel- (hoşuna gitmek) 15a/19, 28a/18, 42b/17, 43a/16

h. gör- (hoşgörü ile karşılamak) 12b/3, 64a/9

h. ol- (sevinmek) 8b/1

h.+dur 39a/9, 65b/17

hoş-nefes (Far.): Tatlı nefesli.

h. 40a/15

hoşnūd (Far.): Hoşnut, memnun, razı.

h. ol- (memnun olmak) 21b/18

Hū (Ar.): Allah.

h. 20a/11

hūb (Far.): Güzel.

h. 31a/5

h.+ı 52b/2

h.+ları 20a/12

hubūbāt (Ar.): Buğday, arpa, mısır vb. taneli bitkiler.

h. 23a/10

h. mı 54b/18

Hudā (Far.): Allah, Tanrı.

H.+dur 46a/6

huddām (Ar.): Hizmet edenler, hizmetçiler.

h.+dan 37b/5

huld-ı berīn (Far.): En yüksek, en yüce cennet.

h. 1b/4, 2a/7

hulq-ı ḥasen (Ar.): Güzel huylu.

h. 2a/3

hūn (Far.): 1. Kan.

h. 17a/17

2. (mec.) Sıkıntı, acı, üzüntü.

h. 62a/10

h. ol- (incinmek, kırılmak) 67a/6

hūn-ı merdüm-i memzūc (Far.): Karışık insan kanı.

h.+ı 59b/16

Hūnhārī: Asıl adı Âric olan cadı.

H. 57b/9, 57b/16, 57b/16, 57b/18, 58a/2, 58a/2, 58a/6

H.+ya 57b/18

hūr (Ar.): Güzel kız, huri.

h. 9b/13, 56b/16

hūr-ı ʿīn (Far.): İri ve güzel gözlü huri.

h. 2a/3

hūr-ı cinān (Far.): Cennet hurisi.

h. 66b/9

hurd (Far.): Kırık, parça.

h. 30a/11

h. ol- (parçalanmak, parça parça olmak) 3a/17

h. u haşhāş eyle- (parçalamak, paramparça etmek) 16b/17

h. u haşhāş it- (parçalamak, paramparça etmek) 17b/20

h. u haşhāş ol- (parçalanmak, paramparça olmak) 9b/14, 10a/16

h.+a 16b/19

hurda (Far.): Küçük, ufak, kırıntı.

h. 48a/2

hurde-dān (Far.): İncelikten anlayan (kimse).

h. 40a/15

hurmā (Far.): Hurma, hurma ağacı.

h. 39a/12, 39a/12, 39b/4, 39b/12

hurrem (Far.): Sevinçli, şen.

h. 19a/2, 35a/14

hurremlik (Far.+T.): Mutluluk, sevinç.

h.+ıla 63b/2

hurşid (Far.): Güneş.

h. 19a/16, 46a/8

ḥurūc (Ar.): 1. Dışarı çıkma, çıkış.

ḥ. it- (akın etmek, saldırmak) çıkmaq 66a/8

2. Ayaklanma, isyan.

ḥ. it- (isyan etmek) 8b/14, 60b/21

ḥurūs (Far.): Horoz.

ḥ. 14a/16

ḥurūş (Far.): Coşma, güreleme.

ḥ. it- (coşmak, gürelemek) 8b/21

ḥusrān (Ar.): Zarar, ziyan.

ḥ. 52b/19

ḥusrev (Far.): Hükümdar, şah, padişah.

ḥ. 66b/15

Ḥusrev: Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar.

H. 30b/3, 61a/13

ḥusrev-i gerden-keşān (Far.): Asilerin, serkeşlerin padişahı, sultanı.

ḥ. 23a/13

ḥusrev-ü ʿarş-ı āşiyān-ı kibriyā (Far.): Büyük arşın sultanı; Hz. Muhammed.

ḥ. 1b/9

ḥusūr (< Ar. ḥusr): Zarar, ziyan.

ḥ. 52b/19

ḥuşūşā (Ar.): Bilhassa, özellikle.

ḥ. 8a/8, 38a/3, 45a/8, 58b/7

ḥuşk-bend (Far.): Yaranın kuruyup kabuk bağlaması, iyileşmesi

ḥ. kı1- (Yarayı iyileştirmek) 19a/5

ḥūt (Ar.): Büyük balık. *bk. ḥūt*

ḥ.+uñ 15a/14

ḥūt: (< Ar. ḥūt): Büyük balık. *bk. ḥūt*

ḥ. 50a/10

ḥūt-ı baḥr (Far.): Deniz balığı.

ḥ.+1 58a/20

ḥūy (Far.): Huy, yaratılış, mizaç.

ḥ.+1 52b/8

ḥūy-ı melek (Far.): Melek huylu.

ḥ. 26b/13, 66b/9

Ḥuzā: Allah, Tanrı.

Ḥ. 1b/2

Ḥ.+nuñ 40a/19

Ḥ.+ya 66b/11

Ḥuzāvend: Her şeyin sahibi olan; Allah.

Ḥ. 40b/6

Ḥuzāvend-i ʿālem: Âlemin sahibi olan; Allah.

Ḥ. 39a/18

Ḥuzāvend-i cihān: Cihannın sahibi olan; Allah.

Ḥ. 27a/4

Ḥ.+dur 26b/15

Ḥuzā-yı Rabbü'l-ʿālemīn: Âlemlerin Rabbi olan; Allah.

Ḥ. 52a/7

ḥuzūr (Ar.): Huzur, iç rahatlığı.

ḥ.+ıla 39a/18

hücüm (Ar.): Saldırma, saldırı.

h. it- (saldırmak) 10a/6, 10b/13

h.+ından 43a/3

Hüdhüd: Hazret-i Süleyman ile Sabâ Melikesi Belkıs arasında haber götürüp getiren kuş.

H. 11a/8, 19b/13, 20a/16, 42a/14, 42a/18, 42a/20, 42b/1, 42b/9, 42b/11, 42b/14, 42b/21, 44a/6, 44a/7, 44a/10, 45a/15, 45a/16, 45a/17, 45a/18, 45a/19, 45b/7, 45b/9, 47a/9, 48b/5, 48b/5, 56a/9, 56a/12, 56a/13, 56a/17, 56b/3

H.+e 42b/1, 45a/12

H.+i 11a/6, 42a/14

H.+ile 43b/11, 48a/18

H.+üñ 42a/19, 42b/4, 42b/10, 45b/6, 45b/11, 48b/16, 56a/15, 56a/16

ḥükemā (Ar.): Âlimler, bilginler.

ḥ. 37b/6, 41b/4, 45b/11, 51b/16

ḥ.+yıla 39a/13

ḥüküm (Ar.): Hüküm, buyruk, emir.

ḥ. 1b/2, 35a/10

ḥ. eyle- (emretmek, buyurmak) 8a/12, 8b/13, 9b/21, 10a/1, 11a/1, 13a/8, 17b/8, 17b/16, 19a/7, 20b/4, 23a/3-4, 25b/20, 31b/1, 42a/14, 44a/16-17, 44b/1, 48b/17,

59b/12, 60b/14, 63a/11, 64a/20

h. it- (hükmetmek, hüküm sürmek) 11a/12, 19a/14, 27b/9, 30b/3, 34a/2, 37b/5, 38a/5, 38a/6, 41b/9, 44b/18, 46a/13, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 56b/2, 56b/5, 58b/10, 64a/15, 64a/16

h. kı1- (emretmek) 60a/7

h. ü hükümet it- (gücünü ve saltanatını sürdürmek) 59a/5

h.+ile 39b/14

h.+inde+y+idi 58b/5

h.+ine 12b/13, 23a/14, 23b/12, 23b/15, 62b/21

h.+üm ol- (hükümün geçmesi) 26a/14

h.+üme 58b/18

h.+ümi dut- (hükümün gereğini yerine getirmek) 30a/15

h.+ümüñ 46a/9, 46a/14, 46a/20

h.+ünde kı1- (hükümüne almak, yönetmek) 65a/20

h.+üne 58b/6

h.+üñe 6a/4, 12b/2, 42b/3

h.+ünüñ 42a/17

hük-m-i Hâlık (Far.): Yaratıcının hükmü.

h. 3b/5

hük-m-i hükümet (Far.): Yönetim, yönetme.

h.+ine 20a/3

hük-m-i Raḥīm (Far.): Allah'ın hükmü.

h. 24b/1

hükümet (Ar.): İdare etme, yönetme.

h. 59a/5

hüküm (Ar.): Karar, yargı, hüküm.

h.+lerin 38b/19

Hümā: Kaf Dağı'nda yaşadığına inanılan çok büyük, yırtıcı, efsanvevi kuş.

H. 53b/5, 53b/7, 54a/2, 54a/5, 54a/10, 54a/18, 54a/19, 54b/13, 54b/21, 55a/10, 55b/6, 55b/10, 55b/20

H.+dan 53a/19

H.+larla 54a/13

H.+lar+ıla 54a/9, 55a/20

hümām (Ar.): Gayretli kimse, azimli.

h. 23a/19, 56b/2, 56b/2

Hümāyūn: Periler sultanı ve Sâ'm'ın babası. *bk. Hümāyūn Hân, Hümāyūn Şāh*

H. 5a/11, 6a/1

H.+a 5b/5

Hümāyūn Hân: Periler sultanı ve Sâ'm'ın babası. *bk. Hümāyūn, Hümāyūn Şāh*

H. 4b/16

Hümāyūn Şāh: Periler sultanı ve Sâ'm'ın babası. *bk. Hümāyūn, Hümāyūn Hân*

H. 5a/3, 5b/14

H.+a 5b/3, 5b/8, 6a/1

hüner (Far.): Maharet, marifet, ustalık.

h. 2a/17, 2a/17, 15b/20, 25a/2, 25a/6, 48a/17

h. göster- (beceriklilik ortaya koymak) 47a/13

h.+dür 15b/15

h.+i 25a/6

h.+in 7b/11, 15b/8, 15b/14

h.+ler 40a/16

hüner-mend (Far.): Hünerli, hüner sahibi.

h.+ler 47b/9

hürmet (Ar.): Saygı, ikram.

h. it- (saymak, saygı göstermek) 4b/2

h.+i 52b/3

h.+i+çün 3b/16

Hüseyin: Hz. Hüseyin.

H. 2a/3

hüsn (Ar.): Güzellik.

h. 52b/15

h.+i 52b/8, 52b/10

h.+ile 40b/17

h.+üñ 14a/8

I

i: Metinde atıf vavı gibi kullanılmış bağlama edatı, ve. *bk. i, u, ü, ve, vü*

i. 14a/15, 30a/11, 40b/10, 41a/21, 45a/10, 57b/1, 57b/2

ı-: Ek fiil, i- fiili.

1.-dığın 38b/15

1.-duğın 44b/8, 45b/7, 55a/5

1.-duğumuz 51a/10

ılan: Yılan. *bk. yılan*

1. 21a/21, 51b/4, 51b/9, 53b/19, 66a/14

ılanıcı: En çok yılanla beslenen bir kuş. *bk. ılanıcı, yılanıcı*

1. 66a/14

ılanıcı: En çok yılanla beslenen bir kuş. *bk. ılanıcı, yılanıcı*

1. 53b/19

ıldırım: Yıldırım. *bk. yıldırım*

1. 46b/21, 49a/10, 58a/10

1.+lar 51b/11

ıldırım Hân: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. ıldırım Hân Bâyezîd, Sultân*

Bâyezîd bin Muḥammed Hân, Şâh Bâyezîd

I. 2a/11

I.+a 2b/6

I.+dur 67b/2

ıldırım Hân Bâyezîd: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. ıldırım Hân, Sultân*

Bâyezîd bin Muḥammed Hân, Şâh Bâyezîd

I. 2a/5

ıldırımveş (T.+Far.): Yıldırım gibi, yıldırıma benzer şekilde.

1. 57a/7

ıldız: Yıldız. *bk. ıldız, ulduz, yıldız*

1.+ları 52a/17

ılduz: Yıldız. *bk. ıldız, ulduz, yıldız*

1.+ıla 47a/11

1.+lardan 47a/21

İlgaz Tağı: İlgaz Dağı.

I. 41a/12

ıraç: Uzak.

1. 1b/2, 1b/4, 35b/18

1.+da 40a/3

İraç: Irak.

°I.+a 9b/13

ır-: Ayırmak, ayrılmak, uzaklaşmak.

1.-alum 48a/10, 60b/9

1.-dı 21a/8

1.-dum 6b/20

1.-madılar 11b/21

1.-masun 26a/18

ırğur-: Ayırmak.

1.-am 9a/2

ırıl-: Ayrılmak.

1.-uruz 51a/13

irmağ-: Irmak, nehir.

1. 4b/7

1.+(ğ)a 37a/15

1.+(ğ)ı 55b/11

1.+ları 54a/16

1.+umda+durur 47b/3

ırlāh (Ar.): Düzeltme, iyileştirme.

1. it- (iyi bir duruma getirmek, iyileştirmek, düzeltmek) 40b/12

ırlağ-: Islak.

1. 51a/14

ırlat-: Islatmak.

1.-uruz 51a/15

ırlarla-: Ismarlamak.

1.-dı 18b/8, 18b/9

ırlık-: Demir başlık, miğfer. *bk. ırlıklık*

1. 31a/17, 31b/13, 49a/12, 49b/2

1.+(ğ)ın 8b/20, 15b/12

1.+(ğ)ından 50a/4

1.+ların 57a/12

ırlıklık-: Demir başlık, miğfer. *bk. ırlık*

1. 50a/4

ırlıt-: Göstermek.

1.-(d)up 60a/6

°ışk (Ar.): Sevgi, aşk.

°i. 14a/10, 40b/18

°i.+uñ 40b/18

°i.+uña 14a/9

°i.+uñda 40b/15, 40b/18

°ıyd (Ar.): Bayram.

°i.+ları 7a/13

°ıyş (< Ar. °ayş): Yiyip içme, eğlenme.

°i. 11b/17

°i. it- (yiyip içip eğlenmek) 67a/21

°i. u nüş it- (yiyip içip eğlenmek) 29b/16

°i. u nüş kııl- (yiyip içip eğlenmek) 31a/10

ızhār (Ar.): Meydana çıkarma, gösterme.

1. eyle- (aşikâr etmek, göstermek) 63b/6

1. it- (aşikâr etmek, göstermek) 33a/20, 37b/11, 42b/16

ıztırāb (Ar.): Acı, azap.

1. çek- (acı çekmek, azap duymak) 36b/4

İ

i: Metinde atıf vavı gibi kullanılmış bağlama edatı, ve. *bk. ı, u, ü, ve, vü*

i. 2a/12, 2b/12, 7b/6, 7b/9, 9b/8, 17a/5, 17a/18, 20a/8, 20b/9, 22a/4, 22b/16, 24a/12, 25a/9, 26b/9, 29a/8, 29a/9, 32b/11, 33a/3, 36a/15, 37a/17, 37a/17, 37a/19, 38a/7, 39a/17, 40a/7, 40b/11, 42a/17, 44a/17, 53a/18, 54b/5, 56b/13, 57b/1, 59b/14, 62b/17, 66b/5, 66b/15, 145b/3

i: Ey! *bk. iy*

i. 11b/16, 13b/6, 52b/10, 61a/13

i-: Olmak, imek (cevheri fiil).

i.-di 11b/11, 13a/5, 13a/11, 19a/16, 19a/16, 21b/5, 23a/14, 23a/19, 25b/7, 27b/9, 27b/13, 28a/3, 37a/15, 39b/1, 42b/6, 44a/20, 44a/20, 51a/8, 58a/1, 58a/1, 58a/2, 58a/2, 58a/3, 58a/3, 58a/4, 58a/4, 58a/12, 58a/15, 58b/2, 59a/3, 59b/3, 59b/4, 59b/5, 62b/11, 62b/11

i.-dügi 8a/20

i.-dügim 33a/21

i.-dügin 22b/14, 33a/4, 34a/6, 34a/9, 59b/5

i.-ken 61b/6, 61b/15

i.-miş 18a/9, 22a/6, 34a/9, 34a/9, 53b/11, 53b/11

i.-se 16b/2, 59a/12, 64a/7

°ibādet (Ar.): İbadet.

°i. it- (ibadet etmek) 3a/4, 31b/13, 41a/6

°i. kı1- (ibadet etmek) 33b/21

°ibādet-i Ḥaḫḫ (Far.): Allah'a olan ibadet, kulluk.

°i.+a 57a/21

ibik: Çavuş kuşu, ibibik, hüthüt.

i. 45a/12

İblīs: Şeytan.

İ. 8a/4, 8a/5, 8a/11, 8b/7, 8b/8, 11a/20, 11b/5, 11b/10, 15a/17, 15a/20, 15b/3, 15b/5, 15b/6, 17a/8, 18a/6, 22b/12, 23b/21, 24a/2, 24a/5, 24a/10, 24a/19, 65b/16

İ.+den 57b/10

İ.+e 64a/1

İ.+em 18a/7

İ.+üñ 65a/18

İblīs-i bī-dīn: Dinsiz şeytan.

İ. 18a/9

İ.+e 23b/5

İblīs-i la°in: Lanetlenmiş şeytan.

İ. 7b/19, 8a/12, 8a/14, 13a/12, 15a/16, 17a/6, 18a/5, 24a/20, 24b/2, 59b/18, 64a/17

İ.+dür 24a/4

İblīs-i la°in-i bī-dīn: Lanetlenmiş dinsiz şeytan.

İ. 64a/4

İ.+ile 61a/4

İblīs-i mekkār (Far.): Hilekār İblis.

İ. 23b/7

İblīs-i melā°in: Lanetlenmiş İblis.

İ. 65b/1

İblīs-i mel°ün: Lanetlenmiş İblis.

İ. 65b/19

İbni Nerīmān bin Kerīmān: Nerīmān'ın oğlu Zāl'ın babası ve Şehnâme'nin ünlü

Kahramanı olan Sām. *bk. Sām, Sām-ı süvār-ı pehlevān-ı rūzigār, Sām-süvār-ı cihān, Sām-u süvār*

İ. 32b/9

İbrāhīm: Hz. İbrahim. *bk. İbrāhīm Ḥalīl, İbrāhīm-i Ḥalīl*

İ. 38b/15

İbrāhīm Ḥalīl: Hz. İbrahim. *bk. İbrāhīm, İbrāhīm-i Ḥalīl*

İ. 57a/20, 58b/12

İbrāhīm-i Ḥalīl: Hz. İbrahim. *bk. İbrāhīm, İbrāhīm Ḥalīl*

İ. 45b/16

°ibret (Ar.): 1. İbret, ders.

°i. 38b/1, 45b/12

°i. al- (ders almak, ibret almak) 6b/16, 19a/11

°i.+in 18a/3

2. Acayip, tuhaf şey.

°i. görün- (garip, tuhaf görünmek) 7b/18

ibtidā (Ar.): İlk önce, ilk olarak.

i. 57b/10

ibtidāyī (Ar.): Başlangıca ait, ilk.

i. 58a/5

īcād (Ar.): Meydana getirmek, yaratmak.

ī. it- (yaratmak) 1b/2

icāzet (Ar.): İzin, müsaade, ruhsat.

i. al- (izin almak) 16b/20, 17b/16,

i. iste- (izin istemek) 10b/1, 11a/7, 56a/17, 63a/17

i. vir- (izin vermek) 10b/2, 10b/10, 11a/8, 12a/12, 12a/13, 12a/14, 25b/16, 29b/17, 42b/6, 42b/8, 45a/16, 63a/18

i.+dür 12a/16

i.+ümsüz 11a/7

ictimā°ī (Ar.): Sosyal.

i. 20b/6, 20b/21

iç: İç, içeri.

i. 58a/18

i.+i 17a/17, 32b/2, 35a/16, 37b/2, 40a/3, 64b/12, 64b/16, 65a/3

i.+in 5a/4

i.+inde 2b/7, 6b/11, 6b/13, 7a/2, 7b/5, 10a/11, 10b/17, 10b/18, 11a/16, 16a/4,
18a/19, 19b/4, 20b/12, 25b/17, 28b/10, 29a/12, 32b/14, 32b/20, 33a/10, 36a/17,
36a/18, 36b/13, 37a/21, 37b/15, 38a/16, 38b/11, 38b/13, 38b/20, 38b/21, 39b/12,
39b/14, 39b/15, 40a/12, 41b/14, 42a/10, 42b/15, 43b/12, 43b/15, 44a/13, 45b/16,
47b/9, 48a/4, 51a/12, 52a/3, 53a/6, 53b/13, 58a/13, 58b/7, 58b/11, 58b/15, 60a/20,
61a/10, 67a/16

i.+indeki 10b/19, 39a/9, 44b/3, 47b/11, 60b/6

i.+inden 5b/18, 31b/1, 38a/3, 49a/9, 53b/9, 53b/18

i.+ine 4b/10, 10b/15, 10b/16, 11a/10, 14b/14, 35b/19, 37a/9, 38a/18, 39a/1, 39a/8,
39a/10, 39a/21, 39b/4, 39b/5, 40a/2, 44a/18, 47a/1, 61a/18

i.+ini 65a/5

i.+lerinde 21b/4

i.+ümden 51a/4

i.+ümüzde 35a/2

iç-: 1. İçmek.

i.-di 4b/10, 39a/8, 39a/10, 57b/17

i.-diler 3a/1, 7a/21, 35b/6, 59b/16

i.-dise 37b/6

i.-dügi 39b/15

i.-düm 38a/15

i.-e 26a/2

i.-elüm 60b/11

i.-em 4b/5, 38b/11

i.-en 36a/20, 56b/16

i.-er 35b/12, 51a/17

i.-erek 31a/21

i.-er-idüm 45a/5

i.-erlerdi 58b/3

i.-ersin 38a/14, 46b/16

i.-eydüm 59a/15

i.-inceye 51a/19

i.-medin 60b/8

i.-mege 39a/5, 49a/7

i.-mekde 31a/12

i.-mese 51a/19
i.-mesine 38a/15
i.-miş 37b/6
i.-se 38a/3, 39a/5
i.-üp 35b/17, 39b/17

2. Yardımcı fiil.

i.-en 56b/16
i.-er 26a/9
i.-erem 49a/15
i.-eyidük 59a/6
i.-mek 30b/17
i.-üp 10a/18

içerü: İçeri.

i. 12a/1, 12a/2, 12a/10, 19b/14, 20b/6, 25b/20, 29b/17, 42a/15, 58a/17, 63a/15, 63a/17,
63a/18
i.+sine 37b/2

içil-: İçme işi yapılmak.

i.-di 13a/10, 23a/9, 25b/13, 25b/13, 29a/4, 29a/13, 41b/5

için: İçin. *bk. için*

i. 5b/19, 49b/19, 64b/7

içre: İçine, içinde, zarfında, arasında.

i. 1b/6, 2a/9, 2a/10, 3a/12, 3a/13, 3a/13, 4b/14, 5a/13, 5b/20, 6a/8, 6a/19, 6a/20, 6b/1, 6b/15, 6b/19, 7a/8, 7b/6, 7b/11, 7b/12, 11a/2, 12a/14, 17b/6, 17b/7, 18b/11, 24a/12, 26a/8, 30b/11, 34a/15, 36b/2, 38b/2, 39a/17, 39b/3, 43a/7, 43a/18, 43b/16, 44a/18, 44b/6, 46b/2, 47b/13, 47b/19, 48b/12, 48b/20, 49a/17, 51b/5, 52b/11, 56b/18, 64b/10, 65a/2, 65b/13

içün: İçin. *bk. için*

i. 3b/17, 3b/18, 30b/17, 30b/19, 3b/20, 48b/18, 58b/1, 59b/8, 59b/11

içür-: İçirmek.

i.-üp 38a/8

idin-: Edinmek.

i.-üp 60a/2
i.-ürüz 51b/12

idrāk (Ar.): Anlayış, kavrayış.

i.+i 39b/10

i.+iledür 66b/5

‘ifrīt (Ar.): Korkunç ve kötü bir cin.

‘i. 19a/14, 23b/21, 22b/20, 26b/9

‘i.+lerin 3b/2

‘i.+lerüñ 3b/3

ifşā (Ar.): Açığa vurma, ortaya dökme.

i. it- (açığa vurma, açıklamak) 1b/5

iğvā (Ar.): Baştan çıkarma, yolunu şaşırtma, ayartma, kışkırtma.

i. kı1- (ayartmak, kışkırtmak) 24b/4, 62b/18

i. vir- (ayartmak, kışkırtmak) 22b/4, 23b/11, 24b/5, 24b/6, 24b/13, 33b/13, 64a/11, 65b/5

i.+mla 23a/5

i.+sı 13b/3

i.+sına 62b/9

i.+yıla 61a/20

iḥāṭa (Ar.): Kuşatma, sarma.

i. it- (kuşatmak, sarmak) 23a/13, 46a/10, 61a/12

İhdinaş: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

İ.+la 7b/20, 23b/8

iḥlāş (Ar.): Samimi, içten, riyadan uzak.

i.+ıla 22a/11, 57a/19

iḥşān (Ar.): Bağışlama, bağışta bulunma.

i. eyle- (bağışta bulunmak) 58b/17

iḥtītām (Ar.): Bitme, sona erme.

i.+ın 67a/4

iḥtiyār (Ar.): Seçme, tercih etme.

i. elinde dur- (seçmekte serbest olmak) 12a/9

i.+ı eline şun- (tercihte serbest bırakmak) 22a/5

i.+ın elüñe vir- (tercihte serbest bırakmak) 33a/4

i.+uñ eline vir- (tercihte serbest bırakmak) 12b/10

iḥtiyāṭ (Ar.): Tedbirli ve ölçülü davranma.

i. it- (tedbirli ve ölçülü davranmak) 15a/14, 34a/4
i.+dan 13a/17

iḳbāl (Ar.): Talih ve baht açıklığı, mutluluk.

i. 26a/1

iki: İki.

i. 2b/11, 4b/10, 7a/19, 7b/3, 7b/4, 7b/8, 7b/10, 7b/12, 7b/19, 9b/1, 9b/9, 10a/4,
10a/13, 10b/5, 11a/9, 11a/9, 11b/19, 12a/1, 12a/3, 14a/8, 14a/8, 15a/7, 15a/8, 15a/8,
15a/12, 15a/13, 15b/7, 16a/11, 16a/12, 17b/1, 17b/9, 17b/10, 17b/12, 18b/1, 19b/11,
19b/12, 19b/12, 22b/1, 24b/6, 24b/8, 24b/9, 24b/12, 26a/17, 27b/17, 31a/18, 31b/8,
34b/15, 34b/15, 37b/9, 38b/13, 39b/8, 39b/17, 40a/13, 50b/4, 50b/8, 50b/11, 51a/2,
53b/9, 56a/3, 58a/1, 60b/2, 62a/14, 63b/14, 65b/7, 66a/7, 67a/6

i. biç- (ikiye bölmek) 45a/5, 59a/14

i. böl- (ikiye bölmek) 3b/11, 26b/3, 35b/20

i. dil- (ikiye bölmek) 9a/14, 9b/7, 9b/7

i. yırt- (ikiye ayırmak) 17b/19, 18a/11

i.+dür 39a/18

i.+ñüz 24b/5, 62a/14

i.+si 11b/21, 28b/16, 32a/8, 60b/1, 60b/16, 61a/18, 62b/9

i.+sin 9b/21, 23a/7, 28b/12, 33a/16

ikinci: İkinci.

i. 7b/14, 15b/10, 24a/13, 37b/14, 39b/17, 44a/19, 58a/8, 61b/15, 64b/5

iki iki: İki iki.

i. 9b/16, 23a/10

iki yüz biñ: İki yüz bin.

i. 64b/5

i.+i 36a/5

iḳlīm (Ar.): Ülke, memleket.

i. 29a/6, 30b/4, 30b/6

i.+i 47a/16, 54a/16

i.+inüñ 63b/21

i.+üñ 60b/7

iḳlīm-i sābi^c (Far.): Yedinci memleket.

i. 67a/20

iḳlīm-i sulṭān (Far.): Ülkenin sultanı.

i. 27b/9

İktifā (Ar.): Kâfi görme, yetinme.

i. it- (yetinmek) 63a/2

il: Ülke, memleket.

i. 30b/6

i.+i 44b/10

i.+in 43b/4, 43b/5

i.+inde 26b/14

i.+ümdedür 47b/5

i.+ümden 47b/17

i.+üme 56b/17

i.+üñ 57a/5

İlāh (Ar.): Allah, Tanrı.

İ. 3b/16, 14a/5, 40b/12

İlāhī: “Ey benim Allah’ım” anlamında Allah’a hitap sözü.

İ. 40b/9, 66b/17, 66b/20, 67a/1, 67a/2, 67a/3

İ’lāk: Sîsitân pehlivanlarından biri.

İ. 32a/9

i’lām (Ar): Bildirme, anlatma.

i. it- (bildirmek, anlatmak) 42a/7

ilçilik: Elçilik.

i.+(g)e 35a/13

ile: İle.

i. 3a/1, 14b/2, 16a/9, 18a/1, 20a/7, 24b/5, 26b/6, 33b/18, 37b/11, 58a/17, 58b/14,
59a/6, 59b/6, 60a/18, 60b/16, 60b/18, 61b/8, 62a/3, 62a/14, 63a/14, 63b/14

ilerü: İleri.

i. 28a/14, 30b/13, 31a/8, 42b/6, 48b/7, 54b/4

ilet-: İletmek, götürmek.

i.-diler 12b/18, 37a/9

i.-dügine 51b/15

i.-(d)eler 6a/16

i.-(d)elüm 5b/11

i.-(d)em 2b/20

i.-(d)evüz 5b/10

i.-(d)ürler 58a/2

iley: Ön.

i.+inde 37a/11

°ilim (< Ar. ilm): İlim, bilim. *bk. °ilm*

°i.+ler+ile 20b/13

ilk: Birinci.

i. 62b/13

ilķā (Ar.): Koyma, bırakma, yerleştirme.

i. it- (yerleştirmek) 61a/20

illā (Ar.): Ancak, sadece.

i. 6a/12, 7a/8, 9b/14, 11a/5, 11b/11, 13a/5, 25a/4, 25a/12, 28a/20, 38a/15, 52a/8,
53b/9, 53b/16, 54a/10

°ilm (Ar.): İlim, bilim. *bk. °ilm*

°i. 20b/12

°i.+üne 37b/8

°ilme'l-yaķin (Ar.): Akıl yoluyla bir Şeyin bilgisini kavrama.

°i. 50b/3

°ilm-i ledün (Far.): Allah'ın sırlarına ait manevi bilgi, gayb ilmi.

°i. 40a/1

ilt-: İletmek, göndermek.

i.-em 33b/2

i.-esin 2b/16

i.-mege 56a/17

i.-üp 33b/11, 36b/18

i.-ürler 18a/7, 52a/6

imām (Ar.): İmam, halife.

i. 23a/19

°imāme (Ar.): Sarık.

°i. 12a/4

°i.+ler 20a/14

imāme-i Ḥalīl (Far.): Hz. İbrahim'in sarıĝı.

i. 20b/9

imāmlık (Ar.+T.): İmamlık, halifelik.

i. 1b/8

imāmü's-sābıķ (Ar.): Önde olan, öncü; Hz. Muhammed.

i. 1b/7

imām-ı enverīn (Far.): İnsanların önünü aydınlatıp doğru ve gerçek olanı görmelerini sağlayan; Hz. Muhammed.

i. 2a/4

īmān (Ar.): Allah'a inanma, dinî inanç.

ī. 13a/1, 22a/7, 61b/1

ī. getir- (gönül rızasıyla Müslümanlığı kabul etmek) 11a/14

ī.+a gel- (Müslümanlığı kabul etmek) 12a/8, 12b/10, 12b/17, 12b/21,

13a/2, 13a/8, 21b/15,

21b/16, 22a/1, 22a/16, 22a/17, 46a/18, 46b/15, 46b/16

ī.+dan 1b/5

īmānsuz (Ar.+T.): İnanıcı olmayan, dinsiz.

ī. 23a/5, 23a/5

imdi: Şimdi, şu anda, artık.

i. 2b/8, 3b/2, 3b/7, 8a/11, 8a/18, 10a/19, 14b/17, 17b/6, 19b/1, 21a/8, 27b/2, 30a/13, 30a/18, 33a/15, 33b/4, 34a/21, 36a/9, 40a/15, 41b/19, 46a/16, 49b/10, 50a/12, 50b/18,

53a/16, 57a/7, 60a/4, 60b/2, 63b/5

imtiḥān (Ar.): Tecrübe etme, sınama.

i. it- (denemek, sınamak) 38a/4

i. kı1- (denemek, sınamak) 28a/14

imtisāl (Ar.): Boyun eğip itaat etme.

i. göster- (itaat etmek) 24b/20

in°ām (Ar.): Lutuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme.

i. it- (iyilik etmek) 30b/6

inān (Ar.): Dizgin.

°i. 57a/17

°i.+ın 7b/10, 10b/6, 39a/7

inan-: İnanmak.

i.-durdı 25b/7

i.-madı 59a/10

i.-mazsañuz 45a/16

i.-maz+ısañ 15a/21

i.-up 8b/12, 63a/13, 63b/15

inandur-: İnanırmak.

i.-dı 11b/4

ināş (Ar.): Kızlar, kadınlar.

i. 2a/11

°ināyet (Ar.): İyilik, lutuf.

°i. 8b/7

°i. it- (ihsanda bulunmak) 26b/19

°i. kı1- (ihsanda bulunmak) 4a/1

°i. nazarı kı1- (ihsan duygusuyla bakmak) 21b/14

°i.+i 18b/9

°i.+ün 66b/20

°ināyet-i dīnī (Far.): Dinin lutfu.

°i. 57b/21

°ināyet-i Hāq (Far.): Allah'ın yardımı. *bk. °ināyet-i İlāhī*

°i. 37a/3

°ināyet-i İlāhī (Far.): Allah'ın yardımı. *bk. °ināyet-i Hāq*

°i. 24b/1

İncil (Ar.): Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap.

İ. 1b/10

incin-: Üzölmek, incinmek.

i.-di 5a/13, 11a/6, 48b/16

i.-düm 28b/10

i.-memeg+içündür 37a/12

i.-mişlerdi 62a/8

i.-ür 61a/15

i.-ürsin 48a/21

incit-: Üzmek, incitmek.

i.-dügi 58a/9

i.-me 46a/21

incü: İnci.

i. 42a/11, 47b/3

in-: İnmek. *bk. en-*

i.-di 4a/12, 9b/7, 9b/20, 10b/9, 17b/4, 19a/4, 44a/10, 45a/20, 53b/10, 61a/2

i.-diler 11a/3, 17b/17, 56a/14, 61a/19, 64a/1
i.-dügümüz 53a/15
i.-dük 50b/13, 50b/20, 53a/3, 53a/15, 54a/13, 54a/15
i.-düm 53b/21
i.-eceedür 11b/2
i.-elüm 12a/15
i.-em 54a/12
i.-er 39b/16
i.-erdi 3b/13, 3b/14, 4a/9
i.-erdük 53a/1, 54a/13
i.-erken 4b/1, 4b/20
i.-er-idük 53a/1
i.-er-iken 55b/7
i.-icek 53a/2, 54a/14
i.-mediler 54a/18, 55b/21
i.-mege 52b/21, 55b/6
i.-meg+ile 53a/2
i.-mesin 53a/1
i.-mezüz 53a/21
i.-miş 54b/11
i.-miş-idi 9b/18
i.-se 26a/13
i.-üp 4a/9, 9a/9, 9a/14, 9b/2, 9b/7, 9b/17, 10b/20, 11a/1, 11a/2, 16a/12, 16b/6,
18a/10, 18a/21, 18b/3, 18b/6, 34a/10, 40a/8, 41a/16, 45b/5, 50b/19, 51b/1, 53b/19,
54a/18, 59b/9

indür-: 1. Aşağı indirmek.

i.-di 45b/1

i.-diler 4b/7, 18a/17

i.-elüm 4b/6

2. (Makam ve mevkiinden) Çekilmek zorunda bırakmak, ayırmak.

i.-düm 38a/12

i.-üp 38b/4

inek: İnek.

i. 24a/16, 59a/8, 61a/2, 65a/5

iñen: Çok, pek fazla.

i. 16b/4, 23a/6, 30a/17

iñle-: İnlmek, sızlanmak.

i.-di 14b/11, 15a/6, 15a/9, 17a/15, 41a/20, 41a/21

i.-rdi 18b/14

ins (Ar.): İnsan.

i. 1b/3, 3a/3, 19a/19, 23a/15, 23b/20, 42a/17, 44b/15, 44b/18, 46a/1, 46a/7, 56b/2, 58b/5, 58b/17, 59a/5, 59a/15, 59a/18, 59a/21, 60a/10, 61a/13, 65a/5

iñşāf (Ar.): Merhamet, merhametli davranma.

i. 2a/10

i. kı1- (vicdanlı davranmak) 22a/4

insān (Ar.): İnsan, kişi, adam.

i. 14b/16, 18b/17, 20a/20, 20b/1, 20b/6, 20b/18, 30b/12, 35a/4, 44b/19, 46a/10, 58b/3, 59a/6, 60a/11, 60b/9, 60b/11, 61a/10, 61a/13, 62b/1

i.+a 39b/9, 60a/7

i.+ı 36b/21

i.+sın 40a/21

iñşā (Ar.): Yapma, kurma.

i.+sın 42a/12

iñşā'allāh (Ar.): "Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.

i. 67a/12

iñşā'allāhu te'ālā (Ar.): Yüce Allah isterse.

i. 12a/20

iñşād (Ar.): Bir şiiri topluluk önünde mânāsına, veznine uygun şekilde, sözlere ses tonu ve vurgularla etki gücü katarak yüksek sesle okuma.

i. ol- (bir şiiri, bir edebiyat eserini yüksek sesle okumak) 40b/21

intiķām (Ar.): Öç alma, intikam.

i. kı1- (öç almak) 16b/11

i.+çun 5a/16

i.+ın al- (öç almak) 5a/15

i.+um al- (öç almak) 61b/7, 61b/20

intizār (Ar.): Bekleme, bekleyiş.

i. 31b/8

i. ol- (beklemek, ummak) 29b/16

i.+ıla 27b/20, 49b/7

Īrān: İran. *bk. Īrān-ı zemīn*

Ī. 27b/4, 30a/19, 31b/21, 32a/2, 43a/21, 43b/5

Īrān-ı zemīn: İran. *bk. İran*

Ī. 30b/8, 31a/13

Ī.+den 47b/7

ir-: Varmak, ulaşmak, erişmek, yetişmek.

i.-di 9b/8, 10b/4, 14a/10, 15a/8, 17a/18, 26b/20, 31b/10, 34a/12, 35a/20, 36b/7,
60a/14, 60a/14

i.-diler 10a/7, 17b/10, 34b/7, 34b/9, 34b/14

i.-dügi 36a/1

i.-dük 34b/11, 35b/18, 55b/9

i.-düm 59a/20, 61b/17

i.-düñ 38b/7

i.-e 14a/1

i.-eceksin 32b/15

i.-elüm 62a/5

i.-emedi 63a/9

i.-er 21b/9

i.-esin 26b/11, 56b/18

i.-evüz 51b/1

i.-icek 7a/13, 32a/19, 34b/13

i.-medi 26b/19

i.-medin 60b/6

i.-mese 13b/18

i.-mesün 52b/19

i.-meye 26b/9

i.-miş 59b/3, 62b/11

i.-se 19a/19

i.-üñ 16b/10

i.-üp 9b/7, 9b/11, 14a/16, 19a/12, 32a/3, 34b/6, 35b/3, 35b/18, 48a/20

irdür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

i.-düm 61b/6

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

i.-di 3a/18, 9a/14

i.-diler 43a/10

i.-ecek 23a/2

i.-mez 35b/8

i.-ür 21b/19

i.-ürse 13b/21, 26b/21, 40b/6

iri: İri, büyük.

i.+si 7b/13, 10b/15, 15a/3, 17a/13

iriş-:Erişmek, ulaşmak, varmak.

i.-di 9b/13, 13b/21, 40b/7

i.-diler 15a/6 , 35a/11

i.-dük 36b/8 , 55b/5

i.-düm 61b/17

i.-düñ 12b/19

i.-e 40a/20

i.-esin 66b/3

i.-icek 19a/2

i.-mege 66b/2

i.-miş 20b/7

i.-üp 4a/8, 9a/11, 33a/1

i.-ürse 39b/4, 51a/13

İrřāl: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrřāl-i Endelüs, İrřāl-i Endelüsī*

İ. 16a/20, 16b/4, 30b/19

İrřāl bin řāl Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrřāl, İrřāl-i Endelüs, İrřāl-i Endelüsī*

İ. 16b/5, 16b/12, 16b/17

İrřāl-i Endelüs: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrřāl, İrřāl-i Endelüsī*

İ. 16a/18

İrřāl-i Endelüsī: Endelüs meliklerinden biri. *bk. İrřāl, İrřāl-i Endelüs*

İ. 13a/9, 16a/14-15

irte: Sabah, yarın.

i. 10a/3

is: Sahip, malik.

i.+si 26a/1

Īsā: Hz. İsa.

°İ. 1b/6, 14a/8

Īsār (Ar.): Dökme, saçma.

ī. it- (anlamalı, güzel şeyler söyleme) 2b/5

İsfendiyār: Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihî ve efsanevî kahraman.

İ. 62a/18

İşhāk: Hz. Süleyman'ın efsanevî atının adı.

İ.+a 41a/6

isim (< Ar. ism): Ad, isim. *bk. ism.*

i. 2a/21

İskender: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. *bk.*

İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Zü'lkarneyn, Zü'lkarneyn

İ. 34a/9, 34a/11, 34a/12, 34a/12, 34a/12, 34b/6, 34b/8, 34b/15, 34b/16, 35a/8,

35a/10, 35b/2, 35b/5, 36a/2, 36a/4, 36a/9, 36a/11, 36a/19, 36b/4, 36b/7, 36b/9,

36b/15, 37a/6, 37a/10, 37a/11, 37a/13, 37a/18, 38a/6, 38b/9, 38b/18, 39b/1, 39b/5

İ.+e 38b/18, 35b/5, 35b/6, 36b/19, 40a/2, 36a/17, 46a/4, 37a/14, 35a/21

İ.+i 35b/2, 35b/3, 37a/9, 37a/10, 38b/14

İ.+le 34b/13, 38b/9

İ.+üñ 34a/21, 37a/15

İskender Şāh: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı.

bk. İskender, İskender-i Kübrā, İskender-i Zü'lkarneyn

İ. 34a/9

İ+a 39b/5

İskender-i Kübrā: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya

kralı. *bk. İskender, İskender Şāh, İskender-i Zü'lkarneyn*

İ. 33b/18, 33b/19, 34a/14, 34a/16, 34b/3, 34b/21, 35a/1, 35a/9, 35a/13, 35a/14,

35a/19, 35b/6, 35b/15, 35b/18, 36a/6, 36a/14, 36a/18, 36b/1, 36b/10, 36b/19, 37a/2,

37a/5, 37b/7, 37b/7, 37b/9, 37b/21, 38b/3, 38b/3, 38b/11, 38b/15, 39a/12, 41a/4,

58b/9

İ.+dan 45a/6

İ.+nuñ 33b/15, 34b/21

İ.+ya 34a/19, 35b/1, 37a/2

İ.+yı 34a/2, 34a/5

İ.+yıla 34a/10, 37a/9-10, 37b/4

İskender-i zamān: 1. İskender. *bk. İskender, İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Zü'lkarneyn*

İ. 35b/8

2. Yıldırım Bayezid için.

İ.+uñ 67a/14

İskender-i Zü'lkarneyn: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan

Makedonya kralı. *bk. İskender, İskender Şāh, İskender-i Kübrā*

İ. 34a/2

ism (Ar.): Ad, isim. *bk. isim.*

i.+i 3b/19, 42b/16, 42b/17, 42b/19, 58a/3

i.+i+durur 54b/21

ism-i Haqq (Far.): Allah'ın adı.

i.+uñ 42b/19

İsrāfīl: Kıyamet gününü, sūr adı verilen boruyu üfleyip bildirmekle görevli melek.

İ. 16a/6

issi: Sıcak, hararet.

i. 52a/20, 54a/16, 54a/17, 55a/12, 58b/14

iste-: 1. İstemek, arzu etmek.

i.-di 2b/14, 5a/16, 27b/13

i.-mekdür 36a/21

i.-mez 61b/21, 61b/21

i.-miş 44b/4

i.-r 26b/21, 47a/8, 47a/8, 60b/10, 65a/20

i.-rem 61b/21

i.-rler 55b/7

i.-rse 22a/1

i.-rseñüz 53a/21

i.-se 46a/4

i.-ye 18a/5

i.-yelüm mi 28a/10

i.-yüp 34a/3, 36b/3, 40b/1

2. Yardımcı fiil.

i.-di 10b/1, 10b/1, 56a/17

i.-mezseñ 29b/2

i.-r 30b/21, 43b/7, 63a/17

i.-yedi 30a/9

i.-yüp 29a/1

istikbāl (Ar.): Karşılama, gelen bir kimseyi karşılamaya çıkma.

i. kı1- (karşılama, saygı göstermek) 44a/19

istimā^c (Ar.): Kulak verme, dinleme.

i. it- (kulak vermek, dinlemek) 43a/14

istimālet (Ar.): Teselli etme, gönül alma.

i. kı1- (gönül almak) 30b/5

i. vir- (gönül almak) 26a/5, 30b/8, 32a/11, 49a/14

istimāletle- (Ar.+T.): Teselli etmek, gönül almak.

i.-di 28a/15

iş: Hareket, davranış, amel, iş.

i. 13a/17, 24a/21, 27b/1, 39a/18

i. it- (iş yapmak, çalışmak) 11a/21, 46b/13, 61b/11, 65a/18

i. kı1- (birine beklemediği bir davranışta bulunarak onu zarara sokmak) 36b/4

i.+dür 28a/21

i.+i 27a/13, 36a/21, 46b/16, 52b/8, 53b/15

i.+in 39b/6

i.+in düz- (yoluna koymak, düzene koymak) 37a/14, 37a/14

i.+in bitür- [(birisini) öldürmek, ortadan kaldırmak] 57b/19

i.+ler kı1- (yapmak, etmek) 46b/13

i.+lerden 64a/11

i.+üm 40b/16, 40b/21, 42b/7, 53b/21, 61b/18

i.+ümüz 8a/7

iş: Eş, zevce.

i. 55a/14

i.+üm 53b/11

i.+ümi 53b/17

i.+ümden 54b/14

işāret (Ar.): İşaret.

i. eyle- (dikkat çekmek) 13a/1, 19b/8

i. kı1- (işaret yapmak) 17a/11

i.+e 17a/8

işbu: İşte bu, bu.

i. 3b/21, 17b/6, 21a/13, 23a/18, 26a/6, 34a/15, 38b/18, 40a/20, 46a/13, 46b/1,
49b/10, 51a/4, 52b/11, 52b/17

i.+durur 22b/17, 22b/17

işek: Eşek.

i. 59a/8

işik: (mec.) Hükümdarın hizmeti.

i.+(g)in 22a/11

işit-: Duymak, işitmek; dinlemek; haberdar olmak.

i.- 29a/18, 40a/16, 41a/1

i.-di 24b/3, 29b/9, 30a/20, 36b/9, 37a/18, 62a/8

i.-diler 53a/8, 54b/15, 55a/2, 62a/8

i.-dük 4b/21, 5a/3, 43a/13, 53a/13

i.-düm 38a/14, 43a/11, 52b/20, 59a/2

i.-(d)elüm 33b/16

i.-(d)en 2a/21

i.-(d)eydük 54b/10

i.-(d)icek 28a/12, 35a/20

i.-medük 27a/2, 55a/5

i.-se 43a/19

i.-(d)üben 30a/18

i.-(d)üp 8a/12, 12a/16, 12b/8, 12b/11, 12b/17, 16a/7, 16b/15, 16b/18, 28a/2, 29a/11,
34a/13, 35a/3, 35a/6, 35a/8, 35a/14, 35b/16, 36b/1, 36b/11, 38b/3, 40a/1, 40a/10,
40b/14, 41b/10, 57a/6, 60a/5, 60a/21, 61b/11, 63a/17, 63b/13, 65a/19

i.-(d)ürdüm 12a/20

i.-(d)ürseñ 13b/6

it-: Etmek, eylemek, yapmak.

i.- 2b/2, 8a/17, 13a/6, 14a/5, 14a/12, 27a/6, 27a/14, 28b/21, 29a/19, 38a/5, 40b/1,
52b/4, 59a/8, 66b/8, 66b/8

i.-di 1b/2, 1b/6, 1b/8, 1b/8, 1b/10, 1b/11, 2a/4, 3a/3, 3a/4, 3a/19, 4a/2, 4b/3, 8a/11,
10a/13, 11b/13, 13b/5, 14a/5, 14a/7, 15a/14, 18b/21, 21a/13, 23a/19, 24b/1, 26a/6,
26a/11, 26b/19, 29a/14, 30b/3, 30b/6, 30b/7, 31b/11, 33b/20, 34a/16, 34a/20, 35a/9,
37a/10, 37a/11, 37b/10, 37b/14, 38a/1, 38a/6, 38a/8, 38a/15, 38b/8, 38b/19, 40a/2,

40a/15, 40b/13, 41a/6, 46a/6, 46a/7, 46a/15, 49b/8, 49b/9, 52b/2, 56b/5, 56b/5,
57a/9, 57a/9, 57b/2, 60a/17, 60a/17, 60a/20, 60b/2, 61a/20, 61b/12, 61b/12, 61b/13,
62b/5, 62b/6, 62b/13, 62b/19, 63a/9, 67a/10, 67a/12
i.-diler 10a/6, 11a/2, 11a/6, 11a/19, 11b/7, 12a/1, 17b/1, 17b/1, 17b/7, 17b/11,
17b/11, 17b/11, 17b/19, 18a/6, 18a/17, 18b/11, 19a/8, 19a/10, 23b/15, 27b/3, 31a/9,
31b/3, 31b/5, 31b/6, 32a/17, 32a/21, 34a/10, 34a/17, 34a/17, 34b/8, 35a/14, 41b/4,
42b/10, 54b/17, 55a/2, 55a/16, 58b/10, 59b/13, 59b/14, 59b/14, 61a/17, 63a/8,
64a/15, 66a/11
i.-dise 27a/21, 36b/16, 52b/2
i.-dügi 33b/16, 37b/11, 61b/15
i.-dügin 19a/10, 19a/10, 21a/11, 21b/17, 61b/7
i.-dügince 11b/13
i.-dügüm 22a/8, 23a/6, 61b/5
i.-dügün 37b/12, 60a/7
i.-dük 5a/5, 50b/9, 51b/2, 52a/21, 53a/4, 53a/4, 54b/9, 55b/1, 55b/15
i.-dükçe 10a/15
i.-dükleri 64a/11
i.-düklerin 4b/2, 64a/14
i.-düm 13b/18, 38a/15, 38a/16, 40a/1, 40b/5, 43a/21, 50b/8, 53b/14, 53b/15, 53b/18,
54a/2, 67a/6
i.-dün 22a/11, 27a/10, 37b/15, 38b/15
i.-dünse 1b/12, 37b/13
i.-(d)e 1b/5, 2a/12, 2a/19, 2a/21, 2b/1, 2b/5, 2b/7, 5a/16, 5a/18, 12b/2, 14a/1, 19a/21,
24a/18, 24b/8, 27a/3, 27b/2, 27b/18, 29b/2, 30b/11, 38a/10, 41a/21, 43b/8, 43b/8,
44a/5, 46a/12, 48a/6, 48a/6, 48a/17, 51a/8, 53b/5, 62b/6
i.-(d)e mi 1b/5, 5a/18
i.-(d)ebileydi 66b/21
i.-(d)ebilürseñüz 53b/2
i.-(d)ecekdür 15a/19, 63a/3
i.-(d)elden 40b/16, 40b/18
i.-(d)eler 8b/14, 13a/20, 24a/10, 24b/6, 25b/15, 33a/18, 57b/7, 65b/5, 65b/6, 65b/8,
66a/9
i.-(d)elerdi 18b/2
i.-(d)elüm 6b/17, 8b/17, 8b/17, 35a/10, 53b/2, 53b/3, 55a/9, 60b/11, 61b/11, 63a/14,

65b/10

i.-(d)elüm mi 21a/17

i.-(d)em 6b/1, 6b/1, 11a/21, 22a/10, 22b/20, 22b/20, 24b/15, 27a/11, 30a/11,
30b/11, 33b/8, 34a/21, 40a/17, 46b/3, 46b/4, 46b/12, 46b/17, 48b/9, 57a/2, 57a/2,
60a/11, 62a/1, 62a/1, 62a/5, 197b/10

i.-(d)emedük 38b/19

i.-(d)emezsin 29b/6, 46b/11

i.-(d)en 3b/18, 11b/9, 14a/3, 14a/3, 19a/16, 21a/3, 31a/11, 31a/11, 34b/4, 37a/18,
39b/19, 45b/21, 45b/21, 57b/12, 65b/15

i.-(d)endür 26b/6

i.-(d)ene 21b/18

i.-(d)enüñ 42b/16, 42b/16

i.-(d)er 3b/5, 3b/6, 3b/15, 4a/17, 5b/11, 8b/11, 8b/21, 11a/4, 11a/12, 12b/10, 12b/11,
13b/8, 16a/15, 16b/4, 16b/19, 18b/7, 21b/6, 21b/6, 23b/21, 26b/8, 28a/6, 28a/6,
29a/17, 30a/3, 31b/7, 33b/6, 34a/2, 40a/19, 44a/2, 44b/19, 44b/19, 46a/1, 46a/2,
46a/3, 46a/10, 46b/18, 47b/16, 51a/11, 52a/6, 52b/19, 56b/13, 56b/13, 65a/7, 66a/3,
66b/6, 67a/20, 67a/20, 67a/21

i.-(d)erdi 3b/6, 5b/19, 5b/20, 10a/15, 18b/17, 19a/14, 20a/5, 20a/19, 20a/20, 22b/11,
23a/16, 25b/8, 27b/9, 31b/6, 41b/9, 50a/6

i.-(d)erdüm 22b/1, 22b/1

i.-(d)erem 32b/21, 48a/13, 48a/13

i.-(d)erken 4a/16, 6a/20, 15a/2, 19a/16, 29b/16, 38a/11, 38b/21, 54a/20, 63a/14,
63a/15

i.-(d)erler 17a/13, 22b/12, 28b/18, 55b/15, 62a/17, 62a/17, 65a/5

i.-(d)erlerdi 17b/20, 20a/10, 20a/11, 20a/15, 23a/11, 43a/7, 43a/8, 65a/6

i.-(d)erse 11a/15, 22a/1, 48a/11

i.-(d)ersem 47a/20

i.-(d)erseñ 6a/4, 12a/8, 13b/12, 40b/2, 56b/21, 57a/4, 66b/1, 66b/3

i.-(d)ersin 6a/2, 26a/19

i.-(d)ersiz 37a/12

i.-(d)erüz 34a/1, 55a/17, 59a/8

i.-(d)esin 26b/12, 26b/12, 40a/17

i.-(d)evüz 18b/19, 26b/1, 27a/1, 40b/6, 64a/3, 67a/15

i.-(d)eyim 3a/6

i.-(d)eyüm 147a/3
i.-(d)eyin 11a/15, 33a/16, 33a/16, 40a/15, 62b/16, 66b/3, 169b/4
i.-göl 11b/1
i.-(d)icek 5b/17, 16b/13, 23b/21, 25b/12, 26a/9, 26a/16, 41b/21, 42a/12, 51a/7,
59a/8, 62b/4, 66a/8
i.-(d)ici 60a/9
i.-(d)ince 28b/9, 64a/16
i.-(d)incek 43a/16, 59a/8
i.-(d)inür 48a/4
i.-(d)iser 46a/13
i.-(d)iserdür 24b/2, 46a/12
i.-(d)iserem 58b/19, 58b/19
i.-(d)iserüz 59a/8
i.-me 3b/21, 13a/6, 26b/5, 40a/21, 52b/9
i.-medi 25a/4, 50b/10
i.-mediler 15a/19
i.-medi-y-ise 15a/1
i.-medük 55a/5
i.-mege 2b/18, 2b/18, 3b/10, 7b/10, 12a/12, 15a/4, 16a/21, 23b/1, 27a/20, 50a/15
i.-meg+içün 30b/4
i.-megil 26b/10, 26b/10, 30b/14, 40a/21
i.-meg+içün 52a/5
i.-mek 11a/7, 13b/9, 21b/17, 33b/6, 38a/5, 42a/7, 50b/18, 62a/10, 64a/6
i.-mekde 4a/4, 23b/3, 27b/5, 33b/13, 50a/16, 55b/21
i.-mekden 54b/20
i.-mekligi 67a/12
i.-memegi 42b/20
i.-memiş 43a/14
i.-memişdi 38b/12
i.-memişdür 13b/20, 21a/11, 26b/18
i.-mesin 67a/10
i.-mesini 46b/13
i.-mesi-çin 67a/7
i.-meye 21b/10, 33a/6, 41b/19

i.-meyelüm 36a/17
i.-meyenlerdür 42b/20
i.-meyesüz 65a/18
i.-meyeydi 51a/8
i.-meyüp 2a/20
i.-mez 30a/8, 44a/15, 50a/11
i.-mezler 17a/9
i.-miş 20b/8, 29b/8, 30a/17, 38a/4, 38b/2, 44b/2, 46b/18, 57a/6, 61a/12
i.-mişdi 43a/3
i.-mişler 37b/3
i.-miş-idi 23a/13
i.-miş-idük 51a/21
i.-se 19a/19, 26a/8, 26a/13, 32a/14, 33a/6, 33a/9, 33a/14, 37b/5, 38a/20, 48a/20,
62a/16
i.-señ 26b/9, 38a/21, 46b/12, 66b/8
i.-señe 62b/21
i.-señne 37b/9
i.-sün 19b/16, 40b/8
i.-(d)üben 3b/7, 18a/2, 19b/1, 20a/11, 20a/12, 40b/12, 44b/18, 46b/16, 52b/4,
60b/10,
61b/18
i.-(d)ügin 33a/3
i.-(d)üñ 13b/11, 24b/5, 29a/1
i.-(d)üp 1b/10, 3b/2, 4a/6, 4a/6, 4a/7, 4b/4, 4b/9, 4b/17, 5b/3, 5b/12, 7b/19, 8b/16,
9b/2, 10a/5, 10b/4, 10b/13, 12b/13, 16a/3, 16b/10, 16b/10, 17a/5, 17a/5, 17a/6,
18a/1, 18a/14, 19a/5, 19b/4, 19b/7, 22a/12, 24a/16, 24a/16, 24b/8, 24b/9, 24b/10,
25a/18, 26a/7, 26b/11, 26b/16, 26b/18, 27a/21, 27b/4, 29a/2, 29a/19, 30a/3, 31b/5,
31b/13, 33a/14, 33a/20, 33b/15, 33b/16, 35b/17, 36b/16, 37a/19, 38a/5, 38a/13,
38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/16, 40a/8, 40b/11, 41b/18, 42a/8, 42a/18, 43a/11, 43b/9,
44b/2, 45a/17, 48a/1, 48a/2, 48a/4, 48a/10, 48b/3, 50a/15, 51b/19, 51b/21, 52a/1,
52a/3, 53a/15, 53b/12, 54a/12, 55a/7, 55a/15, 55b/1, 55b/15, 56a/16, 56b/2, 56b/4,
57a/10, 57b/14, 57b/15, 57b/17, 57b/19, 57b/21, 59a/5, 59b/17, 60a/20, 60b/8,
60b/15, 60b/21, 61a/8, 61b/11, 61b/20, 62a/1, 62a/14, 62b/15, 62b/17, 63a/2, 63b/7,
63b/14, 67a/4

i.- (d)üpdî 20b/1

it: Köpek.

i.+den 28b/21

iṭā^cat (Ar.): Emre uyma, söz dinleme.

i. 7b/18

i. eyle- (boyun eğmek) 44b/3

i. it- (boyun eğmek) 13a/20, 23b/15

itāb (Ar.): Azarlama, paylama.

°i.+ından 14a/10

itdür-: Yaptırmak, ettirmek.

i.-em 60a/11

i.-gil 29b/14

i.-üp 5b/13

iti: 1. Keskin.

i. 29b/9, 29b/11, 48b/3

2. Şiddetli.

i. 60a/2

i^ctibār (Ar.): Saygı gösterme.

i.+ı 35a/10

i^ctikād (Ar.): İnanma, inanç.

i. 26b/6

i. itdür- (inandırmak) 29b/14

i. kııl- (inanmak) 8a/21

i^ctimād (Ar.): Güvenme, güven.

i. 8a/20, 26b/6

itiş-: Çekişmek.

i.-se 32b/21

itmām (Ar.): Bitirme, tamamlama.

i. it- (bitirmek, tamamlamak) 67a/10

ittifāk (Ar.): Birleşme, uyuşma, anlaşma.

i. 62a/11

i. it- (sözleşmek, anlaşmak) 17a/5, 50b/9, 51a/21, 54b/9, 62a/14, 64a/14

i. kııl- (sözleşmek, anlaşmak) 4b/16, 16b/9, 16b/18

i.+da 63b/18

i.+ı 63b/6
i.+ın 16b/8
i.+umuz 15a/2, 16b/2

itür-: Yapmak, etmek.

i.-ürler 48a/12

iv-: Çabuk davranmak, acele etmek.

i.-erlerdi 14b/13
i.-mez 28a/5

iy: Ey! *bk. i*

i. 2b/2, 3b/1, 4a/16, 4b/21, 5b/1, 6a/9, 6b/13, 8b/15, 9b/4, 11b/8, 12a/18, 12b/1, 12b/19, 13a/5, 13b/21, 14a/2, 14a/2, 15a/17, 18a/5, 19a/1, 21a/9, 21b/3, 22a/7, 22a/21, 22b/14, 23a/11, 23a/21, 23b/10, 23b/16, 25a/4, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 28b/7, 28b/19, 29a/1, 29a/16, 29b/5, 30a/18, 30b/8, 31b/16, 32a/11, 32b/14, 33a/2, 33a/8, 34a/7, 34a/14, 34b/18, 34b/20, 35a/1, 35a/2, 35a/6, 35a/19, 35b/6, 35b/8, 35b/19, 36a/21, 38a/19, 38b/8, 38b/8, 40b/18, 42b/2, 43a/17, 45a/3, 46a/17, 46b/16, 48b/21, 52b/3, 52b/3, 52b/5, 52b/6, 52b/10, 52b/15, 52b/18, 56b/14, 56b/17, 58b/8, 60a/4, 61b/13, 62a/4, 63b/4, 65a/10, 66b/4, 66b/6, 67a/5, 67a/7

iz: İşaret, belirti.

i.+in 18a/14

izle-: 1. Takip etmek.

i.-di 18a/14
2. Gözlemek, incelemek.
i.-mek 33a/11

izn-i Hâk (Far.): Allah'ın izni.

i. 38b/16
i.+la 26b/20, 26b/21

izzet (Ar.): Hürmet, saygı, ikram.

°i. 4b/2, 12b/16, 14b/2, 26a/1, 32a/3, 59b/8
°i. eyle- (hürmek etmek, değer vermek) 5a/1, 12a/11, 42b/20, 42b/20
°i. iḳbāl göster- (saygı gösterip ikram etmek, ağırlamak)
°i. ḳıl- (hürtmek etmek, değer vermek) 19b/8, 34a/6, 42b/18, 53b/4
°i.+ı 22a/12, 52b/4, 66b/16
°i.+içün 3b/16
°i.+ile 42b/1, 42b/2

°i.+in 23a/20

°izzetleş- (Ar.+T): Karşılıklı selamlaşp saygı göstermek.

°i.-diler 14b/21, 35b/2

°i.-üp 16b/21

°izzet-i ism (Far.): Şerefli isim.

°i.+i 42b/18

J

jeng (Far.): Pas, küf.

j. 10a/14

K

ķaba ķaba: (mec.) İnceliğe aykırı, ķirkin, kaba.

ķ. 8b/20

Ka°be: Kâbe, beytullah.

K.+i 3b/18

ķâbil (Ar.): Olabilir, mümkün.

ķ.+dür 37a/8

ķabr (Ar.): Mezar.

ķ.+üm 38a/19

ķabsün: Bir topluluk ya da yer adı.

ķ. 11b/6

ķabuk: Kabuk.

ķ.+larından 59b/16

ķabül (Ar.): Kabul, razı olma.

ķ. eyle- (kabul etmek) 13a/15, 46b/15

ķ. it- (kabul etmek) 11a/15, 44a/15

ķ. ķıl- (kabul etmek) 5b/8

ķ. ol- (kabul edilmek) 4a/2, 27a/11

ķabż (Ar.): (mec.) Hüküm, güç, kuvvet.

ķ.+ında ķo- (hükümü altında tutmak) 46a/14

ķ.+ında ķoy- (hükümü altında tutmak) 46a/6

ķabza (Ar.): Tutulacak yer, sap.

ķ.+larına 7b/12

ķ.+sına 15b/2

ķ.+ya 46b/9

ķaç-: 1. Kaçmak, uzaklaşmak.

ķ.-dı 11a/3, 32b/4

ķ.-dılar 17b/13, 34a/12, 53a/7

ķ.-dum 16b/15

ķ.-madı 16b/20

ķ.-maķ 9b/19

ķ.-up 16b/13, 66a/15, 66a/17

2. Hızla koşup bir yere saklanmak.

ķ.-dı 14a/9, 49a/6, 56b/11

ķ.-sa 26b/3

ķ.-up 14a/19, 30b/15, 30b/21, 61a/1

ķaçan: Ne zaman, ne zaman ki, nasıl, ne suretle.

ķ. 25a/1, 27b/10, 30a/19, 31b/9, 31b/12, 32b/5, 33a/13, 35b/10, 38b/2, 40a/10,
40a/20, 50b/16, 51a/9, 51b/18, 53b/11, 54b/15, 55a/1, 55b/18, 58a/6, 64b/15

ķaçur-: Kaçırarak, çekmek.

ķ.-dı 9b/16

ķadar: Kadar, miktar, dek.

ķ. 2b/18, 2b/20, 3a/13, 3a/16, 6b/6, 6b/11, 8a/6, 8a/12, 8b/4, 13a/8, 13a/19, 16a/7,
17a/8, 17a/17, 22b/6, 24b/5, 33a/9, 38b/14, 39b/10, 41b/18, 45a/5, 47a/19, 47b/9,
47b/9, 47b/20, 47b/20, 52a/14, 52a/14, 53a/14, 54a/9, 54a/13, 54b/1, 55a/20, 57b/13,
57b/15, 61a/20, 62b/13, 63a/9, 63a/9, 66a/7

ķ.+dur 52a/8

ķadd (Ar.): Boy.

ķ. 7b/6, 16a/19, 25a/10, 25a/11, 36b/20

ķ.+de 25a/10

ķ.+i 46b/8

ķ.+ile 8b/18, 9a/15, 15b/9, 44a/1

ķ.+leri 53a/6

ķadeķ (Ar.): Kadeķ, içki bardağı.

ķ. 29a/14, 31a/10, 43a/7, 44a/4

ḳadem (Ar.): 1. Ayak, adım.

ḳ. bas- (adım atmak, girmek, dahil olmak) 1b/13, 56b/17

ḳ.+i 6a/20, 39b/6

ḳ.+inde 16b/14, 28b/10, 29a/8, 64a/10

2. Hükümdarın hizmeti.

ḳ.+üñde 12a/7

ḳadem-ḥāne (Far.): Ayakyolu, tuvalet.

ḳ.+ye 49a/5-6

ḳader (Ar.): Kader, alinyazısı.

ḳ. 67b/1

ḳadīd (Ar.): Çok zayıf.

ḳ. 37b/3, 37b/17, 38a/7

ḳ.+üñ 37b/7, 38a/8

ḳadīd-i ḥaşm-ı ceng (Far.): Cenk düşmanının zayıf düşmüş bedeni.

ḥ. 17b/2

ḳadīmü'l-eyyām (Ar.): Eski günler, geçmiş.

ḳ. 37b/18

ḳādir¹ (Ar.): Yapabilme gücüne sahip, muktedir.

ḳ. 20b/13

Ḳādir²: Her şeyi yapmaya yeten; Allah.

Ḳ. 1b/2, 1b/3, 1b/6, 30a/4, 40b/10, 45b/19, 46a/5, 67a/9

Ḳ.+dür 45b/20

Ḳ.+e 3b/5

ḳāzī-yi dīn-i nebī-yi zümretü'l-müsterḥimīn (Far.+Ar.): Allah'ın rahmetiyle muamelede bulunduğu topluluğun Peygamberinin kadısı.

ḳ. 2a/2

Ḳāf: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsanevi dağ. bk. *Elburz, kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz, Kāf, Ḳāf Tağı, kūh-ı Kāf*

Ḳ. 31b/9, 46a/9, 46b/8, 56a/6, 66a/21

Ḳ.+a 26b/3, 56a/8

Ḳ.+dan 19a/10

Ḳ.+ı 9a/2, 56b/9

Ḳ.+ında 46a/5

Ḳ.+uñ 30b/19

Ḳāf Tađı: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsanevi dađ. *bk. Elburz, kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz, Kāf, kūh-ı Kāf*

Ḳ. 26b/2, 29b/4

ḳafā (Ar.): Baş, kafa.

ḳ.+larına 32b/20

ḳ.+larında 20b/15

ḳ.+larından 58b/3, 59b/15

ḳ.+sın 30b/19

ḳ.+sına 18a/21, 31b/9

ḳ.+sınca 36a/7

ḳ.+sında 3b/11, 7b/16, 16a/9, 16a/12, 20b/17, 21a/4, 26a/21, 33a/15, 35a/16, 47a/4

ḳ.+sından 16a/11, 60b/11

ḳ.+sını 9b/2

ḳ.+sinuñ 36b/21

Ḳafandüz-ı Endelüsî: Endelüs beylerinden biri.

Ḳ.+le 16a/14

ḳafaş (Ar.): Kafes. *bk. ḳafes*

ḳ. 10b/17, 10b/19, 11a/16, 12a/1, 12a/18, 12a/18

ḳ.+a 61b/19

ḳ.+da 12b/4, 13a/8

ḳ.+dan 13b/11

ḳ.+ı 11a/9, 11a/16, 12b/4

ḳ.+ıdur 12a/19

ḳ.+ıla 12a/2

ḳ.+ın 10b/21, 11b/18

ḳ.+la 11a/4, 11a/19, 12a/1

ḳ.+lar 11a/10

ḳ.+ları 11b/19

ḳ.+uñ 12b/18

ḳafā-dār (Far.): Kafa dengi, aynı kafada olan.

ḳ.+lar 35a/16

Ḳāf'dan Ḳāf'a: (mec.) Bir uçtan bir uca.

Ḳ. 38b/5, 46a/10

ḳafes (< Ar. ḳafaş): Kafes. *bk. ḳafaş*

ķ. 10b/18

ķ.+de 13b/9

kāfir (Ar.): Kāfir, Allah'a inanmayan.

k. 11b/15, 13b/8, 15a/15, 21a/13, 46a/20, 46b/15, 64a/13

k. +durur 42a/2

k.+e 17b/21

k.+lerüñ 65b/3

k.+üñ 21b/16

kāfirān (Ar.): Kāfirler.

k. 31b/7

kāfūr (Ar.): Kafur ağacından elde edilen, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtırılı madde.

k. 40a/12, 59b/15

k.+dan 37b/3

Ķāf-ı °Anķā: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, Simurg. *bk. Ķimurğ, Ķimurğ-ı °Anķā, Ķimurğ-ı Ķāf*

Ķ. 56b/10

Ķāf-ı cūd: (mec.) İyilik, ihsan, cömertlik.

Ķ.+ı 66b/2

ķağān: Kızmış, kükremiş, çok öfkeli.

ķ. 3a/9

kāğid (Far.): Yazılı kâğıt, mektup.

k. 45a/18

k.+ı 45a/18

ķaħbe (Ar.): Namussuz kadın.

ķ. 5a/19

ķahır (< Ar. ķahr): Perişan etme, helak etme. *bk. ķahr*

ķ. 33a/2

ķ. it- (mahvetmek, yok etmek) 19a/19, 22b/20

Ķāhir: Sām'ın oğlu. *bk. Ķāhir bin Sām, Ķāhir bin Sām-ı süvār, Ķāhir bin Sām-süvār*

Ķ. 2b/19, 3a/8, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/17, 3a/19, 3a/20, 3a/21, 3b/13, 3b/14, 3b/15, 4a/2, 4a/8, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/10, 4b/12, 4b/13, 5a/1, 5a/7, 5a/8, 5a/10, 5a/12, 5a/18, 5a/20, 5b/8, 5b/15, 5b/15, 5b/16, 5b/17, 6a/1, 6a/5, 6a/14, 6a/21, 6b/4, 6b/7, 6b/18, 6b/19, 6b/20

Ḳ.+den 3b/3, 4a/6, 4b/17, 5b/21

Ḳ.+e 3a/6, 3b/5, 5a/1, 6b/6

Ḳ.+i 3a/17, 3b/12, 4a/5, 4a/9, 4b/6, 5a/12, 5b/10, 5b/10, 5b/13, 6a/16, 6b/5, 6b/6

Ḳ.+ile 4b/5

Ḳ.+üñ 2b/18, 4a/19, 4b/12, 6a/17

Ḳāhir bin Sām: Sām'ın oğlu. *bk. Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām-ı süvār, Ḳāhir bin Sām-süvār*

Ḳ. 2b/13, 3a/1, 3a/4, 3a/9, 4a/3, 5a/2, 5a/5, 7b/7

Ḳ.+a 6a/1

Ḳ.+durur 4a/18

Ḳ.+ı 3a/5

Ḳāhir bin Sām-ı süvār: Sām'ın oğlu. *bk. Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-süvār*

Ḳ. 3a/6, 3b/1, 3b/7, 3b/8, 3b/9, 4a/21, 6b/10, 7a/6, 7a/13

Ḳ.+ı 2b/18

Ḳāhir bin Sām-süvār: Sām'ın oğlu. *bk. Ḳāhir, Ḳāhir bin Sām, Ḳāhir bin Sām-ı süvār*

Ḳ. 5b/4, 6a/11, 6b/14, 6b/17

Ḳ.+a 2b/12

Ḳ.+uñ 2b/14

Ḳahḳahā (Ar.): Kahkaha.

ḳ.+yıla 15b/6

ḳ.+yıla 45a/2

ḳ.+yla 3b/4

ḳ.+yıla 3a/21

Ḳaḥn: Bir kahraman.

ḳ. 20b/12

Ḳahr (Ar.): Perişan etme, helak etme. *bk. ḳahr*

ḳ. 13b/11, 44b/2

ḳ.+u 52b/9

ḳ.+umuzdan 30b/15

Ḳahr-ı celāl (Far.): Büyük acı, büyük ızdırıp.

ḳ.+üñden 27a/13

Ḳahr-ı şedīd (Far.): Şiddetli gazap, öfke.

ḳ. 26a/7

Ḳahramān: İran'ın efsanevî kahramanlarından olup Rüstem tarafından yenilmiştir. *bk.*

Ḳahramān-ı ḳātil

Ḳ. 9a/3, 26a/8, 30a/8, 32a/15, 41b/17

Ḳ.+a 17b/10, 41b/15

Ḳ.+dan 29a/18

Ḳ.+lar 30b/15

Ḳahramān-ı ḳātil: İran'ın efsanevî kahramanlarından olup Rüstem tarafından yenilmiştir. *bk. Ḳahramān*

Ḳ. 25a/20

Ḳ.+den 25a/3

Ḳahramān-ı Kerīmān: Bir kahraman.

Ḳ. 47b/17

Ḳahramān-u Nerrimān: Sām'ın babası olup Şehnâme kahramanlarındandır.

Ḳ. 15b/18

Ḳahrām-ı Cebelī: İran pehlivanlarından biri.

Ḳ. 31b/21

ḳā'il (Ar.): Rızılı olmuş, boyun eğmiş.

ḳ. ol- (razılı olmak) 3b/5

ḳaḳ-: Vurmak, tepmek, saplamak.

ḳ.-inca 45a/11

ḳ.-sa 46b/9

ḳ.-sam 30a/10

ḳaḳı-: Öfkelenmek, kızmak.

ḳ.-dı 9a/16, 9b/10, 9b/15, 13b/2, 16a/7, 16b/12, 25a/7, 30a/18, 30a/21, 43a/17, 46b/21, 48b/11, 49a/11

ḳ.-duğundan 48b/11

ḳ.-r 57a/6

ḳ.-yup 5a/15, 10b/21

ḳāḳımī (Far.): Sansar ve gelinciğe benzer hayvanın kürkünden yapılmış çok değerli kürk.

ḳ. 20a/17

ḳal-: 1. Hayatını sürdürmek, yaşamak.

ḳ.-ur 35b/13

2. Miras olarak geçmek.

ḳ.-dı 60a/15

3. Ele geçirdiği, kazandığı şey üzerinde hakkı ve hükmü devam etmek

ķ.-a 23a/21

ķ.-madı 19a/17, 23a/11

4. (Zaman, yer, miktar bildiren kelimelerden sonra) belirtilen kadar kalmak, bulunmak.

ķ.-a 37a/20

5. Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

ķ.-a 53b/16

ķ.-dı 9b/19, 19b/1, 49a/6

6. Kalmak, bırakmak, geride bırakmak

ķ.-dı 10a/15, 19b/1, 32b/4, 49a/6

ķ.-madı 31a/11, 58b/6

ķ.-mayup 43b/20

ķ.-maz 64b/10

ķ.-ur 2a/21, 19a/20

7. (Bir bütünden) Artmak.

ķ.-an 24b/11

ķ.-anın 45a/10

8. Muhtaç olmak, itibar etmek durumunda bulunmak.

ķ.-madı 22a/8

ķ.-mayup 22a/4

9. Var durumda olmak, mevcut bulunmak.

ķ.-mayup 55a/12

10. Yardımcı fiil.

ķ.-a 2a/18, 2a/19

ķ.-acaķdur 60b/4

ķ.-dı 35b/4, 58a/11

ķ.-dum 6b/9

ķ.-madı 23a/21, 29b/13, 52a/21, 52b/21, 55b/5

ķ.-maduğı 53a/14

ķ.-mayısar 38a/20

ķ.-maz 19a/13

ķ.-miş 40a/14

ķ.-up 5a/10, 65a/14

ķ.-ur 2a/19, 2a/19, 35a/4

ķ.-urđı 25b/9

ķ.-urlardı 23a/11

ķ.-ursavuz 39a/17

11. Tasviri fiil.

ķ.-ursañ 55a/8

ķāl (Ar.): Söz, laf. *bk. ķīl*

ķ.+i 59b/21

ķal^oa (Ar.): Kale.

ķ. 18b/18, 28a/1, 30b/3, 36b/14, 36b/17, 43b/15

ķ.+da 33b/21, 34a/9, 34b/7

ķ.+daki 47b/11

ķ.+dan 32b/7, 34a/4, 34a/10

ķ.+ı 29b/6, 33b/18, 34b/9, 34b/10, 44a/17

ķ.+ların 34b/6

ķ.+larına 34a/8, 34b/5, 34b/6

ķ.+m 43b/2, 47a/8

ķ.+muñ 56b/18

ķ.+nuñ 27b/16, 29b/13, 34b/8, 36b/15, 58a/12, 58a/17

ķ.+sı 33b/4, 43a/12, 58a/12, 58a/20

ķ.+sın 5a/4, 30b/9, 34b/3

ķ.+sına 49b/20

ķ.+sında 4b/14

ķ.+sını 43a/13, 63b/7

ķ.+sınuñ 41b/8, 48a/10, 63b/20, 65b/6

ķ.+ya 32a/6, 34b/4, 36b/16, 36b/18, 37a/6, 37a/8, 58a/17

ķal^oa^o-ı Āteş (Far.): Ateş Kalesi.

ķ.+de 58a/21

ķal^oa^o-ı Kaṭrān: Katran Kalesi

ķ. 44a/16

ķal^oa^o-ı köhne (Far.): Eski kale.

ķ. 41a/14

ķal^oa^o-ı Sinob (Far.): Sinop Kalesi.

ķ. 66b/5

ķ.+uñ 46b/2

kal^fa-güşā (Ar.+Far.): Kale zapteden.

ķ. 62a/20

kalb (Ar.): 1. İnsanın manevi varlığının merkezi, gönül.

ķ.+i 32b/16

2. Orta, merkez.

ķ. 2b/12, 7b/9, 32a/21

kalb-i kebīr (Far.): (mec.) Kibir, gurur; kibirli olma.

ķ.+i 13b/13

kaldir-: Yukarı doğru hareket ettirmek.

ķ.-up 5a/21

kaldur-: 1. Kaldırmak, havaya yükseltmek.

ķ.-am 30a/11, 33a/21

ķ.-dılar 32a/21

ķ.-up 18b/7, 56a/18

2. Yukarı doğru hareket ettirmek.

ķ.-dı 39a/10, 45a/21, 63a/9

ķ.-up 20a/18, 41b/6, 41b/21, 42a/15, 42a/16, 48b/20, 56a/21, 63b/3

kalem (Ar.): Kalem.

ķ. 48b/2

ķ.+e 67a/2

kalķan: Kalkan.

ķ. 8b/19, 9a/6, 9a/11, 9a/13, 9a/13, 9a/17, 9b/1, 9b/6, 9b/6, 9b/6, 9b/12, 9b/14, 16a/8, 16b/6, 16b/6, 18a/20, 18a/21, 49a/12

ķ.+a 18a/21

ķ.+ı 3a/8, 9a/14, 9b/1

ķ.+ın 9b/16, 16a/7

ķ.+ların 7b/10

kalķ-: 1. Kalkmak, yerinden doğrulmak.

ķ.-up 25b/16, 40a/9

2. Yükselmek.

ķ.-up 48b/16

3. Yardımcı fiil.

ķ.-up 4a/21, 9b/4, 22a/20, 28b/6, 42a/12, 50b/17, 54a/13, 57b/6

ķ.-uñuz 44a/8

ḳaltabān (Far.): Namussuz; yalancı, hileci.

ḳ.+uñ 28a/18

ḳālūn: İran pehlivanlarından biri.

Ḳ. 31b/21

ḳamçı: Kamçı.

ḳ.+dan 36a/10

ḳ.+sı 36a/10

ḳamer (Ar.): Ay.

ḳ. 14a/7

ḳ.+dür 12b/2

ḳāmet (Ar.): Boy, endam.

ḳ. 7b/6, 16a/19, 25a/10, 25a/11, 36b/20

ḳ.+de 25a/10

ḳ.+i 15b/21, 46b/8

ḳ.+ile 8b/18, 9a/15, 15b/9, 44a/1

ḳ.+leri 53a/6

kāmīl (Ar.): İlim, fazilet ve hüner sahibi.

k. 2a/14, 2b/11, 21a/20, 40a/16

k.+de 66b/17

k.+dür 67a/19

k.+leri 61b/13

Ḳamḳam: Bir dev.

Ḳ.+a 58b/10

Ḳ.+ı 6a/8

Ḳamḳamūr-ı tiğ-zen: İran pehlivanlarından biri.

Ḳ. 32a/1

ḳamḫarīr-şıfat (Far.): Çatık suratlı, şiddetli, sert.

Ḳ. 14a/18

ḳamu: Bütün, hep, hepsi, herkes.

ḳ. 8b/11, 16a/6, 20b/19, 30a/3, 32a/5, 35b/7, 40b/17, 46a/15, 49b/10

ḳ.+sı 37a/11

kāmukār (< Far. kām-kār): İsteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sahibi. *bk. kām-kār*

k. 6a/8, 14b/17, 22b/21, 35a/4, 35b/14, 38b/1, 52b/7, 61a/11

kāmuyāb (< Far. kām-yāb): İsteğine kavuşmuş, bahtiyar.

k. 13b/19, 27a/2, 56b/6

kāmkār (Far.): İsteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sahibi. *bk. kāmukār*

k. 23b/14, 28b/4

қан: Kan.

қ. 10a/17, 10a/17, 17a/17, 17a/21, 17b/3, 17b/4, 18b/19, 18b/19, 30b/18, 40b/16, 48a/2, 58a/2

қ. дök- (ölüme yol açmak, cana kıymak) 10a/16, 17b/5, 62a/19

қ. iç- (acımadan insan öldürmek) 10a/18, 30b/17

қ. içici (acımadan insan öldüren) 26a/20-21, 31a/16

қ. қашан- (korkudan kan işemek) 9a/1, 26a/13, 30b/15, 41b/15, 41b/17, 43a/19, 56b/14

қ.+da 10a/18

қ.+dan 10a/13, 10a/17

қ.+ı 18b/15

қ.+ıla 47b/4

қ.+ın 58b/3, 61b/8

қ.+ın iç- (acımadan insan öldürmek) 49a/15

қ.+ından 17a/20, 17a/21

қ.+ını 60a/10, 60b/8, 62a/2

қ.+ını дök- (ölüme yol açmak, cana kıymak) 21a/13, 21b/19

қ.+лар iç- (acımadan insan öldürmek) 26a/9, 56b/16

қ.+лар сақш- (acımadan insan öldürmek) 10a/9

қ.+ларın 3b/3, 33b/2, 43b/1, 58b/2, 59a/14

қ.+ларın дök- (acımadan insan öldürmek) 14b/13

қ.+ларın iç- (acımadan insan öldürmek) 57b/17, 60b/7

қ.+ларını 3b/2, 58a/1

қ.+ларını iç- (acımadan insan öldürmek) 59a/6

қ.+uñ дök- (acımadan insan öldürmek) 29b/4, 29b/5

қ.+uñ дөkdür- (acımadan insan öldürtmek) 46b/4

қ.+uñı дök- (acımadan insan öldürmek) 30a/16

қ.+uñı iç- (acımadan insan öldürmek) 45a/5

kān (Far.): (mec.) Kaynak, memba.

k.+a 23a/20, 46a/2

қана қана: Kanıncaya kadar, doya doya.

ķ. i- (bol bol, doyasıya imek) 45a/5, 59a/14-15

ķanā^cat (Ar.): Yetinme, kendisine verilene razı olma.

ķ. ķıl- (yetinmek) 37b/12

ķ.+den 13b/9

ķanad: Kanat.

ķ. a- (umak, kanatlanmak) 4a/7, 5b/18, 6b/19, 7a/16, 7a/18, 11a/8, 12a/15, 17b/16, 20a/19, 42a/14, 42b/9, 44a/9, 45a/20, 45b/3, 50b/7, 50b/10, 51a/10, 51a/13, 52a/13, 53b/7, 53b/20, 55a/20

ķ. au- (hep birlikte kanat amak, uçmaya hazırlanmak) 18b/5

ķ. bük- (yere inmek iin hazırlanmak) 45b/5

ķ. at- (kanatlarını birbirine değecek Şekilde yanaştırmak) 8b/9

ķ. ķanad.a at- (kanatlarını birbirine değecek Şekilde yanaştırmak) 4a/21, 7b/17, 14b/12, 20a/1, 58b/15, 61a/9

ķ. süz- (kanatları aık hâlde umak) 44a/10

ķ. Şakıt- (kanatlarını ırparak ses çıkarmak) 9b/20

ķ.+a 4a/21, 7b/17, 14b/12, 20a/1, 51a/13, 58b/15, 61a/9

ķ.+ı 7a/5, 7a/5, 54b/2, 66a/17

ķ.+ın 19b/13, 42a/15, 42a/15, 45a/21, 45a/21, 56a/18

ķ.+ından 14b/14, 66a/15

ķ.+lar 10b/16, 15b/2

ķ.+ları 7a/7, 10b/13, 53a/7, 54b/1, 56a/4

ķ.+ların 10b/12

ķ.+larının 7a/10, 10b/14

ķ.+larumuzu 51a/15

ķ.+umuz 51a/14

ķ.+umuza 51a/14

ķanadcuķ: Kükük kanat.

ķ.+(ğ)ı 20a/17

ķ.+(ğ)ın 20a/18, 56a/18

ķanadlu: Kanatlı. *bk. ķanatlu*

ķ. 31a/15, 49b/4

ķanad-dār (Far.): (mec.) Yol arkadaşı.

ķ. 42b/5

ķanatlan-: Umaya başlamak.

ķ.-up 39b/14, 60b/7

ķanatlu: Kanatlı. *bk. ķanadlu*

ķ. 38b/13, 57a/14

ķand (Ar.): Şeker.

ķ. 46a/2

ķ.+ıla 21b/9

ķanda: Nerede, nereye.

ķ. 5a/5, 6a/4, 19b/1, 34b/13, 48b/16

ķ.+dur 35a/6, 35a/7, 60a/9

ķandađı: Nerede.

ķ. 5a/18

ķandalıđı: Nerede olduğu.

ķ.+n 5b/5, 6a/12, 64a/8

ķanda ķanda: Nerede nerede.

ķ.+dur 36a/20

ķanı: Hani, nerede.

ķ. 3a/20, 5a/18, 9a/3, 11a/17, 11a/18, 25a/7, 25a/16, 34b/16, 34b/19, 58a/19, 58a/19, 58a/20, 61b/7, 66a/15

ķanıķ-: Kan dökmeğe istekli olmak.

ķ.-dı 10a/18

ķankı: Hangi.

ķ. 7b/11, 23b/11, 36a/1, 37b/16, 39b/4

ķan-: 1. İnanmak, kanaat getirmek.

ķ.-madı 59a/10

2. Daha fazlasına ihtiyaç hissettirmeyecek kadar yemek veya içmek.

ķ.-up 39a/10

ķanķarũş: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. ķanķarũş-ı Aşferî*

ķ. 8b/21, 9a/4, 9a/6

ķanķarũş-ı Aşferî: Benî Asfer pehlivanlarından biri. *bk. ķanķarũş*

ķ. 8b/17, 9a/5, 9a/8

ķ.+ye 9a/6

ķanķũr-u cãzũ: Ayyũr cadının veziri.

ķ. 58b/8, 59a/9

ķãnũn¹ (Ar.): Kural, nizam.

ķ.+unca 8b/16

ķānūn² (Ar.): Bir tür müzik aleti.

ķ. 10a/11, 31a/7

ķān-ı devlet (Far.): Mutluluk kaynağı.

k. 52b/9

ķap-: Karmak, birdenbire yakalayıp almak.

ķ.-a 10b/15

ķ.-ar 51b/20, 52a/2

ķ.-arlar 18a/10

ķ.-dı 51b/13

ķ.-up 4a/18, 9b/1, 12a/20, 57b/8, 66a/13

ķapak: (Göz) kapağı.

ķ.+ları 40a/13

ķapdur-: Kapılmasına yol açmak. *bk. ķaptur-*

ķ.-duğın 19a/10

ķ.-mayup 15a/20

ķ.-ur 46a/4

ķapla-: Kuşatmak, sarmak, örtmek.

ķ.-dı 34b/2, 65a/4

ķ.-duğın 7b/17

ķ.-r 7b/17

ķaplan: Kaplan.

ķ. 25a/20, 30a/13

ķaplu: Kaplanmış olan.

ķ. 25a/21

ķaptur-: Kapılmasına yol açmak. *bk. ķapdur-*

ķ.-up 12a/20

ķapu: Kapı.

ķ.+da 27b/20

ķ.+ları 37a/11

ķ.+ña 21b/20, 22a/12

ķ.+ñda 22a/10

ķ.+sın 12b/18, 16a/17, 22a/21

ķ.+sına 11b/19, 30b/3, 31b/15, 34b/8, 35a/11

ķ.+sında 11b/20, 63a/17

ķapucı: Kapıcı, kapıyı bekleyen görevli.

ķ. 35a/12

ķ.+ları 35a/11

ķa^cr (Ar.): Dip, derinlik.

ķ.+ında 58a/20

ķa^cr-ı hāk (Far.): Toprağın dibi, derinlikleri.

ķ. 4a/1

ķār-ı kesb (Far.): Çalışmanın karşılığı olarak elde edilen kazanç.

k.+ümüz 55a/6

ķara: 1. Kara, siyah, esmer.

ķ. 4a/13, 4a/13, 10b/12, 16a/1, 17a/17, 19a/8, 19a/8, 20a/5, 33b/2, 43b/1, 45a/5, 50b/12, 50b/15, 51b/10, 54b/1, 54b/2, 64a/21

ķ.+lar 64b/15

2. (mec.) Kötü, uğursuz.

ķ. 30b/3

ķaradeñiz: Karadeniz.

ķ. 63b/21

ķ.+den 47b/8, 47b/11

ķar-: Karıştırmak.

ķ.-alum 60b/8

ķ.-am 60a/10

ķ.-up 33b/2

ķarañuluk: Karanlık. *bk. ķarañuluk*

ķ.+(ğ)a 35b/19

ķ.+(ğ)ı 35b/18

ķarañuluk: Karanlık. *bk. ķarañuluk*

ķ. 35b/19, 36a/17, 64b/17

ķarār (Ar.): Bir yerde veya bir hâlde durma, sakin olma.

ķ. eyle- (durmak, kalmak) 19b/18, 19b/21, 19b/21, 41a/18, 41b/3

ķ. it- (durmak, kalmak) 11b/7, 25b/12, 41a/21, 41b/4, 43a/3, 63b/14

ķ. kııl- (durmak, kalmak) 19b/9, 20a/9, 55b/13, 58b/7, 59b/10

ķ.+u tüt- (durmak, kalmak) 50b/16

ķ.+um ķalma- (dayanamamak) 29b/13

karar-: 1. Rengi koyulaşmak, siyahlaşmak.

ķ.-a 48a/2

2. Yardımcı fiil.

ķ.-dı 18b/1

ķ.-sun 31b/17

karavul: Gözcü, nöbetçi.

ķ. 10b/8

ķ.+a 10b/9

kardeş: Kardeş. *bk. karındaş*

ķ. 51a/4

ķ.+ı 19a/1

karğa: Karga.

ķ. 11b/14

karı: Yaşlı.

ķ. 43a/16

kar(ı)n: Karın.

ķ.+dan 45a/3

ķ.+ımuızı 50b/9

ķ.+ın 19a/8, 35b/11, 35b/12

karınca: Karınca.

ķ. 64b/19, 64b/20

ķ.+ları 64b/20

karındaş: Kardeş. *bk. kardaş*

ķ. 51a/5

ķ.+ı 45a/14, 48a/8, 50a/7

ķ.+ıdur 45a/1

ķ.+ını 57b/17, 58a/7

ķ.+ınuñ 48b/2

ķ.+ları 51a/6

ķ.+larum 50b/21

ķ.+larumuñ 51a/3, 51b/3

ķ.+um 45a/3, 45a/3, 50b/9, 63b/8

karındaşcık: Küçük kardeş. *bk. karındaşcuķ*

ķ.+(ğ)um 51a/2

ķarındaŖuķ: K¼c¼k kardeŖ. *bk. ķarındaŖcık*

ķ.+laruñ 51a/7

ķariŖ-: Katılmak, dahil olmak.

ķ.-dı 17b/12

ķ.-up 10a/7, 17a/4

ķariŖdur-: Katmak, dahil etmek.

ķ.-alum 65b/9

kārisāz (< Far. kār-sāz): Üreten, yaratan; Allah. *bk. kārusāz*

k. 4a/2

ķarīn (Ar.): Yakın.

ķ. ol- (yakın olmak) 1b/12

ķarķarhā: Sām'ı öldürmeye kasteden Ŗeytan neslinden bir dev. *bk. ķarķarhāyī*

ķ.+yuñ 3b/11

ķarķarhāyī: Sām'ı öldürmeye kasteden Ŗeytan neslinden bir dev. *bk. ķarķarhā*

ķ. 2b/14, 2b/16, 2b/16, 2b/16, 2b/19, 3a/1, 3a/1, 3a/5, 3a/9, 3a/10, 3a/12, 3a/15,
3a/20, 3a/21, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 6b/5, 6b/8

ķarŖu: KarŖı taraf, karŖıya, karŖısında.

ķ. 7b/9, 10a/5, 32a/3, 32a/6, 34b/4, 35a/7, 35a/18, 35b/6, 36a/1, 43b/13, 44a/10,
57a/19

ķ. dur- (karŖısında durmak) 16b/21

ķ. dut- (kendisini korumak için siper tutmak) 9b/6

ķ. gel- (karŖılaŖmak) 14b/2, 14b/21, 32a/5, 34b/9, 37a/9

ķ. git- (karŖılamaya gitmek) 35b/1

ķ. Ŗur- (m¼cadele etmek) 9a/3, 9a/3, 15b/18, 26a/9, 35a/21

ķ. var- (karŖılamak) 4a/10, 16a/20, 29a/6-7, 29a/8, 39a/7

ķ. vir- (kendisini korumak için siper tutmak) 9a/11

ķ.+da 33b/21

ķ.+dan 34b/12, 34b/13

ķ.+larından 34b/14

ķ.+muza 53a/9

ķ.+sına 18a/5, 36a/10, 63a/19

ķ.+sında 10b/18, 28b/5, 42a/21, 45a/13

ķartal: Kartal.

ķ. 57b/6

ķ.+uñ 11b/14

Ķarṭū-yı Aşferī: Benî Asfer melikinin bir beyi.

Ķ. 11b/6

Ķārūn: Sām'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ķārūn-ı pīl-ten, Ķārūn-u pīl-ten*

Ķ. 25a/8, 28b/6, 28b/9, 28b/14, 32b/19

Ķ.+ıla 29a/3

Ķārūn-ı pīl-ten: Sām'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ķārūn, Ķārūn-u pīl-ten*

Ķ. 28b/6, 32b/12

Ķ.+ile 33a/1, 31a/19-20, 33a/7

Ķārūn-u pīl-ten: Sām'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ķārūn, Ķārūn-ı pīl-ten*

Ķ. 32b/13, 32b/17, 33b/10

kāruzār (< Far. kār-zār): Cenk, kavga, savaş. *bk. kārızār*

k. 26a/8, 30a/8

k. it- (cenk etmek, savaşmak) 5a/18, 32a/14

ķaşd (Ar.): Kasıt, niyet, amaç.

ķ. 54a/7

ķ. eyle- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 3b/9, 3b/10, 64a/13

ķ. it- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 1b/12, 21a/13, 22b/1, 24b/6, 34a/10, 34a/17, 36b/16, 51a/11, 62b/5

ķ. kı1- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 5a/16, 13b/2, 21a/3

ķ.+ı 21b/5, 60a/3

ķ.+ıla 5b/21

ķ.+ına 21a/11, 21a/12, 29a/21

ķ.+ında 43a/1

ķaşd-ı helāk (Far.): Helak etme, yok etme düşüncesi, isteği.

ķ. it- (öldürmek, yok etmek istemek) 3b/10

ķasem (Ar.): Yemin, ant.

ķ. 28b/1

ķāşıd (Ar.): Haberci, ulak, elçi.

ķ. 25b/6, 25b/6, 25b/19, 42a/7, 45b/7, 48a/18

ķ.+a 37a/5, 37a/7

ķ.+ı 25b/15, 45a/17, 45b/9

ķ.+ıla 25b/18, 27b/14

ķ.+uñ 25b/6

Ḳāsım: Hz. Muhammed'in lakabı.

Ḳ. 14a/4, 27a/5, 40b/10, 52b/3

Ḳaşır (< Ar. ḳaşr): Köşk, saray. *bk. ḳaşr*

ḳ. 41a/13

ḳaṣīde (Ar.): Kaside.

ḳ.+yle 2a/16

ḳaşr (Ar.): Köşk, saray. *bk. ḳaşır*

ḳ. 43a/5 , 35a/16

ḳ.+a 35a/15

ḳ.+ına 35b/3

ḳ.+ınuñ 2a/7

ḳ.+uñ 43b/15

ḳaşr-ı Rūm (Far.): Rum sarayı.

ḳ.+dan 13a/13-14

ḳaşr-ı °ālī (Far.): Büyük, yüce saray.

ḳ. 43b/13

ḳaşr-ı köhne (Far.): Eski saray.

ḳ.+den 41b/5

ḳaşṣāb (Ar.): Kasap.

ḳ.+uñ 57a/1

ḳaş¹: Kaş.

ḳ. 65a/6

ḳ.+ları 40a/13

ḳ.+uñ 14a/8

ḳaş²: Eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı bölüm.

ḳ.+ına 9b/7, 57a/18

ḳaş³: Sarp kayalık, uçurum.

ḳ.+dan 36b/12

ḳaşan-: Hizmet ve binek hayvanları durup işemek.

ḳ.-a 41b/17

ḳ.-up 26a/13

ḳ.-ur 9a/1, 30b/15, 41b/15, 43a/19, 56b/14

ḳāşif-i sırr-ı ḥilāfet (Far.): Halifeliğin sırrına vakıf olmuş; Hz. Ali.

k. 2a/2

kat: 1. Tabaka, katman

ķ. 10a/15, 14b/11, 15b/13, 23b/8, 30a/9, 30b/19, 32b/2, 32b/4, 32b/4, 41b/17, 46b/5, 47a/1, 53a/13, 55b/8, 66a/16

ķ.+ına 3a/11, 3a/18,

2. Huzur, makam, ön, yan.

ķ.+ına 12a/10, 12b/4, 34b/17, 58b/13, 59a/11, 59a/12

ķ.+ında 5b/15, 16a/16, 24a/20, 27b/3, 30a/7, 41b/16

ķ.+ından 17a/19

ķ.+uma 29a/21

ķ.+umda 43b/3, 46a/19, 47a/11, 47b/18, 56b/10, 65b/2

ķ.+umdan 22b/10, 47b/17

ķ.+umuza 55b/15

ķ.+umuzda 37a/16

kat-: Katmak, dahil etmek.

ķ.-dum 43a/21, 43b/1

ķ.-miş 44b/11

kaṭ^c (Ar.): Bitirme, son verme.

ķ. it- (bitirmek, son vermek) 26b/11, 38b/12

kaṭ^cā (Ar.): Asla, hiçbir zaman.

ķ. 30a/2

Kaṭāṭ Hān: Yunan meliki.

ķ. 19b/7

kat-ender-kaṭ (Far.): Kat kat, üst üste.

ķ. 15b/2, 17a/18

katı: 1. Sert, yumaşak karşıtı.

ķ. 25a/20, 31a/14, 49b/4

2. Şiddetli.

ķ. 34b/5, 36b/6, 51a/4

3. İyice, sıkı sıkı.

ķ. 57a/6

4. Çok, çok fazla.

ķ. 13b/8, 21b/2, 22a/13

5. (mec.) Acımasız, merhametsiz.

ķ. 40b/20

ķatır: Kadır.

ķ.+a 8a/15

ķatıř-: Birbirine girmek, karışmak.

ķ.-up 17a/4

ķatı ķatı: Sert, katı.

ķ. 48b/11

ķātīb (Ar.): Yazı işleriyle uğraşan, ķatip.

k. 28a/14, 48b/2

k.+i 45b/9

k.+ler 48b/17

ķātīb-i ķarĥ-ı ʿUķarid (Far.): Gөгүн ķatibi Utarit.

k. 41b/19

ķatire (Ar.): Damla.

ķ.+yiken 17b/15

ķattāl: Hūnhārī cadının dördüncü oęlu.

ķ. 58a/8

ķatĥān: Sīsītān pehlivanlarından biri.

ķ. 32a/9

ķāvī (Ar.): Yakan, yakıcı.

k. 46b/9, 50a/1, 56b/9, 56b/13

k.+le 2a/10

ķavil (< Ar. ķavl): Söz, kelam. *bk. ķavl*

ķ.+de 17a/16

ķavim (< Ar. ķavm): Millet, kavim, insan topluluğu.

ķ.+den 35b/10

ķ.+densiz 33b/20

ķavl (Ar.): Söz, kelam. *bk. ķavil*

ķ. ü ķarār it- (sözleşmek, kararlaştırmak) 63b/14

ķ. eyle- (sözleşmek, anlaşmak) 4b/18

ķ.+i 51b/21, 52a/1, 52b/10

ķ.+ince 2b/9, 3a/4, 3b/8, 4a/3, 4b/4, 4b/10, 5a/1, 5a/20, 5b/21, 6a/21, 6b/14, 7b/7,

8a/12, 8b/11, 9a/5, 10a/19, 11b/17, 12b/3, 13a/7, 14a/13, 14b/18, 15a/15, 15b/18,

16a/6, 16b/11, 17b/7, 18a/2, 18b/20, 19b/1, 19b/16, 20b/2, 20b/21, 21a/15, 21b/3,

21b/11, 21b/21, 22a/13, 22b/21, 23b/3, 23b/21, 24b/2, 24b/16, 25a/15, 26a/16,

27a/18, 28a/9, 29a/2, 29b/9, 30a/19, 30b/12, 31a/1, 31a/12, 31a/19, 31b/8, 31b/18, 32a/15, 32b/5, 33a/7, 33b/10, 41a/2, 41b/1, 41b/20, 42a/19, 42b/21, 43b/10, 44a/6, 45a/1, 45b/11, 46b/20, 48a/8, 49b/11, 50a/13, 51a/6, 51b/6, 52a/9, 56a/10, 56b/3, 57a/8, 57b/4, 58a/21, 59a/9, 59b/2, 60a/5, 60b/13, 61a/4, 61a/16, 62a/6, 63b/18, 65a/9, 66a/4

ķ.+inde 2b/10

ķ.+ün 13a/5

ķavl-i İdrīs (Far.): Hz. İdris'in sözü.

ķ.+dür 51b/16-17

ķavm (Ar.): Millet, kavim, insan topluluğu.

ķ. 7a/6, 7a/11, 34a/4, 34a/5, 34a/5, 34a/8, 36a/18, 36a/19, 36a/21, 36b/9, 36b/13, 46b/5

ķ.+den 36b/1, 37a/6

ķ.+densiz 34a/1

ķ.+e 36a/18

ķ.+i 19a/1, 35b/7, 36b/19, 60a/17

ķ.+idür 43b/19

ķ.+ile 35b/4

ķ.+inden 36a/17

ķ.+ine 38a/12

ķ.+inle 5a/3

ķ.+inün 36a/21

ķ.+iyüz 36a/19

ķ.+süz 36a/18

ķ.+ün 7a/13, 35b/9

ķavm-i maḥşer (Far.): Maḥşer halkı.

ķ. 15a/13, 20b/1

ķavuş-: Kavuşmak.

ķ.-malı 50b/12

ķaya: Kaya.

ķ.+dan 49b/8

ķayd (Ar.): Takip, gözetleme.

ķ. it- (takip etmek, gözetlemek) 46b/4, 57a/2

ķaydafa: Taberi tarihinde ve Firdevsî-i Tûsî'nin Şehnâmesi'nde geçen kadın

hükümdar.

Қ. 38b/4

қайың: Bir tür ağaç.

қ. 25a/21, 49b/4, 57a/15

қайыр: Kalın kum.

қ. 39a/9

қайыр-: Sakınmak, çekinmek.

қ.-maz 28a/14

қāyil (< Ar. қā'il): Rız olmuş, boyun eğmiş.

қ. ol- (razı olmak) 1b/8

kāyināt (< Ar. kā'ināt): Kâinat, evren.

k. 64b/7

k.+da 5a/14

қайна-: 1. Көпүрмек, dalgalanmak.

қ.-dı 17b/15

2. Akmak, hareket etmek.

қ.-maz 37a/7

3. Yardımcı fiil.

қ. 25a/16

қайнақ: Yırtıcı hayvan pençesi.

қ. 17b/20

қ. ur- (pençesine almak; yırtmak, parçalamak) 17b/18, 17b/19, 17b/21, 18b/15, 50b/20

қ.+(ğ)a 51a/1, 51b/1

қ.+(ğ)ından 18b/13

қ.+larına 54b/17, 55a/18

қ.+(ğ)uma 53b/19, 54a/6, 55a/19, 55a/19

қайнақлу: Pençeli.

қ. 31a/15

қайнаş- Kaynaşmak, hareket etmek.

қ.-urlar 36b/14

қайнат- Kaynatmak.

қ.- 2b/2

Қайсар (Ar.): Hükümdar, imparator.

Ḳ. 13a/5, 13a/5, 43a/14, 61a/13

Ḳ.+a 13a/4

Ḳ.+ı 60a/18

Ḳayşar-ı Rūm: Roma imparatoru.

Ḳ. 7b/15, 10a/2, 14b/5, 14b/6, 14b/12, 19b/6, 20b/14, 22b/10, 23b/13, 41a/15, 41b/6, 41b/7, 41b/9, 41b/11, 42a/1, 42a/2, 43a/12, 60a/17, 60a/18

Ḳ.+a 41b/6

Ḳayselān: Benî Asfer askerlerinden biri. *bk. Ḳayselān-ı Aşferī*

Ḳ. 9a/12, 9a/13, 9a/14

Ḳ.+a 9a/13

Ḳayselān-ı Aşferī: Benî Asfer askerlerinden biri. *bk. Ḳayselān*

Ḳ. 9a/10

Ḳayselān-ı Rūmī: Bir Rum pehlivanı.

Ḳ. 19a/6

Ḳayṯās: Bir yer adı (?).

Ḳ. 25b/1

Ḳayṯūnī: Nîmrûz serverlerinden biri.

Ḳ. 32a/10

Ḳayyūm: Ezelî ve ebedî kaim olan; Allah.

Ḳ. 39b/19, 40b/10, 45b/19, 66b/12

Ḳaz: Kaz.

Ḳ. 5a/19, 56b/19

Ḳaz-: 1. Eşmek.

Ḳ.-a 29b/4,

Ḳ.-dılar 19a/9

2. Kazık çakıp (atı) bağlamak.

Ḳ. Ḳo- (kazık çakıp atı bağlamak) 31a/14, 39b/16, 57a/18

Ḳazā (Ar.): Kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi.

Ḳ.+yıla 67b/1

Ḳazan: Kazan.

Ḳ. 2b/2

Ḳazan-: Elde etmek.

Ḳ.- 2b/2

ḳazā-yı āsümān (Far.): Gökten gelen musibet.

ḳ. 32b/21

ḳazā-yı āsümānī (Far.): Göğe ait musibet.

ḳ. 17b/17

Ḳaḏbān: Sīsītān pehlivanlarından biri.

Ḳ. 32a/9

ḳazdur-: (mec.): Sildirmek.

ḳ.-dı 61b/1

ḳāziye'l-ḥācāt (Ar.): İhtiyaçları, istekleri yerine getiren; Allah.

ḳ.+a 3b/15, 57b/2, 66b/7

ḳ.+dur 39b/16

ḳazıyye (Ar.): İddia, dava.

ḳ.+den 64a/12

kebāb (Ar.): 1. Kebap

k. 44a/5

k.+ı 60b/11

2. (mec.) Acı, sıkıntı.

k. 11a/19

kebāb-ı eḫ'ām (Far.): Kebap yemeği.

k.+ı 60b/11

Kebkebūş Baḡdādī: Baḡdatlı bir pehlivan.

K. 19a/6

Ḳebrād: Bir kahraman.

Ḳ. 5b/14

kef (< Ar. keff): Elin iç kısmı, avuç.

k. ṣal- (el atmak, elini götürmek) 46b/9

Kefe: Bir yer.

K.+nūñ 63b/21

kefen (Ar.): Kefen.

k. 19a/8, 46a/18, 57a/2

kefḡir (Far.): Uzun saplı, yayvan ve delikli kepçe, kevgir.

k. 56b/13

Kefh-i Aṣḫāb: Ashab-ı Kehf, Yedi Uyurlar.

K. 48a/3

Keh-keşān (Far.): Samanyolu. Açık gecelerde gökyüzünde boydan boya görülen uzun, bol yıldızlı, ışıklı şerit.

k. 48a/4

keklik: Keklik.

k. 5a/19, 20a/11

kelām (Ar.): Söz, ifade.

k. 8a/11, 24b/15, 40b/5, 45a/11

k. söyle- (söz söylemek, anlatmak) 2a/14, 24a/11

k.+ı 28b/11

k.+ın 37a/18

k.+uñ söyle- (söz söylemek, anlatmak) 2b/3

keleci: Söz, kelam.

k. 28b/10

k.+yi 30a/20

kelek (< Far. kālek): Ham kavun.

k. 9a/2, 56b/10

Kelīm: Allah'la konuşan; Hz. Musa.

K.+uñ 3b/19

kelimāt (Ar.): Sözler, kelimalar.

k.+da 62b/17

Kelīmu'llāh: Allah'la konuşan; Hz. Musa.

K. 13a/2

kem (Far.): Kötü, fena, değersiz.

k. 13b/14, 19b/15, 46a/8, 46a/9, 66b/4

k.+dendür 1b/2

k.+durur 47a/11

kemāl (Ar.): Olgunluk, mükemmellik.

k. 13b/11, 14a/11, 52b/9

k.+i 26b/14

kemāl-i kudret (Far.): Noksansız kudret, sınırsız güç.

k.+ine 35b/16

kemāl-i ma^crifet (Far.): Bilgi bakımından kusursuz, noksansız ve mükemel olma.

k.+i 67a/1

kemānī (Far.): (mec.) Uygun olmayan, kötü.

k. 47a/4

kem (Far.): Az, küçük.

k.+çe 21b/6

kemer (Far.): 1. Kemer, kuşak.

k. 30b/6,

k.+inden 9b/20, 18b/3, 18b/4

2. Kavisli kubbe.

k. 37b/1, 38a/19, 53b/9, 53b/10

k.+de 38a/11

k.+üñ 37b/1

kemergāh (Far.): Kemer bağlanan yer, bel.

k.+larından 18b/7

kemīne (Far.): (mec.) Hizmetli, hizmetkâr.

k.+ye 33b/20

kemter (Far.): Çok değersiz, itibarsız.

k.+idür 2a/8

kenār (Far.): Kenar, kıyı, çevre.

k.+a 10a/11, 27a/11

k.+ına 4b/7, 34a/4, 36a/8, 39b/16, 45b/1, 45b/14, 48b/7, 53b/7, 63b/21

k.+ında 19b/10, 25b/9, 25b/18, 39a/2, 39a/15, 41a/12, 41a/14, 42b/2, 43b/12, 45b/2, 48b/4, 50a/20, 58b/11

k.+ını 4b/8

k.+ınuñ 4b/10

kendi: Kendi, kendisi. *bk. kendü, kendüz*

k.+dür 25a/13

k.+n 47a/5

k.+ne 18a/11

k.+si 9b/7

k.+ye 17a/5, 22a/5, 23b/4, 23b/5, 23b/6

kendü: Kendi, kendisi. *bk. kendi, kendüz*

k. 13a/14, 33a/14, 46b/12, 55b/7, 59b/21, 63a/4, 63a/4, 66a/20

k.+den 28a/19, 39a/7

k.+ler 34b/17, 54b/1

k.+lere 32b/20

k.+leri 34b/17

k.+lerin 3b/2, 32b/20

k.+m 32b/20

k.+mi 33a/20

k.+nün 4b/1, 5a/11, 5b/15, 7b/20, 12a/4, 12a/5, 12b/14, 17a/6, 18a/10, 22a/4, 23a/3, 40a/6, 65a/9

k.+si 15b/10

k.+ye 19b/17, 33a/10, 33b/14, 51b/19, 51b/20, 60a/19, 60a/20, 60b/2, 60b/3, 65b/16, 65b/18

k.+yi 24b/9, 45a/19, 62b/15, 63b/3

kendüz: Kendi, kendisi. *bk. kendi, kendü*

k.+i 3b/12, 9b/10, 24b/11, 27b/19, 40a/3

k.+ile 14b/7

k.+in 3a/18, 4a/20, 5a/4, 7a/8, 8b/1, 11a/12, 21a/5, 28a/3, 28b/13, 29a/10, 45b/8, 48a/11, 48a/21, 50a/20, 52a/20, 59b/5, 65b/20

k.+inden 29a/10

k.+ine 3b/9

k.+ün 12a/21, 30a/17

k.+üni 4b/1

k.+ünüñ 12b/14

ker (Far.): Sağır.

k. 22b/16, 50a/6

kerāmet (Ar.): Keramet.

k. 3b/17, 40a/7

kerem (Ar.): İyilik, cömertlik, ihsan.

k. eyle- (lutuf ve ihsanda bulunmak) 28b/21

k. it- (lutuf ve ihsanda bulunmak) 31a/9

k. kı1- (lutuf ve ihsanda bulunmak) 12a/21, 14a/4, 21b/15, 42b/6

kerīm (Ar.): Kerem sahibi olan, cömert.

k. 66b/6

Kerīm (Ar.): Kerem sahibi, cömert; Allah.

K. 14a/2, 67a/9

Kerīmān: Şehnâme kahramanlarından olan Nerīmān'ın babası. *bk. Kerīmān-ı tācīdār*

K. 25a/19, 25a/19

Kerīmān-ı tācīdār: Şehnâme kahramanlarından olan Nerîmân'ın babası. *bk. Kerīmān*
K.+dan 25a/3

Kerīm-i zū'l-Celāl: Celal ve kerem sahibi; Allah.

K. 52b/3

kerkes (Ar.): Akbaba.

k.+ler 20a/14

kerre (Ar.): Defa, kez.

k. 6a/14, 10a/20, 10a/21, 27b/18

kerrūbiyān (Ar.+Far.): Allah'a en yakın melekler. *bk. kerrūbiyūn*

k. 1b/8

kerrūbiyūn (Ar.): Allah'a en yakın melekler. *bk. kerrūbiyān*

k. 54b/6

kes-: Kesmek.

k.- 28a/8

k.-di 10a/16, 18b/18

k.-e 9a/9, 9b/2, 9b/17, 18b/2, 62b/6

k.-elüm 63b/10

k.-em 30a/15, 46b/1

k.-en 21b/18, 34b/17, 35a/1

k.-erler 34b/16, 34b/17

k.-ersiz 34b/19

k.-meyince 30b/2

k.-sem 30b/10

k.-sevüz 32a/13

k.-üp 19a/1, 29a/17, 33a/13, 38b/5

k.-üp-durur 3b/1

kesil-: 1. Kesilmek.

k.-sün 31b/17

k.-ür 9b/4

2. Sona erdirilmek, bitirilmek.

k.- 28a/7

k.-mese 40a/19

k.-üp 40a/21, 66b/10

3. Yardımcı fiil.

k.-mese 13b/10

k.- 66b/10

keskūn: Keskin.

k. 30a/20, 48b/3

keşān ber-keşān (Far.): Çeke çeke, zorla.

k. 42a/6

keştībān (Far.): Gemici, kaptan.

k. 1b/12

kevkeb (Ar.): Yıldız.

k. 50a/5

kevn-i fesād (Far.): Bozguncu, fitneci dünya.

k.+uñ 43a/4

kevşer (Ar.): Cennette bir nehir veya havuz.

k.+e 39a/3

key: Çok, pek, gayet, iyice.

k. 2a/10, 3b/4, 21b/2, 22a/13, 26a/15, 26b/9, 29b/8, 30a/18, 51a/4, 51a/5, 57a/1

keyf (Ar.): Arzu, heves, istek.

k. 1b/2

Keykāvus: Keykubād Şāh'ın oğlu. *bk. Keykāvus Şāh*

K. 32a/18

K.+a 25b/21

Keykāvus Şāh: Keykubād Şāh'ın oğlu. *bk. Keykāvus*

K. 32a/18

K.+ıla 31b/20

Keyhusrev: Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğlu olan meşhur hükümdar.

K. 32a/21

K.+üñ 44b/3

Keyhusrev-i devrān: Zamanın Keyhusrev'i; Yıldırım Bayezid.

K.+uñ 67a/13

Keykubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan

adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keykubād Şāh, Kūbād, Kūbād Şāh*

K. 24b/17, 24b/17, 25a/1, 25b/11, 26a/5, 26a/6, 27b/3, 27b/16, 28b/1, 28b/3, 29a/15,

29a/16, 29b/8, 29b/9, 30a/5, 30a/18, 31b/16, 32a/4, 33b/3, 46a/9, 47b/1, 47b/18

K.+a 24b/20, 25b/17, 26a/2, 27a/20, 29b/11, 31b/18, 32a/3, 44b/6, 44b/7

K.+dan 25b/13

K.+ı 33b/2

K.+ıla 29a/4, 29a/5, 41b/12

K.+la 28a/1

K.+uñ 27b/6, 27b/18, 28a/15, 29a/14, 31b/14, 33b/1, 44b/6

Keykubādī: Keykubad'a ait.

K. 32a/5

Keykubād Şāh: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keykubād, Kūbād, Kūbād Şāh*

K. 24b/17, 24b/19-20, 25b/6, 25b/17, 26a/2, 26a/4, 28a/14, 28b/2, 30b/12, 31a/12, 31b/20, 32b/5, 33a/4, 44b/3

K.+a 25a/3, 28a/18, 32a/17

K.+dan 31a/21

K.+ı 31b/16

K.+ıla 27b/5

K.+uñ 24b/19-20

Keyvān: Zuhâl yıldızı.

K. 41b/18, 46b/4, 46b/10

K.+ıla 17b/1

Keyyūs: Bir pehlivan.

K.+ıla 25b/3

kez: Defa, kere.

k. 22a/21, 22b/11

kezzāb (Ar.): Çok yalan söyleyen kimse.

k. 42b/12

kıble (Ar.): Kible.

ķ. 39b/16

ķ.+ye 57a/19

kıblegāh (Ar.+Far.): Kâbe'nin bulunduğu yer, kible yönü.

ķ.+ıdur 35b/9

ķıçın ķıçın: Geri geri.

ķ. 45b/2, 56a/20

ķıgır-: Çağırarak, seslenmek.

ķ.-dı 11a/6, 61b/10

ķijġur- (?): Haykırmak, fıŖılıtlı ses çıkarmak.

ķ.-masından 61a/8

ķıķak: Kıpak.

ķ. 18a/14, 18b/6

ķıl: Kıl, ty.

ķ.+ından 30b/19

ķıl-: Yapmak, etmek, iŖlemek.

ķ.- 1b/12, 2a/13, 4a/1, 4b/4, 14a/11, 21b/7, 21b/18, 21b/19, 21b/20, 25a/15, 26b/9, 26b/13, 27a/12, 29b/12, 34a/15, 40b/1, 40b/1, 42a/21, 46b/13, 46b/13, 55a/13, 62b/3, 66a/21, 66b/1, 66b/2, 66b/7, 66b/9, 67a/6, 67a/7, 67a/7, 67a/7

ķ.-ları 16a/2

ķ.-a 2a/14, 5a/14, 5a/14, 7b/11, 8b/7, 11b/11, 12a/9, 13b/13, 17a/11, 22a/12, 24a/19, 27b/16, 27b/18, 29b/3, 34a/18, 39b/5, 44b/18, 52b/2, 53b/4, 53b/4, 53b/5, 60a/2, 62b/20

ķ.-acaġın 64a/14

ķ.-acaķdur 11b/2, 15a/21, 60b/3

ķ.-alar 24a/9, 33a/4, 66a/7, 66a/8

ķ.-aldan 44b/18

ķ.-alum 8b/16, 10b/11, 16a/16, 21a/17, 24b/14, 26a/20, 29b/14, 34a/8, 35b/1, 55a/8, 65b/11

ķ.-am 17a/11, 22a/9, 24a/7, 33b/1, 42a/9, 57a/5, 60a/10, 62a/2, 62a/2

ķ.-an 8a/4, 8b/6, 21a/3, 22a/12, 39b/16

ķ.-arlar 29b/15

ķ.-asın 3a/7, 4b/17, 11b/3, 12a/21, 21b/5, 21b/13, 28b/8, 29b/19, 46b/13

ķ.-asız 5b/13, 39a/21, 62a/14

ķ.-avuz 6a/15, 8a/21, 24a/2, 24a/18

ķ.-aydı 25b/18

ķ.-ayıduņuz 54a/5

ķ.-ayın 34a/18

ķ.-dı 4a/2, 4b/11, 4b/12, 5a/16, 7b/17, 8b/10, 9a/11, 9a/13, 9a/15, 9a/17, 13b/2, 16a/20, 18a/20, 18b/17, 21a/11, 21a/11, 21b/12, 22a/7, 23a/8, 29b/17, 34a/13, 34a/19, 34a/21, 35b/3, 35b/5, 36b/3, 36b/4, 37b/14, 39a/8, 39a/13, 40a/8, 41b/2, 43a/15, 44b/20, 45a/14, 56b/3, 57b/2, 58b/7, 60a/7, 60a/15, 60b/1, 61a/20, 61b/19, 63b/3, 63b/5

ķ.-dılar 5b/18, 9b/18, 15a/8, 18b/2, 19b/5, 25b/21, 28b/11, 31a/8, 31b/2, 31b/3,
32a/4, 32b/13, 34a/11, 34a/12, 34b/10, 36a/3, 36a/5, 36a/6, 57a/11
ķ.-dısa 21b/14
ķ.-duk 53a/15
ķ.-duķ 4b/20, 39b/8, 50b/20, 52a/16, 55b/13
ķ.-duķdan 4b/11
ķ.-duķların 39b/15
ķ.-dum 6b/8, 12b/4, 16b/14, 24a/6, 40a/1, 56b/18
ķ.-duñ 12a/17
ķ.-ğıl 8b/7, 15b/5, 18b/20
ķ.-ıcaķ 23b/6, 27b/11, 31b/18
ķ.-ıcaķlardur 28a/1
ķ.-ıncak 15b/19, 24a/11
ķ.-ma 4a/1, 13b/15
ķ.-madı 22a/8
ķ.-maduğun 37b/12
ķ.-maduñ 22b/15
ķ.-maduñuz mı 5b/1
ķ.-mağa 6a/2, 8b/3, 16a/4, 23a/3
ķ.-mağı 42a/5
ķ.-maķ 8b/6, 65a/20
ķ.-maķda 23b/4
ķ.-mamışdur 25a/6
ķ.-maya 5b/17
ķ.-mayalum 20a/20, 34b/9, 49a/17, 54a/15, 63a/20
ķ.-mayam 61b/8
ķ.-mayınca 5b/16
ķ.-mayup 22a/4, 34b/8
ķ.-maz 5a/17, 5b/8, 18a/12, 40b/20, 42a/5, 42b/18, 46b/14, 47a/12, 47a/15, 63a/1
ķ.-mazsa 62a/3
ķ.-maz mısın 18a/6
ķ.-miş 28b/13
ķ.-mişlar 44a/19
ķ.-mişlardur 6a/14

ķ.-sa 63a/6

ķ.-salar 15a/20

ķ.-saña 17a/10

ķ.-savuz 6a/5

ķ.-sun 2b/6

ķ.-uban 1b/6, 60b/10

ķ.-uñ 4b/6, 6a/11, 16b/11, 28a/14

ķ.-up 2b/12, 3a/8, 3b/14, 4a/6, 4b/16, 5a/1, 5a/21, 5b/11, 6a/2, 6a/3, 6b/1, 6b/5, 7a/2, 7a/21, 7b/9, 8b/8, 8b/18, 9a/10, 9a/18, 10a/6, 10a/6, 10a/10, 10b/3, 10b/4, 10b/17, 12a/2, 12a/11, 12b/19, 14a/4, 14a/14, 14a/20, 14a/21, 14b/19, 15b/5, 15b/21, 16a/15, 16b/9, 16b/18, 16b/19, 16b/21, 17a/3, 17a/13, 17b/14, 19a/5, 19b/8, 19b/9, 19b/14, 19b/17, 20a/3, 20a/7, 20a/9, 20a/19, 20a/21, 21a/2, 21a/9, 21b/15, 21b/15, 22a/4, 22b/9, 22b/10, 23b/4, 24a/10, 24b/4, 24b/10, 24b/21, 25a/17, 25b/20, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 27b/1, 27b/21, 28a/15, 29b/11, 29b/20, 30b/5, 30b/8, 30b/13, 31a/6, 31a/10, 31b/13, 31b/16, 32a/17, 32a/21, 32b/10, 32b/17, 32b/21, 33b/14, 34a/5, 34a/6, 34a/6, 34a/7, 34a/17, 34b/7, 34b/10, 34b/20, 35a/8, 35a/19, 35b/16, 35b/17, 36a/3, 36a/8, 36b/3, 36b/18, 36b/20, 37b/2, 38a/1, 38a/8, 38b/12, 39b/17, 39b/21, 40a/9, 40a/12, 41a/3, 41b/8, 42a/16, 42a/16, 42b/6, 42b/18, 43a/12, 43b/21, 44b/5, 45b/6, 45b/15, 47b/1, 49a/19, 49b/20, 50a/21, 50a/21, 50b/2, 50b/10, 50b/19, 51b/7, 52b/13, 52b/18, 53b/3, 54a/19, 54b/4, 54b/14, 54b/15, 55b/3, 56b/1, 57a/19, 57b/20, 59a/5, 59a/5, 59a/15, 59b/6, 59b/10, 59b/16, 60a/19, 60b/21, 62b/6, 62b/9, 62b/14, 62b/18, 63a/15, 63b/9, 64a/10, 66a/5, 66a/14

ķ.-ur 6a/6, 11b/15, 13b/8, 20b/20, 22b/18, 24b/18, 26a/15, 35b/11, 35b/12, 40a/3, 51a/11, 51b/13

ķ.-uram 12b/12, 44b/16

ķ.-urđı 3b/15, 20a/14, 23a/17, 25a/8, 25b/7, 36a/14, 59b/7

ķ.-urken 38b/16

ķ.-urlar 27a/19, 47b/13

ķ.-urlardı 20a/9, 36a/16

ķ.-urmiş 58b/16, 58b/19

ķ.-uruz 28b/8, 33b/21, 55a/7

ķıla ķıla: Yapa yapa, ede ede.

ķ. 6a/15

ķılıç: Kılıç.

ķ. 6a/7, 7b/12, 8b/18, 9b/2, 9b/4, 9b/8, 9b/16, 10a/16, 10b/18, 14b/20, 15a/3, 15b/2, 15b/15, 16a/9, 16a/10, 16a/17, 16b/2, 16b/9, 16b/11, 16b/18, 16b/21, 17a/3, 17a/6, 17a/13, 17a/14, 17a/16, 17b/13, 18a/11, 19a/7, 21b/1, 26a/10, 28a/20, 33b/1, 49a/12, 49b/15, 50a/4, 57a/4, 63b/10

ķ.+dan 12b/20, 18b/10, 29b/9, 29b/11, 29b/18, 30a/20, 48b/3

ķ.+(c)ı 3a/8

ķ.+(c)ıdur 9b/6

ķ.+(c)ıla 3b/10, 9a/12, 18b/18, 27b/2, 29b/4, 47b/6, 47b/15

ķ. +(c)ın 9a/21, 9b/5, 25a/20, 31b/7

ķ. +(c)ından 26a/13

ķ. +(c)ını 26b/11

ķ.+lar 17a/20, 25a/17

ķ.+ların 31a/16, 49b/2, 57a/13

ķ. +(c)umda 57a/3

ķ. +(c)umdan 9a/1, 21b/21, 29b/2, 29b/6, 30a/9, 30a/14, 42a/8, 43b/7, 46b/1

ķ. +(c)umdur 46b/14

ķ. +(c)umla 43b/4, 45a/5

ķ. +(c)umuñ 47a/20

ķ. +(c)umuz 26a/21

ķ. +(c)uñdan 22a/9

ķılış-: Karşılıklı yapmak.

ķ.-dılar 10a/7, 10a/11

ķın: Kesici aletlerin kabı, ķın.

ķ.+ından 17a/16

ķır-: Öldürmek, yok etmek.

ķ. 17a/19

ķ.-a 27b/2

ķ.-am 30a/7

ķ.-ar 26a/9, 36b/7

ķ.-ayun 22b/20

ķ.-dı 26a/7, 26a/11

ķ.-dılar 10b/3, 34b/9

ķ.-up 34b/9, 46b/8

ķırba: Su kabı, matara.

ķ. 36a/3

ķırdur-: Öldürtmek.

ķ.-dum 61b/5

ķırıl-: Ölmek.

ķ.-dı 17a/17

ķırķ: Kırk.

ķ. 7a/9, 7a/9, 7a/21, 11a/10, 14a/20, 35b/13, 36a/1, 36a/3, 36a/6, 37a/8, 37a/20,
51a/18, 51b/18, 52a/5, 52a/13, 54a/5, 55a/16, 57b/13, 57b/14

ķırķ biñ: Kırk bin.

ķ. 10b/7, 10b/8, 37a/8

ķırķ birinci: Kırk birinci.

ķ. 7b/1, 7b/2, 51a/19

ķırķ dōrt: Kırk dōrt.

ķ. 6b/2, 6b/4, 6b/4, 31b/15, 66a/6

ķırķ dōrt biñ: Kırk dōrt bin.

ķ. 36a/7

ķırķ kez yūz biñ: Dōrt milyon.

ķ. 24a/13

ķıřaç: Kışkaç.

ķ. 53b/13

ķ.+(c)ıla 53b/11

ķıřrak: Dişi at.

ķ. 39b/10

ķıřřa (Ar.): Hikāye, rivayet.

ķ. 2b/8, 10a/19, 13b/19, 14a/11, 14b/17, 19b/1, 30a/18, 34a/21, 40a/15, 50b/1, 57a/7,
60a/4

ķ.+ı 3b/7, 4b/3, 18b/19, 20a/20, 34b/9, 36a/16, 50a/12, 50b/2, 52b/14, 54a/15,
56a/10, 63a/20

ķ.+muz 2b/12, 4a/4, 7b/7, 11b/17, 14a/15, 23b/4, 24b/13, 24b/17, 27a/20, 27b/6,
32b/7, 33b/10, 43a/1, 50a/16, 57b/8, 61a/5, 63b/19

ķ.+sı 41a/1

ķ.+sıdur 26b/19

ķ.+sın 40b/6, 41a/4, 41b/19

ķ.+sından 2a/13, 59a/2

ķıř: Kış.

ķ. 35b/9

ķıvan-: İftihar etmek, memnun olmak.

ķ.-dı 25a/16

ķıy-: 1. (mec.) Kötülük etmek, zulmetmek.

ķ.-a 33a/13

ķ.-mağıl 16b/4

2. Yardımcı fiil.

ķ.-up 5a/11

ķıyaķ: İnsan dışkısı, pislik.

ķ.+ı 9b/8

ķ+ı ķop- (altına etmek) 9a/14

ķıyāmet (Ar.): Dünyanın sonu, kıyamet.

ķ. 2a/5, 4b/21, 12b/2, 19b/16, 36b/3, 42a/17, 52b/10, 52b/19, 56b/2, 61a/13

ķ. ķop- [(mec.) büyük gürültü ve karışıklık çıkmak] 16a/6, 36b/7

ķ.+e 40a/1, 40a/7

ķıyās (Ar.): Kaşılaştırma, mukayese etme.

ķ. 59b/1

ķıyķım: Şiddet, heybet.

ķ.+ından 41b/17

ķıymet (Ar.): Değer, kıymet.

ķ.+de 37b/15

ķ.+i 37b/15

ķ.+in 2a/12

ķıymetī (Ar.): Değerli, kıymetli.

ķ. 36b/9, 36b/12

ķız: Kız evlat, kız.

ķ. 7b/1, 35b/11, 35b/13, 57b/17, 58a/7

ķ.+ı 47b/14

ķ.+ın 44a/20

ķ.+lar 7b/2

ķız-: Kızmak, öfkelenmek.

ķ.-dı 43a/9, 50a/10

ķızar-: Kızıl hāle gelmek, kızarmak.

ķ.-dı 10a/17, 14b/16, 18b/19

ķızart-: Kızıl hâle getirmek.

ķ.-dı 17b/4

ķızıl: Kızıl, parlak kırmızı.

ķ. 7a/7, 20b/7, 32b/3, 37b/4, 55b/13, 61a/10

ķi (Far.): Ki, öyle, o kadar, o denli. *bk. ķim*

k. 1b/2, 1b/6, 1b/11, 2a/12, 2a/14, 2a/20, 2b/1, 2b/7, 2b/10, 2b/13, 3a/2, 3a/19, 4a/2, 4a/4, 4a/9, 4b/5, 4b/20, 5a/6, 6a/6, 6a/9, 6a/17, 6b/15, 6b/16, 6b/21, 7a/14, 7a/17, 7b/3, 7b/6, 8a/6, 8a/6, 8b/21, 10a/9, 10a/13, 11b/16, 12a/8, 12a/15, 12a/18, 12b/5, 12b/11, 12b/14, 13a/7, 13b/15, 13b/15, 13b/17, 14a/1, 14a/2, 14a/10, 14a/11, 14a/12, 14a/14, 14a/14, 14a/15, 16b/15, 20a/19, 21b/2, 21b/8, 21b/8, 21b/18, 21b/20, 22b/4, 22b/6, 23a/12, 23a/15, 23b/2, 24a/7, 24a/14, 24a/15, 24a/15, 24a/15, 24a/21, 24a/21, 24b/3, 24b/3, 24b/5, 25a/12, 26b/5, 26b/10, 26b/12, 26b/18, 26b/18, 27a/19, 27a/20, 27a/20, 27b/1, 28a/8, 28a/20, 28b/10, 29a/12, 29a/16, 29b/1, 30a/4, 30a/7, 30a/14, 30a/16, 30a/17, 30b/3, 30b/8, 30b/11, 30b/12, 30b/13, 30b/14, 30b/14, 30b/16, 31a/12, 31b/7, 31b/8, 31b/9, 31b/9, 31b/12, 31b/12, 31b/16, 32a/11, 32a/11, 32b/6, 32b/10, 32b/14, 32b/16, 32b/18, 32b/18, 32b/19, 32b/20, 32b/20, 33a/5, 33a/8, 33a/9, 33a/12, 33a/13, 33a/13, 33a/13, 33a/13, 33a/14, 33a/14, 33a/16, 33a/16, 33a/17, 33a/17, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 33b/8, 33b/10, 33b/11, 33b/12, 33b/12, 33b/13, 33b/17, 33b/18, 33b/19, 33b/20, 33b/20, 34a/1, 34a/2, 34a/3, 34a/4, 34a/7, 34a/15, 34b/12, 35a/15, 35b/15, 36b/14, 36b/14, 36b/16, 36b/16, 36b/20, 36b/20, 36b/21, 36b/21, 37a/4, 37a/5, 37a/5, 37a/6, 37a/7, 37a/7, 37a/9, 37a/11, 37a/12, 37a/12, 37a/13, 37a/13, 37a/16, 37a/17, 37a/20, 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 37b/10, 37b/10, 37b/14, 37b/15, 37b/15, 37b/16, 37b/17, 37b/18, 37b/18, 37b/18, 37b/20, 37b/21, 38a/1, 38a/1, 38a/2, 38a/2, 38a/6, 38a/6, 38a/8, 38a/9, 38a/9, 38a/11, 38a/15, 38a/15, 38a/15, 38a/16, 38a/16, 38a/17, 38a/19, 38a/20, 38a/20, 38b/3, 38b/7, 38b/9, 38b/12, 38b/14, 38b/17, 38b/20, 39a/1, 39a/3, 39a/8, 39a/8, 39a/13, 39a/13, 39a/13, 39a/16, 39a/17, 39a/19, 39b/1, 39b/3, 39b/4, 39b/6, 39b/7, 39b/8, 39b/9, 39b/9, 39b/13, 39b/21, 40a/3, 40a/3, 40a/3, 40a/5, 40a/5, 40a/5, 40a/6, 40a/9, 40a/9, 40a/11, 40a/12, 40a/12, 40a/14, 40b/13, 40b/14, 40b/17, 40b/18, 41a/3, 41a/4, 41a/4, 41a/11, 42a/21, 43a/1, 43a/11, 43a/20, 43a/20, 44a/15, 45a/15, 46a/1, 46a/2, 46a/3, 46a/9, 46a/13, 46a/14, 46a/15, 46a/20, 46b/17, 46b/17, 46b/18, 47a/9, 47a/10, 47a/13, 47a/18, 47b/7, 47b/16, 48a/4, 48a/6, 48a/12, 48b/11, 49b/8, 50a/16, 50b/1, 50b/2, 50b/3, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/9, 50b/9, 50b/11, 50b/12, 50b/13, 50b/15, 50b/15,

50b/16, 50b/17, 50b/20, 50b/20, 50b/21, 50b/21, 51a/3, 51a/8, 51a/10, 51a/10,
51a/11, 51a/14, 51a/16, 51a/17, 51a/18, 51a/21, 51a/21, 51b/1, 51b/1, 51b/3, 51b/3,
51b/7, 51b/7, 51b/9, 51b/10, 51b/12, 51b/12, 51b/16, 51b/16, 51b/17, 51b/17,
51b/21, 52a/3, 52a/3, 52a/4, 52a/10, 52a/13, 52a/13, 52a/14, 52a/15, 52a/16, 52a/17,
52a/18, 52a/18, 52a/19, 52a/19, 52a/21, 52b/7, 52b/9, 52b/10, 52b/11, 52b/13,
52b/16, 52b/18, 52b/21, 52b/21, 53a/1, 53a/2, 53a/2, 53a/5, 53a/6, 53a/9, 53a/10,
53a/11, 53a/14, 53a/15, 53a/16, 53a/18, 53a/19, 53a/20, 53b/1, 53b/8, 53b/9, 53b/12,
53b/18, 54a/2, 54a/3, 54a/3, 54a/7, 54a/8, 54a/9, 54a/10, 54a/12, 54a/12, 54a/13,
54a/15, 54a/16, 54a/17, 54a/19, 54a/19, 54a/21, 54b/1, 54b/3, 54b/5, 54b/6, 54b/7,
54b/8, 54b/9, 54b/10, 54b/11, 54b/11, 54b/17, 54b/18, 54b/18, 54b/19, 55a/1, 55a/7,
55a/10, 55a/11, 55a/14, 55a/20, 55a/21, 55b/1, 55b/3, 55b/3, 55b/5, 55b/6, 55b/9,
55b/13, 55b/16, 55b/20, 56a/3, 56a/5, 56a/7, 56a/7, 56a/11, 56a/12, 56a/13, 56b/1,
57a/3, 57a/9, 57b/9, 57b/11, 57b/13, 57b/15, 57b/16, 57b/20, 58a/1, 58a/3, 58a/4,
58a/5, 58a/5, 58a/8, 58a/13, 58b/4, 58b/4, 58b/6, 58b/6, 58b/7, 58b/7, 58b/8, 58b/11,
58b/13, 58b/17, 59a/17, 59a/19, 59b/1, 59b/7, 59b/13, 60a/3, 60a/9, 60a/12, 60b/2,
61a/11, 61a/15, 61a/20, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 61b/7, 61b/8, 61b/10, 61b/19, 61b/20,
61b/21, 62a/3, 62a/7, 62a/12, 62a/16, 62b/3, 62b/13, 62b/14, 62b/15, 62b/16,
62b/16, 62b/16, 62b/16, 62b/19, 62b/19, 62b/20, 63a/1, 63a/3, 63a/16, 63b/4, 63b/7,
63b/18, 65a/19, 65a/20, 66b/3, 66b/3, 66b/11, 66b/15, 66b/15, 66b/19, 66b/20,
66b/21, 67a/1, 67a/19, 67b/2, 169b/4

kibār (Ar.): Seçkin, soylu.

k. 61a/13

kibr (Ar.): Büyüklük taslama, kendini üstün görme.

k. 13a/6, 13a/7, 13b/5

k.+ile 23b/10

ķil (Far.): Söz, laf. *bk. ķāl*

ķ.+i 59b/21

kilāb (Ar.): Köpekler.

k. 42b/13

kilse: Hıristiyanların ibadet yeri.

k. 49b/9

k.+sinde 49b/12

kim¹: Ki, öyle, o kadar, o denli. *bk. ki*

k. 1b/11, 2a/13, 2a/15, 2a/16, 2a/17, 2a/19, 2b/1, 2b/1, 2b/5, 2b/6, 2b/12, 2b/13,

2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/16, 2b/17, 2b/19, 2b/19, 2b/20, 2b/20, 2b/20, 3a/2, 3a/3,
3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3a/10, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 3a/14, 3a/15, 3a/16, 3a/17, 3a/17,
3a/18, 3a/18, 3a/21, 3b/3, 3b/8, 3b/8, 3b/9, 3b/10, 3b/11, 4a/5, 4a/5, 4a/5, 4a/8, 4a/9,
4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/14, 4a/15, 4a/16, 4a/17, 4a/20, 4a/20, 4b/5, 4b/7, 4b/18, 5a/2,
5a/8, 5a/9, 5a/12, 5a/13, 5a/13, 5a/14, 5a/21, 5b/2, 5b/4, 5b/6, 5b/7, 5b/7, 5b/9,
5b/10, 5b/10, 5b/11, 5b/11, 5b/12, 5b/16, 5b/17, 5b/18, 5b/18, 5b/21, 6a/3, 6a/3,
6a/3, 6a/4, 6a/6, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 6a/15, 6a/16, 6a/18, 6a/21, 6a/21, 6b/6, 6b/7,
6b/8, 6b/9, 6b/10, 6b/10, 6b/12, 6b/15, 6b/18, 6b/20, 7a/1, 7a/3, 7a/3, 7a/4, 7a/4,
7a/6, 7a/8, 7a/8, 7a/12, 7a/17, 7a/18, 7a/20, 7b/4, 7b/8, 7b/8, 7b/10, 7b/11, 7b/12,
7b/13, 7b/14, 7b/18, 7b/19, 8a/1, 8a/3, 8a/3, 8a/5, 8a/6, 8a/8, 8a/13, 8a/17, 8a/17,
8a/20, 8a/21, 8b/3, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 8b/11, 8b/13, 8b/15, 8b/21, 9a/9, 9b/1, 9b/2,
9b/5, 9b/5, 9b/10, 9b/14, 9b/16, 9b/17, 9b/17, 10a/3, 10a/12, 10b/1, 10b/2, 10b/10,
10b/10, 10b/12, 10b/17, 10b/19, 10b/20, 11a/5, 11a/6, 11a/10, 11a/12, 11a/13,
11a/17, 11a/17, 11a/21, 11b/1, 11b/5, 11b/8, 11b/8, 11b/10, 11b/11, 11b/19, 12a/2,
12a/4, 12a/6, 12a/6, 12a/7, 12a/9, 12a/11, 12a/12, 12a/12, 12a/12, 12a/15, 12a/15,
12a/16, 12a/19, 12a/19, 12a/20, 12a/21, 12a/21, 12b/2, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/6,
12b/7, 12b/8, 12b/11, 12b/11, 12b/13, 12b/14, 12b/19, 12b/20, 12b/21, 13a/1, 13a/2,
13a/4, 13a/4, 13a/5, 13a/5, 13a/11, 13a/11, 13a/13, 13a/13, 13a/15, 13a/17, 13a/18,
13a/18, 13a/18, 13a/20, 13a/21, 13b/2, 13b/2, 13b/4, 13b/5, 13b/16, 13b/19, 14a/5,
14a/5, 14a/15, 14a/18, 14b/18, 14b/19, 14b/21, 15a/1, 15a/2, 15a/3, 15a/9, 15a/12,
15a/16, 15a/17, 15a/17, 15a/18, 15a/19, 15a/20, 15b/1, 15b/5, 15b/7, 15b/8, 15b/8,
15b/8, 15b/12, 15b/15, 15b/15, 15b/17, 15b/21, 16a/3, 16a/3, 16a/4, 16a/6, 16a/8,
16a/11, 16a/15, 16a/16, 16a/18, 16a/19, 16a/20, 16a/21, 16b/1, 16b/2, 16b/9, 16b/10,
16b/13, 16b/14, 17a/4, 17a/6, 17a/7, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/9, 17a/13, 17a/17,
17a/20, 17b/5, 17b/7, 17b/11, 18a/4, 18a/4, 18a/5, 18a/6, 18a/6, 18a/7, 18a/9, 18a/9,
18a/9, 18a/10, 18a/12, 18a/18, 18b/1, 18b/2, 19a/2, 19a/5, 19a/10, 19a/11, 19a/11,
19a/11, 19a/17, 19b/14, 19b/19, 20a/16, 20b/6, 20b/6, 20b/11, 20b/11, 20b/12,
21a/1, 21a/2, 21a/6, 21a/7, 21a/8, 21a/9, 21a/10, 21a/18, 21a/18, 21b/3, 21b/5,
21b/6, 21b/10, 21b/11, 21b/13, 21b/13, 21b/15, 21b/16, 21b/20, 21b/21, 22a/1,
22a/3, 22a/5, 22a/7, 22a/20, 22a/20, 22a/21, 22a/21, 22b/1, 22b/1, 22b/4, 22b/5,
22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/8, 22b/9, 22b/12, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 22b/15, 22b/16,
23a/1, 23a/1, 23a/2, 23a/11, 23b/4, 23b/5, 23b/9, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 23b/16,
23b/17, 23b/18, 23b/18, 23b/18, 23b/19, 24a/1, 24a/1, 24a/3, 24a/4, 24a/4, 24a/7,
24a/7, 24a/8, 24a/11, 24a/12, 24a/13, 24a/17, 24a/18, 24b/1, 24b/13, 24b/13, 24b/16,

24b/17, 24b/21, 24b/21, 25a/1, 25a/2, 25a/4, 25a/5, 25a/9, 25a/10, 25a/13, 25a/15, 25b/2, 25b/8, 25b/18, 25b/19, 25b/19, 26a/2, 26a/5, 26a/6, 26a/17, 26a/19, 26b/7, 26b/14, 26b/19, 27a/3, 27a/12, 27b/6, 27b/8, 27b/8, 27b/9, 27b/10, 27b/13, 27b/13, 27b/14, 27b/14, 27b/15, 27b/15, 27b/16, 27b/17, 27b/17, 27b/18, 27b/20, 27b/21, 28a/2, 28a/2, 28a/5, 28a/11, 28a/11, 28a/13, 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28a/17, 28a/18, 28a/19, 28a/19, 28a/19, 28a/20, 28b/2, 28b/8, 28b/8, 28b/10, 28b/13, 28b/13, 28b/15, 28b/16, 28b/17, 28b/19, 28b/19, 28b/20, 29a/4, 29a/5, 29a/7, 29a/10, 29a/14, 29a/14, 29a/15, 29b/7, 29b/12, 29b/12, 29b/14, 29b/14, 29b/14, 29b/15, 29b/17, 29b/18, 29b/19, 29b/20, 29b/21, 30a/4, 30a/4, 30a/13, 30a/15, 30a/16, 30a/19, 30a/20, 30a/21, 30b/18, 31a/7, 31a/7, 31a/8, 31a/8, 31b/12, 31b/20, 32b/5, 32b/18, 33a/16, 33b/17, 34a/8, 34a/8, 34a/13, 34a/15, 34a/18, 34b/1, 34b/2, 34b/4, 34b/4, 34b/12, 34b/12, 34b/12, 34b/13, 34b/14, 34b/15, 34b/16, 34b/19, 34b/20, 35a/1, 35a/2, 35a/4, 35a/11, 35a/11, 35a/12, 35a/17, 35a/17, 35a/17, 35b/5, 35b/5, 35b/10, 35b/19, 35b/20, 36a/3, 36a/3, 36a/11, 36b/4, 36b/5, 36b/7, 36b/8, 36b/9, 36b/9, 36b/11, 36b/12, 36b/12, 36b/12, 36b/13, 36b/13, 36b/15, 37a/10, 37a/21, 37b/1, 37b/2, 37b/5, 37b/5, 37b/8, 37b/14, 38a/1, 38a/2, 38a/3, 38a/14, 38b/2, 39a/8, 39a/9, 39a/11, 39a/11, 39a/11, 39a/11, 39a/12, 39b/5, 39b/12, 39b/15, 40a/6, 40a/10, 40b/4, 40b/14, 41b/4, 41b/5, 41b/7, 41b/8, 41b/11, 41b/14, 41b/15, 41b/16, 42a/3, 42a/5, 42a/9, 42a/17, 42a/21, 42b/2, 42b/3, 42b/5, 42b/6, 42b/8, 42b/10, 42b/11, 42b/14, 42b/15, 43a/14, 43a/14, 43a/17, 43a/18, 43b/1, 43b/1, 43b/8, 43b/8, 43b/8, 43b/11, 43b/13, 43b/13, 43b/14, 44a/3, 44a/3, 44a/13, 44a/13, 44a/14, 44a/14, 44a/15, 44a/16, 44a/19, 44b/4, 44b/6, 44b/8, 44b/10, 44b/13, 45a/1, 45a/3, 45a/6, 45a/8, 45a/8, 45a/9, 45a/12, 45a/14, 45a/16, 45a/17, 45a/19, 45b/9, 45b/12, 45b/15, 45b/18, 45b/21, 46a/1, 46a/15, 46a/19, 46b/2, 46b/8, 46b/17, 46b/20, 47a/1, 47a/4, 47a/6, 47b/15, 48a/4, 48a/9, 48a/9, 48a/13, 48a/14, 48a/17, 48a/21, 48b/5, 48b/6, 48b/9, 48b/9, 48b/11, 48b/12, 48b/12, 48b/12, 48b/14, 48b/19, 49a/3, 49a/6, 49a/14, 49b/12, 49b/12, 50a/5, 50a/15, 50a/17, 50a/17, 50a/21, 50b/6, 50b/7, 50b/13, 50b/14, 50b/16, 50b/20, 51a/3, 51a/9, 51a/12, 51a/14, 51a/15, 51a/20, 51b/2, 51b/2, 51b/5, 51b/18, 51b/20, 52a/12, 52b/3, 52b/4, 52b/14, 52b/15, 53a/5, 53a/8, 53a/21, 53b/4, 53b/7, 53b/11, 53b/16, 53b/16, 53b/16, 54b/15, 55a/1, 55a/17, 55b/4, 55b/5, 55b/14, 55b/18, 56a/6, 56a/11, 56b/3, 56b/6, 56b/17, 56b/18, 56b/18, 57a/3, 57a/4, 57a/9, 57b/9, 57b/10, 58a/3, 58a/6, 58a/7, 58a/10, 58b/10, 58b/16, 59a/3, 59a/8, 59a/10, 59b/14, 59b/14, 60a/1, 60a/6, 60a/7, 60a/14, 60b/12, 61a/6, 61a/17, 61b/1, 61b/13, 61b/14, 62a/5, 62a/9, 62a/13, 62a/14, 62a/15, 62a/17, 62b/5, 63a/9, 63a/9,

63a/9, 63b/4, 63b/17, 64a/1, 64a/5, 64a/6, 64b/3, 64b/4, 64b/5, 64b/6, 64b/8, 64b/9, 64b/9, 64b/11, 64b/12, 64b/14, 64b/15, 64b/18, 65a/1, 65a/4, 65a/7, 65a/9, 65a/13, 65a/17, 65a/21, 65b/2, 65b/3, 65b/4, 65b/5, 65b/7, 65b/13, 65b/14, 65b/15, 65b/17, 66a/6, 66a/7, 66a/8, 66a/11, 66b/1, 66b/9, 66b/18, 67a/9, 67a/11, 67a/15, 67a/21

kim²: Kim (Soru zamiri).

k. 27b/7, 27b/7, 27b/7, 28a/15, 29b/9, 34a/6, 34a/9, 52b/1, 63a/16

k.+durur 22b/7, 41b/11, 43b/7, 44a/12, 48a/6

k.+dür 9a/3, 21a/1, 21b/13, 22b/15, 27b/1, 28a/2, 28a/5, 37a/13

k.+ler 53a/17

k.+sin 8a/16

k.+ündür 41b/7

k.+ündür 45b/12

kim³: Kim (Belirsizlik zamiri).

k.+durur 24b/18

k.+ünse 28a/21

kimesne: Kimse, herhangi bir kişi. *bk. kimse*

k. 6a/12, 6a/18, 6a/19, 7a/2, 11b/5, 15b/8, 16b/17, 21a/11, 25a/4, 35a/12, 62a/16

k.+durur 42a/3

k.+ler 15b/2

k.+ye 63b/6

kimi: Bazısı, kimisi.

k. 19a/2, 20b/17, 20b/17, 20b/18, 25a/7, 66a/13, 66a/13, 66a/13

k.+ne 30b/5, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/7

kimse: Kimse, herhangi bir kişi. *bk. kimesne, kimsene*

k. 3a/7, 8a/10, 8a/13, 9b/10, 13b/20, 22b/18, 25a/6, 28a/16, 28a/17, 28b/14, 28b/14, 33b/19, 36b/1, 47a/11, 47a/21, 52a/8, 54a/3, 56b/15, 58a/17, 59a/19, 59a/19, 59a/20, 59a/21

k.+den 26a/18

k.+ye 19a/13, 45a/8, 53b/16, 59a/20

kimsene: Kimse, herhangi bir kişi. *bk. kimesne, kimse*

k. 10b/17, 18a/8, 25a/4, 38a/2, 38a/6

kīn (Far.): Gizli düşmanlık, garaz, buğz, kin. *bk. kīne*

k. 13a/6, 13b/5

k. bağla- (birine karşı öç alma duygusu duymak) 5a/15, 13a/4

k. dut- (birine karşı öç alma duygusunu sürdürmek) 13a/5, 13a/7, 23b/10

k. kuşağın kuşan- (kin beslemek) 43a/19, 62a/11, 63b/15

kināyet (Ar.): Sitemli, dokunaklı, üstü kapalı söz.

k.+de 25a/13

kīne (Far.): Kin. *bk. kīn*

k. 13a/6

kīne-dār (Far.): Kin tutan, kindar. *bk. kīne-sāz*

k. 13a/6

kīne-sāz (Far.): Kin tutan, kindar. *bk. kīne-dār*

k. 13a/6, 43b/6

Kirdigār (< Far. kird-gār): Allah.

K. 29b/21, 52a/8

kirpi: Kirpi.

k.+ye 17b/2, 50a/2

kīş (Far.): Ok mahfazası, sadak.

k. 14b/9, 25a/21, 31a/15, 49b/5, 49b/17, 57a/16

kişi: Kişi, kimse, insanoğlu.

k. 3b/5, 13b/14, 21b/17, 33a/9, 33b/19, 35a/9, 36a/1, 36a/3, 36a/17, 53b/16

k.+de 36a/1

k.+di 22a/17

k.+le 39a/15

k.+ler 34b/19

k.+leri 35b/1

k.+lersiz 34b/20, 35a/12

k.+ye 36a/6

kişne-: Binek hayvanların bağirtısı.

k.-di 14a/17

kişver (Far.): Ülke, memleket.

k. 21b/13

k.+i 3a/3

k.+üñ 5b/19

kitāb (Ar.): Kitap.

k. 2b/6, 27a/2, 66b/21

k.+ı 13b/20, 27a/6, 67a/2

k.+ından 14a/8

k.+larında 2b/11

k.+um 40b/12

k.+uñ 27a/17

Kitāb-ı Süleymān-nāme: Firdevsî-i Rûmî'nin en meşhur eseri. *bk. Kitāb-ı Süleymān-nāme-i Kebîr, Süleymān-nāme*

K. 67a/16

K.+den 27a/18-19

K.+nüñ 2b/9

Kitāb-ı Süleymān-nāme-i Kebîr: Firdevsî-i Rûmî'nin en meşhur eseri. *bk. Kitāb-ı Süleymān-nāme, Süleymān-nāme*

K.+üñ 67a/9

kizb-i tarh (Far.): Yalan düzme, yalan söyleme.

k. 26b/18

ko-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, koymak.

ķ.-dı 45b/2, 48b/5

ķ.-dılar 6b/4, 11b/20, 12a/2, 12a/11, 19b/12, 19b/13, 35b/6, 59b/12

ķ.-mişlar 37b/1

ķ.-r 39b/16, 39b/16

2. Geride bırakmak, arkada bırakmak.

ķ.-mayup 18b/7, 19a/21, 30a/11

ķ.-dılar 36a/5

ķ.-duñ 45a/7, 45a/10

ķ.-mayuban 46b/3

3. Müsaade etmek, serbest bırakmak.

ķ.-dılar

ķ.-madı 13b/3

ķ.-madılar 9b/11

ķ.-mañ 9b/18, 17a/12

ķ.-mayam 30b/3, 48a/1

ķ.-maz 39a/6, 39a/5

ķ.-mazlardı 22b/1

4. Yapmak, etmek.

ķ.-dı 26a/12

ķ.-dılar 19b/4,

5. Yardımcı fiil.

ķ.-dı 16b/14, 19a/20, 46a/14

ķ.-dılar 28b/10, 28b/18, 31a/14, 57a/18, 64a/11

ķ.-duķ 39a/15

ķ.-r 43b/6

6. Tasviri fiil.

ķ.-dı 25a/21, 40a/8

ķ.-dılar 31a/15, 49b/5, 57a/16

ķocun-: Çekinmek, kaçınmak.

ķ.-mışlardı 62a/9

ķodur-: Yanında koymak.

ķ.-duķ 39b/8

ķol: 1. Kol.

ķ. baş üzre ur- (selam vermek) 35a/21

ķ. ķola viriş- (kolları birbirine geçirmek) 36a/15

ķ. şun- (kolunu uzatmak) 39a/10

ķ.+ına 8b/19, 9b/11, 31b/13

ķ.+larına 57a/13

ķ.+ları 16a/1

2. Taraf, yön, cihet.

ķ.+dan 10a/1, 10a/2, 15a/4, 17b/8, 17b/9, 17b/10

ķ.+ında 32a/18

ķolaylař-: Kolay duruma gelmek.

ķ.-dılar 36a/8

ķolçaķ: Zırhın kola geçirilen parçası.

ķ. 49a/12, 57a/13

ķollıķ: Kola giyilen zırh.

ķ. 31b/13

ķon-: Konulmak, bırakılmak.

ķ.-maz 54b/21

ķon-: 1. (Uçan canlılar için) Bir yere inmek, konmak.

ķ.-uñuz 5b/14

ķ.-arlar-ıdı 7a/3

ķ.-dı 44a/11, 45a/13, 45a/21, 45b/8, 53b/11
ķ.-dılar 11b/19, 11b/19, 45b/6, 53a/9, 56a/14, 61a/19, 64a/1
ķ.-duğı 45b/2, 45b/3
ķ.-duķ 53a/4
ķ.-dum 7a/18, 53b/21, 54a/18
ķ.-madılar 54a/18
ķ.-up 34a/13, 48b/7

2. Kısa bir süre için bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek.

ķ.-a göçe 26a/2
ķ.-dı 10b/6, 19b/2, 35b/3, 41a/14, 41a/16, 41a/18
ķ.-dılar 10b/7, 10b/10, 25b/9, 35b/4, 41a/12
ķ.-duķ 35b/18, 36b/13
ķ.-mış 61a/6
ķ.-up 34a/11

3. Üzerine çıkmak.

ķ.-a 9b/17
ķ.-ıcaķ 18b/1

ķondur-: Bir yere oturtmak, yerleştirmek.

ķ.-dı 37a/10
ķ.-dılar 19a/4
ķ.-dular 4b/7

ķonıř-: Konuşmak.

ķ.-up 31a/18

ķonřu: Komşu.

ķ.+larumuz 37a/12

ķonuk: Konuk, misafir.

ķ.+(ğ)un 53b/4

ķonuķluk: Konukluk, misafirlik.

ķ. 53a/20

ķop-: 1. Meydana gelmek, ortaya çıkmak, türemek.

ķ.-a 28a/6
ķ.-ar 51b/10
ķ.-dı 9b/8, 9b/8, 44a/13, 60a/12
ķ.-mış 45a/3

ķ.-up 65a/2

2. Kopmak, ayrılmak.

ķ.-dı 9a/14

2. Yardımcı fiil.

ķ.-dı 16a/6, 36b/7

ķopar-: 1. Kaldırmak, harekete geçirmek.

ķ.-am 24b/7

2. Yerinden ayırmak, söküp çıkarmak.

ķ.-a 39a/1

ķ.-up 30a/10, 38a/5

3. Meydana getirmek.

ķ.-am 56b/12

ķor: Kor, köz.

ķ. 21b/6

ķork-: Korkmak.

ķ.-a 28a/12

ķ.-ar 45a/16

ķ.-aram 13a/20

ķ.-dı 11a/16 , 8a/6 , 23a/1

ķ.-dılar 8a/3

ķ.-dum 7a/15

ķ.-duñ 15a/18

ķ.-madın 48b/21

ķ.-mazsın 28a/19

ķ.-miş 15a/17

ķ.-uban 46b/10

ķ.-up 15b/17, 16a/21, 46b/10, 62a/12

ķorkı: Korku. *bk. korku.*

ķ. eriş- (korkmak) 6b/3

ķorku: Korku. *bk. korkı.*

ķ. 10b/15

ķ.+dan 14b/17, 18b/17

ķ.+larından 10b/15

ķ.+umdan 47b/1

ķ.+sından 28a/16, 41b/13, 47a/1, 49a/2

ķ.+sundan 9b/9, 56b/14

ķorķut-: Korkutmak.

ķ.-dı 28a/15

ķoru-: Korumak.

ķ.-r 24b/19

ķoş-: 1. Koşmak.

ķ.-up 15a/1, 34b/15

2. Birlikte iş görmesi için bir şeyi, bir kimseyi başka birinin yanına katmak, arkadaş olarak vermek

ķ.-dı 42b/5

ķ.-ğıl 42b/3

ķoşum: Koşma.

ķ.+ı 36b/15

ķoşun (< Moğ. ķosiğun): Asker dizisi, saf.

ķ.+lar 32a/20

ķov-: Kovmak, uzaklaştırmak.

ķ-up 18b/10

ķovan: Fişeğin kapsül, barut ve kurşun taşıyan yuva bölümü, kapçık.

ķ.+larına 31b/3

ķoy-: 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, koymak, yerleştirmek. *bk. ķo-*

ķ.-am 2b/21

ķ.-dı 61b/19

ķ.-up 4a/18, 4a/21, 25b/6, 31a/4, 31a/15, 31b/3, 42a/21, 42b/2, 43a/7, 47a/2, 47a/2, 56a/20, 57a/15, 58a/2, 63a/19

2. Geride bırakmak, arkada bırakmak. *bk. ķo-*

ķ.-an 45b/16

ķ.-up 39a/16

3. Müsaade etmek, serbest bırakmak. *bk. ķo-*

ķ.-an 46a/6

ķ.-u vir- (salmak, serbest bırakmak) 5b/16

ķ.-up 39a/7

4. Yapmak, etmek.

ķ.-aram 30a/6

5. Aşağı salmak, bırakmak.

ķ.-up 5a/8

6. Görevlendirmek. *bk. ķo-*

ķ.-up 10b/9

7. Yardımcı fiil.

ķ.-aram 12b/9

ķ.-up 8a/5, 12a/6, 12b/16, 19b/7, 19b/14, 29a/9, 35a/19, 53a/9, 61b/7

8. Tasviri fiil.

ķ.-up 39a/15

ķoy(u)n: Göğüsle giysi arası.

ķ.+ın 36b/12

ķoyṣūn-u cāzū: Cadıların bir komutanı.

ķ. 64b/8

ķoyun: Koyun.

ķ. 23a/9, 35b/10, 56b/21

ķōhne (Far.): Eskimiş, yıpranmış, eski.

k. 25a/12, 27a/14, 41a/13

ķōmūr: Kömür.

k. 47a/5

k.+den 36b/14

ķōrpe: 1. Körpe, taze.

k. 43b/8,

2. Çok genç.

k. 46b/14

ķōşk (Far.): Köşk, kasır.

k. 59a/13

k.+i+durur 2a/7

ķōşk-i zībā (Far.): Güzel köşk.

k. 43b/13

ķōz: Köz, küçük kor parçası.

k. 39b/1

ķubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan

adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyķubād, Keyķubād Şāh, ķubād, ķubād Şāh*

ķ. 29b/16, 29b/19, 30a/16, 44b/9

Ḳ.+a 25b/14, 25b/21, 29b/15, 30b/12, 32a/4, 44b/9

Ḳ.+ı 29b/13

Ḳubād-ı nefis (Far.): Kubad'ın nefsi.

Ḳ. 26b/12

Ḳubād Şāh: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keyḳubād, Keyḳubād Şāh, Ḳubād*

Ḳ. 26a/4, 26a/16, 27b/13, 28a/9, 28a/13, 28a/15, 29b/18, 31a/1, 31b/12, 32a/3, 43a/19, 44b/7

Ḳ.+uñ 26a/4

ḳubbe (Ar.): Kubbe.

ḳ. 38a/16

ḳ.+i 43b/16

ḳ.+nüñ 43b/16

ḳ.+ye 38a/4

ḳuç-: Kucaklamak.

ḳ.-up 33a/21

ḳudret (Ar.): Kuvvet, güç, iktidar.

ḳ. 40a/11

ḳ.+den 58a/13

ḳ.+i 7a/12, 46a/5

ḳ.+idür 35a/4, 46a/5

ḳ.+ile 7a/12

ḳ.+in 35a/8

ḳ.+inde 35b/15

ḳ.+ini 37b/11

ḳudret-i Ḥaḳḳ (Far.): Allah'ın gücü, kudreti. *bk. ḳudret-i İlähî*

ḳ.+ı 35a/4

ḳudret-i İlähî (Far.): Allah'ın gücü, kudreti. *bk. ḳudret-i Ḥaḳḳ*

ḳ. 6b/17

ḳudsî (Ar.): Kutsanmış, mübarek.

ḳ. 45b/17

Ḳuds-i mübârek: Kudüs. *bk. Ḳuds-ü mübârek*

Ḳ. 58b/11, 60a/12

Ḳ.+(g)i 60a/11

Ḳuds-ü mübârek: Kudüs. *bk. Ḳuds-i mübârek*

Ḳ. 59a/1

kūh-istân (Far.): Dağlık yer.

k. 38a/13, 41a/12

k.+ında 55a/6

kūh-ı deşt (Far.): Çöl dağı.

k.+den 33b/16

kūh-ı Elburz (Far.): Kaf Dağı veya bu dağın en yüksek tepesi. *bk. kūh-u Elburz*

k. 17a/1, 24a/14, 66a/12

k.+uñ 55b/18-19

kūh-ı Ḳāf (Far.): Kaf Dağı. *bk. Elburz, kūh-ı Elburz, kūh-u Elburz, Kāf, kūh-ı Kāf*

k. 54b/8

k.+a 18b/18

k.+ı 30a/10, 46b/6

kūh-peyker (Far.): Dağ gibi heybetli.

k. 31b/19

kūh-u Elburz (Far.): Kaf Dağı veya bu dağın en yüksek tepesi. *bk. kūh-ı Elburz*

k. 59a/17

k.+uñ 6a/13, 55b/19, 58a/11

Ḳuḳnūs: Hz. Süleyman'ın emrinde olan dört büyük kuştan birisi.

Ḳ. 10b/12, 10b/20, 11a/10, 11a/16, 14b/12, 14b/16, 18a/1, 18b/5, 19b/21, 20a/5, 41a/10, 55a/16, 55b/6, 55b/9, 55b/19, 56a/2, 66a/12

Ḳ.+ıla 57b/4

Ḳ.+lar 55a/4

Ḳ.+larla 11b/18

Ḳ.+lar+ıla 55a/20

Ḳul: 1. Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

Ḳ.+larındanuz 33b/21

Ḳ.+unı 46a/21

2. Kul, köle, hizmetçi.

Ḳ. 9b/18, 52a/1

Ḳ. it- (kul, köle etmek; kendine bağlamak) 60a/20, 60b/2

Ḳ. ol- (hükm altına girmek, bağlanmak) 21b/16, 22a/8, 22a/10, 22a/19, 28a/12, 33a/5, 60b/6, 61b/21

ķ.+ı 36a/7
ķ.+ını 11a/15
ķ.+ıyam 33b/4
ķ.+larıuz 34a/3
ķ.+larıñ 22a/9
ķ.+umuñ 46a/9
ķ.+umuz 5b/14
ķ.+uñ 22a/21, 30b/16
ķ.+uñam 28a/21
ķ.+uñdan 28a/17
ķ.+uñuñ 19b/15

ķulaġuz: Kılavuz, öncü.

ķ. 36a/9, 42b/7, 43a/12, 54a/2

ķulaġuzlık: Kılavuzluk yapma, rehber olma. *bk. ķulaġuzluk*

ķ. 53b/6

ķulaġuzluk: Kılavuzluk yapma, rehber olma. *bk. ķulaġuzlık*

ķ. 53b/2

ķulaķ: Kulak.

ķ. ur- (kulak vermek, dikkatlice dinlemek) 20a/3, 59b/4, 62b/17

ķ.+(ġ)ın 47a/15, 50a/6

ķ. +(ġ)ından 7a/4, 31b/19

ķ. +(ġ)uma koy- (dinlemek, önemsemek) 12b/9

ķ. +(ġ)uzumuzla 53a/13

ķulb (Ar.): Kulp, sap.

ķ.+ı 30a/10

ķullāb (Ar.): Çengel, kanca.

ķ. 15b/11

ķulle (Ar.): Zirve, tepe, daġ tepesi.

ķ. 55b/8

ķ.+leri 53a/3

ķ.+nüñ 38b/12-13

ķ.+si 50b/11

ķ.+sinde 6a/13, 24a/14, 55b/13, 55b/19, 58a/11

ķ.+sine 53a/3, 66a/12

ķ.+ye 38b/12

ķulluķ (Ar.+T.): Kulluk, kul olma.

ķ. ķıl- (hizmet etmek) 47b/12

ķulun: Yeni doğmuş at veya eşek yavrusu.

ķ.+ından 39b/10

ķ.+ların 39b/8

ķ.+unı 39a/14

ķuluncuķ: Kūçucūk at veya eşek yavrusu.

ķ.+(ę)unı 39b/11

ķulunlı: Yeni doğmuş yavrusu olan.

ķ. 39a/14

ķulzūm (Ar.): Deniz.

ķ. 2a/12

ķ.+leyin 10a/5

ķum: Kum.

ķ. 36b/15, 36b/15, 37a/7, 37a/7, 39a/9

ķ.+a 36b/15, 36b/16

ķ.+unla 60a/8

ķumāş (Ar.): Kumaş.

ķ. 27b/15

ķumrı (< Far. ķumrī): Kumru kuşu.

ķ. 31a/9, 36b/14

ķūr (Far.): Kōr, āmā.

k. 22b/16

ķur: Mevki, derece, paye.

ķ. 36b/6

ķur-: 1. Oluşturmak, yapmak.

ķ.-dılar 32a/20, 49a/20

ķ.-up 25a/17, 28b/5, 29b/16

2. (Yay için) Kurmak, hazırlamak.

ķ.-ar 31b/7

ķ.-dı 25a/21, 49b/16

ķ.-dılar 49b/4

ķ.-uban 47a/3, 57a/14

ķ.-up 31a/15

3. (Divan, meclis, sofa) Hazırlamak, meydana getirmek.

ķ.-dı 20a/21, 25b/10, 31a/2

ķ.-madı 61a/11

ķ.-uban 23a/12

ķ.-up 31a/4, 31a/20, 31b/7, 43a/5, 43a/6, 58b/2

ķurban: Sadak, yay kabı.

ķ. 14b/9, 25a/21, 49b/4

ķ.+a 31a/15, 57a/15

ķ.+ın 36b/13

ķurbān (Ar.): Kurban.

ķ. ķıl- (kurban etmek, feda etmek) 35b/11

ķurb-ı Hāķ(ķ) (Far.): Allah'a yakınlık. bk. *ķurb-ı Huzā*

ķ. 1b/10, 13b/12

ķ.+a 26b/11, 66b/3

ķ.+dan 37a/17

ķurb-ı Huzā (Far.): Allah'a yakınlık. bk. *ķurb-ı Hāķ(ķ)*

ķ.+yı 13b/16, 40b/2

ķurd: Kurt.

ķ. 31a/17, 43a/16, 64b/20

ķ.+am 49a/1

ķ.+ıla 30a/13

ķuri: Kuru.

ķ. 39a/11, 65a/6

ķ.+yı 65a/6

ķurret-i Hāydar (Far.): Hz. Ali'nin göz nuru, göz aydınlığı.

ķ. 2a/4

ķurşak: Kursak, boğaz.

ķ.+(ğ)ında 18b/16

ķurtar-: Kurtarmak.

ķ.-mağ+ıçun 16b/14

ķurtıl-: Kurtulmak.

ķ.-ayduķ 26a/14

ķurķūs: Hz. Süleyman'ın büyük pehlivanlarından biri. bk. *ķurķūs-i °Ādī*, *ķurķūs-u °Ādī*

Ḳ. 15b/21, 16a/12, 16b/4, 16b/4, 16b/5, 16b/19

Ḳurṭūs-i °Ādī: Hz. Süleyman'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳurṭūs, Ḳurṭūs-u °Ādī*

Ḳ. 10b/7, 15b/8, 15b/17, 15b/18, 16a/6, 16a/8, 16a/10, 16a/12, 16a/19-20, 16b/2-3, 16b/6, 16b/16, 17a/1, 18a/18, 18a/20, 18b/1, 18b/3-4, 20b/16

Ḳ.+dür 18a/21

Ḳ.+nüñ 16a/9, 16b/19, 18b/2

Ḳ.+ye 15b/20, 16a/15

Ḳ.+yi 18a/19

Ḳurṭūs-u °Ādī: Hz. Süleyman'ın büyük pehlivanlarından biri. *bk. Ḳurṭūs, Ḳurṭūs-i °Ādī*

Ḳ. 16a/13

ḳuru: 1. Kuru.

ḳ. 64b/10

ḳ.+sın 39b/2

2. Toprak, kara.

ḳ.+da 26b/2, 33a/7, 46b/4, 47b/15

ḳ.+dan 60a/21

3. (mec.) Ölmüş, cansız.

ḳ. 39b/14

ḳurul-: Kurulmak, yapılmak.

ḳ.-dı 41a/17, 60b/15

ḳ.-mıṣ 61a/10

ḳ.-up 25b/9

ḳurulu: Kurulmuş, hazır.

ḳ. 63b/10

kūs (Far.): Kös, büyük davul.

k. 14b/10, 50a/6, 64a/21

kūs-ı ḥarbī (Far.): Savaş davulu. *bk. kūṣ-u ḥarbī*

k. 10a/13

kūs-u ḥarbī (Far.): Savaş davulu. *bk. kūṣ-ı ḥarbī*

k. 25b/4, 32b/1, 49b/9, 49b/18

ḳuşdur-: Kusturmak.

ḳ.-ur 38a/3

Ḳuṣṭānī: Nîmrûz serverlerinden biri.

Ḳ. 32a/10

kuş: Kuş.

ķ. 7a/3, 7a/5, 14b/14, 14b/15, 18b/15, 18b/17, 48a/16, 53a/19, 61a/14, 65a/8

ķ.+ı 6a/12, 7a/1, 9b/19, 9b/20, 10b/10, 10b/20, 11a/16, 12a/10, 12a/16, 12b/13,
17b/15, 18b/2, 19b/20, 19b/21, 20a/3, 20a/5, 38b/13, 41a/10, 43b/2, 44b/14, 45a/8,
45a/12, 50a/19, 58b/14, 59a/12, 66a/11, 66a/13, 66a/16

ķ.+ıla 57b/5, 61a/8

ķ.+ın 50b/8

ķ.+ına 9b/19, 10b/20, 19b/13

ķ.+ınuñ 18b/5, 20a/9

ķ.+lar 11a/4, 11a/5, 17b/21, 18a/10, 18b/11, 18b/13, 20a/1, 41a/10, 41a/10, 45b/9,
48a/15, 54a/21, 54b/15, 55b/11, 56a/14, 58b/14, 61a/8, 66a/15, 66a/15

ķ.+lara 23a/10

ķ.+lardan 42b/4

ķ.+ları 10b/12, 10b/12, 11a/10, 11a/11, 11a/13, 11a/18, 18b/5, 18b/5, 53b/6, 54a/18,
55a/16, 55b/7, 55b/19, 55b/20, 56a/2

ķ.+larıla 11a/3, 14b/11

ķ.+ların 10b/11

ķ.+larına 10b/21, 15a/20, 54a/2

ķ.+larınıñ 54a/10

ķ.+larıñ 12a/13, 13a/21, 18a/4

ķ.+unla 11b/18, 66a/11, 66a/12

kuşak: Kuşak.

ķ.+(ğ)ın 33a/3, 43a/20, 62a/1, 62a/11, 63b/15

kuşan-: Beline kuşak, kılıç, kemer vb. şeyler bağlamak.

ķ.-alum 26a/20

ķ.-dı 25a/20, 49b/15

ķ.-dılar 49b/2, 62a/11, 63b/15

ķ.-up 14a/21, 14b/20

ķ.-ur 43a/20

kuşandur-: Kuşandırmak.

ķ.-ur 41b/15

kuşat-: 1. Kaplamak.

ķ.-an 30a/9, 41b/17, 47a/17

ķ.-up 47a/1

2. Çevrelemek, kuşatmak.

ķ.-dılar 49a/19

ķuŗcuġaz: Kūcūk kuŗ.

ķ.+lar 53a/6, 55b/14

ķ.+lara 54b/18

ķ.+ları 55a/10

ķuŗāt Hān-ı Yūnānī: Yunan sultanı.

ķ. 59a/1

ķut-ı revān (Far.): Ruh gıdası, ruha gıda.

ķ. 35b/10

ķutlula-: Kutlamak, tebrik etmek.

ķ.-yavuz 63a/7

ķuvā (Ar.): Kuvvet, ġuġ.

ķ.+sı 66a/21, 66b/4

ķuvā-yı ehl-i fesād (Far.): Fesat ıkarma kuvveti.

ķ. 26b/8

ķuvvet (Ar.): Kuvvet, ġuġ.

ķ. dut- (ġuġlenmek)12b/13, 23b/11

ķ. it- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 48a/1

ķ. ķıl- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 9a/18

ķ.+de 25a/12

ķ.+i 7a/10, 30a/4, 51b/3

ķ.+ile 9a/18, 9b/5, 30b/1, 57b/18, 59a/14, 59a/17, 63b/20

ķ.+ine 18b/5, 42a/4

ķ.+ūm 46b/2

ķ.+ūñ 29a/18, 42b/11

ķuvvetlū: Kuvvetli, ġuġlū.

ķ. 42a/3, 47b/7, 53a/10, 57a/16

ķūy (Far.): Kūy.

k.+ile 27b/9

ķuyruķ: Kuyruk.

ķ.+(ġ)ı 64b/12

ķ.+(ġ)m 47a/14

ķ.+(ġ)ma 7a/5, 7a/7

ķ.+ları 7a/7, 53a/7

ķuyu: Kuyu.

ķ.+nuñ 5a/4

ķ.+sında 5a/3

ķuzġun: Bir tür karga.

ķ. 42b/18, 48b/10, 48b/15, 49a/3, 49a/4

ķ.+ı 48b/16, 49a/3, 49a/8

ķ.+uñ 49a/7

ķüçürek: Daha küçük.

k. 53b/15

ķüfr (Ar.): Dinsizlik, imansızlık.

k.+ile 46a/21

ķühli (Ar.): Sürme rengine olan, siyah.

k. 1b/10

ķükre-: Kükremek, bağırarak.

k.-di 17b/16, 36b/6, 46b/21, 49a/10

ķül: (mec.) Varını yoğunu tüketmek, helâk etmek.

k. it- (yok etmek) 14a/10

k. ol- (yok olmak) 34a/16

ķülâh (Far.): Kûlah.

k. 14a/19

ķülhân (Far.): Hamam ocağı.

k.+a 16a/1

ķüllî (Ar.): Tamamen, bütün, hepsi. *bk. ķüllü*

k. 6b/1, 8a/9, 61a/12

ķüllü (< Ar. ķüllî): Tamamen, bütün, hepsi. *bk. ķüllî*

k. 1b/5

k.+sin 26a/11

ķümbet (< Far. ġunbed): Kubbe. *bk. ķünbed*

k.+e 16a/1

ķünbed (< Far. ġunbed): Kubbe. *bk. ķümbet*

k. 15b/12

ķüp: Kúp.

k. 65a/5

k.+lere 59a/16, 60b/19, 64a/19

küpe: Küpe.

k. 48a/12

kürek: Kürek.

k. 65a/1, 65a/2

kürre-i bād-ı nesīm (Far.): Sıcak, kavurucu rüzgâr.

k. 55a/1

kürre-i nār (Far.): Ateşküre.

k.+dan 44b/7, 44b/11

kürre-i nesīm (Far.): Havaküre, atmosfer.

k.+di 54a/11

k.+dür 54b/19, 55a/12, 56a/1

k.+e 54a/9, 55b/5

kürsī (Ar.): Oturulacak yüksekçe yer, taht.

k. 3a/9, 4a/10, 4a/11, 4b/19, 6b/3, 12a/11, 12b/2, 25b/10, 25b/10

k.+de 19b/20, 19b/21, 27b/8, 27b/11

k.+le 3b/12

k.+ler 19b/13, 20b/12, 50a/19

k.+lerde 20b/13, 20b/16, 61a/12

k.+nüñ 3a/10, 4a/18, 4a/20, 4b/1, 19b/18

k.+sin 27b/7, 28a/10, 28a/13

k.+sinüñ 27b/7

k.+ye 3a/10

Kürşāb-ı cihān-gīr: Bir kahraman.

K.+den 25a/3

küşād (Far.): Rahat, ferah.

k. ol- (ferahlamak, rahatlamak) 3b/4

küşte (Far.): Ceset.

k.+ler 18b/12

k.+lerden 18b/18, 18b/18, 30b/18

L

lā (Ar.): “Yok, hayır, değil” anlamlarına gelen olumsuzluk edatı.

1. 29a/18

lāciverd (Far.): Koyu mavi renk.

1. 37b/15

1.+den 38a/2

1.+dür 38a/2

1.+ile 60b/16

lāciverden (Far.): Laciverde benzer, lacivet renginde.

1. 37a/20

lāciverdī (Far.+Ar.): Lacivert renginde olan.

1. 20a/4, 31a/3, 37b/15, 38a/3, 38a/4

lāf (Far.): Söz, lakırtı.

1. 43b/9, 47a/16, 48a/7, 59a/19

1. ur- (söz söylemek, laf etmek) 32a/15, 43b/10, 50a/16, 59b/2-3

1.+ı 26b/4, 47a/4

1.+ın 16a/7

lāf (Far.): Boş lakırdı, yersiz söz.

1. u güzāf ur- (boş lakırdı yapmak) 47a/16

lāf-ı güzāf (Far.): Boş söz, boş laf.

1.-ı güzāf ur- (boş lakırdı yapmak) 14a/15

lafz-ı Kün (Far.): “Kün” emri, Cenâb-ı Hakk’ın verdiği “Ol” manasına gelen emri.

1.+den 45b/21

lağab (< Ar. lağab): Lakap.

1.+ı 58a/2

Lahlahayī: Nîmrûz serverlerinden biri.

L. 32a/10

la‘īn (Ar.): Lanetlenmiş, lanetli.

1. 13b/5, 15a/15, 21a/12, 22b/14, 22b/15, 22b/16, 22b/19, 23a/1, 24a/21, 24b/12, 33b/11, 57b/11, 66a/4

1.+üñ 11b/14, 22b/18, 22b/20

la‘īn-i nā-be-kār (Far.): İşe yaramaz, lanetli (şeytan).

1. 60a/4

la‘l (Far.): 1. Parlak kırmızı renkli taş.

1. 36b/8, 37a/17, 37a/17, 37a/19

2. Parlak kırmızı renk.

1. 10a/13, 17b/4
3. (mec.) Sevgilinin dudağı.
- 1.+i 52b/5, 52b/6
- 1.+ün midür 27a/11

lālā (Far.): Dadı.

- 1.+sı 22a/16
- 1.+yı 23a/4

lāle (Far.): Lale.

1. 4b/7

lāle-ḥad (Far.): Lale yanaklı.

1. 43b/20
- 1.+sin 52b/7

lāle-reng (Far.): Lale renginde olan.

1. 29b/4

lālezār (Far.): Lale bahçesi.

1. 4b/9
- 1.+a 32b/3

la°līn (Far.): Kırmızı renkte olan.

1. 20a/13, 31a/5, 31a/15, 55b/14, 57a/14

laṭīf (Ar.): Güzel, hoş.

1. 4b/10, 40a/11, 40a/11, 43b/12

laṭīfe (Ar.): Güzel ve nükteli söz veya hikâye, şaka.

1. eyle- (şaka yapmak) 28a/21

lā-büd (Ar.): Mutlaka, behemahal.

1. 25a/15

lā-ilāhe-illa'llāh (Ar.): Allah'tan başka ilah yoktur.

1. 13a/2

lā-mekān (Ar.): Mekânsız, mekâna ihtiyacı olmayan; Allah.

1. 26b/16, 27a/4, 30a/1, 39b/20, 40b/9, 45b/18

lā-müşīr (Ar.): Ortağı olmayan; Allah. *bk. lā-vezīr*

1. 30a/1, 45b/19

lā-naẓīr (Ar.): Eşsiz, benzersiz; Allah.

1. 62b/3 , 2b/3

lā-şerīk (Ar.): Ortağı olmayan, benzeri olmayan; Allah.

1. 26b/16, 27a/4, 30a/1, 39b/20, 45b/19, 66b/12, 66b/15
l.+dür 54a/4

lā-vezīr (Ar.): Ortağı olmayan; Allah. *bk. lā-müşīr*

1. 30a/1, 39b/20, 45b/20

lā-yefūt (Ar.): Ölümsüz, ölmez; Allah. *bk. lā-yemūt*

1. 40b/9, 45b/19, 66b/12

lā-yemūt (Ar.): Ölümsüz, ölmez; Allah. *bk. lā-yefūt*

1. 40b/9, 45b/20 , 66b/12

lā-yenām (Ar.): Uyumaz, gaflette olmaz; Allah.

1. 30a/1, 45b/20, 66b/12

lā-yezāl (Ar.): Yok olmaz, zeval bulmaz; Allah. *bk. lem-yezel*

1. 1b/3, 66b/15

lāyık (Ar.): Layık, yaraşır, uygun.

1. 8b/2, 13b/12, 21a/8, 37b/12, 38b/17, 42a/9, 46b/13, 46b/18, 62a/13

l.+dur 22b/2, 33a/17, 65b/13, 65b/15

lāzım (Ar.): Lazım, gerek.

1. 5b/6, 5b/7, 27b/15

l.+dur 33a/14

leb (Far.): Dudak.

l.+ler+ile 20a/13

l.+üm 27a/10

l.+üñ 14a/8, 40b/21

lem (Ar.): “Yok, olmaz, değil” gibi anlamlar katan Arapça nefy-i mazi edatı. *bk. lemmā*

l.+den 1b/2

lem-yezel (Ar.): Yok olmaz, zeval bulmaz; Allah. *bk. lem-yezāl*

1. 26b/15, 45b/19, 52b/3, 66a/3

l.+sin 40b/9

lemmā (Ar.): “Yok, olmaz, değil” gibi anlamlar katan Arapça nefy-i mazi edatı. *bk.*

lem

1. 1b/2

leng (Far.): Topal, aksak.

1. 61a/3

lerzān (Far.): Titreyen, titrek.

1. düş- (titremek) 7b/18

leş (< Far. lāşe): Leş.

1. 3b/13, 4a/14

1.+i 4a/13

1.+le 18b/16

1.+leri 23a/9

leşker (Far.): Asker, ordu.

1. 10b/5, 10b/15, 14a/15, 21a/13, 27b/14, 30a/6, 34a/1, 34a/4, 36a/15, 36b/6, 48a/6, 50a/8, 50a/14, 57a/4, 60a/21, 60b/19, 61a/10, 61a/18, 65b/15

1.+den 62a/20

1.+e 13a/21, 49b/1

1.+i 8a/2, 8a/9, 8b/4, 10a/3, 10a/4, 10a/21, 11a/11, 11b/14, 15a/4, 15b/4, 17a/5, 18a/10, 23b/16, 31a/18, 31b/8, 34a/15, 35b/20, 36a/8, 41a/15, 57b/14, 58b/13, 60b/17, 61a/7, 62a/15, 64a/5, 65b/8

1.+idür 62a/18

1.+ile 4b/17, 13a/20, 14b/9, 25b/3, 32b/7, 36b/8, 50a/8, 59a/16, 60a/21, 60b/5, 63b/9, 63b/19, 64b/3

1.+ile mi 47a/8

1.+in 8b/12, 10a/20, 17a/11, 24a/6, 32b/6, 44b/1, 49b/13, 59a/3, 59a/4, 60a/1, 60b/8, 61a/16, 63b/9, 64a/3, 65b/7

1.+inden 8a/3, 15b/16, 15b/19, 18b/13, 57a/1, 60b/10, 60b/21, 61a/2, 62b/2

1.+ine 15a/3, 17a/4, 30b/17, 33b/1, 34a/10, 60a/10, 61a/6, 61b/17, 62a/1, 62a/15

1.+ini 34a/10, 59a/12, 65a/9, 66a/7

1.+inle 8a/1, 64b/18

1.+inüñ 17b/17, 18a/3, 24a/10, 34b/8, 49a/21

1.+i+durur 40a/18

1.+üm 24b/19, 26a/7, 26a/12, 46b/5, 61b/16

1.+ümi 47a/21

1.+ümi 34a/16, 61b/5, 65a/12

1.+ümle 59a/15

1.+üñ 15b/5, 30a/13, 57a/2, 66a/4

leşker-i sāhîr (Far.): Sihir yapan asker.

1. +lere 64a/19-20

leşker-i cāzū (Far.): Cadı askerleri.

1. 60b/15

1.+y1 24b/7

1.+y1la 64b/11

leřker-i cāzū-yı ceng (Far.): Cadı askerinin savařı.

1. +e 65b/8

leşker-i cem'iyet-i şöhret-i mehābet (Far.): Yüce şöhretli cemiyetin askeri.

1.+in 7b/16

leşker-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın askerleri.

1. 57b/4

leşkerlü (Far.+T.): Askeri olan.

1. 14b/8, 49b/13

leřāfet (Ar.): Güzellik, hoşluk.

1.+de 25a/13

levh (Ar.): Levha.

1.+inden 61b/1

levh-i 'ālī (Far.): Her şeyin bütün ayrıntılarıyla yazıldığı yüce kader levhası.

1. 3b/16

leyl (Ar.): Gece.

1. 4a/5

leylā (Ar.): Gece gibi kara, çok kara.

1. 40b/16

libāçe (Far.): Önü açık, geniş bir üst giyeceği.

1. 14a/21

libās (Ar.): Elbise, giyecek şey.

1.+ın 20a/4

1.+lar 20a/14

libāscuķ (Ar.+T.): Küçük elbise.

1.+ların 20a/10

licām (Ar.): Atın ağzına vurulan gem, dizgin.

1.+1 9b/18

1.+ından 57a/17

Lih: Lehistan.

L. 15a/5, 18a/14, 18b/6

līki (< Far. līk): Lakin, fakat, ama. *bk. līkin*

1. 2a/13, 2a/17, 2a/21, 2b/6, 5a/17, 5a/17, 8a/11, 22b/19, 22b/20, 25a/15, 28a/6,

28b/20, 28b/21, 29a/18, 29b/6, 34a/21, 35b/14, 40b/7

līkin (< Far. līk): Lakin, fakat, ama. *bk. līki*

l. 18a/21, 46a/19

lisān (Ar.): Dil, lisan.

l.+ıla 19b/14

l.+ına 19b/17

loğma (< Ar. luğme): Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.

l. 18b/16, 53b/14

Loğmān: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna

inanılan peygamber veya veli. *bk. Loğmān Ḥakīm, Loğmān-ı Ḥakīm, Loğmān ibni °Ād, Loğmān-ı ekber*

L. 14b/1, 28b/14, 33b/14, 37a/3, 38a/6, 42a/9, 51b/15

Loğmān Ḥakīm: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna

inanılan peygamber veya veli. *bk. Loğmān, Loğmān-ı Ḥakīm, Loğmān ibni °Ād, Loğmān-ı ekber*

L. 2b/10, 12a/4, 13a/1, 14b/1-2, 14a/13, 19b/4, 21a/15, 34b/11, 41a/2, 41a/4, 42a/9-10, 52a/9-10, 56b/5

L.+e 21a/6, 51b/14

L.+üñ 33b/15

Loğmān-ı Ḥakīm: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi

Olduğuna inanılan peygamber veya veli. *bk. Loğmān, Loğmān Ḥakīm, Loğmān ibni °Ād, Loğmān-ı ekber*

L. 41a/8-9

Loğmān ibni °Ād: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi

Olduğuna inanılan peygamber veya veli. *bk. Loğmān, Loğmān Ḥakīm, Loğmān-ı Ḥakīm, Loğmān-ı ekber*

L. 21a/8-9, 21a/8-9, 21a/15, 27a/16, 52b/12

Loğmān-ı ekber: Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna

inanılan peygamber veya veli. *bk. Loğmān, Loğmān Ḥakīm, Loğmān-ı Ḥakīm, Loğmān ibni °Ād*

L. 21a/6-7, 21a/7, 33b/17, 37a/5, 37b/7

L.+sin 37b/8

loğma loğma: Parça parça, parçalar hâlinde.

l. eyle- (paramparça etmek) 54a/1

lu°b (Ar.): Oyun, hile. *bk. āl*

l. 25a/2, 25a/6

l. u hüner göster- (maharetini ortaya koymak) 15b/20

luṭf (Ar.): İyilik, bağışlama, ihsan.

l. 33a/2, 66b/20

l. it- (iyilikte bulunmak) 5b/3, 14a/12, 27a/14, 28b/21, 33b/15, 40b/11, 52b/4

l. umma- (iyilik beklememek) 21b/8

l.+uña 14a/9

M

mā vü men (Far.): Benlik ve bizlik (davası).

m.+den geç- (benlik ve bizlik davasından vazgeçmek) 66b/10

mā-ḥaleḳa'llāh (< Ar. mā-ḥaleḳa'llāh): Allah'ın yarattığı her şey.

m. 43b/12

mā-ḥaṣal (Ar.): Hasıl olan, meydana gelen, netice.

m. 23b/9, 54b/12, 54a/15

mā-ḥazar (Ar.): Hazır olarak her ne varsa.

m. 35a/5, 66b/3

ma°a'l-kıṣṣa (Ar.): Sözü'n kısası, kısacası.

m. 6b/2, 6b/6, 22b/11, 49a/17, 58a/11, 62b/8, 63b/14

ma°ānī (Ar.): Manalar, anlamlar.

m. 2b/4

ma°būd (Ar.): Kendisine ibadet olunan varlık, ilah, Allah.

m.+umuz 27a/3, 33b/6, 37a/17

mā-cerā (Ar.): Olup geçen şey, olay.

m.+yı 56b/4, 59b/19, 63a/12, 63a/21

ma°den (Ar.): Maden, kaynak.

m. 41a/12

m.+dür 38b/19

m.+e 23a/20

m.+i 41b/7, 43a/13

m.+ine 41a/11

m.+iyem 65b/14

m.+ler 47b/2

māder (Far.): Anne, valide.

m. 28a/8

mağāra (Ar.): Mağara, in.

m. 48b/13, 53b/13

mağārib (Ar.): Batı tarafları.

m. 6b/20, 24a/12, 47b/8

m.+e 44b/17, 58b/18, 59a/16, 60b/5

m.+le 23b/17

mağfūr (Ar.): Allah tarafından günahları bağışlanan.

m. ol- (Allah tarafından affedilmek) 60a/3

mağrib (Ar.): Garp, batı, Afrika'nın Mısır ötesindeki kısmı.

m. 6b/19, 44a/16, 61b/16

m.+den 44a/17

m.+i 6b/18

mağrib-zemīn (Far.): Yeri batıda olan, batı ülkesi.

m. 8b/13, 13a/4, 14b/21, 15b/6, 16a/14, 17a/2, 24a/6, 61b/2, 62a/7

m.+de 24a/13

mağrūr (Ar.): Kendini beğenen, gururlu.

m. ol- (kendini beğenmek, böbürlenmek) 8b/13, 13b/1, 13b/5, 65a/10

m.+dur 65a/14

mağrūrlik (Ar.+T.): Kibirli olma.

m.+(ğ)ıla 13b/4

mağz (Far.): Beyin, dimağ.

m.+ın 30b/20

māh (Far.): Ay, kamer. *bk. meh*

m. 2a/18, 19a/14

maḥbūb (Ar.): Sevilen kimse, sevgili.

m. 30b/6, 44a/5, 52b/7

m.+lar 43b/20

maḥbūbe (Ar.): Sevilen kadın, kadın sevgili.

m. 30b/6

Maḥcemayī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

Maḥcerayī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/11

māhī (Far.): Balık.

m. 20b/7

māhir (Ar.): Hünerli, usta.

m. 20b/12

maḥkūm (Ar.): Bir şeyi yapmaya mecbur olan, mecbur.

m. ol- (hüküm altına girmek, tabi olmak) 23b/15

m.+ı ol- [(birinin) hükmü altına girmek, tabi olmak] 42a/17

m.+ıdı 166a/14

m.+ıdur 46a/9

maḥlūḳ (Ar.): Yaratılmış şey, insan, hayvan, yaratık.

m. 7a/11, 30a/3, 46a/14

maḥlūḳāt (Ar.): Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar.

m. 19a/11, 21b/12, 55b/18, 60b/5

m.+ınuñ 39a/19

Maḥmūd¹: Övülmüş, methedilmiş olan; Hz. Muhammed.

M. 1b/6, 40b/11, 52b/4, 67a/3

maḥmūd² (Ar.): Övülmüş, methedilmiş.

m. 2b/7

maḥrem (Ar.): Gizli

m.+e 44b/19

maḥrūm (Ar.): Bir şeyden yoksun olan.

m. ḳal- (bir şeyden nasibini alamamak) 39a/17

m. ol- (bir şeyden nasibini alamamak) 39a/19

maḥşer (Ar.): Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

m. 43b/19, 61a/13

māh-rū (Far.): Ay yüzlü. *bk meh-rū*

m. 43a/7

maḥzūn (Ar.): Kederli, hüznü.

m. ol- (kederlenmek) 5b/8

maḳāl (Ar.): Söz, lakırdı, laf.

m. 52b/9

Maḳalī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

maḳām (Ar.): Durulan yer, mevki.

m. tut- (yer edinmek, mevki sahibi olmak) 55b/19

m.+ında 20a/9, 20b/3

m.+um 42b/8

maḳāmlu (Ar.+T.): Makam sahibi.

m. 20a/9, 20b/3

maḳbūl (Ar.): Kabul edilen, uygun.

m. ḳıl- (kabul etmek) 39b/15

maḳhūr (Ar.): Üzgün, perişan.

m. ḳıl- (perişan olmak) 13b/15

maḳşad (Ar.): Niyet, amaç.

m.+ı 2a/7

maḳşūd (Ar.): Amaç, gaye.

m.+ıçun 3b/20

m.+ın 27b/18

m.+umuz 27a/3, 33b/6, 37a/17

maḳūl (Ar.): Akla uygun, akıllıca.

m. 24a/11, 45a/10

māl (Ar.): Mülk, varlık, servet.

m. 27b/14, 30b/6, 30b/8, 49a/13, 59a/3, 61b/19

m.+a 37a/18, 38b/6

m.+dan 18a/13

m.+ı 47a/16, 151b/5

m.+ın 27b/19, 28a/6, 38b/15

m.+ına 62a/5

m.+uñ 29b/8

mālik (Ar.): Sahip.

m. 50a/12, 66b/15

mālik-riḳāb (Far.): Kullar, köleler sahibi. *bk. mālik-i riḳāb*

m. 50a/12

mālik-i riḳāb (Far.): Kullar, köleler sahibi. *bk. mālik-riḳāb*

m. 50a/14

maḳlūm (Ar.): Bilinen, malum.

m. 8a/20, 8b/6

m. ol- (bilinmek) 6b/15, 55b/7

m.+ıdur 65b/14

māl-ā-māl (Far.): Ağzına kadar dolu, dopdolu.

m. 7b/6, 31b/12

m.+dür 55b/17

ma^cnāsuz (Ar.+T.): Bir şey ifade etmeyen.

m. 66b/18, 66b/19

mancılık (< Ar. mancanīk): Ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı.

m.+larına 31b/3

mānend (Far.): Eş, benzer.

m.+i 3b/11, 35a/11, 54b/2, 54b/6

ma^cnī (Far.): Mana.

m. 2b/5, 66b/19

m.+sin 27a/6

m.+sine 37a/5

mañıb (Ar.): Yüksek mevki, makam.

m.+ı 19b/15

m.+ından 52b/2

mañūr (Ar.): Zafere ulaşmış.

m. ol- (kazanmak, galip gelmek) 62a/15

mantar (< Yun. manitari): Mantar, çiçeksiz bir bitki.

m. 47b/21

manṭıku't-ṭayr (Ar.): Kuş dili.

m. 54b/4

m.+ca 53a/7, 53a/17, 53a/18, 56a/12, 56b/1

manzara (Ar.): Gözle görülen, bakılıp seyredilen yer.

m.+sında 59b/4

mār (Far.): Yılan.

m. 8a/8, 15a/10, 17a/16, 23a/15, 33a/7, 48a/15, 62b/20

m.+a 44b/16, 56b/2

m.+ı 58b/17

Mārūn: Sihirbaz bir cadı.

M. 57b/12

mār-ı felek (Far.): Feleğin yılanı.

m. 30a/9

mārān (Far.): Yılanlar.

m. 23b/17

marāz (Ar.): Hastalık.

m. 1b/4

marāz-nāk (Far.): Hastalıklı. *bk. marīz*

m. 32b/16

Ma^creke: Cadıların komutanlarından biri.

M. 65a/1

Māric: Hūnhârî cadının oğlu olup ünlü bir sihirbazdır.

M. 58a/3, 58a/5

ma^crifet (Ar.): Hüner, maharet.

m. 14a/3

m.+le 2a/18

marīz (Ar.): Hastalıklı. *bk. marāz-nāk*

m. 38a/15

ma^crūf (Ar.): Bilinen, malum.

m. 48a/6

Mārūt: Arkadaşı Hârūt ile birlikte sihir yaptığı için Babil'de bir kuyuya hapsedilen ve kıyamete kadar orada kalacak olan melek.

M. 66a/19

māsivā (Ar.): (tas.) İnsanı Allah'tan uzaklaştıran her şey.

m.+dan 26b/11, 66b/10

maşūn (Ar.): Korunmuş, emin.

m. 1b/5

maşraba (Ar.): Su kabı.

m.+yıla 40a/2

maşrīk (Ar.): Gün doğusu, doğu.

m.+da 24a/13

māt (Ar.): Yenmek, mağlup etmek.

m. eyle- (yenmek, mağlup etmek) 18a/12

m. it- (yenmek, mağlup etmek) 12b/13, 19a/10, 38b/4, 60a/20

mātem (Ar.): Yas.

m. dut- (yasa bürünmek, yas tutmak) 19a/2

maṭla^c (Ar.): Doğacak yer, doğuş yeri.

m.+ına 43b/12

maṭla^c-ı şubḥ-ı nübüvvet (Far.): Nübüvvet halkasının başı; Hz. Muhammed.

m. 1b/7

maṭla^c-ı şubḥ-u yaḳīn (Far.): Kaçınılmaz bir sahanın doğuşu.

m. 2a/6

maṭlūb (Ar.): Talep edilen şey.

m. 52b/7

m.+lar 43b/21

Māyıs: Kâhir'in emrinde olan bir peri komutanıdır. *bk. Māyıs Ḥān*

M. 6a/17

Māyıs Ḥān: Kâhir'in emrinde olan bir peri komutanıdır. *bk. Māyıs*

M. 4a/5, 4b/4, 4b/5, 4b/5, 4b/11, 4b/14, 5a/1, 5a/2, 5a/7, 5a/8, 5a/9, 5a/10, 5a/21,
5b/1, 5b/5, 5b/7, 5b/12, 5b/12, 5b/17, 6a/1-2, 6a/3, 6a/11, 6a/15, 6a/21, 6a/21, 6b/7,
6b/9, 6b/14, 6b/14-15, 6b/17, 6b/20

M.+a 6b/7

M.+ı 4a/19

maẓmūn (Ar.): Kastedilen asıl mana.

m.+ına 29b/20

mecāl (Ar.): İmkân, fırsat.

m. vir- (fırsat vermek) 51b/1

mecālis (Ar.): Bölümler.

m. 27a/7

meclis (Ar.): 1. Bölüm, kısım.

m. 13b/21, 26b/18, 26b/20, 40b/4, 40b/5

m.+de 13b/17

m.+in 67a/11

m.+inüñ 2a/15, 14a/7, 27a/9, 40b/15, 52b/6

m.+üm 40b/7

m.+üñ 67a/11

2. Toplanma, toplantı.

m. 11b/7, 14a/11, 29a/13, 31a/7, 31b/1, 59b/15

m. ḳur- (eğlenmek üzere bir araya gelmek) 31a/2, 31b/7, 58b/2

m.+de 11b/17

m.+i 26b/21, 31a/9

m.+i **ķur-** (eğlenmek veya konuşup grşmek zere bir araya gelmek) 31a/20

m.+inde 36b/19, 44b/19

m.+inden 31a/13

m.+ine 59a/2

m.+inñ 44a/3

meclis-i ʿālī (Far.): Byk meclis.

m. 43a/6

mecnn (Ar.): Delice seven, gk aşık.

m. 40b/16

meded (Ar.): Yardım, nusret.

m. 27a/13

m. **ķıl-** (yardım etmek) 17a/10

medħ (Ar.): vme, vg.

m. eyle- (vmek) 45a/5-6

m. **ķıl-** (vmek) 46a/1

m.+uñ di- (vmek) 40b/19

medh-i laťif (Far.): Gzel, hoř vg.

m.+in 42a/19

medħ-i Sleymān (Far.): Hz. Sleyman'ın vgs.

m. 17a/1

medīne (Ar.): Şehir, kasaba.

m. 44a/18

Medīne: Medine Şehri.

M. 59a/1

M.+i 60a/11

mefhm (Ar.): Bir sz veya kelimenin taşıdığı anlam.

m.+ını 45b/15

mefsd (Ar.): Bozulmuş, doğru yoldan gkmış.

m.+umuz 33b/7, 37a/18

mefthn (Ar.): Şaşkına dnen, hayran.

m. it- (hayran etmek, etkilemek) 34a/17

meğer (Far.): Meğer, oysaki, ola ki, ancak.

- m. 34a/8, 39a/11, 39a/12, 40b/20, 42b/5, 50a/21, 51b/5, 66a/11
- meh** (Far.): Ay, kamer. *bk. māh*
m. 18b/19, 42a/17, 58a/20
- mehcūr** (Ar.): Bırakılmış, unutulmuş.
m. ol- (terkedilmek) 13b/15
- meh-rū** (Far.): Ay yüzlü. *bk. māh-rū*
m. 52b/9
- mekān** (Ar.): Yer, mekân.
m. 55b/20
m.+a 40a/11
m.+umuz 53a/14
- mekes** (Far.): Sinek.
m.+den 53b/1
- mekkār-ı bed-ḥū** (Far.): Kötü huylu hilekâr.
m. 59b/2
- Mekke**: Mekke şehri.
M. 58b/11, 59a/1
M.+i 60a/11
- mekr** (Ar.): Hile, aldatma.
m. it- (aldatmak, hile yapmak) 13b/8, 59a/8, 65a/5
m. ü āl eyle- (aldatmak, hile yapmak) 60a/19
m.+inden 11a/3, 22b/18
- mektūb** (Ar.): Mektup, name.
m. 36b/17, 48b/17
m.+da 37a/3
- melāḥat** (Ar.): Güzellik, şirinlik.
m.+de 25a/12
- melā'ik** (Ar.): Melekler. *bk. melāyik*
m.+e 66a/16
- melāmet** (Ar.): Azarlama, kınama, ayıplama.
m. 11a/19
- melāyik** (< Ar. melā'ik): Melekler. *bk. melā'ik*
m. 44b/18
m.+e 61a/18

melek (Ar.): Melek.

m. 14b/15, 15b/2, 18b/15, 19a/17, 20b/20, 23a/16, 23b/20, 27a/10, 30a/1, 30b/12, 41b/1, 42a/17, 44a/4, 46a/1, 59a/21, 62b/12, 63a/13, 63b/2

m.+dür 14a/9, 19b/18

m.+ler 8b/10, 8b/11, 67a/18

m.+lerüñ 63b/4

m. mi 62b/16

m. misin 54b/7

m. misiz 53a/10

m.+sin 11b/4

m.+(g)üñ 52b/20

melek-i 'azam (Far.): Büyük melek.

m. 62b/19

melek-i kıdsî (Far.): Mukaddes, kutsal melek.

m. 20a/4

m.+dür 19b/19

melek-i muḩarreb (Far.): Allah'a çok yakın olan melek; Cebrâil.

M. 11b/9

melek-i müvekkel (Far.): Vekil tayin edilmiş, görevli melek.

m.+e 44b/9

melek-i müvekkel-i baḩr (Far.): Denizler için görevlendirilmiş melek.

m.+ı 44b/5

meleküt (Ar.): Melekler; melekler ve ruhlar âlemi.

m. 8a/18, 8b/12, 15b/6, 53a/13

m.+dur 11a/18

m.+uñ 6a/10

meleküt-ı semāvāt (Far.): Gökteki melekler.

m. 15a/19, 15a/21, 22b/3

m.+ı 11b/9

meleküt-ı semāvāt-ı lü'lü (Far.): İnciye benzeyen gökyüzünün melekleri.

m.+den 11b/2

melik (Ar.): Melik, hükümdar, padişah, hakan.

m. 5b/14, 7b/13, 8b/8, 13a/10, 13b/10, 15a/17, 21b/4, 22a/13, 22b/7, 23b/11, 24b/9, 33b/8, 35a/16, 48a/5, 49a/19, 58b/6, 63b/14

m.+den 16b/11, 45b/7

m.+dür 38a/9

m.+e 12a/8, 47a/19

m.+i 7b/8, 7b/8, 7b/15, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8a/15, 8a/16, 8a/16, 8a/17, 8a/20, 8b/6, 8b/8, 8b/12, 8b/14, 9a/20, 9b/17, 10b/8, 11a/5, 11a/12, 11a/16, 11a/20, 11b/4, 11b/6, 11b/17, 11b/21, 12a/2, 12a/7, 12a/19, 12b/11, 12b/21, 13a/11, 13a/13, 13a/16, 13a/18, 14a/15, 14b/18, 15a/5, 15a/15, 15b/1, 15b/3, 15b/5, 15b/16, 16a/15, 16b/1, 16b/8, 16b/11, 16b/12, 16b/15, 16b/20, 17a/4, 17a/12, 17b/9, 18a/3, 18a/5, 18a/8, 18a/19, 18a/20, 18b/9, 19b/6, 19b/6, 19b/7, 20b/5, 20b/21, 21a/11, 21b/4, 21b/13, 22a/3, 23a/8, 23a/8, 23b/6, 23b/13, 23b/14, 23b/14, 23b/14, 37a/9, 37b/10, 38a/14, 43a/10, 44a/20, 44b/2, 45b/9, 58b/20, 58b/21, 58b/21, 60a/16, 60a/19, 60a/21, 60a/21, 61a/19, 61a/19, 61b/19, 62a/6, 62a/13, 62b/10, 62b/11, 63a/3

m.+idür 10b/19, 13a/4

m.+ile 13a/12, 33b/14

m.+in 11a/4, 11a/19, 12a/17, 12a/20, 13a/14, 15a/19, 16b/1, 16b/7, 18a/20, 18b/3, 18b/9, 21a/7, 21a/17, 22b/12, 23b/4, 23b/4, 23b/5, 33b/14, 62b/8, 63a/8, 63a/21, 63b/1, 64a/12, 64a/12

m.+inden 16a/21, 31b/10

m.+ine 8a/18, 11b/4, 13a/12, 16a/17, 22a/1, 22a/3, 22a/18, 23a/6, 33b/13, 63a/14, 63b/12, 65b/4

m.+inle 23a/7

m.+inüñ 8a/4, 10b/21, 11a/3, 12a/19, 12b/7, 12b/16, 13a/19, 15a/3, 15a/16, 16b/14, 21a/3, 61b/7, 63a/16

m.+ler 20b/14

m.+leri 11b/8, 13a/8, 14b/21, 19b/11, 20b/15, 25b/3, 41a/16, 41b/3

m.+lerin 18b/6, 38b/4

m.+lerine 8b/13, 18a/14

m.+lerinüñ 21b/4

m.+ler+ile 21a/4, 37a/8

m.+üñ 12b/13, 18a/21, 18b/1, 45a/17

m.+üñüz 16b/3

melik-i ʿālem (Far.): Dünyanın meliki, hakani.

m. 7b/14

melik-i Aşfer (Far.): Asfer meliki.

- m. 13a/19, 15a/18, 15a/20, 15b/5
melik-i a^çzam (Far.): Büyük melik.
m.+dur 12b/15
- melik-i Benī Aşfer** (Far.): Benî Asfer meliki.
m. 8b/15
- melik-i devrān** (Far.): Zamanın meliki, hakanı.
m. 50a/13
- melik-i Endelüs** (Far.): Endelüs meliki.
m. 16b/15
- melik-i gürd** (Far.): Yiğit melik.
m. 43a/16
- melik-i Hıṭay** (Far.): Hıṭay (Çin) meliki.
m. 31b/10
- melik-i muḳarreb** (Far.): (Allah'a) Yakın olan melek.
m. 15a/18
- melik-i Rūm** (Far.): Rum meliki.
m. 23b/13
- melik-i Tūrān** (Far.): Türklerin meliki.
m. 47b/13
- melik-şifat** (Ar.): Melik gibi, meliğe benzer.
m. 10b/17
- meliklik** (Ar.+T.): Meliklik, hükümdarlık.
m.+i 8b/4
- melül** (Ar.): Üzgün, mahzun.
m. ol- (üzüntü duymak) 5b/8, 11a/21
- mel^cün** (Ar.): Lanetlenmiş, lanetli.
m. 3b/9, 9b/2, 11b/12, 13b/3, 18a/6, 22b/1, 22b/7, 23a/3, 24b/10, 64a/10, 65a/13,
65b/20
m.+ı 58a/9
m.+uñ 21a/14
- mel^cün-ı racīm** (Far.): Taşlanmış melun; şeytan.
m.+i 65a/19
- memāt** (Ar.): Ölüm, mevt.
m. 37b/19, 38a/3, 46a/1

memlekāt (Ar.): Memleketler.

m.+ıla mı 47a/9

memleket (Ar.): Memleket, ülke.

m.+de 53a/19

m.+i 47a/18

m.+in 21b/15, 59a/14

m.+inde 55b/20

m.+ini 60a/19

m.+üñi 12b/21

me'mūr (Ar.): Emir almış, yükümlü, görevli.

m. 23a/14, 30a/3, 33b/6, 56b/16, 66b/14, 66b/14

m.+ı 46a/20

m.+ıdur 46a/3

m.+uz 6a/4

men: Ben (Şahıs zamiri) *bk. ben*

m. 2a/13, 2a/13, 2b/3, 3b/21, 6a/10, 11a/14, 29a/16, 40b/14, 47a/9, 48a/1

m.+ce 33b/7

m.+em 40b/18, 40b/21

m.+i 40b/16, 40b/18

men^c (Ar.): Yasaklama.

m. eyle- (yasaklamak) 9a/7, 9a/12, 9a/16, 11a/18, 16a/9

menāl (Ar.): Mal mülk.

m. 27b/14

Menherāyī: Nîmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

menīsüz (Ar.+T.): Meni olmadan, spermsiz.

m. 35a/4

mensüb (Ar.): Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili.

m. 15b/15

Menūçehre-yi Nürz: Ferîdûn'un torunu olup Pişdâdî hanedanının Ferîdûn'dan sonra tahta çıkan yedinci hükümdarıdır.

M.+a 43a/21

men ente (Ar.): "Sen kimsin?" anlamında Arapça soru cümlesi.

m. 8a/16

- menzil** (Ar.): Varılacak yer, menzil.
m. 1b/10
m.+i 11b/16
m.+ümi 4a/1
- mercān** (Ar.): Süs eşyaları yapımında kullanılan madde.
m.+dan 6b/21
- merd** (Ar.): Yiğit, cesur (kimse).
m. 43b/6
- merd-i da⁶vī** (Far.): Mertlik, yiğitlik davası.
m. it- (yiğitlik taslamak) 11b/13, 33a/18, 50a/16
m. kı1- (yiğitlik taslamak) 27b/1
- merd-i merdān** (Far.): Çok cesur kimse.
m. 28b/11
m.+lar 33a/8
- merd-i merdāne** (Far.): Yiğide yakışır şekilde, yiğitçe.
m.+lere 30b/5
- merd-i meydān** (Far.): Çok cesur kimse.
m. 32b/20
m.+ı 18a/18
m.+lar 9b/9, 32a/11
m.+ları 17a/2
- merdān** (Far.): Mertler, yiğitler.
m. 7b/11
m.+ları 14b/5, 47b/10
- merdek**: Adamcık, insanlıktan nasibini almamış, namert.
m. 26a/7
- merdüm** (Far.): Adam, insan.
m. 64b/2
- mergūb** (Ar.): İstenilen, arzu edilen kimse veya şey.
m. 52b/7
m.+lar 43b/21
- merḥabāla-** (Ar.+T.): Merhaba yapma, selamlama.
m.-yup 35b/2
- merīd** (Ar.): Baş kaldırmada direnen.

m. 59a/19

merk (Far.): Ölüm, vefat.

m. 17b/2

merkeb (Ar.): Eşek.

m. 39b/10, 60b/4

merkez (Ar.): Merkez, orta.

m.+ine 56a/17

mermer (<Yun. marmaro): Mermer.

m. 43b/14

m.+den 43b/14

Merrîh: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb, Behrâm

seyyâresi. *bk. Merrîh, Merrîh-i felek, Merrîh-i felek*

M. 9a/1, 10a/14, 14b/17, 15b/17, 18b/17, 29b/3, 30b/15, 32a/14, 43b/7, 56b/11

M.+e 5a/18

M.+i 17b/1

M.+üñ 17b/21

Merrîh: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb, Behrâm

seyyâresi. *bk. Merrîh, Merrîh-i felek, Merrîh-i felek*

M. 26a/13, 26b/2, 30a/8, 30b/21, 33a/6, 38a/11, 41b/18, 46b/4, 46b/10, 49a/10,
56b/8

M.+i 50a/6

Merrîh-i felek: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb,

Behrâm seyyâresi. *bk. Merrîh, Merrîh, Merrîh-i felek*

M. 10a/12, 15b/15

Merrîh-i felek: Seb'a-i seyyâreden beşinci felekden mevcut itibar olunan kevkeb,

Behrâm seyyâresi. *bk. Merrîh, Merrîh, Merrîh-i felek*

M. 33a/5

Merrîhvâr (Ar.+Far.): Merrih gibi.

M. 61a/15

meşâyib (< Ar. meşâ'ib): Zorluklar, güçlükler.

m. 67b/1

mescid-i Hâkık (Far.): (mec.): Gönül.

m.+ı 26b/10

mescüd (Ar.): Kendisine secde edilen.

- m.+umuz 33b/8
- mesken** (Ar.): Oturulan yer.
m.+e 23a/20
- mesned** (Ar.): Dayanılan, destek alınan şey.
m.+i 65b/12
- mesned-niṣīn** (Ar.+Far.): Yüce bir makamda bulunan.
m. 1b/9
- mest** (Far.): Sarhoş.
m. kı1- (sarhoş etmek) 5b/11
- meṣtūr** (Ar.): Gizli, saklı.
m. 2b/11
- meṣaḳḳat** (Ar.): Güçlük, zorluk.
m. 21a/10, 39a/18
m.+inden 5a/13
- meṣʿale** (Ar.): Meşale.
m. 38a/17
m.+leyin 36a/13
- meṣārīḳ** (Ar.): Doğu tarafları, doğuda bulunan memleketler.
m.+a 23b/18, 44b/17, 58b/18, 59a/16, 60b/5
m.+da 24a/12
- meṣḡūl** (Ar.): Bir şeyle uğraşan.
m. ol- (ilgilenmek, alakadar olmak) 17a/10, 27b/19, 31a/14, 57b/1
- meṣhūd** (Ar.): Gözle görülen, şahit olunan.
m.+umuz 33b/8
- meṣveret** (Ar.): Danışma, görüş alma.
m. 5b/9, 6a/15, 16a/15, 23a/3, 24b/10, 39a/13
m.+ümsüz 65a/18
- meṭāliʿ** (Ar.): Doğacak yerler.
m. 67a/19
- mevc** (Ar.): Dalga.
m. ol- (dalga olmak) 40a/5
m. ur- (dalgalanmak) 15a/8, 34b/4, 64b/17
m.+inden 39a/1
- mevc1en-** (Ar.+T.): Dalgalanmak.

m.-di 7a/16

mevcūd (Ar.): Var olan, bulunan.

m. 52b/10

mevcūdāt (Ar.): Var olanlar, bütün varlıklar.

m. 60b/6

meviz (Far.): Üzüm.

m. 37a/2

mevķūf (Ar.): Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı.

m.+dur 17a/9

Mevlā: Kâinatın yegâne sahibi ve efendisi durumunda olan Allah.

M. 19b/15

mevsim-i nev-rūz (Far.): İlkbahar mevsimi.

m.+ı 4b/9

mevt (Ar.): Ölüm.

m.+in 5a/15

m.+inden 5a/12, 5a/12

mev^çūd (Ar.): Söz verilmiş, vadedilmiş.

m.+umuz 33b/9

mevzūn (Ar.): Ölçülü, biçimli.

m. 53a/6

me-bādā: Olmaya ki, Allah etmesin!

m. 12a/12

mey (Far.): İçki, şarap.

m. 31a/11

m.+ile 43a/8, 44a/5

mevdān (Ar.): Meydan, alan; savaş alanı.

m. 7b/11, 7b/12, 28b/10

m.+a 9b/3, 9b/10, 9b/10, 15b/8, 16a/18, 16b/13, 16b/16, 32b/7

m.+a gir- (savaşmak için ileri atılmak) 8b/16, 15b/8, 16a/13, 16b/12, 26a/21,

32a/12, 33a/2, 33a/11, 33a/12

m.+a şar- (meydana çıkmak) 8b/19

m.+a sür- (meydana çıkmak) 9a/5, 9a/15, 9a/20, 15b/11

m.+ı 32b/14, 33a/9

m.+ına 20b/5, 33a/18

- m.+ında 21a/5
m.+uñ 14b/18, 15b/14
- mey-hāne** (Far.): İçki içilen yer.
m. 26b/10
- meyl** (Ar.): (mec.) Eğilim, tutku, gönül bağı.
m. it- (sevgi ve alaka göstermek) 37a/18
- meymene** (Ar.): Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı.
m. 7b/9, 32a/21
- meymūn** (Ar.): Maymun.
m.+a 64b/18
- meysere** (Ar.): Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı.
m. 7b/9, 32a/21
- mezāri**^c (Ar.): Ekilip biçilen, üzerinde tarım yapılan topraklar, tarlalar.
m. 67a/19
- mezheb** (Ar.): Mezhep.
m.+lerine 37a/6
- mezīd** (Ar.): Artma, çoğalma.
m. 2b/6
- mih** (Far.): Mıh, çivi.
m.+dan 49b/21
m.+ı 15a/14
m.+ından 50a/10
- mihla-** (Far.+T.): Batırmak, saplamak.
m.-dı 9a/9
- mihlu** (Far.+T.): Mıhla tutturulmuş.
m. 20b/7
- mıknāṭis** (< Ar. mıgnāṭīs): Mıknatıs.
m. 51b/20
m.+ıdur 51b/19, 52a/2
- Mışır**: Mısır ülkesi.
M. 19b/6, 31a/16, 39a/15, 41a/15, 58b/20, 60a/16
- Mışrāt**: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.
M.+ıla 7b/21, 23b/9

Mısrī: Mısır'a ait, Mısır'la ilgili.

M. 9b/5, 10a/16

Mısr-ı tīg: Mısır yapımı kılıç.

M. 48a/2

mī^c (< Far. mīg): Kara bulut, sis.

m. 30b/18, 48a/2

mī^cād (Ar.): Tayin edilen zaman, tanınan süre.

m. ol- (tamamlanmak, bitmek) 41a/1

micmer (Ar.): Buhurdan, tütsü kabı.

m.+lerde 59b/13

miftāḥ-ı me^cādin (Far.): Madenlerin anahtarı.

m. 47b/5

mihir (< Far. mihr): Güneş. *bk. mihir*.

m. 18b/19

mihmān (Far.): Misafir, konuk.

m. it- (misafir etmek) 34a/1

m.+ına 53b/4

m.+umuzsuz 53b/3

miḥnet (Ar.): Sıkıntı, zorluk.

m. 21a/10

mihr (<Far.): Güneş. *bk. mihir*.

m. 42a/17, 58a/20

m.+i 52b/6

m.+içün 3b/21

m.+ü 52b/9

miḥrāb (Ar.): Mescitte imamın namaz kıldırıldığı yer.

m. 5a/19

mihter (Far.): Yüksek rütbeli görevli.

m.+ler 15a/10, 17b/14

mihter-i kāfirān (Far.): Kâfirlerin en üstünleri.

m. 58b/8, 60a/12

mihter-i melā^cīn (Far.): Lanetlilerin en üstünleri.

m. 60a/6, 65a/11

mihterān (Far.): Mehterler.

m. 19b/3

miḳdār (Ar.): Nicelik, kemiyet, miktar.

m.+ı 7a/9, 7a/10, 53a/2, 53a/12, 54a/5, 55a/16, 55a/21, 64a/19, 66b/21

m.+ınca 44b/11

mīl¹ (Ar.): Bir uzunluk ölçüsü.

m. 37b/16, 58a/18, 64a/19

mīl² (Ar.): Kumlu, çamurlu toprak.

m. 36b/15

Mi°lāḳ: Nīmrûz serverlerinden biri.

M. 32a/10

miḳk (Ar.): Mal, mülk, servet; saltanat.

m. 18a/13, 21a/13, 26b/14, 29b/8, 62a/5

m.+e 2a/10, 38b/6

m.+i 13b/7, 26a/18, 30a/6, 41b/12, 60a/15, 64b/21

m.+im 56b/18

m.+imüze 15a/2

m.+imüzi 15a/1

m.+in 38b/4, 40b/1, 43a/21, 57a/3, 57b/21

m.+inde 8b/4, 25a/5

m.+inden 63a/20

m.+ine 30a/2, 31b/12, 41b/13, 43a/21, 58b/5, 60a/14, 60b/3, 66b/15

m.+ini 37b/11, 47a/17

miḳk-i °ālem (Far.): Dünya mülkü, dünya. *bk. miḳk-i cihān*

m.+e 19a/13

miḳk-i bāḳī (Far.): Sonsuzluk diyarı.

m. 66b/11

miḳk-i cihān (Far.): Dünya mülkü, dünya. *bk. miḳk-i °ālem*

m. 19a/13, 57a/1

m.+dan 60b/10

miḳk-i İrān (Far.): İran ülkesi.

m. 29a/16

miḳket (Ar.): Mülk kelimesinin nazımda kullanılan eski şekli.

m.+i 21b/1

m.+ile 63a/2

m.+ine 26b/14, 52a/6

m.+inüñ 61b/2, 66b/13

m.+üñ 46a/13

millet (Ar.): Millet, topluluk.

m. 20b/1, 23a/19, 60b/5, 67b/2

m.+e 19a/15

m.+üñ 40b/10, 46a/13

mīm (Ar.): (mec.) Sevgilinin mim harfi gibi küçük olan ağzı.

m. 14a/8

mi^cmār (Ar.): Mimar.

m. 3b/18

mināre (< Ar. menāre): Minare.

m.+leyin 4a/13

minḳār (Ar.): Gaga, kuş gagası.

m.+ıla 9b/20

m.+ından 20a/8

minnet (Ar.): Yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme, şükür.

m. 13b/17, 21a/7, 21b/11, 26b/18, 28b/19, 40b/3

m. it- (boyun eğmek, yalvarmak) 27a/11

min-āḥir (Ar.): Sonradan.

m. 63a/21

mīr (Far.): Başkan, emir, bey.

m. 17b/12, 18b/12, 29a/1, 35a/16, 35b/1, 36b/10

m.+ile 31b/7

Mi^crāḳ: Benî Asfer melikinin veziri. *bk. Mi^crāḳ-ı Aşferi*

M. 63a/18, 63a/19, 63b/11, 63b/11

Mi^crāḳ-ı Aşferi: Benî Asfer melikinin veziri. *bk. Mi^crāḳ*

M. 63a/16

mīrās (Ar.): Atalardan kalan maddi-mânevi şey.

m. ḳal- (miras kalmak) 60a/15

mişāl (Ar.): 1. Örnek.

m. 66a/20, 66b/3, 66b/10

m.+in 51b/5

2. Benzer, gibi.

m. 3a/12, 4b/7, 7a/5, 8b/18, 9a/8, 9b/5, 10a/15, 14a/10, 16a/9, 17a/1, 20a/5, 22a/2,
34b/4, 37a/10, 39a/3, 39a/4, 46b/21, 49b/16, 50b/12, 54a/14
m.+i 6b/1, 7a/4, 9a/8, 9a/21, 21a/18, 36a/12, 43b/17

misk (Ar.): Güzel bir koku.

m. 7a/5

m.+üñ 7a/10

misk-i Hıṭā (Far.): Hıta ülkesinin miski, güzel kokusu.

m. 67a/6

mişkāl (Ar.): Ağırlık ölçüsü birimi.

m. 27b/9

mişl (Ar.): Eş, benzer.

m.+i 6b/13, 13b/20, 13b/20, 15a/13, 17a/21, 20b/1

mişl-i şāb (Far.): Genç gibi, civan, delikanlı.

m.+i 67a/19

mişlī (Ar.): Misli gibi olan, misline benzeyen.

m.+durur 40a/18

mīşe (< Far. bīşe): Orman.

m.+de 26b/1

m.+ler 64b/5

miyve (< Far. mīve): Meyve.

m.+ler 47b/2

mu^callaḳ (Ar.): Bir yere bağlı olmadan havada asılı duran. *bk. mu^callaḳa*

m. 4a/3

mu^callaḳa (Ar.): Bir yere bağlı olmadan havada asılı duran. *bk. mu^callaḳ*

m. 4a/17, 4b/1

mu^callaḳ (Ar.): Bir yere asılı veya bağlı olmadan boşlukta, havada duran.

m.+a 25b/4

mu^cārız (Ar.): Karşı gelen.

m. 32b/6, 44a/21

m. gel- (karşısına gelmek) 16a/19, 16b/20

m. ol- (karşısına geçmek) 7b/8, 7b/9-10, 8a/7-8, 10a/4, 11b/1, 15b/20, 33a/11,
48a/9, 48a/17, 57b/16

mu^cazzam (Ar.): Gösterişli, azametli.

m. 34b/14, 36b/14

mūcib (Ar.): Sebep, gerek.

m.+ince 39a/17, 56b/5

mu'ciz (Ar.): Mucize.

m.+ile 3b/20

mu'cizāt (Ar.): Mucizeler.

m.+ı 18b/10, 20b/11, 57a/18

muğaylān (Far.): Deve dikenini.

m. 22a/18, 47a/5, 60a/8

muḥabbet (Ar.): Sevgi; dostluk; yarenlik.

m. 33a/2-3

muḥaddiṣān-ı aḥbār (Far.): Hadis âlimlerinin haberleri, sözleri.

m. 52b/13

muḥāl (Ar.): Gerçekleşmesi mümkün olmayan.

m.+idi 44b/5

muḥālif (Ar.): Karşı çıkan.

m. 56a/4

Muḥammed: Hz. Muhammed. *bk. Muṣṭafā*

M. 1b/6, 14a/4, 14a/12, 27a/5, 40b/10, 67a/3

muḥiṭ (Ar.): Çevre, yöre.

m.+i 53b/7

muḥkem (Ar.): Dayanıklı, sağlam.

m. 36b/14, 58a/18, 58a/19

muḥliṣ (Ar.): İçten ve samimi olan.

m. 28a/21

muḥtāc (Ar.): İhtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

m.+ı 26b/13, 66b/11

muḥtasar (Ar.): Kısa, öz.

m. 46b/17

muḥtelif (Ar.): Farklı, çeşit çeşit.

m. 24a/8

muḥterem (Ar.): Saygı değer.

m. 29a/1

muḥteṣem (< Ar. muḥteṣem): İhtişamlı, görkemli. *bk. muḥteṣem*

m. 33b/19, 34a/5

muhteşem (Ar.): İhtişamlı, görkemli. *bk. muhteşem*
m.+leri 37a/9

Mu^cîn: Herkesin yardımcısı, herkese yardım eden; Allah.
M. 1b/3, 2a/12, 7a/12

muḳābele (Ar.): Karşı karşıya bulunma, yüz yüze gelme.
m.+sine 8a/15

muḳābil (Ar.): Karşı karşıya olan.
m. 32b/6, 43b/8, 44a/21

m. dur- (karşısına geçmek) 16a/15

m. dut- (karşısına tutmak) 9a/6, 9a/7, 9a/13, 9b/12, 16a/7, 16a/10, 16b/6

m. gel- (karşısına geçmek) 16a/19, 16b/20

m. ol- (karşısına gelmek) 7b/8, 7b/9-10, 8a/7-8, 9b/1, 10a/4, 11b/1, 15b/20,
16a/21, 16b/13, 16b/16, 16b/17, 33a/11, 48a/9, 48a/17, 57b/16

m. turuş- (karşılıklı durmak) 17a/13

muḳaddem (Ar.): Evvel, önce.

m. 8b/16, 25b/18, 27b/10, 27b/10, 33b/18, 34a/5, 39a/14, 39b/2, 39b/4, 60b/2,
61a/17

muḳaddemā (Ar.): Bundan önce, evvelce, eskiden.
m. 2b/10

muḳadder (Ar.): Ezelde takdir edilmiş, kaderde olan.
m. 39a/19, 67a/1, 67a/4, 67a/12

muḳārin (Ar.): Birlikte olan, yakın.
m. 33a/10

muḳarreb (Ar.): Yaklaşmış, yakın (kimse).
m. 13a/19, 16a/16

m.+lerle 34b/11

muḳarrer (Ar.): Hakkında karar verilmiş, kararlaştırılmış.
m. ol- (kararlaştırılmış olmak) 38a/10

muḳayyed (Ar.): Bağlı, kayıtlı.
m. ol- (kayıtlanmak, bağlanmak) 4a/14

muḳbil (Ar.): Bahtı açık ve talihli, bahtiyar.
m. 28a/5, 28a/7

muḳīm (Ar.): Bir yere yerleşen, bir yerde oturan, ikamet eden.
m. ol- (bir yerde oturmak, ikamet etmek) 19b/10, 39a/18, 55a/8, 58a/12, 58a/21

mūm (Far.): Mum.

m. eyle- [(mec.) yumuſatmak, uslandırmak] 3b/20

mūnis (Ar.): Cana yakın, can yoldaſı, dost.

m. ol- (cana yakın olmak) 54a/3, 54a/4

m.+i 46a/8

muntazam (Ar.): Dūzenli, tertipli.

m. 35a/7

muntazır (Ar.): Bekleyen, gōzleyen.

m. olup dur- (beklemek, gōzlemek) 31a/17

m. ur- (beklemek, gōzlemek) 32a/3

m.+dur 40a/10

mūr (Far.): Karınca.

m. 8a/8, 15a/10, 17a/16, 23a/15, 23b/17, 30a/3, 30a/7, 44b/16, 47b/18, 48a/15, 56b/2, 56b/16, 58b/17, 61a/15, 62b/20

m.+ca 67b/2

m.+calar 62a/17

m.+casın 56b/20

m.+ı 46a/21

m.+ıdur 46a/3

m.+iken 65b/21

m.+uñ 40b/21

mūr-ı sūhan-dān (Far.): Dūzgūn ve gūzel konuſan karınca. *bk. mūr-ı sūhan-ver*

m.+am 27a/12

mūr-ı sūhanver (Far.): Dūzgūn ve gūzel konuſan karınca. *bk. mūr-ı sūhan-dān*

m.+den 41a/1

murād (Ar.): Arzu edilen ſey, dilek.

m. 14a/2, 40b/8

m.+ıdur 18a/21

m.+ın 27a/7

m.+ınca 65b/17

m.+um 37a/5

m.+umca 54b/17

m.+umuzca 39b/9

muraſſa^c (Ar.): Kıymetli taſlarla sūslenmiſ.

- m. 35b/6
- murđār** (Ar.): Kirli, pis.
m.+da 66b/18
- murġ** (Far.): Kuş.
m. 17b/7, 23a/14, 30b/12, 42a/17
- murġ-ı ʿacīb** (Far.): Çok acayip kuş.
m. 54b/5
- murġ-ı dem** (Far.): Kırmızı kuş.
m.+den 14b/16
- murġ-ı Kāf** (Far.): Kaf dağının kuşu, Simurg.
m. 56a/9
- murġ-ı Rūh** (Far.): Ruh kuşu.
m.+ıla 57b/5
- murġān** (Far.): Kuşlar.
m. 10b/1, 14b/13, 14b/16, 20a/2, 20b/1, 20b/18, 20b/20, 42a/18, 44b/20, 46a/10,
53a/10, 53a/16, 54b/7, 55a/2, 55a/3, 61a/14, 62a/20, 62a/21
m.+a 60a/7
- Mūsā**: Hz. Mūsâ. *bk. Mūsā-yı Kelīm*
M. 4b/11, 13a/2, 32b/10, 60a/13
- Mūsā-yı Kelīm**: Allah'ın hitabına mazhar olan Hz. Mūsâ. *bk. Mūsā*
M. 57a/20
- musahḥar** (Ar.): Emir ve itaat altına alınmış.
m. 23b/6, 67a/20
m. it- (boyun eğdirmek) 37b/12, 46a/7
m. ol- (itaat etmek) 13b/10, 30a/15, 44a/19, 45a/8-9
m.+uz 6a/4
- muşāhib** (Ar.): Sohbet arkadaşı olan kimse.
m. kı1- (sohbet ettirmek) 6a/2
- musallaṭ** (Ar.): Sataşan, rahat bırakmayan.
m. eyle- (birini bir kimsenin başına sarmak) 23b/12
m. kı1- (birini bir kimsenin başına sarmak) 24a/18
- muşanna^c** (Ar.): Ustaca yapılmış, sanatlı.
m. 58a/12
- muşannif** (Ar.): 1. Tasnif eden, sınıflandıran.

m.+leri 2b/10

2. Yazar, müellif.

m.+i 2b/9

muşibet (Ar.): Dert, sıkıntı.

m.+ler 61b/6

Muştafā: Hz. Muhammed. *bk. Hz. Muḥammed*

M. 1b/6, 27a/5

M.+ya 2b/8, 4b/4, 9a/4, 10a/19, 11b/16, 14a/6, 14b/17, 23b/2, 26a/15, 26b/17, 28a/8, 35a/5, 43b/9, 44b/21, 48a/7, 52a/9, 57a/7, 62b/3

müş (Far.): Fare, sıçan.

m.+ca 43b/2

muşt (Far.): Yumruk, mušta.

m. 56b/12

muştula-: Müjdelemek.

m.-dı 11b/9

muṭābık (Ar.): Uygun, münasip.

m. 37b/12, 38b/17

muṭavvel (Ar.): Uzun uzadıya anlatılmış, uzun.

m. 37b/3

muṭteber (Ar.): Saygın, itibarlı.

m. 2a/17, 2b/9, 33b/18, 35a/15, 54a/21

muṭī^c (Ar.): Uyan, itaat eden.

m. 33b/1, 33b/14, 65b/19

m. kııl- (itaat ettirmek) 23b/4

m. ol- (itaat etmek) 24a/4, 28b/3, 44a/16, 45a/7, 60a/16, 62b/21

muṭī^c-i ḥalk-ı ʿālem (Far.): Herkesin, her şeyin itaat ettiği.

m. 67a/21

muṭlaḳ (Ar.): Kesin, kati.

m. 25a/13, 65b/20

muṭrib (Ar.): 1. Bir musiki aleti çalan kimse.

m. 31a/11

2. Bir yerde bulunan musikişinas topluluğu.

m. 56b/8

muṭribān (Ar.): Musiki aleti çalanlar.

- m. 44a/3
- muṭṭali**^c (Ar.): Bilen, öğrenen, vakıf olan.
- m. kı1- (bir durumdan haberdar etmek) 45b/15
- m. ol- (öğrenmek, haberdar olmak) 2b/15, 29b/20, 37a/5, 37a/6, 38a/7, 62b/9
- muvāfaḳat** (Ar.): Uzlaşma.
- m. kı1- (uzlaşmak, anlaşmak) 55a/13
- muvāfiḳ** (Ar.): Uygun, münasip.
- m. ol- (uygun olmak) 13b/12, 54a/5
- mūy-ı siyāh** (Far.): Siyah saç.
- m.+ın 20a/12
- muḳaffer** (Ar.): Zafer kazanmış, galip.
- m. düş- (galip gelmek) 60b/1, 62a/15
- m. mi 8a/10
- muḳız** (Ar.): Zarar veren, zararlı.
- m.+dur 38a/3
- mübārek** (Ar.): Hürmete layık, muhterem; mukaddes.
- m. 4b/20, 8a/2, 15a/2, 20a/3, 28b/20, 29a/9, 39b/6, 45b/17
- mübārek-bād**: Mübarek olsun.
- m. 19b/5, 19b/8
- mübārız** (Ar.): Savaşçı, cengâver.
- m. 17b/14
- m.+leri 18b/13
- m.+ler+ile 26a/1
- Mübdi**^c: Yok iken var eden, varlık alemine çıkarıcı; Allah
- M. 1b/3
- mübeddel** (Ar.): Değiştirilmiş, başka bir şekle konulmuş.
- m. kı1- (değiştirmek) 24a/9
- mübīn** (Ar.): Açık, belli, aşikâr.
- m. 1b/5
- mübtelā** (Ar.): Âşık, tutkun.
- m.+nuñ 3b/20
- mücelled** (Ar.): Ciltlenmiş, ciltli.
- m. 67a/2
- mücrimīn** (Ar.): Suçlular, günahkârlar.

- m.+e 1b/11
- müdüâm** (Ar.): Devamlı, sürekli.
m. 13b/11
- müdüârâ** (Ar.): Kin ve düşmanlığı örtüp zâhiren dost gibi davranma.
m. kı1- (dost gibi davranmak) 62b/5
- müddet** (Ar.): Vakit, süre.
m.+ile 38a/4
- mü'ellif** (Ar.): Yazar, muharrir.
m.+leridür 2b/10
- mü'ezzîn** (Ar.): Ezan okuyan kimse.
m. 31b/11
- müfsid** (Ar.): Fesatçı, fitneci, bozguncu.
m. 48a/1
- mühendis** (Ar.): Mühendis.
m.+lerden 38a/5
m.+lere 38a/5
m.+lerüñ 38a/7
- müheyyâ** (Ar.): Hazır, amade.
m. kı1- (hazırlamak) 31b/2, 57a/11
m. ol- (hazırlanmak) 14a/15, 31b/8
- mühlet** (Ar.): Belirli bir süre, vade.
m. 26a/19
m. bul- (süre bulmak, fırsat elde etmek) 40a/16
m. vir- (belli bir süre vermek) 13b/17, 13b/18, 21a/18, 21b/1, 21b/8, 26b/19
m.+i 21a/21, 22a/9, 27a/1
- mühlet-i °ömr** (Far.): Ömür süresi.
m.+i 28b/19
- mühmelât** (Ar.): Anlamsız, boş sözler.
m. 42b/13
- mühr** (Far.): Mühür. *bk. mühür*
m.+i 65a/20
m.+ine 3b/21
m.+i+çün 3b/21
m.+iyi 19a/18

m.+ün 45b/13

mǖhr-i ḥātem (Far.): Peygamberlik mǖhrü.

m. ur- (mühürlemek) 42a/13

mǖhre (Far.): Yumru, top gibi yuvarlak şey.

m. 36a/12, 36a/13, 51b/18, 51b/19, 51b/21

m.+i 36a/12, 36a/13

m.+nüñ 51b/17, 51b/19

m.+si 36a/12, 51b/17

mǖhür (Far.): Mühür. *bk. mǖhr*

m. 19a/18

m. ur- (mühür vurmak) 29b/12, 48b/4

mǖhürlü (Far.+T.): Mühürlenmiş olan.

m. 45a/13

mǖjde (Far.): Sevindirici haber, muştı.

m. kı1- (müjdelemek) 5b/13

m. ol- (müjdelemek) 32b/14

mǖjde-bād (Far.): Müjde olsun.

m. 25b/19, 27b/21, 29a/5

mǖlevven (Ar.): Renkli, renk renk.

m. 20a/4

mülk (Ar.): Mal, mülk.

m. 8b/4

mülūk (Ar.): Hükümdarlar, melikler.

m. 65b/7

mülūk-i selāṭīn (Far.): Mülklerin sultanı.

m. 65b/5

m.+i 66a/8

mü'̄min (Ar.): İman sahibi, müslüman.

m. 11b/16, 26b/12, 31b/7, 67a/7

mǖmkin (Ar.): Mümkün.

m. 21a/19, 28a/13, 40b/19

münācāt (Ar.): Dua ve niyazda bulunma.

m. it- (yalvarıp yakarmak) 3b/14, 4a/4, 4a/17

mǖnaḳḳaṣ (Ar.): Nakışlı, süslü.

- m. 20a/4
- münevver** (Ar.): Aydınlık, nurlu.
m. 2a/9, 3a/3
m. kı1- (nurlandırmak, aydınlatmak) 13b/13
m. ol- (nurlanmak, aydınlamak) 40a/4
- münezzeh** (Ar.): Uzak, beri.
m. 1b/2
- münkir** (Ar.): İnanmayan, imansız.
m.+ise 33b/7
- münşak** (Ar.): Yarılmış, çatlamış.
m. ol- (çatlamak, yarılmak) 1b/13
- müntehā** (Ar.): Bir şeyin varabileceği son nokta, son.
m. 53b/20, 53b/21, 54a/17
- mürd** (Far.): Ölmüş.
m. 30a/11
- mürde** (Far.): Ölü, ölmüş.
m.+ye 46a/1
- müretteb** (Ar.): Maksatlı olarak düzenlenmiş.
m. kı1- (hazırlamak) 26a/19
m. ol- (hazırlanmak) 25b/1
- mürsel** (Ar.): Gönderilmiş, yollanmış.
m. 22b/19, 42b/14
- mürşid** (Ar.): Rehber, kılavuz.
m. 40a/20
- mürşid-ü kāmīl** (Far.): Tasavvufta seyr-i sülukunu tamamlayıp irşat görevinde bulunan kişi.
m. 40a/18
- mürüvvet** (Ar.): İyilik ve ihsanda bulunma.
m. al- (bir karşılık almak) 22a/5
- müsebbibe'l-esbāb** (Ar.): Her şeyin yapılmasına, ortaya çıkmasına sebep olan; Allah.
m.+dur 63a/1
- müsellaḥ** (Ar.): Silahlandırılmış, silahlı.
m. 64b/3
- müstaḡraḳ** (Ar.): Garkolmuş, donanmış.

m. 32a/16

m. ol- (baştan aşağı donanmak) 32a/7, 32a/8

Müste^ʿān: Kendisinden yardım istenen, yardımı dilenen; Allah.

M. 3b/16, 14a/2, 67a/5

müstecāb (Ar.): Kabul edilen (istek, dua vb.).

m. ol- (kabul olmak) 34a/20, 34b/1

müstedām (Ar.): Sürekli, daim, baki.

m. ol- (ayakta kalmak) 56b/1, 56b/1

müstedār (Ar.): Yuvarlak.

m. 43b/14

müstemi^ʿ (Ar.): Dinleyen, kulak veren (kimse).

m.+den 14a/2, 27a/3, 40b/7

Müsülmān: Müslüman.

M. 26b/12

M. ol- (İslamiyeti kabul etmek) 12a/8, 12b/10, 12b/12, 13a/1, 13a/2-3, 13a/9,
13a/10, 13a/11, 21b/16, 22a/1, 22a/14, 22a/16, 23b/7, 46b/1, 61b/20, 62a/9

M.+ları 58a/9

müşerref (Ar.): Şereflenmiş, şerefli.

m. 2a/9

m. kı- (şereflendirmek) 12a/17

m. ol- (şereflenmek) 52b/17

m.+dür 26b/7

müşg-bār (Far.): Misk kokulu.

m. 52b/8

müşg-dem (Far.): Misk nefesli.

m. 14b/20, 31b/19

müşkil-güşā (Ar.): Müşkülleri açan, halleden.

m.+de 6a/11

müşkilāt (Ar.): Zorluklar, güçlükler.

m. 2b/14

m.+ı 6a/6

müşkül (Ar.): Zor, güç.

m. 13a/17, 66b/1

m.+ümüz 45b/13

müştāk (Ar.): Gönülden isteyen, arzulu.

m. 14a/11

m. ol- (içten gelerek istemek) 59b/8

müşterek (Ar.): Ortak, beraber.

m. 65b/11

müâla^{ca} (Ar.): Etraflıca düşünme, inceleme.

m. kı1- (üzerinde düşünmek) 29b/20

mütehıyyır (Ar.): Hayrete düşmüş, şaşırılmış.

m. kal- (şaşırmak) 6b/9

müterâdif (Ar.): Birbiri ardınca giden.

m. 2a/11

mütevâlid (Ar.): Birbirinden doğup üreyen.

m. 2a/11

müttefik (Ar.): Birbiriyle ittifak etmiş, anlaşmış.

m. ol- (anlaşma yapmak, birleşmek) 24b/6, 62a/11

müvecceh (Ar.): Makbul, münasip.

m. gör- (münasip görmek, uygun görmek) 42b/5, 60b/14

müvekkel (Ar.): Kendisine vekâlet verilen.

m. ço- (vekil bırakmak) 39a/15

müyesser (Ar.): Nasip olan.

m. eyle- (nasip etmek) 67a/4

m. it- (nasip etmek) 67a/10

m. ol- (nasip olmak) 12a/8, 47a/19

müzeyyen (Ar.): Bezenmiş, süslü.

m. 64b/3

N

n'eyle-: Ne eylemek, ne yapmak.

n.-di 48b/8

n.-mek 65b/3

n'it-: Ne etmek, ne yapmak.

n.-(d)elüm 36b/11

n.-(d)em 40b/14, 40b/19, 43b/8, 67a/6

n.-(d)ersiz 36a/18

n.-diler 34a/10

n.-mek 65b/3

n'ol-: Ne olmak.

n.-a 2b/3, 19a/19, 27a/16, 33b/7, 56b/21, 56b/21, 57a/1, 67a/19

n.-adı 45b/10

n.-aydı 54a/4, 59a/3

n.-ısdur 3b/7

nacağ (< Far. nāçeḡ): Kısa, küçük balta.

n. 22a/2, 50a/4

nācī-i sāyir-zünüb (Far.): Her türlü günahın, kusurdan beri olan; Allah.

m. 1b/4

nā-çār (Far.): Çaresiz.

n. 24a/4

nādiri'l-vuḡū^c (Ar.): Nadir olan şeyler.

n. 52b/16

nā-gāh (Far.): Ansızın, birdenbire. *bk. nā-gehān*

n. 50b/11, 51b/9, 55b/7, 56a/13, 63a/15

nağam (Ar.): Nağmeler, ezgiler.

n. kıl- (nağmeler, ezgiler söylemek) 14a/11

nā-gehān (Far.): Ansızın, birdenbire. *bk. nā-gāh*

n. 4a/9, 4a/13, 11a/17, 25b/19, 27b/20, 29a/4, 29b/17, 38a/11, 38b/3, 38b/21, 39b/21,
40a/9, 45a/11, 54a/20, 59b/3, 64a/10

nāhiye (Ar.): Bucak, nahiye.

n.+sine 43a/15

nāḡun (Far.): Tırnak.

n. 14b/2, 57a/17

naḡāra (Far.): Büyük savaş davulu.

n.+lar 15a/11

naḡil (< Ar. naḡl): Söyleme, anlatma. *bk. naḡl*

n. 169b/4

n.+leri 2b/11

nāḡilān-ı muḡtār (Far.): Seçilmiş nakiller.

n. 41a/2-3, 52b/13

nākūlān-ı ihvān (Far.): Dostların naklettikleri, anlattıkları.

n. 3b/8

naql (Ar.): Söyleme, anlatma. *bk. naqil*

n. 40a/17

n. ol- (anlatılmak, söylenmek) 66a/20

n.+ince 14a/14, 27a/17, 41a/3, 52b/12

n.+inden 2b/10

naqş (Ar.): Eksiklik, noksanlık.

n.+ı 66b/13

naqş (Ar.): Nakış, işleme.

n. it- (oyun etmek) 46a/3

n. it- (süsleyip bezemek) 60b/15

naqş-ı nigīn (Far.): Mühür nakışı.

n.+i 2a/8

Nāqūr-ı Şirāz: İran pehlivanlarından biri.

N. 32a/1

nāqūş (Ar.): Kilise çanı.

n. 49b/12, 64b/2

na^l (Ar.): Nal. *bk. nal*

n. 17b/4

n.+ı 15a/13

n.+ından 10a/16, 49b/21

n.+ının 1b/8

n.+uñ 15a/14

nal (< Ar. na^l): Nal. *bk. na^l*

n.+ın 41a/21

n.+ından 50a/9

nālān (Far.): İnleyen.

n. 22b/17

nāliš (Far.): İnleme, inilti.

n. 57b/2

nām (Far.): Şan, şöhret, ün.

n. 33a/10

n.+ı 32a/12

n.+um okut- (şanını, şöhretini anlatmak) 46a/16

namāz (Far.): Namaz.

n. 57b/1

n. kııl- (namaz kılmak) 4b/11, 31b/13, 40a/8, 57b/2

n.+dan 3a/5, 14a/20, 32b/11, 39b/20, 41b/2

n.+ın kııl- (namaz kılmak) 4b/11, 14a/20, 32b/10, 41b/2

nāme (Far.): Kitap, mektup, yazılı şey.

n. 24b/17, 27b/7, 28a/10, 28a/14, 28a/15, 29a/5, 29a/7, 29a/16, 29b/11, 30a/18,
42a/10,

45a/15, 45b/12, 46b/20, 47a/7, 48a/18, 48b/1, 48b/3, 48b/6, 48b/12, 48b/17, 50a/17

n.+de 29b/21, 30a/17, 45b/12, 45b/17, 46b/18, 46b/19, 56b/6, 57a/6

n.+i 28a/15, 28a/16, 28b/2, 28b/3, 29a/9, 29b/10, 29b/11, 29b/15, 29b/19, 29b/19,
37a/2, 37a/2, 42a/11, 42a/13, 42a/20, 42a/21, 42b/1, 42b/1, 43a/1, 45a/16, 45a/18,
45b/6, 48a/19, 48a/20, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/7, 56a/16, 56b/3, 56b/5

n.+ler 48b/18

n.+ler+ile 48b/20

n.+m 57a/4

n.+ñi 42a/18

n.+nüñ 42a/12, 42b/15, 45b/13, 45b/15, 48b/5

n.+si 42b/15, 45a/13, 48b/10

n.+sin 14a/11, 29a/9, 29a/14, 29b/18, 42b/21, 57a/9

n.+sinde 29a/15, 29b/8, 30a/20, 42b/19, 45b/18

n.+sine 48a/9

n.+sini 44a/8

n.+ye 29b/12

nāme-i Efrāsiyāb (Far.): Efrasiyab'ın namesi.

n. 56a/15, 56a/20

nāme-i Kubād (Far.): Kubad'ın namesi.

n.+da 29b/9

nāme-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın namesi.

n.+ı 45b/2, 45b/14, 46b/20

nāmever (< Far. nām-āver): Namlı, ünlü. *bk. nāmudār, nām-dār*

n. 14a/1, 26b/11, 28b/18

nāmudār (< Far. nām-dār): Namlı, ünlü. *bk. nāmever, nām-dār*

- n. 52b/7, 61a/11
- nāmūs** (Ar.): Şeref, itibar.
n. 33a/10
- nām-dār** (Far.): Namlı, ünlü. *bk. nāmever, nāmudār*
n. 23b/14
- nām-ı evvel** (Far.): Namının, şanınin başlangıcı olmayan; Allah. *bk. nām-ı ezel*
n. 29b/21
- nām-ı ezel** (Far.): Namının, şanınin başlangıcı olmayan; Allah. *bk. nām-ı evvel*
n. 45b/18
- nām-ı Hudā** (Far.): Allah'ın yüceliği, büyüklüğü.
n. 54b/21
- nām-ı nīgū** (Far.): Güzel ad, şöhret.
n.+sı 67a/16
- nām ı nişān** (Far.): Ün, şan, şöhret.
n.+ı 26a/18, 28a/10, 30b/2
- nār** (Ar.): Ateş.
n. 34a/15, 51b/19, 60b/12
n.+a 52a/2
n.+ı 1b/6, 30a/21, 44b/11
n.+ından 14a/10
- na^cra** (Ar.): Yüksek sesle bağırma, haykırma.
n. haykır- (nara atmak) 9a/20
n. ur- (nara atmak) 8b/21, 9a/4, 14a/17, 15b/12, 16a/5, 41b/14, 46b/9, 56b/12
n.+lar 3b/6, 31b/5
n.+lardan 41a/21
n.+muzdan 48a/3
n.+sından 14b/10, 15b/13, 32b/1, 41a/19, 50a/5, 61a/7, 66a/18
- nār-ı a^czam** (Far.): Büyük ateş; cehennem.
n.+ı 60b/12
- nār-ı nūr** (Far.): Ateşe tapanların ilahı.
n.+a 14b/19
n.+dan 56b/7
- naşb** (Ar.): Atama, tayin etme.
n. it- (atamak, tayin etmek) 55a/8

naşīb (Ar.): Nasip, hisse.

n. it- (nasip etmek) 39b/19, 40a/1

n. kıl- (nasip etmek) 40a/1

n. ol- (kısmetine düşeni elde etmek) 8a/19, 39b/7, 40a/2

n.+leri 47a/16

n.+üñ 38b/18

n.+üñüz 39a/17

naşīhat (Ar.): Öğüt, nasihat.

n. 5b/8, 22b/9

n. tut- (öğütleri dikkate almak) 57a/5

n. vir- (öğüt vermek) 46a/16

n.+lerin dut- (öğütleri dikkate almak) 40a/10

n.+um dut- (öğüt tutmak) 12b/6

n.+uñ 12b/8

Nāşin: Bir kahraman.

N.+le 14b/2

Nāşir: Yardım eden, imdâda yetişen; Allah. *bk. Naşīr*

N. 1b/3, 30a/4

Naşīr: Yardım eden, imdâda yetişen; Allah. *bk. Nāşir*

N. 2a/12

nāṭık (Ar.): Konuşan, söz söyleyen.

n. 36b/21

nā-bedīd (Far.): Görünmez.

n. 20b/19, 36b/16

nā-bekār (Far.): İşe yaramaz, hayırsız.

n. 6a/9, 9b/4, 21b/4, 42a/2

n.+a 23b/7

nā-bekār-ı zışt-rū (Far.): Çirkin yüzlü işe yaramaz.

n. 59b/2

nā-çār (Far.): Çaresiz.

n. 23b/15

nā-dān (Far.): Cahil, bilgisiz.

n. 2b/4

nā-ḥalef (Far.+Ar.): Halef olmayan, aynı kanı taşımayan.

n. 28a/6

nā-nedīd (Far.+Ar.): Eşi, benzeri olmayan.

n. 59a/8

nā-ümīz (Far.): Ümidi olmayan.

n. 39a/19

nāy (Far.): Ney. *bk. ney*

n. 14b/10

n.+a 46a/2

nāy-ı rūyī (Far.): Tunç borusu, tunçtan yapılmış bir müzik aleti.

n.+ni

nāz (Far.): Naz, cilve.

n.+ıla 20a/13, 43b/21

n.+ından 14a/10

nāzar (Ar.): Bakma, bakış, bakış açısı.

n. 34b/18, 35a/12

n. eyle- (bakmak, dikkate almak) 8b/7, 9a/20

n. it- (bakmak, üzerinde durmak) 37a/10, 53a/4, 55b/1, 55b/1

n. kı1- (bakmak, dikkate almak) 6b/8, 8b/7, 8b/8, 8b/10, 10b/16, 12a/2, 15b/5, 15b/21, 20a/3, 20a/20, 21a/2, 25a/15, 27a/12, 34a/13, 36b/19, 38a/8, 38b/12, 39a/8, 40a/3, 40a/12, 50a/21, 52a/16, 54a/19, 55b/3, 62b/14

n. şal- (bakmak, göz gezdirmek) 20b/6, 32b/7

n. ur- (bakmak) 31b/9

n.+ı 21b/15

n.+ına gel- (huzura çıkmak) 56a/11, 6a/17

n.+ına getir- (huzura çıkarmak) 11a/11, 16a/13, 18b/5, 18b/8

n.+ına var- (huzura çıkmak) 25a/1

n.+ına yitür- (huzura çıkarmak) 9b/21

n.+ında 6a/7, 12a/2, 12a/5, 24a/15

nāzar-ı ʿināyet-i İlähī (Far.): Allah'ın lütüfkâr bakışı.

n. 24a/21

nāzır (Ar.): Bakan, nazar eden.

n.+dur 45b/20

nāzil (Ar.): Yukarıdan aşağıya inen.

n. it- (inmek, vahyolmak) 1b/11

n. ol- (inmek, vahyolmak) 3b/18

naẓım (Ar.): Nazım, manzume. *bk. nazım*

n. 2b/5

naẓm (Ar.): Nazım, manzume. *bk. nazım*

n. 1b/1, 3a/2, 3b/4, 3b/15, 4b/2, 4b/8, 4b/20, 5a/15, 5b/19, 6a/7, 6a/19, 6b/12, 7a/11, 7b/5, 8a/10, 8b/10, 8b/21, 10a/12, 11b/12, 12b/1, 13a/6, 13b/4, 14a/16, 14b/14, 15a/13, 15b/17, 16a/5, 16b/10, 17a/21, 17b/20, 18b/14, 19a/12, 19b/15, 20a/21, 20b/18, 21a/12, 21a/20, 21b/7, 21b/17, 22a/9, 22b/16, 23a/12, 23b/19, 24b/1, 24b/14, 25a/13, 26a/5, 26a/21, 28a/4, 28b/17, 29a/15, 29b/20, 30b/11, 30b/20, 31a/10, 31a/17, 31b/6, 31b/10, 31b/16, 32a/13, 32b/3, 33a/6, 33b/5, 34a/14, 34a/20, 35a/2, 35b/14, 36b/2, 36b/5, 37a/16, 37b/20, 38a/18, 38b/7, 39a/3, 40a/14, 41a/20, 41b/16, 42a/17, 42b/19, 43b/3, 44a/2, 44b/17, 45b/9, 47b/19, 49b/7, 50a/8, 51a/4, 51b/4, 52a/7, 52a/21, 52b/18, 53b/3, 53b/15, 54b/20, 56a/8, 56b/1, 56b/6, 57b/1, 58a/19, 59a/7, 59a/21, 60a/3, 60b/9, 61a/2, 61a/11, 62a/4, 62a/18, 63b/16, 65a/3, 65b/21, 66a/19, 67a/5, 67a/17

n.+ıla 2a/15

n.+ını 67a/15

n.+ıyı 40b/5

nāzūk (Far.): Nazik, kibar.

n. 52b/16

ne¹: Soru sıfatı.

n. 1b/12, 4a/11, 5b/6, 8a/6, 8a/12, 13a/8, 13a/19, 17a/8, 18a/6, 19a/9, 24a/5, 33a/9, 33b/16, 33b/20, 34a/1, 34a/14, 34a/15, 34b/20, 35a/10, 35a/12, 35b/7, 35b/16, 35b/19, 35b/19, 36a/18, 36b/18, 37a/11, 39a/13, 41b/11, 42a/2, 43a/10, 43a/18, 47b/9, 47b/9, 48a/9, 48a/18, 48b/12, 50b/6, 51a/7, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 52b/15, 53a/9, 53a/16, 54a/20, 54b/5, 55a/2, 55a/3, 55a/3, 55b/16, 57b/15, 61b/14, 62b/16, 62b/17, 62b/17, 65a/21, 66b/21, 67a/1, 67a/19, 67a/19

ne²: Zamir.

n. 4a/16, 6a/2, 6a/2, 6a/3, 6b/20, 11b/5, 12b/2, 12b/8, 12b/15, 13a/1, 15a/20, 19a/19, 21a/8, 21a/16, 21a/17, 24a/1, 25a/8, 28a/10, 33b/20, 37a/17, 38a/1, 38b/10, 40b/13, 45b/12, 46a/2, 47a/8, 48b/9, 48b/9, 48b/15, 61b/11, 63a/12

n.+durur 51b/15

n.+dür 2b/8, 4a/11, 4a/12, 4a/15, 5a/7, 6b/9, 8a/5, 8a/5, 10a/19, 11a/3, 12b/4, 13a/13, 14a/1, 14b/17, 24a/5, 27b/20, 30a/12, 30a/13, 30a/18, 32b/18, 34a/21, 37a/14,

37b/10, 40a/15, 50b/13, 53a/17, 53a/19, 53b/10, 57a/7, 60a/4, 61b/3, 65b/11

n.+ler 21a/11

n.+lere 11a/12

n.+sin 56b/17

n.+ye 26a/19, 43a/10

n.+yse 52b/1

ne³: Şaşma veya abartılı söz.

n. 7b/5, 8a/6, 14a/10, 18a/9, 34b/15, 39a/9, 40b/19, 49a/8, 54b/5, 56b/10

ne⁴: Bağlaç olan (ne.....ne).

n. 1b/4, 1b/4, 3a/19, 3a/19, 4a/6, 4a/6, 11b/15, 11b/15, 11b/15, 11b/16,
13b/20, 13b/20, 22b/6, 22b/6, 38b/19, 38b/19, 44b/11, 44b/12, 47a/15, 47a/15,
47a/16, 47a/16, 49a/6, 51b/9, 51b/9, 54a/19, 54a/20, 55b/3, 55b/3, 55b/9, 55b/9,
55b/9, 58a/15, 58a/15, 58a/16, 59a/20, 59a/20, 59a/21, 59a/21, 59a/21, 62a/12,
62a/12, 66a/3, 66a/3

ne⁵: Her şey, ne.

n. 12a/21, 12b/11, 14a/5, 15b/15, 22b/13, 23a/15, 31b/7, 40a/4, 46a/14, 52b/4,
52b/10, 54b/17, 63a/9, 63a/9

ne⁶: Yüklem durumundaki bazı isimlerin önüne gelerek “değil”, “yok” ve “+sIz” anlamlarında kullanılır.

n. 1b/13, 3a/20, 11b/3, 18a/5, 27a/12, 27b/5, 29a/10, 30b/14, 32b/7, 40a/21,
45b/8

nebāt (Ar.): Bitki.

n.+a 23a/20

nebī (Ar.): Peygamber.

n. 39b/11, 56b/4, 57a/20, 61a/6

n.+dür 45b/9

n.+nüñ 33b/7

nebiyya’llāh (Ar.): Allah’ın nebisi.

n. 42b/6, 50b/8, 51a/3, 51a/8, 51a/16, 51a/20, 51b/8, 52a/12, 55a/1

nebiyy-i hātem (Far.): Son peygamber; Hz. Muhammed.

n. 1b/7

nebiyy-i mürsel (Far.): Gönderilmiş peygamber.

n. 33b/6, 44b/20

n.+idi 23a/19

necāt (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

n. 36b/3

neci: “Nasıldır?” anlamında bir kelime.

n.+dür 25a/9

necis (Ar.): Pis, murdar.

n.+i 49a/4

n.+in 49a/7

neden: Neden, niçin, niye.

n. 8a/20, 8b/6, 35b/20, 45b/8

nef (Ar.): Fayda, çıkar, kâr.

n.+ine 19a/19

nefes (Ar.): Nefes, soluk.

n. 5b/20, 5b/20, 13b/18, 22b/19, 23b/2, 27a/8, 31a/18, 33a/9, 38b/2, 40a/4, 40a/5,
40a/14, 40a/15, 49a/6

n.+de 13b/9

n.+den 61a/1

n.+i 49a/5, 51a/19

n.+in 49a/5

nef̄h-i ʿĪsī (Far.): Hz. İsa'nın ölüleri diriltten nefesi.

n. 20a/6

nefir (Far.): Hücüm borusu.

n. 14b/10, 17a/15

n.+ler 15a/11, 32b/1

nefrīn (Far.): Beddua etme, ilenme, lanet.

n. it- (beddua etmek) 2b/1

nefs (Ar.): Nefis, ruh, can.

n. 13b/10, 156b/7

n.+e 13b/16

n.+i 13b/11, 26b/12, 66b/8

n.+ile 13b/14

n.+üme 33a/18, 55a/19

n.+ümüz 51a/3

n.+ümüze 53b/6, 55a/7

n.+üñ 13b/10, 13b/14, 26b/13, 66a/21, 66b/9

n.+üñden 66a/20

n.+üñi 66b/8

nefs-i emmāre (Far.): İnsanı kötülüğe sürükleyen nefis.

n. 66b/5

n.+durur 26b/7

nefs-i miskīn (Far.): Zavallı nefis.

n. 67a/7

nefs-i zulmet (Far.): Kötülüklerin kaynağı olan nefis.

n. 40b/1

neft (Far.): Neft yağı. *bk. neft*

n. 58a/14, 58a/15, 58a/15, 58a/16

n.+ile 64b/6

neft̄ (< Far. neft) Neft yağı. *bk. neft*

n.+i 58a/14

nehār (Ar.): Gündüz, gün.

n. 4a/6

neheng (Far.): Timsah.

n. 9a/7, 10a/18, 26b/1, 29b/3, 30b/15, 33a/7, 43b/5, 43b/5, 45a/10, 46b/3, 47b/16,
49b/8, 53b/11, 55a/6, 55a/19, 56b/20, 64b/20, 66a/1, 66a/13

n.+e 64b/6 , 54a/1

n.+lere 60b/20, 66a/10

Nemrūd: Babil'in kurucusu olan ve Hz. İbrahim'i ateşe attıran hükümdar.

N. 2b/1

nem-nāk (Far.): Nemli, ıslak.

n. 32b/16, 59b/19

nereye: Nereye.

n. 40a/6, 40a/7, 50b/16, 51a/20, 52a/11

nergis (Far.): Nergis çiçeği.

n. 4b/8, 14a/11, 39a/2

Nerīmān: Rüstem'in dedesi, Sām'ın babasıdır. Kahramanlıklarıyla ünlüdür. *bk.*

Nerīmān-ı kal^ca-güşāy

N.+a 17b/10

Nerīmān-ı kal^ca-güşāy: Kaleler fetheden Neriman. *bk. Nerīmān*

N.+dan 25a/4

nerre-dīv (Far.): Erkek dev.

n. 3b/4

nerre-şīr (Far.): (mec.) Yiğit, kahraman, savaşçı.

n. 32b/8, 48a/5, 56b/15, 62a/20

nesil (< Ar. nesl): Nesil, soy. *bk. nesl*

n.+leri 56a/3

nesīm (Ar.): Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

n. 53a/20

n.+di 54a/11

neşir (< Ar. neşr): Düzyazı. *bk. neşr*

n. 3a/4, 4a/3, 4b/4, 4b/10, 5a/1, 8a/12, 8b/11, 9a/5, 10a/19, 13a/7, 14a/18, 15a/15, 15b/18, 16a/6, 16b/11, 17b/7, 18a/2, 18b/20, 19b/1, 19b/16, 20b/2, 20b/21, 21a/15, 21b/3, 21b/11, 21b/21, 22a/13, 22b/21, 23b/21, 24b/2, 25a/15, 26a/16, 28a/9, 29a/2, 30b/12, 31a/1, 31a/12, 31a/19, 31b/8, 31b/12, 31b/18, 32a/15, 32b/5, 33a/7, 34a/16, 34b/1, 35a/5, 35b/15, 36b/4, 36b/7, 37a/18, 37b/21, 38b/2, 38b/9, 39a/5, 41b/1, 41b/20, 42a/18, 42b/20, 43b/10, 44a/6, 44b/21, 45b/10, 46b/19, 48a/7, 49b/11, 51a/6, 51b/6, 52a/9, 52b/20, 53b/5, 53b/17, 55a/1, 56b/3, 57a/8, 58a/20, 59a/9, 59b/1, 60a/5, 60b/13, 61a/4, 61a/16, 62a/6, 62b/4, 65a/8, 66a/4

nesl: (Ar.): Nesil, soy. *bk. nesil*

n.+i 24a/19, 44b/18, 45b/17, 60b/8, 60b/12

n.+idür 59b/14, 59b/14

n.+in 60b/11

n.+inden 55b/17, 58a/3, 58b/12

n.+ine 22b/20, 58a/4

n.+ini 58b/19

n.+inüñ 60b/9

nesl-i Ādem (Far.): Hz. Adem'in nesli.

n.+i 60b/10

n.+ile 55b/16

nesl-i şeyāṭīn (Far.): Şeytan'ın nesli.

n. 3b/10

n.+üñ 59b/11

nesne: Varlık, madde, şey.

n. 4a/9, 4a/16, 18a/8, 37a/17, 37b/9, 47a/17, 63a/1

n.+durur 48a/18

n.+i 27b/2

n.+ler 37a/16

neşr (Ar.): Düzyazı. *bk. neşir*

n. 5a/20, 5b/21, 6a/10, 6a/21, 7a/13, 11b/17, 12b/3, 14b/18

n.+ini 40b/5, 67a/15

nesrîn (Far.): Yaban gülü.

n. 40a/7

Nesr-i Tāyir: Nesir burcu, kartal takımyıldızı.

N. 50b/2, 50b/6, 50b/7, 54b/11

N.+a 54b/12

N.+le 50b/10

N.+üñ 54b/13

nev^c (Ar.): Cins, tür.

n. 66b/17

nev^ca (Ar.): Tür, çeşit.

n. 66b/17

nevāht (Far.): Okşama, sevgi gösterme. *bk. nevāhat*

n. kı- (sevgisini göstermek) 166a/8

nevāhat (< Far. nevāht): Okşama, sevgi gösterme. *bk. nevāht*

n. kı- (sevgisini göstermek) 7a/21, 26a/4

nevāziş (Far.): Okşama, gönül alma, iltifat etme.

n. kı- (iltifat etmek) 14b/19

nevbet (Far.): Nöbet.

n. dön- (sıra ile nöbet tutmak) 31b/4

nevha vü zār (Far.): Ağlayıp sızlanma.

n. it- (ağlayıp sızlanmak) 23b/21

nev-cüvān (Far.): Genç, delikanlı.

n. 12a/3, 20b/9

n.+uz 33a/18

ney (Far.): Ney. *bk. nāy*

n. 31a/8, 31a/11

n'eyle-: Ne eylemek, ne yapmak.

n.-di 16b/1

n.-r 11b/4, 22b/12

n.-yem 30a/13, 61b/20

nezāket (Far.): Nezaket, terbiye, edep.

n.+i 48b/14

nıṣfu'l-leyl (Ar.): Gece yarısı.

n. 62b/10

ni^cam (Ar.): Nimetler.

n. 25b/12

nic'it-: Nice etmek, nasıl yapmak.

n.-(d)elüm 21a/8, 64a/2

nice: 1. Nasıl, ne şekilde, hangi hâlde.

n. 2b/16, 5b/10, 9b/4, 9b/4, 12a/15, 13a/18, 16b/1, 19a/9, 19a/11, 24b/14, 27a/13,
35b/7, 35b/19, 46b/15, 46b/16, 48b/5, 49a/1, 54b/9, 63a/14, 63b/12, 65a/12, 65a/12,
65a/14, 67a/21

n.+durur 48b/12

n.+dür 28a/2

2. Çok, pek çok, çokları.

n. 3b/1, 3b/2, 11a/2, 11a/2, 16b/17, 18a/7, 22a/21, 25a/14, 25a/14, 26a/8, 26a/8,
26b/13, 36a/9, 41a/11, 44a/15, 44b/10, 47b/20, 52a/15, 52a/16, 53b/17, 54a/14,
54b/12, 55a/9, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/7, 58b/10, 31b/19,

n.+ler 17b/13, 17b/13, 19a/1

n.+lerüñ 19a/1

n.+müz 54b/10

n.+sin 66a/14

n.+sine 63a/14

n.+sinle 18b/3, 18b/3

3. Kaç, ne kadar

n. 63b/12

nice nice: Çok defa, defalarca.

n. 20a/15

niçün: Neden, niçin.

n. 3a/12, 5a/10, 5b/16, 8a/21, 11a/18, 11a/21, 15a/18, 15a/19, 17a/9, 22b/4, 27a/8,
38a/2, 42b/12, 42b/13

nidā (Ar.): Seslenme, ses.

n. 40a/1

n. gel- (ses gelmek) 38b/7

n.+yı 40a/9, 40a/10

niden: Neden.

n.+dür 10b/19

niġār (Far.): Resim gibi güzel sevgili.

n. 52b/6

nigehbān (Far.): Bekçi, gözcü.

n. 42b/4

niġīn (Far.): Yüzük şeklinde mühür.

n. 2a/8, 2a/9

nihān (Far.): Gizli, saklı.

n. 59b/4, 61a/18

n.+dur 27a/8

n.+ı 63b/18

nihānī: Gizli, gizlice.

n. 5b/21, 62b/7

nihāyet (Ar.): Son.

n. 13b/21, 14a/6, 26b/20

n.+i 6b/18

niġāb (Ar.): Peçe, yüz örtüsü.

n.+ı 27a/9

n.+ından 14a/7

nīk-nām (Far.): Namı iyi olan, iyi nam kazanmış.

n. 23a/17

Nil: Nil Nehri.

N. 17a/21

ni^cmet (Ar.): 1. İyilik, ihsan, bağış.

n. 16b/10, 35b/4

n.+e 37b/12

2. Yiyecek, içecek.

n. 2b/2, 34a/8

n.+ile 30b/8, 49a/13

n.+ler 31a/4, 47b/2

n.+lerini 43b/20

Nīm̄rūz: Eski İran'da bir şehir.

N. 25b/3, 25b/12, 27b/3, 30b/7, 32a/10, 32a/17

nişān (Far.): İşaret, belirti; nam, ün.

n. belür- (belirti olmak) 52a/17

n. bul- (iz, işaret bulmak) 4b/17

n. getür- (iz, eser, alamet getirmek) 38b/10

n. işit- (şanını, şöhretini duymak) 54b/10

n. қо- (iz bırakmak) 19a/20

n. vir- (benzemek) 15a/12, 20b/8, 43b/16

n.+ı 32a/12

n.+uñ 19a/21, 28a/19

nişān-ı Efrāsiyāb (Far.): Efrasiyab damgası, mührü.

n. 48b/19

nite: Nasıl.

n. 2b/13, 4a/4, 6b/18, 7b/7, 7b/13, 11b/18, 14a/14, 23b/5, 25a/11, 27b/6, 31a/2,

31a/14, 34a/20, 35a/15, 42b/20, 43a/2, 44b/10, 47a/4, 50a/17, 51a/12, 54a/8, 57b/9,

61b/1, 63b/19

nitekim: Nitekim, gerçekten.

n. 6b/9, 67a/21

n'it-: Ne etmek, ne yapmak.

n.-(d)em 27a/9

n.-(d)er 22b/12

niyāz (Far.): Yalvarma, yakarma.

n. 4a/2, 43b/21, 57b/2

n. eyle- (yalvarmak) 3b/16

n.+a 57b/1

n.+dan 14a/20, 32b/11, 39b/20

niyyet (Ar.): Niyet, amaç.

n. it- (düşünmek, niyetlenmek) 33b/13, 54a/12, 55a/15, 55a/16

n.+de 27a/20

n.+ine 63b/15

niżām (Ar.): Düzen, sıra, usül.

n. 2a/15, 26a/18

nīze (Far.): Mızrak, süngü, kargı.

n. 50a/10

n.+ler 15a/14, 32b/4

n.+müz 56b/13

n.+si 39b/12

noḵsān (Ar.): Eksiklik, kusur.

n. irgür- (kısalmak, eksilmek) 21b/19

noḵṭa-i ḵuṭb-ı felek (Far.): Göğün en uç noktası, gökyüzünün en yücesi.

n. 2a/6

n'ol-: Ne olmak.

n.-a 12a/9

n.-acaḡuñ 3b/1

nöbetçi: Nöbetçi.

n. 31b/4

nöker (Moğ.): Kul, köle.

n.+i 29b/1

n.+idür 46a/9

Nūḥ: Hz. Nuh.

N. 1b/12, 3b/17, 57a/20

N.+ı 22b/17

nuḥās (Ar.): Bakır. *bk nuḥās*

n. 41b/6

nuḥās (< Ar. nuḥas): Bakır. *bk nuḥās*

n. 43a/13

nuḥūset (Ar.): Uğursuzluk.

n.+in 43a/4

nun (Ar.): Arap alfabesinin bir harfi.

n. 14a/8

nūr (Ar.): Nur, ışık, aydınlık.

n. 30b/1, 40a/4, 67a/19

n.+ı 5a/7, 31b/12, 67a/2, 67a/3

n.+ında 44b/18

n.+ından 40a/4

n.+ı+çun 14a/4, 14a/4, 40b/10, 40b/11

- n.+unı 47a/12
- nūr-ı kibriyā** (Far.): Allah'ın nuru; Allah'ın cemel vasfı.
n.+dan 13b/13
- nūrānī** (Ar.): (mec.) Mübarek, nurlu.
n. 31b/9
- nūrlan-** (Ar.+T.): Aydınlanmak, parlamak.
n.-up 39b/13
- nūr-ā-nūr** (Ar.+Far.+Ar.): Nur ile dolu, baştan aşağı nur.
n. 29a/15
- nūrıbaḥş** (< Far. nūr-baḥş): Etrafa ışık veren, etrafı aydınlatan.
n. 20a/3
- nūr-ı çeşm** (Far.): Göz nuru.
n.+i 2a/3
- nuṣḥ** (Ar.): Nasihat, öğüt.
n.+ını 46a/17
n.+um 46a/17
n.+umı tut- (nasihat tutmak) 46b/13
- nuşret** (Ar.): Yardım, (özellikle) Allah'ın yardımı.
n. bul- (zafer kazanmak; Allah'ın yardımını almak) 8a/2, 8a/9, 16b/10, 18b/20, 57a/18
n. vir- (zafer vermek, galibiyet vermek) 21a/6
n.+i 30a/4
n.+üm 21a/7
n.+üñ 11a/20
- nuşret-i Ḥak** (Far.): Allah'ın yardımı.
n. 13a/15
- nūş** (Far.): İçme, içiş.
n.+a 27b/19
n.+da 11b/17
n. eyle- (içmek) 29a/14
n. it- (içmek) 31a/11, 31b/7, 37b/14, 43a/7, 44a/2
- nuṭfe** (Ar.): Meni, sperm.
n.+ken 14a/3
- nuṭk** (Ar.): Söz, konuşma, kelam.

n.+a 52b/9

n.+uñuzdur 2b/3

nübüvvet (Ar.): Peygamberlik.

n. 8a/8, 8a/9, 14a/4, 23b/20, 50a/17, 56a/5, 56a/19, 58b/13, 58b/17, 59a/10, 59a/11,
60a/14, 61a/12

n.+üñe 38b/16

nüdemā (Ar.): Yakın dostlar, samimi arkadaşlar.

n. 11b/12, 41b/4

nüh (Far.): Dokuz.

n. 2a/9, 9a/2, 23a/16, 29b/21, 45b/21, 61a/14

nümāl (< Ar. nimāl): Karıncalar.

n. 62b/1

nüzül (Ar.): Ağır lama, konuk yemeği.

n. 34a/8, 35b/4

O

o¹: İşaret sıfatı.

o. 14a/4, 23b/20, 31a/18, 35b/1, 39a/4, 51a/7, 52b/11, 54b/12, 60a/3, 61a/12

o²: Şahıs zamiri.

o. 3b/19

o.+nı 3a/6

od: Ateş.

o. 34a/11, 34a/13, 34b/4, 36a/13, 44b/8, 44b/8, 44b/9, 44b/12, 48a/13, 51a/17,
51a/19, 58a/14, 58a/14, 58a/15, 58a/18, 64b/6, 64b/7, 64b/7

o.+a 46a/20, 48a/12, 59a/13

o.+da 44a/5

o.+dan 64b/12

o.+ı 3b/19, 30a/12, 34a/15, 34b/5, 44b/10, 44b/12, 45a/7, 45b/21, 58a/16, 61b/9

o.+ıdur 50b/16

o.+ıla 44b/10

o.+ına 11a/19, 18a/18, 33a/14, 58a/10

o.+ında 5a/7

o.+ından 48a/3

o.+un 34b/2

o.+uñ 44b/13

o.+unı 34b/17, 34b/19

oda: Oda.

o.+ya 52b/2

odun: Odun.

o. 34b/16, 34b/17, 35a/1

oğ(u)l: Oğul, erkek evlat. *bk. oğlan*

o. 7b/1, 7b/2, 17a/18, 33a/14

o.+a 33a/13

o.+dan 17a/18

o.+dur 28a/4

o.+ı 2b/20, 4a/17, 4b/17, 11b/21, 22a/18, 22a/19, 23b/10, 23b/12, 25b/21, 27b/11, 28a/3, 29a/11, 30b/13, 31b/20, 32a/18, 33a/12, 33a/14, 43b/7, 45b/16, 47a/5, 48a/5, 48b/21, 56b/17, 58a/3, 58a/7, 58a/7, 58a/10, 58b/12, 60a/9, 60b/9, 61b/4

o.+ın 33a/13, 33a/13

o.+ına 24a/2

o.+ını 28a/5

o.+um 30b/16, 32b/19, 33a/15, 33a/19, 47b/15

o.+umı 5b/16

o.+uñ 28b/7, 32b/14

o.+usından 61a/7

oğlan: Oğul, erkek evlat. *bk. oğ(u)l*

o. 28a/6, 28a/7, 35b/11, 35b/13, 35b/14

o.+ı 44b/4

o.+ın 45a/7

oğlancuğ:

o.+dur 47a/6

oğullu: Oğullu, oğul sahibi.

o. 11b/21, 32a/8, 32a/12

oğ: Ok.

o. 10b/21, 12a/13, 15b/15, 36b/18, 36b/18

o.+a 36b/17

o.+dan 12b/1

o.+ı 36b/18
o.+la 26b/3
o.+lar 11a/5
o.+ların 25a/21, 31a/15, 47a/3, 49b/4, 49b/16, 57a/15
o.+umuz 56b/13
o.+umuza 30b/21
o.+un 49a/2, 51a/12

oķı- 1. Okumak.

o. 14a/11, 29a/16
o.-yana 40b/12
o.-yanuñ 14a/5
2. Sure okumak, dua yapmak.
o.-yam 22a/12
o.-yavuz 17b/6
3. Yardımcı fiil.
o.-yup 31b/11

oķlu: Oklu, oku olan.

o. 50a/2

oķu- 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.

o.-mazsa 45a/18
o.-yuban 27a/6
2. Sesli olarak okumak, söylemek.
o.-dı 4b/3, 8b/8, 8b/8, 14a/20, 15b/1, 15b/3, 19b/13, 29b/20, 42a/12, 46b/20, 56b/5
o.-dular 29a/14
o.-dum 38b/2
o.-r 39b/17, 39b/18, 39b/18, 39b/18, 65a/6
o.-rlar 65a/5
o.-yuban 20a/13
o.-yup 4b/11, 14a/20, 32b/11, 36a/10, 36a/12, 36b/19, 48a/20, 57a/4, 64b/4, 64b/19, 65a/2, 201a/13
3. Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek.
o. 28a/7

o.-r 67a/21

4. Bir şeyin anlamını çözmek, kavramak.

o.-yup 45b/15

5. İfade etmek.

o.-r 14a/8

oğun-: Söylenmek.

o.-dı 27b/12

o.-ıcağ 48b/11

o.-ur 46b/18

oğut-: Okutturmak, söylettirmek.

o.-(d)up 46a/16

ol¹: İşaret sıfatı.

o. 1b/2, 1b/2, 1b/6, 1b/11, 1b/12, 2a/2, 2a/4, 2a/9, 2a/12, 2b/11, 2b/13, 2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/17, 2b/18, 2b/20, 2b/20, 2b/21, 3a/1, 3a/4, 3a/10, 3a/16, 3b/3, 3b/3, 3b/5, 3b/6, 3b/8, 3b/9, 4a/2, 4a/4, 4a/4, 4a/8, 4a/18, 4a/20, 4b/1, 4b/4, 4b/10, 4b/14, 6a/16, 6a/18, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/6, 7a/1, 7a/5, 7a/6, 7a/6, 7a/11, 7a/11, 7a/13, 7a/20, 7b/2, 7b/3, 7b/8, 7b/9, 7b/13, 7b/16, 7b/19, 7b/20, 8a/10, 8a/11, 8b/5, 8b/6, 9a/4, 9a/9, 9a/18, 9b/2, 9b/3, 9b/11, 9b/12, 9b/14, 10a/3, 10a/11, 10a/19, 10b/5, 10b/7, 11a/1, 11a/4, 11a/6, 11a/9, 11a/9, 11a/9, 11a/16, 11a/18, 11b/2, 11b/12, 11b/14, 11b/19, 12a/1, 12a/6, 12a/7, 12a/14, 13a/8, 13a/14, 13b/2, 13b/3, 13b/3, 13b/5, 13b/5, 14a/13, 14a/14, 14a/18, 14b/21, 15a/2, 15a/4, 15a/5, 15a/13, 15a/15, 15b/8, 15b/8, 15b/13, 15b/14, 15b/19, 15b/19, 16a/7, 16a/18, 16b/12, 16b/20, 17a/1, 17a/10, 17a/17, 18b/4, 18b/11, 19a/3, 19a/9, 19b/17, 21a/9, 21a/10, 21a/12, 21b/11, 22a/3, 22a/13, 22a/15, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/12, 22b/13, 22b/15, 22b/16, 23a/3, 23a/4, 23a/9, 23a/19, 23a/19, 23b/5, 23b/7, 23b/10, 23b/18, 24a/20, 24a/21, 24b/5, 24b/6, 24b/8, 24b/9, 24b/10, 24b/12, 25a/1, 25a/1, 25a/1, 25a/9, 25a/10, 25a/13, 25b/9, 26a/6, 26a/8, 26a/17, 26b/3, 26b/5, 26b/12, 26b/13, 27a/16, 27a/18, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/11, 27b/15, 27b/17, 28a/9, 28a/10, 28a/16, 28a/18, 28b/4, 29a/7, 29b/9, 29b/18, 30a/21, 30b/1, 30b/2, 30b/14, 31a/12, 31b/8, 31b/9, 31b/11, 31b/12, 32a/11, 32a/12, 32a/14, 32a/14, 32b/7, 32b/8, 32b/9, 33a/11, 33a/11, 33b/3, 33b/4, 33b/7, 33b/8, 33b/14, 33b/17, 33b/18, 33b/19, 34a/5, 34a/5, 34a/6, 34a/8, 34a/9, 34a/14, 34a/14, 34b/1, 34b/2, 34b/2, 34b/6, 34b/10, 34b/10, 34b/17, 34b/18, 34b/19, 35a/1, 35a/5, 35a/5, 35a/12, 35a/20, 35a/21, 35b/2, 35b/4, 35b/9, 35b/9, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 35b/12, 35b/16, 35b/17, 36a/1, 36a/2, 36a/2, 36a/2,

36a/3, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/9, 36a/10, 36a/11, 36a/11, 36a/18, 36a/18, 36a/20, 36a/21, 36b/1, 36b/1, 36b/4, 36b/6, 36b/6, 36b/8, 36b/12, 36b/15, 36b/15, 37a/8, 37a/9, 37a/9, 37a/19, 37a/20, 37a/21, 37b/1, 37b/1, 37b/2, 37b/2, 37b/2, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 37b/9, 38a/10, 38a/11, 38a/16, 38a/19, 38b/2, 38b/8, 38b/8, 38b/9, 38b/9, 38b/11, 38b/14, 38b/18, 38b/18, 38b/20, 39a/1, 39a/3, 39a/4, 39a/5, 39a/6, 39a/10, 39a/11, 39a/12, 39b/3, 39b/4, 39b/4, 39b/8, 39b/12, 39b/12, 39b/13, 39b/14, 40a/6, 40a/15, 40a/15, 40b/6, 41a/3, 41a/4, 41a/6, 41a/12, 41a/14, 41a/16, 41a/18, 41b/16, 41b/18, 42b/1, 42b/15, 42b/16, 42b/18, 43a/2, 43a/16, 43a/20, 43b/7, 43b/10, 43b/20, 44a/4, 44a/17, 44a/20, 44b/4, 44b/4, 44b/5, 44b/10, 44b/10, 44b/12, 44b/12, 44b/12, 44b/12, 44b/13, 44b/15, 44b/20, 45a/5, 45a/10, 45a/17, 45a/19, 45b/3, 45b/5, 45b/10, 45b/12, 45b/18, 46a/6, 47a/4, 47a/8, 47a/19, 47b/3, 47b/7, 47b/13, 47b/16, 48a/5, 48a/6, 48b/8, 48b/13, 49a/21, 49b/5, 49b/7, 49b/8, 49b/14, 50a/13, 50a/17, 50b/7, 50b/9, 50b/17, 51a/2, 51a/2, 51a/3, 51a/3, 51a/20, 51b/3, 51b/3, 51b/4, 51b/7, 51b/8, 51b/12, 51b/14, 51b/17, 51b/19, 52a/1, 52a/3, 52a/5, 52a/6, 52a/8, 52b/12, 52b/13, 53a/3, 53a/4, 53a/4, 53a/5, 53a/15, 53b/6, 53b/7, 53b/11, 53b/12, 53b/17, 53b/19, 53b/20, 54a/1, 54a/5, 54a/6, 54a/9, 54a/9, 54b/1, 54b/15, 55a/9, 55a/10, 55a/16, 55a/20, 55a/21, 55b/21, 56a/2, 56a/8, 57a/7, 57a/7, 57b/6, 57b/10, 57b/11, 57b/13, 57b/21, 58a/9, 58a/12, 58a/13, 58a/14, 58a/17, 58a/17, 58b/1, 58b/15, 58b/15, 58b/16, 59a/2, 59a/3, 59a/11, 59b/2, 59b/2, 60a/4, 60a/12, 60a/16, 60b/2, 60b/9, 61a/10, 61a/20, 62b/3, 62b/3, 62b/6, 62b/9, 62b/13, 63b/4, 64a/11, 65a/9, 65a/11, 65b/1, 65b/5, 65b/7, 65b/9, 65b/20, 65b/21, 66a/5, 66a/7, 66a/11, 66b/11, 67a/2, 67a/3, 67a/9, 67a/10

oI²: İşaret zamiri.

o. 1b/6, 3b/6, 27a/11, 28a/11, 28a/20, 37a/14, 37a/17, 37a/18, 63b/14
o.+dur 2b/6, 21a/18, 27a/15, 32b/19, 40b/8, 46a/17, 62a/5

oI³: Şahıs zamiri.

o. 1b/5, 1b/7, 2a/21, 3b/17, 5a/6, 6a/6, 6a/8, 7b/6, 8b/6, 9a/7, 13a/15, 21a/17, 26a/12, 26b/2, 26b/2, 26b/15, 27b/10, 27b/10, 28a/5, 30a/4, 30a/4, 34a/20, 36b/3, 37b/12, 40a/20, 44b/20, 45b/20, 45b/20, 45b/21, 45b/21, 45b/21, 46a/1, 46a/1, 46a/20, 46a/21, 46b/18, 49b/19, 53b/4, 53b/4, 56b/6, 63b/2, 64a/7, 66a/1, 66b/11, 66b/12, 66b/12, 66b/15, 66b/15, 67a/8, 67a/8, 67a/15
o.+dur 1b/3, 1b/3, 1b/3, 7b/6, 29b/21, 30a/1, 30a/2, 30a/2, 33b/6, 37a/13, 44b/20, 46a/5, 46a/5, 48a/16, 66b/12
o.+durur 2a/1, 2b/7, 26b/18, 40b/3

ol-: Olmak.

o.- 2b/1, 2b/2, 9a/4, 21b/3, 33b/17, 46b/17, 56b/1, 56b/2, 56b/2

o.-a 1b/12, 2a/11, 2a/11, 2a/18, 2a/20, 2b/5, 2b/15, 2b/16, 3a/17, 3a/17, 4a/11, 4a/11, 4a/16, 5b/4, 5b/4, 5b/10, 6b/13, 8a/2, 11b/12, 12a/8, 12a/13, 12a/16, 12b/7, 12b/14, 12b/21, 13b/10, 13b/10, 17a/6, 18a/6, 19a/11, 21a/8, 21b/16, 21b/18, 21b/20, 22a/1, 22a/1, 22a/2, 22b/5, 24a/12, 24a/19, 24a/20, 25a/5, 25a/5, 26a/10, 26a/11, 26b/12, 26b/13, 27a/7, 27b/16, 28a/8, 28a/12, 29a/18, 30a/7, 31b/9, 31b/17, 33a/5, 33a/6, 34a/18, 34b/13, 36a/14, 36b/10, 36b/15, 37a/12, 37b/8, 37b/21, 38a/3, 38b/14, 39a/9, 39a/9, 39a/13, 39b/7, 42a/8, 42a/8, 42b/4, 45a/15, 45a/16, 45a/17, 46a/15, 46b/17, 47a/15, 47a/16, 47a/16, 48a/2, 48a/9, 48a/17, 49a/1, 51b/5, 52b/9, 52b/11, 52b/19, 54b/19, 55a/14, 56b/16, 60a/2, 60a/3, 61b/4, 62a/19, 62b/21, 63a/13, 63b/8, 65a/14, 65b/12, 66a/20, 66b/1, 66b/9, 66b/20, 67a/7, 67a/17, 67a/17

o.-acağın 12b/17

o.-acağ 18a/12, 31b/1, 54a/3

o.-acakdur 6a/7, 13a/16

o.-acağdur 8a/19, 13b/4, 21b/13, 23b/19, 60b/3, 63a/2, 63a/3, 63a/5, 63a/5, 63b/8

o.-alar 6a/16, 27a/2, 33a/1

o.-alum 13b/1, 16b/4, 36b/12, 52b/17, 55a/9, 65b/11

o.-am 5b/7, 12b/2, 12b/12, 13a/1, 22a/10, 22b/5, 24a/4, 37a/6, 37b/7, 42b/8, 46a/13, 46a/13, 61b/3, 61b/4, 61b/16, 62a/2, 62a/3, 63b/3

o.-an 2a/14, 2b/11, 3b/18, 10b/21, 14b/7, 21a/3, 21b/8, 22b/11, 26b/5, 27b/4, 47b/6, 49a/11, 50b/8, 54a/11, 56b/4, 59b/20

o.-anlar 28b/11

o.-anlarda 39b/10

o.-anuñ 11a/14

o.-asın 3a/8, 11b/3, 12b/8, 12b/10, 13b/12, 13b/13, 29b/2, 30a/14, 30a/15, 40a/1, 46b/1, 62a/14, 64a/5

o.-asız 62a/15

o.-avuz 38a/7, 39a/18, 39b/9

o.-a mı 5a/19, 5a/19, 5a/19

o.-aydı 5b/6

o.-ayduğ 59a/7

o.-ayduñuz 54a/4

o.-ayıldı 8a/3, 66b/21

o.-ayım 22a/8

o.-dı 1b/5, 1b/8, 1b/8, 1b/10, 1b/11, 1b/13, 2a/15, 2b/6, 3a/15, 3a/16, 3b/4, 3b/20, 4b/15, 5a/2, 5a/8, 6b/15, 7a/13, 7a/20, 8b/1, 9b/1, 9b/8, 9b/14, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10a/17, 10a/20, 10b/5, 11a/5, 11a/6, 11a/17, 12a/8, 12a/17, 13a/3, 13a/11, 13a/18, 13a/18, 13b/17, 13b/21, 14a/6, 14a/7, 14a/10, 14a/16, 14a/18, 14b/3, 14b/14, 14b/16, 14b/17, 14b/21, 15a/12, 15a/16, 15b/20, 16a/6, 16b/15, 16b/16, 17a/19, 17a/19, 17a/19, 17a/20, 17a/21, 17b/5, 18a/12, 18b/19, 18b/20, 19a/1, 19a/13, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 23a/20, 23b/20, 24a/20, 24a/20, 26a/11, 26b/4, 26b/18, 26b/20, 27a/7, 27a/11, 27b/19, 27b/20, 28b/4, 31b/12, 32b/4, 33b/8, 34a/20, 34b/1, 34b/1, 35b/15, 36a/4, 36b/3, 36b/5, 36b/8, 36b/16, 37b/5, 37b/14, 38a/6, 38a/11, 38b/18, 40b/7, 41a/6, 41a/19, 44b/21, 48a/6, 48a/15, 49b/7, 49b/8, 49b/10, 49b/18, 51a/2, 52a/8, 52a/16, 53a/18, 54a/9, 54a/11, 54a/17, 55a/21, 55b/8, 56a/9, 57b/1, 57b/2, 58a/5, 60a/4, 60a/15, 60a/16, 60b/15, 61a/1, 61a/3, 61a/3, 61a/15, 61b/18, 63b/1, 63b/5, 63b/13, 63b/16, 65a/21, 65b/18, 67a/6, 67a/6, 67a/7, 67a/18

o.-dılar 7a/14, 7a/15, 8a/13, 13a/9, 13a/10, 15a/4, 15b/1, 16b/19, 19b/10, 20a/2, 22a/16, 23b/15, 25a/17, 31a/14, 36b/19, 49a/18, 49b/3, 50b/4, 51b/4, 57b/4, 57b/16, 63b/14

o.-dışa 16a/16

o.-duğı 3b/17, 4a/14, 21a/19, 21b/17, 58a/2, 59a/11

o.-duğın 5a/12, 13a/19, 16b/1, 19a/10, 32b/9, 35b/16, 36b/18, 38b/10, 44b/2, 52a/19, 62b/8, 63b/1, 63b/12

o.-duğına 47a/12

o.-duğum 32b/19, 32b/20, 61b/20, 61b/21

o.-duğumuz 39a/21

o.-duğumuzdan 39a/19

o.-duğun 15a/1, 44a/19, 45a/7

o.-duğundan 4b/15

o.-duķ 33b/8, 39b/7, 55a/15

o.-duķça 12b/20, 22a/10

o.-duķlarına 62a/9

o.-dum 12a/17, 48a/11, 61b/6, 65b/21

o.-duñ 19a/18, 21b/12, 22a/19, 32b/18, 38b/15

o.-dur 5b/7, 46b/12

o.-gıl 17a/11, 27b/21, 55a/13

o.-ıcağ 1b/12, 3a/5, 5a/6, 5a/13, 8a/10, 15a/21, 16b/13, 22a/14, 23b/7, 35a/18, 42a/1, 64a/3
o.-ınca 10a/20, 22b/6
o.-ıncağ 14a/21, 17a/11, 28b/2, 35b/13, 39a/12, 41b/2, 41b/2, 48b/18
o.-ısar 19a/20, 46a/11, 66a/2
o.-ma 11a/20, 13a/6, 21b/7, 26b/17, 29a/19, 29b/7, 30a/7, 30a/16, 38b/1, 56b/18, 60a/4, 62b/3
o.-madı 16b/17, 17b/6, 22b/19, 23b/16, 24a/6, 37a/17, 45a/9, 58b/6, 59a/20
o.-madılar 28a/16, 49b/10
o.-madın 8a/9, 38b/16, 44a/5
o.-madum 12b/5
o.-maduñ-ısa 2b/2
o.-mağa 54a/6
o.-mağıl 11b/1, 13a/18, 13b/1, 17a/11
o.-mağın 37a/3
o.-mağ+ıçun 58b/15
o.-mağ 13b/1, 16a/21, 24a/1, 33a/17, 48b/18, 65a/20, 66a/1, 66a/1
o.-mamışdur 47a/19, 56b/8
o.-mañuz 29a/18
o.-masa 66b/20, 67a/1
o.-masam 65b/14
o.-masına 31b/8
o.-masını 31a/18
o.-maya 6a/3, 11b/14, 30a/7, 37b/8, 65b/2, 66a/2, 66a/3
o.-mayacak 28b/10
o.-mayadı 45b/10, 65b/14
o.-mayasın 13b/15, 14a/12, 21a/14, 65a/18
o.-mayavuz 37a/13
o.-maya-y-ıduñ 45a/4
o.-mayınca 11a/20-21, 51b/18
o.-mayup 4a/14
o.-maz 3b/5, 3b/6, 5a/17, 5b/8, 8a/8, 11a/7, 13b/11, 47a/13, 47a/15, 52a/18, 65b/11, 66b/13, 66b/19
o.-mazam 28b/1

o.-maz-ısañ 30a/14
o.-mazsa 21b/16, 28b/3
o.-miş 7b/5, 14a/1, 18a/10, 20b/9, 20b/11, 20b/19, 33a/17, 33b/4, 37b/2, 39a/4,
39a/4, 40a/3, 43b/13, 44a/16, 45b/9, 50b/12, 57a/18, 58a/12, 58b/13, 61b/4, 62a/10,
62b/2, 64b/9
o.-mişam 56b/19, 56b/20
o.-mişdı 50a/3, 57b/11, 59b/8
o.-mişdur 14a/10, 37b/19, 38a/10, 59a/19
o.-mişken 14a/16, 44b/1
o.-mişlar 19a/7
o.-mişlardı 54a/2, 62a/9
o.-muşdı 10b/10
o.-sa 6a/10, 13b/14, 25a/8, 26a/13, 26a/14, 26b/1, 26b/1, 26b/2, 30a/10, 30a/12,
32a/15, 35a/18, 35b/10, 37a/7, 40b/16, 50b/5, 50b/8, 63a/5, 66b/19
o.-sam 48a/1, 56b/14
o.-sañ 29b/3, 46b/3, 66b/6
o.-sun 5b/14, 19b/15, 28a/2, 32b/14, 37a/16, 42a/17, 43a/13, 63b/7, 67b/1
o.-uban 7b/10, 13b/5, 30b/18, 49a/9, 49b/21
o.-uñ 11b/8, 16a/3, 23b/10, 30b/9, 33a/8, 35a/20, 39a/18
o.-unca 10b/2, 12a/9, 21b/20, 36b/12
o.-uncağ 7b/1, 18b/9, 28a/5, 29a/20, 32b/11, 52a/5, 55a/15, 60b/18
o.-uncaya 31a/12, 41a/5
o.-undı 41a/5
o.-unsa 38b/11
o.-up 2b/13, 2b/14, 3a/1, 3a/5, 3b/12, 4a/3, 4a/7, 5a/6, 5b/9, 6a/21, 6b/2, 6b/6, 7b/8,
7b/10, 7b/21, 8a/15, 8b/13, 8b/18, 8b/18, 9b/14, 10a/3, 10a/4, 11a/8, 11a/13, 11b/6,
11b/12, 12a/5, 12b/8, 12b/17, 13a/12, 13b/11, 14a/15, 14b/5, 14b/8, 15b/2, 15b/3,
15b/4, 15b/6, 15b/9, 16a/13, 16a/15, 16b/1, 16b/4, 16b/13, 16b/18, 17a/5, 17a/7,
17a/18, 17b/15, 18b/8, 19a/1, 19a/20, 19b/19, 20a/2, 22a/14, 22a/21, 23a/3, 23b/9,
23b/17, 24b/6, 24b/18, 25b/1, 25b/1, 25b/2, 25b/7, 25b/16, 25b/20, 25b/21, 26a/1,
28a/2, 28b/18, 29a/6, 29a/11, 29b/16, 29b/20, 30a/6, 30b/10, 31a/1, 31a/11, 31a/16,
31a/17, 31b/8, 31b/8, 31b/18, 31b/20, 32a/2, 32a/3, 32a/7, 32a/7, 32a/8, 32a/8,
32a/9, 32a/10, 32a/14, 32a/16, 32b/13, 32b/15, 32b/16, 32b/16, 32b/17, 33a/4,
33a/11, 34a/14, 34b/3, 34b/5, 34b/5, 34b/10, 35a/15, 35b/1, 36a/9, 36b/1, 36b/15,

37a/5, 37b/13, 38a/15, 39a/3, 39a/6, 39b/21, 40a/2, 40a/11, 41a/6, 41b/3, 42a/14,
43a/3, 43a/12, 43b/8, 43b/17, 43b/19, 44a/1, 44a/20, 44a/21, 46a/18, 46a/20, 46b/16,
48a/12, 48b/20, 49a/6, 49a/16, 49a/18, 49b/1, 49b/12, 49b/13, 50b/9, 50b/14,
51b/11, 51b/19, 54a/5, 54a/17, 55a/8, 55a/11, 55b/11, 56a/5, 57a/10, 57b/20, 59a/17,
59b/5, 60a/6, 60b/4, 60b/6, 60b/11, 60b/14, 60b/19, 60b/20, 61a/2, 61a/8, 61b/21,
62a/11, 62b/6, 62b/9, 63a/7, 63a/17, 63b/15, 64a/19, 65a/10, 65b/18, 66a/5, 66a/10
o.-updı 4b/9
o.-updur 13a/17, 40b/14, 40b/14, 40b/15, 40b/16, 40b/17, 40b/17, 40b/18, 40b/19,
40b/19, 40b/20, 40b/21, 40b/21, 41a/1, 41a/2
o.-up-durur 13b/8, 65b/20
o.-up-dururlar 47b/10
o.-ur 2a/1, 2a/16, 3b/6, 5a/17, 6a/12, 6a/13, 6a/13, 6a/13, 7a/3, 7a/3, 7a/5, 7a/7,
7a/11, 7a/11, 8a/10, 10a/17, 11a/14, 11b/16, 12a/15, 12b/14, 13b/14, 14a/11, 16b/10,
18b/17, 21b/6, 21b/9, 24a/13, 24a/14, 25a/14, 26b/7, 26b/8, 28b/21, 33b/9, 35a/3,
35a/7, 35b/10, 35b/13, 35b/13, 36b/11, 36b/11, 38a/2, 40a/4, 40a/4, 40a/5, 40a/5,
43b/1, 45b/13, 46a/8, 46a/8, 46a/19, 46b/8, 46b/8, 46b/9, 46b/11, 48a/21, 48b/15,
51a/9, 51a/18, 51b/7, 51b/17, 52a/20, 53b/2, 54b/21, 55a/1, 55a/6, 56b/9, 65a/5,
65a/5, 66a/21, 66b/5, 66b/5
o.-uram 43b/5, 44b/15, 65b/11
o.-urđı 5b/6, 18b/16, 23a/14, 27b/10, 52a/20, 58a/21, 64b/5, 64b/10, 64b/13, 64b/13,
64b/17, 64b/20
o.-urlar 34a/9
o.-urlardı 20a/16
o.-urlar-ı mış 44b/14, 58b/16
o.-ur mış 7b/6
o.-ursa 5a/14, 11b/5, 12b/14, 13b/12, 27b/9, 32a/14, 33a/9, 51b/11, 56b/21, 67a/19
o.-ursağ 40b/6
o.-ursam 12b/5, 23a/2
o.-ursañ 29b/3, 29b/4, 29b/5, 29b/5, 46b/4, 48b/14
o.-ursavuz 39a/20
o.-ursun 11a/21, 46b/15
o.-ursuz 35b/7
o.-uruz 30b/14, 30b/15, 33b/21, 55a/13
o.-ur-ıdı 10a/14

oma: Bacak.

o.  ur- (kafası  zere durmak) 19a/3

omuz: Omuz.

o. 30a/11

o.+ına 3a/8, 15b/9

o.+ında 15b/10

o.+larına 6b/4

o.+larında 64a/18

o.+unda 58a/1

on: On.

o. 22b/11, 48b/20, 49a/17, 60a/13

o arıcı: Onaran, yoluna koyan.

o. 39b/6

o at: İyi, g zel, layıkıyla.

o. 46a/16

on altı: On altı.

o. 20b/5

on altı kez y z bi : Bir milyon altı y z bin.

o. 17b/8, 34b/3, 34b/7

on bi : On bin.

o. 64a/21

o.+den 18b/21

on birinci: On birinci.

o. 49a/15

on d rt: On d rt.

o. 10b/18, 25b/3, 34b/11

on d rt kez y z bi : Bir milyon d rt y z bin.

o. 33b/1, 41a/15

on iki: On iki.

o. 10a/3, 14b/4, 14b/8, 19b/9, 20b/15, 25b/16, 26a/3, 57a/9, 64b/1

on iki bi : On iki bin.

o. 14b/3, 20b/10, 20b/12, 20b/17, 41a/7, 44b/19, 57a/18, 61a/12, 61a/12, 64a/21, 64a/21, 64b/1, 64b/1, 64b/1, 64b/2

on iki kez y z bi : Bir milyon iki y z bin.

o. 10a/4, 17a/3-4, 18a/15, 25a/6-7, 27b/4

on kerre yüz biñ: Bir milyon.

o. 57b/14

on sekiz kez yüz biñ: Bir milyon sekiz yüz bin.

o. 17a/16, 20b/8, 25b/17, 30b/1

on yedi: On yedi.

o. 9a/7

ordu: Askerin toplandığı yer, karargâh.

o. 35b/21

o.+da 35b/21, 36a/5

orta: Orta. *bk. orti*

o. 19b/11, 58b/2

o.+dan 11a/15, 24b/8, 59b/11

o.+sında 43b/15, 55a/21, 55b/8, 55b/21, 59a/18

o.+sından 53b/7

o.+ya 11b/7, 31a/20, 59b/15

°Osmân: Hz. Osman.

°O. 2a/1

oşak: Derisinden kürk yapılan, tilki cinsinden bir hayvan, vaşak.

o. 48a/16

ot: Ot.

o.+ı 50a/1

o.+lar 47b/6, 54a/16

otağ: Otağ, büyük ve süslü çadır. *bk. otağ*

o. 25b/2, 28b/5, 61a/10, 61a/10

o.+ına 10b/6, 10b/7, 10b/9, 19b/2, 28b/18, 31a/13, 41a/18, 49b/1, 61a/19, 62b/10

o.+ından 31b/14

o.+ını 49b/14, 49a/20

otağlı: Otağı olan, otağ sahibi. *bk. otağlı*

o. 41a/18, 49b/1

otağ: Otağ, büyük ve süslü çadır. *bk. otağ*

o. 41a/16, 63a/16

o.+dan 14b/1

o.+lar 25b/9

o.+larına 10b/15

otaqlu: Otağı olan, otağ sahibi. *bk. otağlı*

o. 10b/7, 31a/13

otur-: 1. Oturmak.

o.- 65b/12

o.-alar 24b/10

o.-an 28b/13, 28b/16, 43b/21

o.-dı 3a/10, 6b/4, 11a/16, 11b/6, 12a/11, 13a/4, 19b/3, 22a/15, 25b/10, 25b/11, 27b/11, 29a/9, 29a/14, 35b/6, 41b/5, 45b/4, 57b/20, 59b/10, 63a/11, 63a/19

o.-dılar 19b/9, 20b/15, 25b/11, 29a/3, 59b/12, 60b/16, 64a/18

o.-duğı 34a/11

o.-dular 57a/19

o.-dum 56a/5

o.-ıcağ 20b/3

o.-maz 47b/1

o.-miş 35a/16, 35a/17, 43b/18, 44a/2

o.-mişdi 28b/5

o.-sa 27b/8

o.-up 25b/12, 31a/7, 35b/5, 35b/6, 63a/14

o.-ur 10b/17, 12a/3, 12a/4, 12a/5, 19b/18, 20b/9, 20b/10, 44a/3, 61a/12

o.-urdu 23a/12

o.-urken 25b/19, 27b/20, 44a/12

o.-urlar 20b/12, 20b/16, 40a/12

o.-urlardı 20a/9

o.-uşın 25b/8

2. (Bir mevkiye) Geçmek, orada yer almak.

o.-mağda 23b/3

3. Yerleşmek, ikâmet etmek, yaşamak.

o.-mişdi 25b/18, 58b/2

o.-mişlardı 28b/6, 31a/20, 50a/18

o.-miş-ıdı 50a/18

o.-ur 19b/19

4. Bulunduğu yerde kalmak.

o.-sun 35b/21

otuz: Otuz.

o. 27b/9

otuz altı: Otuz altı.

o. 14b/7, 21a/4, 22a/15, 49b/3, 57a/13

otuz iki: Otuz iki.

o.+si 22a/16

otuz kere yüz biñ: Üç milyon.

o. 60b/17

otuz kez yüz biñ: Üç milyon.

o. 24a/14, 58a/21

otuz toñkuzuncı: Otuz dokuzuncu.

o. 67a/1, 67a/9-10

ovar-: Onarmak, düzeltmek.

o. 29b/7

oyna-: Oynamak, hareket etmek.

o.-dı 17b/15

o.-r 15a/11, 51b/11

o.-yan 40b/18

oynat-: Oynatmak, hareket ettirmek.

o.-(d)alum 26a/21

o.-mağ 15b/15

oyun

o.+ı 28a/2, 60a/20

Ö

öde-: Ödemek.

ö.-ye 52b/1

ögil-: Övülmek.

ö.-ür 2b/1

ögren-: Öğrenmek, bilgi sahibi olmak.

ö.-mek 58b/1

ö.-mişdi 57b/10

öküz: Öküz.

ö. 41a/20, 48a/2, 50a/1, 56b/14, 66a/18

ö.+e 61a/1

ö.+i 30a/10

ö.+ler 34b/15

ö.+ün 30b/20

öl-: Ölmek.

ö.-di 60a/15

ö.-düğine 53b/14

ö.-dördiler 4a/15

ö.-ecegün 3a/21

ö.-em 62a/3

ö.-en 3b/21

ö.-enleri 19a/5

ö.-medi 6a/8 , 6a/9

ö.-medin 4b/20

ö.-mek 62a/4

ö.-memişdür 6a/6

ö.-meyince 56a/2

ö.-mez 40a/7

ö.-mez-imiş 36a/20

ö.-miş 39b/2, 39b/3

ö.-mişdür 38a/10

ö.-ünce 7b/19, 11a/15, 21b/15, 22a/8, 55a/8

ö.-üncene 12b/12

ö.-ür 2a/21, 35b/13

ö.-ürse 33a/12

2. (mec.) Sona ermek, yok olmak.

ö.-ür 11a/14

öldür-: Öldürmek.

ö.-dür 48a/17

ö.-e 11b/11

ö.-em 56b/14

ö.-üp 48a/17, 60b/10

ö.-ür 38a/3, 48a/16

ö.-ürseñ 28b/21

ölü: Ölü.

ö. 36a/1, 36a/1, 36a/14, 43b/20

ölüm: Ölüm.

ö. 17a/3, 18a/12, 38b/1, 62a/4, 62a/5

ö.+i 37a/12

ö.+üm 38b/1

°Ömer: Hz. Ömer.

°Ö. 2a/1

°ömür (< Ar. °ömr): Ömür, hayat. *bk. °ömr*

°ö. 16b/10, 28a/3, 37b/11, 37b/15, 38a/12, 38a/20, 38a/20, 38b/15, 54a/7, 55a/14

°ö. sür- (yaşamak) 6a/7, 19b/16, 22a/17, 38b/6, 58b/7

°ö.+de 65b/13

°ö.+den 12b/12, 12b/20, 21a/19

°ömr (Ar.): Ömür, hayat. *bk. °ömr*

°ö. 40a/16

°ömr sür- (yaşamak) 35b/14, 35b/14, 36b/3

°ö.+e 21b/19, 38a/12, 38b/6, 156b/17

°ö.+i 10b/3, 18b/12, 30a/7

°ö.+i yayın yaş- (katletmek, öldürmek) 3b/2, 9a/9

°ö.+inüñ 43b/9

°ö.+üm 5a/7, 12b/4, 12b/20, 22a/10

°ö.+üñ 6a/20, 31b/17, 38b/7

°ö.+üni 21b/5

°ö.+inüñ

°ömr-i °azīz (Far.): Kıymetli ömür.

°ö.+i 53b/12

°ömr-i bākī (Far.): Sonsuz ömür. *bk. °ömr-i cāvidānī*

°ö. 39a/5

°ömr-i cāvidānī (Far.): Sonsuz ömür. *bk. °ömr-i bākī*

°ö. 37a/14

°ömr-i eṭvāl-i cihān-dīde (Far.): Görmüş geçirmiş uzun bir ömür.

°ö. 33b/15

°ömr-i rūzigār (Far.): Hayat, ömür.

°ö. 13b/17

ön: Ön taraf, ön.

ö. 10a/10

ö.+e 35b/1

ö.+inde 8a/4, 10b/17

ö.+ine 8a/15, 12b/16, 23a/9, 25b/2, 31b/20

ö.+lerince 10b/11, 17a/1

ö.+ümce 38a/16

ö.+ümde 43b/6

ö.+ün al- (önünü kesmek, önüne çıkmak)

ö.+ünce 1b/9, 14b/8, 25b/5, 32a/4, 34b/12, 39a/14, 39b/4, 41a/7, 41a/10

ö.+ünde 4b/12, 7b/8, 19b/14, 27a/20, 28b/4, 37a/12, 38b/14, 42a/21, 44a/3

ö.+ünden 32a/5

önce: Önce, ilk olarak.

ö. 10b/6, 30a/10, 46b/9

öp-: Öpmek.

ö.-di 29b/17

ö.-diler 28b/12, 29a/3

ö.-düler 26a/4

ö.-üben 1b/8

ö.-üp 12b/18, 16b/11, 29a/9, 30b/13, 33a/21

örücü: Ören, işleyen. *bk. örücü*

u. 56b/17

u.+ye 22a/19

örnek: Örnek.

ö. 19a/11

ört-: 1. Örtmek, kapatmak.

ö.-mişdi 4b/8

ö.-mişler 37b/4, 37b/17, 37b/18

ö.-üp 38a/9

2. Kaplamak.

ö.-miş 55b/12

örtü: Örtü.

ö.+sine 38a/2

örtül-: Örtülmek.

ö.-üp 7b/5

örü: Kalkık, dik.

ö. tır- (ayağa kalkmak) 38b/13

örücü: Ören, işleyen. *bk. örici*

u. 23b/12, 43b/7, 47a/5, 48b/21, 60a/9

öt-: 1. Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.

ö.-di 14a/16, 48b/16

2. (Boru, düdük, kaval vb. şeyler) Ses çıkarmak.

ö.-di 25b/4, 49b/9, 49b/12, 49b/19, 64a/21, 64b/1

ö.-dügünce 10a/13

ö.-mege 48b/15

ö.-meye 56b/19

3. Yankı ile çınlamak, yankılanmak.

ö.-di 16a/8, 32b/2

ö.-erdi 36a/12

ö.-üben 41a/21

ötdür-: Öttürmek.

ö.-üp 32b/1

ötürü: Dolayı, ötürü, sebebiyle.

ö. 45a/4

öyle¹: Öğle vakti.

ö. 11a/20, 11b/1, 12a/15, 15a/21, 17a/11

ö.+ye 15a/20

öyle²: Öyle.

ö. 21b/21, 30b/13

öyük: Toprak tepe, höyük.

ö.+i 7b/8

öz: Öz, kendi.

ö.+in 15b/18, 25a/15, 48b/1, 65b/21, 66a/1

ö.+ine 22b/20, 33a/5, 44b/21

ö.+lerin 34b/20

ö.+üm 26b/21, 40b/15, 56b/20

ö.+üñ 13b/15, 29a/19, 29a/20, 29b/7, 46a/17, 56b/17

ö.+üñi 4b/21

özge: Başka, gayrı.

ö. 51a/5, 53b/15

°özür (< Ar. °özr): Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret. *bk. °özr*

°ö. dile- (bağışlanma istemek) 23a/8, 26a/4, 29a/2

°özr (Ar.): Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret. *bk. °özür*

°ö.+in 29a/1

P

pādiṣāh (Far.): 1. Padişah, hükümdar, sultan.

p. 3b/16, 8a/21, 19a/16, 24b/8, 37b/16, 44a/13, 52b/4, 55a/8, 58b/4, 62b/13, 63a/8

p.+a 24b/12, 53a/4, 62b/20, 62b/21, 67a/11

p.+am 56b/7

p.+dur 30a/1

p.+ı 24b/3, 24b/4, 24b/6, 30a/20, 63b/8

p.+ıdı 37b/18

p.+ına 24b/11, 61b/5, 62b/7

p.+ınuñ 62b/7

p.+lar 21b/19

p.+lara 65b/9

p.+lardan 59a/2

p.+ları 13a/5

p.+larından 58b/3

p.+larınla 24a/5

p.+larınuñ 61b/2

p.+um 52b/8

p.+uñ 11a/13, 38a/1, 47b/14, 62b/18

2. (mec.) Allah, Tanrı.

p. 27a/5

pādiṣāh-ı bī-bedel (Far.): Eşi benzeri olmayan padişah; Allah.

p. 52b/3

pāk (Far.): 1. Temiz.

p. 14a/19, 32b/10

p. eyle- (temizlemek) 58a/10

p. it- (temizlemek) 5a/5, 58b/19

2. Halis, saf.

p. 13a/5, 13b/12

pāk-i aṣl (Far.): Asıl, öz saflığı.

p.+ı 31a/5

pāk-i cān (Far.): Can, ruh temizliği, saflığı.

p.+dur 2a/3

pāk-i cūd (Far.): Cömertlik.

p.+ı 1b/13

pāk-i dīn (Far.): Kutsal din.

p. 1b/11

pāk-i Yezdān (Far.): Allah.

p. 28b/1

pāk-i zāt (Far.): Temiz asıllı, aslı temiz.

p.+ı 30a/5

p.+ına 67a/19

pāk-i zāt-ı nūr (Far.): Özü tertemiz nur olan; Allah.

p.+u 26b/15

pāklik (Far.+T.): Paklık, saflık, temizlik.

p. 66b/18

pāl (< Far. bāl): Kanat. *bk. bāl*

p. 5b/21, 20b/19

panpuḡ (< Far. panbuḡ): Pamuk.

p. 65a/3

pāre (Far.): 1. Parça

p. 3a/13

p. ol- (parçalanmak) 9b/8

p.+si 16a/10, 49b/15

p.+sin 54a/6

2. Sayı, adet.

p. 14a/21, 14b/19, 26a/19, 27b/8, 27b/9, 32a/7, 49b/3, 57a/13

pārele- (Far.+T.): Parça parça etmek, parçalamak.

p.-di 50b/21

pārelen- (Far.+T.): Parçalanmak, parça parça olmak.

p.-di 16a/10

pās-bān (Far.): Bekçi, gece bekçisi. *bk. pāsibān, pāsūpān*

p. 14a/17

p.+lar 31b/4, 47b/11

pāsipān (< Far. pās-bān): Bekçi, gece bekçisi. *bk. pās-bān, pāsūpān*

p. 49b/9

pāsūpān (< Far. pās-bān): Bekçi, gece bekçisi. *bk. pās-bān, pāsibān*

p. 44a/17

pāy¹ (Far.): Pay, hisse.

p.+umdan 54a/1

pāy² (Far.): Ayak.

p.+in 12b/18

pāy-māl (Far.): Ayaklar altına alınmış, perişan edilmiş.

p. kı1- (ayaklar altına almak, hakir ve perişan etmek) 17a/11

peççe (Far.): İnsan veya hayvan yavrusu. *bk. beçe*

p.+ye 44a/20

peder (Far.): Baba.

p. 28a/8

pehlevān (Far.): Cesur, yiğit, kuvvetli.

p. 15b/21, 16b/17, 18a/21, 19a/7, 21a/4, 24b/18, 25a/4, 25a/9, 25a/15, 26a/7,
27b/1, 27b/8, 28a/2, 28b/16, 28b/18, 28b/21, 29a/19, 29b/1, 29b/7, 29b/10, 30b/20,
31a/19, 31b/11, 32a/7, 32a/14, 33a/8, 33a/10, 33a/12, 33b/9, 41b/16, 43b/4, 46a/19,
50a/7, 56b/7, 62a/19, 63b/16

p.+a 12a/1, 24b/19, 29a/12, 32b/8, 33a/11

p.+am 15b/17, 30a/8, 43a/18, 47b/19, 47b/21, 48a/5

p.+dan 28a/10

p.+dur 26b/6, 41b/14

p.+ı 18a/18, 25a/1, 27b/12, 27b/13, 30b/16, 32b/15, 33a/9, 42a/1

p.+ıla 32a/18, 33a/15, 33b/10, 37a/8

p.+sın 46a/18

p.+la 25b/3 , 48a/6

p.+lar 7b/10, 9b/9, 11b/1, 12a/1, 17b/5, 18b/14, 20b/17, 26a/3, 27b/17, 29a/12,

30b/4, 30b/9, 31b/1, 32a/11, 33a/1, 33a/8, 39a/14, 47b/7, 49b/10, 50a/18

p.+lara 30b/5, 39b/8, 49a/13

p.+lardan 36b/17

p.+ları 8b/14, 17a/2, 20b/15, 31a/13, 33a/12, 47b/9, 62a/16

p.+larıyla 16b/3

p.+larından 9a/5, 11b/21, 31b/21, 32a/9, 62a/7

p.+larıñ 22a/16

p.+laruz 30b/14

p.+lar+ıla 10b/9, 14b/7, 16b/7, 16b/20, 24b/20, 25b/4, 32a/2, 33b/10

p.+sın 29a/18

p.+uñ 15b/13, 25a/9, 28a/19, 29b/18, 33a/9

p.+uz 33a/18

pehlevānlıq (Far.+T.): Pehlivan olma durumu, pehlivanlık.

p. 25a/6

p.+(ğ)ı 27b/12

p.+(ğ)ına 25b/8

pehlevān-ı ber-güzīn (Far.): Seçilmiş, seçkin pehlivan.

p. 25a/14

pehlevān-ı cihān (Far.): Cihan pehlivanı, cihan yiğidi.

p. 16a/19, 16a/20, 25a/1-2, 29a/5, 32b/8, 32b/18, 47b/13

p.+dur 33a/16-17

pehlevān-ı cihān-gir (Far.): Dünyayı zapt eden büyük pehlivan, yiğit.

p.+ler 20b/2

pehlevān-ı kıttāl (Far.): Çok kan alıcı, öldürücü pehlivan, yiğit.

p. 26a/17

pehlevān-ı rūzigār (Far.): Zamanın, devrin pehlivanı, kahramanı. *bk. pehlevān-ı*

zamān

p. 27b/15, 28b/4, 28b/7, 32b/8, 32b/14

p.+a 25a/10-11

p.+dan 4b/14

pehlevān-ı şaf-şiken (Far.): Safları dağıtan pehlivan, yiğit.

p. 32b/17-18

pehlevān-ı şāhib-kırān (Far.): Her zaman üstünlük kazanan pehlivan, yiğit.

p. 6a/3, 25a/5

pehlevān-ı ser-keşān (Far.): Dik başlı, dik kafalı pehlivan, yiğit.

p. 62a/19

pehlevān-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman. *bk. pehlivān-ı Süleymān*

p. 16a/3

pehlevān-ı şarḡ-ı ğarb (Far.): Doğunun ve batının kahramanı.

p. 9b/3

pehlevān-ı şeddādī (Far.): Çok büyük, iri yarı pehlivan.

p. 9a/18, 10b/7, 17a/1, 15b/8, 15b/19, 18a/18-19

pehlevān-ı zamān (Far.): Zamanın, devrin pehlivanı, kahramanı. *bk. pehlevān-ı*

rūzigār

p. 6a/17

pehlevān-zāde (Far.): Pehlivan oğlu.

p. 5b/2, 6a/11

pehlivān-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman. *bk. pehlevān-ı Süleymān*

p. 6a/6-7

pehlevān-u ğarb u şarḡ (Far.): Doğunun ve batının pehlivanı, yiğidi.

p.+a 9b/12

pel: Bel. *bk. bel, bil*

p. 17b/5

pelek (< Ar. felek): Felek, gökyüzü. *bk. felek.*

b. 14b/15

peleng (Far.): Kaplan.

p. 8b/15, 9a/7, 10a/18, 22a/2, 26b/1, 29b/5, 30b/14, 31b/19, 45a/9, 46b/3, 47b/16,
56b/19, 64b/20, 66a/1

p.+e 64b/6

p.+lere 60b/19, 66a/10

p.+leyin 17a/19

Peleng-efken: Hz. Süleyman'ın kale muhafızı.

p. 32b/12

p.+le 31a/20

pelīd (Far.): Alçak, rezil.

P. 26a/7, 59a/7

P.+e 21a/14

penāh-ı bihterīn (Far.): Sığınılacak en iyi merci; Hz. Muhammed.

p. 1b/13

penbe (Far.): Pamuk.

p. 14b/9

pençe (Far.): Pençe, tırnak.

p. 18a/10, 18b/6, 23a/9, 54a/1

p.+sine 10b/20

p.+sinle 9b/21, 17b/20, 18b/13

p.+ye 18a/1

pend (Far.): Öğüt, nasihat.

p.+i 46b/12, 62a/4

p.+iñe 8a/20

penhān (< Far. pinhān): Gizli. *bk. pinhān*

p. 61a/18, 63b/12

pepr (< Far. bebr): Kaplana benzer bir hayvan. *bk. bebr, bebür*

p. 22a/2

per (Far.): Kanat. *bk. perr*

p. 30b/21, 41b/17, 43b/4, 46a/5, 47b/17, 47b/21, 49a/2, 56a/11, 56a/17, 57b/7, 62b/2

p.+den 14b/15, 20b/19, 61a/14, 61a/15

p.+in 5b/21

perde (Far.): Örtü.

p. 51b/18

Peren: Ülker yıldızı, Süreyya.

p. 20b/1

perende (Far.): Uçan, uçucu. *bk. perrān, perrende*

p. 166a/15

perī (Far.): Peri. *bk. perrī*

p. 3a/3, 4a/13, 4b/1, 5b/20, 5b/21, 6b/4, 6b/15, 7a/2, 8b/9, 22a/6, 27a/9, 34a/9

p.+de 5b/20

p.+le 4a/5

p.+ler 4a/4, 4a/5, 4a/7, 4a/9, 4a/14, 4a/18, 4b/6, 4b/16, 4b/18, 5a/3, 5b/10, 5b/17, 6a/16, 6b/6, 8a/13

p.+leri 4a/19

p.+leridür 4a/20

p.+lerle 5b/21, 6a/15

p.+lerüñ 5b/18

p.+ler+ile 5b/9

p. mi 62b/16

p.+nüñ 4a/12, 4a/10

p.+ye 5a/21

Perī Hān: Perilerin sultanı.

P. 5b/15

P.+a 5b/13

P.+dan 4a/7

P.+uñ 4a/20

perī-peyker (Far.): Peri yüzlü, çok güzel.

p. 49b/6

perr (Far.): Kanat.

p. ü bāl aç- (kanat açmak) 14b/16

p. ü bāl açış- (birlikte kanat açmak) 56a/13

perr (< Ar.berr): Kara, toprak. *bk. ber, perr*

p. 6a/20

perrān (Far.): Uçan, uçucu. *bk. perrende*

p. 9b/14, 20b/20

perrende (Far.): Uçan, uçucu. *bk. perrān*

p. 8a/8, 62b/20

p.+i 58b/17

p.+ye 44b/16

perrī (< Far. perī): Peri. *bk. perī*

p.+lerden 7b/1

pertāb (Far.): Atma, fırlatma.

p. kııl- (atmak, fırlatmak) 36b/18

pervā (Far.): Çekinme, korku.

p. 1b/12

pervāne (Far.): Işık etrafında dönen gece kelebeği.

p.+si 46a/8

pervāneveş (Far.): Kelebek gibi.

p. 14a/9, 44a/5

pervāz (Far.): Uçma, uçuş.

p. it- (uçmak, kanatlanmak) 55b/21

p. ur- (kanat çırpma, uçmak) 41a/10, 44a/10, 55b/11, 55b/14, 57b/7, 61a/10

p.+a kalk- (uçmak için havalanmak) 4a/21, 44a/8, 50b/17, 54a/13, 57b/6

p.+a tur- (uçmak için havalanmak) 53b/8, 54a/19

pes (Far.): 1. Şu hâlde, öyleyse, şimdi.

p. 2b/3, 7b/14, 19b/1, 26b/16, 28a/4, 30a/9, 34a/21

2. Bunun üzerine, ondan sonra.

p. 2b/19, 6a/16, 17b/21, 22b/19, 31a/18, 38b/2, 62b/21

3. Sonuç olarak, sonunda.

p. 2b/14, 27a/7, 44b/18, 60b/4

pes (Far.): Arka, art, geri.

p. 2b/5

peşimān (Far.): Pişman.

p. 36b/11, 46b/14

p. ol- (pişman olmak) 21a/14, 22a/21, 36b/10, 36b/10, 36b/11, 36b/12, 62a/9

peşimānlık (Far.+T.) Pişmanlık.

p. 18a/12, 47a/15

peyām (Ar.): Haber.

p. 24b/14

peydā (Far.): Açık ve meydan olan, âşikâr.

p. it- (meydana getirmek) 37b/3

p. ol- (ortaya çıkmak, belirlemek) 34b/1, 51b/19

peygāmbēr (Far.): Peygamber. *bk. peygāmbēr*

p. 10b/5, 19a/3, 19b/5, 21b/11, 21b/21, 32b/10, 38b/16, 41a/8, 45b/16, 58b/12, 60a/13

p.+dür 39b/6

p.+e 30a/19, 33b/3, 33b/4

p.+ler 31b/5, 39b/19

p.+leri 20b/10

p.+lerüñ 14b/4

p.+üñ 18b/4, 33b/4, 39a/5, 42b/14

peygāmbēr (< Far. peygāmbēr): Peygamber. *bk. peygāmbēr*

p.+üñ 39b/1

peyk (Far.): Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci. *pk. peyk-i revān*

p.+idi 1b/9

p.+ler 48b/20

p.+lere 48b/19

peykānlu (Far.+T.): Okunun ucunda sivri demiri olan.

p. 49b/16

peyk-i revān (Far.): Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci. *bk. peyk*

p.+am 42b/3

peyk-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın habercisi, postacısı.

p. 42a/14

p.+dur 45a/15

p.+ıdı 20a/16

peymān (Far.): Ant, yemin. *bk. °ahd*

p. 63b/12, 63b/13

pīl (Far.): Fil. *bk. fīl*

p. 15a/12, 15b/9, 15b/14, 55a/6, 55a/19, 57a/16

p.+e 15b/11

p.+ine 16a/13

p.+ler 47a/20, 50a/5, 61a/7, 61a/8

pīl-i mest (Far.): (mec.) Çok içmiş, sarhoş. *bk. pīl-i mest*

p. 46b/16

pīl-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın fili.

p.+a 44a/15

pīl-i mest (Far.): (mec.) Çok içmiş, sarhoş. *bk. pīl-i mest*

p. 29a/16, 30a/5, 46a/18

pinhān (Far.): Gizli. *bk. penhān*

p. ol- (gizli saklı olmak) 1b/5

pīr (Far.): Yaşlı, ihtiyar; tecrübeli.

p. 17a/19, 21b/2, 31b/7, 32b/4, 39a/5, 40a/10, 67a/8

p.+ler 20a/15, 40a/12

p.+leri 20a/14

pīr-i °azīz (Far.): Saygın üstat.

p. 40a/12

pīr-i fānī (Far.): Çok yaşlı kimse.

- p.+dür 33a/17
- pīṣ** (Far.): Ön, ön taraf.
p. 2b/5, 66b/4
- pīṣe** (Far.): İş, amel.
p. kı1- (iş yapmak) 46b/13
p.+sidi 23a/18
- pīṣ-gīr** (Far.): Peşkir, havlu.
p.+ler 31a/2
- pīṣ-keṣ** (Far.): Hediye, armağan, peşkeş.
p.+ler 26a/3, 49a/19
- pīṣ-rev** (Far.): Önden giden, öncü.
p. kı1- (öncü yapmak, rehber yapmak) 39b/8
p. ol- (öncü olmak, rehber olmak) 55a/13
- post** (Far.): Deri, post.
p.+ını 46a/11
p.+unı 21b/10
- pūl** (Far.): Bazı hayvanların vücudunu kaplayan sert tabaka.
p. bit- (pullanmak, pulla kaplanmak) 39b/13
- pūlād** (Far.): Çelik.
p. 9a/10, 9a/16, 9b/6, 16a/7, 18a/20, 19a/9, 20b/16, 26a/20, 32a/12, 40b/20, 49b/3, 49b/16, 49b/21, 50a/18
p.+a 8b/18
- pūlād-pūṣ** (Far.): Çelik giyen, zırhlı.
p. 31b/19, 32a/7, 41a/20
- pūllu** (Far.+T.): Pulları olan, pullu.
p. 20b/20
- pusu**: Pusu.
p.+ya 56b/11
- pūse** (< Far. būse): Öpme, öpüş, öpücük.
p. vir- (öpücük vermek) 52b/8
- put-ḥāne** (Far.): Putların bulunduğu tapınak.
p. 26b/10
- put-perest** (Far.): Puta tapan kimse.
p.+durur 42a/3

püf: Püf, dudakları hafifçe büzerek dışarıya üflenen nefesin sesi.

p. 56b/11

pür (Far.): Dolu, çok.

p. 8a/13, 23b/21, 25a/17, 31b/3

pür-ğazab (Far.+Ar.): Öfke dolu, çok kızgın.

p. 66b/5, 66b/5

pür-hüner (Far.): Çok maharetli.

p. 28a/7, 66b/4

pür-ķulüb (Far.+Ar.): Gönül hoşluğu, mutluluk, neşe.

p. 31a/5

pür-şecā^eat (Far.+Ar.): Çok yiğit, çok kahraman.

p. 16a/19

pür-tāb (Far.): Çok parlak ışık, aydınlık.

p.+ı 19b/19

pür-telbīs-i bī-dīn (Far.): Dinsiz ve çok hilekâr.

p. 59b/18

pürlen-: Yapraklanmak.

p.-miş 39a/12

pürü-: Bürümek, kaplamak. *bk. būrü-, būri-*

p.-miş 20b/20

Pürzīn: Büyük bir pehlivan. *bk. Pürzīn-i cihānsüz*

P. 25a/8, 25a/10, 25a/15, 25b/5, 25b/14, 25b/18, 25b/19, 27b/14, 28a/13, 28a/16, 28a/18, 28a/20, 28b/2, 28b/3, 28b/14, 29a/7, 29a/8, 29a/10, 29b/12, 29b/14, 29b/15, 29b/17, 56b/13

P.+e 25a/9, 29a/9, 29b/16

P.+i 25b/15, 27b/14

P.+ile 29a/5

P.+le 25b/8, 25b/11

P.+üñ 28a/18, 29b/12

Pürzīn-i cihānsüz: Büyük bir pehlivan. *bk. Pürzīn-i cihānsüz*

P. 32b/12

püşt (Far.): Arka, sırt.

p. 56b/13

püşte (Far.): Tepe, yığın.

p. 30b/18

p.+ler 10a/17, 18b/12

püşt-pāy (Far.): Ayağın altı, ayak tabanı.

p. 16b/6

püştüpā (< Far. püşt-pā): Ayağın altı, ayak tabanı.

p. 56b/9

R

rā (Ar.): Arap alfabesinin onuncu harfi.

r.+dur 14a/8

Rab: Bütün mahlukatı yetiştiren, besleyen, terbiye eden; Allah.

R. 4a/1, 27a/6

Rabbī: Ey Rabbim, ey Allah'ım.

R. 67a/6

Rabbü'l-âlemîn: Âlemlerin Rabbi.

R. 1b/2 , 46a/15

Rabbü'l-enām: Bütün yaratılmışların Rabbi.

R. 24b/15, 26b/18, 35a/3

Rabbü'l-ibād: Kullarının Rabbi olan Allah.

R. 46a/12

Rabṭ-ı Yābis: Bir cadı.

R. 59b/12

rāci (Ar.): Rücu eden, dönen.

r. 67a/18

racīm (Ar.): Şeytani'r-racim'in kısaltılmışı, şeytan.

r. 8a/10, 11b/13, 11b/15, 22b/14, 23a/1, 23a/5, 23b/2, 24b/16, 26b/8, 33b/11, 60a/11, 64a/1, 64a/14, 65a/13, 65b/4, 65b/12, 65b/13, 66a/4, 66b/6, 66b/7

r.+e 65a/10

r.+i 59b/8

r.+le 64a/10

r.+ün 64a/9

racīm-i la'īn (Far.): Lanetlenmiş şeytan.

r. 60b/13

ra^cd (Ar.): Gök gürlemesi.

r. 45a/11, 46b/21

Ra^cd: Bağdat çerisine mensup yiğit bir pehlivan. *bk. Ra^cd bin Berķ*

R. 9b/17, 9b/18

R.+a 9b/21

R.+ı 9b/20

R.+uñ 9b/9, 9b/9, 9b/12, 9b/18

Ra^cd bin Berķ: Bağdat çerisine mensup yiğit bir pehlivan. *bk. Ra^cd*

R. 9b/3, 9b/6, 9b/12, 9b/13, 9b/14, 9b/15, 20b/16

R.+a 9b/11

Ra^cd-ı felek: Bulutlara müvekkel olan melek.

R. 36b/6, 41b/15, 51b/10, 66a/17

ra^cd-ı felek (Far.): Gök gürlemesi.

r. 43a/17

ra^cdīvār (< Far. ra^cd-vār): Gök gürültüsü gibi. *bk. ra^cd-veş*

r. 17a/2

ra^cdveş (Far.): Gök gürültüsü gibi. *bk. ra^cdīvār*

r. 17b/16

rāġ (Far.): Çayırılık, çimenlik, güllük, gülistanlık.

r. 44a/7

r. ol- (çayırılık, çimenlik olmak) 4b/9

rāġib (Ar.): İstekli, isteyen (kimse).

r. ol- (istekli olmak) 15a/4

rāḥathıķ (Ar.+T.): Rahatlık, kolaylık.

r.+(ġ)ıla 47b/1

r.+um 33b/12

rāḥatü'l-ervāḥ (Ar.): (mec.) İçki, şarap.

r. 44a/1, 44a/4

r. şun- (şarap sunmak) 31a/6-7, 31a/11

r.+dan 31a/21

rāhib-i çelīpa (Far.): Haçlı rahip.

r. 49b/9

Raḥīm: Acıyan, esirgeyen, koruyan; Allah.

R. 8a/11, 14a/2, 40b/3, 52b/3

Raḥmān: Bütün canlılara merhamet eden, koruyan; Allah.

R. 40b/3

Raḥmāni'r-Raḥīm: Rahman ve Rahim olan; Allah.

R. 67a/10

raḥmet (Ar.): Merhamet, acıma, esirgeme.

r. 66a/3, 67b/1

r. bul- (rahmete kavuşmak) 11b/15, 60a/3

r. eyle- (esirgemek, merhamet etmek) 27a/7, 40b/12

r. it- (esirgemek, merhamet etmek) 40b/8

r.+ i 26b/16, 40b/13

Raḥne: Hz. Süleyman'ın emrinde olan dört büyük kuştan birisi.

R. 57b/5

raḥş (Far.): Gösterişli, güzel at.

r. 8b/16, 14b/20, 32a/19

r.+ı 10a/1

r.+ına 25b/1, 32a/8, 49b/18

r.+larına 25b/16, 26a/1

raḥşān (Far.): Parlak.

r.+ı 2a/10

raḥş-ı āhen-pūş (Far.): Parlak demirden zırh giymiş.

r.+a 14b/21

raḥş-ı raḥşān (Far.): Parlak, gösterişli at.

r. 15b/7, 17a/13, 30b/16

raḥş-ı Süleymānī (Far.): Hz. Süleyman'a layık bir at.

r. 153a/3

raḥş-süvār (Far.): Süvari.

r. 27b/4

raḥt (Far.): Değerli süs eşyası, hazine.

r. 18a/13

r.+ı 24a/9

r.+ına 21a/2

r.+umu 46a/7

raḥam (Ar.): Sayı, miktar, nicelik.

r.+a 67a/2

raḳīb (Ar.): Aynı şeyi elde etmek isteyenlerden her biri.

r. 40b/14

r.+inüñ 14a/10

raḳḳāş-ı ḥasnā (Far.): Güzel dansçı.

r. 44a/4

raḳş (Ar.): Oyun, dans.

r. ur- (dans etmek, oynamak) 44a/4

rām (Far.): Boyun eğme, itaat.

r. 23b/6, 26b/12, 43a/11, 47b/10

r. eyle- (itaat ettirmek)

r. it- (itaat ettirmek)

r. ol- (itaat etmek)

re's (Ar.): Baş, kafa.

r.+sinden 25a/20

rāst (Far.): 1. Hakka ve hakikate uygun, doğru.

r. 28a/21

r. buyur- (doğru söylemek) 38a/1

r. gel- (doğru olmak) 63b/2

r. gösterme- (başarısız kılmak) 54a/8

r. şan- (doğru zannetmek) 8b/13, 11b/12, 17a/12

r.+ın it- (doğrusunu söylemek) 26b/18

2. Doğru, düz.

r. 36b/18, 49a/3, 49a/4

r. it- (düzeltmek, düzgün hale getirmek) 32a/21

r. kııl- (düzeltmek, düzgün hale getirmek) 15a/8

3. Rastlama, tesadüf.

r. gözle- (rast gelmesini ayarlamak) 48b/13

rāy (< Ar. re'y): Fikir, görüş, düşünce. *bk. re'y*

r. 27b/5, 61b/11, 61b/13, 62a/13, 63a/14

r.+ı 62b/4

rāy-ı tedbīr (Far.): Müdahale edilen düşünce, öngörü.

r.+lerine 63b/15

r. it- (düşünceye müdahale etmek)

rāz (Far.): Gizlenen şey, sır.

r. 63b/12

r.+ı 1b/5, 40a/20

Rāzık: Rızık veren, nimetlendiren; Allah.

R.+a 40a/8

R.+ısın 40b/10

rāzī (Ar.): Kabul eden, rıza gösteren.

r. ol- (kabul etmek, uygun bulmak) 5b/8, 22b/19, 28a/16

rebāb (Far.): Bir çeşit saz.

r. 44a/3

rehā (Far.): Kurtulma, kurtuluş.

r. bul- (kurtulmak, halas olmak) 22b/18, 30a/12, 46b/14

rehber (Far.): Kılavuz, rehber.

r. 42b/3, 42b/5

rehber-i İskender-i Kübrā (Far.): İskender-i Kübrā'nın kılavuzu.

r. 39b/6-7

re'īs-i şeyāṭīn (Ar.): Şeytanların başkanı.

r. 65b/1

rek'at (Ar.): Namazda kıyam, rüku ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.

r. 4b/11, 39b/17, 40a/8

r.+da 39b/18

r.+ında 39b/17, 39b/18, 39b/18

rencīde (Far.): İncinmiş, gönlü kırılmış.

r. ol- (incinmek, kırılmak) 10b/10

rencīde-dil (Far.): İncinmiş gönül.

r. 55a/10

reng (Far.): 1. Renk.

r. 10a/13, 17a/19, 19b/20, 20a/7, 20a/8

r.+den 37b/1

r.+i 37a/20

r.+ine 48b/11

2. Şekil, suret, görünüş.

r.+i 29b/7

rengīn (Far.): Güzel, hoş, latif.

r. 19b/19

reng-ā-reng (Far.): Çeşit çeşit renkli, renk renk.

r. 19b/19

resm (Ar.): Şekil, biçim.

r.+i 27a/9

resūl (Ar.): Peygamber, nebi.

r.+dür 12b/15, 22a/5

r.+e 41a/1

resūl-i muṭahhar (Far.): Maddi ve manevi olarak temizlenmiş elçi; Hz. Muhammed.

m.+uñ 42b/15

r. 42b/14

resūl-i ber-güzīn (Far.): Seçilmiş peygamber; Hz. Muhammed.

r. 1b/7

revā (Far.): Layık, uygun, münasip.

r. gör- (bir şeyi bir kimseye layık görmek) 8b/3, 37b/13

r. kı1- (uygun görmek) 34a/21

revān (Far.): Akan.

r. 9a/6, 35a/18, 35a/20, 35b/2, 39a/2, 39b/13, 59b/21

r. ol- (akmak) 17a/21, 39a/3, 43b/17, 54a/17, 55b/11

r.+layın 10a/7

revāne (Far.): Akmak.

r. ol- (akmak) 39a/6

revnaḳ (Ar.): Göz alıcı güzellik, parlaklık, letafet.

r. vir- (güzellik vermek) 2a/16

r.+ı 22b/14

r.+ısın 26a/18

r.+ısız 21a/16

re'y (Ar.): Fikir, görüş, düşünce. *bk. rāy*

r.+i 5b/17

r.+ince 3b/5

reyāhīn (Ar.): Reyhanlar.

r. 4b/7

rezm (Far.): Kavga, savaş.

r. 10a/11

r.+üme 56b/8

rezmigāh (Far. rezm-gāh): Savaş yeri, harp meydanı.

r. 17a/16

rezm-i sulṭān (Far.): (mec.) Büyük savaş.

r.+ı 10a/11-12

Rezzāḳ-ı ādem: İnsanları rızıklandıran; Allah.

R.+e 21b/12

Rezzāḳ-ı ʿālem: Bütün canlıların rızıkını veren; Allah.

R.+e 54a/2

Rezzāḳ-ı benī-ādem: İnsanları rızıklandıran; Allah.

R.+e 12a/6

Rezzāḳ-ı ṭayr ı ādem: İnsanların ve kuşların rızıkını veren; Allah.

R.+üñ 42b/17

rızā (Ar.): Rız olma, hoşnutluk.

r. 5b/12, 54a/6, 55b/18

r. vir- (razı olmak, kabul etmek)

r.+sı 1b/12

rızḳ (Ar.): Allah tarafından herkese takdir edilen nimet.

r.+umı 54a/2

rifʿat (Ar.): Yücelik, yükseklik, özellikle mevki yüksekliği.

r.+ine 20a/14

r.+üñi 13b/11

rıḥlet (Ar.): Ölme, vefat.

r. eyle- (ölmek) 5b/7

rikāb (Ar.): Üzengi.

r.+dan 16a/11, 18b/1

risālet-i Aḥmed (Far.): Hz. Muhammed'in peygamberliği.

r.+üñ 67a/2

rivāyet (Ar.): Nakledilen haber, söz, olay.

r. 27a/14, 52b/17, 54b/14, 57b/9

r. eyle- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 50b/3, 59b/20

r. it- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 26a/16, 40a/15

r. kı1- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 14a/14

riyā (Ar.): Olduğundan başka türlü görünme.

r.+dan 13b/12

riyāzat (Ar.): Nefsi terbiye etme, ahlakı güzelleştirme.

r. 26b/11, 66b/8

r. çekdür- (dünya nimetlerinden uzaklaştırmak) 13b/9

rīze (Far.): Ufak parça, kırıntı.

r. 46b/9

rū (Far.): Yüz, çehre.

b. 57a/17

rub^c-ı meskūn (Far.): Dünyanın oturulabilir dörtte bir kısmı. *bk. rub^c-u meskūn*

r. 3a/3, 3a/16, 54b/11, 55b/16

r.+ı 5b/19

r.+uñ 38b/5

rub^c-u meskūn (Far.): Dünyanın oturulabilir dörtte bir kısmı. *bk. rub^c-ı meskūn*

r. 24a/12, 52a/10

rūḥ (Ar.): Ruh.

r. 23b/20, 26b/7, 44b/17, 66a/21

r.+umuz 40b/9

r.+uñ 13b/7, 66b/4

Rūḥ: Hz. Süleyman'ın emrinde olan dört büyük kuştan birisi.

R. 9b/19, 9b/20, 10b/10, 10b/12, 10b/20, 11a/10, 11b/18, 14b/11, 14b/16, 15a/20,

18a/1, 18b/5, 19b/20, 66a/11

ruḥām (Ar.): Mermer.

r. 20b/16

rūḥānveş (Far.): Ruhlar gibi.

r. 20a/5

Rūḥ Şāh: Bir cin sultanı. *bk. Rūḥ Şāh Cind*

R. 5b/14

R.+ıla 5b/15

Rūḥ Şāh Cind: Bir cin sultanı. *bk. Rūḥ Şāh*

R. 4b/16, 5a/3, 5b/4

R.+üñ 5b/4

Rūḥ-ı Kudsi: Hz. Cebrail.

R. 23a/17

rūḥ-u Ahmed (Far.): (mec.) Hz. Muhammed'in soyundan.

r. 2a/3

ruḳ^ca (Ar.): Yazılmış kâğıt, mektup, dilekçe.

r.+la 2a/16

Rūm: Rum.

R. 19b/6, 45b/17

rumḥ (Ar.): Kargı, mızrak.

r.+ı 9a/6

r.+ı şun- (mızrak savurmak) 9a/6

Rūmī: Rumlara ait.

R.+lerden 19a/6

rumūz (Ar.): Gizli anlamlar.

r.+ı 64a/15

rūšen (Far.): Açık, belli, aşikâr.

r. 20b/13, 52a/17, 52a/18

r. it- (aydınlatmak, aşikâr etmek) 35a/9

r. ol- (aşikâr olmak, açığa çıkmak) 20b/11

rū-be-rū (Far.): Yüz yüze, karşı karşıya.

r. 18a/19

rū-siyāh (Far.): Kara yüzlü.

r. 42b/12

r.+dur 42b/18

rūy-ı cihān (Far.): Yeryüzü. *bk. rūy-ı zemīn*

r. 2a/9

rūy-ı zemīn (Far.): Yeryüzü. *bk. rūy-ı cihān*

r. 4a/8, 6b/8, 25a/14, 46a/15

r.+de 64b/4

rūzī (Far.): Nasip, kismet.

r. it- (kismet etmek, nasip etmek) 46a/15

r. kıl- (kismet etmek, nasip etmek) 21a/11, 21b/12, 22a/7, 37b/14

rūzigār (< Far. rūzgār): 1. Zaman, vakit, dehr.

r. 6a/9, 19a/21, 20a/14, 29a/17, 38a/4, 43a/3, 61a/15, 65a/4, 67a/17

r.+a 25a/11

r.+uñ 20a/16

2. Rūzgār.

r. 20b/1

rūzigār-dīde (Far): Gūngörmüş.

r. 20a/15-16

rūz-i maḥşer (Far.): Maḥşer günü, kıyamet günü.

r.+den 20b/8

Rüstem: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır.

R. 24b/19, 24b/21, 25a/7, 25b/8, 25b/10, 25b/11, 25b/18, 26a/2, 26a/8, 27b/11, 27b/12, 27b/14, 27b/17, 27b/21, 29a/5, 29b/2, 29b/15, 30a/12, 32a/7, 32a/15, 32b/15, 32b/19, 33a/3, 43a/19, 47b/20, 56b/13

R.+den 28a/12 , 29a/4

R.+durur 47a/11

R.+e 26a/1, 27a/21

R.+i 28a/3

R.+idi 27b/12

R.+ile 5a/18, 29b/6

R.+le 26a/3, 27a/21, 29b/16, 30b/13, 31a/12

R.+ün 25b/5, 25b/20, 29a/10, 29a/11

Rüstem-âne: Rüstem gibi.

R. 20a/7

Rüstem-i cihān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḥunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 29a/12, 32a/6, 33a/15

Rüstem-i cihān-gir: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḥunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 25a/19, 32a/18

R.+e 30b/4

Rüstem-i Dāsītān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihān-gir, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferḥunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destān*

R. 25b/15

Rüstem-i Destân: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i ferhunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destân*

R. 25a/1, 25b/14, 26b/8, 27b/5, 28a/21, 29a/21

R.+dur 27b/8

R.+ıla 30a/7

Rüstem-i ferhunde-cemāl İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destân, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destân*

R. 26a/17

Rüstem-i nev-pehlevān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destân, Rüstem-i ferhunde-cemāl, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destân*

R. 31a/1

Rüstem-i pehlevān: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destân, Rüstem-i ferhunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destân*

R.+a 33a/19

R.+ıla 32b/5

Rüstem-i Tehemten: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destân, Rüstem-i ferhunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Zāl, Rüstem-i Zāl-ı Destân*

R. 28b/7, 30b/16

Rüstem-i Zāl: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destân, Rüstem-i ferhunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl-ı Destân*

R. 28a/11, 41b/12, 41b/16

R.+a 28a/9

R.+ıla 24b/17

Rüstem-i Zâl-ı Destân: İran efsanelerinin en büyük kahramanıdır. Babası da İran'ın Milli kahramanı olan Zâl'dır. *bk. Rüstem, Rüstem-i cihân-gir, Rüstem-i Dāsītān, Rüstem-i Destān, Rüstem-i ferhunde-cemāl, Rüstem-i nev-pehlevān, Rüstem-i pehlevān, Rüstem-i Tehemten, Rüstem-i Zāl*

R. 30b/1

Rüstemî: Rüstem'e ait olan, Rüstem'le ilgili.

R. 30a/6

S

sa^câdet (Ar.): Mutluluk, bahtiyarlık.

s. 19b/8, 22a/11

s. bul- (mutlu olmak) 12a/9

s.+e 21a/8

s.+e ir- (mutluluğa kavuşmak) 16b/10

s.+in 24a/9

s.+üñe 62a/13

sa^câdetlü (Ar.+T.): Kutlu, uğurlu.

s. 34a/7

sā^cat (Ar.): Vakit, saat.

s. 5b/19

sā^cat-i sa^cd (Far.): Kutlu, uğurlu zaman.

s. 22b/6

şa^cb (Ar.): Zor, çetin, müşkül.

ş. 36b/14

sabāḥ (< Ar. şabāḥ): Sabah. *bk. şabāḥ*

s. 31b/11

şabāḥ (Ar.): Sabah. *bk. sabāḥ*

ş. 7b/9, 31b/8, 31b/10, 49b/7

ş.+a 31a/17

ş.+dan 28a/11

ş.+uñ 49b/7

şabır (< Ar. şabr): Sabır. *bk. şabr*

ş. 14b/20, 65b/17

ş. kı1- (sabretmek) 27b/16, 66a/7

şabī (Ar.): Erkek çocuk.

ş. 48a/5

şabr (Ar.): Sabır. *bk. şabr*

ş. eyle- (sabretmek) 22b/5

ş. it- (sabretmek) 62b/13, 62b/16

sācid (Ar.): Secde eden.

s. 45b/21

sācid-i ervāḥ (Far.): Ruhların secde etmesi.

s. 3b/17

şaç: Saç.

ş.+ı 12a/3, 52b/5

ş.+ların 8b/20

ş.+uñ 40b/16

şaç-: Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

ş.- 2b/5

s.-ar 21a/21, 21b/8

s.-dı 29b/21

ş.-dılar 4a/19, 17b/14, 30b/4

ş.-ıncaç 51a/13

ş.-up 51a/2

şaçıl-: Etrafa dağılmak, yayılmak.

s.-dı 31b/1

ş.-ur 51a/19

şaçış-: Karşılıklı olarak saçmak, dağıtmak.

ş.-dılar 10a/9

şad (Far.): Yüz sayısı.

ş. 2a/5, 13b/17, 14a/1, 22b/18, 22b/21, 23b/20, 28b/20, 40b/4, 62b/2

şadā (Far.): Ses.

ş.+dan 38b/8

ş.+sı 36b/21

ş.+sından 16a/6, 16a/8, 14b/10, 20a/7, 61a/14

şadāgāh (Far.): Sesli, açıktan, cehrî.

ş 20a/11

şādık (Ar.): Samimi ve vefalı olan.

ş. 20b/12, 52b/10

şadr (Ar.): Baş taraf, en yüksek yer.

ş.+a geç- (baş köşeye geçip oturmak) 11b/6

şaf (< Ar. şaff): Saf, sıra. *bk. şāf, şaff*

ş. 15a/7, 31a/7, 32a/20

ş. sök- (safları dağıtmak, safları açmak) 18b/17

ş.+da 29a/14

şāf (< Ar. şaff) Saf, sıra. *bk. şaf, şaff*

ş. 15a/10, 32a/2, 49b/14

ş.+dan 10a/10

ş.+ıla 32a/20

şafā (Ar.): Neşe, zevk.

ş.+sın 44a/5

şaff (Ar.): Saf, sıra. *bk. şāf, şaf*

ş.+ıla 23a/13

ş.+ına 15a/11, 32a/5

ş.+ında 13a/3, 22a/14, 50a/18, 56a/14

şāfī (Ar.): Temiz, saf.

ş. 39a/8

şafli (Ar.+T.): Safi olan.

ş. 50a/18

Şafşaha-i cāzū: Bir cadı komutanı.

Ş. 64b/5

şaf şaf (< Ar. şaff): Sıra hâlinde.

ş. 36a/15

ş. kı- (sıraya koymak, düzmek) 36a/8

ş. şu- (sıra sıra durmak, düzölmek) 64a/17

şaf-şiken (Far.): Düşman saflarını kıran, bozan.

ş. 10a/15, 20b/21, 26a/10, 30b/9, 32b/18, 57b/3, 62a/4, 62a/20

ş.+dür 62a/18

ş.+ler 17b/2, 18b/18

şag̃¹: Sağ taraf.

ş. 7b/14, 10a/1, 10b/12, 12a/4, 14b/1, 14b/6, 14b/8, 15a/4, 15b/3, 15b/4, 15b/5,
17b/8, 19b/3, 19b/9, 19b/10, 19b/12, 19b/20, 20a/9, 20a/9, 20a/17, 20b/3, 20b/10,
25a/21, 25b/5, 31a/6, 32a/5, 32a/18, 36a/15, 40a/9, 40a/11, 41a/8, 42a/15, 45a/21,
47a/2, 47a/2, 50a/7, 55a/19, 56a/18, 63b/8, 63b/21
ş.+ında 25b/6, 44a/3

şag̃²: Sağ, sağlıklı.

ş. 12a/7, 39a/20

sāgar (Far.): İçki kadehi.

s. 43b/21

şag̃-: Sağmak.

ş.-arlar 24a/16

şag̃lık: Sağlık, sıhhat.

ş.+(ğ)ı 16b/10

ş.+(ğ)ın 13a/19

ş.+(ğ)ından 5a/2

sağlık: Sağlık, sıhhat.

s.+(ğ)ından 16b/18

şagrağ: Kadeh.

ş. 31a/5

ş.+lar+ıla 31a/5

şah (< Ar. şahḥ): Doğru, sahih.

ş. 8a/11, 13b/20, 60a/3

ş bil- (doğru bilmek, gerçek bilmek) 59b/1

şahan (Ar.): Derinliği az olan kap.

ş.+lar 31a/3

şāhib-hüner (Far.): Yetenekli, becerikli.

ş. 66a/19

şāhib-i tercüme (Far.): Tercüme yapan (kişi).

ş.+si 27a/17

şāhib-kemāl (Far.): Kemal sahibi, olgun.

ş. 66a/20

şāhib-kırān (Far.): Çok talihli, çok kuvvetli hükümdar.

ş. 5a/20, 32b/9, 56b/7, 62a/19

ş.+ı 27b/12

ş.+lara 30b/5

ş.+ları 17a/2

şāhib-serīr (Far.): Taht sahibi; sultan, hükümdar.

ş.+ler 36a/7

şahīh (Ar.): Gerçek, doğru.

ş. 8a/20, 14a/13, 41a/3, 52a/4, 52b/13, 52b/17, 57b/9

şāhir (Ar.): Büyü yapan, büyücü.

s. 34a/9, 57b/11, 57b/12, 59a/7, 63b/19, 66b/7

s.+le 65a/5

s.+ler 48a/11, 57b/15, 58b/1, 65a/9

s.+lerüñ 59b/4, 65b/2, 65b/14

şāhirān (Ar.): Büyücüler.

s. 58b/8, 65a/7

şahrā (Ar.): Boş ve geniş yer, çöl, kır.

ş.+da 6b/11

ş.+dan 43b/16

ş.+lar 20a/19

ş.+ları 3a/19

ş.+sında 61a/6

ş.+ya 41a/16

sāḳ (Ar.): Baldır, incik.

s. 31a/5

saḳın-: Sakınmak, korunmak, dikkat etmek.

s. 13a/6, 21b/19, 28a/20

s.-asın 12b/1

s.-ur 15b/18

şāḳın-: Sakınmak, korunmak, dikkat etmek.

ş.-a 42b/4

ş.-up 48a/3

sāḳī (Ar.): İçki meclisinde içki dağıtan.

s. 31a/10

s.+ler 31a/5, 43a/7

sākin (Ar.): 1. Yerinde duran, hareketsiz.

s. 42b/16

2. Bir yerde oturan, ikamet eden.

s. ol- (bir yerde yerleşmek, oturmak) 1b/8

3. Durgun, dingin, sessiz.

s. ol- (susmak, sessizce durmak) 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 26b/4, 56a/9, 7a/15, 33b/9, 44b/21, 60a/4

şakla-: Gizlemek.

ş.-ñuz 63b/6

saqla-: Korumak, muhafaza etmek.

s.-ya 4b/21

sāl (Far.): Sene, yıl.

s. 19a/14

s.+a 26a/12

şal-: 1. Bırakmak, koyuvermek.

ş.-a 39b/5

ş.-dı 39b/2

ş.-dılar 34b/18

ş.-ı vir- 36a/16

ş.-sun 36a/1

ş.-up 3a/8, 39b/12

2. Yollamak, göndermek.

ş.-acağdur 6a/8

ş.-dı 9b/18, 27b/16

ş.-ar 48a/1

ş.-up 48a/16

3. Asmak, takmak.

ş.-dı 49b/17

ş.-up 3a/9, 31a/2

4. El uzatmak.

ş.-arsa 46b/9

5. Vurmak.

ş.-sa 46b/9

ş.-sam 56b/9

6. Atmak, fırlatmak.

ş.-dı 36a/10, 56a/19

ş.-up 7b/10, 8b/19, 9a/10

ş.-sam 3b/4

7. Yardımcı fiil.

ş.-a 24a/19

ş.-acağdur 6a/7

ş.-ar 56b/14

ş.-arsañ 13b/13

ş.-dı 10a/1

ş.-dılar 13b/3, 32b/7

ş.-duğunca 10a/14

ş.-duñ 34a/7

ş.-mağ 15b/15

ş.-up 14b/20, 18a/15, 20b/6, 35b/1, 41b/21

şalā (Ar.): Davet etme, davet.

ş. 31a/4

şalābet (Ar.): Dayanıklılık, sağlamlık.

ş.+ile 49b/18

ş.+in 61a/17

ş.+ini 41b/21

ş.+lerin 35a/17

şalābetlü (Ar.+T.): Dayanıklı, güçlü.

ş. 42a/3, 53a/10

şalağ: Aptal, budala.

ş. 48a/1

şalavat (< Ar. şalavāt): Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenler için yapılan dualar. *bk. şalavāt*

ş. getir- (salavat okumak) 14b/4, 39b/19

ş. vir- (salavat getirmek) 4b/4, 14a/6, 14a/12, 14b/17, 19b/1, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 23b/2, 24b/15, 26a/15, 26b/4, 26b/17, 27a/8, 28a/8, 30a/19, 31b/5, 34a/21, 35a/5, 40b/13, 41b/19, 43b/9, 44b/21, 46b/19, 48a/7, 49b/11, 50a/12, 52a/9, 52b/11, 56a/9, 57a/7, 60a/4, 62b/3

şalavāt (Ar.): Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenler için yapılan dualar. *bk.*

şalavat

ş. getir- (salavat okumak) 41a/8, 57a/20

ş. vir- (salavat getirmek) 2b/8, 3b/7, 5a/20, 8a/11, 9a/4, 10a/19, 11b/16, 17b/6, 18b/20, 27a/15, 29b/8, 33b/9, 41a/1

şahıcı: Sallayan.

ş. 26a/10

şalık: Ucunda kısa zincirlere bağlı birkaç demir yuvarlağı bulunan sopadan ibaret eski savaş aleti, gürz. *bk. şaluğ*

ş. 18a/16, 18a/18, 48a/1

ş.+dan 17b/5

ş.+(ğ)ı 56b/14

ş.+(ğ)ın 6a/10

ş.+lar 10a/8

şalış-: Karşılıklı hamle yapmak.

ş.-up 10a/8

şālih (Ar.): Dinin emirlerine uygun davranan.

ş. 26b/12, 28a/5

şallū ‘aleyhim ecma‘īn (Ar.): “Hepsine salat olsun” anlamında bir söz.

ş. 2a/5

şaltanat (Ar.): Hükümdarlık, güç, zenginlik.

s. 12b/2, 19a/19, 38a/10, 41a/17, 41b/2, 43a/3, 57b/19, 59a/6, 60a/14

s.+a 42a/8

s.+da 26b/14

s.+ı 8a/9, 8b/5, 12b/13, 24a/9, 44a/14, 65b/1

s.+ın 20a/15, 21a/1, 33b/11, 60a/21

s.+ına 60b/6, 63b/3

s.+ını 41b/21, 61a/17

s.+la 20a/21, 23b/3, 37b/11, 50a/11

şaltanat-ı eşhār (Far.): Sihirbazlık yeteneği, ustalığı.

s.+uñ 65a/15

şaluğ: Ucunda kısa zincirlere bağlı birkaç demir yuvarlağı bulunan sopadan ibaret eski savaş aleti, gürz. *bk. şalık*

ş. 30b/18

ş.+lar 10a/6

şālūn: İran pehlivanlarından biri.

Ş. 31b/21

Sām: Nerîmân'ın oğlu Zâl'in babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk. Sām-ı*

Süvâr, Sām-ı süvâr-ı pehlevân-ı rûzigâr, Sām-süvâr-ı cihân, Sām-u süvâr

S. 3b/1, 6a/7, 26a/5, 26b/11, 27a/20, 27b/20, 28b/10, 29a/6, 29a/9, 29a/13, 29b/11, 29b/12, 29b/14, 29b/15

S.+a 5a/20, 25a/13, 29b/12

S.+dan 4b/17, 5a/1, 25b/8, 29a/2

S.+dur 28b/13

S.+ı 4a/5, 5b/7, 6a/4, 6a/10, 25a/7, 29b/15

S.+ıla 25b/15

S.+uñ 4b/14, 28b/9, 28b/12, 29a/8, 29b/18

şaman: Saman.

ş. 30b/2, 48b/11, 51b/20

Şamed: Hiç kimseye veya hiçbir şeye ihtiyaç duymayan; Allah.

Ş.+dür 53b/16

Sām-süvâr: Nerîmân'ın oğlu Zâl'in babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk.*

Sām, Sām-ı süvâr-ı pehlevân-ı rûzigâr, Sām-süvâr-ı cihân, Sām-u süvâr

S. 6a/11, 6b/14, 6b/17

S.+dan 27b/12

S.+uñ 2b/14

Sām-ı süvâr: Nerîmân'ın oğlu Zâl'in babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk.*

Sām, Sām-süvâr, Sām-ı süvâr-ı pehlevân-ı rûzigâr, Sām-süvâr-ı cihân, Sām-u süvâr

S. 2b/19, 5a/11, 5a/18, 6a/6, 6a/8, 25a/5, 25a/7, 25a/8, 25a/13, 25a/14, 26a/8,

27a/16, 27b/4-5, 27b/7, 27b/7, 27b/13, 27b/16, 28a/9, 28b/4, 28b/7, 28b/13, 29a/11,

31a/19, 31b/11, 32a/14, 32b/14, 33a/3, 33a/4, 33a/16, 33b/10

S.+a 25a/10

S.+dan 4a/6, 4b/13-14, 5a/9, 5b/1, 5b/2, 5b/4, 24b/18, 24b/21, 25a/4, 27b/10

S.+dur 25a/16, 25b/7

S.+durur 28b/13

S.+ı 5a/14, 5b/5, 6a/2

S.+uñ 5a/12-13, 6a/12, 25b/6, 32b/16

Sām-ı süvâr-ı pehlevân-ı rûzigâr: Nerîmân'ın oğlu Zâl'in babası olup Şehnâme'nin

ünlü kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-süvâr, Sām-ı Süvâr, Sām-süvâr-ı cihân, Sām-u süvâr*

S. 27b/21

Sām-ı süvārveş: Sām-ı süvâr gibi.

S. 5b/8

Sām-u süvār-ı cihân: Nerîmân'ın oğlu Zâl'in babası olup Şehnâme'nin ünlü

kahramanıdır. *bk. Sām, Sām-süvār, Sām-ı Süvār, Sām-ı süvār-ı pehlevân-ı rûzigâr, Sām-u süvār*

S. 32b/8

Sām-u süvâr: Nerîmân'ın oğlu Zâl'in babası olup Şehnâme'nin ünlü kahramanıdır. *bk.*

Sām, Sām-ı Süvār, Sām-ı süvār-ı pehlevân-ı rûzigâr, Sām-süvār-ı cihân,

S. 5a/2, 27a/19, 27b/15, 27b/19, 28a/1, 28a/10, 28a/13, 28b/15, 28b/16, 28b/17, 28b/19, 28a/8, 29a/14, 29b/9, 29b/10, 29b/21, 30a/17, 30a/20, 30b/10, 31b/1, 32b/8, 33a/8, 33a/20

S.+a 2b/12, 27b/6, 28a/14, 29a/8

S.+dan 5a/5

S.+durur 28b/16

S.+ı 4a/1, 26b/6, 30b/10, 32a/16

S.+layım 10a/10

S.+uñ 5a/6, 33a/5

şan: Ün, şan, şöhret.

ş. 10a/9, 16a/6, 17b/14, 18a/14, 36b/7, 61a/13

ş.+ı 30b/2

saña: Sana.

s. 5a/9, 5a/9, 5b/15, 8a/16, 8a/19, 8b/3, 8b/5, 11b/2, 11b/2, 11b/9, 12a/12, 12a/12, 12b/2, 12b/6, 12b/7, 12b/9, 12b/11, 12b/21, 13a/15, 13a/15, 13b/7, 13b/9, 15a/21, 16a/21, 21a/20, 21a/21, 21b/8, 21b/10, 21b/12, 21b/12, 21b/13, 22a/12, 22b/2, 22b/3, 22b/3, 22b/19, 23a/21, 25a/8, 26b/12, 27b/1, 28a/12, 28a/20, 28b/3, 28b/21, 29a/5, 29a/21, 30a/4, 30a/13, 34a/17, 37b/11, 38b/1, 39b/21, 40a/1, 40a/10, 40a/17, 40a/19, 40b/20, 44a/20, 45b/16, 46a/20, 48a/9, 52b/10, 55a/8, 57a/3, 62b/19, 64a/7, 66a/20, 66a/20

şan-: Sanmak, farzetmek, düşünmek.

ş.-asın 50a/5

ş.-asız 8b/10

ş.-dı 11b/14, 15b/6, 63b/3, 65b/21, 65b/21, 66a/1

ş.-dılar 11b/12 , 15b/3 , 63a/13

ş.-ma 21b/10, 23a/21, 30a/14

ş.-sun 5b/15

ş.-up 8b/12, 8b/13, 11b/12, 17a/12, 37b/19, 38a/15, 63a/13, 63b/2

ş.-ur 33a/10, 48a/11

ş.-ursın 25a/8

şan^cat (Ar.): Ustalık, hüner.

ş.+uñ 2a/16

sancağ: Sancak, bayrak. *bk. sancağ*

s. 16b/3

s.+a 18a/16

s.+ından 10b/2

sancağ: Sancak, bayrak. *bk. sancağ*

s. 15a/10, 16b/3

s.+lar 32a/6

s.+lardan 50a/2

şanç-: Saplamak, batırmak.

ş.-a 39b/4, 40a/8

ş.-up 9a/19, 39a/10

şandel (Ar.): Oturak, iskemle. *bk. şandelī*

ş. 25b/11, 59b/12, 63a/19

şandelī (Ar.): Oturak, iskemle. *bk. şandel*

ş. 35b/6

ş.+ler 19b/3, 19b/10, 28b/6

Şāni^c: Her şeyi yaratan; Allah.

Ş. 1b/3, 7b/6

Ş.+uñ 7a/12

şanki (T.+Far.): Sanki, güya. *bk. sankim*

ş. 50b/15, 61a/3

şankim (T.+Far.): Sanki, güya. *bk. sanki*

ş. 19b/18, 20b/21, 26a/8, 43b/19, 61a/1

şarar-: Sararmak.

ş.-mış 15a/17

sarāy (Far.): Saray.

s. 43a/5

s.+a 37a/10

s.+ın 38a/10, 58b/9, 59a/13, 64b/7

s.+ına 35a/14, 58b/4

s.+ında 5a/14, 25a/3, 58b/11

s.+ından 24b/10, 42a/6

s.+ınıñ 58b/10

s.+lar 37a/11

s.+larımız 37a/12

s.+umda+durur 47b/14

şarın- (Sarığı) Üzerine dolamak, üzerine sarmak.

ş.-miş 12a/4

ş.-up 20a/14

şarkıt- Sarkıtmak.

ş.-(d)ur 66a/14

şarrafān-ı cevāhir (Far.): (mec.) Bir şeyin kıymetini, değerini bilenler, anlayanlar.

ş. 14a/14

şarrāfān-ı cevāhir-i zarāfet (Far.): (mec.) Bir şeyin inceliklerini, güzelliklerini bilenler, anlayanlar.

ş. 27a/18

şarşar (Ar.): Şiddetli ve soğuk esen rüzgār.

ş. 46b/6, 46b/6

şaru: Sarı.

ş. 37a/21, 37b/2, 41b/18, 53a/6

ş.+sı 16a/2

şar- 1. Sarmak, dolamak.

ş.-up 8b/19, 8b/19, 19a/8

2. Yardımcı fiil.

ş.-up 8b/19

saṭır (< Ar. saṭr): Satır, alt alta sıralanmış her bir dizi.

s. 38a/11

sātir (Ar.): Örtün, kapatan, gizleyen.

s. 1b/4

Şaṭvān-ı °Acem: İran pehlivanlarından biri.

Ş. 32a/1

saṭvet (Ar.): Karşı konulmaz derecede zorlu ve ezici kuvvet, güç.

s. 35a/17

şav-: Savmak, defetmek, uzaklaştırmak.

ş.-dı 9a/6, 9a/11, 9a/17, 9b/14

şavaş: Savaş, cenk.

ş. 8b/17, 18b/17

şayd (Ar.): 1. Avlama, avlanma.

ş. it- (avlamak) 26b/1, 46b/3, 47b/16, 57a/2

2. Av.

ş.+umuzdur 33a/7

şāye (Far.): (mec.) Koruyup gözetme, himaye.

s.+ñi 34a/7

sāyebān (Far.): Gölgelek.

s. 25b/10

s. it- (gölge etmek) 20a/10, 42a/18

s. ol- (gölge yapmak) 20a/2

s. tut- (gölgelek hazırlamak) 61a/9

sāyebān-ber (Far.): Gölge yapma, gölge oluşturma.

s. 44b/20

sāyir (< Ar. sā⁹ir): Diğer, başka, öteki.

s. 1b/4, 32a/2

sayvan (< Far. sāye-bān): Gölgelek. *bk. sāye-bān*

s. 46a/10

şayyād (Ar.): Avcı.

ş. 40b/21

şayyādveş (Ar.+Far.): Avcı gibi.

ş. 57a/2

sāz (Far.): Telli çalgı.

s. 36a/4

sāzende (Far.): Müzik aleti çalan, çalgıcı.

s.+ler 31a/7

sāz (Far.): Savaş aletleri.

s.+ler 35a/16

sebaḳ (Ar.): Ders.

s. 66b/1

s. al- (ders almak, talim etmek) 24a/13, 24a/14, 58b/1

s. oĸu- (ders okumak, ders almak) 28a/7

sebeb (Ar.): Sebep, neden.

s. 12b/14, 32b/18, 51b/15, 61b/3

s.+den 37a/11, 51b/3, 53a/14, 58a/2, 58a/9, 61b/15

sebebsüz (Ar.+T.): Sebepsiz, nedensiz.

s. 63a/1

sebz (Far.): Yeşil.

s. 35b/9

sebzevāt (Far.+Ar.): Sebzeler, zerzevat.

s.+ı 39a/4

sebze-i ħaġrā (Far.): Yeşil sebze.

s. 55b/12

seccāde (Ar.): Seccade, namazlık.

s.+ye 32b/11, 32b/17

seccāde-i zühhād (Far.): Zahitlerin seccadesi.

s. 56a/18-19

secde (Ar.): Secde.

s. kıl- (secde etmek) 44b/18

secde-i şükür (Far.): Şükür secdesi.

s. it- (şükür secdesi yapmak) 40a/1-2

seç-: Seçmek, farketmek.

s.-üp 4a/19

seçil-: Seçilmek, ayrılmak.

s.-di 59b/18

sed (< Ar. sedd): Set, engel.

s. 46a/4

sedd-i ħar-pušt (Far.): Set, engel.

s.+ı 66b/13

sedd-i İskender (Far.): Büyük İskender'in inşa ettirdiği set. *bk. sedd-i Sikender*

s. 32a/20

sedd-i İskenderī (Far.): Büyük İskender'e ait olan set.

S. 32a/19

sedd-i sedīd (Far.): Kuvvetli set.

s. 2a/10

sedd-i Sikender (Far.): Büyük İskender'in inşa ettirdiği set. *bk. sedd-i İskender*

s. 15a/7, 15b/11

sedd-i Ye'cūc (Far.): Yecūc setti.

s.+1 38b/4

sefer (Ar.): 1. Savaş.

s. 55a/15, 55a/17

2. Yolculuk.

s. 39a/17

3. (mec.) Allah'a yönelik.

s. kı1- (Allah'a yönelmek, dünyevi bağları bırakmak) 40b/1

segirt-: Koşmak, hızlıca gitmek.

s.-(d)üp 16a/12

sehāvet (Ar.): Cömertlik, el açıklığı.

s. 2b/2

s.+de 25a/12

seher (Ar. seḥar): Şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

s. 3a/2, 3a/4, 14a/16, 20a/11, 31b/10, 33b/18, 49b/8

sehergāh (Ar.+Far.): Seher zamanı, seher vakti.

s. 57b/6

sehḥāre (Ar.): Büyücü kadın.

s.+dür 24a/15

sehun (< Far. sūḥan): Söz, kelam.

s. 24b/15

sehun-dān-ı miṣl-i mūr (Far.): Karınca gibi güzel söz söyleyen, konuşan.

s. 52b/19

sehun-men-dān-ı ḥaḳāyık (Far.): Hakikatleri söyleyenler.

s. 14a/13, 27a/17

sehun-dān (< Far. sūḥan-dān): Güzel ve düzgün söz söyleyen (kimse).

s. 67b/2

Sekīne: Allah ile İsrâiloğulları arasındaki ahdin sembolü olan, on emirin yazılı

bulduğu levhaların muhafaza edildiği sandık. *bk. Sekīne³-i Tābut*

S. 41a/7

S.+i 10b/6, 14b/3

S.+nüñ 18b/9

Sek̄ine⁹-i Tābūt: Allah ile İsrâiloğulları arasındaki ahdin sembolü olan, on emirin

Yazılı bulunduğu levhaların muhafaza edildiği sandık. *bk. Sek̄ine*

S. 19a/4

sekiz: Sekiz.

s. 32b/4, 60b/14

sekiz kez yüz biñ: Sekiz yüz bin.

s. 16b/19, 49b/19-20

seksen: Seksen.

s. 60b/18, 64a/18

seksen dört: Seksen dört.

s. 9a/15

seksen üç: Seksen üç.

s. 40b/5

selām (Ar.): Selam.

s. 8a/17, 12a/10, 16a/20, 23a/17, 32b/13, 34b/17, 54b/5

s.+ın 19a/17, 32a/3

selāmla- (Ar.+T.): Selam vermek.

s.-dılar 14b/2

s.-yup 10b/7

selāṭīn (Ar.): Sultanlar, padişahlar.

s. 8b/4, 12b/13, 31a/2, 31a/6, 31a/10, 36a/15, 36a/7

s.+ler 13a/3, 22b/14, 32a/5, 41a/9, 50a/18

selāṭīn-i cihān (Far.): Cihan sultanları.

s. 67a/18

seleb (Ar.): Birinden zorla alınan elbise, silah.

s.+ile 36a/4

s.+ler 35a/16

selīm (Ar.): Kusursuz, sağlam, doğru.

s. 23a/12

selsebīl (Ar.): Cennetteki bir çeşmenin adı.

s. 39a/3

sem^c (Ar.): Söz dinleme.

s.+ümüz tut- (söz dinlemek) 4b/21

semā^c (Ar.): Raksetme, dönme.

s. ur- (raksetmek, dönmek) 8b/11

semā (< Ar. semā⁹): Gökyüzü.

s.+ya 30a/10

semek (Ar.): Balık.

s. 16a/5, 19a/18, 20b/20, 41a/21, 46b/9, 56b/9, 61a/7

semen (Far.): Yasemin çiçeği.

s. 28b/5, 55b/12

Semendün: Bir yer adı.

S. 5a/11

Semerķand: Semerkant şehri.

S. 43a/6

semi^cnā (Ar.): “İşittik” anlamında Arapça bir söz.

s. 65b/17

sen: Sen (Şahıs zamiri).

s. 3b/3, 11b/4, 12a/15, 12b/8, 13b/15, 17a/10, 21a/14, 21b/14, 22a/11, 24a/19, 24b/3,
25a/7, 26b/10, 26b/10, 29a/17, 29b/2, 30a/5, 33a/5, 34a/21, 38a/21, 40b/13,
42a/5, 46a/16, 46a/16, 46a/18, 46a/19, 46b/2, 46b/11, 46b/12, 46b/12, 46b/14,
48b/14, 52b/19, 55a/4, 55a/7, 56a/7, 56b/17, 56b/19, 56b/20, 56b/20, 56b/20,
65a/16, 65a/17, 65b/12

s.+ce 52b/7

s.+de 62a/12

s.+den 13b/7, 21a/13, 21b/18, 40a/17, 40b/19, 65b/2, 65b/13, 66a/20, 66b/3, 169b/4

s.+i 2b/20, 2b/20, 2b/21, 11b/5, 12b/9, 12b/10, 34a/17, 45a/5, 46b/4, 55a/8

s.+ün 3b/1, 8a/20, 11a/20, 12a/6, 12b/21, 15a/18, 18a/7, 26b/13, 28a/17, 28a/21,

28b/8, 37a/17, 37b/8, 38a/14, 38b/16, 40b/15, 42b/11, 42b/14, 43a/13, 44a/20,

50b/1, 51a/7, 54b/6, 55a/11, 65a/15, 65a/21, 65b/12

s.+üñdür 5b/9, 8a/19, 8b/5, 22b/2, 22b/9, 29b/8

s.+üñle 16a/21, 16b/4, 46b/17

s.+üñ+ile 54b/18

senā (Ar.): Övme, övüş.

s. eyle- (övmek, methetmek) 63a/18

s. it- (övmek, methetmek) 20a/19

ş. kııl- (övmek, methetmek) 4b/12, 21a/9, 25b/21, 31b/16, 31b/18, 34a/6, 41b/8, 56a/21

ş.+sı 67a/20

sencileyin: Senin gibi.

s. 29b/1, 37b/19

seng: Kaya, taş.

s. 10a/16

seng-i āsiyāb (Far.): Değirmen taşı.

s.+layın 8b/19

seng-i hāra (Far.): Mermer taşı, pek sert taş.

s. 10a/13

ser (Far.): Baş.

s. 15a/7, 15a/10, 21b/18, 29a/17, 36a/4, 48a/3, 56a/21, 59b/3

s. dök- (bağ eğerek hürmet göstermek veya başını vermek) 47b/18

s. ço- (baş eğmek, hürmet etmek, büyüklüğünü kabul etmek) 43b/6

s.+in 39a/10

s.+inden 61b/12

serā-perde (Far.): Otağ, büyük çadır.

s.+ler 25b/10

serçe: Ötücü küçük bir kuş, serçe.

s. 43b/3, 43b/3, 56b/19, 66a/2

s.+ce 56b/10

s.+ken 66a/1

ser-güzeşt (Far.): Macera, serüven.

s.+inden 33b/16, 50b/1, 56a/10

s.+ini 54b/13

s.+üñi 52b/17

ser-ḥadd (Far.+Ar.): Sınır boyu, hudut.

s.+i 37a/20

s.+ine 37a/19, 39b/9, 47b/8

ser-ḥadd-i Rūş (Far.): Rus sınırı.

s.+a 61b/17

ser-heng (Far.): Bekçi, kavas.

s. 8b/16

s.+leri 5b/17

s.+lerin 8b/17

ser-ifrāz (< Far. ser-efrāz): Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerlerinden üstün olan. *bk. ser-firāz*

s. 29b/5

serīr (Ar.): Taht, oturulacak yüksekçe yer, divan.

s. 39a/4, 45a/20

s.+den 56a/21

s.+ine 35b/5

s.+inüñ 48b/6

serīr-i salṭanat (Far.): Sultanlık tahtı.

s.+da 2a/9

ser-keş (Far.): Asi, başkaldıran.

s.+ler 18a/13

s.+lerüñ 30b/7

ser-keşān (Far.): Asiler, isyankârlar.

s. 57b/2

ser-keşlik (Far.+T.): Asilik, itaatsizlik.

s. 22a/1, 33a/14

ser-nügün (< Far. ser-nigün): 1. Tepetaklak.

s. 14a/18

2. Talihsiz, bahtsız.

s. 18a/17

ser-serī (Far.): Ahmaklık, avarelik, başıboşluk.

s. 21a/15

serv (Far.): Servi ağacı.

s. 44a/11

servüḳad (< Far.+Ar. serv-ḳadd): Servi gibi boyu olan.

s. 43b/20

server (Far.): Baş, başkan, lider, reis.

s. 13b/6, 13b/20, 16a/9, 18b/7, 41a/9, 43a/17, 46a/11, 50a/18, 56b/15, 63b/16, 65b/15

s.+em 46b/2

s.+i 9b/11

s.+ler 15a/11, 15a/11, 31a/2, 34b/20, 35a/1
s.+lerden 8b/4
s.+lere 31a/6
s.+leri 13a/20, 14b/4, 15b/7, 16a/4, 25b/3, 25b/16, 45b/7, 59a/1
s.+ler+ile 32a/17, 43a/5-6
s.+lerin 18b/6, 27b/3
s.+lerinden 18b/7, 25b/21, 32a/10, 64a/16, 64a/18
s.+lerinüñ 30b/7
s.+lerüm 26a/11, 29a/17, 46b/7
s.+ler+ile 34b/8, 35b/2, 66a/6
s.+lerle 36a/15
s.+üm 26a/10

serverān (Far.): Başlar, liderler, reisler.

s. 57b/2

serverlik (Far.+T.): Bankanlık, reislik, önderlik.

s. 21b/18

server-i selāṭīn (Far.): Sultanların önderi.

s. 10a/3-4

s.+ler 22b/14

s.+leri 38b/4

server-i enbiyā (Far.): Peygamberlerin önderi; Hz. Muhammed.

s. 67a/3

server-i laṣṣīn (Far.): Şeytan.

s. 24a/1

server-i sāḥirān (Far.): Sihircilerin başı.

s. 64a/4 , 60a/12

server-i selāṭīn (Far.): Sultanların başı, önderi.

s. 38a/12

s.+den 22a/15

s.+ler 7b/11, 10b/6, 20b/2, 22a/14, 22b/11, 57a/11

s.+lerüñ 22b/13

server-i Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın yiğidi, pehlivanı.

s. 32b/9

server-i şeyāṭīn (Far.): Şeytanların reisi.

s. 60a/6, 65a/11

servi (Far.): Servi ağacı. *bk. serv*

s. 45a/20

s.+nüñ 45b/3, 45b/5

servi-ğad (Far.+Ar. servi-ğadd): Servi boylu (sevgili).

s.+sin 52b/7

serv-i nāz (Far.): (mec.) Nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.

s. 52b/6

serv-i revān (Far.): (mec.) Salınarak yürüyen uzun boylu sevgili.

s.+lar 39a/2, 43b/16

ser-bülend (Far.): Yüksek, yüce, âli.

s. 35b/9

ser-cümle (Far.+Ar.): Hep, tamamen.

s.+müz 55a/9

s.+nüñ 37b/15

s.+si 24b/10, 34a/6, 40a/11, 62a/8

s.+sin 54b/13

ser-defter-i cāzūyān (Far.): Cadıların en başta olanı, lideri.

s. 64a/5

ser-firāz (Far.): Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerlerinden üstün olan.

bk. ser-ifrāz

s. 5a/19, 43b/6, 57b/3, 66a/2

ser-firāz-ı cihān (Far.): Cihanın seçkin (kişisi).

s. 33a/10

ser-keş (Far.): Asi, itaatsiz, başkaldıran.

s. 29b/7

ser-keşān (Far.): Asiler, itaatsizler.

s. 43b/6, 48a/3

sev-: Sevmek.

s.-mez 28a/5

şevāb (Ar.): Mükâfat kazandıracak hayırlı iş ve davranış.

ş. bul- (güzel işlere nail olmak) 41b/19, 43b/9, 46b/19, 48a/7, 50a/12

ş.+ından 14a/12

sevgi: Yakın ilgi, bağlılık, muhabbet.

- s.+sin 37a/17
- sevgülü:** Sevilen.
s.+sine 12a/13
- sevin-:** Sevinmek. *bk. sevün-*
s.-di 25a/16, 28a/3
- sevr** (Ar.): Boğa, öküz.
ş. 58a/20
ş.+ün 61a/3
- sevün-:** Sevinmek. *bk. sevin-*
s.-diler 11b/12
- seyf** (Ar.): Kılıç.
s. 14a/21, 18a/16, 18a/18, 18b/10, 31b/15
- Seyf-i Kâti**^c: Yunanlı bir pehlivan.
S. 19a/6
- seyir** (< Ar. seyr): Gezip dolaşma, gezinme, teferrüç. *bk. seyr*
s. 56a/19
s.+de 7b/7
- seyl** (Ar.): Sel.
s. 17a/17
- seyl-i hūn** (Far.): Kan seli.
s. 19a/2
- seyr** (Ar.): Gezip dolaşma, gezinme, teferrüç. *bk. seyr*
s. 31a/6, 31a/8, 38b/21
s. it- (gezmek, gezinmek)
s. itdür- (gezdirmek, dolaştırmak) 5b/13
- seyrān** (Ar.): Gezme, gezip dolaşma.
s. 5b/19
s. eyle- (gezinmek, dolaşmak) 4b/17, 55a/10
s. it- (gezinmek, dolaşmak) 6b/1
- seyr** (Ar.): Yolculuk, seyahat.
s. 39a/17
- seyyāre** (Ar.): Gezip dolaşan, gezen.
s.+leyin 31a/6
- şı-**: 1. Yenmek, mağlup etmek.

ş.-dı 26a/12

ş.-dılar 10b/2

ş.-duñ 29a/17

ş.-mamışdur 25a/7

ş.-ya 29b/1

ş.-yam 56b/9

ş.-yup 10a/20, 10a/21, 18b/10

2. Bozmak.

ş.-madı 28b/10

sıbt (Ar.): Boy, kabile.

s.+uñ 10a/3, 14b/4, 14b/8, 19b/9, 20b/15, 57a/9

şıçra-: 1. Sıçramak.

ş.-yup 16a/13, 18b/1, 49b/18

2. Yardımcı fiil.

ş.-yup 8a/12

ş.-dı 18a/9

şıdk (Ar.): Saflık, halislik; bağılılık, sadakat.

ş.+ına 1b/10, 33b/7

Şıfāhān: İsfahan şehri.

Ş. 43a/6

şıfat (Ar.): Nitelik, vasıf, özellik.

ş. 46a/14

ş.+ı 26b/15

şıfatlu (Ar.+T.): Nitelikli, vasıflı.

ş. 57a/16

şığ-: Sığmak.

ş.-ardı 11a/10

şığa-: (Kol) sıvamak.

ş.-yup 31a/6, 31a/10

sıgın: Yabani geyik.

s. 48a/16, 51b/9

şıgın-: (mec.) Güvenmek, yardım istemek veya ummak.

ş.-up 34a/18

şıhhat (Ar.): Sağlık, esenlik.

ş. bul- (sağlıklı olmak) 13b/18

ş.+ıla 56b/2

şık-: Sıkmak.

ş.-alar 51b/3

ş.-avuz 51b/2

ş.-dı 53b/12

ş.-up 17b/20

şıkış-: Kalabalıktan dolayı birbirine çok yaklaşmak.

ş.-dılar 10a/11

şın-: 1. Yenilmek, bozguna uğramak.

ş.-miş 18a/10

ş.-up 18a/11

2. Yardımcı fiil.

ş.-ur 33a/9

şîndur-: Yenmek, mağlup etmek.

ş.-up 30b/21

şınur (< Yun. sinor): Sınır.

ş.+ı 56b/18

ş.+ında 41a/11

Şırāt: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

Ş.+ıla 7b/21

şırça: Cam, billur.

ş. 66a/2

ş.+ca 56b/9

sırr (Ar.): Gizli tutulan şey, sır.

s.+a ir- (sırrını kavramak, inceliğini kavramak) 63a/9

s.+ı 62b/7, 63b/5

s.+ıdur 1b/5

s.+ına 2b/15

s.+ından 63a/21

s.+ını 38b/19

şirt: Sırt.

ş.+ı 50a/1

sıviş-: Kaçmak.

s.-dılar 10a/10

Sidre: Hz. Muhammed'in Miraç Gecesi'nde Cebrail ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam.

S.+ye 1b/8

sihir (< Ar. sihr): Sihir, büyü. *bk. sihr*

s. 34b/2, 57b/13, 57b/18, 58a/5, 58b/1, 59a/8, 59a/14, 59a/17, 60b/17, 61a/1, 63b/20, 64b/4, 66a/9

s. kı1- (sihir yapmak) 34a/11, 34a/17, 34b/8

s. oğu- (sihir yapmak) 8b/8, 15b/3

s.+de 57b/11

s.+le 24a/16, 34b/6, 48a/14

s.+leri 34b/5

sihr (Ar.): Sihir, büyü. *bk. sihr*

s. oğu- (sihir yapmak) 15b/1

s.+i 57b/10, 57b/11

s.+ile 24a/9, 24a/10, 34a/11, 59a/8, 60b/19, 61a/3, 61a/19, 64a/18, 64b/6, 64b/9, 64b/12, 64b/19, 65a/7, 65a/8, 65a/14, 65b/8, 66a/10

s.+in 34b/4

s.+inden 34a/18

s.+ün 65b/14

sihr-i ibtāl (Far.): Sihri bozma.

s.+ile 66a/9

sihr-i kuvvet (Far.): Sihir gücü.

s.+ine 65a/10

sihr-i muṭlaḳ (F): Kesin, sağlam sihir.

s. 2a/15

sihr-i mübīn (Far.): Belli, apaçık sihir.

s. 2a/13

sikel: Topal.

s. 46b/11

Sikender: Hızır ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya kralı

İskender. *bk. Sikender-i Kübrā*

S. 23b/1, 34b/4, 34b/8, 34b/11, 35b/10, 35b/15, 35b/20, 36a/1, 36b/3, 37a/17, 37b/10, 37b/20, 38b/8, 40a/18, 66b/13, 66b/14

S.+dür 67a/20

S.+ün 34a/6, 34b/1

Sikender-i Kübrā: Hızır ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya

Kralı İskender. *bk. Sikender*

S. 38a/5

Sikender Seddi: İskender'in yaptırdığı meşhur set, duvar.

S. 58a/19

Sikenderveş: İskender gibi, ona benzer bir şekilde.

S. 40b/1

sīl (Far.): Sel.

s. 3b/2, 36b/15

s.+ler yürü- (çok sel akmak) 34b/2

sīl-āb (Far.): Sel suyu, sel.

s. 36b/6

sīl-i ġarīm (Far.): Alacaklı bir şekilde akan sel gibi.

ğ.+leyin 32a/19-20

silāḥ (Ar.): Her türlü savaş aleti.

s. 31b/11

s.+um 47a/19

silk-: Bir şeyi kuvvetle sallamak.

s.-üp 8b/20

sille (< Far. sīlī): Tokat, şamar. *bk. sīlī*

s. şal- (tokat atmak) 46b/9, 56b/9

sīlī (Far.): Tokat, şamar. *bk. sille*

s. 43a/21

sīm (Far.): Gümüş.

s. 2b/3, 31a/5, 52b/7, 61a/12

sīmīn-ten (Far.): Gümüş tenli.

s. 43a/6

Simurg: Kaf dağında bulunduğu inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi kuş,

Simurg. *bk. Sīmurġ-ı ʿAnkā, Sīmurġ-ı Kāf*

S. 6a/6, 6a/12, 9b/19, 10b/1, 10b/10, 10b/11, 10b/16, 10b/19, 10b/21, 11a/3, 11a/8, 11b/18, 12a/10, 12a/13, 12a/16, 12a/17, 12a/17, 12a/21, 12b/1, 12b/1, 12b/3,

12b/13, 14b/11, 15a/19, 17b/15, 18b/2, 18b/5, 19a/10, 19b/13, 19b/13, 19b/17,
19b/17, 20a/9, 23a/9, 23a/14, 26a/20, 41a/10, 43b/2, 44b/14, 45a/8, 49b/16, 50a/19,
50b/2, 50b/3, 50b/8, 50b/8, 50b/9, 51a/6, 51a/7, 51a/8, 51a/8, 51b/6, 51b/7, 51b/8,
52a/14, 53a/5, 53b/10, 54a/4, 54a/12, 54b/8, 55a/11, 55b/9, 56a/7, 56a/11, 57a/15,
58b/14, 59a/12, 61a/8, 66a/11, 66a/13, 66a/16

S.+a 11a/7, 11a/8, 19a/10, 42a/13, 50a/21, 52a/11, 59a/20

S.+ı 45a/10, 53b/11, 53b/14

S.+lar 50b/4, 54b/9

S.+lardan 50b/8

S.+uñ 6a/5

S.+uñı 57a/2

S̄imurġ-ı °ālem: Simurg kuşunun yaşadığı yer, diyar, âlem. *bk. °ālem-i S̄imurġ*

S.+de 50b/3-4

S̄imurġ-ı °Anķā: Kaf dağında bulunduğu inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi

kuş, Simurg. *bk. S̄imurġ, S̄imurġ-ı Kāf, S̄imurġ-ı mübārek*

S. 52b/15

S̄imurġ-ı Kāf: Kaf dağında bulunduğu inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi

kuş, Simurg. *bk. S̄imurġ, S̄imurġ-ı °Anķā, S̄imurġ-ı mübārek*

S. 46a/9, 50a/21-50b/1, 51b/14, 52b/14, 56a/10, 56a/16, 57b/4

S̄imurġ-ı mübārek: Kaf dağında bulunduğu inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevi kuş, Simurg. *bk. S̄imurġ, S̄imurġ-ı °Anķā, S̄imurġ-ı Kāf*

S. 12a/11

S̄imurġān: Simurg kuşları.

S. 50b/17

s̄in (Ar.): Mezar, kabir. *bk. sin, sinle*

s.+ine sög- (mezarına sövmek, küfretmek) 28a/6

sin (<Ar. s̄in): Mezar, kabir. *bk. s̄in, sinle*

s. 29b/4

siñ-: Gizlenmek, saklanmak.

s.-erdi 47a/1

s.-mişdi 66a/17

s̄ine (Far.): Göğüs, sine.

s. 10a/7

s.+sine şabır şal- (sabırlı olmak)14b/20

siñek: Sinek.

s. 9a/2, 30a/9, 42a/4, 46b/11, 56b/10

s.+ler 62a/17

sinī (< Far. sīnī): Büyük, yuvarlak tepsi.

s.+lerde 31a/3

sinīn (< Ar. sīnīn): Yıllar, seneler.

s. 2a/11

siñirlü: (Yay için) damarlı.

s. 25a/20, 31a/14, 36b/17, 49b/4, 49b/15, 57a/14

sinle (<Ar. sīn): Mezar, kabir. *bk. sin, sīn*

s.+müz 37a/12

Sinob: Sinop şehri.

S. 41b/8, 42a/7, 43a/13, 43a/15, 48a/10, 49b/20, 61a/6, 63b/7, 63b/20, 65b/6, 66a/11

S.+a 42a/9, 47b/10

Sinob Kāl'ası: Sinop Kalesi.

S. 24b/13, 41a/11, 50a/15, 57a/10, 63b/10, 66a/7

sipāh (Far.): Asker, ordu.

s. 17b/12

s.+ıla 35b/1

s.+ına 18a/15

sipāhī (Far.+Ar.): Atlı asker.

s. 20b/8, 36b/10

s.+ler 35a/16

s.+nüñ 18b/12

sipās (Far.): (Allah için yapılan) Şükür ve övgü.

s. 21a/7

siper (Far.): Kalkan.

s. 9a/7, 30b/6, 48a/4, 48a/4

sipīd (< Far. sefīd): Ak, beyaz.

s. 20a/8

Sīsītān: Bir yer.

S. 24b/20, 25a/18, 25b/2, 25b/9, 25b/11, 27b/3, 30b/7, 32a/9, 32a/17

Sitem Hān Endelūsī: Endelüs meliklerinden biri.

S.+le 13a/9, 16a/14

siyāh (Far.): 1. Kara, siyah.

s. 20a/8

s. eyle- (karartmak, kara bir hâl aldirmek) 23b/8

s. it- (karartmak, kara bir hâl aldirmek) 53b/15, 61b/12

2. Esmer, esmer tenli.

s. 25b/1, 32b/7

s.+a 28a/16

s.+uñ 30b/2, 30b/2, 32a/12

siyāh-pūş (Far.): Siyah giyinen; İblis.

s. 8a/14, 8a/19, 8a/20, 8a/21-8b/1, 8b/12, 11a/18, 13a/13, 15a/16, 17a/7, 18a/9,
22a/5, 22b/1-2, 22b/5, 22b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/10, 22b/13-14, 22b/15

s.+dan 22b/12

s.+ı 11a/17

siyāset (Ar.): 1. Ceza, özellikle idam cezası.

s. 20b/5, 21a/5

2. Yönetim, politika.

s.+de 21a/5

siyāset-nāme (Ar.+Far.): Devlet yönetimine dair eserlerin ortak adı.

s.+ler 48b/18

siyeh (< Far. siyāh): Siyah.

s. 67a/6

siz: Siz (Şahıs zamiri).

s. 34a/1, 34a/18, 34b/19, 34b/19, 34b/20, 44a/7, 54a/3, 55a/3

s.+den 35a/1

s.+e 11b/2, 35a/10, 37a/15, 53a/17, 53b/2, 55a/2, 63b/17

s.+ler 39a/18, 39a/20

s.+lere 39a/16, 55a/3

s.+leri 34b/21, 35a/1

s.+uñ 6b/15, 33a/21, 37a/16

s.+uñle 33a/6

sizcileyin: Sizin gibi.

s. 35a/12, 53a/10, 53a/16

şoĥbet (Ar.): Sohbet, muhabbet.

ş. kıur- (sohbeti başlatmak) 29b/16

ş.+i aç- (konuşmayı başlatmak) 27a/1

şok-: Takmak, takınmak.

ş.-dılar 49b/2

ş.-up 3a/8

şokun-: Takınmak. *bk. şokun-*

ş.-alum 26a/20

şokun-: Takınmak. *bk. şokun-*

ş.-dı 25a/20

ş.-up 57a/12

şol: Sol taraf.

ş. 7b/14, 9b/20, 10a/2, 12a/4, 14b/1, 14b/6, 14b/8, 15b/3, 15b/4, 17b/9, 19b/3, 19b/9, 19b/10, 19b/21, 20a/9, 20a/9, 20a/18, 20b/3, 20b/12, 25a/21, 25b/5, 31a/6, 32a/5, 32a/18, 36a/15, 41a/9, 42a/15, 45a/21, 47a/2, 47a/2, 50a/7, 55a/19, 56a/18, 63b/9

ş.+da 10b/12

ş.+ına 15b/5

ş.+ında 63b/21

şol-: Diriliğini yitirmek, pörsülemek.

ş.-up 33a/12

şoñ: Son, sonra, sonradan.

ş. 18a/12, 19a/11, 28a/20, 46b/14, 47a/15

ş.+uñda 19a/20

şoñra: Sonra.

ş. 4b/11, 4b/13, 4b/15, 4b/19, 5a/17, 5b/17, 7a/14, 7b/16, 13b/15, 17b/15, 18b/8, 19b/5, 19b/9, 22b/6, 25a/17, 27b/11, 29a/3, 32a/10, 33a/16, 33a/20, 33a/21, 38a/1, 39b/9, 39b/18, 40a/4, 40a/9, 41a/11, 49b/5, 52b/15, 55a/18, 55a/19, 57b/18, 60a/16, 60a/17, 61b/5, 65a/17

şor-: Sormak.

ş.- 25a/8

ş.-alum mı 34b/14

ş.-avuz 35a/1

ş.-dı 2b/13, 4b/14, 5a/2, 13a/13, 25b/6, 29a/9, 29a/10, 35b/19

ş.-dılar 63a/20

ş.-duğun 29a/10

ş.-dum 5a/9

ş.-dumsa 5a/10

ş.-mağ 27a/12

ş.-mayalum mı 34b/14

ş.-uñ 34b/16

şoruş-: Birbirine sormak.

ş.-dılar 29a/8

ş.-dular 54b/16, 59b/10

şovuk: Soğuk.

ş. 52a/20

sög-: Kaba sözler söylemek, küfretmek.

s.-üp 28a/6

sögül-: Kaba sözler söylenmek, küfredilmek.

s.-ür 2b/1

sök-: Yardımcı fiil.

s.-üp 18b/17

söyin-: Sönmek. *bk. söyün-*

s.-e 56b/11

söyle-: Söylemek, konuşmak, anlatmak.

s.- 2a/20, 11b/16, 25a/9, 29b/7, 37a/5

s.-di 4b/13, 4b/13, 5a/12, 6b/18, 9b/20, 11b/10, 12b/17, 23b/2, 28a/8, 51b/14,
59b/21, 63a/12, 63a/21

s.-diler 22a/20, 64a/11, 64a/14

s.-dük 40b/4, 55a/3

s.-düm 26b/20, 37a/7

s.-düñ 2a/16, 24a/11

s.-gil 2a/14, 2b/3

s.-medin 61b/12

s.-megil 25a/5

s.-mek 28b/11

s.-mekden 47a/13

s.-mişem 21b/20, 46b/17

s.-r 2a/15, 36b/21, 47a/8, 47a/9, 48b/10

s.-rdi 48b/12

s.-rlerdi 24b/21
s.-señne 5a/10
s.-ye 62b/7
s.-yem 12a/8, 13b/19, 14a/1, 24b/14, 26b/21
s.-yevüz 63b/17, 67a/15
s.-yicek 32b/15
s.-yirek 59b/17
s.-yüben 13b/18
s.-yüp 63b/6, 67a/2

söylen-: Söylenmek, denilmek

s.-dügin 63b/12
s.-ür 44a/14

söyleş-: Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

s.- 12a/9
s.-di 33b/20, 37a/10
s.-mekde 27b/6
s.-üp 58b/3
s.-ür 48b/10
s.-ürek 63a/7
s.-ürken 4a/15

söyün-: Sönmek. *bk. söyün-*

s.-di 34b/5

söyündür-: Söndürmek.

s.-e 34a/15
s.-i 44b/13, 58a/16
s.-meg+içün 51a/16
s.-mezsevüz 51a/15
s.-üp 34b/2
s.-ür 14a/17

söz: Söz.

s. 2a/14, 2b/4, 5a/20, 6a/9, 11b/16, 12b/11, 13a/7, 13b/20, 13b/21, 14a/6, 21b/20,
23b/2, 25a/5, 26b/20, 27a/7, 27a/15, 28a/8, 28b/11, 31a/21, 46b/17, 47a/13, 51b/14,
51b/16, 54b/20, 59a/17, 59b/17,

söz aç- (bahsetmek, konuşmak) 24b/21, 59b/17

söz açıl- (bahsedilmek, konuşulmak) 25b/13, 29a/4, 31a/21, 43a/9, 59b/18
s.+de 62b/17
s.+den 43a/9, 59b/17, 59b/17
s.+i 2a/12, 8a/12, 12b/8, 24b/3, 28a/8, 28a/18, 29b/18, 35a/20, 43a/9, 43a/16, 47a/8,
47a/14, 49a/17, 55a/1, 55b/18, 60b/14, 65a/21
s.+ile 13a/16, 22a/8, 34a/17, 57b/20
s.+in 11b/13, 12b/16, 12b/16, 22a/3, 30a/18, 37a/6, 37a/18, 48b/2, 52b/20, 64a/9,
65a/19
s.+inden 48a/21
s.+ine 8b/12, 22a/4, 46b/20, 59b/4
s.+ler 42a/11, 48b/3, 63a/10
s.+leri 6a/10, 29b/9, 42a/11, 63b/2, 63b/5
s.+lerin 28b/10, 30a/17, 57a/6
s.+lerinden 55a/15
s.+lerine 63a/13
s.+leründen 45a/4
s.+üm 2a/13, 12b/6, 12b/7, 13b/6, 26b/6, 26b/21, 40a/16, 45a/15
s.+ümi 29b/7, 38a/1, 54b/15
s.+ümüz 53a/8
s.+ün 11b/10, 14a/3
s.+üñ 2a/20, 8a/20, 15a/18
s.+üne 59a/10
s.+üñe 12b/8, 55a/11
s.+üni 19a/15, 42b/4, 43a/14, 54b/13, 62a/7, 62a/8
s.+üñi 4b/21

şu: Su.

ş. 4b/5, 4b/5, 6b/8, 6b/13, 35b/18, 36a/2, 36a/3, 36a/14, 38b/21, 39a/1, 39a/1, 39a/6,
39a/7, 39a/8, 39a/8, 39a/9, 39a/10, 39b/5, 39b/15, 39b/15, 44b/10, 44b/12, 49a/7,
51a/16, 51a/17, 51a/19, 51a/19, 53b/9
ş.+da 26b/1, 29b/3, 30b/15, 33a/7, 36a/2, 43b/5, 46b/3, 66a/1
ş.+dan 4b/10, 9a/2, 14a/19, 30a/10, 32b/10, 39a/10, 39a/10
ş.+dur 38a/14, 39a/8
ş.+lar 43b/17, 64b/9
ş.+ya 30a/10, 36a/1, 36a/16, 36b/7, 37b/1, 39a/6, 39a/7, 39a/7, 39b/4, 39b/12,

48a/13, 51a/15, 51a/17, 56b/11
ş.+yı 35b/10, 39a/5, 39b/14, 45a/7, 55b/8
ş.+yıdur 39b/5
ş.+yın 17b/13
ş.+yından 35b/12, 36a/20
ş.+yını 44b/12
ş.+yuñ 38a/14
ş.+y+ıla 49a/7

su⁹āl (Ar.): Soru.

s. eyle- (soru sormak) 3a/12, 4b/12, 6b/7, 42b/11
s. it- (soru sormak) 3a/19, 37a/11, 37b/10, 38a/1, 55b/15
s. kı1- (soru sormak) 16a/16, 51b/7

su^cbān (Ar.): Büyük yılan, ejderha.

ş. 45a/10

şubḥ (Ar.): Sabah vakti, sabah.

ş. 14a/20, 23a/16, 31a/12, 32b/10, 41a/5
ş.+a 57b/2

şubḥ-dem (Far.): Sabah vaktinde, sabahleyin. *bk. şubḥidem*

s. 31b/9, 31b/9, 36b/19

şubḥidem (< Far. şubḥ-dem): Sabah vaktinde, sabahleyin. *bk. şubḥ-dem*

ş. 3a/2, 14a/15, 14a/19, 14b/19, 32b/9

şubḥ-ı şādıḳ (Far.): İkinci fecir, hakiki fecir.

ş. 31a/18

şuḥ: Suç, günah, kusur.

ş.+umuzu 29a/1

şuḥıraş-: Sıçramak.

ş.-urlar 7a/8

şuḥıra-: Sıçramak.

ş.-yup 7a/9

şofra (Ar.): Sofra.

ş.+lar 25b/13, 31a/3

şuḥf (< Ar. şuḥūf): Allah'ın dört kitaptan başka bazı peygamberlere gönderdiği emirler.

ş.+ıla 3b/18

şuḥf-ı Ādem (Far.): Hz. Adem'e gönderilen emirler.

Ş. 39b/17

şuḥf-ı ḥātem (Far.): Peygamber efendimize indirilen Kur'an.

ş. 66b/8

şuḥf-ı İbrāhim (Far.): Hz. İbrahim'e gönderilen emirler.

ş. 39b/18

şuḥf-u Ḥaḳ (Far.): Allah'ın gönderdiği emirler.

ş.+la 66b/6

sultān (Ar.): Sultan, hükümdar, padişah.

s. 7b/8, 12b/8, 22a/1, 22a/18, 44b/15, 58b/6

s.+a 13b/5, 26b/13, 67b/2

s.+dum 38a/12

s.+ı 4a/7, 4b/16, 4b/16, 4b/16, 6a/16, 7b/15, 14b/6, 19b/5, 19b/6, 21b/12, 22b/8, 23b/13, 27a/20, 30a/19, 45b/17, 50a/13, 58b/20, 58b/20, 58b/21, 60a/16, 60b/2, 61b/14

s.+ıdı 19a/15

s.+ıduñ 22a/18

s.+ımış 19a/11

s.+ın 39a/15

s.+ı+ken 61b/3

s.+lar 8b/2, 58b/10

Sultān Bāyezīd bin Muḥammed Ḥān: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk.*

Ildırım

Ḥān, Ildırım Ḥān Bāyezīd

S.+uñ 67a/12-13

sultān-ı a^czam (Far.): Büyük sultan.

s. 7b/14, 23b/15

sultān-ı Benī Aşfer (Far.): Beni Asfer sultanı.

s. 13a/17

sultān-ı ekber (Far.): En büyük hükümdar.

s. 10b/5, 19a/3

s.+uñ 18b/4, 42b/15

sultān-ı ḥāḳān (Far.): Hükümdarların en büyüğü.

s. 22a/4

sultān-ı heftikişver (Far.): Batlomyus coğrafyasına göre dünyanın yedi ülkesi.

s. 8b/15

sulṭān-ı kāmīl (Far.): İlim ve fazilet bakımından olgun olan hükümdar.

s. 67a/18

sulṭān-ı Kaşır (Far.): Kasır sultanı.

s. 7b/14

sulṭān-ı Mıṣır (Far.): Mısır sultanı.

s. 23b/14

sulṭān-ı şāhib-kırān (Far.): Her zaman galip gelmiş sultan.

s. 47b/13-14

sulṭān-ı server (Far.): Büyük sultan.

s. 15a/17 , 47b/13

sulṭān-ı şems (Far.): (mec.) Güneş.

s. 14a/19

sulṭān-ı Tūrān (Far.): Türklerin sultanı.

s. 46a/16

sulṭān-ı zamān (Far.): Devrin sultanı.

s. 35a/19

şulu: İçten davranan, güler yüzlü.

ş.+sı 65b/2

şulūḥ (Ar.): Düzeltme, iyileşme, iyi duruma gelme.

ş. kıl- (ıslah etmek, terbiye etmek) 66a/21

şun^c (Ar.): Yapış, yapma.

ş.+ıdur 7b/6

şun-: 1. Hamle yapmak, saldırmak, saplamak.

ş.-dı 9a/6, 9a/7, 9a/8, 9a/12, 39a/11,

2. Uzatmak, saygıyla vermek.

ş.-dı 28a/15, 29a/9, 29b/12, 29b/12, 29b/18, 29b/19, 37a/2, 42b/1,

ş.-dılar 28b/2,

3. Uzanmak.

ş.-up 39a/10

3. (İçki) Sunmak, arz etmek.

ş.-ar 44a/4

ş.-arlar 44a/1

2. Yardımcı fiil.

ş.- dı 22a/5, 31a/11, 45b/14

ş.-dılar 31a/7

sunğur: Doğana benzeyen, yırtıcı, avcı kuş.

s. 60a/2

s.+ıla 57b/5

şunul -: Verilmek.

ş.-updur 25a/6

ş.-duğı 59a/11

şunuş -: Birbirine saldırmak.

ş.-up 10a/7

şūr (Ar.): İsrafil'in üfleyeceği boru.

ş. 16a/6

ş. urul- (sura üflenmek) 64a/21

şūret (Ar.): 1. Dış görünüş, şekil, biçim.

ş. 15b/2, 66b/18, 66b/19

ş.+de 24a/8

ş.+in 33b/2

ş.+inde 7a/2, 16a/21

ş.+indedi 7b/4

ş.+ine gir- (şekline girmek) 8a/13

2. Yüz, çehre.

ş.+de 25a/10

şūret-i elğāb (Far.): (Hz. Muhammed'in) lakapları, unvanları.

ş.+ıdur 2a/8

şūretsüz (Ar.+T.): Şekilsiz, biçimsiz, çirkin.

ş. 66b/19, 66b/20

şūret-i ma^cnī (Far.): Manevi görünüş.

ş. 66b/20

şūrnā (< Far. sūr-nā): Zurna.

ş. 15a/11, 17a/1, 32b/1, 64b/1

ş.+lar 14b/5

Şūr-ı İsrāfīl (Far.): İsrafil'in üfleyeceği sur.

Ş. 36a/20

Şūr-ı İsrāfīlveş (Far.): İsrafil'in üfleyeceği sur gibi.

Ş. 20a/6

sūsen (Far.): Susam.

s. 52b/8

şusuzluq: 1. Susamış olma durumu.

ş.+dan 4b/6

2. Susuz olma durumu, kuraklık.

ş. 51a/18, 51a/20

sü: Asker, ordu.

s.+yümüzdür 36a/19

sü^cbān (Ar.): Büyük yılan, ejderha.

s. 51b/5

Sübḥān: Her türlü kusurdan, beşerî nitelik ve zaafılardan uzak olan; Allah.

S. 4a/17

süflī (Ar.): Aşağıda bulunan, alçak.

s.+ye 45b/1

2. Bayağı, değersiz.

s.+den 60b/12

süheyl (<Ar. şahīl): Kişnemek.

s. 49b/8

s.+i 15a/12

s.+inden 14b/10, 17a/14, 32b/1, 41a/19, 50a/5, 61a/7

Sührāb: Amâlika sultanıdır. *bk. Sührāb bin Şeddād bin ^cĀd, Sührāb Şāh*

S. 7b/14, 13a/3, 14b/6, 20b/13, 22b/8, 23b/13, 60a/16

Sührāb bin Şeddād bin ^cĀd: Amâlika sultanıdır. *bk. Sührāb, Sührāb Şāh*

S. 17b/8

Sührāb Şāh: Amâlika sultanıdır. *bk. Sührāb, Sührāb bin Şeddād bin ^cĀd*

S. 10a/2, 19b/6, 20b/13, 58b/20-21

S.+dan 13a/3

S.+ıla 14b/6, 60a/16

sükūn (Ar.): Durma, hareketsiz kalma.

s.+da 1b/8

sükūt (Ar.): Susma, konuşmama.

s. eyle- (susmak) 11b/11

s.+a var- (susmak) 37b/10

Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

S. 2b/5, 2b/12, 6a/7, 7b/7, 7b/12, 7b/21, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/10, 8b/2, 8b/17, 9a/5, 9b/8, 9b/21, 9b/21, 10a/20, 10a/20, 10a/21, 10b/2, 10b/3, 10b/5, 10b/5, 11a/3, 11a/6, 11a/11, 11a/12, 11a/12, 11b/3, 11b/4, 11b/12, 11b/15, 11b/19, 11b/20, 12a/1, 12a/2, 12a/5, 12a/9, 12a/10, 12a/11, 12a/11, 12a/15, 12a/17, 12a/21, 12b/3, 12b/5, 12b/5, 12b/10, 12b/15, 12b/16, 12b/17, 12b/20, 13a/1, 13a/2, 13a/3, 13a/8, 13a/11, 13a/12, 13a/14, 13a/16, 13a/19, 13b/20, 14a/11, 14a/15, 14a/19, 14b/12, 14b/18, 15a/1, 15a/3, 15a/4, 15a/15, 15a/17, 15b/16, 16a/13, 16a/16, 16b/1, 16b/1, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 16b/15, 17a/5, 17a/11, 17b/8, 18a/3, 18a/15, 18b/4, 18b/8, 18b/8, 18b/8, 18b/10, 18b/21, 18b/21, 19a/3, 19a/4, 19a/7, 19a/7, 19a/10, 19a/11, 19a/13, 19a/18, 19a/18, 19a/18, 19b/1, 19b/5, 19b/7, 19b/8, 19b/12, 19b/13, 19b/14, 19b/16, 20a/1, 20a/2, 20a/10, 20a/11, 20a/15, 20a/15, 20b/4, 21a/1, 21a/2, 21a/5, 21a/14, 21a/16, 21b/7, 21b/11, 21b/14, 21b/21, 22a/2, 22a/5, 22a/11, 22a/14, 22b/4, 22b/5, 22b/8, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 22b/16, 22b/21, 23a/3, 23a/6, 23a/11, 23a/21, 23b/3, 23b/5, 23b/11, 23b/16, 23b/16, 23b/20, 24a/10, 24a/17, 24a/18, 24a/19, 24b/3, 24b/7, 24b/9, 24b/13, 24b/16, 26b/19, 27a/19, 28b/14, 30a/3, 31b/5, 32b/6, 32b/12, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 33b/4, 33b/11, 33b/11, 33b/13, 34a/19, 36a/9, 37a/3, 37a/18, 37b/4, 37b/21, 38b/2, 39a/5, 41a/1, 41a/5, 41a/14, 41a/17, 41b/1, 41b/6, 41b/10, 41b/19, 41b/20, 42a/2, 42a/6, 42a/10, 42a/12, 42a/19, 42b/2, 42b/4, 42b/8, 42b/14, 43a/9, 43a/11, 43a/14, 43b/7, 44a/11, 44a/13, 44b/1, 44b/5, 44b/7, 44b/8, 44b/8, 44b/11, 44b/14, 44b/15, 44b/18, 46a/3, 46a/17, 46a/21, 47a/3, 47b/18, 48a/11, 48b/10, 49a/16, 50a/15, 50a/16, 50a/19, 50a/21, 50b/2, 50b/19, 51a/7, 51b/6, 51b/13, 51b/16, 52a/11, 52b/11, 52b/14, 52b/19, 52b/20, 53b/5, 53b/17, 54a/8, 54a/15, 54b/3, 56a/3, 56a/5, 56a/7, 56a/10, 56b/4, 56b/16, 56b/17, 56b/20, 57a/8, 57a/11, 57a/21, 58a/11, 58b/15, 58b/16, 59a/2, 59a/5, 59a/17, 59a/19, 59a/20, 59a/20, 59a/21, 59b/7, 60a/1, 60a/3, 60a/5, 60a/7, 60a/7, 60b/1, 60b/3, 60b/14, 61a/6, 61a/6, 61a/7, 61a/9, 61a/11, 61b/5, 61b/16, 61b/16, 61b/19, 62a/1, 62a/1, 62a/2, 62a/10, 62a/15, 62b/21, 63a/3, 63a/4, 63a/4, 63a/13, 63b/3, 63b/7, 63b/9, 63b/18, 65a/14, 65a/14, 65a/16, 65a/17, 65a/20, 65b/1, 65b/8, 65b/9, 65b/10, 65b/11, 65b/20, 65b/21, 66a/5, 66a/7, 66a/9, 66b/4, 66b/8, 66b/14, 67b/2

S.+a 7b/7, 7b/18, 8a/1, 8a/4, 8a/7, 8a/7, 8a/8, 8b/1, 8b/2, 11a/6, 11a/20, 11b/18, 12b/12, 12b/17, 13a/1, 13a/4, 13a/20, 13b/1, 13b/1, 13b/4, 14b/3, 15a/2, 16a/17, 16b/2, 16b/5, 16b/7, 16b/14, 18a/6, 19a/7, 19a/9, 19b/14, 20a/18, 23a/2, 23b/16, 23b/18, 24a/3, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/7, 24b/6, 24b/18, 27b/7, 42a/5,

42a/12, 42a/16, 44a/19, 44a/21, 44b/1, 44b/3, 44b/3, 44b/13, 48b/2, 50a/21, 57b/8, 58b/12, 58b/15, 59a/10, 61a/4, 61b/21, 62a/10, 62a/14, 62b/8, 63a/2, 63a/3, 63b/1, 63b/14, 64a/6, 64a/6, 64a/13, 65a/13, 65a/16, 65b/16, 66a/3

S.+a 24a/7

S.+am 27a/12

S.+cuğaz 61b/14

S.+çun 62a/11

S.+da 24a/21

S.+dan 8a/5, 8a/18, 8b/20, 9b/19, 10b/1, 10b/10, 11a/18, 12b/9, 16b/20, 17a/6, 17b/15, 22b/3, 27b/13, 27b/19, 28a/12, 28a/13, 45a/2, 59b/5, 59b/19, 60b/2, 60b/9, 61a/21, 62a/2, 62a/8, 62a/12, 62b/7, 64a/2, 65a/12

S.+dur 67a/21

S.+ı 11b/2, 11b/10, 20a/20, 24a/18, 24b/8, 27a/14, 48a/21, 64a/13, 67a/14

S.+ıçun 11b/4

S.+ıla 8b/17, 43a/9, 59b/20, 60b/1

S.+lar 19a/17, 60b/3

S.+laruñ 61a/17

S.+un 22a/3

S.+uñ 7b/13, 7b/16, 8a/2, 8a/9, 8a/19, 8a/21, 8b/14, 11b/3, 12b/12, 12b/18, 14b/8, 14b/8, 17a/9, 18b/9, 19b/10, 20a/3, 20a/13, 21a/1, 21a/9, 23a/11, 23b/11, 24a/8, 24a/8, 24a/9, 28b/5, 33b/11, 41a/8, 41b/8, 42b/21, 44a/8, 44b/2, 48a/8, 48b/10, 49a/8, 56a/21, 59a/2, 59a/3, 60b/4, 61a/16, 61b/4, 61b/7, 62a/15, 64a/5, 64a/8, 65b/6, 65b/10, 66a/6

S.+uñdur 15a/21, 45a/15

Süleymān bin Cān: Cinlerin Süleyman'ı, Hz. Süleyman. *bk. Süleymān, Süleymān ibni Dāvud*

S. 54b/11

Süleymāncuğaz: Süleymancağız.

S. 43b/1, 49a/15

Süleymāncuğ: Süleymancık.

S. 47a/6

S.+(ğ)a 65a/11

Süleymāncügez: Süleymancağız.

S. 60a/12

Süleymāncük: Süleymancık.

S. 47a/8

Süleymānī: Hz. Süleyman'a ait.

S. 14b/7, 16b/3, 19b/11, 41a/16

S.+ler 18b/20

Süleymān ibni Dāvud: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān, Süleymān bin Cān*

S.+dan 59b/18

Süleymānlık: Hükümdarlık, saltanat, Süleymanlık. *bk. Süleymānlık*

S. 8b/1, 8b/3, 8b/3, 8b/5, 11b/9, 11b/15, 21a/3, 21b/12, 22b/2, 22b/9, 22b/19, 24a/19, 49a/16, 58b/13, 59a/5, 59a/10, 59a/11, 59a/15, 60a/2, 60a/10, 60b/6, 62b/20, 63a/7, 65a/16, 65b/11, 65b/13, 65b/15, 65b/19

S.+a 8b/2

S.+ı 8a/18, 8a/21, 22b/3, 60a/15

Süleymānluğ: Hükümdarlık, saltanat, Süleymanlık. *bk. Süleymānlık*

S.+umca 52b/16

Süleymān-ı dehir: Zamanın Süleyman'ı, Hz. Süleyman. *bk. Süleymān-ı zamān*

S. 43b/3

Süleymān-ı kaçır: Hz. Süleyman'ın sarayı.

S. 2a/18

Süleymān-ı nebī: Hz. Süleyman peygamber.

S. 48a/6

Süleymān-ı zamān: Zamanın Süleyman'ı, Hz. Süleyman. *bk. Süleymān-ı dehir*

S. 12a/3, 12a/6, 12a/8, 12a/13, 12a/18, 12b/19, 21a/9, 21a/18, 21b/3, 22a/3, 22a/7, 22a/20, 33b/17, 45b/17, 47a/9

Süleymān-nāme: Firdevsî-i Rûmî'nin en meşhur eseri. *bk. Kitāb-ı Süleymān-nāme, Kitāb-ı Süleymān-nāme-i Kebîr*

S.+den 27a/19

S.+nün 2a/14, 2b/10, 14a/6, 27a/8, 40b/14, 52b/5, 67a/3

Süleymān-nāmeveş: Süleymān-nāme gibi.

S. 13b/19

sülüş (Ar.): Üçte bir.

ş. 5b/18

sünbül (Far.): Sümbül.

s. 4b/7, 28b/5, 39a/2, 40a/7, 52b/5, 55b/12

sünnet (Ar.): Tutulan, benimsenen yol.

s.+i 52a/4

Sünnî: Sünniliği benimsemiş, Sünni.

S. 46b/16

süñü: Kargı, süngü, mızrak.

s. 9a/7, 9a/8, 9a/12, 9a/17, 9a/19, 9b/1, 15b/15, 39a/12, 49a/12

s.+ler 10a/7, 32a/3, 50a/1, 50a/3

s.+lerden 50a/9

s.+sin 8b/19, 39a/10, 39a/11, 39a/11, 39b/4, 40a/8, 49b/17

s.+sün 9a/16, 9a/18

s.+yi 32a/12

s.+yü 26a/20

süñüş: Mızrak kullanarak karşılıklı savaşmak.

s.-düler 10a/8

sür-: 1. (Binek hayvanı için) Sürmek, yürütmek.

s.-üp 8b/16, 9a/5, 9a/13, 9a/17, 9a/20, 9b/11, 10a/6, 10a/6, 15b/20, 16a/18, 17a/13, 30b/17, 32a/19

s.-di 15b/11, 34b/5

s.-diler 15a/7, 15b/7

s.-e 18a/15

2. Devam etmek.

s.-diler 18a/17, 36b/8

3. Uzatmak, ileri doğru itmek.

s.-üp 9a/6, 9a/21, 9b/3

4. Dokunmak, değdirmek.

s.-er 35b/11

s.-icek 35b/12

s.-ince 39b/21

s.-üp 38a/8, 42a/15, 45a/21

s.-üyü 45b/1, 45b/1

5. Zaman geçmek.

s.-üp 6a/9

6. Kovmak, uzaklaştırmak.

s.-diler 10b/2, 18a/6, 31a/9

s.-elüm 60b/10

7. Yürüme, hareket etmek, bir yere gitmek.

s.-e 34a/10, 34a/13, 34b/8

s.-üp 12a/10, 18b/4, 32a/17, 35b/18

8. Yardımcı fiil.

s.- 19b/16

s.-di 16b/7, 32b/11, 56a/12, 58b/7

s.-diler 25b/20, 31a/9

s.-düm 38a/12

s.-dün 38b/6

s.-e 28a/3

s.-eceedür 6a/7

s.-em 4a/1, 12b/20, 54a/8

s.-er 34b/15, 34b/17, 35b/14, 46a/8, 62a/21

s.-erdi 19a/15

s.-erler 34b/15

s.-erlermiş 44b/15

s.-ersiz 34b/19

s.-evüz 55a/14

s.-ir 29a/1

s.-mez 35b/14

s.-mişdi 22a/17

s.-ü vir- 58b/14

s.-üben 44a/5

s.-üp 4b/12, 17a/3, 18a/13, 20a/18, 28b/17, 33a/4, 36b/3, 42a/15, 48b/7, 52b/19,
57a/21, 59b/9, 61a/18, 63a/15

s.-ürdi 23a/16

şür-: (Binek hayvanı için) Sürmek, yürütmek.

ş.-di 9a/11

ş.-üp 9a/15

süri-: Yardımcı fiil.

s.-yürek 56a/19

sürme-i İşfahānī (Far.): Isfahan sürmesi.

s. 20a/12

sürür (Ar.): Neşe, sevinç.

s.+ı 5a/7

sürü: Sürü.

s.+si 56b/21

sürü-: Yardımcı fiil.

s.-yü 35a/21

sütun (Far.): Direk, sütun.

s.+ı 49b/17

s.+layın 8b/19

süvār (Far.): Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.

s. ol- (at vb. bir binek hayvanına veya taşıt kabilinden bir şeye binmek) 8a/15, 8b/18, 14b/3, 14b/5, 14b/8, 14b/21, 15b/9, 16a/13, 25b/1, 25b/2, 25b/16, 26a/1, 31b/20, 32a/3, 32a/8, 32a/8, 32b/8, 32a/16, 34b/3, 34b/5, 35b/1, 36a/4, 40a/11, 49b/1, 49b/13, 49b/18, 60b/19

s. ol- (bir hayvana binmek, sürmek) 41a/6, 48a/12, 56a/5, 60b/20, 64a/19, 66a/10, 59a/16

s.+ıdı 64b/6, 64b/6, 64b/11, 64b/14, 64b/18

s.+lar+ıla 64b/3

süz-: Gözle inceleyerek dikkatle bakmak.

s.-üben 20a/8

2. Yardımcı fiil.

s.-üp 44a/10

süzil-: (Kuşlar için) Kanatları gerili olarak hareket yapmadan havada ilerlemek. *bk.*

süzül-

s.-üp 17b/17

süzül-: (Kuşlar için) Kanatları gerili olarak hareket yapmadan havada ilerlemek. *bk.*

süzil-

s.-üp 53a/1, 53b/10, 53b/21, 56a/14

Ş

şād (Far.): Memnun, mesrur.

ş. 19a/2, 34a/7

ş. eyle- (neşelendirmek, sevindirmek) 13a/17,

ş. it- (neşelendirmek, sevindirmek) 12b/11

ş. ol- (sevinmek, mutlu olmak) 3a/1, 3a/5, 6a/21, 11a/8, 11a/13, 11b/6, 11b/12, 12a/5, 12a/16, 12b/8, 12b/17, 15b/3, 16b/15, 16b/18, 18b/8, 24a/20, 25b/21, 28a/2, 28a/8, 28b/18, 29a/6, 30a/7, 31a/1, 31b/18, 32b/18, 32b/19, 33a/4, 35a/14, 40b/14, 59b/5, 60a/6, 60b/11, 63a/17, 63b/1, 63b/13, 65b/18, 66a/5

ş.+am 12b/5

ş.+i 34a/7

Şādūkām: Şādūkām şehrinin lideri. *bk. Şādūkām*

Ş.+a 35a/13, 35a/14

Ş.+dan 35b/16

şādılık (Far.+T.): Mutluluk, sevinç.

ş. eyle- (sevinmek, mutlu olmak) 3b/6

ş.+da 16b/2

ş.+lar eyle- (sevinmek, mutlu olmak) 23a/6

şādī (Far.+Ar.): Sevinç, mutluluk.

ş. 21b/20

şād-kāmī (Far.): İstediyine kavuşup sevinmiş, sevinçli, mesrur.

ş.+ler 34b/11

şādūkām (< Far. şād-kām): İstediyine kavuşup sevinmiş, sevinçli, mesrur.

ş. 56b/2, 56b/2

Şādūkām: 1. Şādūkām şehrinin lideri. *bk. Şādūkām*

Ş. 35a/14, 35a/17, 35a/20, 35b/1, 35b/2, 35b/4, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/16

Ş.+a 35a/18

2. Şādūkām/Şādūkām'ın lideri olduğu şehrin adı.

Ş. 35a/7, 35a/11

şādumān (< Far. şād-mān): Sevinçli, mesrur.

ş. ol- (mutlu olmak) 12a/17, 15b/6, 22a/14, 25b/7, 26b/17, 29a/11

şafaḳ (Ar.): Şafak.

ş. 30b/18, 48a/3

şāfi'-i rūz-ı kıyāmet (Far.): Kıyamet gününün şefaathçisi; Hz. Muhammed.

Ş. 1b/9

şāh (Far.): Padişah, hükümdar. *bk. şeh*

ş. 2a/1, 2a/3, 2a/9, 2b/7, 2b/7, 13a/8, 30b/13, 31a/13, 34a/20, 35b/3, 45b/9, 51b/17, 51b/17, 51b/18, 51b/18, 51b/19, 51b/21, 52b/2, 59a/7, 62a/7, 62b/5, 63a/17, 63a/19
ş.+a 25a/3, 28a/18, 32a/3, 32a/17, 37b/5, 40a/15

ş.+am 29a/16, 47b/7, 48a/5

ş.+dan 31a/21

ş.+ı 2a/19, 9b/10, 10a/2, 10a/21, 11b/18, 12a/1, 12a/6, 12b/18, 13a/1, 14a/18, 14b/6, 15a/1, 20b/4, 20b/14, 20b/14, 27b/21, 31b/16, 46a/13, 57b/19, 61b/12, 63a/2

ş.+ıdur 27a/14, 41b/12, 41b/14

ş.+ıla 31a/10

ş.+ın 12a/5

ş.+ına 17a/5, 21a/11, 24b/11, 65b/4, 147a/4

ş.+ından 22a/15, 62a/9

ş.+ını 60a/20

ş.+ınuñ 12b/3, 12b/15, 43a/10, 61b/9, 62b/12, 63a/20

ş.+ı+ken 61b/21

ş.+lar 8b/16, 47a/10

ş.+ları 15a/11, 47b/12, 62a/10

ş.+um 2a/11

ş.+uñ 32a/18, 34a/3, 34a/10, 42b/19, 43a/12, 62a/8

şāḥ (Far.): Boynuz.

ş.+ına 61a/3

şāḥ-ı dūr-fişān (Far.): (mec.) İnci gibi değerli ve güzel söz söyleyenlerin şahı.

f.+dur 27a/14

şāḥā (Far.): “Ey sultan, ey padişah!” anlamında hitap sözü. *bk. şehā*

ş. 28a/17, 28a/21, 43a/11, 45a/14, 56b/1, 61b/11

şāḥān (Far.): Şahlar, sultanlar.

ş. 46a/3, 66b/14

şāḥāne (Far.): Şahlara layık mükemmellikte, çok mükemmel.

ş. 19b/2, 20a/4

Şāḥ Bāyezīd: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. İldırım Ḥān Bāyezīd, Sulṭān*

Bāyezīd bin Muḥammed Ḥān

Ş. 2b/6

şāḥbāz (Far.): İri ve beyaz bir doğan cinsi. *bk. şehbāz*

ş. 42b/10, 45b/4, 56b/21

Şāh Efrāsiyāb: Alp Er-Tunga'nın Şehnâme'deki ismi olup Efsanevi Turan hakanıdır.

bk. Efrāsiyāb Şāh, Efrāsiyāb-ı Türk, Efrāsiyāb-u hod-bīn

Ş. 44a/2

şāhid (Ar.): Şahit, tanık.

ş. 30a/2, 33b/7, 46a/2

ş.+durur 1b/10

şāhīn (Far.): Şahin, doğana benzer yırtıcı bir kuş.

ş. 11b/14, 18a/2, 20a/7, 29b/5, 41b/17, 42b/9, 48b/9, 48b/14, 56b/19, 57b/5, 60a/2

ş.+e 48b/8

ş.+leri 47a/10

şāhlık (Far.+T.): Şahlık, sultanlık.

ş.+dan 47a/16

Şāh Peren: Çok hızlı uçuşuyla meşhur bir peri.

Ş. 5b/18, 5b/21

şahş (Ar.): Şahıs, kimse.

ş.+uñ 33b/19, 37b/6

Şāh Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

Ş. 2a/13, 6a/9, 23a/12, 61a/11

şāh-ı ʿādil (Far.): Adeletli sultan.

ş.+dür 2a/1

şāh-ı cān (Far.): Gönül padişahı.

ş. 6a/3

şāh-ı cihān (Far.): Cihan padişahı, alemin sultanı.

ş. 6a/17, 12a/18, 12b/19, 21a/9, 22a/7, 22a/21, 38a/19, 41b/8, 42b/2, 45b/11, 48a/8

ş.+lara 30b/5

şāh-ı Endelūs (Far.): Endülüs halkının şahı.

ş. 12b/4, 12b/6, 62a/12, 63a/20

ş.+e 16b/8, 62b/4

şāh-ı Endelūsī (Far.): Endülüs halkının şahı.

ş. 63b/13

şāh-ı hāqān (Far.): Padişah.

ş. 21b/3

şāh-ı heft-kişver (Far.): Yedi ülkenin şahı.

ş. 34a/7

şāh-ı Kubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keykubād Şāh, Kūbād, Kūbād Şāh*

ş. 26a/15, 30a/6, 30b/14

şāh-ı maḥmūd ibni Dāvud: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

ş. 52b/10

şāh-ı mārān (Far.): Yılanların şahı; Şahmaran.

ş. 46a/12

şāh-ı murġān (Far.): Kuşların şahı.

ş. 54b/6

şāh-ı pehlevān (Far.): Pehlivanların şahı.

ş. 26a/17

şāh-ı server (Far.): Önder, reis olan padişah.

ş.+uñ 34a/6

şāh-ı Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

ş. 13b/7, 26b/7, 40b/21

şāh-ı şāhān (Far.): Şahların şahı.

ş. 2a/5, 23a/13, 66b/11

ş.+uñ 67a/16

şāh-ı şihār (Far.): Şehirlerin, memleketlerin hükümdarı.

ş. 61a/12

şāh-ı Tūrān (Far.): Türklerin şahı.

ş. 50a/12

şāh-nişīn (Far.): Şahlara özel bir oturak, taht.

ş. 19b/12

şāhveş (Far.): Şah gibi.

ş. 20a/3

şāh māt (Far.+Ar.): (mec.): Yenme, yenilgiye uğratma.

ş. māt eyle- (yenmek, yenilgiye uğratmak) 18a/12

ş. māt it- (yenmek, yenilgiye uğratmak) 38b/4

şā'ir-i Firdevsi: Süleymān-nâme'nin yazarı, Firdevsi-i Rûmî. *bk. Firdevsī*

ş. 2b/7

şak (< Ar. şakḳ): Yarma, yarıma.

ş. eyle- (yarmak, ikiye ayırmak) 9b/16

ş. it- (yarmak, ikiye ayırmak) 9b/2

ş. ol- (yarılmak, ikiye ayrılmak) 3b/11

şakāyık (Ar. şakā'ik): Çok güzel bir süs bitkisi.

ş. 39a/2

şakı-: Gürlemek, yüksek ses çıkarmak.

ş.-dı 9a/16, 9b/15, 13b/2, 30a/18, 30a/21, 43a/17, 46b/21, 49a/10

ş.-r 51b/10, 57a/7

şakıt-: Öttürmek, seş çıkarmak.

ş.-dı 9b/20

şākird (Far.): Öğrenci, çırak.

ş. 40b/18

şalğam (Far.): Turp lahanası.

ş. 47b/20, 47b/21

şām (Far.): Akşam.

ş. 20a/11, 23a/16

ş. iriş- (akşam olmak) 40b/7

Şām: Şām şehri.

Ş. 41a/15

şam^cdān (Ar.+Far.): Üzerine mum dikilen aydınlatma aleti.

ş.+ı 6b/21

şarāb (Ar.): İçki.

ş. 43a/8, 44a/2, 44a/4, 58b/2, 59b/14, 59b/16, 59b/17

ş.+ı 60b/11

ş.+ıla 31a/4

şarāb-ı ergāvān (Far.): Erguvan renkli, kırmızı şarap.

ş.+ı 31a/20

şarāb-ı ergūvānī (Far.): Erguvan renkli, kırmızı şarap.

ş. 43a/7

şark (Ar.): Doğu.

ş. 61a/13, 67a/20

ş.+a 14a/7, 19a/14

ş.+dan 38b/3

ş.+ı 4a/6, 4b/18, 5b/20, 46a/11, 56b/15

şâc'şâc'a (Ar.): Parlaltı, parlaklık.

ş.+sı 40a/5

şaş-: Şaşmak.

ş.-dı 7b/18, 15b/14, 36b/5

ş.-dılar 34b/8

şavķ-ı c'aķs (Far.): Işık yansıması.

ş.+in 39a/1

şāzılık (Far.+T.): Sevinç, mutluluk. *bk. şāzılık*

ş. 63a/13

şāzılık (Far.+T.): Sevinç, mutluluk. *bk. şāzılık*

ş.+(ğ)ıla 33b/14

şebhūn (Far.): Gece baskını. *bk. şebihūn*

ş. 62a/2, 62a/10, 62a/14, 62a/16, 63a/3, 63a/5, 65b/6,

şebihūn (< Far. şeb-hūn): Gece baskını. *bk. şebihūn*

ş. 63b/9, 63b/14, 63b/15, 63b/15, 64a/6, 64a/14, 65b/7

şebih (Ar.): Benzer.

ş.+ile 67a/19

şeb-çırāğ (< Far. şeb-çerāğ): Gece parlayan kıymetli taş. *bk. şeb-çırak*

ş. 37b/1

ş.+ı 38a/5, 38a/6, 38a/6, 39b/6, 39b/16

şeb-çırak (< Far. şeb-çerāğ): Gece parlayan kıymetli taş. *bk. şeb-çırāğ*

ş.+dandı 7a/1

şeb-reng (Far.): Gece renginde, siyah, kara.

ş. 8a/14, 14b/20, 25b/1

şecā'at (Ar.): Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

ş. 47a/3, 49a/9

ş.+de 25a/12, 25a/12

ş.+ile 12a/14, 16b/20

ş.+ine 18b/5

ş.+ini 18a/4

ş.+ini 41b/21

ş.+üñ 42b/12

şecer (Ar.): Ağaç.

ş. 53a/9, 54a/18

ş.+üñ 53b/20

şedîd (Ar.): Şiddetli.

ş. 59a/8

şefî^c (Ar.): Şefaatt eden.

ş.+i 4b/4

şefî^c ü'l-müznibîn (Ar.): Günahların affi için şefaatt eden; Hz. Muhammed.

ş. 144b/11

şegâl (Far.): Çakal.

z. 66a/1

şeh (Far.): Padişah, hükümdar. *bk. şāh*

ş. 6b/13, 11b/13, 27a/2, 31b/7, 33b/8, 46a/3, 56b/2, 56b/2, 56b/20

ş.+ler 19a/15, 46a/8

şehā (Far.): “Ey sultan, ey padişah!” anlamında hitap sözü. *bk. şāhā*

ş. 16b/14, 63a/16

şehbāz (Far.): (Far.): İri ve beyaz bir doğan cinsi. *bk. şāhbāz*

ş. 9a/9, 42b/3, 42b/14, 43b/11, 44a/6, 44a/7, 44a/9, 57b/5, 66a/2

ş.+ıla 42b/21, 45b/5

ş.+laruñ 42b/5

şehbāz-ı ser-firāz (Far.): Doğan (kuşlarının) en sen seçkini.

ş. 42b/11

şehd (Ar.): Bal.

ş.+ile 21a/21

Şeh Endelüsî: Endelüs şahı.

Ş. 13b/8

Şeh Firîdûn: Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar olan İranlı meşhur padişaktır.

Klasik edebiyatta adalet timsali olarak anılır. Lakabı Ferruh'tur. *bk. Firîdûn-ı*

Ferrūh

Ş. 46a/4

şehîd (Ar.): Şehit.

ş. 9b/2

ş. ol- (şehadete erişmek) 19a/7

Şehin-şeh İldırım: Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid. *bk. İldırım Hân Bāyezîd,*

Sultān Bāyezîd bin Muḥammed Hân, Şāh Bāyezîd

Ş. 67a/18

şehir (< Far. şehir): Şehir, kent. *bk. şehir*

ş. 2a/18, 6b/21, 34b/14, 35a/7, 35a/7, 43b/12

ş.+den 35b/3, 49a/20

ş.+ler 7b/5

ş.+lerin 7a/19

ş.+lerini 37a/6

Şeh İskender: İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı.

bk. İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Zü'lkarneyn

Ş. 40a/17

Şeh Keykubād: Şehnâme'de adı geçen ve Keyâniyân sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah. *bk. Keykubād Şāh, Kūbād, Kūbād Şāh*

Ş. 26b/7

şehlā (Ar.): Hafif şaşı (göz).

ş.+sın 20a/8

şeh-nāme (Far.): Padişah mektubu.

ş.+i 45b/16

şeh-per (Far.): Kuş kanadının en uzun tüyü.

ş. 8b/10, 20b/19, 41b/1, 42a/18, 44b/2066a/3

ş.+den 62a/21

ş.+le 61a/15

şehir (Far.): Şehir, kent. *bk. şehir*

ş. 37a/9, 47b/11

ş.+e 2b/16, 2b/20, 27b/9

ş.+i 2a/17, 2b/13, 2b/13, 2b/15, 21b/6, 35b/4

ş.+imüzde 35b/8

ş.+imüze 35a/21

ş.+inde 43a/2

ş.+ine 35a/11, 35b/3, 37a/10

ş.+ini 44a/7

ş.+inüñ 43b/11

ş.+üñ 2b/17, 2b/21, 35a/11, 37a/9

ş.+üñe 35a/20

şehriyār (Far.): Hükümdar, padişah.

ş. 2a/11, 2a/13, 2b/8, 4b/3, 13a/7, 20a/21, 28b/4, 29a/16, 38a/21, 52a/8, 52b/7, 62b/2
ş.+ına 35a/9

şehr-i Medāyin (Far.): Medayin şehri.

ş..den 47b/10

şehr-i mu^callağ (Far.): Bir yere bağlı olmadan havada duran şehir.

ş. 3a/19, 3a/20

ş.+ı 2b/19, 3a/7

şehr-i vāsi^c (Far.): Büyük şehir.

ş. 43b/12

şehr-i zerrīn (Far.): Altından yapılmış veya altın gibi sarı olan şehir.

ş. 5b/3

Şeh Sikender: Hızır ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya

Kralı İskender. *bk. Sikender-i Kübrā*

Ş. 35a/3

Şeh Süleymān: Davud peygamberin oğlu Hz. Süleyman. *bk. Süleymān ibni Dāvud*

Ş. 3b/21, 4a/1, 15a/14, 22b/21, 24b/2, 40b/6, 45b/18, 46b/18, 57a/6, 62a/18, 62b/2,
66a/2, 66a/21, 66b/13

Ş.+a 23a/16

Ş.+dan 27a/1

Ş.+dur 33b/5

Şeh Süleymānlık: Hükümdarlık, saltanat, Süleymanlık. *bk. Süleymānlık*

Ş. 60b/10

Şeh Süleymān-ı mü⁹ezzīn: Süleyman padişahın müezzini.

Ş. 49b/8

şeh-cihān (Far.): Cihan şahı

ş. 4b/21, 23a/18

şeh-i maḥmūd (Far.): Methodilmiş padişah.

ş.+umuz 33b/5

şeh-i vaḥş u ḥuyūr (Far.): Vahşi hayvanların ve kuşların şahı.

ş. 52b/18

şek (< Ar. şekk): Şüphe, zan.

ş. 37b/20

ş.+i 11a/15

şeker (Far.): Şeker. *bk. şekker*

ş. 21b/10, 25b/13

şekil (< Ar. şekil): Şekil, dış görünüş, biçim. *bk. şekil*

ş. 15a/16, 17a/7, 25a/12, 36b/20,

ş.+de 15b/4, 25a/10

şekker (Far.): Şeker. *bk. şeker*

ş. 13b/19

şekker-efşānlık (Far.+T.): (mec.) Tatlı tatlı konuşma, güzel konuşma.

ş.+lar 55b/15

şekl (Ar.): Şekil, dış görünüş, biçim. *bk. şekil*

ş. 25a/9, 38a/7, 54b/5

ş.+e 65a/6

ş.+i 7a/1, 43b/13, 43b/14

ş.+in 37b/8

ş.+inde 12a/11, 19b/12, 22a/6, 36b/20, 37a/2, 37b/18, 53a/6

ş.+inden 25b/6

ş.+ine 8a/14, 13a/13, 62b/12

şeksüzin (Ar.+T.): Şüphesiz.

ş. 56a/8

şem^c (Ar.): Mum.

ş. 14a/17, 31b/17

ş.+ümüñ 46a/8

şemāyil (Ar.): Bir kimsenin dış görünüşü.

ş.+i 25a/9

ş.+in 38a/7

ş.+üñ 54b/5

şems (Ar.): Güneş.

ş. 16a/5

ş.+e 2a/10

şems-i arslan (Far.): Yiğitlerin güneşi, en büyüğü.

ş. 56b/15

şems-i cihān (Far.): Cihanın güneşi.

ş. 14a/17

şems-i çirāğ (Far.): Güneşin ışığı, alevi.

ş. 56b/11

- şems-i t̄ālī^c** (Far.): Doğan güneş. *bk. şems-i t̄ulū^c*
ş. 67a/18
- şems-i t̄ulū^c** (Far.): Doğan güneş. *bk. şems-i t̄ālī^c*
ş.+ından 41a/13
- şem^c-i āfitāb** (Far.): Güneş.
ş. 41b/18
- şem^c-i tāb** (Far.): (mec.) Yüzdeki nur, aydınlık.
ş.+ından 14a/9
- şenbe** (Far.): Cumartesi.
ş. 37a/7, 37a/7, 37a/8
- Şeprevān-ı Cürcān:** İran pehlivanlarından biri.
Ş. 32a/1
- şer** (< Ar. şerr): Kötülük, fenalık. *bk. şerr*
ş.+lerinden 58b/19
- şerbet** (Ar.): Şerbet.
ş. 25b/13
- şerḥ** (Ar.): Açıklama, yorumlama.
ş. it- (açıklamak) 4a/3, 18b/19, 24b/15, 27a/1, 34a/21, 40a/15, 40b/6, 49b/10, 66b/3, 169b/4
ş. ol- (açıklanmak) 35b/15
- şerī^c at** (Ar.): Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, din.
ş.+in 60a/13
ş.+ince 4b/11, 32b/10, 38b/16
- şerr** (Ar.): Kötülük, fenalık. *bk. şer*
ş.+in 60b/9
ş.+inden 3a/17, 12b/1, 43a/3, 58a/10
ş.+ini 42a/6, 48a/10, 52a/5
- şeş-ḥāne** (Far.): Namlusunda altı yiv bulunan tüfek veya top.
ş. 20b/8
- şeştā** (Far.): Altı telli tambur.
ş. 174a/8
- şevket** (Ar.): Büyüklük, ululuk, haşmet.
ş.+de 22a/11

ş.+i 8b/5, 24a/9

ş.+ile 56b/2

ş.+in 7b/13, 13a/21, 21a/1, 61a/17

şevketlü (Ar.+T.): Yüce, ulu, azametli.

ş. 57a/16

şevklen- (Ar.+T.): Gayrete gelmek, çok istemek.

ş.-ür 4a/10

şey (Ar.): Şey.

ş. 30a/2, 38a/20, 46a/2

ş.+dür 1b/5

şeyāfīn (Ar.): Şeytanlar.

ş. 8a/13, 8b/12, 24a/1, 24a/19, 58a/4, 58b/19, 59b/14, 60a/8, 60b/8, 60b/12, 60b/18, 61a/5

şeytān (Ar.): Şeytan, İblis.

ş. 8a/4, 8a/10, 11a/17, 11b/13, 13b/3, 23a/1, 24b/12, 24b/16, 26b/9, 32b/11, 57b/1, 60a/4, 60b/10, 66b/6, 66b/7

ş.+a 66a/3

ş.+ı 59b/6, 59b/8, 60a/2

ş.+uñ 59b/11

şeytanet (Ar.): Şeytanlık, kurnazlık.

ş. 19a/19

şeytāni'r-racīm (Ar.): Taşlanmış, Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytan. *bk.*

şeytānu'r-racīm, şeytān-ı racīm

ş. 24b/1

şeytānu'r-racīm (Ar.): Taşlanmış, Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytan. *bk.*

şeytāni'r-racīm, şeytān-ı racīm

ş. 13b/6

şeytān-ı bī-dīn (Far.): Dinsiz şeytan.

ş. 7b/20

şeytān-ı la^cīn (Far.): Lanetlenmiş şeytan.

ş. 13a/11, 17a/10, 22a/6, 60b/16

ş.+e 23b/5

şeytān-ı la^cīn-i bī-dīn (Far.): Dinsiz ve lanetli şeytan.

ş. 59b/3

şeytān-ı racīm (Far.): Taşlanmış, Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytan. *bk.*

şeytāni`r-racīm, şeytān-ı racīm

ş. 57b/3

şııldı: Kılıçların birbirine çarpmasıyla oluşan ses.

ş.+sından 17a/14

şiddet (Ar.): Acımasızlık.

ş.+i 51a/5

şifā (Ar.): Derman, ilaç.

ş. 1b/11

şikār (Ar.): Av, avlanma.

ş. 50b/11, 66a/13

ş. it- (avlamak) 53b/2, 55a/6-7, 57b/7

ş. kııl- (avlamak)

ş.+a şal- (avlanmak) 48a/16

ş.+ıdur 45a/9

ş.+ın 11b/14

şikāyet (Ar.): Şikāyet, yakınma.

ş. 26a/5, 26a/16, 59b/19

ş. eyle- (şikāyet etmek) 54b/15

ş. it- (şikāyet etmek) 22b/12, 27a/21

şikeste (Far.): Yenilmiş, mağlup olmuş.

ş.+sinden 39a/16

şimāl (Ar.): Kuzey.

ş.+inden 6b/21, 43b/16

şimdi: Şimdi, şu an.

ş. 5a/10, 6b/9, 12b/19, 22a/18, 33b/2, 35a/6, 38b/6, 47b/4, 63a/6

şimdiki: Bu andaki, bu zamandaki.

ş. 33a/17, 41a/12, 41b/10, 58b/11, 60a/8, 64a/3

şimşek: Şimşek.

ş. 51b/10

şir (Far.): Aslan.

ş. 5a/17, 43b/6, 43b/6, 56b/15, 62a/20

ş.+e 43b/8

şir (Ar.): Şiir.

ş.+e 2a/16

ş.+idür 2a/12

ş.+üm 2a/13

Şirāz: Şiraz şehri.

Ş. 43a/6

Şirāzī: Şiraz'a ait, Şiraz yapımı.

Ş. 31a/16

şirīn (Far.): Hoş, sevimli, tatlı.

ş. 13b/7, 13b/19, 24b/14, 40b/15, 52b/16

şir-i ner (Far.): Erkek aslan.

ş. 33b/7

Şit: Hz. Âdem'in oğullarından olan peygamberin adı.

Ş.+i 22b/17

şive (Far.): Naz, eda, işve.

ş. 20a/13

şol: Şu, o.

ş. 7a/15, 30a/8, 33b/21, 34b/16, 35a/7, 47a/9, 47a/10, 51a/12, 51a/17, 51a/18,
51b/17, 52a/14, 53a/14, 54a/7, 54a/9, 54a/13, 54a/14, 56a/4, 60a/8, 66a/7

şöhret (Ar.): Şöhret, ün.

ş. bul- (ün kazanmak) 57b/11, 58a/6

şöyle: Şöyle, öyle.

ş. 2b/11, 8b/11, 15a/9, 17a/13, 20b/21, 25a/2, 29b/1, 30a/17, 34a/1, 34b/2, 34b/21,
35b/9, 35b/10, 36b/5, 36b/8, 36b/9, 37b/20, 38a/15, 38a/19, 38a/20, 44b/10, 45b/17,
51a/12, 51a/21, 52a/18, 52a/21, 57b/10, 57b/11, 60a/1, 61a/17, 62b/3, 62b/19, 63b/6

şukka (Ar.): Kumaş parçası.

ş. 15a/13

ş.+ları 9b/6

ş.+ların 15a/10

ş.+sından 32b/3

şu'le (Ar.): Işık, parlıtı.

ş. ur- (ışık çıkmak) 36a/10

ş. vir- (ışık vermek) 36a/13, 37b/16, 38a/18, 39a/1, 39b/1, 50a/3, 61a/14

ş.+den 36a/11

ş.+lerden 50a/3

ş.+si 37b/1

ş.+since 38a/17

ş.+sinde 38b/21

ş.+sinden 17a/17, 17a/20

ş.+sine 39b/3

ş.+ye 36a/11

şu'lelen- (Ar.+T.): Parlamak, aydınlanmak.

ş.-ürmiş 44b/13

şüm (Ar.): Uğursuz, şom.

ş. 18a/5

şümār (Far.): Sayı.

ş. 65a/4

şunlar: Şunlar.

ş. 59b/14

şübhe (Ar.): Şüphe, kuşku.

ş. 13a/15

ş.+müz 37b/21

şüdüdet (Ar.): Şiddetli.

ş. 43a/4

şühür (Ar.): Aylar.

ş.+ıla 2a/11

şükr (Ar.): Şükür, hamt. *bk. şükür*

ş. 37b/12, 67a/9

ş. eyle- (şükretmek) 21a/6, 41b/2

ş. it- (şükretmek) 28b/18, 40a/2, 40a/8, 53a/4, 54a/2

ş.+in 55a/7

ş.+üm 12a/7

ş.+üni 31a/4, 39b/20

şükr-i bî-ḥad (Far.): Sonsuz şükür.

ş. 40b/4

şükr-i Yezdān (Far.): Allah'a şükür.

ş. 4b/2, 32b/17

şükür (< Ar. şükr): Şükür, hamt. *bk. şükr*

ş. 4b/3, 4b/11, 4b/20, 12a/6, 21a/10, 27a/7, 56a/7

ş.+ler 18b/21

şürk-i Haqq (Far.): Allah'a şükür.

ş.+ı 40a/9

şürū^c (Ar.): Başlama.

ş. it- (başlamak) 14a/7

Şütür Qal'ası: Bir kale.

Ş. 44a/16

T

tā (Far.): Ta, -e dek, - değin, -e kadar.

t. 1b/12, 2a/5, 2a/11, 2a/11, 2a/18, 3a/2, 4b/21, 5a/14, 5b/17, 6a/3, 6a/16, 7b/19, 8a/18,

10a/20, 11a/15, 12b/2, 12b/12, 14a/5, 14a/12, 14b/3, 19a/11, 19a/21, 19b/16, 21a/14, 21b/15, 21b/18, 22a/8, 22b/6, 24a/8, 25a/3, 26b/11, 29b/15, 33a/16, 34b/4, 34b/10, 35a/11, 36b/3, 37a/12, 37a/13, 37b/21, 39a/8, 40a/1, 41a/11, 41a/15, 41a/21, 41b/19, 42a/17, 44b/8, 47b/8, 47b/8, 47b/10, 51a/19, 51b/2, 52b/19, 52b/21, 53a/2, 53b/7, 55b/4, 55b/5, 56a/6, 56b/2, 57a/1, 57a/3, 58a/11, 59a/18, 62a/14, 62b/20, 66a/8, 66b/3, 67a/15, 169b/4

ta^caccüb (Ar.): Şaşma, hayret etme.

t. eyle- (şaşmak, hayret etmek) 7b/3

t. it- (şaşmak, hayret etmek) 4a/16, 23a/11, 55a/2, 61a/17, 62b/15

t. kı1- (şaşmak, hayret etmek) 4b/20, 7b/17, 15b/5, 37b/2, 45a/14, 45b/6, 51b/13, 54b/4, 54b/15

t.+üm 37b/14

te^cāl (Ar.): "Yüce olsun" manasına gelen ve Allah adıyla birlikte kullanılan söz. *bk.*

te^cālā

t. 7b/5, 34a/21, 34b/1, 42b/19, 46a/14

te^cālā (Ar.): "Yüce olsun" manasına gelen ve Allah adıyla birlikte kullanılan söz. *bk.*

te^cāl

t. 2b/6, 8a/17, 8b/3, 22a/6, 26a/17, 27a/4, 34a/18, 35b/12, 36a/10, 37b/10, 37b/13, 40a/7, 40b/8, 42a/5, 44b/17, 52a/5, 58a/9, 58b/12, 58b/16, 60a/14, 62b/19, 63a/1

t.+dan 4b/21, 29a/12

t.+nuñ 14a/12, 18b/9, 24a/21, 33b/21, 35b/16, 39b/14, 42b/17, 50b/5, 53a/12, 54b/9

t.+ya 3b/14, 4b/4, 20a/11, 21a/6, 21a/7, 33b/21, 34a/17

ṭa^cām (Ar.): Yemek, aş.

ṭ.+dan 54b/17

ṭ.+lar 29a/13

ṭā^cat (Ar.): İbadet.

ṭ. eyle- (ibadet etmek) 66b/11

ṭ. it- (ibadet etmek) 7b/19, 23b/3

ṭ. kı1- (ibadet etmek) 38b/16, 57a/19, 37b/12, 66b/7

ṭ.+ıla 23a/18

ṭ.+ından 26b/17

ṭab^c (Ar.): Huy, mizaç, karakter.

ṭ.+dan 26b/6

ṭabaḳ: Tabak, kap.

ṭ.+larla 31a/4

ṭabanca: Tokat, şamar.

ṭ. ur- (tokatlamak) 43a/20

ṭ.+sın yi- (tokat, şamar yemek) 28a/19

tābbünāk (< Far. tāb-nāk): Parlak, parıltı.

t. 39a/8

tābi^c (Ar.): Birine veya bir şeye uyan, bağlı, bağımlı.

t. 28b/3, 67b/2

t. ol- (uymak, bağlanmak) 8a/9, 12b/17, 13b/1, 50b/8

t.+durur 40a/19, 41b/9

tābi^cī (< Ar. tābī^cī): Alışılmış olan, olağan.

t. 26b/8, 26b/8, 66b/4, 66b/6

ṭabl (Ar.): Davul.

ṭ. 14b/10, 15a/11, 17a/14, 26a/1, 32a/6, 36b/9, 49b/19, 56b/21

ṭabl-ı āsāyiş (Far.): Bir tür savaş davulu.

ṭ. 10b/5

ṭabl-ı nefīr (Far.): Bir tür savaş borozanı.

ṭ.+ler 14b/5

tāc (Far.): Taç.

t. 2a/9, 7b/13, 8a/19, 8b/1, 12a/4, 12a/9, 12b/2, 12b/7, 12b/10, 12b/21, 14a/21,

18a/13, 21a/2, 21a/16, 21b/14, 22b/14, 24a/9, 24a/18, 26a/18, 30b/12, 31b/9, 38b/4,

44a/7, 57a/5, 59a/4, 59a/13, 60a/1, 60a/9, 61b/6

t.+ı 12a/3, 65a/11

t.+ıdur 66b/13

t.+ın 23b/1

t.+ını 20a/3, 57b/13

t.+um 47b/12

tāc-ı devlet (Far.): Hükümdarlık tacı.

t.+de 21a/5

tāc-ı Edhemī (Far.): İbrahim Edhem'in tacı.

t.+si 56a/15

tāc-ı fahrī (Far.): Ululuk, yücelik nişanesi olan süslü, gösterişli tac.

t. 20a/17

tāc-ı şehir (Far.): Padişahlık tacı.

t.+i 49b/15

tāc-ı zerrīn (Far.): Altın taç.

t.+i 19b/2-3

tācīdār (< Far. tāc-dār): Taç sahibi; hükümdar, padişah.

t. 23b/14, 35a/16

tāciver (< Far. tāc-ver): Padişah, hükümdar. *bk. tāc-ver*

t. 35a/5, 50a/12, 66b/4

tāc-ver (Far.): Padişah, hükümdar. *bk. tāciver*

t. 36b/3

tağ: Dağ. *bk. tağ*

t. 56b/12

tağ: Dağ. *bk. tağ*

tağ. 4a/13, 7a/16, 15b/10, 15b/10, 15b/10, 15b/10, 16a/7, 19b/20, 20a/19, 37a/20,
38a/2, 53a/3, 55b/12, 64a/1, 65a/3

tağ+a 7a/17, 15b/13, 50b/15, 54b/1

tağ+ça 37b/15

tağ+da 10a/15, 10a/18, 26b/1, 26b/1, 29b/3, 30b/14, 33a/7, 43b/5, 46b/3, 47b/15,
49b/8

tağ+dan 45a/9

tağ+ında 26b/2, 29b/4

tağ+lar 64b/4

.+ları 3a/19, 53a/3

.+larında 55b/10, 59a/17

.+larumdadur 47b/2

.+uñ 37a/21, 50b/11

aġarcuġ: Tomurcuk.

. 64b/19

aġıl: Daġılmak, etrafa yayılmak.

.-dı 9b/14, 13b/3

.-ısar 40b/7

aġıt: 1. Yenmek, bozguna uġratmak.

.-(d)a 27b/18

.-(d)alum 12a/14, 65b/10

.-(d)an 29a/17

.-dı 24b/19, 27b/7

.-dılar 18b/12

2. Parçalamak, parça parça etmek.

.-(d)a 46b/6

.-dı 16b/6

.-(d)uban 30b/19

.-(d)up 59a/13

3. Sona erdirmek, bitirmek

.-dı 41a/5

.-dılar 31b/1

.-maġ 26b/21

.-(d)up 61b/10

4. Etrafa yaymak, daġıtmak.

.-(d)am 56b/21

aġla- Yardımcı fiil.

.-dı 16a/12, 61b/9

.-ya 33a/14

aġlu: (mec.): Üzgün, acı içinde.

. 20b/5, 21a/4

aġıyyet (Ar.): Ömür uzunluġu için duada bulunma.

t. 2a/5

taḥḳīḳ (Ar.): Bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarma, hakikatini anlayıp bilme.

t. 13b/7, 39b/5

t. bil- (kanaat getirmek, hakikati idrak etmek) 28b/16, 39b/15

taḥṣīl (Ar.): Kazanma, hasıl etme.

t. it- (elde etmek, kazanmak) 1b/10

t. ol- (ele geçmek, elde edilmek) 7a/11

taḥsīn (Ar.): Güzel bulup takdir etme, övme.

t. eyle- (beğenmek, takdir etmek) 9b/9, 12b/3, 17b/8, 19b/17, 42a/13, 62a/8,

t. it- (beğenmek, takdir etmek) 2a/21, 14a/1

t. kı1- (beğenmek, takdir etmek) 5b/18, 35a/8, 35b/16, 62b/9

taḥsīn-i belīg (Far.): Beğenilen, kabul gören söz.

t. 52b/14

taḥt (Far.): Taht, hükümdarlık makamı, hükümdarlık. *bk. taḥt*

t. 6b/2, 7b/14, 12b/2, 12b/18, 12b/21, 19b/18, 21a/13, 24b/9, 35a/15, 37b/3, 37b/3,
37b/17, 38a/8, 42b/2, 43b/18, 43b/19, 44a/1, 45b/1, 45b/2, 45b/14, 48b/4, 48b/7,
49a/5, 56a/16, 60b/4, 60b/15, 60b/20

t.+a 60b/16, 63a/11

t.+dan 18a/13

t.+ı 6b/4, 8a/9, 8a/19, 8b/1, 19b/10, 19b/14, 23a/12, 23a/13, 41a/17, 43a/3, 46a/15,
47b/1, 50a/17, 50a/19, 64a/18, 65a/11

t.+ıla 2a/9, 6b/5

t.+ın 19a/14, 21b/14, 23a/17, 24a/18, 59a/4, 59a/13, 60a/1, 61a/12, 61b/6

t.+ına 19a/15, 19b/12, 21a/2, 24b/9, 56a/5, 57b/20, 59a/5, 59b/10, 60b/4

t.+ında 38a/10, 58b/7

t.+ından 38a/12, 38b/4, 59b/9

t.+ımı 44a/7, 60a/9

t.+ınuñ 12b/16

t.+lar 20b/16

t.+um 30b/12, 44b/16, 46a/12

t.+umı 46a/7, 46a/10, 58b/18, 59a/15

t.+umuñ 21a/16, 22b/14

t.+uñ 6b/3, 12a/3, 12b/7, 12b/10, 19b/15, 20b/10, 26a/18, 38b/5, 42a/18

t.+uñla 57a/5

t.+uñ+ıla 57a/3

taht (< Far. taht): Taht, hükümdarlık makamı, hükümdarlık. *bk. taht*

t.+1 8a/8, 24a/7

taht-ı °āc (Far.): Fildişinden yapılmış taht.

t. 19b/3, 64a/17

taht-ı °Ayyūr (Far.): Ayyur'un tahtı.

t.+1 60b/18

taht-ı hükümet (Far.): Hükümü altında.

t.+ümdedür 47b/7

taht-ı kafā (Far.): Taht baş tarafı.

t.+sında 62b/13

taht-ı kenār (Far.): Tahtın kenarı.

t.+ında 56a/19

taht-ı mīh (Far.): Yüce taht.

t.+1 66b/13

taht-ı nübüvvet (Far.): Peygamberlik tahtı, peygamberlik makamı.

t. 23b/16

taht-ı pā (Far.): Tahtın ayağı.

t. 30b/13

t.+da 60b/16-17

taht-ı pāy (Far.): Tahtın ayağı.

t.+e 42a/15, 56a/17

t.+ine 45a/20

taht-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın tahtı, makamı. *bk. taht-ı Süleymān*

t. 23b/15

t.+ıla 23b/17

taht-ı felek (Far.): Gökyüzü.

t.+de 14a/19

taht-ı Süleymān(Far.): Hz. Süleyman'ın tahtı, makamı. *bk. taht-ı Süleymān*

t. 23b/3

tahta (Far.): Tahta. *bk. tahta*

t.+sı 8b/18, 9b/5, 16a/9

tahta (Far.): Tahta. *bk. tahta*

t.+sı 9a/21

tahtıgāh (< Far. taht-gāh): Başşehir, başkent. *bk. tahtıgāh*

t.+ı 35a/7, 43a/2, 43b/11

t.+ıdur 35a/7

t.+ına

t.+ında 35a/6, 42b/7, 43a/19

t.+ındadır 42b/8

tahtıgāh (< Far. taht-gāh): Başşehir, başkent. *bk. tahtıgāh*

t.+ını 49a/18

tahtıgāh-ı pāy (Far.): Tahtın ayağı.

t.+ine 12b/18

taht-ı yed (Far.): Hüküm, kudret, güç.

t.+inde 58b/5

t.+inde+durur 41b/12

taht-ı zerrīn (Far.): Altından yapılmış taht.

t. 19b/9, 20b/9, 20b/14, 44a/2

taht-niṣān (Far.): Tahtta oturan (kimse), hükümdar.

t. 2a/6

taḳ-: Takmak, asmak.

ṭ.- 46a/18, 57a/2

tāḳat (Ar.): Güç, kuvvet, derman.

ṭ. getir- (gücü yetmek, güç yetirmek, dayanmak) 42a/4, 47a/21

ṭ.+ı tāḳ ol- (takatı kesilmek, tükenmek) 54a/11

ṭ.+i yit- (gücü yetmek) 48a/9

ṭ.+leri yitme- (gücü yetmemek) 56a/4

ṭ.+üm 2b/20, 18a/6, 54a/11

ṭ.+üm ḳalma- (gücü kalmamak, gücü yetmemek) 52b/20-21

ṭ.+üm yit- (gücü yetmek) 50b/7

ṭ.+ümüz 53a/14, 55b/5

ṭ.+ümüz ḳalma- (gücü azalmak, gücü yetmemek) 52a/21, 55b/4-5

taḳdīr (Ar.): 1. Beğenmek, güzel bulmak.

t. it- (beğenmek) 3b/6

2. Allah'ın olmasını dilediği şeyler, kader.

t.+i 24b/1

t.+inden 24a/21

t.+ünde 67a/1

taḳdīr-i Ḥaḳ (Far.): Allah'ın takdiri, kader.

t. 39a/19

taḳdīr-i Rabbānī (Far.): Allah'ın takdiri, kader.

t. 54a/8

ṭaḳın-: Takmak, kuşanmak.

ṭ.-alum 26a/20

ṭ.-dı 25b/1

ṭ.-up 14b/1, 31b/11

taḳrīr (Ar.): Sözle anlatma, anlatış.

t. eyle- (anlatmak, ifade etmek) 55a/2

t. ḳıl- (anlatmak, ifade etmek) 54b/14

t. ol- (anlatmak, ifade etmek) 56b/4

ṭāḳ (Ar.): Kubbe.

ṭ.+ı 20b/7

ṭāḳ-ı felek (Far.): Gök kubbe.

ṭ. 2a/7

ṭāḳ-ı Kisrā (Far.): Kisra'nın sarayının kubbesi.

ṭ. 1b/13

ṭal: Dal.

ṭ. 53b/21

ṭ.+ı 53a/9

ṭ.+ına 54a/18

ṭal-: 1. Dalmak, içine doğru girmek.

ṭ.-up 7b/3

2. (mec.) Bir şeye kendini vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek.

ṭ.- 2b/4

ṭalan: Yağma.

t. it- (yağmalamak) 18b/11, 60a/11

ṭal^cat (Ar.): Yüz, çehre.

ṭ.+uñdandır 2a/9

ṭaldur-: (Suya) Batırmak.

ṭ.-am 30a/10

ṭaleb (Ar.): İsteme, dileme.

ṭ. eyle- (istemek, dilemek) 16a/13, 16b/12, 16b/16,

ṭ. it- (istemek, dilemek) 8b/16, 16b/13, 33b/16, 36b/3, 37b/13, 38a/10, 38a/13, 38a/21, 38b/6, 38b/16, 53a/15

ṭāli^c (Ar.): Baht, talih.

ṭ. 62a/3, 63b/5

ṭ.+in 39b/7

ṭ.+inden 26a/5, 26a/6, 26a/16

ṭ.+ine 27a/21

ṭ.+üñdendür 2a/9

ṭālib (Ar.): İsteyen, talep eden.

ṭ. ol- (istemek) 2b/13

ta^clīm (Ar.): Öğretme, ders verme.

t. it- (öğretmek) 57b/12

t.+in al- (ders almak, eğitim almak) 57b/13

tām (< Ar. tāmm): Eksiği olmayan, tamam. *bk tam*

t. 13b/21

tam (< Ar. tāmm): Eksiği olmayan, tamam. *bk. tām*

t. ol- (eksiksiz olmak, tam olmak) 40b/5

ṭam-: Damlamak, damla damla akmak.

ṭ.-a 21b/6, 21b/6

ṭama^c (Ar.): Aç gözlülük, tamah.

ṭ. it- (aç gözlülük etmek) 61b/5, 61b/15

ṭ. kıl- (aç gözlülük etmek) 59b/16

tamām (Ar.): 1. Tam, eksiksiz.

t. 21b/18, 31a/17, 35a/3, 54a/8, 57b/13

2. Tamamen, bütünüyle.

t. 20b/18, 21b/6, 26b/18, 31b/1, 40b/5, 42a/11

3. Hepsi, tamamı.

t. 19b/15

4. Zaman ve yer bildiren kelimelerle anlamı kesinleştirir, tam.

t. 7a/21

5. Bitme, tamamlanma.

t. eyle- (tamamlamak, bitirmek) 52b/17

t. it- (tamamlamak, bitirmek) 48b/3, 67a/14

t. kıl- (bitirmek) 28a/15, 29b/11

t. ol- (bitmek, tamamlanmak) 26b/20, 27a/7, 35b/13, 40b/7, 48b/18, 51b/18, 52a/5

tamāmet (Ar.): Tamamiyle.

t. 35a/5

ṭamar: Damar.

ṭ. 32a/15

ṭ.+ı 49a/9

ṭ.+larına 8a/6

ṭañ: Güneş doğmadan önceki alaca karanlık.

ṭ. at- (gün ağarmak) 49b/8, 49b/12

ṭa^cn (Ar.): Kınama, ayıplama, yerme.

ṭ. it- (kınamak, ayıplamak) 31b/5

tanāb-ı mīḥ (Far.): Çivilerin ipleri.

t.+ları 20b/7

ṭanāblu (Ar.+T.) İpli, halatlı.

ṭ. 20b/6

ṭaniş-: Danışmak, istişare etmek.

ṭ.-dı 35b/19

ṭ.-dılar 15a/1

Ṭanṭūn: İran pehlivanlarından biri.

Ṭ. 32a/2

ṭañ yiri: Güneşin doğmak üzere olduğu sırada, ufukta hafifçe aydınlanan yer.

ṭ. 3a/2

ṭap-: Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

ṭ.-ar 42a/2

ṭ.-dı 44a/13, 60a/13

ṭ.-duğum 45a/4

ṭ.-ma 46a/20

2. Tabi olmak, boyun eğmek.

ṭ.-alum 16a/17

ṭ.-avuz 15a/2, 16b/2

ṭ.-dum 16b/14

ṭ.-mağa 22a/21

ṭapu: Huzur, makam, kat.

ṭ.+ñ 40b/21, 40b/21

ṭ.+ña 28b/20

ṭ.+ñı 33a/4

2. Tazim, hürmet, hizmet.

ṭ. kı1- (saygı göstermek, itaat etmek) 16b/21, 32a/17, 34a/6, 64a/10

ṭar: (mec.) Sınırlı, mahdut, yetersiz.

ṭ. 27a/10

ṭaraba: Tahta perde, çit.

ṭ. 8b/18, 9a/21, 9b/5, 16a/9

ṭaraf (Ar.): Taraf, cihet, yön, yer.

ṭ. 17a/21, 19b/11

ṭ.+a 4b/18, 20a/2

ṭ.+da 14b/6, 14b/8, 15b/4, 15b/4, 19b/12

ṭ.+dağı 19b/20, 19b/21

ṭ.+dan 7b/10, 18b/11, 32a/6, 38b/20, 63b/8, 63b/9

ṭ.+ına 10b/8

ṭ.+ında 12a/4, 20a/9, 25b/5, 41a/8, 50a/7, 63b/21

ṭaraḳ: Tarak.

ṭ.+lar 64b/4

ṭarı biti: Darı biti.

ṭ. 18b/16

tārīḥ (Ar.): Tarih, zaman. *bk. tārīḥ*

t. 13b/19, 19a/8, 19a/21, 37b/21, 38b/2, 38b/2, 67a/17

tārīḥ (Ar.): Tarih, zaman. *bk. tārīḥ*

t.+inde 19a/9

ṭarīḳ (Ar.): Yol.

ṭ. 39b/2

ṭ.+le 14a/14

2. (mec.) Takip edilen yol, usül.

ṭ.+ıla 39b/11

ṭ.+ına 60a/13

ṭarriḳū (Ar.): “Hadi yola koyulalım!” anlamında Arapça bir söz (?).

ṭ. 1b/9

ṭart-: Çekiştirmek, kopartmak, yırtmak.

ṭ.-arları 23a/10

ṭartıcı: Çeken, çekip koparan, yırtan.

ṭ. 19b/21, 42b/4, 62a/21, 66a/15

tārumār (< Far. tārmār): Perişan, darmadağınık.

t. it- (dağıtmak, perişan etmek) 11a/2, 24a/10

t. ol- (darmadağınık olmak) 18a/10, 36b/5

ṭās (Far.): 1. Tas, su kabı.

ṭ.+dan 16a/2

ṭ.+ı 64b/15

ṭ.+ıla 64b/9

ṭ.+lar 64b/15

ṭ.+lara 58a/1

2. (mec.): Gökyüzü.

ṭ. 36a/12

ṭ.+da 61a/14

ṭ.+ı 14b/10, 16a/8, 32b/2, 50a/6, 66a/18

ṭ.+ları 15b/13

ṭās-ı çarḥ (Far.): Gökyüzü, sema. *bk. ṭās-ı felek, ṭās-ı gerdūn*

ṭ.+uñ 10a/14

ṭās-ı felek (Far.): Gökyüzü, sema. *bk. ṭās-ı çarḥ, ṭās-ı gerdūn*

ṭ. 16a/5, 41a/21, 61a/3

ṭās-ı gerdūn (Far.): Gökyüzü, sema. *bk. ṭās-ı çarḥ, ṭās-ı çarḥ*

ṭ. 41a/19, 61a/8

taşdıḳ (Ar.): Doğrulama, onaylama.

t. eyle- (onaylamak) 13b/7, 37a/18-19

t. kı1- (onaylamak) 38a/1

taşriḥ (Ar.): Açık açık anlatma, apaçık belirtme.

t. it- (açıklamak, açıkça belirtmek) 1b/5

taş: Taş.

ṭ. 36b/9, 38b/14, 47b/15

ṭ.+a 15b/13

ṭ.+da 10a/18, 26b/1, 26b/1, 30b/14, 33a/7, 46b/3, 46b/3, 66a/1

ṭ.+dan 36b/10, 36b/11, 36b/12

ṭ.+dur 37a/16, 38b/18

ṭ.+ı 6b/21, 38b/18, 43b/14, 46b/8, 49b/21, 51b/20

ṭ.+ınla 58a/18

ṭ.+lar 31b/3, 37a/15

ṭ.+larına 19a/8

ṭ.+uñ 38b/19

ṭaşı-: Taşımak.

ṭ.-rıldı 18b/16

ṭ.-yısar 46a/7

ṭaşra: Dışarı.

ṭ. 14b/1, 24a/21, 35b/3, 37a/3, 49a/20

Tāṭār: Eskiden Türk ve Moğol kavimlerine genel olarak verilen isim.

T.+ına 12b/5

T.+ında 19b/7

ṭatlu: Tatlı, lezzetli.

ṭ. 30b/7

ṭavīllıḳ (Ar.+T.): Uzunluk.

ṭ.+(ğ)ından 7a/18

ṭavīle (Ar.): Ahır, tavla.

ṭ.+den 10b/14

ṭavşan: Tavşan.

ṭ.+dur 41b/16

ṭavşancıl: Tavşan avlayarak beslenen kartal, akbaba vb. yırtıcı kuşlara verilen isim.

ṭ.+am 47a/9

tavuk: Tavuk. *bk. ṭavuk*

t. 11a/11

t.+(ğ)iken 65b/20

ṭāvūs (< Far. ṭā'ūs): Tavus kuşu.

ṭ. 7a/1, 20a/3, 38b/13

ṭ.+ı 50a/20

ṭāvūsveş (Far.): Tavus kuşu gibi.

ṭ. 20a/17

ṭavvāfān-ı a^crāf-ı feşāḥat (Far.): Güzel, kusursuz söz söyleyen kimseler.

ṭ. 27a/18

ṭayan-: 1. Yığmak, toplamak.

ṭ.-up 10b/19, 32a/3

2. Dayamak.

ṭ.-up 31b/15

3. Güvenmek.

ṭ.-dı 63b/3

ṭāyife (Ar. ṭā'ife): Kabile, kavim.

ṭ.+si 5b/3

ṭ.+sidür 6b/15

ṭayr (Ar.): Kuş.

ṭ. 23a/15, 56b/2, 57b/6

ṭ.+ıla 19b/16

taẓarru^c (Ar.): Yalvarma, yakarma.

t. it- (Allah'a yakarmak) 52a/21

tāze (Far.): 1. Yeni.

t. 39b/17

2. Dinç görünümlü, canlı, diri.

t. 9b/21, 56a/5

ṭāzī¹ (Far.): Arap, Arap kavmine mensup.

ṭ. 31a/14

t.+lere 49b/6

ṭāzī² (Far.): Çok çevik bir av köpeği cinsi, tazı.

t.+leri 48a/16

ta^cẓīm (Ar.): Hürmet etme, saygı gösterme.

t. 59b/11

t. göster- (hürmet etmek, ululamak) 26a/3

t. kııl- (hürmet etmek, ululamak) 12a/11

te^calluḳ (Ar.): (tas.) Dünyaya karşı duyulan ilgi.

t. 40a/18

t.+dan kesil- (dünyaya bağlanmamak) 28a/7, 40a/19, 40a/21, 66b/10

tebārek (Ar.): Kötülükten, kusurdan ve noksanlık gibi şeylerden tenzih edilen.

t. 1b/2, 52b/2

t.+dür 39b/6

teber (Far.): Balta.

t. 20b/17, 28b/21, 29b/5, 30b/6, 46b/4, 49a/12, 62b/2

t.+ler 10a/6, 10a/8, 17a/14

tebessüm (Ar.): Gülümseme.

t. it- (gülümsemek) 56b/5

t. kı1- (gülümsemek) 34b/20, 63b/2

tecrübe (< Ar. tecrîbe): Deneme.

t. kı1- (denemek) 36a/14

tedbîr (Ar.): Tedbir, önlem, hazırlık, ihtiyat.

t. 39a/13, 62a/13

t. eyle- (önlem almak veya yapılmasını sağlamak) 24a/5, 24a/11

t. it- (önlem almak veya yapılmasını sağlamak) 3b/5, 24b/1, 24b/10

36b/16, 51b/2, 62b/4, 63a/14

t. kı1- (önlem almak veya yapılmasını sağlamak) 6a/15, 50b/20

t.+imi 54a/8

t.+ümüzi 39a/18

tefaḥḥuş (Ar.): İyice, etraflıca araştırma.

t. kı1- (iyice araştırmak) 36a/16

tefāvūt (Ar.): İki şey arasındaki fark, farklılık.

t. 7a/18

teferrüc (Ar.): Gezinme, dolaşma, temaşa etme.

t. it- (gezmek, dolaşmak) 33b/16, 55a/16

t. kı1- (gezmek, dolaşmak) 3a/7, 6a/14, 6a/15, 6b/1, 7a/2, 10b/11, 54a/5

teftîş (Ar.): İnceleme, araştırma.

t. it- (incelemek, araştırmak) 25b/8, 38b/19

t. kı1- (incelemek, araştırmak) 4a/6

Teğarğur-ı şaf-şiken: İran pehlivanlarından biri.

T. 32a/1

tehî (Ar.): (mec.) Boş, boşuna, anlamsız.

t. 39a/9

tek: Yalnızca.

t. 12b/9

teḳāzā (Ar.): Zorlayarak istemek, istek, arzu.

t. it- (arzu etmek, istemek) 38a/15

tekbîr (Ar.): İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.

t. getir- ("Alahu ekber" demek) 31b/4

t.+ile 31b/6

te²kīd (Ar.): Sağlamaştırma, berkitme.

t.+ile 48b/18

teklīf (Ar.): Görüş, öneri.

t. 59b/10

tekrār (Ar.): Tekrar, bir daha.

t. 39a/6, 39b/21, 40a/1, 40a/8, 40a/8, 63b/6

telbīs (Ar.): Gerçeği başka türlü gösterme, oyun, hile.

t. 23b/21

t.+ile 64a/11

telef (Ar.): Boş yere harcama.

t. it- (boş yere harcamak, ziyan etmek) 28a/6

te²līf (Ar.): Eser yazma, toplayıp kaleme alma.

t. it- (bir eser yazmak) 13b/20, 66b/21

telḫīn (Ar.): Bir kimseye bir fikri aşılama, aşılıp zihnine sokma, öğretme.

t. eyle- [(birine bir fikri) aşılmak, zihnine sokmak, öğretmek] 13a/1

telvīh (Ar.): Söz arasında açıklama.

t. it- (açıklamak) 1b/5

temcīd (Ar.): (mus.) Sabah namazından evvel minarelerden belli makamlarda okunan niyaz ilahisi.

t. vir- (niyaz ilahisi okumak) 49b/8

temelluḫ (Ar.): Yaltaklanma, dalkavukluk.

t. it- (yaltaklanmak, dalkavukluk etmek) 40a/19

t.+dan kesil- (yaltanlanmayı bırakmak) 66b/10

Temhās: Benî Asferî'nin pehlivanlarından biri. *bk. Temhās-ı Aşferî*

T. 9b/17

T.+ı 10a/1, 9b/21

Temhās-ı Aşferî: Benî Asferî'nin pehlivanlarından biri. *bk. Temhās*

T. 9b/11

T.+yi 9b/16

temmet (Ar.): "Bitti, tamam oldu" anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t.+i 40b/4

ten (Far.): Vücut, beden.

t. 26b/7

t.+de 13b/18

t.+den 19a/1

t.+i 18b/16

t.+inde 48a/1

t.+üñ 16a/4

t.+üñde 26b/5

tenbīh (Ar.): Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, şöyle veya böyle yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde durarak hatırlatma.

t. eyle- (uyarmak, hatırlatmak) 49a/17

t. it- (uyarmak, hatırlatmak) 57a/10

teng (Far.): Dar.

t. 5a/14, 17b/11, 29b/3, 31b/6, 33a/6, 46b/12, 46b/17, 60a/17

t.+i 27a/10

teng-dest (Far.): Eli darda, yoksul, fakir.

t.+em 2a/13

tenlü (Far.+T.): Ten, cilt.

t. 31a/15, 57a/15

ter (Far.): Taze.

t. 60b/11

terah (Ar.): Keder, gam, tasa.

t. 31a/11

terāzūla- (Far.+T.): İyice ölçüp biçmek.

t.-yup 49a/4

terbiyet (Ar.): Eğitim.

t.+le 66a/2, 66a/3

tercümān (< Ar. tercemān): Tercüman, dilmaç.

t.+ı 27a/18, 41a/3, 52b/13

terk (Ar.): Bırakma, uzaklaşma.

t. eyle- (bırakmak, uzaklaşmak) 22a/19, 23b/1, 33a/3, 66b/2

t. it- (bırakmak, uzaklaşmak) 29a/19, 40b/1, 46b/16, 61b/20, 62a/1, 62a/5, 66b/1

terkeş (< Far. tīrkeş): Ok çantası, ok kuburu.

t.+ümüz 26a/20

terre: Yeşillik, ot, çimen.

- t. 47b/21
- tertib** (Ar.): Sıra, düzen.
- t. 19b/4
- tesābihīn** (Ar.): Tespih etmeler, zikirler.
- t. 53a/13
- tesbīh** (Ar.): Allah'ı takdis ve tenzih etme.
- t. it- (Allah'ı zikretmek) 54b/20
- t.+idür 54b/21
- tesbīh-i rūh** (Far.): Ruhun zikretmesi.
- t. 56b/12
- tesellī** (Ar.): Avunma, avutma.
- t. kı1- (avutmak) 25b/7, 30b/8
- te'sīr** (Ar.): Tesir, etki.
- t.+inden 38a/4
- teslīm** (Ar.): Bir şey veya birini bir makam veya kimseye verme, götürüp verme.
- t. eyle- (bir şeyi verilmesi gereken yere vermek) 23a/7
- t. it- (bir şeyi verilmesi gereken yere vermek) 62b/21
- teşne-leb** (Far.): Dudağı kurumuş, susamış.
- t. 2a/4
- tevāzū**^c (< Ar. tevāzu^c): Alçak gönüllük.
- t. eyle- (alçak gönüllü davranmak) 8a/16
- t. kı1- (alçak gönüllü davranmak) 42a/16
- tevbe** (Ar.): Tövbe.
- t. 27a/6, 67a/5, 67a/8
- t. kı1- (tövbe etmek) 1b/12, 67a/6, 67a/7, 67a/7, 67a/7
- teveccüh** (Ar.): Bir tarafa doğru yönelme.
- t. it- (belli bir yere yönelmek) 66a/11
- tevekkül** (Ar.): Kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme.
- t. it- (kadere razı olup sonucu Allah'tan beklemek) 3b/14
- t. kı1- (kadere razı olup sonucu Allah'tan beklemek) 26b/9
- tevḥīd** (Ar.): "Lâ ilâhe illallah" sözünü söyleme, zikretme.
- t. 20a/13
- Tevrât**: Dört kutsal kitaptan Hz. Mûsâ'ya indirileni. *bk. Tevrât-ı Mûsâ*
- T. 1b/10, 25a/21, 57a/21

T.+ı 14b/1

T.+uñ 18a/7

Tevrāt-ı Mūsā: Dört kutsal kitaptan Hz. Mūsâ'ya indirileni. *bk. Tevrāt*

T. 39b/18

T.+dan 14a/20

T.+yı 14b/3

tevsen (Far.): Serkeş, dik başlı at.

t. 29a/20, 52b/8

tezerv (Far.): Sülün.

t. 20a/10

tezyīn (Ar.): Süsleme, süslenme.

t. kı1- (süslemek) 20a/7, 20a/8-9

t. ol- (süslenmiş) 20b/9

tılsımāt (Ar.): Tılsımlar.

ıt.+ı 2b/15

Tımişkī: Şam'la ilgili, Şam şehrinde yapılmış. *bk. Dımişkī*

Ṭ. 49b/16

ṭın-: 1. Ses çıkarmak.

ṭ.-madılar 7a/15

2. Önemsemek, dikkate almak.

ṭ.-ma 27a/10

tırnaq: Tırnak. *bk. ṭırnaq*

t. 18a/1

ṭırnaq: Tırnak. *bk. tırnaq.*

ṭ.+(ğ)ından 17a/18

ṭiğ (Far.): Kılıç.

t. 5a/16, 9a/12, 9a/13, 10a/6, 10a/8, 10a/14, 10b/4, 17a/4, 17b/1, 20b/17, 28b/20, 28b/21, 30b/6, 30b/9, 30b/18, 32a/14, 32b/21, 49b/10, 56b/7, 60b/11

t.+ı 3b/11, 9a/13, 31b/11, 46a/20

t.+ıla 18b/13, 19a/9, 21b/1, 26b/3, 47b/19, 59a/14, 62b/2

t.+ımuñ 33b/8

t.+la 30a/15, 46b/1

t.+um 30a/12, 48a/3

t.+uma 9a/4

t.+umuz 26a/20

t.+umuzdan 30b/21

tīġ-ı dūšmān (Far.): Düşman kılıcı.

t.+dan 1b/13

tīġ-ı Mıšrī (Far.): Mısır kılıcı.

t. 9b/15

tīġ-ı ūirk (Far.): (mec.) İmansızlık telkin eden vesvese.

t.+ile 61b/1

tīġ-ı tevḥīd (Far.): Vahdet, birlik kılıcı.

t.+ile 57b/1

tīġ-ı zer (Far.): Altın işlemeli kılıç.

t. 26a/10

tīġ-zen (Far.): İyi kılıç kullanan kimse.

t. 27b/4

t.+ler 10a/14

tīhū (Far.): “Çil” denen kuş.

t. 20a/10

tīġuzen (< Far. tīġ-zen): İyi kılıç kullanan kimse.

t. 20b/21

t.+dür 56b/8

t.+ler 18b/17

tīġuzen (< Far. tīġ-zen): İyi kılıç kullanan kimse.

t. 30b/9

tīn (Ar.): İncir.

t. 1b/3

tinnīn (Ar.): Büyük yılan, ejderha.

t. 46b/3

tīr (Far.): Ok.

t. 28b/20, 32b/4, 46b/4, 48a/4

t.+ile 26b/1, 31b/7

tīr-endāz (Far.): İyi ok atan kimse.

t. 51a/12

t.+a 36b/17

t.+larum 26a/10

tiryāk-i ekber (Far.): En etkili panzehir.

t. 38a/7

tīz (Far.): Çabuk, seri, tez.

t. 25a/16, 25a/17, 29a/6, 29b/10, 30a/13, 53a/1, 61b/9

tobra: Torba.

t.+sın 36b/13

toğan: Doğan, yırtıcı bir kuş.

ṭ. 48a/15

toğ-: 1. Dünyaya gelmek.

ṭ.-an 65b/20

ṭ.-ar 51b/17,

ṭ.-uncaḳ 35b/14

ṭ.-sa 35b/14

ṭ.-up 47a/6

2. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

ṭ.-ar 14a/17, 52a/19, 58a/20

ṭ.-ardı 52a/19

toğrı: Gerçek, yalan olmayan. *bk. toğru*

ṭ. 25a/9

toğrıl-: (mec.) Yeniden güçlenmek, kalkınmak.

ṭ.-mıṣdur 47b/4

toğru: 1. Gerçek, yalan olmayan. *bk. toğru*

ṭ. 6a/9

2. Hiçbir yöne sapmadan, doğruca.

ṭ. 5b/16, 24b/20, 49b/21, 61a/5, 66a/12

toğur-: Doğurmak.

ṭ.-a 51b/9

ṭ.-sa 35b/13, 35b/13

ṭ.-ur 35b/11, 35b/12, 35b/13, 52a/4

toḳ: Doymuş, tok.

ṭ. ḳıl- (doymak) 50b/10

toḳı-: Yardımcı fiil.

ṭ.-yup 32b/11

toḳsan beşinci: Doksan beşinci.

. 67a/11

ou-: Yardımcı fiil.

.-yup 57b/1

oun-: Dokunmak, değmek, arpmak.

.-dı 18a/21, 18a/21

.-dua 19b/19

.-mı 51a/2

.-ursa 50b/16, 51a/20

ouz: Dokuz.

. 9a/2, 15b/13, 35b/13, 47a/1

ouzuncu: Dokuzuncu.

. 60b/18

ol-: 1. Dolmak.

.-dı 49a/5

2. Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

.-ardı 65a/3

.-dı 14b/14, 31b/12, 50a/11, 61a/3

.-mı+durur 47a/18

3. Bir yerde toplanmak, kalabalık duruma gelmek.

.-a 30a/6, 57a/1

.-ardı 64b/21

.-dı 41a/19, 61a/2

.-mı 8b/9, 17a/8, 61a/13, 61a/14

ola-: Yardımcı fiil.

.-dı 40b/20

oldur-: Doldurmak.

.-dılar 36b/13

.-up 21b/10, 30b/2

olęa: Miğfer.

t.+sın 25a/20

olu: İi bo olmayan, dolu. *bk. olu*

.+dur 7a/12

olu: 1. İi bo olmayan, dolu. *bk. olu*

.+sı 64b/15

2. Bir yerde sayıca çok.

. 35a/16, 43b/12, 64b/9, 65a/7

3. Boş yeri olmayan, her yeri tutulmuş olan.

. 64b/7

on: Elbise, giysi.

.+ı 55b/13

.+ıla 12a/20

on-: 1. Donmak.

.-dı 17a/17

2. (mec.) Beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

.-dı 17a/20, 61a/1

onan-: Giyinip kuşanmak.

.-up 36a/4

op: Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah.

. 31b/3, 31b/3

oplu: Topu olan.

t. 9b/5

oprak: Toprak.

. 7b/4

.+()a 17b/3, 18b/21, 60a/10, 60b/8

.+dan 47a/11

.+()ı 45a/7

opolu: Dopdolu.

. 50b/14

.+dur 55a/4

opuk: Topuk.

.+()ına 9b/13

oy-: 1. Doymak, açlığı kalmamak.

.-up 10a/18

.-updı 18b/16

2. (mec.) Yeter bulmak, kanmak, tatmin olmak.

.-madum 38a/13

.-maduñ 38b/6

.-maduñ mı 38b/15

ṭ.-uncaya 39b/17

ṭoyur-: (mec.) Tatmin etmek.

ṭ.-dı 49a/13

ṭ.-up 30b/8

toz: Toz.

t. 6b/11, 7b/4, 60a/18

t.+dan 17a/19, 32b/4

t.+ı+durur 2a/3

t.+ından 17b/4

t.+un 34a/4

toz-: Tozmak.

t.-dı 10a/15, 32b/4, 50a/11

t.-mıṣ 20b/19

Tuba^c: Bağdat meliki. *bk. Tuba^c bin Aṣda^c, Tuba^c ibni Aṣda^c*

T. 44b/1, 44b/2, 60a/16

Tuba^c bin Aṣda^c: Bağdat meliki. *bk. Tuba^c, Tuba^c ibni Aṣda^c*

T. 10a/2, 17b/9, 19b/6, 20b/14, 44a/19

T.+la 14b/6

Tuba^c ibni Aṣda^c: Bağdat meliki. *bk. Tuba^c, Tuba^c bin Aṣda^c*

T. 58b/20

ṭūbī (Ar.): Dalları bütün cenneti gölgeleyen ağaç.

ṭ. 19b/19

ṭūfān (Ar.): Çok şiddetli yağmur, fırtına.

ṭ. eyle- (şiddetli yağmur ve sel olması) 3b/17

ṭ. it- (şiddetli yağmur ve sel olması) 48a/12

ṭ. ol- (şiddetli yağmur ve sel olmak) 52a/15

ṭūfān-ı Nūḥ (Far.): Nuh Tufanı.

ṭ. 56b/12

Ṭuḥlīb: Sîsitân pehlivanlarından biri.

Ṭ. 32a/9

ṭūl (Ar.): Uzun müddet.

ṭ. 59b/1

ṭūl-i ^carż (Far.): Yeryüzü.

ṭ.+ı 6b/2-3

tulum: Tulum, deriden yapılan bir tür kap.

ţ. 36a/3

ţul-u  arz (Far.): Yeryüzü.

ţ.+ı 58a/17-18

ţuman: Duman, sis.

ţ. 3a/15, 55b/4

Tuna: Tuna Nehri.

T. 17a/21, 63b/4, 67a/6

ţur-: 1. Kalkmak, ayağa kalkmak.

ţ.-dı 3a/3, 14b/19, 31b/11, 32b/10, 49b/14, 49b/18, 63a/10

ţ.-dılar 10a/3, 31b/2, 44a/9

ţ.-ı 49b/13

ţ.-miş 35a/17

ţ.-uñuz 44a/8

ţ.-u 49a/5

ţ.-up 3a/4, 3a/6, 3a/8, 12a/5, 14a/19, 15a/13, 17b/13, 25a/19, 26a/17, 28a/17, 31b/13, 34b/16, 36a/4, 45b/14, 59b/8, 59b/19, 61b/9

ţ.-uşın 25b/8

2. Durmak, dikilmek, beklemek, hareket etmemek.

ţ.-a 14a/11

ţ.-dı 3a/9, 10b/8, 15b/11, 19b/11, 20a/21, 25b/2, 35b/5, 41b/5,

ţ.-dılar 20a/1, 20a/2, 20a/20, 31b/8, 32a/3, 32a/19, 32b/6, 49b/7, 49b/14, 62b/13, 64a/17, 64a/19

ţ.-duķ 36a/8, 38b/20

ţ.-ğil 42a/21

ţ.-ıcaķ 15a/8, 20b/2

ţ.-miş 35a/16, 59b/4

ţ.-mişlardı 20a/2

ţ.-uban 20a/6

ţ.-uncaķ 8a/14

ţ.-up 19b/11, 31a/6, 44a/3, 63a/17

ţ.-ur 21a/5, 25a/8, 53b/9

ţ.-urken 8a/4

ţ.-urlar 16b/3, 17a/8, 20b/17, 56a/1, 61a/9

.-ursun 18a/5

3. Bulunmak, yer almak.

.-an 11a/1

.-d 32a/18

.-ur 38a/19

4. Yaamak.

.-ur 35b/9

5. (Su) kmak.

.-duğı 39a/6

6. Varlığını srdrmek.

.-duğınca 42a/17

7. Yardımcı fiil.

.-a 9a/3

.-alum 35a/21

.-amaz 9a/3, 15b/18

.-dlar 17b/10, 28b/9, 41b/4, 54a/19, 60b/17

.-ıcağ 19a/3, 20b/3

.-maz 26a/9

.-mı 38b/13

.-uban 44b/19

.-duğ 53b/8

.-up 2a/11, 25b/14, 31a/5, 35a/20, 41b/7, 42a/16

.-urdu 23a/13

8. Tasviri fiil.

.-alı 17b/11

.-d 5a/8, 17a/18

.-dlar 15b/4, 32a/21, 54b/4

.-mad 17b/12

.-mağ 33a/11

.-mağda 2b/12

.-mılar 4a/21, 15b/2

.-mılard 50a/19

.-ur 48b/12

.-urdum 7a/2

.-urlar 8b/9, 20b/15, 20b/17

.-urlardı 8a/1

urc (< Ar. durrc): Bir tr ku.

. 31a/9

Trn: Eski İranlılarca Trklerin Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen ad.

T. 32a/2, 33b/1, 41b/12, 41b/14, 43a/2, 43a/5, 43a/21, 43b/1, 43b/4, 43b/19, 45b/7, 47a/17, 47a/18, 47b/9, 48b/17, 48b/18, 49a/17, 49a/21, 49b/12, 49b/20, 50a/13, 56b/20

T.+a 48a/5

T.+dan 47a/7

urur:- 1. Durdurmak, engellemek.

.-dılar 15a/7, 32a/20

2. Meydana getirmek, ortaya koymak, gstermek.

.-dılar 18b/12, 20b/5

urna: Turna kuu.

. 39a/4, 47a/10

urrc (< Ar. durrc): Bir tr ku.

. 20a/10

uru:- Vurumak, mcadele etmek.

.-dılar 18a/19

.-dular 7b/10, 9a/8, 15a/12

.-dum 61b/18

.-unca 15a/12

.-up 17a/13

Ts: Őehnme yazarı mehur İranlı Firdevsi-i Ts.

T. 2b/7

Ts: Bir pehlivan.

T.+le 25b/3

u: Rastlama, tesadf etme.

. gel- (karılamak, rastlamak) 39a/20, 45a/12, 51a/14, 52a/2

. ol- (rastlamak, denk gelmek) 30a/12, 38a/11, 40b/6

u uma: Karı karıya, karılıklı.

.31a/3

ut:- 1. Tutmak, ele almak.

.-adum 30a/10

.-ar 31a/10, 46a/10

.-dılar 64b/9

.-mıdı 66a/16

.-up 4b/1, 18b/4, 44a/11, 47b/20, 53b/12, 58a/14, 61a/9

2. Doldurmak, duyulacak veya grlecek Şekilde etrafı kaplamak.

.-dı 3a/15, 14b/13, 49b/19

.-ıca 56b/15

.-mı 61a/13

.-mıdı 4b/8, 50a/4

.-mı-durur 62a/20

.-up 25a/14, 62a/21

3. Ele geçirmek, yakalamak.

.- 18a/2

.-dı 60b/2

.-ıca 5b/11

.-du 55b/19

.-du 38b/4

.-sun 60b/12

.-up 21b/6, 60a/18, 61b/19

4. Gitmeye bırakmamak, alıkoymak, tutmak.

.-avuz 26b/2

.-up 50b/16

5. Yapmak, amel etmek, yerine getirmek.

.- 30a/13

6. Dedirmek, dokundurmak, srmek.

.-arlardı 64b/6

.-up 34a/13

7. Zaptetmek, hkmetmek.

.-avuz 59a/8

.-du 38b/4

.-ısaram 47b/19

.-ma 60b/10

.-maya 56b/19

.-mıam 43b/4

8. Benimsemek, kabul etmek.

.-d 60a/13

.-up 57a/11

9. Yardımcı fiil.

.- 26b/4, 63b/17, 66a/19

.-a 66b/9

.-asın 29b/7, 46b/12

.-d 13b/5, 65a/5

.-dlar 55b/20

.-du 45a/7

.-maz-ısa 57a/5

.-mı 61a/11

.-up 4b/21, 46a/21, 46b/13, 49b/14, 63b/5

uak: Dudak. *bk. dudak*

.+()u 14a/9

.+larından 55b/14

uaklu: Dudaklı. *bk. dudaklu*

. 57a/15

utn-: Direnmek, dayanmak.

.-a 26b/13

u (Far.): Papaan trnde bir ku, dudu.

. 31a/9, 36b/20, 36b/21, 37a/1

utul-: 1. (Ay, gne) Tutulma olayına uramak.

.-d 61a/3

2. Yardımcı fiil.

.-d 49a/5

uyr (Ar.): Kular.

. 15a/10, 17a/15, 48a/15, 62a/20, 62b/20

.+a 44b/16

.+dan 61a/18

.+ı 58b/17

tuz: Tuz.

t.+ca 26a/12

tüfeng (Far.): Tüfek.

t. 12a/13

t.+lerin 31b/3

türāb (Ar.): Toprak.

t. ol- (ölmek, toprağa karışmak) 44a/5

Türkmān: Türkmen, Türkmen yapımı.

T. 9a/13

U

u (Far.): Ve *bk. ı, i, ü, vü.*

u. 1b/2, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/4, 1b/6, 1b/10, 2a/6, 2a/9, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/18, 3b/19, 4b/3, 4b/3, 6a/20, 7a/12, 7b/7, 7b/13, 7b/14, 7b/14, 8a/1, 8a/8, 8a/8, 8a/19, 8b/1, 9b/13, 9b/21, 10a/6, 10a/8, 10a/9, 10a/14, 10a/16, 10b/12, 10b/13, 12a/9, 12b/2, 12b/2, 12b/7, 12b/9, 12b/10, 12b/21, 13b/11, 14a/4, 14b/8, 14b/16, 5a/4, 15a/9, 15a/10, 15a/10, 15a/11, 15a/11, 15a/14, 15b/5, 16a/12, 16b/11, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17b/1, 17b/14, 17b/14, 18a/1, 18a/13, 18a/13, 18a/14, 19a/2, 19a/2, 19a/14, 19b/5, 19b/10, 20a/16, 20b/17, 21a/2, 21a/13, 21a/16, 21b/14, 21b/18, 22a/8, 22b/14, 23a/3, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/15, 23a/16, 23b/15, 23b/17, 23b/17, 23b/20, 24a/9, 24a/18, 24b/15, 25a/2, 25a/6, 25a/21, 26a/18, 26b/21, 27b/5, 28a/3, 28a/18, 28b/4, 28b/18, 28b/21, 29a/2, 29b/4, 29b/6, 30a/1, 30a/1, 30a/1, 30b/6, 30b/12, 30b/12, 30b/12, 31a/9, 31a/10, 32a/5, 32a/6, 32a/16, 32a/21, 32b/3, 32b/21, 33a/4, 33a/10, 33b/4, 33b/4, 34a/12, 34a/21, 34b/11, 35a/14, 35a/16, 35b/9, 36a/4, 36a/15, 36b/9, 38b/4, 39b/20, 40a/15, 40a/17, 40a/18, 40b/7, 40b/9, 40b/9, 40b/10, 40b/11, 41b/19, 42a/17, 43a/5, 43a/6, 43b/17, 43b/21, 44a/7, 44a/7, 44a/17, 44b/16, 44b/16, 45b/19, 45b/19, 45b/20, 45b/20, 46a/1, 46a/14, 46b/5, 47b/5, 46b/7, 46b/15, 47a/16, 47b/18, 47b/21, 48a/15, 49b/19, 50a/12, 51a/5, 51a/7, 52b/4, 52b/6, 52b/6, 52b/6, 52b/7, 52b/7, 52b/7, 52b/8, 52b/8, 53b/17, 55b/17, 56b/2, 56b/2, 56b/2, 56b/12, 56b/16, 56b/21, 57a/5, 58b/17, 58b/17, 59a/4, 59a/13, 59a/19, 60a/1, 60a/9, 60b/6, 61a/7, 61a/8, 61a/13, 61a/13, 61a/13, 61a/13, 61a/18, 61b/6, 61b/13, 61b/15, 62a/5, 62b/20, 62b/20, 63b/12, 63b/15, 64a/17, 66a/2, 66b/5, 66b/12, 66b/12, 66b/20, 67a/3, 67a/10, 67a/20

uc: Sebep

u.+ından 5a/11, 13a/6, 50a/2, 50a/10

u.+undan 59a/18, 61b/17, 61b/14, 61b/4, 61b/18

uç: Uç, tepe.

u.+(c)ı 15a/14, 32b/4

u.+(c)ında 9a/19

u.(c)+unda 62b/14

u.+(c)undan 9b/1

uç-: Uçmak.

u.-a 42b/3

u.-am 50b/7

u.-ar 29b/5, 42b/13, 65a/8

u.-ardı 5b/18, 42b/10

u.-arlar 7a/5, 7a/7, 7a/8, 55b/14

u.-arsa 49a/2

u.-arsın 42b/12

u.-aydum 59a/17

u.-dı 17b/3, 45a/20, 48b/7

u.-dılar 57b/6, 60b/19, 60b/20

u.-duğ 52a/13, 52a/15, 52a/16, 53a/13, 53b/6, 54a/7, 55a/20, 55a/20

u.-madın 60b/7

u.-mağa 14b/15, 52a/21, 53a/14, 56a/4

u.-mağ 42b/17

u.-maz 49a/2

u.-mazam 42b/18

u.-sa 43b/4 , 47b/16 , 47b/21

u.-uban 42b/19

u.-up 4a/8, 6b/19, 7a/3, 7a/16, 7a/18, 10b/14, 11a/4, 11a/8, 11a/9, 17b/16, 19b/13, 20a/19, 24b/12, 42a/21, 42b/9, 43a/1, 45b/3, 48b/6, 50a/9, 52a/14, 54a/9, 55a/13, 55b/1, 55b/3, 56a/11, 56a/17, 62b/10, 63b/20, 66a/10, 66a/15

uçmağ: Cennet.

u.+dan 22b/17

uçuş-: Uçuşmak.

u.-up 18b/6

°ūd (Ar.): Öd ağacı.

°ū. 47b/5, 59b/15

uğra- 1. Tesadüf etmek, rast gelmek.

u.-dı 9b/16, 38b/12

uğur: Hedef, amaç, yol.

u.+dan 16a/16, 16b/9

°uḡāb (Ar.): Kartal, tavşancıl kuşu. *bk. °uḡḡāb*

°u. 20a/7, 35a/11, 41b/17, 47b/21, 49a/2, 62a/21

°uḡalā (Ar.): Akıllılar, akıllı olanlar.

°u.+lar 13b/2

°uḡḡāb (< Ar. °uḡāb): Kartal, tavşancıl kuşu. *bk. °uḡāb*

°u. 32b/10, 43b/5, 49b/5, 56a/12, 56a/13

°u.+la 50a/17

ulaşdur-: Ulaştırmak, iletmek.

u.-dı 49a/12

ulduz: Yıldız. *bk. ıldız, ılduz, yılduz*

u.+lara 50a/3

°ulemā (Ar.): Âlimler, bilginler.

°u. 10b/6, 14b/3, 20b/12, 41a/7, 41b/4, 45b/11, 57a/18

°u.+sı 19b/9

ulu: 1. Çok büyük, iri.

u. 7a/7, 35b/8, 54a/21

2. İtibarlı, soylu, lider, büyük, yüce.

u. 8b/2, 8b/4, 11a/4, 13a/21, 19a/11, 35b/18, 44a/13, 65b/13

u.+dur 54b/1

u.+lar 47b/9

u.+ları 10b/1, 11a/14, 20a/20, 23a/9, 23b/10, 24a/1, 44b/14, 58b/15, 61a/9

u.+larıyla 14b/11, 57b/5, 59a/12, 66a/12

u.+ların 7b/17

u.+larına 17b/16

u.+larumuza 34a/7

u.+sı 41a/15, 61b/13, 65b/2

u.+sın 42b/5

u.+sına 11a/9

u.+sıyam 61b/3

ulūhiyyet (Ar.): Allahlık vasfı.

u. 40a/9

ululuk: Büyüklük, yücelik, izzet.

u.+(ğ)ına 23a/11

u.+(ğ)mı 47a/7

°ulvī (Ar.): Yüksek, yüce.

°u. 60b/12, 66b/9

°u.+ye 45a/21

um-: Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.

u.-ar 26b/16

u.-aram 56b/7

u.-maz 21b/8

°ummān (Ar.): Çok büyük deniz, okyanus.

°u. 64b/16, 65a/7

°u.+a 19a/2

unut-: Unutmak.

u.-dular 61a/17

u.-mıışdı 43a/5

ur-: 1. Vurmak, çarpmak, saplamak, öldürmek.

u.-am 33a/19, 33b/1, 46a/20, 46b/4, 57a/4

u.-anlarıñ 47b/15

u.-avuz 15a/3, 16b/2

u.-ayıduğ 59a/4

u.-dı 3b/11, 9b/12, 16a/8, 16a/11, 16b/6

u.-dılar 16b/21, 17a/4, 17a/6, 31a/17

u.-duğ 50b/20

u.-dum 43a/21

u.-mağıl 28a/20

u.-mağ 33a/12

u.-mıışam 43a/20

u.-ur 17b/21, 17b/21

u.-sa 64b/15

u.-sam 9a/2, 32b/21

u.-uñ 16b/9

u.-uncağ 32a/14

u.-ur 18a/2

u.-sam 56b/9, 56b/12

u.-ursam 9a/1, 30a/11, 56b/9, 56b/12

u.-up 11a/2, 11a/2, 15b/11, 16b/11, 16b/16, 17b/18, 17b/19, 17b/19, 18a/11, 18a/16,
18b/6, 18b/15, 21b/1, 23a/9, 30a/11, 31a/8, 33a/13, 47a/4, 49b/8, 54a/1, 57a/17,
65b/7, 66a/14

2. Giyinmek, giydirmek, takmak, takınmak.

u.-dı 31b/9, 49b/15

u.-dılar 49b/2, 49b/6

u.-up 50b/19

3. (Davul, zurna vs.) Çalmak.

u.-dı 16a/6

u.-mayınca 36a/20

u.-up 14b/6, 36b/9

8. (Işık) Yansımak, parlamak.

u.-dı 36a/10

4. Üfleme.

u.-dı 15b/3

5. Almak, ele geçirmek.

u.-mağa 43a/12

u.-up 60a/20

6. Avlamak.

u.-up 53b/19

7. Yardımcı fiil.

u.-dı 8b/20, 9a/4, 9a/19, 15b/12, 16a/5, 17a/12, 26b/4, 32a/5, 32b/17, 43b/9, 48a/7,
48b/4, 62b/15, 62b/18, 63a/18

u.-dılar 7b/12, 8a/1, 9b/15, 15a/11, 20a/21, 31b/9, 44a/10, 64a/20

u.-duğ 53b/8

u.-ma 46b/12

u.-mağda 14a/15

u.-miş 59b/5

u.-mişlar 15b/3

u.-mişlardı 20a/3

u.-sa 41b/14

u.-sam 56b/12

u.-uban 49a/9

u.-unca 59b/3

u.-up 3b/6, 6b/5, 8b/11, 8b/21, 10a/5, 14a/17, 15a/8, 15b/10, 16a/17, 17a/3, 20b/17, 29b/12, 31a/4, 32a/15, 34b/4, 35a/21, 41a/10, 42a/13, 46b/9, 49a/8, 50a/16, 55b/14, 57b/7, 59b/9, 59b/19

u.-ur 18a/1, 18a/1, 44a/4, 44a/5

u.-urđı 64b/17

u.-urken 43b/10

u.-urlar 29a/20, 47a/16, 55b/11, 61a/10

u.-urlardı 14b/13

u.-ursam 56b/12

urıl-: (Davul, zurna) Çalınmak. *bk. urul-*

u.-up 49b/19

urucu: Vuran, vurucu.

u. 56b/7

urul-: 1. (Davul, zurna) Çalınmak. *bk. urıl-*

u.-up 32a/6

u.-dı 64a/21

2. Damgalanmak.

u.-up 48b/19

3. Dikilmek, kurulmak, yapılmak.

u.-dı 41a/17

urulu: Kurulu, kurulmuş olan.

u. 35a/15

Urüm: Rum.

U. 56b/20

urun-: Giyinmek, takınmak.

u.-dı 14a/19, 14a/21, 19b/3

u.-dular 57a/13

u.-up 20a/4, 20a/17, 31b/14, 57a/12

uruş-: Vuruşmak, çarpışmak, mücadele etmek.

u.-dı 17b/12

u.-dular 9a/7, 9a/8, 15a/9

uřaň: Gevřek, tembel, gafil.

u. 49b/10

uş: Akıl.

u.+şı 49a/6

uş: İşte, şimdi.

u. 12b/5, 22b/3, 29a/6, 30b/21, 35a/19, 37b/13, 62a/13

uřacuķ: Kűcűk çocuk.

u. 55b/13

uřaķ: Kűcűk, ufak.

u.+(ğ)ı 7b/13, 10b/15, 15a/3, 17a/12

uçan-: Parçalanmak, dağılmak, toz hâline gelmek.

u.-ur 43a/19

uşbu: Bu, işte bu.

u. 23a/10, 45a/15

ut-: Yenmek; ele geçirmek.

u.-acağın 12b/13

u.-asın 29b/8

utan-: Utanmak.

u.-acaķ 25a/4

u.-dı 14a/8

u.-dığından 22a/20

°Uřārid: Merkűr gezegeni; Feleğın kātibi olarak anılır. Kātıp ve yazarların piri sayılır.

bk. Utārid

°U.+e 50a/11

Utārid: Merkűr gezegeni. Feleğın kātibi olarak anılır. Kātıp ve yazarların piri sayılır.

bk. Utārid

U.+i 50a/6

uy-: Uymak; kanmak, inanmak.

u.-am 12b/8

u.-duķ 55a/11

u.-mayup 22a/4

u.-up 13b/16

uyan-: Uyanmak.

u.-duğın 62b/18

uyanık: Uyanık.

u. 48a/3

uydur-: Kandırmak.

u.-a 62b/8

uyku: Uyku.

u.+dan 62b/14

u.+sunı 62b/13

u.+ya 62b/11

°uyüb (Ar.): Ayıplar, kusurlar.

°u. 1b/4

uyu-: Uyumak.

u.-maz 50b/14

u.-r 47a/14, 50b/14

u.-rdı 62b/12

uyurlık: Uykuda, uyumakta.

u.+(ğ)a ur- (uyur gibi yapmak) 62b/15

uza-: Uzamak.

u.-yup 40a/13, 40a/13

uzan-: Uzanmak.

u.-up 43b/17

U°zirat: Efrâsiyâb'ın kardeşi ve veziri.

U. 44b/21, 45a/1, 45a/3, 45a/14, 45b/13, 46b/20, 48a/8, 50a/7

uzun: Uzun.

u. 53a/7

Ü

ü (Far.): Ve *bk. i, i, u, vü.*

ü. 1b/2, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/3, 1b/6, 1b/10, 2a/8, 2a/20, 3a/3, 3a/3, 3b/18, 4a/5, 5a/19, 5b/21, 6a/20, 7b/6, 8a/11, 8b/4, 8b/18, 9a/15, 10a/10, 10b/4, 13a/7, 13b/6, 13b/6, 14a/2, 14a/2, 14a/8, 14a/17, 14b/10, 14b/16, 15a/15, 15b/9, 16a/19, 17a/11, 17a/15, 17a/19, 17b/2, 17b/11, 17b/12, 17b/12, 17b/14, 17b/14, 18a/3, 18a/13, 18a/14, 18b/12, 18b/14, 19a/19, 19a/20, 19b/15, 20a/19, 20b/19, 21a/12, 21a/13, 21a/17, 22a/2, 22b/16, 22b/20, 23a/15, 23a/15, 23b/16, 23b/20, 23b/21,

24b/2, 25a/10, 25a/10, 25a/11, 25a/19, 26b/8, 26b/10, 26b/12, 26b/16, 26b/16,
26b/19, 26b/20, 27a/4, 27b/14, 28a/3, 28a/5, 28b/5, 28b/8, 28b/15, 28b/16, 28b/18,
28b/20, 29b/8, 30a/1, 30a/12, 30b/6, 31a/5, 31b/7, 31b/18, 32b/3, 35a/16, 35b/1,
36b/8, 36b/20, 37b/12, 38a/20, 38b/8, 39b/15, 39b/20, 40a/15, 40b/10, 41a/9,
42a/17, 43a/17, 43b/6, 43b/6, 43b/6, 43b/6, 43b/7, 44a/1, 44a/3, 44b/15, 44b/18,
45b/19, 45b/19, 46a/1, 46a/2, 46a/2, 46a/7, 46b/1, 46b/4, 46b/4, 46b/8, 46b/10,
50a/18, 51a/14, 51b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/9, 52b/9, 52b/9, 52b/15, 52b/18, 53a/6,
54a/3, 54b/16, 55a/6, 56a/13, 56b/2, 56b/2, 56b/2, 56b/9, 56b/13, 56b/13, 58a/20,
58b/5, 58b/17, 59a/3, 59a/3, 59a/5, 59a/5, 59a/8, 59a/13, 59a/15, 59a/18, 59a/21,
59b/20, 59b/21, 60a/10, 60a/18, 60a/19, 60b/10, 60b/11, 61a/12, 61a/13, 61a/14,
61b/19, 62a/5, 62b/3, 62b/20, 63a/8, 63b/12, 63b/13, 63b/14, 66b/4, 66b/7, 66b/12,
66b/15, 67a/9, 67a/9, 67a/9, 67a/10

üç: Üç.

ü. 5b/14, 7a/16, 7a/16, 15b/10, 24a/12, 25a/18, 25a/20, 31a/14, 31a/15, 36b/2, 36b/2,
38a/3, 39a/21, 40a/10, 40a/12, 49b/4, 49b/4, 49b/15, 53a/12, 54a/8, 57a/14, 57a/14,
58a/10, 66a/12

ü.+i 42b/9

üçünci: Üçüncü.

ü. 7b/15, 15b/10, 24a/14, 27a/9, 39b/18, 40a/5, 44b/3, 58a/8, 63a/7, 64b/8

üç biñ: Üç bin.

ü. 39a/15

üç dört biñ: Üç dört bin civarı.

ü. 66a/12

üç yüz: Üç yüz.

ü. 39a/13, 39a/14, 39a/14, 39b/8, 39b/8

üç yüz altmış: Üç yüz altmış.

ü. 27b/8

üç yüz biñ: Üç yüz bin.

ü. 64b/8

üftād (< Far. futāde): Düşkün, biçare.

ü. ol- (çaresiz kalmak) 40b/19

ülfet-i şeh-bāz (Far.): Doğan kuşunun muhabbeti, sevgisi.

ü.+ıla 56b/19

Ülker: Süreyya, Pervin; yedi yıldızdan oluşan takımyıldızı.

Ü.+i 15a/14

ümem (Ar.): Ümmetler.

ü. 46a/14

ümerā (Ar.): Emirler, beyler, sancak beyleri.

u. 11b/12, 41b/4, 45a/14, 62a/7

ümerā²-i melā^cīn (Far.): Lanetlenmişlerin beyleri.

u.+dür 33b/13

ümīd (Far.): Umut, beklenti. *bk. ümīz*

ü. üz- (ümit kesmek) 30b/10

ümīd-vār (Far.): Ümitli.

ü. 12a/8

ümīz (< Far. ümīd): Umut, beklenti. *bk. ümīd*

ü. 54a/12

ü.+i 38b/12

ü.+le 38b/11, 56a/5

ü.+üm 56a/8

ümīz-vār (Far.): Ümitli.

ü. 39b/7

ü.+am 56a/7

ü.+ıla 38b/20

ümmet (Ar.): Ümmet.

ü. 23a/15, 23a/20, 46a/11, 55b/17

ü.+e 19a/13

ü.+i 56b/8

ün: Ses.

ü. şal- (haber göndermek) 18a/15

ü. ur- (seslenmek, bağırarak) 9b/15, 10a/5

ü. uruş- (bağırarak) 15a/9, 17a/3, 17a/12, 17b/3

ü.+ünden 14b/15

üre-: Çoğalmak.

ü.-r 35a/4

ü.-rsiz 35b/7

ürk-: Ürkmek, korkmak.

ü.-di 10b/14, 11a/3

ü.-üp 34a/12, 66a/16

üryān (Ar.): Çıplak.

°ü. kı1- [(bir savaş aletini) kullanmak için hazır hale getirmek] 10a/6, 17a/13

üslüb (Ar.): Tutulan yol, tarz, usül.

ü.+ı 21b/18

üst: Üst, üzeri.

ü.+in 46b/6

ü.+inde 37a/21, 38a/19

ü.+ine 5b/15, 17a/9, 26a/11, 33a/20, 37a/21, 42b/11

ü.+lerine 49b/3, 57a/13

ü.+ümden 42b/13, 43b/4, 47b/21

ü.+üme 46a/10

ü.+ümüz 55b/2

ü.+ünde 46b/2, 47b/1

ü.+üne 27b/2, 44a/11

ü.+üñe 57a/4

üstād (Far.): Hoca, bilgin, usta.

ü. 27a/16

ü. ol- (mahir olmak, usta olmak) 40b/19

ü.+laruñ 2b/11

ü.+um 37b/8

üstün: Üstün.

ü. 4a/10

üşen-: Rahatı kaçmak, tedirgin olmak.

ü.-diler 62a/12

ü.-ür 9a/1, 30b/16

üş- Üşüşmek.

ü.-miş 21a/4

ü.-seler 62a/17

ü.-üp 62a/17

üyez: Küçük sinek, üvez.

ü. 30a/5

üzengi: Üzengi.

ü. 9b/4

üzer: Üst, yukarı.

ü.+inde 4a/18, 6b/3, 8a/14, 10b/13, 12a/3, 12a/4, 14a/21, 18a/12, 19b/9, 19b/10, 19b/18, 19b/18, 20a/1, 20a/1, 20b/3, 20b/8, 20b/9, 20b/12, 20b/15, 20b/15, 20b/16, 25b/11, 28a/1, 28b/6, 35b/18, 37b/1, 37b/3, 37b/3, 37b/17, 37b/18, 38a/8, 38b/13, 39a/10, 41a/7, 42b/17, 43a/3, 43b/13, 43b/18, 45a/13, 45b/3, 47a/2, 47a/8, 50a/18, 50a/19, 50a/20, 51b/18, 53b/12, 57a/10, 61a/10, 64a/17, 65b/6, 66a/7

ü.+inden 10b/11, 15a/8, 24b/21, 37a/7, 37a/7, 37b/5, 38a/7, 41b/17, 48a/10, 48b/6, 48b/15, 49a/5, 53b/20, 60b/8

ü.+inde+y+imiş 7b/4

ü.+ine 2b/11, 2b/11, 2b/21, 4a/20, 4b/2, 5a/4, 8b/8, 9a/6, 9a/21, 9b/4, 9b/18, 10b/1, 11a/3, 11b/5, 14b/3, 14b/19, 15a/4, 15b/11, 16a/11, 16b/19, 17b/17, 18b/2, 19b/3, 19b/4, 20a/10, 21a/4, 22a/20, 23b/11, 24a/8, 24a/10, 24a/17, 24a/17, 24b/7, 24b/9, 24b/13, 25b/10, 25b/10, 25b/14, 27b/5, 27b/16, 27b/18, 28b/9, 29b/13, 30b/4, 31b/4, 33b/4, 34a/13, 35a/16, 35a/20, 36a/12, 37b/4, 38a/13, 40a/13, 41a/17, 41b/3, 41b/7, 42a/12, 42a/13, 42a/16, 42b/19, 44a/2, 44a/10, 44b/14, 48a/10, 48b/4, 50a/15, 50b/20, 51a/1, 51a/10, 51b/1, 53a/3, 53a/9, 53b/10, 53b/20, 53b/21, 53b/21, 54a/7, 54a/12, 58b/16, 59a/3, 59a/13, 60a/1, 60a/19, 60b/8, 60b/17, 62a/11, 65b/8, 66a/11

ü.+ine 186a/13

ü.+lerinde 7b/4, 14b/12

ü.+lerinden 10b/4

ü.+lerine 8b/14, 12a/14, 39a/15, 48b/19

ü.+ümde 42b/13

ü.+ümden 21a/8, 47b/16, 49a/1

ü.+üme 38a/16, 48b/21

ü.+ümüze 5b/14, 26a/19

üzre: Üzerine, üzerinde, üstüne, üstünde.

ü. 4a/8, 6b/8, 8b/10, 9a/10, 10a/8, 12b/2, 19a/9, 19b/18, 20a/2, 23a/12, 28b/6, 34a/12, 35a/21, 36a/3, 39b/2, 39b/19, 42a/7, 42a/18, 44a/2, 45a/21, 45b/1, 49b/9, 56a/19, 56b/18, 60a/17, 64a/1

üz-: Yardımcı fiil.

ü.-sem 30b/10

V

v'ey (Ar.+Far.): Ey!

v. 21a/9

vācib (Ar.): Yapılması gerekli olan.

v.+dür 28a/11

va^cde (Ar.): Zaman, mühlet.

v. 6a/16

vādī-yi ceennem (Far.): Cehennem yolu, geçidi.

v. 58a/13

vāh (Ar.): Eyvah, vah, yazık.

v. 2a/4, 51a/7

vāhid (Ar.): Tek, yalnız.

v. 30a/3

Vāhid: Benzeri olmayan, emsalsiz; Allah.

V. 29b/21, 45b/21, 54a/3

vaḥş (Ar.): Ehli olmayan, yabani.

v. 23a/15, 56b/2, 61a/18, 62b/20

vaḥy-i em̄in (Far.): Güvenilir vahiy (kâtibi); Hz. Osman.

v. 2a/1

vaḳār (Ar.): Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma.

v. 21b/14

vāḳi'a (Ar.): Olay.

v. 61b/14

vāḳıf (Ar.): Bilen, bilici, haberdar.

v. 1b/4

v. eyle- (haberdar etmek) 63a/21

vāḳi^c (Ar.): Olan, meydana gelen.

v. 59a/17

v. ol- (olmak, gerçekleşmek) 51a/18, 63b/5

v.+durur 23a/1

vāḳi^cin (Ar.): Hakikatler.

v. 43a/15

vaḳt (Ar.): Vakit, zaman.

v. 6b/18, 15a/12, 17a/10, 23b/18, 28a/11, 38a/10, 45b/13, 51a/15

v. ol- [zaman olur, (öyle bir) zaman gelir] 25a/5, 27b/16, 39a/9, 55a/14

v.+den 7a/14 , 55b/21 , 56a/2

v.+i 14a/16, 15a/21, 17a/11, 21b/9, 22b/5, 31b/10, 41b/2, 60a/13, 63a/6

v.+idür 3a/17

v.+ine 59b/3

vaḳtā ki (Ar.+Far.): Ne vakit ki, -dığı zaman. *bk. vaḳtā kim*

v. 39b/10, 52a/2

vaḳtā kim (Ar.+Far.): Ne vakit ki, -dığı zaman. *bk. vaḳtā ki*

v. 11b/1, 52a/4, 64b/19, 65a/2

vaḳtehā (Ar.): Zamanı, vakti gelince.

v. 23a/17

vaḳt-i duḥā (Far.): Kuşluk vakti.

v. 12a/16, 13a/15

vaḳt-i şām (Far.): Akşam vakti.

v. 10b/2, 10b/4, 13b/21, 14a/6, 26b/20, 41a/5

vālī (Ar.): Vali, yönetici, idareci.

v.+siyem 61b/2

vālide (Ar.): Anne.

v.+m 5b/6

vālih (Ar.): Şaşmış, hayret içinde kalmış (kimse).

v. ḳal- (şaşakalmak) 35a/4

v. ol- (şaşakalmak) 17a/6

v. ü ḥayrān it- (şaşırtmak) 63a/8

var: Mevcut, var.

v. 10b/18, 13b/20, 22b/6, 23a/15, 25a/11, 25a/11, 26a/10, 26b/14, 30a/17, 31b/7, 34a/16, 36b/14, 37a/1, 37a/1, 37a/21, 37b/1, 37b/3, 38a/19, 38b/14, 45a/13, 46a/14, 46b/2, 46b/7, 48a/13, 51b/5, 52a/4, 52b/10, 54a/12, 54a/16, 54a/21, 54b/5, 55a/5, 55b/14, 56a/8, 62b/3, 66b/3, 66b/16, 66b/17, 66b/18, 66b/18, 67a/7

v.+ca 65b/10

v.+dı 5b/18, 36a/12, 56a/3, 57b/9

v.+dur 6a/18, 6b/11, 7a/6, 7a/7, 12a/18, 22b/7, 24a/3, 24a/12, 24a/14, 24a/15, 24b/1, 25a/15, 26b/5, 35b/8, 35b/9, 37a/15, 37b/17, 38a/2, 40a/10, 42b/15, 42b/16, 42b/19, 47b/15, 48a/9, 51b/9, 51b/9, 51b/18, 52a/3, 53b/1, 53b/1, 55b/17, 55b/17, 55b/18

v.+durur 17a/8, 37b/21, 42b/7, 62a/19

v.+ıdı 6b/3, 7a/5, 13a/5, 22a/16, 36a/10, 41a/12, 41a/13, 45b/5, 50b/9, 58a/12,

58a/13, 58a/14, 58a/18, 64b/4, 64b/12, 64b/19, 65a/1, 67a/1

v.+ımış 36a/19, 50b/4, 50b/5

v.+ımışsa 54b/10

v.+ısa 8a/6, 8a/13, 13a/8, 13a/20, 47b/9, 57b/15, 62a/12

v.+iken 30a/12

v. mı 18a/8, 51a/5, 53a/12, 54b/10

v.+sa 52b/1

var-: Varmak, ulaşmak, gitmek.

v.- 8a/17, 11a/6, 11b/4, 16b/8, 24b/3, 28a/7, 28a/19, 29b/7

v.-a 27b/18, 28a/15, 60a/1, 62b/7

v.-acağumuz 42a/7

v.-alum 5b/3, 6a/14, 27b/2, 27b/5, 34a/7, 48a/10, 60b/8

v.-alumxımı 28a/11

v.-am 2b/21, 5b/6, 25a/1, 37a/6, 42b/7, 56a/7, 56a/8, 60a/9

v.-an 50b/4, 52a/10

v.-anları 34b/18

v.-avuz 51a/15

v.-aydım 59a/13

v.-ayıduğ 59a/4

v.-ayım 16a/18

v.-ayın 28a/18

v.-dı 8a/7, 15a/6, 16a/18, 16a/20, 16b/13, 18a/4, 24b/14, 32b/16, 35a/5, 36b/6,
43a/10, 48b/7, 60a/21, 61b/8, 61b/10

v.-dılar 29a/7, 34b/17

v.-duğunca 38b/9, 52b/21

v.-duğ 5a/4, 37a/8, 37b/5, 53b/7, 54b/12

v.-dım 6b/19, 26a/11, 53b/20, 57a/4

v.-đıl 42a/21

v.-ıcağ 37b/6

v.-ınca 5b/4, 16a/10, 16b/6, 18a/16, 18a/17, 38b/3, 47b/10, 47b/8, 47b/11

v.-ıncağ 25b/15

v.-madım 60b/5

v.-mağa 5b/8, 28a/16

v.-mağ 5b/6, 64a/7

v.-mamışdur 6a/19

v.-mayınca 65b/16

v.-maz 28a/17

v.-miş 62b/11

v.-sa 37a/17, 46a/2

v.-sun 44a/9

v.-uñ 35a/9

v.-up 2b/13, 2b/15, 4a/10, 5a/21, 5b/9, 5b/13, 7a/18, 7a/20, 9b/3, 10a/11, 10b/7, 10b/9, 15a/2, 15a/11, 15b/14, 16a/17, 16b/5, 16b/7, 19a/5, 19a/8, 19b/13, 19b/17, 20b/4, 23b/8, 24a/17, 24b/6, 26a/1, 29a/8, 34b/17, 37b/10, 39a/7, 39a/20, 39b/11, 41a/5, 41a/18, 44a/8, 44b/6, 45a/16, 45b/2, 45b/3, 45b/8, 45b/14, 48a/19, 49a/15, 50b/7, 51b/12, 54a/4, 54a/7, 54b/16, 55a/14, 56a/6, 57a/21, 57b/12, 59b/9, 60a/19, 62b/15, 62b/21, 63b/7, 64a/6, 64a/8, 65b/6, 66a/6, 66a/8, 66a/12

v.-ur 35b/10, 51a/10

v.-urmuş 52a/11

v.-uruz 51a/10

vāriş-i milk-i cihān (Far.): Cihan mülkünün varisi.

v. 2a/6

varlık: Varlık, var olma.

v.+(ğ)ından 21a/19

vasať (Ar.): Orta.

v.+ında 20b/6, 43b/12, 53b/8

vaşf (Ar.): Vasıf, nitelik.

v.+ında 2a/2

vāsi° (Ar.): Geniş.

v. 29b/3, 31b/6, 33a/6, 46b/17

vaşla (Ar.): Parça, kısım.

v.+sıdur 28a/4

vaťan (Ar.): Vatan, yurt.

v.+umuzdan 55a/11

vāy (Far.): Şaşkınlık, kızgınlık, acı, sevgi gibi durumlarda, vay, ey.

v. 13b/2, 23a/1, 43a/17

vāz (Far.): Bırakma, dönme, cayma.

v. gel- (vazgeçmek) 24a/4

vaz̄^c (Ar.): Vaziyet, duruş, biçim.

v.+1 7a/4, 7a/17

vaz̄^c-ı **endām** (Far.): Vaziyet, durum, görünüş.

v.+1 7b/4, 36b/20

vaz̄ife (Ar.): Vazife, görev.

v. 27b/9

ve (Ar.): Ve, hem, ayrıca, bir de. *bk. ı, i, u, ü, vü*

v. 2b/9, 2b/10, 3b/2, 3b/8, 3b/14, 4b/7, 5a/10, 6a/3, 7a/1, 7a/4, 7a/13, 7b/9, 7b/9,
7b/14, 7b/15, 7b/16, 8b/2, 8b/20, 10a/2, 10a/8, 10a/8, 10b/9, 11b/8, 11b/11,
12a/6, 12a/18, 12b/19, 13a/2, 13a/20, 14a/13, 14a/14, 15a/3, 15b/7, 15b/21, 16a/1,
17a/13, 17a/15, 17b/13, 17b/14, 18a/3, 18a/7, 19a/6, 19a/6, 19a/6, 19b/5, 19b/6,
19b/6, 19b/21, 20a/7, 20a/10, 20a/13, 20a/19, 20b/11, 20b/12, 20b/14, 20b/14,
20b/14, 20b/14, 20b/16, 21a/4, 21a/7, 21a/9, 21a/10, 21b/3, 21b/12, 22a/7, 22a/17,
22a/21, 23a/4, 23a/10, 23b/4, 23b/6, 23b/6, 23b/16, 24a/1, 24a/13, 24a/16, 24a/16,
24a/17, 24b/4, 24b/16, 24b/17, 25a/3, 25a/3, 25a/4, 25a/17, 25a/18, 25b/2, 25b/3,
25b/9, 25b/12, 25b/19, 26a/17, 27a/17, 27a/17, 27a/18, 27a/18, 27b/2, 27b/3, 27b/3,
27b/17, 28a/3, 28b/6, 28b/9, 29a/12, 30a/20, 30b/6, 30b/7, 30b/8, 31a/1, 31a/8,
31a/8, 31a/9, 31a/16, 31b/3, 31b/3, 32a/21, 32b/5, 33a/15, 33a/16, 33a/19, 33b/3,
33b/10, 33b/12, 33b/12, 33b/13, 33b/15, 33b/16, 33b/16, 34a/1, 34a/3, 34a/17,
34b/1, 34b/11, 34b/12, 34b/17, 35b/12, 36a/7, 36a/11, 36b/1, 36b/5, 36b/14, 36b/14,
36b/20, 36b/21, 36b/21, 36b/21, 37a/1, 37a/1, 37a/6, 37a/8, 37a/9, 37a/12, 37a/21,
37b/2, 37b/3, 37b/4, 37b/8, 37b/11, 37b/12, 37b/14, 37b/16, 37b/17, 37b/17, 38a/4,
38a/4, 38a/6, 38a/8, 38a/12, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38a/17, 38a/18, 38b/4,
38b/5, 38b/6, 38b/19, 39a/1, 39a/2, 39a/2, 39a/14, 39a/15, 39a/17, 39a/18, 39b/1,
39b/2, 39b/3, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/8, 39b/10, 39b/18, 39b/20, 40a/1, 40a/4,
40a/5, 40a/5, 40a/6, 40a/9, 40a/11, 40a/13, 41a/2, 41a/3, 41a/7, 41a/8, 41a/9, 41a/9,
41b/8, 42b/14, 43a/2, 43a/16, 43b/3, 43b/15, 44a/7, 44b/16, 47a/5, 47a/7, 47a/9,
47a/19, 47a/19, 47a/21, 47b/8, 47b/12, 47b/12, 48a/16, 49a/12, 49a/12, 49a/13,
49a/19, 49b/2, 49b/6, 50a/3, 50a/13, 50a/14, 50b/3, 50b/8, 50b/18, 51a/9, 51a/19,
51b/7, 51b/9, 51b/11, 51b/20, 52a/3, 52a/13, 52a/17, 52a/17, 52a/19, 52a/20, 52b/3,
52b/12, 52b/12, 52b/13, 52b/15, 53a/5, 53a/7, 53a/11, 53a/16, 53a/17, 53a/21, 53b/1,
54a/16, 54a/16, 54a/16, 54b/1, 54b/1, 54b/2, 54b/13, 54b/13, 54b/14, 54b/19,
54b/20, 55a/3, 55a/4, 55a/8, 55a/19, 55a/20, 55b/2, 55b/2, 55b/3, 55b/6, 55b/9,
55b/9, 55b/10, 55b/11, 55b/11, 55b/12, 55b/12, 55b/17, 55b/17, 56a/1, 56a/2,

56a/12, 56a/13, 56a/13, 56a/15, 56a/18, 56a/21, 56b/1, 57a/12, 57a/16, 57a/18, 57a/20, 57a/20, 57a/20, 57b/5, 57b/5, 57b/5, 57b/5, 57b/6, 57b/6, 57b/6, 57b/21, 57b/21, 58a/1, 58b/16, 58b/17, 58b/20, 58b/20, 58b/21, 58b/21, 59a/1, 59a/1, 59a/18, 59a/19, 59b/16, 60a/11, 60a/14, 60a/21, 60b/19, 60b/20, 61a/10, 61b/4, 62a/9, 62a/16, 62a/17, 62b/8, 62b/17, 62b/17, 62b/17, 62b/20, 63b/17, 63b/18, 64b/2, 64b/3, 65b/1, 65b/4, 65b/19, 66b/16, 66b/18, 66b/19, 67a/10, 67a/14, 67a/17

ve's-selām (Ar.): “İşte o kadar, son söz bu” anlamında sözü kısa kesmek için kullanılır.

v. 14a/6, 21b/20

ve't-Tebbet (Ar.): Tebbet suresi.

v.+i 22a/12

vebāl (Ar.): Vebal, ağır sorumluluk.

v. 42b/20

vech (Ar.): Sebep, neden, münasebet.

v.+ile 3b/14, 4a/3, 4b/10, 14a/13, 15b/19, 25b/9, 26a/16, 27a/18, 27a/21, 27b/1, 27b/5, 29a/10, 31b/18, 32a/15, 32b/7, 33b/16, 35b/16, 35b/19, 39a/13, 41a/3, 41b/21, 42a/1, 42a/19, 43a/18, 43b/10, 45a/2, 48b/12, 50a/14, 51a/7, 52b/13, 59b/2, 65a/9

vefā (Ar.): Sadakat, bağlılık.

v. gel- (vefa göstermek) 40b/19

vefāsuzlġk (Ar.+T.): Vefasızlık.

v.+(ġ)ma 20a/15

vehm (Ar.): Yersiz korku, evham, vesvese.

v. 66b/5

v. al- (sebepsiz korkuya kapılmak) 15a/16, 21a/1, 34b/18, 35a/12

v.+e var- (sebepsiz korkuya kapılmak) 18a/4, 62b/15

vehmināk (Ar.+Far.): Korkulu, vehimli, kuruntulu.

v. 34b/2

veķāyi^c (Ar.): Vakalar, olaylar.

v. 67b/1

v.+den 2a/10

velākin (Ar.): Ama, fakat, lakin. *bk. velākinne, velī, velīkin*

v. 4a/14, 6a/13, 7a/1, 7a/8, 9b/1, 9b/9, 9b/12, 16a/21, 22a/16, 25a/13, 28a/3, 38a/9, 52a/20, 52a/20, 64a/3

velākinne (< Ar. velākin): Ama, fakat, lakin. *bk. velākin, velī, velīkin*

v. 9a/13, 9b/6

veled (Ar.): Çocuk.

v. 28a/5

velī (Far.): Ama, fakat, lakin. *bk. velākin, velākinne, velīkin*

v. 2a/13, 14a/12, 35a/17, 38b/14, 38b/17, 40a/12, 40b/8, 40b/19, 41a/1, 57b/10, 61b/20

velīkin (Ar.+Far.): Ama, fakat, lakin. *bk. velākin, velākinne, velī*

v. 37a/15, 54a/18

velvele (Ar.): Gürültü, patırtı.

v. °alāl tūt- (gürültü patırtı kopmak) 49b/19

v. düş- (gürültü patırtı kopmak) 10b/16, 15b/14

ver-: Vermek. *bk. vir-*

v.- 29b/1

v.-diler 36b/17

v.-en 21a/2

v.-eyim 11b/5

v.-im 12b/21

verhem (Far.): Küfür, kötü söz.

v. eyle- (sövmek, inançsızlığı söverek ifade etmek) 65b/16

verhemlü (Far.+T.): Küfürlü, kötü sözlü.

v. 47a/7

Vesvās: Şeytanın veziri. *bk. Vesvās-ı bī-dīn*

V. 24a/4, 24a/12

V.+ıla 7b/20

Vesvās-ı bī-dīn: Şeytanın veziri. *bk. Vesvās*

V. 15b/4

vesves (< Ar. vesvese): Kuruntu, vehim, şüphe. *bk. vesvese*

v. 26b/8

vesvese (Ar.): Kuruntu, vehim, şüphe. *bk. vesvese*

v. 8a/4, 8a/6, 24b/4, 24b/5, 61a/20, 61b/8

v.+si 61a/21

v.+yle 22b/18

vesvese-i şeytān (Far.): Şeytanın vesvesesi.

v.+dur 11b/10

veyā (Ar.+Far.): Veya, yahut. *bk. veyāhūd*

v. 47a/12, 51b/8

veyāhūd (Ar.+Far.): Veya, yahut. *bk. veyā*

v. 5b/2, 23b/18, 51a/13, 51b/8, 61b/7

vezīr (Ar.): Vezir.

v. 11b/6, 13b/3, 24a/4, 28b/2, 29b/19, 31b/14, 44a/15, 45b/14, 60a/2, 62b/3, 62b/7, 63a/18, 63a/19, 65a/19

v.+e 29b/19, 63b/11

v.+i 12a/5, 23a/4, 28a/9, 58b/8, 63a/16

v.+ile 25b/6

v.+ler 31b/18, 31b/20, 34b/13, 36a/7, 63a/10, 63a/11

v.+lere 63a/12

v.+leri 35a/18, 59b/11, 60b/16

v.+lerin 61b/10, 63b/13

v.+lerle 34b/11

v.+lerümdür 65b/4

v.+ler+ile 31b/15

vezīr-i Āşaf bin Berhīyā: Āşaf bin Berhiya'nın veziri.

v. 65b/12

vezīr-i ʿaẓam (Far.): Sadrazam.

v. 62b/4

vezīr-i hāş(ş) (Far.): Seçkin, özel vezir.

v. 43a/11, 45b/13-14

v.+ı 62a/12

v.+ıdur 63a/16

v.+ı 45a/1

vidā^c (<Ar. vedā^c): Veda.

v. it- (vedalaşmak) 35b/17

vidā^claş- (Ar.+T.): Vedalaşmak.

v.-up 50b/10

vilāyet¹ (< Ar. velāyet): Velilik, velayet.

v.+dür 2a/5

vilāyet² (Ar.): İl, şehir, bölge, yer.

v. 21b/6, 48b/19

v.+e 41b/7, 41b/11, 53a/8
v.+i 8b/5, 20b/11, 27b/3, 55b/19
v.+in 23a/7
v.+inde 48a/18, 59a/6
v.+ine 6b/18, 37a/20
v.+ini 47a/18
v.+iñize 39a/20
v.+inüñ 63b/4
v.+ümdedür 47b/6
v.+ümdür 47b/8
v.+üñ 47b/12

vilāyetlü (Ar.+T.): Vilayeti olan.

v. 39a/20

vilāyet-i Bābil (Far.): Babil şehri.

v.+de 57b/12

vilāyet-i nuḥḥās (Far.): Bakır şehri.

v.+dur 41b/8

vir-: 1. (Bir şeyi bir kimseye) Vermek, iletmek, eriştirmek, ulaştırmak.

v.-di 37a/3, 37a/3, 39b/2

v.-diler 10a/1, 49a/7

v.-se 64a/2

v.-e 28a/16

v.-ecek 64a/7

v.-esin 62b/20

v.-memiş 44b/7

v.-üp 26a/5, 38b/18, 48b/4, 48b/19

2. Bağışlamak, ihsan etmek, hediye etmek.

v.- 40b/11, 57a/3

v.-di 8b/5, 16b/3, 21a/7, 22b/3, 27b/12, 30a/4, 46a/15, 60a/14

v.-digi 40a/7

v.-dügi 8b/3

v.-dügüñ 3b/17

v.-düm 8a/18

v.-düñ 3b/19

v.-e 12b/12, 26b/16, 27a/4

v.-elden 22b/19

v.-elüm 27b/2

v.-em 57a/3

v.-en 8a/21, 46a/6

v.-icegin 65b/19

v.-medi 26a/7, 37a/17

v.-miş 58b/13

v.-sün 52b/1, 65b/9

v.-üp 12b/11, 14a/3

v.-ür 34a/2, 46a/1

3. Dayamak.

v.-üp 36a/8

4. Teslim etmek.

v.- 29b/6

5. (Bitki) Ürün vermek.

v.-di 39b/12

v.-miş 36b/5, 39a/12

v.-ür 21b/10

v.-ürse 39b/4

6. Biriyle evlendirmek.

v.-miş 44a/21

7. Yardımcı fiil.

v.- 2b/8, 3b/7, 4b/4, 5a/20, 6b/16, 9a/4, 10a/19, 11b/16, 14a/6, 14a/11, 14a/12, 14b/17, 16a/21, 17b/6, 18b/20, 19b/1, 21a/15, 21b/2, 22a/13, 22b/21, 23b/2, 24b/15, 26a/15, 26b/4, 26b/17, 27a/7, 27a/8, 27a/15, 28a/8, 29b/8, 30a/19, 33b/9, 33b/16, 35a/5, 40b/13, 41a/1, 41b/19, 42b/6, 43b/9, 44b/21, 45a/16, 46b/19, 48a/7, 49b/11, 50a/12, 50b/1, 52a/9, 52b/8, 52b/11, 56a/9, 57a/7, 60a/4, 62b/3, 66b/8, 67a/8

v.-di 2b/19, 3a/13, 3b/12, 5a/5, 5b/2, 6b/10, 6b/20, 8b/1, 8b/2, 9a/11, 11a/8, 11b/9, 12a/10, 12b/10, 13a/13, 13a/18, 13b/17, 13b/17, 14b/15, 16a/20, 16b/8, 16b/18, 21a/20, 26b/19, 28a/1, 28b/19, 29a/4, 29a/11, 29b/17, 32b/18, 34a/5, 37b/6, 38b/8, 40b/4, 42b/8, 49a/14, 49b/8, 49b/9, 53b/6, 53b/13, 54a/6, 61a/21, 61b/1, 63a/10, 63a/18

v.-diler 25b/16, 31a/8, 34b/18, 35a/8, 49a/20, 55a/4, 55b/16

v.-dise 21b/14
v.-dügi 37b/12
v.-dük 55b/18
v.-düklerinden 4b/15
v.-düm 8a/6, 37b/9, 37b/10, 38a/2, 54b/19
v.-düñ 2a/15, 5a/9, 38b/5
v.-e 9a/4, 25b/14, 49a/6, 61a/14
v.-ecekdür 13a/16, 23b/18
v.-elüm 27b/2, 34a/8
v.-em 11a/7, 11a/8, 16b/5, 18a/7, 46a/16, 66a/20
v.-emez 5a/8, 41b/13
v.-en 18b/21, 21a/6, 21a/20, 21b/1, 21b/8, 40a/8, 47b/7, 54a/2
v.-eyim 44a/8, 65b/17
v.-gil 8a/11, 11b/5, 34a/21, 52a/12, 65b/3
v.-ince 34a/4, 54b/12
v.-icek 45a/2
v.-ince 62b/6
v.-me 21a/14, 21a/21
v.-medi 5b/12, 5b/12, 10b/2
v.-medübine 10b/10
v.-medügüm 12a/12
v.-medüm 12a/13
v.-mege 24b/13, 33b/13
v.-megiçün 53b/6
v.-mek 2a/16, 24b/5
v.-mekde 33b/10
v.-meye 5a/18, 21a/18
v.-meyesin 57a/3
v.-meyüp 51b/1
v.-mez 26a/14, 66b/7
v.-miş 36b/5, 44b/6
v.-mişdür 37b/16
v.-mişler 65b/5
v.-se 13b/18, 27a/1

v.-señ 33a/2

v.-sün 12a/14

v.-ün 24b/19, 53a/16, 55a/3

v.-üben 32b/2

v.-üp 5a/2, 23b/11, 24b/4, 24b/6, 28a/17, 30b/7, 30b/8, 31b/5, 32a/4, 32a/11, 32b/13, 33a/4, 33b/17, 37b/5, 37b/11, 43a/4, 48a/9, 49b/1, 50a/3, 51b/15, 52a/12, 53a/11, 53a/18, 54b/5, 54b/7, 55a/19, 60b/14, 64a/4, 64a/11

v.-üpdür 62a/4

v.-ür 20b/8, 43b/16, 50b/16, 54b/3

v.-ürdi 7a/1, 15a/13, 22b/4, 36a/13, 38a/18, 39a/1, 39b/1

v.-ürken 19a/17

v.-ürler 58a/1

v.-ürseñ 12b/20

v.-ürüz 55a/7

8. Tezlik fiili.

v.- 43a/13

v.-di 61b/20

v.-em 12b/21

v.-eyün 22b/20

v.-mesün 5b/16

v.-miş 58b/14

v.-ün 53a/19

v.-ürlerdi 36a/16

v̄irān (Far.): Yıkılmış, harap.

v. it- (yıkmaq, harap etmek) 60a/11

virid (Ar.): Düzenli olarak yapılan zikir.

v.+in 67a/20

virdür-: Verdirmek.

v.-düm 39b/6

virici: (mec.) (Işık) Saçmak.

v. 30b/1

viril-: 1. Biriyle evlendirilmek.

v.-üp 7b/1, 7b/2

2. Bağışlanmak, ihsan edilmek.

v.-üp 59a/10

3. Yardımcı fiil.

v.-ür 65b/16

virîş-: 1. Karşılıklı vermek.

v.-ürler 40a/14

2. Yardımcı fiil.

v.-üp 36a/15

Vis: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

V.+le 7b/20

v'iy (Ar.+Far.): Ey!

v. 14a/3, 52b/18

vuḥūş (Ar.): Vahşiler, yabaniler, yabani hayvanlar.

v. 8a/8, 15a/9, 17a/15, 23b/17, 44b/16, 48a/15, 58b/17

vuḫū^c (Ar.): Olma, meydana gelme.

v. ol- (olmak, meydana gelmek) 14a/1

vur-: Vurmak. *bk. ur-*

v.-savuz 32a/12

v.-ur 26a/11

vuşlat (Ar.): Sevdiğine kavuşma.

v.+a ir- (sevdiğine kavuşmak) 32b/15

vü (Far.): Ve. *bk. u, ü*

v. 1b/2, 9a/19, 13a/6, 13b/5, 13b/8, 15a/9, 15a/11, 17a/15, 17a/15, 19a/13, 20b/1, 21a/10, 21b/15, 22b/19, 30a/18, 30a/18, 31a/11, 31b/16, 40b/12, 41b/4, 41b/4, 44b/19, 44b/19, 46b/4, 56a/21, 57a/12, 61a/12, 62a/20, 63a/18

vücūd (Ar.): Vücut, beden.

v. 4b/1, 48a/1

v.+a gel- (doğmak, dünyaya gelmek) 58a/7

v.+ı 8a/2, 21b/16

v.+ın 11b/3, 24a/2

v.+ından 21a/19

v.+um 54a/17

v.+uñ 3b/3, 40a/17, 66a/21

v.+uñdur 13b/7, 26b/5

vüs^cat (Ar.): 1. (mec.) İmkân, fırsat.

v. bul- (firsat bulmak) 26a/19

2. (mec.) Güç, kuvvet.

v.+i 21a/21, 40b/4

vüzerā (Ar.): Vezirler.

v. 11b/11, 22a/4, 22a/8, 41b/4, 45a/14, 45b/11, 62a/7, 63a/12

v.+dan 28b/2, 44a/12

vüzerāt (Ar.): Vezirlik.

v. 65b/12

vüzerā-i şeytān (Far.): Şeytanın vezirleri.

v. +dur 33b/12-13

Y

yā¹ (Ar.): Ey, hey.

y. 2b/16, 2b/19, 3a/6, 3a/13, 3a/19, 3a/21, 3b/16, 4a/1, 4a/17, 4a/17, 4a/17,
4b/5, 5a/2, 5a/9, 5b/1, 5b/1, 5b/2, 5b/5, 6a/1, 6a/3, 6a/11, 6a/17, 6a/21, 6b/7,
6b/10, 6b/14, 6b/18, 6b/20, 7a/6, 7a/13, 8a/16, 8a/20, 11a/18, 11a/20, 12a/6, 12a/8,
12a/11, 12a/13, 12a/17, 12a/18, 12a/21, 12b/4, 12b/4, 12b/6, 12b/8, 12b/19, 12b/21,
13a/1, 13a/14, 13a/17, 13a/18, 14a/5, 15a/17, 15a/18, 15a/20, 15b/5, 16a/3, 16a/3,
16a/20, 16b/4, 17a/9, 18a/6, 19b/5, 21a/6, 21a/14, 21a/16, 21a/18, 21b/3, 21b/7,
21b/11, 22a/7, 22a/20, 22b/4, 23a/15, 24a/1, 24b/3, 25a/2, 25a/7, 25a/9, 25a/10,
26a/17, 26b/1, 26b/1, 26b/2, 27a/6, 27a/7, 27b/13, 27b/21, 28a/13, 28a/18, 28b/7,
29a/12, 29b/1, 29b/2, 29b/5, 29b/12, 29b/18, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/16,
30b/14, 32a/14, 32b/18, 32b/19, 33b/15, 33b/17, 34a/19, 35b/10, 35b/11, 35b/11,
35b/15, 35b/20, 36a/1, 36a/9, 36a/9, 36a/19, 36b/9, 37a/3, 37a/5, 37a/17, 37a/18,
37b/4, 37b/7, 37b/9, 37b/20, 37b/21, 38a/1, 38a/6, 38a/14, 38b/2, 38b/3, 38b/15,
39a/5, 39b/21, 40a/9, 40b/9, 40b/12, 41b/6, 41b/8, 42a/1, 42a/2, 42a/20, 42b/2,
42b/6, 42b/11, 42b/14, 44a/7, 44a/12, 45a/3, 45b/7, 45b/11, 46a/16, 48a/8, 50a/21,
50b/2, 50b/8, 50b/17, 50b/19, 51a/3, 51a/7, 51a/8, 51a/16, 51a/20, 51b/7, 51b/8,
51b/14, 51b/16, 52a/11, 52a/12, 52b/8, 52b/15, 52b/20, 53a/10, 53b/5, 53b/17,
54a/8, 54a/15, 54b/3, 54b/5, 54b/7, 55a/2, 55a/11, 56a/3, 57a/2, 57a/5, 58b/8, 60a/6,
60a/12, 62a/12, 62b/16, 62b/19, 63b/17, 64a/1, 64a/4, 65a/15, 65b/1, 67a/6

yā² (Far.): 1. Ya, yahut, veya.

y. 2b/2, 2b/2, 4b/17, 5b/11,12a/13, 27b/14, 30b/10, 30b/11, 30b/12, 40a/20, 42a/7, 42a/8, 43b/2, 46a/20, 47a/10, 51b/20, 62a/2, 62a/5, 64b/20, 64b/20, 64b/20, 64b/20, 65a/14, 147b/17

2. O hâlde, öyleyse.

y. 24a/1, 30b/9, 35b/7

yaban (< Far. yābān): Yaban, çöl, ova.

y.+a 54a/1

y.+da 45a/18

yad: Yabancı.

y. 2a/20, 19a/20

yād (Far.): Anma, hatırlama.

y. eyle- (anmak, hatırlamak) 2a/20, 14a/2, 28b/1, 40b/8

y. it- (anmak, hatırlamak) 28a/6

y. ol- (anılmak, hatırlanmak) 40b/14

yādigār (< Far. yād-gār): Hatıra, yadigâr.

y. 2b/8, 14b/17, 19a/21, 28a/4, 52a/9

y. ol- (hatıra olarak kalmak) 67a/17

Yāfet: Hz. Nuh'un üç oğlundan biri.

Y. 58a/3

yağ-: Yağmak.

y.-ar 51b/10

y.-ardı 17b/3

y.-dı 34b/2, 36b/6

y.-ınca 44b/13

yağdur-: Yağdırmak.

y.-urdu 17b/2

y.-urlar 24a/17, 48a/14

yağı: Düşman, hasım.

y. 45b/10

y.+durur 41b/12

yağma: Yağma, talan, çapul.

y.+ya 32a/4

yağmur: Yağmur.

y. 34b/2, 34b/3, 34b/5, 36b/4, 36b/6, 44b/13, 48a/14, 51b/10

yağmurveş (T.+Far.): Yağmur gibi.

y. 17b/3

yağrın: Sırtın yukarı kürek kemiği kısmı, sırt.

y.+ı 25a/11

y.+lar 10a/8

yağşı: İyi, güzel.

y. 2a/19, 24a/11

yāhū (< Far. yā-ḥūd): Yahut. *bk. yāḥūd*

y. 30b/18, 33a/13, 46b/3, 46b/3

yāhūd (Far.): Yahut. *bk. yāḥū*

y. 12a/12, 15a/2, 19b/18, 28a/10, 28a/13, 62a/3, 62a/5, 65a/14

Yahūdī: Hz. Musa'nın dinine mensup kimse.

Y. 31b/7, 42b/20

yağ-: 1. Yakmak, tutuşturmak.

y.-ar 50b/16, 51a/14, 51a/20, 51b/21, 52a/3

y.-mağ+ıla 58a/16

y.-maya 51b/2

y.-maz 51a/18

y.-uban 34a/16

y.-up 21b/6, 34a/15, 34b/10, 44b/12, 58a/10, 59a/13, 59a/14, 64b/7

2. Işık vermesini sağlamak.

y.-dılar 31b/4

3. Zarar verici bir etki yapmak.

y.-a 51a/11

y.-uban 30a/12

4. Yardımcı fiil.

y.-ar 51a/5

y.-dı 2a/4

y.-up 11a/19

yağa: Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü, yaka.

y.+sına 59b/19

yağıcı: Yakan, yakma işiyle uğraşan.

y. 22a/19, 47a/5, 47a/5, 60a/8

yağın: 1. Uzak olmayan, yakın.

y. 17b/18, 19b/12, 37a/20, 52a/2, 53a/2

y. gel- (yakına gelmek, yaklaşmak) 4a/17, 8a/16, 16b/21, 28b/16, 29a/6, 29a/7, 54b/4

y. ir- (yakına gelmek, yaklaşmak) 34b/12, 35a/20, 35b/18, 55b/8-9

y. var- (yakına gelmek, yaklaşmak) 59b/9

y.+dur 51a/17

y.+ına 37b/4

2. Erişmesi, olması zaman bakımından yaklaşmış olan.

y. 11b/2

y.+da 46a/12

3. Yaklaşık olarak.

y. 37b/11

yaqış-: Yardımcı fiil.

y.-up 8a/1

yaqîn (Ar.): Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

y. 37b/18

y. bil- (bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilmek) 25a/15, 52a/10

Ya°qûb: Hz. İbrahim'in torunu, Hz. Yusuf'un babası ve İsrailoğulları'nın atası olan peygamber.

Y. 45b/16, 58b/12

yâqût (Ar.): Çok değerli bir taş.

y. 36b/8

y.+dan 37b/2, 37a/21

yâqûtî (Ar.): Yakut renginde olan.

y. 31a/4

yâqût-ı revân (Far.): Kırmızı şarap.

y. 31a/5

yalan: Yalan.

y. 45a/4, 45a/15, 59b/1

yalıñuz: Yalnız, tek başına.

y. 26a/9, 33b/1, 53b/16

yalıñuzlık: Yalnızlık. *bk. yalıñuzluk*

y. 54a/3

yalıñuzluk: Yalnızlık. *bk. yalıñuzluk*

y. 53b/16

yalman: Kılıcın, süngünün, bıçağın ağzı veya ucu.

y.+ı 9b/8, 50a/3

y.+ından 50a/4

yan: Yan, taraf, yön.

y.+a 26a/19

y.+ı 39a/2, 58a/18

y.+ın 17b/10

y.+ına 10b/11

y.+ınca 36a/7

y.+ında 10b/21, 12a/4, 19b/12, 32a/18, 42b/10, 43b/15, 45b/5, 50a/7, 64a/5

y.+ındağı 10b/19, 62b/11

y.+ından 61a/6

y.+larına 7a/19

y.+umda 42b/12

y.+umdan 22b/8

yan-: 1. Yanmak, tutuşmak.

y.-ar 16a/1, 34a/15

y.-arken 34b/5

y.-dı 34a/11

y.-up 36a/13

2. Işık vermek.

y.-dı 14a/9

3. (mec.) Acı ve ızdırap duymak, çok üzölmek.

y.-an 5a/7

y.-mağ 14a/10

y.-ar 14a/10,

4. (mec.) Çok sevmek.

y.-duğı 51b/21

yaña: Taraf, tarafa, taraftan, tarafına.

y. 3a/14, 3a/14, 4a/7, 6b/21, 7a/9, 8b/7, 8b/8, 8b/20, 9b/19, 15a/21, 15b/1, 15b/1,

15b/16, 15b/16, 16a/17, 18a/15, 27b/13, 27b/19, 39a/6, 39a/7, 41a/13, 44b/14,

45b/4, 45b/9, 48b/15, 53b/8, 66a/5

y.+da 20b/12

y.+dan 3b/13, 4a/4, 7a/20, 10b/8, 11a/6, 11a/16, 13a/11, 14b/6, 15a/5, 15a/6, 16a/19, 16b/12, 16b/20, 17a/4, 18b/11, 25b/17, 26a/2, 27b/6, 28a/9, 28b/4, 29a/7, 29b/16, 31a/19, 39b/12, 43b/11, 45a/19, 48b/8, 49b/14, 63a/8

y.+sında 25b/5

yañak: Yanak.

y.+(ğ)ı 52b/8

yana yana: Yana yana.

y. 34a/11

yandur-: (mec.) Acıtmak, acı vermek; öldürmek.

y.-dılar 18a/18

yañıl-: Şaşırmak.

y.-ur 56b/12

ya^cnî (Ar.): Sözü'n kısıyası, yani.

y. 3b/5, 27a/1

yanķu: Yankı, aks.

y. 14b/15

yañlış: Yanlış, doğru olmayan.

y. 28b/11

yanuķ: (mec.) Korkudan dolayı rengi iyice kızarmış, koyulaşmış olan.

y. 48a/3

yap-: 1. Yapmak, kurmak, inşa etmek.

y.-alum 16a/17

2. Kapamak, kapatmak, örtmek.

y.-duñ 38b/4

y.-mağa 22a/21

y.-mişlar 37a/11, 43b/15

y.-up 38a/16

yapdur-: Yaptırmak, kurdurmak, inşa ettirmek.

y.-am 65a/21

y.-ur 46a/4

yapıl-: Yapılmış, kurulmuş, inşa eldilmiş.

y.-miş 36b/14, 37b/1, 58a/18

y.-ur 18b/18

yapış-: Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak.

y.-up 11b/20

yapraq: Yaprak.

y.+(ğ)ı 37a/2

y.+(ğ)ından 37a/1, 37a/1

yapraqılan-: Yapraklanmak.

y.-dı 39b/12

y.-up 39b/4

yapu: Bina, inşaat.

y.+sınuñ 43b/14

yār (Far.): Yar, sevgili, dost, arkadaş.

y. 11b/16, 40b/14, 52b/10, 61a/13

yaraq: Hazırlık, levazım, teçizat; silah. *bk. yarağ, yat*

y. 12a/12

y. gör- (hazırlık yapmak) 6b/2, 25a/16, 25a/18, 64a/9

y. kıl- (hazırlık yapmak) 36a/5

y. ol- (hazırlanmak) 8a/13

y.+da 14a/15, 28a/9, 63b/18

y.+da ol- (hazırlanmak) 7a/14

y.+(ğ)ıla 49a/18

y.+(ğ)ın 31a/18, 57a/11

y.+(ğ)ın gör- (hazırlık yapmak) 25b/14, 31a/17, 31b/2, 49a/14, 49b/6, 55a/17,
57b/3, 60b/18, 66a/5

y.+(ğ)ın yatın gör- (hazırlık yapmak) 64a/15

y.+(ğ)ıma 31a/14, 63b/15

y.+(ğ)ında 28b/3, 63b/14

y.+(ğ)ında ol- (hazırlanmak)

y.+(ğ)ınla 17a/8

y.+lar 25a/17

y.+ları 55a/17

yarağ: Hazırlık, levazım, teçizat; silah. *bk. yaraq, yat*

y. 64a/17

yaramazlıq: Kötülük, fenalık.

y. eyle- (fenalık yapmak) 49a/8

yarar: İşe yarar.

y. 30b/4

yarasa: Yarasa.

y. 7a/5

yaraş-: Yakışma, uymak.

y.-maz 13b/14, 53b/16

y.-ur 54a/3

yarat-: Yaratmak.

y.-an 8a/17, 14a/3, 22b/3, 30a/1

y.-miş 7a/12

y.-urmuş 7b/5

yardım: Yardım. *bk. yardum*

y. it- (yardım etmek) 17a/9

y. kıl- (yardım etmek) 11b/2, 15a/20, 15a/21, 18a/6, 24b/18, 63a/6

yardum: Yardım. *bk. yardım*

y. 8a/18

y. eyle- (yardım etmek) 22b/4

y. it- (yardım etmek) 15a/19

yāren (< Far. yārān): Arkadaş, dost.

y.+ler 23a/5

yarı: Yarı. *bk. yaru*

y.+muzuñ 35a/7

y.+sı 35b/21

yarıl-: Yarılmak.

y.-up 48a/2

yarın: Yarın; gelecek, ilerideki zaman.

y. 11a/7, 11a/20, 11a/21, 12a/15, 12a/20, 13a/15, 13b/4, 28a/1, 28a/2, 28b/2, 29b/13, 30b/9, 49a/20, 63a/5, 63b/7, 63b/8, 65b/5, 65b/6

y.+a 13b/21, 26b/21, 40b/6

yarındası: Ertesi, ertesi gün.

y. 34b/10, 35b/17, 36a/17

yarış: Yarış.

y.+ı 36a/10, 36a/12

yārī (Far.): Yardım.

y. kıl- (yardım etmek) 62a/3, 63b/5, 52b/2

yarlıġa-: Affetmek, baġıřlamak.

y.-ya 8a/11, 24b/15

yarı: Yarı. *bk. yarı*.

y.+sın 35b/21

yar-: Yarmak.

y.-up 19a/8

yār-bād (Far.): “Dostu olsun, sevenleri olsun” anlamında bir yapı.

y. 19b/8

yār-ı cān (Far.): Can dostu, arkadaş.

y. 10a/19, 57a/7, 60a/4

yas: Yas, matem.

y. dut- (çok üzölmek, yasa bürünmek) 19a/2

yaşak: Yasak.

y. kıl- (yasaklamak) 28b/13

yaş-: 1. Yayın kirişini gevşetmek, yassıltmak, düz hâle getirmek.

y.-alum 63b/10

2. (mec.) Söylemek.

y.-dı 47a/4

3. Yardımcı fiil

y.-aydı 9a/9

y.-up+durur 3b/2

yaşdan-: Yaşlanmak, dayanmak.

y.-up 22a/11

yāsemin (Far.): Hoş kokulu bir çiçek.

y. 39a/2

yaşşı: Yassı, yayvan ve düz.

y. 25a/11

yaş¹: 1. Gözyaşı.

y. 40b/16

y.+t1 21a/4, 65a/6

2. Nemli, ıslak.

y. 65a/6

y.+da 26b/2, 46b/4

yaş²: Yaşanan zaman, ömür, yıl.

y.+ına 60a/14

yaşa-: Yaşamak, ömür sürmek.

y.-maz 35b/14

y.-r 35b/14

y.-sañ 38a/20

y.-yup 19b/16

yat: Hazırlık, levazım, teçizat; silah. *bk. yarağ, yarağ*

y.+ın 64a/15

y.+ıla 64a/17

yat- 1. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

y.-dum 38a/15

y.-up 37a/19

y.-ur 47a/14, 58a/20

2. Boylu boyunca uzanmak.

y.-an 38a/8

y.-ur 37b/3, 37b/3, 37b/17, 50b/14

yatı: Gidilen yerde geceyi geçirme.

y.+da 12a/19

yavaş: 1. Yumuşak huylu, ağır başlı.

y.+a 29a/20

2. Atları kontrol altına almak için kullanılan demir kıskaç.

y.+ 29a/20

yavru: Yavru.

y. 56a/3

y.+sun 11a/11

yavrula-: Doğurmak.

y.-rum 56a/3

yavu: Yitik, kaybolmuş.

y. kıl- (kaybetmek) 53a/15

yavuz: Kötü, fena.

y. 29a/20, 62a/5

yavuzluk: Kötülük, fenalık. *bk. yavuzluk*

y.+(ğ)ı 29a/19

yavuzluk: Kötülük, fenalık. *bk. yavuzluk*

y. 21b/18

yavuzrak: Çok kötü, daha kötü.

y.+(ğ)ı 37a/13

y.+(ğ)ından 37a/13

ya (Far.): (mec.) Ömür, hayat. *bk. yay*

y.+sın yas- [(mec.) Öldürmek, katletmek] 9a/9

yay: 1. Yay.

y.+ıla 36b/17

y.+ın 25a/20, 31b/7, 47a/3, 49a/2, 49b/16, 63b/10

y.+ların 31a/14, 49b/4, 57a/14

2. (mec.) Ömür, hayat. *bk. ya*

y.+ın yas- [(mec.) Öldürmek, katletmek] 9a/9, 3b/2

yayan: Yaya olarak, yürüyerek. *bk. yayağ*

y. 9b/19

y. ƙal- (binecek bir şeyi kalmamak) 9b/19

yayağ: Yaya olarak, yürüyerek. *bk. yayan*

y. 46b/10, 46b/10

yay-: Yaymak, sermek, kurmak.

y.-up 31a/3

yaz-: Yazmak.

y. 35b/9

y.-ana 27a/6, 40b/12

y.-dı 28a/15, 29b/11, 42a/10, 42a/11, 48b/3, 48b/6

y.-dılar 19a/9, 23a/7, 48b/17, 48b/18, 60b/16

y.-miş 45b/18, 65a/14

y.-sun 48b/1

y.-uñ 28a/14

y.-up 36b/17, 36b/19, 48b/3, 50a/17

yazi: Ova, ıssız kır, sahra. *bk. yazu*

y.+da 6b/13

yazıcı: Yazan, yazma işini yapan.

y. 48b/1

yazıl-: Yazılmak.

y.-an 28b/2

y.-duğın 48b/5

y.-miş 29a/14, 37a/4, 38a/11

y.-mişdur 45b/12

yazu: Ova, ıssız kır, sahra. *bk. yazı*

y.+yıldı 41a/13

ye-: Yemek. *bk. yi-*

y.-di 23a/9, 53b/17

Yecüc: Kur'an'da adı geçen, zulüm ve fitne çıkararak kavimlerden biri.

Y. 52a/6

yedi: Yedi.

y. 8b/21, 9b/5, 10a/15, 16a/2, 21a/18, 23b/14, 25a/11, 27b/9, 30b/4, 30b/17, 30b/19, 33a/5, 36b/17, 36b/17, 37b/16, 38a/11, 38a/18, 39a/1, 39b/1, 39b/2, 39b/3, 41b/13, 42a/4, 43b/14, 45a/9, 47a/17, 50a/6, 50b/9, 50b/13, 50b/18, 50b/19, 53a/5, 53a/5, 54a/16, 54a/16, 55b/8, 60b/6, 60b/7, 60b/7, 60b/7

y.+müz 50b/16, 50b/20

yedinci: Yedinci.

y. 23b/8, 64b/21, 66a/16

yedi biñ yidi yüz yetmiş yedi: Yedi bin yedi yüz.

y. 32a/16-17

yedi kez yüz biñ: Yedi yüz bin.

y. 17b/9, 64b/21

yedi yüz: Yedi yüz.

y. 34b/6

yeg: Daha iyi, üstün, kuvvetli; seçkin, ileri gelen. *bk. yig*

y.+durur 62a/5

y.+dür 62a/4 , 21b/17

y.+inlerin 36a/6

y.+leri 14b/4

Yehūdā: Yakup peygamberin en büyük oğlu.

Y. 45b/17, 58b/12

Yehūyāda^c: Hz. Süleyman'ın beylerbeyi.

Y. 28b/9, 29a/6, 29a/7, 29b/10, 31a/20, 32b/12

Y.+ıla 28b/5, 28b/14

yek (Far.): Tek, bir.

y. 17a/19

yeksān (Far.): Aynı seviyede, düz.

y. 8a/3, 11b/3, 16a/4, 22a/2, 24a/2, 62a/3

yel: Yel, rüzgâr, esinti; hava. *bk. yil*

y.+i 8b/1, 17b/5, 33b/18

y.+inle 9a/17

yelebi-: Rüzgâr tesiriyle sallanmak, dalgalanmak.

y.-yüp 4a/10

yelek: Kuş kanadındaki kalemli tüy. *bk. yilek*

y. 14b/14, 20b/19

y.+ler 8b/10

yeleklü: Tüylü ok.

y. 25a/21, 36b/18, 49b/16, 57a/15

y.+sin 49b/5

yemīn (Ar.): Sağ taraf, sağ.

y. 15a/7

Yemlūn Ḥakīm: Bilge bir kişi. *bk. Yemlūn-u Ḥakīm*

Y. 11b/10, 11b/6

Yemlūn-u Ḥakīm: Bilge bir kişi. *bk. Yemlūn Ḥakīm*

Y. 11b/13

yeñ: Giysi kolu.

y.+in 36b/12

yengeç: Yengeç.

y. 53b/11, 53b/17

yepyelik: Hızlıca, hızlı bir şekilde.

y. 46b/8

yer: 1. Yer, mekân.

y. 13a/3

y.+dür 39a/3

2. Yer, zemin, toprak.

y.+e 37b/16

y.+i 19b/11, 30b/19, 36a/16, 65a/7

yerā (< Far. yārā): “Ey dost!” anlamında bir hitap (?).

y. 30a/18

yesār (Ar.): Sol taraf, sol.

y. 15a/8

vestehle-: Büyük abdest bozmak.

y.-di 49a/4

y.-yem 48b/13

Yeşecî bin Aşdaḥaḥ: Bir kahraman.

Y. 7b/15

yeşer-: Yeşermek.

y.-miş 39a/11

yeşil: Yeşil.

y. 37a/1, 40a/5, 55b/13

yetmiş iki: Yetmiş iki.

y. 19a/15, 23a/19, 27a/18, 37a/3, 41a/3, 46a/13, 52b/13, 60b/5

yetmiş yedi: Yetmiş yedi.

y. 31a/2, 32a/17

Yezdān-ı pāk: Allah.

Y.+e 21a/10

Yezdān-perest: Allah'a tapan, ibadet eden.

Y.+em 33b/3

yıḡ-: Biriktirmek.

y.-dum 38a/12

yıḡ-: 1. Bozmak, tahrip etmek.

y.-up 60a/11

2. Devirmek, aşağı almak, yıkmak.

y.-am 33a/20

y.-ar 16b/4, 33a/13

y.-dı 9a/9

y.-maḡa 33a/16

y.-up 25a/1, 34b/10

3. (mec.) Yıkımına yol açmak, mahvına sebep olmak.

y.-aldan 40b/17

yıḡıcı: Yıkan, bozan.

y. 60a/8

yıḡıl-: Yıkılmak, devrilmek, aşağı alınmak.

y.-a 56b/12

y.-dı 9a/14, 9b/17, 10b/14, 16a/11, 18b/1

yıl: Yıl, sene.

y. 21a/21, 37b/11, 37b/14, 38a/12, 38a/20, 38a/21, 38b/6, 58b/7, 58b/7, 62a/3, 63a/4

y.+lar 6a/7

yılan: Yılan. *bk. ilan*

y. 24a/17, 41b/15

y.+a 51a/10

yılandı: En çok yılanla beslenen bir kuş. *bk. ilancı, ilancı*

y. 51a/10

yıldırım: Yıldırım.

y. 30a/21

yıldırımveş (T.+Far.): Yıldırım gibi.

y. 9a/16, 9b/15, 13b/2

yıldız: Yıldız. *bk. ıldız, ılduz, ulduz*

y.+laruñ 39a/1

yıllık: Yıllık, senelik, sene miktarı.

y. 33a/8, 39a/21

yırt-: Yırmak, parçalamak, ayırmak.

y.-arlar 18a/11

y.-dılar 17b/19

y.-duğınca 18a/2

y.-dum 47b/20

yırtıcı: Yırtıcı (hayvan).

y. 19b/21, 42b/4, 57b/6, 62b/1, 64b/21, 66a/15

yırtıl-: Yırtılmak.

y.-up 50a/10

yi-: 1. Yemek. *bk. ye-*

y.-diler 7a/21, 31a/4, 35b/6, 166a/10

y.-dügi 7a/4

y.-düklerinden 55a/18

y.-düm 54b/17

y.-mezler 7a/11

y.-rler 7a/6

y.-rlerdi 23a/10

y.-se 38a/3

y.-ye 26a/2

y.-yelüm 60b/11

y.-yen 20a/2, 23a/10

y.-yüp 3a/1, 18a/1, 22b/11, 31a/12, 35b/17, 54a/1

2. Yardımcı fiil.

y.-dün 28a/19

y.-me 25a/2, 44b/21

y.-mek 6a/9

y.-rsin 11b/3, 30b/14

y.-yüp 22b/11, 48b/12

yidi: Yedi. *bk. yedi*

y. 14b/11, 22a/18, 26a/13, 30a/9, 32b/2, 32b/4, 41b/17, 46b/2, 46b/5, 52a/5, 56b/7

y.+müz 50b/19

yidi biñ: Yedi bin.

y. 25b/3

yidür-: Yedirmek.

y.- 2b/2

yig: Daha iyi, üstün, kuvvetli; seçkin, ileri gelen. *bk. yeg*

y.+dür 60b/12

y.+ler 19a/4

y.+lere 49a/11

y.+leri 11b/7, 13a/20, 14b/21, 25b/12, 41a/16, 43b/19, 49a/21, 63b/4

y.+leri+le 43a/6

y.+lerinden 16a/14, 62a/7

y.+lerini 25a/18

y.+lerüm 43a/17, 48b/21

y.+ler+ile 14b/1

yigirmi dört: Yirmi dört.

y. 14a/21, 14b/19, 26a/19, 32a/7, 35b/17

yigirmi dört kez yüz biñ: İki milyon dört yüz bin.

y. 17a/16

yigirmi kez yüz biñ: İki milyon.

y. 24a/15

yigirmi sekiz kez yüz biñ: İki milyon sekiz yüz bin.

y. 19b/11

yigit: Yiğit, alp, kahraman.

y.+(d)i 30a/16

yigrek: Daha iyi, daha üstün.

y.+dür 47a/13

yil: Yel, rüzgâr, esinti; hava. *bk. yel*

y. 9a/11, 15a/8, 23b/17, 32b/5, 41b/1, 44a/17, 44a/19, 44b/16, 54b/3, 58b/18, 60b/4, 62b/1

y.+e 44a/16, 48a/11

y.+e vir- (heba etmek, mahvetmek) 8b/2, 21b/14, 53b/13

y.+ti 21a/7, 35b/8, 45a/7

y.+idür 53a/20

y.+ler 46a/7, 48a/12, 51b/11

y.+lerden 65a/3

y.+lerinden 10b/13, 10b/14, 10b/16

yilek: Kuş kanadındaki kalemli tüy. *bk. yelek*

y. 18b/15, 61a/14, 66a/16

yilken: Yelken.

y. 45a/21

yil-i felek (Far.): Göğün rüzgârı.

y.+de 59a/16

yine: Yine, tekrar, yeniden. *bk. gine*

y. 3a/14, 4a/20, 6a/7, 6a/17, 7a/9, 7b/2, 7b/16, 8b/6, 10b/3, 11a/1, 11a/21, 12b/7, 12b/7, 12b/8, 15a/15, 15a/17, 16a/13, 18a/5, 21a/16, 21b/9, 22a/1, 27b/13, 28a/20, 29b/14, 33b/15, 37b/4, 38a/1, 38a/9, 39a/6, 39a/6, 39b/9, 43b/15, 44b/7, 44b/13, 47a/4, 51b/7, 56a/20, 61a/10, 62b/15

yinil-: (Yemek) Yenilmek.

y.-di 11b/7, 13a/10, 23a/9, 25b/12, 29a/4, 29a/13, 41b/5

yiñ-: Yenmek.

y.-üp 13b/11

yir: 1. Yer, zemin, toprak, kara.

y. 17b/4, 26a/12, 48a/2

y. öp- (bir büyüğün önünde eğilmek, saygı göstermek) 29b/17

y.+de 2a/21, 46b/6

y.+den 6b/12, 6b/13, 33a/21, 49b/18, 52a/5, 56a/20

y.+den tur- (yerinden kalkmak, harekete geçmek) 3a/3

y.+e 3b/2, 4a/18, 4b/12, 9b/13, 17b/14, 20a/18, 20a/21, 25b/20, 28b/17, 29a/1, 30a/16, 30a/16, 40a/8, 42a/15, 43b/1, 45a/21, 45b/1, 48b/7, 56a/12, 59b/9, 61b/8, 63a/15, 63a/18

y.+e geç- (helak olmak) 30a/16

y.+e kar- (yere dökmek, değersiz kılmak) 33b/2

y.+e saç- (yere dökmek, değersiz kılmak)

y.+i 46b/6

y.+inden 38a/5, 38a/6

y.+inden tur- (yerinden kalkmak, harekete geçmek) 3a/4, 3a/6, 3a/8, 12a/5, 14a/19, 25a/19, 26a/17, 28a/17, 31b/13, 32b/10, 36a/4, 45b/14, 49b/14, 49b/18, 59b/8, 59b/18, 61b/9, 63a/10

y.+ine koy- (yaptığını yapmak, aynısını yapmak) 61b/7

y.+lerinden 25b/16

y.+lerinden tur- (yerinden kalkmak, harekete geçmek) 10a/3, 49b/13

y.+ün 19a/8

2. Yeryüzü, dünya.

y. 8b/9, 8b/11, 10a/15, 10a/17, 11a/4, 14b/11, 14b/13, 15b/13, 16a/8, 20b/17, 20b/19, 32b/4, 44b/1, 44b/2

y.+de 9a/1, 10a/15, 15a/14, 18b/15, 18b/17, 20b/1, 20b/20, 26b/2, 29b/2, 29b/4, 41a/21, 41b/1, 43b/5, 44b/19, 46a/7, 50a/9, 50b/12, 61a/1, 61a/15, 62b/1, 62b/2, 65a/5, 65a/8

y.+deki 11a/1, 14a/8

y.+den 7a/8, 46b/10, 60a/12, 60b/20

y.+e 3a/6, 3b/12, 3b/13, 17b/4, 18b/3, 26a/13, 44b/1, 54b/21, 56a/2, 56a/14, 61a/2, 64b/9, 64b/15

y.+ile 24a/7

y.+le 8a/14, 17a/8, 24a/10, 55b/21

y.+ler 15a/6, 15a/9, 47a/21, 49b/21

y.+ün 3a/11, 3a/15, 3a/16, 6b/6, 23b/8, 47b/19, 62a/21, 65a/4

3. Mekân, mevki, mahal, alan.

y. 32b/5, 36a/14, 62b/1, 64b/10

y. bul- (yer bulmak) 14b/15, 20b/1

y. göster- (buyur etmek, ağırlamak) 22a/15, 29a/3, 29a/9

y.+de 36a/13, 38a/9, 38a/12, 61a/13, 64a/19

y.+den 36a/13, 45a/3, 60b/7

y.+e 7b/2, 7b/3, 7b/21, 17b/13, 23b/9, 36a/14, 38b/5, 39b/9, 45b/2, 58b/2

y.+i 34a/11, 36b/15, 39b/11, 47b/4, 52a/1

y.+inden 11a/10, 11b/20, 24b/7, 39a/6, 39a/11, 45b/14

y.+ine 14b/18, 19a/5, 32a/19, 32b/6, 45b/8, 45b/15, 56a/20

4. Ülke, yurt, memleket, diyar.

y. 39a/4, 44a/17

y.+de 51a/18

y.+de mi 51b/8

y.+den 51b/8, 51b/13

y.+den mi 51b/8

y.+e 4a/8, 34b/14, 36b/8, 36b/13

y.+i 5b/20

y.+in 60b/12

y.+ine 44a/9

y.+imüz 36a/19

y.+lerin 60b/12

5. Makam, derece, rütbe, konum, görev.

y.+inde 65b/12

y.+ine getir- (gereğini yapmak) 39b/20, 40a/9

y.+ini 27b/12

6. (Benzer) Taraf, yön, huy.

y.+i 25a/13

7. Mesafe, uzaklık.

y. 7a/9, 40a/11

y.+de 7a/10

y.+den 35b/18

y.+e 36a/12, 38a/18

yir biti: Yer biti.

b. 18b/16

yirin-: Şikâyet etmek, sızlanmak.

y.-üp 27a/21

yirine: Yerine, mukabil.

y. 37b/13, 58b/2

yirlü yirinde: Yakışır bir biçimde, gerektiği gibi. *bk. yirlü yirinden*

y. 11b/7, 19b/9, 20a/1, 20a/20, 36b/20, 41b/4, 62b/11-12

yirlü yirinden: Yakışır bir biçimde, gerektiği gibi. *bk. yirlü yirinde*

y. 31b/1

yir yirin: Yer yer, her taraf.

y. 10b/9, 31b/3, 58a/13, 59b/12

yir yirincük: (?)

y. 20b/17

yir yüzi: Yeryüzü, dünya. *bk. yir yüzü*

y. 3a/11, 3a/12, 3a/13, 6b/9, 30b/18, 36a/10, 41a/19, 49b/21, 52a/15, 54a/14, 55a/21, 55b/3, 55b/7

y.+di 50a/9

y.+n 14b/9, 14b/13, 54b/2, 58b/19

y.+nde 7a/3, 7b/14, 17b/19, 50b/11, 53a/2, 61a/10, 62a/2, 64b/16, 65a/3

y.+ndeki 17b/18

y.+nden 6b/10, 24b/8, 42b/9, 52a/16

y.+ne 3a/11, 3a/17, 3b/3, 4a/4, 4b/5-6, 4b/6-7, 9b/20, 10b/16, 10b/16, 11b/19,

11b/20, 18a/11, 18b/6, 20a/18, 50a/5, 52a/16, 52b/21, 53a/1, 53a/15, 53a/21, 54a/12, 54a/13, 54a/14, 54a/18, 55b/1, 55b/1, 55b/6, 55b/21, 56a/19, 64b/4, 64b/7, 64b/12, 64b/19

yir yüzü: Yeryüzü, dünya. *bk. yir yüzi*

y.+i 55b/1-2

y.+ndeki 10b/13, 18a/11

y.+nden 64a/19

y.+ni 55b/12, 58a/10, 61a/7

yit-: 1. Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

y.-er 38b/1, 38b/1, 57a/1

y.-memiş 51b/3

2. Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

y.-di 3a/2, 3a/2, 3a/4, 13a/12, 23b/18, 41a/5

y.-diler 17b/17, 25b/17, 35a/11, 35b/1, 37a/13, 43b/11, 61a/6

y.-dük 53a/13, 54a/10

y.-er 40a/11

y.-erdi 36a/13

y.-icek 19a/3, 27b/11

y.-üp 31b/10

3. Yardımcı fiil.

y.-dügince 50b/7

y.-medi 56a/4

y.-mez 2b/20

yitil-: Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak.

y.-üp 56a/4

yitiş-: Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak. *bk. yitiş-*

y.-di 39b/21, 40a/9, 64b/2

y.-düm 56a/7

y.-e 12a/13, 12a/13, 12a/16, 33a/1

y.-üp 13a/15

yitişdür-: Ulaştırmak, eriştirmek, vasıl etmek.

y.-en 53a/4

yitür-: Ulaştırmak, eriştirmek, vasıl etmek.

y.-di 3a/11, 9b/21

y.-diler 17b/18

y.-eceedür 23a/2, 44b/17

y.-eler 24b/9

y.-mek 43a/1

y.-se 58b/18

yitiş-: Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak. *bk. yitiş-*

y.-ürse 40a/6

yoğurul-: Birbirine karışmak.

y.-miş+durur 47b/4

yohsa: Yoksa, aksi takdirde. *bk. yoksa*

y. 34a/16, 46a/20, 46b/17, 48a/18

yok: Yok.

y. 7a/19, 22b/15, 26b/13, 26b/14, 26b/14, 28a/10, 30b/2, 30b/2, 32a/12, 35b/7, 36b/16, 40b/11, 40b/21, 46b/1, 52b/7, 53a/17, 54b/6, 56b/10, 65a/4, 65a/15, 66b/10, 66b/11, 66b/11, 66b/11, 66b/13, 67a/19, 67a/19

y.+dur 3a/13, 5b/5, 6b/11, 6b/18, 7a/10, 7b/6, 8b/4, 13a/15, 13b/4, 21b/4, 21b/4, 27a/15, 29b/18, 30a/2, 33b/7, 33b/12, 35a/2, 35a/13, 35a/17, 37b/15, 39b/10, 43b/2, 43b/6, 46a/1, 47b/5, 53a/11, 53a/19, 53a/21, 53b/16, 55b/5, 56b/15, 59b/1, 66b/15
y.+durur 4b/5, 47b/20, 53b/15, 59a/7

y. mı 54a/3, 54b/10

y.+(ğ)udı 5b/20, 7a/18, 24a/21, 54a/10, 57b/12, 59b/7

yoğa-: El sürmek, dokunmak.

y.-yan 37b/5, 38a/2, 38a/6

yoğsa: Yoksa, aksi takdirde. *bk. yoğsa*

y. 2b/3, 8a/6, 21a/17, 25a/5, 26a/14, 40b/18, 47a/8, 54b/6, 57a/4, 59b/1

yol: 1. Yol, güzergâh.

y.+a 18b/11

y.+a gir- (yola koyulmak, yola çıkmak) 29a/7

y.+dan 51a/13

y.+larında 6a/18

y.+umuz 38b/12

2. Çare, imkân, fırsat.

y. bul- (çare bulmak, fırsat bulmak) 26b/10, 58a/17, 66b/7

3. Uzaklık.

y.+a 39b/1

y. 26a/1, 37a/20

y.+dan 66b/18

4. Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik.

y. göster- (kılavuzluk etmek) 40a/20, 47a/7

y.+unı 46a/21

5. Gaye, maksat, amaç.

y.+da 39a/20, 62a/3

y.+ına 15a/11, 19a/7, 62a/5

yoldaş: Arkadaş, yoldaş, dost.

y. it- (yanına arkadaş yapmak) 54a/5

y. ol- (yanına arkadaş olmak) 50b/8

y.+lara 50b/17

y.+larına 16b/17

y.+um 42b/7

y.+umdan 54b/14

yoldaşlık: Yoldaşlık, yol arkadaşlığı.

y. kıl- (yol arkadaşı olmak) 6a/10

yor-: Yardımcı fiil.

y.-mağ 47a/14

yoru-: Tasviri fiil.

y.-r 25b/21, 35a/19, 56a/12

yoy-: Kötülemek, karalamak.

y.-dı 61b/18

yön: Yön, taraf.

y.+ün 15b/16

y.+üni 45b/4, 45b/8

yören-: Hatıra gelmek, gönlü kaplamak.

y.-di 7b/18 , 2b/15

y.-mesün 12a/12

y.-üp 5a/9

yu-: Yıkamak.

y.-dı 18a/13, 49a/7

y.-yup 19a/8

yukaru: Yukarıya, yukarı tarafa, yükseğe.

y. 3b/13, 3b/13, 13a/4, 17a/7, 22a/15, 45a/21, 49a/3, 52b/21, 53b/18, 55b/5, 56a/18, 64a/19

y.+yiken 20a/18

yum: Uğur, kadem.

y.+larına 63a/13

yumurdla-: Yumurtlamak.

y.-r 56a/1

Yūnān: Yunan.

Y. 7b/15, 10a/2, 14b/5, 14b/6, 19b/6, 20b/14, 23b/13, 41a/15, 45b/17, 58b/21, 60a/19

Yūnānī: Yunanlı, Yunanlılara ait.

Y. 52b/12

Y.+lerden 19a/6

yund: Kısarak.

y.+1 39b/8

y.+laruñ 39a/14

yurt: Yurt, vatan.

y.+(d)ıla 44a/17

y.+(d)umuz 36a/19

yut-: Yutmak.

y.-dı 19a/18, 23a/21, 49a/7, 53b/14

y.-dum 54a/1

y.-miş 44b/2

y.-up 60b/7

yuva: Yuva, barınak.

y.+sına 6a/5

yüce: Yüksek, büyük, ulu.

y. 58a/18

y. kıl- (ulu kılmak, büyük kılmak) 2b/6

yügrük: Hızlı giden, hızlı koşan.

y. 57a/17

yük: Taşınan şeylerin hepsi, yük.

y. 27b/14

yüksek: Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan.

y. 53a/14, 55a/20

y.+(g)e 3a/18, 3a/20

yüñ: Tüy, kuş tüyü.

y.+le 14b/14

y.+ler 37a/1

y.+leri 19b/19, 37a/1

y.+lerin 20a/4, 20a/8, 26a/20

yürek: Yürek.

y. 10a/16

y.+(g)üm 4b/6

yüri-: Yürümek, gitmek. *bk. yürü-*

y.- 36a/9

y.-di 7a/15

y.-gen 57a/17

yürü-: Yürümek, gitmek. *bk. yüri-*

y.-di 10a/2, 10a/3, 15a/4, 15a/5, 15a/5, 17a/17, 17b/8, 17b/9, 25b/5, 25b/5, 32a/5, 34b/3, 60a/17

y.-diler 32a/6

y.-düğümüz 36a/16

y.-dük 35b/17

y.-düler 25b/9

y.-düm 7a/2

y.-müş 43a/15

y.-ñ 34b/16, 35a/9

y.-r 7a/15, 34b/12, 36a/15, 65a/8

y.-rdi 36a/11, 41a/9, 41a/11

y.-rdük 36a/11, 36a/15

y.-rlerdi 36a/16

y.-sün 63b/8

y.-yeler 39a/14

y.-yeyin 63b/9

y.-yüp 32a/5, 34b/11, 36b/2, 45b/1, 55b/10

y.-yüş 34b/7

yürüt-: Yürütmek.

y.-di 49b/21

Yüves: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

Y.+le 7b/20

Y.+üñ 61a/21

Yüvesvis: Şeytan zürriyetinin önde gelenlerinden biri.

Y.+le 23b/9

yüz¹: 1. Yüz, çehre, sima.

y. 4b/12, 34a/19, 35a/10, 43b/15

y. çevür- (gösterdiği ilgiyi kesmek) 28a/13

y. döndür- (gösterdiği ilgiyi kesmek) 28a/12, 28b/1

- y. dut- (yönelmek) 3b/15, 37b/6
- y. şuyın yire saç- (onur ve haysiyeti yerle bir etmek) 17b/13
- y. sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek; boyun eğmek) 4a/1, 12b/20, 16b/7, 23a/16, 31a/7, 32b/11, 33a/3, 44b/15, 46a/8, 52b/19, 57a/21, 62a/21
- y. sürü- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 35a/21
- y. tut- (yönelmek) 63b/5
- y. ur- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 32b/17
- y. yire sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 56a/12, 63a/15
- y. yire ur- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 63a/18
- y.+e 39b/21
- y.+i 25a/12, 40a/4, 52b/5, 65b/2
- y.+in 8b/20, 15a/2, 27a/10, 32b/19, 45b/1, 49a/7, 50a/5
- y.+in düş- (çok utanç duymak) 17b/13
- y.+in süri- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 56a/19
- y. sürü vir- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 58b/14
- y.+in yirden götür- (başını kaldırmak) 56a/20
- y.+in yire sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 29a/1, 59b/9
- y.+ine 4a/18, 7b/21, 19a/18, 33b/15
- y.+ine çıka gel- (karşısına çıkmak, karşısına dikilmek) 18a/19
- y.+inüñ 36b/21
- y.+lerin yire sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 25b/20, 28b/17
- y.+lerin yire ur- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 20a/21
- y.+lerine 51a/2
- y.+üm 67a/6
- y.+üñ 2a/20, 14a/7, 27a/8, 40b/17
- y.+ündeki 37a/1
- y.+üñden 27a/9
- y.+üñi 28b/19, 28b/20
- y.+üni 28a/5, 42a/15
- y.+üni sür- (saygı ifadesi olarak eğilmek) 19a/15
- y.+üñüñ 14a/9
2. Bir şeyin üst kısmı, yüzey.
- y.+i 6b/7, 49b/19, 55b/2, 61a/1
- y.+in 3a/11, 3a/16, 10b/12, 23b/8, 30b/18, 47b/19, 53b/15, 61b/12, 62a/21, 62b/1,

65a/4

y.+inde 2b/17, 4a/15, 4a/21, 4b/1, 8a/13, 15b/2, 17a/7, 17b/7, 18a/10, 18b/2, 18b/10, 22a/6, 56a/1

y.+inden 3b/3, 3b/12, 4a/3, 4a/8, 4b/20, 6b/10, 9b/19, 12a/15, 17b/13, 17b/17, 18b/3, 22b/2, 43a/1, 48b/13, 51b/10

y.+indeki 18a/4

y.+ine 2b/20, 3a/5, 4b/1, 6b/5, 6b/6, 6b/8, 7a/9, 7b/21, 18b/4, 18b/7, 31a/7, 50b/11, 52a/13, 53a/12, 53b/19, 54a/9, 55a/13, 55a/20, 57b/6, 60b/20, 62b/2

y.+ünde 56a/1, 56a/1, 58b/14, 61a/9

y.+ünden 4b/19, 9b/20, 11b/19, 44a/6, 53b/10, 63b/20, 66a/9, 66a/14

y.+inüñ 49b/21

3. Birinin görülegelen veya umulan hoşgörülüğüne güvenilerek gösterilen cüret.

y.+ile 5b/6

yüz²: Yüz sayısı.

y. 38a/21, 66b/14

y.+ile 40b/5

yüzcügez: Küçücük yüz.

y.+in 20a/18

yüz-: 1. (Suda) Yüzmek.

y.-er+idi 10a/18

y.-mege 39b/14

2. (Deri) Yüzmek.

y.- 21b/10

y.-sem 46a/11

y.-üp 30b/2

yüzden: Sebepten.

y. 66b/16

yüzinde: -den dolayı, sebebiyle.

y. 19a/7

yüzinden: -den dolayı, sebebiyle.

y. 17b/13, 22b/9, 33a/2, 33a/2, 67a/19

yüzsüz: (mec.) Utanmaz, arsız.

y. 28a/16

yüzük: Yüzük, hatem.

y.+(g)i 65b/1

y.+(g)in 60a/1, 60a/7, 60a/10, 65a/17

y.+(g)ine 61b/5

y.+(g)ün 24a/18

y.+(g)üne 60b/14

y.+(g)üni 61b/16

yüz-be-yüz (Far.): Yüz yüze, karşı karşıya.

y. 51b/1

yüz biñ: Yüz bin.

y. 26a/9, 26a/10, 26a/10, 26a/11, 29b/1, 30a/6, 46b/8, 62a/19, 64b/2

yüz kez yüz biñ: On milyon.

y. 30b/17

yüz on beş: Yüz on beş.

y. 25a/11

yüz otuz dört: Yüz otuz dört.

y. 15b/9

yüz toksan: Yüz doksan.

y. 27a/8

yüz toksan beşinci: Yüz doksan beşinci.

y. 52b/5

yüz toksan bir: Yüz doksan bir.

y. 13b/17

yüz toksan birinci: Yüz doksan birinci.

y. 2a/14

yüz toksan dördüncü: Yüz doksan dördüncü.

y. 40b/14

yüz toksan iki: Yüz doksan iki.

y. 26b/18

yüz toksan ikinci: Yüz doksan ikinci.

y. 14a/6

yüz yigirmi dört: Yüz yirmi dört.

y. 46a/14, 55b/17-18, 60b/5

Z

zabt (Ar.): Yönetimi altına alma, sahip olma.

z. ide gör- (hüküm altına almak, hakim olmak) 12b/2

zafer (Ar.): Zafer, galibiyet, nusret.

z. bul- (galip gelmek, kazanmak) 13b/1, 24a/3, 24a/9, 62a/16, 64a/6, 65a/11, 65a/13, 65a/16

za^cferān (Ar.): Safran.

z. 39a/2, 55b/12

zağan (Far.): Çaylak.

z. 11a/11

zahımlu (Far.+T.): Yaralı.

z.+ların 19a/5

zāhir (Ar.): Açık, belli, görünen.

z. 59a/12

z. kıl- (açığa vurmak) 59b/6

z. ol- (açığa çıkmak, görünür olmak) 20b/11, 40a/4, 57a/18, 58a/5, 60a/15

zahm (Far.): Yara.

z. irgür- (yaralanmak) 9a/14

z. ur- (yara açmak, yaralamak) 31a/8

z. iriş- (yaralanmak) 33a/1

z.+ın 33b/8

zahm-nāk (Far.): Yaralı.

z. 11a/5

zahmet (Ar.): Sıkıntı, eziyet, güçlük.

z. gel- (çok üzölmek) 5a/11

z. çek- (sıkıntıya uğramak, eziyet çekmek) 39a/17, 50b/6

za^cif (Ar.): Gücsüz, kuvvetsiz.

z. 36a/7, 43b/3, 50b/10

z.+dür 4b/6

zağğüm (Ar.): Zakkum, zakkum ağacı.

z. 21b/9, 21b/9, 21b/10

z.+ı 21b/9

Zāl: İnan'ın efsanevi kahramanı olan Sām'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk. Zāl-ı hakīm,*

Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān

Z. 24b/19, 25a/15, 25b/1, 25b/7, 25b/10, 27b/1, 27b/11, 27b/11, 29a/5, 29b/15,
30b/4, 31a/12, 32a/7

Z.+dan 28a/12

Z.+dur 27b/8

Z.+ı 25b/7, 28a/3

Z.+ıla 25b/21, 27b/12, 27b/14, 47a/11

Z.+la 29b/16

Z.+uñ 27b/11, 29a/10, 29a/11

Zāl-ı hakīm: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sām'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk.*

Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān

Z. 29b/9

Zāl-ı Destān: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sām'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk.*

Zāl-ı hakīm, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān

Z. 25a/2, 25a/7, 25a/9, 25a/10, 25b/5, 26a/3, 26b/3, 27b/17, 28b/7, 30b/13, 31a/1,
32a/8, 32a/15, 32a/18, 33a/3, 43a/18

Z.+a 29a/12

Z.+ı 30b/16, 32b/14, 33a/19

Z.+ıla 27a/21, 32b/5, 33a/15

Zāl-ı Destān-ı Rüstem: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sām'ın oğlu ve Rüstem'in

babası. *bk. Zāl-ı hakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Rüstem Erdüvān, Zāl-u Destān*

D. 29b/9-10

Zāl-ı Rüstem Erdüvān: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sām'ın oğlu ve Rüstem'in

babası. *bk. Zāl-ı hakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-u Destān*

Z. 2a/8

Zāl-u Destān: İran'ın efsanevi kahramanı olan Sām'ın oğlu ve Rüstem'in babası. *bk.*

Zāl-ı hakīm, Zāl-ı Destān, Zāl-ı Destān-ı Rüstem, Zāl-ı Rüstem Erdüvān

Z.+ıla 32b/19

zamān (Ar.): Zaman, müddet; çağ, dönem.

z. 2b/13, 3b/8, 4a/2, 4a/5, 5a/8, 7b/8, 8a/10, 12a/14, 12b/20, 14a/3, 15a/13,
17a/15, 17b/11, 18b/14, 21a/10, 21a/19, 22a/21, 23a/14, 23b/5, 26a/6, 26b/3, 26b/17,
27b/6, 29b/6, 32b/3, 32b/16, 32b/17, 33b/18, 34a/14, 34b/1, 35b/6, 36a/9, 36b/6,
38a/20, 38b/8, 38b/20, 41a/4, 41b/21, 45b/18, 46b/1, 50a/17, 50b/17, 53b/17, 54a/14,
57a/7, 57a/7, 59a/6, 59a/15, 60a/4, 61a/2, 65a/9, 67a/5

z. vir- (mühlet tanımak) 12b/12

z.+dan 26a/19

z.+dur 27a/12

z.+ı 59b/7

z.+ıla 7b/4 , 37b/4

z.+ına 58a/11

z.+ında 41b/9, 57b/9, 58a/5, 58a/6

z.+ından 59a/18

z.+uñ 14a/18

zamān-ı evvel (Far.): Geçmiş zaman, eski dönemler. *bk. zamān-ı māzī*

z.+de 41b/9

zamān-ı māzī (Far.): Geçmiş zaman, eski dönemler. *bk. zamān-ı evvel*

z.+de 59b/20

ẓann (Ar.): Zan, sanı.

ẓ.+ıla 8a/4

ẓ.+umda 25b/7

zār (Far.): Ağlayan, inleyen.

z. 10a/14, 47b/18

ẓarāfet (Ar.): İncelik, zariflik, nezaket.

ẓ.+de 25a/12

ẓarar (Ar.): Zarar, ziyan, kayıp.

ẓ. deg- (zarar gelmek) 29a/12

ẓ. it- (zarar vermek) 21b/10,

ẓ. irgür- (zarar gelmek) 23a/2

ẓ.+ı deg- (zararı dokunmak) 42b/1

zāt-ı felek (Far.): Felek, sema.

z. 56b/9

zāt-ı pāk (Far.): Temiz, saf yaratılış.

z. 67a/18

Zāvīlistān: Bir yer.

Z. 25a/18, 25b/2, 25b/12, 27b/3

zāyi^c (Ar.): Yok olmuş, kayıp.

z. ol- (ziyan olmak, boşa gitmek) 6a/3

zaymurān (Ar.): Yabani fesleğen.

z. 4b/7, 39a/2

zeberced (Ar.): Zümrütten daha açık yeşil bir süs taşı.

z. 31a/3

z.+den 53a/3

zebün (Far.): Gücsüz, zayıf, aciz.

z. eyle- (zayıf ve düşkün duruma getirmek) 13b/9

z. it- (zayıf ve düşkün duruma getirmek) 62a/17

z. ol- (zayıf ve düşkün duruma gelmek) 49a/6, 63b/7

z.+um 47a/11

Zebūr: Hz. Dâvûd'a indirilen kutsal kitap. *bk. Zebūr-ı Dāvud*

Z. 1b/10, 25b/1, 57a/21

Z.+ı 14b/1

Zebūr-ı Dāvud: Hz. Dâvûd'a indirilen kutsal kitap. *bk. Zebūr*

Z. 39b/18

Z.+dan 14a/20

zehī (Far.): Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

z. 19a/10

zehir (< Far. zehr): Zehir, ağu. *bk. zehr*

z. 37b/6

z.+den 29b/11, 30a/20

zehr (Far.): 1. Zehir, ağu. *bk. zehir*

z.+i 21a/18, 21a/21, 51a/2, 51a/11, 51a/13

z.+in 51a/12

z.+ini 51a/11

z.+üñ 38a/2

2. (mec.) Büyük üzüntü, acı, sıkıntı.

z.+in saç- (acı vermek, sıkıntı vermek) 21b/8

zehrināk (<Far. zehr-nāk): Zehirli.

z. 38a/4

zehrā-şifat (Far.): Parlak yüzlü.

z. 31a/11

zehre (Far.): Öd, safra.

z.+ler 41a/18

z.+si 61a/15

z.+si çāk ol- (ödü patlamak) 64b/13

z.+sin 10a/15

zelel (Ar.): Yanılma, sürçme, küçük günah.

z. ol- (yanılmak) 66b/13

zelīl (Ar.): Aşağılanan, hakir.

z. eyle- (aşağılamak) 3b/19

zelzele (Ar.): Deprem, yer sarsıntısı.

z. düş- (sarsılmak, sallanmak) 10b/16

z.+ye gel- (sarsılmak, sallanmak) 15b/13, 16a/8

zemīn (Far.): Yer, zemin, yeryüzü.

z. 2a/10, 7a/12, 17b/11, 17a/15, 18b/14, 32b/3

z.+de 44a/16

z.+den 61b/17

z.+ile 14a/3, 61a/2

Zemzem: Kâbe yanındaki meşhur kuyudan çıkan kutsal su.

z. 14a/8

zen (Far.): Kadın.

z.+le 5a/19

zenān (Far.): Kadınlar.

z.+laruñ 35a/9

zenberek (< Far. zenbürek): 1. Bu yayla atılan, kalın ve uzun duvar taşlarına bile tesir edebilen delici ok.

z. 17b/2

2. Ayakla kurulan, kolları çelikten savaş yayı.

z.+lerin 31b/3

zenbīl (Far.): Hasırdan veya hurma liflerinden örülmüş kulplu torba.

z. 22a/19, 23b/12, 43b/7, 47a/5, 48b/21, 56b/17, 60a/9

zenbūr (Far.): Eşek arısı, arı.

z.+ı 21a/3

zenbūrveş (Far.): Arı gibi.

z. 17b/3

zencīr (Far.): Zincir.

z.+e al- (zincirmek) 52a/6

Zențūr: Hz. Süleyman'ın önde gelen pehlivanlarından biri. *bk. Zențūr-ı ʿĀdī*

Z. 9a/17

Zenṭūr-ı ʿĀdī: Hz. Süleyman'ın önde gelen pehlivanlarından biri. *bk. Zenṭūr*

Z. 9a/5, 9a/7, 9a/8, 9a/12, 9a/12, 9a/18, 9a/21

Z.+nūñ 9a/21

Z.+ye 9a/11, 9a/15, 9a/17

Z.+yi 9b/2

zer (Far.): Altın.

z.+le 2b/3

zer-bāfti (< Far. zer-bāfte): Sırma ile dokunmuş (kumaş).

z. 20a/4

Zerdehūs: Zerdüşt.

Z.+uñ 56b/8

Zerdeşilük: Zerdüştçülük.

Z. 30a/21

Zer̄ir: Keykubād Şah'ın pehlivan amcası.

Z. 25b/4, 32a/18

zerre (Ar.): Çok küçük, çok az.

z. 30a/9, 47b/18

zerre zerre (Ar.): Çok küçük.

z. 30a/2, 46a/2

zerr̄in (Far.): Altından yapılmış.

z. 3a/9, 6b/3, 14a/19, 14a/21, 19b/11, 20b/3, 20b/13, 25b/10, 30b/6, 31a/4, 37b/17,
43b/18, 49b/6, 61a/12

z.+den 12a/3, 37b/17

zer-niṣār (Far.): Altın serpen.

z. 52b/7

zevāde (Ar.): Azık, yiyecek.

z.+müz 55b/4

zevāl (Ar.): Yok olma, kötü duruma düşme, alçalma.

z. 26b/14, 66b/15, 66b/11

z.+e 24a/9

z.+inde+durur 11a/20

z.+ine 12a/16, 11b/1

zevk (Ar.): Zevk, haz.

z. ide gör- (eğlenmek) 44a/5

zeyd (Ar.): Ziyade. fazla, çok.

z. 38a/20

zeyn (Ar.): Süs, bezek.

z. 57a/17

z. eyle- (süslemek) 20a/4-5, 50a/20

z. it- (süslemek) 19b/4

zıllu'llāh (Ar.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; Yıldırım Bayezid.

z. 67a/18

zıll-ı Huzā (Far.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; Yıldırım Bayezid.

z. 2a/6

zıll-ı İzid (Far.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; Yıldırım Bayezid.

z. 67a/12

zıll-ı Sübhān (Far.): Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi; devrin hükümdarı.

z.+uñ 67a/16

zī (Far.): Ne güzel, ne hoş, ne güzel.

z. 22a/11, 45b/9, 66a/1, 66a/1

zībā (Far.): Süslü.

z. 52b/15

z. it- (süslemek) 14a/3

zift (Ar.): Zift, kara sakız.

z. 64b/17

z.+den 4a/13

z.+ile 64b/15

z.+ler 64b/15

zihn (< Ar. *zih*n): Zihin, bellek.

z. 66b/5

z.+i 39b/10

zikir (< Ar. *z*ikr): 1. Allah'ın isimlerini söylemek suretiyle yapılan ibadet. *bk. zikir*

z. eyle- (Allah'ı anmak) 4b/3, 60a/6

2. Sözü etme, adını söyleme.

z. it- (adını anmak, sözü etmek)

zikr (Ar.): 1. Allah'ın isimlerini söylemek suretiyle yapılan ibadet. *bk. zikir*

z. it- (Allah'ı anmak) 4b/4, 6b/17, 20a/11,

2. Sözü etme, adını söyleme.

z. eyle- (söylemek, anlatmak) 52b/16
z. it- (adını anmak, sözünü etmek) 2b/18, 20a/15
z. olun- (söylenmek, anlatılmak) 41a/4-5
z.+in it- (söylemek, anlatmak) 67a/20
z.+indedür 2a/15, 14a/7, 27a/9, 40b/15, 52b/6

zıkr-i Celîl (Far.): Ululuk ve celal sahibi Allah'ı anma.

z. 20b/9-10

zıkr-i Hâk (Far.): Allah'ı anma.

z. 31b/6

zinde (Far.): 1. Gücü kuvveti yerinde, dinç.

z. 8b/18

z.+lerin 36a/6

2. Diri, canlı.

z. 30a/11

z. ol- (hayatta olmak, canlı olmak) 40a/1

zinhâr (Far.): Sakın, aman, asla.

z. 28b/15, 29b/14

zîrâ (Far.): Çünkü, şundan dolayı.

z. 12a/19, 28b/13, 33a/9, 33b/2, 48b/11, 54a/10, 62a/15, 66b/19

zirih (Far.): Savaş giysisi, zırh.

z. 37b/17

zirih-püş (Far.): Zırh giymiş olan (kimse).

z. 31a/16

zî-te'âl (Far.+Ar.): Yücelik sahibi; Allah.

z. 1b/2

ziyâd (Ar.): Artma, fazlalık, ziyadelik.

z. 3b/4, 26a/6, 26a/15, 26b/9, 29a/15, 29a/19, 29b/8, 30a/18, 31b/17, 46a/8, 46b/5

ziyâde (Ar.): 1. Fazla, çok.

z. 5a/1, 7a/7, 7a/10, 11b/20, 18b/21, 53b/1, 55a/10, 58a/9, 62a/20

z. eyle- [(mec.) Şanını yüceltmek, gücünü arttırmak] 19b/15

2. (mec.) Üstün.

z. tüt- (üntün görmek) 45a/7

ziyâfet (Ar.): Ağır lama, yedirip içirme, ziyafet.

z. eyle- (ağırlamak, ikramda bulunmak) 53b/4

z. it- (ağırlamak, ikramda bulunmak) 54b/17

z. kııl- (ağırlamak, ikramda bulunmak) 53b/3

z. ol- (ziyafet verilmek) 54b/19

zuhūr (Ar.): Meydana çıkma, görünme.

z.+a getir- (meydana getirmek, yaratmak) 37b/11

zulm (Ar.): Eziyet, cefa. *bk. zulüm*

z.+ile 26b/14

zulmet (Ar.): Karanlık.

z. 50a/11

zulüm (< Ar. zulm): Eziyet, cefa. *bk. zulüm*

z.+le 57b/20

zulümāt (Ar.): Karanlıklar; kötülükler.

z. 35a/19, 36a/7, 36a/17, 36a/18, 36a/19, 36b/2, 36b/13, 37a/19, 38b/13, 38b/20, 38b/21, 38b/21, 39a/15, 39a/19, 39b/8, 40a/3

z.+a 14a/9, 36a/9, 37b/19, 39a/12, 39a/13

z.+da 39a/19

z.+dan 36b/7

z.+dur 37a/20

z.+ı 38a/18

zūr (Far.): Kuvvet, güç.

z.+ıla 9b/14, 10b/4

zurefā (Ar.): Zarif kimseler.

z. 41b/4

zübāb (Ar.): Sinek.

z. 41b/17, 46a/19, 46b/11, 50a/9, 53b/1

Zühāl: Satürn gezegeni olup yedinci felekte yer alır.

Z. 17b/8

Zühre: Utârit'ten sonra güneşe en yakın gezegen, Çulpan, Venüs.

Z. 31a/11, 56b/8, 61a/8, 61a/15, 67a/21

zükūr (Ar.): Erkekler.

z. 2a/11

zü'l-Celāl (Ar.): Celal sahibi olan; Allah.

Z. 1b/3, 46a/15

zülf (Far.): Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.

z.+i 52b/8

z.+üñ 14a/7, 14a/8

z.+üñe 40b/20

Zü'lkarneyn: Makedonya kralı İskender'in lakabı. *bk. İskender Şāh, İskender-i Kübrā, İskender-i Zü'lkarneyn, Zü'lkarneyn*

Z. 38b/15

zünüb (Ar.): Günahlar.

z. 1b/4

Züpīn: Ünlü bir pehlivan. *bk. Züpīn-i ḥasm-efken, Züpīn-i cihāngīr*

Z. 25a/8, 28b/9, 28b/14, 33a/8, 33b/10

Z.+den 29a/3

Z.+ile 31a/20

Züpīn-i ḥasm-efken: Ünlü bir pehlivan. *bk. Züpīn, Züpīn-i cihāngīr*

Z. 28b/5

Züpīn-i cihāngīr: Ünlü bir pehlivan. *bk. Züpīn, Züpīn-i ḥasm-efken*

Z. 32b/12

zürriyāt (Ar.): Nesiller, soylar, zürriyetler.

z.+ı 7b/20, 8b/12, 15b/4, 59b/6

z.+ıla 23a/3

z.+ın 22b/20

z.+ınuñ 23b/9

z.+um 23a/2, 23b/10, 23b/19, 60b/4

z.+umdur 18a/8

z.+uña 65a/21

zürriyāt-ı şeyāṭīn (Far.): Şeytanlar topluluğu.

z. 8a/12-13, 15b/1

SONUÇ

1. Süleymân-nâme'nin tezimize konu olan Manisa nüshasının 39. cildi okunaklı ve harekeli bir nesih hattı ile yazılmıştır. Ancak özellikle bazı Arapça ve Farsça kelimeler birkaç şekilde (buḥār 20b/20 ~ buḥār 17b/4, ḥāk 21b/16 ~ ḥāke 24a/9, ḥāzır 42b/6 ~ ḥāzır 27b/21 ~ ḥāzır 13a/11) yazılmıştır. Bundan dolayı metinde standart bir imla yoktur.
2. Bazı alıntı kelimelerin, metindeki bütün kullanımlarında, bazen aslına yakın bazen de aslından farklı bir şekilde [(dürrihāt (< Ar. turrehāt), nümāl (< Ar. nimāl), seḥun (< Far. sūhan), süheyl (<Ar. şahīl)] kullanıldığı görülür. Yine bazı Türkçe ve alıntı kelimelerin *b*'li ve *p*'li şekillerinin alternanslı olarak kullanıldığı (beli 9b/13 ~ pel 17b/5, bürüdi 14b/13 ~ pürümiş 20b/20, felek 2b/17 ~ pelek 14b/15, bebr 20a/7 ~ pepr 22a/2) görülür. Bu durum bir ağız özelliği yansıması ya da müstensihinden kaynaklanan bir durum olarak değerlendirilebilir.
3. Metnin birçok yerinde atıf vavı yerine izafet kesresi (pehlevān-ı şark ı ğarb, ḥabībūñ °ışķ ı nāzından, ceng i cidāl idüp); izafet kesresi yerine de vav ya da ötreli vavın (rūḥ-u Aḥmed, maṭla^c-ı şubḥ-u yaķın, Efrāsiyāb-u hod-bīn) kullanıldığı görülür. Örnekler incelendiğinde birçoğunda ünlü uyumunun olduğu görülür. Bu durumu müstensihin duyduğu gibi yazması, yani yazı dilinin konuşma diline yaklaşmasıyla fonetik bir hadise olan ilerleyici ünlü benzeşmesinin imlada kendisini göstermesi şeklinde değerlendirmek mümkündür.
4. Metinde Uygur imla geleneğinin bir tezahürü olarak /ç/ sesinin cim harfi ile /p/ sesinin de bir kelime hariç (panpuķ 65a/3) *b* harfi ile gösterildiği, buna nazaran kalın sıradan kelimelerde Arap-Fars imla geleneğine uygun olarak sin (س) yerine sad (ص) harfinin daha fazla kullanıldığı görülür.
5. Eserin ister nazım isterse nesir bölümlerinde olsun ünlülerin yazımına dair kesinleşmiş bir kaide yoktur. Örneğin aynı kelimenin ilk sesini oluşturan /a/ ünlüsünün hem üstünlü elif (Ā) ile hem de medli elif (Ā) ile yazıldığı görülür. Bunun yanı sıra, manzum bölümlerde vezin gereği ünlülerin gösterilmesine bazen dikkat edildiği görülür. Örneğin, kapalı hece için üstünlü elif (Ā) yerine medli elif (Ā) ya da dik üstünlü elifin (Ā) kullanıldığı görülür. Ancak bu durum metnin geneli için geçerli değildir.

6. Metinde yer alan iki kelimenin (itseñne 37b/9, ölüncene 12b/12) sonuna bir hece eklemesi yapıldığı görülür. Bu durum da ağız özelliğinin metne yansımalarının farklı bir şekli olarak değerlendirilebilir.

7. Eski Anadolu Türkçesi ile Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerini yansıtan eser, bir geçiş dönemi özelliği taşır. Ahmet Bican Ercilasun (2004: 462-463) ve Mustafa Sarı (2011: 1501-1510)'nın çalışmalarında Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş hususiyetleri olarak nitelendirebilecek kültürel ve temel söz varlığındaki değişim ile fonetik ve morfolojik bazı özellikler öngörülmüştür. Belirlenen bu hususiyetlerden çalışmamızla ilgili olanları şu şekildedir:

A) Kültürel ve temel söz varlığındaki değişim

1. Kültürel söz varlığındaki değişim: Metnimizde *Tañrı* kelimesi (hiç kullanılmadı) bunun yerine *Allāh* (24 kez) ve *Hak* (çokça kullanıldı); *damu/ıamu* (hiç kullanılmadı) yerine *cehennem* (5 kez); *uçmak* (2 kez) yerine *cennet* (14 kez); *ferište/ferišteh* (4 kez) yerine *melek* (35 kez), *yazuk* (hiç kullanılmadı) yerine *günāh* (6 kez) kelimelerinin kullanılması,

2. Temel söz varlığındaki değişim: Metnimizde *geñez* (hiç kullanılmadı) yerine *āsān* (2 kez); *şayru* (hiç kullanılmadı) yerine *hasta* (1 defa); *viribi-* (hiç kullanılmadı) yerine *gönder-* (44 kez) kelimelerinin kullanılması.

B) Fonetik ve morfolojik özelliklerdeki değişim

1. Küçük ünlü uyumuna uyan kelimelerin artmaya başlaması: *berü* 55b/21 (2 kez) ~ *beri* 40a/9 (1 kez), *degül* 19a/19 (47 kez) ~ *degil* 13a/7 (5 kez), *gümüş* 20b/15 (1 kez) ~ *gümüş* 19b/3 (9 kez), *kendüye* 19b/17 (11 kez) ~ *kendiye* 23b/5 (5 kez), *kıru* (3 kez) ~ *kuru* 26b/2 (7 kez), *toğrı* 25a/9 (1 kez) ~ *toğru* 66a/12 (6 kez); *dürüş-* 10a/9 (4 kez, hep bu şekilde), *unut-* 61a/17 (2 kez, hep bu şekilde), *okı-* 31b/11 (7 kez) ~ *oğu-* 4b/11 (41 kez), *süri-* 35b/12 (4 kez) ~ *sürü-* 6a/9 (45 kez), *yüri-* 7a/15 (3 kez) ~ *yürü-* 10a/3 (43 kez); *dostluk* 33b/2 (3 kez) ~ *dostlık* (1 kez), *çokluk* 6a/18 (5 kez, hep bu şekilde), *şusuzluk* 51a/20 (3 kez, hep bu şekilde); *süñüşdüler* 10a/8 (çokluk 3. şahıs görülen geçmiş zaman çekiminin bütün örneklerinde dudak uyumu görülür).

2. -(y)IsAr (19 kez) ekinin yanı sıra -(y)AcAK (44 kez) ekinin de yaygın olarak kullanılmaya başlanması,

3. *yori-* fiilinin şimdiki zaman eki (gelü yorur 25b/20-21, gide yorur 35a/19, geli yorur 56a/12) olarak kullanılmaya başlanması,

4. -GII ekinin kullanım sıklığının azalmaya başlaması: *aç-Ø* (2 kez), *açğil* (1 kez); *eyle-Ø* (20 kez), *eylegil* (9 kez); *gel-Ø* (9 kez), *gelgil* (1 kez); *it-Ø* (11 kez), *itgil* (1 kez); *kıl-Ø* (26 kez), *kılğil* (4 kez); *ol-Ø* (9 kez), *olğil* (3 kez); *vir-Ø* (çokça kullanıldı), *virgil* (5 kez).

5. Ek fiilin geniş zaman çekiminde kullanılan *turur / durur* ile birlikte onun ekleşmiş ve kısalmış şekli olan *-dUr*'un (çokça kullanıldı) kullanımının yaygınlık kazanması,

6. Teklik birinci şahıs istek çekiminde kullanılan “n”li şahıs eklerinin (9 kez) yerini “m”li şahıs eklerine (12 kez) bırakması.

8. Eserde iki kelime dışında (°alev 50b/16, inan- 8b/12) Türkçe kelimelerde damak uyumu tamdır. Dudak uyumunda ise bu durum tam tersinedir. Çünkü eserin yazıldığı dönem dudak uyumu için henüz çok erken bir dönemdir.

9. İmladaki klişeleşmeden dolayı Eski Türkçeden beri devam eden ünsüz uyumsuzluğu EAT’de devam eder. Bu durum, istisnasız olarak, EAT’den Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri taşıyan metnimizde de aynı şekildedir.

10. Günümüz Türkiye Türkçesinden farklı olarak *+lAr* ekinin sayı sıfatlarından veya sayı sıfatı öbeklerinden sonra gelen isimler ile gramatikal olarak çokluk halde bulunan alıntı kelimelere de eklendiği görülür.

11. Zaman eki olarak en fazla görülen ve duyulan geçmiş zaman eklerinin kullanıldığı, görülen geçmiş zamanın teklik 1. ve 2. şahısları ile çokluk 2. ve 3. şahıs çekimlerinde zaman ekinin ünlüsünün daima yuvarlak olduğu, sadece teklik 3. şahıs çekiminde zaman ekinin ünlüsünün daima dar olduğu görülür. Duyulan geçmiş zaman eki ise bütün çekimlerde dar ünlülü olarak kullanılmıştır.

12. Firdevsî, Şehnâme’den ve yazarı Firdevsî-i Tûsî’den çok etkilenmiş, onun gibi yazabilmek için çok çaba sarfetmiştir. *Süleymân-nâme* ciltleri hep Şehnâme’de anlatılan

olaylar ve bu olayların kahramanları ile İran'ın ünlü kahramanlarıyla doludur. Bunun yanı sıra Hz. Süleyman'ın şeytanlarla, cadılarla yaptığı savaşlarda hiç duyulmadık birçok tuhaf isimle (°Āric, °Ayyūr, Berķ-ı cāzū, Dağdağa, Demdīki, Hūnhārī, attāl, Ma°reke, Māric, Rabṭ-ı Yābis; Denes, Dülil, Genes, Givem, arķarhā...) de karşılaşılır.

13. Metinde, üç yüz binden büyük sayıları ifade etmek için “sayı+kez+yüz biñ” kalıbının kullanıldığı görülür: *dört kez yüz biñ* leşker-i cāzū 64b/10-11, *yedi kez yüz biñ cāzū* çerisinle 64b/21-65a/1, *on sekiz kez yüz biñ sipāhī* 20b/8, *on altı kez yüz biñ* er 34b/3. Sadece bir yerde “kez” ifadesi yerine “kerre” ifadesinin kullanıldığı görülür: *on kerre yüz biñ cāzū* leşkeri 57b/14.

14. Eserde, Firdevsī'nin her fırsatta insanlara nasihat vermeye çalıştığı, bu nasihatlerini de özlü sözlerle, atasözleriyle, deyimlerle süslediği görülür:

Özlü Sözler

Yā Süleymān-ı zamān, °āıl oldur kim düşmāna mühlet virmeye. °Adūnuñ mişāli yedi başlu ejderhāya beñzer. Zehri bigi vücūdından, gönlünden gitmek mümkün degüldür. °Adūnuñ varlığından °adem olduğı efdaldür. °Adūya emān, °ömürden zamān viren kāmil degül, cāhil echeldür. 21a/18-20

Atasözleri

ama ama göl olur; tutup bir vilāyet halkın ğarķ ider yā Süleymān! 21b/5-7

Gördi kim olacak oldu, şoñ peşimānlık aşşı kılmaz 18a/12

Bādem çiçeği gibi a açaları kara gün def° itmeg-içün pehlevānlar üzerine saçdılar. 30b/3-4

Deyimler

Ne ğam yirsin Süleymān-ıçun? 11b/3-4

Niceler dahı kılıç yüzinden ğiñ yire kaçdılar, yüz şuyın yire saçdı[lar] 17b/13-14

KAYNAKÇA

ARAÇ Güllü, *Uzun Firdevsî ve Hakayık-Nâme'si (İnceleme-Metin-Sözlük)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

AKAY Asuman, *Firdevsî- Süleymân-nâme (44. Cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

AKAY Asuman, "Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S.118, Şubat 1999, ss. 217-228.

AKAY Asuman Ahmed, "Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymânâme-i Kebîr'indeki Deyimler", *Electronic Turkish Studies*, Yıl 9, S. 9, 2014, ss. 103-122.

AKSOY Mustafa, *Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâmesi'nde Destan Unsurları (39-45. Ciltler)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

AKSOYAK, İ. Hakkı. "Osmanlı Şairlerinin Aruz Tasarrufları Ve Araştırmacıların Gereksiz Müdahaleleri", *Turkish Studies* 3/6, ss. 59-74, 2008.

AKSU Rabia, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (10. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

ALPER Kadir, "Türk Edebiyatında Süleymân-nâmeler", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/7 Summer 2014*, ss. 147-163.

ALYILMAZ Cengiz, "Zamir n'si Eski Bir İyelik Ekinin Kalıntısı Olabilir mi?". *Türk Gramerinin Sorunları (Birleştirilmiş 1. Baskı)*, Ankara: TDK Yay., 2011, ss. 515-525.

ATASEVEN Yusuf, *Erzurumlu İsmail Hakkı ve Kitâb-ı Gevheriyye'si (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019.

BABİNGER Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (Çev. C. Üçok), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

BANGUOĞLU Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi (2. Basım), Ankara, 1986.

BAYRAKTAR Nesrin, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yayınları, Ankara, 2004.

BERBERCAN Mehmet Turgut, *Eski Türk Filolojisine Giriş*, Bilge Oğuz Bilim Yayınları, İstanbul, 2018.

Beyanî Mustafa Bin Carullah, *Tezkiretü'ş -Şuara*, (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara, TTK Yayınları, 1997.

BİÇER Bekir, *Firdevsî-i Rumî ve Tarihçiliği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2005.

BULAK Şahap, *Karşılaştırmalı Tarihî Türk Yazı Dilleri Grameri (Fiil Çekimi)*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017.

Bursalı M. Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C. II, (Haz. Fikri Yavuz, İsmail Özen), İstanbul, Meral Yayınevi, 1972.

BÜKE Himmet, *Firdevsî-i Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015a.

BÜKE Himmet, “Firdevsî-i Rumî, Hayatı ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler”, Journal Of Mehmet Akif Ersoy University Social Science Institute, 7/13, 2015b., ss. 481-501.

BÜYÜKKARCI Fatma, *Firdevsî-i Tavîl and His Da'vet-nâme (İnceleme, Metin, Dizin, Tıpkıbasım ve Mikrofiş)*, Harvard Üniversitesi, 1995.

BÜYÜKKARCI Fatma, “The World of Spirits in Firdevsî-i Tavîl’s Davetnâme Book of Magic”, P: Art & Culture, (12), 2004, ss. 27-45.

COŞKUN Mustafa Volkan, “Açıklamalı ve Karşılaştırmalı Ses Olayları Süreci”, Türk Dil Bilgisi Toplantıları-2 Türkiye Türkçesi Ses ve Şekil Bilgisi Bildiriler, TDK Yayınları, Ankara, 2017.

ÇALIŞKAN ATASOY Fatma, *Firdevsî-i Tavîl’in Kitâb-ı Hayât ü Memât Adlı Eseri (Tahlil ve Metin)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2019.

ÇATIKKAŞ M. Ata, *Süleyman-nâme (72. Cilt)*, (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1979.

ÇATIKKAŞ M. Ata, “Türk Firdevsî’si ve Süleymân-nâme-i Kebîr”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 25, C. X, İstanbul, 2003, ss.169-178.

ÇATIKKAŞ M. Ata, “Firdevsî-i Rûmî’nin Satranç-nâmesi”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.37, İstanbul, 2006, ss. 186-198.

ÇELİK Zeynep, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-nâme Yazmasınının (81. Cilt) (82b-123b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

DENY Jean, *Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları (Türkiye Türkçesi)*, (Çeviren: Oytun Şahin), Ankara, TDK Yayınları, 2013.

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2000.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 2009.

DİREKÇİ Bekir, “Kitâbu Kıssa-ı Kahramân-ı Kâtil'in Paris Bibliotheque Nationale (Supp. 344) Nüshası Üzerine Bir Değerlendirme”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 49, Ağustos 2020, ss. 73-91.

DOĞAN Ahmet Turan, “Türkçede odaklı şimdiki zaman biçim birimi {-yor} ve bunun Oğuz Türkçesindeki durumu” Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi, 5 (2), 2020, ss. 246-265.

DUMAN Musa, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17.Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara, TDK Yayınları, 1995.

DUMAN Musa, *Makaleler (Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine)*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2013.

EKŞİOĞLU Serap, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme-Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2018.

ERCİLASUN Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, ss. 462-463.

ERCİLASUN Ahmet Bican, *Makaleler (Dil-Destan-Tarih-Edebiyat)*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2014, ss. 347-352.

ERCİLASUN Ahmet Bican, “Arap Harfli Türkçe Tarihî Metinler Nasıl Okunmalı?”, Uluslararası Türkçe Tarihî Metin Araştırmaları Sempozyumu (Metin Yayımı, Kataloglama, Dijitalleştirme) Bildirileri, Almatı, 2019, ss. 95-102.

ERDEM M. Dursun, *Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması (74. Cilt)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

ERDEM M. Dursun, “Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle”, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 Fall, 2008, ss. 236-261.

ERGİN Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım Yayım Tanıtım, 2009.

ERSOY Asu, *Eski Anadolu Türkçesinde İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

GABAIN Annamari von, *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. M. Akalın), Ankara, TDK Yayınları, 1988.

Gelibolulu Mustafa Âli, *Kühü“l-Ahbâr“ in Tezkire Kısmı*, (Haz. Mustafa İsen), Ankara, AKM Yayınları, 1994.

GENÇ Gülnaz, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler)*, *Giriş-Metin-Sözlük*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

GÖK Âdem, *Firdevsî-î Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr (37. Cilt), İnceleme, Tenkitli Metin* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

GÖKCAN TÜRKDOĞAN Melike, “Ahmedi’nin İskendernâme’sinde Kadın Hükümdar Modeli ve Kraliçe Kaydafa”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/7 Fall, 2009*.

GÖZÜTOK Ahmet, *Eski Anadolu Türkçesinde Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

GÜLENSOY Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, TDK Yayınları, Ankara, 2007.

GÜLSEVİN Gürer, Erdoğan BOZ, *Eski Anadolu Türkçesi*, (1. Baskı), Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

GÜLEÇ Hamdi, “Süleymân-nâme’de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil Üslup ve Motifler”, *Bilig*, S.36, Kış, 2006, ss. 243-260.

GÜLSEVİN Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara, TDK Yayınları, 2011.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, Millî Eğitim Yayınları, İstanbul, 1974.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, *Karahanlı Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, Ankara, 2013.

JAFAROVA İlhama, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-nâme-i Kebîr’i (63. Cilt) İnceleme-Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2010.

KANAR Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2013.

KARAHAN Leyla, *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.

Katib Çelebi, *Keşfü’z-Zünûn*, (Çev. R. Balcı), İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2007.

KAYA İbrahim Halil, *Eski Anadolu Türkçesinde Birleşik Fiillerin Kuruluşu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Siirt: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü’ş-Şuara*, (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara, TTK Yayınları, 1981.

KİRİK Esra, *Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymân-Nâme’si-75. Cilt (Giriş- İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

KORKMAZ Zeynep. "Eski Anadolu Türkçesinde Aslı Ünlü Uzunlukları." Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, 1971, 3-4.

KORKMAZ Zeynep, *Sadru'd-dîn Şeyhoğlu Marzubân-nâme Tercümesi (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, DTCF Yayınları, Ankara, 1973.

KORKMAZ Zeynep, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 1992.

KORKMAZ Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesinde Aslı Ünlü (Vokal) Uzunlukları”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, TDK Yayınları, Ankara, 2005a.

KORKMAZ Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar” *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C I*, TDK Yayınları, Ankara, 2005b, ss. 496-497.

KORKMAZ Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yayınları, Ankara, 2009.

KÖKSAL M. A., *Büyük Peygamberler Tarihi*, Köksal Yayıncılık, İstanbul, 1999.

KÖKSAL M. F., “Metin Neşrinin Ana Esasları”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. S. 31, 2012, ss. 179-209.

KÖKTEKİN Kazım, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2011.

KÖPRÜLÜ Mehmed Fuad, “Firdevsî” *İslam Ansiklopedisi C. IV*. İstanbul: MEB Yayınları, 1945.

KÖPRÜLÜ Mehmed Fuad, “Firdevsî”, *İslam Ansiklopedisi, C. VI*, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.

Latîfî, *Tezkiretü’ş-Şuarâ ve Tabsıratü’n Nuzamâ*, (Haz. Rıdvan Canım), Ankara, AKM Yayınları, 2000.

MANSUROĞLU Mecdut, “Eski Osmanlıca” (çev. Mehmet Akalın), *Tarihî Türk Şiveleri*, TKAE Yayınları, ss. 247-276, Ankara, 1998.

NOYAN Bedri, *Firdevs-i Rûmî Manzûm Hacı Bektaş Veli Vilâyetnamesi*, Ankara, Can Yayınları, 1996.

OLGUN İbrahim, İsmet PARMAKSIZOĞLU, *Firdevsî-i Rumî Kutb-nâme*, TTK Basımevi, Ankara, 2011.

ÖZKAN Mustafa, Mahmud b. Kadı-i Manyas, *Gülîstan Tercümesi*, Ankara, TDK Yayınları, 1992.

ÖZKAN Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

ÖLMEZ Mehmet, *Köktürkçe ve Eski Uygurca Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017.

ÖZBEK ARSLAN Necmiye, *Firdevsî-İ Rûmî Süleymân-Nâme-i Kebîr 11.,12.,13. Ciltler (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

PARLATIR İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2006.

SARI Mustafa, “Eski Anadolu Türkçesi’nden Osmanlıcaya Türkçede Art Zamanlı Değişmeler” 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara, 2011, ss. 1501-1515.

SAVRAN Hülya "Türk Dilinde Yuvarlaklaşma Olayı ve Dudak Uyumu." *Türkbilig* 35, 2018, ss. 89-96.

ŞAHİN Hatice, *Ferah-nâme Dil Özellikleri-Metin-Söz Dizini* (Yayınlanmış Doktora Tezi), Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1993.

ŞAHİN Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2011.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR Sezer, *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleyman-nâme Yazmasınının (81.cilt, 28yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2003.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR Sezer, *Firdevsî-i Rûmî Terceme-i Câme-şûy-nâme*, Simurg Yayınları, İstanbul, 2009.

SUCU Ahmet Özhan, *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-Nâme (67-68. Cilt) İnceleme-Tenkitledir Metin-Dizin*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

ŞİMŞEK Yaşar, “Süleyman-name'nin Dili Üzerine (76. Cilt)”, *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 3, 2014, ss. 264-278.

ŞÜKUN Ziya, *Farsça-Türkçe Lügat Gencinei Güftâr Ferheng-i Ziyâ I-III*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984.

TANYILDIZ Ahmet, *Firdevsî-i Tavîl Münâzara-i Seyf ü Kalem (İnceleme-Metin-Sözlük)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Ankara, 2005.

TEKİN Talat, *Orhon Türkçesi Grameri*, Kitap Matbaası, İstanbul, 2003.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Şeyhî'nin Husrev ü Şîrin'i (İnceleme-Metin)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1963.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi (Gramer-Metin-Sözlük)*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.

USTA Halil İbrahim, *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, İnceleme-Metin-Sözlük (43-44-45-46. Ciltler)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

USTA Halil İbrahim, “Geçiş Dönemi Eserlerinde Fonetik Kodlayıcıların Analizi (XV.-XVI. Yüzyıllar)”, *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştay Bildirileri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2010.

ÜNVER İsmail, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” *Turkish Studies*

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.
S. 3/6, 2008, ss. 1-46.

ÜSTÜNOVA Kerime, *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, Sentez Yayıncılık, Ankara, 2012.

ÜSTÜNOVA Kerime, *Eylem İşletimi*, Sentez Yayıncılık, Ankara, 2016.

YAVUZ Kemâl, *Şeyhoğlu Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ (İnceleme-Metin-İndeks)*, AKM Yayını, Ankara, 1991.

YILDIRIM Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2008.

YILMAZ Kadir, “1556 Tarihli Muhammediye’de Yardımcı Ünlüler Açısından Dudak Uyumu”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (4), Aralık, 2020, ss. 816-832.

İNTERNET KAYNAKÇASI

<https://sozluk.gov.tr/>

<http://lugatim.com/>

<http://tebdiz.com/>

<https://www.kamusiturki.com/>

<https://www.osmanlicasozlukler.com/>

<https://www.kuranmeali.com/>

<https://www.vajehyab.com/>

<https://tevakku.com/>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/>

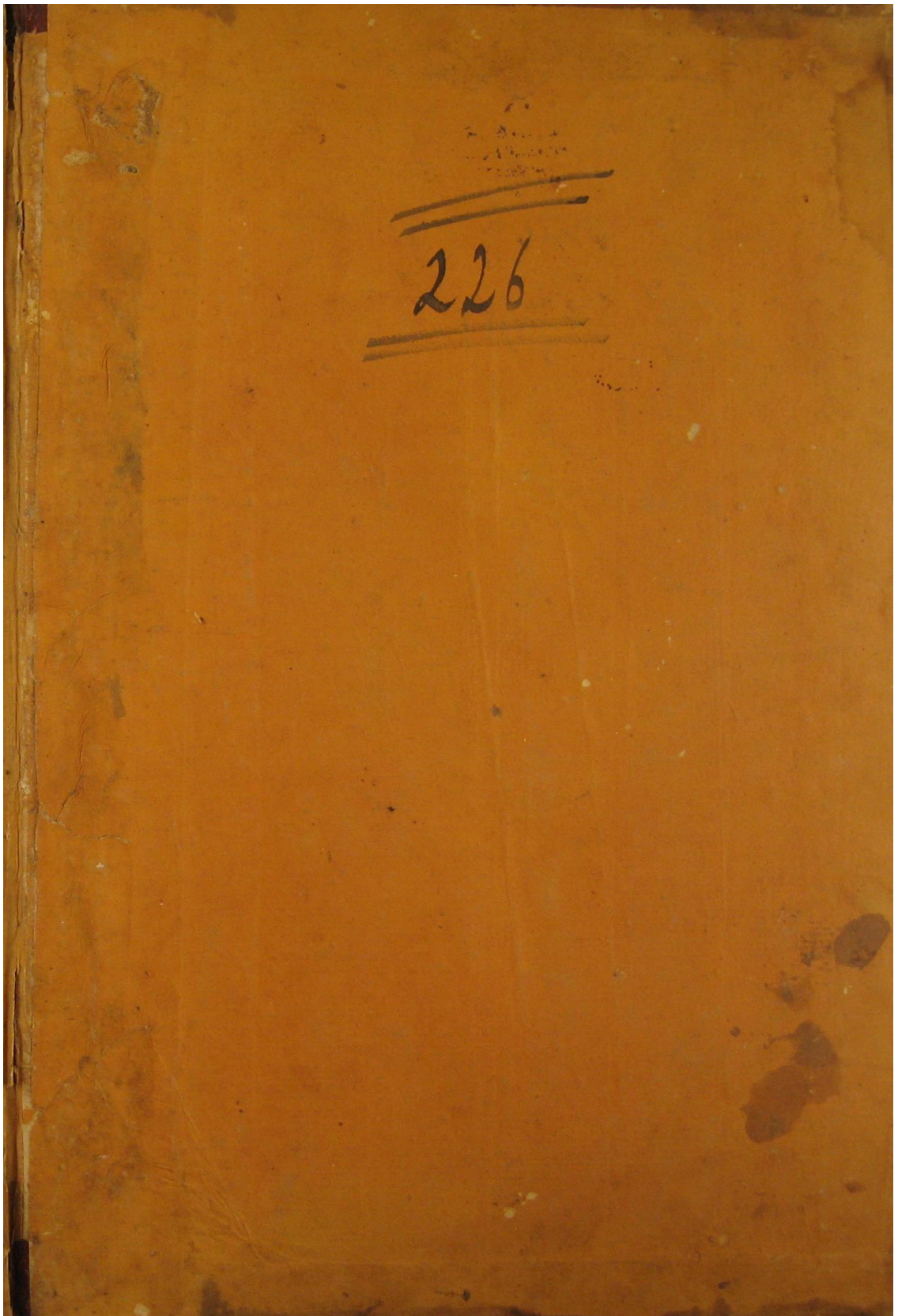

BEŞİNCİ BÖLÜM
TIPKIBASIM

T.C.
AKHİSAR
ZEYNELZADE KÜTÜPLÜĞÜ
İBNÜLİDÖD
SAYI

226

1 إِنَّهُ مُرْسِلِمَانٍ وَإِنَّهُ بِنِ
 2 كَيْفُ كَمَدَّرْ مَنْهُ أَوْلَادُ جَانِ أَفَوَيْنِ
 3 عَرَفْتِي نِي أَيْسَحِينِ وَبَادِ أَتَشَابُ لُطِينِ
 4 غَاظِرُ وَسَاغِي عِيُوبِ وَعَالِمِ دَوَاقِفِ غِيُوبِ
 5 كُلِّ شَيْدُرٍ أَوْلَادُ مَنْ شَاوَهُ هَاتِ غِيَاتِي
 6 فَأَدْرَأُ وَيَكْحَاكُ أَدَمُ بَادِ عِيَا قِيَاوِينِ
 7 مَطْلَعِ صَبِيحِ وَبُيُوتِ أَقْنَابِ الْمُرْسَلِينِ
 8 سَاكِنِ الَّذِي بَرَسُوكَهُ قَائِلِ الَّذِي يَزِي مَعَانِ
 9 لَهْرُ مَوَادِيُوبِ أَوْ لُجْنِهِ بِيَاكِي جِهْرِي لَمِينِ
 10 قَابِ قَوْسَيْنِ إِذْ مَنَزَلِ فَرِحْتِي لِحْصِيلِ أَدَبِ
 11 كِ الَّذِي فَرِحْتِي قَانَ أَكَانَ لِي إِذِي أَكَلَهُ بِأَكْ دِينِ
 12 دَاكُهُ عَصِيَاةً قَصْدًا لِي وَكَأَكْرَحِ صِلَهُ
 13 يَبِيحُ دُخْمَانُ نَعْمِ أَحْمَدُ بَاكِي هَمَزِينِ

نَظْمٌ
 نَزِي تَكَا اللَّهُ تَبَارَكَ لِي إِذِي إِجَادِ الْقَدِيرِ
 مَبْدَعِ أَوْلَادِ بَرَكَمَالِ وَنَاصِرِ حَافِظِ مَعِينِ
 نَاصِحِ مَحْرُومِ نَاغِي أَتَنَلَهُ أَرَاكُنِ أَدْنِ مَرَضِ
 زَارِبِهِ بَانَ أَوْلَادِي نَاكِي لَوْجِ إِيْمَادِنِ مَبِينِ
 أَحْمَدُ وَمُحَمَّدُ حَامِدُ أَوْلِ مُحَمَّدٍ مُصْطَفَا
 هُمُ نَبِي خَاتَمِ أَفْضَلِ هُمُ رَسُولِ بَرَكْرِينِ
 إِذِي لَمَّا مَلَأَ أَيْمَانِيهِ كَيْدِي جَلِي سِدْرِيهِ
 خَسِرْتُ عَرَشِي رَشِيَانِ كَيْدِي مَسْدُ رَشِيَانِ
 صِدْقَتِهِ شَاهِدُ دَرَرِ الْجَمِيلِ نَوْبَتِ زُورِ
 خَاصِمِ أَحْمَدِ دَرَرِ أَوْلِ تَفْهِيمِ الْمَلِيحِ
 لِحُرُوفِهَا نَدِينُ نَهْرُ أَوْحِ أَوْ يَبِيحُ كَتَبِي بَانَ
 طَارِقِ كَيْدِي أَوْلِ مَشْقُودِي تَرَدِي جَوْحِ هَقْمَتِي

1	جَارِيَارِ بَكْرِ الصِّدِّيقِ الدَّرُّرِ دِينَ دَارِ بَيْرِ	شَاهِ عَادِلِدْ عَرُومَانِ اُولُورُوجِي مَبِينِ	نَاهِ وَلَا يَنْدَرِ عِلِّي حَيِّ الوَفِيِّ المُرْتَضِيِّ
2	قَائِمِ دِي بِي نِي نَمَقُ السُّتَرْ حَمِينِ	هَلْ آتِي وَصَفِنَه كَلْدِي لَا فَيَحْتَقِدِرَه	كَاشْفِ خِلَافَتِ اُولِ مَبِيرِ المُوْمِنِيْنَ
3	جَنِيمِ نُوْرِي عَرُومَانِ دَرُ حَسِي خَلِي حَسِي	دَرُ هِينِكْ تُوْر دَرُ نُوْرِي حَمِي حَمِي	شَاهِ حَسِيْنَ بَالِكْ جَانْدَرُوجِ اَحْمَدِ سَجَانِ
4	نَفْسَه لَبْ كَلْدِي حَمِي اُولِ مَلَامِ اُوْرِي	فَتَقَه خِيْدَرِ عَيْنِكْ وَآه فِرَاقِ بِي قَبَا جَانِ	اَهْ بَلَايِ كَر بَلَاكْ كُو كَلْمَرِ اِنْدِي خَرَابِ
5	تَا قِيَامَتِ اِلَهْ اَوْلَادِنَه فِرْدَوْسِنِ	صَدِيْقِيْتِ دَا اِمَا صَوَا عَلِيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ	شَاهِ شَاهِي اَلْ عُمَانِ اِلْدَرُوجِ خَانِ بَا يَزِيْدِ
6	وَاَرِيْتِ نِي كَرِي حَمَانِ طِيْلِ خَدَا نَحْتِ نَشِيْنِ	دَا اِيْنِ جَدْرِ اَوَّلِدْ نَقَطُوْ قَطْبِ نَلَكْ	اِيْنَه رَا اِيْ اَوَّلِدْ مَطْلَعِ صَبْحِ وَ يَقِيْنِ
7	قَصْرِنِكْ كُو شِكِيْدَرِ مَلَا وَ فَلَكَ عَالِيْ شِيْدِ	بُو سِنَانِ بَا غَلَبِ بَا عِيْ هَشِيْ خَلْدِي بَرِيْنِ	دَرُ كِهِيْنِكْ خِيْمِيْنِيْدَرِ مَقْصَدِيْ دَا رَايِ اِيْ
8	صُوْرَتِ اَلْفَا بَدِ نَفْسِيْ نِي كِيْمِ وَ هَمِ نِي كِيْنِ	بِنَه سِيْنِكْ كَمَرِيْدَرِ اَل رَسْمِ اَرْدُوَانِ	جَا كَرِيْنِكْ اَحْقَرِيْ اَلْفَا سِيَابِ وَ حُوْدِيْنِ
9	لِحَا لِكَلْ اَلْ دَرُ مَشْرَفِ نَه نَلَكْ رُوِيْ جِهَانِ	طَلْعَتِ كَلْدِيْدَرِ مَنُوْرِ نَخْلَه تَا جِ وَ نِي كِيْنِ	اُولِ مَبِيْرِ سُلْطَنَه جَا رِ بَالِيْ اِيْنِ نَشَاهِ
10	شَمْسِ كَمَرِ كَا وِلَهْ مَرْمَشَانِ جَرِيْحِ اَبْرَاجِ بِيْنِ	خَلْفَه دَرُ كِيْ حُوَادِثِ دَرُ دَرُ سِيْدِيْدِ	مَلِكِ اِنْصَافِ وَ قَائِمِ دَرُ حَمِيْنِ وَ كِيْ حَمِيْنِ
11	تَا مَتُوْلِدِ اَوْلَهْ دَا اِيْمَرِيَانِ وَ بُوْدِ كُوْرِ	تَا مَتُوْرِ اَدِيْ اَوْلَهْ شَاهِ بُوْشُوْرِيْ بِلَهْ سِيْنِ	دُوْلَتِيْ بَا يِ نُوْرِيْ اِيْلِدَرِجِ خَانِ شَهْرِيَارِ
12	هَرِ بِلَادِ حَفِيْ اِيْنَه حَا فِظِ نَصِيْرِ اَوْلَمِيْنِ	شِعْرِ دَرُوجِ وَ سِيْنِكْ نَلُوْمِ سُوْرِيْدَرِ هَرِ	جُوْمَرِيْ كَامِلِ كَلْمَهْ قِيْمَتِيْ بِيْلَهْ هَمِيْنِ
13	نَلَكْ دَسْتَمِ مَنُ حَقِيْرِمِ لِيْ كِ سُوْرِمِ دَرُ رِ	مَنْ حَلَالِ زَادِيْمِ شِعْرِمِ وَ لِيْ جَمْرِ مَبِيْنِ	شَاهِ سَلِيْمَانِ قَصَهْ سِيْدِيْنِ كُوْشِ تَلِكَمِ شِعْرِيَارِ
14	سُوْرِيْ هَرِ كِ قِيْلَهْ كَامِلِ اَكْمَلِ اَوْنِ اَفْرِيْنِ	سَلِيْمَانِ نَامِنِكْ بُو نَظْمَانِ بَرِيْجِي	سُوِيْ كَلِ فِرْدَوْسِيْ حُوْشِيْ اَمْلَحِ كَلَامِ
15	كِرْجِيْمَانَه نَفْسَه وَ بَرْدِ كِ نِظَامِ	مَجْلِسِنِكْ ذِكْرِنَه دَرُ	سُجُوْطِ مَطْلَقِ سُوِيْلِ اَوْلَايِ حَضْرَتُوْكَ
16	شِعْرِ رُوْفِ وَ رِيْمِ اَوْلُوْرُ صَنَمِنِكْ	سُوِيْلِدْ عُنَا قَصِيْدِيْلَهْ عَزَاكْ	كِرْ كَنُوْرِ رُقْعَلَهْ بَا شَاهِ كُوْرِكْ
17	بِنَارُوْكَ دِي وَاْنِ كِرْجِيْهِ مَمْتَنِبَرِ	لِيْ كِ عَارِفِيْ دِيْمَزَا كَا هِيْجِ هَنْدِ	كَمَرِ هَنْدِ بَرِ شَهْرِ بِنِيَادِ اِيْمَلِكْ
18	مَعْرِفَتَهْ اَبِيْ اَبَا دِ اِيْمَلِكْ	تَا نَشِيْرِ اَوْلَا سَلِيْمَانِيْ قَصِيْرِ	قَالَهْ بَا قِيْ دُوْنِ وَ كَبِيْجَهْ مَا هِ عَصْرِ
19	كَمَرِ جِهَانَهْ اَدَمِكْ اَدِيْ قَالُوْرِ	شَاهِيْ كِيْدَرِ عَدْلَهْ دَا دِيْ قَالُوْرِ	جِهَدِ اِدَا كُوْرِ بَا قِيْ قَالَهْ يَخْشِيْ اَدِ
20	خَيْرِيْلَهْ يَادِ اِيْلِيَا بِيْلِيْشِ وَ بِيَادِ	فِرْصَتِكْ فُوْتِ اَتِيْبُوْبِ سُوِيْلَهْ سُرْ	دَمِ كَلَاكِيْ خَاكْ اَوْلَهْ كُوْرِكْ يُوْرِكْ
21	جَانِ كُوْكَ كِيْدَرِ جُوْرِيْ رِيْدِ وَ جِيْمِ	اَدِيْ اَوْلُوْرِ عَدَمِ قَالُوْرِ اِسْمِ	لِيْ كِ اَدِ اَوْلِ اِيْشِيْدِنِ تَحْسِيْنِ اِيْنَه

1	آدم اوكي دكليان نغزني ايده	آذ خيلك آدي كر كيم اوكلور	ديمزم غرود آدي كيم سوكلور	
2	يا سخاوت اهلي اول آدي قرن	بخشيشايت نعت يدريقت قرن	يا غني اولما دوكساي فقير	
3	دي كلامك سيكل بس لانظير	نوله اولكه يقسه زرله سيم درم	نطقكوز ددر كوهر من درم	
4	سوزهر در آني نادان سلسر	غير صراف جوهر فرق ايلسز	حال معاني جزيه فردي بس	
5	صاح نظم درين هماه پيش بس	حاضه كيم اوله سيمان جوهر	معي درين اينار ادا دقري	
6	ليك اولدي ايلدره خانه مزدي	بوكلانكم اولدر شاه بايريد	حق تقه دولتي نلسون يوجه	
7	كه اولدر عالم اجنه شاه خوجا	بنه سيدر شاعري فردوسه	شاه محمده بو حقيري طوسه	
8	دكه امدني قصه ندر شعر بيار	وبرصلوات مصطفايه يادكار	داستان قاهر بزي سا مسوار	
9	حكيم قولجه بو معتبر و دلبر	كتاب سليمان نامك مصنفي	فردوسي بنه ناقون افكنده	
10	لغز حكيم قولنه و افلاكون ناي	تغندر كه بويلماز نامك	مقدم انر مصنفلي مؤلفر يد	
11	بس اول اكي كامل اسناد دروك	اقوال اوزر نه كنا بلر نه	مسطور اوكن نظاري ازر نه	شيله املح حكايت
12	ايدر كيم بزور قتموز سليمان	حضرت قلب جناح ارسته	ويوب همقه از اجانب قاهر بزي	سام سوان
13	كلديكه بنا اول نه انكم قاهر بن	سام اول شهر كورر كه	مالبه اولب خبر كيم صوردي	و دب شهري
14	كورمك جان استدي بس مشلات حل	اولوب قررهاي و ايله ديچك	قاهر بزي سام سوار	وك كوكلنه
15	بو يورنديكم اول شهري ورب كون	اونك طيسمات غرايات	عجايبات ترنه مطلع اوله	اندر دنوب
16	قرهاي ديون اينديكم يا قرهاي ديون	نجه اوله كيم بني اوله	عنه ايله بن كوردي	ديو فرصت
17	بلوب كوكلندت اينديكم بن بو	كافرست بوورسم نك يوزنه	بلور ديوب بشاري اول	شهرك اوصاف
18	حميه بن ذكر انمكا قاهر بن	ساي سوري هلاك انمكا	نكر ايلدي دبي كوكلنه	قاهر ورك اولقدر
19	كرد بگر قاهر بريك جانله	شهري معلق كورمك جان	ويور بس قرهاي ديو	اينديكم يا ساي
20	سوار اوغلي بيم طاقم بيم	از كيم سني اول شهر ايلدر	اما كيم سني الب	فلك يوزنه جقام اولقدر
21	بدي ملكوك البته ورم دبي	سني اول شهرك اوزر نه	كنورب قويم باشومه	كلور سا كورم دي

1 قَرَّهَائِي دِيو اَيْلَه دِي بِهَك قَاهِرِين سَام بَغَائِت شَاد اَو لُوبِ اَوَّل كُون قَرَّهَائِي اِلَه يِوَسِب اَجْدَر خُوش كَجْد يَسَل
 2 تَا كَحْر عَلِي رَعْم رُوز كَار كِي جَوْب بِيوَن تِي دِي **نَه** جُون مَحْر كَر تِي دِي اَن دِي طَاك بَرِي
 3 طُور دِي بَر دَن اِن سَجَن وَجَان بَرِي عَالِي اِن دِي مَنُور اِن فَاكَب كَر كُورَن دِي رُج مَسْكُون كِشُورِي
 4 **نَه** حَكِيم قَوْلِي جِه اَوَّل كُون مَحْر كَر تِي دِي قَاهِرِين سَام بَرِي دَن طُورِب خَالِقَه عِبَادَت اِن دِي دَخِي
 5 نَمَانَدَن فَاوَع اَو لُج قَرَّهَائِي دِيو شَاد اَو لُوب كُوكِنَدَه كُور دِي بَكَم قَاهِرِين سَامِي فَلَكَ يُوَز نَه كُتُورِيم
 6 دَخِي فَلَكَ كُتُورِي اَو زَهْلَاك اِد بَر دِي دَخِي بَر دَن طُورِب قَاهِرِين كُوب دِي دِي كَم يَا قَاهِرِين سَام سَوَار بُو كُون
 7 كَر كَر كَر شَهْرِي مَمَلُوق تَفْرُج قَالَسِن بِي اَدَم دَن كِمَه كُور مَدُوكِن كُورِب اَكَا
 8 اَو لَاسِن دِي قَاهِرِين بَر دَن طُورِب قَلج حَمَائِل تَلُوب كُورِين بِنَه صَقُوب قَلقَائِي اَمُوزَنَه صَالُوب اَنَك
 9 اَنَك يِلَه صَالُوب تَفَاك اِرْصَالَان وَش طُور دِي دَخِي قَرَّهَائِي دِيو دَخِي بَر زِين كُورِي كُور دِي قَاهِرِين سَام
 10 اَوَّل كَرِي سَه كُوب اَتُور دِي دَخِي كَر سِينَك اَلِنَه كُورِب قَرَّهَائِي دِيو كُور دِي اَيْلَه كَر فَلَكَ كُوك
 11 بَرِي قَاتِنَه بِنُور دِي قَاهِرِين بَر زِينَه بَقُوب كُور دِي كَم بِيروك يُوَزِين دَرِيَا دُوشِي بَر يُوَزِي دَكُزَل
 12 اِحْر بَر اَوَج بِالْحَق مِثَال كُور نُور دِي قَاهِرِين قَرَّهَائِي دِيو سَأَل اَيْلَه كَم بِنُور بَر يُوَزِي دَرِيَا كُور نُور
 13 جَوَاب وِر دِي كَم يَا قَاهِرِين بَر يُوَزِي دَرِيَا اِحْر بَر كُوك اِحْر بَر اَبَه بِالْحَق قَدَر يَقْدَر اَنُو كِي جُون هَب دَرِيَا
 14 كُور نُور دِي دَخِي دِيو فَلَكَ كَم يِكَا يِنَه جُتَمَا بَشَائِي بِنُور دِيو اِن جَا فَلَكَ كَم يِكَا كِنْدِي كَم
 15 دَرِيَا دَخِي كُور نُور اَوَّلِي بِيروك كُوك اَر كِنِي طُومَان طُون دِي بِنُور قَرَّهَائِي دِيو كُور دِي كَم
 16 فَلَكَ اَوَّل قَدَر خُشِي كَر بِيروك يُوَزِين رُج مَسْكُون عَالِي كُور نُور اَلِي دَخِي كُوكِنَدَن كُور دِي
 17 كَم وَفَنَدَن كَر قَاهِرِي بَر يُوَزَنَه اِنَا مَر حَرَد اَو لَه هَالَاك اَو لَه شَر زِين خَلَاص بُولَم دِي بِنُور قَاهِر
 18 دَخِي كُور دِي كَم بُو كُور دِي غَائِت يَكَا اِيرو دِي اَيْلَه كَم فَلَكَ كُوك بَرِي قَاتِنَه
 19 جَقَر دِي نَه نَه مَمَلُوق كُور نُور نَه خُود طَاغَلِي صَحْد اَلِي بَاوَدَر بِنُور قَاهِر سَأَل اِن دِي كَم بِيَا
 20 قَرَّهَائِي دِيو بِي نَجَب يُو كَمَه اَلُوب كِنْدَلَك قَاتِي هِي ج شَهْرِي مَمَلُوق كُور نُور دِي قَاهِر
 21 اَيْلَه دِي بِهَك قَرَّهَائِي دِيو تَهْتَهَا يِلَه كُوب دِي دِي كَم يَا قَاهِرِين كُور كُوك اَجْدُوكِي اَو كُوك بِلَدُوكِي

1 نَلَجَحَكَ اَكْدَوِكِي اِي بِيحَان قَاهِرْ بِي سَمِ سَوَارْ نِيحَه دِي دُولُوكْ بَاشِي نِي سَنَكْ اَنَاكَ سَامْ كَسُوْبِدْ وِرُرْ
 2 عَمْرِي يَا بِنِ يَصُوْبِدْ وِرُرْ وَيُحِيَه بِيكَ عَفْرِي تِلُوكْ دِيحِي قَانِ لِرِي بِنِ سِيْلِ دَوِيْبْ كَنْدُو لِرِي دِيْلِيْبِ دَرُرْ اِمْدِي بُو كُونُ
 3 اَوْلَادِ دَرُرْ كِرْمِ اَوْلِ دِيُولُوكْ عَفْرِي تِلُوكْ قَانِ لِرِي سَن قَاهِرْدَن اَلَمْ كَرْدَكْدَرْ وُجُوْدَكَ فَلَكَ يُوْرِنْدَن يَرُ يُوْرِنَه
 4 **نظم** صَلَمْ كَرْدَكْدَرْ سِيْلَه دِيُوْبِ نَن دِيُو اَوْلَادِي كَشَاَدَه تَفَهَا اِيْلَه كَلَرِي غَايَتِ كِي زِيَاَدِ
 5 يَمِي فَرَسَتِ وَاِلَدِي اَوْلَادِ قَاهِرْ تَا يَلِ اَوْلَادِ حَكْمِ خَالِقِ قَا دَا هَر كِي زِيَا حَه كَرْدَدَبِيْر اِيْدَرُ
 6 اَوْلَا زَا مَ اَوْلِ اَوْرْتَقْدِيْر اِيْدَرُ شَادِيْن اَيْلِيُو قَر قَر هَا يِ دِيُو نَعْرُ كَر اَوْرَبِ اِيْدَرِ حِرْ اَوْلِ غَرِيُو
 7 دِي كِه اِمْدِي نُو لِسِرْ قِيَضَه وَيُرْ صَوَا تِ دَفْعِ اِيْدُو بِنِ غَضَه **هَلَاكْ شِدَن قَر قَر هَا يِ دِيُو**
 8 حَكِيْمِ قُوْلِي حَه نَا فِلَانِ اِيْحُوْنِ وَا عَا فِلَانِ اَر كَانِ اِيْدَرُ كِرْمِ اَوْلِ زِيَا نِيْمِ **بَدِيَسِتِ قَاهِرْ بِنِ سِيَا مِسِيُوَار**
 9 قَر قَر هَا يِ دِيُو اِيْلَه دِي حَكْ قَاهِرْ بِي سَمِ سَوَارْ دِيحِي بِلَدِي كِمِ اَوْلِ مَلُوعِ كَنْدُو زِيَنَه قَصْدِ اِيْلَدِي كُو كَلِنَه
 10 دِي دِي كِمِ حُو نِي كِمِ بُو يِ دِيْنِ نَسَلِ شِيَا لِيْنِ بِي كَا قَصْدِ هَلَاكْ اَتَمَكَا قَصْدِ اِيْلَدِي بِنِ دِيحِي بُو نَكْ تَلِي كِه
 11 كَرْدِنِ اِي كِي بُو لَامِ دِيُوْبِ دَفْعِ نِيْعِ جِقَارِ وُ بْ قَر قَر هَا يِ كُ تَفَا سِنَه اِيْلَه اَوْر دِي كِمِ خِيَا رْ مَانْدِي شَقْ
 12 اَوْلُوبْ دِيُو جِيْفَرِي كَنُوْرِي كَر سِيْلَه قَاهِرِي فَلَكَ يُوْرِنْدَن بِنِ اَنْدِي كَنْدُوْرِي دِيحِي جَانِ جِهَتَمَه وَيُرِي
 13 لَشْ دُوْبِ بِنِ اِنْدِي بُو يَكَا دَن قَاهِر دِي حِي كَاَهْ بَاشِي اَشْفَا اِيَا غِي بَقَارُ وَا كَاَهْ بَاشِي بَقَارُ وَا اِيَا غِي اَشْفَا دُوْبِ
 14 هَوَا يِ فَنَادَن اَشْفَا اِيْبُرِي دُو لَابْ وَشِي دُرْدِي وَا هَر حَقْ نَسَا لِيَه تُوْ كَلِ قَلُوبِ بُو وَا هَلَه مَنَا جَا تِ
 15 اِيْدَرُ قَا ضِي اَلْحَا جَانَه حَالِي عَرَضِ قَلُورِي **نظم** بُوْر دُو بِنِ خَالِقَه قَاهِرْ هَا نِ
 16 خُوْشِ يَا زِ اِيْلَدِي اِيْدَرُ سَلْمَانِ عَرَشِ عَظْمِ حَرْمِيْنِيُوْنِ يَا اِلَه
 17 اَوْلِ كَرَا مَتِ وِرَه كُو كْ اَدَمِ حَقِي سَا جِدَارُ وَا حِ اَلدِي حُوْشِ دَمِ حَقِي
 18 بَرَجْرُو بَجْرِي عَمَانِ اِيْلَدِي كَمِيَه بِيَا دِ اِيْدَرُ مَسْحَارِ اِيْحُوْنِ
 19 اَوْر بُو سَتَانِ اِيْلَدِي اِيْمِ خَلِيْلِ خَمِي عَمْرُو دِي اِيْلَدُو كْ خُوْرُو دِيْلِي
 20 مَسْحَرِيْلَه اَوْلَدِي اَلنَه اَتَدَهَا اَهِي بُو مَر اِيْلِيَانِ دَا وِدِ اِيْحُوْنِ
 21 شَه بِيْلِمَانِ حَضْرَتِي كِ مَغْرُجُوْنِ مَهْرِيَه اَوْلَا اِنِيْسَا نَكْ مَهْدِي حُوْنِ
 اَشُوْعَمِ مَرْعِي دِي اِيْمَه هَلَاكْ

1 قَلْبَهُ يَا رَبِّ مَنْزِلُ لَوْيَ قَعْرَ حَاكٍ قَلْبِ عَنَابِتِ سَامِ سَوَارِي بِنِ كُورِمِ شَهْ سَيْمَانِ خِزْمِيْنِيَهْ يُوْرُ سَوْرِ
 2 بَيْلَهْ دِي عَجَبِ قَاهِرِ اِيْرِي سَبِيْنِيَا ز حَاجَتِيْنَ قَلْبِيْ قَبُوْلِ اَوَّلِ كَارِ سَاَز كُوْشِيْ هُوْشِيْ بَاكَهْ دُوْتِكِهْ بُوْرِيْمَانِ
 3 شَرَحِ اِيْدَرِ بَرِ عَرَايِبِ دَا سِتَانِ **نَسْرَ حَكِيْمِ قَوْلِيْغِهْ قَاهِرِيْ سَامِ بُوْرِيْمَهْلَهْ فَلَكَ يُوْرِيْزِيْدَنْ مَعَلَقِيْ اَلْوَبِ**
 4 يُوْرِيْوَزِيْهْ كِيْمَكِهْ خَالِقِهْ مَنَاجَاتِ اِيْمَكِهْ • بَرُوْمَرِ قَعْمُوْرُ اَوَّلِ يِيْكَادَنْ بَرِيْلَرِ شَاهِيْ اِهْ كَلَرِيْ نِيْتَا اَوَّلِ
 5 سَرْمَانِيْ كِرِ بَرِيْلَرِ جِيْبِيْ دِيْ خِيْلِيْ خَانِ بَرِيْلَهْ كِرِ سَا يِيْ قَاهِرِيْ كِرِ اَرْمَانَا كِيْدَرِ لَرِيْ عَلِيْ رَغِيْمَرِ رُوْرِيْ كَارِيْلِيْ
 6 نَهَارِ نَفِيْشِيْ قَلْوَبِ عَالِيْ سِيْرَانِ اِيْدَبِ شَرِيْقِ عَرَبِ دُوْرَانِ اِيْدُوْبِ نَهْ سَا يِيْ سَوَارِدَنْ خَبَرِ بِلَدِرِ نَهْ خُوْدِ قَاهِرِدَنْ
 7 بَرَا نُوْرِ بِلَدِرِ عَاجِزِ اَلْوَبِ دُوْبِ بَرِيْلَرِ سُلْطَانِ بَرِيْ خَانِدَنْ يِيْكََا عَزَمِ اِيْدُوْبِ كِيْدَرِ لَرِيْ قَنَادِ اَجُوْبِ
 8 اَجُوْبِ بَقْدَقَرِ نَهْرِيْ اَوَّلِيْ بِيْنِ اِيْرِ شُوْبِ كُوْبِ كِيْدَرِ لَرِيْ كِرِ قَاهِرِدِيْ كِرِ قَاهِرِدِيْ فَلَكَ يُوْرِيْزِيْدَنْ رُوْيِيْ نِيْمِيْنِ اُوْرِيْ
 9 اِيْدَرِيْ نَاكِهَانِ بَرِيْلَرِ دِيْ قَاهِرِيْ كُوْكَ يُوْرِيْزِيْدَنْ كُوْرِدِرِ كِهْ بَرِ نَسْنَهْ اِيْنُوْبِ كَاوَرِ اَتَا كِيْمِ
 10 اَسْتُوْنِ يِيْ يَلِيْوَبِ شُوْقِ لُوْرِ بَرِيْكَ بَرِيْ قَرِشُوْرُوْبِ دُوْبِ كُوْرِدِرِ كِمِ بَرِ اَلْتُوْنِ كَرِيْ
 11 عَجْبَانِدَرِ اَوَّلَا كِرِ كُوْكَ لَرِيْ دَشَقُوْنِ يِيْ كَاوَرِ اَوَّلَهْ نَهْ حَالِدِرِ دِيْغِهْ بَرِ كَرِيْ اَرِ دِيْغِهْ بَرِ دِيْوِ
 12 بَا شِيْ كُوْبِ اِيْدَرِيْ بَرِيْكَ بَرِيْ دِيْ اِيْلَهْ اَلْوَبِ كُوْرِدِرِ كِرِ بَرِ عَجَايِبِ هَيْبَتِ لُوْ دِيْوِ • بَا شِيْ بُوْسَدَرِ
 13 دِيْرِكَنْ نَاكِهَانِ بَرِ طَاغِ كِيْ قَانِ مِيْنَانِ لِيْنِ زِيْزِيْدَتَنْ قَانِ بَرِ عَجَايِبِ دِيْوِ لِيْشِيْ كَلَرِيْ • بَرِ قَاجِ بَرِيْ
 14 دِيْمَاقِ دِلَا يِيْ وَ لِيْغِيْ اَعْرَا اَلدُوْيِيْ جَهَنْدَانِ مَقِيْدِدِ اَوَّلَا يُوْبِ لَشِ كِيْدَرِيْ بَعُوْرِ بَرِيْلَرِ بِلَدِرِ كِمِ فَلَكَ
 15 يُوْرِيْزِيْدَهْ دِيْوِيْ اَلدِرِ لَرِ عَجْبَا دِيْوِرِ جِيْ كِيْ دُرِ نَدِرِ دِيْوِيْ سِيْلُوْرِيْ كُوْرِدِرِ كِرِ بُوْ هُوَا يِيْ فَنَادَنْ
 16 بَرِ عَجَايِبِ نَسْنَهْ دِيْ كَاوَرِيْ اِيْ عَجَبِ نَهْ اَوَّلَهْ دِيْوِيْ عَجَبِ اِيْدِرِ كَنْ كُوْرِدِرِ كِمِ بَرَا دَمِ
 17 اَوْغِيْ مَعَلَقِيْ دُوْبِ كَاوَرِ يَا فِتْحَا يَا دِيْآنِ يَا سَجَانِ دِيْوِيْ مَنَاجَاتِ اِيْدَرِ • يِيْقِيْنِ كَلِيْجِيْكَ بِلَدِرِ كِرِ
 18 اَوَا زِيْدَنْ قَاهِرِيْ سَامِ دَرِ رِيْنِ بَرِيْلَرِ قِيْوَبِ اَلْوَبِ اَوَّلِ كُوْرِيْ سِيْكَ اُوْرِيْزِيْدَهْ قِيْوَبِ • بُوْرِيْغِهْ كَلَابِ
 19 صَحْدَرِ قَاهِرِهْ عَقْلِ بَا شِيْهْ كُوْبِ كُوْرِيْنِ اَجُوْبِ بُوْبَرِيْلَرِيْ يُوْبِ مَائِيْ خَانِ جَوُوْبِ كُوْرِيْ
 20 كِرِ بَرِيْ خَانُوْكَ بَرِيْلَرِ دُرِ كِرِ كَنْدَرِيْ نِيْهْ اَوَّلِ دِيْوِ كُوْرِدِرِ كِيْ • كَرِ سِيْكَ اُوْرِيْزِيْهْ
 21 قِيْوَبِ كُوْرِيْ مِشَلَرِ جَمَلِيْ هُوَا يُوْرِيْزِيْهْ فَنَادِ قَنَادَهْ جَوُوْبِ بَرُوْآنِ قَلْقُوْبِ طُوْرِ مِشَلَرِ قَاهِرِيْ سَا مِ سَوَارِ

1 کدووک خلاصین کورب هوایوزنه بر وجود مملکت دنوب ایزکن بزنی جرمی کدووزنی لطنوب اول کور سینک
 2 اوزرنه حقا روب عزت حرمت ایدکون کورجک شکر یدان ایلاری **نظم**
 3 جانودلان اندیقا هر هاله یجد شکر اودی اما حین الیوب یعد ذکر جانودلان رفقه کوش ایلیک نهار
 4 ویرصق مسطفا به اول فیجی قبل فکر **نثر** حکیم قولیجه تا هر حق تعالی به ذکر ادوب آندن مایس خان کلوب
 5 قاهره کورشدی قاهره دیکم یا مایس خان بکا سو کتورک که ایچم مایس خان ایتدی سو یوقد رر بر
 6 یوزنه اندرم ددی قاهره ایتدی بتم بور کور صومر لندان صیفلا جارم قلوب ددی بریلر دخی قاهره فیجی بر
 7 یوزنه ایدر لر بر ارماف کنار نه نو ندر دکر کرجفت مثال در لویا کچین بنشردی لاله ارعوان سنبل وضیران
 8 کلفشردی نرکین منشر آب روان کاریدر سواوریشدی **نظم** ایرشوب فصل بیج اولشدی ایام کل
 9 بل افغان ایلیک عجمه دیوکلان کل باغ کلستان راغ اوبدی لاله زار بومی ووزور کورب جوشردی چون کل
 10 **نثر** حکیم قولیجه بووجه لطف ای روان کنار نوک اجنه کتور یوک تا فیر اول صودن اجدی ایک
 11 رگت شکر نمازین قلدی دخی اوراد اقیوب خلیل موساشر یمنجه نماز قلدر دن صکن مایس خان
 12 کلوب قاهرک اوکنه یوزین سرب دولینه دعا ایام یمننه ثنا قلدی احوالندن سوال ایلاری قاهره
 13 دخی سیلاری کوردی عجاایات غرایبات بریزیلدی . آندن صکن دنوب قاهره اتا بی سام
 14 سوزدن اول هالون روز کاردن خبر صودی مایس خان سامک جادو لر قلعه سنه جاهی عقیم اجن
 15 بعضیلر هلاک اولدوغندن بعضیلر غایب اولدی دیوب خبر وید کلرندن آندن صکن دیوکر
 16 سلطان جمعه بریلر سلطان هایون خان جنیلر سلطان روح شاه جنید اتفاق قلوب هر بری . برز
 17 لشکر به عالی اطراف سیران ایدوب یا سمدن نخود اوغلی قاهره دن نشان بولان کورب اکاه تلاس
 18 دیوب دخی قول الیوب بی دخی بریلر جریسه بوطنه کندر کوردی عرب شرق کشت ایلام بولمادم بودر که
 19 کلوب کجکن بر النون کرمی فلک یوزندن کدوکن کورک صکن دیوک باشی کلدی عاقبت
 20 حضرتک فلک یوزندن کلوب ایزکن کورب تعجب فلاد **نظم** حق شکر که المدهن کردک مبارک یوزی
 21 معجز طوب ایندک خام امح سوزی خوتالیدن دگور بودر ایشه همان تاقیامت هر خطاد رقیبا حق اوزی

نتر حکیم قولجہ مایس خان بود عا و قلوب قاهر زیادہ عزت ایلدی قاهر دخی اتا بی سامدن خبر آجوب 1
 صا غلندن خبر صور دی مایس خان جواب و رب ددی بکم یا قاهر بزرگ سام سوار غایب اولدی بر قحاذ و نیک 2
 قیونیه دتاق ایشندک بریلر جرسنه هایون شاه جان قومله روض شاه چند دیور جرسنه ججمه دیو 3
 عسکر جوب برق جاذبک اوردنیه وردق قلعه سن الیق کندوزین هلاک ایلدک قیونک ایجن 4
 پاک ایدوک سام سوار دن اثر بولادق قنه کیدو و کین مدوک دیوب خبر ویدی قاهر بزرگ اتا بی 5
 سام سوارک غایبندن خبر دار اولجاق عمکین الویب اتا سندن خبر اجدی ددی بکه اول بتم کوز لوم 6
 نوری عمر و سردی خسر او نه یان بکری تمکین انا مک حال دی ندر دی قاهر ایله دیک مایس خان دخی باشن 7
 اشقا قیوب طور دی بر زمان خاموش اولدی جون قاهر کور دیک مایس خان جواب و رمز کویکله 8
 غم یورنوب ددی بکم یا مایس خان اتام سام سوار دن کجا خبر صور دم خبر ویردوک بی تکلف سکا 9
 نمدی اتام صور مسا بیجون عاجز و دم مرسته قلوب ددن سوبلکنه ددی قاهر ایله دیک مایس خان دخی 10
 بشلادی سمدوت جنک اوجندن سام سوار انا سنه زحمت کلوب اتا بی هایون دخی کندوک جانیه قیوب 11
 اتا بی بلا بور هلاک اولدوغی سیدی موتندن قاهری خبر دار ایلدی قاهر کیم اتا سنوک موتندن اتا بی 12
 سوارک مشقندیکم اکاه اولجاق بغایت انجیدی کویکل اجره عهد ایلدیکم لکر جهان 13
 سر اینده اتا بی سام سوار حیانه کایانده بولجاق اوورسه عظیم جنک قله جهانی کوزرنه نیک قله تاکم اتا 14
 سنک انقما من آله **نظم** انا سینک موترا کوب اغلادی اتسینه قایوب کین بقلادی 15
 قصد قلدی اتسینه جنک ایله انقما بیجون تیغ جکوب هنک ایله کورک بجه کورکله استاد جنک 16
 لیک اصلان قلن اور اینله جنک شیر بجه کرج او کور صکره شیر لیک اولمز جمله اصلان دخی بید 17
 قان قاهر قلدی سام سوار رقیقه کیواد ای کار زار ویرمیا مزینه کهر مینج جواب 18
 از مفیله براولای می محراب تحبه زنه براولای سر فرار براولای بارله ککلیک وقار 19
 سامه بکر کلدی صاحب فران سوز بودر و بر صولات جاردان **ن**تر حکیم قولجہ قاهر 20
 کویکنه بو فکر و رب بو نیت قلوب دخی باشی قلدرب دیوب مایس خان بریه آیندیکم 21

1 یا مایس خان ای عجب آنا خود چیشوز. یا بنم اتام سایی سوار دن خبر بلما دکوزی بولما سنه جان قلمد و کوزی
 2 ددی. جواب دید که باهلوان زاده سام سوار دن خبر بلما دکوک. بلدیگر سه جینگر جنسی و یا خود. دیو لر
 3 لما یغه سی یوب دزر رهله بودم لطف ادوب. ددک هایون شا هلاک ورا لوم شهري زرین دکاهنه کهن لوم
 4 روح شاه خندوک دخی خاونه کهن لوم اولاکر سایی سوار دن بز وایغه خبر بلدر اولادی. قاهر نرسام
 5 سوار ایندی یا مایس خان بن اتام سایی سوار بولما یغه قندلغین بلما یغه ددم هایونه کتمکوم بقدر
 6 نه یوزله اکا ورم اگر که والدیم حیا نده اولدی ورمق لایز اولور دی. جونکم انام دنیا دن
 7 آخرته رحلت ایندی. بگا لایز کلن اولدر که اتام سایی بولم خد منده اولم ددی. مایس خان کورد پیکر
 8 قاهر همان اتا سی سام سواروشی نصیحت قبول قلماز هایون شاه ورمقا راضی اولماز ملوک مخزون.
 9 اولوب فرمان سنولدر دیوب دعا ایندی. آنک خاونه وروب بریلر بکه مشورت ایندی ددکم
 10 یغه اولاکر قاهری غافلین دده سنه ایله وز. بعضی بریلر دیدر که قاهری کفر ب کید لوم جابر بکه
 11 ایله لوم بعضی لر دیدر که جملهوری طوبقی هلاک ایدر بعضی دیدر که مست قلوب یاد اریله بی هوش
 12 ایدوب کتوده لم مایس خان اکا داخی رضا ورمدی عاقبه الامر مایس خان ایندی جان سی بودر که
 13 بر کوز و رب بری خانه مزه. قلا نر بریدی قاهری جزا بر لر سیر اندب کیدوب. عاقبه الامر حررک
 14 کبراد قلو مز اولون هایون شاه روح شاه جمعه بواج ملک جرسینه کلوب اور رمون قنکوز
 15 غافلین قاهر کند نوک او سنه کلدی صنون. روح شاهله بری خان کا قاهر فائده غضب ایلسونلر
 16 کر بخون بگا او علوم طغر و کتومدک دیوجسی ایلسون. قاهر دیک قلمایغه تیوویر مسون.
 17 تا کر قاهر بو فکر بلیا بی صکره هلاک قلمایا ددی. بوزای مایس خان ادیجک بریلر سزهنکری
 18 تسین قلمدی لر دخی بریلر وک اجلدن شاه برن دیر لر بری قایدیم قناد اجوبکم او جردی نلش
 19 ساعت گما دین ربع مسکون سیران هفت کفورک اجین دوران ایددی **نظم**
 20 هیچ برینه یوغدی انجا بری بر نفس احره کزدی بو بری شرفی عربی کشت ایددی بر نفس
 21 قصده که اجدی بال و برت **نثر** حکیم قویغه شاه برن بری بر قاج بریلرله قاهر دن نهانی

1 ددي هابون شاه كندرد كندري . آندن مايسخان دتوب قاهر نرسامه كلدي قاهر آيندي يا مابني
 2 خان ندرين نه نكردن بنجي جهد تلوب آتام ساي سوار بولنه انوكه بنجي صاحب فلغا جان ايلكل
 3 تاكر اموك صايغ اوليا ددي . مابني خان دعا تلوب آيندي كيا شاه جان و بهلوان صاحب قران هر كمر
 4 فهان ايدر يك امروكه مامور زحكوكه جاگوز سورا مرکه مستخوز انما كمر ساي قنده بولجا غمز
 5 بلما زور بر خبر الساوز اكا كونه عمل تلساورد ددي قاهر آيندي بگا سيمرغك يواينه كفتك كوكدر
 6 كمر انلك خبر بلورسه سيمرغ بلور بومشكلات اول حل تلور بن باور مکه سامسوار اما مشدد بهلوان
 7 سليمان اول جقدر انوك نظرين عدولرينه قلع صلجقدر بنجه بلور سامر عمر سور جقدر **نظم**
 8 المدي اتم بلورم كامكار عالم اجنه ديردر سامسوار صالحقدر قام قمي دشمايه اول
 9 شاه سيمان برله سورب رويكار لغوزوز بودر كه المدي انتم هرزه بيك جهلكوز اي نا بكار
 10 **نثر** ايله اولسا بنجه ملكونك سوزوي كلاف دكلدر من بلورم بگاساي بلنا صالغز النيا يولدا شلق
 11 قلوبك ددي قاهر نرسامسوار ايله ديبك بغور مايسخان آيندي يا بهلوان زاده مشكل كشاده جون ديري
 12 ساي سوارك قنده لينا كمننه بلما زال اكر سيمرغ بلور بوسيمرغ قويمه بنجي جزير رده اولور بعضي جزير
 13 اولور بعضي جزير كه جزير هندوستانه اولور بعضي جزير كه كوه البرزوك قله سينه اولور و لكني جزير
 14 كهباده جوق كن كورمشلدردر تفرج قله شلدرد ددي قاهر آيندي جزير الكبرايه ورلم بولما سوز انده
 15 برتد بيدر بنجي قلاورد ددي آندن مايسخان دنجي بريلره مشورت ايلديكم جزير لري تفرج قله قله الوب
 16 جزيره الكبرايه ايله كر وعده كون اول جزيره اولار تاكر بريلر سلطان انده كلوب قاهري بوله بس
 17 مابني ينه قاهر و ك نظرينه كلوب دديكه يا شاي بهان بهلوان زمان جزير الكبرايه كيدلور دنجي
 18 اول جزير و ك يولدين بي حد جزيره كر واردر جقق عجيب غرايلر كورجكن كمر بنجي آمدن كمننه
 19 كورما مشدد كچيلره دنجي اكا كمننه ورامشدد **نظم** عالم اجنه كورمدون آدي
 20 كورجك بن اندن عجبه قدي عمرهك اجه جوق عجب كورسن كشت ايدر كني بز و جزو عالمي
 21 **نثر** حكيم قوينه مايسخان ايله ديبك قاهر شاه الوب دديكم يا مابني خان كوكدر كيم

1 اول جزیره لری کجی سکا کوسن تفریح یلوب سیران ایدر کون مشای جزایر اجمه دوران ایدر ددی
 2 دخی مع الفیضه اول کون آنه اولوب یراق کوب برعاج انوسدن تخت دند کر قرقی درت کوشلو طول
 3 عرض قرقی آنیدی هر بر کوشه سنه بر ایانچی و ایدی عاجدن بوعاج انوس تختک اوزرنده اول زین کریمی
 4 قود کر کوب قاهر او توردی دخی اول تختی قرقی درت بزنی کلوب قرقی درت کوش سنن دتوب امور لرینه
 5 اورب کتوردی تختله قاهره فلککوزنه جعفر ددی عزم حمزه الکبا فلوب کیندی لر قرقهای دیو
 6 دخی قاهره بده اولوب بسنجه کیندی مع الفیضه فلک یوزنه قاهره بزینر اولقد جعفر دکر پر وک
 7 یوزی جمله دریا کوندی بنور قاهر بقوب مای خانه سوال ایلدی ددیکم یا ما یی خان بیی
 8 قرقهای دیو کوب هوا یوزینه کدیجک بوری زمین اوزره کر نظر قلدر جمله عالی صو کوردم
 9 متحیر قلدر مریا کورم دخی کورورم اصل دکر بوری جمله دریا کورنه ددی مای خان اگا جواب
 10 وریکم یا قاهره نر کور بویوزدن دریا جعفر فلک یوزندن بقیان جمیع الشمس بر دریا کم
 11 وارد رای کیندی دخی جلسی کور نور جمله سنک اجنه خاک زمین بر صحاده براوج توز قدر یوقد
 12 کور دیارین ارتو قدر **نظـ** عالی دریا توبدری کمان
 13 یون ارتو قدر کلخل عیان صواخنده خاک ای شه مثل بو یازنه بر بیضجه اوله هات
 14 **مای خان عجایبها گفتن قاهره** حکیم قولیجه مای خان ایله دیک بوقر قاهره نر سوار ایدی یا مای
 15 خان معلوم اولدی که بودی زاده نر وک جین کور کور بری طایفه سید عالی کاینات اجنه عجایبات
 16 جفاق کورمش بن بالله العظیم بکاورد کور جزیر لردن خبر ویر که دیکیا اور عیبت الوب
 17 قدرت آهی فکر حق ذکر اید لومردی قاهره نر سوار ایله دیک مای خان دخی دیله کلوب
 18 بر قاج عجایبات خبر لر سولدی نتا ایدر یا قاهر دریا لروک نعایت بقدر اما کور بوقت مغرب ولایتنه
 19 ودم مغرب دریا بی اجنه تناد اجوب اجوب کیدر کن بر قاج جزیره عجب العجب کورمردی قاهر
 20 ایدی نه کور د مای خان جواب وریکم یا قاهره برون بومغارب دریا سنک بر جزیره سنه ایردوم
 21 که نماندن کانه بر شهر کورمربنای طایفی مر جاندن عقیدان خلقنک کجه شمعدانی گوهری

1 شَبَّ جَرْدَنِي وَلَا كُنْ أَوْلَ خَلْقِكَ شَكْلًا أَدَمًا وَأَمَّا كُمْ كَوَيْ طَاوُوسٍ قَوْشِي كَيْي أَوَانَهُ وَرَرْدِي
 2 بَرِي صَوْرَتِنَا أَنْ لَرُوكَ إِجْنِدَه بُوَد مَر كَسَنَه بِنِي كُور مَر دِي بِنِ أَنْ لَرِي كُودَم تَفْرَج قَلُوبَ لُهو دِوَر
 3 كَاَهْ أُولُوكِم بَرِيوزِنَه دُرر لَار دِي كَاَهْ أُولُوكِم قَوْشِي كَيْي آغَا جَدَن آغَا جَه أَجُوب قُوز دِي
 4 وَأَلرُوكَ يَدُوكِحَنكُ مِثَالِ بَر جَا نُور دِي نِيكُم وَضِع هَمَان جَنكَه بَكزُر أَمَّا كُمْ قَلَعِنْدَن
 5 قَيْرُوعِنَه دَكُن تَنَادِ وَا ر دِي يَار سَا تَنَادِي كَيْي أُو جَر لَر قَوْشِي مِثَالِ دِز لُورِنَدَن سَنِك حَاضِر أُولُور أُولُ
 6 قُومِ أُولُ جَنكَلَرِي دُتُوبُ يَر لَر بَر دِي أُولُ جَزِي رِدَه يَا قَاهِر بِنِ سَا مَر سَوَار كِي كَلَر وَا ر دِي رُكِيم
 7 أُولُور قُرْلِ أَقُ قَيْر قَلَرِي أَتُ قَيْرُوعِنَه بَكزُر بُوَا دَه نِيَا دَه جِقُ أُولُور أُنُوكُ دِي تَنَادِ لُوي وَا ر دِي أُو جَر لَر
 8 الْإِكْرِمِ أَرُ أُو جَر لَر بَر بَرِي كَه دُر مَر لَر دُوشَر لَر وَ لَكِنِ أُنُوكُ كَيْي صُجْر شُور لَر كِم بَر دِي مَر اجِرَه بَر دَن كَنَدُورِن
 9 كَنُغَرِبَ فَلَكَ دَن يَكَا صُجْر يُوبُ أَتِجَانُ قُرُقِ أَرِشِي يَر مَقْدَارِي فَلَاكُ يُو زَنَه جِقُر لَر يِنَه قُرُقِ أَرِشِي
 10 مَقْدَارِي بَر دَه دُوشَر لَر دِي نِيَا دَه تَنَادِ لَر لُوكُ قُوتُ بَقْدَرُ أَنْ لَرُوكُ كُوبَكُرِنَدَن مِي كُوكُ
 11 حَاصِي تَحْصِيلِ أُولُور أُولُ قُومِ أُولُ كِي كَلَر أَتِنِ يَمَزُر **نظْم** بَر عَجَبُ مَخْلُوقِ أُولُور أَنْ لَر هَمِينِ
 12 كَمِ بَر مِشِي أَنْ لَرِي خَالِقِ مَمِينِ صَانِعُ جَقِ آه هَمِنَا قَدَرِغِ قَدَر تَبَاهِ طُورِ اِهْ عَرِشِي وَ زَمِينِ
 13 **نثر** وَ دِي نِيَا قَاهِر بِنِ سَا مَر سَوَار بَر كُونِ أُولُ قُومِكُ عِي دَرِي أُولَدِي أَيَّامِ نُورُوزِ اِرِي كُ أَيِ
 14 كُور دِي مَلِكِه بُو خَلْقِ جَمَلِي يَر أَقَدَه أُولَدُور بَر وُقُودَن صَكَه بُوَادَه حَر كَنَه كَلُوبُ دَبَر دِي سَا
 15 قُور قُدَمِ بُو خَلِيقِ سَا كِنِ أُولَدُور هِي جِ طَمِنَادُور بُولَه دِي يُو ر دِي شُولُ بَر جَا نُورِ يُو ر دِي كِي دَكزُر
 16 مَوْجَلَن دِي أُو حِ كُونِ أُو حِ كِي جَه كِي دَجَكُ بَر طَاغِ دِي بَاوُور دِي تَنَادِ أَجُوبِ أَجُوبِ كُودَمِ
 17 كِهْ أَنْ لَرُوكُ وَضِعِ دِي بَر طَاغَه بَكزُر اِهْ كِي دَر كِم هَر هِي سَنَدَه بُو كَا بَكزُر هِي بَر بَرِي نَكُ
 18 طُوبِ لَعِنْدَن تَفَاوُتِ يُو غَدِي بُوَا طَا نَكُ تَنَادِ أَجُوبِ أَجُوبِ أَدِي كِم وَ رُوبُ تَنَدَرَمِ أَنْ لَرُوكُ دِي خَلَا يِي
 19 عَلَا يِقِنِ جَا نُور لَرِنِ أَنْ جَلِي بِنِ كُودَمِ مَر شَهْر لَرِنِ دِي بَر بَرِي دَن قُرُقِ يُو قِ بُوَا كِي لَمَا بَرِي نَكُ يَا نَلَر نَه
 20 كَلُوبُ بَتُونِ أُولَدِي اِبَلَه كِم بَر بَرِي نَكُ خَالِقِ كَلُوبِ أُولُ بُونُورِ أَنْ لَرُوكُ وَ رُوبُ أُولُ يَكَا دَن دِي
 21 أَنْ لَرُوكُ كَلُوبِ كُور شِد لَر بُو شِد لَر بَر بَرِي نَه نَوَا حَتُ قَلُوبِ قُرُقِ كُونِ تَمَامِ يَسِي دَلَر اِي سِي دَلَر

1 خوش گدیده قرق برنجی کون او لجاق بر بردن فراقله بر لبوب بز بل دن ائل تیز و بر لبوب وغل اولوبدی
 2 ائل دن دخی بونله قزلر و بر لبوب اوغل اولد لر قرق برنجی کون اول اگا دخی حرکتک کلوب ینه کلادی بر
 3 کیدی بو اگا دخی کلادی بر کیدی بز کوب تعجب ابلدوم ائل دن دیا یه لالوب کورد مکه اول ایکی
 4 اگا ایکی عاصی جانور لوک اوزرینه بنکر هر بر سنک وضی اندای بماسور نده دی زمانه اوزرینه تو طراق
 5 اوزلوب عاجلر بنوب شهر لر دخی نیاد اولش ایچینه خلا یقلا جانور لر دور **نظم** کورنه اعلم بار دیش جانور دن حوتله
 6 تذا مت لجن اولوش هر اعظم کتا صانع اولک صنعده غایت جان بقدر عد خانی اولد خلفنیدر بحساب مال
 7 **داست از جنک سلیمان و هانک کون حکیم** قولجه تاهر ز سام بوند سیده بزوم ققموز از جانب سلیمان نه کلای نسا
 8 **بنی اصفیر ملک الهام شامان اصفوی** اول زمانه بنی اصفیر ملک برله سلطان ایوی اوکنه که مقابل معارض اولوب ایکی
 9 دشمن جری بر برینه قرشو الایلو مغلوب مینه و بیسن قلب جناح اول صباح آرا شه قلوب مقابل و معارض
 10 اولوب که طور شد لر بهلوانر تلقا لری دوشن صلوب ات عنان جکوب جنک انما که خاصر اولوبن ایکی طرف دن
 11 سرور سلاطینلر کوردر لر بو کون میدان ایچره قنچی مردان کن آراک هترین عرض قله باش و جان اله الا
 12 دیوبن میدان ایچره کوردر لر الیرین قلیچ قنض لرین اورد لر سلیمان عسکری بنی اصفیر جری ایکی دشمن خلقنک
 13 هر بری او شی ای بری بر برنکه کوردر نسا اصفیر ملک سلیمانک اول عظمین شوکتین سلطنتین ناس
 14 تحت دولتی رفعتین بر یوزنه صا غوصول بر ملک عالم سلطان اعظم که بری سلطان قصر و انجی شهر آب
 15 بن شادا بن عاد و او جی قیصر روم دخی یونان سلطان بشی بیسج بن اصدح بغداد ملک کورب هر بر سنک
 16 لشکری جمعی شهرین مها بتن کویجک و ائل صکر ینه سلیمانک قفاسنه هوایله بووت آرا سنه اول اطیار
 17 اولورین قناد قناده جتوت کور بوزنه بووت قبالر کی قبالر دخی کویجک بنایت تعجب قلدی کورکنه حیت
 18 یوزدی کورنه عیبت کوردی کور سنه لر زان دوشدی عقل شاددی لر که سلیمان نه اطاعت دینر نه
 19 کورب حقه طاعت ایدوب تا اولجه خدمت ایلید اما که اول ایجه خلقنک دشمنی ایلیدی لعین
 20 اول شیطان بیدن دخی کندونک ذریات کسسه دنسله اهدنضله یوسله و بیسه خناسله و سواسله
 21 مضرطه صراطه برین جمع اولوب فلک یوزنه اعوب فلکدن بر یوزنه بقشوب سلیمان درد ندر

1 جَانُوچَر بِيَشُوپ طُوور لَر دِي سَلِمَان لَشَكْر نَه بِي اَصْفَر جَر سِنَه كُوَر اَو دِي بَر كُوَر شُووَر دِي سَلِمَانَه بِي اَصْفَر
 2 جَر بِي نُصْرَت بُوَلَه سَلِمَان لَشَكْر بِي هَر بِيَت اَو لَه خَايِي سَلِمَان بِي اَصْفَر مَلِكِ الدِّنِ الْاَسَلِمَانِك مَبَارَك رُوچُو
 3 خَاكِه بِيكَا ن اَو لَه اِي دِي اَمَاكِر كُوَر لَر كِرِم بِي اَصْفَر جَر بِي سَلِمَان لَشَكْر نَدَن تُوَر قَد لَر بِي اَصْفَر مَلِكِ
 4 سَلِمَانَه دُو نَمَك دَر بُو ظَنَه طُوور كِن بِي اَصْفَر مَلِكُو كِ كُوَه سِنَه كِي وَسُوَه قَلَن شَيْطَان كَلُوَب اِلَيْسِي اُو كِنَه
 5 بَا شِي قِيُوَب اِي دِي هِيچ بِلُوَر مَن حَال نَدَر اِلَيْسِي دِي كِرِم نَدَر اِي دِي بِي اَصْفَر مَلِكِ اَلْهَفَا شِي خَان سَلِمَان دَرَن
 6 قَر قَدِي نَقْدَر كِي وَسُوَه وِي رُو وَر مَسِيح كَمَر لَر بِيَه كِرِم اَمَاكِر بَشَار مَد و مَر نَه جَارَك وَا رَسَه اِي كَل بِي يُو قَسَه
 7 هَمَان سَلِمَانَه دُو دِي دِي نَه كِر دِي اَشُو مَر اِيَا غَه وَا رَدِي اَر تُو ق سَلِمَانَه بَر بَلُو كِ كَلُوَب مَقَابِلَه مَعَارِضِ
 8 اَو لَمَا نَخَا تَمِن الدِّنِ الْمَا نَحْصُو صَا كِر دِي سَلِمَانَه نَبُوَت تَحْتِ كَلْدِي نِ وَحُو شِي مَوْر مَار جَر نَدَن بَر نَدَه
 9 لَشَكْر خِي تَا بِيح اَو لَمَا دِي نِ كَلِي دِهَمَان جَر بِي اَكَا نُصْرَت بُو لَمَا يَحِي نَبُوَت تَحْتِ كَل خِي كِ سَلِمَانِك سَلَطَت اَر تُو بِي
 10 دُنْيَا يِ دُو تُو بِي سَلِمَان اَو لَحِي بُو كَا كِب مَطْفَر حِي و لُو ر نَظْم **بُو بِلَه دِي سُوَب اَو نَهَا ن شَيْطَان حَمِيم**
 11 اِنْدِي فَر يَاد اَغْلِي اِلَيْسِي دِي لِي م دِكَلَه اِمْدِيح اُو جَانَدَن صَح كَلَامَر لِيك وِي رِكَل خُو شِ صَلَوَت بَر لَغَا يَه اَو لِي م
 12 **نَشْر** حَكِيم قُو لِي حَه اِلَيْسِي لَمِي ن بُو سُو دِي اِي شُدُو ب جَان بِلَشَنَه مَجْر يُو ب دِي فِي حَكَم اِي لَرِي نَقْدَر دَر نِيَا ت
 13 شِيَا لَمِي ن وَا رَسَه بَر بِلَر صُو رِي تَه كِر دَر هَر بَر بِي بَر بَر اَق اَو لَدَر هُو اِي بُو رِي نَه دُو ر لَر اَمَاكِر كِي كِه كُوَر نَز بِي اَصْفَر
 14 جَر سِنَك اُو زِي نَه بَر لَه كُو ك اَرَا سِنَه طُو رِي خُو ق اِلَيْسِي لَمِي ن بَر سِيَا ه بُو ش اَدَم شَكْلَه كَرُو ب بَر شَبَر نَك
 15 قَر نَه سُو اَر اُو ب بِي اَصْفَر جَر سِنَك اُو كِنَه كَل بِي بِي اَصْفَر مَلِكِ اَلْهَفَا شِي خَان مَقَابِلَه كَلُوَب بَا شِنَه
 16 تُو ضَع اِي لَرِي بِي اَصْفَر مَلِكِ كُو رِب اِي دَر مَن اَسْت كَمِي ن دِي دِي يَقِي ن كَلُوَب اِي دَر يَا بِي اَصْفَر مَلِكِ بِي سَكَا
 17 كُو كِي بَر اَدَن اَنَّهُ تَمَالِي كُو نَد دِي دِي دِي كِم وَا ر بِي اَصْفَر مَلِكِ اَلْهَفَا شِي خَان اَصْفَر بِيَه نَدَن سَلَام اِي ت دِي كَل كِرِم
 18 سَلِمَان دَن سَلِمَان لِي اَلدُو مَر بِي اَصْفَر مَلِكِنَه وِي رُو وَر تَا حِي مَلَكُو ت جَر بِي ن اَكَا يَار دَم كُو نَد دَم اِمْدِي
 19 سَلِمَانُو كِ تَا ج تَحْتِ خَا يِي كَا نَصِي ب اُو كَفَلَد فُرُصَت سَكَلَد دِي سِيَا ه بُو ش اِي لَه دِي كِ بِي اَصْفَر
 20 مَلِكِ اَلْهَفَا شِي خَان اِي دَر يَا سِيَا ه بُو ش نَدَن مَعْلُو م بُو سُو كِ سُو ر كِ صَحِي ح اِي دُو كِه كِر سُو ر كِه اِعْتِمَاد بِنِدَكِه
 21 اِعْتِمَاد فِلَا و د دِي وِي رُو خِي بُو كِر سَلِمَانُو كِ سَلِمَان لِي بِي حُو ن الدِّنِ اَلَه اَكَا وِي رِن پَا دِ شَا ه دِي سِيَا ه

1 بوش ايندي سليمان سيمان نلق كلدي كدرين كوردي خوش اولدي غوره ويردي عروزي تاج تختي
 2 يله ويردي ويردي سيمان سيمان نلق لاي دكاري برعب بجه يدي بجه اول سلطان لر سليمان كنددي
 3 اكا خدمت قلغه بگمدي حق تقاي دجي اكا سليمان نلق روا كوردي سكا سليمان نلق ويردي وي بر دكم
 4 جهان ملكه بني اصغر ملك يكي قدر اولو بلك بقدر بجمع سلاطين سوزدن لشكري ملك و
 5 مال ولايت سلطنت شوكت ارتودر اول حمتدن سكا سليمان نلق ويردي فرصت سلكدر هان جنك
 6 جدال قلاق گر كدر ددي بيه بني اصغر ملك ايدر دن معلوم اولكه اولكوك خلقت قلن الله بكا
 7 عنایت هدایت قله ددي ايليس ايندي كورك اجوب فلكن يكا نظر فلغل ددي نظراي كدي
 8 ايليس بر سحر قودي ملك اصغروك اورنه افودي بني اصغر ملك فلكن يكا نظر قلوب كوردي يك
 9 كوكله پزار ابي بري جرسنه طولشي قناد قناده جتوب هر بر سجنك الين دتوب طور ركر
 10 **نظـ** نظر قلاي هو اوزن كوردي بجه ملك صانر بجه ماوي اجوشه بر يكله
 11 **سماخ اورب ايد جولان دن برك ايا** قوشيله كورلر ك اكا عاشق ملك **نـ** حكيم قولغه بني اصغر
 12 ملك الطفا سخان كوك بوزن كي قيا لاهين ذريات جرسن ملكوت لشكرين صلوب سياه بوش سوزنه انا نوب
 13 راست صنوب عرو الوب دجي بني اصغر ملك ايدون بكارينه مغرب زرين دلاور ليه حكم ايلدي كيه
 14 سليمانك اوزر ليه خروچ ايد لر بني اصغر ملك الطفا سخان اصغري بوله ديهك بني اصغر هلو ائري اذون
 15 بكار ي بلنك كيه كمر شوپ ارصان كيه كرشوب دديلر كيه ايملك بني اصغر سلطان هفت كيشور
 16 مقدم باشي شاهلر تا نونجه رخش سوب ميدانه كور لور جولان قلا لور دشندن سرنك طلب ادب
 17 جنك ايد لور سليمان سرنك كرين ديلوب سليمانله صواش ايد لور ديوپ نظر وشي اصغري القمش
 18 ارشي قذوقا ميبه بولاده عرق الوب بوزن ك كركدانه سوار اولوب طربه تختي مشك قلع حائل قلوب
 19 سنك آريسا بلين آهن قلقان دوشنه صلوب سونلن كوشن قولنه صروب كركداني ميدانه صروب
 20 جولان اوزدي واشين باشندن جقروپ سجنلن سلكوب بوزن سليمان دن يكا دنوب قبا قبا جاعرب
 21 **ديكـ** نوع اورب بيله ديدني نظر وشي كانه هايم يدي بشوا ايد خر وشي

1 تِلْمِيحَانُ كَوَكَّ مَرْيَحِ اَوْشَنُورِ هَيْبَتَمَنْ يَرِدْ، اَسَدَ قَانَ قَاشَنُورِ كَوَزَاوَرِ رَمَجِيحِ يُوَزِيْنِ دَرِ غَوَرِ
 2 دَبْمَه اَوَسَمَ قَانِ صَوَدَنْ اِيْرَغَوَرِ نَهْ فَلَكَدْ كَوَزْمَه طُوْنُوْرُ كَلَاكُ جَرِيحِ اَزْدَرِ رَ كَوَزْمَه بَرِيحَاكُ
 3 جَنُكُوْمَه قَرَشُو طُوْرَا مَز قَهْرْمَانِ هَيْبَتَمَنْ دَرِ تَشُوْرُ خَلْفِي زَمَانِ قَانِ كِيْدَرِ جَنُكُوْمَه قَرَشُو طُوْرَه
 4 يِي دَرِيغِ اَوْلِ تَيْغُوْمَه جَانِ وَيِي بُوِيْلَه دِي سُوْبِ اَوِرْدِ نَعْرَه فَنَطْرُوْشِ وَيِرِ صَوَلَاتِ مِصْطَفَايَه اَوْلِ حَوُوْشِ
 5 **نَسِيْحَتِ** حَيْكَمِ قَوْلِيْجَه فَنَطْرُوْشِ اَصْفَرِي اَيْلَه دِي پِيكِ بَنُوْرِ سِلْمَانِ هَلُوْا نَرِيْدَنْ زَنْطُوْرِ عَادِي فِيْلِ مِيْدَانَه سُوْرَبِ
 6 رَمِيحِ بَاشِي اَوْرِيْزَه جُوْدُوْبِ رُوْاَنْ سُوْرَبِ فَنَطْرُوْشِ اَصْفَرِيَه رَمِيحِ صَوْنِيْ فَنَطْرُوْشِ قَلْقَانِ مَقَابِلِ دُوْنِيْ صَوْنِيْ غَضَبِه
 7 كَلُوْبِ كُوْ صَوْنِيْ زَنْطُوْرِ عَادِي سَبْرِ مَقَابِلِ دُوْنِيْ مَنَعِ اَيْلَرِي بَرِ اَوْلِ بَرِ بَوَاوَنْ يَدِي حَمَلَه اَوْرِ شَدْرَه فَنَهْ كِ بَلَنَكِ
 8 مِثَالِ اَوْرِ شَدْرَه اَزْدَرِهَا مِثَالِ طُوْرِ شَدْرَه اَخْرِيْزَه زَنْطُوْرِ عَادِي غَضَبَه كَلُوْبِ يَنْدِه كُوْ صَوْنِيْ غَافِلِيْنِ فَنَطْرُوْشِ
 9 اَصْفَرِي كُوْ كِيْنَه عِيْلَرِي كَرِ كَدَنْدَنْ يَفِيْدِي دِلَا دِي بِيْگَرِ اَوْلِ شَهْبَانِ اَرِ اَوْبِ بَاشِي كَسَه عَمْرِي يَازِيْزِ بِيْصِيْدِي
 10 اِيْ كُوْرِي بِيْ اَصْفَرِ عَسْكَرِ كَرِيْدَنْ تَيْلَانِ اَصْفَرِي غُرْبُوْشِ قَلُوْبِ بُوْلَا دِ كُوْرِي كِرَانِ بَاشِي اَوْرِيْزَه صَوْبِ
 11 اَنْتِ صَوْنِيْ يِيْلِ كِيْ زَنْطُوْرِ عَادِيَه اِيْرِ شُوْبِ يِي مَحَا بَا كُوْرِي حَوَالَه قَلَايِ قَلْقَانِ قَرَشُو وَيِرِي صَوْنِيْ
 12 زَنْطُوْرِي عَادِيْجِي كُوْ صَوْنِيْ تَيْلَانِ دِيْجِي تَلِيْلَه جَالِدِي مَنَعِ اَيْلَرِي زَنْطُوْرِ عَادِي غَضَبَه كَلُوْبِ تَيْغِ كَلُوْبِ
 13 فِيْلِ سُوْرَبِ قَيْسَلَاَه تَيْغِ حَوَالَه قَلَايِ تَيْسَلَانِ قَلْقَانِ مَقَابِلِ دُوْنِيْ وَيِگِي نَه قَلْقَانِ اَلْجِيغِ تَرِيْمَانِ نَيْغِ
 14 اَرِ اَوْبِ قَلْقَانِي اِيْجِي لُوْبِ قَيْسَلَانِ دِي پَاسِنَه رَمِ اَرِ كُوْرِي اَنْدَنْ يَفِيْلَرِي بِيْ اَصْفَرِ جَرِي اِيْ كُوْرِي قِيَا فِي قُوْرِي
 15 اَقِيغِ اَصْفَرِي كَمَانِ دَرِيْتِ اَرِيْشِي قَدْ قَا مِيْسِيْلَه اَنْتِ مِيْدَانَه صُوْرَبِ زَنْطُوْرِ عَادِيَه كُوْرِي حَوَالَه قَلَايِ كُوْرِي
 16 هَرَا رِ دِ قَتِيْلَه مَنَعِ اَيْلَرِي اِيْ كُوْرِي اَقِيغِ اَصْفَرِي قَا قَلَايِ يِلْدَرِي وَشِي شَا قَلَايِ بُوْلَا دِ سُوْنِ اَلَه اَوْبِ
 17 اَنْتِ سُوْرَبِ زَنْطُوْرِي عَادِيَه سَكُوْ حَوَالَه قَلَايِ زَنْطُوْرِ بَرَا بَرِ قَلْقَانِ دُوْنِيْ صَوْنِيْ كَلُوْبِ اَنْتِ يَلِيْنَه كَلُوْبِ
 18 كِيْدَرِ كَرِ اَقِيغِي كِ سُوْنِ زَنْطُوْرِ عَادِي اَوْلِ هَلُوْا نِ شَدَا دِي قُوْمَتِ قَلُوْبِ اَلْدَنْ اَلْدِي غِيْرَتِيْلَه قُوْتِلَه اَقِيغِي
 19 كُوْ كِيْنَه صَبُوْبِ جِيْنَه وَجُوْشَنَه اَنْدَنْ اَوْبِ سَكُوْ اَوْجِيْدَه كَلُوْبِ جُوْلَانِ اَوْرِيْ اِيْ كُوْرِي
 20 اَصْفَرِ مَلِكِ اَلْطَا شَمَانِ اَصْفَرِي جُوْرِ بَكَلِيْنَه نَطْرِ اَيْلَرِي جَرِي بُوِيْ اَصْفَرِي اَنْتِ مِيْدَانَه سُوْرَبِ نَعْرَه حِيْرِيْبِ
 21 لَحْرِيَه تَخْتَا سِي مِثَالِ قَلْبِيْنِ جِيْقُوْرِي حِيْرِيْبِ دَا اِيْجِي زَنْطُوْرِي عَادِيْكَ اَوْرِيْزَه سُوْرِي زَنْطُوْرِي عَادِي اَقِيغِ

- 1 مَكُوا وَجَدَن تَبُوبُ تَلْقَانُ آلهُ الْوَبِّ مُقَابِلِ اَوْلَادِي وَ لِيَكُنْ حَزْبِي نُبُوسِ كَا فَرَايِلَهْ دَر تَبِّ حَالِدِكُمْ تَلْقَانِ اِكِي
 2 دِوَبِّ قَلِجِ تَقَا سِي شَقِ اِدِوَبِّ زَنْطُورِي عَادِي اَوْلِ مَلْعُونِ شَهِيدِ اَيْلِدِي دَلِيكُم اَتَدَن اِنُوبِّ بَا شِرِكَسَ
 3 بَعْدَادِ جَرَسِنْدَن رَعْدِن بَرَقِ اَوْلِ هَلَوَانِ شَرْقِ عَزْبِ اَتِ سَوَرِبِ مِيدَانَهْ وَرِبِّ حَزْبِي نُبُوسِ كَا فَرَكِ اَوْ كُنْ
 4 اَلَدِي اَيْنِدِي اِي بَا بَكَارِ قَلِجِ دَخِي بِنِي جَالِنُورِ بَاشِ دَخِي بِنِي كَسَلُورِ كُورِ دِيوَبِنِ اُوزُنِكِي اُوزُرِنَهْ تَلْقُوبِ
 5 كَرَمَهْ تَخْتِ سِي مِثَالِ مِصْرِي قَلِجِنِ جَاكُوبِ اَيْلَهْ دَر تَبِّ قَوْلَهْ جَلَدِي كَرِ اَلَكِ كَرِ حَزْبِي نُبُوسِ كَا فَرِيدِي تَبَلُورِ
 6 بُولَادِ تَلْقَانِ قَرَشُودِ وَتَدِي وَ لِيَكُنْ نَهْ تَلْقَانِ رَعْدِنِ بَرَقِ قَلِجِيدَهْ تَلْقَانِ شَقَرِي حَزْبِي نُبُوسِ كَا فَرَكِ بَا شِنَهْ
 7 اِي رُوبِّ اِكِي دَلِي بَا شِنِدَن كُوكِ سِي وَ شِنَهْ اَيْنِدِي اِي رَقَا شِنَهْ اِنُوبِّ اِنِي دَخِي اِكِي دِوَبِّ اَتِ دَخِي كَنَدِي دَر رِسْتِ
 8 پَانِ اَوْلَادِي قَلِجِ بَلَا فِخَا كَهْ اِي رَدِي قِيَا قِي سَلِمَانِ جَرَسِنْدَن قُوبَدِي عَزْبِ بُو فَرِيَادِ بِنِي اَصْفَرِ جَرَسِنْدَن قُوبَدِي
 9 وَ لِيَكُنْ رَعْدُكُ اَرِكِنَهْ اِكِي جَابِنِدَن هَلَوَانِ مَرْدِ مِيدَانِ لَرِ حَسِينِ اَيْلِدِي رَعْدُكُ قَرُوشِنْدَن بِنِي اَصْفَرِ
 10 جَرَسِنْدَن كِسَهْ كَرَمَدِي بِنِي اَصْفَرِ شَاهِ قَا قَدِي غَضَبَهْ كَلَدِي دَلِيكُم مِيدَانَهْ كَنَدِي مِيدَانَهْ كَلَهْ
 11 قَوْمَا دِيلَرِ مَهَا سِي اَصْفَرِي اَوْلِ بِنِي اَصْفَرِ سُرُورِي اَتِ سَوَرِبِ كُورِ كِرَانِ قَوْلَهْ الْوَبِّ بَرَقِ وَ اَرِ رُوبِّ رَعْدِ
 12 بِنِ بَرَقَهْ اَوْلِ هَلَوَانِ عَزْبِ شَرْقِ كُورِ اَوْرَدِي رَعْدِنِ بَرَقِ تَلْقَانِ مُقَابِلِ دُوتَدِي وَ لِيَكُنْ رَعْدُكُ اَلِنِدَن
 13 اَتُوكِ بِنِي بَكَا رِي اِيَا قَلَرِي بِنِ بَنَدِي طُوبُوعِنَهْ دَكِنِ كُورِ اَوْرَدِي اَمَا قَهْ حُورِ جَانِ عِرَا قَهْ اِي رِشَدِي رَعْدِنِ
 14 بَرَقِ هَر اَر زُورَلَهْ اَوْلِ حَضْرَبِ صُودِي اِلَا كَرِ تَلْقَانِ بَرَانِ اَوْلِوبِ لَهَا غَلَرِي حَرْدِ شَخَا شِ اَوْلَادِي جَبَشِ
 15 اَصْفَرِي كُوبِ اَوْنِ اَوْلِ بِلَرِ رَعْدِنِ بَرَقِ كُوبِ قَا قَدِي بِلَرِ مَرُوشِ شَا قَدِي دَخِي تَبِغِ مِصْرِي اَلِنَهْ الْوَبِّ
 16 نَهَا سِي اَصْفَرِي بَهْ دَر تَبِّ اَيْلَهْ جَالِدِكُمْ تَلْقَانِ اِكِي دَلِي بَا شِنِ نَجُودِي قَلِجِ اَتُنُوكِ كَرَدِنِ اَوْ غَدِي شَقِ
 17 اَيْلِدِي اَتِ دُوشَدِي مَهَا سِنِ يَفَلَرِي رَعْدِ لِيَكُنْ اِنُوبِّ كُوكِسَهْ قَوْمَهْ بَا شِرِكَسَ اَمَا كَرِ بِنِي اَصْفَرِ مَلَاكِ
 18 قَوْلِ صَلَا يِ قَوْمَاكُ دَدِي عِلْمِ دَر بَرَنَدِي رَعْدُكُ اُوزُرِنَهْ غَاوِ قَلِ بِلَرِ رَعْدِ دَخِي اَتَدَن اِنْمَشَدِي اَتِ لِمَامِ اَلِنِدَن
 19 جَقَرِي يَا يَانِ قَالَدِي سَلِمَانِدَن يَكَا يَا يَانِ جُحُوقِ دَلِيغِهْ هُوَا اُوزُرِنَدَن سِي مَرِغِ قُوشِي كُوبِ رُوحِ قُوشِنَهْ
 20 دَلِيغِهْ سِي لَدِي رُوحِ قُوشِي قَنَادِ شَا قَدِي هُوَا اُوزُرِنَدَن پَرِ يُونَهْ اِنْدِي بَرِ مَنقَارَلَهْ رَعْدِي كَرِنَدَن كُورَدِي صُورِ
 21 بَجَهْ سِنَهْ مَهَا سِي قُوبَدِي اِكِي بِنِ اَيْلَهْ كُتُورِبِ سَلِمَانِ نَطْرِنِ يِنُورَدِي سَلِمَانِ حَكْمِ اَيْلِدِي رَعْدِنِ بَر حَا مَرْتَا نِ

- 1 رَحِيحٌ سَيْلَمَا وَيُرْدُ كَرِيْبِي تَمَّهَا سِي خَسِي خَائِيَه صَالِدِي اَنْدَن سَيْمَان حَكْم اَيْلِي صَاغ قَوْلَدَن
- 2 سَهْرَابِ شَاه قِيَصِر رَوْم عَسْكَرِي يُوْرِي صَوْل قَوْلَدَن تُبَع بِن اَصْدَع بَعْدَاد جَرِي وَيُونَان شَاهِي
- 3 لَشْكْرِي يُوْرِي اَوْن اِي سَبِيك بَكْرِي اِرْنَه اَوْلُوْبُ يِرْلَرْدَن طُوْرِد كَر اَمَّا كَم اَوْل دَرْت سَرُوْر
- 4 سَلَا هِيْن اَوْن اِي كَر يُوْرِي كَشْكْرِي جَكُوْب بِيْجَا صَفْر جَرِي سِنَه مُقَابِل مَعَارِي اَلُوْب اِي دَشْمَان
- 5 جَرِي دِيَاي عَمَّان بِي حَلْفَنُوْبِيْن قَلْر وَمَلِيْن جُوْش اِي دُوْب بَرِيْرِيَه قَر شَوَاوْن اَوْدَب اَت فَيْل كَر كَدَاَنْ
- 6 سُوْرَب هَجُوْ مِ اَتْدَلَر تِيغ تَبَر كَر عِيْرَان قَلُوْب كُوْر صَالْفَلْر دُوْشَلَه اَلُوْب عَرِيُو قَلُوْب اَت سُوْرَب
- 7 بَرِيْرِيَه جَرِي رَوَا نَلِيْن كُوْر لِيُو اِيْرِد كَر قَر شُوْب قَلْشُوْب جَنَكَه حَوْلَان قَلْشِدَلَر سَكُوْر صَلْشُوْب سِيَه
- 8 وَبِعْرِيْن لَر سَكُوْشِدَلَر كُوْر رُو صَالْفَلْر بَرَه فَرَق اَوْرَه دُوْ كَشْدَلَر تِيغ تَبَر لَر صَلْشُوْب بَا شَكْرِي بِيْشِدَلَر
- 9 قَان لَر صَا جِيْشِدَلَر كَر اَر نَلَر اَدُو صَان كُوْر لِيُوْب دُوْر شِدَلَر كُوْ قِي اَر نَلَر جَنَكِي كُوْرَب
- 10 اَوْك صَا فِدَن سُوْشِدَلَر جَنَك اَر نَلَرِي غِيْبَت حَمِيْت قَلُوْب سَام سَوَا رَلِيْن جَنَك اَشُوْب
- 11 قَلْشِدَلَر جَنَك قَانُوْن رَزْم اَهْلِي كَمَان وَرُوْب صِيْشِدَلَر اَوْلَا مَر اَجْنَه بَر جَنَك سَيْمَانِي رَزْم
- 12 سَلْطَانِي اَشُوْب حَا قَانِي اَوْلَا دِي كَم مَرِيْج فَلَاك اَحْسَنْت اَفْرِيْن اِيْلِي **نَظْم**
- 13 اِيْرِي اِيْجِي دَشْمَان جَرِي سِي اَنَه جَنَك كِه اَوْلَا دِي اَنْدَن سَنَك خَا لَمَلَر نَك كُوْ سِي جَرِي اَوْن دَكْجَه كُوْمَلِيُوْب
- 14 لَهَا سِي جَرِي حَك كُوْمَلِيْرِي هَجُوْر نَك تِيغ زَلْر صَلْدُو عَجِي حَصْمَه تِيغ كُوْ كَه مَرِيْج اَوْلُوْرِي رَا رَد نَك
- 15 لَهْفَه اَر صِلَان جَاك اِيْدِي زَهْرِي صَفْر كِي اَنْدَرِي شَال اِنْدَكْجَه جَنَك يَدِي قَانِت بَر تُوْرِد اَبَقَدَا قَلَاي بِيْر
- 16 اَت نَعْلَدَن حَرَم حَشْمَانِي اَوْدِيْنَد كَدِي بَا سِي دُوْ كَرِي قَان مِيْرِي قَلِيج دَلِي يُوْرِي اَلِيْجَان هِنْدِي حَلْدَنَك
- 17 قَان بَحَارِيْنَدَن فَرِيْدِي كُوْ كَه كُوْت بَرَه قَانْدَن عَرَفِي اَوْلُوْرِي فَرِيْنَك قَان دَكُوْ اَوْلَا دِي جَرِيْن بِيْشَلَر
- 18 قَانَه اَرَا ت يُوْرِي دِي جُوْر لَهْنَك اَدَم اَتْنَدَن طِيُوْب لَهْنَه اَسَد قَان اَجُوْبَا قَانْدِي لَهْنَه هَر لَهْنَك
- 19 دَكْه اِمْدِي قِيَصَه نَدَر يَا رِيْجَان وَيَرْ صَلَوَات مَصْفَا يَه فِهْنَاك **نَسِيْر** حَكِيْم قَوْلِيْجَه اَوْك
- 20 كُوْن نَا اَحْشَام اَوْرِيْجَه جَنَك عَظِيْم اَوْلَاي دَرْت كَن بِيْجَا صَفْر جَرِي سَيْمَان لَشْكْرِي صِيُوْب سَيْمَان
- 21 عَلِيْمِي دِيْهَه كُوْر دِي دَرْت كَن دِيْجِي سَيْمَان لَشْكْرِي بِيْجَا صَفْر جَرِيْن صِيُوْب بِيْجَا صَفْر شَاهِي

1 لَمَّا شَرَّخَاكَ اَزْرِنَه دُدَلْدُر سِمِغ سِلْمَانْدَن اِجَانَت اِسْتَدِيكِم مَرغان اَلوَرِي دَخِي جَنكِه كِن لَر دِي
 2 سِلْمَان اِجَانَت وِر مَر دِي اَمَّا كِه وَقَت شَام اَو لِيخَه بِي اَصْفَر جَرِي صِدْر سِنَاغَنْدَك سَو دِلَر دَلِيْم جَالِش اَرِي
 3 قِرْدِلَر اِنجَا بَكَلوَك عَمْرِي دَوْتَرِن دَو دِلَر بِي اَصْفَر جَرِي اَنْدَلوَس عَسْكَرِي دَخِي يَه غَايَت قَلوَب سِلْمَان جَرِي
 4 بِيك زوَر لَه جَنك اِدوَب غَايَت حَمِيَت قَلوَب بِيخ كُو زَر اَو زَر لَر دَن اَبِرْدَلَر وَقَت شَام دَخِي اَر دِي
 5 سِلْمَان بِيوَر دِي جَلِل اَسَايِش جَالوَب اِكِي لَشْكِر بَر بَر دَن جَدَا الَّذِي سِلْمَان بِيغَا مَبِر اَو ل سَلْطَان اَكْبَر
 6 اَت عِيَانِن دُنْدَرِب سِيكِنَه عِلْمَا اَو كِبَه كَوُوب كَوُوب اَو نَاغَنَه قُوْنِي بَكَلَر دَخِي سَر وِر سَلَا طِينَلَر دَخِي
 7 سَلَامِيوَب اَو تَا فَاو وَاغَنَه وَا هَب قُوْنِدَلَر قَر قِيك اِر لَه قَر طُوِي عَادِي اَو ل بَه لَوَان نَشَادِي
 8 دَشْمَان حُرْفِنَه تَر اَو ل طُوَر دِي بُوِي كَادَن دَخِي بِي اَصْفَر مَلِك اَلْمَغَاش خَان اَصْفَرِي جَرِي اَلوَب قُوْنِيك بِي اَصْفَر
 9 بَه لَوَان لِي لَه اَنبِيخ اَر وَا كِي قَر اَو لَه قُوَب كَوُوب اَو نَاغَنَه اِي دِي بَكَلَر دَخِي بَر بَرِن وِر وِب جِيْمَه وِب اَر بَا كَا هَلَر نَه
 10 قُوْنِدَلَر اَمَّا كِه بُوَا اَلْفَه سِمِغ قُوْنِي سِلْمَان دَن رَيْبِيَه اَو لَشْن كِم جَنكِه اِجَانَت وِر مَد وِكِنَه رُوْح
 11 قُوْشَلَرِن يَانَنَه اَلوَب اَيْدُر كَلوَك دَشْمَان جَرِي نَك اَو زَر دَن كَا لَو مَر تَفْرِيح قَلَام دَدِي دَخِي سِمِغ اَو كَلَر نَجَه
 12 صَاغ صُوْلَه رُوْح قُوْشَلَرِي قَفْنُوْس قُوْشَلَرِي كِه هَر بَرِي قَنَاد لَرِن اَحْمَدِي فَلَكَ يُو زِي قَرَا بَلوَب كِي
 13 بُوَر مَشَلَر دِي قَنَاد لَرِي بَلَر دَن بَر يُو زِي نَكِي خَار خَاك بَادِي جَان كِي بُو دِي جُو مَر اِدوَب اَصْفَر جَرِي نَك اَو زَر دَن
 14 اَجوَب كِي دَن كِي قَنَاد لَر نَك بَلَر دَن جِيْمَه لَر بِي قَلَدِي طُوِي لَرِن اَنَلَر اَو رُكَل دِي فَيَلَلَر بَلَر كَلَرِي جَرِي
 15 اِجِنَه قَر قُو كُر دِي هَر بَرِي اَو شَاغِي اَبَرِي بِي قَبَادِيوَب قَر قُو لَر دَن اَو نَا قَلَر نَه جِيْمَه لَر نَه كِرْدَلَر لَشْكِر
 16 خَلْفِنَك اِجِنَه وَاو لَه قَنَاد لَر بَلَر دَن بَر يُو زِي نَه زَلَا لَه دَشْرِي سِمِغ دَخِي كُو ك يُو زِي دَن بَر يُو زِي نَه نَظَر
 17 قَلوَب كُو دِي كِم بَر جَادِر اَو كِنَه بَر عَقِيْم دَمُو دَن قَفَس دُو رَر اِجِنَه بَر مَلِك صِفَت كَمِنَه اَن سُو رَر
 18 قَر شُو سِنَه بَر قَفَس دَخِي وَا ر اِجِنَه اَو ن دَر ت دَن سَا ق دَر رَر جَوَ ن اَلوَب بِي اَصْفَر بَكَلَرِي قَلِيح كُو زَر
 19 كِيَا نُوَب بَكَلَر لَر سِمِغ حَا صِي لِي مَلِك كِم بُو قَفَص اِجِنَكِي اَنْدَلوَس مَلِك دَر بُو يَا نِي دَخِي بَكَلَر دَن دَر
 20 كِم دَن سَا ق دَر رَر رُوْح قُوْشَنَه اَمْر اِي لَرِي بَر سِي بِيخَه يَه اَلوَب كُو دِي قَفْنُوْس قُوْشِي دَخِي اِي نُوَب
 21 اَنْدَلوَس مَلِكُو ك قَفَصِي الَّذِي كُو دِي بُو كَا بَر اَو ق اَنْدَلَر سِمِغ كُو ب قَا قِيوَب يَانَنَه اَو لَن قُوْشَلَرِي نَه

1 حُكْمَ آيَلَدِي اَرُوْبُ هَرَبَرِي دُتُوْبُ دِي بِنَه اَوْل اَدَمَلِي هَوَايَه جِقَارُبُ هَوَادَن بَرَه كِي طُوْرَن اَدَمَلِي
 2 اَرُوْبُ اَوْرَبُ هَلَآك اَيْلِدِرُ بَرَدَم اَجْرَه بِيخَه بِيك اَدَم دُتُوْبُ بِيخَه بِيك اَدَم اَوْرَبُ تَارَمَار اِنْدِر بَر جَرِي
 3 اَوْرَكِي قُدِي بَنِي اَصْفَر مَلِكُنُك اَوْرَرَنَه بَرَه هَاي اِنْدِر بِيخَه اِنْدِر سَلْمَان مَكْرَدَن سِيْمَخ قُوْشَلِي لَه
 4 كَلُوْب اَنْدُوْس مَلِكُن قَفْصَلَه اَلْدِي اَوْل اَو قُوْشَل اَجُوْب بِنَه اَجُوْب اَدِي اَدَمَلَه اَنُوْب هَلَآك اَيْلِدِر دِي
 5 اَنْدُوْس مَلِكِي دِي سُوْر دِي اَو جَلر كَلُوْب اَو قَلر اِنْدِر بَر قَاع قُوْشَل زَخْنَاك اَوْل دِي اِلَاكِر جُو قَلَقُ
 6 اَدَم هَلَآك اِنْدِر اَوْل يَكَا دَن سَلْمَانَه خَبَر اَوْل دِي سَلْمَان اِنْدِر هَاهِي قَعْر دِي دِي دِي كِم وَا ر
 7 سِيْمَخَه دِكَل بَم اِحَا زَن زَجْنَك اِنْمَك اَوْلر كَلُوْب كِي سُوْن يَارِيْن اَكَا اِحَا زَن ت وِدُر دِي
 8 هَاهُد قَنَاد اَجُوْب اَجُوْب كَلُوْب سِيْمَخَه خَبَر وِر دِي سِيْمَخ دِي اِحَا زَن ت وِر دِي وِكَة شَاد اَلُوْب
 9 دُتُوْب اَوْل اَكِي قَفْصِي اَلُوْب اَوْل اَكِي اَلْيَار اَلُوْسِنَه كُوْر دُ ب هَوَاي قَنَادَه اَجُوْب كِنْدِر اَوْل دَمُوْر
 10 قَفْصَلِر كِر هَر سِرِيك اِحْنَه قِرَق اَدَم صَعْر دِي بَك اَدَم بَرِي دَن كِنْدِر مَر دِي رُوْح قُوْشَلِي قَفْصُوْس
 11 قُوْشَلِي رَغْن تُوْق بُوْر سُن كُوْر دِر سَلْمَان نَظْرَنَه كُوْر دِر جَمِيْع اَشْكِر خَلَق كُوْر ب
 12 هَيْبَت اَلِدِر دِي سَلْمَان كِم نَل حَكْم اِدِر دِي لِر اَنْدُوْس مَلِكِي دِي كِنْدِر زِيْن سَلْمَان
 13 قُوْشَلِي كَلُوْب كُوْر دِر كُن كُوْر جَك شَاد اَلُوْب كُوْ كِنْدَن دِي دِي كِم بَر يَاد شَاهَك اَمْرِيْنَه بُوْنَك
 14 كِي عَظِيْم اَلْيَار اَوْلَا رِي فَرْمَان بَر اَوْلَه اَكَا عَايِي اَوْلَانَك دُوْلَمِي اَوْلُوْر مَن اَكَا اِيْمَان
 15 كُوْر مَه اَوْرَنَادُر شَك كَمَا فِ كُوْن يَم قَبُوْل اِيْدَر سَه قُوْلِيْن تَا اَوْلَجَه خِدْمَت اِيْدِيْن دِي بُوْفِكِرَاه
 16 قَفْص اِحْنَدَه اَو تُوْر دِي قَفْص قَفْصُوْس قُوْشِي كُوْر دِي اَوْل يَكَا دَن بَنِي اَصْفَر مَلِك كُوْب قَر قُدِي
 17 سِيَاه بُوْش كُوْر لِيُوْب دِي دِي كِم قَا فِ نَا كِهَان شَيْطَان حَا ضِر اَوْل دِي اَلْفَا نَحْمَان اَصْفَر دِي دِي كِم
 18 يَا سِيَاه بُوْش قَان اَوْل كُوْك يُوْر نَد كِي جَرِي لِر مَلَكُوْر دُر بِيخُوْن بُو سَلْمَان دَن كَلَن قُوْشَلِي مَنَع
 19 اَيْلِدِي اَنْدُوْس مَلِكُن قَفْصَلَه اَلُوْب كِنْدِر بِنِي مَلَامَت اَوْرَنَه يَقُوْب جِكُوْر مَكَا ب اِنْدِر دِي
 20 اِنْبِيْس اَيْنْدِي يَا بَنِي اَصْفَر مَلِك سَنَك نَصْرَتَك سَلْمَانَه يَارِيْن اَوْبَلَه زَوَالِنَد دُر حَقْك اَمْرِيْ اَوْلَا
 21 بِيخَه بَم اَلْوَمْدَن كَلَمْر كِم بَر اِيْشِي اِيْدُر بِيخُوْن مَلُوْل اَلُوْر سُن يَارِيْن بِنَه جَنَك

1 مقابله مراض اوله اما كرا وبله زوالنه دك جنك سلطاني ايتكل بهلوانلر جنك ايلسونلر و نذكم
2 صحا يقين كله اولدم ملكوت سوات گوگدن سن ايتكلدر سكا ياردم فليقتدر . سليمان سكا دريكه
3 كغورم خاتين الندن الان سليمان اولان سليمانك وجودين تحاله يكسان تالان نه غمير سن
4 سليمانجون ددي ايان ددي . بغور اصغر ملك ايدر و روكور سليمان اندلوس ميكنه نيلر سملك سن
5 سني كمنه كوزنه نه اولورسه كلوب بكخبر وركل ددي ايليس دديكم باشومرا و زرنه و ريمه
6 ددي بني اصغر ملكي شاد الوب صده كجوب اولوردي ياون حكيم عنكر و زير بسون بكاري قزطوي اصغري سميع
7 بكاري بكاري كلوب برلور برنه قار ايدر خون كلوب پندلي مجلس آلتني اورنيا كتودر لر
8 اطفاش خان اصغري . دديكم اي بني اصغر ملكي و اندلوس بكاري آكه اولوك نكم بكاكوك
9 خلقت ايدن الله دن ملك مغرب كلري سكا سليمانني و ردي ملكوت سوات بكاجري كندردي ديومشتلدي
10 ايليس سون سلكري ياون حكيم دكليب وسوسه شيطاندر بوسليمان ديومناق كما ندر د لايكم بيان
11 قله والاكر اطفاش خان اصغري بطلت كمره ايدي الله ديودنمادي سكوت ايلديلر باقي و زرا
12 ندما امرارت صنوب شاد الوب سوندر اولمغور سليمان اوله صديلر **نظم**
13 شه سوزين كوش اندي ياون حكيم بلرياني الدير شيطان رحيم مره دعوي ايندو كجه اصغري
14 صدي كرجك اول لعينك لكرلي بلراني قرغه شاهين اوليا قزاولك جيقن شكارن الميا
15 نه سليمان خاتين كا فر اولور نه بني اصغر سليمانلق قاور نه حورمت بولر حقلنا رحيم
16 نه نومن مازلي اولور جهيم سوز بودر كه سويله فرخوسي ايار و رصولات مصطفاه اشكار
17 **شكر** حكيم قولجه بني اصغر ملك اطفاش خان اصغري بوند مجلسه عيش ونوشه . بزوم قيصه موز
18 ازانجا بن سليمانه كلري . نتاجونكم سميع روح قوشناه قفوسلره اندلوس شاه قفصن كغورب هوا
19 يوزندن كغورب . سليمان دكاهنه كم كلدير يوزنه دكاه قوسنه قوندر . اندن اول اكي دمور قفصلري
20 دكاه قوسنه يوزنه قودر سليمان حاجلي . بگدن زياده آدم كلوب هر پرنه پيشوب . پرنه دن
21 ايرما در ابي كورب عادي بهلوانلر دن عنتردي ادي اوچلر هر بن حش انا لوا و غلوا كسي به اول اندلوس ملك

1 عَقْرَانِ شَاهِي فَفَصَلَه كَنُورِب سَلِمَانِ دَر كَاهِنْدَانِ اَجْر و كَرْد لَر جَمَلَه بَه لَو اَوَّل اِي بَه لَو اَنَه اَوْرِن اَنْدَر تَقْصِي
 2 كَنُورِب سَلِمَانِ نَظَرِنَه قَوْد لَر اَنْدَلُوسِ مَلِكِ عَقْرَانِ شَاهِ دِي فَفَصَلَه اَجْر و كَرِبِكِ نَظَرِ قَلُوبِ كَوْرِدِي بِكُمْ بِرِعَاعِ
 3 اَبُو سَيِّدِي خَنِكِ اَوْرِي نَه سَلِمَانِ زَمَانِ هَنُورِ نَوْجَوَانِ اَوْرِي اَكْبَكِ صَا حِي عَلَوِي تَا حِ زَرِي دَر اَشْعَادِ كَلْبِ اَنَا
 4 كَر تَا حِ اَوْرِي نَه عِمَامَه صَرِي شِ اَوْرِي صَا حِ طَرْفِي نَه لَقْمَانِ حَكِيمِ اَصْفَلَه اَوْرِي رُصُولِ يَانْدَه اَوْبَا فَرْلَه كَنْدَنَكِ
 5 وَرِي بِرِ فَيْلُوسُفِ اَوْرِي فَيْلُوسُفِ حَكِيمِ كَنْدُ نُو كِ شَاهِنِ كَوْرِبِ بَاوِبِ شَادِ اَوْبُو بِي رِي دَرِنِ طَوْرِبِ سَلِمَانِ نَظَرِنَه
 6 بَا شَرِ قِيُوبِ دِي دِي كِمِ يَا سَلِمَانِ زَمَانِ حَقِ شُكْرِ اَوَّلِ خَلَاقِ عَالَمِه وَرِ زَا قِ بِي دِمَه كِمِ سَنَكِ دَوْلَتِكَ اَنْدَلُوسِ شَاهِي
 7 دِي فَدَلَمَكِه كَوْرِدِمِ بِرِ دِي شُكْر و مَرِ بُو دَر كَرِ اَوَّلِ بِي اَضْرَ مَلِكِ هَلَاكِ اَيْلَمَادِنِ صَا حِ اَسْرَخَاكِ بَا يَكِه كَلْمَكِ
 8 بُو كَا مِي سَرُ اَوَّلِي يَا سَلِمَانِ زَمَانِ اَمْرَادِي كِ مَلِكِه دِي لَجَه سَيْلِي مَرَامِي دَر اَمَكِه اِي مَانَه كَلَه سَلِمَانِ اَوَّلَه
 9 اَلْجَه حَضْرَتُكِه خِزْمَتِ قَلَه تَا حِ دَوْلَتِ سَعَادَتِ بُو لَه دِي سَلِمَانِ دِي دِي كِمِ نُو لَه سَيْلَشِ كَوْرِ اِخْتِيَارِ اَلْبِنَه دَر رِ
 10 دِي فَيْلُوسُفِ سَوْرِبِ قَانِي نَه كَلْمِي بُو اَشْنَادَه كِنِ سِي مَخِ وَ شِي دِي اِجَار و كَرْدِ سَلَامِ وَرِي سَلِمَانِ عَلِي كِ اَلْدِي
 11 سَلِمَانِ تَقْطِي مِ قَلُوبِ عِزْتِ اَيْلَدِي اَلنُّو تِ نِي شَاهِ شُكْلِنَه كَرِي قَوْدِ رِ كَوْبِ اَوْرِي سَلِمَانِ دِي كِمِ يَا سِي مَخِ مَبَارَكِ
 12 كَو كَو كَا عَمِ بُو رِ نَسُو مِ سَا حِنَكِ اَتَمَا اِجَا زَتِ وَرِ مَدُ و كَرِ بُو دَر كَرِ اَدِي زَادَه بَرَا قِ حَقْلَدَرِ مَبَادَا كَرِ سَا حِي يَا حُو دِ
 13 قُو شَرُ و كِ بَرِ سُو كَا وَسِي نَه اَوْ قِي نِي شَه يَا تُو فَنَكِ بِي شَه هَلَاكِ اَوَّلَه دِي بُو بِ اِجَا زَتِ وَرِ مَادُ و مِ دِي سِي مَخِ اَيْتِي يَا سَلِمَانِ
 14 زَمَانِ حَضْرَتِكَ اِجَا زَتِ وَرِ سَوْنِ بَرِ دِمِ اَجْر و اَوَّلِ اَصْفَرِ جَرِي نِ طَا غِدِ لُومِ بِرِ هَيْبَتِ عَرَصَاتِلَه شَا حَا عِلْمِلَه اَوْرِي نَه نَلَاكِ
 15 بُو زِي دَرِنِ قَنَادِ اَجُوبِ اِنَا لُو مَكِه سَنِ دِي كَوْرِ لِكَلِ كِمِ جَنَكِ مَرِ غَانِ بَجَه اَوْرِي دِي سَلِمَانِ دِي دِي كِمِ بَارِي نِ اَوْبِلَه
 16 زَوَالِنَه دَكِ بِي اَدِ مَرِ جَنَكِ اَيْلُوسُ و قَتِ صَحَا كِمِ بِي شَه جَنَكِ مَرِ غَانِ اَوَّلَه اِجَانِ دَرِ دِي سِي مَخِ قُو شَرِ اَشْرِبِ شَادِ
 17 اَوَّلِي دِي دُنُوبِ سَلِمَانِ اَيْتِي يَا سِي مَخِ بُو اَنْدَلُوسِ مَلِكِ كَوْرِدِكِ بَعَا يَتِ شَادِ مَانِ اَلْدَمِ مَشْرَبِ قَلَاكِ دِي دِي سِي مَخِ
 18 اَيْتِي يَا سَلِمَانِ زَمَانِ وَا يِ شَاهِ اِي حَا نِ بِي مِ دِي فَكْر و مَرِ فَرَا سَتَمِ وَا رِ دَرِ كَوْرِدِي مَكِه بِرِ دُورِ قَفْصِ بِرِ قَفْصِ دِي
 19 يَانْدَه كَوْرِي بِكِ بِلَدِي كِمِ اَنْدَلُوسِ مَلِكِ كَوْرِدِكِ قَفْصِدَرِ زِي رَا كِمِ اَنْدَلُوسِ مَلِكِي دُنَا نَدَرِ دِي اَدَمِ نَادِ دِلْدَنِ
 20 اَشْرِدِ دِمِ بُو دَر كِمِ اِنِ قَدِ بِ حَضْرَتُكِه كَوْرِدِمِ اَزْ شَاهِ اَللّهِ تَعَالَى يَا رِي نِ بِي اَصْفَرِ مَلِكِي دِي اَيْبِلَه طَوْبِي لَه مَقْبُوبِ
 21 حَا كِ بَا يُو كِه كَوْرِي مَرِ دِي سَلِمَانِ دِي دِي كِمِ يَا سِي مَخِ نِي كِمِ دَرِ كَوْرِ اَلْكُوْرِدِنِ كَوْرِ اَنَا كَرِ قَلْبِي كَنْدَرِكِ اَدَمِ زَادِ

1 يَا سَيِّمَانَ نَهْ دِيكَ كَرِيكَمِ مُسْلِمَانِ اَوْلَمِ سَيِّمَانَ لَعْمَانَ حَكِيمَةَ اَشَارْتِ اَيْلَدِي اِيْمَانَ تَلَقَيْنِ اَيْلَدِي اَنْدَلُوسَكُ شَايِي
 2 دِيخِي لَهْ كَلُوبُ دِي دِيكَمِ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مَوْجِيكَمِ وَ اللهُ خَلِيفَةُ اللهِ وَسَيِّمَانَ اَمِيْنُ اللهُ وَيُوبُ اِيْمَانَهْ كَلُوبُ مُسْلِمَانَ
 3 اَوْلَدِي سَيِّمَانَ مَمُ يُوْرِي خَلِيعَتِ خَاصِ كِيُوْرِي لَرِ سَلَاطِيْنِلَرِ صَفِيْنَهْ يِرِكْسَرْدِرُ لَرِ سَهْرَابِ شَاهِدَنُ اشْفَا قِيَصْرِي
 4 رُوْمَدَنُ يِقَارُو اَنْوَرِدِي اَمَّا كَمِ قِيَصْرَمُ بُو كُوْجِ كَرِي سَيِّمَانَهْ كُو كَارَنُ كِيْنِ بَغْلَدِي اَمَّا كَمِ اَنْدَلُوسُ مِلِكِدَرِ مَغْرِبُ زَمِيْنِ
 5 بَادِ شَاهِرِي اِيْقِيْمِيَاكُ قَوْلُكَ وَرِدِي بَدَلِ اَنْوَكِ اِيْرِي اَلَا كَمِ قِيَصْرُ بِلْمَلِكِ اَيْلَدِي كِيْنِ دُوْنَدِي بِلْمَا دِيكَمِ بَاشِي كِيْدَرِ
 6 كِيْنِ اَوْجَدَنُ **نَظْم** اَمَّا كِيْرُو اَوْلَمَهْ سَاقِي كِيْنَهْ سَاَزُ كِيْنَهْ اَهْلِي بُو شُوْرَسَهْ اَيْتِ كِيْنَهْ دَاَرُ
 7 كِيْرُو كِيْنِ دُو تَانِ اَدَمِ اَرْدَكِلِ سُوْدُ بُوْدُ كِيُوْرِي دِي شَهْرِيَاَرِ **نَظْم** حَكِيمِ قَوْلِيْجَهْ اَنْدَلُوسُ
 8 شَاهِ اِيْمَانَهْ كَلِجِيكُ سَيِّمَانَ حَكْمِ اَيْلَدِي اَوْلُ قَفْصَهْ دِيْجِي نَقْدَرُ دُنْسَانَ اَنْدَلُوسُ مِلِكِرِي وَرِسَهْ كُوْرُوْدُ وَبُ
 9 اَنْدَا اَيْلَدِي اَكْبَرُ اَنْوَرُوكُ مُسْلِمَانَ اَلِدَرِ سَيِّمُ خَانَ اَنْدَلُوسِيْلَهْ هُنْدَاكُ اَنْدَلُوسِي اِيْرَطَالِ اَنْدَلُوسِي اَخْدَا حِ
 10 بِنِ اَفَاتِحِ بُو دِهْتِ مَلِكِ مُسْلِمَانَ اَلِدَرِ خَلِيعَتِ كِيْدَرُ اَنْدَنُ خُوْنِ سَيِّمَانِي كَرِي بِيْنَدِي اِيْجَلَدِي خُوْشِ كِيْلَدِي
 11 بُو كِيَا دِيكَمِ شَيْطَانَ لَعِيْنِ كَلُوبُ سَيِّمَانَ دَرُكَ هِنْدَهْ خَاضِرِ اِيْرِي كُوْرِي دِيكَمِ اَنْدَلُوسِيْلَكِ دِيْجِي مُسْلِمَانَ اَوْلَدِي
 12 دِهْتِ مِلِكِيْلَهْ سَيِّمَانَ دِيْنَهْ كَرِي اِيْلِيْسِي لَعِيْنِ نَجْمِ اَوْلُوبُ كَلُوبُ بِنِي اَصْفَرُ مِلِكِي كِنَهْ بِيْتَدِي بِيْرُ
 13 سِيَاَهْ بُوْشِي نَجْمِنَهْ كَرُوْبُ كُوْرُنَدِي بِنِي اَصْفَرُ مِلِكِي صُوْرِدِيكَمِ حَالَ دَنْدَرُ جَوَابُ وَرِدِي بِيْكُمْ
 14 يَا اَلْفَاشِي خَانَ اَصْفَرِي اَنْدَلُوسُ مِلِكِيْنِ اَوْلُ عَرَبِ لِيْجَهْ سَيِّمَانِي كُنْدُو دِيْنَهْ دَعُوْتِ اَيْلَدِي
 15 اَوْلُ دِيْجِي قَبُوْلُ اَيْلَدِي اَمَّا شَهْرَهْ بِيْقَدَرُ كِيْرِي اِيْرُوْقِيْتِ سَحَابِجِيكُ سَا نَضْرَبُ خُوْيِشُوْبُ كَا حَقُّ فُرْصَتِ
 16 وَبِرَجَلِدَرِ سَيِّمَانَ دِيْجِي اَنْدَلُوسُ مِلِكِ دِيْجِي اَوْلَاكُ هَلَاكُ اَوْلُ كَقْدَرُ بُو سُوْرِيْلَهْ بِنِي اَصْفَرُ شَاهِنُ
 17 شَادُ اَيْلَدِي اَمَّا كَمِ جَاهِرَادُ لُو بَكُوْرَدَنُ اَيْتَدِي يَا سُلْطَانَ بِنِي اَصْفَرُ اِيْشُرُ مَشْكَلُ اَوْلُدِدَرُ اِنْخِيَا طَدَنُ
 18 بَرِي اَوْلَمَا غِلْمَكَمِ حَالَ بَرْدُرُو دِيْجِي اَوْلَدِي دِي بِنِي اَصْفَرُ مِلِكِ دِيكَمِ لِيْجَهْ حَالَ اَوْلَدِي جَوَابُ وَرِدِيكَمِ بِيَا
 19 مِلِكِ اَصْفَرُ اَنْدَلُوسُ مِلِكِيْنُوكُ صَاغِلْمَانِيْنِ سَيِّمَانَ دَرُكَ هِنْدَهْ مَغْرِبُ اَوْلُدُوغِي بِيْلُوكُ اَنْوَكُ نَهْ قَدَرُ
 20 بَكْرِي بَكْرِي سُرُوْرِي وَارِسَهْ لَشَا كِيْلَهْ دُوْبُ سَيِّمَانَهْ اِلَاعَتِ اِيْدَهْ لَرِدِي بُوْبُ قَرَقَانَرُ وَرِدِي بُو كَمِ
 21 بُوْلَشَاكُ فُرْضَا كَمِ فُرْصَتِ بُو لَوَزُ بُو اَوْلُو قُوْشَلَرُوكُ عَمَّطَانِيْنِ شُوْكِيْتِ كُوْرُو دُو كُوْرُو بُو نَلُرْدَنُ خَلَاصُ

1 اطلاق خيل الم درر دولتو کا مغرور المغل کل سلیمانہ تابع اولالم بز سلیمانہ ظفر بولا مزرد ددر بکلردن
 2 عقلا لر ایله دیمک المفاش خان اصغری وایکم قارای بلدیروش نشا قادی قصد فلان کیم اول بکلری دتوب
 3 جملین اونجه هلاک ایلیا عنکروش وزیر قوماری حسه صالدر دیوان طفلا دی اول ملعون شیطان اغوا سه
 4 مغرور لنبیله کیم سلیمانہ یارین فرصت باوریم دیوب خبری بقدر کم هلاک اولجقدر **نظم**
 5 دولله مغرور الوین اول لعین اندی کبر و طوئی اول سلطان کین بلمین کیم اردرویدر آبی بس
 6 دیو شیطان الزحیم اربعین **دربیان مجلس استان ماضی** اگر سوز مر اشیدر سگ ای سرور
 7 سکا سداک دیهر شیرین خابر لر جهان ملکی جود کلد جو تحقیق روح شاه سلیمان ایله تصدق
 8 بونسر آتانه درنه اند لویس ایدر مکر و قیور حیلله نسوی قتی کمره اولوبدر رر جو کافر
 9 اگر اتمک دلرمک ساکه جا کر ریاضت جلا کد آکا هر نفسک زبون ایله فنا عندن ففسده
 10 ملک عقران یکی اوله مستخر جنک سلطان اوله نفس آله جا کر کسلما سه بونفسک گر هوسدن
 11 خلاص الما زمدام قهر و قفسدن کمال اهل اویب بل رفعتویک یکوب نفسی ادوک حق خذ منیب
 12 المورسه فضلنه فیلوک مو اتقی اولان قریب حق فضلینه لایق ایدر سگ کوکوی پاک ریبادن
 13 منور قیله نوری کربیادن صلوات خاک بوقلی کیری هوای نفسک اولان اسپری
 14 کینو نفسک اسپری اوله هم کم اولر بلهم ارلان خلعتی هم یر شمار نفسیله فعلی ذیمه
 15 بشرکن بکزیان سن بهیمه عزیز کن اورک قیلا له مقهور که دردیله اولیان صکنه مهور
 16 اویب نفسه کوز تا کل هوای دروشکم بولین قریب خدای **دربیان مجلس اخیر**
 17 حقه منت صده ران بی شمار دزد مقلت ویدی عمری رور کار که اولدی بوز طفسان بر مجله بس
 18 آخر اندوم سیلین خوش نفس بعد زان مهلت دیوسه عمر اجل نده صحت بولسم ایرماسه خلل
 19 هوو فکر سلیمان شیرین جواب دکلیا فضته عجایب کامیاب کیم سلیمان نامه وش تاریخ اصح
 20 کسه نالیفا تمشدر آله صح نه سلیمان مثل وار سروردی نه کئی بی مثل سوز دفتر دخی
 21 ای جماعت جون ارشدی وقت شاعر سخن هایت بولدی مجلس اولینام الله اگر ایر کورسه یارینه

1 أَمْرُ حَقْلِهِ دَلَّ إِبْنَ دَلْدَارٍ نَبَهُ
 2 مَسْتَعِدَّةً بُوَدَّرَ أَمَّا كَهْ مَرَادُ
 3 وَيِ زَيْسِيَّةَ يَرَاكَ نَ كُوكُ زَهَانَ
 4 أَوْ بُوتَ خَاتَمِ أَحْمَدَ نَوْرِي جُونِ
 5 جَوِيمَ عَفْوَابِ جَنْتَهُ نَا كِيمَ كَرِيمَ
 6 سُوْرِي نَابِيتَ بُولَدِي أَوْلَادِي وَفَرِي نَامَ
 7 بِرُوكِ جُكِي عِيَانِ الَّذِي جُفُوْبَ لَفُوكِ نَقَا
 8 كُورُوكِ نَفُوكِ رَادِرِ الْكِي نَفُوكِ الْكِي جِي مِ
 9 جِي مَعَةَ جَدِي طَلَا نَهَ لَطَا عَكِ عِيْنَ أَيْدِي نِ
 10 يَدْرِي وَرِي غَابِي تَهَ جِي سِي بَكِ عَشْفُو نَا زِي دِي نِ
 11 نَعْمَ نَلِي كَلُوبِ كَلَرِ طُورِ الْكِي خَانِ دِي نِ
 12 وَيِ لَطَا بِي تَ مُحَمَّدَ حُورِ صُورِ وَيِ رُودِ مِ يَمَانِ
 13 لَقْمَانِ كِي مِ قَوْلِي جِهَ سَخْنِ مَنَدَانِ حَقَائِقِي أَوْلِ وَجِهَلَهَ صَحِيحِ حِكَا يَتِ
 14 أَيْدِرْ لَرِكِهَ وَأَفْلَا هُونِ يُونَانِي نَفْلِي جِهَ صَرَفَانِ جَوَاهِرِ أَوْلِ طَرِي قِي لَهَ أَمْلَحِ رِوَا يَتِ قَالُوبِ أَيْدِرْ لَرِكِهَ نِيَا بِي نِي
 15 أَصْفَرِ مَلِكِي لَافِ كَدَانِ أَوْ رَمَقَدَهَ أَمَّا كِهَ بَرُودِ قِي مَن سَلِي مَانِ حَضْرَتِهَ كَلَرِ كِيمَ جَمِيْعِ لَشْكُرِ بَرَاتَهَ مَهِنَا أَلُوبِ سَجِيْدَرِ
 16 كَجَمَلَهَ حَاضِرِ أَوْلِي سَانِ عِيْلِ الصَّبَاحِ دِي نِي الَّذِي **نظرة**
 17 بَا سَبَازِ سُوْبِي دَرِ شَمْعِ وَفَنُوسِ جَمِيْعِ جَانِ دِي نِ طُوعَرِ شَمُوسِ جِهَانِ نَهْ أَوْ رِبِ كَشْتَارِي أَيْبِي شَبُوسِ
 18 **نثر** جَنِكِمِ أَوْلِي كِهَ كَجُوبِ عِيْلِ الصَّبَاحِ كِيمِ أَوْلَادِي زَمَانِكِ عَبُوسِ طَهْرِ بَرِ صِفَتِ بَهِي شَتِ بَادَهَ دَنَدِي حَبِشَتِ شَا سَرِ تَكُونِ
 19 قَا جُوبِ سُلْطَانِ شَرِ نَحْتِ نَدَا كِهَ زَرِي نِ كَلَاهِ أَوْ رَدِي سَلِي مَانِ حَضْرَتِ سَجِيْدَرِ بَرِي دَرِ نِ طُورِ بَا كِ صَوْدَرِ نِ
 20 أَدَبَتِ أَلُوبِ صَحِيحِ مَانِ نِ قَالُوبِ أَوْلَادِ أَلُوبِ نُوْبِيَّةِ مَوْسَادِنِ زُبُورِ أَوْ دَدِنِ قَرِ قَرَا يَتِ أَوْ قَدِي نَمَانَدِنِ نِيَا زَدِنِ
 21 فَا رِعِ أَوْلِي بَلِيغِ لِبَا جِهَ كِيُوبِ زَرِي نِ نَاجِ أَوْ رَدِي يَكْبَرِ دَرِ نِ بَا هِ التَّجَلِي أَوْ رَدِي أَرَا يَشِ قَالُوبِ سِيْفِ حَمَائِلِ قَوْلِنُوبِ

1 توريه ز بوري صاغ صول حمايل طا قوب اونا قون حاصله طشه جفدي امير اخوردجي بگلريله بگلريله لغان
 2 حكيم الله اصفا وياثرله نائنه قرشوكوب عزت برله سلامدار براشقري دلدل صفت بادپاي آهن ناخن
 3 اته سوار ادي آندن اون ايك علم ايكينه توريه موسايه باشلي اورز نه كور لر آدم صفيدن ناسلما نه كلنجه
 4 جميع بيما بر لوك اروكلر نه صاق كور لر بي برانك اون ايك سبك بگري عرب عربا بگري عمالقه سرور لوي
 5 قيصر روم دلاور لوي بغداد ار لوي يونان مرد انلي جملي سوار اوب علمر جوب بل نيدر لوجلوب بور و صورنا كر
 6 اوب صاغ طرفه شراب شاهله قيصر روم اندي صول يكادن تبع بن اصداغله يونان سلطان اشدر اندوس شاهي
 7 عقرا شاه دجي برستم خان بادپاي اته سوب سلما في علم جوب كدريله بله جس اولن اتور الي اندوس بهاولنريله
 8 برانه سوار اوب سلما نك انجه اشري اون ايك سبك بگري دجي سلما نك صاغ صول لطفه لشكر لو
 9 لشكريله الاي بطيوب كدرلر انلر ايندن بريوزين بنه بيكي دندرجيه جوشن كيشن قربان جعشتمسندن
 10 ار لور نعم سندن انلر سهندن فيلدر جعشتمسندن بله كوس صا سندن نفيرو عباي غوغاشندن ملك لاس
 11 كوملاي انلر ايا نلر ندي ناتي يراكلاي سيمع دجي الهيار الولا ريله روح قوشلار ريله
 12 قشور جيلريله قناد قناده جنوب سلما نك عسكوله عمالقه بغداد ار لوريله قيصر روم جرنك اورز لر نك جولان
 13 اورز لوي عدا قائلون دكلكه جانن اورز لوي بريوزين آدم جرمي بوري كوكله يرار ايني مرغان جرمي طندي
 14 قوش قنادن كوك بوري كور عمر اولدي **نظم** لمولدي عالم ايچنه يوكله يلك
 15 چشم شهردن كورغادي ملك قوش اوندان ورد بيقو آسمان اوچماير بولر بردن ملك
 16 خاك انسان بوري مرغان كوي مرغ دمدم كوك قزح الذي عك روح ققنوس اجد و نجه برباك
 17 كوك مرغ قرقون الذي هلك دكلكه ايمادي قغه نادر كا مكار و برصاوت مصطفايه يادكار
 18 **نثر** حكيم قو نجه جنك سلما نك جرمي كلوب ميدانك برنه كم كلاري ازا نجان بنو اصغر ملك الهفاش خان
 19 صيد كم طردي دنجنه نارونه نوازش توب دجي بكم مدت باه جنك اتن ارز نه ارايك ايلدي آندن بر بادپاي
 20 مشك دم شبرك رخش جكدر آهن بوش الهفاش خان اصغري جي قلع قوننا توب سينه سينه صبر صلوب
 21 اول رخش آهن بوشه سوار اولدي بني اصغر ملكلري قرشوكوب عزت لندر اما كم اندوس بگري مزه زرين بگري

1 اندوس شاهي خلاص اولاروغن بلوب برين اكين باش قشوب طاشدرد درگم اكر سليمان بزوم ملكوي هلاك اتمانديسا
 2 ياخو كوز موبارك بوين كورمه بزم دجي اتفاقور همان اول اولكم جنك ادرن سليمانه وروب لهاوز ملكوزه
 3 بوشوب انك امريله بني اصر ملكوك لشكر نه نالچ اورا وزد درگم انا كره بني اصر جري اوشاغي وايرسي سليمان
 4 جرينه جانودلان جنك اتمكار غبار ادر اول عدد سوزلكي جوكوب دجي سليمان اور نه يوردي صاخ تولدن
 5 بني اصر جري يوردي ليه بچ روس خذر جرينه بني اصر ملك اطفاش خان يوردي اول بكادن چيش سليمان كلدي
 6 بو بكادن بني اصر جري وادي جرن نطيش اين كورليو بزيرينه ايرشدر يرلر ايكلاي كوكلر كونسلاي
 7 اذن سرعكر لانت سورب اكي جانودن درياين كلن جري سدر بكدن بي طور عوردن صفا لاي بغلوب . يمين
 8 بسا راست قاردر جري طويچ بيل موج اورب كره غباري اكي عكر اورزندن ايردي اكي عسكر بزيرين
 9 كوردي حورا صاخون هر بري اون اورشدلر شيلكم هول هيندن يرلر كوكلر ايكلاي و كوملاري . وحوش
 10 طيورور ايكلاي بمور سرعكر لوصف دونه حياق علم شقه كرين مهتر جوب درخستان دكوب
 11 دينه بل نفاذ لرا اوردر صورنا و نير بر جلد ير شاهلي بولله جان و باشي اوپن سرور سرور لر صفيه و رب
 12 طورشدر اكي عكر بزيرنه طوشجه برجايب وقت ادرنك ات بيل سهيلي ارغروي عرصه عصالدن نشان
 13 ويردي **نظم** قورختر نطلوب ولد نهان اكي جري ات نيلغاكي بور شقه كوكه خاوري
 14 كاوونك داري مرن يده نلك بخي اوي نين لرا وحي نلاك جيفر جشم اوكرني نه بهان عكرن اذري غايت اخبايه
 15 انه الهن خان كافر اول لعين اصغري **نثر** حكيم قونجه بني اصر ملك اطفاش خان اصغري نيه سليمان عكرن
 16 كوچك بكايت و هم اذي ايليس لعنيسيه بوش شكل حاضر اولدي كورني كورنيم بني اصر ملكونك . بكري
 17 صرمش ددكي دبس مش بلديك نيه سليمان جرسندن قورش ايليس دديك يا ملك بني اصر اي سلطان
 18 سرور بخون بو عرب بجه دن قردريك ددي . ملك اصر اينديك يا ملك مغرب هنج سنك سوزك بكا
 19 خوش كلدي . جنكم بكا ملكوت سموات يار مر ايدجكدن بخون اتماندر كره جيمرغ كلوب اندوس ملكين
 20 روح نشارنه قيدر ميوب بكا يارم نلسر نه ددي . ايلين دديك يا ملك اصر بوكون اوليا دكن فرصت
 21 سليماندر ايله وقت اولجاق ملكوت سموات كلوب بكا يارم نلسر اتماندر نلاك بكا بوقب كوريل ددي

1 دَخِي بِرَحْرِ اَوْدِي كُوَلْدَن يَكَا بَقْدِي جَمِيعُ ذُرِّيَّاتِ شَيْهَاتِ حَاضِرِ الدَّرِ بِنِي اَصْفَرِ مَلِكِي فَلَاكُن يَكَا بَقُوْبُ كُوَرْدِي بِكُمْ
 2 قَنَادَرُ اَجُوْبُ مَلِكُ صُوْرَتِ كَمْسَلُ فَلَكَ يُوْرِيْكَ قَاتِ اَنْدَرَقَاتِ اَوْبَطْرِ مَشْرِ هَرِيْرِ اَلْبَرِيْنِ قَلِيْحُ قَبْضَهٗ سِنَهٗ
 3 اُوْرْمَشَلْرِ بِنِي اَصْفَرِ مَلِكِ كُوْرِبُ شَادِ اَوْبُ كِرْجَكِ صَنْدَرِ اَنْدَن اِبْلِيْسِ بِرَحْرِ دَخِي اَوْدِي صَاغِ صَوْلِ اَوْرْدِي
 4 صَاغِ طَرْهَهٗ خَنَاسِ لَمِيْنِ ذُرِّيَّاتِ صَوْلِ طَرْهَهٗ وَسُوْا نِي دِيْنِ لَشَكْرِي حَاطِرِ اَوْبُ طُوْرِدَلْرِ هَرِيْرِ بِرْدَرُو تَشَكْلَاكَهٗ
 5 اَنْدَن اِبْلِيْسِ دِيْ كِرِيَا بِنِي اَصْفَرِ مَلِكِ نَظْرُ قَلْبُلِ صَاغُوْ صَوْلَهٗ لَشَكْرُكَ دِدِي مَلِكِ اَصْفَرِ كُوْرِبُ تَعَجُّبُ قَلُوْبُ
 6 شَادِمَانِ اَوْبُ قَهْفَهَا يِلَهٗ كَلَايِ اِبْلِيْسِي جَرِيْنِ مَلَكُوْتِ صَدَايِ اَنْدَن يُوْرِيْ اَنْدَلُوْسُ بِكَلِيْنِ مَغْرِبِ سَرْمِيْنِ
 7 بِكَلِيْنِ وَاَصْفَرِ رُوْرِيْ دَشْتِ فِلْجَا قِي دِلَا وِرْلِي رَحْشِ رَحْشَانِ سُوْرِدَلْرِ اِيْ دَشْمَانِ جَرِيْنِدَن كُوْنِدَن لَرِ كَرِ
 8 مِيْدَانَهٗ كِرِكَن اَرَلِكِ هَزِيْنِ كَمِ كُوْسَنَهٗ اَوَّلِ كِمْسَنَهٗ كِرِ مِيْدَانَهٗ كِرْدِي قَرْطُوْبِي عَادِي اَوَّلِ بَهْلُوَانِ شَدَايِ
 9 يُوْرَا تُوْرِدَرْتِ اَرْتِي قَدُوْ قَامِيْلَهٗ يِلِ سُوْرِ اَوْبِ اَللَهٗ يِيْكَ يُوْرِ اَتُوْرَا لَتِ بَلْمَانِ كُوْرِيْ اَوْبِ اَمُوْرِيْنَهٗ
 10 اَوْرِبُ بِرْطَاغِ يِلِ مَنُكَلُوْبِي اَلْبِيْ طَاغِ كَدُوْيِ اَوْجِيْ طَاغِ دَخِي كُوْرِيْ اَمُوْرِيْنَهٗ اَوْجِ طَاغِ يِرِيْ
 11 يِرِنَكِ اُوْرِيْنَهٗ عَيُوْقَهٗ جَمِيْشَدِي بِيْلَهٗ تَلَابِ اَوْرِبُ مِيْدَانَهٗ سُوْرِيْ دَخِي سَدِي كِنْدَرِكِي طُوْرِيْ اَنْدَن
 12 بَاشِيْدَن كِنْدَرِكِي اِشْفَرِ حِضَارِي كُوْكَ يِكِي كُوْرِيُوْبُ دَرِكِي كُوْمَلَدِي اَوْرِيْبَنْدِيْلَهٗ بَرَسْمَهٗ اَوْرْدِي اَيْلِكْمِ
 13 اَوَّلِ بَهْلُوَانِكِ نَعْمِ سِيْدَن طَفُوْرَقَاتِ فَلَكَ طَاسَلَرِي جَمَلَايِ يِرِ كُوْكَ زَلْزَلِيَا كَلُوْبَنِ طَاغَهٗ لَهَا شَهٗ
 14 وَاوْلَهٗ دَشْدِي اَبْحَنَكِ عَقِلِ نَاشَدِي اَنْدَن يِلِ بَرْلَهٗ مِيْدَانِكِ بُوْبَاشِيْدَن اَوَّلِ بَاشَهٗ وَرَبِّ اَرَلِكِ هَزِيْنِ عَرَضِ
 15 اَيْلَدِي اَوْقِ اَتْمَانِ قَلِيْحِ صِلْمَانِ كُوْا وَيْتِمَانِ نِكْمِ اَرَلَكَهٗ مَنَسُوْبُ هَنْدَرِ كَسْتَرِيْكُمْ مَرِيْحُ فَلَكَ اَحْسَنَتِ اَيْلَدِي دَخِي
 16 اَرَقِيْنِ سِيْلِمَانِ لَشَكْرِيْدَن يَكَا دَنُوْبُ يُوْنِ بِنِي اَصْفَرِ مَلِكِ اَطْعَاشِيْ خَانْدَن يَكَا دَنُوْبُ اَرَصْلَانِ يِكِي اَكْرَدِي اَرْدَلِي
 17 **دِيْ كِرِ نَظْمِ** دِيْدِنِ قَرْطُوْبِي عَادِي بَهْلُوَانِمِ بَرَكْرِيْنِ هِيْمَدَن كُوْلَهٗ مَرِيْحُ اَجْمَدِي قَرْبِ كُوْرِيْنِ
 18 قَهْرَانِ نِيْمَا دَسْتَانِ رَسْتَمِ بِيْلَتِنِ جَلَكَهٗ قَرْطُوْرَامَزَانِ نُوْرِ حَمَلَهٗ اُوْرِيْنِ **نَسْتِ حَكِيْمِ** قَرْنِيْجَهٗ قَرْطُوْبِي عَادِي
 19 اَوَّلِ بَهْلُوَانِيْ شَدَايِ بُوْرَهْمَلَهٗ دَعُوَايِ مَرْدِيْ فِلْجَا قِي بِنِي اَصْفَرِ لَشَكْرِيْدَن عَنَقَابِ اَصْفَرِيْ اَوَّلِ جِهَانِ دِلَا وِرِيْ
 20 اَنْ سُوْرِبُ عَزْمِ مِيْدَانِ اَيْلَدِي بَرَقَاغِ لَمْبِ هَنْدَرِ كَسْتَرِيْ دَخِي كُوْبُ قَرْطُوْبِي عَادِيَهٗ مَقَابِلِ مَعَارِيْضِ اَوْلَدِي
 21 قَرْطُوْبِي دَخِي نَظْرُ قَلُوْبُ كُوْرِيْكُمْ بِنِي اَصْفَرِ جَانِيْدَن بَرِ بَهْلُوَانِ قَامِيْتِي بَرِ عُوْرَهٗ دَشَلَرِي بَدَنَهٗ بَكْرَرِ وَبَاشِيْ

1 بَرُوكُنْه كُورِي يَنَارُ كَلْحَانَه بَكَرُ تُولِي جِنَاه بَرْمَقَرِي دُوكَرَه بَكَرُ وَبَارُورِي بَزِيرُ خَانَه دِيرِي
 2 يَكِي كُورِي نَكُ صَارُوي يَدِي طَاسَدُ كَمَشِي اَعُوِي كُودِي نَكُ فَاوِي دَلْنَه بَكَرُ اَلرِي نَكُ اَيَاوِي خِرْمَانَه بَكَرُ
 3 اَنْدَن اَوَارُ بَلَنْدُ اِي دُوبُ جَاغَرِي دِي دِي كَم يَا بَهْلُوكِ سَلْمَانُ يَا عَرَبُ عَرَبَا دِلَا وَرُورِي اَكَا اَلُوكُ كَرُ بَنْدِي بِنِي اَصْفَرُ
 4 سُرُورِي اِي جِنَدَه عَنَابُ اَصْفَرِي مِ غَاغِلُ مَبَانِي كَرُ بَاشُوكُ اَلْمَا تَنُوكُ نَخَاكَه يَكَا نَ قَلْمَا كَلْدُومُ
 5 **نظرة** يَلَه دُوبُ اَوِي مَعُ كَلْدِي طَاسُ فَلَكَ تَمَسُّدُ بِلْكَايِ كُودَه دَكُورِدَه سَمَكُ
 6 صَارِي نَمَاتُ قَبْدِي اَوِي اَنَكُ اَسْرُ قَبْلُ صُورُ كَمُ صَدَا سِدْرُ جِهَانُ خَلِي تُوَاوَلِي هَلَاكُ **نثر** حِكْمُ قَوْلِي جَه قَرُطُوي عَادِي
 7 عَنَابُ اَصْفَرِي نَكُ لَا فِين اَشِدُوبُ غَضَبَه كَلُوبُ قَاوِي اَوْلُ طَاغُ كُرُزَه خِرْمَنُ قَدَرُ بُولَا دُ قَلْقَانُ مُقَابِلُ دَنْدِي
 8 قَلْقَانُ كُوكِنَه قَرُطُوي عَادِي بَرُكُورُ اِيْلَه اَوِي كَرُ صَدَا سِدْرُ بَرُوكُ زَلْزَلِيَا كَلُوبُ فَكَلْطَايِي كُومُ كُومُ اَوْتَلِي
 9 عَنَابُ سُرُورُ هَرُ رَا بَارُجِيْلَه اِيْلَه مَنَعُ اِيْلَدِي دِي حُرْبَه تَمْنَه يِي مِثَالُ قَلْجُ جَكُوبُ قَرُطُوي عَادِي نَكُ قَفَا سِنَكُ
 10 جَلْدِي قَرُطُوي عَادِي كُورُورِي مُقَابِلُ دَنْدِي قَلْجُ كُورُنُ دُ قَنُوبُ بُوْرُ بَانُ يِي كِي بَارُ كَلْدِي عَنَابُ كَجَه وَرُجَه
 11 عَنَابُ نَكُ قَفَا سِدْرُ قَرْنَه بَرُكُورُ اِيْلَه اَوِي بَكَمُ اِي اِيَا فُ رِي كَابُنُ جَقُوبُ عَنَابُ اَرْقَه يِي اَوْرُورَه يِي قَلْدِي
 12 قَرُطُوي عَادِي اِنُوبُ اِي اَلرُ قَفَا سِنَكُ بَغْلَايِ جَانُ جِكْرِي نَ طَلْدِي بَادُ بَا سَكِرُوبُ قَرُطُوسُ اَلدُرُ عَنَابُ اَلُوبُ
 13 سَلْمَانُ نَظْرَه كُورِي قَرُطُوسُ عَادِي صُجْرُوبُ يَنَه پِيلِنَه سَوَارُ اَلُوبُ مِيدَانَه كِرُوبُ اَطْلَبُ اِيْلَدِي اَنْدَن
 14 اَنْدُوسُ بَكْرِي نَكُ مَغْرِبُ مِينُ يَكْرِي نَكُ اَنْدَاخُ بِنُ فَاخُ سَتْمُ خَانُ اَنْدُوسِي كَه قَفَنْدُورِي اَنْدُوسِيْلَه اِيْرَطَالُ
 15 اَنْدُوسِي شُورِي قَلُوبُ دِي دُرُوكُمُ كَلُوبُ بَرُورُ قَرُطُوي عَادِي مُقَابِلُ رُبُ جَنَكُ اِيْدُرُ كِي اَلُوبُ اَنْدُوسُ مِلَاكِي
 16 حَالِنَدُنُ سُوَالُ تَلَاوُمُ اَكْرُكُمُ سَلْمَانُ قَتْنَدَه مُقَرَّبُ حَضْرَتُ اَوْلَدِي سَا بَرَاغُورِدُنُ اَنْدُوسُ جَرِي سِنَه
 17 وَارُوبُ سَلْمَانَه طَبَا لَمْ بِنِي اَصْفَرُ مِلَكِنَه قَلْجُ اَوْرُبُ نَحْتُ قَبُوسُ دَشْمَانَدُ يَكَا يَا لُومُ دِدُرُ اَقْدَاخُ بِنُ فَاخُ
 18 اِيْلَه دِي يَكُ اِيْرَطَالُ اَنْدُوسُ دِي دِي كَمُ بِنُ وَرُورُ خَبْرُ بِلَا يَه دِي دِي اَتُ سَوْرُبُ مِيدَانَه وَرِي اَوْلُ
 19 يَكَا دُنُ قَرُطُوسُ عَادِي دِي كُورُوكُمُ اَلْمَشْرِ اَرُشُ نَدُ قَامَتُ بَرُ شَجَاكَتُ بَرُ بَهْلُوَانُ جِهَانُ مُقَابِلُ مَعَارِضُ كَلْدِي قَرُطُوي
 20 عَادِي قَرُشُ وَارُورِي كُورُ حَوَاكَه قَلْدِي اِيْرَطَالُ سَلَامُ وَرِي عَلَيْكَ اَلْدِي دِي دِي كَرُ يَا بَهْلُوَانُ جِهَانُ بِنُ
 21 سَنَكَا جَنَكُ اَنْمَا كَه كَلْمَا دُومُ وَلَكِنُ بِنِي اَصْفَرُ مِلَكِنَدُنُ قَرُوبُ كَا مُقَابِلُ اَلْمَا قُ صُورُنَدُ كَلْدُومُ بَكَا خَبْرُ وَرِي كَمُ

1 اندوس ميکن سليمان يلدی بزور اندوس يکي بجه اولدغی بکاکلاروم اگر کیر سليمان درگاهنده ازاد اولوب
 2 شاد لقه ايه بزور اندوس بکاري ائفاقوز بودر کیر سليمانه لبا و زيني اصر جرينه قلیچ اوراوردی قزطوس
 3 عادي آندی ميکوزک حال خوش سنج و پردی خلعت کيورد بهلوانلريله سنجاق دینه سليمانی عینک دینه طور لر
 4 ددی قزطوس ايله دیک ايرطال آندی یا قزطوس سکه جنک ایدر کي اولام بکاکي قیماغل یقري کي اوب
 5 سليمانه کدر گل کوزمه کور هر کته بی خلاص ایلکل و رب خبر ورم ددی قزطوس دخی کور حواله ایلدی ايرطال بن طال
 6 اندوس قزطوسان مقابله ددی کور اوب قزطوسان قزطوسان کجه و رجه قزطوس عادي برشت پای اوردی یقري آلی بکاري
 7 اوب سليمانه کوب حان عرض ایلدی سليمان کدری و رب اندوس ميکن کور حاک پايه یوز سدی بهلوانلر يابه
 8 کور ددی شای اندوسه بکاکوک ائفاق خبر و پردی اندوس ميکن ایددی وردکل بکلوم بنر سليمان دولنده
 9 حالم حوشده کور کور بر اوزور ائفاق اوب بکاکوک دوب بی اصر جرينه قلیچ اورک سليمان دولنده
 10 سعادته ايرک **نظم** غیرت اید دشمنيله جنک اید نصرت بولک کور عرا و ور عینت صاغلی نعمت بولک
 11 جانودلن قلیچ اوب خصمه قیلک ائفاق بن ملاکن اوم اوب ايله خلعت اولک **نثر** حکیم قولجه اندوس ميکن
 12 بيله دیک ايرطال بن طال دخی میدانه کور ی اربلب ایلدی اول یگادن بی اصر مهک الهعاش خان کورب قاقدی
 13 کور باندوس کور کوب عاق اوب بزدن اربلب ایدیم هندی اصری میدانه و دی مقابل اولجاق دوب تجوب
 14 کلدی بی اصر ميکنک قدمنده باش و دی ددی کور شاهجه فله باش قرنار ميچون سليمانه لبدوم جنکه کرمکا
 15 کور کي جدر کلاوز هم کور کور ملک اندوس سليمان هلاک ایلامشی ددی بی اصر ميکن اشدوب شاد اولدی
 16 آذن قزطوس عادي میدانه کوب اربلب ایلدی هندی مقابل اولدی بر کور ز اوب هلاک ایلدی بر برینک
 17 ارجه برجه بهلوان خرد خشخاش ایلدی کمنه مقابل اولدی آذن ايرطال بن طال کوب يولداش لرينه
 18 بلش بکرنک ساغیندن خبر و دی مجیم اشدوب شاد اوب دخی جملي ائفاق قوب قلیچ جقاروب
 19 قزطوس عادي اوزر نه سکر کوز يوز يک ارغلو قوب جنک ایددی اولدر قزطوس دخی خردی بلوردی
 20 مجادی اول یگادن اندوس ميکن کور سليماندن اجازت اوب بهلوانلر يله شجاعتله مقابل معارض کلدی
 21 اندوس جری دخی بکاري قیابن کلیمک بلوب قزطوس طابو قوب عین لشوب دخی دوب بی اصر جرينه قلیچ اوردر

1 قَرْمُوِي عَادِي اَوْل بَهْلَوَانِ شَدَايِ دَجِي جَمَلِنِكَ اَوْ كَلِيْنِيَه كُو الْبُرْمِنَالِ كُو زَرَلِنْدَه مَدَحِ سَلِيْمَانِ دِلِنْدَه
 2 رَعْدِوَارِ حِيْفَرُوْبِ دَجِي اَنْدَلُوْسِ بَهْلَوَانِ لِي مَرْدِ مِيْدَالِ لِي مَرْبِ زِيْهَرِ صَاحِبِ قِرَانِ لِي اَخْتَرِ بَلَاخْتَرِ اَرْصَلَانِ لِي
 3 دُوْبِ قَلْبِ جُكُوْبِ غَيْرَتَه كَلُوْبِ حَمِيْتِ قَلُوْبِ اَوْنِ اَوْرُبِ اَلْوَمُخُوْفِيْنِ كُو كَلَنْ سُوْرَبِ اَوْنِ اِي كَزِ يُوْرِ
 4 بَكِ اَرَاوِبِ بِنِي اَصْفَرِ لَشَكْرِيَه قِر شُوْبِ قَلْبِ شُوْبِ تَبِيْعِ كُو زَر كُو نَدِر اَوْرِدِر بُوِي كَادَنْ بِنِي اَصْفَرِ مِلَاكِي دَجِي كُو دِي كِيْمِ
 5 اَنْدَلُوْسِ لَشَكْرِي شَاهِنَه بَلَشُوْبِ اِنْفَاقِ اِيْدَبِ كَلِيْنِيَه عَاصِي اَوْرُبِ سَلِيْمَانِ عَسْكَرِيْنِ اَرْ قَلْبِ جَنَكِ جِدَالِ اِدُوْبِ
 6 كَلَنْكِ جَرِيْسَه قَلْبِ اَوْرِدِر اَه اِدُوْبِ وَالِه اَوْرُبِ دِلِيْنِ كِيْمِ سَلِيْمَانِ نَدَنْ اَمَانِ دِلِيْنِ اِنْبِيْسِ لَعِيْنِ
 7 سِيَاهِ بُوْشِ شِكْلِ حَاضِرِ اَوْرُبِ دِي كِيْمِ كُو زَكِ اَجِ يِقَارِ وَاَقِ دِي دِي بَا قَدِي كُو دِي كِيْمِ نَلَكِ يُوْرِنْدَه كُو دِي كُو دِي جِيْنِ
 8 جِرِي جَنَكِ يَرَا غِنَه طُوْر دِر بِيْرَه كُو اَر اِي مَلِيْشِ اِنْبِيْسِ دِي كِيْمِ كُو دِي كِيْمِ نَقْدَرِ جَرِي كِ وَا رِدِر بِيْر اَشَارِنَه
 9 مَوْ قُوْدِر كِيْمِ سَلِيْمَانِ اَلْتَرِ اَوْ سِنَه دُو نُوْر دِي اَلْمَاشِ خَانِ اَصْفَرِي دِي كِيْمِ يَانِ جُوْفِ يَانِ مَرِ اَتْمَا زَلِر
 10 مَدَحِ قَلَسَكِه نَه دِي شِيْطَانِ لَعِيْنِ اَوْلِ بِيْدِيْنِ اِنْبِيْسِ وَ قَتِ دَكَلَرِ هَنُوْر سِنِ عَسْكَرِ وَا كَلَه جَنَكِه مَشْفُوْلِ
 11 اَلْعَلِ جَنَكِ حَالِي الْمَلِ اِيْلَه وَ قَتِ اَوْلِ جَا قِ بِنْدِي اِنْفَاقِ اَشَارَتِ قَلْمِ جَنَكِ جِدَالِ سَلِيْمَانِ لَشَكْرِيْنِ بَا يَمَالِ قَلَه دِي دِي
 12 بِنِي اَصْفَرِ مِلَاكِي رَا سَتِ صَوْبِ عِلْمِ دَبْرِنْدِي اَوْنِ اَوْرِي عَسْكَرِيَه قُوْمَا كِ دِي جَمِيْعِ بِنِي اَصْفَرِ جِرِي اَوْ شِي
 13 وَا بِيْرِي قَلْبِ عِيْرَانِ قَلُوْبِ حُشِي رَحْمَتَانِ سُوْرَبِ اَنْدَلُوْسِ عَسْكَرِيَه مَقَابِلِ طُوْر شُوْبِ جَنَكِ اِنْدِر كَرِ شِيْلِكِه
 14 قَلْبِ شِيْلِكِه سِنْدَنْ كُو زَر كُو بِلْدِ وَا سِنْدَنْ تَبِر لِر دُو بِلْدِ وَا سِنْدَنْ اَتِ فِيلِ كُو لَدَنْ سَهِيْلِنْدَنْ اَرْ خِي بُوِيْدَنْ طَبَلِ
 15 دَهْلِ كُو رِلْدِ وَا سِنْدَنْ صُوْرِيَا وَ نَفِيْرِ فِرِلْدِ وَا سِنْدَنْ زَمِيْنِ زَهَانِ وَ جِرِي اَسْمَانِ اِيْمَاكِي وَ كُوْمَلِي وَ حُوْشِ طِيُوْرِ
 16 مُوْرَا رِ بَلِكَلِي . اَوْنِ سِكْرِ كَزِ يُوْرِي كِ بَرِ قُوْلِه يِكِرِ مَرْدِرْتِ كَزِ يُوْرِي كِ قَلْبِ قِنِيْدَنْ جَقُوْبِ رَزْمِكَاَه
 17 اِيْمِي الْمَا سِ شَمَلِيْنْدَنْ طُوْنِي اَوْلَقْدَر اَرْ قِرِلْدِي كِيْمِ قَانِ سِيْلِ كِي يُوْرِي حُوْنِ جَا رِي هُوَا يَه اَغْدِي قِر اَوْلَتِ يِكِي
 18 قَاتِ اَنْدَرِ قَاتِ اَوْبِ طُوْرِي . اَتِ طِرْنَفِيْدَنْ كِرْدِ غَبَارِ بَا وِجِ اَسْمَانَه اِيْرِدِي اَعُوْلِ اَتَادَنْ اَتَا اَوْ غَلْدَنْ بِي خَابِرِ
 19 اَوْلِي بُوْرَاتِ قِيْرَاتِ تُوْرِدَنْ يِكِ نَزَكِ اَلِي اَدَمِ قَانِيْدَنْ دِلَا وِر لِر پِيْرُوْبِنْدَنْ لِيْنِ بَنَكِ بَنَكِ اَوْلِي
 20 بَرِ جَا يِبِ جَنَكِ اَوْلَانِ كِيْمِ قَلْبِ رَجَبِلِر جُوْشَلِر شَمَلِيْنْدَنْ جِرِخِ اَعْمَرَه كُوْشِ طُوْنِي . اَرْ قَاتِنْدَنْ اَتِ
 21 قَانِيْدَنْ هَرْ طَرَفِ نِيْلِ جِيُوْنِ قِرَاتِ مِثْلِي تُوْنَه بِي كِي قَانِ بُوْكَانِ اَوْلِي

نظم

- 1 اِكِي دُشْمَانِ ارُورِي جَنكِ اِنْدِيلِر مَرَنجِ كِيوَانِلَه دَنكِ اِنْدِيلِر جَاغِ جَاغِ اِنْدُفَجَه اَرَن تَبِغِ خَدَنكِ
- 2 كِرِيَه دُونْدِرِ خَصْمِ قَدِيرِ جَنكِ صَفَرِ كَنَلِر اِنْدُوَعْنِيَه زَنبَرِكِ جَانِ اِلِيحِي يَمْدِرِ دَرِه وُ مَرَكِ
- 3 اَوْنِ جِقَرْدِي كُوكَلَه زَبُورُوشِ قَانِ بَغَرْدِي لَه رَعَه بَعُورُوشِ جَانِ بَدَنَكِ جَمَلَه اَوچِدِي عَرَشَدَكِ
- 4 بَاشِ هَوَا دُنْ اِرْدِي بِيَه فَرَشَدَكِ قَانِ بَحَارِي كُونِ قَرَزْدِي هَجُوهَلِ اَتِ اِيَايِي بَرُتُورُزْدَن دُشْدِي سَلِ
- 5 كُورُزُ صَالِدُن بُو كَلَرِي اَرَبِي بَه لُؤَلُرُ قَانِ دُوكُرُ اَنكُرُ يَلِي اِيَلَه يِ حَدِ اَوْلَادِي كِمِ جَنكِي كِرَاكِ
- 6 عَالَمِ اِحْنِ اَوْلَادِي جَنكِ قِرَاكِ دِكَلَه اَمْدِي اِشْبُوجَنكُوكِ اَصْلِي بَرِصَاوَتِ اَوْ قِيَا وُرُ فَصْلِي
- 7 **نَشْرُ** حِكْمِ قَوْلِيَه بَرَحِ مَرَا جِعِ اَنْدُوسِ جَرِي بِي اَصْفَرِ جَرِي نِلَه بَرَجَنكِ كِرَاكِ اِنْدِرُكِرِ فَلَكَ يُوْرُزْدَن مَرُغِ اَفُويِنِ
- 8 زَحَلِ تَحْسِيْنِ اِيَلَدِي اَنْدُنْ سِلْمَانِ حَكْمِ اِيَلَدِي عَاغِ قَوْلَانِ سَهْرَابِ بَرُشْدَاكِ بِنِ عَاكِ يُوْرُدِي اَوْنِ اَلْتِ كُرُ يُوْرِيكِ
- 9 عَمَالَفَه جَرِي نِلَه صَوْلِ قَوْلَانِ بَعْدَاكِ مَلِكِ تَبِغِ بِنِ اَصْدَعِ يُوْرُدِي يَدِي كُرُ يُوْرِيكِ بَعْدَاكِ اَرُتَلِرِي لَه اِكِي جَانِي دُنْ
- 10 بِي اَصْفَرِ جَرِي نِلَه اِكِي قَوْلَانِ يَرُورِ اِرُورِ لَرَجَنكَه طَرِي بِي اَصْفَرِ جَرِي نِلَه بَرِيَايِنِ كَنُورُ دُرُ قَهْرْمَانَه نِي عَمَانَه جَنكِ
- 11 اِنْدِرُكِرِ بِي اَصْفَرِ اَرَنكِ كُوزَلِرِي نِه جَهَانِ نَنكِ اِنْدِرُكِرِ بَرِ عَظِيْمِ جَنكِ اِنْدِرُكِرِ زَمِيْنِ زَمَانِ جَرِي اَسْمَانِ دُويِ جُوْرِي
- 12 اِيَلَدِي بَرِ جَنكِ اَشُوبِ طُورِمَادِي اِكِي جَانِي دُنْ هَر مِيرو سِيَاهِ حَالِ الوَحَالِيَه دُورُشْدِي اُورُشْدِي قَرُشْدِي
- 13 جَبَلُرُ اَرِيكَه لُهورِبِ وَا جَبَلُرُ اَوْدَه لِقَاهِ يُوْرُزْدَن دُشْدِي يِيَلُرُ دِي قَلِيَجِ يُوْرُزْدَن كِيكِ يَه جَدِرُ يُوْرُصُويِنِ
- 14 يَه صَا جَدِي وَا جَه دَلِي بُوْدِلَا وُرُ لَر مَبَارِزِ مِهْتَرُ اَدُ وَا صَانِ كُوزَلِيُوبِ غِيْرَتِ حَمِيْتِ قَلُوبِ بَاشِ وَا جَانِ
- 15 اُوِيَا دِي هَر بَرِي قَطْرِ يَكِي جَانِلَه جُوشَه كُوبِ جُورُوارِ اُوبِ قِيَا دِي اَنْدُنْ صَكِه سِلْمَانِدَن سِيْمِعِ قُوْشِي دِي
- 16 اِحَا زَتِ اُوبِ اَلِيَا رِ اَلُورِنَه حَكْمِ اِيَلَدِي هَر بَرِي قَنَادِ اِحُوبِ اِحُوبِ هَر بَرِي كُوكُودِي رَعْدُوشِ جِي قُورِ يَلِرِ
- 17 دِي هَوَايِ قَنَا يُوْرُزْدَن سُوْرُوبِ اِنْدِرُكِرِ بِي اَصْفَرِ لَشْكِرُتُوكِ اُوْرُزْدَنَه فَضَايِ اَسْمَانِي يَكِي بِي نِي دِرُ اَبْقَاهِ اَدَمِيَه
- 18 قِيَا قِ اُوبِ كُورُ دُرُ فَلَكَ عِيُوْقَه جِقُورُوبِ كُوكَا يَقِيْنِ يُوْرُجِدِ لَر دِي كُوكِ يُوْرُزْدَن بَرِ يُوْرُزْدَن كِي بِي اَصْفَرِ
- 19 جِرِزِ اُوبِ اُوبِ هَلَاكِ اِنْدِرُكِرِ اَدَمِيَه اُوبِ بَعْضِيْنِ دِي قِيَا قِ اُوبِ اِكِي بَرُتِدُرُ بَعْضِيْنِ دِي يُوْرُزْدَن
- 20 قِيَا قِ بَرِه بِيخَه سِنَلَه صِقُوبِ خَرُ دُخَشَا شِ اِيْدُرُ لَر دِي **نَفْسِ**
- 21 جُوْنَكِه قُوشُرُكَ اَفُوه جِي شِيْنِ اُوْرُزُ دَلِيْبِ اَنِي بَعْرِ نِه قِيَا قِ اُوْرُزُ كُوكَه مَرِي كِ اِكِي اَلْدِيْبِ بَسِ

1 خَيْرَتَيْهِ اَعَزِيَّتِهِ بَرْمَقِ اَوُرر رُوْح قَفُوْسِ اَلَسَّ خَفِيْمِ بِنَجْهِ يَه جَاك اِبْدِ بَغْرِيْوِيْ تَرْتَقِ اَوُرر
 2 يَرْتَدُّ رَشِيْحَه جَاك اِدُوْبِن دَشْمِيْ اَيْلَه طُوْت شَاهِيْن بَار عَفْقُ اَوُرر **نَسْر** حِكْمِ قَوْلِيْجَه بِنِيْ اَصْفَرر
 3 مَلِكِ اَلْفَاشِيْ خَانَ سَلِيْمَانَ لَشْكِرِيْوُكْ عِبْرَتِيْ اَنْدُوْسِ عَسْكَرِيْكَ حَمِيْنِيْ جَنَكْ جِدَالِيْن كُوْرِيْكَ وَهَوَا
 4 يُوْرزِيْكَ تَشْكِرُوْكَ شَجَاعَتِيْ اَدِيْجَا دَمَلَه اَت اَيْلَه اَنْدُرِيْغِيْ كِر كُوْرِيْ بَغَايَتِ وَهَمَه وَدِيْ دِلِيْن كِيْم اَمَانَ
 5 اِسْتِيْبَه يِنَه اَيْلِيْسِيْ لَمِيْن قَرْشُوْسِنَه كَلَايِ كُوْرِيْ بِنِيْ اَصْفَرر مَلِكِ دِيْ دِيْ كِر اِيْ شُوْمَرَه نَه طُوْرر سَن
 6 جَرِيْ هِيْلَاكْ اِنْدُرر بَكَا يَار دَمْر قَلْمَا زَمِيْنِ دِيْ اَيْلِيْسِيْ دِيْ دِيْ كِم يَا مَلْعُوْبُ نَه طَا قَتْمِ اَوْلَا كِيْم سَلِيْمَانَ
 7 جَوَابِ وَيَرْمِكْ بَر عَالِيْمَاكْ دُعَا سِيْ كِه وَتُوْر اَنْكْ بَر كَا تِيْلَه بَنِم جَرِيْ اَكَايِ اَلْتُوْر لَرِيْن اَيْلِيْسِيْ بِنَجْهِ سَنَكْ كِيْ
 8 اَلدَا دَم كُوْرِيْ كَمَكْ دُرِيْ اَتَمْدُرر كُوْر هِيْج كِيْمَنَه وَرِيْ دِيْ بِنِيْ اَصْفَرر مَلِكِ بَقُوْبُ نَسَنَه كُوْر مَدِيْ
 9 بِلَدِيْ كِم بُوْسِيْبَاهِ بُوْش اَيْلِيْسِيْ يَدِيْ اِيْمِيْش جَان بَا شِيْنَه صُجْرِيْ دِلِيْ كِم اَمَانَ دِيْ كِه اَمَا كِر نَه اَمَانَ
 10 كُوْرِيْ كِم كَنْدُوْكَ لَشْكِرِيْ ضَفِيْشِيْ تَار مَار اَلْمُنِيْ كُوْر كَنْدَنْ قُوْشَلَر اِيْوَبِ دِيْ قِيَار لَرر فَلَكَ يُوْرزِيْهَ بِنَجْهِ
 11 اَوُرر اِيْ بَر تَر لَرر كُوْر يُوْرزِيْن يَر يُوْرزِيْهَ اَنَار لَرر يَر يُوْرزِيْ كِيْ اَدِيْ جَرِيْ خُوْد كَنْدِيْهَ قَلِيْجِ جَوْرِيْ صُوْبِ
 12 فَلَكَ بَسَاطِ اَوُرزِيْهَ شَاو مَاتِ اَيْلَايِ كُوْرِيْ كِم اَوْبَقْ اَوْلَايِ صُوْكَ بَشِيْمَانَلِيْ اَصْحِيْ قَلْمَا ز اَلْوُرْخُوْفِيْ كُوْر كَلَرَنْ
 13 سُوْرَبِ مَلِكِ مَالِدِيْ خَانَ مَانِدِيْ نَاجِ تَمْنَدِيْن رَحْمَتِ جَمْتَرِيْن اَل يُوْدِيْ اَرَنْدُرر اَدِيْن كُوْر لَايِ سَر كَشْتَلَر
 14 اَزِيْن اَز لَايِ غَيْرَتِ حَمِيْتِ اِدَبِ اَدُوْصَانَ كُوْر اِيْوَبِ بِنِيْ اَصْفَرر مَلِكِر نَه لِيْهَ قِيْجَا قْ دِلَاوُر لَر نَه اَدُوْ اِيْلَه جَا غَرَبِ
 15 اَت سُوْر سَلِيْمَانَ عَسْكَرِيْ نِيْ بَكَا دِيْ اَوْن اِيْ كُوْرِيْ كِيْ اَدُوْ اَصْفَرر سِيْبَاهِنَه اَوْن صَاوِبِ دَنْدُوْر لَر
 16 سِيْفِ صَاوُوْ اَوْرَبِ عَسْكَرِ سَلِيْمَانِيْ سِيْخَا غَه وَرِيْجَه سُوْر لَر عَمَالِقَه دِلَاوُر لَر نِيْن بَعْدَا دْ اَرَنْدُرر اَنْدُوْسِ
 17 دِلَاوُر لَر نِيْن خِيْلِيْ اَدَم هِيْلَاكْ اِنْدُرر عِلْمِيْ سَلِيْمَانَ وَرِيْجَه سُوْر لَر دِيْ مَارِيْ اَتَدْتِ سَر نَكُوْتِ اِنْدُوْر دِيْ لَر
 18 اَلْجَلْرِيْ سِيْفِ صَالِقِ اَوْدِيْ نَه يِنْدُرر لَر اَمَا كِر عَالُوْكَ بَهْلُوْ اَنْ جِهَانَكْ مَرْدِ مِيْدَانِيْ قَرْطُوْ يِ عَادِيْ بَهْلُوْ اَنْ
 19 شَدَايِ جَنَكْ اِحِيْ نَه بِنِيْ اَصْفَرر مَلِكِ اَلْفَاشِيْ خَانَ اَصْفَرر نِيْ يُوْرزِيْهَ جَقَا كَلَايِ رُوْبُر وَطُوْر شَدُرر قَرْطُوْ يِ عَادِيْ
 20 بَاوِبِ قَرْطُوْ يِ عَادِيْ دِيْ بِنِيْ اَصْفَرر مَلِكِر خَصْر اَكَلَايِ دِيْ بِيْ كُوْرر حَوَالَه قَلَايِ بِنِيْ اَصْفَرر مَلِكِ بُوْلَا دَنْ قَلْقَانَ بَر اُوْر دِيْ
 21 لِيْ كِيْ عَرَبِ قَرْطُوْ يِ عَادِيْ دُرر بَهْلُوْ اَنْ مَرَا دِيْ دُرر كُوْرر اِيْوَبِ قَلْقَانَ هَ قَلْقَانِيْ قَلْقَانَ مَلُوْكَ قَلْقَانِيْهَ قَلْقَانِيْ

1 کوز قردی کی یاق ریگ بد جقدی آدن یقادی قرقوی عادی آدن صخر بوب ملک کوکسه قوجاق کمر باشن
 2 گنا بی اصف بکری کورب قرقوی عادی نیک اوررنه غلوقا دیر کمر هلاک ایه لیدی فلک یوزنه سیمغ قوشی
 3 کورب غشروب هوا یوزندن بیه انوب بر پنجه سنه بی اصف ملکن گمزدن دتوب بر پنجه سنه قرقوی
 4 عادی گمزدن طتوب کوردی فلک یوزنه جقدی دخی سورب سلیمان بیغامبرک اول سلطان اکبروک
 5 نظرنه کوردی سیمغ قوشنک قونیه شجاعینه روح قشری قفوس قوشری غیرته کلوب قناد
 6 اجوشب اجوشب یوزنه انوب هر بری پنجه اورب بی اصف ملکن لیه دلا ورلرین قجاق سرورلرین
 7 گمرا هلرندن دتوب انلرندن ابروب فلک یوزنه قلدر ب جنک ایدر سرورلرندن سرور قوما یوب اوب
 8 سلیمان نظرنه کوردر سلیمان کورب شاد اوب بادیا به اصمرا دی حبس ایلدی آدن صکره سلیمان بادیا
 9 عیار بی ملکن اصمرا دی بی اصف ملک دخی حبس او جاق حق تعالی نیک عنایت کیسه نک برکات سلیمانوک
 10 معجزات برله سلیمان جری بی اصف جری صیوب قوب قلدن کوردر لجه دلا ورلر سیف یوزنه
 11 کلدر بوله کوردر بر دم اجره تالان ایدر بر طرندن قشدر بر کادن ادی زاد اول عظیم جری
 12 لما غندر لاندن باشدن کشته کور بو شکر طور عوردر لجه میر و سپاهینک عمری دوتین دوردر
 13 لجه یک مبارزری تیغله اطیار پنجه سنه اله کوردر ل قوشلر قینا غندن دم لکلرندن ار نلر باشلرندر لک
 14 یوزی کور غردی به علوانلر غر یوزندن زهین وزمان ای کلردی **نفس**
 15 چنکه کورب آجد و غنجه قوشریلک یزد جن بالکلدی کورک ملک قیناق اورب دلکنجه آدن قبی
 16 قرصاغنده لغوه اولور آر نی آدم آندن لوییدی بر نی لشله باشی لما شریدی طار نی
 17 یزه ایسان جنک ایددی کورک قوش قرقودن مزج اور کورک خموش نیغ ز نلر صف سکوب فلک صواش
 18 صف شکندر قیلچیه کدی باشی کشلردن کوه قافه جقدی آرن کشلردن یا پور قلعه بدت
 19 قان دکر ل اولدی قری جون لجر قان بخارندن قردی مه رهبر کور کورک شرح ایدور قیصه
 20 و بر صلوان دفع قیل عیسی **نار حکیم** قونجه جنک بی اصف جری هزیت لاری سلیمان یلر نصرت لاری
 21 فرصت ورن الله سلیمان حضرت جق شکر لاری اونی بی کلدر بادیه جنک اری سلیمان جری عیاد طبرغه دشدی

1 ای بیچارو ک باش نندن جذا الی بیگر دخی باش کسوب خلعت کیدی انبارو ک دخی خصم قوم قد آس اوب
 2 یاس دندی کجی شاد خرم کجی مآثر دندی فی الجملة جنک غایته دشمنان هزیمته ایر شجک سیل خون عمانه آه
 3 انغان دشمنان آسمانه یتیک ار نکر باشلرنن او مالور حق سلیمان بیامبر اول سلطان اکبر امر ایله دی
 4 سکنه تابوت علماء ندر در خمیا کوب فوند در سلیمان دخی دولیله کوب آدن ارنی جمیع بکله یکلر
 5 دخی جنک یرنه ورب اللری دقن ادوب رضولورین بغیوب خشک بند قلوب دندر اما کیم عاد یلردن
 6 هیدوش عادی وبتاد یلردن بککوش بغدادی و یونا یلردن سیفا قاطع وروم یلردن قیسلان روی بودرت
 7 بهلوان قلیج یوزنه دوش سلیمان یولنه شهید الشکر کوب سلیمان نه عرض ایله یلر سلیمان آجیوب حکم ایله دی
 8 ورب کفر در کلا یله یوب قه الالاسدن کفن صروب قه بروک قرن یروب دقن ایدر هیجه سیطاشکنه تاریخ
 9 یردر عمود اوردن بولاد نینغله فردر سلیمان نه تاریخه کوب اول بیاض فرج سینه اطفاش خانه نیجه
 10 جنک ایدر کین مات ایدر کین سمرغه قید دخی زهی سلیمانیم اکا قافدن سیرغ کوب فرمان بر اولدغی بیان ایدر
 11 ناکم صوک کلنده اوردنک الله عبرت الکر بالور کیم سلیمان یجه اول سلطان نیکم جمیع مخلوقات اکا فرمان بر کین اجل
 12 اکا دخی اروب آجله دران ملادی **نظم** حال عالم بودرر آکله هان
 13 باقی فلما ز کیمه یلکی جهان جوق سلیمان کلری یلکی عالمه حاکم اولدی ایمییه و عالمه
 14 گوکه تخمین کوزب باد شمال شرقه غربه حکم ایدر دی ماه سال دیوعه نیت امرنه فرما نیدی
 15 بتمش اکیومنه سلطانی هفتس اورن دتاردی سورفی تخینه شهسور ردی یوزنی
 16 در کهنه حاجب جمشید ایدی خدمت ایدن پادشاه خورشید ایدی دیلکنجه دور ایدر کن بوفلک
 17 حق سلیمان اکا و پر کن ملک آخر اکا دخی فلما دی جهان کیم کور بدر جوق سلیمان لر جهان
 18 جوق سلیمان یوزنه کلری فلک جوق سلیمان مهری یوزنی سما دوت سلیمان اولدک الله مهر
 19 ایتی نه ابرسه اجل اتا قهر جاگر اولسه نوله انسر و شیطنت نفی نه باقی کل جوق سلطنت
 20 جوز جهانه اولسر بیلیش و باد جوق کدر آدم فلر عالمه اد در فشان اولب صوکلان قوشان
 21 یانفانک بره اکا کرد در فشان هجوتان فردوس تو بر یاد کار خلق ایدک تاریخ آوین روز کار

1 دِكَلَه اِمْدِي قَصَه نَدَه قَلَدِي بَسِ   وَرَسَلَت كُوشِ اِدُوْبُ دِكَلَه بَسِ   **نَسْر** حَكِيْم قَوْلِيْجَه سَيْلِمَانِ
 2 حَضْرَتِ كَلُوْبِ اَوْتَاغِنَه قُوْنْدِي حَنَكِ اَلْتِي اَكْتَرِنِ جَقْرَابِ فُخْرِي خَلْمَتِ كِيْنْدِي بَاشِنَه شَا هَا نَه سَنَاجِ
 3 زَرِيْنِ اُوْرْدِي تَخْتِ عَاجِ اَبُوْسِ اُوْرزِنَه جَقُوْبِ اُوْرْدِي مِهْدَرَانِ دِيْجِي اَلْتُوْنِ كُوْمَشِ صَنْدَلِيْلِرَاغِ صَوْلِ
 4 دِيُوَانِ خَا نَه اِجْنَه زِيْنِ اِدُوْبِ تَزِيْبِ اُوْرزِنَه قُوْدِرِ اَلْدِنِ لَغَانِ حَكِيْمِ دَا نَا اَصْفِ بِنِ بَرِيْخِيَا اُوْ يَانِرِ وَا نَاشِ
 5 بِيْعَا مَبْرُوْ قِيْلُوْفِ حَكِيْمِ كَلُوْبِ دَعَا قَلَدِ لِرَغْرَا مَبَارَكِ بَادِيَا سَيْلِمَانِ دِدِرِ اَلْدِنِ صُكْرَه عَمَّا لِقَه سَلْطَا فِ
 6 سَهْرَابِ شَاهِ وَ مِيْصِرِ سُلْطَانِ جَلَالِ اَلدِيْنِ وَ بَعْدَا دُ خَلِيْفَه يِيْ تَبِعِ بِنِ اَصْدَغِ رُوْمِ مَلِكِ قِيْصِرِ رُوْمِ بُوْنَا مَلِكِ
 7 قَطَا هِ خَانِ اَنْدُوْسِ مَلِكِي عَقْرَا شَاهِ كَلُوْبِ سَيْلِمَانِ نَظَرِنَه بَاشِ قِيُوْبِ دُوْ اَمْرِدُوْلِنَه دَعَا اِيْدُوْبِ غَرَا
 8 مَبَارَكِ بَادِيَا قَرْمَنْدَه دَوْلَتِ سَعَادَتِ يَار بَادِ دِدِرِ سَيْلِمَانِ دِيْجِي اَلْدِنِ عِيْرَتِ قَلُوْبِ اِيْشَارَتِ اِيْلَدِي
 9 صَاغِ صَوْلِ تَخْتِ زَرِيْنِ اُوْرزِنَه يِرُو يِرِنَه قَرَارِ قَلُوْبِ اُوْرْدِرِ اَلْدِنِ صُكْرَه اَوْنِ اِيْ سِيْمَكِ عَمَّا حِي
 10 نَفْلَا يِيْ صَاغُوْ صَوْلِ سَيْلِمَانِكِ تَخْتِي كَنَارِنَه عَاجِ اَبُوْسِ صَنْدَلِيْلِرَاغِ اُوْرزِنَه كَجُوْبِ مَقِيْمِ اَوْلَدِ لِرَبُوْرْدِيُوَانِ
 11 سَيْلِمَانِي كِمِ طُوْرِي يِيْمِرِسَكِرِ كُرِ يُوْرِيْكِ اَدِيْ مَرَادِ مَلِكِي اِيْ كِ طَرَفِ طُوْرِيْ اُوْرزِنَه يِرِي اِحْقِ دُنْدَلِرِ بَرِ زَرِيْنِ
 12 شَاهِ نِيْشِيْنِ كَلُوْبِ صَاغِ طَرَفَه قُوْدِرِ سَيْلِمَانِ تَخْنِنَه يَا قِيْنِ اِيْ يَانِنَه دِيْجِي اِيْ عَاجِ اَبُوْسِدِنِ نَشَا مَه تَحْمِيْنَه
 13 كُوْرِيْلِرِ قُوْدِرِ اَلْدِنِ سِيْمِيْغِ قُوْشِنَه هَذَه دَرَبِ سَيْلِمَانِ اَغْرِيْبِنِ اَقُوْدِي سِيْمِيْغِ دَرَبِ قَنَادِيْنِ اَجُوْبِ اَجُوْبِ
 14 اِجَارُوْ كَلُوْبِ سَيْلِمَانِ تَخْتِ اُوْ كَدَه بَاشِ قِيُوْبِ قِيْصِيْحِ لِيَا نِنَه عَرَبِ دِيْجِيْجَه سَيْلِمَانَه دَعَا قَلُوْبِ دِدِيْ كِمِ
 15 **نَظَر**   دَوْلَتِيْجِنِكِ يَزَادِ اِيْلُوْنِ مَوْلَا بَكُوْر   كَمِ قَلُوْمِكِ نَبِيْ اِلُوْسُوْنِ تَامِ دُنْيَا بَكُوْر
 16 تَا قِيَا نَتِ دَوْلِيْلَه يِيْكِ يَتَا يُوْبِ سُوْر عَسْر   حَضْرَتُوْ كَا خِيْدَتِ اِلُوْنِ طِيْرَاهِ عَقْبَا بَكُوْر   **نَسْر** حَكِيْم قَوْلِيْجَه سَيْلِمَانِ
 17 سِيْمِيْغِكِ دِيْجِيْجَه كَنِيَا دَعَا بِنِ كُوشِ قَلُوْبِ قِيْصِيْحِ لِيَا نِنَه تَحْسِيْنِ اِيْلَدِي اَلْدِنِ سِيْمِيْغِ وَرَبَا وُلِ اَلْتُوْنِ
 18 كَرِ سِيْنِكِ اُوْرزِنَه اِيَاغِ اُوْرزِنَه قَرَارِ اِيْلَدِي صَا نِكِمِ بَرِ مَلَكِدِرِ تَخْتِ اُوْرزِنَه اَتُوْرزِ يَا خُوْجِ
 19 مَلِكِ قَدِيْدِ كِرِ طُوْبِي بَدَاغِنَه اُوْرْدِي اَوْنَعِ رَنْكِيْنِ يُوْكَلِي رَنْكَارَنِكِ اُوْبِ كُوْنِ بَرْتَابِ طُوْقِنِدِيْجَه
 20 اَوَانِ اَوَانِ اَوْنَعِ اَوْنَعِ رَنْكِ كُوْر نُورِدِي صَاغِ طَرَفَه يِيْ كُرِيْهَه رُوْحِ قُوْشِيْ كَلُوْبِ بَرِ طَاغِ
 21 يِيْ قَرَارِ اِيْلَدِي وَ صَوْلِ طَرَفَه يِيْ كُوْرِيْهَه قُقُوْسِ قُوْشِيْ كَلُوْبِ قَرَارِ اِيْلَدِي بَاقِيْ يُوْرِيْجِي طَارِيْجِي

1 توشلر بولورن اباغ اوزرنده لوردلر اگري دجي قناد قناده جنوب سليمان دركاهنك اوزرنده
 2 سايمان اوب جفت جفتيه لوردلر سليمان اوزره كوكه اولدر دانه بيان مرغان دجي برطره لوردلر
 3 نظر سليمانك مبارك جملنه قلوب حكومنه قلاق ادرمردلر طاقوش قوش جمشيد شاه وش نور بخش تاجي
 4 باشنه شاهانه اورنوب لاجوردلر زربافت لباين ارقينه اوب ملاكي قدسي يكي ملون منقش يوكلرين زين
 5 كاب گاه روحان وش جولان گاه آهوي خيس مثال عنبر افشا ناي ادردي قفوس قوش دجي قدا
 6 بولون يكي خورين بوزنك صور اسرافيل وش بيك بردلوكندن الحان داود وش اوان ليله نفع عيس
 7 يكي جانك صداسندن جان بغشردلر شاهين اله عقاب دجي ستمانه بيزنك جوشن توب قلوب جشم
 8 شهلاين سوزن شوق الفري يكي منقارندن دل دبردوب خط ريجان سپيد سياه رنك يوكلرين تزيين
 9 قلوب سيمرغ قوشنك صاغ صول طرفينه اوردردلر صاغ صول مقامو مقامنده قرار قورلردلر بعضلر
 10 دجي كوك يوزنه جولان سليمان اوزرنه سايمان ايدرلر لراج تدر و ويهود دجي حاجيانه لبا جوقلرين
 11 كيون شامعرا الله تعالى به ذكر ادين حق هود يوب صدا گاه سليمان دولينه دعا ايدر دجي كلك دجي
 12 موي سياهن بويني البته كدن بند ادين خطاي ختن خوبري يكي كوزلرينه سمره اصفها في جكون
 13 كمين بلكيله توحيد اورد اقيون ختناو ايا قلرين بيك بردرلو شپوه و نازله حركنه كلوب سليمانك
 14 رفينه القش قوردلر گرگلدلر خراسان بيلر يكي اقي لبا سركيوب اقي عمامة لر صرنوب روزگار
 15 ديه پير كر يكي جرخ غدارك وفا سور لينه بقون سليمان سلطنتي ذكر ايدرلر دجي بجه بجه سليمان كوك
 16 ديوبان روزگار ك يي بقا لينه خيران اوردردلر هدهد دجي كمر بيك سليماندي جاوس جاقلدي
 17 لماوس وش باشنه تاج نحري ارونب قاضي جنبه سن هديانه حاجيلر يكي اكنه اوبن صاغ قناد جوني
 18 يوفارويديكن يكي فالدر ب صول قناد جوغن بوزنه دوشنوب يوزجوكرين بره سورب سليمانه
 19 دعاوشنا ايدر گاه قناد اجوب اجوب طاع صحر الرجوب جست جوقلوب كوردلر حادندن كلوب
 20 سليماني گاه ايدر دجي في الجملة قسه ديار قلميا لوم انسان بكاري اطيार الولي بولورن لوردلر نظر
 21 قلوب يوزلرين بين اوردلر جوكيم ديوان سليمان لوردلر **نظم** بجاين سلطنه قوردلر ديوان شعبار

- 1 قَوْمٌ مِثْلُ مِلَّتِ جَمْعِ اِدْبَائِي بِشِمَارِ خَالِهَ اِنْسَانٍ بُوْرِي شَدِي كُوْلِي مَرغان بِنِ يَزِيدِي اَسْمَكِه كُوْلَكِه وَيَزِيدِه رُوْرِكَارِ
- 2 **نَسْرُ حَكِيمِ** قَوْلِيْجِه دِيوَانِ سَلْمَايِي اِيوَانِ حَا قَايِي طُوْرِي خَاقِ سَرُوْرِي سَلَا طِينَلَرِ بَهَا كُوْنِ جِهَانِ كِيَرَكِرِ
- 3 مَقَامُو مَقَامِيْنَه اَتُوْرِي حَقِي زَرِيْنِ جِيْقَلُو جَاوَشَلَرِ كُوْمَشُ دَكْنَلُو حَا جِيْلَرِ اِيَاغِ اُوْرزِيْنَه صَاغِ صَوْلِ طُوْرِي خَاقِ
- 4 اَنْدُنْ سَلْمَانِ حَكْمِ اِيْلَايِي بَادِ بَايِ عِيَا رِ اَلْيُوْرُ جِلَادِ لِرِيْلَه وَرَبِّ بِي اَصْفَرِ شَاهِي اَلْفَا شِي خَانِ كَنْتُوْرُ دِيْلَرِ
- 5 اَوْنِ اَلْتِي بِي اَصْفَرِ بَكَلِيْلَه اَلدِي بِنَاوِ جِكْرِي لَهَاوِ سِيَا سَتِ مِيْدَانَه لُوْرُوْرُ دِرِ بِي اَصْفَرِ مَلِكِ دَجِي دَرِكَا هَدَنْ
- 6 اِجَارُو كِرْدِي نَظْرِ صَوْلَبِ كُوْرِي كِرِ بُو اِجْتِمَاعِ اِنْسَانِ وَسَطِيْدَه دَرْتِ يِيكِ دَرْتِ بُوْرُ قَرَقِي دَرْتِ لَهَا بَاوِ
- 7 اَلْوَنْ مِيْخَلُو قِرْلِ اَهْلَا سَدَنْ بَرَبَارِ كَاهِ طَاغِ اُوچِ كِيُوَالَه اِيْرِي شِي لَهَابِ مِيْخَلَرِي كَاوِ مَاهِي كُوْرِي نَه كِرِ شَمِشِ
- 8 اَوْنِ كِرْ كِرْ بُوْرِي كِ سِيَاهِي بُو بَارِ كَاهِي كِرْدِه بِيچِ اَتْمِشِي رُوْرُ مَحْشَرْدَنْ لِيْشَانِ وِرُوْرُ بَارِ كَاهِ اُوْرزِيْنَه شِي خَا نَه
- 9 بَرِي خَتِ زَرِيْنِ عَاچِ اَبُو سَلَه تَرْتِيْبِ تَرْتِيْبِيْنِ اَوْلِيْ اُوْرزِيْنَه بَرُوْرُ جُوَانِ اَتُوْرُرِ بَا فَيْنَه عِيَا مِيْ خَلِيْلِي لِيْنَه ذِي كُوْرِ
- 10 جَلِيْلِ اَلنَه عَصَايِ مَوْسَا بَر مَغْنَه خَاتِيْمِ نَبُوْتِ نَحْنُكِ صَاغِ جَا بِيْنَدَه اَوْنِ اَلِي يِيكِ بِيْغِي سِرَا ئِيْلِ سِيْغَا مَهْرِي اَتُوْرُرِ
- 11 كِرِ هَرِ بَرِي سِيْنَكِ وَا لِيْتِ ظَاهِرِ مَحْجَرَاتِ رُوْتِيْنِ اَوْلِيْشِي كِرِ • اَوِيَا كِرِ نَعْمَانِ بِنِ عَا دِ وَا صَفِ بِنِ بَرِي خِيَا
- 12 وَا صَادِقِ نَحْنُ كِي صَوْلِ يَكَا دَه عَاچِ كُرِي سِيْلَه اُوْرزِيْنَه اَوْنِ اَلِي يِيكِ عِلْمِ اَنْضَلَا اَتُوْرُرِ كِرِ عِلْمِ اِحْنِيْدَه مَاهِرِ هَرِ
- 13 فَنَه قَا دِرِ عِلْمِيْلِيْلَه رُوْتِيْنِ كُوْنِ يِيكِي اَنْلَرُو كِ اَلنِيْدَه زَرِيْنِ كُوْرِي كِرْدِه اَقَالِيْمِ بَكَلَرِي سَهْرَابِ شَا •
- 14 وِبَعْدِ اَدْخِيْلَه بِي تِيْعِ بِنِ اَصْدَعِ وَقِيْصِرِ دَوْمِ وَيُوْنَانِ شَاهِي وَا نْدُوْسِ شَاهِي بِي كِي مَلِكَلَرِ تَحْتِ زَرِيْنِ •
- 15 اُوْرزِيْنَه اُوْرِدِ كِرِ قَفَا لِيْنَه بَهَاوِ اَنْلَرِي اِيَاغِ اُوْرزِيْنَه لُوْرُرِلَرِ اَنْلَرُو كِ عَقِيْبِيْه اَوْنِ اَلِي سِيْطُكِ مَلِكَلَرِي كُوْمَشِي •
- 16 رَحْمَتِ مِيْخَلَلَرِ اُوْرزِيْنَه اَتُوْرُرِلَرِ بُو نَلَرِ اَلنِيْدَه دَجِي بُو لَادِ كُرِي سَلَرْدَه قَرطُوْسي عَا دِي عُنْدَرِ بِنِ هَرْمُ وِرَعْدِ بِنِ بَرَقِ •
- 17 يِيكِي بَهَاوِ اَنْلَرِ بَرِي بَرِيْنِ جُو كِ اَوْرُوْبِ طُوْرُرِلَرِ اَنْلَرُو كِ قَفَا لِيْنَه اَوْنِ اَلِي يِيكِ غَلَامِ خَا صِ طُوْرُرِلَرِي خِيْجَرِي كِي تِيْعِ تَابَنْ
- 18 كِي كُوْرُ كِرَانِ دِنَا رَلَرِ **نَفْسَمِ** خَا كِي اِنْسَانِ بُوْرِي شَدِ دَرِ سُو تَمَامِ كُو كِ بُوْرِيْنِ مَرغانِ جَرِي بِي جُوْنِ عَمَامِ
- 19 كُو كِ بُوْرِيْنِ دَمِشِ شُو شَهْرِ بِلَاكِ پَالِ بَرْدَنْ نَا بِيْدِي اَوْلِيْشِي فَاكِ بَرِي اَيْفَانِ كُو كِه نُوْرُ مِيْشِ جُوْنِ عِيَا رِ
- 20 جُوْرُجِ بَرَانِ بُوْرِي شِي هِي جُوْنِ خَاقِ يِرْدِه اَرْنِ جُوْشِي كِرِ بُوْلُو سَمَكِ كُو كِه مَرغانِ جِيْلُو قِيَاوِ جُوْرُ مَلَاكِ
- 21 سِيْلَه بِي حَدِ اِجْتِمَاعِي صَفِ شِكَنْ صَا نِي كِمِ اَنَه سَمِيْعِ جَمَلَه تِيْعِ زَنْ **نَسْرُ حَكِيمِ** قَوْلِيْجِه بِي اَصْفَرِ مَلِكِ

1 المفاشخان اصفري سليمانك سلطان شوكتن كوريجك بغايت وهم الادي بيلديكم سليمان كمدور بغور
 2 سليمان دجي عليه السلام نظر فلوب كوريجكم اول عورله دماغي فساده ورن تاج و دولينه نغينه رخنه نغم
 3 اولن سليمانلق دعوان ايندن خايي سليمانه قصد قلن بني اصغر ملكوك دولت باشدن دوشمشي بلا زبور
 4 اوزرنيه اوشش الادي قفاسنده بغاوجكري طغلو كورلي باشم جغلو اوزالت بهلوان وملك كليه
 5 سياست ميدانده كودر سليمان عليه السلام دشمنان سياسته كندنه تاج دولته فتح نصرته
 6 كوريجك نصرت ورن الله تعالى جل جلاله بيحد شكر ايلدي دجي دنوب لغمان حكيمه دديكم يا لغمان
 7 اكدر حق تعالىيه منت و سبائكم بني اصغر ملكي بن ورددي دولت ابي دنوب نصرت يبي بلا
 8 اوزرملدن ايردي امددي نه درين بو عاصي بيجد و مرگم دولته سعاده لاي اوله ديجه لغمان اين
 9 عاذ اول حكيم استاد سليمانك دوام دولينه دعا و ايام رغبته شايوب دديكم اي شاه جهان وي سليمان
 10 زمان شكر اول بزدان پاكه خلاق عالمه كرم عالي حضرتو كه فتح نصرت دشمنوكا هزمت بلاو محنت و مشقت
 11 روزنلدي بني اصغر ملكي ايدون كمنه اتمام شد باشوك جانك خاتمك قصدينه كلدي اندوس شاهنه نكر قلدي
 12 **نظم** بود كلبي اول لعين و اصفري خاتمك قصدينه جاكن عكري
 13 جلدلي لشكر اشبو كافر ايزدي قصد كاله سندن ملك و تخت اصفري تازيني دو حكك كرك بود دشمنوك
 14 جمله ملعونك بودر بد اختري ياسليمان بوليد و يرمه امان تابشيمان اولياي سن كري
 15 بيله ديدي انه لغمان اين عاذ اولدي جاكن و يرسولت سرري **نثر حكيم** قولجه لغمان حكيم
 16 ايله ديجك يه سليمان خوجي اصفه ايدر يا اصف بن برخيا عالي حضرتك دجي ندرين تاج و تختك رونق سر
 17 هر بر كور ندر سر بني اصغر ملكين هلاك ايدومي بفسه از ادي قلالم ددي اصف بن برخيا اول عاقل و دانا
 18 ددكر ياسليمان زمان عاقل اولن كرم دشمنانه هلت و يرميه عدونك مثال يدي بشلوا درهايه بگوزر زهر كوي
 19 وجود دن كوكلدن كيمك ممكن دكلدر عدونك و ريلندان عذر الدعي افضلدر عدويه امان عمر دن زمان
 20 ورن كاملد كل جاهل اجهدر **نظم** جويكم الله و ردي ساكا فرصتي
 21 دشمنوكا و يرمه خاتم مهالتي بيك بيل ايلان بسريك شهداه زهر باجر كاله بولسه و سعالي

- 1 قِيلَ أَوْ رَبِّ دُشْمُوكَ أَيْلَهُ هَلَكَ   يَبِينِيهِ أَلِنُورِ حَمَانُكَ مِلَاكِي   فُرُصَتِنَهُ دُشْمَنَهُ مُهَلَّتْ وَيَبْرُنْ
- 2 بِلَاكِهِ بَاغِيهِ كَيْدِ سَرْدُرْ دَوْلِي   بِيْلَهُ دِيوَبْ بِهَرِ أَصْفِ بْنِ بَرِحِيَا   سَاكِنِ أَوْلَادِي وَيَرْصَلُوتْ كِيِي نَيْتِي
- 3 **نَشْرُ حَكِيمِ قَوْلِنَجَهْ أَصْفِ أَيْلَهُ دِيهِكَ فَيَلُوفُ حَكِيمِ أَيْدُرْ يَا سَلِيمَانَ نَمَانَ وَيَا شَاهِ حَاقَانَ أَكَاهِ أَوْلِيكُمْ دُنْيَا**
- 4 مَلِكِهِ بُونُكَ إِجْلَزَنَهْ بِنِي أَصْفَرِ مَلِكِ كِيِي كَمْرَاهُ أَرْغُونْ مَلِكِ بُوَقْدَرْ   بُونُكَ أَمْثَالِ حِيْلِهِ أَنْكَلِيذْ نَابِكَا رِي بُوَقْدَرْ بُونُكَ
- 5 فِكْرَ فَايِدِي جُوْعَدِي   قَصْدِي سَاخْتَرَادِي   كَرْدِي كَرِ بُونُكَ عَمْرِي خِيَمْتِ قَلَهْ مِنْ عَدُوْنِكَ هَلَكَتِي غِيْمَتِ بِلَسِنِ دُشْمَانِ
- 6 خُوْر كُوْرِيَا سِنِ كِيِي بِرُجْجَهْ قُوْرُ بِرُشْرَهْ نَمَامُ بِيْقُوْبِ حَرْفِ أَيْدُرْ   هَلَاكِي كُوْلُ أَلُوْرِ طَلُوبِ بِرِوَلَايَتِ خَلْفِي عَرَقِ أَيْدُرْ
- 7 يَا سَلِيمَانَ بُوْعَا صِيْدَهْ دَنْ غَا فِلِ مَبَاشِي   **نَهْرُ**   غَا فِلِ أَوْلَهْ دُشْمَنُكَ كَنْ قَلِ حَاذِرْ
- 8 كِهْ أَنْصِيْدُرْ دُشْمَانَ كَا زَمِيْنَ سَجْرَ   خَصِيْمَنَهْ مُهَلَّتْ وَيَبْرُنْ عَا قِلِ دَكَلْ   كِهْ أَحْمَقْ أَوْلَنْ دُشْمَنِي دَرْ لُطْفِ أَوْعَمْرَ
- 9 بِيْلِكَ رُقُوْمِ آغَا جِيْنِ قَنْدِيْلَهْ   وَقِيْتِ كَلْمَهْ بِيْنَهْ رُقُوْمِي اِيْرُرْ   فِي الْمَثَلِ دُشْمَانَ أَلُوْرِ رُقُوْمِ بِيَسْ
- 10 صَمَهْ رُقُوْمِ آغَا جِي وَيَرُرْ شَكْرَ   دُشْمَنُكَ يُوْرُ بُوَسْتِي كَاهِ هَلَاكِي   كَرِ دِرِ بِلُوْبِ اِتْمِيَا سَا كِهْ ضَرُرْ
- 11 **نَشْرُ حَكِيمِ قَوْلِنَجَهْ فَيَلُوفُ أَيْلَهُ دِيهِكَ أَوْ يَا ثَرِيْبِيَا مَبْرَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اِيْتِدِيكُمْ يَا سَلِيمَانَ مِيْنَتْ أَوْلِ خَلَاقِ**
- 12 عَالِهْ وَرَزَاقِ آدَمَهْ كَا سَلِيمَانِي رُوْرِي قَلَادِي   عَالِكِ سُلْطَانِ حَمَانِكَ حَاقَانِي اَلَّذِكْ جَمِيْعِ مَخْلُوْقَاتِ كَا
- 13 جَا كَرِ هَمَّتْ كَثُوْرَ خَلْقِ كَا حَرَمَانَ بَرَا وَبِحَقْدَرْ   بِنِي أَصْفَرِ مَلِكِي كِيِي دُرْ كِهْ اَنْدَنْ حَاذِرْ قَلَا سِي اَلَّذِكْ رُقُوْمِي
- 14 دِيْنِ شَيْطَانِ لِيْمِيْنَ عَزُوْرِيْلَهْ تَا جِ تَخِيْتِي يِلَهْ وَدِيْسَا خَلَاكِي قَلِ بِيَسَا   سِنِ سَلِيمَانَ حِيْمِ وَقَا رِيْرَهْ عِنَا بِيْتْ
- 15 نَظَرِ قَلُوْبِ اَلَّذِكْرِ اِيْمَانَهْ كَلُوْرَسَهْ عَطَا وَكَرَمِ قَلُوْبِ جَانِ اَنْ اَدَا اِيْنِكَلِ مَلَكِيْنِ بَخِيْشِي اِيْنِكَلِ تَا اَوْلِيَانَا
- 16 حَضْرُوْكَهْ قَوْلِ أَوْلَهْ اَلَّذِكْرِ اِيْمَانَهْ كَلْمَهْ سُلْمَانَ اَوْلَا مَزَسَهْ بِي دِيْنِ كَا فِرُوْكَ هَلَكَ خَالِكِ وَجُوْدِ جَاكِ دُوَسْتَلَرِي
- 17 عَمَّاكَ اَلَّذِي بِيَكُدُرْ دِي دِي   **نَهْرُ**   اِيْتِدُوْكَنْ اَتْمَكِ كِيِي اَرْ لِكَ دَكَلْ
- 18 سَرَكِنِ اَلُوْبِ سُوْرُ لِكَ دَكَلْ   قَلِ يُوْرُ لِقِ اِيْدَنَهْ اِيْلُوْكَ تَمَامْ   تَا كِهْ عَشْتُوْرْ اَوْلَهْ سَلْمَانَ حَا سَعَامْ
- 19 بَادِ شَاهِرْ قَانِي دُوْ كَمَهْ سَقِيْنِ   عَمْرَ نَفْصَانَ اِيْرُ كُوْرُ عِيْنَ اَلْيَقِيْنِ   بُوِيْ اَصْفَرِ سَاهِنِ اَنْ اَدَا قِيْلِ
- 20 جَرْمِي عَفُوْ اِيْلُوْبَانَ شَا دِ قِيْلِ   كَرِ اَوْلِيَانَا قَا بُوْكَ اَوْلَهْ عِلَامْ   سُوْدُ بُوْدُرْ كِهْ سِيْلِيْمِيْمِ وَالسَّلَامْ
- 21 **نَشْرُ حَكِيمِ قَوْلِنَجَهْ أَوْ يَا ثَرِيْبِيَا مَبْرَ أَيْلَهُ دِيهِكَ سَلِيمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اِيْتِدِي اَلَّذِكْرِ فَيَلُوجِدُنْ اِمَانَ**

- 1 اِسْرَه اِيْمَانَه كَلَه سُلْمَان لَوْلَه بِنَه اَصْفَر مَلِكِنَه سُلْطَان اَوْلَه اَكْرِكْم سُرْكشَاك اِيْدَرْسَه خَاك
- 2 يَكْسَان اَوْلَه دِيْدِي سَيْمَان اَيْلَه دِيْمِك بَاد بَايَا دِيْجِي اَلِنَه لِحَاق اَلْوَب بِيْرُو بِنَك مِيْنَال كَوْمَرْوَب كَلْوَب
- 3 بِيْ اَصْفَر مَلِكِنَه سَيْمَانُوْكَ سُوْرِن دِيْلِيْجَه بِيَان اَيْلَايِي بِيْ اَصْفَر مَلِك اَلْمَفَاشِي خَان دِيْجِي كُوْرِدِيْم سَيْمَان زَمَان اَوْل
- 4 سُلْطَان حَاقَان كَنْدُوْكَ كَنَاهِنَه قَلْمَايُوْب حَصْمَه غَضَب قَلْمَايُوْب وَرَرَا سُوْرِنَه اُوِيْمَايُوْب عَدَل اِنْصَاف قَلْوَب
- 5 اِنْخِيَايِي اَلِنَه صُوْنِي مَرْوَت اَيْلَايِي بِيْلَدِيْم سَيْمَان حَضْرَت حَق سُوْلَد حَقْدَر اَصْل كَنْدِيَا سِيَاه بُوْش
- 6 كَلْوَب كُوْرِنَان فَلَكَ يُوْرِنَه بِيْرِي شَكْلِنَه جِيْس كُوْسَانِي شَيْطَان لِيْن اِيْشِي لَس حَق تَمَا اَلْمَفَاشِي خَانَه
- 7 اِيْمَان رُوْرِي قَلَايِي كُوْ كَلَرَت جَانَدَن دِيْلَه كَلْوَب دِيْدِيْم يَا سَيْمَان زَمَان وَايِيْمَاو جِهَان جُوْنِيْم عَايِي حَضْرَتِك بِنَم
- 8 اِنْدُوْم جُوْمَه قَالْمَايِي وَرَرَا سُوْرِنَه هَلَاك قَلْمَايِي • بِن دِيْجِي جَانُوْدَلَن حَضْرَتُوْكَ قَوْل اَوْلَايِيْم نَالِيْجَه دَرْكَا هَلَاكَه
- 9 قَوْل لَرُوْكَ بِيْجِي خِدْمَت قَلْم دِيْدِي **نظرة** قِيْلِيْم كَرَن جُوْنِيْم بُوْلَدُوْم مَهْلِيْمَتِي
- 10 حَضْرَتُوْكَ جَانَدَن اِيْدَم خِدْمَتِي عُرُوْم اَوْلَدِيْجَه قُوْلُوْكَ قَوْل اَوْلَم دَرْكَا هَلَاكَه بُوْلَم اَخِيْر دَوْلَتِي
- 11 زِي سَعَادَت سَن سَيْمَان اِيْشِي كِيْن بِيْصَدُوْب شُوْكَدَه بُوْلَه خِدْمَتِي جُوْن خِلَاص اِنْدُوْكَ بِيْ اِنْخِيَا صِلَه
- 12 اَلْتِيْشِي اِيْدُوْب اَوْ قِيَام وَتَبْتِي قَابُوْكَ خِدْمَت تَلَن كُوْرَمَز اَكْم دَوْلَت اَوْلُوْكَ سَاكَه قِيْلَه عِيْرَتِي
- 13 بُوْلَه دِيْوِيْب اَوْل بِيْ اَصْفَر مَلِك اَوْلَايَا كِيْن وَيَرْصُوْت كِي قِيْتِي **نسخه** قُوْلِيْجَه اَلْمَفَاشِي خَان
- 14 اَصْفَرِي بُوْلَه دِيْوِيْب سُلْمَان اَوْلِحَاق سَلِيْمَان زَشَاد مَان اَوْلُوْب خَلْمَت خَاص كِيُوْرِي سُرُوْر سَلَاطِيْن رَصْفِنَه
- 15 بِيْرِكْسَتَرْدِي اِنْدُوْس شَاهِنْدَن اَشْعَابَايِي سُرُوْر سَلَاطِيْن دِيْن بِيْقَارُوْجُوْب اَنُوْرِي اَنْدَن اَوْل اَتُوْر اَلْتِي
- 16 بَهْلُوْ اِنْدُوْكَ اَتُوْر اَكِي اِيْمَانَه كَلَدَلَر سُلْمَان اَوْلَدَلَر وَلَكِن اَلْمَفَاشِي خَان اَصْفَرِنِيْكَ بَر لَالِي وَاِرْدِي
- 17 كَمْرَاه كِيْشِيْدِي دَلِيْم عَمْر سُوْرْمِيْشِي وَاِرْدِي عَنكُرُوْشِي وَرِيْر اِيْمَانَه كَلْمَايُوْب اَلْمَفَاشِي خَانَه اَيْنْدِيْلَر
- 18 يَدِي اَنَايَه سُلْطَان اَوْغَلِي سُلْطَانِدُوْكَ بِيْ اَصْفَر مَلِكِنَه خَايِدُوْكَ شِيْمَدِي كَلْوَب بَر عَرَب بِيْجَه مِيْلَان
- 19 دَكِن يَابِي دَمُوْرِي اَوْغَلِي زَبِيْل اَوْ رَجِيَه قَوْل اَوْلَدِك دِيْجِي اَنَادَدَه دِيْن تَرَك اَيْلَدِك دِيْوِيْب دَرِيْهَتَا
- 20 هَزَلِيَا ت سُوِيْلَدَلَر اَيْدِيْم اَلْمَفَاشِي خَان اَصْفَرِي اَوْتَدَغِيْدَن اِيَاغ اُوْرِنَه قَلْقُوْب دِيْدِيْم يَا سَيْمَان
- 21 زَمَان وَايِي شَاه جِهَان بِن قَلُوْكَ بِيْجَه كَزِيْم بِيْمَان اَلْوَب حَضْرَتُوْكَ لَهَا مَعَا دَشْمَلِك قَبُوْس يَا مَعَا كَر

1 نَصْدَ اِيْدِيْدِم عَلِي حَضْرَتُو كَلَه بَارِ تَمْحَا كِرِم فَجَهْدَ اِيْدِيْدِم بُوَاكِي مَلْعُونُ تُوْمَا زُرْدِي . بَرْدِي دِي بُوَاكِي . بَرِ سِيَاة
 2 بُوَش دَا اِيْم . كَلُوْبُ كُوْرِي زُرْدِي . فَلَكَ يُوْرِيْدَن . بِنَا عَسْكَرُ كَسْتَنُ دِي . سَلِيْمَانِي سَنَكْدَرُ خَاتَمُ كَا لَا يِقْدُرُ
 3 كُوِي يَرَانُ اللهُ سَلِيْمَانَدَن . سَلِيْمَانِي . اَلْدِي سَا وَيْرِي اَوْش كُوْلَدَن سَا مَلَاكُوْتِ سَمَوَاتِ عَسْكَرِيْن
 4 كَنْدُرِي دِي بُوَبُ بِنَا اِنْعَاوِرُ دِي . بِنْدِي دِي دِيْرَمَكِه يَا بِيحُوْن بُوَجْرِي كَلُوْبُ يَارْدُم اِيْمَا زَكِرِم سَلِيْمَانِي
 5 هَرَمِيْتِ لُوْلَه خَاتِي اَنْدَن اَلَمْ سَلِيْمَانُ اَوْلَمْ دِيْرَمُ اَوْلِ سِيَاة بُوَش اِيْدِيْدِيْم كِرِم صَبْرُ اِيْمَلُ وَقْتِ هَنْوَزُ كَلْدِي
 6 سَاعَتِ سَعْدُ كُوْرُوْرِي دِي بُوِي اَوْ لَقْدَرُ اَلْدَا دِيْمُ تَاهَرَمِيْتِ اَوْلِيْجِه صَنَكِه كُوْرَدُمَكِه . نَه عَسْكَرُ وَاْر . نَه
 7 سِيَاة بُوَش وَاْر دِي . نِيْمَا دِيْمَكِر اَوْلِ سِيَاة بُوَش مَلْعُونُ كِيْمْدُرُ دِي . بِي اَصْفَرُ مَلِكِ اِيْلَه دِي بِيْحُك . عَمَّا لَقَه
 8 سُلْطَانِ سَهْرَابِ اِيْدِي . اَه اَوْلِ سِيَاة بُوَش اَلْدِنُ كِرِم هَرُكُوْنُ بِيْمُ يَاغْنَدَن كِيْمُرِي دِي هَرُكَاة كِرِم سَلِيْمَانُ
 9 حَضْرَتِيْلَه دُوَسْتَقِ قَلُوْبُ بِنَا نَيْصِيْعَتِ يُوْرِيْدَن دِي بَرْدِي كِرِم سَلِيْمَانِي سَنَكْدَرُ خَاتَمُ اَوْلَه كُوْرُوْرِي بُوِي اَلْدَا دِي
 10 دِي . تَيْفِرُ رُوْمِ دِي خِرَاْدُ قَلُوْبِ اِيْدِيْرَاة اَوْلِ سِيَاة بُوَش اَلْدِنُ بِيْمُ خُوْدُ هِيْجُ قَمْدَنُ كِيْمُرِي . دَرُوْدَرُو
 11 هَرَمِ زُرِي بُوَبُ بِي كُوْنَه اَوْنُ كُرِ سَلِيْمَانُ اِيْدِيْرِم دِي . مَعِ الْفِيْضَه حَاضِرَا وَاَنْ سَرُوْرِ سَلَا طِيْنَلِرُ دِي .
 12 سِيَاة بُوَشْدَن شِيَاكِيْتِ اِنْدِرُ كِرِم اَوْلِ حَالَه اِيْلِيْسِ دِي . اَنْدَه حَاضِرِي . سَلِيْمَانُ بِي اَصْفَرُ مَلِكِي نِيْدَرُ نِيْلُرُ
 13 دِي بُوَبُ كُوْرُوْرِي . بِنُوْرِ سَلِيْمَانُ حَضْرَتِ دِي سَرُوْرِ سَلَا طِيْنَلِرُ كُوْرُوْرِي دِي كَلْدِي اَوْلِ سِيَاة
 14 بُوَش رِيْحِيْمِ لَمِيْنِ اِيْدُوْكِي اَكَلْدِي . دِي دِي دِي كِرَايِ تَاْجِ تَخْتَمُكُ رُوْتِي سَرُوْرِ سَلَا طِيْنَلِرُ هِيْجُ
 15 بِلَا كُوْرِيْمِي كِرِم اَوْلِ سِيَاة بُوَش لَمِيْنِ كِيْمُدُ دِي دِي كِرِم بُوَقُ بِلْمَا دَكُ فَرَقُ قَلْمَا دُوْكُ .
 16 سَلِيْمَانُ دِي دِي كِرِم **نظرة** دِي دِي بُوْدُرَا وُلْ لَمِيْنِ وَا كُوْرُوْرِي .
 17 اَوْمُ اَوْجَمَا تَدَن جِقَارَنُ خُوْرُخُرُ نِيْتِ نَالَا زِلْيَانِ اِشْبُوْدُرُرُ
 18 اَه اَلْدِنُ بُوَلِيْنِكُ صَدَهْرَاْرُ وَا سُوَيْلَه كَنْدَه بِيْكَ قِيْلُوْرُ فِكَاْرُ
 19 لِيْكَ مَرْسَلُ اَنْبِيَا وَا تَقِيَا حَقَّ سَلِيْمَانِي وِيْرَلَدَن سَا كَه بِيْسُ
 20 لِيْكَ بَنْدَه نَسِيْلَه اِيْدِيْمُ تَهْمُرُ دِي وَعِيْرَتِ اُوْرِنَه اِيْدِيْمُ خَبَرُ
 21 بِيْلَه دِي بُوَبُ شَه سَلِيْمَانُ كَا مَكَاْرُ وِيْرُ صَلُوْتِ سَا كِيْنِ اَلْدِي صَدَهْرَاْرُ
فَاتِحِيْمُ قُلِيْبِه سَلِيْمَانُ حَضْرَتِي

1 جَوْر كُنْد تَابِحْنِ الَّذِي حَرَجَ بِأَيْقِ عَافِيَتِكَ بُوْنَأَيِّ آيَلَه تَرَكَ خِذْتِي حَقَّ اِتْمَاكِهِ بِيْلِ بَعْلَه بَرَكَ
 2 سَوْرُو دَرَكَه سَوْبَلَرِي فِرْدَوْيِي بَسْ وَيَرْصَلَوْتِ مَصْطَفَايَه هَرَنْفَسِي **قِفْ صَدْرُكَ دَنْ رَجِيمِ**
 3 حَكِيمِ قَوْلُجَه سَيْلَمَانَ حَضْرَتِ بُونَدَك سَلْطَنَتَه اَوْ رَمَقَه حَقَّه لَمَاعَتْ اِتْمَاكَه **تَحْتِ سَيْلَمَانَ عَلِيَّ السَّلَامِ**
 4 بَنِي اَصْفَرِ مَلِكِي وَ اَنْدَلُوسِ مَلِكِي كَنْدِيَا مَطِيْعٌ وَ لَوْ بِفَرْمَانَ بَرَقَلَمَقَه اَمَّا كَرِيْمٌ وَ مَرْقُصُزُّ اَزْ اَنْ جَانِبِ
 5 سَيْطَانِ لَعِيْنَه اِبْلِيسِ بِي دِيْنَه كَلَرِي نِيَا اَوْ لَمْ يَكُنْ سَيْلَمَانَ حَضْرَتِ عَمِّ بَنِي اَصْفَرِ مَلِكِي كَنْدِيَا
 6 رَا مْ اَيْلَرِي وَ جَمِيْعِ بَكَلَرِي بِي كَنْدِيَا سَمْعَرُ اَمْرَه فَرْمَانَ بَرَقَلَمَاقِ وَ بَنِي اَصْفَرِ مَلِكِ
 7 اَلْخَافِشْخَانَ اَصْفَرِي دَخِي سَلْمَانَ اَوْ لَمَاقِ اِبْلِيسِ مَخَارَا اَوْلَا بَكَارَه غَايَبَتْ كُوْحِ كَلَرِي آه اَيْلَرِي
 8 اَهْدَانِ فَاكِ بُوْرِي سِيَاهِ اَيْلَرِي دَخِي بِيْنِ بِي قَاتِ بَرُوْكَ اَلْنِيْنَه وَ رَبُّ كَسَلَه دَنَه اِهْدِيْ نَصَلَه
 9 يُوْسُوْلَه مِصْرَلَه كِيُوْمِيْلَه دَلِيْلَه مَا حَصَلَ جَمِيْعِ ذَرِيَا نِيَكِ تَدْخُوْلَرِي بَرِيْنِ جَمْعِ اَوْ لُوْبِ دِي دِي كِيَمِ
 10 اِي بِنَمِ ذَرِيَا تَمَّ اَوْلَرِي بِي دِيْنِ اِنْسَانَه دَايْمِ كِبِرَلَه كِيْنِ دُوْنَلَرِ اَكَاهِ اَوْلُوْكَ كِيَمِ اَوْلِ دَاوُدِ اَوْ غَلِي
 11 سَيْلَمَانَ دَرُوْجَه قُوْتِ دُوْ تَدِي بَحْتِ دُوْ كَتِ اَنْ تَدِي قَنِيْ مَلِكِيْمِ اِغْوَا وَ رَبِّ سَيْلَمَانَ اَوْ رَرِنَه
 12 كَرِ مَلِكِ اَيْلَرِي سَهْرَابِ بِي عَمَّا لَقَه سَلْمَانَ قِيَصِرِ وَ مَرِيْ مَلِكِ رَمَّ بِنْدَا دِي مَلِكِي كِي خَلِيْفَه يُوْنَانَ
 13 بَلِكِي بِي اَنْدَلُوسِ مَلِكِي نَامْدَارِ بَنِي اَصْفَرِ مَلِكِي بِي بَحْتِيَا رَ تَا جِدَارِ سَلْمَانَ مِصْرِي كِي كَامَارِ بُوْرِي
 14 سَلْمَانَ لَعَلْمِ حَاقَا زُ مَقْتَمُ حَكِيْمَه مَحْكُوْمِ اَوْلَدِ رَجَارِ نَا جَارِ اَلْمَاعَتْ اِنْ دَلَرِ هَنُوْرِ تَحْتِ سَيْلَمَانَ
 15 سَيْلَمَانَه كَلْمَادِي سَيْلَمَانَ اَوْلَمَادِي وَايِ اَكْرِكِرِ تَحْتِ نُبُوْتِ كَلَه جِيْنِ بَرِيْ بَحْرِي لَشْكُرِي
 16 وَ حَوْشِ مَوْرِمَارَانَ عَسْكَرِي جَمْعِ اَوْ لُوْبِ تَحْتِ سَيْلَمَانَه بِيْلِ فَلَكَانِ كَرِ كَتُوْرِدِ مَفَارِيْلَه
 17 مَشَارِقَه كَرِ بِيْدِي اَوْلِ وَ قَتِ سَيْلَمَانَه كَرِ فَرُصَتِ بُوْلَه وَ يَا خُوْدِ كَرِ جَوَابِ وَ يَرْجَلُدُرِ خِيْفِ
 18 دَرِيْبِجِ آه كَرِ ذَرِيَا تَمَّ اِيَاغِ اَلْنِيْنَه هَلَاكِ خَاكِ اَوْ كَقَلَدُرِ دِيُوْ اَفْغَانَ اَيْلَرِي **نَهْمِ**
 19 بُوَيْلَمَانَ بُوْلُوْ حَقْدَقِ دِلَكِ جَاكِرِ الَّذِي اِنْسَانِ مِنْ رُوْحِ مَلِكِ اَوْ نُبُوْتِ خَائِنَتَه صَدَدِ رِيْبِ
 20 دِيُوْ عَزِيْبِ اَصْلِي اَيْلَرِ هَلَاكِ **نَشْرُ حَكِيمِ قَوْلُجَه اِبْلِيسِ بَرَنْبِيْسِ اَيْلَه نُوْحَه وَ زَارِ اِيْدِيْجَكِ**

1 جميع شياطين الولي بدخوري ددوكم ياسور لعين وبهتري دين يانه اولماق كركدركم
 2 بوداود اوغلنا فرصت بولاور خايي الندن الاور وجودن خاله يكسان بولاور ددوكم ايليس ايندي بركم
 3 دنجي ودر اركم انكاه سليمانه فرصت بولدميسه بولدم بولدمس حقيقت سليمانه ارتق طفر
 4 بوجق دكلم واز كلم ناجار سليمانه مطيع اولم ددي خناس وسواس كمر وزير ايليس لعيند اينا دكم
 5 نه تدبير ايلدوك كور لوم اصلي ندر ددوكم ايليس ايندي دنيا بادشاهلرله سليمانه فرصت بولدم بني اصر
 6 جرسن كوردم اندلوس عسكرن كوردم مغرب نهبين لشكرين كوردم جاك اولمادي عاديكي حواله قلدر
 7 بجاردمر انا كمر كركدركم سليمانه جادو كحواله فلم كه تحت سليمان سليمانه كمدن يرله كوك
 8 ارايندن سليمانوك اوررته جادو عسكري كله انواع مخلوقات مختلف صورته عجيب هيئته تاكر سليمانوك
 9 جرسنه طفر بولاور بحيره سليمانوك تاج سلطنتي شوكتي رختي بختي سادتن زواله حاله مهلك قلالر
 10 بحيره يرله كوك ارايندن كوك سليمان لشكرينك اوررته غلو قلوب تارماز ايدك لوددي ايليس
 11 ايله فكر فلنجا خناس ايندي مفعول كلام سيلدوك يخيش تدبير ايلدوك انا كمر انوك بكي جادو
 12 عالمي اطرافه مفاسد مشارف كمر اولاددي . وسواس ايندي ربع مسكون اجمه اوج جادو وارد رر
 13 بري مغرب زمينه اوكمر عنكور جادو دم . قوق كز يوز بيك جادو اندن سبق الور واكيني مشرقه
 14 عنفوان جادو وارد ركه اتوز كز يوز بيك جادو اندن سبق الور اوچي كوه البرز قله سنه الور
 15 عنبور جادو دم ركه انوك دنجي نظرته يكمر كز يوز بيك جادو وارد ركه انوك كبي سخان در كه
 16 كوكه كي اي انك ادوب صاغر وادي خمار ادوب بنزر وكوكه سحرله بلوت اغدر رر
 17 وعسكر اوررته يلازجان يندر رر اركم عيتور جادوي وارهب كنوروز سليمان اوررته
 18 كمر مسلك قلاور سليمان دنجي عسكرن دنجي هلاك ايدك تاج تخت الندن اله سليمان يوزكن
 19 برمنه صله جهانده سليمانلق قله شياطين نسل سليمان الندن خلاص اوله سن ايليس دنجي
 20 اول جادو قننده خاص اوله بويله ديمك ايليس لعين شاد اولدي جميع خصده ازاد اولدي
 21 انا كمر بلدي اول لعين الله تعالينك تقدر برندن طرش ايش يوغدي اكلما دي كه سليمانده نظر

1 بنا اولدر کینباد نظرنه ورم اولد بهلوان اندن يقوب جان المرددي تجا کورستم دستان اول بهلوان
 2 جهان شوبله ديمک نزال دستان دخی غيرته کلوب ددي يا کور کوشم عمرمه کير بولجاين لجهن جهان
 3 سرائيه تاجمشيد شاهن کينباد شاهه کلجه کورتاب جهان کيردن و قهرمان تابلان و کرمان تاجداردن
 4 و نيمان قلعه کنايدن غيري کينه انما دي الا کير انام سامسور دن غيري کينه دکلا راي بهلوان اولناجق
 5 سور سيمکي وقت اوله کير بود دکلا ري بهلوان صاحبزنان سامسور اوله يوقا بوجمان ملکته
 6 بهلوانلق بزمجد مونه صنلوبدر بزم اجداد مردن غيري بولعب هاري کسه قلماشده اون ابي کز
 7 يوزک اري صما مشدري چک رستم قاندي ابد يانزال دستان قان سامسور سن دخی کچي دير لسه سام
 8 صورن سامسور اوله فارون بلودي زوپر بلوب بگا خبر بلودي برزين خود بونه طور صور کانه
 9 ددي اندن زالد دستان دنوب بوزنيه ايد يا بهلوان طغري سيمک اول بهلوانک شکل شمایل بخدر
 10 بورزين دديکم يانزال دستان صورنه شکله قذو قامته بيمينه سامسور اول بهلوان
 11 روزکان بکزر نيا يوزاون بش ارش قذو قامت وار يدي باشلواورن بي هيبت وار يغري يا سي
 12 يوزي گنه شکل الا که جواب جمع فونده شجاعته هيانه هيبته فرشته شجاعته سخاوتنه مالاخده طرفنه
 13 لطفانه کناينه مطلق هان سامسور کندر اما اول دکل و لکن ساهه بکتر بري جوق **نظم**
 14 بو جهانده بونه جفده بهلوان برکزين نيجه بيک سامسور کلر طوب روي نهين ادمه بکزر اولور بجا بک کور مشور
 15 بلکه نه رفري لآبد فل نظر آله اوزين **نثر** حکيم قولنجه بورزين بهلوان ايله ديمک نزال يقين بلدر کير
 16 البته سامسوردر چکرده انا لقي قايي قيندي جان سوندي قيوندي تيز يراق کورب کتمک اردنجيه
 17 اولدر اندن صکن تيز يراق کورب قيلجر لجدب جبه جوشنلا بر قلوب خيمه وخر کا هله قروب
 18 سيستان بکلوي وزا ولسان بکلريني جمع ادوب اوج کون يراق کورب درنجي کون علي الصالحان
 19 رستم جهان کير بريدن طوب ببرويان ديريندن کرمان جنبه سن آينه اوب بيله کرمان خجرتين
 20 صوقدي قهرمان قاتل قلعين قوشندي باشنه تبلان رايدن تولفا س کيندي اوج بکرو قايي باين
 21 قودي قربان اغر نه قين اغاي عتقا يکلوا هن قبا و قلوب کيش اغر نه دين قودي صاع صول تور ات

1 زور حمايلرين طغندي دېي رخشنه سوار الوب اتايجي زال دخي مرتب الوب شب زنگ سياه قبطاس
 2 اته سوار الوب ازدهايجي علمدين جگوب اوناغ اوکينه کمر طودي سينتان بکاري وزا ولسنان
 3 سروروي و نيم روز مکهري يدي بيگ لشکره اونه اون دهرت دلاور بهوانله فرامزله طوييله کيوسيله فرخار
 4 بيل افکيله فردار نيغ زله زير به مملقه جميع بهوانلريه علم جگوب کوس حربي جگوب ناي رويني اوندي
 5 صاغ حرفه بورزين يوردي صول يکاسنه رستمک فرامز يوردي اوکينه زال دستان دخي کيدرددي
 6 کيفاد شاه و زير به فاصد صاغنه اشري ايني فاصدک افاسته قوب سام سوارک شکاند خبر صوردي فاصد دخي
 7 بيم ضمه بوکلر سام سوارد زير يوب زال اناندردي زال شادمان الوب دکرايدي کوکلن تسلي قلوددي
 8 اما کمر رستم دخي بورزين له سامدن خبر اجوب اورشين طورشين تفيش ايددي اونک پهلو اولينه خبران
 9 قلوددي بوججه اول کون يوردر کلوب سينتان گناوند توندلر خيمه و خرگاه دنلوب اوناقلر قورلوب
 10 سايان ساربرد جگاري • اندن رستم ديوان قودي زرين کري اوزر نه اتايجي زال تودي کوشا کري اوزر نه
 11 رستم اتودي کيفاد الجسي دخي کلوب عاج ابنوس صدک اوزر نه بورزنده اتود لر بنور سينتان
 12 بکاري وزا ولسان بکاري نيم روز بکاري اتوب قرار اديجک خوزستان رستم الوان نعم کلوب ينلدي
 13 اجلاي صفه لر کتورلوب عيجه شکر شربت کلوب اجلاي دعاديدي دخي کيفاد دن سوز اجلاي
 14 بورزين اياغ اوزر نه لوب اجازت استديکم مقدمه و رب فباده خبر ويه جنک يرعين کون رستم دستان
 15 و ريناق سامله جنک ايد لر • اندن رستم داستان دخي اغر خلعت کيوي فاصدي دخي بورزيجي بلسجه
 16 کلن اون اكي سروروي دخي خلعتيوب اجازت ودي يتر • يدرندن قلوب رخشلرينه سوار الوب بر
 17 قاج کون اجنه کلوب کيفاده يتدر بويکادن کيفاد شاه دخي اون سکر گز بور بيگ جري جمع
 18 ايلوب جيون کنار نه اتور مشدي کوز لر ديمر رستم کله برزين فاصدله کلوب مقدمه خبر قليدي
 19 بو فکر به اتورکن ناکهان بزجاسوس کلوب خبر گنودينکم • منده باد کمر بورزين و فاصد کلدردي
 20 کيفاد شاد الوب حکم ايلدي اجارو کدر بورزين يه سوز لر دعا قلوب • اندن رستمک اتايجي
 21 زالله کلور يورديوب فباده شاق قدر فباده شاد الوب اوغلي کيکاسه امر ايلدي عجم سرور لر ندرديت

1 يُوْطِئُ عَلْمَ اِنِّي مَبْرُودٌ لِرَبِّهِ رَحْمَتِيهِ سَوَّارُ اُوْبٍ دَرْتِ كُوْنُكَ يُوْلُ رَسْمَهُ عَزَّتْ اَقْبَالَ كُوْسُتَبِّ وَرُوْبِ
 2 بَلْشُوْبِ كُوْرُشُوْبِ يِيَا اِيْحَا قُوْنَا كُوْجَا اُوْبٍ كَيْقُبَادَهْ كَلْدِيْلِرْ بُوِيْكَادَنْ كَيْقُبَادَ شَاهْ دِيْجِي بِلْدِيْ كُوْرَسْتَمْ كَلْدِيْ دِيُوَانْ
 3 اَرَايْدَهْ يُوْبِ تَعْطِيْمِ كَسْتَرِي سَمْتَلَهْ اَنَاسِي نَزَالِ دَسْتَانِ اُوْنِ اِيْ هُوَالُوْ دِيْ كُوْبِ عَظِيْمِ بِيْشَكْلَرُ جَكُوْبِ
 4 قُبَادَ شَاهُكُ اللّٰرِيْنِ اُوْبِدُرْ عَدْرُ دِلْدِرْ اَنْدَنْ كَيْقُبَادَ شَاهْ دِيْجِي وَاَحْتِ يُوْبِ خَلْمَتِ خَاصِ كِيُوْبِ هَرِ بَرِيْسَه
 5 اِسْتَمَالَتْ وَبَرَبِ دِيْجِي كَيْقُبَادَ فَرِيَادِ يُوْبِ فَلَاكَنْ طَالِ الْعِيْدَنْ شِكَايَتِ سَامِ الْبَدَنْ اَغْلِيُوْبِ دِدْ كُوْرُ

6 لِحَالِ الْعِيْدَنْ اَغْلِيُوْبِنِ كَيْقُبَادِ
 7 اِنْدِي فَرِيَادِ اَوْلَ نِهَانِ غَايَتِ نَزِيَادِ
 8 عَكْسَهْ دُوْنْدِي وَبِرْمَدِي بَاكَهْ دِلَاكْ
 9 بَرَبُوْرَسْرُ بَهْلُوَانِ مَرْدَكْ بَلِيْسِدِ
 10 هِيَاَتِ اِيْحَى صَانِكِمِ اَوْلَ سَامِ سَوَّارِ
 11 هَيْبَتِيْلَهْ اِنْسَا جَنَكْ كَارِ زَارِ
 12 يُوْزِيْكَ اِيْرِي يَا كُوْرُ تِيُوْرُ كَجَرِ
 13 اَنْتَ بِنُوْبِ قَلِيْجِ صَالِحِي بِنِيْجِ زَنْ
 14 بِيْجِهْ يُوْزِيْكَ سَرُوْمِ وَرِصْفِيْشِكَنْ
 15 يُوْزِيْكَ اَوْلَهْ كُوْرَاوْرُ سَرُوْرُ لَرْمِ
 16 جَمَلَهْ سِيْلَهْ اَوْسْتَهْ وَدَمِ اَوْلِيْ جَنَكْ
 17 يِرْ كُوْرُ مَرِ اَرْ رُوْمِ لُوْرَجَهْ قُوْدِي
 18 كُوْلَكْ مَرِيْجِ اِنْسَهْ بِنِ اِنْسَهْ جَنَكْ
 19 قُوْرْتِيْلِدِقْ جَا شَرَا نَكْ اَلْسَهْ دِي
 20 بُوْبِلَهْ دِيُوْبِ اَغْلَايِ شَاهِ قُبَادِ
 21 كُوْنَهْ كُوْنَهْ جَانْمَهْ قِيَاوْرُ عَذَابِ

16 **نَشْرُ حَكِيْمِ قُوْلِيْجِهْ قُبَادَ شَاهِ طَالِ الْعِيْدَنْ بُوْجِيْجَهْلَهْ شِكَايَتِ بَاشِنَهْ كَلْمِي رِيَايَتِ اِيْدِيْجَكْ دَا سِتَانِ نَزَالِ**
 17 **وَ رَسْمِ قُوْرُخَنْدَنْ جَمَالِ اَوْلِ اِيْ بَهْلُوَانِ قَتَالِ يِرْ بَرِيْدَنْ طُوْرِبِ دِدْ لَرْمِ يَا شَاهِ جِهَانِ حَقِّ تَقَايِ دُوْلَانِكْ**
 18 **اِيْرِمَسُوْنِ تَا جُوْنُخَنْكْ رُوْنِقِ سِنِ جِهَانِ يَلِكِي عَدْلُوْ كَلَهْ نِظَامْ دُوْ بَدْرَسْ بَرِنَامِ نِيْشَايِي بُوْرَسُوْرُ كِيْسَدَنْ**
 19 **نِيْهْ خُوْفِ اِدْرَسِي اَكْرُ كِرْ اَجَلْتَنْ مَهْلَتْ نِهَانْدَنْ وَسَمْتِ بُوْرَسُوْرُ يِكِيْمِ دَرْتِ بَاكْ جَنَكْ اَلْتَرِ اُوْرْمَهْ مَرْتَبِ**
 20 **قَالَاْمِ نِيْغُوْرُ قُوْشَلُوْمِ خَجِرْ مُوْرُ نَزْ كَشُوْمِ طَا قِنَلُوْمِ سِيْمِرْغِ يُوْكَلِيْبِيْ صُوْقِنَاوْمِ بُوْلَادِ سَكُوِيْ اَلَهْ اَلَاوْمِ قَانْ**
 21 **اِيْجِي قَلِيْجُوْرُ جِقَارُوْبِ مِيْدَانَهْ كِيُوْبِ اُنُوكْ قَفَاسِنَهْ اُوْبِيْدَا لُوْمِ**

نظم

- 1 بيشه ارسلان اولسا صوده يانه نيك
  - 2 قورده بيشه هوتا ورت دير له
  - 3 گوكا جيقسا او قله انك جانن كم
  - 4 كاي اولدا ورت لاي و يرصلوت جا ورت
  - 5 بو وجود كدر ديار ي اول عرب
  - 6 دكله سوزم بو بصدن در در
  - 7 بروح اور شاه سلیمان بي تحمان
  - 8 تابو نفسك قواي اهل فساد
  - 9 جهنم قیل گوكوله شيطان كرميا
  - 10 گوكوكا اول بولماز دي بوفساد
  - 11 ماسودن قطع ادوب ايله كدر
  - 12 كه اول قباد نفس اوله جانوله رام
  - 13 طوننه نفسك سنك خوي ملك
  - 14 نلمله هر كز ايلنده باجي يوق
  - 15 باك ذات نور الله الصمد
  - 16 لامكان لاشريك بي بكدل
  - 17 لما عنلان حالي اوله بر زمان
  - 18 حقه منت كه اللهم رب الانام
  - 19 كم سلیمان قفه سيدر هب اصح
  - 20 اذ حقله بولون امن و امان
  - 21 مجلسي طاعتن استر خاص وعامر
- لفنه اوز اولسا يالهدنه بلك
- گوكه مزنج اولسا برده انه ساول
- قافه نجسه تيفكه ايكي بولم
- درببان قشلا ادا تار ماضي**
- كه انه اولن ورت زنونك اتمه عجب
- سام سوري بهلواندر اعتقاد
- كم مستر قدر اولكده تن جهان
- رستم دستان اولور ديو رحيم
- بيت حقه ديو عزيت ايرميا
- بيت حقي اتمكل بت خانه سن
- قرب حقه تايره سن نامه ور
- جنكه نفي ساكه خرمان ايد سن
- عرش اوله جونلنك نيجه فلک
- ملك اونكم ملاكينه يوق زوال
- هم صفايي قل هو الله احد
- انك امر رحمتي فرد وي بس
- وي رصوت مصطفايه شاد مان
- كه اولدي يور فساد كي مجلس تمام
- جون عبايت اتمه حقا عز وجل
- سيلا وم مجلس تمام اولدي همان
- اير كورسه يارينه الله اوزم
- لفنه طشه صيد ايدا ورت بير له
- قاف لطفنه ديوسه ياهفت سراول
- بويله ديبوب نزال دستان اول زمان
- كوش هوش باكه طوت ديوب عقل
- هم نسطين قلعه بي گوكوكا در
- حفظ ايدر گوكوك ايله اعتماد
- نفس امان درر شه كي قباد
- تابي خناس ايدر وسوس دلیم
- گر توكل حقه اتسك كي زيباد
- سجدي حقه اتمكل مينا نه سن
- جك رياضت قيلميني هجو سام
- مؤمن صالح سلمان ايد سن
- خدمت اول سلطانه قل مغناج يوق
- سلطنته ور حكايي بر كمال
- اول خدا وند جهاندر كم برك
- عقود ديوب حرمين ورت فردوس بس
- درببان مجلسي اخير**
- راين ايدب اتمشدا كذب ح
- وي دي مهلت ايرمدي دره اجل
- سونايت بولدي ايردي وقت شمار
- اذ حقله سوليام جمله سوزم

- 1 یعنی اجلان و پر سه الله مهتابی
- 2 هیچ ایشمادک اولار دوستان
- 3 ستمیدن بودر مرقصود مر
- 4 حق تعالی ویره اکا فردوسی
- 5 انبیا تک ختم احمد حقیق
- 6 توبه یارب جرمه عفوایت هر کناه
- 7 رحمت ایله جملینه یا عفور
- 8 و برصوات ای جماعت هر نفس
- 9 ددی بندر بری رمی جنا ندر
- 10 ددی کومک ملک یوزن کماند
- 11 ددم منت ادم کسک کنار
- 12 ددی صورق نماختنر عیانند
- 13 دیدم رفیع جلال کن سدر آه
- 14 ددی برکنه شاهر در نشاند
- 15 دیدم رفیقدر بوکا هتا اصح سوز
- 16 ددی اولک جیبی درجهانند
- 17 نفلجه سخن مندان حقایق و جهه کتایان صور قایق و افلاطون یونانی بوکتا بک صاحب ترجمه سی
- 18 و پیش از دلک ترجمایی قولیجه صرافان جواهر خراوت و کوفان اعرافی فصاحت اول وجهله بوکتا ب
- 19 سلیمان نامدن نقل اصح بویله قاورر که سلیمان حضرت دیوان سلطنتده . سام سوار فلسطین
- 20 قلعه سی اولکده جنک اتمکه نینده اتمکه بزر قصور عجم سلطان کیقباده کلدی که . سامر الندن
- 21 لالهینه برنوب فلان بوجیهله شکایت ادوب . نرای ستانله رستمه خاخر حکایت اندیه رستمه

شرح ایداور برنجایب داستانا
 بوکا هتا دیندی اصح کتایب
 فایحله کمر اکا فردوسی
 لاشریک لامکان حنانی حق
 چون دیرک لاتقنطوا ای بد شاه
 اویوبن معینن اکلاینه
 سوز تامر اولدی بحالیه اخی بس
 دیدم بخور بوزک کوزدن نهانند
 دیدم کوز تور نقیای کون بوران
 ددی طما بوم تنکی دهاندر
 دیدم لعلو کدر ای حیوه اول
 ددی بنده سلیمان زمانند
 دیدم فردوسی بیجه باورین
 ددی لطفایت دیک گوهر نشاند
 ددر ویر احمد جانان صلوات
 لقمان ابن عاد اول حکیم استاد

شه سلیمانن اجاور صحبتي
 اهل عرفان بلرهم شه کامیاب
 خیره اکا عفوایله مبعود مر
 ایخذ وند همان خلاق خلق
 مصطفی قاسم محمد حقیقون
 بوکتای یان نه دیکلانه
 ویرمردن هر برینه اوله شکر
سلیمان نامک یوز طقسان
اوخچو مجلسینک ذکرند در
 دیدم ورا ندوک چهانی کوزنه هار
 ددی دعوت قبول اولدی هاندر
 دیدم موری سخندانم نظر قیل
 ددی عاشق ایشی دایم فغانند
 دیدم مردیم سلیمان ییروایت
 ددی اولدر عیان دله بیاندر
اکا شرف یا مسوار

شاه سلیمانن اجاور صحبتي
 اهل عرفان بلرهم شه کامیاب
 خیره اکا عفوایله مبعود مر
 ایخذ وند همان خلاق خلق
 مصطفی قاسم محمد حقیقون
 بوکتای یان نه دیکلانه
 ویرمردن هر برینه اوله شکر
سلیمان نامک یوز طقسان
اوخچو مجلسینک ذکرند در
 دیدم ورا ندوک چهانی کوزنه هار
 ددی دعوت قبول اولدی هاندر
 دیدم موری سخندانم نظر قیل
 ددی عاشق ایشی دایم فغانند
 دیدم مردیم سلیمان ییروایت
 ددی اولدر عیان دله بیاندر
اکا شرف یا مسوار

1 انايي زال ديجي بوججه مري دعوي قلوب اول بورزپ هلوآن كمدريه كا بونك كبي ايشي
 2 ايه وعكروك تن امدې بوسنه كوربمازر عتك جمع ايله اوسنه وساوم قلميله اكا جواب ويروم ديوب
 3 سينان دلاورزين وراولينان سرورزين وينموز ولايت بهادرين جمع ايدار آندان كفتباد قنده
 4 اولن ايران بگرن جمع ادوب اون اكي كز بوزيك رخش سوار تيج زن دفتن القوب ديلدي اندر سار
 5 سوار اورنه بوججه وراوم ديوراي ندبير اتمكاه رستم دشان كفتباد شاهله بويكه ديوب
 6 سيناكاه يزوم قموور بويكادن سام سوانه كلدي يتا اول زمانم كفتبادك عسكرين
 7 كه خفتدي آندن دنوب سيمانه كه نامه كونددي سام سوار كوي سينر الذي سام سوار كوي سينك
 8 اصلي بودم هر هلوآنم اكر زالدر اكر رستم دستاندر اول كسيه اوسه اوج يوز الفشي بيان
 9 كويله تور بان شهر حكم ايددي كونه بيك شغال القون اكا وظيفه ايدې بي اقيم سلطانم اورسه
 10 اونك بگري اولوردي قچايم دشمان كلما مقدم اول دردي جنكه مقدم اولوردي سام سوار دن
 11 صكه زال اول كوريه اولوردي زالوك اوغلي رستم يتك انواسيله جنك قلمخاق زراك
 12 يريني اكا وري جهان هلوآنبي رستم آدنه او قندي عالمك هلوآن صاحب قرآن زالله رستمي برسم سوادن
 13 استاديم سيماندن بكا كيه ايدې برجاوس كلوب خبر كويديم يا سام سوار جهان هلوآن ينه تباد شاه
 14 لكه جمع ايلدي رستم زالله برزين كوندرديم بورزين قاصديه كه خبر بيله ياكوره بيجه يوك مال منال
 15 قاش كوندرديم كه دد بيلر سام سوار اول هلوآن روزگار بجلدين جري بلنجك لازم كلدي بكم
 16 صبر قله وقت اولكه كيچك كفتباد قلغك اورنه كله ددي بن سام سوار ديجي برجاوس صلاي
 17 كه رستم وزال دشان اول اكي هلوآنلر كلوردي كلما دري اكر كم كلور لسه جنك
 18 تله مقصودين كونه اكر كم كلما لسه كفتبادك بوكنه اورنه وه جرسن طاغنه هلاك ايكه
 19 جميع مال القوب سيماندن بكا كيه برسم سوار ديجي جاسوس كوندردې كندري عيش نوشه مشغول اولدي
 20 كم جاسوس كله ديوب انظار له تورر كن ناكهان قعود غلبه اولدي سام كورك ندر بچك جاسوس
 21 كلوب دعا قلوب دد بكم مزده باد يا جهان شاه سار سوار پ هلوآن روزگار و حاطر اولغل رستم كلدي

۱ کيڤادله بشوب يارين قلعه اوزرنه کلوب جنک سلطان قلیچدر سردیوب خبر وردی . سامسوار

۲ ایشدوب شاد اوب ددیکم یارین اولون کورزکیم بهلون کمدر آرک اوبی نیجدر ددی .

۳ وکی جانو کولان سوزی . اوغلی زال کور وچک کوشه سی رستی کون عمر دم سوره هم کند زین یلدره ایلی

۴ **نظـ** جون اوغلدر اندک بس یادگار هم بوجانک وصله سیده اشکار

۵ کلد اولکم اوغلی سوز بکوم یوزی کورمکله اومز بکوم

۶ قایمیه یاد ایدر جدهن آبد لیکه انادرتقا اوغلی ناخلف

۷ انما اولادکم در چونکه حق ورتقلان کیل او توسبق

۸ آله کیمز شادا وله مادر بیدر سوز بکیم سیدای فر دوس بس

۹ **نـ** حکیم قرینجه سامسوار بوند برافند اول یگادن قباد شاه وریوی دوت رستم زاله ایدر

۱۰ ندیش بر نامه کند کومر اول نام نشایوق بهلونکن سامسوار کریسی استیا اوم می یا خود

۱۱ هان صا حلت ورتومری ددی . رستم زال دنجی دله کلوب ددر کیم نامه کونده مک واجبد وقت اولکم

۱۲ رستم دن زالدن کلدن ایشلیجک فوزه کونده بلکم سکا قول اوله سلیمانن یوز دوندون

۱۳ ددر انا کیم بوزین ایتدی یا قباد شاه ممکن دکلد هر سلیمانن بوز جوم یا خود سامسوار کور می سن

۱۴ کلد انا کیم نامه برونق فایز ایتجان فلوک ددی . کيڤاد شاه یوردی چو کاتب ایلر کلوب سامسوار

۱۵ بر نامه بر می هم قوندری هم ایتا تلاری نامه تمام قلوب کيڤادک الیه صوزی قباد شاه ددی کیم کرون

۱۶ بونامه اول بلور سزجهان سوز بوز سوز سیاه وین ددی هیچ کسنه قور قوسدنک وارنده رخی اولدیلر بوزین

۱۷ یزندن طوب ددی کیم شاهان فلکدن غیری کسنه اکا ورمز سونک جوابک ورتب جوابا لار بن

۱۸ وراين ددی بوزینک سوزی کيڤاد شاه خوش کلدی ددی کیم یا برزین اول قلتبانک بوزام

۱۹ نشانک کندون بهکوانک کجه کیم بفايت طبعه سن يدوک . انا کیم هنوز فر قازین وار کیم

۲۰ سکا دستوردر الا که . ساقین پنه اکا دوتب کجا قلیچ اورمیلر ددی . بوزین ددی کیم اول صوک

۲۱ ایدر یوب لطیفه ایلدی . ایتدی شاما بز سنک راست مخلص فلوک رستم دستان یوککه بن ددی

1 پاك بزدان حقي اوك جندن يوزدند مزمز اكا دشمان اولماز ددي تسرباد ايلدي كيمباد اكلدي انا
 2 كيم بوزين كيدر اولجاق كيقباد شاه بيوردي وزرادن برعاقل و زير يازن نامه بوزينه صوندر بارين دكل
 3 برون جنك سلطانيدا اگر كا تابع مطيع اولمازه ددي بوزين نامه اوب ددي كيقباد دخي جنك يراغند
 4 اولدي بويكادن سامسوار اول هلولون روزكار شعبار كامكار فلسطين قلعه سينك اوگنده جايرو
 5 جمن سنل و سمن آراينه اوناغ قورب سلماونك بكار كيمي چوياداعاه اوزيشدي قوشونده زوپين
 6 خصم افكن و قارون پيلان اوزيشدي كمشدن سنديلر اوزرين بغور قارون اياغ اوزن قلقوب
 7 ددي ياسام سواراي هلولون روزكار اوغلك زارده سنان كلدي و بكار كوشك رستم نعمت كلدوك
 8 كيمي دلك قورزكر اوك خصم لري كرسنك سلك دخي خصم كلد كيو كوزرله بند زخما رب ازاد قلسن ددي
 9 دلك ايلدي بغور قارون دلك اديغه هوياداع بكار بكي وزوپين دخي اياغ اوزنه هوياداع سامك كلوب
 10 قديمده باش قودر دلك ايلدي سام دخي سوزرين صدي ددكم انلري ميدان اجنك بكا اوليچق كلچي
 11 قلدلر مرمردان اولنلر كلكش سوز سيلمك عيب او كلايي ديله الق اراك دكلد ددي بيوردي
 12 اكين دخي جقدلر خلعت خاص كيو دكلر كيو دخي كود زر دخي كلوب سامك ايني او بدلر كودلر بو
 13 اوزن خوج سام سواد هر دخي نلما مشلدي زيرا كرم ساي سوار ايله يساق قلمشده كرم هيچ كندرين سامد
 14 ديوكسا نيليا چوياداعاه سلماون لقمان بادبائي قارون زوپين بوزين بيوردي دخي كمشه
 15 نلما ددي جونم كيو كود زر كلور سام سواد ديكم زهار ديمكوز كون لومريني بوزلرم ديددي
 16 كيو كود زر كلوب كودلر كرم بو اوزن هلولون سام سواد هر اكي دخي ياقن كلوب تحقيق بلوب دخي
 17 يوزلرين ين سورب ديدلر **نظم** بلدلر كرم بودرر سام سوار
 18 هلولون بر كزين نامه ور نداد الوب باش قودلر اياغنه نكر ادرلر كردلر اوناغنه
 19 ديدلر كرم حقه منت بي شمار كرم بوزي كودك اوسام سوار ويوردي اجلان مهلتي عمري زمان
 20 كرم مبارك بوزي كود مرعيان ليك خيفا صدهاران اه درينغ نلما دن لاهوكا جكدوك نير و تنينغ
 21 الدرهمك بيبي اوور اوزن بت بلدوك جكدوك سكا تنينغ و تنر ليكه لطفائيت هلولون ايله گرم

1 صوچوږي عفو اډوڪ اي مخاڙر بويله ديوبب كيوله كوډر زمير اسيوب عدري بن بوڙين سوږير
 2 **ن**تر حڪيم قونججه جونگه كيوله كوډر سامڻن عدري ديوبب بويله ديلجك جانو ڪوڙاڻ عفو اډوڪ
 3 ڪوڙاڻي اوڀر ڪر پر خلمت ڪيوڇي پرگنڙي قارونيله زوپين دڙاشعنا ڪوڙاڻي اڻڌن ڪنڌر
 4 خون ڪڙي پيڻدي اجلاي ڪيفيادله رستمن سور اجلاي ناڪهان جاسوس ڪوڙاڻي خبر وڃي نڪيم
 5 يا ڀلوان بهان مڙهه باد ڪر زال دڃي رستم دڃي ڪوڙاڻي ڪيفيادله بلشدر ڪا پرڙينهه نامه ڪنڌر
 6 اوش يقين ڪڙي دڊي سامشاد اوب اولهم خراجي ڪر خلمت ڪيوڇي تيزيوڇي ڀڃوڻياداع ڪيوله قريشو
 7 وارڊر اول ڀڃاڻن پرڙين دڃي نامه اوب يولڪم ڪوڙي نلسطين قلمسنه يقين ڪيڻڪ ڪيوله ڀڃوڻياداع
 8 قريشو روب ڪوڙاڻي خالخال صورڙي اڻڌن ساموان ڪڙاڻي بورڙين ڪوڙاڻي سامڪ قديمڪ باش
 9 تيوب ال اوب مبارڪ نامسي صوڙي سام نامه اوب بورڙينه پرگنڙي اڻوڇي خالخال صورڙي
 10 رستمن زالڪ اڻالڻ حالي ڪنڌر ڏنڻ خبر وڃي هه صرڻ ڪنڌر ڀڃي بلڪل ڏنڻ خبر ڪوڙي پرڙين
 11 دڃي خبر وڃي سام سوار اوڃر زالڪ خبرين اڻڌوڻي ڪوڙاڻي ڪوڙاڻي شادمان اوب
 12 دڃي اڻڌري يا ڀلوان ڀڄان حق نفا ليدن ڊر ڪر ڀڄي ڏسنا نه ورتي بهان ڀلوانه ضرر ڪيوه
 13 دڊي دڃي ڪوڙي خون ڪڙي اواع لهامر ڪڙي پيڻدي اجلاي اڻڌن سام سوڙي بلسر لڪت ڪڙي خونڻه
 14 ڪوڙي لڙ صفڪ اڻوڇي دڃي سام سوار برفاج قدح ڪر نوش ايلدي امراندي ڪيفيادڪ ناسن اڻوڇر يا ڏيڻ ڪر
 15 **ن**تر بويله ديشن ناميند ڪيفياد ڪر بنام ناروڙ اڻوڇر زياد
 16 بئله شاه ڪيفياد اتي پرست نامه ڪنڌر اويي ابي پيل مست ملڪ ايران خانيتم من شهر يار
 17 ديڪوڙجه دورن اڻڌر روڙڪ غاڻين ڪرجه صڙوڪ ڪر ڙوڙ لهان سن سرڪسب سرور ڙوڙ
 18 ڀلوانين لاد مزم حضرتنڪ قهرمانڻن اڻوڇر اوله قونڪ ليڪ بوڙم غافل اوله اڻوڇر اڻڻ
 19 ترڪ اڻوڇي يا وڙي ايلوڪ ايت ڪورمه اوزڪ خوج پڙ اوله زياد جون جهانڪ ڀلوان اڪاه باد
 20 اسپ سڙي بگڙر لڙ ياوشه يا وڙ اولجق اورور لڙ ياوشه هم جوڙون ڪورمه علاڪ اوزڪ
 21 ساڪه داڃي آر بولينوراج ڪوڙاڻي رستم ڏسنا ڪلبد سا نامه جانوڪ المقت فصلنه بنڊم آتمه

1 سَخِّلِيْنَ جَوْقَ بَهَادِرٍ نُوَكْرِيْ وَرَبِّشِيْهِ صِيْبِيْهِ بُوْرِيْكَ عَسْكَرِيْ
 2 تَيْلِيْجِدَتِ اِسْتَهْ مَرْهَكُ كَمَا مَانُ رَسَمَ اِلَهْ اَوْلَا سِنِ سَهْلَاكُ
 3 ثُوْلَهْ فِيْ مَرْجِجِ اُوْلُوْرَسْكَ اَهْلُجِنَكُ جَنَّمَكُهْ وَاَسْعُ جِهَانِيْ قَبْلَهْ نَنَّاكُ
 4 بَحْرُ بَرْهَمْ دُوْكَهْ قَانَاكُ لَالَهْ رَنَّاكُ قَفَّ لَهْفَانَهْ دِيُوْ اُوْلُوْرَسْكَ بَرْهَمْ جِنِ
 5 كَلَّا اَوْجُرْ شَاهِيْنَ اُوْلُوْرَسْكَ اِيْخُوْبَاذُ تَبْرَا تَبُّ قَانَاكُ دُوْكَهْ اِيْ سِرْفَرَاذُ
 6 رَسَمِيْلَهْ اِيْهْ مَرْهِيْنَ اَنَّاكُ جِنَكُ لِيْكَهْ عَقْلُوْكَ بَا شَهْ دِيُوْبُ بُوْرَمَانُ
 7 سَرَكَشْ اَوْلَا بُوْرِيْكَ اُوْوَا رَا رُ كُوْرَهْ اُوْلَاكُ كُوْرِيْكَهْ سِيْلَهْ وَا رُ
 8 يَلَاكُ مَالُوْكَ هَبْ سَلَاكُ اُوْوَهْ سِيْ بُوْلَهْ دِيُوْبُ نَامَسِنَهْ كَيْفِيْبَادُ
 9 **دَا سَتَا زِيْجَنَّاكُ كُوْرِيْ كَيْفِيْبَادُ نَالِ** حَكِيْمُ قَوْلِيْهْ جِنَكُ سَامُ سُوْرَا نَامَهْ قَبَادَهْ اُوْلُ قَلِيْدَتِيْ اِيْ سُوْرِيْكُمْ اِسْتِيْدِي
 10 **دَسْتَا زِيْ سَمِيْرَمُ سُوْرَا هَلُوْ اِيْ** بَعَا يَتُ غَضْبَهْ كَلُوْبُ نَامَهْ اَلُوْبُ جَاكُ اِيْلُدِيْ دِيْجِيْ تِيْزِيْ سُوْرِيْجِيْ اِيْجُوْ يَادَا عُ
 11 بَلَاكُ اِيْ كَيْفِيْبَادَهْ سَامُ دَلِيْزِيْ بَرْجَا يَبُ نَامَهْ يَزِيْجِيْ رَهْرَدَنُ اِيْجِيْ قَلِيْدَتِيْ اِيْ جُوْلُوْرِيْ دُوْرِيْ نَامَهْ تَامَمُ قَلُوْبُ
 12 دِيُوْبُ سَامَهْ صُوْنِيْ . سَامُ دِيْجِيْ نَامِيَهْ مَهْرُ اُوْبُ بُوْرِيْكَ اَلِنَهْ صُنْدِيْ دِيْجِيْكُمْ يَا بُوْرِيْزِيْنَ جَهْدُ قَلِيْكُمْ
 13 بَنَمُ قَرَارُمُ قَلِيْدِيْ . يَا رِيْنَ قَبَادُ كُوْرِيْ قَلَمَنَّاكُ اُوْرِيْزِيْهْ كُوْرِيْ كَلُ بَنُ دِيْجِيْ خَا ضِرْمُ . بِيْ سِيْ كُوْنُ
 14 جِنَّاكُ قَلَاكُ دِيْ . بُوْرِيْزِيْنَ دِيْ دِيْكُمْ بِيْجَشْتَمِيْهْ سَامُ دِيْ دِيْكُمْ زِيْهَارِيْ بِيْ بِلْدِيْ كَلُ . اِعْتِقَادُ اِنْدِيْ كَلُ كِيْمُ
 15 بَرَسَامُ دَكَلَمُ بَهْلَهْ تَا كِيْ رَسَمُ دِيْجِيْ نَالُ دِيْجِيْ خِيْمَانَهْ جِنَّاكُ قَلَاكُ دِيْ . بُوْرِيْزِيْنَ نَامَهْ سَامُ اَلُوْبُ قَبَادَهْ
 16 كِيْلِيْ . بُوْ يَكَا دَنُ قَبَادُ دِيْجِيْ بُوْرِيْزِيْهْ اِنْتِظَارُ اَلُوْبُ صَحِيْبَتُ خُرُوْبُ رَسْمَلَهْ زَالَهْ . عِيْشُ نُوْشُ اِيْ دِرْ كُوْنُ
 17 نَا كَهَانُ حَا جِبُ كَلُوْبُ دِيْكُمْ بُوْرِيْزِيْنَ كَلِيْ دِيْ . اِجَا زَتُ وِيْ دِيْ اِجَارُوْ كَلِيْ يِيْ اُوْ يَدِيْ دَعَا قَلِيْدِيْ
 18 سَامُ نَامَسِيْنُ صُنْدِيْ . دِيْ دِيْكُمْ يَا قَبَادُ شَاهُ اُوْلُ بَهْلُوْ اَنَّاكُ قَلِيْدَتِيْ كُوْرِيْزِيْنَ غِيْبِيْ سُوْرِيْ يُوْقَلُ جَانِ سِيْ
 19 بُوْدِيْكُمْ جِنَّاكُ قِرَانُ اِيْ بِنْدُ كُوْرِيْزِيْنَ قَلَا سِيْنَ دِيْجِيْ نَامَهْ قَبَادُ اَلُوْبُ وِيْزِيْهْ صُوْنِيْ وِيْزِيْ دِيْجِيْ نَامَهْ اَلُوْبُ
 20 مَطَالَمَهْ قَلُوْبُ مَضْمُوْنَتَهْ مُطْلَعُ . اَلُوْبُ يَلُوْبُ . اَقُوْدُ يِيْكُمْ **نَفْسُ**
 21 بُوْلَهْ دِيْ بِيْشُ نَامَهْ سَامُ سُوْرَا كِيْمُ تَا كِيْمُ نَامُ اَقُوْلُ كِيْ دِيْ كَارُ وَا حِدَا وُلْدُ سَا جِدَا كَا نَهْ فَا كَشُ

1	خَالِقِ اَوْلَادٍ يَارَعْنُ عَرْشِ وَمَلِكِ	بَادِشَاهِدُر لَاشَرِكُ لَا وَرِيرِ	لَا مَكَانُ لَا يِنَامُ لَا مَشِيرِ
2	اَوَّلِ اَوْلَادِ اٰخِرِ اَوْلَادِهِمْ اَزْكَ	مِلَكْنَه يَفْدُر اَنُوكُ قَطْعَا خَلِكُ	ذَنَ ذَنَ جَمَلَه نَجِي شَاهِدِ اَكَا
3	حَمْدِ دِيوِبِ اِيْدُر تُو وَاخِدِ اَكَا	جَمَلَه مَخْلُوقِ اَمْرَه نَامُورِ اَنُوكُ	بِكُ يِلْمَانِ دَر كَهْنَه مَوْرِ اَنُوكُ
4	تَا دِرِ اَوَّلِكِه بَاكَ اِيْدِي قَوِي	نَاصِرِ اَوَّلِكِم سَاكَ بُولدُومُ نَصْرَقِي	يِلُورُمُ كَر حَقْدَرِ اَللهِ الصَّمَدِ
5	بَاكِ ذَايِقِي قَلْهُوَ اَللهِ اَحَدِ	حَضْرَتِكُدُر كَيْفِيَادِ اَنْشِي بَرَسْتِ	سَنِ اَوِيْرِيْنِ بِنْدِي بَرِيْلِ مَسْتِ
6	كُوْرَجَهَانِ يَلِكِي هُوْلَه شَاهِ قُبَادِ	جَنَكْسَه لَشَكْرُ قُوْرَمِ بِيْكَ بِيْكَ نَسَادِ	رَسْمِي بُوْرَبِكِ اَوَّلِ كَيْسَه دُمُورِ
7	جَمَلَه مُرَا صِلَانِ قِنْدَه اَوْلَا يَمُورِ	رَسْمِ دَسْتَانَه اَوْلَا كِه شَادِ	جَمَلِيْنِ قِيْرَمِ اَنُوكُ عَمْرِي اَوْلَه بَادِ
8	شَوْلِ بَهَادِرِ پَهْلُوَانِمِ اَشِكَا رُ	مَرْيَخِ اَتَمُ حَضْرَتُه كَار زَارِ	جَنَكِي دِيَادَه كُوْرَسَه قَهْرْمَانِ
9	تِيْلِيْجِدَنْ اِسْتِيَادِي پَسَا مَانِ	يَدِي قَتِ كُوِي قُوْشَدَنْ مَارِ يُوْلَكِ	كُوْرَمَه ذَنَه كُوْرِيْدِر جُوْنِ كَاكِ
10	كُوْنِ قَايِي قَلْبِ اَوْلَا هُوْتَدُمُ	قُوْرَبِ صُوْدَنْ سَمَا يَه اَنْدَرِ	اَوَجَه قَقْمِ صُوِيَه اَوْرِي طَلْدَرِ
11	اَوْمُوْرِ اَوْرَسْمِ جَرْمِي عَرْشَه قَلْدَرِ	كُوْدُرِ اَوْرَبِ اَلْبُرَادِ مَخْتَايِ خُرْدِ	قُوْمُوْبِ زِيْنَه اِيْدُر جَمَلَه مَرَحِ
12	جَنَكْمَه طُوْشِ اَوْلَا اَسْدَه اَزْدَهَا	تِيْغُوْرِ اَوْدِي يَا قَتِيْنِ بُوْلْمَز رَهَا	بِنِ وَرِيْجِي رَسْمِ وَدَسْتَانِ نَدَدِ
13	عَزَا يَلِمُ قُوْرِدَه لَه قَبْلَانِ نَدَدِ	اِمْدِي تِيْزُوْتِ لَشَكْرِكِ جَكِ كَلِ بَجَا	كُوْرِ كُوْرَانِ نِيْلِيْمِ بَدَه سَكَا
14	بَاكَ جَا كُوْرِ اَوْلَمَز يَلِكِ بَسِي هَانِ	قِيْلِيْجِدَنْ بُوْلِيْنِ صَمَه اَمَانِ	يَا بُوْدِر كِه بَاكُه جَا كُوْرِ اَوْلَسِيْنِ
15	حَكْمُوِي دُوْنِبِ مَسْحَرِ اَوْلَسِيْنِ	يَا بُوْدِر كِه بَا شِكِي تِيْغَلَه كَسْمِ	بُوْفَلَسْطِيْنِ بُوْرَجِنَه كُوْرَبِ اَصْمِ
16	يَا بُوْدِر كِه قَانُوِي دُوْ كِه يِيْرَه	بِيْنِ بَجَسُوْنِ اَرِيْ كِيْدِي كِه يِيْنِ	عَا قِلِ اَوْلَا يَا قَبَادِ لَجَلِ كُوْرَكِ
17	كُرْمَه كُوْرَكِ كُوْرَمَه اِيْكَنِ كُنْدَرِكِ	بُوِيْلَه دِيُوْبِ نَا مَه سَا مِ سُوَارِ	اَخِرِ اَتَمِي سُوْرُوْرِيْنِ شِيْبه لَه وَا رِ
18	نَا مَه سُوْرِيْنِ اِيْشِدُوْبِي كَيْفِيَادِ	قَا قُوْدِي وِشَا قُوْدِي وَا كِي زِيَادِ	دِيْ كِه اِمْدِي قُضَه نَدْرَايِ يِيْرَا
19	وِيْرِصُوْلَتِ جَانِه بِيْغَا مَبِيْنِ	دَا سْتَا زِيَا مِسُوَارِ	حَكِيْمِ قُوْلِيْجَه نَجَانِيْمِ اِيْرَانِ سَلْطَانِ
20	عَجْمِ يَادِ شَاهِ سَا مِ سُوَارِ نَا مَه سِنْدَنْ	بُوْرَهْرَدَنْ اِيْجِي وِيْلِيْدَنْ كَسْكُوْنِ كَلِيْجِي حِكْمِ اَشِيْنْدِي	
21	غَضْبَه كَلُوْبِ قَا قُوْدِي خَشِيْمَه يِلْدَرِ مِرْكِي تَا قُوْدِي	دِيْجِي اِيْنِيْجِيْمِ نَدَدَه شَاوَكِ نَارِي حَقِيْقُوْنِ اَوْلِ جِهَانِه	

1 نُوْرُوْرِي كُوْنُتْكَ هَيْتِيَه رَسْتِم زَال دَسْتَان قُوْتِيَه اُوْن سِيكَرْ كُوْرُوْرِيك اَرُوْكَ حَمِيْتِيَه اَوْل بَلُوْر سُر
 2 نَام نِشَان يُوْقِيَا هُكْ بَا شِي نِي كَمَا يَنْجِيَه اَوْل اَدِي صَان يُوْقِيَا هُكْ دِرِي نِي يُوْرُب صَمَان كَلْدَرُوْب
 3 قَلْمَه قَبُوْسِنَه اَصْحَابِيَه قُوْبِيَا مِ دِيُوْب حُكْم اِنْدِي كِه حَسْرُوْتِيَه اَجْدِي بَادَم حَجَكِي كِي اَقْ اَجْدِي قُوْن كُوْن
 4 دَفْع اِنْمِي كِيُوْب بَهْلُوَانَلُوْ اُوْرِيَه صَا جِدَلُر اَنْدُر رَسْتِم جِهَانِي كِه اَنَاجِي نَزَال اَمِيَه يَدِي اِقْلِيْم خِرَاجِي دَكُر يَرَا ر
 5 خَلْمَت كِيُوْرِي اَنْدُر سَمِيْع صَا حِب تِرَانَلُر مَرْد مَرْد اَنْلُر بَهْلُوَانَلُر شَاه جِهَانَلُر اِسْمَا لَت قَلُوْب كَمِيْتِيَه
 6 تَبِيْع وَتَبَر كِيَه زُرِيْن سَبَر كِيَه تُوْر كَمُر كِيَه مَال وَا كِيَه كِيَه مَحْبُوْب مَحْبُوْبَه كِيَه اِقْلِيْم وَا يَل اِنْعَام اِنْدِي
 7 وَكِيَه لَهَانَلُر وِرُوْب كُوْكِيْن اَنَام اِنْدِي فِي اَلْمَجْلَه سَمِيْع سَر كَشَلُوْكَ سِيَسْتَان سُرُوْرِي نِيْم رُوْرِي دِلَا وِرُوْرِي نِيْم
 8 اِيْرَان زِيْمِيْن اَرُوْرِي نُوْكَ خَا طِر لِيْن تَلِي قَلُوْب مَال وَنَعْمَتِيَه لِيُوْرُب هَر يَرِيَه اِسْمَا لَت وِرُوْب اَيْنْدِي كِه اِي
 9 بَهْلُوَانَلُر تَبِيْع وَزَن صَفَا تِي كُنْ دِلَا وِرُوْرِي كَاه اَوْل كِيَه يَارِيْن جَنَك سَلْطَانِيْدُر يَا فِلَسْطِيْن قَلْمَسِر اَلْسَم
 10 كَرَك سَامُوْر اَلَه كُوْرِي بَا شَر كَمُر كَرَك يَا بُوغِيَرِي نَلُر بِن جَا كُوْن اَلُوْب قِيْع دُوْلَتِي اَمِيْد اُوْر سَم
 11 **كِرْدَلُر نَظْم** يَا بُوْر كِه دِيْلِي كِه دُوْن اِيَه جَرِيْ فَلَكَ دُشْمُوْمُكَ عَالَم اِيْرَه جَمَلِيْن اِيْدَم هَلَك
 12 يَا بُوْر كِه تَا ج حَقْم دُشْمِن اَلَدِن اَلَه بَر قِيَادَه اَغْلَنَا اِنْسَان جِيْن مَرُغ مَلَك **فِي شَر حَكِيْم** قُوْلِيْجِه كِيَقْبَاد شَاه
 13 اُوِيْلَه دِيْلِي كِه زَال دَسْتَان اُوغِي رَسْمَلَه اَرُوْكَ اَلُوْب تَحْتِ پَا اَلُوْب شَاه دُوْلَتِيَه دُعَا قَلُوْب اِيْتِيْدِيْلُر كِه
 14 يَا شَاه قِيَادَه اِنْمَه كِل فَرِيَاد نَعْم بَرِيْن دُشْمَانِي كِه بَر اَوْل بَهْلُوَانَلُوْر كِه لَمْعَه اَرَسَلَان طَا شَه بَلَنَك اَوْل رُوْر
 15 بَرِيْدَه اُوْرِن صُوْدَه مَهْنَك اَوْل رُوْر قَهْر مَانَلُر قَهْر مُوْرِدَن قَان تَشَنُوْر كُوْلَدِي مَرِيْج بُوْر جِه لُجُوْب
 16 جَمَلُوْر دَن اُوْتَشَنُوْر اَكُر كِه اُوغَلُوْر رَسْتِي تَر مَهْتِن بَر لَه قَلُوْكَ نَزَال دَسْتَان جِهَان بَهْلُوَان سَخْشِر رَحْمَتَان
 17 سُوْرِب يُوْر كُرُوْرِي كِه دُشْمَان لَشَكْرِيَه كِرُوْب يَدِي بَانَشُوْ اُوْرِن كِي قَان اِحْمَا ك اِحُوْن اَلُوْ اَلُوْمِن
 18 صَالُوْكَ السَّق يَا حُوْتِيْع كُشْتَلُوْر دَن يَرُوْرِي پُشْتَه اَلُوْب قَان بَجَار دَلِي فَلَكَ يُوْرِيْن شَفُوْ كِيُوْب لِيَا سَمِيْع اَكُر كِه
 19 جَنَك اِيْحُوْن يِي ك بَر اِرْطَال كُوْرِي اَت هُوْر فِيلِدَن جَقَارُوْر قَا فَا كُ تَقَا سِن لَهَا غِدُوْبِن يَدِي قَان تِي ر كُوْرِي ن
 20 اَكُوْر ك مَعْرُز جَقَار اُوْر **نَظْم** بَرِيْجَه عَالَمَه بَادَر كَلْدِي بَر بَهْلُوَان
 21 كَلْدِي طَر جِهَانَه كُوْرِي دَرِي جِهَان اُوْر عِنَقَا يَا فَا ه صِلَا رِب بَر دَلُوْر بِيْغُوْر دَن بُوْر جِه قَا جِب مَرِيْج اَسْتُر اُوْر لَهَا

نَشْرُ حَكِيمٍ قَوْلِيْجِهَ رَسْتِمِ نَوْ بَهْلَوَانِ وَ آتَا سِرْزَالِ دَسْتَانِ بُوِيْلَهَ دِيْجِيْكَ قِبَادِ شَاهِ شَادِ اَوْ لَوِيْبِ
 1
مَجْلِسِ قُوْرِيْ حُوْنِ كَيْقَبَادِ كَارِي . نِيَا نِيْمِيْشِيْ بِيْرِيْ حُوْنِ سَالَا . سَلَاهِيْنِ سُرُوْرِكِرْ كُوْنَهَ حَوِيْرِيْ بِشِيْكَوِيْزِ كِرْ صَلُوْبِ
 2
اَلْمَسِيْ صُوْمُوْرِكِرْ يَا بُوِيْبِ طُوْشِيْ طُوْشِيْهَ اَلْوُنِ كُوْمِيْشِيْ سِيْبِلَهَ . زَبْرَجِدْ صَحْنَلِرْ لَا جُوْعِيْ جَا قَلْبِلَهَ اَنْوَاعِ دُوْ لُوْ
 3
لَمَبْقَلَهَ نِيْمَتَلِرْ قِيُوْبِ صِلَادِيُوْبِ يَدِلِرْ شَكْرِيْنِ دِيْدَلِرْ . اَنْدَنْ بَزْمِ قُوْرِيْبِ زَرِيْنِ بَادِيْلِرْ اَوْ رِيْبِ يَا قُوْشِيْ شَرَاهِلَهَ
 4
بِرْ قَلُوْبِ هَاكِ اَصِيْلِيْ خُوْبِ سِيْمِ سَا قِ سَا قِيْلِرْ اَيَا غِيْنِ حُرُوْبِ لَعْنِيْ صَعْرَا قِ كَشِيْشِيْ صَفْرَا قَلْبِلَهَ اَلْوِيْبِ يَا قُوْشِيْ رُوَا نِ
 5
بِرْلَهَ حُرُوْبِ . بِلُوْرِيْنِ بِلِكَا رِيْ صَفِيْبِ صَاغِ صُوْلِ سِيَا نِ اَلِيْنِ سِيْرِيْ قَلُوْبِ سَلَاهِيْنِ سُرُوْرِكِرْ رَا حَهَ اَلْاَرُوَا حِ
 6
صُنْدَلِرْ اَنْدَنْ سَا زَاهِ كِرْ كُوِيْنَهَ كِرْ مَجْلِسِيْ بُوْرِيْهَ صَفْ بِرْلَهَ اَوْ رِيْبِ كِرْ قَانُوْنِ اَرْغُوْنِ كِرْ جَنْكِ دِيْ لُوْفِ
 7
كِرْ تَشْتِنَا وَ بَرُوْطِ كِرْ دَفِ وَيْ اِيْلُوْ كُوْرِدَلِرْ بِرِيْرِيْهَ دُوْرِدَلِرْ نَحْمِ اَوْ رِيْبِ كُوْشَا كِ وَ يَرِدَلِرْ جَلُوْبِ سِيْرِ قِيْلِدِيْلِرْ
 8
جَا نُوْدَلِيْنِ نَحْمِ وَ غَضَبِيْ سُوْرِدَلِرْ اَنْدَنْ بِيْلِ تَرِيْ طُوْطِيْ حُرَا حِ اَلْحَا نُوْ كُوِيْنَهَ كِرْ اِيْنْدِيْلِرْ مَجْلِسِيْ كِرْ اِيْنْدِيْلِرْ
 9
شَاهِلَهَ سَلَاهِيْنِ عِيْشِيْ وَ نُوْشِيْ قَلُوْبِ حُوْشِيْ كِرْ دِيْلِرْ **نَظْمِ صِيْفِيُوْبِ كُوْشِيْ يَلِكِ سَا فِيْ طَهْرِ اَلْوُنِ فِدَحِ**
 10
رَا حَهَ اَلْاَرُوَا حِ صَدِيْ بِيْكَاهِ اَلْوِيْبِ فَرَحِ زَهْرَهْ زَهْرَهْ اَصْفَتِ مَطْرِبِ جَلِرْ بَرُوْطِ جَنْكِ كُوْشِيْ اَدَنْ يِيْ نُوْشِيْ اَدَنْ يِيْ دَا هِ قَلْدِيْ تَرَحِ
 11
نَشْرُ حَكِيمِ قَوْلِيْجِهَ كَيْقَبَادِ شَاهِ اَوْ لِيْجِهَ صَحْحِ اَوْ لِيْجِيْدِكِ يُوُوْبِ اِحْمَا كِهَ حُوْشِيْ كَحْمَا كِهَ اَنَامَا كِهَ رَسْتِمَلَهَ اَتَا سِيْ زَاكِ
 12
دِيْجِيْ شَاهِ مَجْلِسِيْنِدَنْ جِقُوْبِ اَوْ تَا قَلُوْ اَوْ تَا غِيْنَهَ كَلُوْبِ اِيْرَا نِ زَهْرِيْنِ هَلُوْ اَلِيْ دِيْجِيْ خِيْمَهَ اَوْ خِيْمَهَ سِيْنَهَ كَلْدِيْلِرْ
 13
جَنْكِ يَا غِيْنَهَ مَشْفُوْلِ اَوْلِدَلِرْ نِيَا بَادِ بَا يِيْ طَا رِيْ اَتَلُوْبِيْنِ اِيُوُوْبِ قَرَهْ قُوْدَلِرْ . اَوْ حِ يِكِرْ لُوْ قَا يِيْ يَا مِيْلِرِيْنِ
 14
قُرُوْبِ قُرْبَانَهَ قِيُوْبِ اَوْ حِ قَنَادُ لُوْدُمُوْرِ قِيْنَا قَلُوْ لَمَنْ دِدَا قَلُوْ بِلُوْرِ تَنَا و اَوْ قَلْبِيْنِ كِيْشِيْ اَغْرِيْنَهَ دِيْ يِنَهْ قُوْ يِلِرْ
 15
قَا نِ اِيْجِيْ شَرَا رِيْ مِضْرِيْ قَلْبَلِرْ اَجْدُرُوْبِ جِيْهَ وَ جُوْشَلِرِيْنِ كِيْنِدِيْلِرْ . زِرِهْ بُوْشِيْ اَوْ كُوْبِ بَا شَلْرِيْنَهَ
 16
قُوْرِ اِيْشِقِ اَوْ دَلِرْ . بَرَا كَسُوْرِ دَشْمَانِ يِرَا غِيْنِ تَمَامِ كُوْرِدِيْ صَبَا حَهَ مَشْفُوْلِ اَلْوِيْبِ دُرِدَلِرْ **نَظْمِ**
 17
اِيْجِهَ نَحْمِ لَشَكْرِيْ قُوْشُوْبِ وَيْجِهَ هَسِ صَحْحِ صَادِقِ اَوْلِيْ يِيْ كُوْرِدَلِرْ زَهْرَهْ نَفْسِ دُوْرِدُوْبِ جَنْكُوْ كِ يِرَا غِيْنِ يِيْ قِيْصُوْرِ
 18
دَشْمَنَهَ بُوْلَمِقِ دِلِرْ دَسْتِ رَسِ **نَشْرُ حَكِيمِ قَوْلِيْجِهَ بُوِيْكَادَنْ دِيْجِيْ سَا مِ سُوَا رِ هَلُوْ اَنْ قَارُوْنِ پِيْلِ**
 19
نِيْلَهَ زُوْ بِيْنِيْلَهَ كِيُوْلَهَ كُوْدِرِيْلَهَ يُوُوِيَا دَعِ بَكَلِرْ كِيْلَهَ بَلَنْكِ اَنْدَهْ اَتُوْرِ شَلْرِيْ مَجْلِسِيْ قُرُوْبِ شَرَا بِيَا رُوْغَا نِ اَوْ رِيْتِيَا
 20
كُوْرِ مِشَلْرِيْ رَا حَهَ اَلْاَرُوَا حِدَنْ اِحْرَا كِ عَلِيْ رَغِيْرِ رُوْرِيْكَ اَرْخُوْشِيْ كَحْمَا كِهَ كَيْقَبَادِ شَاهِدَنْ سُوْرِ اِحْرَا رِيْ سُوْرِ
 21

1 اجنڈا جنك اوجن اخبار سجدي . آندن سام سوار حكيم ايلدي مجلس تمام طاعتد بيلر . بھوا المير بر لو پير دن .
2 طورد كر جنك پراغن كورد كر اکت خزني مهيا قلدلر . آندن فلسطين قلمسنگ جميع اكسون كورد بيلو .
3 طوب . توفكر كرين ز نبر كرين پيرين خاطر قلدلر و ميخيلقريه طاشلر و طوب قوا نلرنه كوهر جله قيوپ پرا ندر
4 بر جكر اوزرنه باسالم جقدلر . اريكزنده تويجي ار لري فنوسلر بقدرلر . نوبت دو ندرلر . انه تكبير كنورب
5 كجش بيغا مبر كر ارواحنه صلوت وروب سليمان دولفته كلبانك ايندرلر . آتش برستلر ديننه طعن ادب نمن كر
6 حيز و رب دشمن كوزينه واسع جهان نك ايند بيلر **نظم** غاز كلبانك ادره ذكر حق تكبير له
7 كافر ان مجلس قرب نوشلر د شه مير له پير بر ناك و از مومن يهودي آمني قيلجن بيدر قورباين دنا در نير له
8 **نثر** حكيم قولجه جوكر اويجه اي دشمن شكري مهيا او بو كه طورد كر . صباح اولما سنه انظار اولوب
9 صيد مرتجن اوله ديونظر اورد بيلر . چونكه كوش اولك صيد مر كه نوران عالين قاف تفاسنه تاج كه اورد يي .
10 ميكي خطاي كي حبش ملكندك خراج الادي **نظم** چون سحر وقتي شب ايردي صباح
11 مؤذن اذ ان قيوپ ايندي صباح طورد اولدم رهاوان سلام سوار طاعتو بتيغي كير جوئن سلاح
12 **نثر** قجائكم اويجه كجدي علي الصباح كه اولدي كوش نور جهان ملكنه مال مال طلاي . هما ندم كه قباد شاه
13 آتش برستلر دينجه نماز قلوب دينجه عبادت ادوب . پيرندن طوب جبه جوش كيب قولنه قولق باشنه اشقي
14 اورنوب . خلوت اونا غندين ديوان خانيه جفدي . آندن كيفبادوك حاصلي كلوب برطوس وزير . بالوس
15 حكيم . جالوس حكيم . بيدع و رحكيم . قوق درت اهل حكمت وزير بر ليله خلوت قابوسنه سيف لهيا نوب درمستلري
16 كيفباد شاه كورب دعا و ثنا قلوب ايند لركه **نظم** اي اميري شاه ايران كيفباد
17 دولتك افزون اوله عمرك زيباد خصمك باشي كليون هجو شمع حاسدك بغري فرعون جوز حساد
18 **نثر** حكيم قولجه وزيرلر . اميرلر كيفباده بوجوهله حمد و ثنا فليق شاه اوب . دعي بورد ي ات جلك بيلر
19 نيجه ات . كم بيكر بر قوسر باد باخان سيم شكلا و بلنك نذا پيرزاده قلندرن در فاغنه بولاد بوش
20 كيفباد شاه سوار اولوب . وزيرلر ده بار كا . او كنه كلدر كورد لركر . او غلي . كيكاوس شاه له
21 ايران بھوا نلرن دن . صالون . فالون . اكش . انوار قاهر . افه يقي . خا طوخاور . عرفان كوي . تفرام جيلي

1 شَقُورٌ رَيْحٌ زَنْ • شَهْرٌ وَرَأَى جِهَانَ • تَغْرُغُ صَفْحَكُنْ • نَاقُورٌ شِيرَازِ • بُوَ نَادِ فَرَجِ • صَطْوَانٌ عَجْمَرِ • اَنْطُونٌ سِيَوَارِ
 2 طَنْطُونِ • اِيْرَانُ تُوْرَانِ دِلَاوَرِي • عَجْمَرٌ جِهَانِكِي لَرِي سَابِرِيكِي دَهْرَتِ يُوْرِ بَهْلُوْا نَرِيْلَهْ • آهَنْ بُوْشِ الْوَيْبِ صَافِ
 3 بَغْلِيُوْبِ قُبَادِ شَاهِ بَارِ كَاهِنَهْ شُوْ سُوَارِ الْوَيْبِ • سُوْ كُرْ لِيَا نُوْبِ شَاهِ مُنْفَرِ طُوْرِي • كَيْقَبَادِ اِرُوْبِ اَنْلَهْ عَزِيْتِ سَلَامِ
 4 وَرَبِّ دِلِ اَجُوْبِ دِلِ رَيْجَهْ قُبَادَهْ دَعَا قَلْدِيْلَرِ • فِلَسْطِيْنِ قَلْمَهْ زِيْنِ بَعَا يَهْ جَهْرُ شَدْرِ • اَنْدَنْ كَيْقَبَادِ اَوْ لَيْجَهْ
 5 يُوْرِيْبِ بَارِ كَاهِ • اُوْ كَنْدَنْ سَلَا طِيْنَلَرِ صَفِيْنَهْ كَلَرِي قَامُوْقُرْ شُوْ كُوْبِ بَاشِ اُوْدِي • صَاغُوْ صُوْ يُوْرِي كَيْقَبَادِي
 6 سِيْجَا قُرْ عَلْمَلَرِ كُنُوْرُوْبِ • طَبَلِ دَهْلَرِ اِرُوْبِ جَادِي دَنْ جِقُوْبِ قَلْمِيَا قُرْ شُوْ يُوْرِيْلَرِ • بُوْ كُرْ فَرْدَنْ رُسْتِي جِهَانِ
 7 بَهْلُوْا نَ اَنَاسِي نَالِ هَرِيْرِي آهَنْ بُوْشِي بُوْلَادِ بُوْشِي اُوْلُوْبِ • يَكِيْمِرْ دَهْرَتِ بَارَهْ جَنَكِ اَلِيْنَهْ سَتْفَرَقِ الْوَيْبِ رُسْتَمِ
 8 رَهْ خِيْنَهْ سُوَارِ الْوَيْبِ • اَنَاسِي نَالِ دَسْتَانِ كُرْ كَدَانَهْ سُوَارِ الْوَيْبِ • اَنَالُوْ اَوْغَلُوْ اَكِيْسِي دَجِي جَنَكِ اَلِيْنَهْ سَتْفَرَقِ
 9 الْوَيْبِ • سِيْسْتَانِ بَهْلُوْا نَلِيْخَنْ • طُجْلِبِ • عَجَالِ • اَعْقَابِ • اِعْلَاقِ • فِطِيْسِي • اَفُوْاقِ • قَلْآنِ • قَضَانِ • بِلَسِيْجَهْ
 10 الْوَيْبِ اَنْدَنْ صَكْ نِيْمِ رُوْزِ سَرُوْرِي دَنْ • قِيْطُوْنِ • قُسْطَانِ • لُخْلُخَهْ يِ • مَعْقَلِ • مَنَعْرِي • مِيْلَاقِ • مَجْمَهْ يِ •
 11 مَجْرِي • بِلَسِيْجَهْ الْوَيْبِ هَرِيْرِيْسَهْ اِسْتِمَالَتْ وَرَبِّ اَيْتِيْلَرِي • اِيْ بَهْلُوْا نَلَرِ مَرْدِ مِيْدَانَلَرِ بُوْ كُوْنِ اُوْلِ كُوْنْدَرِي كِهْ
 12 اَنَالُوْ اَوْغَلُوْ مِيْدَانَهْ كِرْ سَرُوْزِ كُرْ كُ اُوْلِ نَامِ نِشَانِي تُوْسِيَا هَكْ كُوْ كِيْسَهْ • بُوْلَادِ سُوْ يِ وَرْ سُوْزِ كُرْ كُ
 13 خَجِرِلَهْ بَاشِي كَسُوْزِ • فِلَسْطِيْنِ قَلْمِيَا الْوَيْبِ بَرِيْجَهْ اَصَاوُرْ كُرْ كُ
 14 اَلِ رَهَادِرْ كُرْ اُوْرِيْسَهْ بَهْلُوْا نَ سَامِ سُوَارِ كُوْلَهْ يَامُرِيْجِ اُوْلُبِ تَابِزْمَهْ كَارْ زَارِ جَنَكِ كِيْرَبِ رَيْحِ اُوْرِيْجِي اُوْلِ بَهَادِرْ خَرِيْقَهْ
 15 هَرِيْزِ اُوْلِ اَكْرِ اَنْدَرِ كُنُوْرُ مِيْنِ طَهَارِ **نَشْرُ حِكْمِ قَوْلِيْجَهْ رُسْتَمِ اَنَاسِي نَالِ دَسْتَانِ بُوْ وَجِهَهْ لَافِ اُوْرُوْبِ**
 16 اَتِ وِفِيْلِ كُرْ كَدَانِ سُوَارِ الْوَيْبِ • جِيْهَهْ جُوْشِنَهْ سَتْفَرَقِ سَامِ سُوَارِي عَلْمَلَرِ • كُنُوْرَبِ • يَدِي بِيْكَ يَدِي • يُوْزِ
 17 يَتَشِي • يَدِي سِيْسْتَانِ سَرُوْرِيْلَهْ • نِيْمِ رُوْزِ دِلَاوَرِيْلَهْ سَرُوْبِ كَيْقَبَادِ شَاهِ كُوْبِ هَا بُوْ قَلُوْبِ دَعَا اَنْدِيْلَرِ
 18 صَاغِ يَانِيْنَهْ اَوْغَلِي كِيْجَاوِي نَزَالِ دَسْتَانِ طُوْرِي • صُوْلِ قُوْلِيْنَهْ شَاهُكْ عَمُوْ يِ • زَرِيْرِ بَهْلُوْا نَلَهْ رُسْتَمِ جِهَانِكِي
 19 سَدِ اِسْكَندَرِي طُوْرِي • جَنَكِ يَرِيْنَهْ اِيْرَحَكِ بِيْكَ اِيْ يُوْرِ اَلْتُوْنِ جَمَاقُوْ جَاوْ شَلَرِ رَحْشِ سُوْرَبِ • سِيْلِ
 20 عَرِيْمَرِيْبِي صَا فِلَهْ كِيْدَنْ عَسْكَرِي سَدِ اِسْكَندَرِي طُوْرِي • صَفَا اَلِيْلَرِ قُوْدِيْلَرِ قُوْشُوْنَلَرِ دَرُوْبِ
 21 طُوْرِي • مِيْمَنَهْ وَبِيْسَهْ قَلْبِ وَجِنَاحِ اَرَا سَتَهْ قَلُوْبِ • رَا سَتِ اِنْدِيْلَرِ • كِي حَسْرَهْ عَلْمَلَرِي نَلَكَهْ قَالِدُوْدِ يِلَرِ

1 کوس حریف جالدردو. بورصنار نغیر اندروب. انلر هیلدن. ار نلر نغ. سندن فیل کردان جغرشیدن
 2 یدی. قات فلکوک طاسی او آن و پروین کومکوم اوتدی. انلر ایاغندک غبارندن کومک ایچی
 3 جحر قظر انه دوندی. اغوززل بنفش علم شقه سندن زمین تان لاله زان دوندی **نظم**
 4 یدیقت یر تورد ایقان فلای بیز کولک کات اولدی تورد قند نیر نین لر اوچی جغری حشم شمس
 5 یل عدلن اسمکا بولمادی بید **نثر** حکیم قولنجه کیتقاد شاه رستم بهاولانه وزالد ستانله قج انکم
 6 لشکر جنک یرنه کنورب فلسطین قلعه سنه مقابل ماض ات فیل باشن جوبکه طورد لر. سلیمان
 7 لشکر یله اول سیاه دلاور قلعدن توهمه جقار کوردی بونظر میدانه صالدر بولر بوند بزم قضموز
 8 از جانب سام سوار جهان بهاولانه کادی. جویم اول بهاولان روز کارتنه شیر سوار بهاولان جهان
 9 این بریمان بن کریمان. آل قهرمان بن قاتل اول صاحب قران سرور سلیمان صیدم اولدوغین
 10 که کوردی عقاب کی یرندن طوردی پاک صودن ایدست اوب. موی بیضا مهر شریمنجه صبح نمازین قلوب
 11 سجده یوز سوردی اوراد اتیوب. دیو شیطان بوینن طقیوب نمازین نیازدن. فارغ او لبحاق
 12 فارون پیلان زویز جهان کیر کیودلاور. بوزیز جهان سوز. بنک افکر دزد ایله سلیمان کلر کیس بو یادع
 13 آهن پوش اوب خلوت ساهه کروب سلام وروب. دوام دولینه دعا قلد لر. آدن. فارون بیلت ایندی
 14 ای بهاولان روز کار امید سام سوار مزده اولونکه. بوکون انلر میدان اینه اوغلوک نزال دستان
 15 وچکر کوشک رستم بهاولان کورجکین. حسرت دفع اوب وصلنه این جکین دیو. سولچیک
 16 سام سواروک کوزلوی غناک. اماکه فلی مضانک اوب گاه بر زمان عمکین دیل اوب خیرهته وادی
 17 گاه بر زمان خندان اوب. شکر یردن ان قلوب سجده یوز اوردی. بغور قارون پیلان بهاولان
 18 صف شکی ایندیکم یا بهاولان جهان سب ندنله گاه عمکین گاه شاد اولدک. جوب و یردی بکه
 19 یا قارون شاد اولدوغور اولدله. اوغلو مرزال دستانه جکر کوشم رستم یوزن کورسم کک
 20 اماکه عمکین اولدوغور بودرکه مریدان اینه کندم بلد میوب. کندولون کندولون بلد بکوز قفالر نه
 21 تیغ و خجر کوز کوز اورسم کک خوف ایدم. انلر دخی غیبت قلوب بمله اینسه کک قضاو آسمان

1 يَتِيهَ اَلْمُرْدَنُ بِرُخْطَا جَفَهَ جِجْرُ كُو شَلْمُو كُ جِجْمَهَ رَحْمِ اَرِشُو بْ هَلَاكْ اَوَّلِ اَلرِدِي لِكْ قَاوِرِ يَلْتَنِي لَهَ هَسْ كُو اَنْلَرِ
 2 اَيْدِي لِرِ اِي اَلْ هَمْرَا نْ قَهْرُ بُو زِي دَنْ دُو غَسَكْ لَهْفُ بُو زِي دَنْ مِي دَا نَهْ كِرْسَكْ جِجْرُ كُو شَلْمُو كُ اَشْتَالِقْ وِي رُسَكْ مَحَبَّتْ
 3 قَشَاغِرِ بَرِكْ جِنَا كِ جِدَالِ تَرَكْ اَيْلَسَكْ رَسْتَمِ دَجِي اَنَابِي زَالِ دَسْتَانِ حَضْرُو يِ سَامِ سُو اَرِ اِدُو كِي نِ بِلَا كِرْ خَا كِ بَا يَكِهْ بُو زِ
 4 سُو بْ شَا دْ اَو لُو بْ خُذْتْ فِلَا كِرْ كَيْفَا دْ شَا هْ دَجِي طَا بُو يِ سَامِ سُو اَرِ اِدُو كِي بِلَهْ اِنْخِي اَرِي نِ اَو لَو كِهْ وِي رُو بْ جَانُو دِلَا نْ
 5 حَضْرُو كَا قَوْلِ اَو لَو كِهْ سَسَامِ سُو اَرِ كِ جِنَكِي كِهْ يَدِي بَا شَلُو اَو رَنْ دَجِي دِي اَمْرُ مَرْجِ نَجْ نَلَكْ دَجِي جِنَا كُو كِهْ كِي رَمَكِهْ اَو رِي نَهْ
 6 **يَا مَرْ نَفْطَمَ** كَوَا كِهْ مَرْجِ اَتْيَا سِي زُو كِهْ جِنَا كِ اَيْتِهْ وَا رِعْ جَرَجْ اَو لَهْ جَشِي مِهْ نَنْ كِ
 7 طَا غَنْ اَرِ صِلَانِ صِي دَمِ رَهْ طَشَهْ مَارْ قُو دَهْ اَزْ دَرِ فَيْلِ كِرْ صُو دَهْ نَهْنَكْ **نَسِي رُ حَكِي مْ** قَوْلِي نَجَهْ قَا رُو نْ بِي لْتَنِي لَهْ
 8 زُو بِي نِ بَهْلُو اَنْ اَيْلَهْ دِي يَكْ سَامِ سُو اَرِ اَيْدِي اِي بَهْلُو اَنْلَرِ مَرْدِ مَرْدِ اَنْلَرِ اَكَا هْ اَو لُو كِهْ بِي كِ يَلِي قْ اِيُو اَدِي
 9 بَهْلُو اَنْكْ بَرِ نَفْسِ يَلِ زَلِكْ اَيْتِهْ اَدِي صُنُو رِ زِي رَا كِهْ نَقْدَرِ كَسِي يَهَا نْ بَهْلُو اَنْ دَجِي اَو رَسَا اَرِ نَلَرِ مِي دَا نِ
 10 اِحْنَهْ كَنْدُو يَهْ مَقَارِنِ بَهْلُو اَنْ كُو رَسَهْ سَرِ فَرَا زِ جِهَا نْ جِنَكِي كِهْ كِرْسَهْ نَا مُو نَا مُو سِي اَدِي صَانُو كُو زَلَكْ كِرْ كِ
 11 اَرِ نَلَرِ جِي هِي نِ اَيْنَلَكْ كِرْ كِ اَو لْ مِي دَا نَهْ كُو نْ بَهْلُو اَنْهْ مَقَابِلِ مَعَارِضِ اَو لُو بْ طُو رِقْ كِرْ كِ اَكْرَا وُلْ اَرِ دِي بُو بْ
 12 مِي دَا نَهْ كُو نْ بَهْلُو اَنْ صَلْبِ اَوْعِي دَجِي اَو لُو رَسَهْ فَرَفِي نَهْ كُو دِي زِي كُو اَنْ اَو رِقْ كِرْ كِ اَكْرَجِهْ كِهْ جِهَا نْ بَهْلُو اَنْلَرِ
 13 ضَرْبِهْ اَو رِبْ اَوْعِي نِ يَا خُو اَتَا سِي كِهْ يَقْرُ اَكْرَجِهْ كِهْ بَا نْتِرْ كِبْ كُو كِنَكِهْ جَفْرُ اَنَا اَوْغَلَهْ قَا رَقِيَا كِهْ اَوْعِي نِ
 14 هَلَا كِ اَدُو بْ حَسْرَتْ اَو دِي نَهْ كَنْدُو جِجْرُ بَرِ طَا غِيَا اَمَا كِهْ اَوْغَلْ سَرِ كَنْتَلِكْ اَيْتَا اَنَا يَهْ لَا زِي مَرْدِ كِهْ اَوْعِي اَلدِي نِ
 15 تَفَا سِي نَكْ بَغِيَا اِمْدِي بِنِ دَجِي بِلْدُو رِي دِي نِ اَوْغَلُو مَرِ زَالِ دَسْتَانِهْ وِجْرُ كُو شَمِ رَسْتَمِ جِهَا نْ بَهْلُو اَنْلَهْ بَلُو شُو بْ
 16 جِنَا كِ اِي دِي نِ اِي كِي نِ دَجِي ضَرْبِ وِجْرِي لَهْ بَقِيَا اَهْنَا كِ اِي دِي نِ نَا كِهْ صَا كُو دِي مِي لَرِ كِهْ اَكْرَجِي كِهْ سَامِ سُو اَرِ بَهْلُو اَنْ
 17 جِهَا نْدَرِ اَمَا كِهْ شَمْدِي كِي عَمْرُ هْ فَرُو تْ اَلشُّ بِي رِ فَا نِي دَرِ جِهَا نْ دَسْتِ بَهْلُو اَنْ اَلْقِ بِنِ لَا يَفْقِدُ رَا كِهْ هَمْ
 18 نُو جُو اَوْ زِهْمْ بَهْلُو اَوْ نُو زِي بُو بْ مَرْدِ دَعْوِي اِي دِي كِرْ نَفْسُو مَهْ كُو حِ كَلَهْ اَفْضَا لِي بُو دِ سَرِ اَرِ نَلَرِ مِي دَا نِهْ بُو كُو نْ
 19 كِرْمِ اَوْغَلُو مَرِ زَالِ دَسْتَانِ وِجْرُ كُو شَمِ رَسْتَمِ بَهْلُو اَنْهْ كُو رِي رِ كِرْ اَنْ اَو دَرِ اَرِ لِي كِهْ اَنْلَرِي اَنْدَنْ
 20 يِقَامْ خَجْرُ جِكُو بْ كُو كَسْ لَرِي اَوْ سِي نَهْ حِقَامْ اَنْدَنْ صَا كِهْ كَنْدُو يِ اَنْلَرِ اَلْهَمَارِ اَدُو بْ سَامِ سُو اَرِ
 21 اِدُو كِهْ بِلْدُو مَرِ اَبُو بْ جُو بْ هَرِ بَرِي نِ بَعْرُو مَهْ بَا صُو بْ يَرِ دَنْ قَلْدُو مَرِ اَنْدَنْ صَا كِهْ اَنْلَرِي دَجِي سِي زُو كِ يَكِي

1 بَرُوکَ بِي بِمَا مَطِعَ فِرْمَانَ قَلَمِ دَجِي يَالِكُوْر كَيْفَبَادُكْ اُوْر دَرِيْتْ كَرُوْبِيكْ لَشْكْرِيْنَه قَلِيْجْ اُوْر اَمَّ تُوْر اَنْ خَلْفَنُكْ
 2 قَانَلِيْنِ قَه يِرَه قَارُوْبْ كَيْفَبَادُ اَرِيْكَ دُوْتَامْ سَلِيْمَانْ حَضْرَتَه اَلْتَمَّ زِيْرَاكَه شُعْدِيْ بِنَا اَكَا دُوَسْتَلِقْ صُوْرْتِيْنِ
 3 كَسْتَرَمَزْمَرِكِه اَوَّلْ اَتَشِيْ بَرَسْتْ بِنِ يَزْدَانِ بَرَسْتَمْ . سَلِيْمَانْ بِيْغَامَهِنِ دُوَسْتَمْ وِرْدِيْجِيْ بُوَكِه كَيْفَبَادُ سَلِيْمَانْ
 4 قَلَسِيْ اُوْر زِيْرَه كَشِيْ اَوَّلْ بِيْغَامَهِنِ عَامِيْ اَلشِيْ . اِمْدِيْ بِنِ سَلِيْمَانْ بِيْغَامَهْرُكْ جَانُوْدِلَانْ قُوْلِيْمْ جَانُوْدِلَانْ دُوَسْتِنَه
 5 دُوَسْتْ دَشْمَارِنَه دَشْمَا نَمْر **نظـمـ** شَه سَلِيْمَانْدَرُ شَه مَحْمُوْدُ مُوْر
 6 خِدْمَتِيْ اَمَّا كْ اَدَا مَقْصُوْدُ مُوْر جُوْنِ نَبِيْ مَرْسَلْ اَوْلَادِيْ كَمَا نْ اَمِيْرَنَه نَامُوْر اِدْرُ مَعْبُوْدُ مُوْر
 7 اَوَّلْ نِيْمَاكْ صِدْقَتَه شَاهِدْ بَهْمْ مَنَكْرِيْ سَه نُوْلَه كَرُ مَفْسُوْدُ مُوْر مَجْهَه يُوْقَدِرْ بَرْبَهَادِرْ شِيْرِيْر
 8 تِيْمُوكْ رَحِيْمِ يِيَا مْ مَشْهُوْدُ مُوْر اَوَّلْ مَلِكْ دَرُ كَاهِنَه اَلْقَبْلَه بِنْدَه جُوْنِ خِدْمَتْ اِيْدَه كِه اَوْلَادِيْ شَه مَسْجُوْدُ مُوْر
 9 بُوْلَه دِيُوْبْ بَهْلُوْ اَنْ سَاكِيْنِ اُوْر وِرْصَلُوْكَ حَقَقَه تُوْمُوْعُوْدُ مَزْمُر **فَصْلُ اسْكَنْدَرِ كَبْرَا**
 10 حَاكِيْمِ قُوْلِيْجَه سَامُوْر بِنْدَه بَهْلُوْ اَنْ لِيْلَه قَارُوْنِ بِيْلِ تَنْ وِرُوْبِيْنِ بَهْلُوْ اَنْ لَه جَوَابْ وِرْمَلَكَه اَمَّا كِه بَرُوْمَرِ قَمُوْر
 11 اَنْ اَنْجَانِيْبِ سَلِيْمَانْ حَضْرَتَه كَلْدِيْ كِه رَحِيْمِ لَمِيْنِ سَلِيْمَانْ سَلْطَنَتِيْنِ كُوْرُبْ حَسَدِ اَلتُوْبِ بِنِ بُوْخَا تَمَّ سَلِيْمَانْ
 12 اَلدِنِ اَلدَرْمِيْجَه رَا حَتْلُوْمَرِ يُوْقَدِرْ كِه دِيُوْبْ عِيْنُوْر جَا ذُوْبَه كَلْمَلَكَه وِدَسْ وَاكْسَسْ كِه وُرْ رَا وِ
 13 شَيْطَانْدَرُ وَا مَرَا مَلَا عِيْنْدَرِ بِنِيْ اَصْفَرَه اَنْدَلُوْسِ مَلِكِيْهَه اِيْجُوْ اُوْر مَلِكَه نِيْمَتْ اَتَمَّا كَه . اَمَّا كِه سَلِيْمَانْ حَضْرَتِ
 14 عَلَيْهِ السَّلَامِ بِنِيْ اَصْفَرِ مَلِكِيْهَه اَنْدَلُوْسِ مَلِكِيْنِ كَنْدُوْبَه مَطِيْعِ فِرْمَانِ بَرِ قَلُوْبِ دَجِيْ اَوَّلْ شَا ذُوْلِيْغَاهِ لُقْمَانْ
 15 حَاكِيْمُوْكَ يُوْر زَه بَقْدِيْ . اِيْدَدُ يَا حَاكِيْمِ بَهَا نْ دِيْكَ وِعْمَرُ طُوْكَ بَهَا نْ دِيْكَ لُقْمَانُ بِنَه اسْكَنْدَرِ كَبْرَا نَا كْ
 16 سَرَا كَشْتِيْدَانْ وَا بَرِ طَلْمَانَه كُوْبْ تَفْرِيْحْ اَنْدَرِيْ كُوْهْ دَشْتِيْدَانْ خَبَرِ وِرْ اَشْرَه لُوْمْ وَا بِيْجِيْوَه نُوْجِهَلَه طَلَبْ اِدُوْبْ
 17 اَلَه كَنْوَرْمِدُوْ كِيْنِ بِلَا لُوْمَرِ دِيْجَا كْ لُقْمَانِ اَكْبَرِ جَوَابْ وِرَبْ . اِيْتَدِيْ كِه يَا سَلِيْمَانِ زَمَانِ اَكَا . اَوَّلْ كِه اَوَّلْ
 18 زَمَانِيْ كِه اسْكَنْدَرِ كَبْرَا بَه اَوَّلْ مَسْتَبْرَقَلَمَه كُوْرْدُكْ . بَادِ پَا يِ مَقْدَمِ كَنْدَرُكْ بَادِ پَا دَجِيْ سَحْرِيْ بِلِيْ كِيْ كِيْتَدِيْ
 19 اِلِيْ كُوْرْدُ كَلَه بَادِ پَا يِ بَرِ مَشْتَمْ كَشِيْ اَلُوْبْ كَنْوَرِيْ . اَنْدَنْ اَوَّلْ تَخْصُكْ دِيْلِيْ كِه بِلَدِيْ اسْكَنْدَرِ كَبْرَا
 20 كَمِيْسِيْهَه اَنْدَنْ اَفْلَاطُوْنِ كَمَا لَه اَمْرَا دِيْ دِيْنِ يَابُوْبْ سِيْلَشْرِيْ نَه دِيْ دِيْجَه اِيْتَدِيْ كِه نَه قُوْرْمِدَنْ سِيْزْ اِيْتَدِيْ كِه
 21 حَقُّ تَمَالِيْكَ قُوْلُرِيْدَنْ فُوْر شُوْلْ قَرُ شُوْدَه كُوْرِيْنِ قَلَمَه اُوْر زَه هَر كُوْنِ حَقُّ تَمَالِيْهَه عِبَادَتْ قَلُوْر زَه كَلِيْ كِيْتَدِيْ

1 مِعَاذُكَ اللَّهُ وَأَمَّا سِرُّهُ فَمَوْلَانِ سِرُّهُ شَيْلَهُ يَحْدِي شِمَارَكَ كَرَجُوبٍ . بُوخَرِ طَلَانَهُ كَرُوبٍ كَلْدُ كُوزٍ . أَفَلَا طُوبِ
2 كَحَالِ دِيغِي إِسْكَندَرِ كَبْرَايِ كُوسْتَرُوبِ . آيِنْدِي كِه بُو كَا إِسْكَندَرِ ذُو الْقَرْنَيْنِ دِر لَرِي . أَفَالِيهِ حَكْمِ اِدَرِ وَيُرُورِ
3 اَلُورِ بَزَلَرِكِه قُولُورِ بُو وَبُوكُورِنِ عَسْكَرِ حَيْمِي بُو شَاهِكِ فَرْمَانِ بَرِنْدِ دَرِي بُو . أَبِ حَيَاةِ اِسْتِيوبِ بُو
4 بُوخَرِ طَلَاتِ كَا رَنَه كَلَايِ دِي . خَبَرِ وِرِنَجَه بَر بُو كِ قَوْمِ دِيغِي كَلَايِ قَلَمْدَرِكِه لَشْكَرِ تُو زَرِ كُوبِ . اِسْتِيَاطِ
5 تَلُوبِ خَبَرِ اَلْمَعَا اَوَّلِ قَوْمِ دِيغِي كَلِيكِ مَقْدَرِ كَلَنْ بَرِغْتَشَمِ اَلنَه خَبَرِ وِرِي . اَنْدَن اَوَّلِ قَوْمِ اِسْكَندَرِ كَبْرَايِ كُوبِ
6 كِيدُوكِنِ بَلُوبِ عَزَمَتْ قَلُوبِ حَمَلِي طَا بُو قَلُوبِ سِكَدَرِكِ دَوَاكِمِ دَوْلَتِنَه دَعَا اَوَّلِ شَاهِ سَرُورِ كِ اَيَاكِمِ مَرِ فِصْتِنَه شَنَا
7 تَلُوبِ آيِنْدِي لَرِكِه اِي شَاهِ هَفْتِ كَشُورِ شَادُ كَلْدُوكِ شَادِي كَلُورِ كِ سَعَادَتِ لَوْ سَا كِي يَارِ نُونِ صَالِكِ وَرَا لُورِ اَلُورِ مَن
8 خَبَرِ وِرِه لُومِ حَضْرِي بِلَدِ لُورِ نِعْتِ زُولِ بَرَلَه كَلُوبِ خِزْمَتِ قَلَا لَرِي بُو . اَوَّلِ قَوْمِ قَلَمَه لَرِنَه كِنْدِ لَرِكِه مَكْرِكِه
9 اَلْكَرْ جَادُ وِرْدَن اِي شِي اَوَّلِ قَلَمَه اَو لُورِ لَر اِي شِي بِيكِ يَدِي يُو زِ سَا حَرِ بَرِي دِر لُوبِ اِسْكَندَرِ شَاهِ كِيدُوكِنِ
10 بَلُوبِ اِسْكَندَرِ كَبْرَايِلَه لَشْكَرِيَه قَصْدِ اِنْدِي لَرِ نِي دَلَرِ دَرِ سَوَقَلَمَدَن اِنُوبِ سَوَه كَلُوبِ شَاهِكِ لَشْكَرِيَفِ
11 جَبْ جَوْنِ اَلُوبِ مَحْرَقَلَدَرِ اِسْكَندَرِ جَرِي تُو بِ اَوْرُدِيغِي بَرِي جَبْ جَوَه سِجْرَاهِ اَوْدِ دَنْدِي يَانْدِي طَلَانِ
12 جَادُ رُخِيَلَه اِي رِي اِسْكَندَرِ جَرِي اِي كُوبِ اَوْرُوبِ اِسْكَندَرِ اَوْرَدَه قَابِجِدْ لَرِ غَلُو قَلَدَلَرِ اِسْكَندَرِ
13 غَلُوي اِسْتِدُوبِ نَقْرَ قَلَايِ كُوبِ يَكْرِدِ يَا لِي تُو بِ لُورِنِ جَرِي جُورِ سَدَن اَوْدِ طُوبِ سَوَه اَوْرَدِنَه كَلُورِ
14 اِسْكَندَرِ كَبْرَا اَوَّلِ زَمَانِ اَوَّلِ حَالِ كُوبِ خَيْرَانِ اَوَّلِ اِي حَضْرِي مَانِ بُونَه حَالِدَرِ **نظـم**
15 بُونَه اَتَشِ لَحْرِي لَرِكِه لَشْكَرِي يَاقِبِ يِنَاكَ . بِنِ بُو اَصْلِ كُورِ مِشَمِ عَالَمِ اَجْرَه دَاغِي نَاكَ . جَانَه قَلْدِكِه اِسْتِوَاوْدِي حَضْرَتُوكِ سُونِدَرِ
16 يَحْسَا حَمَلَه لَشْكَرِي يَاقِبِنِ كَلِ اِنْدِي وَا . **نـشـر** بَسِ اِسْكَندَرِ كَبْرَايِلَه دِي بِيكِ اَنْدَن حَضْرِي مَانِ اَيْدَرِ دِيغِنِ
17 كَلْبِ كِدَلَرِ جَادُ وِرْدِي كَلُوبِ سِنِي سُو زِيَلَه مَفْتُونِ اِنْدِي لَرِ كِيدَلَرِ بَعُورِ مَحْرَقَلُوبِ كَا قَصْدِ اِتْدَلَرِ وِ حَقِّ تَعَالِيَه
18 صِيغُوبِ . اَلْ كُورِ لُورِ بِنِ دَعَا قَلَابِنِ سِرِ اَمِينِ دِي اَوَّلَاكِمِ حَقِّ تَعَالِي بَرِي جَادُ وِ مَحْرَقَلَدَن خَلَاصِ قِلَدَه
19 دِي . بَسِ يَاسِيْمَانِ اِسْكَندَرِ كَبْرَايَه حَضْرِي مَانِ اَبَلَه دِي بِيكِ بُو زِ حَقَقَه دَوْتَبِ . اَلْ كُشُورِ حَضْرِي عَا قَلَايِ
20 شَاهِ اَمِينِ دِي . دَعَا حَقِّ حَضْرِيَه مَسْتَجَابِ اَلدِيغِي **نظـم** حَضْرِي خَاصِرِ اَلْ كُوبِ اِنْدِي مَحْرَقَلَدِنِ اَوَّلِ دَعَا
21 حَقِّ تَعَالِي اِسْكَدَرِكِ بُو حَاجَتِنِ قَلَايِ رِوَا . دِي كِه اَمِدِ قِضَه نَدَجَانْدِلَدِنِ سَرِجِ اِدَمِ . لِي كِه وِرِ كِلِ مَرْصُوبَتِ بَرِ مَحْرَقَلَدِنِ مِصْطَفَا

ن اول نماز خضرك و كندرك دعائكم سحاب الذي اذن حق نكاه امريله هوادن برلوت پيدا اولدي 1
 شوبه كرك بوزن قبادي . اذن اول بوللان برحايب و عيناك بغور بغدي اول عجر اودن سيند ب سياتر 2
 يوردي بغور ديجك اسكندر كبرايوردي . اون الت كز يوزريك ارسوار اوب جاذ و لرك قلمس كوز ليوب دزريا 3
 مثال موج اوب خضريله سندر جري جكوب قشوك ورت قلمه كند ب . تاكر اوب عجر ايدن جاذ و لردجي كوز لرك 4
 عجر اوي كوز ليوب يكاركن برقيتي بغور اوب سوندي . اذن دز يالين جري سوار اوب سدي قلمنه كد 5
 يكي يدي يوز جاذ اول حالي كورب قلمكليه اربوب كروب عجرله قلمك بر كد بجه اسكندر دجي 6
 اون الت كز يوزيك ارله دز يالين كوز ليو كوليو ايدر قلمك جاذ و لري كوز يلد رسوخو قلوب يوريش 7
 ايدر سكندر لكرك نك هيندن نشيد لر عجر قلم اوب دوشدر اسكندر سرور ليله سوه قلمك قابوسنه 8
 ايدر كوز لرك قشوك جاذ و لري قردر قيصه دز قلمه قلمه اوب بدي يوز جاذ و ي د رسوخو 9
 قلمه تايبا د نك يقوب يوب خراب قلد كز اول كون اول كچه دجي انه اوب باره اسي كوخ توب كندرك 10
 اون درت كون يوريب شاد كا ميلر ديار نه ارك سندر خضريله وزير لره مقبلره و بن لقمان حكيم بله جري 11
 او كچه كدركن كوز كله قشودن برنج اناو و اشكولو كز يتر كز بورر كليلر انجه كز يقين 12
 ايرجك اسكندره وزير كوز كز قشودن كلله هب عورتلر ارسوز يوريب قند كدر اوله 13
 صور لمي صور ميا لمي ديوب بجد لر قشولر دن بر معلوم شغردجي كوز اوي . انجه كز بزي ايدر كوز پلر 14
 اكي عورت اوز لر قشوب جفت سورلر . اسكندر ايدر عجب عورتلر سور جفتي دينه كوز لرك اكي 15
 عورت دجي خورب اوز كزر . اسكندراي كورجك ايدر يورك شول عورتلر صورك قاني ار لر عجم 16
 اودون كندولر كزر و جفت كندولر سوردي اذن وار ل اول اودن كس عورتلر قاننه و به سلام 17
 ويدر اول عورتلر دجي بورا نلري كورجك اول نظر و عم الدير بالنارين الدير صالدر . بونلر ايندر ايجانون 18
 كشر قاني ارلر كوز كز اوكي سز كزر جفتي دجي سز سور سز ددر بونلر بويله ديجك اول 19
 عورتلر دجي اوزلرن دروب برونه بقشوب بمنس قلوب ايند يراي سرورلر سز كشر سز كز بوديارك حالي بونلر 20
 بونلر ايند بزا سندر كبر نك آدميلر و ز اسكندر كبر ابي حيقه ظلمانه كه بورر سز لري شيله عورت 21

1 کورجک بري کوندي چيک سزلي بزدن صراور ددر اندن اول اودن گز عورتلر ايندیلر اي سرور لر ايکندر کبرا
2 **نظم** دیدلر حکمي امير تاجود ایچوزده بو قدر اکلایچ آز
3 جملوز عورتدر ارسوز تمام بويله خلقت ایلدي رب الا نام شه یکندر ایشدوب خیرکان اور
4 قدرتي حقي کورب و آله فلور بلدي حقه قدر تيدلر اشکار کم ميسوز اورر انسان کامکار
5 خیرته وردی تمامت تاجور و برصوت مصطفایه ماحصر **نثر** بونلر اول عورتلردن اول
6 خیری اشدب غایت عجب ایلدر. اندن ايندلر ایخانولر بکوز شمدي قنده در ايندلر نغناکهنده. بونلر ايندور
7 نغناکهنده در ايندلر شول قرشو کورنن شعر معظم شعر یاروزک نغناکهدر. آنده اولور اینه شاد کام در در ددر
8 بونلر دخی عورتلر خیرن اوب اول آخر خبر وردر. ایکندر ایشدوب خالق قدرتن حکمتن محسین قلوب
9 بریکي دخی روشن ایندي. اندن ایکندر کبرا برفاچ کینر کندی. ایندي یوزک بوز نانوک شعر یارنه واروک
10 کلر کومز بلدر کورک نه یوز کوستر سن بزدی اکا کون ادا لور انلر اعنبار ددی. ایکندر حکم
11 بونلر دخی عقاب ماندي کندلر. شاد کام شعره تیدلر ناکم شعره ک قابوسنه ایشدر کورک کور کور فاجولری
12 عورت اول فاجولر عورتلر بونلری. اول نظر کورجک و هم اوب ايندیلر نه کیشیلر سن کور بچلین کینه
13 کردلر بقدلر بونلر ایدر بزاکنده کبرا ادمیلر بوز شاد کامه ایله کلاوک ددر. بونلر دخی آنلری
14 اوب بکلری سرائنه کلوب شاد کامه خبر ایدلر. شاد کام دخی ایکندر کبرا خبرن ایشدوب شاد حتر
15 اوب بیوجی. بونلری کورلر کورلر که بر معتبر قصر قصر کروب بر عجب دیوان کورلر ننا بر تخت اورلر
16 اورنه تاجدار بر ملک اتورمش قفا سنه قفا دار لر طورمش قصر ایچي طومیر و سپاهیلر ساز سبک لر
17 کور طورمش کور اتورمش و بی جملسی عورت کور باری یوقدر. شاد کام دخی بونلری کورجک ستموک سلا بتلرین
18 بکوب وزیر لری عورتلر ایدر جهاننه ارو لچق بونلر کور کور السادی **نثر** دخی روان شاد کامه قرشو
19 باش قیوب دعا قلوب ايندلر ای سلطان زمان ایکندر کبرا اهلما دیارنه کنه یورر آب حیا تجوز. اوش
20 شعره که یقین اری بیلی اولک ددر. شاد کام دخی بونلردن اول موزی ایشدجک. روان ایاع اورنه طوب
21 قول باش اورنه اوب ایدر اول ایکنده یوز سوز یوز طور اولر اولر شهر مون کلاومر آدن کلد و کینجه

1 خذمت قلاویر دیوب ناد کام میر سپاهه سوار اوب اوکشیلر اوکاصب ایکنده کبرایه قرشوکنده بئر یتدیله
 2 بوجانینک دخی ایکنده سرور ربه اول ورن عوزلری کورب عجبشوب غرنشدر اندن شاد کام ایکنده مزجالعب
 3 اوب شعرنه کلای قسرنه ایکنده عوت قلدلر شاه بر دن طشه فوندی اندن الت گز یوزیک جری ایدوب
 4 اول شعر جون اوب فوندر شاد کام قومیه جیش ایکنده کورب خیرن قلدی اندن شاد کام دیم نعمت نزوک
 5 اوب ایکنده کلوب خدمت قلدی ایکنده سیرینه انورب الت گز یوزیک اردیون دندیکر طوری کیم
 6 اودی مرضع صندکی فودلر شاد کام دخی ایکنده قرشو اوب بر زمان بدلر ایدلر اندن ایکنده کبر ایدرای
 7 امیر زانان نه عجب بود یار کوز قوی شو عورت هیچ اریون فصل بر یوزون به یجه اورسز اورسز ددی
 8 اندن شاد کام ایدرای ایکنده زمان بوشع موزده بر اغاخ واد مرغابت الوخان یلی اگا هیچ گزندا اید کورمز
 9 یاز تیش شیله سبز سربلند طورر اول اغخ بز قومک قبله کاهدر اندن اول اغاخ دینک بر بکار و اردور
 10 شیلک صوی قوت روان اورر یا ایکنده بز قومدن فجان بر سینه عیال کرک اولسا اول اغاخه ورر بر قیون
 11 قبان قاور اندن قرین اول اغاخه سدر یا حق دیوجا عورسه بر فطره یا آدم دیوجا عورسه ار اوغلان
 12 مهورر ودی اول اغاخه قرین سوجک اول بکار صوبلدا دخی اجر هم غسل قاور حق تعالی امریکه حایله
 13 اولور طفور ای تمام اولیحق طوعرور اوغلان مهورسه فرق کون دری الور اورر فزطفورسه قاور
 14 **نظم** یا نمازا و غل طغین عمر مز بی شمار یکه دیشی طغسه یا شعر سور کاکار
 15 خلقتن اصل بول یا ایکنده اولد شرح بوکاهنا خلفک حق قدر نین فی قرار **نثر** اندن ایکنده کبرای
 16 شاد کامدن اول عورت تو سحله فصل اولدوغنی اشدوب حق تعالینک کمال قدر نینه تحسین قابوب شاد کام
 17 برله اول کون بیوب اجوب یار ندی وداع ایدوب کوچ قابوب کندک یکرم درت کون دخی بوردک حبه طلمانه
 18 ایدک اراق بر دن قرا کوی کوندی یجد سوب یقین اروب بر الوصو اوزرنه فوندر ایکنده کبرای
 19 طاشدیکر قرا لوق ایینه توجهله کنه خضن صوری نه ددی ایدر ایخضر نهان بو قرا کولینه یجه کرمک
 20 کرک هم آب حیات دخی بویق ندن بله وزکر آب حیات ددی اندن خضر نهان ایدر یا ایکنده لشکری ای بولالور
 21 یاری بونک آدوده اورن یاروین اللم کن لور آب حیات بولانور اوند و بکلینه کورسون ددی

1 كَجْهَ بُلْمَا اِيْجَانِ بِلْمَايِ بُوْرُسُوْبِ بُوْلْمَايِ كِنْدِي وَدِي اِيْكَندِرْ كَبْرَا اَوْلُ فُوْمَرَنْ اَوْلُ خَبْرِي اِيْشِدُوْبِ
 2 كِنْدِي طَلْمَاتِ اِيْرَمِ اَوْجِ كُوْنِ اَوْجِ كِيْجِهَ يُوْرِيْبِ كَرْدِكِ اِيْحِيَاكُ بُوْلْمَايِ **نظـ**
 3 جُوْلِبِ قَلْبِي كِنْدِي اَسْتِيْبِ اَوْحِيَاةُ نَاقِيَا مَتِ عَرُوْبِ بُوْلَهْ اَجْلَانِ اَوْلُ لِحَا جَانِ قُوْبِ بُوْلِيْمَتِي اَوْلِي عَمَّاكِيْنِ نَاجُوْرِ
 4 دَرِ مَوْدَلِ فَرِيْبِ جَانِي كَرْمِي اِيْضَرِ **نظـ** اَوْلِي كِيْجِهَ بَعُوْرِ اِيْكَندِرْ جَرَسِيْنِهْ بَرَايِشُو قَلْبِي كُوْرَلَرِ كُوْرَمِيْشِي دِي اِيْلَرِ خَبْرِي
 5 وَيَرْمِيْشِي دِ كَلَرِ شِيْلَهْ كَرِ جَرِيْتَارْمَارَا اَوْلِي حَاصِ وَعَامَ سَمْلَهْ شَا شِيْدِي **نظـ**
 6 بَرِ عَجَبِ بَعُوْرِي دِي غَايَتِ قِي عَرْمَلِ كَرْمِي دَرِ اَوْلَهْ اَلِدِي سِلَابِ رَايِ كُوْرْدِي رَعْدِي رَعْدِي نَلَكِ كُوْمَلِي دَرِي اَوْلُ نَبَا نِ
 7 صَايَا مَتِ قَلْبِي تَرِ حَقِي اَرِ يَلْفِي **نظـ** اِيْكَندِرْ كُوْرِي كِمِ صُوِيْهْ جَانِ بُوْلْمَايِ بَعُوْرِ دُوْبِ طَلْمَا كَشْدَنْ
 8 حَقِي اَرِ كِيْجِهَ اَوْلِي سُوْرِي لَشْرِيْلَهْ بَرِي اِيْرِيْشِدُوكِ شِيْدِكِمِ جَمْلَهْ يَا فُوْتِ نِيْرُوْرَهْ لَعَلُ كُوْمَرْدِي اَتِ اِيَاغْنَهْ اَوْلُ
 9 فِيمِي طَاشِ شِيْلَهْ حَقِي كِمِ حَاصِ عَامِ اِيْشِيْدِي اَنْدَنْ اِيْكَندِرْ طَلْمَا اَوْ رِيْبِ بَهْ اَوَارِ بَلْدِيْلَهْ جَا عَرْمَلِي كِمِ يَا قُوْمَاتِ اِيَاغْنَهْ
 10 جَفَايِيْنِ طَلْمَاتِي كُوْرِي دِي شِيْمَانِ كُوْرَمِيْنِدَهْ بِيْشِيْمَانِ اَوْلَهْ دِي اِيْكَندِرْ كَبْرَا جَا عَرْمَلِي وَغِي مِيْرَسِيَا حِي
 11 اِيْشِدُوْبِ اِيْشِدُوْبِ جُوْلِي كِهْ بُوْطَا اَنْدَنْ كُوْرِي بِيْشِيْمَانِ اُوْرِي دُوْمَرِ كُوْرِي كِمِ اِيْزِدِرْ كُوْرِي كُوْرِي بِيْشِيْمَانِ كِيْ بِيْشِيْمَانِ اُوْرِي
 12 كُوْرِي مَرِ بِيْشِيْمَانِ اَوْلِي كِهْ كُوْرِي اَوْلَا لُوْ دِي اَوْلُ قِيْمَتِي طَلْمَاتِي قَا شِدَنْ كُوْرِي كِمِ قُوِيْنِ كَرْمِي كِي كِهْ اَنْكَنْ
 13 كِهْ قُرْبَانِ كِمِ اَتِ تُوْبِ سِنِ طَلْمَاتِي كِهْ كِهْ كِهْ شِيْجِي كُوْنِ بَرِيْنِ كَلَرِكِ طَلْمَاتِ اِيْجِنَهْ قُنْدُقِ بَرِ دُرُوْ قُوْمِ كُوْرِي كِ
 14 كِهْ قُوْرِي قَايَا ثُوْرَلَرِ غَايَتِ جُوْفَلَقِ وَرِصَبِ قَلْمَهْ وَرِ عَمَلِ وَغَايِرِ وَغَايِرِ كُوْمَرْدِي يَا بِيْشِيْمَانِ اِنْمَا كِهْ
 15 بَرِي قُوْرِي بِلِ بَرَاتِ قُوْمِي اَوْلَهْ قَلْمَانِكِ بَرِ جَانِيْدَنْ اَوْلُ قُوْمَا بَرَا نِ اَوْلُ اَوْبِ اَقْرِ اِيْكَندِرْ جَرَسِيْنِدَنْ هَرِ كُوْرِ اَوْلُ قُوْمَهْ
 16 كَرْمِكِ قَصْدِ اَنْدِيْهْ قُوْمَهْ بَانَبِ نَابِيْدِي اَوْلِي كُوْمَرِ كِهْ قَلْمِيَهْ كَجْمَكِهْ جَانِ يُوْفِ اِنْمَا كِهْ تَدِ بِيْزَارِ اَوْلُ
 17 قَلْمَهْ كِيْهْ اَوْلَا هُوْنِ كَحَالِ مَلِكُوْبِ يَارُوْبِ بَرَا وَفَهْ بَلِيْعِيْبِ هَلُوْ اَنْدَنْ بَرِ تِيْرَا اَنْدَانِ وَدَرِ لَرِي بِيْ كَرُوْ يَا بِيْلَهْ بِيْ كِي
 18 يَكُوْرِي اَوْقِ بَرِنَابِ قَلْبِي اَنْدِي رَا مَتِ اَوْقِ قَلْمِيَهْ دَشِي اَوْقِي اَوْلِي بَلْدِيْلَهْ اَلْوَبِ نَهْ دَلِيْجَهْ اَوْلَا وَغِي يَارُوْبِ
 19 اَتِيُوْبِ اَلْدِي دِي يَارُوْبِ اِيْكَندِرْ لِيْلَهْ كَنْدَرِ بِيْ كِهْ قُوْمِ كَبِ سَيِّدِ اِيْكَندِرْ كَبْرَا جَلْسِيْنِهْ حَا صِرْ اَلْدِي نَظَرِ
 20 قَلْبِي كُوْرِي كِهْ بَاشِدِي طُوْبِي نَشِكْنَهْ اِنْمَا كِهْ قَدُوْ نَامَتِ وَضِعْ اَنْدَمِ اَدَمِ شِكْلِ اَلِ اِيَاقِ يَرُوْ يَرِيْدَهْ وَرِ عَجَبِ
 21 كِي يُوْ كِهْ نَالُوْ اِنْسَانِ كِي بِيْلَرِهَانِ صَدَايِ طُوْبِي اَوْرِيْنَهْ بَكْرَرِ وَرِ عَجَابِي دِي بُوْلَهْ يُوْرِيْنِكِ وَبُوْرِيْنِكِ وَفَقَا سِنَكِ

1 يوكري وارطوي يوزندي يوكري ييشل ويلنه برنواسر وار اعاج بر اغندن وار فانه كيدوي دجي اعاج يبر اغندن
 2 موز يبر كني شكنه اما غايب بيوك سركمه اسكندر كبر ايه صندي افلاطون كحال نامه اسكندر كبر
 3 الكه ويردي ييشي ايد لرد هشره اولماغي عجر كسرتب بكو ودي عباين حق برله ياسلماق بوخفير لقان كوردم مكنوبه
 4 يار ليكه يسير الله دالت والقول من الفقيه الي الله الا الله سنده العتر بار الله انا مساكين ليست لنا اموك ارجع
 5 عفا بس بونك مئينه اسكندر كبر مطلع الوب كما ايتديك بالغان اكر بو فاصه سيله كه بنوم مسادوم
 6 بوله بو نوم دن نجم و قلعيه ورم شهر لري كوم در بكنر نه مذهب لره مطلع اولام اذك اسكندر سوزن
 7 فاصه سيلاه ايتديك شنه كچه سيكه اولسا بو نوم قينمز اور دن بگور بس كلجك شنه كچه سي قوم اور زردن
 8 كج كلوك قار بلر دي جنكه شنه كچه كاري قرف بك ايله و قرق ها دي هاولانه كجا اول قلعيه وار دوق مكلر يله
 9 محاشري فر شو كوب اسكندر اول شعر لجه اندر و بر عجب دجي بوله اول نعره ك مليك جميع دي بور اسكندر
 10 كبر ايله سيكدي اسكندر ي جنت مثال سراينه قندري اذك اسكندر انلوك شعر نه نظر اندي كوردي كه
 11 سايلا يا پشكر قاموس بر برته برابر كوردي قابولي اينكه اسكندر انلردن سوال اندي كه نه سيلاي بويلاه
 12 ادر سز ايتديك له سايلا موز برابر لي قنشو كور موز انجمي كجوند وهم سنلوز كوزمز اولده اوله تاله الوبي
 13 اكادر اول تاله خلقك ياوز ر غندن اولياوز اسكندر ايد خلقك ياوز دي خلد ايتديك لدر ك دينا
 14 ايشن دون اخمرت ايشن دن يما اسكندر ايتديك حاجتك ندر ايتدي عجر او دني بولر ايتديك اول بزوم المردن
 15 گلر وليكن بزوم جواهر موز واردر سزه وركوم اسكندر ك الوب بر اباغه كوردر جميع طاشكر جواهر دي
 16 بولسنلر سوزك الوب ددر كه بولار بزوم قائمه لماشدر بر حاجت دكلدر **نظـ**
 17 خريفان غير سنه اولادي مقصود لعل جواهر كني ورم دي هيچ مبرور لعل جواهر نكه ورسه يا اسكندر اولنك
 18 ماله ميل ايتديك له ال بزوم مقصود **نـ** يا سليمان جنكم اسكندر الموك سوزن ايشدي كلامن نصديق
 19 ادب لعل جواهر دن الوب دندي اول كجه انه يانوب علي الصباغ كو جب كيدك بر قاج كون كدر ك ظلمات سرح كنه
 20 يقين جنتم ولايته فرق كونك بول تلاك سرح لماندر بر عظيم لماغ كوردي لا جوردن نك كوك بوزنه بگز اول
 21 لماغك بر قاج حاصل يله اوستنه جفاك بر صار وياقون دن براو كوردك كم لينه بر جشمه وار واولجشمه اوستنه

1 بزرگوار هفت رنگت یا پیش اول عظیم گمروک اور زنده بر گهر تو بشلر آنک کوشش جراح خیم شعری اول صوبه دو شمش عکسندان
 2 اول او ایچا ییدن اولیش جون گم اول کوهری و اول صارو یا تو ندان او کور کورک نجیب قلوب اجر و سنه کور وک
 3 برالتون تخت و ارغایت مطول اول تخت اور زنده بر نژدین پتر اللند کاتوردن بر دشک بیذا انمشلر اور زنده یا تور و
 4 آرزینه به قول النولن بر جاز اور بشلر زباله جور مسون دیو و دخی سلیمان جنکم انکند کبرایله انوک یقینت ه
 5 وند و جاری اور زنده کوریکه حدامتن شاه هریمه حکم انبیهه ال یقاین جان و رب هلاک اولدی و هر گم اول
 6 چشمه دن دخی احدیه زهر امش بی خلیوب جان ویدی حکم اول مخصک جازین کوریکه عجز و ارجح یوز
 7 بود علییه دونب اسکندر کبری ایندی که با القان اکبر اسکندر کبر اولم بنده کلم بودیدک جازین کور رب
 8 شکون کوریک اولیا بکاعاد کوریکه و سنک کوریکه اوستادم اولاکه لقمان اکبرین حکمتوکا علوکا حاکم
 9 دگی بوکا درمان آتکنه دیلک جواب وید مکره یا اسکندر کبرایکی سنه بکاغایت عجب کاردی اول جنتندن
 10 سکوته و رب خیرتله یمر سوال ایندی که ندر جواب وید مکره اول عجب حق شاک سن سکندر عبدلی ملک
 11 اله ادمان ظهور کنوعب قدر زین اطهار اندوی و سکا درت یوزیل یقین عمر و رب سلطنه جهان ملکای
 12 مسخر اندوک اول بخشاینده بخشینی عزتیه لایق و بردوی نعمته مطابقی شکر طاعت و قناعت فلما دعاک
 13 لکارت دنیا به حریف اوب اب حیات طلب اندامکه حق تعالی بو فعلیکه رو کور یوب اب حیات برینه اوش
 14 اب ممت روز فلادی بو چشمه چشمه ماندر هر گم نوش اندی هلاک الدی و اینجی تعجبم بودر که بودرت یوزیل
 15 عمر اجنه دینکر اوجوب که خزینلر جمع اندوک سرحلسنک قیمت بولاجوید طایغه یقندر خاص لاجوید قیمتته
 16 التوبله بر ابردر و بردی بو کوهر شب جرافکه کوررین یدی میل یر دکر شعله و برمشدر تنق پادشاه
 17 خزینیه سنه ودر و بردی بو قدید که نر زین تخت اور زنده جار اور بشلر • یا تور و زوریندن زره
 18 شکنجه که دوروب اور زنده جار اور بشلر یقین بودر که بوده پادشاهدیکه قدیمه الا یا ماله کوب بوجر
 19 لمانته کوب ایحیایه سنجاین بولما یوب آخر بو ممت چشمه سنه کوب هلاک اولمشدر حیات صنوب
 20 **نظم** یا کندر نیله بی که بی جان دیدم کدور شک دکله بسی هان
 21 ودر نارنج انوک کورمک کرک شه موزحل اوله ناله بسی عیان **نثر** یا سلیمان انکندر کبرای

1 و سوزی نصدی قلوب احسن ددک ان صکه ینه سوال ایندی که یا حکیم نه کیر ددکه راست بودی که اناکه بو یاد شاهک
 2 اور توبه آل یوقین بیخون هلاک اور جو ب ویدیکه بولاجورد دن لایع که واد زهرک برعین لاجورد در بر کینه بر دهم
 3 خاص لاجورد احسه قسدر اوج دهم به الی رعایت مفردر خصوصاکم بونک اجدن مامت جسمی جفشی اوله بس
 4 بوزهنک جسمه همانک بلونین و بولاجورد کوهک هوایی ناپیدین روزگار مدنیله بوقییه و بوجان اثر ایشی اینخان
 5 انک دلیمک مهند سردن برنه حکم اینت بو شب جراحی برندن قوبرب السونلر بن سکندر کبر ایله ادوب مهند سکر
 6 حکم ایندی که شب جراحی برندن الالراک یوقین کینه هلاک الی اندن اسکندر کجا ایندی که یا لیمان بو شب جراحی و بو
 7 جار قدید اور زین کده و ز نکل نمایین کوب حالته مطلع اولور دیک تریاک کبر کغوب مهند سکر و بر قاجنه
 8 اجوب و کوبینه سورب امر ایندی جار کدر نظر قلوب کور کله بوالنون تخت اور زین بیان قدیدک با شیخین
 9 باشنه بکزر و کن کوی آدم کبال ایاق برنه جار ینه اور توب بلد و کله بوملکه که خنیر سر سر جهان
 10 ساین دلدی وقت اول دورده سلطنت تخنده مقرر اولشدر آب حیاة طلب ایله کوب بوند الشدر دیو فکر
 11 ادرکن ناکهان اول کرده یدی سفر خفته کوزر طوش اولدی خنیر سر سر دیجه یار لشدک مرتیج دورنه خنیر سر سر
 12 قومنه سلطان دوم بک یل عمر سوزم و بیک سرور سلاطین تخندنا اندوم و بیک بده کج خانه بعددیر جهانک عن
 13 طوبیادم عاقبت آب حیاة طلب ادوب بجز ظلماته کرم اوومه کرمیوب بو کوهستان اور زینه جقدوم بو عین المماندن بر
 14 اوز کدی یا خنیر سر سر ملک سنیک اجلوک بوند در و صویک دخی بوضوح کرم لجرین جونکر بو واری اشیندوم
 15 اگر چه که دهشت اندوم و الاله اجماسنه کولوم تقاضا ایندی شیلکه اجدوم آب حیاة صنوب مرین الوب یندوم
 16 بکلومه امر ایندوم که بنوم اور زومه بوعلی قبه یا بوب و اول کوه شب حراق که بو بجز ظلمات لجنه او کومجه
 17 مشعله کب کتور ردی و دهرت کز یوز بیک ارم که انوک شعله سنجه کدردی کچیلر کندر کب
 18 و بجز ظلماتک ظلمات اجنه یدی فرسخ بین شعله و پروردی **نظم**
 19 اول کوه بودر شیله که وار بو کمر اوستنک کورر اشکار ای بنم قهرم کورر شاه جهان
 20 بیکه باقی قلمایر بورمان شیله بلکه یا شه سک بک یل عمر خدمت اتسه جمله شی زید عمر
 21 بوزیل اتک سطلب آب حیات بجلاین بو کن عین الممانت بوجهان باقی دکلدلر شهریار

1 غم اولاد دوتوکا کارگار بولومر سکا بل عبرت یستر عاقلیک بولور حکمت یستر
 2 بیله دیویب آنک کارنج اجم بسو یا سیمان آخر ائیش اول نفس **نثر** تجانکر بونارنج او ندرم
 3 اسکندر کبر الشدوب خیرنه وارینه ناکهان بواب مما تادن بر عظیم اواز کلر کبر یا اسکندر کبر اجهانی شرفدن عربیه
 4 طردک بک بر سرور سلاطین تاج و تختدن اندب شاه مات ادب بکلرین طردک وسد یا جورج یادک قیدافه بلکن
 5 بحرینیش کب عزته و یردک و بولت تختک کندی عالی قانن قفا کرب کردل ربع مسکونک کجین جمع ادوب برین
 6 درجک دهرت یوزیل عمر سوردل هوز دخی بلکه و باله عمر طیدک شمردی آب حیاة طلب ادب بحر طمانه دخی کلوب کردک
 7 غافل باش که عمرک آخر نه ایردک **نظم** بیله دیویب جشمندن کلدی بند
 8 خیرنه وردی سگندر ای فتنا دهشت لیدی اول صدکدن ای امیر حاصل ایدی اول زمان دره و عتنا
 9 **نثر** اذن اسکندر بحب لندک اناک اسکندر و دغجه دهشتی خوفندن اول دره ارنای اول جانبدل خضر عم
 10 دخی کلدیکنه حال احوال نه اولدوغنی بلدوک خیر باری کسه اب حیاة دن بولدیسه بر نشان کورسه بودندن
 11 خلاص اولنه دیو بحر طلمات اجنده اسکندر کبر هوز ارجیاة اجمردیو امیدله کندی اول حاله دخی
 12 حیاة دن امید قطع اتمام شدی عاقبت یومز بر عظیم قلیه اوغردی نظر فلوب کردک که بر عظیم قلله بوقله
 13 نک اورندن بر فرشته آدم هیئت اوطاوس توشی قناتلو بحر طلمات اجنده اروطورمش کوزی کولکه اکی ایلی
 14 دعا ده وی او کده بر طاش وار جنک باشی قدر اوله جونکر اسکندر اول فرشته کوردی آبتدی بکه
 15 یا اسکندر کبر اول الفزین اولک جهان مالن جمع ائدوک دخی طیمادی عمر فایندیغی بوزکن ابرهیم
 16 بیغامبر شریعتجه خالقه لاعت فلورکن ارجیاة طلب ادب ذن حق اولادین بحر طلمات کرمک سنک بونکه
 17 مطابق عقاوله بصیرتوله لایق دکدر و یچونکر بوارا یه کلرک بحر طلماته که کردوک آب حیات کولنه
 18 نصیبک ایشبوطا شدی دیوب اول طاش اسکندر و رب فرشته غیب اولدی اسکندر اول
 19 کاشک سزنی حکم کیرن نقیش ایدی نه معنادر و نه جوهر دندر فرق ایدمک دخی خضر نبی
 20 که دیو امید و اراه طورق بوخرفدن خضر دخی اول زمانه طلمات اجنده کوه سب جراحی
 21 کورب کدرکن شعله سنه طلمات دیان سیر ادرکن ناکهان ظلمات اجنده برصو کوردی

1 انوك كې صوگه موخندن يدي قرح هر جانبه شعله وردي . وگولدي بيلدې لروك شوئي عكس اول صواحيسته
 2 دوشمش وچون ياي ياسمين سنبل زعفران ضميران شقايق نكس كلزار بوريش وسرور وانلر وان گكارنه
 3 درسوشملر برجنت مثال پردر كه اول روان الوب اقربان لسيل كوشن بكار **نظم**
 4 برعب جنت مثال اولش اويبر سبرواكي كل بنفشه اولش سربر هم جو طوبى كوزي افر اول بكار
 5 عمر باقي بوله احسه آبي پاي **نثر** ياسلما ن خضر بيا مبرك آبي اول صوي كورجك اجمكه جكنو خضر نوماز
 6 ات ينه صوبا تكار جگور خضر ينه نوماز بغور اول صوطون عي برندن خضر وك ات ايا غندين بگا روانه الوب انار
 7 خضر ان كورب صوگدودن بگا اقدو غندين حكمت اكلايوب صويه قرشو وارب ات صويه قيوب ات عنان
 8 گوشندي تاكر ات صواحيدي . خضر اني صواحيده دېدي نظر قلدي كوردي كه ايله صاني تابتاك صودر كه
 9 اجندي كورم قير كور كور . اندن خضر ايندي بوضو تهي دكل وقت اولاكر احياءه بواوله نه خوشدر ديوب
 10 ايندي كوشن صواحيده صعب ات اولر نه اول صب اول صودن اجدي . ات دحي قنوب صودن سرن قلدي دي
 11 اندن خضر دحي صوندي كور سكون برندن الوب توب . كوردي كور سوي بتميش اول قوري اعاج ينار مشي مكر كور
 12 اول كورخر ما انا جيدي . خر ما دحي ور مش بر نش بد فلتمش مكر كور اكندر كبر انظمانه كرموا ويحق
 13 حكمايله مشورت قلدي كه ظمانه توجه كه كره جسي اسان اوله تدبير بوي كورده كه . او جيو ز
 14 بهادر هوانلر او جيو ز عربي قلوبلي اته بنر . وعسكوك او كجه مقدر يور بيلر بواج بوز بوذر ك قلوبلي
 15 ظلمات بحر كار نه بلبو قيوب . او زر لرينه اوج بيك كشيلاه ميصر سلطان موكل قودق . وجر نيك
 16 خسته سندن شكسته سندن انك بله قيوب . ايندو كه اگر اب حياهه الومن كورسه سركن دحي
 17 نصيب كور كنور لومر . واكر كه خرورم فلور سور دحي سير سفر اجم **السفر قطعه من النار** مويججه زحمت
 18 مشقت جكن بزرا اولوز . سزر حضور له بوده مقيم اولك . وپردي خداوند عالم بز . اش اكي دره تدبير موزي
 19 تقدير بحق بوزر سه ظمانه اب حيات بولق مقدر دكله ناييد محروم اولد غر دن غير ظلمات مخلوقانك
 20 جبار نه طوش كوي بويونك هلاك اولور سوز سزر دحي صاخ اسنكاه ولاينلو ولاينك وارب اكلد كور دن
 21 هلاك اولد غمز بله سز اقربا لر موزه خبر فلايز . ديوب اوج بلبو اوز و خيله بحر ظلماتك اجه كردك

1 وِرْدِي كَهْر شَبِّ حِرَاقِ كِه اَكَا جَامِ كِي تِمَادِر رَادِي يَدِي فَرَسَخ بُولَدَك كَوَزِي شِعْلَه وَرَدِي اِي كَدَر خِيضِر عَمْرِك
 2 اَلِه وَرَدِي وَرْدِي يَرِي الْمَشِّ بَالِقِ خَرُوسِ جِلَدِ بِنْدَه صَدَايِ بُو طَرَبُو اَوْرَه خِيضِر مَقْدَر كُو هَر شَبِّ جِرَاجِي اَلِه
 3 اَوْب كَدَرِي عَمْرِك اِي كَدَر اَوَّل كُو هَر شِعْلَه سِنَه بِحِرَاطَاتِ لِحَمِ كَدَر رَدِي وَلَقِي يَدِي بِاِي خِيضِرَه اَلِكُون كُو رَدِي دَمَك
 4 مَقْدَر عَمْرِك اَوَّل كِه كَرِي نَبِي سُوِيَه كِه اِر شُورَه اَوَّل كُون اِحْنَه صَحْبَه اَكْر دَفِي يَدِي اَلِنُوبِ حَمَا وَرَرَا اَوَّل
 5 بِالْعَكِ بَرِن دِي سُوَلَجْنَه صَالَه حَيَاتِ بُو رَسَه بِه كَم تَحْقِيقِ اِحْيَاةِ صُوِيَدِر اِي كَدَر شَاهَه خَبَر قِبَلَه وَدِي كُو هَر
 6 شَبِّ جِرَاجِي خِيضِر اَلِه اَلِكُون وَرَدِي دَمَك بِي غَامِ بَرْدِ مَقْدَر مَبَارَكِ وَاشِر اَوَّل جِي حَقِّ تَار كَدَر هَم يَدِي حِدَا هَم دَهَابِ اِي كَدَر
 7 كِبَر اَوَّل طَالِمِن دَمَك خِيضِر اِحْيَاةِ بُو لُورِ بِنَه دِي نَسِيْبَه اَوَّل دِي اَمِيْدِ وَاَر اَوَّلَقِ اَوَّل كُو خِيضِر عَمْرِك
 8 بِي شِي رُو قَلْدَر وَرْدِي اَوَّل اَوَّلِيوزِ بُو نَدِي اَوَّلِيوزِ بَه اَوَّلَانَه بِنْدَر دَب فُو لَنَدِن اَلِي فُو دُو دَقِ كِه ظَلَمَاتِ سَر
 9 سَر جَدَنَه كِرُوبِ مَرَامِ جَه كِنْدِ كُو مَرْدِن صَاكِ يِنَه كِه كَلِ كُو مَرِ يِنَه كِه دَغَاوِ اَوَّل اَوَّلِيوزِ حَيَوَانَاتِ جِنْسِنَه اِنْسَانَه
 10 مَرَكِبِ اَوَّل لَدَرَه دِي شِي فَضْرَقِ قَدَر زَهْنِ اَدْرَا كِي حَسِر اَر تُو قِ بَقْدَر وَفِي كِه تَاوُنِدِن اَبْرُودِ شِسَه كِنْدِ وِي كِ
 11 يَرِي بُو رِ اَلِنَه وَارِبِ فَاوَلِيُو غِي بُو رِ بِنِ بُو طَرَبَقَه بِحِرَاطَاتِه كَر مَنَدَك جُو كَم خِيضِرِي دَمِ اَبِ حَيَاتِ
 12 اِحْنَه كَم نَبِي سِي يَدِي لَسَرِي حَمَا وَرَدِي بُو كَادِن اَوَّل جِلْدِن اَدِكِ بِالْقَلْبِي جَفَرِي دِي اَوَّل صُوِيَه صَاوِبِ
 13 كُو دِي كِه اَوَّل اَبِ رَوَانَه دَشْدَكِي مَر وَاَن جَانَلُوبِ حَرَكْتَه كَلُوبِ اَر قَا سَه بُولِ تَب كُو زَرِي نُو رَلُوبِ
 14 كُو مَر تَب حَيَاتِ صُوِيَه اِحْنَه قَنَا لُوبِ بُو رَمَكِه بَشَرِ جُو كَم اَوَّل خَرُو بِالْقَلْبِي دِي حَوَنَ اَلِنِكِ حَكَمِيَه
 15 جَانَلُوبِ صُوَلَجْنَه جِنْسِي حَرَكْتِ فِلْدِ قَرِنِ خِيضِر كُو جِي كِ تَحْقِيقِ بُو رَمِ كِم لَجِدِ وِي صَوَا اِحْيَاةِ اَحَا جَاتِرِ مَقْبُولِ
 16 قَلِنِ فَاَضِي اَلِحَا جَانْدَر اَنَدَا حَيَاتِ كِه اَر نَه جَفَر اَنَدَا اِنْرَشَبِّ جِرَاجِي قِبَلَه جَانِنَه قُو رَانِي قَرَن قُو رَانْدِن اَبِ
 17 حَيَاتِنِ طَوِيَجِيَه اِحُوبِ تَانِ اَبْدَتِ اَلُوبِ اَلِي رَكْمَتِ حَا جَتِ تَارِي نِ فَاوَلِيُ اَوَّل رَكْمَتِن صَحْفَا دَمِ اَقُو ر اَلِكِي
 18 رَكْمَتِن صَحْفِ اِبْرَهِيْمِ اَقُو رِ وَاوَحِي رَكْمَتَه تُو رَاتِ مَوْسَا اَقُو رِ وَدَرِي لِي رَكْمَتِن رُو بَرْدِ اَوَّل اَقُو رِ اَنَدَا صَدَكِ
 19 جَمَشِرِ بِي غَامِ لَر اَر اِحْنَه صَاوِتِ كُنُوبِ جُو كِه اَبِ حَيَوةِ نَسِيْبِ اِدِن قِيَوْمِ جِنَكِه حَيَاتِ اَرَن حَيَاتِ وِي نِ اَلِه
 20 الصَّمَدِ كَم يَلَدِ كَم بُولَدِ كَم لَاشَرِكِ لَامَكَانِ لَاوَرِ اَبْر اَحْدِكِ شَكْرِي بَرِنَه كُنُوبِ دَعَا دِن نِيَا زَن وَنَمَا زَن
 21 فَاَرِيغِ اَلُوبِ تَكَرَّرِ دَعَا فَاوَلِيُ اَلِ يُوْنَه سُو رَجَبَه نَا كِه اَن جَارِبِ حَقْلَدِن خِي طَابِ عَزَّتِ يَشْدِكِيَه يَا خِيضِرِ سَكَا

1 اَبْحَايِي نَصِيبٌ فَلَا مَرَّ نَا قِيَامَتَهُ دَكَّ زَيْدَهُ اَوْلَا سِنْ وَعَلِمَ لَدُنَّكَ نَصِيبًا تَدَامِرُ دَيْبٍ نَدَا اَشْدُوْبَ تَكَرَّرَ خَضِرَ مَجَاهُ
 2 تَكَرَّرِي اَنْتَ بِرَالْتَوْنِ مَشْرِطَلَهُ اَب حَيَاتِكَ اَسْكَدَهُ نَصِيبُ اَلْوَبِ بِحَرْطَلَمَاتِ اِحْنَهُ دُنْبَ كَلُوْبُ كَدِرْ كَنْ
 3 هَرَجَانِيَه كِه خَضِرَ نَظَرُ قَلُوْر كُوْر كِه بِحَرْطَلَمَاتِ اِحْي كَدَلْ ذِكْ اَلشَّ اَكْرَجِه اِرَانَه طَلَمَاتِ كُوْر نُورِ اَمَا كِه كَدُوْرِي
 4 هَرَجَانِيَه كَدِرْسَه اَغْزِيْدَر جَفَانِ نَفْسِ جَفِيْدَجَه بَرُوْر طَا بِر اُوْر وَاَنْتَ صَاكِه يُوْرِي نُورِيْدَنْ عَا لِمُ نُوْر اُوْر
 5 وَبِرْجَبِ دِيْجِي بُوْلَه اَنْتَ اَغْزِيْدَنْ هَر نَفْسَكِه جَفِيْر بِرِيْشَلْ بَخَار اُوْر اَمَا كِه كُوْنَشْ شَمْسَه سِيْ كِبِ مَوْجِ اُوْر رُوْر وَاَوْ جِي
 6 عَجَابِي دِيْجِي بُوْلَه كَدُوْر كُوْرِي نَزِيَه بِشْرَسَه اَنْتَ اَيَا عِيْدِيْجِي اَوْل اَرَا يَه بَصْر وُدْر دِيْجِي عَجَابِي دِيْجِي بُوْلَه
 7 اَنْتَ اَيَا عِي نَزِيَه بَصْرَسَه سَنْبَلْ سِرِيْنِ بِيْزْ بَسْر خَضِرْ حَقِّ نَعْلِي وِدِيْ كِرَا مَاتِ فَصِيْلَتِ اَبْحِيَا تِ قِيَامَتَهُ دَكَّ اَلْمُ
 8 حَيَاتِ وَيْرِي رَا زَه تَكَرَّرْ شَكَر اَدُوْبِ اَنْتَ اَنْبِ كُوْسِيْنِ سِيْ صَنْجِه قُوْدِي تَكَرَّرْ دَرْتِ رَهْمَتِ عَا رَقَلِيْجِي دَعَا
 9 قَلْبِ شَكَر حَقِّ بِرِيَه كُوْر دِي وَاَنْتَ صَاكِه دِلِيَه كِه قَلْبُوْبُ كِه نَا هَا نِ يَدِي اَوْ هِيْتِ يَنْشِيْدِي كِه يَا خَضِر وَنْ بَرِي صَاغ
 10 جَانِيَكِه اَوْجِ پَا يُوْر اَدْر سَا اَلْمُرْ مَنْتَر دُرْ بُوْلَشُوْبِ خَيْرِي دَعَا كِر اَل نَصِيْحَتِيْزِي دُوْتِ تَجَا كِيْمِ بُوْنَدِيْ خَضِر اَشْدُوْبِ
 11 قُدْرَتِ اِنَّه سَوَا ر اَلْوَبِ صَاغ جَانِيَه بَرِيْزِي كِدِر كَلُوْبِ بِر لَطِيْفَا كَا نَه يَزْ سُرْ حَمَلِيْ لَطِيْفَا اَنَا جِيْر اَغَا جَلِيْجِي اَنْكُوْر
 12 اَغَا جَلِيْ نَظَرُ قَلُوْبِ اَوْجِ پَا يُوْر اَدْر كُوْر كِه بِر عَا ر اِحْنَه كَا فُوْر دُ وِ شَوْبِ اُوْر رُوْر وِي اَيْلَه پِيْر كِه بَا شَرِي
 13 اِيْ دِرْ لِيْ اَرَا سِيَه كَفِيْشِ فَا شَرِي اُوْر اَيْبِ بُوْر نَرِيْ اُوْر يَه دُو كَلُوْبِ وَا كُوْر لِيْ قَبَا قَلِيْ اُوْر اَب كُوْر لِيْ بُوْر يَشِي
 14 هَا ز حَيَاتِيْزِيْدَنْ بَرِيْ نَفْسِيْ بَا قِيْ قَالِيْ شَكِه اَلشَوْبِ وِرِ شُوْر لَرِ **نظرة**
 15 بِيْلَه دِيْبِيْ اَوْل اَجِيْمْ خُوْرَه دَا نِ خُوْشِيْ نَفْسِيْ خِيْخِيْ اَفِيْدَرِيْ رُوَيْتِ اِنْدِيْ شَا اَوْل نَفْسِيْ دِيْ كِه اَمْدِيْ قِيْصَه نَدْر شَرِ اِدْبِنِ سِيْجَا نِ
 16 عَمْرَهْتِ بَلِيْشِيْ كِنِ دِيْمَا اَجَلَه بَسِيْ **دَرْ بِيَارِ تَشِيْلَاتِ دَا اِسْتَانِ مَاجِي** اَشْتِ سُوْنَه اَيَا كَامِلْ هَنْزَلَرِ
 17 سَا سَدَنْ اَدَمِ نَقْلِ خَبَر لَرِ وُجُوْدُ كِ بِحَرْطَلَمَتَلَرِ بِلَا سِيْ
 18 خَضِرِ مَثِيْدَرِ دُرْ مَرُ شِيْدُوْ كَامِلِ اَلِيَه كُوْهِيْدَرِ عَقْلِ عَا قِلِ
 19 سَا تَابَعِدَلَرِ اَيِدَرِ تَمَلَقِ خَدَانَكِ دَر كِهِيْدَرِ اَب حَيَوَانِ
 20 قَجَا نِ حَقِّ كِ اَبْرِ يَشَه دَر كِهِيْئَه اَوْلِ يَه كُوْنَتَا دَمِ خَضِرِ مَرُ شِيْدُوْ كَا بُوْلِ
 21 تَمَلَقَدَنْ كِسِيْ لُوْبِ اِنْمَه بَا زِيْ بَشَرِيْنِ اِنْمَلِ فِعْلِ دِيْمِيْ جُوْر اَشِيْلَانِيْنِ نَه بَكُوْر سِيْنِ بَهِيْمِيْ

١	فَنَاقِي ظَلَمَتِ تَرْكِ اَيْتِ سَفَرِ قَلْبِ	بَقَا مَلِكِ اِسْتَبَّ كَذَرِ قَلْبِ	يَكْدَدُ وُشِ جِكْرَسَكِ نَفْسِ ظَلَمَتِ
2	بَوْلَا مَرْجِيَاتِ مَلِكِ جَنَّتِ	خِطْرُ وُشِ دَفْعِ اِدْرَسَكِ بُو بُو اِي	كَمَا نُوْرُ بُو لِيْنِ قُرْبِ خُدَايِ
3	دَرْ بِيَانِ مَجْلِسِ اَخْبِر	حَقَّهُ مَنَّتِ اَوْلَادَهُ رَحْمَتِ رَحِيْمِ	خَالِقِي رِزَاقِ عَالَمِ حِي عَظِيْمِ
4	كَمُ هَدِيَّتِ وِزْدِي اَرْتَدِي وَ سَعِي	سُو بِلَدُوْكَ مَجْلِسِ دُو بُو نِ نَمَائِي	صَدْرُهُ اَرَا نِ نِكْرِي حَذَقَهُ هَمِ
5	يُوْرُهُ سَكَانِ اَوْجِ مَجْلِسِ بُو لِدَتَمِ	نَغِيْبِي دِي دُوْكَ اَنْكَ اَمَلِ كَلَامِ	نَشْرِي اِيْلَهُ مَحْدِيْتِ اَحْسَنِ نَمَامِ
6	اَوْلِ خُدَا وَ نَدَا اِيْرُوْرِي سِي اِرْنَه	لُحُوْشِ اُوْرُوْغِ دُو لَهْرِكِ دِي دَارْنَه	شَرْحِ اِدَاوَرْتَه سِيْلَمَانِ نَفْسَه سِي
7	مُسْتَعْدَدِي كِي دَهَبِ دِلِ غَضَه سِي	لِيْلِكِ بُو دَمِ مَجْلِسِ اَوْلَا دِي نَمَامِ	شَا مِر اَرْشِدِي طَاغِيْبِي رِ خَاصِ وِعَامِ
8	بُو جَمَاعَتِيْنَ وِي اَوْلَادِ مَرَادِ	خَيْرِيَه فِرْدُوْسِي اَيْلِيَا يَادِ	حَقِّ تَعَاوُرِ حَمَّتِ اَسْوَنِ بَسِ اَكَا
9	فَا تَعِيْلَه رُوْحَمَزِ دَا بِيْرِ اَكَا	يَا اَللّٰهُ لَمْ يَرْ لِيْنِ لَا مَكَانِ	لَا يَفُوْتِ لَا يَمُوْتِ يِي نِشَانِ
10	خَالِقِي قِيَوْمِ قَادِرِ حَضْرَتِكِ	رَا زِيْبِيْنَ جَمَلَه خَلْفِكِ مِلَّتِكِ	اَحْمَدُ وَا قَاسِمُ مُحَمَّدُ نُوْرِ جُوْنِ
11	هَارِثِي مَحْمُوْدِ اَحْمَدُ نُوْرِ جُوْنِ	لُطْفَادُوْبِ فِرْدُوْسِيَه فِرْدُوْسِي وَ بِيْرِ	حَضْرَتِكِيْنَ غَيْرِ اَكَا يِقِ دِي نِيْكِيْرِ
12	بُو كِنَا مِ اَوْ قِيَا نَه وَ يَا زَنَه	خِطْبِيْ اِصْلَاحِ اِدُوْبِيْنَ دُوْرَنَه	رَحْمَتِ اَيْلَه جَمَلَسِيْنَه يَا اِلَه
13	عَفُوْكَ اَيْلَه هَرْتَه كِه اِيْدَا نَلْرُ كِنَا ه	رَحْمَتِيْ حَقْدِيْ دِي لَرَسَكِ بَا صَفَا	وِي رِصُوْلَتِ سِي بِيْحَارِ مِصْطَفَا
14	سِيْلَمَانِ نَمِيْكَ يُوْرُ نَطْقَانِ دِي بِيْجِي	يَا مَن كِه بُو كُوْنِ يَارِيَادِ اَوْلِيْدِ	رَقِيْبِ اَه كُوْر اَشِيْدِ وِبِ شَادِ اَوْلِيْدِ
15	مَجْلِسِيْكَ ذِكْرِنَه دُر	سَنَكِ شِيْرِيْنَ جَمَالُوْ كِي كُوْر لَدَتِ	بُو عَشِيْقَكِه اُوْر مَرْ فَرِهَادِ اَوْلِيْدِ
16	مِيْ يِيْلَا سَجُوْكَ مَجْنُوْنِ اِدَلَتِ	كُوْر مَرْتَانِ يَاشِ اَشْمِ فَرِيَادِ اَوْلِيْدِ	كُوْر مَرِيَا شِيْ فُرَاتِ اَوْلَا سَا عَجَبِي
17	كِه حَسِيْبَه يُوْرُ كِ بِنْدَا دِ اَوْلِيْدِ	يَهْلَكِيْنَ كُوْ كَلِيْ جُوْرُ كِ اَيْلَه	دِيْلِيْ دِي مَعْنِيْ نُوْ اَبَادِ اَوْلِيْدِ
18	مَتَمِ بَاشِ اُوْيِيْنِيْنَ عَشِيْقَكِه بُو كُوْنِ	كِه يُوْقَسَه غَيْرِيَه عَشِيْقَا دِ اَوْلِيْدِ	مِيْ نِيْ شَا كِرِيْ اِدِلْدِ عَشِيْقَكِ اِيْ دُوْمَتِ
19	دِلْمِ مَرْحَمِكِ دِي مَكَانِ اَوْ سَادِ اَوْلِيْدِ	بِكَا سَدَتِ وَ قَا كَلْمَكِ نَه مُمْكِنِ	وِيْ يِيْدِ مَر كُوْ كَلِ اَنْفَادِ اَوْلِيْدِ
20	اَنْزَلْتِيْ كَا اَنْغِلَادِ غُوْمِ هَسِيْجِ	مَكْرُ كُوْ كَلِكِ تَقِيْ بُو لَادِ اَوْلِيْدِ	لُطْنَدِيْ زَلْفُوْ كَا فِرْدُوْسِيْ كُوْ كَلِيْ
21	خَلَا صِيْ يُوْقِ طَبِكِ صِيَادِ اَوْلِيْدِ	لِيْكَ خَاتَمِ طَبِكِ شَاوِ سِيْلَمَانِ	مَتَمِ مُوْرُ كِ اِشُوْمَرِ اِيْزِ شَادِ اَوْلِيْدِ

1 ائيت موري سخن وردن حکايت سيلمان قصه مي ميغانا ولبدر
 2 دخي آينه هم اولاد اولبد حکايت فراسپاترک و قصه غيورادو
 3 تختار و افلاطون يوناني بتمش ابي دلك نرحماني نقلجه اول وجهله صحیح حکايت قلوب ايدرزکه
 4 جونکر لقمان حکيم اول زمانکه اسکندري کبري قصه سن بو اراهه کو کتودي ذکر
 5 اولندي وقت شام دخي يتدي سيلمان ديوان طاعندي خلوت خاصه واروب صبح اولنجيه دک
 6 خالقه عبادت ائدي جونکم اول کجه کجوب علي الصباح الذي خنک اسحاقه سوار اوب
 7 کوجاري اون ابي بيک انبيا عسکرا اولنجيه کدرلدي وعلما باشلري اوزرنه سکنه کتورب
 8 کدرلدي بخشينما مبرار و اجنه صلوات کوررلدي و سيلمانک صاغ طرفنده لقمان
 9 حکيم وصول جانبنده آصف بن برخيا يورردي و سرور سلاطينر عللو عليه اشدي
 10 توشلر دخي کون يوزنه بروار اوب به کدرلدي سمرغ ققنوس قوشي توشلر اوکجه
 11 يورردي تالک علي رخمر روزگار برنجه کوندن صکن سينوب قلمبي صنورنه بقر معدنه
 12 کوب توندلر اول معدن کنارينه برکو هستان واري شميرکي حاله اکا الغاز طايي درلر
 13 اونک شمس طوعندن يگا برهنه قصه واري غايت عظيمدي جوربي يار و پدي جونکم
 14 سيلمان حضرت عليه السلام اول برج بارويه کوب خلق کورب قلعه کهنه کنارينه توندي
 15 تا اون درت گز يوزنيک عرب عربا جري مصر شام لشکري قيصر روم اووسي يونان
 16 بکري اندوس بکري بجا صفر ماکري اتلوا آتدن انوب اول صحرايه توندي سيلماني اوتاق
 17 اورلدي ديوان سلطان تورلدي سيلمان حضرت عليه السلام سلطنت تخت اوزرنه جقوب
 18 قرار ايلدي اول اقاليم ملوکدن داخي اوتاغلو اوتاغنه وارب توندي آدم غاوسدن رهم کرجاک
 19 اولدي ات استر فيل ککر کدن برله يريوزي طولدي ات سهيلندن ار نعم سندن طاس کردون
 20 جگلاي اصحاب کف بکلاي اکوز بالق بولاد بوش ار نلري کذيوب اکلري **نظم**
 21 ات نين کوز موبن اکلري کاو سمک نعم لردن بکلاي کون اونين طاس فلک يرد کيفدن بلدي برجن ايدن نا قرار

1 بَرْدِ كَلَاهِ اَسْمَدِي بِرِ شَهْرِ اَجْمَادِي مَلِكُ
 2 عَصْرُ وَقْتِ اَوْ لِحَقِ عَصْرِ مَازِنِ قِيَادِي خَالِقِهِ شَكَرِ اَيْلَادِي نَمَازِدُنِ نِيَا زِدُنِ فَا رِغِ اَوْ يَلِجُ سُلْطَنَتِ
 3 اَوْ زَرِي نِهْ بِحَقِوْبِ قَرَارِ اَيْلَادِي اَدِي نَزَادِ مَلِكِ كَلِي دَرْ كَاهِ سَيْمَانِيَهْ دِيوَانِ سُلْطَانِيَهْ جَمْعِ اَلْوَبِ
 4 كَلْدَرِ دِيوَانِ طُورِ دِي وَرَرِ اَوْ اَمْرًا عَلَمًا حَكَمًا طَرَفًا وَنَدَمًا يَرُ لُويَرِي نَهْ قَرَارِ اِنْدِرْ كِمِ
 5 اَتُورِ دِي كِمِ طُورِ دِي خُونِ دِي كَلِي يَنْلَدِي اِجِلْدِي عَاقِبَتِ بُو قَصِرِ كَمَنْدَانِ
 6 خَبَرِ اِجِلْدِي بَعُوْرِ قِيَصِرِ رُومِ سَيْمَانِ حَضْرَتِ بَاشِ قَلْدَرِ وِبِ اَيْدَرِ يَاقِيَصِرِ رُومِ بُو نَحَاسِ
 7 مَعْدِي كَمَلْدَرِ بُو وِلَايَتِهْ كِمِ حَا كِمَلْدَرِ دِي قِيَصِرِ رُومِ اِيَاغِ اَوْ زَرِي نِهْ طُورِ بَ دَوَامِ دَوْلَتِهْ
 8 سَيْمَانِكِ دُعَاوَتِنَا قَلُوبِ دِي دِي كِمِ يَاشَاهِ جِهَانِ بُو وِلَايَتِ نَحَاسِدِ سِي نُوْبِ قَلَمِ سِنُوْكِ
 9 دِي يَارِي نِهْ تَابِعِ دُورِ رُومَانِ اَوَّلَكِ قِيَصِرِ رُومِ حَكَمِ اِي دَرِ دِي اَقَامَرِ زَمَانِي نَهْ اَفْرَاسِيَا بَ
 10 كَلُوبِ اَقَامَكِ اَلْيَدِنِ اَلشَيْ شِي مِي دِي حَالِكِ اَفْرَاسِيَا بَكِ دَرِ دِي سَيْمَانِ اِشِدُ وِبِ
 11 اَيْتِي دِي كِمِ اَفْرَاسِيَا بَ كِمِ دُورِ نِهْ وِلَايَتِهْ حَا كِمَلْدَرِ رُومِ اَيْدَرِ اَفْرَاسِيَا بَ
 12 تُوْرَانِ شَاهِدِ عَجْمِ مِلِكِي اَنُوكِ تَحْتِ يَدِي نِهْ دُورِ كَقِيْبَا دِلَهْ يَ اِي دُورِ رُومِ رُسْتِي نَزَاكِ
 13 اَفْرَاسِيَا بَهْ جَوَابِ وِي نِ مَزَا نُوْكِ قُوْرُ قُوْسِي نَدَانِ يَدِي بَاشُو اَوْ رُنْدَرِ مِلِكِنِهْ كِي يَهْ مَزَلَرِ
 14 بُو كُوْنِ عَالَمِ اِجِنَهْ اَفْرَاسِيَا بَ تُوْرَانِ شَاهِدِ بَرِبَهَادَرِ بَهَلُو اَنْدَرِ كِمِ نَعْمَهْ اَوْ رَسَهْ
 15 رَعْدِ فَلَكَ قَا نِ قَشَا نُوْرُ جَنَكِهْ كِرْسَهْ قَهْرْمَانِهْ يِلَانِ قُوْشِنْدُوْرُ رُومِ بَرِ اَرْضَا نَدَرِ كِمِ
 16 رُسْتِي نَزَاكِ اَنْكِ قَا نِي نِهْ طُوْشَانِدَرِ **نَظْمِ**
 17 بِي دِي قَاتِ لُوْكِ قُوْشِدَرِ اَنْدَرِ كُوْرِي نِهْ بَرِبَا قِيَمِي نَدَرِ قَا زَقَشَانِ قَهْرْمَانِ كُوْرَسَهْ اِي
 18 كَلَا كِي مَرِي جِ كِيُوْنِ كُوْرَسَهْ اَنْكِ اِهْنِي كِمِ بَرِ كَرِ صَادِرِ مَرِجَهْ كِي يَهْ هَجُوْمِي اِفْتَابِ اَلْقَدَرِ بِي حُدُودِ بَهَادَرِ جَمْعِ اِدُبِ كَلِمَتِ جَرِي
 19 كَا نِي مَرِجِ عَطَا رِي اَتْمِيَهْ اِي حَسَا دِكَلِهْ اَمَدِي جَاوِدِلَهْ بُو سَيْمَانِ قِيَصِرِ وِرْصَلُوْتِ اَحْمَدِهْ حَقْدَانِ وِلَايَتِ قَا ثَوَابِ
 20 **نَظْمِ** حَكِيمِ قُوْلِي غَهْ سَيْمَانِ حَضْرِي عَلَيْهِ السَّلَامِ اَفْرَاسِيَا بَكِ
 21 بُو جَهْ كِهْ سُلْطَنِي صَلَاةِ تَبِي شَجَا عِنِي كُوْشِ اِدِجَكِ بَرِ زَمَانِ بَاشِ اَشْعَهْ صَاوِبِ دِي بَاشِ قَلْدَرِ وِبِ

1 آيدر يا قيصر ورم بوا فراسياب بوجمهله جهان بملوان اولجق بنم درگاهه کار کيدي
 2 عجبانه دینه لپرد دي قيصر ورم ايندي يا سليمان افراسياب برعجب اصل تابکار کافر
 3 دورر بوت برستدرر اماکم غايتده قولو صلابت لوك مسنه دورر فلکه کلاک
 4 ازدهاي جرخه سیک دمز قوننه يدي بشو اورن لاقنت کترمز ایلو کله دعوت
 5 تلبني بلز حتي باطلدن فرق نماز همان انوک جاري بودرر کمر حق تعالي سن سليمان
 6 آي کشان برکشان کتوه شريف جهان سايندن کتوه ديددي سليمان ايندي
 7 بزوم سينوب اورره ورجنومر اکا قاصد کوندر وب اعلام اتک کار کدر يا کلوب باله
 8 جاکر اوله يا خود جبر سينه کلوب جنک ايدي بلجلدن خاله بر ابر اوله دولته سلطنته
 9 لايق بودرر کمر سينوبه کلدو کمدن افراسياب اکا قلم ددي دخي بيوردي لغمان
 10 حکيم افراسياب به سليمان دلدن بر نامه يندي اجينه حکمت کوهر
 11 آنکيز دلا ويز سوزلر يازدي دزوم کون سوزلري ايجو بيکي دوردي نامه تمام
 12 ايديک اياغ اوزرينه قلفوب سليمان او قودي سليمان دکلوب نامه منوک انشا سن
 13 بکتوب تحسين ايلدي دخي نامه الوب دورر اوزرينه مهر خاتم اورر سيرغه
 14 حکم ايلدي هدهدي بولب کتردر هدهد بيک سليمان الوب قناد اجوب
 15 اجر و کروب صاغ قنادين قلدر وب صول قنادين يه سوب يوزني تخت پايه سوب
 16 توضع قلوب دايمي باش قلدر وب اياغ اوزرينه طور رب دليجه سليمان ده دعا قلوب
 17 **ديگر نظم** تا قيامت هر دنج برينه انجم فلک حکمک حکوم الوان ابرو مني مرع
 18 **نظم** اوله مرغان تخنک ازه قهر ايرب ساينا ناکو هر ايرمين ايلدي هدهد بلک
 19 حکيم قولجه سليمان حضرت عليه السلام هدهدک بوجمهله مدح لطيفين
 20 دکلوب افرين يوب ايدر يا هدهد بوبنر المدي نامه النبل افراسياب تخت کاهنه
 21 ورغل نامه او کنده قوب اوجوب فر شوسنده طور غل اماکه حذر قلکم

1 اول عاصينك ضرري دنجيا ديدي دنجي نامه هدهه صوندي هدهه داخي نامه عزتيله
 2 الوب اذك تخت كنارنه عزتيله قويوب اينديكم ياسيمان الزمان اي شاه جهان
 3 حكومه فرمانه بيك روانه انا بگا بر شهباز رهبر قوشل كم بنمله بيكاه اوچه
 4 بگانهبان اوله بني برنجي طرچي توشل دن صافنه ديدي سليمان هدههك بوسوزي
 5 خوش موجه كورب شهبازلك اوسين اكا رهبر تفادار توشدي مكر كم بر عراب
 6 انه حاضراي الروكوب ايديا نبي الله كرم قلوب بيجه ايجي بيله كيمكا اجازت وركم
 7 وارم افرايياب تخنك هينه ايشم بولداشم واره وركور هم بونلان قلاغور
 8 اولكم بنم مقاموم افرايياب تخنك هينه در ديهك سليمان اكا داخي اجازت وري
 9 هدهه شاهين عراب اوچي قناد اجوب اجوب يروزندن فلكه جقوب كتدلو
 10 عزم افرايياب ايندلو اناكم شاهباز دايم هدههك الت يانده اوچاردي عراب
 11 اوستنه جقودي بغور هدهه سوال ابلدكم باشهباز سرفراز سنوك قوتك عظيم
 12 شجاعنك دليم نيجون بنم التيه يانمه اوچرين عراب خود بر روسياه كذاب
 13 مهملات خور هجون كلاب نيجون بنم اوستمدن كتمز اوزر مده اوچارديدي
 14 شهباز ديدكم يا هدهه سنوك اغذلك سليمان بيكي مرسل بينا مبرك ورسول
 15 مطهرك سلطان كبرك ناسبي واردر كم اول نامنوك اينده عالي كن ديكلان
 16 اظهار ايدنوك قوشني ساكين عرش دار ايدنك اسمي اره اول خلاق عالموك
 17 رذاق لطير آدموك اسمي اوزر زنده اوچماق بكا خوش كلز الله تعالينك جرحلاله آدنه
 18 عزت قلوب اوچماز فرعون اول عزتي اسمي بلزر روسياهه بالهلي حقي فرق قلماز
 19 **نظم** جنك شاهك نامسه ورد اسمي خوتمال
 20 **نظم** خده عزت اتميلد راهودي اسمي
 21 **نظم** حكي قوليجه هدهه شهبازله عراب كلوب سليمانك نامسي كتور ملك هوآي

1 فَا يُوْزِنُكَ اَجُوْبٌ نَامَةٌ اَفْرَاسِيَا بَهْ يَتُوْرَمِكْ قَصْدِيْنَهْ اَمَّا كِهْ بَرُوْمَرِ قَصُوْرُ **از ازانجانب**
 2 اَفْرَاسِيَا بَهْ كَلَلِي نِيْتَا اَفْرَاسِيَا بْ شَاهُ اَوْلَجَبَانْفَرُ وَا كَمْرَاهُ تُوْرَانْتِ كَا بِي شَهْرِيْنَهْ
 3 سَلَطْتِ تَخِي اُوْرِيْنَهْ فَرَارُ اَتْمَشْدِي رُوْرَكَرْ شَرِيْنَهْ دَشْمَانُ هُوْمِيْنَدَانُ عَا قِلُ الوَبْ
 4 غُرُوْرِيْ كِهْ دِمَا غِي فِسَادَهْ وِيْرَبْ كُوْرِ فِسَادُكْ لُخُوْسِيْنِ دُوْرِ سَتْمَكَا كْ شَدُوْدَتِيْنِ
 5 اُوْتْمَشْدِي قَصْرُو سَرَا بِي دِيُوَانُ خَا سِنَهْ دِيُوَانِ عَظِيْمِ قُوْبِ تُوْرَانُ بَكَلَرِيْلَهْ عَجْمُ سَرُوْرِ
 6 لَوِيْلَهْ شِيْرَا رُوْمَرُ قَدِّ بَكَلَرِيْلَهْ خُوْرُوْمَرُ صَفَا هَا قِ دِلَا وِر لَوِيْلَهْ مَجْلِيْسِ عَالِي قُرُوْبِ سِيْمِيْنِ تِنِ
 7 مَاهُ رُو سَا قِيْلَرِ بُوْر جَا مَدَنُ الْوُنُ قَدَحِ اِبْرَهْمِ شَرَا بِي اَرْغُوَانِي قُوْبِ نُوْشِ اِدْرُ لَرْدِي
 8 عَالِي غَيْرِ رُوْرَكَرْ خَا طِرُ لَرْمِيْلَهْ خُوْشِ اِدْرُ لَرْدِي جُوْنِكُمْ شَرَابُ بَا شَهْ جَقِيْدِي اَفْرَاسِيَا بْ
 9 بَا شِ تَرْدِي سُوْرْدَنُ سُوْرُ اَجَلَدِي سِيْمَانُ سُوْرِي اَجَلَدِي اَفْرَاسِيَا بْ اِيْتَدِي عَجَبُ سِيْمَانِهْ
 10 بِي اَصْفَرِ مِلِكِي اَنْدَلُوْسُ شَاهِنُكْ حَالِيْنَهْ وِدِي بِي جِيْنِكْ جِدَالُ اَنُوْكَهْ تَهْ حَالَهْ اِرْ كُوْرْدَلَرِ
 11 دِيْدِي وِر بِيْر خَا صْ اِيْتَدِي شَهَا اَشْتِيْدَلْمَكْ سِيْمَانُ جَمَلِيْنِ رَا مَرَادُوْبُ عَزْمُ سِيْنُوْبِ
 12 قَلُوْبُ شَاهُكْ قَلْمَسِي اُوْر مَهْ كَلُوْرُ دِيْدَلَرِ قِيْصَرُ رُوْمَرُ قُ لَا غُوْرُ اَوَلُوْبُ اَبَا عَزْ جَدِ
 13 بَرُوْمَدُ سِيْنُوْبِ قَلْمَسِي اَبِي وِيْر لُخَا سَ مَعْدِي سَوُكْ اَوَلُوْنُ دِمَشُ دِيُو اَشْتِيْدَلْ
 14 بَعْضِيْلَرِ دَرِيْكُمْ سِيْمَانُ قِيْصَرُ سُوْرِي اِسْتِمَاعُ اِيْتَا مَشُ بَعْضِيْلَرِ دَرِيْكُمْ جَرِيْسِيْنِ
 15 جَكُوْبُ سِيْنُوْبِ نَا حِيْئَهْ سِنَهْ بُوْر مَشُ دَرَلَرِ وَا قِيْعِيْنِ بِلْمَا زُوْرُ دِيُوْبُ دُعَا قَلَدِي اَفْرَاسِيَا بْ تَرُكْ
 16 اَوَلُ مِلِكِي كَرْدُ وَا قُوْرِي قَرْدُ بُو سُوْرِي كُوْشِ اِدِيْلْمَكْ كُو كَلْنَهْ خُوْشِ كَلْمَا دِي
 17 وَا يُوْكُمْ قَا قَدِي رَعْدُ فَلَكَ يَكِي شَا قَدِي دِيْجِي تُوْبُ اِيْتَدِي اِي سِيْمُ بَكَلَرُ مِيْلَرُ سَرُوْرُ
 18 سَا لَطِيْنَلَرُ بُوْر سُرُكُمْ عَالَمُ اِحْمَهْ بِنُ اَفْرَاسِيَا بْ نُوْحِيْلَهْ بِيْهْوَا نُوْر نَالُ دَسْتَانُ بِيْمُ
 19 اَدْمُر اَشْتِيْسَهْ قَا نُ قَنَّا نُوْرُ قَبَا دُ شَاهُ تَخْتِ كَا هِنَهْ سَدَنُ اُو شُوْرُ رَسْمُ دِيْجِي بَكَا كِيْنِ
 20 قُو شَا غِيْنِ قُو شُوْرُ اَمَّا كِهْ اَكَا دَا بِي بَر طِيْبِيَهْ اُوْر مَشْمُ يَلُوْر بِي اَوَلُ اَفْرَاسِيَا بِي كِهْ
 21 تُوْرَانُ مِلِكِيْنِ حَرَابُ اِنْدُوْمُر اِيْرَانُ مِلِكِيْنَهْ قَا نْدُوْمُر مَنُوْحَمَرُ بِي نُوْرِي سِيْلِي اُوْر دَمُ

1 تُوْرَانِ جَرِيْنِكَ قَانَرِنِ قَانَ يَنْ قَنْدَرِ سَيْمَانِ جُوْغَرِيْمِ اَوْرُوْغِيْمِ بَكَا كَه
 2 يَا قَلَمْرَ اَوْمَدَنْ اَلَا بِيْكَ عَرَبٌ بَجَهْ بَنْمُ كُوْرْمَهْ مَوْشَجَهْ يُوْقَدُّ بِيْكَ سِيْمَرْخِ قُوْشِيْ كُوْرْمَهْ

3 سَرْجَهْ دَكَلْدَرُ وَبِيْكَ سَيْمَانِ دَهْرُ قَانَمَهْ بَرِصَعِيْفِ سَرْجَهْ دَكَلْدَرُ

4 جُوْنِكِهْ بُوْرِيْهَلُوْنِ اَفْرَاسِيَا بَرْدُوْكَرْ اَوْجَسَهْ اَوْغَلْدَانِ غَرْبِهْ قِيْلَجَهْ طُوْنِيْشَمُ تُوْرَانِ اِيْلِيْنِ

5 خَنْجَمَهْ اَلِشْمِ اِيْرَانِ اِيْلِيْنِ لَهْفَاهْ اَرَسَلَانِ اَوْرُوْمُ صَوْدَهْ هَنْكَ كَوَلَكْ عَقَابِ اَوْرُوْمِ بَرْدَهْ هَنْكَ

6 بَجَهْ يُوْقَدُّ بَرِهَا دَرِ سَرَفِرَازِ شِيْرْمُرْدِ شِيْرِكِيْرُوْ كِيْهْ سَازِ سَرُوْرَ اَوْكَمَهْ بَنْمُ هَرِ سَرَكَشَانِ

7 قِيْلَجَمْدَنْ مَرْبِيْخِ اَسْتَرَامَنْ اَوْمَجَانِ اَوَلَهْ مُوْرِيْجِيْ اَوْغِيْ سَيْمَانِ كِمْدُوْرَرِ زَبِيْلِ اَوْرُوْجِيْ عَرَبِ حَا كِمْدُوْرَرِ

8 كُوْرِيْغَلَهْ اَوْلُوْبِ مَقَابِلِ جَنْكِ اِيْلَهْ كَمِ كُوْرَبَدَهْ كَرَبَهْ شِيْنِ هَنْكَ اِيْلَهْ كُوْرِيْنِكِرْ اَكَهْ يَنْدَمُ بُوْدَمِيْنِ

9 خَنْمِ اِيْلِدَبْ عَرَبِيْكَ اَلُوْبِ خَانَمِيْنِ بُوِيْلَهْ دِيْ سُوْبِ اَوْرُوْجِ لَافِ اَفْرَاسِيَا وَرِصَاوَتِ مَصْطَفَا يَهْ بُوْلِ ثُوْبِ

10 حَكِيْمِ قُوْنِيْجَهْ اَفْرَاسِيَا بُوْرُوْهَلَهْ لَافِ اَوْرُوْرَكْنِ اَوْلِ

11 يَكَادَنْ هَاهُدَهْ شَهْبَازِ بَلِخِ شَهْرِيْكَ تَخْتِ كَا بِيْ اَفْرَاسِيَا بَهْ كَلُوْبِ يَنْدَرِ كُوْدِجِ كَرِكِرْ بَرِ حَجَرِ

12 وَسَطْنَهْ بَرِ لَهْفِيْ شَهْرِيْ وَاسِعِ اِحْنَهْ مَا حَلَقَ اَللّٰهُ اَدَمَ طَلُوْ شَهْرِكُنَا رَنْدَهْ كُوْنَشِ مَطْلِعَتَهْ

13 قَرِ سُوْبَرِ قِصْرِ عَالِيْ بِنَا اَوْلَشَرِيْمِ بِيْكَ اَلْتِ بُوْرُوْعُوْدِ اَوْرِيْزَهْ بَرِ كَشَكِ زِيْبَا كَرِ شَكِيْ

14 كُوْكَلِ شَكِ كِيْ مُسْتَدِيْرِيَا بُوْ سِيْكَ لَهْ اَشِيْ يَدِيْ دَرُوْ مَرْمَدَنْ اَلْمَجْدِيْنِ مَرْمَرِ كِرْ اِيْنَهْ لِيْنِ

15 اِلْمَجْدَهْ يُوْرُ كُوْرُوْرُ وِيْنَهْ قَصْرُكَ يَا نِيْنَهْ حَوِيْ اَوْرُوْسِيْنَهْ بَرِ عَجَابِ قَلَمَهْ يَا هَمِيْشَلَرُ

16 قَبَهْ صَحْرَادَنْ نِشَانِ وِرْدِ قُبْنِكِ شِمَالِيْنِ بَرِ بَاغِ اِحْنَهْ جَنْتِ بَاغِيْ كِيْ سَرُوْرِ وَاَنْكِرْ بِيْمِيْسِ

17 اَوْرُوْبِ غَايَتِ فَلَكَ حَقِيْشِيْ اَيْقَلِرْنَهْ اَبِ حِيَا تِيْ مَثَالِ صُوْرُوْرِ اَوْنِ اَلْوَبِ اَلْمَشِيْ بَاغِ وَ

18 بُوْسْتَانِ كَلَسْتَانِ اَرْغُوْازِ صِيْمَرَانِ اَرَا سِيْنَهْ اَفْرَاسِيَا بَعَجِ زَرِيْنِ اَبْنُوْسِ تَخْتِ اَوْرِيْزَهْ اَوْتُوْرْمِيْنِ

19 تَخْتِ جُوْرِيْنَهْ تُوْرَانِ بَكَا رِيْ عَجْمَرِ بَكَا رِيْ حَمْعِ اَلْوَبِ دِيْرِيْشِيْ صَا نِيْكُمْ مَحْشَرُ قُوْمِدَرِ

20 اَوْلُوْقَلْمِ اَوْبِ دِيْرِيْشِيْ اَلْوَانِ اَلْوَانِ نِعْمَتِيْنِيْ اَوْلِ لَآكَهْ حَدِّ سَرُوْقَدِّ كَلُوْدَارِ مَعْجُوْبِلَرِ

21 مَطْلُوْبُوْمُ مَرْغُوْبِلَرِ يَكَا زُوْنَا رَلَهْ اَللّٰهِيْنَهْ اَللُوْزِ سَاغَرِ اَلْوَبِ كُوْنِ يَكِيْ دُوْرِ قَلُوْبِ اَوْنُوْرَانِ

1 طُورَان بَكَرَةَ سَرَاخَتْ لِأَرْوَاحِ الْوُوبِ صَوْنُرْ لَرَأْسِيَابِ نَزَكِ دَاغِي الْقَمِشِ أَلْتِ أَرِشِ قَدْرُ قَامَتِكَلَه تَحْتِ
 2 أَوْزَه رِبِيَه أَوْرَمِشِ شَرَابِ بُوْشِ اِيْدَرِ **نظرة**
 3 أَوْتُورْ أَوَكْتَه كُورْ اِسِيَابِ بِحَلِكِ صَفِيْنَه طُورِبِ مَطْرِيَانِ كِرْ حَلْجَنَكِ جَفَانَه كِرْ رِيَابِ
 4 أَوْلُ كُومِشِ يَلْكَوْلَرِ النَّوْنِ قَدِخِ سَاخَتْ لِأَرْوَاحِ دِيْبِ صَوْنُرْ شَرِبِ رَقْصُ أَوْرُورْ قَاصِرْ حَسَا جُوزِ مَالِكِ
 5 جَرِخِ أَوْرُورْ بَرُوَانَه وَشِ اَفْعَدَه كَبَابِ مِيْلَه عَجُوبْ صَفَايْنِ سَوْرَبِنِ ذَوْقِ اِيْدَه كُورْ اَمَلَدِ نَجِيْبِكِ تَرَابِ
 6 **حكيمة** فَوَيْجَه هَدْ هَدْ شَهْبَا زُ فَلَكَ يُوْرُنِي بَلِيْجِ اَفْرَا سِيَابِكِ
 7 شَهْرِيْبِ بَاغِ وَرَاغِ وَدَشْتِيْنِي قَاغِ وَخُفْيِي عَطْمِيْنِي كُورِجَكِ هَدْ هَدْ اِيْتَدِي يَانْ شَهْبَا زُ سِنِرِ
 8 بُوْنَه طُورْ كُورْ بَرُوَانِ قَلْفُو كُورْبِنِ وَرَبِ سَلِيْمَانِكِ نَامِسِيْنِي اَفْرَا سِيَابَه وَرَه يَغْرِ خِدْمَتِ
 9 سَلِيْمَانِ بَرِيْبَه وَارْ سُوْنِ دِيْبِي شَهْبَا زُ غَرَابِ اَفْرَا سِيَابِكِ بَرَا بَرِ لَفِيْنَه طُورِجُورْ قَنَادِ اَجُوبِ
 10 بَرُوَا زُ اُوْرْدِ لَرْ هَدْ هَدْ قَنَادِ سُوْنِبِ بَاغِ اُوْرْبِيَه اِنْدِي اَفْرَا سِيَابِكِ كُورْبِيَه قَرَشُو
 11 بَرِ سَرُوَاغْ كِنُوكِ اَوْسْتَنَه قُوْنْدِي بَعُوْرِ اَفْرَا سِيَابِ اَلِنَه جَامِ طُوْتُوْبِ سَلِيْمَانِ
 12 كَمَلُوْرْدِ يَرْكَنْ عَزُوْرْلَه اُوْرُورْ كَنْ وَزَرَادَنْ بَرِيْ اِيْتَدِي يَا اَفْرَا سِيَابِ
 13 بُوْ سَلِيْمَانِكُمْ عَرَبْ غَرَبِ اَلْجِنَه قُوْبُدِي حَقَه طَا يَدِي اَكْرَجِيْكُمْ اَوْ لُوْ يَادِ نَنَادِ دَكُوْلِدِ
 14 اَمَّا كُمْ اَنُوكِ دَرِيْتِ دَرُوْ سَلْطَنِي عِظْمِي سُوْيَلُوْرْ كُمْ هِيْجِ عَقْلَانِ خَارِجِ فُصْلَا
 15 قَبُوْلِ اِيْتَدِي اَفْرَا سِيَابِ نَزَكِ دِيْبِيْ كِه نِيْبَه وَزِيْرِ اِيْدَرِ اَوَّلِ بُوْ كُمْ يِيْلِ سَلِيْمَانَه
 16 مَطِيْعِ اَوْلَمِشِ مَغْرَبِ زَمِيْنِكِ شَا قَلْمَسِيْ كُمْ قَلْمَه فَطْرَانِ دَرُورْ يِيْلَه حَكْمِ
 17 اَيْلِشِي بِلْ مَغْرَبِ اَوَّلِ قَلْمَه يَرِي يُوْرْدِيْلَه بَاغِ وَبَسْتَانِيْلَه كَلْتَانِيْلَه بَا سَبَانِ خَلْقِيْلَه
 18 كَتُوْرْمِشِ بَرِجَه اِحْرَه مَدِيْنَه اِحْنَه كَتُوْرْمِشِ جَمِيْعِ عَرَبِ عَرَبَا كُورْبِ
 19 سَلِيْمَانَه يِيْلِ مَسْحَرِ اَوْلَادِ عِنْ هَبْ بِلِشْ لَرِ اِسْتِغْبَالِ قَلْمِشْ لَرِ اَلْبِيْ نَبْعِ بِنِ اَصْدَعِ كُمْ
 20 سَنُوكِ اَمْرَاكِه اِدِي بَعْدَا دُيْ كِي اِدِي سَكَا عَا صِي اَلْوُبِ قَزْبِنِ اَوْلِ عَرَبِ بَحِيْه
 21 وَرِشِ عَا قَبْتِ سَلِيْمَانَه دَاغِي عَا صِي اَلْوُبِ مُقَابِلِ مَعَارِضِ جَرِي جَا كُوبِ دُوْرْمِشِ

1 سَلْمَانَهُ غَالِبَ أَوْلَشِ كَنَّ سَلْمَانَ يِينِ حَكْمِ أَيْلَشِ يِيرِ تَبَعُ جَرَسِيْنَ بَفْدَادَ لَشَكْرِي
 2 قَهْرًا يَدُوبُ يَوْمَ تَمْشِي هَلَاكُ أَيْلَشِ يِيرِ دَاخِي سَلْمَانَكَ أَمْرِنَهُ أَوْلِدُوعِيْنَ بَفْدَادَ بِلَاكِي تَبَعُ بِلُوبِ
 3 سَلْمَانَهُ جَارِ نَلْجَارِ اطَاعَتِ أَيْلَشِ أَوْجِي سَلْمَانَهُ كَيْفَادَ نَاشَ بَشَرْدَكَرُ نُوْكَ اِجْنَدَهْ كِي كِي حَسْرُوكْ
 4 جَامِ كِي تِي نَمَاسِيْنَ اِسْتَمَشِي كَمِ اَدَمِ اَوْغَلَايِي اَوْلُ دِيَا دَنْ اَوْلُ جَامِ كِي تِي نَمَاسِي
 5 جَقْرَمَقِي مَحَالِدِي سَلْمَانَ مَلِكِ مَوْكَلِ لَجْرِي دَعْوَتِ قَلُوبِ اَوْلُ جَامِ كِي تِي نَمَاسِي بَرِكَبَه
 6 اِجْنُ كَنْوَرَمَشِي كَيْفَادُكَ اَلْحَسِي كُوْرَمَشِي وَرُوبُ كَيْفَادَهْ خَبَرُ وِرْمَشِي اَنَا كَمِ
 7 سَلْمَانَ جَامِ كِي تِي نَمَاسِي كَيْفَادَهْ وَرَمَهْ مَشِي دَنْ نَجِي يِنَهْ قُبَادُ شَاهِ كَنْوَرَهْ نَارِدَنْ بَكَا
 8 سَلْمَانَ اَوْلُ كَنْوَرُوبُ كُوْ نَدْرَسُوْكَ مَآكِرِ اَكَا اَوْلُ دَجِي فَرْمَانَ اِدُوْعِيْنَ بِلَاوَرِ دِمَشِي سَلْمَانَ
 9 مَلِكِ مَوْكَلَهْ اَلشِي كَنْوَرُوبُ لَجْرِي اَلشَرْدَنْ اَوْلُ كَنْوَرَمَشِي قُبَادَهْ كُوْ نَدْرَمَشِي قُبَادَ دَاخِي
 10 اَوْلُ . اَوْلُ لَهْ بَرِيحَهْ بِيَكِ اَرِي اِلِي صَوَا اَلْمَشِي نِيَا شُوْبَلِكَمِ اَوْلُ اَوْلِي بَرِيكَارُكَ جَشْمَهْ
 11 جَشْمِيْنَ بُولُوبُ مِقْدَارِ حَبَهْ اَكَا كُوْرَهْ وَنَارِدَنْ سَلْمَانَ كُوْ نَدْرَدِي نَارِي قَمَشِي نَهْ خُودِ
 12 اَوْلُ . اَوْلُ اَوْلُ بَكَارُكَ صَوْبِي يَقُوْبُ كُوْ يِنْدَرَمَشِي نَهْ خُودِ اَوْلُ . صَوَا اَوْلُ . اَوْلِي
 13 سُوْ يَدِي بُوْرَمَشِي كَمِ اَوْلُ اَوْلُكَ حَاصِي بَعُوْرُ بَغِيْقُ شَعْلَهْ لُوْرَمَشِي بَشَبِي يِنَهْ سَلْمَانَ نَهْ
 14 سِيْمَعُ وَشِي اَلطِيَارُ اَوْلَا رِي فَلَكَ دَنْ يَكَا سَلْمَانَ اَوْزَرِيْنَهْ كُوْلَكَ اَوْلُوْرُ لَا رِمَشِي
 15 خِذْمَتِي سَلْمَانِيَهْ يُوْرُ سُوْرُ رَمَشِي اَوْلُ سَلْمَانَ اَيْدُوْرَمَشِي بَرِيحَهْ سَلْمَانَ اَوْلُوْرُ مَرَانِسِ وَجِنَهْ
 16 وَحُوشِ طِيُوْنِ مَوْرُوْمَانَ جَنْزِيْدِيَهْ وَبَرَنْدَهْ يَهْ فَرْمَانَ قَلُوْرَمَشِي لُحْمَهْ فَلَكَ كَنْوَرَهْ جَكَارُ
 17 مَنَارَبَهْ مَشَارِقَهْ يَتُوْرُ جَكَارُ دِيْرَمَشِي **نظـمـ** حَقَّ تَمَاسِي رُوْحِ بَغَشِي اَيْلِدَنْ اَدَمَهْ
 18 بَعَهْ قِيْلِدَنْ مَلَايِكَ اَلْبِي نُوْرِيْنَهْ مِي جُوْرِ سَلْمَانَ نِيْلِ اَدَمِ كَلَدِي دِيْنَايِيْسِي اَلرِيحَهْ حَكْمِ اِدُوْبِ قِيْلَهْ فَرْمَانَ عَالَمِ
 19 اَوْلَا كُوْبِيكِ اَنْبِيَاوُ وَاوَلِيَاوُ اَتَقِيَا بَعَلِيْنَهْ جَمَلَهْ حَاضِرِيْتِ اَيْدِرْمَحْرَهْ بِيْرَهْ اِنَا اَخِذْمَتِ اَيْدُوْرُزِيْدِيُوْبَانِي
 20 كُوْلَهْ مَرْمَانَ بِيْرِ اَجُوْبِ بِيَاوُ بَرِغَلْمَهْ مَمْنِي مَرِيْلِ اَلدَرْمِ اَمِيْرِكَ اَمِيْلِ اَوْلُ اَوْلُ مَحْدَانَ اِنِي حَاكِمِ قَلَادِي اَللَهْ حَاتَمَهْ
 21 بِيْلَهْ دِيْدِي اَعْرِيْتِ اَفْرَايِيْلِكَ اَوْزَنَهْ اَوْلَايَاكِنْ وِيْرَصَاوَتِ مَسْطَفَايَهْ مَمْنِي

نـظـمـ

1 حَكِيمٌ قَوْلُهُ وَيُرِي خَاصِيكُمْ أَفْرَاسِيَابَكَ كَيْفَهُ قَرْنِدَاشِي دَرِ آدِنَه اَعِزُّ رَنْت
 2 دَرِ لَرْدِي جَوْن سَيْمَانَدَنْ عَلَيْهِ الْكَلَامُ بَوُوجْهِ لَه خَبَرُ وَيَرْجُكُ قَهْقَهَا يِلَه كَلُوبُ أَيَلَرُ
 3 يَا قَرْنِدَاشُ اَعْزِزْتُ اِي يُو دَوْلَتِ اَكْرِكُمْ بَرِ قَرْنِدَنْ حَقِيشُ بَزِيدَنْ قُوْمِشُ قَرْنِدَاشُ
 4 هَر حَالَه حَالِدَاشُ اَوْلِيَا يَدِكُ طَبْدُ وَاَعْمَرُ دِينِ حَقِيشُونُ بُو يِلَانُ سُو زَلَرُ وَاَكْرَدَنْ اَوْتَرُو
 5 قَلْبِجَمَه سَيِي اِي بِي جَارُ مَرْتَانُ تَانُو كِي قَانَه قَانَه اِجَارَه مَرِ عَرَبُ بِي جَه اَوْلَقَدَرُ مَدَحُ
 6 اَيْلَدِكُ كُمْ جَمِشِي دِ شَاهَدَنْ ضَحَاكُ مَا رِي دَنْ فَرِيدُونِ فَرْحَدَنْ اِسْكَندَرُ كُ بَرَادَنْ
 7 دَخِي زِيَادَه طُو تَدَكُ اَدَمُ اَوْ غَلَانِ مَطْبَعُ اَوْلَدُ وَاَعْنُ قُو دَكُ يِلِي طَهْرَانِي اَوْدِي صُو يِي اَكَا
 8 فَرْمَانُ بَرِ اَيْلَدِكُ حَصُوصَا كُمْ سِي مَرُغُ قُو شِي كُمْ اَكَا عَنَقَا دَرِ دُنْيَا دَه كَيْبِه مَسْخَرُ
 9 اَوْلَا دِي كُمْ يَدِي بَشَلُو اَوْرَنْ عَنَقَانَكُ شِكَا رِي دَرُ حَفَدَنْ اَرْصَلَانِ پَلَنَكُ دَكُ زِدَنْ
 10 ثَمْبَانِ فَنَكُ قَلَانِ قُو دَكُ اَوْلُ عَرَبُ بِي جَه سِي مَرِغِي دَاخِي جَا كَرِ اَيْلَدِكُ بُو مَعْقُولُ
 11 كَلَامُ دَوَلَدَرُ دِي بُو بَ غَضَبِه كَلُوبُ بَرِ قُو كِي بَرِ قِيُوبُ رَعْدُ كِي قَا قِي نَجَه نَا كَهَانُ
 12 كُو رِي هَدَهَه لُوشُ كَلَا يِي كُو رِي يَكُ مَرِ بَرِ اَيْلَدِكُ قُو شِي كَلُوبُ كُو كَرْنِ اَبْدِي
 13 قَرِشُونِي نَه بَرِ اَغَا جِ اَوْرَرِنَه قُو نَدِي اَعْزِي نَه بَرِ نَامِي وَا رِ مَهْدَلُو اَفْرَاسِيَا بَ
 14 نَعَجَبُ قَلْدِي اَنْدَنْ وَا رَرِ اَمْرَا كُو دَرِ اَفْرَاسِيَا بَ قَرْنِدَاشِي اَعْزِي نَه دِي دِي كُمْ شَاهَا
 15 بِنَمُ سُو زَمَرِ حَاشَا كِه يِلَانِ اَوْلَه اَوْشُ بُو كَنْ هَدَهَه پِي كُ سَيْمَانَدَرُ بُو نَامَه سَيْمَانُ نَكْدَرُ
 16 اِنَا نَمُرُ كُو زِ اِجَانَتُ وِرُ وُ رُو بَ نَامَه اَلِوِبُ حَضْرَتُو كَا كُنُو رَمِ كُمْ هَدَهَه قُو رَا قَا رَا اَوْلَه
 17 دِي دِي اَفْرَاسِيَا بَ خِي شَمُ اِي دُو بَ اَيْلَدَرُ بَرِ مَلِكُ كُو كُ كُمْ قَا صَدِي هَدَهَه اَوْلَه اَوْلُ
 18 كَنْ هَدَهَه نَامَه دَاخِي كُو رِي يَلُو اَكْرُ بَرِي اَنْدَه بُو لِي شُ كَا غَدُ كَلَه كَا غَدِي اَوْ قِيُومَزَه
 19 دِي نَجَه اَوْلُ يَكَادَنْ هَدَهَه كُو زَلَا يِي كُو رِي كُمْ اَفْرَاسِيَا بَ تَرُكُ كَنْدُو يِي كُو رِ مِشُ دَفِي
 20 سَرُو اَغَا جِي بُو طَفِنَدَنْ قَنَادُ اَجْدِي اَوْ جَدِي اَفْرَاسِيَا بَ تَحْتُ پَا سِنَه كَلُوبُ اِنْ دِي سَرِي
 21 اَوْرَنْ قُو نَدِي دَاخِي صَا غُ قَنَادِي نِ يَلُ كَنْ يَكِي بُو قَا رُو عُلُو يَه قَلْدَرُ دِي صُو لُ قَنَادِي نِ بَرِ سُو رِبُ

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21

1 سَلِيه اِنْدِرْدِي دِي يوزن بِن سوري سوربو كوكسي اوزن يوروب تخت كنارنه كلوب
 2 نامه سلماي تخت كنارنه قودي دِي قچين قچين كيدب توندوغي ين واروب
 3 قنَاد اجوب اجوب ورب كينه اول سرونوك كلوب توندوغي بوداق اوزر رينك
 4 اتوردي يونبي افراسيابدن يكا دوندي هودن شاهباز غراب دِي كوروب كلوب
 5 قنَاد بوب اول سرونك يانده برجنار آغاجي وادي شهبازله غراب اكا انوب
 6 قوندلر افراسياب هدهدك ادين كوربن عجب قلوب نامه الله الوب دِي دنوب
 7 بلكرينه ايدر يا توران سرور لري عجم دلاور لري بوهدهد قاصد ادوغين بر ملكدن
 8 كلدوكين نه خوش كندوزين بلدي اديله پرينه واروب قوندي يونبي دايي سندن
 9 **يگاندي نظم** زيو ملك كم هدهد اولش كايي صح نبيد كرجه قوشلر قاصدي
 10 اوليادي نولدي ياغي يكا ايلوكله اكدرا اول عابدي **ش**
 11 حكيم قولجه افراسياب ترك ايله ديهك وزرا حكما علما ايندلر ياشاه جهان هدهدك
 12 ادينه حكمت عبرت جقدر اما كمر بلسا وز نامه كيدر نامه نه بزلشد اول
 13 وقت مشكوز اسان اولوردي افراسياب ناموك مهرن كنورب اعزرت وزير
 14 خاص الله صوندي وزيردي اديله پرندن طوب تخت كنارنه واروب نامه سلماي
 15 اوب پرينه كلوب مطالعه قلوب ناموك مفهوميني بلوب اقيب بيان ايلدي ديدكم
 16 شها نامه سكا عرب عربا اجنده قوبان داود بيعامر اوغلي برهيم خليل اصلي يعقوب
 17 هوانسلي قدسي مبارك سلطان روم يونان حاقان سلیمان زمان كند مش نامه شوبله
 18 **بزيشكم نظم** لله سلیمان نامينه اول زمان بويه دهبش نام ازلحق لامكان
 19 خالق رزاق عالم كم يلك قادر قيو محي دري خلك لايقوت ولا شريك ولا مشير
 20 لايقوت ولا ينم لا وزير خاك كويا ايلين قادر در اول جرجي اعلا ايلين ناظر در اول
 21 خاك آدم اوج بستان ادين اول لفظ كندن جرجي دوران ايدل اول واحد و لكر ساجدا كانه نلك

1 حامد اولیگر مدح ادر انیر ملک
 2 ذن ذره ناکه وارسه جمله شی
 3 بحر امواجی در کزده نقش ادر
 4 استه اسکندره سد یابدور
 5 قدری قافیه عققا برد کل
 6 اول خدا در باله ویرن خای
 7 این و جیتی هم مستخر اندی حق
 8 شعومک پروانی خورشید اوور
 9 که قلوبک تو کردی در کعبه باد
 10 تخمی ایدر احاطه انسان بنم
 11 بو سنی حاسد لروک یوزم کرک
 12 بو مقینه کون سین رب العباد
 13 که اورنک حکم ادر خرد متم
 14 یوزی کوی درت صفت نالو و هم
 15 که اندی خاتم با که روری و الجلال
 16 ایدی یا سلطان توران آکله سن
 17 بوسیمان نصیحتی آکلایه سن
 18 امره جا کر اوب ایمانه کل
 19 لیکن اولور دست بریالادیست
 20 کله اوه کافر اوب انش پرست
 21 بوسیمان در کهنیک مور اول

حنی باقی اولیکه اکا یوقدر ممانت
 بر لیکنه شاهد و حامد له حنی
 شه که شاهان امرنک ناموردر
 دیگه جمشیدنه جام قابدور
 قادر اولدر قدریدری شمار
 خاتم قبضه توین عاکب
 کولک یلدر کویر تکتی
 جمومک که موسی جمشید اور
 حکومک حکومکد سیمرخ قاف
 اوسته مرغان طو تر سیوان بنم
 بیک برامت اولر فرمان بر
 امرایه تخم کنور کولک باد
 شاه اولر تیش ایکی ملنک
 بحر برده ناکه وارینک بر امم
 تخت باله ویدی رب العالمین
 بر نصیحت ویرم اوکات دکله سن
 نصم اولدری امیر آفر اسپا
 کرد نوک طاق کفن دیوانه کل
 دیم بنون بهم کوان آفر آسباب
 یخسه اور سا که تیغی ضرب دست
 حنی بر ییوب طو نور حق یونی

حکمتد مردیه ویرر حیات
 نابه قندو کانه کوهر بخش اید
 بوسیمان در کهنیک موردر
 شه فریدون در کهنه فرد کل
 حاکم اولدر حکمتد ری قرار
 جمله خای باله جا کر اندی حق
 یرده ختی طاشی سر رختی
 خذ متومه یوز سور شهلر زیاد
 که امره باشین اوبدر هجو قاف
 عالی قادن تفاکر سه کرک
 شرق عربی دویسر سور بنم
 شاه ماران ایدر سر رخدمتم
 خای او که ایشو قانی ملکک
 حکمک قبضه تودی خونعاک
 که بنم اوله توروی زمرین
 چونک نامر اوقوب دکلایه سن
 کره کولک کورمه اورک جوز غراب
 بهموانین کرجه سنه پیل مست
 که ققدم سن دکولین برز باب
 یا بودر که حکومک ما مور اول
 کفرله انجمله الله قولی

1	كِرْسَمَانِ اَوْلِيَنِ اِشْبُوزْمَانِ	فِي لِحْدَيْهِ بَوْلِيَنِ اَمْنٍ وَاَمَانِ	يُوقِ دِرِيكَ بَانِيكَ يَبْغِلُهُ كَمَ
2	قَلْعَةُ سِيُوبُكَ اَوْ سَنَدَهُ اَصَمَ	سَنَ دِمَاكِمُ قُوْتَمُ وَاَرْسُورَمُ	هَيْبَتِ اجْرِي يَدِي بَشَلُوا اَزْدَمَ
3	لُحْشَهُ اَوْ رَنُ دُورَسِكُ يَاخُوْبَلَنَكُ	صَوْدَهُ نَيْبِنِ اَوْلَاكَ يَاخُوْبَنَتَكُ	طَاعَتَهُ طَاشَكَ قَوْمِيُوْبُنُ صِيْدَا يَدَمَ
4	قُوْرُدَاوِيَا شَدَهَ سَايِي قَيْدَا يَدَمَ	مَزِيْحُ كِيُوَانِ اَلْوَرَسِكُ كُوَاكَهَ كَرَمَ	دَكَدُوْرَمُ قَانَكُ اَوْرَمُ تِيُوْرُوْتَهَبَرَمَ
5	يِيْدِي قَاتِ جُوْتِنِ كِيُوْبُ بِنَسِكُ اَتَا	جَانَكُ اَلْمُ اَغْلَشَا قَوْمَا اَنَا	كِرْدِي سِدُكُ لَشَا كَرَمُ حَقْدَرُ زِيَادُ
6	اَلْتِي اَوْ سَتِي دُوْنَدَهَ اَمْرَمَلَهَ بَادُ	كَمَ قَايِي طَايْغَهَ صَرَصَرُ دِيَسَمَ	يِيْبِرِيْدَهَ دَرِيْدَهَ دَرُ صَرَصَرُ دِيَسَمَ
7	بِيَكُ دُنْ اَرْقُ وَاَرْبَهَادَرُ اَرْلَمَ	هَرِيْرِي عَاْدِي يَهَا نَ سَرُوْرَمَ	بَحْرِي حَمَا نَهَ كِرُوْبُ بُوْنَلِكُ كَجَرَمَ
8	يُوْرِيَكُ اِرِيَا بِيَاكُ قِيُوْبُ كَجَرَمَ	هَرِيْرِي كُ قَدِي قَا فِ اَلْبُرُ اَوْرَمَ	كَمَ دَكْرَمُنُ طَايِي اَللَهَ كُوْرُزَاوَلُوْرَمَ
9	اَوْ كَبُ قَا قَهَرِيْنِ اَوَلُوْرُكَ اَوِي حَمَكُ	بِيْلَهَ صَلَهَ بُوْرُوْرُجِي فَلَكَ	نَمَرَمُ اَوْرُبُ قَبْضِيَهَ صَا لَرَهَ كَفُ
10	قُوْرُوْبُنُ بَا لِكِيَهَ اَصْحَابُ كَفُ	بَقْشَهَ يِرْدَنُ كُوَا خَشْمِيَهَ بِيَا قُ	مَزِيْحُ كِيُوَانُ بُوْلَا قُوْرُوْبُ بِيَا قُ
11	جَنَّاكِي كُوْرَسِكُ اَكْرَا فَرَا سِيَا بُ	بِرِي كَا سِي كُ اَوْرُدِيَا زُ بَا بُ	سَنُ بِنَلَهَ اِيْدَهَ مَزِيْنُ جَنَكَهَ هَنَّا كُ
12	اِتَسِكُ اِيْدَمُ عَا لِي كُوْرُو كَهَ نَنَّا كُ	اَفْضَلُ اَوَلْدَرُ طُوْتِيْنِ بُوْبِنْدِ سَنُ	كَدُوْرَاوَلَكَهَ اَوْرَمَهَ اِيَا غَبْنِدِ سَنُ
13	نُصْحِي طُوْتُبُ بِنَمُ اَنْدِي شَهَ قِيْلُ	اَنْدِي شِيْلَهَ اِيْشُرُ اَتَمِيْنِي بِيْشَهَ قِيْلُ	دُوْلُو كَهَ لَا يِقُ اِيْشُرُ قِيْلَهَ سَنُ
14	صُو كُ بِيْمَانِ اِنِي قَلَزُ بِيْلَهَ سَنُ	سَزِي حَتَكُ سَنُ قِيْلِي حُدُرُ اَرْدَهَا	كُرْبَهَ اَزْدَرَدَنُ بُوْلَا يِي هِيْجُ رَهَا
15	دَعُوْتَمُ اِيْلَهَ قَبُوْلُ اِيْمَا نَهَ كَلُ	خِيْدَمَتَمُ اَمْرِنُ كُوْرُنُتُ دِيُوَا نَهَ كَلُ	يِيْجَهَ اَوَلُوْرُ سَنُ كَا فُوْرَا تَشُ بَرَسَتُ
16	يِيْجَهَ اَلْحُرُ مَزِي حَمِيْرَا يِيْلُ مَسَتُ	سَنِي اَوَلُوْبُ اِيْمَانَهَ كَلُ كَلُ حَقِي بِيْلُ	بَا طِلُ اِيْشِي تَرَكُ اِدُوْبُنُ حَقِي بِيْلُ
17	يِيْلُ خَا ضِرُ اَوَلِكُ اِيْدَمُ سِي كَهَ جَنَّا كُ	كِيْمَاوَلَهَ وَاِيْعُ حَمَانُ جِيْمُوْلَهَ نَنَّا كُ	سُوْرُ بُوْدُرُ كِي سِيْلِي شِمُ مَخْتَصَرُ
18	عَا قِلُ اَوَلِكُ دُوْلَتَهَ لَا يِقُ اِدْرُ	بُوِيْلَهَ دِيُوْبُ شَهَ سِيْلَمَانُ نَا مَكُ	اِنْفِرَا تِيْشِي اَوْ قَنُوْرُ هَنَّا كَا مَدَهَ
19	بُوِيْلَهَ دِيَمِيْشِي نَا مَانَهَ اَفْرَا سِيَا بُ	وَرِصَا لُوْتُ اَحْمَدَهَ بُوْلُ ثُوَا بُ	
20	حَكِيْمُ قُوْلِيْجَهَ اَعْمِرَتُ كِيْمَا نَا مَهَ سِيْلَمَانِي اُوْتُدِي اَفْرَا سِيَا بُ دِي كِيُوْبُ نَا مَهَ سُوْرِيَهَ		
21	قَاوِدِي اَلدِيْمُرُ كِي شَا قُوْدِي رَعْدُ شَا لُ حِيْقَرُوِيْنِ بَرُوْقِي كِي بَرُوْقِيُوْبُنُ دَكْرُ لِيْنِ كُو كُرْدِي		

نظـم

1 آبله كير طقور قانت فلکي قوشد بيا جينه الان اذرها قور قوسندن اکن ريکن سکردي
 2 اندن صاع الين صاع دزي اور رينه قيوب صول اکن داخي صول كرز كا هنده قيوب
 3 غضبه كاوبن اغزا جوب سليمان حقيده شجاعت يابن قوروبن غيرت او قلوبن
 4 انوب قفاسينه اورب كاه كمان لايي ينه يا صدي نينا ايندي بكم اول عربت
 5 بجه مفيلان دكين يايغي و كمر يايغي دمور جي داود اوغلي زنبيل اور جي گندين
 6 كورجي سليمان جوق دونله طعوب دون بو يوبن اوغلان جوق در كيم بكا بونك كبي
 7 وره لو نامه كوندروب بكا اولوغني كسترو يول اركاني بيلدورر تور اندر
 8 خراچي باج استر فلعمرا وز رينه استر بسوزي اول سليمان جوك لشكري لي سويلر يوقسه
 9 كنجله و مملكا تيلي سويلر من شول هوشا بچلم كه سليمان زمان دكل هدهد
 10 دكل جهانك شاهنري بنم اومه طونا بيكدر يه شول دنيا يير كه شاهلر
 11 قتمده طبر اقدن كمدورر جاكمر زبونر نالله رستم دورر هيچ كيمه الدوز له
 12 بر ابرد ريزر ويا كوكدن الجاق اولدوغنه عاز قلماز كوشك تورني كونلك
 13 اولماز بونك يكي يرهوده سوز سيلك كدن برهنر كوستمك يكر كدر كه
 14 بو بچلاين سوزي خين يورماق او يور اذرها نك قويروغن بصوب يتور ارصلا نك
 15 قولاغين يورماق اولماز صوك بشيمانلق اصي قلز عرب بكلي نك نه بكلي اوله نه
 16 ارليكي نه كنج ماي اوله نه اقليبي اولاشاهلقدن هان نصيلري لاف كذاف اورر لر
 17 اندن غيري ننه اللريندن كماز توران ملكي جرمي قوشادن يدي بشلوا اورن
 18 دنجي اومدن الماز عجمر ولايتني توران مملكتي بنم كنجله طولش دورر كه هيچ
 19 بر ملكه اولقدن كنج ميتر اولماشدد بنم جتم و سلاخم و خزر ينكلم
 20 دكلين جمع ايدرم بيلدر جكماز اكر قلمجوك جقالوك جابز سم كوكدي
 21 الدوز لردن جوقدورر و بنم لك كرمي يركر كترمن كورز مه كيمه طاقت كدوزر

1 نوم قور قور مدن كيقباد نخت اوستده راخت ليغله ارام قلوب اوتور مار التون كوشن
 2 بقير حقان معدنلر بنم طاعلمده در الوان الوان ميوه لر نعمتلر بنم بوستانده در جنت
 3 كلاري بنم باعنه در اول كوهر جقن الجويستن بحر قلزم بنم دكرمه اراماعنه دورر
 4 جهانك ارقسي شمدي بنم طوغرليشدر بنم جنك ميده نيم بري قاينكه بفرلشس دورر
 5 عود عنبر دكري بنم ايلمه در التونك كوشك خود حسابي يوقدر ميفاج معاذر هب
 6 اومه در حبيد رنلره در مان اولن اولنر بنم ولاينه در دكلي دشمانه قليجكاه
 7 جواب ورن قوناوبه هاوانلر بنم نخت حكومتده در بن اول شام كه ايراني زميندان
 8 تاماير سرحينه وقره دكر دن دشت دياندين تاغاج دكرنه وارنجه بنم ولاينه در
 9 اينده نقدار هدمندلر نقدار اولار وارسه بنم اومه توران بهاوانلري حشم
 10 مرد انلري بنم جاكردمدر بكار ام الوب دورر لر شهر مديان تاسينوبه وارنجه
 11 قن دكر دن اق گرميه وارنجه قلعدكي شهر ايندكي باسائلر بنم آدم جاغورور كر
 12 بوچه ولايتك شاهلري بنم تاچم كيرر و بنم علملر جگر كر و بكا قولق
 13 قور كر بن اول افراسياب جهان اجه هم بهاوان جهان هم مليكي توران هم سلطان
 14 صاحب خزان باور كر نففور جين كي پادشاهك قزي بنم سرايمه دورر اندن برار صلان
 15 اوغلم وارد ركم قلييله طاعنه ارصلا نلرك آدميله طاش اورنلرك بفرن از رفورده
 16 پلنك دكرنه هنك سيد ايدر بن اول افراسياب بملك اورمندن عنقاوي فللك اوجسه
 17 پردوكر ايلدن ارصلان كجرسه در دوكر هرمان كرممان ققدن كجرسه
 18 سردوكر بيك كيقباد ققدن زار حور دكلد بيك سليمان كوزلر مه دن مور دكلدور
 19 **نظم** بهاوانر عالم اجه بر كوين طوسا در بيغله بيرك يوزين
 20 دينه اريوقدر رستم قلد جوشين برتدم طوب شلم قلد نيجه دستان چشمه عنادر كل
 21 تن كلز شلمو منادر كل بهاوانر آدله افراسياب بر دوكر اوستدن اوجسه كر عقيبا

١	جَنك كِبْرُ الْمَلِكِ الْمَعْمُودِ	قَوْمِ مَفْسِدَتِكَ هَيْجُ وَجُودِ	قُوَّةُ اَيْدِي صَالِدِ الْمَنْ صَلَاقِ
٢	يُرْبِرُ يَلُوبُ حَرْدَهُ اَوْلَهُ اَوْ كُزْبَالِقِ	جَنك اَيْدِي حَصَاكَ نَجْمِ مِصْرَاجِ	فَاَنْ يُخَارِزَنَّ قِرَانَ كَوْلَهُ مِيعِ
٣	نَفْرَهُ مَزْدَنْ كَهْفِ اصْحَابِ اَوْ يَنْوَقِ	تَيْغَمُ اَوْ ذِي شَفَقِ كَوْلَهُ يَنْوَقِ	خَجْرَمَانَ رَضِيْقِيْنَ سَرَكَتَانَ
٤	كَيْمِ اَيْدِي كَوْلَهُ كُزْلُكَ كَشْفَانِ	خَصْمُ اللّٰثِ جَنكِ اجْنَدَهُ نَيْرِ سَيْدِ	جَرِيحِ مَرْجِجِ اَيْدِي نُوْرٍ بَاشَه سَيْدِ
٥	فَمُ بَهَادِرٍ يَهْلُوكُمْ نَفْرَهُ شَيْرِ	فَمُ مَلِكِ تُوْرَانَهُ شَاهِرِ زَمَانِ سَيْرِ	اَوْ لَعْرَبِ بَجْدِهِ دَمُورِجِي اَوْ عَلِي صَيْحِ
٦	كِي اَوْلَادِي مَعْرُوفِ اَوْلِ سَيْمَانِ نَبِي	نَجْدِ وُرُرٍ لَشَكْرِ جُكُوْبِي هُنَا اِيَه	بَنِ بَهَادِرِيْهَا لَوَانَلَهُ جَنك اِيَه
٧	بُوَيْلَهُ دِيْوِيْبِ اَوْ دِيْ لَافِ اَفْرَاسِيَا	وَرِصَلَتِ مِصْفَافِيَه بُولِ تُوَابِ	

٨ حَكِيمِ قُوْنِيْجِه اَفْرَاسِيَا بُوَيْلَهُ دِيْجِيْكَ قَرِيْدَا شِيْ اَعْرَبْتِ اَيْدِي يَا شَاهِ جِهَانَ سَيْمَانَ نَكِ

٩ نَه طَاقَتِ وَا رُدْرِكِم سَكَا مَقَابِلِ مَعَارِضِ اَوْ لَا اَتَا كُمْ نَامِسِنَه كُوْرَه جَوَابِ وَيَرْوَبِ

١٠ دَخِيْعَا كُرْجَمِ اَيْدِي اَوْ زَرِيْنَه وَا رُوْمِ سِيْنُوْبِ فِلْسِنَكِ اَوْ زَرِيْنَدَنْ شَرِيْفِي اِيْرَه لُوْمِ

١١ سَيْمَانَ هَنُوْرِ جُوَانَدَرِ كَنْدُوْرِيْنِ بَكِ اَوْلَادِ صَنُوْرِيْلَه حُكْمِ اَيْدِيْرَه اَنْجَه سَا حِرْرُ

١٢ كُوْرَدِيْكَ كُوْبَه سُوَارِ اَلْوَبِ بِيْلَلِرِ اَسْدُوْرِبِ عَالِي طُوْفَانِ اِيْدُوْرُرُكُ اَوْدَه حُكْمِ

١٣ اَيْدِي دَرِيْسَه جَاذُوْلُرُ وَا رُكْمِ عَالِي اَوْ دَرِيَا سِيْجِي كُوْسْتَرُ صُوِيَه حُكْمِ اِيَه رَمِ

١٤ دَرِيْسَه دَشْتِ اَلِيْنَه اَدْمِيْلُرِ مِجْرِلَه كُوْكَ بَلُوْتِ اَغْدَلُرُكُ يَغْمُوْرُ يِفْدُوْرُرُكُ اَكْرِكِمِ

١٥ قُوْشَلُرُ بَكَا فَرْمَانَ اَوْلَادِي دَرِيْسَه اَدْمَه جُمْلَه وَحُوْشِ طِيُوْرِ مُوْرْمَا رَ فَرْمَانَ دُوْرُرِ طُوْغَانَ

١٦ اَوْلَادِ قُوْشِ اَوْلَادِ تَا زِيْلِي سَكُوْلِي شِيْكَ اَنْ صَلُوْبِ اَهُوْ كُوْرُكِ اَوْ شَقِّ وَا سِيْنِيْنِ

١٧ اَوْلَادُوْرِبِ اَوْلَادِ دَرِ هَنْدِ بُوْدِرُكِم مَقَابِلِ مَعَارِضِ اَوْلَه كَلُوْبِ بِيْزْمَلَه جَنك اِيَه

١٨ يَنْجَسَه هُدْهَدِيْلَه نَامَه كُوْنْدَرِمَكِ نَه نَسَنَه دُوْرُرِ عَرَبِ وَا لَيْتِنَدَه قَا صِيْدِ كُوْ كُرْجِيْنِ

١٩ دَرُجِيْجِي جَرِي بَكَلِيْنَه نَامَه كُوْ كُرْجِيْنِيْلَه كُوْنْدَرُرُكُ كُوْ كُرْجِيْنِ وَا رُوْبِ دُشْمَنَه

٢٠ اِيْرِبِ كُوْ كُرْجِيْلُرِ كُوْرَه دَبِ كُوْ كُرْجِيْنِ اِيَا غِنْدَانِ مَامَه اَلْوَبِ خَبَرِ اَشِيْنَه اَوْ قُوْبِي خَبَرِ

٢١ بِلْدُوْرُرُكُ سَيْمَانَ كُوْرِكِم اَنْكُ سُوْرِيْدَنْ اِنْجُوْرِيْنِ عَرَبِ اَصِيْلِحِ كُوْ اَوْ لُوْرُ كَنْدَرِيْنِ

فَسَلِ

- 1 بِلَا زِهْ اَوْزِيْن بِلْدُو رِرْ جِهَانِ خَلْقِي اَكَا كُو لُو رِرْ لَرِيوِيَا رِيْحِي نَامَهْ بَرَسُوْن دِي دِي اَفْرَا سِيَا بْ
- 2 بَعُوْر قُوْرِيْدَا شِنُوْكَ سُوْرِيْن بِي كُنْدِي بِيوَدِي كَانِبْ دَوَاتْ قَلَمْ كَتْدِي سِيْلِمَا نَهْ اَفْرَا سِيَا بْ
- 3 تَرَكْ اَخْرِيْدَنْ نَامَهْ يَزْدِي قِيْلِيْدَنْ اِيْ كَا كُوْنْ سُوْر لَرِيوِيُوْبْ تَمَامْ اِيْدِبْ نَامَهْ دُوْرَبْ
- 4 كَتُوْرَبْ اَفْرَا سِيَا بَهْ وَيَرْبْ اَفْرَا سِيَا بْ اَوْنَهْ رِيْنَهْ سَهْرَاوَرْدِي حِي نَامَهْ تَخْتْ كَنَارِنَهْ
- 5 قُوْدِي كُوْنَهْ دُرْ كِمْ هُدْ هُدِيْنَهْ كَلُوْبْ نَامَهْ اَلُوْرَهْدْ هُدْ حِي نَامَنُوْكَ يَزْدِي دُوْغْنِ
- 6 كُوْرِي يِلْدِي كِمْ اَفْرَا سِيَا بْ جَوَابْ نَامَهْ يَزْدِي فِي سَرِيوِيُوْكَ اُوْر زِيْدَنْ اَوْ جُوْبْ
- 7 اَلُوْوَا رْدِي تَخْتْ كَنَارِنَهْ قَنُوْبْ بَاشِي يَنْ سُوْرَبْ اَدِيْلَهْ نَامَهْ اَخْرِيْنَهْ اَلْدِي دِي اَوْ جُدِي
- 8 هُوَا يَهْ دُوْكَرِي اَوْلْ بِي كَادَنْ غَرَابْ شَاهِيْنَهْ اِيْدُرْ هِيْجْ بَاوَرْمِيْنِ اَفْرَا سِيَا بْ نِيْلْدِي
- 9 نَهْ دِي دِي شَاهِيْنِ اِيْدُرْ بِنْ اَدَمْ دِيْنِ بِلْمَا زُرْ كِرْ اَفْرَا سِيَا بْ نَهْ دِي دُوْ كِيْنَفَهْمْ اِيْدُرْ اَمَّا كِرْ
- 10 سِيْلِمَانْ دِيْلِيْجَهْ سُوِيْلَرْ اَنَكَلَهْ سُوِيْلَا تُوْرُوْرْدِي اَنْدَنْ فَرْعُوْنْ اِيْدُرْ اَفْرَا سِيَا بْ سِيْلِمَا نَا كْ نَامَسِي
- 11 اَقُوْرِيْحَقْ يِلْدِي كِهْ قَا قِدِي زِيْرَا كِرْ بَكْرِي صَمَانْ رِيْكِيْنَهْ دُوْنْدِي قَا قِدُوْغْنِدَنْ قَا قِي قَا قِي
- 12 جَا عَزُوْبْ سُوِيْلَرْدِي كِمْ بِلَهْ كِمْ نَامَهْ اِحْسَنْ نَهْ وَكِهْلَهْ هَرَنْهْ يُوُوْبْ طُوْرَرْ اَمَّا نِيْجَهْ دُرْ رَا كِرْ
- 13 اَفْرَا سِيَا بْ هُوَا يُوْرِيْدَنْ رَا سْتْ كُوْر لِيُوُوْبْ اَوْلْ مَغَا نَهْ بِي اَخْرِيْنَهْ يِيْتَهْلِيْمْ دِي دِي
- 14 شَاهِيْنِ اِيْنْدِي اَكْرِي كِمْ سَنْ بُوْتَا كِي اَفْرَا سِيَا بَهْ كَا جَا كْ اَو لُوْرَسْ كْ هَزَارَا نْ اَقُوْرِيْنِ
- 15 دَا خِيْنَهْ اَجْنَا قْ اَو لُوْرُوْرْدِي اَنْدَنْ فَرْعُوْنْ اَوْتَمَا كْ بَشْلَا دِي اَفْرَا سِيَا بْ اَوْنَهْ رِيْدَنْ يَكَا هُوَا يَهْ
- 16 قَلْقُوْبْ اَوْتْدِي اَفْرَا سِيَا بْ اِيْنْدِي بُوْفَرْعُوْنْ قَنَنْ بَوْلَقْ دِيُوْبْ بَشْلَا دِي هُدْ هُدْ كْ
- 17 مَكْتُوْبْ اَلُوْبْ كِيْدُوْ كِيْنْ كُوْرَبْ دِي حِي كِمْ اِيْلْدِي كَا تِيْلَرْ نَامَهْ يَزْدِي كُرْ تُوْرَا نْ
- 18 بَكْلَرِيْنَهْ جَمْعْ اَوْلْمَا قْ اِيْحُوْنْ سِيَا سْتْ نَامَهْ كُرْ يَزْدِي كُرْ تُوْرَا نْ تَا كِيْدِلَهْ نَامَهْ لَرْ تَمَامْ اَوِيْحَقْ
- 19 اُوْر زُوْرِيْنَهْ نِيْشَانِ اَفْرَا سِيَا بْ اَوْر لُوْبْ دِي بِي كَلَنْ وَيَرْبْ وِلَا يْتْ بَكْلَرِيْنَهْ كُوْنْدُوْر كِمْ
- 20 اَوْنْ كُوْنْ اِيْحُوْنْ جَمْعْ اَوْلُوْبْ كَلَا لَرْ سِيْلَرْ نَامَلِيْلَهْ كِيْتْدُرْ بَعُوْر اَفْرَا سِيَا بَاشِي قَلْدُوْرَبْ
- 21 اِيْدُرْ اِيْ بَمْ بَكْلَرْمْ بِي كَلَرْمْ بُوْدُوْمَا لِي اَوْغِيْلَرْ نِيْلْ اُوْر جِي عَرَبْ بِيْحَهْ بَمْ اَوْنَهْ رُوْمَهْ قُوْر قُدِيْنِ

1 بجه کلاي اولان خود افراسياب کورد چي جهان کورمش اكي قوم بنم اوز رمدن
 2 تور توندن عقاب او حمار اوجارنه برد و کوردينه افراسياب او قن يا ين آله اوب
 3 قرغون کوزند يکم انا قرغون راست افراسياب يوقار و بقارکن کوك يوزندن
 4 کوز يوب نراز و يوب يستهلدي راست افراسياب ک قرغون چي اخينه کلوب اخري
 5 لولدي نسي کولدي جان ايفندن نسي ليوپ تحت اوزرندن طرو کلوب قدم
 6 خاتيه تجدي نه ججاج نفس قلدي زبون اوب اصي کندي آرت قلديکم جان وين
 7 بيک ادبله عاقبت صو ورد لر صوبله اجمکا قرغونک چيسين يولدي يوزن کوزن يودي
 8 ازاو رب اه کورده کي سيمانک قرغوني نه يومراق ايلدي ديوب خشمه کلاي
 9 غيرندن جگري خون اولون شجاعت جوهر ي ازلک طمري اجندن برق اورون
 10 ايلدي کي شادي دخي د کري کليون کوك کي کوردي کورلدي مريج
 11 يکي قادي امر ايلدي خزني لر اجوب حاضر اولان بکن يکلر جبه جوشن
 12 ايشق قولجا ق قليج قلغان تدر و سکو خجر بوزدغان و کورده او لشدوردي
 13 پهلو اوله خاص خلعت کوردي لا ورلري مال و نعمتله طيوردي و هر بير سينه
 14 استمالت يد کچر لوجر کوزي جمع ايلکوز برا کسک سوز دشمان برا غين
 15 کور و کز اون برنجي کونده کوجرم و رب سيمان جو غز جرسينوک قان اجارم
 16 ايلدن سيمانلق خاتين اوب عالمه سيمان اوب خوش جارم ديوبن افراسياب بکلريه
 17 تنيه ايلدي مع القمه سوزي دراز قلمبا لومراون کون اجنه جميع توران بکلري جمع
 18 اولوب کلاي لر جنک برا غيله حاضر اولد لر جوجرسين کنورب افراسيابک تحتکاهني
 19 فوشند لر و هر بر ملک کلوب دست بوس قلوب عظيم بيشکشر جکلدر اذن افراسياب
 20 امر ايلدي اوتا غني شهر دن طشه قورد لر بکلر يارين کوجدد ديوب خبر ورد لر
 21 اذن اول توران لشکر نيک بکلري اچي دنگه افراسيا به جقوب هر بري اتلو اتنه

1 سَوَارِ الْوَبِّ اَوْ تَاغَلُو اَوْ تَاغِنَه كَلُوبْ لَشَكْرَه كُوجْ خَبَرِيْنِ وَرَبِّ جَوْشَنَلُو جَوْشَنَلَرِيْنِ
 2 كِيُوْبِيْنِ بَاشَرِيْنَه اِشِقْ اُوْرِنْدَلَرْ وَبِيَلَرِيْنَه خَجْرَ صَوْقَنْدَلَرْ وَفِيْلَجَلَرِيْنِ سَحَايِلِ وَاَرْ قُوْشَنْدَلَرْ
 3 اَوْ تُوْرَالْتِ پَاَنْ جَنَكِ الْاَتِيْنِ اَوْ سَلَرِيْنَه كِيُوْبْ كُوْمَرُوكْ بُوْلَادْ دَمُوْنِ غَرَقْ اَوْ لَدَلَرْ
 4 اَوْحْ سَكُوْلُو قَايِيْ يَآيِلَرِيْنِ قُوْرِدَلَرْ اَوْحْ قَنَادَلُو قَايِيْنِ اَغَاچِنْدَكْ اَوْ قَلَرِيْنِ قُرْبَانِيْ اَغْزِيْنَه
 5 كِيَشِيْ اَغْزِيْنَه عَقَابْ يَلْ كَلُوْسِيْنِ دِيْرَه قُوْدَلَرْ اَنْدَزْ صَكْرَه اَوْلْ عَجْمْ اَتَلَرِيْنِ اَشْقَارْ
 6 وَدَلْدَلْ صِفْتْ بَرِيْ پِيَكْرَ اَهْوِيْ نَاخِيْنِ تَارِيْنِ زَرِيْنِ اَبْرَلَرْ اُوْرِدَلَرْ لُوْجِيْمِ جَنَكِ يِرَاغِيْنِ كُوْدَلَرْ
 7 صَبَاْحَكْ اِنْظَارِيْ بَهْ طُوْرِدَلَرْ جُوْرِكُمْ اَوْلْ يَكْهْ كُجُوْبْ صَبَاْحْ اَوْلْدِيْ **نظم**
 8 جُوْرِكُمْ اَوْلْ يَكْهْ اَوْلْدِيْ اَوْلْدِيْ هَاكْ شِيْلَهَايِيْ مُوْدِيْنِ وَدِيْ دِيْجِيْدَلَرْدِيْ يَاكْ اَتَهِيْلْ اَوْهَبْ قِيَادَنْ لَهْدَه كُرْمَنْدِيْ هُنْكَ
 9 اَوْلْدِيْ بِيْرِيْ بَهْ اَرْصَلَانْ كَلْدِيْ كُوْلِيَاكْ يَاكْ بِيَايَانْ حَرْبْ اَنْدِيْ نُوْسْ جَلْدِيْ دَاكْهْ جَلِيَا كُوْسْ حَرْبِيْ اَوْلْدِيْ اَوْ اَنْهْ وَدِيْ كَلْمَهْ اَزَرْ جَاكْ
 10 بَهْ لُوْلَرْ كِيْدَلَرْ جَوْشِيْنِ دَا قَبْ خَجْرَه تَبِيْعْ جَنَكْ حَاضِرْ اَوْلْدِيْ قَا مَوْ اَوْلْدِيْ اَنْهْ اَوْ سَاكْ دِيْ كَلْمَهْ اَمْدِيْ اَشْرِيْ جِيْ كِيْ اَصْلْ بَرَهْ شَرْحْ اِدَه
 11 وَرِصَلَهْ اَحْمَدْ اَمَّا اَنْبِيَاكْ خَيْرُكْ **نثر** حَكِيْمْ قَوْلِيْجَهْ عَلِيْ الصَّبَاْحْ
 12 اَلْوَبُّ هَاكْ كِيْمَرْ اَنْدِيْ اَفْرَاسِيَابْ كِلْسَهْ سِيْنَهْ جَاكْ جَلِنُوْبْ نَا قَوْصُوكُمْ اَوْ تَدِيْ نُوْرَانْ
 13 بَهْ كَلَرِيْ يِرْ اَرِنْدَلَرْ طُوْرِيْ كَلُوبْ اَتَلَرِيْنَه سَوَارْ اَوْ لُوبْ لَشَكْرُوْ لَشَكْرِيْنِ اَلْوَبُّ اَفْرَاسِيَابْ
 14 اَوْ تَاغِيْنِيْ جُوْرَهْ اَلْوَبُّ صَا فْ طُوْتُبْ طُوْرِدَلَرْ اَوْلْ يَكَادَنْ اَفْرَاسِيَابْ تَرْكْ دِيْجِيْ يِرِنْدَنْ طُوْرِدِيْ
 15 بَاشِيْنَه تَاچْ شَهْرِيْ اُوْرْدِيْ يِلِيْنَه بُوْرْ پَارِيْ سَكِيْ يِرْ قَلِيْجْ حَمَايِلِ قُوْشَنْدِيْ اَوْحْ سَكُوْلُو
 16 اَلْكُرْمُ صَخَا مِثَالِ لَمْ شِيْ قِيْ يَآيِيْنِ قُوْرِدِيْ بُوْلَادْ بِيْ كَالُوْ سِيْمَرْخْ يَلْ كَلُوْ اَوْ قَلَرِيْنِ
 17 كِيَشِيْ اَغْزِيْنَه سَلْدِيْ بَزْ بُوْرْ خَا هَ سُوْنِ يَكِيْ سُوْسِيْنِ اَلِيْنَه اَلْدِيْ دِيْجِيْ عَرَصَاتِلَهْ
 18 صَلَابَتِلَهْ يِرِنْدَنْ طُوْرُوْبْ سَجْرُ بُوْبْ يِرْدَنْ رَخْشِيْنَه سَوَارْ اَوْلْدِيْ كُوْسْ حَرْبِيْ
 19 اَوْلْدِيْ طِبَلْ وَدَهْوَلْ يُوْرِيْ اُوْر لُوبْ بَهَاَنْ اَجِيْنِ وُلُوْهْ عِلَالَهْ طُوْتَدِيْ اَوْلْ سَكِيْرْ
 20 كُوْ يُوْرِيْ كِ تُوْرَانْ جَرِيْسِيْنِ جَكُوْبْ دِيْجِيْ عَزْمْ سِيْلَمَانْ قَلُوْبْ كِنْدِيْ سِيْنُوْبْ قَلْمَهْ سِيْنَهْ
 21 لُحْضُوْ يُوْرْتَدِيْ اَتَلَرْ نَمَلِنْدَنْ يِرْ يُوْرِيْجْ مُوْرْ بُوْلَادْ اَلْوَبُّ يِيْخِرْدَنْ يِرْ كُوْرْ يُوْرِيْ نَاكْ هَا شِيْ

1 آغاچي اوتني ديدلوب اوز ارقي دلوب باق صرتي دورپيه دوندي سكو كركاوي
 2 علمكيا وچندن فلک آند رهاي اوقلوگه سيه دوندي التوز باشو سجا قلردن كوك
 3 يوزندي آيه برابري اولشيدي وسكو كركيا كوكدي الدوز لره شعله ويرب شملر دن
 4 كوئن جھاني طومشيدي قلع بلجاق يلما نندن بلجاق بوزدغان عمود ا شقيق ا شينندن
 5 صنا سنجكم كوگ يزين يزورنيه دو شيددي انلر سھيلندن پيللر نعره سندن
 6 يدي فلڪوك طاسي جھلوب اوتاردي مزيج تولاغين كوس اوزاري كز ايدندي
 7 افراسيابك صاغ يانده قريدا شي اعربك اشردني صول طرفينه كھر بز خرامر هوان
 8 اشردني **نظـم** بولجلاين لشكريه افراسياب جگدي لشكر خصم ولا فتح باب
 9 يرد ايقدا جالشب جرد مور كوكه اوجوب جگر سكوندن زباب ات نلندن يزوريدي كوك دور
 10 آرمندن قريدي كوكه افراب ات ميخندن خون جوشن برلوب نيزه اوچند زچقد جشم افراب
 11 فيل بادن توند ظلمت هولدي جرخ جالشوب انزعطاريه حساب بولجلاين سلطنتله كندي بس
 12 شاه توران تا جور مالك رقاب دكله امدني جان و دلدر قصه احمه انا و رصلاوت بول اواب
 13 **داستان سيمرغ و قصه سليمان** حكيم قولجه توران سلطاني افراسياب اول ملك
 14 **وسر كذ شيت سيمرغ قاف** دوران مالك رقاب بوججه عظيم لشكر جكوب
 15 سليمان حضرتيله جنك اتمكه سينوب لوسي اوزرينه كمر عز مرادوب كتمكه
 16 لاف اورب مرع دعوي اتمك اناك بزرقموز ازا جانب سليمان حضرتنه كلادي
 17 زنه اول زمانكم نام يزوب عقابله افراسيابكم كوندريشيدي نبوت تخت
 18 اوزرينه اوزوريشيدي سرور سلاطينر صفاو صفا اوزوريشلر دي هوانلر بولاد
 19 كريل اوزرينه دزجوب طورمشلردي سيمرغ قوشي داخي سليمان تخت
 20 كنارنه التون نشامه اوزرينه جنت طاوسي كي كدورين زير ايلوب
 21 سليمانه دعا فلوب مكر سليمان حضرتي سيمرغه نظر فلوب ايتدي يا سمرغي

- 1 تَأَفُّبِ اللَّهِ الْعَظِيمِ سَوَّكَ سَرَكْدَنَ لَدُنَّ بِنَ خَبَرِ وَرِكَ بَكَ اَنْدَرُ عَجِيبُ رَقِ قَضَه كَلَدِي دِدِي اَنْدَنُ
 2 سِيمِخِ دَاخِي دَعَا قَلُوبِ اَيْنْدِي كِه يَاسِيْمَانُ جُونِكِرِ نَسْرَطَا بِرَبْرَه بَاشِنْدَنُ كَجَنُ قَضَه سِيْمَانُ
 3 بِنَ جَانْدَنُ حِكَايَتِ اَيْنْدِي وَكُورْدِي عَالَمَلِي كِه رِوَايَتِ اَيْنْدِي بَسْ عِلْمِ اَلْفِينِ بِلَدِكِ كِه بُو سِيمِخِ
 4 عَالِي غَيْرِي دَاخِي عَالَمَلَرِ وَا رِي سِي بُو بِنَه وَارَزِ سِيمِ عِلْمِ اِي بَخَشِ اَوْلَدَلَرِ بَرِي لُوكِي اَيْنْدِي كِه
 5 جُونِكِرِ بِلَدِكِ كِه بُو عَالَمَلَدَنُ غَيْرِي دَخِي اِنَّه تَعَالِيكُ عَالَمَلِي وَا رِي سِي اَيْلَه اَوْلَه عَالَمُ مَزْدَنُ
 6 جِقُوبُ نَسْرَطَا بِرِي كِي نَرَحْتِ جَعَكُ نَه حَاجَتِ دِيوُبُ دُنُوبُ كِنْدَلَرِ اَمَّا كِرِ بَنِمُ كُو كَلِمَه
 7 بُو كَلَدِي كِمِ لَهَا قَتْمُ يَنْدُو كِنَجِه تَنَادُ اَجُوبُ وَا جَامُ اَوْلُ نَسْرَطَا بِرِ كُورْدِي عَالَمَلِي وَا رِي كِمِ
 8 اَيْلَه اَوْلَا يَا بَنِي اَللَّهِ بَكَ تَابِعِ اَوْلَزِ سِيمِ عِلْمُ دَنُ دَتِ سِيمِخِ قُو شِي يَوْلَدَاشِ اَيْنْدُو مِ وَا كِي سِيمِخِ
 9 دَخِي قَرَانْدَاشْمُ وَا رِي يَدِي سِيمِخِ اَوْلُوبُ اِتْفَاقِ اَيْنْدِكِ اَوْلُ عَالَمَلَرِه كَجَاوَزِ اَمَّا كِه قَرْدِ نَمُوزِ
 10 لُوقِ قَلُوبِ اَجَلِي بِرِي صَيِّفِ اِتْمِيَادِ دِيوُبُ نَسْرَطَا بِرِه وَدَاعِ لَشُوبُ كِنْدَكُ تَنَادُ اَجُوبُ فَلَاكُ
 11 بُو رِيَه جِقْدُوقِ بِرِ بُو رِيَه شَكَارُ كُورْدِكُ اِي كُورْدِكِ نَا كَاهِ اِي طَا غُوكُ فَلَسِي بِرِ بِرِيَه
 12 قَاوُ شِي اَوْلَشِي بِرِيَه جَهَنَّمِ دَنُ يَمِثَالِ بِرِ دَرَدَه بِرِ عَجَايِبُ دُنُوزِ جِقَارُ كِه فَلَكِه قَرَا بُو لُودُ
 13 كِي جِقَارُ عَجَبَا نَدُورِ دِيوُبُ دَنُ نُوكُ اَعَزَنَه اَيْنْدُوكُ كُورْدِكِ كِه بِرِ بِرِي بَاشُ لُوَاوَرُنُ دُرُوكِ
 14 بُو دَرِيَه لُوبُ لُوكُ اَوْلُوبُ يُوْرُ اَلِي بَاشِي اَوِيوُرِ بِرِ بِاشِي فَلَكِه دَرِ كَمِشِ اَيُومَارِ اَمَّا كِمِ
 15 اَنُوكِ كِي عَظِيمِ اَنْدَه رَهَادِرُ كِه كُورْدِي بِرِ قَرَا طَاغِ بَكْرُ اَعَزِنْدَنُ كِه دَمُ جِقَارُ صَنِكِه
 16 جَهَنَّمِ اَوْدِ بِرِ عُلُو وَا بِرِ هَرِ نَرِيَه كِه طَقْفُورَه قَرَا وُطُوبُ بَقَارُ تَجَنُّكِمِ يَدِي مَزْدِ اَخِي
 17 اَوْلُ اَوُرِي كُورْدِكُ بِرِ زَمَانُ بَرُوَا نَه تَلْقُوبُ دُورُوقِ اَنْدَنُ يَلْدَا شُكْرَه اَيْنْدُمُ كِه يَا سِيمِخَانُ
 18 اَنْدَرُهَا نُوكِه بَاشِي يَدِي وَبَرْمَسَه بِرِ اَمْدِي بُو هَفْتِ سَرَا نَدَرُهَا يَهْلَاكُ اَتْمُكُ دَرُ سَكُورُ
 19 يَدِي مَزْدِ اَخِي يَدِي بَاشِي اِنُوبُ جَنَكَالُ اَوُرُ هَلَاكُ قَلُوبُ غِدَا اَلَا كِمِ وُدُوكُ يَا سِيْمَانُ
 20 اَكْرِي كِمِ بُو تَدْبِيرِ قَلْدَقِ يَدِي مَزْدِكِ اَنْدَرُهَا نُوكُ بَاشِي اَوُرِيَه كِه اَيْنْدُوكُ قَبِيْلَاقِ اَوْدُوقِ
 21 جِيْنَاقُ كِه جَلْدُوقِ اَنْدَهَا نُوكُ اَشْمُوزِ بَشِنُكُ بَاشِي لَرِي پَارِ لَدِي اَمَّا كِه بَنِمُ قَرْدِ اَشْلُرْمُ

1 اژدها کورمیشلردی اورن جنکندن غافلردی اژدهانک اغزن قینعا الله ممشلر اوزرینه دم
 2 صجوب زهری یوز لرینه طوقمش اول کی قرنداشچیم اول اورن الیه هلاک اولدی
 3 اکرحیک اول اورنی هلاک ایلدک نمن غدا سن لاق اناکه یانی الله اول قرنداشلومک
 4 اجنی اجمدن جفیدی **نظم** ایشبورقداش لخصیدر کی قتی
 5 کویقار بوجان وحشی حریف کجیش اتادن قرنداش کلیمیا بوندن اورکه واریر حرحک شدنی
 6 **نست** حکیم قولیجه سیمغ بویله دیوب قرنداشلری حسرتندن
 7 آه واه ایدیجک سیلمان حضرتی ایندی یاسیمغ او قرنداشجملک سنوک نه ونجه له اژدهایله
 8 جنک ایبا پدی که انلری اورن هلاک اتمییدی سیمغ ایندی یانی الله بوسیمغ عالینده
 9 اورن و اژدها غایت جوع اولور اکثر غدا من اژدها در انا جنک اژدهای کورسک
 10 قناد اجوب که اوزرینه که وارورز یلان یلانجیل واریر کی اورن داخی بری بلوردشمانید و غز
 11 ویکر قیور قصد ایدر که زهر اتوب بری یقا بس بر دخی اژدها نوک زهری کوزادورز
 12 شول جنک اچنک تیر انداز دشمانک اوقن کوزلوی کی یسه شیلکم اژدها زهرین
 13 صاحبجق دغنی یولندن اریورز زهری دو قنماز و یا خود ایشورسه قناد کراز قناد
 14 اورز اگرکم قناد من طوش کله قناد مزک اصلاق بولنمیا بز و بالمری یقار
 15 سوندر مز سوز اکثر و قنجم اژدهایه واره ور قناد لرومزی صویه اصلا دورز
 16 اغزومن داخی صواورز انکین دی سوندر مکیمون اناکه یانی الله اژدها دخی بپر
 17 دکلد شول اژدها که صویه یقین در صواجرا نوک دیندی اود جقاز جقرسه داخی
 18 بالمری یقمنر انا شول اورنکه صوسزلق برده واقع اولور انوک کی اژدهای فریقون
 19 صواجمه فریق برنی کون جقان نفسی صوا ججیدک هر مندک اود صجاور و هر
 20 نری که طوقنسه یقربن اول اژدها دخی یانی الله صوسزلق دریه دو شمیدی
 21 اکرح بلوردک که اژدها نوک دی انشیدر انا اتفاق شوپله اتمشدک که اژدهانک

- 1 اَوْرِيَه كِر اَوْب اِر اَوْرِيَز سِيوزِكِر بَاشلُو بَاشِي كُون وَر مَجَال دِير مِيوَب اَغْرِيَنِي قِينَعَه
- 2 اَلْوَب جِكَا سِيَنِي صِقَا وَر تَا كِم اَز هَا بَزُو بَرُو وَبَا لَمَز يِقَا يَه اَكْر جِكَم بَرُو نَدْبِر اِنْدَاك
- 3 اَمَا كِر اَوَل قَرِيْد اَشَلَر وَ مَك تُوْتِي بِيْتَا مَشَا كِه جِكَا سِر صِقَا لَر اَوَل سَبِيْدَن اَز دَر هَا دَمِيْنَه
- 4 دُو شَوَب هَلَاك اَوْلِدَلَر **نظم** بَرُجَا يِب اَوْرِيَدِي اَوَل اِبِلَان
- 5 كِه مِثَالِيْن كُون دَر چَشَم جِهَان اَلِه بَكْدَر كُو مَدَم تَمْبَان هَم مَكْر وَا رَا وَا لَاجِيْم لِحْن هَمَان
- 6 **نثر** حَكِيْم قَوْلِيَه سِيْمَرُغ بُو يِلَه دِي يِيَك اَنْدَن سُلَيْمَان حَضْرَت
- 7 يِيَه سُوَال قَلُوْب اَيْنْدِي كِه يَا سِيْمَرُغ بُو اَوْرَن وَ اَز دَر هَا كِه جُوغ اَوَل وُر دَر سِن اَوَل
- 8 بَرِي دِي دِي رُو رُو وَيَا خُوْد اَخِر بَرِي دِي كَلُو رَلَر اَنْدَن سِيْمَرُغ اَيْنْدِي يَا نَبِي اَنَه اَوَل عَالِي سِيْمَرُغَه
- 9 نَه اِبِلَان حِيَان وَ اَر وَ نَه خُوْد اَنَه صِيغِيْن كِي كِي وَ اَز دَر كِه اَز دَر هَا طُغُوْن اَمَا نَا كَاَه اَنِف
- 10 كُو رُو رُو كِه رَعْدِي فَلَك حِيَقْرُو ر عَالَم بُو زِيْدَن قَرَا بُو لُو ط قُو بَا ر يِعْمُو رِيغَا ر شِيْمَشَك شَا قَر
- 11 كُو رُو لَدِي جَا نِيْلَدِي اَوَل بِي اِلْدِر مِلَر اَوِيْنَا ر وَ بَا دِي جَان كِي يِيَلَلَر اَسْرَه جَانِيَه اَوَل وُر سَه
- 12 بُو رُو كِه اَوْرَن اَز دَر هَا سِي كَلْدِي بِن وَ اَرَب اَوَل اَز دَر هَا ي بُو لُو ب غَدَا لَدِي بُو رُو ر اَمَا كِه
- 13 بِلَا اَز ر بُو لُو ط اَز دَر هَا ي بَرِي دَن قَبْدِي كَتُو دِي دِي يِيَك سُلَيْمَان حَضْرَت تَعَجُّب قَلُوْب دُو ب
- 14 لَقْمَا ن حَكِيْم اَيْنْدِي يَا حَكِيْم الزَمَان سِيْمَرُغ قَا ف نَه عَجَب سُو ر سُو يِلَدِي اَوَل
- 15 اَز دَر هَا لَرِي بُو عَالَمَه اِنْدُو كِنَه سَبَب نَدُو رُو ر كُو دِي كِي دِي دِي لَقْمَان جَوَاب وِي رُو ب
- 16 اَيْنْدِي كِه يَا سُلَيْمَان اَز دَر هَا نُو ك حَقِيْدَه سُو ر جُو قُدُر بَعَصِي حَكِيْمَا دِي رِكِر قَوْل اِدْرِي سِي
- 17 دَرِكِه اِيْدَر شُو ل اَز دَر هَا كِه كَر كَر دَن طُو غَا ر شَاَه مَهْرِي اَوَل وُر اَوَل شَاَه مَهْرَن نُو ك
- 18 اَوْرِيَه بَرِيَه وَ اَر دَر قَرِي كُو ن تَمَام اَوَل اِيْنِيَه شَاَه مَهْرَه كُو زَكَمَر تَجْنَكَم شَاَه
- 19 مَهْرَه بِيْدَا اَوَل وُر كُو رَه كِنَه نَا ر اَوَل شَاَه مَهْرَن نُو ك مِقْنَا طِي سِي حَر جَز مَر اِيْدُو ب كَنْدُو يَه
- 20 جَكْر كِه يَا صَمَان قَبْر كِي وَ مِقْنَا طِي سِي لَمَا شِي حَمُو رِي كَنْدُو يَه حَكْر كِي جَكْر
- 21 فَلَكِه اَوَل جِقَا رُو ر حَرَق اِيْدُو ب يِقَا ر بَرُو قَوْلَه بُو دَر كِه شَاَه مَهْرَه يِنْدُو يَغِي كِي

1 اول اثرها اتوب بعضي بري حرق ادوب كند بر قول بودر بر قول دايحي از درها نوك
 2 باوط مينا طيسدر و قتي كه باوط طوشكه قبا ركردن نان يقين كلك حرق
 3 ايلب يقار و بعضدر ميتدر كه بحر ظمانه ادا ر و اردر كه اول بلوتلر و ك اجندا
 4 اثر درها كر و ا اما كه صحيح اهل مذهب سنتي بودر كه و قتي كم ازدها يكيك طوغورر
 5 فرق كون تمام اول نجاف اول بر دن انوك شرفي دفع انكيبون حق تعالي يدي كو كرك
 6 فرشته لرينه امر ايدر اول اثرهاي زنجير اوب بعضي يا جوج ملكينه انزلر بعضي
 7 عنقا عالينه الدور كر با قيسن خداي رب العالمين باور **نظم**
 8 بلكومز بوقدر ر شهر يار غيب كسه بلز الا كر دكار بيله ديوب اولر خا موثر او حكيم
 9 و رصلاوت مصطفايه يادكار **نسخه** حكيم قولنجه لغمان
 10 حكيم بويله ديك يقين بلكي كه عنقا عالينه و ارن ازدها ربع مسكون عاليندن
 11 و ارمش اندن سلمان حضرت سمرغ ايدر يا عنقاي قاف جونكم غدا الدوكر نزيه
 12 كند و كز خبر و ير كل ديدي جواب و رب ديديكم يا بني الله جونكم ازدهاي
 13 دبلدك غداك الدق اما كه قناد اجوب وجدق فرق كون كجه و كندر فللك يوزنه جقوب
 14 كندوك شولقدد كوك يوزنه اوجوب جقدق كه سمرغ عالمي بن بر غلور قد
 15 كور نوردي اندن بر پنا كون دحي اوجدق كوردل كه ير يوزي كور غر عالم هو فان
 16 اولدي اندن بر نجه كون دحي اوجدق ير يوزينه نظر قلدق كوردك كير يوزندن
 17 و دريادن نشان بلور مر اما كه كوك يوزنك ادر لري كوزمون روشن كور نور و بر
 18 عجب دايحي بوكه كوك يوزي غايت روشن شويله كه كجيله كندوز فرق اولماز
 19 كجيه اولدوغن اندن بلكي كه اي طوغار و كدوري اندن بلور دك كون طوغار دي
 20 ولاكن كدوري ايني اولور كجه غايت صوق اولور دي و لكن اجلقدن غايت
 21 بوكلك شويله كه او حماغا طافتم قلدري اندن كو كومزدن الله تضرع اتدوك

1 فَاخِيَلَهُ بُوَفَيْرِي كِم اَكَا
 2 عَاثِقِيَه خُوِب كَلُوْن اُوْدِيَه
 3 اِي كَرِيْم ذُو الْجَلَال كَرِيْم ك
 4 اَحْمَد وِ مُحَمَّد هَا شِيْم عَرِيْب
 5 **سِلْمَان نَام بُو زَنْطَان بَشِيْجِي**
 6 **مَجْلِيْسِيْكَ ذِكْرِيْكَ دَر**
 7 سُرُوْدِيْن لِاَلَه حَدِيْثِيْم بَدِيْزِيْنِيَار
 8 حَسِي اَحْس حُوِي تُوْس زَلْف سُوْسِيْكَ
 9 بُو جَال بُو كَال دُو مَقَال نَطْقَه بَق
 10 قُو لِيَادِيْ سَاك عَاثِقِي بُو خَالِيْ نِيْكَ وَاوَر
 11 كَا وِسِيَار اَشِي بُو دَر اَن اِيْم جَانَا بِيْلِيْه
 12 لِقَان اِيْن عَاد اُوْل حَكِيْم اُوْسَاد نَقْلِيْجَه وَا فَلَاطُوْن يُوْنَا فِي
 13 يَنْشِي اِي دَلِك نَزْحَامِي نَا قِلَانِي مَخْتَار وِ مُحَمَّد نَزْحَامِي اُوْل وَصَلَه صَحِيْح حِكَايَتِي تَالُوْب اِيْدُر كَر اِه
 14 جُوْنِك سِيْمِيْج قَا ف قِيْصَه كِيْم بُو اَر اِيَه كُوْرِي سِلْمَان حَضْرَتِي دِي كِيُوْب هَزَار بَار كَحْسِيْن بَلِيْج
 15 بِيُوْر دَقْدُر صُكْرَه اَيْتِيْن كِيْم يَا سِيْمِيْج عَنَقْنَا وَايِي الْفَاطِيْ دَر رِيَارِي كُوْجِيْكَ حَسَن زِيْبَانَه عَجَب
 16 شِيْرِيْن نَانِيْكَ نَادِر اَلْوُقُوْع عَجَابِيْ عَرَايِيْب دَا سَتَان ذِكْر اِيْلَدِيْكَ كِي سِلْمَان لِيْجِي بِن بُوْنُكَ اَمْثَالِيْ
 17 اَمْكِح حِكَايَتِي صَحِيْح رُوَايَتِي دِكَلْدَم بِاللّٰهِ الْمَطِيْم اَشْبُوْس رُكْد شَتِكِي تَمَام اِيْلَه دِي كِيُوْب مَشْرَف اُوْلَاكُم
 18 دِيْجِيْكَ عَنَقْنَا دَعَا قَلْب اَيْتِيْ دِيْكَ **نَظْم**
 19 قَا قِيَانِيْ دُو لُوْكَ اِر سُوْر خُسْرِيْ خُوْر سِلْمَان دَر هِنْدَه خِرَادِيْ عَنَقْنَا قَا ف خِدْمَتُوْكَ يُوْر سُوْب اُوْلَه مَخْدَاكِيْ شِيْلُوْر
 20 **نَسِيْث** يَا سِلْمَان جُوْنِك مَلِك سُوْرِيْن اِيْتِيْدَم طَا قَتَم دَا جِي
 21 نَمَا دِيْكَ بِيْر اَشِيْ بُو قَا رُوْجِقَام هَا اَنْدَم كُوْكَ يُوْر نَدَان بِيُوْر نَد اِنْمَا بَا شِكَلْدَم نَا كِه وَا رَدُوْ عَنَقِيْه

1 سوزوب كوك بوزندن يير يوزنه ايناره وك اماكه انمسين جققندن تيز ايناردوك
 2 تاكه فلكدن براي مقصداري انمكلاه يريوزنه برعالم كورنديك دنجي يقين اينجك
 3 زبرجدن طاغلري قلاري كورندي جوئك اول طاع قلسنه اندك برعظيم اعاج اوزرينه
 4 فونق بري اول عالمه يتشورن پادشاه شكر اندك اندك اول عالمه نظر اتدوك
 5 كورنكم برعالمه كلشوز سيمع عالي كي دكل اماكه اول عالمه داخي يدي دريا ويدي
 6 اقاليم اجنه بر بلك قشجوز لوصارو كو كجين شكينه اماكه قدو قامتلري موزون
 7 و قوير و قلري قناد لري اوزون بر عظم موز كورب قجدلر اندك منطق الطير صبحه جارغوب
 8 ايندوك كير بز بو ولايته غريب كلدك جوكم سوزمنز اشدلر برقا ايجي دوب كدلر
 9 شجر طالي اوزرينه قشومنه فونديلر باش قيوب ايندركه ندي يارنن كلدوكر
 10 ملك ميز يا مرغان جنسي سيزك بز بو عالمه سزجلين هينتا و صلابتا و فونلوكور كمر
 11 يوقدر اندن جواب ويرب ايندك بز برعالمه كورنك اكا عالي سيمع درلو و بوندن
 12 غيري حق تعالينك عالي واري ديوب اوج اي مقصداري فلک يوزنه جقوب
 13 اوجدق بر بنجه قات فلکه يندك ملكوت نسا بيچين قولا غومزله اشدنك
 14 شوقدر يوكسك كندوك كه او حماغا لقا فونموز قالدوي سبندن كنه مكامن
 15 حلب ايدب يريوزنه ايندوك اماكه عالموموز يا و قللق ايندوكنر عالم اول
 16 عالم دكل امدي بز خبر و بروك كه بو عالم نه عالدر و بز دنجي سزجلين مرغان
 17 جنسي كور دو كمن يوق منطق الطير صبحه سين كملر درر و آد لروكزندور
 18 ديوب جشم كوش اولدي بس منطق الطير صبحه خبر ويرب ايندركه بو عالمه عالي همادرلر
 19 بوملكنده هادن غيري دنجي قوش جنسي بو قدر اندك ايندك غدا كورندينه ديوبوك
 20 بز دنجي غدا كنومر بزه فونلق ايلك ديدوك ايندركه بر مرغدا موز نسيم پليدور
 21 وير يوزينه دنجي انما زور اماكم كور غدا استر سكونر بو عالمه هيچ جانلو يوقدر

1 ذَبَابٌ وَمَكْدَنٌ غَيْرِي أَمَا كِدَكِزْدَةٌ بِأَلْفِ قَلْبٍ وَأَرْدُورَانِ زَهَارِي دِي وَادُورِزْ آكَرْ
 2 آنلري شكار ايدنه بورسكوز سزه غذا اولوركلوك كسترا لورم قوللا غوزلق ايدنه لورم
 3 مِهْمَا نَمُرْ سُرْ ضِيَا فِتْ قَلُوبْ خِدْمَتْ ايدنه لورم ديددي **نظم**
 4 عَاقِلْ اَوْلْ مِهْمَانْتَهْ خِدْمَتْ قِلَهْ خُوشْ ضِيَا فِتْ اَلْيُوبْ عَزَّتْ قِلَهْ جَاهِلْ اَوْلِكِمْ قُونَعَنْ كُورْ لَا مِيَه
 5 خِدْمَتْ ايدنه دونه اكا هنت قله **نست** يَاسَيْمَانْ جُونَكِمْ هَمَا
 6 قُوشْلِي بِنَهْ اَوْلْ جَوَايِي وَرْدِي نَفْسُومَرَهْ غِذَا وَرْمَكِي مَوْنِ اَوْجِدَقْ اَنْلَرْدِ اَجِي قَلَاغُورْلُقْ اَيْلِدِي
 7 تَاكِمِ اَوْلْ هَمَا اَلْمَنُوكْ مِجْمِي كِنَارِنَهْ وَارْدَقْ اَنْدَنْ دَكِزِيلَهْ كُوكْ اُورْتَا سِنْدَنْ قَنَادْ اَجُوبْ
 8 بَرُورَانْ طُودُقْ جُورَهْ يِكَا كُوزْ اُورْدُقْ اَنِي كُورْدْ وَكِيَهْ بُوْدِي يَارِي مِجْمِي طُوكْ وَسَطِنَهْ هِيچْ جَزِيرَه
 9 كُوزِكَمَا زِلَالِكِهْ اِكَمَرْ كُوزُورْ كُورْ صُويْلِي بِنْدَنْ جَقُوبْ بَرِ بَرِيلَهْ بِنَشِيوَبْ طُورْ رَعَجَبَا
 10 نَدْرْ دَرِكَنْ بِنَمْ اَرَكْ جِفْتَمْ سِيْمِغْ هُوَا يُوْرِنْدَنْ سُوْرُوبْ كَمَرْ اُوزْرِيَهْ اِنْدِي
 11 تَجْنِكِمْ قُونْدِي اَوْلْ خُودْ يِنِكْ اِمِشْ خَرَجْنَكْ عَطِيْمْ نَهْنَكْ اِمِشْ قِصَا جِيْلَهْ اِشْمَرْ سِيْمَرِغِي
 12 اَيْلَهْ طُوتْبْ صِفْدِي كِ عَمْرِي عَزْبَرِي اَخْرَادْبْ جَانِي شِيرِنِي اَوْلْ اَجِي دَكِرْ اُوزْرِيَهْ
 13 قِصَحْ جَنَكَا لِي اِحْنَهْ يِلَهْ وَرْدِي اَنْدَنْ جِنَكَا اَيْلَهْ خَرَجْنَكْ بَاشْ جَقَارْبْ مَفَانْ كِي اَغْزَنْ
 14 اَجْدِي بَرْلَقَهْ كِي سِيْمَرِغِي اَغْزِيَهْ اَلْوَبْ يُونْدِي اَنُوكْ اَوْلْدُوكِنَهْ اَهْ اَيْنْدَرْ اَهْمْ دَخَاتِنْدَن
 15 نَلَكْ يُوْرِي سِيَاهْ اَيْنْدَمْ **نظم** بِنْدَنْ اُوزْ لَهْ يِقْدَرْ زَجْرَحْ كُجُورْ كْ هِيچْ اِي
 16 كَرِ اَشْتَرْدَرْ اُورْدُوبْ يَا كُوزْ قَالَا كِي يَا كُوزْ لُقْ كِي يَارِشْمَرْ اَلَا خَالْتَهْ كِمْ لَهْ لَهْ كَرِ صِلَهْ يِقْدَرْ اَنُوكْ بَكْدِي
 17 يَاسَيْمَانْ جُونَكِمْ اِشُوي اَوْلْ يِنِكْ يَدِي نِجَهْ زَهْمَانْ فَرِيَا دُوَاهْ **نست**
 18 اَيْنْدَمْ عَاقِبْتْ اَنِي كُورْدُوكْ دَكِزْ اِحْنَدَنْ بَرِ عَطِيْمْ اَنْدَرْ هَا بَاشْ يُوْقَارُوجِ قَرْدِي هَمَا نَدَمْ
 19 اَوْلْ اَجُوعْلَهْ دَكِزْ يُوْرِنَهْ اَنُوبْ اَنْدَهَا يَقِيْنَاغُومْ اَلْدَرَا يِلَا نَجِيْلْ اِلَاَنْ اُورْبْ اَلْوَبْ
 20 كِدَكِي عَالِي هَمَا اُورْزِنْدَنْ اَلْوَبْ اَوْلْ اَوْلِكِي مَنْتَهَا شَجْرَكْ اُوزْرِيَهْ وَارْدَمْ قَنَادْ
 21 بَكُوبْ سُوْرُوبْ اَغَاچْ اُوزْرِيَهْ اَيْنْدَمْ بَرِ مَنْتَهَا عَطِيْمْ طَالْ اُوزْرِيَهْ قُونْدَمْ اِشْمَرْ اَجُوعِيلَه

- 1 اَوْلَ عَظِيمٍ لَهْفَكَ بِنَجَّةٍ اَوْ رَبِّ دُنْدُرٍ لَهْفَهُ لَقَمَهُ اَيْلِيُوبُ يُوْنُسُ يُوْنُسُ يُوْنُسُ يُوْنُسُ يُوْنُسُ يُوْنُسُ يُوْنُسُ
 2 اَنْدُرُ رِزْقِي وَيَرْبُنْ رِزْقِ عَالِمِهِ شُكْرًا اَيْتَدْرُ اَنْدُنْ بُوْهًا تُوْشَلِرْ نَهْ كِهْ بِيْكَافَلَاغُوْرُ اَوْلَشَلِرْدِي
 3 اَيْتَدْرِكِهْ هَيْجُ سِرْبَكَا مَوْلِيْ اَوْ لِحَقِّ كِبْ بُوْجِي كِهْ يَا لِكُوْرَلِقِ اَللّٰهُ يِرَاشُوْرُ وَاَحَدُ
 4 لَاشَرِيْ كُدْرُ نُوْلِيْدِي بَرَقَا جِكُوْرَبَكَا مَوْلِيْ اَوْلِيْدُوْرُوْرُ وَاَرْبُ سِيْمِغْ عَالِيْنَهْ كِيَهْ يَدُكَ
 5 اَوْلَ عَالِيْدِ اَيْجِي تَفْرِيْحُ قَلِيْدُوْرُوْرُ دِيْجُكَ قَرِقِ اَلِيْ مِقْدَارِي هَا بِيْكَ مَوَافِقِ اَوْ كُوْبُ يُوْلِدِ اَشْ
 6 اَوْلَهْفَهْ رِضَا وِرْدِي اَنْدُنْ اَوْلَ اَنْدُرْ هَا نَكْ بَرِيَا نَ سِيْنِ قِيْبَاغَهْ اَوْ بُ غِدَا كَتُوْبُ
 7 كِتْدُكَ اَوْ جِدْقُ شُوْلُ قَصْدُ اَوْ زِيْنَهْ كِهْ عَالِي سِيْمِغَهْ وَاَرْبُ بَرِيْغِي اَشْ بُوْ كُوْبُ عُمُرْ
 8 سُوْمُرْ اَتْمَا كِهْ تَقْدِيْرُ بَرِيْ تَا كِيْ تَدِيْرِي بُوْرَبُ رَاسْتُ كَتُوْرَمَدِي نِيْهُ اَوْ جُ اَي تَمَامُ يَا سَلِيْمَانُ
 9 كِهْ اَوْلَ فَلَكَ يُوْرِيْنَهْ اَوْلَ هَا لَوِيْلَهْ اَوْ جُوْبُ كِنْدُوْلُ شُوْلَقَدْرُ اَوْلِدِي كِهْ كَرْنَهْ نِيْمَهْ
 10 يَنْدُوْكَ اَنْدُنْ اَبْحَقْدَقْ دِيْجِي غَايْتُ بُوْ كَلْمُرْ اَلَا هَا قُوْشَلِرْ نُوْكَ دَرْدِي بُوْغِدِي زِيْرَا كِهْ اَنْلُوْكَ
 11 غِدَا يِي كَرْنَهْ نِيْمِدِي جُوْ نَكِهْ بِنْ خَا ضِرْ اَوْ لَنْ غِدَا يِي دُوْ كَنْدُرْ طَا قَتْمُ لَهَا قِ اَوْلِدِي اَنْدُنْ
 12 دِلَا دُمَكِهْ بَرِيُوْرِيْنَهْ اَيْسُرْ اَمِيْدُ وَاَرْكِهْ سِيْمِغْ عَالِيْبِي بُوْ كُرْ بُوْ نُوْكَ اَوْ زِيْنَهْ نِيْتُ اَيْدُبُ
 13 هَا لَرَكِهْ بَرِيُوْرِيْنَهْ اَيْنَا نَكْ كَا هُ بَرُوْ اَنْ قَلْقُوْبُ دُوْ مَزْدُكَ عَا قِبْتُ شُوْلَقَدْرُ اَيْنِدُوْكَ كِهْ
 14 بَرِيُوْرِي دَرِيَا كِي كُوْرُنْدِي شُوْلُ بَرِيَا مِثَالُ بَرِيْنَهْ نَهَا نَ دِيْجِي بَرِيُوْرِيْنَهْ اَيْنِيْجُكَ عَالْمُ
 15 كُوْرُنْدِي مَا حَصَلُ يَا سَلِيْمَانُ فَصَهْ بَدْرَانُ قَلْبَا كُوْمُرْ بَرِيَا كِهْ كَلُوْبُ اَيْنِدُوْكَ كِهْ اَنْوُكَ دَاغِي
 16 يَدِي دَرِيَا يِي وَيَدِي اَقْلِيْمِ وَاَرْ اَتْمَا كِهْ اَغَا جَرِي اَبُوْسُ وَاَيْبِي اَوْ تَلُوْ اَغَا جَرِي بِيْشِي وَاَرْ مَا قَلْرِي
 17 رُوْ اَنْ اَوْ بُ اَقَارُ اَتْمَا بَرِيَا يِي عَالْمِدْرَكِهْ اَيْسِدُنْ وُجُوْدُ عَرَقُ اَوْلِدِي اَنْدُنْ بَرِيْمَنْهَا
 18 شَجَرُ طَالِهْ اَنْوَبُ قُوْنْدُرُ وَاَكِنْ بُوْ هَا قُوْشَلِرْ بَرِيُوْرِيْنَهْ اِنْمَا دُرْ اَغَا جِهْ دَاغِي قُوْمَا دِيْلُرْ
 19 بَرُوْ اَنْ طُوْرِدُرْ اَنْدُنْ بُوْ عَالْمَهْ نَظَرُ قَلُوْبُ كُوْرُدُ كَلْمُهْ بُوْ عَالْمُ دِيْجِي بَرِيَا لَمْدْرَكِهْ نَهْ هَا عَالِيْنَهْ
 20 بَكْرُوْرَهْ عَالِي سِيْمِغَهْ بَكْرُوْرُ عَجْبًا بُوْ نَهْ عَالْمِدْرَدِي بُوْ فِكْرُ اِدْرَكِنْ نَا كِهَا نَ اَيْبِي
 21 كُوْرُدُ كِهْ بَرِيْلُوْكَ قُوْشَلِرْ كَلْمِي غَايْتُ مَعْتَبِرُ اَوْ بُوْرُوْرُنْدُرْ نَهْ بِيْكَ بَرْدُ لُوْ يِي وَاَرْ

1 وَكَنْدَرْدِي اَوَّلَقْدَرِ اَوْدَرِكِه هَزِر بَرِسَنُوكِ كُوْدِي قَرَا طَاغَ بَكْرَرِ وَ قَنَاد لَرِي
 2 بَمِرْ حَلْمَانْدَن جِقَان قَرَا بَلُو طَر مَانْدِي هَر بَرِسَنُوكِ قَنَادِي بِر بُوْرِن بُوْرَر وَ بَرْدِي عَجَبْت
 3 بُوَكِه يَا سَلْمَان بُوْرَسُوَكِ دَلَا كَرِي نِه بِل كَرُوْر آرغُونُوكِي بِيَك بَرْدُو كِنْدَن اَوَان وَ بِرُوْر جُو نَكَم
 4 يَقِيْن كَلُوْب بَرِي كُوْدِر جُوْن تَعَجُّب بَلُوْب طُوْر دَر اَنْدَن بَرِي اِرُو كَلُوْب مَنطِقِ الطَّكِيْر
 5 دِلْبَجِه سَلَام وَ بَرَب اَيْتَدِي كِه يَا مَرْغِي عَجِيْب نِه خُوْب شَكْل شَمَائِلُوكِ وَ اَر نِه عَالَمْدَن
 6 كَلْدَكِ كِه بِرَسَنُوكِ مَانْدِي شَاهِ مَرْغَان كُوْرَد وَ كَمَر يُوْق يُوْقَتِه كَمَرُو بِيُوْف
 7 مَلَكِ سَلِيْم بُوْنَه حَقْ خَذ مَنبِي كَلْدَكِ دِيْدِي جَوَاب وَ بَرُوْب اَيْتَدَمَكِه يَا مَرْغَان
 8 بَكَا سَمِيْع دِر كَر كُوْر قَاف عَالِي دِر لَر بَر عَالَمْدَن كَلُوْرِيْنِي كِه اَكَا عَالِي عَنَقَا دِر لَر بِر
 9 نِيَجِه سَمِعَلَر اَنْفَاق اَنْدُوَكِ كِه عَجَبَا حَقْ تَمَائِلِيْنِيك بُو عَالِي عَنَقَا دَن غِيْرِي عَالِي
 10 وَ اَرِي بُوْتِي بَرِي خَا مَز دِيْدِي كِه بَر غِيْر عَالَم وَ اَر مَشِي بَر نِشَان اَشِيْدِيْدَكِ بِر مَوْز
 11 اَيْتَدِي كِه بَن بَر سَر طَا بَر كُوْرَد مَكِه سَلْمَان بَر جَانَه بُوْرِي سَكُوْن عَالِي نِه اَر مَشِي
 12 نِيَجِه بُوْنَك اَمْتَالِي عَالَم لَر كُوْر مَشِي دِيُوْب خَبَر وَ بَر نِيَجِه اَوْ سَر طَا بَر وَ اَر دُقَا مَا حَصَل
 13 سَر طَا بَر كِ سُوْرِي وَ بَاشَانْدَن كَمَن سَر كَدَشِيْنِي سَر حَمَلَه سِيْن حِكَا يَت وَ هَا عَالِيْنِي
 14 دَاخِي رُوَا يَت وَ اَيْشَمْدَن يُوْلَدَا شَمْدَن جَدَاد وَ شَدُو كِي تَقْرِيْر قَلُوْب دُوْر اَلِيْنْدَن
 15 شَكَا يَت اَيْلَمَر قَمَنَكِم اَوْل عَظِيْم قُو شَر بِنَم سُوْرِي اَيْشِيْنْدَلَر تَعَجُّب قَلُوْب
 16 كَلُوْب بَنُو مِلَه كُوْر شَدَلَر خَال خَا طَر صُوْر شَدَلَر اَنْدَن بَر قَا بِي وَ اَرُوْب فِيل وَ كَر كَلْدَن
 17 قِيْنَا قَلَرِيْن اَوْلَبُ كَتُوْر دَر بُوْضِيَا فِت اَنْدِيْلَر جُوْن كِه طَمَا مَدَن مَرَا دُمَجِه يِدُمَر
 18 اَنْدَن اَيْتَدَلَر كِه بُو سُو كَلَه كَمَن قُو شَجُو عَزَلَر حُبُو بَا تِي كَتُوْر لُوْمَر كِه اَنْلَر دَاخِي
 19 ضِيَا فِت اَوْلَه دِيْدِي جَوَاب وَ يَد مَكِه اَنْلَرُوَكِ غَدَا حِي كُوْرَن نِيْمَدَد وَ دَلَر نِيَجِه
 20 خَالِي تَسِيْح اِتْمَلَكَن غِيْرِي سُوْر لَمَزَر كِي مَن وَ كَنْدُوْدَه **نظم**
 21 اَنْلَرُوكِ اَيْمِي دُوْرَر بِلْجَلْ هَا جَلْمُوَكِ تَسِيْحْدَن اَم خَدَا بِيْن قُوْمَرُوَكِ بُوْرِنَه اَوْلُوْر بُوْلَا ر

1 کز بادینیم اولور غذا **نسیب** تجنکم یانبی الله بوسوز که
 2 ایشندلر بکایت تجب ایدلر اندن بن ایتدیم یا مرغان سین حالیزی تفریر ایلدک نه عالمدن کلدر کمنری
 3 سولکک اما نیردی خبر و پروک بو عالمه نه عالمدن وسیزکن نه جنس مرغان در لر جواب
 4 و در لر بو عالمه عالی قنوس در لر و بزمر جنیموز ققنوسلر طبطلودر بوسن دیدوکک
 5 عالمری بز ایشمدوک بو عالمدن غیردی دنجی عالم و ایدر وغین دنجی فیکر انمادک هان
 6 کار کسبومز بو عالموک کوهستانخده پیل بهر و نهنگ جوغ اولور انلری شکار
 7 ایدوب نفسون غذا و پرور در بلونجه خالقوک شکرین قیلورز اما که سن بوننه
 8 مقیم اولوب فلورسک سا اولنجه خدمت فلام و سنی ارامزده پادشاه نصب
 9 ایدلور سر جملموز امر و که فرمان اولور دیدیلر بر نیجه کون انلر و کله اول عالی
 10 سیران ایلدور اماک زیاده اکلنک اول لجه کلوب کدن ها قوئجو غزلری رنجینه دل
 11 الوب بکا ایتدیلر که یا سیمغ بز سنوک سوزوکه اویدق و کلموزدن جدا دوشدک
 12 بو عالموک هواپی داغی غایت اینی بزمر غذا موز کن نسیمدن بو عالمدن در لک قلمایوب
 13 هلاک الورز کل بزومله موافقت قل بن پیشی روا اولغل اوجوب فلک یوزنه جقا لور
 14 وقت اولاکه عالموز کور اولور عالمو عالماموز وارپ ایشدوست بولوب عمر سوه وز دیدلر
 15 انلر ایله دیمک بندجی سوز لر ندن جقیوب کدر اولدق سفر نیت ایدب کدر اولنجاق
 16 قرق الی مقدری ققنوس قوشلری بزمله یله کله که نیت ایدلر اول عالمری تفریح
 17 ایدلر دیوب سفر بر اغن کور لر یرقلاری داغی بوسم هر بری بر فیل بر کدر کدان
 18 یدوکلر دن صکن هر بری بر فیل بر کدر کدان قینا قلرینه الوب کور تر دلر بنداجی
 19 نفسومه غذا و بر ب صکن صاخ قینا غومه بر نهنگ وصول قینا غومه بر پیل الوب
 20 قناد اوجوب هار یله و ققنوسلریله فلک یوزنه اوجدق اولقدد بوسکک اوجدق که
 21 اول عالم کورنر اولدی اماک پر یوزی کور اور تا سنده بر غلدر مقدری کور نور دی

- 1 بِرَيْحَةٍ كُونِ دَاخِي اَوْجُوبِ يَرْيُوزِي نَظَرِ اِنْدُوكِ اِنْدَنِ يَرْيُوزِي نَظَرِ اِيْدُوبِ كُورِدُوكِ كِي بِرِ
 2 يُوْزِي هِيْجِ كُورِ نَمَازِ عَالَمِ يُوْزِي دَرْيَا وَ اَسْتُوْمُرِ اَسْمَانِ كُورِ كُورِ وَ بِرَيْحَةٍ كُونِ دَاخِي
 3 اَوْجُوبِ نَظَرِ قَلُوبِ كُورِدُوكِ كِه نَه يَرْيُوزِي كُورِ نُوْرُ وَ نَه دَرْيَا كُورِ نُوْرُ اَمَا كِه عَالِي
 4 طُوْمَانِ كُورِ نُوْرِ بِرَيْحَةٍ كُونِ دَاخِي كِتْدَكِ تَا كِمِ زَوَادِ مُوْرِدِ وَ كَنْدِي لَهَا قَقْمُوْرُ
 5 قَالِدِي تَا كِمِ كَنَه نَسِيْمِ اِيْرِ شِدُوْكَ بِلْدُوْكَ كِه اِنْدَزِي قَارُوْ جَمْعًا لَهَا قَقْمُوْرُ يُوْقُدُرُ
 6 اِنْدَنِ يَرْيُوزِي اَرْمَا كَا بَشَلَقِي كُوْكَوْمُوْرِدَنِ بُوْجُرِكِه هَا عَالَمِيْنَ بُوْلَمِ وَ قَقْمُوْسُ
 7 قُوْشَرِي كَنْدِ عَالَمِيْنَ اِسْتَلِرُ نَا كَا هِ بِرَيْحَةٍ كُونِ اِيْنَا رِي كَنِ يَرْيُوزِي دَاخِي مَعْلُوْمِ
 8 اَوْلَايِ بَرُوْكَوْلِ صُوِي اُوْرْتَا سِنْدَه يَدِي قَاتِ قَلَه كِي كُورِنْدِي جُوْنِكِمِ دَخِي يَقِيْنِ
 9 اِيْدُوكِ بِرِ عَالَمِ كُورِنْدِي كِه نَه قَقْمُوْسُ عَالَمِنَه بَكْرُ وَ نَه سِيْمِرْغِ عَالَمِنَه بَكْرُ وَ نَه
 10 هَا عَالَمِنَه بَكْرُ دَرُوْ دَرُوْ جَا نُوْرُ لُطَا غَلِرِنَه يُوْرِيُوْبِ وَ اَنْوَاعِ دَرُوْ عَجَايِبِ عَرَايِبِ
 11 قُوْشَلِرِ بَرُوْازِ اُوْرُرُ وَ اِيْرِ اُوْرُلَرِي جَنَّتِ اَرْمَا خِي كِي رَوَانِ اَوْلُوْبِ اَقْرُ وَ كِيَا هِي
 12 سَبُلِ وَ مَعْنِ وَ زَعْفَرَانِ بِيْمِشِي يِيْرِ يُوْزِي سَبِنِ حَضْرَا اُوْرْتَمِشِ جُوْنِكِمِ كَلُوْبِ بُوْطَاغِ
 13 قَلَسِنَه قَرَارِ قَلِدَقِ اِيِي كُوْدِكِ كِه طُوِي يِشَلِ اَخْرِي بُوْرِي نِيْزَلِ اَوْ شَا جُوْقِ
 14 قُوْشُوْغَلِرِ بَرُوْازِ اُوْرُبِ اُوْجَارِلِرِ اَمَلِكِمِ فَصِيْحِ اَلْمَا لَرِي وَ اَرْمَلِيْنَ طُوْطَا قَلِرِنَدَنِ
 15 شَكْرِ اَفْشَا نَقِيْلِرِ اِيْدِرِلِرِ اَتْلُرِكِ بَرِ قَا جِيْنِ قَا مُوْرَه دَعُوْتِ اِيْدُوبِ سُوْاَلِ اِنْدُوكِ
 16 بُوْعَالَمِ نَه عَالَمِدُرُ جَوَابِ وَ رِدِرِلِرِ كِه بُوْعَالَمِ رُبْعِ مَسْكُونِ عَالِمِي دَرِلِرِ نَسِيْلِ اَدَمِي اِلَه
 17 مَالَا مَالِدُرُ وَ بَحْرُوْبِرِي وَ اَرِدُرُ بِيَكِ بَرِدِرِلُوْ اَتْمَتِ وَ اَرِدُرُ وَ اَدِي نَسِيْلِدَنِ يُوْزِي كُوْبِ
 18 دَرِتِ دَرُوْ مَخْلُوْقَاتِ وَ اَرِدُرُ جُنْدِكِمِ بُوْ سُوْزِي اَلدُوْفِ اَللّٰهَكِ اَمْرِنَه رِضَا وَ رِدُوْكَ كُوْرِ
 19 اَلْبُرْكَ دَاخِي بُوْ لَاتِي دِكُوْرُ كُوْ اَلْبُرْكَ قَلَسِنَه مَقَامِ طُوْتِدَقِ قَقْمُوْسُ قُوْشَرِي
 20 هِنْدُوْسْتَانِ مَمْلَكَتِنَه مَكَانِ طُوْتِدِرِ اَمَا كِه هَا قُوْشَرِي بُوْعَالِمِي بِي كَمِيُوْبِ
 21 يَرْيُوزِي اِنْمَادِرِ اَوْلِ وَ قَقْدِي بَرُوْبِرِلَه كُوكِ اُوْرْتَا سِنْدَه بَرُوْازِ اَتْمِكِه دُوْرُ

1 غَدَايِ هَوَايُوزِنَه كَنَه نَسِيْمِدَر هَوَايُوزِنَه يِرْدَلَر وَهَوَايُوزِنَه طَوْرَر كَر
 2 اَوْلَا يِنَجَه يِن دُو شَمَزَلَر وَدَجِي قُقُنُوس قُوشَلَرِي اَوْل وَفَتَدَن بَرُو هِنْدُو سَتَانَه
 3 نَسَلَرِي وَرَدِي بِنْدَجِي يَا سَلِمَان اِكِي يَا وُرُو يَا وُرُو لَدَر اِنْمَا كِه بُو عَالَمَكْ هَوَايِي
 4 مَخَالِف دُو شَمَكِيَن قَنَادَلَرِي يَتَلُوبُ بِنْمَكْدِي اَوْ جَمْعَا طَا قَتَلَرِي يِنْمَكْدِي بِنْدَجِي شَوْل
 5 اَمِيْدَلَه اَنُورْدُم كِه بُو اَسِكِي جَهَانَه بَر تَانَه سَلِمَان كَلَه نَبُوْت تَحْتِنَه سَوَار اَوْلُوبُ
 6 قَاَف عَالِنَه كِر جَك بِنْدَجِي بِيْلَه اَلْوَب كِيَه تَا كِر وَارُوبْ عَالِي سِيْمَرِي بُو كَم
 7 جُو قُ شُكْر اَللّهِ كِه سَن سَلِمَان حَضْرَتَه يَتَشَدُّوْر اَمِيْدُوْر اَز مَر كِه سِيْمَرِي عَالِنَه كِر وَاَرَدُ
 8 **نظـ** وَا رَايْمِيْدُر شَكْرِيَن قَا فِه وَرَا مَر دَوْلَتَكْ اَوْل دِيَا رِي بِن كُودُر
 9 بِيْلَه دِيُوبُ يَكْن اَوْلِي غَرِي قَا فِ وَيِرْ صَلَاوَت اَحْمَدَه دَا خِد بَر مَر **دِيْتَا اَمَن هَاهِد مَحْضَرَت**
 10 حَكِيْم قُو لِنَجَه جُو كِم سِيْمَرِي قَا فِ سَر كَد شِنْدَن قَضُو **سَلِمَان وَ اَمْرَه زِيَا مَه اَفْرَا سِيَا**
 11 بُو اَرِيَه كِم كُودُرِي اِنِي كُودُر لَر غَرَاب كِه جَا سُو يِدُر بَر اَجُوبْ اَوْ جُوبْ سِيْمَرِي نَظْرِنَه
 12 كَلَرِي يُو زِيَه سُو دِي مَنطِقُ الطَّيْرَه اَيْتُرِي كِه هُدْ هُدْ وَ عَقَابْ كَلِي يُو رَر دِي نِيَجْ
 13 نَا كَاه اِنِي كُودُر لَر كِه هُدْ هُدْ وَ عَقَابْ وَ هَر اِهِي غَرَابْ هَر بِي رِي بَرُو بَال اَجُوبْ
 14 بَر بِي رِي كَجُشُوبْ هَوَاي قَنَادَن سُو زُوبُ يَه اِنْدَلُر قُوشَلَر صَفِيْنَه دِي وَا يِي سَلِمَانِيَه قُو نِدَلُر
 15 هُدْ هُدْ نَا مَه اَفْرَا سِيَا بْ اَغْرِيْنَه تَا جِ اَدْ هِي بِي بَا شِنْدَه وَ خِرَقَه ي شَاهِي سِي اَكْنِنْدَه
 16 اَنْدَن سِيْمَرِي قَا فِ حَضْرَت سَلِمَانَه هُدْ هُدْ كَلْ وُكْن عَرْض اِيْدُوبْ نَا مَه تَحْت
 17 مَر كَزَنَه اَلْتَمَكْ كِه لَجَا رَت اِسْتَدِي اَنْدَن هُدْ هُدْ بَر اَجُوبْ اَوْ جُوبْ تَحْت پَا يَه جِقُوبْ
 18 دَجِي صَاغ قَنَاد جُو غِيَن غَا ذِي لَر عَلِي كِي يُو قَا رُو قَلْدَرِبْ وَ صُوْل قَنَادِيَن دَا خِي سَجَادَه
 19 زَهَاد كِي يَر يُو زِيَه صَلَرِي سَرِي رَا وُرَه يُو زِيَن سُو ر يُو رُكْ نَبُوْت تَحْت كِنَارِنَه
 20 نَا مَه اَفْرَا سِيَا بْ قُو يَبْ دَجِي قَجِيَن قَجِيَن دَجِي يِنَه بَر يِنَه كَلَرِي دَجِي يُو زِيَن يِرْدَن
 21 كُتُورِبْ سَر بَرْدَن سَر قَلْدُورِبْ سَلِمَانُوكْ دَوَام دَوْلَتِنَه وَ اَيَام رَفْعِنَتَه دُعَا وَ شَنَا

١	يَكِينَهُ بِيَسْتَرْ قَصَابُكَ بِرِيْسِي	فَلَمْ عَمَّرْ دَرَسَهُ لَعْدَا كِي جِهَان	كَشَكَرْتَنَ طَوْلَهُ تَأْمَلِكُ جِهَان
٢	صَيْدِ اِيْدَرِ سِيْمَرْ عِي صِيَادِ وَشِي	قَيْدِ اِيْدَرِ جَوْقِ لَشَكَرْكَ جَلَادِ وَشِي	يَا كَفَنُ طَاقِ كَرْدِ نَوَا كَلِ بَكَا
٣	كِرْ عَرَبِ مَلِكِي وَيَزْ كِي وَرِ سَكَا	تَخْتِكِيْلَهُ خَانِكِ وَرَارِ مَعَان	قِيْلِيْمَهُ وَرِيْمَا يَنْ تَنَا كِه جَان
٤	يُقْسَهُ لَشَكَرْ جَا كِه وَرْدَمِ اَوْشَكَا	كِرْ اَوْرِدِ دَشْمَانِ قِيْلِيْجِ دَوْشَكَا	اَوْ قِيْوَبِ فَا مَرِ اَدْرِ سَكِ كَرِ عَمَلِ
٥	دَوْلُو كَا كَلِمِيَا هَرْ كَزِ خَلِكِ	كِرْ نِيْصِيْتِ طُوْتَمَرْ سِيْكَ يَا عَرَبِ	فَا حِ وَتَخْتِكِيْلَهُ اِيْلَا كِ تِيْلَمِ خَرَبِ
٦	بُوِيْلَهُ دِيْوِيْبِ نَامَهُ اَفْرَا سِيَابِ	اَخِرِ اَتَشِ سُوْر كَرِيْنِ اَوْ يِ خَرَابِ	شَهْ سِيْمَانِ اِيْتِ زَيْبِ قَا خَرِ قِيْتِي
٧	اَلِدِرِ وَرِشِ اَوْلِ زِمَانِ شَا فَرِ قِيْتِي	دَهْ كِه اَمْدِي قِضَهُ نَادِرِ يَا جَان	وَرِصْلُوْتِ مِصْطَفَا يَهْ اَوْلِ زِمَانِ
٨	نَسِيْد		
٩	حَكِيْمِ قَوْلِيْنَهُ جُوْنِ كِمِ سِيْمَانِ حَضْرِي عَلَيْهِ اَلْتَلَارِ		
١٠	اَفْرَا سِيَابِ كَا نَا مِيْنِ كِرْ كُوْشِ اِنْدِي غَا يِيْتِنَهْ غَضَبِ كَلُوْبِ اَوْنِ اَكِي سِيْطُوْكَ بَكْرِيْنَهْ اَمْرِ طِيْتِيْدِي كِه		
١١	جَنِكِ اَفْرَا سِيَابَهْ جَمْعِ اَلْوَبِ سِيْنُوْبِ قَلْبِيْ اَوْ زِيْنَهْ جَنِكِي سِيْمَا يِنْدِرِ دِيُو تَلِيْبِيَهْ اِدُوْبِ		
١٢	سُرُوْرِ سَا طِيْلِيْ كِرْ دِيْجِي جَنِكِ رَا كِنِ حَاضِرِ مَهْمِيَا قِيْلِيْ اَرَا نَدِ سِيْمَانِ طُوْنُوْبِ خِيْمُو خِيْمَهْ سِيْنَهْ		
١٣	كَلُوْبِ جَبَهْ وَجُوْشِ نَلْرِي كِيُوْبِ بَا شَطْرِيْنَهْ اَشِقْلَرِيْنِ اَوْ رُوْبِ وَبِيْلَرِيْنَهْ خَجْرُ صُوْقُوْبِ		
١٤	قِيْلِيْ كَرِيْنِ سَمَائِلِ بَعْلُوْبِ قَوْلَرِيْنَهْ قُوْلَجَا قِ اَوْ رِنْدَلَرِ اَوْزِ اَلْتِيْ پَارِ جَنِكِ اَلْتِيْ اَوْ سَتَلَرِيْنَهْ		
١٥	كِيُوْبِ كُوْمُوْكَ دَمُوْرِ بُوْرِنْدَلَرِ اَوْجِ سِيْ كُوْرِدِ مِشْقِيْ يَا يَلَرِيْنِ تُوْرِيْنِ اَوْجِ قَنَلُوْبِرِ اَيْقَلُوْ كَمَلِيْنِ		
١٦	طُوْطَقَلُوْ بَلُوْرِنْدَلُوْ كَمِشِيْ سِيْلِكُوْ سِيْمِجِ يَلِكَلُوْ قِيْنِ اَعَا جِيْ اَوْ قَلَرِيْنِ قُرْبَانِ قُوْبِ		
١٧	كِيْشِيْ اِنْخِرِنْدِنَهْ قُوْدَلَرِ وَعَشْفَرِ دِلْدُوْلُ صِيْفَتُوْ پِيْلِ قُوْتُوْ كَرَا كَتِ شُوْ كَلُوْ		
١٨	بَرْقِ رُوَاهِنِ فَا حُوْنِ يُوْرِيْ كِيْ يُوْرُوْكَ اَشَقِيْنِ اَتَلَرِ زِيْنِ عِيْنَانِ اَوْ رُوْبِ لِيْجَا مِيْنْدَرِنِ اَبِيْرِ		
١٩	قَا شِيْنَهْ قَنَهْ قُوْدَلَرِ وَعَلْمَا دَا كِيْ خِصْمَهْ نَصْرَتِ بُوْلَا غِيْجُوْنِ اَوْنِ اَكِي يِيْكَ مِعْجَزَاتِيْ ظَا هِرِ اَوْلَشِيْ		
٢٠	اَنْبِيَا اِخْلَا صِلَهْ حَقَهْ طَاعَتِ قَلُوْبِ قِيْلِيَهْ قَرَشُوْ دِرْ جُ كُوْبِ اَوْ زُوْدَلَرِ اَدَمِ صِيْنِي		
٢١	وَنُوْحِ نَبِيْ اَبْرَاهِيْمِ خَلِيْلِ وَمُوْسَا يِيْ كَلِيْمِ وَدَاوُوْدِ اَرُوَا جِنَهْ صَلَوَاتِ كَتُوْدَلَرِ		
٢٢	سِيْمَانِ حَضْرِيْ دَا كِيْ خَلُوْتِ خَاصِنَهْ وَارَبِ عِبَادِيْ حَقَهْ يُوْرُ سُوْرِبِ نُوْرَاتِ زَبُوْرِ		

1 تَبِخْ تَوَحِيدَهُ دِيُو شَيْطَانٍ بِيُو نَظْفِ يُوْبٍ نَمَارِ بِيَانِ مَشْغُولِ اَوْلَايِ **نظـ**
 2 حَضْرَتِ قَاهِرِ سُلَيْمَانَ صَحْبِكَ قَلْبِي نَمَارِ قَائِمِ الْمَلَكَاةِ نَالِ الشَّرِّ لِمَا لَدِي عِيُوْبِيَا نَزْ جَنَكِهْ حَاضِرِ اَوْلَايِ جَمَلِ سُرُوْرَانِ مَرْكَشَانِ
 3 كُوْبِ رَدِ شَمْنِ مِرَاغِ صَفِ يَكْدَهْرِ سُرُوْرَانِ **فَقِهْ عِيُوْبِي جَاذُو اِغْوَا كَرْدَنِ شَيْطَانِ سَحِيْمِ**
 4 حَكِيْمِ قَوْلِيْجَهْ جُوْنِ كَمِ لَشْكِرِي سُلَيْمَانَ جَنَكِهْ حَاضِرِ اَوْلَايِ سِيْمَرِ غِي قَافِ دَاغِي قَفْقُوْبِيْجَهْ
 5 وَرَحْنَهْ قُوْشِيْجَهْ وَ مَرْمِي رَحِيْجَهْ وَ جَمِيْعِ اَلْيَارِ اَوْلَايِجَهْ شَاهِيْزِ وَ سَهْبَا زِ سَنَفُوْرِيْجَهْ عَاجِزِي
 6 قُرْبَالِ وَ بَلْبَانَ وَ طَيْرُوْ وَ بِيْرِيْجِيْجَهْ اَوْلِ كِيْجَهْ سَحْرَاةِ بَرُوَاكِ قَلْفُوْبِ اَوْجِدِلِرِ فَلَكَ يُوْرِيْجَهْ
 7 بَرَا جُوْبِ بَرُوَا زِ اَوْ رُبِّ كَجِدِرِ هَمَّ نِيْكَارِ اِيْلَهْ كُرْ هَمَّ اَفْوَا سِيَابِ جِرِيْنِ كُوْرُبِ خَبِرِ
 8 بِلَا لَوِ سُلَيْمَانَ دَلِ كُوْرُكِرِ اَدَمِ قُوْبِ اَمَّا بِيْرُ قَهْمَرِ اَزْ جَانِبِ عِيُوْبِي جَاذُو يَهْ
 9 كَلْبِي نِيْتَارُو اِيْتِ صَحِيْحِ بُوْدِرِ كِ ضَحَّاكِ مَارِي سَمَانِدَهْ بَر جَاذُو وَ اَرْدِيْجِهْ اَكَا خُوْنُخُوْرِي
 10 جَاذُو دُرْدِي شُوِيْلِكِمِ سَحْرِي اِيْلِيْدِنِ اَبِنْدَا اَوْلِ جَاذُو اَوْ كَرْمِيْشِدِي وَ يَبِ
 11 سَحْرَهْ اَوْلِ لَمِيْنِ نِيْجَهْ شُهْرَتِ بُوْلُوْبِ سَاحِرِ اَوْلِيْشِدِنِ كِيْ عَالَمِ كِ جَاذُو سِنَهْ سَحْرِي
 12 تَقْلِيْبِ اِيْدِنِ وَ لَا يِيْتِ بَابِلَهْ اَنْجَهْ سَاحِرِ بُوْغَلِي بَر كُوْنِ هَارُوْنِ مَارُوْنِ جَاهِنَهْ وَ رُوْبِ
 13 اَنْلَرْدِنِ دِيْجِي نَمَامِ قُرْقِ سَحْرِ تَقْلِيْمِيْنِ اَلْدِي اَوْلَفَدُوْ اَوْلَدِيْجِهْ ضَحَّاكِ مَا رِيْنِيْكَ تَا جِيْنِي
 14 اَلْدِنِ اَلْمَاغِيُوْنِ اَوْ نِ كَنَهْ يُوْرِيْجِهْ جَاذُو لَشْكِرِي جَمْعِ اِيْدُوْبِ ضَحَّاكِهْ قُرْقِ كُوْنِ
 15 جَنَكِ اِيْلَدِي نَقْدِرِ كِيْ ضَحَّاكِ مَارِي دَاغِي هَمَانِدَهْ سَاحِرِ كُرُوَا رِرِ جَمْلَسِيْنِ جَمْعِ اِيْدُوْبِ
 16 خُوْنُخُوْرِيْجَهْ جَاذُو يَهْ مَقَابِلِ مَعَارِضِيْجِهْ اَوْلَدِرِ جَمِيْسِيْنِ خُوْنُخُوْرِي جَاذُو
 17 هَلَكَ اِيْدُوْبِ قَا نَلَرِيْنِ اِجِدِي عَاقِبَتِ ضَحَّاكِ جَاذُو عَاجِزِ قَلُوْبِ قِرْ قِرْدَا شِيْ
 18 خُوْنُخُوْرِي جَاذُو يَهْ بَارِشِدِي اَنْدَنِ صَاكِنِ ضَحَّاكِ مَارِي خُوْنُخُوْرِي جَاذُو سَحْرِ قُوْتِيْجَهْ
 19 جِيْشِيْدِ شَايِجِيْجِهْ بَكُوْبِ اَكَا كَرْدِيْ هَلَكَ اِيْدُوْبِ اَشِيْنِ بِنُوْرِي سُلْطَنَتِ
 20 تَخْنِيْجَهْ كَجُوْبِ اَوْ تَرْدِيْ اَمَّا كِيْ جَاذُو سُوْرِيْجَهْ عَمَلِ يَلُوْبِ عَامِلِ اَوْلُوْبِ طَمَلَهْ جِهَانَ
 21 يَلِكِيْنِ خَرَابِ اِيْدُوْبِ عَدَلِ وَ عِيْنَايِيْ دِيْجِي وَ دَايِيْ اَرَادَنِ كُوْرْدِيْ اَوْلِ

1 اَزْهَارِكِ اموزنده نَشْتِ اِدِي كُونِه اِكِي دَم بِنَسِي اَنَلُو غِدا وِرر لَر اِدِي وَا نَلِرِي طَا سَلَه
 2 تَوْبُ خُونُور جَاذ وِيه اَلْتَر اِدِي غِدا يِي قَان اَوْلادِي سَبَدَت كَسِي خُونُور اِدِي
 3 اَمَّا كِه اَصَل اَرْمِي عَارِج اِدِي مَارِج اَوْغَلِي اِدِي كَم مَارِجُوك اَتَا سِي يَامَت نَسَلِدَت
 4 اَدَم اِدِي اَتَا سِي اِنِجِي اَصَلِي اِدِي كِه اَنُوك اَصَلِي شَيَاطِين نَسَلَتِه جَفَا رَدِي عَجَابِيب
 5 اَلْحَوَات كَبِيْرَه كُورِد مَكِه اَبْنَدَا يِي سَجِر مَارِج نَمَانِدَه لَهَا هِر اَوْلَدِي اَمَّا كِه
 6 عَارِج نَمَانِدَه شَهْرَت بُولَدِي قَبْنِجَكُم ضَحَاك دُورِنَه خُونُور جَاذ وَا اَوْلُوب
 7 ضَحَاك فِر قَرِيْد اَشِي نِي اَلدِي دُرَت اَوْغَلِي وُجُودَه كَلِدِي كَم اَوْلِي اَوْغَلِي عَنُكُورِي
 8 جَاذ وُدُر اِكِي نِي عَيُور جَاذ وُدُر اَوْغَلِي عَفْوَان جَاذ وُدُر دُر نِي قَتَال جَاذ وُدُر كِه
 9 سَلْمَا نَلِرِي نَبَا دَه اَلْمُخْتَلِد وِي سَبَدَت خَلِيْل حَمَان دُعَا سِي كِه حَق تَعَالِي اَوْل مَلْعُوب
 10 اَلدِر اَوْدِنَه يَفُوب هَلَاك اَبَلَا يِي شَرِيْدَن يِرُوزِي پَاك اَبَلَا يِي اَمَّا كَم اَوْح اَوْغَلِي
 11 نَا سَلِمَان نَمَانَه دَكُن بَا قِي قَلَدِي مَع اَلْقَمَه عَيُور جَاذ وُكُه اَلْبُرُك قَلَسَنَدَا
 12 مَقِيْم اَوْلَش اِدِي بَر عَالِي بَلَنَد مَصْنَع مَرَضَع قَلَسِي اِدِي جُوه سِنَدَه اَوْل قَلْعَنَدَك
 13 وَا دِي جَهَنَّم بِي قَدَر تَلَن دَرِك خَنَدَقِي وِر دِي كِه اَوْل خَنَدَكُوك اِجِنَدَه يِر يِرِين
 14 جَا بَلَا نَفَط جَشْمَلَرِي وَا رَدِي بُو جَاذ وَا اَوْل جَشْمَلَه اَوْد اَتُوب اَوْد نَفْتِي طُوتُوب
 15 عَالُو يِ فَلَ كِه جَفَش اِدِي نَه نَفْت جَشْمِي وُكُور دِي نَه اَوْد نَفْت جَشْمِين
 16 يَفْخَلَه كُوبِنْدَرِي بُولَدِي نَه خُود نَفْت جَشْمِي اَنْفِي لَه اَوْدِي سُو يَدُورِي پِي لُور دِي
 17 كَم اَوْل قَلْعِيَه جَنك اَلِه بُول بُولُوب اِجْرُوكِيَه مَزْدِي اَوْل قَلْعَنَدَك طُول
 18 اَرْضِي اَلِي مِيل وَا رَدِي جُوه يِي خَنَدَه كَل اَلِج يَابِي اَوْد لَهَا شَلَه يَابَلِش مَحْمُود جَه حِصَار دِي
 19 **نَفْط** عَانِفَك عَرِي كِي مَحْمُود حِصَار اَعْلِي قِي جُون يَكُنْدَر مَدْرَك اَدُو اَرْجَح اَسْرِي
 20 خَنَدِي قَرْدَه يَا تَر لُور حُوت بَرِي اَنُوك قَلْعِي لِمُجِنَدَه طُور مَهْر مَهْر عَمَّا قِي **نَسِي**
 21 حَكِيْم قَوْلِنَه عَيُور جَاذ وُ قَلْعَه اَنَشَدَه مَقِيْم اَوْلُور دِي اَنُور كَر يُو زِي لَك

- 1 جَادُو بِيخِرَاو كَرَمَك اِيچُون اَنَدَن سَبَق اوردِي بِن اَوْل حِينِه بَرَكُون عَيُور جَادُو سَا حِر لَر
 2 مَه تَر لِيَه عَلِي خَرُوب اَو رُمِش دِي شَرَاب يَرِينِه اَدَم قَان لَر بِن اَو رَنَه يَه كَتُور شُكْر اِدِي
 3 اَدَم قَان لَر اِن سَان قَفَا لَر بِنَدَن اِحْر لَر دِي كَمِش دِي پَاد شَا هَلَر بِنَدَن سِي شُوب خَبَر لَر اِحْر لَر دِي
 4 بَعْضِي جَادُو اَيْنِدِي كِه جِهَان سَرَا بِنَدَن جَمِش دِي شَا كِي پَاد شَا كَمَل دِي كِه جِهَان خَلَق
 5 اَو كِه حَكْمَنه يَدِي اِن سِي وَجِي تَخْت يَدِنَه عَيُور جَادُو اَيْنِدِي جِهَان مِلِكِنَه
 6 خَتَاك مَارِي كِي سَلْطَان كَمَل دِي كِه هِيچ بَر مَلِك قَمَل دِي كِه حَكْمَنه فَرْمَان اَوْل مَلِكِي
 7 حُصُوصَا كِه بِيك يِل عَر مَو دِي كِي بُو يِك يِل اِحْنَه دَوْلَتَه تَخْتِنَه قَرَار قِي لَرِي عَيُورِي
 8 جَادُو اِيلَه دِي يَك وَر يَرِي قَنُطُور جَادُو اَيْنِدِي كِه يَاسُور سَا حِر اِن اِي مَه تَر كَا فَرَا ن
 9 جِهَان سَرَا بِنَدَن فَرُوح كِي اَسْكَندَر كَبْرَا كِي اَدِي نَزَادَن جَمِجَه كِي دِيُورَا دَن
 10 نَمَه كِي بِيچَه سَلْطَان لَر كُوب كِنْد لَر كِه جَمِجَه جِهَان سَرَا بِنُوك خَلَقِنَه حَكْم اِنْد لَر
 11 اَمَا كِه شَمِش دِي عَصْرَه مَلِك دِي اِنْدَه قَد سَر مَبَارَك كَا رِنَه جِهَان سَرَا بِنَه عَرَب عَرَا اِحْنَه
 12 اِبْرَاهِيم خَلِيل اَصْلِنَه يَعْقُوب يَهُودَا سَلْنَدَن اَو بِيغَا مَبْرَا اَو غِي سَلْمَانَه حَق تَعَالِي
 13 سَلْمَانِي وَر مَشْرُوبَت خَانَم اِنَه اَلشِي اَدِي نَزَادَن شُكْرِي قَانَد جَمْع اَوْل شِي حَقِي اَيْدُر لَر كِه
 14 سَمِغ قُوشِي جَمِجِي قُوش لَر اِيلَه دَاهِه خِذ مَتِنَه كُوب يُوْر سَرُور عِيَش هُوَا يُوْر نَه اِي مِي كُون لَر
 15 اِحْنَه اَوْل سَلْمَانَه كُوكُ اَوْل لَاجُون اَلْبَار اَوْل لَرِي قَنَاد قَنَادَه جَتُوب اَوْل سَلْمَانَه
 16 اَو زَرِينَه كُوكَا اَوْل لَر اِي مَشِي وَدِي اَوْل سَلْمَانَه بُو دَعُوَا ي قَلُور مَشِي حَق تَعَالِي
 17 بَكَا نُبُوت خَانَمِي كِه اِحْسَان اِيلَدِي اَسْرُوجِي وَحُوشِي مَيُورِي مَور مَارِي جَزَنَه وَبَر نَه
 18 حُكُومَه فَرْمَان اِيلَدِي سِيَل تَخِي كُور سَه كَرَك مَفَارِبَه مَشَارَه يَتُور سَه كَرَك
 19 شِي لَهِين نَسِي بِي هَلَاك اَي دِي سَا مَر بَر بُوْر شَر كَر بِنَدَن بَاك اَي دِي سَا مَر دِيُوب دَعُوَا قَلُور مَشِي
 20 حَقِي صِر سَلْطَانِي جَلَال الدِين وَبَغْدَاد مِلَا كِي بِنَع اِبْن اَصْدَع وَعَمَالِقَه سَلْطَانِي سَعْرَاب
 21 شَا وَ اَنْدُوس مِلَا كِي عَقْرَان شَا بِي اَصْفَر مِلَا كِي اَطغاش خَان اَصْفَرِي وَيُونَا ن سَلْطَانِي

1 قَطَاطُ خَانِ يُونَانِي وَعَرَبٍ عَرَبًا بَكْلَرِي مَكَّةَ وَمَكِينَهُ سَرُورَ لَرِي قُدُسِ بَارِكِ دِلَاوَر لَرِي
2 جَلَسِي اَوْلَ سَلِمَانَ بِمَجْلِسِهِ دِيرُ شَلَرُ دِيوِ اِشْتَدَلَرُ كَجَشُرُ يَادِشَا هَلَدَنَ قِقَسَه سِنَدَنَ سَلِمَانَكَ
3 كَنُجُ وَمَالٍ وَخَزِينَسِي بَنُوكِ اِدِي تُولِيدُ كِرِ اَوْلَ سَلِمَانَكَ اَوْزَرِي نَه جَادُو لَشَكْرُن
4 بِمَكُوبٍ وَآه يَدُوقُ تَابُجٍ وَتَخْتِنَ خَاتَمِينَ اَلِنَدَنَ اَلَايْدُقِ اِدِي نَزَادُ لَشَكْرُن اَوْرَا اِدُقُ
5 سَلِمَانَ تَخْنَه كَجُوبُ سَلِمَانَ نَبِقُ قَلُوبِ اِنْسُ وَجِنَه فَرَمَانَ نَابُوبُ حَكْمُ حَكُومَتِ اِدَبُ اِدِي نَزَادُ
6 قَانَلَرِي لِبَا يَدُوكِ اِنْسَانٍ وَلَا يَتَنَدِكُ بَرِزْمَانَ سَلَطَتِ اِيْلَه خُوشِ كَجِيدُكَ فَرَضَتِي عَنِي مَتِ بَلِيدُوكِ
7 دَوْلَتَاكِهِ هَرَمُ مَرْشَاهُ اَوْ كَبِيرُكَ **نظم** بَنِي سَارِ عَرَفَقَدَرُ عَلَاهُ جُورُ جَادُو بَلِيدُ
8 فِتْ اِنِكُمْ بِحِرْمَةٍ عَالَمُ طُوتَاوَرُ جُونُ شَدِيدُ عَرَابِيكُ اِيْلَانِكُ اِيْلَه رَزُ مَكَرُ اِدِيكَ بَرُورُ اِيْلَانُ رَزُ نَاوَلِيدُ
9 حَكْمُ قَوْلِي نَه فَنُطُورُ جَادُو بِيْلَه دِي بِلَاكُ عِيُورُ جَادُو اَوْلُكَ **نثر**
10 بوسوزند انمادي سليمان سَلِمَانَ نَبِقُ وِرُ رُوبُ بَنُوتِ خَائِي اِنِه كِرْدُوكِه كُوكِي قَانَمَادِي اِنْدَلِيكِهِ
11 اَكْرَاوَلِ عَرَبُ بَحْه يَه سَلِمَانَ نَبِقُ صَوْلَدُو دِي بَنُوتِ خَائِي اِنِه كِرْدُوكِي دِي نَابُوكِ قَانَدُ جَمْعُ اَوْلَدِي
12 سِيْمَرُغُ قُوشِي دَاخِي اَلْحِيَارُ اَوْلَرِي بِلَه قَانِنَه كَلَاوِي كِلَا هَرُ كِرْجَكُ ايسَه جَادُو لَشَكْرِي كَجُوبُ
13 اَوْزَرِي نَه وَا رِيْدَمُ خَاتَمِينَ اَلِنَدَنَ اَلُوبُ نَلَجُ وَتَخْتِنَ طَاغِدَبُ كُوشُكُ سَرَايِنُ اَوْهَه ياقُوبُ
14 اِدِي نَزَادُ مَلَاكَتِي يَقُوبُ عَا صِيْلَرِي نُوكِ بِنِيْلَه بِيْلَرِنَدَنُ اِي بَلِيدُ سَحْرُ قُوشِيَه قَانَلَرِي قَانَه
15 قَانَه اَجِيدَمُ اِنْسُ وَجِنَه سَلِمَانَ نَبِقُ قَلُوبُ بَرِزْمَانَ بُو عَالَمَه خُوشِ كَجِيدَمُ كَاهُ تَقْنِي لَشَكْرُمَاكِهِ
16 بِيْلُ فَلَكَه كَنُورِبُ مَفَارِبَه مَشَارِقَه كَجِيدَمُ كَاهُ حَادُو لَشَكْرِي بِلَه كُوكِلَه سَوَارُ
17 اَوْلُوبُ سَحْرُ قُوشِيَه كُوه اَلْبَرُزُ طَاغِرِنَه اَوْجِيدَمُ اَنَاكِهِ بوسوز واقِع دَكَلَدُ سَلِمَانَ
18 خَائِي اَوْجِنَدَنُ اِنْسُ وَجِي اَوْرُ تَا سِنَه اِدِي صِيْفِي نَهَا نِيْلَدَنُ تَا بُو دُو وَه كَلْبَجَه جَنَكُ وَجِدَاكُ
19 وَا لَافُ وَمَرْدُ دَعُوِي قَيْبِلُ قَالُ جُوقُ اَوْلَسْتَدُورُ اَمَّاكِهِ سَلِمَانَ خَاتَمِينَ كِمَسَه بُولَدِي كِمَسَه
20 دِي نَهَا نَه سَلِمَانَ اَوْلَدِي نَخُودُ سِيْمَرُغَه بُولَشَمَرُ كِمَسَه كُورْدَمُ نَه سَلِمَانَ خَاتَمِينَ بَلُورُ كِمَسَه يَه اِيْرُدَمُ
21 **نظم** نَسِيمَانَ خَاتَمِينَ كُورْمِشَدُورُ حَشَمِي فَانَكُ نَعُوْعَنَا اَوْلَاكِهِ اِنِي وَسِيْدَنُ نَسِيمَانَ

بریلان انبردردر ایدر جان خلیج قیاس **نفسه** صحیح بلایه بقدر جمیله مول امام

1 حَکیم وَ لَیْسَ عَیُورِی جَادُو اَوَّلُ مَکَّارٍ بَدُو اَوَّلُ نَاجِی نَیْزِی رُو بُو وَ نَیْزِی لَافِ
2 اَوْرَجَه نَاکِهَان شَیْطَان لَمَیْنِ بَی دَیْنِ دَیْجِ عَیُورِی جَادُو نَکِ سَرُو قَیْنَه اَیْر مَیْشِ اِدِی
3 سَاخِر لَوک کوز لَر نَدَی نَهَان جَام مَنظَر سَیْنَه طُو مَیْشِ اِدِی قَلَاق عَیُور جَادُو سَوْر نَه
4 اَوْر مَیْشِ اِدِی بُو نَکِ سَیْمَان دَیْجِ خَیْر اَیْدُو کِن بَلُو بْ شَاد اَو کُو بْ دَیْجِ کَندُو زَیْن
5 لِحَا هَر نَلُو بْ دَر یَا تَیْ اَیْلَه عَیُور جَادُو دِی وَ اَنْتَه کَر دِی جَادُو دَا حِی شَیْطَان بَلُو دِی
6 بَر بَر یَیْن دَا یَم دُو سَنَق نَلُو دِی اَمَا کَر سَیْمَان نَاکِ کَلَجَه کَلُو کِی یُو غَدِی عَیُورِی جَادُو
7 شَیْطَان کُوْر مَکَ مَشْتَاق اَو لَیْشِ دِی بَس رَ حَیْم جَادُو کَرُو بْ یَر نَدَن عَزَیْت اِجُو ن طُوْر جَبْ
8 تَخْمِنْدَر اَشْفَا اَوْب یَقَیْنِ وَ اَرُو بْ یُو زَیْن سَوْر پَ اَل اَلَه اَوْر بْ کُوْر شَد کَر بَر بَر یَیْنِکْ
9 نَاکِ خَا طَر یَیْ صُوْر تَد کَر اَن دَن کَلُو بْ تَخْمِنَه کُجُو بْ اَوْر دِی دِیْز بَدِیْز قُوْر قَلُو بْ تَکْلِیْف
10 تَظْمِیْم اَوْر تَادَت کُوْر دَر اَن دَن شَیْطَانُو کْ وَ زَیْر لَیْ جُو ن نَیْل کِیَا لَیْ نِکْ اَمِیْر لَیْ اِجُو ن
11 اَل تُو ن کُوْمِش صَد کْ قُو دَر یَیْر یَیْر یَیْنِ کُجُو بْ اَوْر دَر اَن دَن جَادُو حَکْم اَیْلَیْ رَ طَیْ یَا بَس
12 بَیْجُوْرَات کُوْر بْ اَل تُو ن کُوْمِش بَیْجُوْر دَه بَیْجُوْر اَیْلَیْ بَعْضِیْ کَر غَدَا یِ رُو حَا یَیْ جُو ن بَیْجُوْر دَسُو
13 اَیْدَلَر اَن لَر کِیْم جَادُو نَیْلَیْ اَدِی نَزَاد اَصْلِیْد اَکَل شَرَاب اَیْدَلَر شُو نَر کَر نِیَا لَمَیْن نَسَلِیْد
14 غَدَا یَیْ جُو ن عَم کَا فُوْر د تُوْر دَر اَن دَن مَجْلِیْ اَل تَن اَوْر نِیَه کُو دَر اَدَم قَفَا لَر نَدَن بَعْنَه
15 نَابُو قَر نَدَن بَعْضِیْ شَرَاب وَ بَعْضِیْ خُو ن مَر دِیْ مَزُو جِی طَمَع نَلُو بْ اَجَد لَر کَر مِیْت حَاصِل
16 اَدُو بْ خُو ش کُجَد لَر شَرَاب بَاشَه جَیْجَاک سُوْر دَن سُو ز اَجَد لَر سُو یَیْ لَیْ رَ کَر جُو ن سُو د سُو دَن
17 مَجَلِیْ سَیْمَان اَیْنِ دَا و دَن سُو د اَجَد لَیْ بَشَلِیْ اَیْلِیْ لَمَیْن بَر تَیْلِیْ سِیْ یِ دِیْنِ یَر نَدَن
18 طُوْر بْ اَل یَقَا سَنَه اَوْر بْ جَا کْ کُوْر لَر یَیْنِ مَنَّا کْ اَیْلُو بْ سَیْمَان دَن شَکَا یْت کَیْنِ مَاجَرَا یِ
19 حِکَا یْت خَا تَمِز خُو اَصِیْبِیْن رُو اَیْت اَیْلَیْ نَهَا ن مَاضِیْدَه اَو لَان جَن کْ وَ جَدَا لْ سَیْمَان لَه
20 لَکَدُو اَر اَیْنِ دِیْ قِیْل و قَا یِ جَمِیْعِیْ اَحْوَا یِ اَقْوَا یِ یَا کْ اَطْهَر مِیْن الشَّمِیْ عِیَا ن رُو اَن سُو د لَیْ

1 شَوْلَ كَم عَيُورِي جَادُ وَاَشْكُرِي دِيرَ سَلِيمَانَ اَوْزَرِيهَ وَاَنْ تَاَجُ وَاَتَخْتَنِي يُوَزَكِيْنِ الْبِنْدِ
 2 اَلَهْ شَيْطَانِي وَزِيْرَادِ نُوْبِ عَالِدَهْ سَلِيْمَانِي قَلَهْ بِيَقُوْشِكُنِي شَاهِيْنِ سُنْقُوْرُ اَوْلَهْ جَهْمَرِي جَادُ وَا
 3 يَكُنِي رَحْمَتُ بُولُوْبِ مَغْفُوْرُ اَوْلَهْ **نظـ** اَوَيْلِمَانُ قَصِيْدُ بُوْدُرِكِرِهْ اَبَلَدِ سَخِ اَبْكَارِ
 4 غَاغِلَا وَاَلَا حَضْرَتِيْنِ اِي لَعِيْنِ نَابَكَارِ **بَلَهْ دِي بُوْبَانَهْ شَيْطَانِ اَوْلَا يَكُنِي اَوْلَزْمَانَا** دِكَلَهْ اَمْدِي قِصْهْ نَادِرُ رُصْلُوْ يَارِجَانِ
 5 **نـ** حَكِيْمِ قَوْلِيْجَهْ عَيُورِي جَادُ وَا سَلِيْمَانِ اَوْزَرِي شِيْدُوْبِ خَايِي جُوْنِ
 6 كَلُوْبِ شَادُ اَوْلُوْبِ دِي شِيْر اَشِيْدِيْبِ اِيْتِيْدِيْكُمْ يَا سُرُوْرِ شِيْاهِيْنِ مِهْتَرِ مَلَاعِيْنِ بُوْ ذِكْرِ
 7 اِيْتُوْكُمْ سَلِيْمَانِي يُوَزَكِيْنِ بَرْمَاغِنَهْ اَلدِي اِنْسَانَهْ مَرْغَانَهْ حَكْمِ قَلِيْدِي دِيْر سِيْنِ
 8 شِيْمِيْدِيْكَ حَالَهْ شَوْلِ عَرَبِ بَجَهْ مَغِيْلَانِ دِيْكَنِي يَابِيْجِي شَيْطَانِ اَوِيْنِ يَفِيْجِي دَوَهْ كُوْدِيْجِي بَرِيْتَهْ قُوْمْنَهْ
 9 فَحْمَا اِيْدِيْجِي دَشْتِ يَابَا نَهْ كِيْجِي زَبِيْلِ اُوْرِيْجِي دُوْرِيْجِي دَاوُدِ اَوْغَلِي قَلَهْ دُرِكِرِهْ وَا رَمِ تَاَجُ وَا تَخْتِيْجِي
 10 اَلِيْدَنْ اَلُوْبِ قَانِيْ طَهْرَاغَهْ قَارْمُرِ يُوَزَكِيْنِ بَرْمَغِيْلَانِ اَلْمِ بِنْدِيْجِي اِنْسِ وَا جِيْنَهْ سَلِيْمَانِي قَالَمِ جَادُ وَا شِكْرِيْهْ
 11 اِنْسَانِ جِيْر سِيْنِ تَالَانِ اِيْتُوْرْمُرْمَكِرِهْ وَا مَدِيْنَهْ يَشُوْبِ تَدِيْ مِيْاَرِيْجِي وِيْرَانِ اِيْدُرْمِيْجِي رَجِيْمِ
 12 اِيْدُرِ يَا سُرُوْرِ سَاِحْرَانِ مِهْتَرِيْ كَا فِرَاَنْ اَوْلِ سَلِيْمَانِ جُوْكَزِ قَدِيْمِيْ مِيْلَارِكِ بَرِيْدِيْكَ تُوْبُدِيْ اَنَهْ بِيْر
 13 بُوْبِ حَقَهْ لَهْ بِيْدِيْ اَتَا سِيْ دَاوُدِ شَرِيْمَتِيْنِ طُوْنَدِيْ مَوْسَا يَغَا مَهْرَطَرِيْ قِيْنَهْ كِيْتَدِيْ وُقِيْ اَوْنِ
 14 يَاشِنَهْ كِرْمِيْ حَقِ تَعَالِيْ اَكَا نَبُوْتِ خَاتَمِيْنِ وِرْدِيْ سَلْطَنَتِ مِيْلَكِنَهْ اِلِيْ اِيْرُدِيْ وَجُوْ نِيْكُمْ
 15 اَتَا جِيْدِ اَوْدِ اَوْلَدِيْ عَرَبِ مِيْلَكِيْ اَكَا مِيْرَاْتِ قَلِيْدِيْ دَعْوَايِ سَلْطَنَتِ قَلِيْدِيْ سَلِيْمَانِيْجِي دِيْجِي طَاهِرِ اَوْلَدِيْ
 16 اَوْلِيْضِرْ سَلْطَانِيْ كَلِيْ اَنْدَنْ بَغْدَادِ مِيْلَكِيْ بِيْعِ مَطِيْعِ اَوْلَدِيْ صُكْرَهْ سَهْرَابِ شَاهِلَهْ جَنَكِ
 17 اِيْدِيْ عَمَالِقَهْ قُوْمِيْ كُوْرْ لَرِيْجِهَانِيْ نِيْكَ اِيْدِيْ اَنْدَنْ صُكْرَهْ قِيْصِرْ رُوْمِ اَوْزَهْ يُوْرُدِيْ اَنْكُرْ
 18 يَاغِيْلَدَنْ جِقَانِ تُوْرِيْجِهَانِيْ بُوْرُدِيْ قِيْصِرْ رُوْمِ اِيْلَهْ جَنَكِ جِدَالِ اِيْلَدِيْ عَاقِبَتِ قِيْصِرِيْ طُوْتُوْبِ
 19 كَنْدُوْبِيْ فَرْمَانِ قَلُوْبِ مَكْرُوَالِ اِيْلَدِيْ دَفْعَهْ يُوْنَانِ مِيْلَكِيْ اَوْزَرِيْهَ وَا رُوْبِ مَلَاكِيْنِيْ
 20 اُوْرُبِ جَنَكِ اُوْيِيْ اِيْجِيْدَهْ شَاهِيْ مَاتِ اِدُوْبِ اُوْنَدِيْ كَنْدُوْبِيْ كَلَسُوْرِيْنِ قَوْلِ اِيْتَدِيْ
 21 اَنْكُ سَلْطَنَتِيْنِ اَشِيْدِيْبِ بِيْ اَصْفَرِ مِيْلَكِيْ قُرُوْدَنْ لَكْ كَرَجَاكُوْبِ وَا رُدِيْ وَا اَنْدُوْسِ مِيْلَكِيْ لَشَكْرِيْلَهْ

1 كَيْلَنَ يَنْوِبُ دَرَكَنَ كَلَايِ اِكْبِي اِي سَلْمَانَه بَلُوشَبُ جَنَكِ قَلْدِي عَاقِبَتِ سَلْمَانَ مُظْفَر
 2 دُوشَبُ اَوْلَا اِكْبِي سَلْمَانِي طُوئِدِي كَنْدُويَه قَوْلِ اَتَدِي اَمِدِي بِنِ بَلُورْمَكِد بُو سَلْمَانَدَن مَقْدَم كَلَن
 3 سَلْمَانَلَرِ كِي عَالَمِ يَلِكِن سَلْمَانَ اَوْ لَجَقْدَر خَلَايِقِي كَنْدُويَه قَرْمَانَ فَلَجَقْدَر بَنَم
 4 ذَرِيَا تَمَر اَيْقَه فَلَجَقْدَر بَسِ بُو سَلْمَانَ كُ تَحْتِ هَنُوز اِنَه كَرْمَدِي بِيَلِ تَحْتِنْدَ مَرَكَبِ اَوْلُوبِ
 5 مَفَارِبَه مَشَارِقَه لَشَكْرَه وَارَمَدِي بِيَمِشِي اِكْبِي مَلْتِ يُوَزِي كَرْمَدَرْتِ دَر لُؤُ مَخْلُوقَاتِ
 6 بَحْرُ وَبَر اَجْنِدَه كِي بِيَكِ بَر دَر لُؤُ مَوْجُودَاتِ قَوْلِ اَوْلُوبِ سَلْمَانَ لُؤُ لَطِنْتَه اِي اِي رَمَدِي بُو يَدِي بَشَلُ
 7 اَوْرُنُ قَنَتِ لَنْوِبِ اَوْ مَدِي يَدِي يَزَنِ يَدِي بَاشَر جَقْدَر بِي يَدِي اِقْلِي مَوْلُكِ اَدَم لَمِي نِ يُو دُوبِ قَا نَكْرِي نِ
 8 اِبْحَدِي نِ جَا ذُ وَ لَشَكْرِي نِ جَمْعِ اَيْدَبِ اَوْرَرِي نِ وَ اَر لُؤُ مَ قَا نِي طَهْرَاغَه قَا ر لُؤُ مَ شِيَا طِي نِ نَبِي اَوْرَرِي نِ
 9 اِنْسَانِ لَنْوِبُكُ شَرِي نِ اِي نِ لُؤُ **نظم** اَوْلَا مَوْجِي اَوْ عَلِي سَلْمَانَدَن اَوْلُوبِ نِ خَا تَمِي
 10 شِ سَلْمَانِي قَاوِي نِ طُوئِقِ اِي تَر عَالِي دِي شَيْطَانِ لَشَكْرِي نِ جَمْعِ اِدُوبِ نِ بِي شَا رَ سَوْلَمِ يَلِكِي جَهَانَدَن اَوْلُدَر بِي اِي اَدِي
 11 اِي جَاوَر اَدَم قَفَا سَدَن شَر اِي شَا د اَوْلُوبِ بِي لُؤُ مِ اِنْسَانِ اِنْدَن نَز كَا بِي اَلْعِي نِيغِ وَ خَجَرِ بَرْدَه اِدَا لَم حَا كَكُ لَنْوِبِ خَرَابَر
 12 يَدِي نِ طُوئِسُونِ شِيَا طِي نِ نَبِي اَر اَلْعِي نِي حَا كَكُ اَلْسَا يَرِي نِ جَا يَزَنِ دَر رَا رَا اَصْلَا كَم سَلِيدَن اَعْلُوِي جَهَانَدَن يَكَلَا رَا كَلَا بَر دِي
 13 **نيسر** حَكِيمِ قَوْلِي جَه رَحِيمِ لَمِي نِ بُو يَلَا دِي بِيَكِ عَيُورِ جَا ذُ وَ بِي دِي نِ
 14 بُو سُو زِي مَوْجِي كُو رُو بِ سَلْمَانَ يُو زُو كَنَه عَاشِقِ اَوْلُوبِ جَانِ وَ يَرُبُ حُكْمِ اَيْلَرِي سَكِرُ كُو نَدَا كُ
 15 لَشَكْرِ جَا ذُ وَ جَمْعِ اَوْلَا يِ اِنْدَن بِيُو دِي عَا جِي اَبُو سَلَدَن بَر تَحْتِ قُو رُلَرِي قُو تَحْتِ نَمِشِ اِدُوبِ
 16 لَا جُو دِلَه اَلتَوْنَه يَا زَكِرُ شَيْطَانِ لَمِي نِ اِي لَه اِكْبِي تَحْتِ جِقُوبِ اَوْ تُو دِرُ كَرُ وَ زِي رُلَرِي اَمِي رُلَرِي تَحْتِ
 17 پَا دَه اِيَاغِ اَوْرَرِي نِه طُو دِرُ كَرِ بَا قِي اَوْرُرُ كَنِ يُو زِي نِي كِ جَا ذُ وَ لَشَكْرِي سَحْرَا لَشَرِي كَه جَنَكِ
 18 يَرَاغِي نِ كُو رُدِرُ كَرُ طَقُوزِي نِي كُو نِ اَوْ لَجَقُ سَكَانَ جَا ذُ وَ كُوبِ تَحْتِ عَيُورِي شِيَا طِي نِ اِي لَه كُتُورِبِ
 19 اَوْ جِدِرُ بَا قِي لَشَكْرِ بَعْضِي كُو بَلَن سَوَا ر اَوْلُوبِ بَعْضِي حَمِي لَه بَلَن كَلَن بَعْضِي اَر دَر هَا كَرِ وَ بَعْضِي
 20 هَنَا كَرِ وَ بَعْضِي خِي نِي رِي كَرِ سَوَا ر اَوْلُوبِ تَحْتِ جُو رِي جَه نَا كِ يُو زَنَه اَوْ جِدِرُ بَر دَن فَوْ قِ اَلْمَلَا يَه
 21 كَجِدِرُ اِنْدَن خُرُوجِ اِي دُوبِ عَزَمِ سَلْمَانَ قَاوِبِ كِنْدَرُ جَا ذُ وَ لَشَكْرِي نِ كُو كِ يُو زِي كُو رَمَنَزِ

1 اولدي نَسَرْدَن كُون يوزي طوندي صَنِكِر مَحْرَعَلَا مَنْدَرَن كُون جُوب يِرْدَه او كونه بالغه كَرَلتوب

2 اَي اِيكَ اُولوب يِين اِندي **نظـ** طوله جاذو لشكره بون زمينه زوان
3 كوله كوش طوندي كَرْد تورك شايخه **نظـ** اي جور شراويد اولك سنك نك اولدي

4 **نـ** حَكِيم قُولِيخَه عَيُور جَاذَو اِيْلِس لَمِين بِيْدِي نِيْلَه سَلِمَانَه

5 طوغر و كُوب كِيْمَكَن اَمَّا بَرُوْمَر قَضَمَر بوجانيدن دَسَلَه كَسَه كلاري جونكم دم جكوب شياطين

6 يَانِدَن كِيْنِدِر كَلَبَن سَلِمَان لَشَكْرِي نِيْدِر كَرْدِر كِر سَلِمَان يِي سِيُوب صَحْرَا نِدَن قُونش

7 يِر يِر يِي سَلِمَان لَشَكْرِي بُو رِي شِي اَدَم غَلُو سِنْدَن كَا و سَمَك بَلَكَم شِي اَت سَهِيْلِيْدَن بِيْلَر نَمَر نِدَن

8 لِه اِس كَرْد و ن كَم كَم اِد و ب جَلَم شِي بِيْلَر نِيْز غِر مَاسِنْدَن عَقْل و زَهْر جَاك اُولُب و قوشلر سِيْمَرغ قوشيله

9 نَلَك يُوْر ن سَايَا ن طُو شِي جُفِي جُفِيَه اَلِيَا ر اُولرِي قَنَاد قَنَاد جَمَشَلر طُو رَر لَر سَلِمَان

10 اُوْر ن بَرُوَا ز اُوْر لَر و يِنَه يِر يُوْر ن لَشَكْر اِحْنَه قَزَل اَلَا سَن بَرَا و نَاغ قُوْر لِي ش اِنَا ن اُول اُو نَاغ جَوْن

11 سِيْن دِي ر لِي ش **نظـ** بَر عَجَب بَوَان لَمْتِي ش سَلِمَان كَا مَكَار كِه اَنج ديوان قورمير جوشيدن اهن نامدار

12 اُوْن اَكِيْ ك اِنِيَا و اُوْن اَكِيْ ك اُولِيَا اُوْن بُوْت لَحْتِي اَتش كِي لَحْلَه يِي مَآر سِيْم رَزِيْن كُرِيْلَه اُوْر ر شَاه نِيْهَار

13 قِيْمَر و قَضَمُوْر دَا حَسْر و حَا قَا زِيْ كَا ر لَحْر و بُو طُو لَش اِنَا ن شَرِي غَرِي طَمَش اِنَس صَا ر قِيَا مَت كُوْن دَر حَشْر بَرِيْن خَلْق اِيْ يَا ز

14 كُوك يُوْر ن مَر غَا ن بُو رِي شَرِي نَه نَلَك طَلَشِيْلَك بَا ل بَرْدَن كُون كُوْر ن شَمَلَه و يِرَه اَشْكَار قُوْش صَدَا نِدَن جِيْلَا جَرِي كَرْد و زَطَا نَه

15 كِه اُولرِي زَهْر زَهْر جَاك اِنج دَر نِيْز وَا ر خَا لَه اَدَم بُوْر شِي كُوك يُوْر ن شَهْر لَه بَا ل بِيْجَه اِيْقَا ن لَوْ حَمَز مُوْر بَرْدَن اَسْمَر رُوْن كَا ر

16 **نـ** حَكِيم قُولِيخَه دَسَلَه كَسِي سَلِمَانَك عَطْرَتِي لَشَكْرِي ن كُوْر جَاك

17 سَلْطَنِي نِي تَعَجَب اِنْدِر شُوْ يَلَك مَقْدَم كَن سَلِمَان لَر ك شُو كَتِي صِلَا بَتِي اُوْن دَر لَر نِدَن خَلْق اِنَا نِيْدَن

18 بَنَهَان مَلَا يَكَه جَشْمِيْنَه عِيَا ن و حَشِي طِيْعُوْدَن زَهَان سُوْر ب اَكِيْ بِيْلَه لَشَكْر اِحْنَه كَلُوْب

19 اِيْن دِر اُول اَنْدُوْ س مَلِكِي اُوْتَاغِي قُوْن دِر اَنْدَن كَسِي اَنْدُوْ س مَلِكِي عَقْرَان شَاهَك سِيْحْرِيْلَه

20 اَعْرُوْدَن دِمَاغِنَه كُرْدِي و سُوْت قَلْدِي كُوْكِنَه اِعْوَا يِلَه اُولْقَدْر اَلْقَا اِيْتِيْ ك دَسَلَه

21 يُوْ سَك و سُوْ سِي عَقْرَان شَاهِي اَنْدُوْ سِنَك دِمَاغِي فَا دَه وِيْدِي اَرْدُوْدِي سَلِمَان دَر بِيْزُوْدِي

- 1 ایمان خنص کو کل لو حندن تیغ شریکله قر دوری نیا کو کله بوغوری ورد بیکه عقران
 2 شاه کزلو کو کله آیتدی بیکه بن خود آندوس یکتونک والیویم مغرب زمین یاد شاهلر نوک
 3 اوسیم سب ندکه بر عرب یحیه کلوب فرمان اولم آندوسک سلطانکن عرب یحیه نوک
 4 جوبانی اولم علی الحصوص که بنم اتم دوری اوغلی سلیمان اوچند هلاک اولش اوله و آندن
 5 صکه بنم بو یحیه لشکری سلیمان یوز کینه طمع آندوم آجلدن قر دردم بنی اصغر یاد شاهنه
 6 تاج تخت ایر دردم خانانان جقدلر آخر حبسی دخی اولدی یحیه مصیبتلر جکش ایکن
 7 قانی بنم غیرتم که سلیمان اوک آیتدی و کن بر نه قویب اینقا ممر المیام و یا خود بنی اصغر مملکتونک
 8 قان بر آیدب باشن بد نندن جدا قلیام دیوب فیکه و آردی دنسکه و سوسه ایله
 9 دماغین بغلدی غیرت اوردی آندوس شاهنوک چکرین طغلا دی تیز برندن طورب دیوان
 10 طاغروب خلوت خاصنه و آردی وزیر لرین قغدی آیتدی هینچ بلور مسر که بو بنم کو کلمدن
 11 نه کجدی آیتدی شهرها بیور اشیدوب دکلیا لم آکا کوه بر رای ایب بز دخی برایش ایله لوم
 12 آندوس شاه برآه ایدی دخاینه عالم یوز نرسیا ایدی هانور سولمدن عاقلدرن سزندن
 13 آکا ایدی آیتدی که ای آندوس عاقلدری عقل رای اولی کمالری هینچ بلور مسر بو
 14 سلیمان بوغور اوچندن بنم باشه نه واقعه کلدی اول بوکر بنم اتم آندوس سلطان
 15 ایکن خای سلیمان نه طمع آیتدی کی سبدن خان و مانان باش جانان جقدی ایکی بنداخی
 16 سلیمان یوز کئی الام جهاندک سلیمان اولم دیوب لشکر جمع ایلیوب کیه کرم مغرب
 17 زمیندن کجوب سرحد روصه ایردم بنی اصغر لشکرینه ارشدن خاتم اوچندن اوکله
 18 جنک ایردن طور شدن عاقبت خاتم اوچند ایش ختم اولدی ایوادی یویدی بنی اصغر
 19 مملکی بنی طوبت قفصه قویدی مال کنجی الی بکا جفالر قلدی آکرجه که سلیمان
 20 آندن اینقا ممر ای ویدی ولی نیلیم که بنور کو کومر آه دده دینن ترک ایروب سلیمان اولدوغر
 21 استخر سلیمان قول اوب فرمان آندوس شاه هیکن جوبان اولدوغر استمر استر مک

1 سَلِمَانَ دِيْنِي نَزَكَ اِيْدَمْ غَيْرَتِ قُوْشَمِيْنَ يِيْلَهْ بَرَكْ اِيْدَمْ بَرَكْ جَرِيْ جَرِيْ جَمْعْ اِدُوْبْ سَلِمَانَ لَشَكْرِيْ
 2 شَجُوْنَ قِيْلِمْ اَدَمْ قَانِيْ بَرِيْ بُوْرِيْ دَن جِيْجُوْنَ قِيْلِمْ يَاسَلِمَانَ نَزَكَ خَا نِيْ اِنْفَا مَرْمَرْ اَمْرْ اَمْرْ اَمْرْ اَمْرْ اَمْرْ
 3 يَآخُوْد طَالَعْ يَآرْ قِيْلَارَسَهْ بُوْ بُوْلَهْ اَوْ كَرْ خَا كَهْ يَكْمَانَ اَوْ لَمْرْ كَهْ يِيْلَهْ عَاكَدَهْ غَيْرَتِ سُوْرَاكْ اِيْلَهْ
 4 دِرْ لِيْلَاكْ اَوْلَاكْ يِيْلَاكْ دِرْ بُوْبْ **نفس**
 5 كِرْ جِهَانَهْ يَآوْرَا دَدَنْ يِيْلَاكْ دَرَا اَوْلَمْ يَآيَحْ دَرْمَانْ بُوْلِيْ جَانْ وَايَلْمْ نَزَكَ اِيْدَمْ يَآخُوْد اَوْلَادْ مَلِكْ مَالِيْهْ عَدُوْنَكْ اِيْلَهْ اَمْرْ
 6 **نفس** حَكِيْمْ قُوْشِيْ اَنْدَلُوْسْ يِيْلِكِيْ عَمْرُوْ اَشَاهْ بُوْبِيْلَهْ دِرْ يِيْلِكْ بَعُوْر
 7 دُرْ اَمْرْ اَنْدَلُوْسْ بِيْلَاكْ نَزَكَ مَرْبِ مَرْبِيْنَ بِيْلَاكْ نَزَكَ اَنْدَلُوْسْ بِيْلَاكْ نَزَكَ اَشَاهْ سُوْرِيْ نَزَكَ
 8 اَشِيْدِيْ كِرْ سَرْمَلِيْ شَاهُوْكْ سُوْرِيْ سَكُوْبْ تَحْسِيْنَ اِنْدَلُوْسْ سَلِمَانَ نَزَكَ اَلْمَجْمُوْمِيْ دِيْ بِيْ اَصْفَرْ
 9 شَاهِيْدَانَهْ قُوْجَمَشْ لَرْدِيْ وَاكْتَرْ دَاغِيْ سَلِمَانَ اَوْلَادْ قُرْبِيْ بَشِيْمَانَ اَوْلَشْ لَرْدِيْ كُوْرْ دِرْ لَرَكْ
 10 شَاهْ لَرْدِيْ سَلِمَانَ عَاقْ عَاصِيْ اَوْ اِيْشْ غَيْرْتِ نَزَكَ جَاكِيْ خُوْنْ سَلِمَانَ جَرِيْ سِيْ شَجُوْنَ اِنْمَاكْ
 11 دِرْ جِيْمِيْ سِيْ بُوْرْتِيْ قَاقْ اَوْ رِيْ نِيْ مَتْفِقْ اَوْ بْ سَلِمَانَ جُوْنْ كِيْنْ قُوْشَاغِيْنَ قُوْشَمِيْ دِرْ
 12 سَلِمَانَ نَزَكَ نَهْ قُوْرُوْبْ نَهْ اَوْ شِيْدَلْ اَمَّا وِرْ بِيْ خَاصِيْ اِيْتِدِيْ كَهْ يَآشَاهْ اَنْدَلُوْسْ وَا رَسَهْ سَنَهْ
 13 عَقِيْلَهْ رَايْ اَوْ سِيْ دُوْلُوْكَ سَا دُوْلُوْكَ لَاقِيْ تَدْبِيْرْ بُوْدُرْ كِرْ بِيْ اَصْفَرْ مَلِكِيْ اَطْعَاشْ
 14 خَا زْ اَصْفَرِيْ اِيْلَهْ دُوْسْتَا وَا لِيْنْ اِيْ كُوْرْ اِنْفَاقْ اِيْدَمْ سَلِمَانَ شَجُوْنَ قِيْلَا سَرْتَا كِرْ
 15 سَلِمَانَ لَشَكْرِيْ مَطْفَرْ دُوْشَبْ مَنصُوْرْ اَوْلَا سِرْ زِيْ اَكِرْ سَلِمَانَ لَشَكْرِيْ عَظِيْمْ دُرْ
 16 بِيْ اَوْلَانْ لَرِيْ دَلِيْمْ دُوْرْ كِرْ جَرِيْ اَكَا شَجُوْنَ دِيْجِيْ اِنْسَهْ صَفَرْ بُوْلُوْرْ وَا قَاغْلْ كِسْنَهْ دَشْمَانِيْ
 17 خُوْرْ كِرْ مَزْ كِرْ مَوْجَهْ لَرْ اَرْصَلَانَهْ اَوْ شُوْبْ زِيْوَنْ اِدْرْ لَرْ وَا سَكَلَرْ فَيْلْ اَوْ شَهْ لَرْ جَاكِرْ كُوْنْ اِدْرْ لَرْ
 18 **نفس** نَهْ سَلِمَانَ لَشَكْرِيْ دِيْ شِمَارْ صَفْ شِيْ كِرْ جَمَلِيْ جُوْ اَسْفَرِيْ اَكْر
 19 يُوْرِيْ كِرْ اَوْلَهْ بِيْ اَلْفِيْ سَرْ كَشَانْ فَا نْ دُوْجُوْ هَا وَا نْ صَا حِبْ مَرْمَرْ يِيْلَاكْ اَرْتُوْقْ وَا دَرْمَرْ عَا دِيْ دِلِيْر
 20 صَفْرِيْ قَلْمَهْ كَشَا وَا نْ شِيْد اِيْ لَشَكْرِيْ دِنْ بِيْ مَصُوْرْ كُوْكْ يُوْرَنْ قَلْمَهْ دَرْمَرْ عَا رْ طَبُوْر
 21 خِلْمِيْ نِيْهْ يُوْرُوْرْ عَقْنَا عَقَابْ كُوْلَهْ شَهْبَرْدَنْ كُوْرْ عَزْ اَفْنَابْ حُرْمِيْ مَرْمَرْ اَنْ طُوْبْ بِيْرَكْ يُوْرَنْ

1 پرتی کولکه برودی کون یوزن خاکی انسان بومشدی جرنی بال کولکه بل بولادی بریده نمال
 2 برقع اولشی کون یوزنی کولکه بر بغمش صد پرده تیغیه تدر کده سلیمان لشکرین شهریار
 3 غافل اولما قل حدر شوپلاک وار بویه دیوب اول امیر اول وزیر ویر صلاوت مصطفایه لانظیر
 4 **نیش** جونکر وزیر اعظم شاه اندلوسه بورکی تد بیر ادیمک
 5 شاه داعی انوک دایشین دل بزی کورب قصد اندر یکر اطعاش خان اصفریله مدارا
 6 قلوب دوستق ایله فرصت آل ورنجه دشمن اولوب باشنگه اندن امر ایدی اول
 7 وزیر سلیمان دن نهایی اصفر پادشاهنه واره بوزی خلوتنده اگا سویله اندلور پادشاهنک
 8 سلیمان عاصی اولدوغین بیان ایلیه واصفر ملکن داعی اویدون مع القصد د نسله
 9 کنس بو حاله مطاع اولوب دنس کنسک اغواسته تحسین قلوب اندن اکیسی بیله اول
 10 اولدن دم جکوب جقوب اوجوب اصفر ملکی اوتاغنه کجوب کلنج نصف الیل داعی
 11 ایرمش ادی بی اصفر ملکی خلوت خاصنده ایقویه وارمش ادی یانددی خاصلردی یرو
 12 یرنه اوردی بس کنسه دس بر ملک شکله کیروب اصفر شاهنوک
 13 تختی قفاسنده طرد کر اندن کنس اولفدر صبر ایندی که پادشاه الک ایقوسی
 14 الدی کوزین ایقود نیک اجدی عقلم باشنه دیروب نظر قلوب باشی اوجنده اکی
 15 کورب تجب ادوب وهمه وارب کندوی ینه ایلر لعه اوردی عجباً دوشمیر کی
 16 اشکارا می بو کورن ملک می یا بری میکی صبر ای دین کور بیکیه بونکر نه جنبشک
 17 ونحر کنده ونه سوزده ونه کلانده دورر کریدی بونکر چشم کوش ایدوب قولاق
 18 اوردی دنسه کنس داعی پادشاهک اویا ندوغین یلوب اغوا قلوب کنس دنسه
 19 ایندی که یا ملکی اعظم حق تعالی خود سکا شوپله امر ایندی که خانی سلیمان الوب
 20 بو پادشاه ویر سن تا که جهانک سلیمان بقوله جن ووحش و طيور مورمار جزنده و پترده
 21 حکمه مطیع اوله بس وارب سلیمان خاتین الوب بو پادشاه تسلیم اتسکه کنس

1 ايتدي حق تعالي مسيب الاسباب بسبب مؤز نسنه فلما ز بس امري حق بود ريكه اندلوس
 2 شاي عقران شاه اندلوس سيمان عاصي او جفندر او اصفر ملكي كيله اتيفاق ايدوب
 3 سيمان شخون ايله جلدن اماك سيمان بوي اصفر ملكي الكنه هلاك او جفندر
 4 خاني سيمان كند و سيمان بر مفضلن كند و ايله الجفندر عالم دريت يوزيل سيمان
 5 او جفندر جميع بكار بونوك امريه فرمان او جفندر يارين كچه بوشخون اولسه
 6 كرك عيور جاذو د ايجي كوي بونن برخ مر قله كرك شمدي وقتي دكلار كل
 7 كدالور او جيني كون كنه كلوز سيمان ناني قوتلو لياورد يوب سولشورك غيب الوب
 8 كندر بني اصفر ملكن و آله و خيران اندلور بوجادن پادشاه جاه خوابدن باشين
 9 فلذوي نقدركم كوزلدي كورمدي نقدركم فكر ايتدي بو سن ايرامدي اما حكم
 10 بوسوز كرد ما غني فساد و ردي يردن دفي طودي الكنه خلعت كوي باشنه تاغ اوردي
 11 تحت كوي اتوردي حكم ايلدي جيمي خاص وزير لر خلوي خاصه كلاري آدن
 12 وزير لر كجن ماجراي يره سويلدي دوله كس نه دديب بيان ايلدي وزير ادني اشري
 13 ملك صنوب سوزلرينه اناوب يوملرينه كوندلر كلوي سيمان اولاصندر بوشاذ لقي
 14 ايله اوتوب راي ايدركن اندلوس ملك كنه نجه ندير ايدلوم يپ سنه آدم كوندلر
 15 ديوب فكر ايدركن ناكاه بر حاجب اجارو كيروب دعا قلوب يوزره سورب
 16 ايتدي كيم شهابي اصفر ملك كونك وزير ي مرافي اصفر كيه وزير ي خاصيدر اوناق
 17 قبوسنه طوروب اجارو كركه اجازت استردي شاه ارشيدوب شاد الوب
 18 اجازت و ردي مرقاق وزير د ركه دن اجارو كرد ي بوز ييره اوردي دعا و ثنا
 19 ايلدي آدن شاه بيودي قارشوسنه بر صندر قويب كويب مرقاق وزير او توري
 20 بغور شاي اندلوس ملك كندن خبر صورخ لر قصه دراز قليا كور اندلوس شاهنك
 21 سوزدن بني اصفر ملكن واقف ايلدي اول من آخر ماجراي سويلدي الحفاش خان

1 اصْفَرِي اَنْدَلُوسَ مَلِكِيْنَ سَلِمَانَ عَاصِي اَوْلَادِ وَغِيْنِ بِمَلِكِ بَغَايَتِ شَادِ اَوْلَادِي دَسْكَه
 2 كَسْبِي دَاخِمَلِكِ صَنُوبِ سُوْرِي رَا سَتَ كَلْدُو كِنَه كُو فَوْبِ اَوْلِ حَزْمِ رِغْلَه تَبَسُّم
 3 قَلَدِي كَنْدُوِي سَلِمَانَ اَوْلَمِ صَنْدِي سَلْمَنَتَه طَايَنْدِي اَنْدَن غُرُوْرَه بَاشِي قَلْدُوْرَبِ
 4 اَيْدِيْم اِي بَنِي اَصْفَرِ مَلِكِي بَتُوْن تُوْنَه وِلَا يَنْتُوْكَ يَمَلِكِي كُوْرَدِ كَزِيْمِ اَوْلِ مَلِكَلَرُكْ
 5 سُوْرِي وَاْفَعِ اَوْلَدِي دَوْلَتِ بَكَا يُوْرَطْنُوْبِ طَالَعِ يَارِي قَلَدِي اِمْدِي بُوْرِي كُو كَاوُ كَزِدَه
 6 صَا قَلْكَوْرُ اِظْهَارِ اَيْلِكِ كَمْسِيَه سُوْلِيُوْبِ تَكَرَّرِ اَشِيْكَارِ اَيْلِكِ اِتْفَاقِ شُوْبِيَه
 7 اَوْلُوْمِكِ سَلِمَانَ سِيْنُوْبِ قَلْمَسِي وَارِبُ يَارِيْنِ اَشِيْكَوْرُ بِيْرِي جَنْكِ اَيْدُبُ زَبُوْتِ
 8 اَوْلَقْفَدُ جُوْنِكِ يَارِيْنِ كِه اَوْلَا صَاغِ طَرْفَدَنْ قَرِنْدَ اَشْمَرِ اَنْدَلُوسِ پَادِ شَاهِي يُوْرَسُوْبِ
 9 صَوْلِ طَرْفَدَنْ بَنِي اَصْفَرِ كِه كِهْلَه بِنُ يُوْرِيْنِ شِيْخُوْنِ قَلُوْبِ سَلِمَانَ لَشْكِرَنْ بَصَا لُوْمِ
 10 دَشْمُوْكَ قُوْرُوْ يَارِيْتِ يَا صَلُوْمِ بِنِ قَالِحِ جَكَنْكَلَرُكْ بَاشِيْنِ كَسَا لُوْمِ سِيْنُوْبِ قَلْمَسِي بَرُجْنَه
 11 اَصْلُوْمِ دِيُوْبِ مِعْرَاقِ وَزِيْنِ خَلْمَايِي نَخَاصِ كِيُوْرِي مِعْرَاقِ دَاخِمِ كَلُوْبِ اَنْدَلُوسِ
 12 مَلِكَه عَهْدِ سَلِمَانَ نِيْجَه اَوْلَادِ وَغِيْرَانِه بِنَهَانَ نِيْجَه سُوْلِيَنْدُوْ كِنِ بِيَانِ اَيْلَرِي عَفْرَانَ
 13 شَاهِ اَنْدَلُوسِي اِنْشِيْدُوْبِ شَادِ اَوْلَادِي جَمِيْعِ بَكَلَرِيْنِ وَزِيْرِيْرِيْنِ كَنُوْرَدِ عَهْدِ وَبِيْمَانَ
 14 اَيْلَه قَوْلِ قَرَارِ اِيْدُوْبِ شِيْخُوْنِ يَرَاغْنَه اَوْلَادِ كُو مَعَالِقَصَه اَوْلِ اِي مَلِكِ سَلِمَانَ عَاصِي
 15 اَلُوْبِ شِيْخُوْنِ نِيْتِنَه كِيْنِ فُوْشَاغِيْنِ قُوْشْدَلَرِ رَايِ تَدْبِيْرِيْرِيْنِه اَنَا نُوْبِ شِيْخُوْنِ يَرَاغْنَه بُوْشَنْدَلَرِ
 16 **نَفْسَم** جَمَلَه سُرُوْرَه لُوَانِ كُوْدُ كَشَانَ حَاضِرِ اَوْلَدِي اَيْلِيَا جَنْكِ كُو اَنْ
 17 كُوْشِ هُوِيْ يَالله طُوْتِكِ يَا مِيْرُ سُوْلِيَا وَزِيْنِ اَمَلِحِ دَا سَتَانَ **دَا تَارِ عِيُوْرَجَادُ وَ اَمْدَانُ**
 18 حَكِيْمِ قُوْلِيْجَه بُوْنَلُوْرُ نَهَايِي اِتْفَاقَه يَرَاقَه اَمَّا كِه بَزُوْمِ **سَلِمَانَ وَ اَنْدَرِ صِفَتِ عَسْكَرِ اَحْرَانَ**
 19 قِصُوْرُ عِيُوْرَجَادُ وَيَه كَلَدِي نِيْتَا جُوْنِكِ عِيُوْرَجَادُ وَ سَاخِرِ لَشْكِرِنَلَه كَلَدِ
 20 هُوَا يُوْرْتَدَنْ عِيُوْرَجَادُ نِيْلَه اَوْجُوْبِ دَشْتِيْ بِيَا نَه كَجُوْبِ سِيْنُوْبِ قَلْمَسِيْنَكْ
 21 جَارِبِنَه قَرَادِ كَزِ كَنَارَه كَلُوْبِ كَفَنُوْكَ صَاغِ طَرْفَدَه دَشْتِ قَالِيْمُوْكَ صُوْلِيْنَدَه

1 بَطَاعَ أَوْزَه كُوكَنَّ اِنْدِرُ قُونْدِرُ دِي حَيُّو رِي جَاذُو اِبْلِيسَ دِي دِي كَم بَار جِي مِ
 2 بِنَجِدُ لَوْمُ سَلِمَانَنَ خَبَرُ بِلِسَا فُزْهَمُ اَكَا اَبِي كُونْدُ سُو زُ خَا تِي دِلَا سُو زُ وِ بَرْدِي سَه خُو دُ
 3 خَا مَرُ الوَمَه اَوَّلِحَا قُ جَمِي اَدِي نَرَا دُ لَشَكْرِي نِ هَلَاكُ اِي دِه وُزُ وَا لَكِي شَمْدِي حَا لَه
 4 اَبِي كُونْدُ لِسُونُ دِي بَحَكُ اِبْلِيسَ لَعِينِ بِي دِي نِ جَوَابُ وِ بَرُو بَ اِي دُرُ يَا سَرُورُ سَا حِرَانِ
 5 سَرُ دَفْتَرِي جَاذُو يَانِ اَكَا ه اَوْلَا سَنَكُمُ سَلِمَانَنُكُ يَانَنَه لَشَكْرِي بِي حَدُ دُورُ رَا كَا غَا فِلُ
 6 وَا رُبُ كَيْبِلَه شَيْخُونُ اِنْتَكُ كَرَكُ دُرُ كَمُ سَلِمَانَه ظَفَرُ وَا لَسِينِ سَلِمَانَه اَبِي
 7 كُونْدُرُ مَكَنَّ اِي سَه غَا فِلُ وَا رَمَقُ اَوْلَادُ وُزُ رُو لُ سَا خَا تِي وِرَجَكُ دَكَلَا ضَرْبُ دَسْتِ
 8 الْمَعْنَه جَانِ اِي كَمَلُ بُو دُمُ بَرِ جَا سُو سُو كُونْدُرُ لَوْمُ وَا رُبُ سَلِمَانَنُكُ قَدَا لَغَزُ بِلِسُونُ خَبَرُ كَتْرُ سُو تِ
 9 اَكَا كُو رَه بَرْدِي بِي اِي رَا قُ كُو رَه لَوْمُ دِي رَجِي مُو كُ بُو سُو زِي نِ خُو شِي كُو رُبُ جَا سُو سُو كُنْدَه رُو مِ
 10 دِي بِي حَه نَا كِهَانِ دَنَسَلَه كُنْسِي لَمَعُونُ كَلُو بُ طَا بُو قَلُو بُ رَجِي مَه عَيُورُ جَاذُو وَنَاكُ قَدَا مِي نَه
 11 بَاشِي قُو دُرُ اِنْدُ كَلَرِي اِنْشُرْدَنُ تَلِي سِلَه اِغْوَا وِ بَرُ بَ جُنْبُ شَكْرِي نَدَنُ سُو يَلَا دِرُ جَمِي اَوَّلُ
 12 قَضِيَه دَن بِيَانِ اِي لَدِرُ بَرِي اَصْفَرُ مِلَا كِي نِ اِنْدُ لُو سَرُ مِلَا كِي نِ اِنْدُرُ وُ بَ حَقَلَا نِ بَرْدُرُ وُ بَ
 13 دِي نِي دَن دُونَه رُبُ كَا خِرَا يَلِي وُ بَ سَلِمَانَه قَصْدُ اِي لَدِرُ بَرِي بِيَانِ اِي لَدِرُ سَلِمَانِي
 14 بَرِي حَه شَيْخُونُ قَلْبَا غِي نِ اِنْتِفَا قُ اِنْدُ كَلَرِي نِ سُو يَلَا دِرُ سَه جِي مِ عَيُورُ جَاذُو وِي كَه
 15 دِي كَلِي وُ بَ مَوُزِي اَكَلِي وُ بَ دِي حِي حَكُمُ اِنْدُرُ جَاذُو وِ جَرُ سِنُوكُ يَرَا عِي نِ يَا نِي نِ كُو رُدُرُ
 16 بَسِي عَيُورُ جَاذُو حَكُمُ اِي دِي بِي حَه جَاذُو سَرُورُ لَرِي نِ جَمَلِي جَرُ وِ جَرِي نِ جَمْعُ اِي لَدِي
 17 يَرَا غُ يَا نَلَه صَا فُ صَا فُ طُو دُرُ كُرُ اِبْلِيسَ لَعِينِ دِي عَيُورُ جَاذُو يَلَه تَخْتِ عَا جُ اَوُزُ رِنَه
 18 اَوُزُ دِرُ جَاذُو كُرُ سَرُورُ لَرِي نِ سَكَنُ جَاذُو تَخْتِ اَمُو زُ لَرِي نَه سِي حِرَه كَتُو رُ بَ
 19 كُو يَكُه سُو اَرُ الوُ بَ يَرُ يُو زُ نَدَنُ يُو قَا رُو هُوَا دَه بَرُ مِي لُ مَقْدَارِي بَرْدَه طُو دُرُ لَرُ لَشَكْرِي
 20 سَا جِرُ كَه عَسَكْرِي كَا فِرُ لَه كُو زَا وُ رُدُرُ اِنْدَنُ عَيُورُ جَاذُو حَكُمُ اِي لَدِي
 21 صُو رَا وُ رُدُرِي اَوُنِ اِي بِي كُ فَنُ عَمَلُ رُ جَا لَدِي اَوُنِ بِي كُ كُو سُو اَوُنْدِي اَوُنِ اِي بِي كُ

1 اَوْنَاكِي جَانِدِي اَوْنَاكِي بِيك بوري اَوْنَدِي اَوْنَاكِي بِيك صَوْنَا اَوْنَاكِي بِيك قَرَابَه
 2 وَاوْنَاكِي بِيك نَاوَصْ جَانِدِي غَلْغَلَه اَوْنَاكِي سَاهَه نَشْدِي اَوَّلْ بَرَقْ جَاذُو يُوْزِيكْ مَرْمَرْ
 3 سَوَارِيَه جَاذُو لَشْكِرِيَه مَسْحْ وَمَزِيْنْ كَلُوْبْ كَجْدِيكْ كَمْ هَرِي سِيْنُوْكَ اَللَرِيْنَه
 4 دَمْدَنْ طَرَقْلَرْ وَاَرْدِيكْ يَرِيُوْزِيْنَه سَحْرْ اَوْتِيُوْبْ اِتْحَقْ رُوِيْ نَمِيْنَه دَمُوْدَنْ طَاغْلَرْ
 5 مِيْشَلَرْ اَوْدِي اِكْبِي كَه صَفْصَه جَاذُو اِكِي يُوْزِيكْ جَاذُو عَسْكَوْله كَلُوْبْ كَجْدِيكْ
 6 هَرِي سِي بَلَنَكْ سَوَارِدِي هَنْكَه سَوَارِدِي اَللَرِيْنَه نَفْتِيَه اَوْدُوْزْ لَارِدِي سَحْرَه كَم
 7 يَرِيُوْزِيَه دُشْمَانْ دَسْ اَوْدُوْزْ اَلْكَابِيَاتْ اِيْحِيْنْ يِقُوْبْ جِهَانْ سَرَايْنْ طَلُوْ اَوْدُوْزْ كَتَرْدِي
 8 اَوْنَاكِي اَوْنَاكِي يُوْزِيكْ جَاذُو جَرِيْنَه قَبْسُونْ حَاذُو كَلُوْبْ كَجْدِيكْ هَرِي بَرِي جَاذُو نَاكْ
 9 اَللَرِيْنَه طَايِيَه طَلُوْ سَحْرَه اَوْمِيْشْ صَوْرْ طُوْتِدَلَرْ كَمْ هَرِي سِيْنُوْكَ طَايِيَه كَم
 10 دُوْشَه جِهَانْ اِيْحِيْنْ قَرُوْزْ قَلْمَاْزْ لَجْرِي عَمَانْ اَوْدِي دَرِيْجِي دَرِيْتْ كَزُوْزِيكْ
 11 لَشْكِرْ جَاذُو يَه دَمْدِي كَه جَاذُو كَلُوْبْ كَجْدِيكْ جَمْلَسِي اَزْ هَرَاهِي سَوَارِدِي هَرِي بَر
 12 جَاذُو نَاكْ اَللَه بَرَاتْ فَيَرُوْجِي وَاَرْدِيكْ سَحْرَه يَرِيُوْزِيَه بَرَقْ جِهَانْ اِيْحِي اَوْدُوْزْ
 13 اَزْ هَرَاهِي اَوْدِي اَدِي زَادْكَ زَهْرِي جَاكْ اَوْدِي بَشِيْجِي اَنُوْكَ عَقِيْبِيَه بَشِيُوْزْ بِيكْ
 14 جَاذُو جَرِيْنَه دَغْدَغَه جَاذُو كَلُوْبْ كَجْدِيكْ هَرِي سِي خِيْزِيْنَه سَوَارِدِي اَللَرِيْنَه
 15 طَايِيَه طَلُوْ سِي زَفْتَلَرْ كَتُوْرْ لَارِدِي قَه لَرِيْمِيْشَلَرْدِي قَجْنَكْ بَرطَايِي زَفْتِيَه يَه اَوْرَسَه
 16 عَالَمْ اِيْحِي عَمَانْ لَجْرِيَه دُوْبْ اَدْمْ اَدِي كُوْزْ كُوْزِي كُوْرْمَزِدِي يَرِيُوْزِيَه لَجْرِي عَمَانْ
 17 يَكِي مَوْجْ اَوْرِدِي زَفْتْ دُوْتُوْنَدَنْ جِهَانْ قَرَاكُوْزْ اَوْدِي اَللَبِي اَنُوْكَ عَقِيْبِيَه اِهْلَه هَه
 18 جَاذُو اَلْتْ كَزُوْزِيكْ جَاذُو لَشْكِرِيَه كَلُوْبْ كَجْدِيكْ هَرِي سِي سِيْمُوْنَه سَوَارِدِي اَللَرِيْنَه
 19 يَرِيُوْزِيَه قَرِيْبَه وَاَرْدِي وَقِيْتِكْ بُوْنُوْزْ بَرِي يَرِيُوْزِيَه سَحْرَه اَوْتِيُوْبْ دِيْجِي
 20 قَرِيْبَلَرِي بَرَقْ هَرِي بَرَقْرِيْبَه بَرِيْلَنَكْ يَاهَنْكْ يَارِصْلَانْ يَا قُوْرْ يَابَرْ اَوْدِي
 21 جِهَانْ مَلِكِي بَرِيْجِي جَانُوْدَنْ طُوْزِدِي يَدِيْجِي اَنُوْكَ عَقِيْبِيَه يَدِيْجِي كَزُوْزِيكْ

1 جَادُ وَجَرِينَاهُ مَعْرَكَهُ جَادُ وَكَلُوبُ بَجْدِكُمْ هَمَّ جَادُ وَنَاكَ اللَّزِيذُ كَوْرِكَ وَارِدِي
 2 وَفَيْتِكُمْ. وَنَلُّ مَحْرُوقِي وَفَيْتِكُمْ كَوْرِكَ جَكَ الرَّدِّي هَمَّ أَنْ اِحْنُ بَادِ صَرْصَرُ فَوْ بَوْبُ هَمَّ أَنْ
 3 اِحْيِ يِلْدُونَ طَوْرِي طَاغِ يَزْ يَوْزِيَهْ بِنُوقِي كِي اِتْلُورِي
 4 بِعَجَبِ جَوْفَلَقِ جَرِي كِي بُوْقِ شَمَارُ كَوَلَهْ اَسْمُ جَادُ وَكِرْدَن رَوْرَكَارُ
 5 طَوْدِي اَنَلَاكُ اِلْحِي سَاغِلَهْ كُوْبُ مَحْرُوقِرُ كَوَلَهْ اِي اَيْنَاكُ اَوُورُ
 6 جَوْنُ بُوْرُ اَنَسُونُ اَوْغَرَجَانَهْ نَاشُ يَاغِي قُوْرِي قُوْرِي اِيْدَهْ لَرْدِي يَاغِي
 7 مَحْرِلَهْ عَمَّانُ اِيْدَهْ اَنَلُ بِيْرِي اَيْلَهْ يَحْدُ كَلِيْسُ اَنَهْ سَاْحَرَانُ
 8 بَعْضِيَهْ يَزْدَهْ يُوْرُ اَتَكَلِ حَوْشُ بَعْضُ اَوْغَرَجَانَهْ كَوَلَهْ مَحْوُوقُوشُ
 9 حَكِيْمُ قَوْلَجَهْ اَوْلُ زَمَانُكُمْ عَيْبُوْرِي جَادُ وَكَدُّ وَنَاكَ بُوْرُ هَمَّ لَهْ سَاْحِرُ لَرْدِي لَشَكْرِفِي
 10 كَوْرِي جَكَ بَغَايَتِ دَوْلَنَهْ مَحْرُوقِي قُوْتِيَهْ مَعْرُوْرُ اَوُوبُ دِيْجِي دَوْنُوبُ رَحِيْمَهْ اِيْدَهْ اِي
 11 سَرُوْرُ شِيَاطِيْنُ مَهْمَزِي مَالَا عِيْنُ بَنُمُ جَرِيْمِي اَوْلُ سِيْلَمَا بَجُوْعَهْ ظَفَرُ بُوْلَا نَاغِي تَحْتِي
 12 خَاغِي بُوْعِيُوْرُ سِيْلَمَانَدَنُ اَلَاغِي بِنَهْ يَلُوْرَسِيْنُ بُوْلَشَكْرُوْمِي بِنَهْ كُوْرُ رَسِيْنُ دِيْدِي
 13 رَحِيْمُ كَوَكَلَدَهْ اِيْدُوْرِي سِيْلَمَانَهْ بِيْكَ بِيْكَ جَادُ وَظَفَرُ بُوْلَا مَرُ اَمَّاكُمْ بُوْمَلْعُوْنُ
 14 دِيْجِي مَحْرِلَهْ اَزْ قَلُوْبُ سِيْلَمَانُ اَوْلَهْ يَزْمِيْشُ بِنَهْ مَعْرُوْرُ دُرُكُوْرَهْ بَهْ بُوَادِلَهْ بِنُجُوْدُ سِيْلَمَانُ
 15 بَكَا فَايْدَهْ يُوْقُ دَكَلَدُ دَنُوبُ عَيْبُوْرَهْ اِيْدَهْ يَاعِيُوْرِي جَادُ وَسُوْكُ سَلْطَنِي اَسْحَارُكُ
 16 كُوْرُلَدَنُ سِيْلَمَانُ كُوْنَمَدَنُ جَفْدِي حَقِيْقَتِ سِ سِيْلَمَانَهْ ظَفَرُ بُوْرَسِيْنُ اَلِنَدَنُ سِيْلَمَانُ نَلَقُ
 17 يُوْرُكِيْنُ اَوُورَسِيْنُ اَمَّاكُمْ بِيْلَا زَمَكَهْ سَنُ دَاغِي سِيْلَمَانُ يَكِي بَكَا عَاغُ عَاغِي
 18 اَوْلِيَا سِيْنُ بَنُمُ مَشُوْرَهْ تَسُوْرِي هَمَّ اَنَهْ بَرَايْشُ اِنْتِيَا سَزْدِي عَيْبُوْرُ جَادُ وَ اِبْلِيْسُوْكُ
 19 سُوْرِيْنُ اِشْدُوْبُ كَلُوبُ اِيْدَهْ كَوَكَلَدَهْ بُوْمَلْعُوْنُ رَحِيْمُ كُوْرَدُ وَبِيْجِي بَكَا وَزِيْرُ
 20 اَوْلَاقُ بِنِي حَكْمَدَهْ قَلَاقُ اِسْتَهْلَهْ سِيْلَمَانُ مَهْرِي اَلُوْمَهْ كِرْسُوْقُ بِنُ بَلُوْرُ مَكِهْ
 21 سُوْكُ ذَرِيَا نُوْكَهْ نَهْ بِنَاكُ رِيْبْدُوْرُمُ دِيْدِي دِيْجِي اَشِيْكَاهْ سُوْرِي بُوَاوَلِدِكُمْ اِيْدَهْ

نسط
 قَهْلَاغِي دِيْبِيْكَ يُوْرُ جَادُ وَخَفُوْبُ
 مَكْرَايْدَهْ لَرْدِيَهْ اِنْسَانُكُ اَوُورُ
 دُرُودُ لَوْ شَكَلَهْ كَرْمِيْشُ مَهْرِي
 كِرْمُ طَاوُ جَادُ وَجَرِيْسِيْلَدَهْ هَمَّ اَنْ
 نسط

1 كَلْبَيْنِ وَابْنِ مَلْعَيْنِ بِمِ الْوَمَةِ سَلْمَانَ يُونِي كِرْسُونَ كُورَمِ اَوْلِ سَلْطَنِي
 2 كُورَسُونَ قَمَّةً سَدَنَ خَاصِ اَوْلِيَا كَمِ جَاذُورِكُ اَوُوي سَاخِرُكُ يُونِي صَلُوي
 3 كَاوُرُكُ بَخَنُوي سِي اَمَّا كَمِ بُوَدَمِ نِيَمُكُ كُوكُ نِيَمُكُ كُوكُ بَخَا خَبَرُورِكُ دِي دِي
 4 رَجِيمِ اَيِدُرُكُ دَسَبُكُمِ بِيَمُ وَايِرُورُ مَدْرُ بِي اَصْفَرُ مَلِكِنَه وَاَنَدُوسُ شَاهِنَه
 5 اَوُوكُ بِي اِغْوَا وِرْمِي كَمِ جَهْدَا يَه كُرَاوُلُ مَلُوكُ سَلَاطِينِ بُوَكِي جَه دَكُلُ يَارِينِ
 6 كِي جَه سِيوَبُ قَلَمَسُونُكُ اَوُرِرِنَه نَسَجُونُ اَيَه لُر بَزِي جِي يَارِينِ كِي جَه وَارُوبُ سَلْمَانُكُ
 7 لَشَكِينِ اَوُرُوبُ هَوَايِ فَنَادَنُ كُورِ دِي دُورَه لُومُرُ كُورَه لُومُرَاوُلُ اِي مَلُوكُ نَسِيخُونُ كَمِ
 8 اَيَه لُر بَزِي جِي هَوَايِ فَنَادَنُ سَلْمَانُ لَشَكِي اَوُرِرِنَه سَحْرِي لَه لَشَكِي جَاذُوي جَنَاكُه
 9 قَرِشْدُورُ لُومُرُ سَلْمَانُ جَرِينِ اَلُونُ اَوُلُ يَا دِ شَاهِنَه وِرْسُونُ كُوكُ يُوَزُ نَدَنُ بَرُ هَالَاكُ
 10 اَيَه لُومُرُ سَلْمَانُكُ وَارَجَه جَرِينِ طَاغِدَا لُومُرَا نَدَنُ اَلَا لُومُرُ جَه اَخْلِقِنَه سَلْمَانُ
 11 اَوَلَا لُومُرُ سَلْمَانُ نَقِ قِلَا لُومُرُ دِي دُوكُ نَدُرُ مَشَرَكُ بَكَا اَوَلَا زُ بِنُ سَلْمَانُ اَوُ لُومُرُ
 12 سَنُ وَايِرُ اَصْفَرُ بِنُ بَرُ خِيَا يَرِنَه اَوُ لُومُرُ وِرَاكُتُ مَسْنَدِي سُونُكُ اَوَلَا دِي دِي رَجِيمِ
 13 اَيِدُرُ سَلْمَانُ نَقِ بَكَا لَا يَفْدُرُ كَمِ سَدَنُ عَمْرَه اَوُ لُومُرُ جِيمِ اَسْحَارُ جَاذُوي اِنُ اِحِنَه
 14 سَاخِرُكُ مَعْلُومِدُرُ كَمِ خُوجِيمِ بَخِرُكُ مَعْدِي بِي بِنُ اَوَلَا سَمْرَ عَالَمَه اَسْحَارُ اَوْلِيَا دِي
 15 عِيُورِي جَاذُوي اَيِدُرُ سَلْمَانُ نَقِ بَكَا لَا يَفْدُرُ كَمِ لَشَكِي بِنَدُرُ جَنَكُ اَيِدُنُ سَرُورُ بِنَدُرُ
 16 بِنُ وَارُ مَا يَجَه سَلْمَانَه جَوَايِي وِرُورُ دِي دِي وَرَهْمُ اَيِلُ دِي اَيِلِي كُوكُ كَلَدَه كَنَدُويَه
 17 دِي دِي كَمِ بُوَدَمِ صِيوُ خُوشْدُرُ مَسْرَادُ جَه جَوَابُ وِرُورُ دِي دِي سَمَعْنَا دِي بُوَبُ
 18 عِيُورُكُ كُوكُ جَه اَوُلُ دِي عِيُورُ جَاذُوي شَا دُ اَوُبُ كُوكُ كَلَدَه كَنَدُويَه اَيِدُرُ كُورُ دِي دِي 21
 19 اَيِلِي مَلْعُونُ بَكَا سَلْمَانُ نَقِ وِرُجَا كِنُ يَاوُبُدُورُ اَوُوكُ كِي جُونُ بَكَا مَطِيحُ وَجَا كُرُ
 20 اَوُلُ دُرُورُ دِي بُوَبُ اَوُلُ مَلْعُونُ مَطِنُ كَنَدُورُ بِنُ سَلْمَانُ تُوَعِي كِنُ طِفَانُ ذِي كُورُ يَكُنُ
 21 اِرْصَاكُ اَوُلُ دُرُورُ دِي **نظـ** مَوُرُكِنُ اَوُرُورُ سَلْمَانُ صَدِي اَوُكُ

1 سرچکان اوزن بلبان صدي اول زيجتک اولق در طشه بلبنک زيشغال اولق صوده فنک
 2 ناخو سچ اولر شهباز و باز ناخو جادوشه سليمان سر فراز تربيله صرجه جوهر اوليا
 3 تربيله ديکي شهباز اوليا نه سليمان بوور جادو خلک نديدن شيطانه رحمت لربنک
 4 **ن** حکيم قولنجه عيوري جادو برله بچيم لعيرنک کړک
 5 براغين کورب نژاد اولوب دنجي اول کون آنه آرام قلوب سليمان جاريندن يکا برف
 6 جادوي قرق درت جادو سرور لرله جاسونلغه کوندد لرکم وروب سليمان نوک
 7 سينوب قلعه سي اوزر نه لشکري کوه گر شولقد در صيد قلالار کم سليمان اول ايکي
 8 مالوي سلاطين خروم اوجک کلوب خبر قلالا کر تا کم جادو جري داخي واروب
 9 هوا بوزندن بحري ابطال الله سليمان جرين هلاک ايله لر بس عيوري جادو امر يبراه
 10 برق جادو هنک کنه پلنکنه بحريه سوار اولوب دم جکوب اوجوب کتدر کلوب
 11 سينوب اوزر نه توجه اندر مکر اول حينده سيمرغ قوش ي روح قوشنه
 12 ققنوس قوشنه اوج درت بيک ليار اولو لاريله کوه البرز قلنه طغرو وروب
 13 کسي هنک کي کرکن کي فيل قوب سيمرغ قوشه داخي يدي بشو براورن شکار
 14 قلوب بجه سين اوزب الانجي الان صر قيدر يکي فلک يوزندن اغز اوجوب کور نوک
 15 بکزي قاي اوجوب طري بيري قوشل هيندن تجوب کوک يوزن قوشل قناد دن
 16 پلک کوشدي يدي قات کوکنه کي ملى که سيمرغ قوش هيندن ار کوب
 17 عرشه تجوب کوشدي قنادي غزلد ويندن رعدي فلک بلونکره سکشدي
 18 اوزي نغمه سيندن جري آسمان طاي کلوب اکوز باق بار کلوب ها رون
 19 ماروت افغان دکشدي **ن** کوش هوشي باک طوت صاحب
 20 ساک سندن نقل اولار خوش خبر کدو نفاکن وير ساک شاک حضرت کدو پيله بز صاحب مالک
 21 بووجود قاف اور عقاده روح تابع نفسک قواي قل صلوح شه سليمان حضرتي درگاه حق

1	جهد قللم حل اوله مشك سبق	ترك ادرك بو هو اي نفس بس	در كهي حقله نور سين دست رس
2	ايله عنقا كيمي قاي جود ترك	حقه اير شما كه بغله بي بي برك	بو هو ايبه هوس دن قل كدر
3	كه اير شاين قرب حقه ماحضر	برديجي وار تا كه سندن خوش شاك	شرح ايد اين كوش ادرك بر حاك
4	بو همان جسمك دراي برهان	في المثل روحك سليمان تاج ور	تا اي عقلك قوا سي پيش كم
5	عقل وهم اورا كه در ذمه وهم	قله سينوب اولور جادو بر غضب	نفس امان اولور جادو بر غضب
6	تا اي جادو به شيطان رحيم	خايي تنه بل حقد راي كرم	صحنه حقله ايد اولك كرمك
7	دوشيطان كوكلك وير مرخلك	فاضي الحاله تاه قبل طاعت دليم	كوكلك اولك بوليا ساخر جيم
8	صحنه خاتم بره نفسي جا كرايت	وير رياخت كوشا لين اب ترايت	نفسك ايتك سليمان بي كمان
9	جنيله بولين حوري جنان	جهد قل نفسك هونا خوي ملك	كهر اوله حولا كه كه عاوي نلك
10	ما سوادن كج تعلق دن كسل	ما و منان كج تعلق دن كسل	خدمت ايله بر امين يوق مشاك
11	لماعت ايله اول خذايه يوز زوال	شاهان اولك يق مختا جي هيچ	ملك يا ق خلقنك يوق با جي هيچ
12	لا شريك ولا يموت اول جي دورر	لا ينالم ولا يموت اول جي دورر	حجي قنوم اولدر اخري خلل
13	ملك تنوك نقي يوق اولو ذلك	سذي خريتي سگندر تاج دورر	تخت مخي شه سليمان با جي در
14	بك سگندر امرد نامور انوك	بوز سليمان امرد نامور انوك	جمه شاهان در كهنيك بنده مي
15	حسوي خازينوك آنگنده مي	مالك اولك ملكنه يوقدر زوال	خالق اولك لا شريك ولا يزال
16	درد عار فرد وي و در ختم	الهي هر بنده نوك بر يوزدن عزتي وار هزي د و لتوك	
17	كجا المجلد التاسع والثون	بر فوع فصلك بر در لو دولقي وار الهي هر كا ملك بر فوعه	
18	جالاك وار و هر مرد آره داني بر يولدن با كلك وار كهم صورت بر معنا سوز		
19	اولار و هر معني بر صورت سوز بولماز زير اكه صورت معنا سوز االه بكر		
20	صورت معني صورت سوز اوله بر خياله بكر الهي لطف عنايتوك اولما سه		
21	بوفرد وسينوك نه مقداري اولا يديك بوجاين كتاب تا ليف ايدن بلايدي		

1 ابي تقديرك مقدر اولماسه بو حقيرك نه كمال ميعرفني واردي بيه كه بو اتوز طقوزنجي
 2 مجلد كتاب سويوب قلم رقمه كتون بليدي ابي اول بهالت احمدوك نوري
 3 حقيجون الا بي اول سرور انبيا محمود محمد نوري حقيجون بوسيمان نامونك
 4 اخينا من ميسر ايله فرودونوك عفو ايتدوب فرودوي جنبي مقدر ايله
 5 **نظم** جرمه توبه هر زمان استغفر الله العظيم عفو لكل اي استغفر الله العظيم
 6 ايتدم ندم يحد خطايونم سيمك خطا يارب توبه قل عطا استغفر الله العظيم هر دم كوكلخون الذي ابي كورنوه الذي
 7 حالم دكون اولاي آه استغفر الله العظيم ايه نفس مكبره قل وار اوله نوز توبه قيل جا اتمه بجهن توبه قيل استغفر الله العظيم
 8 فروديد غاينه پير فرودوي براك سنايد هر جرمه اول توبه دير استغفر الله العظيم **دنيا عا، پادشاه اسلام والسلمين**
 9 شكروني حد اول كرم وقادر و خلاقه كرم بو كتاب سليمان نامه كپروك او توز
 10 طقوزنجي جلدي اتمام اتمسين ميسر ايدي و حمد وي حد اول غافور رحمن الرحيم
 11 پادشاه كرم بيك سكر يوز او توزالت تجلسك بو طقسان بشني مجلسين دخي
 12 آخر اتمك لكي مقدر ايتدي بعدزان انشاء الله بافسين دخي طيل ايزد سلطان
 13 بايزيد بن محمد خانوك آل عثمانوك حايي حاقانوك كينسورد و رانوك
 14 ايكندر زها نوك سليمان زجه نوك اطال الله دوامد و لنتنه و ايا مر رعتنه تمام
 15 ايدن و ز نيزني احسن الحديث نطمني امح الكلام سولياوز تا كرم اول
 16 طيل سبحانوك شاه شاهانوك نام بيكومي بو جهان ايجنده نو كتاب سليمان نامه
 17 برله عالده يادكار اوله و بو فرودوي حقيردن تاريخ روزگار اوله **نظم**
 18 نيزش ايدر سلطان كامل شمس طالع سلاطين جهان جاك سكر كه راجع جويل الله ارض اولدو ذابت باك انوك
 19 بوزدن نور اوردنوله كرا نغم مطالع نماند بياك ذابنه انوك بو قوشل شاه نه كاملا كجودينه شيميله قيم خرايع
 20 دعاي و دين ايدر ايام اصحاب خوتن نساخي كون ايدر جمله انوك اهلي سواع سكدن در سحر شرق غرب اوليم سايع
 21 سليماند ميطعي خلق عالم جز خي تايع فلانك بجهن جرمه ايدر عيشي فلانك درسي او فر رجيس سايع

- 1 حَسْبُكَ جَانِدَ كَلْبُونَ قَضَائِبُهُ مَقَابِلُ
عَدُوِّكَ بِأَشْنَهُ أَوْ لَسُونَ قَدَّرَ رَحْمَتَ وَقَائِحِ
- 2 سَلِيمَانَ إِلَهِي خَانِدَرِكُ مِلَّتِ أَكَادِيحِي
بُوخَرْدُوِي سَخُنْدَانُ مَوْجِهَ سُلْطَانِ تَابِغِ

ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Sinan		KAZANCI
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	1992	1995	Osmangazi Lisesi
Lisans	1996	2000	Selçuk Üniversitesi
Yüksek Lisans	2014	2017	Selçuk Üniversitesi
Doktora	2018	2022	Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurumlar	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
1.	2000		Milli Eğitim Bakanlığı
2.	2020	(MEB Görevli Okutman- devam ediyor)	Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi-Kuzey Makedonya/Üsküp
Yayımlar:	ÇERİKAN F. U., KAZANCI S. (2020). "Arzu İle Kanber Hikâyesinin Yeni Bir Varyantı Ve Çözümlemesi", Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 8(23), 20-44. KAZANCI, S. (2022). "Makedonya'da Romanlar Üzerine Bir Araştırma: Üsküp, Şutka Örneği", Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 7(1) , 31-57.		
Diğer:			
İletişim (e-posta):			
Tarih Adı-Soyadı	25.04.2022 Sinan KAZANCI		